Godna Hundi

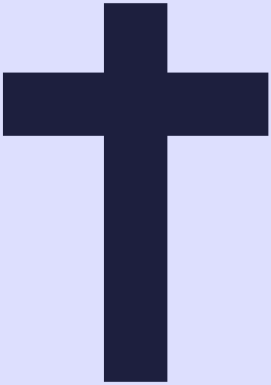

The New Testament and Jonah in the Hanga Hundi language of Papua New Guinea

Godna Hundi

The New Testament and Jonah in the Hanga Hundi language of Papua New Guinea

Nupela Testamen na Jona long tokples Hanga Hundi long Niugini

copyright © 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hanga Hundi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 20 May 2025 from source files dated 31 Aug 2023
1ddf7e66-687a-510b-a2b8-6f29f6c72eaf

Contents

Matyu 1
Mak 105
Luk 163
Jon 263
Aposel 333
Rom 428
1 Korin 478
2 Korin 522
Galesia 553
Efesus 575
Filipai 594
Kolosi 605
1 Tesalonaika 616
2 Tesalonaika 626
1 Timoti 631
2 Timoti 644
Taitus 653
Filemon 658
Hibru 661
Jems 697
1 Pita 710
2 Pita 724
1 Jon 732
2 Jon 743
3 Jon 745
Jut 747
Wafukandén hundi 751

Jisas Kraisna hundi Matyu dé hayi

Jisas Kraisna gwal mandékana xi
Luk 3:23-38

1 Ané Jisas Kraisna gwal mandékana xi. Jisas Devitna hémémbu dé xaku. Devit Abrahamna hémémbu dé xaku.
2 Abraham Aisakna yafa dé. Aisak Jekopna yafa dé. Jekop wun Juda déka nyamangu bandingu wali deka yafa dé.
3 Juda dé Peres bér Serana yafa dé. Bérka ayiwa Tamar lé. Peres Hesronéna yafa dé. Hesron Ramna yafa dé.
4 Ram Aminadapna yafa dé. Aminadap Nasonéna yafa dé. Nason Salmonéna yafa dé.
5 Salmon Boasna yafa dé. Boasna ayiwa Rahap lé. Boas Obetna yafa dé. Obetna ayiwa Rut lé. Obet Jesina yafa dé.
6 Jesi Israelna du takwa deka néma du Devitna yafa dé.
Devit Solomonéna yafa dé. Solomonéna ayiwa tale Uriana takwa lé.
7 Solomon Rehoboamna yafa dé. Rehoboam Abiyana yafa dé. Abiya Asana yafa dé.
8 Asa Jehosafatna yafa dé. Jehosafat Joramna yafa dé. Joram Usiana yafa dé.
9 Usia Jotamna yafa dé. Jotam Ahasna yafa dé. Ahas Hesekiana yafa dé.
10 Hesekia Manasena yafa dé. Manase Amosna yafa dé. Amos Josaiana yafa dé.
11 Josaia Jekonia déka nyama bandi wali deka yafa dé. Wun nukwa Israelna mama du Babilonmbu yae di Israel wali ware. Warendaka Babilonéna hambuk Israelna hambukré saréké ngwandéndéka di Babilonmbu yandé du Israelna du takwaré di hérae hura yi Babilonré.
12 Israelna du takwa Babilonmbu rendan nukwa Jekonia Sealtielna yafa dé. Sealtiel Serubabelna yafa dé.
13 Serubabel Abiutna yafa dé. Abiut Eliakimna yafa dé. Eliakim Asorna yafa dé.
14 Asor Sadokna yafa dé. Sadok Akimna yafa dé. Akim Eliutna yafa dé.
15 Eliut Eleasarna yafa dé. Eleasar Matanéna yafa dé. Matan Jekopna yafa dé.
16 Jekop Josepna yafa dé. Josep Mariana du dé. Maria Jisasré lé héra. Déka nani wa, “God wasékendén du Krais dé.”
17 Abrahamré tale handékéné ye ye Devitré hukémbu handékéné angi dé tamba atéfék ye man yétiyéti (14)

héméngwal di yi. Devitré tale handékéné ye ye Israel Babilon-
mbu rendan nukwaré handékéné angi dé tamba atéfék ye
man yétiyéti (14) héméngwal di yi. Israel Babilonmbu rendan
nukwaré tale handékéné ye ye God wasékendén du Kraisré
hukémbu handékéné angi dé tamba atéfék ye man yétiyéti (14)
héméngwal di yi.

Maria lé Jisas Kraisré héra

18 Maria Jisas Kraisré héralén hundi angi dé wa. Tale
Mariana yafa ayiwa di waséke, lé Josepré humbwiléte.
Wasékendaka hukémbu bér natafambu rehambambér. Bér
rehafi yambéka dé Godna Hamwinya gaye dé léré hambuk
hwendéka lé nyan té.

19 Léré hukémbu hérandé du, déka xi Josep, dé yikafre
male du dé. Lé nyan téléka dé wun jooka xékéta déka
mawulimbu dé wa, “Lé nak du wali lé hwa. Némbuli léré
yatakatawuni.” Wungi wataka dé wambula wa, “Wuni léré
atéfék du takwana makambu takawut, lé rootalé. Wuni
nakélak léré yatakatawuni.”

20 Wungi wataka wun jooka sarékéta hwandéka dé janji
nak ya. Yandéka Néma Duna ensel nak gaye dé déré wa,
“Méni Josep, Devitna mandéka, mé xéké. Méni rookéméni,
Mariaré héranjoka. Godna Hamwinya gaye léré hambuk
hwendéka lé nyan té. Godna Hamwinya wungi hwendénka
méni léré héranjoka yamba rookéméni.

21 Lé dunya hératalé. Héralét, méni déka xi angi wataméni,
Jisas. Déka xina mo angi dé: dé du takwaré Satanéna tam-
bambu hérae hurundan haraki saraki sémbut hérekitandé.”
Wungi dé Josepré wa.

22 Wun nukwa profet wandén hundi mwi hundi dé ya.
Hanja Néma Du God déka profet ané hundi wandéka dé
Godna nyingambu angi hayi:

23 “Du wali hwahafi yalé takwa hési nyan tétalé. Te héralét di
déka xi Emanuel watandi.”

Wungi hayindéka wun nukwa wun hundi mwi hundi dé ya.
Wun xi Emanuel angi dé wa: God nani wali dé re.

24 Josep janji hwae waréngéna raama dé Néma Duna ensel
wandén maki dé ya. Ye dé Mariaré dé héra.

25 Hérae dé, wun nukwambu Josep lé wali hwaham-
bambér. Hukémbu nyan héraléka dé déka xi wa, Jisas.

2

Nukwa xalekwa sakumbu yandé du di Jisaska hwaka yi

1 Herot Judana du takwa deka néma du rendén nukwa
Maria lé Jisasré héra, Betlehemémbu. Betlehem Judiana
héfambu dé té. Héraléka hukémbu di nyirmbu tékwa

hunkwarika xékélakikwa du nukwa xalekwa hafwambu yae di Jerusalemré yi. Ye xaakwa di wa, “Nani nukwa xalekwa sakumbu reta nyirmbu tékwa huli hunkwariré nani xé. Xétaka nani xékélaki. Yikafre male nyan dé xaku.

2 Dé Judana du takwa deka néma du retandé. Xékélakita hunkwariré xétaka déka nani ya, déka hwati se wandé danjoka. Dé yimbu dé re?”

3 Wungi wandaka néma du Herot xékétaka waréngéna dé wa, “Wafewana wun nyan hukémbu wuna hafwa hératandé?” Wungi wataka wun jooka hélék dé ya. Hélék yandéka Jerusalemémbu rekwa séfélak du takwa di wun jooka saréké waréké.

4 Herot hélék yata wandéka di prisna néma du atéfék, xékélelakikwa du atéfék wungi di ya. Yandaka dé diré wakwexéké, “God wasékendén du Krais yimbu xakutandé?”

5 Wungi wandéka di déré wa, “Judiambu rekwa getéfa, Betlehemémbu xakutandé. Wun jooka hanja profet nak Godna nyingambu angi dé hayi:

6 Guni Betlehemémbu rekwa du takwa, mé xéké.
Guna getéfa baka getéfa yingafwe. Guna getéfa némafwi dé.
Hukémbu guna getéfana du nak néma du retandé.
Reta dé wuna du takwa Israelka jémba hatitandé.
Wungi dé hayi Godna nyingambu.”

7 Judana néma du Herot wun hundi xékétaka dé wa, nukwa xalekwa sakumbu yandé du déka yandate. Wandéka xéka yandaka dé di wali nakélak hundi bulé. Buléta dé diré wakwexéké, “Yimba gan dé wun hunkwari nyirmbu tale xaku?”

8 Wungi wakwexékéndéka déré wandaka dé wa, “Betlehemré sa guni yi. Ye jémba mé hwaké wun nyanka. Hwaka xétaka wambula yae guni wuniré wa. Wangut wuni akwi ye hwati se déka wandé datawuni.” Wungi wata dé dika yéna dé ya.

9 Herot wungi wandéka xékétaka di yi. Ye di nukwa xalekwa sakumbu hanja xéndan hunkwariré di wambula xé. Wun hunkwari nyirmbu tale yindéka di déka hukémbu yi. Yindaka dé wun hunkwari nyan hwandéka ge anwarmbu dé té.

10 Téndéka xéta yikafre mawuli yata di némafwi mawuli sawuli ya.

11 Mawuli yata di geré wulaaye di xé wun nyan déka ayiwa Maria wali rembéka. Xétaka hwati se di wandé da déka. Yata di deka wurmbu hwandé jondu taré. Tara di yikafre jondu déka hwe. Gol motu, ya xéréké ndaka yikafre yama xaakwa joo (frankinsense), yikafre yama xaakwa hulingu déka xi mir, wungi di déka hwe.

12 Hwetaka re hwandaka dé janji hwandéka dé God diré
wa, “Guni Herotka wambula yamba yikénguni.” Wungi
wandéka waréngéna raama di nak yambumbu wambula yi
deka getéfaré.

Josep dé déka takwa akwi nyan akwi hura yi Isipré

13 Wunde du yindaka Josep janji hwandéka Néma Duna
ensel nak gaye dé déré wa, “Herot wun nyanka hwakétandé.
Hwaka xe déré xiyatandé. Méni sé raama wun nyan déka
ayiwa wali hura yaange yi afaké hafwa Isipré. Yaange
ye guni Isipmbu re. Hukémbu wuni guniré wawut, guni
wambula yatanguni.”
14 Wungi wandéka dé Josep bari waréngéna raama wun
nyan déka ayiwa wali hura di gan yaange yi.
15 Ye xaakwa di Isipmbu re. Re di Herot hiyandéka di
deka getéfaré wambula yi. Wungi yindaka profet hayindén
hundi mwi hundi dé ya. Wun profet Néma Du Godna hundi
xékéta wun hundi Godna nyingambu angi dé hayi: Wuna
nyan Isipmbu rendét wuni déré wawut dé Isip yatakataka
wambula yatandé.

Herot wandéka di séfélak dunyaré xiyasanda

16 Josep déka takwa nyan wali Isipré yaange yindaka dé
Judana néma du Herot Jerusalemémbu reta nukwa xalekwa
sakumbu yandé du déka wambula yandate dé haxéfatiké.
Haxéfatika dé mawuli wita dé wa, “Wunika yéna di ya.”
Wungi wataka dé déka mawulimbu wa, “Nukwa xalekwa
sakumbu yandé du di wa, ‘Héki hwari yéték yindéka nani
wun nyirmbu tékwa hunkwariré tale xé.’ Wungi di wa.”
Wungi wandan hundika sarékéta dé déka xi warekwa duré
wa, “Guni sa yi Betlehemré. Ye guni Betlehemémbu rekwa
hafwaré akwi ye atéfék dunyaré mé guni xiyasanda. Héki
hwari yéték yandé dunyaré, héki hwari natafa yandé dun-
yaré, hérandan wayikana dunyaré akwi, diré atéfék mé guni
xiyasanda.” Wungi wandéka ye di wun nyangwalré atéfék di
xiyasanda.
17 Hanja profet nak, déka xi Jeremaia, dé Godna hundi
Godna nyingambu dé hayi. Wun xiyasandandan nukwa
déka hayindén hundi mwi hundi dé ya. Déka hayindén hundi
angi dé:
18 Ramambu di séfélak du takwa di némafwimbu géra.
Wun getéfambu saréfa naata di némafwimbu géra.
Reselna mandéka deka nyangwal di bu hiya.
Nawulak du takwa yae di deka biya yikafre hurunjoka
yandaka deka hiyandé nyangwalka sarékéta di hélék
ya.

Dika némafwimbu saréfa naata di géra.

Josep déka takwa, nyan wali wungi di wambula ya

19 Hukémbu Herot dé hiya. Hiyandéka Josep déka takwa, nyan wali Isipmbu di re. Wumbu re dé Josep janji hwandéka dé Néma Duna ensel gaye dé Josepré wa,

20 “Wun nyanré xiyanjoka mawuli yandé du di bu hiya. Némbuli méni sé raama wun nyan déka ayiwa wali hura Israelna héfaré wambula sa guni yi.”

21 Wungi wandéka Josep waréngéna raama wun nyan déka ayiwa wali hura di Israelna héfaré wambula yi.

22 Josep Israelna héfa xaakwa dé xéké, Arkelaus déka yafa Herotna hafwa hérae Judiambu rekwa du takwaka néma du rendéka. Xékétaka Judiambu renjoka dé roo. Roondéka nak janji yandéka God déré wandéka dé wun nyan déka ayiwa wali hura di Galilina héfaré yi.

23 Ye di Nasaretmbu re. Josep, Maria, Jisas wun getéfambu rendaka profet hanja hayindan hundi mwi hundi dé ya. Jisaska di angi hayi: Déka watandi, dé Nasaretna du dé.

3

Guré husandakwa du Jon dé hundi wa
Mak 1:3-8; Luk 3:2-17

1 Hukémbu nukwa nak guré husandakwa du Jon dé du rehafi Judiana hafwambu dé tale Godna hundi wa. Wun hafwaré yandé du takwaré dé angi wa,

2 “God néma du reta gunika hatitendéka nukwa andé yae. Hatitendékaka saréka guna haraki saraki sémbutka mé hu hwe.” Wungi dé Jon wa.

3 Hanja profet nak déka xi Aisaia Jonka Godna nyingambu angi dé hayi:
Du nak dé wa, du rehafi hafwambu.
Wata dé angi wa, “Néma Duna yambu hurutanguni.
Hurungut déka yambu jémba retandé.”
Wungi dé wa.

4 Jon hafu dé yikafre nukwa wur, yikafre hénooka sarékéhambandé. Dé kamelna séfina yuwimbu yatindan nukwa wur dé sanda. Sandataka dé bulmakau bali séfiré rundan yoo dé naki. Dé hawuluki dé sa. Nongérana gék dé jéma sa.

5 Dé Godna hundi wandéka di Jerusalemémbu rekwa du takwa, Judiana héfambu rekwa du takwa, Jordan xéri tufwambu rekwa du takwa wungi di séfélak du takwa di déka yi.

6 Ye di hurundan haraki saraki sémbutka hélék yata wandaka dé diré Godna ximbu guré husanda, Jordan xérimbu.

7 Judana du deka néma du séfélak akwi di yi, Jon diré
Godna ximbu guré husandandéte. Farisi, Sadyusi, wungi
di yi. Yindaka dé Jon diré haraki hundi wata dé wa, “Guni
haraki hambwena nyangwal guni. God guna sémbutka xéta
mawuli wiya gunika haraki hurutandé. Héndé gunika wa
Godna mawuli wika yaange yingute?
8 Tale guni hurungun haraki saraki sémbut yatakataka
guni yikafre sémbut male hurutanguni. Hurungut nawulak
du takwa xéta watandi, ‘Di haraki saraki sémbut yatakataka
némbuli yikafre sémbut di huru.’ Wungi watandi.
9 Guni guna mawulimbu guni wa, ‘Nani Abrahamna
mandéka nani. Nani jémba retame.’ Wungi wata yéna guni
ye. Wungi wakénguni. God mawuli ye wandét ané motu du
maki xaakwa ye di Abrahamna mandéka maki xakutandi.
10 “Sataku hundi nak watawuni. Mi nak sék xakéhafi
yandét, du nak misange hérae wun miré xélitandé. Xéle
yambu tutandé. Némbuli wun sataku hundika mé saréké.
Némbuli God déka hundi xékéhafi yakwa du takwaré hurun-
dan haraki saraki sémbut hasa hwetandé. Hasa hwendét di
ya yanéta tékwa hafwaré yitandi.
11 “Guni guna haraki saraki mawuli yatakangut, wuni
guniré Godna ximbu guré husandatawuni. Wuna hukémbu
yate yakwa du wu néma du dé. Wuni baka du wuni. Déka
hambuk wuna hambukré dé saréké ngwandé. Wuni baka
du re yingi maki déka jémba yatawuni? Wuni baka du
rewuka dé néma du rendéka wuni déka jondu hura yinjoka
wuni hurufatiké. Wuna hukémbu yate yakwa du Godna
Hamwinya gunika hwetandé. Guna haraki saraki jondu
hérae yambu tutandé.
12 Du wit sék hérae yikafre wit sék héranjoka di lékeki.
Lékekitaka di yikafre wit sék gembu taka. Takataka di haraki
wit sékna séfi di yaki. Nandaka maki wuna hukémbu yate
yakwa du wungi yatandé. Dé déka du takwaré hérae hura
ye déka getéfambu takatandé. Haraki saraki joo yandé du
takwaré hérae xérékéta tékwa yambu yakitandé.” Wungi dé
Jon wa.

Jon dé Jisasré guré husanda
Mak 1:9-11; Luk 3:21-22; Jon 1:31-34

13 Wun nukwa Jisas Galilina héfa yatakataka dé Jordan
xériré dé yi. Jon déré Godna ximbu guré husandandéte dé
yi.
14 Ye xakundéka Jon hélék yata dé wa, “Méni néma du méni
re. Wuni baka du wuni re. Métaka méni wunika ya, wuni
méniré guré husandawute? Méni wuniré guré husandamét,
wu sékérékétandé.”

15 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Yinga. Méni wuniré
guré husandataméni. Wungi hurumét God wandén maki
hurutaani.” Wungi wandéka dé wa, “Yawundu.”
16 Yawundu nae dé Jisasré guré husandandéka dé bari
gumbu xale. Xalendéka nyir télaméndéka dé xé Godna
Hamwinya nyamwe afwi maki déka gayandéka.
17 Gayandéka dé Godna getéfambu hundi angi wa, “Ané
wuna nyan dé. Déka wuni némafwimbu mawuli ya. Déka
wuna mawuli yikafre dé ye.”

4

Satan dé Jisasna mawuli hurukwexé dé haraki sémbut hurundéte
Mak 1:12-13; Luk 4:1-13

1 Jon Jisasré guré husandandéka Godna Hamwinya Jisasré
dé hérae hura yi, du rehafi hafwaré. Satan Jisasna mawuli
hurukwexéndéte Godna Hamwinya déré wun hafwaré dé
hérae hura yi.
2 Hura yindéka Jisas wun hafwambu reta hénoo hulingu
sahambandé. Dumi yétiyéti (40) gan nukwa baka dé re. Re
hukémbu hénooka dé hiya.
3 Hiyandéka Satan yae dé déré wa, “Méni angi méni wa,
‘Wuni Godna nyan wuni.’ Wungi wata némbuli wun jooka
wuniré wakwetaméni. Méni wamét ané séfélak rekwa motu
waleka bret xakundé. Wungi wamét bret xakundét wuni
ménika xékélakitawuni.”
4 Wungi wandéka dé wa, “Yingafwe. Wun jooka Godna
nyingambu angi dé wa: Du takwa hénooka male sarékéta di
jémba yamba rekéndi, yingafwe. Di Godna hundi xékéndat,
deka mawuli jémba téndét, di jémba retandi. Wun hundi
xékéta motu bret xakundéte wuni yamba wakéwuni.”
5 Jisas wun hundi wandéka Satan dé déré hérae hura yi
Jerusalemré. Hura wara dé déré tempelna hanjimbu taka.
6 Takataka dé déré wa, “Méni angi méni wa, ‘Wuni Godna
nyan wuni.’ Wungi wata méni mé wuréféka naande yi.
Wun jooka Godna nyingambu angi dé wa: ‘God déka enselré
wandét di ménika jémba hatitandi. Hatindat méni deka tam-
bambu reta ména man motumbu yamba xatukwekéméni.’
Méni wun hundi xékéta wuréféka naande ye jémba remét,
atéfék du takwa xéta xékélakitandi. Méni Godna nyan méni.”
7 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Yingafwe. Wun jooka
Godna nyingambu angi dé wa: God dé ména Néma Du dé.
Déré yamba hurukwexékéméni. Wun hundi xékéta wuni
wuréféka naande yamba yikéwuni.”

8 Jisas wun hundi wandéka Satan déré dé hérae hura wari
némafwi némburé. Hura wara dé ané héfambu rekwa atéfék
getéfa, wun getéfambu rekwa atéfék yikafre jondu akwi dé
Jisasré wakwe.
9 Wakwetaka dé wa, “Méni hwati se wunika wandé dae
wuna ximbu harékémét wuni atéfék getéfa, wumbu rekwa
jondu akwi ménika hwetawuni.”
10 Wungi wandéka dé wa, “Méni, Satan, méni séléka. Godna
nyingambu angi dé wa: Ména néma du dé God male dé.
Méni déka wandé dae déré wataméni. Déka ximbu male
harékétaméni. Wun hundi xékéta wuni ménika wandé yamba
dakéwuni.”
11 Wungi wandéka dé Satan déré yatakataka yi. Yindéka di
ensel gaye Jisasré yikafre huru.

Jisas Galilimbu dé tale jémba ya

12 Romna néma du dé guré husandakwa du Jon hérae dé
déré séndé gembu taka. Takandéka hwandéka wun jooka
Jisas hundi xékétaka dé Galilina héfaré yi.
13 Ye déka getéfa Nasaret yatakataka dé Kaperneamré yi.
Wun getéfa Galilina tukweseke tufwambu dé té. Wun getéfa
Sebulun bér Naptalina hafwambu dé té.
14 Jisas wun getéfaré ye Godna hundi wandéka hanja reta
Godna profet déka xi Aisaia déka hundi mwi hundi dé ya.
Aisaia hanja ané hundi Godna nyingambu dé hayi:
15 Sebulunéna hafwa Naptalina hafwa akwi bér némanguré
yikwa yambumbu bér té.
Jordan xéri angé sakumbu bér té.
Galilina héfambu séfélak nak téfambu yandé du takwa di re.
16 Halékingambu re di xé, némafwi ya hanyindéka.
Hiyangambana héfambu rekwa du takwa di xé, xitélakéndéka
nukwa hanyindéka.
17 Jisas wun hafwaré ye xaakwa dé tale Godna hundi wa.
Wata dé wa, “God néma du reta gunika hatitendéka nukwa
andé yae. Yatendékaka sarékéta guni guna haraki saraki
mawuli mé yataka.” Wungi dé wa.

Jisas dé wa, du yétiyéti dé wali yindate
Mak 1:16-20; Luk 5:2-11; Jon 1:35-42

18 Jisas Galilina tukweseke tufwambu yita dé xé Saimon,
déka nak xi Pita, déka bandi Andru wali bérka jémba
yambéka. Bér atéfék nukwa yambén maki wun tukwe-
sekembu bér mara yaki, xéri hamwika.
19 Xétaka dé bérka wa, “Béni mé ya wuni wali. Yambét
wuni béniré nak jémbaka wakwetawuni. Wakwewut béni xéri
hamwi hurumbén maki du takwaré hératambéni. Hérambét
di wuna hundi xékétandi.”

20 Wungi wandéka bari mara yatakataka raama bér dé wali
yi.
21 Yalefu ye dé xé Sebedina nyan yétékré, Jems wali déka
bandi Jon wali. Bérka yafa Sebedi wali di gunjambémbu reta
mara yarafuta rendaka dé Jisas bérka wa, dé wali yimbéte.
22 Wandéka bér bérka yafa gunjambémbu rendéka
yatakataka bér Jisas wali yi.

Jisas Godna hundi wata dé séfélak du takwaré dé
huréhaléké

23 Jisas yitaka yatakata dé Galilimbu tékwa atéfék getéfaré
yi. Ye xaakwa dé Godna hundi buléndaka gembu reta du
takwaré dé wakwe, Godna jémbaka. Atéfék du takwaré
dé hundi wa, God néma du reta déka du takwaka jémba
hatitendékaka. Bar hiyaakwa du takwa, séfimali haraki
yandé du takwaré akwi dé huréhaléké.
24 Wungi yandéka di Siriana atéfék héfambu Jisaska hundi
wa saafa yi. Wa saafa yindaka di wun hundi xékéta séfélak
du takwaré déka hura yi. Bar hiyaakwa du takwa nyangwal,
séfimali haraki yandé du takwa nyangwal, haraki hamwinya
hura téndé du takwa nyangwal, sayiké hiyaakwa du takwa
nyangwal, matamba lékémbandé du takwa nyangwal, wun
du takwa nyangwalré di hura yi, Jisaska. Hura yindaka dé
diré huréhaléké.
25 Huréhaléké ndéka séfélak séfélak du takwa di dé wali yi.
Galilimbu yandé du takwa, Dekapolismbu yandé du takwa,
Jerusalemémbu yandé du takwa, Judiambu yandé du takwa,
Jordan xéri angé sakumbu yandé du takwa, wungi di dé wali
yi.

5

Jisas némburé wara dé déka duré hundi wa
Luk 6:20-23

1 Séfélak du takwa yandaka Jisas xétaka dé némbu nakré
wari. Wara rendéka déka du di déka ya.
2 Yandaka dé dika Godna jémbaka dé wakwe. Wakweta dé
angi wa.
3 “Du takwa nawulak deka hambukéka sarékéhafi yata
Godna hambukéka sarékéta di déka jémba ya. Wunde du
takwa Godna hémémbu rendaka dé néma du reta dika dé
jémba hati. Hatindét yikafre mawuli yatandi.
4 “Du takwa nawulak di géra. Wunde du takwana
mawuliré God yikafre hurutandé. Hurundét, yikafre
mawuli yatandi.
5 “Du takwa nawulak deka ximbu harékéhafi yata nak du
takwaré haraki hundi wahafi yata jémba di re. Wunde du

takwaré God yikafre hurundét, di ané héfambu néma du
takwa retandi. Reta yikafre mawuli yatandi.
6 “Du takwa nawulak Godka sarékéta yikafre mawuli
yata yikafre jondu male yanjoka di némafwimbu mawuli ya.
Hénooka hiyaakwa du hénoo sanjoka némafwimbu mawuli
yandaka maki, di yikafre jondu male yanjoka di némafwimbu
mawuli ya. Wunde du takwaré God jémba yandét deka
mawuli jémba téndét di jémba male retandi. Reta yikafre
mawuli yatandi.
7 “Du takwa nawulak di nawulak du takwaka saréfa
nae di diré yikafre huru. Wunde du takwaka God saréfa
nae yikafre hurutandé. Yikafre hurundét yikafre mawuli
yatandi.
8 “Du takwa nawulak deka mawulimbu yikafre mawuli
male dé té. Wunde du takwa Godré xéta di dé wali jémba
retandi. Reta sarékéta yikafre mawuli yatandi.
9 “Du takwa nawulak nawulak du takwa waru warendaka
di nyéndékmbu di té. Téndaka di warehambandi. Wun
nyéndékmbu tékwa du takwaka God watandé, ‘Di wuna
nyangwal di.’ Wungi wandét sarékéta wun nyéndékmbu
tékwa du takwa yikafre mawuli yatandi.
10 “Du takwa nawulak Godna jémba yandaka nawulak du
takwa hélék yata diré di haraki huru. Haraki hurundaka di
Godna jémba yakwa du takwa Godna hémémbu rendaka God
néma du reta dika dé jémba hati. Hatindét yikafre mawuli
yatandi.
11 “Mé xéké. Guni wunika yangut, du nawulak wunika
hélék yata guniré haraki hundi wata haraki saraki sémbut
guniré huruta gunika yénataka hundi wandat, guni yikafre
mawuli yatanguni.
12 Hanja di séfélak profetré wungi di haraki huru. Diré
wungi haraki hurundanka sarékéta di guniré wungi haraki
hurundat, guni yikafre mawuli yatanguni. Hukémbu God
guniré némafwimbu yikafre hurundét, guni dé wali jémba
male retanguni. Jémba retengukaka sarékéta guni yikafre
mawuli yata mawuli sawuli yata wungi re wungi re retan-
guni.” Wungi dé Jisas wa.

Jisaska jémba sarékékwa du takwa di hunyi maki di, hama ya maki di

13 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa: “Ané sataku hundi
mé xéké. Takwa di hunyi taka, hénoo résék yandéte. Hunyi
résék yahafi yandét, yingi maki yandat, résék wambula
yatandé? Yingafwe. Résék wambula yamba yakéndé.
Résék yahafi yandét, hénoombu yamba takakéndi. Di wun
hunyi baka yakitaka di manmbu xakélakitandi. Némbuli

wun hundika mé saréké. Guni, wuna du, guni hénoombu takandaka hunyi maki guni. Guni nawulak du takwaré yikafre hurungut, di haraki saraki joo wambula yamba hurukéndi. Guni nawulak du takwaré yikafre huruhafi yangut, résék yahafi yakwa hunyi baka yakitaka manmbu xakélakindakangala, God guniré yakitandé.

14 “Guni, wuna du, guni yanékwa hama ya maki guni re. Renguka nawulak du takwa guniré di xé. Guni némbumbu tékwa getéfa maki guni re. Renguka nawulak du takwa guniré di jémba xé, némbumbu tékwa getéfaré jémba xéndaka maki.

15 “Ané sataku hundi mé xéké. Du hama ya xéréka hura yae aki ekombu di samétaka, o yingafwe? Yingafwe. Di jambé takumbu di taka. Takandaka wumbu rekwa atéfék du takwa di jémba xé.

16 Némbuli wun hundika mé saréké. Guni wun hama ya maki guni re. Guni Godka yikafre jémba yatanguni. Wun jémba fakukénguni. Du takwana makambu yatanguni. Yangut di jémba xétandi. Xéta anwarmbu rekwa du guna yafa Godna ximbu harékétandi.

God wandéka Moses wandén hambuk hundika dé Jisas hundi wa

17 “Guni angi wakénguni, ‘Moses wandén hambuk hundika hu hwenjoka Jisas dé ya. Hanja rendé Godna profet deka hundika hu hwenjoka Jisas dé ya.’ Wungi wakénguni. Moses wandén hambuk hundi atéfék Godna profetna hundi atéfék akwi jémba xékéta wandan maki yanjoka wuni ya. Guni wun hundika jémba xékélakingute wuni ya.

18 Ané hundi mé xéké. Nyir héfa hényiwata téndét, Moses wandén atéfék hambuk hundi reséketandé. Rendét guni wun hundi xékéta wandéka maki yatanguni. Hukémbu nyir héfa hényitandé. Hényindét, Moses wandén hambuk hundi akwi hényitandé. Mwi hundi wuni guniré we.

19 Du nawulak Moses wandén hambuk hundi nakéka angi wandat, ‘Wun hambuk hundi wun yikama hundi male. Nani wun hundi yatakambet, wu yikafre dé.’ Wungi wandat, God néma du reta dika watandé, ‘Di baka du di. Di wuna tambambu baka di re. Deka ximbu yamba harékékéwuni.’ Wungi wandét, di nawulak du wun hambuk hundi xékéta wakwa maki yata angi wandat, ‘Wun hambuk hundi atéfék jémba xékétame. Nak hundi yamba yatakakéme.’ Wungi wandat, God néma du reta dika watandé, ‘Di néma du di. Di wuna tambambu jémba di re. Deka ximbu harékétawuni.’ Wungi watandé.

20 Guni Moses wandén hambuk hundika jémba xékélakingute, wuni guniré we. Xékélelakikwa du, Farisi akwi,

di Moses wandén hambuk hundi atéfék jémba xékéta wakwa maki yanjoka di hambuk jémba ya. Yandaka nawulak du diré xéta di wa, ‘Di yikafre sémbut hurukwa du di re.’ Wungi wandaka God deka mawuli xékélakita dé dika wa, ‘Wu yingafwe.’ Wungi wandéka guniré wuni we. Guni yikafre mawuli yata yikafre joo yatanguni. Yangut guna yikafre sémbut Farisina sémbut xékélelakikwa duna sémbutré akwi saréké̂ngwandéndét, guni Godna hémémbu retanguni. Guna yikafre sémbut deka sémbutré saréké̂ngwandéhafi yandét, guni Godna hémémbu yamba rekénguni.” Wungi dé Jisas wa.

Du xiyana sémbut
Luk 12:58-59

21 Wun hundi wataka dé diré angi wa: “Hanja rendé du ané hundi wandaka guni wundé xékéngu. Angi di wa, ‘Guni du takwaré xiyakénguni. Guni diré xiyangut, di guniré kot xékékwa néma duka hura yindat, dé wun haraki saraki jooka guniré hasa hwetandé.’
22 Wungi wandaka némbuli wuni nak hundi guniré we. Mé xéké. Du nawulak nak duré rékambambu wandat, God wun haraki saraki jooka diré hasa hwetandé. Du nawulak nak duré haraki hundi wata angi wandat, ‘Méni xékélakihafi du méni.’ Wungi wandat, God kot xékékwa néma du reta wun haraki saraki jooka wungi wakwa duré hambukmbu hasa hwetandé. Du nawulak nak duré hambukmbu haraki hundi wata angi wandat, ‘Méni wangété du méni.’ Wungi wandat, God wandét wungi wakwa du ya yanékwa hafwaré yitandi.
23-24 Wun jooka saréké̂ta guni nak nak angi hurutanguni. Guni Godka joo hwenjoka yata, déka joo hwendaka jambé tékwambu téta, nak du takwaré hurungun haraki saraki jooka saréké̂ngut, tale guni Godka hwetenguka joo jambé tékwa sakumbu takataka, wun du takwaka bari yitanguni. Ye guni di wali hundi buléta guni di wali natafa mawuli hérae jémba retanguni. Re hukémbu wambula yae takangun joo Godka hwetanguni.
25 “Du nawulak guniré kotka harindat, guni di wali yambumbu yita di wali hundi buléta di wali hundi gitanguni. Guni natafa mawuli hératanguni. Guni di wali wun hundi gihafi yangut, wafewana di guniré kot xékékwa néma duka hura yindat, dé wandét di guniré séndé gembu takatandi? Takandat guni séndé gembu hwatanguni.
26 Kot xékékwa néma du wandén atéfék yéwa guniré haraki hundi wandé duka hwengut, wun nukwa male séndé ge yatakataka gwande jémba yitanguni. Mwi hundi wuni guniré we.

Nak duna takwa wali haraki saraki sémbutka dé wa

27 “Hanja rendé du ané hundi wandaka guni wundé
xékéngu. Angi di wa, ‘Guni nak duna takwa wali haraki
saraki sémbut yamba hurukénguni.’
28 Wungi wandaka némbuli wuni guniré angi we. Du
nak nak duna takwaré xéta léré héranjoka mawuli raméndét,
déka mawulimbu lé wali dé hwa. Mawuli raméndéka déka
mawuli haraki dé té. Dé wungi léré xéta léré héranjoka
mawuli raméndéka dé haraki saraki sémbut huru.
29 Guni guna yika tamba sakumbu tékwa dama nak
duna takwaré xéta, lé wali haraki saraki sémbut hurunjoka
sarékéta mawuli raméndét, wun dama mé hérae yaki. Guna
natafa dama male téndét, wun haraki saraki sémbut huruhafi
yata hukémbu Godna getéfaré yingut, wu yikafre dé. Guna
dama yéték téndét guni wun haraki saraki sémbut hurungut
God wandét, guni haraki hafwaré yingut, wu haraki dé.
30 Guna yika tamba haraki saraki sémbut hurundét, guni
wun tamba mé xatéka yaki. Guna natafa tamba male téndét
wun haraki saraki sémbut huruhafi yata hukémbu Godna
getéfaré yingut, wu yikafre dé. Guna tamba yéték téndét guni
wun haraki saraki sémbut hurutaka hukémbu guni haraki
hafwaré yingut, wu haraki dé.

Du deka takwaré yatakandaka yindakaka dé wa

31 “Hanja rendé du ané hundi akwi wandaka guni wundé
xékéngu. Angi di wa, ‘Du nak déka takwa déré yatakataka
yiléte mawuli yata, dé wun jooka nyinga hayitandé. Hayi-
taka léka hwendét, lé wun nyinga hura yitalé.’
32 Wungi wandaka némbuli wuni guniré angi we. Takwa
hési nak du wali haraki saraki sémbut huruhafi yalét, léka
du lé déré yatakataka yiléte wandét, wu haraki dé. Lé déré
yatakataka yiléte wandét, lé ye nak du wali relét lé wun du
wali haraki saraki sémbut bér huru. Tale relén du haraki
saraki sémbut hurundéka bér akwi haraki saraki sémbut bér
huru.” Wungi dé Jisas diré wa.

Yénataka jooka wata Godna xi wali wandamboka dé wa

33 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa: “Hanja rendé du
ané hundi akwi wandaka guni wundé xékéngu. Angi di wa,
‘Guni jémba nak yanjoka yawundu nae hundi giya, guni wun
jémba yatanguni. Wun jémba yamba yatakakénguni.’
34 Wungi wandaka némbuli wuni guniré angi we. Guni
hundi yamba gikénguni. Guni Godna getéfana ximbu hundi
gikénguni, wun God rendéka hafwa dé.
35 God héfambu déka man xakindéka héfana ximbu akwi
hundi gikénguni. Jerusalem nana néma Du Godna hafwa dé,
Guni Jerusalemna ximbu akwi hundi gikénguni.

36 Guni géli némbé wama yandéte wama némbé géli yandéte
yanjoka hurufatikéta, guni guna makambu akwi hundi
gikénguni.
37 Di guniré jémbaka wakwexékéndat, guni yawundu nae
guni angi watanguni, ‘Xéxé, wun jémba yatame.’ Wungi
yanjoka hélék yata guni angi watanguni, ‘Yingafwe. Wun
jémba yamba yakéme.’ Wungi watanguni. Nak hundi
wakénguni. Guna hundi ginjoka nawulak jonduna ximbu
wakénguni. Guna hundi ginjoka nawulak jonduna ximbu
wata guni Satanéna hundi xékéta wakwa maki yatanguni.

Haraki saraki joo hasa hwehafi yatendakaka dé Jisas hundi wa

38 “Hanja rendé du ané hundi wandaka guni wundé
xékéngu. Angi di wa, ‘Du yéték wareta du nak duna dama
yaféneké ndét, dé hasa déka dama yaféneké tandé. Du yéték
wareta du nak duna némbi nak tangurundét, dé hasa déka
némbi nak tangurutandé.’
39 Wungi wandaka némbuli wuni guniré angi we. Du
nawulak guniré haraki saraki sémbut hurundat, guni diré
haraki sémbut hasa yamba hwekénguni. Du nawulak gu-
niré guna yika tamba saku hufwimbu xiyandat, guni hasa
xiyahafi yata waleka baka tétanguni, di guna aki tamba saku
hufwimbu xiyandate.
40 Du nawulak guniré kot xékékwa néma duka harindat, dé
di guna sanda wur hérandate yawundu nandét, guni guna
séményi nukwa wur akwi dika hwetanguni.
41 Du nawulak guni di wali yita deka jondu nawulak
yambumbu hura yingute wandat, guni di wali yita deka
jondu tambéngwa yambumbu hura yitanguni.
42 Du nawulak guniré jooka wakwexékéndat, guni wun
joo dika hwetanguni. Du nawulak guna jooka mawuli yata
gunika wun joo hukémbu hasa hwenjoka wandat, guni wun
joo dika hwetanguni.

Mamaka némafwimbu mawuli yandate dé Jisas hundi wa

43 “Hanja rendé du ané hundi wandaka guni wundé
xékéngu. Angi di wa, ‘Guni guna nyémayikaka némafwimbu
mawuli yata guna mamaka hélék yatanguni.’
44 Wungi wandaka némbuli wuni guniré angi we. Guni
guna mamaka némafwimbu mawuli yatanguni. Du nawulak
guniré haraki saraki sémbut hurundat, guni Godré wak-
wexékétanguni, dé diré yikafre hurundéte.
45 Guni wungi yata guni anwarmbu rekwa du guna yafa
God wali natafa mawuli hératanguni. Héraata guni déka
nyangwal retanguni. God natafa jémba dé ya, atéfék du

takwaka. God wandéka dé nukwa xé. God wandéka dé wali giya. Nukwa xéndéka wali giyandéka hénoo jémba dé xale, yikafre sémbut hurukwa du takwana héfambu akwi, haraki saraki sémbut hurukwa du takwana héfambu akwi.
46 Guni gunika mawuli yakwa du takwaka male guni némafwimbu mawuli yangut, God guniré méta joo hasa hwetandé? Romna yéwa héraakwa du akwi di dika mawuli yakwa du takwaka male di mawuli ye. Guni atéfék du takwaka némafwimbu mawuli yatanguni.
47 Godna hundi xékéhafi yakwa du takwa di deka du takwaka male yikafre mawuli yata di wali di hundi bulé. Guni di hurundaka maki, guna du takwaka male yikafre mawuli yata, di wali hundi buléta guni jémba yamba rekénguni. Atéfék du takwaka yikafre mawuli yata, di wali hundi bulétanguni.
48 Anwarmbu rekwa du guna yafa dé yikafre sémbut male hurukwa du dé re. Guni dé rendéka maki yikafre sémbut male hurukwa du retanguni." Wungi dé Jisas wa, déka duré.

6

Du takwaré yikafre hurundate dé Jisas hundi wa

1 Jisas hundi nawulak akwi dé angi wa: "Guni Godka yikafre jémba yata déka male sarékétanguni. Guni Godka yikafre jémba yanguka nawulak du takwa di xétaka guna ximbu haréké́ndate mawuli yata deka makambu wun jémba yata, guni gunika guni saréké. Wungi sarékéta deka makambu yangut, anwarmbu rekwa du guna yafa hukémbu guna ximbu yamba haréké́kéndé.
2-3 "Yéna yakwa du nawulak deka ximbu haréké́ta di Godna hundi buléndaka geré wulaaye téta yambumbu akwi téta di jambangwe du takwaka jondu hwe. Séfélak du takwa xéta wun yéna yakwa duna ximbu haréké́ndate, di yéna yakwa du jambangwe du takwaka jondu di hwe. Wungi hwendaka séfélak du takwa xéta wun yéna yakwa duna ximbu di haréké. Séfélak du takwa deka ximbu némbuli haréké́ndaka hukémbu God wun yéna yakwa duna ximbu yamba haréké́kéndé. Mwi hundi wuni guniré we. Guni yéna yakwa du hwendaka maki hwekénguni. Guni jambangwe du takwaka jondu hwenjoka yita nak du takwaré wun jooka wakénguni. Nakélak hwetanguni. Wungi hwengut nak du takwa wun jooka xéhafi yandat guni wali rekwa du takwa akwi wun jooka yamba xékéndi.
4 Guni wungi nakélak hwengut, anwarmbu rekwa du guna yafa xétandé. Xétaka hukémbu dé hwengun yikafre jondu gunika hasa hwetandé.

God wali hundi buléndakaka dé Jisas wa
Luk 11:2-4

5 “Yéna yakwa du Godka wanjoka, di Godna hundi
buléndaka geré wulaaye téta yambumbu akwi téta di Godka
wa. Séfélak du takwa diré xéta deka xi haréké ndate di
wumbu téta Godka wa. Wungi wandaka séfélak du takwa
deka xi di haréké. Yéna yakwa du wun du takwa yikafre joo
di hasa wundé héranda. Hukémbu God yandan yikafre joo
hasa yamba hweké ndé. Mwi hundi wuni guniré we. Guni
yéna yakwa du Godka wandaka maki wakénguni.
6 Guni God wali hundi bulénjoka guni nak nak guna
geré wulaaye ge yambu téfitaka hafu reta dé wali hundi
bulétanguni. Buléngut guna yafa God guni wungi reta
buléngut, xéta guna hundi xékétandé. Déré xéhambanguni.
Dé guna hundi xékéta hukémbu dé wangun yikafre joo hasa
hwetandé.”
7 “Godka xékélakihafi yakwa du takwa di wa, ‘Nani séfélak
hundi buléta nana nak nak godka wambet, di xékétandi.’
Wungi wata séfélak hundi di baka buléta wa. Guni séfélak
hundi buléndakangala bulékénguni, God wali.
8 Guni déré wakwexékéhafi yangun nukwa guna yafa God
bu xékélakindé, wangun jooka. Xékélakindénka sarékéta guni
dé wali hundi buléta guni séfélak hundi bulékénguni.
9 Guni déré angi watanguni:

Nana yafa, méni ména getéfambu méni re.
Nani ména ximbu haréké njoka nani mawuli ye.
10 Méni néma du reta atéfék du takwaka jémba hatiméte nani
mawuli ye.
Ména getéfambu rekwa du ména hundi jémba xékéndaka
maki, nani ané héfambu rekwa du takwa akwi ména
hundi jémba xékénjoka nani mawuli ye.
11 Ané nukwa nanika hénoo hweméte me we.
12 Du takwa naniré haraki hurundaka nani wun jonduka
wambula sarékéhambame.
Sarékéhafi yambet, méni hurumben haraki sémbut yak-
wanyi méni wun jonduka wambula sarékéhafi yaméte
mawuli me ye.
13 Méni nanika hurukwexé takamét, yakéndé. Naniré haraki
hurukwa joo, mé héreki.
[Méni nani atéfék du takwaka jémba hatita hambuk ye néma
du reséketaméni wungi re wungi re.] Wungi nani
ménika we.
14 “Guni wun hundika mé saréké. Guni nawulak du
takwa guniré yandan haraki saraki jooka sarékéhafi yangut,
anwarmbu rekwa du guna yafa God yangun haraki jondu
yakwanyi wun jonduka wambula yamba sarékéké ndé.

15 Guni nak du takwa guniré yandan haraki saraki jonduka
sarékéta diré hasa hwenangut, guna yafa God yangun haraki
saraki jonduka sarékéta wun haraki saraki jondu yakwany-
ihafi yata guniré hasa hwetandé.” Wungi dé Jisas wa.

Hénooka yakérka dé Jisas hundi wa

16 Wun hundi wataka dé diré wambula wa: “Yéna yakwa
du God wali hundi bulénjoka di nak nukwa nak nukwa
hénooka yakér. Yakérta nak du takwa hénooka yakérndanka
xékélakindate di deka saawimbu wama héfa ya. Yandaka
deka saawi wama male dé xaku. Xakundéka nawulak du
takwa xéta di wa, ‘Wun du Godka sarékéta di hénooka hiyae.
Wu yikafre sémbut hurukwa du di.’ Wungi wata deka ximbu
di haréké. Yéna yakwa du wun du takwa yikafre joo di
hasa wundé héranda. Hukémbu God yandan yikafre joo hasa
yamba hweké ndé. Mwi hundi wuni guniré we.
17 Guni di yandakangala yakénguni. Guni God wali
hundi bulénjoka mawuli yata, hénooka yakérta guna saawi
yakwanyitanguni. Ye gwaaré hulingu blekétaka némbé
séférétanguni, atéfék nukwa yanguka maki.
18 Guni wungi yangut, nawulak du takwa guniré xéta
yamba xékélakiké ndi, guni God wali hundi bulénjoka mawuli
yata hénooka yakérngunka. Di wun jooka xékélakihafi yan-
date guni guna saawi yakwanyitanguni. Wungi yangut,
guna yafa God male wun jooka xékélakitandé. Déré nani
xéhambame. Guni hénooka yakérta dé wali hundi buléta hafu
rengut, dé xéta hukémbu yangun yikafre joo guniré hasa
hwetandé.”

Godna getéfambu jémba retendakaka dé Jisas hundi wa
Luk 11:34-36

19-21 “Guni atéfék nukwa séfélak jondu héranjoka guni
saréké waréké. Sarékéta wun jonduka male guni mawuli ye.
Mé xéké. Guni wungi yata guni ané héfana séfélak jondu
héranjoka sarékékénguni. Ané héfana jondu néma joo yin-
gafwe. Bwiyaak wun jonduré di héréké. Sufu wun jonduré
dé we. Sélé héraakwa du nak duna ge héréka wulaaye wun
jondu di sélé héra. Wun jondu rehafi yatendékaka sarékéta
guni Godna getéfambu jémba retengukaka sarékétanguni.
Sarékéta guni yikafre sémbut male hurutanguni. Godna
getéfambu reta hurutenguka jondu wu némafwi joo dé. Wun
jondu ané héfana jondu maki yingafwe. Godna getéfambu
reta hurutenguka jondu wungi retandé. Bwiyaak wun
jonduré yamba hérékékéndi. Sufu yamba wekéndé. Sélé
héraakwa du yamba hérakéndi. Ané héfambu jondu héraakwa
du takwa di ané héfana jonduka male di némafwimbu mawuli

ye. Godna getéfambu renjoka sarékékwa du takwa di dé wali
jémba renjoka di némafwimbu mawuli ye.

Yikafre jonduka xétendakaka dé Jisas hundi wa

22 “Guna dama guna séfina ya maki dé. Guni yikafre
jonduka male xéngut, guna dama larétandé. Laréndét, guna
séfi akwi larétandé.
23 Guni haraki saraki jonduka male xéngut, guna séfi
halékingambu retandé. Guna séfina ya halékingambu rekwa
jonduka male xéndét, guna séfi gan hunyitandé.

Natafa néma duna jémba male yatendakaka dé wa

24 “Du nak néma du yétékéka jémba yanjoka dé hurufatiké.
Wungi jémba yandét, dé nak néma duka yikafre mawuli
yata nakéka hélék yatandé. Guni wun du maki guni re.
Guni néma du Godka jémba yata déka male sarékéta guni
déka yikafre mawuli yatanguni. Yata guni yéwa héranjoka
sarékékénguni. Guni yéwa héranjoka male sarékéta guni néma
du Godka hélék yatanguni.” Wungi dé Jisas wa.

Baka jooka saréké ndakaka dé Jisas hundi wa
Luk 12:22-31

25 Wun hundi wataka dé Jisas diré wambula wa: “Natafa
néma duna jémba yatengukaka sarékéta wuni guniré we.
Guni roota hénoo, hulingu, nukwa wurka akwi saréké
warékékénguni. Hénoo, hulingu, nukwa wur wu baka joo di.
Néma joo yingafwe. Guni wun jooka saréké warékékénguni.
God wandéka guni re. God guna séfi guna mawuli guna
hamwinya xéndéka guni re. Wu néma joo dé.
26 Guni afwiré mé xé. Di hénoo sehafindi. Di hénoo héraata
handi gembu takahafindi. Yandaka anwarmbu rekwa du
guna yafa dé dika hénoo hwe. Afwi wu yikama joo di.
Guni du takwa guni némafwi joo guni. God wungi afwika
hénoo hwendét xéta guni xékélakitanguni. Gunika akwi hénoo
hwetandé.
27 Mé xéké. Guna du nak séfélak héki hwari renjoka
saréké warékéta, dé wata séfélak héki hwari renjoka hambuk
yatandé, o yingafwe? Wu yingafwe. Dé hafu wata séfélak
héki hwari renjoka akwi hurufatikétandé.
28 “Métaka guni nukwa wurka guni saréké waréké? Wungi
sarékékénguni. Guni maweka mé saréké. Nani wun mawe
sehambame. Di baka di xale. Di jémba yahambandi. Di
nukwa wur hundafanéhafindi. Hundafanéhafi yandaka God
dé dika jémba hati.
29 Dika dé yikafre waka dé hwe. Hanja xérénjuwi mama
néma du nak déka xi Solomon yikafre nukwa wur dé
sanda. Sandata wun mawe maki sandandaka yikafre joo

sandahambandé. Mawe sandandaka yikafre joo Solomon sandandén yikafre jooré dé saréké ngwandé.
30 God wun maweka dé jémba hati. Wun mawe nawulak male tétandi. Némbuli te séri réka yatandi. Réka yandat du takwa wun mawe féla yambu tutandi. Wun mawe wun yikama joo di. Guni du takwa guni némafwi joo guni. Guni Godka jémba saréké hambanguni. Saréké hafi yata roota guni wa, 'Nanika jémba hatitandé, o yingafwe?' Wungi wanguka némbuli wuni guniré we. God mawe wungi sandandét xéta guni xékélakitanguni. Gunika nukwa wur hwetandé.
31 Wungi xékélakita guni roohafi yata angi wakénguni, 'Méta joo satame? Méta hulingu satame? Méta nukwa wur sandatame?'
32 Guni wun joo héranjoka hurufatikénguka anwarmbu rekwa du guna yafa xékélakindéka wungi yamba wakénguni. Godna hundi xékéhafi yakwa du takwa di wun jooka di saréké waréké. Guni di saréké ndaka maki saréké kénguni.
33 Saréké hafi yata guni Godna hémémbu reta déka hundi jémba xékéta wandéka maki yata déka jémba yanjoka némafwimbu mawuli yatanguni. Wungi yangut, dé gunika wun jondu hwetandé.
34 Hwetendékaka saréké ta guni sérina jonduka saréké kénguni. Sérina jonduka saréké waréké kénguni. Némbulina jonduka male saréké tanguni." Wungi dé Jisas diré wa.

7

Diré haraki hundi wandamboka dé Jisas hundi wa
Luk 6:41-42

1 Wun hundi wataka dé Jisas wambula wa: "Nak du takwa yandan jooka saréké ta guni bari angi wakénguni, 'Wun du takwa wu haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di.' Wungi wakénguni. Guni wungi hundi wangut, God hurungun sémbut xéta guniré watandé, 'Guni haraki saraki sémbut hurukwa du takwa guni.'
2 Wungi watendékaka saréké ta, guni dika bari angi wakénguni, 'Wu haraki saraki mawuli xékékwa du takwa di.' Wungi wakénguni. God nak du takwaka wangun hundi xéka, guniré hasa watandé.
3 Nak du takwa yandan haraki joo, wu damambu hwakwa mikulanyi maki dé. Yangun haraki joo wu damambu hwakwa némafwi bangi maki dé. Métaka guni nak du takwana damambu hwakwa mikulanyi xe guni guna damambu hwakwa némafwi bangi xéhambanguni? Guni wungi xe guni nak du takwa yandan yikama haraki jooka wata guni yangun néma haraki jooka saréké hambanguni.

4 Guni némafwi haraki saraki sémbut hurutaka métaka guni
yikama haraki sémbut hurundé du takwaka guni angi wa?
'Guni haraki saraki joo guni huru. Guni jémba rengute wuni
guniré yikafre hurutawuni.'
5 Wungi wakénguni. Guni wungi wata guni yéna yakwa
du takwa guni re. Tale guni némafwi haraki hurungun jooka
yatakatanguni. Yatakataka guni yikama haraki joo yandé du
takwaré yikafre hali hurungu.
6 "Guni Godna hundika hélék yakwa du takwaré Godna
hundi wakénguni. Guni diré Godna hundi wangut, di duré
tikwa wasa du takwaré haraki hurundaka maki guniré
haraki hurutandi. Du takwa nawulak di Godna hundika hu
hwe. Diré akwi Godna hundi wakénguni. Du waréndaka
yéwasé balika hwehafindi. Wungi hwendat, bali wangété
reta wun yéwasémbu baka xakélaki sakélakitandi. Godna
hundi wu yikafre hundi dé. Guni waréndaka yéwasé balika
hwehafi yanguka maki, Godka hu hwekwa du takwaré
Godna hundi wakénguni. Guni diré déka hundi wangut,
wafewana di bali xakélaki sakélakindaka maki guniré haraki
hurutandi?

Godré wakwexékéndate dé Jisas hundi wa
Luk 11:9-13

7 "Guni Godré wakwexékéngut, dé gunika hwetandé. Ané
sataku hundi mé xéké. Guni hwaka hwaka xétanguni. Guni
gena yambumbu xiyangut, gena yambu nafwitandé.
8 Du takwa Godré wakwexékéndat, dé dika hwetandé. Du
takwa hwaka hwaka xétandi. Du takwa gena yambumbu
xiyandat, gena yambu nafwitandé. Guni wun sataku hundi
xékétaka guni Godré wakwexékétanguni. Wakwexékéngut, dé
guna hundi xékétandé."
9 "Ané hundi akwi mé xéké. Guni yafa, guna nyangwal
hénoo hwengute wandat, guni motu hwetanguni, o yin-
gafwe? Yingafwe. Guni dika hénoo hwetanguni.
10 Di xéri hamwi hwengute wandat, guni hambwe hérae
hwetanguni, o yingi maki dé? Wu yingafwe. Guni dika xéri
hamwi hwetanguni.
11 Némbuli wun hundika mé saréké. Guni haraki saraki
mawuli xékékwa du reta guni guna nyangwalka yikafre joo
guni hwe. Anwarmbu rekwa du guna yafa yikafre mawuli
yakwa du reta guniré saréké ngwanda dé némafwi yikafre joo
hwetandé, déré wakwexékéndé du takwaka.
12 "Guni nak du takwa guniré yikafre hurundate mawuli
yanguka maki, guni diré yikafre hurutanguni. Moses
wandén hambuk hundi Godna profetna hundi akwi guni
wungi yangute dé wa.

Yambu yétékéka dé Jisas hundi wa

13-14 “Haraki hafwaré yikwa yambu wu némafwi yambu dé. Wun yambumbu néma ge fété dé té. Du takwa wun néma fétémbu wulayinjoka we yamba hurukéndi. Séfélak du takwa wun néma fétémbu wulaaye di wun yambumbu ye di fakutandi. God wali yamba rekéndi. Guni wun yambumbu yikénguni. Godna getéfaré yikwa yambu wu yikama yambu dé. Wun yambumbu yikama ge fété dé té. Nawulak du takwa male wun yikama fétémbu wulaaye wun yikama yambumbu di yi. Di God wali jémba retandi, wungi re wungi re. Guni wun yikama yambumbu yitanguni.” Wungi dé Jisas wa.

Mi déka sékéka dé wa

(15) Hur 20:29, 2 Pi 2:1 (16) Jem 3:12 (19) Jon 15:6 (21) Luk 6:46, Jem 1:22, 25 (23) 2 Ti 2:19

15 Wun hundi wataka dé angi wa: “Guni xékélaki natanguni. Du nawulak gunika yae yéna yata angi watandi, ‘Nani Godna ximbu nani hundi we.’ Wungi wata nak hundi wata guna mawuli haraki hurundat, nawulak du takwa wangété reta dika watandi, ‘Wunde yikafre sémbut hurukwa du di. Sipsip bali jémba rekwa maki di jémba re. Deka hundi xékétame.’ Wungi wata di xékélakihambandi. Haraki wasa haraki mawuli yandaka maki di yéna yakwa du haraki saraki mawuli di xéké. Xékéndaka wungi xékélakihambandi.

16 Guni deka jémbaré jémba xétanguni. Xétaka deka mawulika xékélakitanguni. Héfambu tékwa jooka mé saréké. Rami yoombu wana sék xakéhafindé. Hamungwa mimbu mamu sék xakéhafindé.

17 Yikafre mimbu yikafre sék dé xaké. Haraki mimbu haraki sék dé xaké.

18 Yikafre mimbu haraki sék xakéhafindé. Haraki mimbu yikafre sék xakéhafindé.

19 Yikafre sék xakéhafi yakwa mi xéle di yambu tu.

20 Guni wun jooka sarékéta mi sékré xéta xékélakitanguni. Nak mi yikafre mi dé. Nak mi haraki mi dé. Némbuli wun duka mé saréké. Guni deka haraki sémbutka xe xékélakitanguni. Wun haraki saraki sémbut huruta yéna yakwa du di.”

21 “Séfélak du takwa yéna yata di wunika watandi, ‘Méni nana Néma Du méni.’ Wungi wata yénataka hundi wata di anwarmbu rekwa du wuna yafa Godna hundi xékéhambandi. Wun du takwa di Godna hémémbu yamba rekéndi. Godna hundi xéka wandén maki yakwa du takwa male di Godna hémémbu retandi.

22 Wuni némafwi kot xékékwa néma du retewuka nukwa séfélak du takwa wuniré angi watandi, ‘Nana Néma Du, ména

ximbu nani Godna hundi wa. Ména ximbu wambeka di
haraki hamwinya yaange yi. Ména ximbu wata nani séfélak
hanja xéhafi yandan hambuk jémba nani ya. Nani ména du
takwa me.'
23 Wungi wandat wuni diré watawuni: 'Wu yingafwe.
Yéna guni ye. Wuni gunika xékélakihambawuni. Guni wuni
wali natafa mawuli hérahambanguni. Guni haraki saraki
mawuli xékékwa du takwa. Guni séléka!' Wungi watawuni."

Du yéték ge tombénka dé Jisas sataku hundi wa
Luk 6:47-49

24-25 "Ané sataku hundi mé xéké. Xékélelakikwa du nak dé
motu takumbu ge to. Tondéka hukémbu némafwi mur hu-
rundéka némafwi wali giyandéka némafwi hwe gwandéndéka
wun ge jémba dé hwa, motu takumbu tondén ge. Wun
sataku hundika mé saréké. Wuna hundi xékéta wawun maki
yatekwa du takwa di motu takumbu yikafre ge tondé du
maki di.
26-27 Jémba saréké hafi yandé du nak dé am héfambu ge
to. Tondéka hukémbu némafwi mur hurundéka némafwi
wali giyandéka némafwi hwe gwandéndéka wun ge dé xakri.
Xakrindéka hwe yae dé wun ge yate hura yi. Wun hundika
mé saréké. Wuna hundi baka xékéta wawun maki yahafi
yate du takwa, di am héfambu ge tondé du maki di." Wungi
Jisas dé diré wa.
28-29 Jisas wungi wandéka séfélak du takwa di déka hundika
waréngéné, dé hambuk yata diré Godna hundi wandéka.
Waréngéna di wa, "Owa. Dé Godna jémbaka dé jémba
xékélaki. Xékélakita dé naniré wakwe. Hambuk hundika
xékélelakikwa du di naniré Godna jémbaka wungi wakwe-
hambandi." Wungi wata déka hundi xékéta waréngéna di
saréké waréké.

8

Jisas walisufu hurundé du nakré dé huréhaléké
Mak 1:40-44; Luk 5:12-14

1 Jisas du takwaré Godna hundika wakweta rendén némbu
yatakataka naande yindéka di séfélak du takwa di déka
hukémbu yi.
2 Yindaka dé walisufu hurundé du nak déka yae hwati se
wandé daata dé wa, "Néma Du, wuni yikafre yawute méni
mawuli ye hurumét, wuni yikafre yatawuni."
3 Wungi wandéka dé déka tambambu huruta dé wa, "Wuni
yikafre yaméte wuni mawuli ye. Méni yikafre yataméni."
Wungi wandéka dé wun walisufu hétéké ndéka dé wun du
yikafre ya.

4 Yandéka dé déré wa, “Mé xéké. Méniré yawun jooka
nawulak du takwaré yamba wakéméni. Méni priska ye déka
makambu témét, dé ména séfiré xétandé. Xéndét, méni Moses
hanja wandén maki Godka hamwi hwetaméni. Hwemét,
nak du takwa xéta xékélakitandi, walisufu hétéké ndéka méni
yikafre yaménka.” Wungi dé Jisas déré wa.

Jisas wandéka dé matamba lékémbandé du nak yikafre ya
Luk 7:1-10

5-6 Jisas Kaperneamré yindéka dé Romna xi warekwa duna
néma du nak yae dé déré wa, “Néma Du, mé xéké. Wuna
jémba yakwa duna matamba lékémbandéka dé némafwi
hangéli héraata dé gembu male dé hwae.”
7 Wungi wandéka dé wa, “Wuni yae déré
huréhalékétawuni.”
8 Wungi wandéka dé wa, “Néma Du, wu yingafwe. Wuni
baka du wuni. Méni néma du méni. Wungi reta méni ye wuna
geré yamba wulayikéméni. Méni ambu reta baka wamét, dé
wuna du wambula yikafre yatandé.
9 Nak du wunika dé néma du re. Rendéka wuni wandén
maki wuni ya. Wuni xi warekwa duna néma du wuni re.
Wuni du nakéka, ‘Méni sa yi,’ nawuka dé yi. Nak duka, ‘Méni
mé ya,’ nawuka dé ya. Wuna jémba yakwa duré, ‘Wun jémba
mé huru,’ nawuka dé wun jémba ya. Méni yawuka maki
yataméni. Méni baka wamét, wuna du wambula yikafre
yatandé.” Wungi dé wa.
10 Jisas wun hundi xékéta dé waréngéna dé saréké waréké.
Sarékéta dé déka hukémbu yandé du takwaré wa, “Ané du dé
wunika jémba male saréké. Wuni wawut, du takwa yikafre
yatendakaka dé xékélaki. Guni Israelna du takwa nawulak
male guni wunika jémba saréké. Dé Romna du rendéka déka
yikafre mawuli guni Israelna du takwa guna yikafre mawuli
wundé sarékéngwandéndé. Mwi hundi wuni guniré we.
11 Mé xéké. Israelna du takwa nawulak di Godna getéfaré
wulayitandi. Di male yingafwe. Atéfék getéfambu yandé
séfélak du takwa akwi déka getéfaré wulayitandi. Séfélak
nukwa xalekwa sakumbu yae séfélak nukwa nandikwa
sakumbu yae di séfélak du takwa déka getéfaré wulayitandi.
Wulaaye di Godna hémémbu reta nana mandéka Abraham,
Aisak, Jekop wali, wungi reta hénoo satandi.
12 Israelna séfélak du takwa Godna getéfaré yamba wu-
layikéndi. Wun du takwaka God hu hwetandé. Hweta
wandét di haraki hafwaré yitandi. Wun hafwambu
halékinga male dé té. Nukwa xéhambwe. Wun hafwambu
rekwa du takwa néma hangéli héraata di némafwimbu géraata
némbi titandi.”

13 Wungi wataka dé Romna xi warekwa duna néma duré
wa, “Ména geré wambula yitaméni. Ye xaakwa wunika
jémba sarékéta wuna hundika ‘Mwi hundi dé’ naménka méni
wamén jooka xétaméni.” Wungi dé Jisas wa. Némbuli male
wandéka dé Romna xi warekwa duna jémba yakwa du dé
wambula yikafre ya.

Séfélak du takwaré Jisas dé huréhaléké.
Mak 1:29-34; Luk 38-41

14 Jisas ye Pitana geré wulaaye dé xé Pitana nakéma séfi ya
xéréké ndéka hiyaata hwaléka.
15 Xétaka dé léka tambambu hurundéka bar dé hényi.
Hényindéka yikafre ye raama lé hénoo humbwe lé Jisaska
hwe.
16 Gérambu galam di haraki hamwinya hura téndé séfélak
du takwa nyangwalré di hura ya, Jisaska. Hura yan-
daka dé wandéka di haraki hamwinya yaange yi. Bar
hiyaakwa du takwa nyangwal, séfimali haraki yandé du
takwa nyangwalré akwi di déka hura ya. Hura yandaka dé
diré huréhaléké ndéka di atéfék wambula yikafre ya.
17 Jisas wungi yandéka dé Godna profet Aisaia hanja
wandén hundi mwi hundi dé ya. Déka hundi Godna
nyingambu angi dé wa:

Nanika hiyambar yandéka dé naniré huréhaléké. Nana
haraki saraki jondu dé huréhaléké.
Séfimali haraki yandéka dé hambuk yata wandéka nani
wambula yikafre ya.

Wungi dé Aisaia hayi.

Jisas wali yitaka yatakanjoka mawuli yandé du
Luk 9:57-60

18 Séfélak du takwa hérangwanda téndaka Jisas xéta dé
déka duré wa, “Gunjambémbu wara tukweseke angé sakuré
yitame.”
19 Wungi wandéka dé xékélelakikwa du nak yae dé déré wa,
“Néma Du, méni naniré Godna jémbaka méni wakwe. Wuni
méni wali yitaka yatakanjoka wuni mawuli ye. Yiteméka
atéfék hafwaré wuni akwi yitawuni.”
20 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Jémba mé saréké. Haraki
wasa dé héfambu tékwa wekwambu dé hwae. Afwi deka
wurmbu di hwae. Wuni Duna Nyan hwatewuka ge yin-
gafwe.”
21 Wungi wandéka dé déka du nak déré wa, “Néma Du, méni
yawundu namét tale wuni ye rewut wuna yafa hiyandét
wuni déka fusa hérae rémétawuni. Rémétaka wuni méni wali
yitaka yatakatawuni.”

22 Wungi wandéka dé wa, “Yinga. Némbuli wuni wali mé ya.
Wuna hundi xékéhafi yakwa du takwa di hiyandé du takwa
maki di re. Wunde du takwa deka hiyandé du takwaré
rémétandi.”

Jisas wandéka dé néma mur fakéna
Mak 4:36-41; Luk 8:22-25

23 Wun hundi wataka Jisas gunjambémbu waréndéka di
déka du akwi waré.
24 Wara yindaka Jisas xéndi hwandéka dé néma mur
yandéka dé gu raama wara gunjambémbu gwande dé
yasamangunjoka huru.
25 Hwandéka déka du ye di déré sérkené. Sérkenéta di wa,
“Néma Du, nani hiyatame. Méni sé raama naniré yikafre
huru.”
26 Wungi wandaka dé diré wa, “Métaka guni roo? Roota
wunika jémba sarékéhambanguni.” Wungi wataka dé raama
wandéka mur fakénandéka dé gu wambula jémba té.
27 Téndéka di atéfék waréngéna di wa, “Owa. Dé wandéka
dé mur gu déka hundi xékéta wandén maki dé ya. Wu
yingi maki du dé?” Wungi wataka di Jisas wali jémba yi,
gunjambémbu.

Jisas wandéka di haraki hamwinya yaange yi
Mak 5:1-17; Luk 8:26-37

28 Jisas déka du wali gunjambémbu ye di tukweseke angé
saku xaku. Gadarana héfambu di xaku. Xakundaka bér
du yéték du takwa hiyandaka réméndan hafwambu re bér
déré xénjoka yi. Haraki hamwinya di wun du yétékré hura
té. Hura téndaka bér wangété yata nawulak duré xiyanjoka
hurumbéka nak du takwa wun yambumbu yihambandi.
29 Bér ye Jisasré xe bér hambukmbu wakwexéka bér wa,
“Méni, Godna nyan, aniré méta yataméni? Aniré hangéli
hwetaméni, o yingi maki dé? Kot xékékwa néma du
reteméka nukwa wayika xakukéndé. Némbuli aniré hangéli
hwekéméni.” Wungi bér déré wa.

30 Wun hafwambu séfélak bali di hénoo sata té.
31 Sandaka di wun du yétékré hura téndé haraki hamwinya
di Jisasré wa, “Méni naniré hélekinjoka mawuli yata méni
wamét nani wun balina mawulimbu wulayitame.”
32 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni wumbére duré mé
yatakataka guni yaange yi.” Wungi wandéka di wumbére du
yétékré yatakataka ye di wun balina mawulimbu wulaaye
té. Téndaka wun bali némbumbu yaange naande ye gumbu
xakre hulingu se di hiya.

33 Hiyandaka di balika hatikwa du yaange ye néma getéfa
xaakwa di wun jooka du takwaré hundi wa. Wata di haraki
hamwinya hura téndé du yétékéka akwi hundi wa.
34 Wungi wandaka xékétaka di wun getéfambu rekwa du
takwa yi, Jisasré xénjoka. Ye déré xe di wa, dé deka héfa
yatakataka yindéte.

9

Jisas wandéka dé matamba lékémbandé du yikafre ya
Mak 2:3-12; Luk 5:18-26

1 Jisas gunjambé nakmbu wara dé tukweseke angé sakuré
ye dé déka getéfa xaku.
2 Xakundéka di matamba lékémbandé du nakré déka yate
hura yi. Dé jambémbu hwandéka di déka yate hura yi.
Yindaka Jisas dé xékélaki. Di deka mawulimbu di wa, “Jisas
hambuk yata nana duré huréhalékétandé.” Wungi wandaka
Jisas xékélakita dé matamba lékémbandé duré wa, “Wuna du,
ména mawuli jémba tétandé. Hurumén haraki saraki joo
wundé hérekiwu.”
3 Wungi wandéka di xékélelakikwa du di hafu buléta di wa,
“God hafu dé du hurundan haraki saraki joo yakwanyitandé.
Wun du dé wa, ‘Wuni hurumén haraki saraki joo wundé
hérekiwu.’ Wungi wata dé Godka haraki hundi wa, dé du
male du dé.”
4 Wungi wandaka Jisas deka mawuli xékélakita dé diré wa,
“Métaka guni guna mawulimbu wun haraki saraki mawuli
xéké? Wungi xékékénguni.
5-6 Wuni Duna Nyan ané héfambu reta hurundan
haraki saraki sémbut hali hérekiwu. Guni wun jooka
xékélakihambanguni. Méta hundi wuni hali wawu, ‘Wuni
hurumén haraki saraki joo wundé hérekiwu’ o ‘Sé raama
ména jambé hura yi.’ Guni wuna hambukéka jémba
xékélakingute wuni ané hundi akwi déré watawuni.” Wungi
wataka dé matamba lékémbandé duré dé wa, “Méni sé raama
ména jambé hura yi, ména geré.”
7 Wungi wandéka dé raama déka geré yi.
8 Yindéka wumbu téta xéndé du takwa roota Godna ximbu
di haréké. Harékéta di Jisaska wa, “God wun duka hambuk
hwendéka dé wungi huru.” Wungi di wa.

Jisas dé Matyuré wa dé wali yindéte
Mak 2:14-17; Luk 5:27-32

9 Jisas wun hafwa yatakataka dé yi. Yita dé xé Romka yéwa
héraakwa du nak déka xi Matyu yéwa héra gembu rendéka.
Xe dé déré wa, “Méni wuni wali mé ya.” Wungi wandéka
raama dé Jisas wali yi.

10 Jisas déka du wali Matyuna gembu reta hénoo sandaka
di yéwa héraakwa séfélak du, séfélak nak maki haraki sémbut
hurukwa du akwi wungi di ya. Yae di dé wali reta di hénoo
sa.
11 Reta sandaka Farisi nawulak xe di Jisasna duré wa,
“Métaka dé guna néma du yéwa héraakwa du, haraki sémbut
hurukwa du nawulak dé di wali hénoo sa?”
12 Wungi wandaka Jisas xéka dé wa, “Yikafre yakwa du
takwa doktaka yihafindi. Séfimali haraki yandé du takwa di
doktaka yi. Yindaka dokta dé deka séfi huréhaléké. Wuni du
takwana haraki saraki mawuli wuni huréhaléké.
13 Godna nyingambu angi dé wa: God dé wa, ‘Guni
wunika hamwi xiyae hwengute hélék wuni ye. Guni nak du
takwaka saréfa naata diré yikafre hurungute wuni mawuli
ye.’ God wungi wandéka déka hundi déka nyingambu dé
wa. Guni ye wun hundika jémba sarékétanguni. Haraki
saraki mawuli yakwa du takwa wunika yae wuna hundi
xékéndate wuni gaya. Yikafre mawuli yakwa du takwaka
saréka gayahambawuni.” Wungi dé Jisas wa.

Hénooka yakérndakaka dé Jisas hundi wa
Mak 2:18-22; Luk 5:33-39

14 Guré husandakwa du Jonéna du di Jisaska ye déré wa,
“Nani, Farisi akwi God wali hundi bulénjoka nani séfélak
nukwa hénooka yakér. Métaka di ména du nani hénoo
yakérmbekangala di yakérhafi ye?”
15 Wungi wandaka dé Jisas diré sataku hundi angi wa: “Du
nak takwa hérandét, di hénoo humbwe yikafre mawuli yata
hénoo satandi, o yingafwe? Di satandi. Takwa hérandé du
di wali rendét, di yikafre mawuli yata satandi. Hukémbu di
nawulak du yae wun duré hura yindat, di déka du takwa
déka saréfa naata hénoo yamba sakéndi. Wuni wun takwa
hérandé du maki wuni re. Wuni wuna du wali wungi rewuka
di yikafre mawuli yata hénoo di se. Hukémbu wuni diré
yatakawut, di wunika saréfa naata hénoo yamba sakéndi.”
16 Wungi wataka dé diré sataku hundi yéték akwi angi
wa: “Du takwa huli nukwa wur nak léngae hérae nyo
nukwa wurmbu tékwa mofombu hundafanéhambandi. Di
huli nukwa wur nak léngae hérae nyo nukwa wurmbu tékwa
mofombu hundafanétaka gumbu yakwanyindat huli nukwa
wur séméndét nyo nukwa wur munae dé némafwi mofo
tétandé.
17 Nak héki hwarimbu xiyae rundan meme bali séfimbu
huli wain hulingu wukasandahafindi. Wungi wukasandan-
dat, wun meme bali séfi nyo ye télamétandé, hulingu atéfék
yitandé. Yisékendéka dé wun meme bali séfi yikafre yamba
yakéndé. Huli meme bali séfimbu huli wain hulingu jémba

tétandé." Jisas wungi wandéka déka sataku hundina mo hundi angi dé: Nyo hundi wali huli hundi wali yamba tékémbér.

Jisas takwa yétékré dé huréhaléké
Mak 5:22-43; Luk 8:41-56

18 Jisas wun hundi wata téndéka dé Judana néma du nak yae Jisaska hwati se wandé dae dé wa, "Wuna takwanya wayika male lé hiya. Méni yae ména tamba léré hurumét, lé wambula ramétalé."
19 Wungi wandéka dé raama déka hukémbu yindéka di déka du akwi di dé wali yi.
20-21 Yindaka lé takwa hési Jisasna hukémbu yi. Tamba atéfék man yéték héki hwari ramu yindéka lé re. Lé Jisaska wandan hundi xékétaka lé saréké, "Déka nukwa wurmbu tamba séngétaka wuni wambula yikafre yatawuni." Wungi saréka lé yae lé déka nukwa wurna wambumbu huru.
22 Huruléka Jisas waleka léré xéta dé wa, "Nyénawa, nyéni yikafre mawuli yatanyéni. Nyéni nyéniré huréhalékétewuka hambukéka sarékéta némbuli yikafre wundé yanyé." Wungi wandéka lé wule takwa bari yikafre ya.
23 Jisas wungi wataka dé néma duna geré yi. Ye dé xé du nawulak hiyalé takwanyaka saréfa naata hama yondaka séfélak du takwa di némafwimbu gérandaka.
24 Xéta hafwambu téta dé wa, "Wule takwanya hiyahambalé. Lé baka xéndi lé hwae. Guni atéfék sé gwandi hafwaré." Wungi wandéka di déka wangi.
25 Wangindaka dé wandéka di atéfék du takwa yindaka dé wule takwanya hwalén hafwaré wulayi. Wulaaye dé léka tambambu hurundéka lé ramé.
26 Raméléka di séfélak du takwa atéfék getéfaré yita wun jooka di hundi wa saafa yi.

Jisas dé dama hiyandé du yétékré huréhaléké

27 Jisas wun hafwa yatakataka yindéka bér dama hiyandé du yéték Jisasna hukémbu yi. Yita hambukmbu bér wa, "Ménawa, Devitna mandéka. Méni anika mé saréfa na."
28 Wungi wambéka dé Jisas geré wulayi. Wulayindéka bér déka yi. Yimbéka dé bérré angi wakwexéké, "Yingi béni saréké, wunika? Wuni béna dama hali huréhalékéwu, o yingafwe?" Wungi wakwexékéndéka bér wa, "Xéxé. Néma Du, méni hali huréhalékémé."
29 Wungi wambéka dé déka tamba bérka damambu huruta dé wa, "Béniré huréhalékétewuka hambukéka jémba sarékémbéka béna dama wambula yikafre yatandé."

30 Wungi wandéka bérka dama dé wambula yikafre ya.
Yandéka dé Jisas bérré hambukmbu wa, “Béni wun jooka nak
duré wakémbéni.”
31 Wungi wandéka bér déka hundi xékéhafi yata ye atéfék
getéfambu bér wun jooka hundi wa saafa yi.

Jisas dé hundi buléhafi yandé duré huréhaléké

32 Wun du yéték yimbéka di Jisaska du nakré hura yi. Wun
du haraki hamwinya déka mawulimbu wulaaye téndéka dé
hundi buléhambandé.
33 Di wun duré Jisaska hura yindaka dé Jisas wandéka
wun haraki hamwinya yaange yindéka dé wun du hundi
bulé. Buléndéka di wumbu téndé du takwa saré warékéta
di wa, “Owa. Wu yikafre joo dé. Hanja angina joo Israelmbu
xakundéka xéhambame.”
34 Wungi wandaka di Farisi wa, “Wun yikafre joo yin-
gafwe. Haraki hamwinyana néma du Satan dé déka hambuk
hwendéka dé wandéka di atéfék haraki hamwinya yaange
yi.”

Jisas du takwaka dé saréfa na

35 Jisas dé atéfék getéfambu yitaka yataka. Yitaka
yatakataka nak getéfa xaakwa dé Godna hundi buléndaka
geré wulaaye dé Godna hundi dé diré wa. God néma du
reta dika jémba hatitendékaka dé hundi wa. Wata dé bar
hiyandé du takwa nyangwal, séfimali haraki yandé du takwa
nyangwalré akwi dé huréhaléké.
36 Séfélak du takwa déka yindaka dé dika saréfa na. Sipsip
balika hatikwa du sipsip balika hatihafi yandét, di wun
sipsip bali wangété maki tétandi. Jisaska yindé du takwa di
wun sipsip bali maki di. Wungi téndaka Jisas dika saréfa na.
37 Saréfa naata dé déka duré sataku hundi angi wa,
“Hénoo semben yawimbu séfélak hénoo akwe dé té. Téndéka
nawulak du male di jémba ya.
38 Nawulak male jémba yandaka guni wun yawina yafaré
mé wakwexéké. Wakwexékéngut, dé séfélak jémba yakwa
duré wandét di yae déka hénoo hératandi.” Wungi dé Jisas
sataku hundi wa, séfélak du takwa Godna hundi xékénjoka
mawuli yandaka Godna jémba yata déka hundi wakwa du
nawulak male rendakaka.

10

Jisasna hundi hura yikwa duna xi
Mak 3:16-19; Luk 6:14-16; Hur 1:13

1 Jisas déka du tamba atéfék ye man yétékré wandéka
yandaka dé dika hambuk hwe, di wandat atéfék haraki
hamwinya yaange yindate. Dika nak hambuk akwi dé hwe,

di bar hiyandé atéfék du takwa nyangwal, séfimali haraki yandé atéfék du takwa nyangwalré akwi huréhaléké́ndate.
2 Di déka hundi hura yindate dé diré wa. Deka xi angi dé: Saimon, déka nak xi Pita. Déka bandi Andru. Sebedina nyan yéték, Jems déka bandi Jon wali.
3 Filip, Bartolomyu, Tomas, Matyu. Tale Matyu Romka yéwa dé héra. Alfiusna nyan Jems. Tertius.
4 Nakémba Saimon. Tale atéfék getéfaré yita dé wa, “Nak téfana du nanika néma du rendéte hélék wuni ye.” Nak du déka xi Judas Iskariot. Hukémbu Jisasré dé mama duna tambambu taka.

Jisas dé déka hundi hura yikwa duka jémba hwe
Mak 6:8-11; Luk 9:3-5, 10:4-12

5 Jisas wun duré angi dé hundi wa, “Guni Samariambu tékwa getéfaré yikénguni. Nak héfambu tékwa getéfaré akwi yikénguni.
6 Guni Israelmbu tékwa getéfaré male yitanguni. Israelna du takwa deka mawuli yike dé ye. Fakundé sipsip bali deka mawuli yike yakwa maki, Israelna du takwa Godna hundika hu hwendaka deka mawuli yike dé ye.
7 Dika yita guni angi diré hundi watanguni, ‘Néma Du God gunika hatitendéka nukwa walémba dé, yatandé.’
8 Wungi wataka guni bar hiyandé du takwa nyangwal, séfimali haraki yandé du takwa nyangwalré akwi huréhaléké́tanguni. Hiyandé du takwaré wangut, di wambula ramétandi. Walisufu hurundé du takwaré huréhaléké́tanguni. Du takwana mawulimbu tékwa haraki hamwinyaré wangut, di yaange yitandi. Wuni gunika hambuk baka wuni hwe. Hwewuka guni wun jémba baka yatanguni. Wun jémba yata yéwa hérakénguni.
9 Guni yéwa nawulak hérae hura yikénguni.
10 Guni yita sandangun joo male hura yitanguni. Wur nak akwi, nukwa wur nawulak akwi, su, séto bangi, wungi hura yikénguni. Guni du takwaré yikafre hurungut, di guniré yikafre hurutandi.
11 “Guni nak getéfaré wulaaye guni jémba xétanguni. Xéngut, yikafre du guni wali hundi buléndét, guni déka gembu male retanguni. Nak geré yikénguni. Déka gembu re yitanguni.
12 Guni ge nakmbu wulaaye wumbu rekwa du takwaré angi watanguni, ‘Yikafre mawuli yata retanguni.’
13 Guni wungi wangut wumbu rekwa du takwa gunika yikafre mawuli yandat, God diré yikafre hurundét, di jémba retandi. Wumbu rekwa du takwa gunika yikafre mawuli

yahafi yata gunika hu hwendat, God diré yikafre huruhafi
yata guniré yikafre hurundét, guni jémba retanguni.
14 Guni getéfa nakré wulayingut, wumbu rekwa du takwa
guna hundi xékéhafi yata, gunika hu hwendat, guni wun
getéfa yatakatanguni. Yatakataka yita guna manmbu tékwa
harki létékétaka guni yitanguni."
15 Jisas wungi wata dé angi wa, "Gunika hu hwetekwa du
takwaka wuni guniré we. Di gunika wungi hu hweta di
haraki saraki sémbut di huru. Hanja Sodom Gomorambu
rendé du takwa akwi di haraki sémbut di huru. Hukémbu
God némafwi kot xékéta néma du retendéka nukwa dé wandét
di Sodom Gomorambu rendé du takwa hangéli hératandi. Du
takwa gunika hu hwendat, wun natafa haraki saraki sémbut
Sodom Gomorambu rendé du takwa hurundan haraki
sémbutré sarékéngwandétandé. Wun nukwa God wandét
gunika hu hwetekwa du takwa némafwi hangéli hératandi.
God deka haraki sémbut hasa hwetendékaka xékélakindate
guni guna manmbu tékwa harki mé létéké."

Nak maki nak maki xak xakutekwaka dé wa
Mak 13:11-13; Luk 21:12-17

16 "Mé xéké. Wawut guni atéfék getéfaré yitanguni. Haraki
wasa sipsip baliré haraki hurundaka maki, wun getéfambu
rekwa du takwa di guniré haraki hurunjoka mawuli yatandi.
Hambwe yita haraki saraki joo déré haraki hurundémboka
xékélakindéka maki, guni haraki jooka xékélaki natanguni.
Nyamwe afwi warehafi yata yikafre rendaka maki, warehafi
yata jémba retanguni.
17 Guni xékélaki natanguni. Du nawulak guniré hérae
guniré duna makambu takatandi. Du nawulak Godna hundi
buléndaka gembu guniré xiyatandi.
18 Guni wuna du renguka du nawulak wuna jémbaka hélék
yata guniré hura yindat, guni deka néma duna makambu
tétanguni. Di wungi yandat guni diré wuna hundi watanguni.
Nak téfana du takwaré akwi wuna hundi watanguni.
19 Du nawulak guniré duna makambu takandat, guni
roohafi yata guna mawulimbu angi wakénguni, 'Nani méta
hundi watame? Dika hundi yingi maki hasa watame?'
Wungi wakénguni, wun nukwa God watenguka hundi gu-
nika hwetandé.
20 Wun nukwa guna yafa Godna Hamwinya guna
mawulimbu wulaaye téndét, guni déka hundi xékéta watan-
guni. Guna mawulimbu sarékéta hundi wakénguni.
21 "Hukémbu séfélak du deka nyamangu bandinguré duna
makambu takandat, di nyamangu bandinguré xiyatandi.
Yafa deka nyangwalré duna makambu takandat, di wun

nyangwalré xiyatandi. Nyangwal akwi yafa ayiwaré duna
makambu takandat, di yafa ayiwaré xiyatandi.
22 Guni wuna du renguka atéfék du takwa gunika hélék
yatandi. Guni guna mawulimbu hambuk yata wuna jémba
hurungut, hukémbu God guniré hérandét, guni dé wali jémba
reséketanguni, wungi re wungi re.
23 Nak getéfambu guniré haraki hurundat, guni nak
getéfaré yaange yitanguni. Israelna atéfék getéfambu jémba
yasékehafi yangut, wuni Duna Nyan wambula yatawuni.
Mwi hundi wuni guniré we."
24 "Ané sataku hundi mé xéké. Nyangwal diré wakwekwa
duré saréké ngwandéhambandi. Jémba yakwa du dika jémba
hwekwa duré saréké ngwandéhambandi.
25 Nyangwal diré wakwekwa du wali sékéré téndat, wu
yawundu. Jémba yakwa du dika jémba hwekwa du wali
sékéré téndat, wu yawundu. Némbuli wun hundika mé
saréké. Nak du wuni guna néma duré yanguka maki, di
guni wuna duré akwi yatandi. Nak du wunika haraki
saraki hundi wata di wa, 'Guna néma du dé atéfék haraki
hamwinyana néma du dé, déka xi Belsebul dé.' Di wunika
wungi wata guni wuna du gunika haraki hundi watandi."
Wungi dé Jisas déka duré wa.

Godka male roondate dé Jisas hundi wa
Luk 12:2-9

26 Wun hundi wataka dé Jisas déka duré ané hundi wa,
"Du nawulak guniré haraki hurundat, guni dika rookénguni.
Hurutaka fakungun joo hukémbu séfélak du takwa xétandi.
Nakélak wangun hundi hukémbu séfélak du takwa xékétandi.
27 Gan reta wawun hundi guni nukwambu watanguni.
Némbuli wuni guni wali reta nakélak wuni hundi wa. Séfélak
du wuna hundi xékéhambandi. Guni male guni xéké.
Hukémbu guni hafwambu téta wun hundi hambukmbu
wangut, di xékétandi.
28 Du nawulak di wa, guniré xiyatendakaka. Dika
rookénguni. Di guniré xiyaata di guna hamwinyaré xiyan-
joka hurufatikétandi. Guni Godka rootanguni. Dé male
wun jooka dé hambuk ya. Dé du takwana séfi du takwana
hamwinyaré akwi hali xiyandé. Diré ya yanékwa hafwaré
hali yakisandandé.
29 Ané hundi mé xéké. Du takwa di yikama yéwa hwetaka
yikama afwi yéték di héra. Yikama afwi nak héfambu
xakriléka guna yafa God wun jooka dé xékélaki. Afwi
nak héfambu xakrihafi yaléte wandét, wule afwi yamba
xakrikélé.

30 Gunika akwi dé xékélaki. Atéfék jooka dé xékélaki. Guna
makambu tékwa némbé atéfék handékéna wun jooka akwi dé
xékélaki. Xékélakita dé gunika jémba hati.
31 Hatindékaka sarékéta guni rookénguni. Afwi yikama joo
dé. Du takwa néma joo dé. Guna yafa God yikama afwika
wungi jémba hatita gunika jémba male hatitandé.
32 "Du nawulak séfélak du takwana makambu téta nak
nak angi wandat, 'Wuni Jisasna du wuni.' Wungi wandat,
hukémbu wuni wuna yafana getéfambu reta déka makambu
téta wuni déré watawuni, 'Ané du wuna du dé.' Wungi
watawuni.
33 Du nawulak séfélak du takwana makambu téta nak
nak angi wandat, 'Wuni Jisasna du yingafwe.' Wungi
wandat wuni wuna yafana getéfambu reta déka makambu
téta wuni déré watawuni, 'Wun du wuna du yingafwe.'
Wungi watawuni Godka.

Mama retendakaka dé Jisas hundi wa
Luk 12:51-53

34 "Yingi guni we? Atéfék héfambu rekwa atéfék du takwa
warehafi yata jémba rendate wuni ya, o yingafwe? Wu
yingafwe. Yawuka du nawulak wuna hundi jémba xékéndat
deka hém rékambambu wata di wali waretandi.
35 Yawuka du takwa nawulak wuna hundi jémba xékéndat,
du takwa nawulak wuna hundika hu hwetandi. Yata
nyangwal deka yafa wali waretandi. Takwanya deka ayiwa
wali waretandi. Miyanyingu deka yo wali waretandi.
36 Natafa gembu rekwa du takwa di akwi waretandi.
37 Guni guna yafa ayiwaka némafwimbu mawuli yata wu-
nika yikamambu mawuli yata guni wuna du takwa yamba
rekénguni. Guni guna nyangwalka némafwimbu mawuli
yata wunika yikamambu mawuli yata guni wuna du takwa
yamba rekénguni.
38 Guni angi wangut, 'Jisasna jémba yata hangéli héraata
mimbu hiyambet, wu baka joo dé. Néma joo yingafwe.'
Wungi wata guni wuna jémba yata guni wuna du retanguni.
Guni wungi wahafi yata wuna jémba yahafi yata guni wuna
du takwa yamba rekénguni.
39 Guni wunika sarékéta wuna jémba yangut, di wuna
mama guniré xiyandat, guni wuni wali wungi re wungi
re jémba retanguni. Guni guna séfika male sarékéta guna
jémba male ye guni hiyae fakutanguni. Wuni wali yamba
rekénguni." Wungi dé Jisas déka duré wa.

God hurutendaka yikafre joo hasa hwetendékaka dé Jisas wa

40 Wun hundi wataka dé Jisas déka duré angi dé wa, "Du
takwa guniré yikafre huruta di wuniré akwi yikafre huru.

Huruta wunika yawute wandén du Godré akwi di yikafre huru.
41 Guni profet nakré xe angi wangut, ‘Wun du dé Godna ximbu hundi wa. Wuni déka retendéka hafwa, hénoo akwi hwetawuni.’ Wungi wata yangut, hukémbu God guniré yikafre hurutandé, déka profetré yikafre hurungun maki. Guni yikafre jémba yakwa du nakré xe angi wangut, ‘Wun du dé yikafre jémba male dé ya. Wuni déka retendéka hafwa, hénoo akwi hwetawuni.’ Wungi wata yangut, hukémbu God guniré yikafre hurutandé, yikafre jémba male yakwa duré yikafre hurungun maki.”
42 “Ané hundi akwi mé xéké. Du takwa wuna duré xéta angi wandat, ‘Wun du di néma du yingafwe. Di baka du di. Reta di Jisasna jémba di ya. Diré yikafre hurutame. Di hulingu hiyae yandat, dika hulingu hwetame.’ Wungi wata di wun yikama jémba yandat, God wun yikama jémbaka yike yamba yakéndé. Hukémbu wun yikafre jémba hasa hwetandé diré. Mwi hundi wuni guniré we.” Wungi dé Jisas déka duré wa. Wandéka di déka jémba yanjoka di yi.

11

1 Jisas Krais déka du tamba yéti man yétékré hundi wataka wun getéfa yatakataka dé wun hafwambu tékwa getéfaré yita dé du takwaré Godna hundi wa.

Jon déka duré wandéka di Jisaska yi
Luk 7:18-35

2 Wata Godna jémba yandéka dé guré husandakwa du Jon séndé gembu reta dé yandén jémbaka hundi xéké. Xékéta déka duré wandéka di Jisaska yi.
3 Ye di Jisasré wa, “Hanja Godna nyingambu di hundi hayi, naniré yikafre hurunjoka hukémbu yatekwa duka. Méni wun du méni, o nak duka haxétame? Wun jooka xékélakinjoka dé Jon mawuli ye.”
4 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni wambula ye guni xéngun jondu xékéngun hundika Jonré watanguni.
5 Dama hiyandé du takwa xéndaka man haraki yandé du takwa yikafre ye di yitaka yataka. Walisufu hurundé du takwa yikafre yandaka waan hétendé du takwa di hundi xéké. Wun du takwaré wuni huréhaléké. Wuni wawuka hiyandé du takwa di wambula raama. Jambangwe du takwaré wuni Godna yikafre hundi we.
6 Du takwa nawulak di wunika wa, ‘God déré dé waséke, dé naniré yikafre hurundéte. Wu mwi hundi dé.’ Wungi wata di wunika jémba saréké. Wunika wungi sarékékwa du takwa di yikafre mawuli yata jémba retandi. Wungi Jonka watanguni.” Wungi dé Jonéna duré wa.

7 Jisas wungi wandéka Jonéna du yindaka dé Jisas wumbu
rendé du takwaré Jonka angi wa, “Guni du rehafi hafwaré ye
yingi maki duré xénjoka guni yi? Mur yandéka séngénékwa
suwa maki yakwa duré xénjoka guni yi, o yingi maki dé? Jon
wun joo maki yingafwe. Jon dé hambuk jémba yakwa du dé.
8 Yikafre nukwa wur husandandé duré xénjoka guni yi, o
yingi maki dé? Jon wun du maki yingafwe. Yikafre nukwa
wur husandandé du di néma duna gembu di re.
9 Profet nakré xénjoka guni yi, o yingi maki dé? Xéxé, Jon
dé profet dé. Dé néma du dé. Godna profetna néma duré
saréké ngwanda dé néma du dé re.
10 Jonka du nak Godna nyingambu angi dé hayi:

Mé xé, ané wuna hundi hura yikwa du dé.

Déré watawuni, dé ména makambu yindéte.

Dé tale ye ména yambu hurutandé.

Nani wun hundi xéta nani xékélaki. Jon dé Godna hundi
hura yita tale yambu hurukwa du dé.
11 Wungi xékélakita guniré wuni we. Guré husandakwa
du Jonéna jémba ané héfambu rekwa takwa hérandan
atéfék duna jémbaré dé saréké ngwandé. Saréké ngwanda dé
wuni guniré yikafre yatewuka jémbaka xékélakihambandé.
Xékélakihafi yandéka dé du takwa wuni guniré yikafre hu-
rutewuka jémbaka xékélakita Godna hémémbu reta di Jonré
saréké ngwandétandi. Di Godna hémémbu baka du reta di
Jonré saréké ngwandétandi. Wuni guniré mwi hundi wuni
we.”
12 Wungi wataka Jisas dé angi wa, “Jon yae dé du takwaré
Godna hundi wa. Tale wandén nukwa némbuli akwi séfélak
du takwa Godna hémré di haraki huru. Haraki hura di
wunde di warekwa du di hambuk yata Godna hémré haraki
huru.
13 Moses wandén hambuk hundi akwi, Godna profet atéfék
akwi di God néma du reta du takwaka jémba hatitendékaka
di wa. Jon akwi dé wun jooka wa.
14 Guni ané hundi xékénangut, wu yikafre dé. Jon hafu dé
wambula yatekwa du Elaija dé.
15 Guni xékélakinjoka mawuli yata waan take jémba
xékétanguni.
16 “Némbuli rekwa du takwa yingi maki di? Guniré
watawuni. Némbuli rekwa du takwa di nyéndé amembu
rekwa nyangwal maki di. Di reta di nak nyangwalré wa.
17 Wata di wa: ‘Nani hama yombeka guni
hétihiyahambanguni. Nani saréfa naata gamba gwar
wambeka guni wata gérahambanguni.’ Némbuli rekwa du
takwa di wungi wakwa nyangwal maki di.

18 Jon yae sambeka hénoo sahafi yata sambeka wain
hulingu sahambandé. Sahafi yandéka di déka sémbutka
hélék yata di Jonka wa, ‘Haraki hamwinya déka mawulimbu
wulaaye téndéka dé wangété ye.’
19 Wungi wandaka wuni Duna Nyan yae sambeka hénoo
sata sambeka wain hulingu wuni sa. Sawuka di wunika
hélék yata di wa, ‘Mé xé. Wun du séfélak hénoo wain hulingu
satéfwa du dé. Dé Romka yéwa héraakwa du wali reta,
haraki saraki sémbut hurukwa du takwa wali reta dé deka
nyayika dé re.’ Wungi wandaka wuni guniré we. God dé
atéfék jonduka xékélaki. Déka jémba yikafre jémba dé. Wu
mwi hundi dé. Wun hundika sarékéta guni Godka yandéka
jémbaka jémba sarékétanguni.” Wungi dé Jisas wunde du
takwaré wa.

Du takwa Jisaska hu hwendanka dé Jisas hundi wa
Luk 10:13-15

20 Jisas néma getéfambu nawulak dé hanja xéhafi yandan
séfélak hambuk jémba dé ya. Yandéka di wumbu rendé du
takwa hurundan haraki saraki sémbut yatakahafi ye Godka
sarékéhambandi.
21 Sarékéhafi yandaka Jisas dé diré angi wa, “Haraki du
takwa, guni Korasinmbu rekwa du takwa! Haraki du
takwa, guni Betsaidambu rekwa du takwa! Wuni guna
getéfambu reta wuni hambuk jémba wuni ya. Yawuka
guni xé. Xéta guni Godka sarékéhambanguni. Tairmbu
hanja rendé du takwa, Saidonmbu hanja rendé du takwa
akwi, Godka xékélakihafi ye wun hambuk jémba xe, hanja
di hurundan haraki saraki sémbutka hélék yata, wun haraki
sémbut yatakatandi. Hurundan haraki saraki sémbutka hélék
yata, nak du takwa deka mawulika xékélakindate di nyo
nukwa wur naake bombu retandi.
22 “Guni mé xéké. Hukémbu God némafwi kot xékéta néma
du retendéka nukwambu dé wandét di Tairmbu hanja rendé
du takwa, Saidonmbu hanja rendé du takwa akwi di hangéli
hératandi. Guni, Korasinmbu rekwa du takwa, Betsaidambu
rekwa du takwa akwi, guni wuna jémba xe guni wunika
hu hwe. Hu hwenguka wun natafa haraki saraki sémbut di
hurundan atéfék haraki sémbutré dé sarékéngwandé. Wun
nukwa God wandét guni némafwi hangéli hératanguni.
23 “Guni Kaperneamémbu rekwa du takwa, guni wambula
wambula guni wa, ‘Nani Godna getéfaré waritame.’ Wungi
wanguka guniré wuni we. God wandét guni haraki hafwaré
nanditanguni. Guni Godna getéfaré yamba warikénguni.
Wuni guna getéfambu reta wuni hambuk jémba wuni ya.
Yawuka guni xé. Xe guni Godka sarékéhambanguni. Hanja
Sodomémbu rendé du takwa séfélak haraki saraki sémbut

hura wun hambuk jémba xe deka hurundan haraki sémbut yatakatandi. Wungi yatakandat, God wun getéfaré haraki yamba huruké́ndé.

24 “Guni mé xéké. Hukémbu God némafwi kot xékéta néma du retendéka nukwambu dé wandét di Sodomémbu rendé du takwa hangéli hératandi. Guni Kaperneamémbu rekwa du takwa, guni wuna jémbaka wunika akwi guni hu hwe. Hu hwenguka wun natafa haraki saraki sémbut di hurundan atéfék haraki saraki sémbutré dé saréké́ngwandé. Wun nukwa God wandét guni némafwi hangéli hératanguni.” Wungi dé Jisas wa.

Di déka yandat deka mawuli jémba téndéte dé wa
Luk 10:21-22

25 Wun hundi wataka Jisas angi dé Godré wa, “Wuna yafa, méni nyir héfaka néma du méni re. Ména jémbaka nawulak fakuméka séfélak jonduka xékélakikwa du ména jémbaka xékélakihambandi. Séfélak jooka xékélakihafi yata nyangwalna mawuli maki tékwa du takwa diré ména jémbaka méni wakwe. Wungi wakweméka, wu yikafre dé.

26 Wuna yafa, ména mawuli yamékangalambu méni huru. Wu yawundu.”

27 Wun hundi wataka dé angi wa, “Wuna yafa dé déka atéfék jondu wunika dé hwe. Wuni déka nyan rewuka di du takwa wunika xékélakihambandi. Wuna yafa male dé wunika xékélaki. Du takwa déka xékélakihambandi. Wuni male wuni déka xékélaki. Déka wakwewun du takwa akwi di déka xékélaki.

28 “Guni guna mawulimbu saréké warékéta jémba renjoka hambuk jémba yakwa du takwa, guni wunika yangut, wuni wawut guna mawuli jémba tétandé. Wunika yangut wawut resétotanguni.

29 Wuni jémba yawuka maki guni jémba yatanguni. Guni wuna jémbambu xalengut, wuni wun jémbaka guniré wak-wetawuni. Wakwewut, nani natafa mawuli hérae wun jémba yatame. Wuni nakélak huruta wuna ximbu harékéhafi yakwa du wuni. Guni wuna jémba yangut, guna mawuli jémba tétandé.

30 Hwetewuka jémba guni mawuli yatenguka jémba dé. Rootenguka jémba yingafwe. Guni wuna jémba yangut, guna mawuli jémba tétandé. Téndét guni jémba retanguni.” Wungi dé Jisas wa.

12

Baka hwa nukwaka dé Jisas hundi wa
Mak 2:23-28; Luk 6:1-5

1 Hukémbu Judana baka hwa nukwa nak Jisas déka du wali
di wit tékwa yawimbu di yi. Yindaka déka du hénoo yandéka
di wit humbu nawulak tukwee di sa.
2 Sandaka di Farisi xéta di Jisasré wa, “Mé xé. Ména du wit
humbu di tukwee se, baka hwa nukwambu. Nana hambuk
hundi angi dé wa, ‘Guni baka hwa nukwambu jémba yamba
yakénguni.’ Wun hambuk hundi ména du xékéhambandi.
Di wit humbu tukweta di jémba ya baka hwa nukwambu.
Wungi haraki di huru.”
3 Wungi wandaka dé diré wa, “Hanja nana mandéka Devit
yandén jooka di Godna nyingambu hayi. Wun hundika
xékélakihambanguni wana? Hanja Devit déka du wali hénoo
yandéka
4 di Godna geré wulaaye wun prisré dé wakwexéké, Godka
hweta takandan bret dika hwendéte. Wakwexékéndéka
hwendéka Devit déka du wali di wun bret sa. Wungi sata
di nana hambuk hundi xékéhambandi. Nana hambuk hundi
angi dé wa, ‘Pris male Godka hwendan hénoo satandi. Nak
du wun hénoo yamba sakéndi.’ Wungi dé wa. Guni Devit
hurundén jooka xékélakihambanguni wana?”
5 “Nak hundika akwi mé saréké. Pris di baka hwa nukwa
di tempelmbu jémba ya. Moses wandén hambuk hundi
dé angi wa, ‘Pris baka hwa nukwa akwi tempelmbu wun
jémba yatandi. Wu yikafre dé.’ Wungi wandéka di baka
hwa nukwa wun jémba yandaka guni dika haraki hundi
wahambanguni. Wahafi yata métaka guni wuna duka guni
haraki hundi wa?
6 Mé xéké. Wuni tempelré saréké ngwanda wuni néma du
wuni re. Mwi hundi wuni guniré we.”
7 “Godna nyingambu angi dé wa: God dé wa, ‘Guni
nawulak du takwaka saréfa naata diré yikafre hurungute,
wuni mawuli ye. Guni wunika hamwi xiyae hwengute hélék
wuni ye.’ Wungi dé God wa. Wandéka wun hundi déka
nyingambu rendéka guni wun hundika xékélakihambanguni.
Guni wun hundika jémba xékélakita guni haraki saraki
sémbut huruhafi yandé duré haraki hundi yamba wakénguni.
8 Wuni Duna Nyan wuni baka hwa nukwaka néma du
reta wuni wun hundi we. Wuni du takwana jémbaka
yawundu nawut, di yawundu nawun maki hurutandi, baka
hwa nukwambu.” Wungi dé Jisas wa.

Baka hwa nukwa Jisas wandéka dé tamba lékémbandé du yikafre ya

Mak 3:1-6; Luk 6:6-11

9 Wun hundi wataka dé Jisas wun hafwa yatakataka dé
Godna hundi buléndaka geré wulayi.

10 Wulayindéka tamba lékémbandé du nak dé wumbu té. Téndéka Jisaska hélék yakwa du deka mawulimbu di wa, “Jisas baka hwa nukwa jémba yandét, nani déré duna makambu takatame.” Wungi wata di Jisasré wa, “Baka hwa nukwambu du nak bar hiyaakwa duré huréhalékéta, dé nana hambuk hundika dé hu hwe, o yingi maki dé? Wun jooka yingi méni wa?”
11 Wungi wandaka dé diré wa, “Guna du nak déka sipsip bali baka hwa nukwambu xakre wekwambu téndét, dé wun sipsip baliré husaletandé, o yingi maki dé? Dé déka sipsip baliré husaletandé. Wu mwi hundi dé.
12 Sipsip bali wu yikama joo dé. Du takwa wu némafwi joo dé. Baka hwa nukwambu du nak duré yikafre hurundét, nana hambuk hundi wun jooka déré haraki hundi yamba wakéndé. Wuni baka hwa nukwambu duré yikafre huruwut, nana hambuk hundi wun jooka wuniré haraki hundi yamba wakéndé.”
13 Wungi wataka dé tamba lékémbandé duré wa, “Ména tamba mé huritéké.” Wungi wandéka dé déka tamba huritékéndéka dé nak tamba téndé maki jémba dé té.
14 Téndéka di Farisi mawuli wita wun ge yatakataka di hundi bulé, Jisasré xiyanjoka.

Jisas wu Godna jémba yakwa yikafre du dé

15 Jisas wun jooka xékélakita dé wun getéfa yatakataka dé yi. Yindéka di séfélak du takwa déka hukémbu di yi. Yindaka dé wandéka bar hiyandé du takwa atéfék, séfimali haraki yandé du takwa atéfék di yikafre ya.
16 Yandaka dé diré hambukmbu wa, di déka jémbaka nawulak du takwaré hundi wandamboka.
17 Wungi wandéka Godna profet Aisaiana hundi wun nukwambu mwi hundi dé ya. Hanja Aisaia ané hundi dé Godna nyingambu hayi:
18 “God dé wa, ‘Wun wasékewun duré mé xé. Dé wuna jémba yatekwa du dé.
Wuni déka némafwimbu mawuli yawuka wuna mawuli yikafre dé ya, déka.
Wuni wawut wuna Hamwinya déka mawulimbu wulaaye tétandé.
Téndét dé néma kot xékékwa néma du reta wuna hundi nak téfana du takwaré watandé.
19 Dé waruhafindé.
Dé hambukmbu wahafindé.
Dé yambumbu téta diré hambukmbu wahafindé.
20 Dé funya hwaakwa suwaré hutukwahafindé.
Dé ya yaki mulukéta téndét sékunyihafindé.

Dé wungi huruta déka sarékékwa nawulak du takwaré yikafre hurundét, di hambuk yata déka jémba sarékétandi.
Dé jémba yandét yikafre jondu male tétandé.
Haraki jondu hényitandé.
21 Nak téfambu rekwa du takwa déka jémba sarékéta watandi, ‘Dé naniré yikafre hurutandé.’
Wungi wata déka haxétandi.’
Wungi dé God wa.”
Wungi dé Aisaia hayi.

Di wa, “Belsebul hambuk dé hwe Jisaska”
Mak 3:23-27; Luk 11:17-22

22 Du nawulak di du nakré Jisaska hura yi. Wun duré haraki hamwinya dé hura té. Téndéka dé déka dama hiyandéka dé hundi buléhambandé. Buléhafi yandéka dé Jisas déré huréhaléкéndéka dé hundi buléta dama xé.
23 Yandéka di séfélak du takwa xéta waréngénéta di wa, “Owa. Wun du Devitna mandéka, o yingi maki dé?” Wungi di wa.
24 Farisi wun jooka xékéta di di hafu hundi buléta di wa, “Wun du dé God wasékendén du yingafwe. Haraki hamwinyana néma du déka xi Belsebul déka mawulimbu dé wulaaye té. Téta hambuk hwendéka wun du wandéka di haraki hamwinya yaange yi.”
25 Wungi wandaka Jisas deka mawuliré xékélakita dé diré wa, “Ané hundi mé xéké. Néma getéfambu rekwa du watémbéra hafu hafu reta wareta di jémba yamba rekéndi. Natafa gembu rekwa du takwa watémbéra di hafu wareta di akwi jémba yamba rekéndi.
26 Wun hundika mé saréké. Haraki hamwinyana néma du Satan déka du wali wungi di re. Di watémbéra deka du wali wareta di jémba yamba rekéndi. Guni wuniré wangun maki, Satan déka hém yaange yindate wandét, di jémba yamba rekéndi. Satan wungi jémba yahambandé.
27 Guni wunika angi guni we, ‘Haraki hamwinyana néma du, Belsebul wuna mawulimbu téta wunika hambuk hwendéka wuni wawuka di haraki hamwinya yaange yi.’ Wu yéna guni ye. Wawuka maki guna du nawulak di akwi wandaka di haraki hamwinya yaange yi. Di wun jémbaka xékélakita di hukémbu wangun yénataka hundika guniré duna makambu takatandi.
28 Mé xéké. Godna Hamwinya wuna mawulimbu téta dé wunika hambuk hwe. Hwendéka wuni haraki hamwinyaré wawuka di yaange yi. Guni wun jooré xéta angi

xékélakitanguni. God néma du reta du takwaka jémba hatitendéka nukwa wundé yandé gunika.
29 Ané hundi mé xéké. Du nak hara duna geré wulaaye déka jondu sélé héranjoka tale dé wun duré hura yoombu gitandé. Gitaka déka geré wulaaye déka jondu sélé hératandé. Wun hundika mé saréké. Satan wun hara du maki dé. Wuni wun duré yoombu gikwa du maki wuni. Wuna hambuk Satanéna hambukré dé saréké ngwandé.
30 Wuni wali jémba yahafi yakwa du takwa di wuna mama di. Wuni du takwaré hérawuka di wuni wali di té. Wuni wali sékéré hérahafi yakwa du di wuna du takwaré héle nambwe yakindaka di yi."
31 "Wun jooka sarékéta wuni guniré we. Du takwa haraki saraki sémbut hurutaka wun haraki saraki sémbutka hélék ye yatakandat, God hurundan haraki saraki sémbut yakwanyitandé. Du takwa haraki hundi wataka wun haraki hundika hélék ye yatakandat, God wun haraki hundi yakwanyitandé. Di Godna Hamwinyaka haraki hundi wandat, God wun haraki saraki sémbut yamba yakwanyiké ndé.
32 Wuni Duna Nyan wuni re. Du takwa wunika haraki hundi wataka wun haraki hundika hélék ye yatakandat, God wun haraki sémbut yakwanyitandé. Di Godna Hamwinyaka haraki hundi wandat, God wun haraki saraki sémbut yamba yakwanyiké ndé. Némbuli yamba yakwanyiké ndé. Hukémbu akwi yamba yakwanyiké ndé." Wungi dé Jisas wa.

Haraki mimbu haraki sék xakékwaka dé wa

33 Wun hundi wataka dé Jisas diré angi wa, "Yikafre mimbu dé yikafre sék xaké. Haraki mimbu dé haraki sék xaké. Nani misékré xéta nani xékélaki, yikafre mika akwi, haraki mika akwi.
34 Guni Farisi, guni duré tikwa hambwe maki guni re. Guni haraki saraki mawuli male guni xéké. Xéka yingi maki guni yikafre hundi watanguni? Du takwa deka mawuli sarékémbu hundi di bulé.
35 Yikafre mawuli yakwa du takwa di yikafre sémbut huruta yikafre hundi di bulé. Haraki saraki mawuli xékékwa du takwa di haraki saraki sémbut huruta haraki saraki hundi di bulé.
36 Mé xéké. Guniré wuni we. God néma kot xékéta néma du retendéka nukwa atéfék du takwaré God wakwexékéndét, di buléndan néma hundi, buléndan baka hundi, buléndan atéfék hundika déré hasa watandi.
37 Hukémbu dé guna hundi atéfék xékétaka dé nawulakéka angi watandé, 'Guni yikafre sémbut hurukwa du takwa guni.' Wataka nawulakéka angi watandé, 'Guni haraki saraki sémbut hurukwa du takwa guni.' Wungi God watandé." Wungi dé Jisas Farisiré wa.

Jisas hambuk jémba nak yandéte di déré wa
Luk 11:29-32

38 Wun hundi wandéka di xékélelakikwa du nawulak akwi,
Farisi nawulak akwi wungi di Jisasré wa, “Néma du, nani
hanja xéhafi yamben hambuk jémba nak yamét xénjoka nani
mawuli ye. Méni yamét nani xéta xékélakitame. God wandéka
méni ya. Wungi xékélakitame.”
39 Wungi wandaka dé diré wa, “Ané nukwa rekwa du
takwa haraki saraki sémbut di huru. Di hu wundé hwenda,
Godka. Wuniré wangun hambuk jémba, hanja xéhafi yangun
hambuk jémba, yamba yakéwuni. Godna profet Jona hanja
yandén maki male yatawuni.
40 Hanja Jona gan hufuk nukwa hufuk wungi némafwi
xéri hamwina biyakombu hwandén maki, wuni Duna Nyan
réméndat, wekwambu gan hufuk nukwa hufuk wungi
hwatawuni.
41 Hanja Ninivembu rendé du takwa di Jonana hundi
xékétaka hurundan haraki saraki sémbut di yataka. Jona
néma du rendéka wuni guna nyéndékmbu tékwa du wuni
Jonaré wuni saréké ngwandé. Hukémbu God néma kot xékéta
néma du retendéka nukwa Ninivembu rendé du takwa
raama Godna makambu téta gunika watandi, ‘Jona naniré
Godna hundi wandéka nani xéka hurumben haraki saraki
sémbut yatakataka nani Godna hundi jémba xéké. Jisas
Jonaré saréké ngwanda guniré Godna hundi wandéka guni
hurungun haraki saraki sémbut yatakahafi ye guni Godna
hundi xékéhambanguni. Wungi yata guni némafwi haraki
saraki sémbut guni huru.’ Wungi watandi gunika.
42 “Hanja néma takwa hési, afaké téfambu yae lé néma du
Solomonéna hundi xékénjoka lé afaké yambumbu ya. Dé
xékélelakikwa du rendéka wuni guna nyéndékmbu tékwa du
Solomonré wuni saréké ngwandé. Hukémbu God néma kot
xékéta néma du retendéka nukwa wule néma takwa raama
Godna makambu téta lé gunika watalé, ‘Wuni afaké téfambu
wuni ya. Yae Solomonéna hundi wuni xéké. Jisasna hundi
Solomonéna hundiré dé saréké ngwandé. Guni Jisasna hundi
xékéhambanguni. Wungi yata némafwi haraki saraki sémbut
guni huru.’ Wungi wule takwa watalé gunika.” Wungi dé
Jisas diré wa.

Haraki hamwinya yaange ye wambula yandénka dé Jisas wa
Luk 11:24-26

43 Wun hundi wataka dé Jisas diré angi wa, “Ané hundi
mé xéké. Haraki hamwinya ye dé nak duna mawulimbu
wulaaye te yatakataka dé yi. Wali giyahafi yakwa hafwambu
yitaka yatakataka retendéka hafwaka dé hwaké.

44 Hwakéfatika dé wa, ‘Wuni hanja rewun geré wambula
yitawuni.’ Wungi wataka wambula ye dé xé wun duna
mawuli yikafre ye baka téndéka.
45 Xétaka ye dé haraki hamwinya angé tamba yétiyéti angé
tamba hufukré hura ya. Hura yandén haraki hamwinya hu-
rundan haraki saraki sémbut tale hurundén haraki sémbutré
dé saréké ngwandé. Wunde haraki hamwinya atéfék di wun
duna mawulimbu wulaaye té. Tale haraki hamwinya nak
déka mawulimbu wulaaye téta dé wun duré nawulak haraki
sémbut dé huru. Hukémbu séfélak haraki hamwinya déka
mawulimbu wulaaye téta di wun duré séfélak haraki saraki
sémbut di huru. Wun hundika mé saréké. Séfélak haraki
saraki sémbut hurundé du rendén maki, némbuli rekwa du
takwa wunika jémba sarékéhafi yata baka reta séfélak haraki
saraki sémbut hurukwa du takwa retandi.” Wungi dé diré
wa.

Jisas dé déka ayiwa déka bandinguka wa
Mak 3:31-35; Luk 8:19-21

46 Jisas du takwaré hundi wata téndéka déka ayiwa, déka
bandingu akwi yae di hafwambu té. Téta di dé wali hundi
bulénjoka di mawuli ye.
47 Mawuli yandaka dé du nak wulaaye Jisasré wa, “Mé
xéké. Ména ayiwa, ména bandingu yae hafwambu téta di
méni wali hundi bulénjoka di we.”
48 Wungi wandéka dé Godna hémka diré wakwenjoka
mawuli yata dé déré wa, “Wuna ayiwa bandingu héndé?”
49 Wungi wataka dé déka duré déka tambaré wakweta dé
wa, “Mé xé. Ané wuna ayiwa, wuna bandingu di.
50 Anwarmbu rekwa du wuna yafana hundi xékéta
wandén maki hurukwa du takwa, wu wuna bandingu, wuna
nyangengu, wuna ayiwa di.” Wungi dé Jisas wa.

13

Wit sék yawulalama yakikwa duka dé Jisas sataku hundi wa
Mak 4:1-12; Luk 8:4-10

1 Wun nukwa Jisas hundi wataka ge yatakataka dé tukwe-
sekeré yi. Ye dé tukweseke tufwambu re.
2 Rendéka di séfélak du takwa yae di dé rendénmbu
hérangwandé. Hérangwanda di déka hundi jémba xékénjoka
mawuli yandaka dé gunjambéré wara dé re, tukwesekembu.
Rendéka di du takwa tukweseke tufwambu di té.
3 Téndaka dé diré séfélak sataku hundi wa. Tale dé diré
angi wa: “Du nak dé déka yawimbu wit sék yawulalama
yakinjoka dé yi.

4 Ye yawulalama yakindéka di wit sék nawulak yambumbu
di xakri. Xakre baka rendaka di afwi yae hérae di sa.
5 Wit sék nawulak di motu takumbu rekwa héfambu xakri.
Wun héfa motuna takumbu male dé té. Wungi téndéka xakre
di bari takélaka waré.
6 Wara di deka méngi jémba huruhafi yandéka némafwi
nukwa xéndéka réka ye di hiya.
7 Wit sék nawulak di rami wara téndénmbu xakri. Xakre
rendaka rami wara wura dé yakétéfindéka di hiya.
8 Wit sék nawulak di yikafre héfambu xakri. Xakre wumbu
re di jémba takélaka waré. Wara di yikafre sék xaké.
Nawulak di nawulak sék xaké (30). Nawulak di séfélak sék
xaké (60). Nawulak di séfélak séfélak sék xaké (100).”
9 Wungi wataka dé Jisas wa, “Guni xékélakinjoka mawuli
yata waan take jémba xékétanguni.”
10 Wun hundi wandéka Jisasna du déka yae di wa, “Métaka
méni diré sataku hundi wa? Méni diré sataku hundi wamét,
di ména hundi jémba xékénjoka di hurufatiké.”
11 Wungi wandaka dé diré wa, “Hanja God dé néma du reta
du takwaka jémba hatitendékaka dé hundi faku. Fakutaka
némbuli dé guni wun hundi xékéngute dé yawundu na.
Nawulak du wun hundi xékéndate God yawundu naham-
bandé.
12 Yikafre mawuli yakwa du takwa wuna hundi di xéké.
Wuna hundi jémba xékékwa du takwa hukémbu Godna
atéfék hundika jémba xékélakitandi. Wuna hundi jémba
xékéhafi yakwa du takwa di wa, ‘Nani Godna hundi wundé
xékélakikwa.’ Wungi wataka hukémbu Godna hundika yike
yata baka retandi.
13 Wun du takwa dama xe di xéndan jooka
xékélakihambandi. Wun du takwa waan xéka di xékéndan
hundika xékélakihambandi. Xékélakihafi yandaka wuni diré
sataku hundi wa.
14 Dika Godna profet Aisaia hanja Godna nyingambu
hayindén hundi némbuli mwi hundi dé ya. God wandéka
Aisaia du takwaka déka hundi angi dé hayi:

Guni wuna hundi xéka xéka wun hundika yamba
xékélakikénguni.
Xe xe jémba yamba xékénguni.

15 Wungi wataka God dé Aisaiaré wa:

Wun du takwa wuna hundika xékélakinjoka hélék yandaka
deka mawuli haraki dé té.
Deka waan di géféti.
Deka dama di hunyi.
Deka dama hunyihafi yata di jémba xétandi.
Deka waan géfétihafi yata di jémba xékétandi.

Wungi xéta wungi xékéta di deka mawulimbu wuna hundi jémba xékélakitandi.
Xékélakita di wunika wambula yatandi.
Yandat diré huréhalékétawuni.
Wungi Aisaia dé hayi, God nyingambu.”
16 Wungi wataka Jisas dé déka duré wa, “Guna mawuli deka mawuli maki yingafwe. God guniré dé yikafre huru. Hurundéka guna mawuli yikafre dé ya. Yandéka guni jémba xéta, jémba xékéta, jémba guni xékélaki.
17 Ané hundi mé xéké. Godna profet séfélak, Godna du takwa séfélak akwi, hanja reta di yawuka xéngun jémbaré xénjoka némafwimbu mawuli yata di xéhambandi. Di wawuka xékéngun hundi xékénjoka némafwimbu mawuli yata di xékéhambandi. Mwi hundi wuni guniré we.” Wungi dé Jisas wa.

Jisas dé hundi wa wun sataku hundika
Mak 4:13-20; Luk 8:11-15

18 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa, “Wit sék yawulalama yakikwa duka wawun sataku hundina mo hundika wawut, guni mé xéké.
19 God néma du reta du takwaka jémba hatitendéka hundi, wun hundi du takwa nawulak baka di xéké. Xéka di wun hundika xékélakihambandi. Wunde du takwa di yambumbu xakrindé wit sék maki di. Di tale wun hundi di jémba xéké. Xékéndaka Satan yae dé wun hundi hérae hura yi. Yindéka di wun hundika yike di ye.
20 Motu wali rendé héfambu xakrindé wit sék di ande du takwa di. Di wun hundi di bari xéké. Xéka di tale wun hundika yikafre mawuli yata mawuli sawuli di ya.
21 Yata di jémba sarékéhambandi. Wun hundi deka mawulimbu naande téhafi yandéka di jémba sarékéhambandi. Sarékéhafi yandaka di nawula du Godna hundika hélék yata diré haraki hurundaka xakéngali nawulak dika yandéka di Godna hundi bari yataka.
22 Rami warambu xakrindé wit sék di ande du takwa di. Di Godna hundi tale di jémba xéké. Xéka di ané héfana jonduka male sarékéndaka deka mawuli yéwa héranjoka dé géné. Wun jondu dé Godna hundiré takatéfi. Takatéfindéka di wunde du takwa Godna jémba yahambandi.
23 Yikafre héfambu xakrindé wit sék di ande du takwa di. Di Godna hundi jémba xéka, wandén maki huruta, di déka hundika jémba xékélaki. Xékélakita di déka yikafre jémba ya. Nawulak di déka nawulak yikafre jémba yandaka, nawulak di déka séfélak yikafre jémba yandaka, nawulak di déka séfélak séfélak yikafre jémba di ya.” Wungi dé Jisas diré wa.

Haraki waraka dé Jisas sataku hundi wa

24 Wun hundi wataka dé Jisas sataku hundi nak akwi angi
wa, “God néma du reta du takwaka jémba hatitendéka angi
dé. Du nak déka yawimbu yikafre wit sék dé yawulalama
yaki.
25 Yawulalama yakindéka du takwa gan xéndi hwandaka
dé wun duna mama yae haraki wara sék yikafre wit sékna
nyéndékmbu yawulalama yakitaka dé yi.
26 Yindéka hukémbu wit sék takélaka wara sék xakénjoka
yandéka di xé haraki wara wun wit wali téndéka.
27 Xétaka di jémba yakwa du ye di wun yawina yafaré wa,
‘Néma du, hanja méni yikafre wit sék méni yawulalama yaki.
Yingi maki ye wun haraki wara dé waré?’
28 Wungi wandaka dé diré wa, ‘Nana mama nak yae dé
wun waranji yaki.’ Wungi wandéka di jémba yakwa du déré
wa, ‘Méni mawuli méni ye nani haraki wara félémbete?’
29 Wungi wandaka dé diré wa, ‘Yingafwe. Haraki wara
féléta wafewana yikafre wit wali nawulak félétanguni?
Haraki wara fééké nguni. Baka tékwandé.
30 Yikafre wit haraki wara wali yituku warékwambér. Wara
sék xakémbét wuni sék xatékékwa duré angi watawuni, Tale
guni wun haraki wararé féla guni hatambu gitanguni. Gi-
taka yambu tutanguni. Tutaka guni wit sék xatéka faata hari
wuna handi gembu husola takatanguni. Wungi watawuni
wit sék xatékékwa duré.’ Wungi dé yawina yafa wa.”

Miyar sékéka akwi yiska akwi dé Jisas hundi wa
Mak 4:30-32; Luk 13:18-21

31-32 Wun hundi wataka dé Jisas hundi nak akwi angi dé
wa, “God néma du reta du takwaka jémba hatitendéka, wu
miyar sék maki dé. Wun misék wu yikama sék male dé.
Nana héfambu tékwa mina sék wu némafwi di. Du nak wun
miyar sék hérae dé déka héfambu takandét dé bari hari wara
némafwi ye dé wun héfambu tékwa miré saréké ngwandétandé.
Némafwi mi téndéka di afwi yae di wun mi galimbu wur
yatitaka di re.”
33 Wun hundi wataka dé nak hundi angi wa, “God néma
du reta du takwaka jémba hatitendéka wu yis maki dé.
Takwa hési wun yis hérae flawa wali lé hanjaméneké.
Hanjaménekéléka dé wun flawa atéfék dé wula waré.” Wungi
dé Jisas diré wa.
34 Jisas séfélak sataku hundi dé du takwaré wa. Diré
wafuke wahambandé. Sataku hundimbu male dé diré wa.
35 Diré sataku hundi wungi wandéka Godna profet nak
déka hundi mwi hundi dé ya. Wun du hanja Jisaska angi
dé Godna nyingambu hayi:
Wuni sataku hundi diré watawuni.

Hanja God héfa huratakandén nukwambu déka hundi nawulak dé faku.
Fakundéka rendé hundika némbuli wuni watawuni.

Haraki waraka wandén sataku hundika dé wa

36 Jisas déka hérangwanda téndé du takwaré yatakataka dé ge nakré wulayi. Wulayindéka déka du déka wulaaye di déré wa, “Wun haraki waraka méni sataku hundi wa. Némbuli wun jooka méni wamét nani jémba xékélakitame.”
37 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Yikafre wit sék yawulalama yakindé du wu wuni wuni. Wuni Duna Nyan wuni.
38 Wun héfa wu héfambu tékwa atéfék getéfa dé. Yikafre wit sék wu Godna hémémbu xalendé du takwa di. Haraki wara wun Satanéna du takwa di.
39 Haraki wara yawulalama yakindé du dé Satan dé. Wit sék xatékétendaka nukwa dé hukémbu yatewuka nukwa dé, ané héfana hukétéfi nukwa dé. Wit sék xatékékwa du di ensel di.
40 Haraki wara féla yambu tundan maki, hukémbu ané héfana hukétéfi nukwa, di haraki saraki sémbut hurukwa du takwaré wungi hurutandi.
41 Wuni Duna Nyan wuni wawut, wuna ensel atéfék getéfaré ye Godna du takwa wali reta haraki saraki sémbut hurukwa du takwaré hératandi. Atéfék haraki saraki jondu, du takwana mawuliré haraki hurukwa atéfék jondu akwi hératandi.
42 Hérae di wun du takwaré akwi, wun haraki saraki jonduré akwi némafwi yambu yakisandatandi. Yakisandandat haraki saraki sémbut hurundé du takwa wun yambu yanéta di némafwi hangéli hératandi. Héraata di némafwimbu géraata di némbi titandi.
43 Wun nukwa Godna du takwa di dé wali retandi, déka getéfambu. Reta di nukwa hanyikwa maki retandi. Guni xékélakinjoka mawuli yata waan take jémba xékétanguni.” Wungi dé Jisas déka duré wa.

Fakundan yéwaka akwi warandaka yéwaséka akwi dé Jisas sataku hundi wa

44 Wun hundi wataka dé angi wa, “God néma du reta du takwaka hatitendéka angi dé. Du nak ye yawi nakmbu dé xé, séfélak yéwa fakundaka rendéka. Xétaka dé yikafre mawuli ye dé wun yéwa wambula fakutaka ye déka jondu atéfék hwetaka yéwa hérae wun yéwa hwetaka séfélak yéwa xéndén yawi dé héra.”
45 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa, “God néma du reta du takwaka hatitendéka angi dé. Du nak déka jémba yata warandaka yéwaséka dé hwaké.

46 Hwaka yikafre yikafre yéwaséka xétaka wun yéwasé
héranjoka dé déka jondu atéfék hwetaka dé séfélak yéwa héra.
Hérae wun yéwa atéfék hwetaka dé wun yikafre yéwasé
héra.”

Maraka dé Jisas hundi wa

47 Wun hundi wataka dé Jisas nak hundi angi wa, “God
néma du reta du takwaka hatitendéka angi dé. Du nak mara
tukwesekembu husandandéka hwandéka di nak maki nak
maki xéri hamwi wulayi.
48 Wulayindaka mara sukwekéndéka di tufwaré témbéra
hura wari. Hura wara di reta xéri hamwi xarémoni.
Xarémone di yikafre xéri hamwi hérae akimbu lakwa. Lak-
wataka di haraki xéri hamwi yaki.
49-50 Hukémbu ané héfana hukétéfi nukwa God wandét
déka ensel wungi hurutandi. Di gaye Godna du takwa
wali reta haraki saraki sémbut hurundé du takwaré hérae
némafwi yambu yakisandatandi. Yakisandandat haraki
sémbut hurundé du takwa wun yambu yanéta némafwi
hangéli hératandi. Héraata di némafwimbu géraata di némbi
titandi.”

Hanja xékéndan hundi huli hundika akwi dé wa

51 Wun hundi wataka Jisas dé diré wakwexéké, “Guni
wun hundika atéfék jémba guni xékélaki?” Wungi wak-
wexékéndéka di wa, “Xéxé. Nani xékélaki.”
52 Wungi wandaka dé diré wa, “Godna hambuk hundi
xékélakikwa du di God néma du reta du takwaka jémba
hatitendékaka hundi xéka di gena yafa maki retandi. Gena
yafa dé déka geré wulaaye hanja takandén yikafre jondu
akwi huli yikafre jondu akwi dé hura ya. Hura yandéka
maki, dé déka mawulimbu xékéta hanja xékéndén hundi, God
du takwaka jémba hatitendéka huli hundi akwi di wa.”

Nasaret di Jisaska hu hwe
Mak 6:1-6

53 Wun hundi wataka dé Jisas wun getéfa yatakataka dé yi.
54 Ye déka motéfambu xaakwa dé du takwaré Godna
jémbaka wakwe, Godna hundi buléndaka gembu. Wak-
wendéka di waréngéna di wa, “Owa. Yingi maki dé wun
jonduka xékélaki? Yingi maki ye dé hanja xéhafi yamben
hambuk jémba ya?
55 Dé ge tokwa duna nyan dé. Déka ayiwa wu Maria lé.
Déka bandingu wu Jems, Josep, Saimon, Judas di.
56 Déka nyangengu atéfék nani wali di re. Dé néma du
yingafwe. Wu yalefu nyan dé. Wungi nani xékélaki. Yimbu
dé wun hundi héra?”

57 Wungi wataka déka hambukéka xékélakihafi yata di déka
hélék ya. Hélék yandaka dé Jisas diré wa, “Profetka di nak
téfana du takwa wa, ‘Wu néma du dé. Dé yikafre jémba dé
ya.’ Wungi wandaka déka hém déka motéfambu rekwa du
takwa akwi di déka wa, ‘Wu baka du dé. Nani maki du dé.’
Wungi di wa.”
58 Wungi wataka di déka jémba sarékéhafi yandaka dé Jisas
hanja xéhafi yandan séfélak hambuk jémba déka motéfambu
huruhambandé.

14

Guré husandakwa du Jon bu hiya
Mak 6:14-29

1 Wun nukwa Galilina héfambu rekwa du takwa deka néma
du déka xi Herot Jisaska hundi wandaka dé xéké.
2 Xékéta dé déka jémba yakwa duré wa, “Wun du dé
guré husandakwa du Jon dé. Hanja wuni wawuka di déka
humbu xatéké. Xatékéndaka hiyae némbuli wambula dé
ramé. Raama dé néma hambuk hérae wun hambuk jémba
dé ya.” Wungi dé Herot wa.
3-4 Hanja Jon hiyahafi yandén nukwambu Herot dé déka
nyama Filipna takwaré héra. Wule takwana xi Herodias
lé. Hérandéka dé Jon déré wa, “Ména nyama rendéka déka
takwaré héramén, wu haraki méni huru. God wun jooka dé
haraki hundi wa.” Wungi wandéka Herodias Jonéna hundika
hélék yata waléka Herot léka hundi xékéta wandéka di déka
du ye Jonré huluke yoombu giya séndé geré di hari.
5 Harindaka séndé gembu hwandéka Herot déré xiyanjoka
mawuli dé ya. Judana du takwa di wa, “Jon dé profet dé.”
Wungi wandaka Herot dé Jonré xiyanjoka dé roo.
6 Nak nukwa di du nawulak yae Herot wali hérangwanda
reta Herotna ayiwa déré héralén nukwaka sarékéta di hénoo
sa. Sandaka Herodiasna takwanya yae wun duna makambu
téta lé hétihiya. Hétihiyaléka Herot xéta dé némafwimbu
mawuli ya.
7 Yata dé léré wa, “Nyéni nak jooka mawuli yata wanyét,
wuni wun joo hwetawuni. Wawun maki hurutawuni. Mwi
hundi wuni we.”
8 Wungi wandéka ye lé léka ayiwaré wun jooka wak-
wexékéléka lé léka ayiwa waléka lé wambula yi, Herotka. Ye
lé léka ayiwa walén maki lé Herotka wa, “Guré husandakwa
du Jonéna humbu xatéka andémbu takataka méni wunika
hwetaméni.”
9 Wungi waléka dé Herot wungi yanjoka hélék yata dé
saréké waréké, mwi hundi wandéka dé wali reta hénoo

sandé du di xékéndanka. Sarékéta, nak maki hundi wanjoka hélék yata dé wa, ‘Yawundu.’

10 Yawundu nataka dé wandéka déka du ye séndé geré wulaaye di Jonéna humbu xatéké.

11 Xatéka humbu andémbu take di wule takwaka hura yi. Hura yindaka lé léka ayiwaka hwe.

12 Wungi hurundaka Jonéna du yae déka fusa hérae hura ye di rémé. Rémétaka ye di Jisasré wun jooka safé.

Jisas dé séfélak (5000) duka hénoo hwe
Mak 6:32-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-13

13 Jisas wun hundi xékétaka dé wun getéfa yatakataka gunjambémbu wara dé du rehafi hafwaré yi. Dé hafu dé yi, gunjambémbu. Yindéka du takwa déka hundi xékétaka deka getéfa yatakataka di héfambu dé yindénré di yi.

14 Yindaka Jisas tukweseke tufwaré yae gunjambé yatakataka dé xé, séfélak du takwaka. Xéta dika saréfa naata dé bar hiyandé du takwa nyangwal, séfimali haraki yandé du takwa nyangwalré akwi dé huréhaléké.

15 Gérambu yandéka di Jisasna du déka yae di déré wa, “Ané gérambu dé. Ané du rehafi hafwa dé. Méni wamét ané du takwa di getéfaré yitandi. Ye di deka hénoo hératandi.”

16 Wungi wandaka dé diré wa, “Di yindate wuni yamba wakéwuni. Guni dika hénoo hwetanguni.”

17 Wungi wandéka di wa, “Nani séfélak hénoo yingafwe. Yikama bret natamba xéri hamwi yéték wungi male dé re.”

18 Wungi wandaka dé wa, “Mé hura ya wunika.”

19 Wungi wandéka hura yandaka dé wumbu téndé du takwaré wa, wara takumbu rendate. Wandéka rendaka dé yikama bret natamba xéri hamwi yéték hérae hura téta nyirré yasawara xéta dé Godka diména na. Diména nataka bret fukae dé déka duka hwe. Hwendéka di du takwaka mune hwe.

20 Mune hwendaka di atéfék du takwa jémba hura sa. Sandaka bret nawulak rendéka di Jisasna du di wasara tamba atéfék ye man yéték (12) wungi di lakwa sukweké.

21 Wun hénoo sandé du séfélak di (5,000). Séfélak takwa nyangwal akwi wumbu di reta sa.

Jisas dé gu takumbu féta yi
Mak 6:45-51; Jon 6:15-21

22 Jisasna du wungi hurundaka Jisas dé diré wa, “Guni gunjambéré wara guni tale yitanguni, tukweseke angé sakuré.” Wungi wandéka déka du yindaka dé wun du takwaré wa, deka getéfaré yindate.

23 Wandéka yindaka God wali hundi bulénjoka dé hafu dé
némburé wari. Warindéka nukwa naande yindéka dé hafu
dé re némbumbu.
24 Rendéka déka du rendé gunjambé ye lé tukweseke
nyéndékmbu téléka yinjoka mawuli yandan sakumbu mur
yandéka lé gunjambé hambukmbu lé waréngaya.
25 Wara gayaléka ye xitélakénjoka yandéka dé Jisas gu
takumbu déka duka féta yi.
26 Yindéka di déré xéta waréngéné. Waréngéna di wa,
“Wu gamba nak dé ya.” Wungi wata némafwimbu roota di
hambukmbu wanji.
27 Wanjindaka dé Jisas diré bari wa, “Ané wuni wuni ya.
Guni rookénguni. Yikafre mawuli yatanguni.” Wungi dé diré
wa.
28 Wun hundi wandéka dé Pita Jisaska wa, “Néma Du,
wu méni xe méni wuniré wamét, wuni gu takumbu ménika
yatawuni.”
29 Wungi wandéka dé wa, “Méni mé ya.” Wungi wandéka
dé gunjambé yatakataka naande ye dé gu takumbu tale féta
yita dé Jisas téndénré yinjoka mawuli ya.
30 Mawuli yandéka mur hurundéka gu raméndéka xéta dé
roo. Roota dé gumbu naande yinjoka yi. Yita hambukmbu
dé wa, “Néma Du, wuniré mé huru.”
31 Wungi wandéka dé déré bari huruta dé wa, “Métaka méni
wuna hambukéka méni sarékéhafi ye? Wunika mé jémba
saréké.”
32 Wungi wataka déré hura ye gunjambéré warémbéka dé
mur fakéna.
33 Fakénandéka gunjambémbu rendé du di déka ximbu
harékéta di wa, “Méni Godna nyan méni. Wu mwi hundi dé.”
Wungi di wa.

Genesaretmbu Jisas dé diré huréhaléké
Mak 6:53-56

34 Jisas déka du wali tukweseke angé sakuré gunjambémbu
ye di Genesaretna héfa xaku.
35 Xakundaka di wun getéfambu rekwa du takwa Jisaska
xékélaki. Xékélakita wun héfambu rekwa du takwaré hundi
wa saafa yindaka di bar hiyandé du takwa nyangwal akwi,
séfimali haraki yandé du takwa nyangwal akwi, diré di hura
yi Jisaska.
36 Hura yita di Jisaska wa, “Méni yawundu namét,
nani ména nukwa wurna wambumbu male séngétakatame.”
Wungi wandaka dé yawundu nandéka di déka nukwa wurna
wambumbu séngétakata di yikafre ya.

15

Godna hundi mandékana hundiré sarékéngwandéndénka dé wa
Mak 7:1-23

1 Wun nukwa di Farisi nawulak, xékélelakikwa du nawulak,
wungi di Jerusalem yatakataka Jisas wali hundi bulénjoka di
yi.
2 Ye di déré wa, “Nana mandéka wungi di wa, ‘Hénoo
sawu nae tale wamben maki guna tamba jémba yakwanyi-
tanguni. Wungi yakwanyitaka guni Godna makambu jémba
retanguni.’ Wungi wandaka nani hénoo sawu nae tale nani
nana tamba wandan maki jémba yakwanyi. Métaka di ména
du nana mandéka wandan hundi xékéhafi ye? Di sawu
nae tale deka tamba nana mandéka wandan maki jémba
yakwanyihafindi.”
3 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni yingi maki guni?
Métaka guni guna mandékana hundi male xékéta guni Godna
hundika hu hwe?
4 God angi dé wa, ‘Guni guna yafa ayiwaré yikafre huru-
tanguni.’ Wungi wataka angi akwi dé wa, ‘Du nak déka yafa
ayiwaka haraki hundi wandét, guni wun duré xiyangut dé
hiyatandé.’
5 Wungi wandéka guni Godna hundika hu hweta nak
hundi guni wa. Guni angi guni wa, ‘Du nak déka yafa
ayiwaré angi wandét, Wuna atéfék jondu Godka hwenjoka
wuni waséke. Godka hwehafi yata bénika yamba hwekéwuni.
Béniré yikafre hurunjoka wuni hurufatiké.
6 Wungi wata dé déka yafa ayiwaré yikafre yamba hu-
rukéndé, Godka hwenjoka wasékendénka.’ Guni wungi wata
guna mandékana hundi xékéta guni Godna hundika hu hwe.
7 Guni yéna yakwa du guni. Hanja Godna profet Aisaia ané
hundi wata dé mwi hundi wa gunika. Angi dé wa:
8 God dé wa, ‘Ané du takwa di wunika yikafre hundi wa.
Wungi wata di wunika deka mawulimbu jémba
sarékéhambandi.
9 Di du wandan hambuk hundi xékéta wandan maki huruta
di wun hundika wa: Wu Godna hundi dé.
Wungi wata wuna ximbu baka di haréké.’
Wungi God wandéka Aisaia dé hayi.”

Haraki saraki mawuli xékéta haraki saraki sémbut hurun-danka dé wa

10 Wun hundi wataka Jisas dé du takwaka wandéka
yandaka dé diré angi wa, “Guni wuna hundi mé jémba xéké.
Xékéta ané jooka jémba xékélakitanguni.
11 Duna hundiré wulayikwa jondu déka mawuliré haraki
yamba hurukéndé. Duna hundimbu gwandekwa jondu

wun duna mawuliré haraki hurutandé, dé Godna makambu
haraki sémbut hurukwa du rendéte.”
12 Wungi wandéka déka du déka yae di wa, “Farisi di
wamén hundika hélék di ye.”
13 Wungi wandaka dé Jisas ané sataku hundi wa, “An-
warmbu rekwa du wuna yafa dé némafwi yawi nak huru.
Séfélak mi dé se wun yawimbu. Sehafi yandéka hafu
waréndé mi dé méngi wali félétandé.”
14 Wataka dé angi wa, “Guni Farisika sarékékénguni. Di
dama hiyandé du maki di. Dama hiyandé du nak dé nak
dama hiyandé duré yambu wakwenandét, bér ye yituku
wekwaré nanditambér. Yimbén maki Farisi nak duré Godka
yindaka yambu wakwenjoka di hurufatiké.” Wungi dé wa.
15 Wandéka dé Pita déré wa, “Hundiré wulayikwa jonduka
wamén sataku hundika naniré wamét, nani wun hundika
jémba xékélakitame.”
16 Wungi wandéka dé wa, “Guni akwi wun hundika
xékélakihambanguni, o yingi maki dé?
17 Mé xéké. Du takwa sandaka jondu deka biyaré naande
ye di takuré dé yi. Sandaka jondu deka mawuliré haraki
yamba hurukéndé.
18 Watendaka hundi tale du takwana mawulimbu dé té.
Du takwana mawulimbu xalekwa jonduka sarékéta God
watandé, ‘Wu haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di.’
Wungi watandé, wun jooka.
19 Du takwana mawulimbu haraki saraki mawuli dé xale.
Xalendéka di haraki saraki mawuli xékéta di du takwaré
xiyaata, du nak nak duna takwa wali dé haraki sémbut
huruta, takwa hési hési takwana du wali lé haraki sémbut
huruta, du wali takwa wali haraki sémbut di huruta, sélé
héraata, yénataka hundi wata, nak du takwaka haraki hundi
wata, wungi di haraki saraki sémbut huru.
20 Wun haraki saraki sémbut hurundaka God dé dika wa,
‘Wu haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di.’ Wungi
wata dé God xékéndan haraki saraki mawulika dé saréké. Du
takwa di mandékana hundi xékéhafi yata deka tamba jémba
yakwanyihafi yandat, God deka sémbutka “haraki sémbut dé”
yamba nakéndé.” Wungi dé Jisas wa.

Takwa hési lé Jisaska jémba saréké
Mak 7:24-30

21 Wun hundi wataka dé Jisas déka du wali wungi di wun
getéfa yatakataka di nak hafwaré yi. Tair Saidonéna hafwaré
di yi.
22 Yindaka lé Kenanmbu yalé takwa hési lé ya. Lé Judana
takwa rehafi yata nak téfambu yalé takwa re lé Jisaska
ya. Yae lé hambukmbu wakwexéka lé wa, “Néma Du,
méni Devitna mandéka méni re. Méni wunika mé saréfa

na. Haraki hamwinya nak wuna takwanyana mawulimbu
wulaaye téta léré dé haraki huru."
23 Wungi waléka dé Jisas hundi nak wahambandé. Wahafi
yandéka déka du di déré wa, "Wule takwa nana hukémbu
yata hambukmbu lé we. Méni wamét lé léka geré wambula
yilé."
24 Wungi wandaka dé wule takwaré wa, "God wandéka
wuni Israelna fakundé sipsip baliré male héranjoka wuni ya.
Nyéni nak téfana takwa nyéni. Israelna takwa yingafwe."
25 Wungi wandéka lé yae déka hwati se wandé dae lé wa,
"Néma Du, wuniré yikafre hurutaméni."
26 Wungi waléka dé léré wa, "Nani nyangwalna hénoo
hérae yikama wasaka hwembet, wu haraki dé."
27 Wungi wandéka lé wa, "Néma Du, wu mwi hundi méni
wa. Wuni angi wuni we. Nyangwal hénoo sandaka nawulak
héfambu xakrindéka di deka wasa hérae sa. Méni wuniré
yikafre hurumét, wu yikafre dé."
28 Wungi waléka dé wa, "Wuni nyéna takwanyaré yikafre
hurutewuka hambukéka wata nyéni wunika nyéni jémba
male saréké. Wu yikafre dé. Nyéni mawuli yanyékangalambu
hurutawuni." Wungi wandén nukwa lé léka takwanya
yikafre ya.

Jisas séfélak du takwaré dé huréhaléké
Mak 7:31-37

29 Jisas wun getéfa yatakataka dé Galilina tukweseke
tufwambu dé yi. Ye dé némbu nakmbu wara dé re.
30 Rendéka di séfélak du takwa déka ya. Man haraki yandé
du takwa nyangwal, dama hiyandé du takwa nyangwal,
afa angwa yandé du takwa nyangwal, hundi buléhafi yandé
du takwa nyangwal, séfimali haraki yandé séfélak du takwa
nyangwal akwi, wun du takwa nyangwalré atéfék hérae yate
di Jisaska hura ya. Yae di wun du takwa nyangwalré Jisasna
man mombu taka. Takandaka dé diré huréhaléké.
31 Huréhaléké ndéka di wumbu rendé du takwa di xé.
Hundi buléhafi yandé du takwa nyangwal di hundi bulé. Afa
angwa yandé du takwa nyangwal deka afa huritékéndéka di
jémba té. Man haraki yandé du takwa nyangwal di yitaka
yataka. Dama hiyandé du takwa nyangwal di xé. Di wungi
yikafre yandaka xe di saréké waréké. Sarékéta di Israelna
Godna ximbu haréké.

Jisas dé séfélak (4,000) duka hénoo hwe
Mak 8:1-10

32 Séfélak du takwa wumbu téndaka Jisas déka duré
wandéka yandaka dé diré wa, "Wuni wunde du takwaka
wuni saréfa nae. Nukwa hufuk di wuni wali re. Deka hénoo

bu hényi. Di hénoo wali di re. Di hénoo wali re deka getéfaré yindate wanjoka hélék wuni ye. Hénoo wali ye yambumbu hiyatandi.”

33 Wungi wandéka di déka du wa, “Ané hafwa du rehafi hafwa dé. Wunde du takwa séfélak di. Yimbu bret nawulak hérae wunde du takwaka hwembet satandi?”

34 Wungi wandaka dé diré wa, “Bret hatika dé re?” Wungi wandéka di wa, “Yikama bret angé yétiyéti angé hufuk di, yikama xéri hamwi nawulak akwi dé re.”

35 Wungi wandaka dé wun du takwaka wa, héfambu rendate.

36 Wandéka rendaka dé wun yikama bret xéri hamwi akwi hérae dé Godka diména na. Diména nataka wun bret akwi xéri hamwi akwi fukae dé déka duka hwe. Hwendéka di atéfék du takwaka hwe.

37 Hwendaka di atéfék jémba hura sa. Sandaka hénoo nawulak rendéka di wasara angé yétiyéti angé hufuk wungi di lakwa sukweké.

38 Wun hénoo sandé du séfélak séfélak di (4,000). Séfélak takwa nyangwal akwi di wumbu reta sa.

39 Di atéfék wungi sasékendaka dé Jisas du takwaka wandéka di deka getéfaré yi. Yindaka dé gunjambé nakmbu wara dé Magadanéna héfaré yi.

16

Jisas hambuk jémba yandéte di déré wakwexéké
Mak 8:11-21

1 Farisi nawulak akwi Sadyusi nawulak akwi wungi di yi Jisaska. Ye di déré hurukwexénjoka di déré wa, “Méni hanja xéhafi yamben hambuk jémba nak yamét, nani xétame. Wungi xéta nani xékélakitame. God wandéka méni ya.”

2 Wungi wandaka dé diré wa, “Gérambu yandéka nukwa naande yindéka nyirmbu waka hwandéka xéta guni wa, ‘Nyirmbu waka dé hwae. Hwandéka séri yikafre nukwa xétandé.’

3 Wungi wataka guni ganémbambu nyirmbu géli waréndéka xéta guni wa, ‘Nyirmbu géli dé waré. Waréndéka némbuli wali giyatandé.’ Wungi guni wa. Guni nyirré xéta guni xékélaki, nukwaka akwi, walika akwi. Métaka guni wuna huruwun jonduka xékélakihafi ye? Guna mawuli yike dé ye.

4 Ané nukwambu rekwa du takwa di haraki saraki sémbut huruta di Godka hu wundé hwenda. Hu hweta di hanja xéhafi yandan hambuk jémba xénjoka di mawuli ya. Mawuli yata di hanja xéhafi yandan jémba nak male xétandi. Di hanja rendé du Jona hurundén maki joo male xétandi.” Wungi wataka dé Jisas diré yatakataka dé yi.

Farisi Sadyusi deka hundi yis maki yandaka dé wa

5 Jisas déka du wali di tukweseke angé sakuré yi. Ye
xaakwa déka du di wa, “Nani bret hurehambame. Yike nani
ya.”
6 Wungi wandaka Jisas dé diré ané sataku hundi wa, “Guni
xékélaki natanguni. Farisi Sadyusi akwi deka yis yamba
hurukénguni.”
7 Wungi wandéka di di hafu buléta di wa, “Nani bret
nawulak hurehambame. Wungi hurehafi yambeka dé bret
némafwi yandéte takandaka joo yiska dé wa.”
8 Wungi buléndaka dé xékélakita dé wa, “Métaka guni angi
wa? ‘Nani bret yingafwe.’ Wuni guniré yikafre hurutewuka
hambukéka jémba sarékéhambanguni.
9 Guni wuna hambukéka jémba xékélakihambanguni. Hanja
séfélak séfélak (5,000) duka yikama bret natamba hwewuka
jémba hura sandaka bret nawulak rendéka séfélak wasara
lakwangunka guni saréké wana?
10 Nak nukwa séfélak séfélak (4,000) duka yikama bret angé
yétiyéti angé hufuk hwewuka bret nawulak rendéka séfélak
wasara lakwangunka guni saréké wana? Wu yingafwe.
11 Jémba sarékéta xékélakitanguni. Wuni bret séfélak
xakundéte wuni hambuk ye. Yata wuni yiska wata wuni
bretka sarékéhambawuni. Farisi Sadyusi deka yiska xékélaki
natanguni.”
12 Wungi wandéka di xékélaki. Dé bretmbu takandaka
yiska wahambandé. Dé Farisina Sadyusina haraki hundika
dé wa.

Pita dé Jisasré wa, “Méni God wasékendén du Krais méni”
Mak 8:27-29; Luk 9:18-20

13 Jisas déka du wali di Sisaria Filipaina héfaré yi. Ye dé
Jisas déka duré wa, “Wuni Duna Nyan wuni re. Wunika du
takwa yingi di we?”
14 Wungi wandéka di wa, “Ménika nawulak di wa, ‘Dé guré
husandakwa du Jon dé.’ Nawulak di wa, ‘Dé hanja rendé
Godna profet Elaija dé.’ Nawulak di wa, ‘Dé Godna profet
déka xi Jeremaia dé.’ Nawulak di wa, ‘Jeremaia yingafwe.
Godna profet nak dé.’ Wungi di ménika we.”
15 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni wunika yingi guni
we?”
16 Wungi wandéka dé Saimon Pita wa, “Méni naniré yikafre
huruméte God wasékendén du Krais méni. Méni wungi re
wungi re rekwa Godna nyan méni.”
17 Wungi wandéka dé wa, “Jonana nyan Saimon, méni
yikafre mawuli méni ye. Ané héfambu rekwa du wunika

wamén hundi méniré wahambandi. Anwarmbu rekwa du wuna yafa God dé hafu dé méniré wun hundi wa.

18 Ané wuni méniré wuni we. Ména xi Pita dé. Nana hundina mo hundi angi dé: Yikama motu dé. Wun némafwi motu takumbu wuna hundika xékékwa du takwaré takatawuni. Takawut Satanéna hambuk diré yamba yasandakéndé. Di jémba retandi, wungi re wungi re.

19 Wuni ménika yambu nafwi joo hwetawuni. Hwewut méni Godna getéfana yambu nafwimét nawulak du takwa Godna hémémbu wulayitandi. Méni ané héfambu téta nak jooka gimét, God déka getéfambu reta wun jooka akwi gitandé. Méni ané héfambu téta, nak jooka yatakamét, God déka getéfambu reta, wun jooka akwi yatakatandé."

20 Wungi wataka dé déka duré wa, "Mé xéké. Guni nak duré angi wakénguni, 'Jisas dé naniré yikafre hurundéte God wasékendén du Krais dé.' Wungi wakénguni." Wungi dé Jisas wa.

Jisas hiyae wambula ramétendékaka dé hundi wa
Mak 8:31-9:1; Luk 9:22-27

21 Wun nukwa dé Jisas tale ané hundi dé déka duré wa, "Wuni Jerusalemré wariwut, di getéfana néma du, prisna néma du, xékélelakikwa du, di wuniré haraki hurutandi. Hura di wuniré xiyandat hiyatawuni. Hiyae nukwa hufuk yindét God wandét wuni wambula ramétawuni."

22 Wungi wandéka Pita déré hura ye bér hafu téta dé wa, "Néma Du, méni wungi wakéméni. God wun haraki saraki jooka yamba yawundu nakéndé."

23 Wungi wandéka dé waleka dé Pitaré wa, "Méni Satan, méni séléka! Méni wuna yambu méni takatéfi. Méni Godna hundi xékéhambaméni. Méni ané héfambu rekwa duna hundi male méni xéké." Wungi dé Jisas Pitaré wa.

24 Wun hundi wataka Jisas déka duré dé wa, "Guni wuni wali yaata wuna jémba yanjoka mawuli yata angi yatanguni. Guni guna mawuli yangukangala yatakatanguni. Yatakataka guni wunika sarékéta angi watanguni, 'Nani déka jémba yatame. Yata nani hangéli héraata mimbu hiyambet, wu baka joo dé. Néma joo yingafwe.' Wungi wata wuna jémba hurutanguni.

25 Wunika sarékékwa du takwa wuna jémba yandat, wuna mama diré xiyandat di wuni wali jémba retandi, wungi re wungi re. Wunika sarékéhafi yakwa du takwa deka séfika male sarékéta deka jémba male yata di hiyae fakutandi. Wuni wali yamba rekéndi.

26 Du takwa ané héfana jondu atéfék héranjoka sarékéta, deka jémba male yata, hiyae yingi maki di jémba retandi? Yingafwe. Jémba yamba rekéndi. Di Godna getéfaré yinjoka

mawuli yata yéwa hwetandi, o yingi maki dé? Yingafwe. Di yamba yikéndi.
27 Hukémbu wuna yafa God déka hambuk wunika hweta wandét wuni Duna Nyan nukwa maki haanye gayatawuni. Ensel wali gayatawuni. Gaye atéfék du takwa hurundan jondu hasa hwetawuni.
28 Ané hundi mé xéké. Guni ambu tékwa du nawulak hiyahafi re xétanguni, wuni néma du reta hambuk yatewuka. Wuni Duna Nyan yawut xétanguni. Mwi hundi wuni guniré we." Wungi dé Jisas déka duré wa.

17

Jisasna séfi waleka dé nak maki xaku
Mak 9:2-13; Luk 9:28-36

1 Nukwa gwongofu yindéka dé Jisas, Pita, Jems, Jemsna bandi Jonré wungi hura di némafwi némbu nakré wari. Wara di di hafu wumbu re.
2 Re di xé, Jisasna séfi nak maki xakundéka. Xakundéka déka saawi nukwa maki dé hanyi. Hanyindéka déka nukwa wur wama male ya maki dé hanyi.
3 Hanyindéka, owa, mé xé, hanja rendé Godna profet Moses bér Elaija Godna getéfambu gaye Jisas wali hundi buléta téndaka di Jisasna du hufuk xé.
4 Pita diré xéta dé Jisasré wa, "Néma Du, nani ambu rembeka, wu yikafre dé. Méni mawuli yamét, wuni wama ge hufuk ambu totawuni. Ménika nak, Moseska nak, Elaijaka nak."
5 Pita wun hundi wata téndéka dé wama hanyikwa buwi nak gaye dé diré takatéfi. Takatéfindéka dé hundi nak buwikombu gwande dé wa, "Ané wuna nyan dé. Déka wuni némafwimbu mawuli ye. Déka wuna mawuli yikafre dé ye. Guni déka hundi male mé xéké."
6 Wun hundi xékétaka Jisasna du di némafwimbu roota xakre di héfambu hwa.
7 Hwandaka dé Jisas dika yae diré huruta dé wa, "Guni sé ramé. Rookénguni."
8 Wungi wandéka raama nak duré xéhambandi. Jisasré male di xé.
9 Di wun némbu yatakataka naande yita dé Jisas diré wa, "Mé xéké. Guni xéngun jooka nak duré némbuli yamba wakénguni. Wuni Duna Nyan hiyawut God wandét wuni wambula raméwut, guni wun nukwa wun jooka watanguni."
10 Wungi wandéka di déka du déré wa, "Xékélelakikwa du di angi wa, 'Godna profet Elaija tale yatandé. Yandét God wasékendén du Krais hukémbu yatandé.' Métaka di wungi wa?"

11 Wungi wandaka dé wa, “Wu mwi hundi di wa. Elaija
tale yatandé. Yae dé du takwana mawuli huréhalékétandé,
di Kraisna hundi xékéndate.
12 Guniré wuni we. Elaija wundé yandé. Yandéka du
takwa déka xékélakihafi yata di mawuli yandaka maki di déré
haraki huru. Déré hurundan maki wuni Duna Nyan wuniré
haraki hurutandi.”
13 Wungi wandéka di xékélaki dé Elaijaka wata dé guré
husandakwa du Jonka dé wa.

Haraki hamwinya hura téndé nyanré dé Jisas huréhaléké
Mak 9:14-28; Luk 9:37-42

14 Jisas, Pita, Jems, Jon, wungi naande ye di déka du nawu-
lak akwi séfélak du takwa akwi hérangwanda téndanmbu di
xaku. Xakundaka dé du nak Jisaska yae dé déka hwati se
wandé da.
15 Wandé dae dé wa, “Néma Du, méni wuna nyanka mé
saréfa na. Nak nukwa nak nukwa dé wangété yata dé sayiké
hiya. Sayiké hiyae séfélak nukwa dé yambu xakre dé gumbu
akwi dé xakri.
16 Xakrindéka wuni ména duka hura yiwuka di déré
huréhaléké́njoka di hurufatiké.”
17 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Yingi maki dé? Guni
wunika jémba sarékéhambaméni. Guna mawuli jémba
téhambandé. Hatika bafu wuni guni wali rewut guni wunika
jémba sarékétanguni? Guni wun nyanré wunika mé hura ya.”
18 Wungi wandéka hura yandaka dé Jisas wun nyanré hura
téndé haraki hamwinyaré hambukmbu wandéka dé wun
nyanré bari yatakataka yaange yi. Yaange yindéka dé wun
nyan yikafre ya.
19 Hukémbu Jisas hafu rendéka di déka du déka yae
di déré wa, “Nani wun haraki hamwinyaré wambeka dé
yaange yihambandé. Métaka nani wun jémba yanjoka nani
hurufatiké?”
20-21 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni Godka jémba
sarékéhafi yata guni wungi yanjoka guni hurufatiké. Mé
xéké. Guni Godka jémba sarékéta guni hambuk jémba yatan-
guni. Ané némburé mé xé. Guni Godka jémba sarékéngut,
guna sarékéngun mawuli miyar sék maki yikama male
téndét, ané némbu raama yindéte Godré wangut, ané némbu
raama yitandé. Guni déka jémba sarékéta déré wangut, guni
hanja xéhafi yandan hambuk jémba atéfék akwi yatanguni.”

Jisas hiyae wambula ramétendékaka dé wambula wa

22 Jisas déka du wali Galilina hafwambu yitaka yatakata
Jisas dé diré wa, “Hukémbu di wuni Duna Nyanré mamaka
hwendat, wuni deka tambambu retawuni.

23 Rewut wuniré xiyandat hiyatawuni. Hiyae nukwa hufuk yindét God wandét wuni wambula ramétawuni.” Wungi wandéka deka biya mawuli némafwi xak dé ya.

Tempelka Jisas dé yéwa hwe

24 Jisas déka du wali di Kaperneamré di yi. Ye xakundaka di tempelka yéwa héraakwa du Pitaka yae di déré wa, “Guna néma du tempelka yéwa nawulak dé hwe, o yingafwe?”
25 Wungi wandaka dé Pita wa, “Xéxé. Dé hwe.” Wungi wataka geré wulaaye Jisasré wun hundi wahafi téndéka Jisas dé déré wakwexéké, “Saimon, yingi méni saréké? Ané héfambu rekwa néma du héndéka di yéwa héra? Deka hémna du takwaka di héra, o nak téfana du takwaka di héra?”
26 Wungi wandéka dé Pita wa, “Nak téfana du takwaka male di yéwa héra.” Wungi wandéka dé Jisas wa, “Wu mwi hundi dé. Néma du deka du takwana yéwa hérahafindi. Wuni Godna nyan wuni re. Wuni déka geka yéwa hwehafi yata wuni déka nyan rewukaka sarékéta dé God wuniré haraki hundi yamba wakéndé.
27 Wuni tempelka hwehafi yawut, di nanika haraki mawuli xékétandi. Deka mawuli jémba téndéte, wuni akwi yéwa hwetawuni. Méni ye méni tukwesekembu xéri hamwi séngwa yaki. Tale hérateméka xéri hamwi hérae taak husene méni xéri hamwina taakmbu yéwa nak xétaméni. Xétaka hérae hura yae méni dika hwetaméni. Hweteméka yéwa wu ana yéwa dé, méni akwi wuni akwi. Ana yéwa hari dika hwe, tempelka.” Wungi dé Jisas Pitaré wa.

18

Godna hémémbu rekwa néma duka dé Jisas hundi wa
Mak 9:33-37; Luk 9:46-48

1 Wun nukwa di Jisasna du déka yae di déré wa, “Héndé atéfék néma duré sarékéngwanda néma du re, Godna hémémbu?”
2 Wungi wandaka dé Jisas nyan nakré wandéka yae dé deka nyéndékmbu té.
3 Téndéka dé diré wa, “Mé xéké. Guna haraki saraki mawuli yatakataka guni yikafre mawuli yatanguni. Guna mawuli yikama nyangwalna mawuli maki téhafi yandét, guni Godna hémémbu yamba xakukénguni.
4 Ané nyan dé déka ximbu harékéhambandé. Déka mawuli jémba dé té. Déka mawuli téndéka maki deka mawuli jémba tékwa du takwa, di deka ximbu harékéhafi yata Godna hémémbu reta, néma du takwa retandi. Di nawulak néma du takwaré akwi sarékéngwandétandi.

5 Du takwa wunika jémba sarékéta ané nyanré yikafre
huruta di wuniré akwi yikafre huru.” Wungi dé Jisas wa.

Di haraki saraki sémbut hurundamboka dé Jisas hundi wa

6 Wun hundi wataka dé angi wa: “Ané yikama nyangwal
di wuna hundi jémba xéké. Du nak wandét wun nyang-
wal nak déka hundi xékéta wuna hundi yatakandét, God
wungi wandé duré hurundén haraki saraki sémbut hasa
hwendét, wu némafwi joo dé. Nawulak du di wun duré déka
holéméngimbu némafwi motu gitaka déré yakisandandat, dé
wun haraki sémbut huruhafi yata tukwesekembu naande ye
hulingu se hiyandét, wu yikama joo dé.”

7 “Séfélak du takwa di ané héfana haraki jonduka male
sarékéta di wuna hundika yike ye. Wunde du takwaka wuni
saréfa nae. Du nawulak wandat, wuna hundi xékékwa du
takwa deka hundi xékéta wunika hu hwendat, wungi wun
du deka mawuliré di haraki huru. Wu némafwi haraki saraki
joo dé. God wungi wakwa duré hurundan haraki saraki
sémbut hasa hwetandé.

8 “Guna man tamba haraki saraki joo hurundét, guni wun
man tamba xatéka mé yaki. Guna natafa man natafa tamba
male téndét wun haraki joo huruhafi yata Godna hémémbu
xakungut, wu yikafre dé. Guna man yéték tamba yéték téndét
guni wun haraki joo hurutaka hukémbu ya yanékwa hafwaré
naande yingut, wu haraki dé.

9 Guni guna dama haraki saraki jooré xéta wun haraki
joo hurungut, wun dama hurufuneka mé yaki. Guna natafa
dama male téndét wun haraki joo huruhafi yata Godna
hémémbu xakungut, wu yikafre dé. Guna dama yéték téndét
guni wun haraki joo hurutaka hukémbu ya yanékwa hafwaré
naande yingut, wu haraki dé.

Fakundé sipsip balika dé Jisas sataku hundi wa
Luk 15:4-7

10-11 “Mé xéké. Guni yikama nyangwalka hu hwekénguni.
Dika angi wakénguni, ‘Di yikama nyangwal male di. Dika
sarékékéme.’ Anwarmbu rekwa du wuna yafana ensel dika
jémba hatindaka guni wungi wakénguni. Wun ensel wuna
yafana makambu di re, wungi re wungi re.”

12 “Ané sataku hundika mé saréké. Du nak dé séfélak
(100) sipsip balika dé hati. Natafa sipsip bali fakundét, wun
du méta yatandé? Dé fakundé sipsip balika hwakétandé, o
yingi maki dé? Déka nawulak sipsip bali némbumbu wara
sata téndat dé diré yatakataka ye fakundé sipsip balika
hwakétandé.

13 Hwaka xétaka dé wun natafa sipsip balika némafwimbu
mawuli sawuli yatandé. Dé wali rendé sipsip balika mawuli

yata fakundé sipsip balika dé némafwimbu mawuli sawuli yatandé. Mwi hundi wuni guniré we.
14 Guni wun hundika sarékéta xékélakitanguni. Wun du sipsip balika jémba hatindéka maki, anwarmbu rekwa du wuna yafa dé du takwaka jémba hati. Hatita dé wun yikama nyan faakwa haraki hafwambu rendémboka hélék dé ye.”

Diré haraki saraki sémbut hurukwa duka dé Jisas hundi wa

15 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa: “Ména nyayika nak méniré haraki hurundét, méni déka ye béni hafu reta méni déré wataméni, ‘Méni wuniré haraki méni huru.’ Wungi wataméni déré. Nak du takwaré wun jooka yamba wakéméni. Méni déka ye déré wamét, dé ména hundi xékéta méniré hurundén haraki joo yatakandét, wu yikafre dé. Béni yituku natafa mawuli hérae jémba retambéni.
16 Dé ména hundi xékéhafi yandét, méni wuna hundika xékékwa du natafa yétékré akwi hérae guni déka wambula ye déré wambula wataméni, méniré hurundén haraki jooka. Wungi waméte hanja du nak ané hundi Godna nyingambu dé hayi: Du yéték hufuk natafa hundi wandat, guni deka hundika ‘Mwi hundi dé’ natanguni. Nak du wun hundi xékétandi. Hayindén hundika sarékéta méni du yétékré hérae guni atéfék méniré haraki hurundé duna hundi xékétanguni.
17 Méni bérré hura méniré haraki hurundé duré hundi wangut, dé guna hundi xékénjoka hélék yandét, méni wuna hundika xékékwa du takwa hérangwanda rendat, diré wataméni, méniré hurundén haraki jooka. Wamét di wun jooka déré wandat, dé deka hundi akwi xékénjoka hélék yandét, guni atéfék déré watanguni, dé guniré yatakataka yindéte. Nak téfana du akwi, yéwa héraata haraki sémbut hurukwa du akwi wuna hundika xékéhafi yata afakémbu rendaka maki, dé akwi guniré yatakataka ye afakémbu retandé.”
18 “Guniré wuni we. Guni ané héfambu téta nak jooka gingut, God déka getéfambu reta wun jooka akwi gitandé. Guni ané héfambu téta, nak jooka yatakangut God déka getéfambu reta, wun jooka akwi yatakatandé. Mwi hundi wuni guniré we.
19 Nak hundi akwi guniré wuni we. Guna du yéték natafa mawuli héraata anwarmbu rekwa du wuna yafa Godka wambét, dé bérka hundi xéka wambén maki hurutandé.
20 Angi wuni we, du yéték hufuk wunika sarékéta natafa mawuli héraata natafa hafwambu rendat, wuni deka nyéndékmbu retawuni.” Wungi dé Jisas wa.

Jémba yakwa du haraki saraki mawuli xékéndénka dé wa

21 Pita Jisaska ye dé déré wa, “Néma Du, wuna nyémayika
wuniré haraki hurundét, wuni déré angi watawuni, ‘Wun
jooka wambula yamba sarékékéwuni. Reséndé.’ Wun hundi
yambu angé yétiyéti angé hufuk watawuni, o hatika yambu
dé?”
22 Wungi wandéka dé Jisas déré wa, “Wuni yambu angé
yétiyéti angé hufuk wungi waméte wahambawuni. Ména
du séfélak yambu méniré haraki hurundét, méni wungi re
wungi re déré angi wataméni, ‘Wun jooka wambula yamba
sarékékéwuni. Reséndé.’ Wungi wata wun hundi yamba
yatakakéméni. Wungi wateméka yambu handékénénjoka
méni hurufatikétaméni.”
23 Wun hundi Pitaré wataka dé ané sataku hundi wa: “God
néma du reta déka hémka jémba hatitendéka angi dé. Néma
du nak dé wa, ‘Séfélak jémba yakwa duka wuni yéwa hwe.
Hwewuka di wunika hasa hwehambandi. Némbuli di wuna
yéwa hasa hwendate wuni mawuli ye.’
24 Wungi wataka dé dika wa, wungi hasa hwendate.
Wandéka di du nakré déka hura ya. Wun du séfélak séfélak
yéwa dé héra (10 milion kina).
25 Wun du yéwa nawulak hura yahambandé. Wun yéwa
hasa hwenjoka dé hurufatiké. Hurufatikéndéka dé néma du
wa, di wun du, déka takwa, déka nyangwal, déka atéfék jondu
nak duka hwetaka yéwa hérae déka yéwa hasa hwendate.
26 Wungi wandéka dé wun du néma du rendénmbu hwati
se wandé dae dé wa, ‘Néma du, méni wunika saréfa naata
wunika haxétaméni. Hukémbu wuni ména yéwa atéfék hasa
hwetawuni.’
27 Wungi wandéka dé wun jémba yakwa duna néma du
déka saréfa naata dé déré wa, ‘Reséndé. Wunika hasa
hwekéméni. Méni baka yitaméni.’ Wungi dé néma du wa.

28 “Wun jémba yakwa du hafwaré gwande dé dé wali
jémba yakwa du nakré xé. Wun du tale démbu bangi tamba
yéti yéwa dé héra. Hérandén yéwa hasa hwehambandé.
Xétaka dé déré huluke dé déka holéméngimbu hambukmbu
hutukwakéta dé wa, ‘Méni wunimbu héramén yéwa atéfék
némbuli hasa hwetaméni.’
29 Wungi wandéka dé wun du hwati se wandé dae dé wa,
‘Méni wunika saréfa naata wunika haxétaméni. Hukémbu
wuni ména yéwa hasa hwetawuni.’
30 Wungi wandéka hélék dé ya. Hélék yata dé déré hura
ye duna makambu takataka séndé gembu taka. Take dé déré
wa, ‘Méni wuna yéwa hasa hwetaka méni séndé ge yatakataka
gwandetaméni.’ Wungi wandéka dé séndé gembu hwa.

31 “Dé wali jémba yandé du xe di déka némafwimbu saréfa
na. Saréfa naata di deka néma duré wun jooka safé.

32 Saféndaka dé néma du wandéka wun du yandéka dé déré
wa, ‘Méni haraki sémbut hurukwa du méni. Tale méni wuniré
wakwexékéméka wunimbu héramén némafwi yéwaka wuni
wa, Reséndé. Wunika hasa yamba hwekéméni.
33 Wungi wata ménika wuni saréfa na. Métaka méni wuni
huruwun maki méni wali jémba yandé duka saréfa nahafi
ya? Méni déka saréfa nahafi ye méni haraki saraki sémbut
hurukwa du méni.’
34 Wungi wataka dé biya mawuli wita dé wun duré séndé
gembu taka, déka du déré hangéli hwendate. Take dé
déré wa, ‘Wuna yéwa atéfék hasa hwetaka, méni séndé ge
yatakataka gwandetaméni.’ Wungi dé wa.”
35 Wun hundi wataka dé Jisas wa, “Guni wun hundika
mé saréké. Du nak guniré haraki hurundét, guni angi
watanguni, ‘Reséndé. Wun haraki jooka wambula yamba
sarékékéme.’ Guni wungi wahafi yangut, God hurungun
haraki saraki sémbutka wungi re wungi re sarékétandé.
Sarékéta wun haraki saraki sémbut yamba yakwanyikéndé.”
Wungi dé Jisas diré wa.

19

Deka takwaré yatakandakaka dé Jisas wa
Mak 10:1-12

1 Jisas wun hundi wataka dé Galilina héfa yatakataka dé
Jordan xérimbu xaake Judiana héfaré dé yi.
2 Yindéka séfélak du takwa di déka hukémbu yi. Yindaka dé
wun hafwambu bar hiyandé du takwa akwi séfimali haraki
yandé du takwaré akwi dé huréhaléké.
3 Farisi nawulak di Jisaska ye di déré hurukwexénjoka di
déré wa, “Nana hambuk hundi yingi dé wa? Du nak déka
takwaré yatakandét, wungi yikafre dé, o haraki dé?”
4 Wungi wandaka dé diré wa, “Métaka guni wunika wak-
wexéké wun jooka? Hanja Godna nyingambu du nak wun
jooka hundi hayindéka wundé xéngu. Angi dé hayi: Hanja
tale God atéfék jondu huratakataka dé du takwaré akwi dé
hurataka.
5 Huratakataka dé wa, ‘Du déka yafa ayiwaré yatakataka
takwa hérae bér natafambu retambér. Reta natafa séfi
retambér.’
6 Wun hundika sarékéta nani xékélaki. Du takwa hérae bér
natafambu bér re. Séfi yéték yingafwe. God gindén joo du
nak yamba lukukéndé.” Wungi dé Jisas diré wa.
7 Wun hundi wandéka di Farisi wa, “Moses nak hundi
nanika angi dé wa, ‘Du nak déka takwaré yatakanjoka
mawuli ye tale nyinga nak hayitandé, wun jooka. Haaye léka

hweta wandét, lé déré yatakataka yitalé.’ Métaka dé Moses
wungi wa?”
8 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni atéfék haraki saraki
mawuli xékékwa du takwa renguka dé Moses gunika wun
hundi wa. Hanja God du takwaré tale huratakandén nukwa
di du wungi huruhambandi.
9 Wuni guniré angi wuni we. Duna takwa nak du wali
haraki sémbut huruhafi yalét, léka du léré baka yatakataka,
dé takwa hésiré hérae, wun du dé hukémbu hérandén takwa
wali bér haraki sémbut bér huru.”
10 Wun hundi wandéka Jisasna du di déré wa, “Méni
wungi waméka nani angi saréké. Du déka takwa yamba
yatakakéndé. Du takwa hérahafi baka téndat, wu yikafre dé.”
11 Wungi wandaka dé diré wa, “Du nawulak wungi hurun-
joka di hambuk ya. Baka téndate God dika dé hambuk hwe.
Séfélak du baka ténjoka di hurufatiké.
12 Ané du di takwa hérahafi ye. Du nawulak deka ayiwa
diré hérandaka deka séfi haraki yandéka di takwa yamba
hérakéndé. Du nawulak deka mandé hérekindat, di takwa
hérae nyan yamba hérakéndi. Du nawulak Godna jémbaka
male sarékéta di takwa hérahambandi. Wun hundi xékéta
wungi hurunjoka mawuli yakwa du di wun hundi jémba
xékétandi.” Wungi dé Jisas wa.

Jisas dé yikama nyangwalré yikafre huru
Mak 10:13-16; Luk 18:15-17

13 Du takwa nawulak di yikama nyangwalré Jisaska hura
yi, dé deka anéngambambu tamba take dika Godka wandéte.
Hura yindaka di Jisasna du diré haraki hundi wa.
14 Haraki hundi wandaka dé Jisas diré wa, “Yikama nyang-
wal di wunika métaka yanda. Yandat guni diré haraki hundi
yamba wakénguni. Godna hémémbu wulayinjoka mawuli
yakwa du takwa di wun yikama nyangwal maki retandi.”
15 Wungi wata dé deka anéngambambu tamba taka.
Takataka dé wun hafwa yatakataka dé yi.

Xérénjuwi mama du dé Jisas wali hundi bulé
Mak 10:17-21; Luk 18:18-30

16 Wayikana du nak dé Jisaska ye dé wa, “Godna jémbaka
wakwekwa du, méta yikafre sémbut hura wuni huli mawuli
hérae wungi re wungi re jémba retawuni?”
17 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Métaka méni yikafre
jooka wuniré wakwexéké? God hafu yikafre sémbut hu-
rundékandé. Méni wungi re wungi re jémba renjoka mawuli
yata God wandéka Moses wandén hambuk hundi mé xéké.”
18 Wungi wandéka dé wun du wa, “Méta hundi?” Wungi
wandéka dé Jisas wa, “Ané hundi. Du takwaré xiyakéméni.

Nak duna takwa wali haraki sémbut hurukéméni. Sélé hérakéméni. Nak duka yénataka hundi wakéméni.
19 Méni ména yafa ayiwaré yikafre hurutaméni. Méni hafuka némafwimbu mawuli yaméka maki, ména nyémayikaka némafwimbu mawuli yataméni. Mawuli yata diré yikafre hurutaméni.”
20 Wun hundi xékétaka dé wun wayikana du déré wa, “Wun hundi atéfék xékéta wandéka maki wuni huru. Méta joo nak akwi hurutawuni?”
21 Wungi wandéka dé wa, “Angi akwi hurutaméni. Méni yikafre xakuwu nae méni takamén atéfék jondu nak duka hwetaka yéwa hérae méni jambangwe du takwaka hwetaméni. Hwemét God méniré yikafre hurundét, hukémbu méni Godna getéfaré ye wumbu jémba male retaméni. Méni jambangwe du takwaka yéwa hwetaka wambula yae wuna hukémbu yataméni.”
22 Wungi wandéka wun wayikana du xékétaka déka séfélak jondu hwenjoka hélék yata déka biya mawuli xak dé ya. Yandéka Jisasré yatakataka dé yi.
23 Dé yindéka dé Jisas déka duré wa, “Xérénjuwi mama du Godna héfaré wulayinjoka weséka wulayitandé. Mwi hundi wuni guniré we.
24 Ané hundi akwi wuni we: Xérénjuwi mama du Godna héfaré wulayinjoka mawuli ye, dé némafwi jémba yatandé. Némafwi kamel bali nak nukwa wur hundafanéndaka ramina yambumbu wulayinjoka mawuli ye yalefu jémba yatandé.”
25 Wun hundi xékétaka Jisasna du saréké warékéta di wa, “Xérénjuwi mama du Godna hémémbu wulayinjoka weséka wulayindat, yingi maki ye jambangwe du takwa Godna hémémbu wulaaye jémba retandi, wungi re wungi re?”
26 Wungi wandaka dé diré xéta dé wa, “Du takwa di hafu hambuk yata di Godna hémémbu wulaaye jémba renjoka di hurufatiké. God hafu atéfék jondu hali hurundé.”
27 Wun hundi xékétaka dé Pita wa, “Mé xéké. Nani nana jondu atéfék yatakataka nani ména jémba yata méni wali yitaka yataka. Wungi huruta, méta joo hératame?”
28 Wungi wandéka dé Jisas déré wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Hukémbu nyir héfa atéfék jondu akwi huli xakundét, wuni Duna Nyan néma duna yikafre jambémbu reta du takwaka néma du retawuni. Wun nukwa guni wuna du tamba atéfék ye man yéték, guni néma duna jambémbu reta, Israelna hém tamba atéfék ye man yéték wun hémka guni néma du reta dika hatitanguni.
29 Wunika jémba sarékékwa du takwa wuna jémba yanjoka di deka ge, nyamangu, bandingu, ayiwa, yafa, nyangwal, yawi yatakandat, God dika séfélak séfélak wungi maki jondu

hweta diré yikafre hurundét, di jémba retandi, wungi re
wungi re.
30 Némbuli rekwa séfélak néma du takwa hukémbu baka
du takwa retandi. Némbuli rekwa séfélak baka du takwa di
hukémbu néma du takwa retandi.” Wungi dé Jisas wa.

20

Wain yawimbu jémba yandé duka dé sataku hundi wa

1 Jisas dé diré ané hundi wa: “God néma du reta du
takwaka jémba hatitendéka angi dé: Du nak némafwi wain
bangwi tékwa yawi nak dé huru. Hurutaka nak ganémba,
nukwa xalehafi yandéka ye dé wun yawimbu jémba yatekwa
duka dé hwaké.
2 Hwaka xétaka dé diré wa, ‘Guni ané atéfék nukwa jémba
yangut, wuni guni nak nakéka natafa yéwa hwetawuni.’
Wungi wandéka di wa yawundu. Yawundu nandaka dé
wandéka di déka yawiré yi, déka jémba yanjoka.
3 Hukémbu nukwa xalendéka dé wun yawimbu
jémba yatekwa du nawulakéka akwi hwaka dé du
hérangwandéndaka hafwaré yi. Ye dé xé du nawulak baka
téndaka.
4 Xe dé diré wa, ‘Guni akwi ye wuna yawimbu jémba
yatanguni. Yangut wuni guni nak nakéka sékéré yéwa
hwetawuni.’
5 Wungi wandéka di déka yawiré yi. Nukwa dawimbu
téndéka ye dé déka yawimbu jémba yatekwa du nawulakéka
akwi hwaka xé. Xétaka wandéka di akwi déka jémba
yandaka nukwa tengura naande yinjoka yandéka dé du
nawulakéka akwi hwaka xé. Xétaka wandéka di akwi di déka
jémba ya.
6 Yandaka gérambu nukwa nandindéka dé du
hérangwandéndaka hafwaré wambula ye dé xé du nawulak
akwi baka téndaka. Xe dé diré wa, ‘Métaka guni amba nukwa
ambu baka té?’
7 Wungi wakwexékéndéka di wa, ‘Naniré du nak jémba
yambete wahambandé.’ Wungi wandaka dé diré wa, ‘Guni
akwi ye wuna yawimbu jémba yatanguni.’

8 “Hukémbu gan hunyindéka yawina yafa dé jémba yakwa
duka hatikwa duré dé wa, ‘Méni jémba yakwa duré wamét
yandat méni dika yéwa hwetaméni. Tale méni hukémbu
yae jémba yandé duka hwetaméni. Hwetaka méni nyéndék
nukwa yae jémba yandé duka hwetaka, hukémbu méni
ganémbambu yae jémba yandé duka hwetaméni.’
9 Wungi wandéka dé wungi hwendéka di gérambu yae
jémba yandé du déka yae di nak nak natafa yéwa héra.

10 Hérandaka tale yae jémba yandé du yéwa héranjoka yata
xétaka di angi saréké, ‘Wafewana nani néma yéwa hératame?’
Wungi sarékéta di akwi di nak nak natafa yéwa héra.
11 Hérae di yawina yafa wali waru.
12 Waruta angi di wa, ‘Wunde du gérambu yae yalefu male
di jémba ya. Nani tale yae nani ganémbambu jémba tale
yataka némafwi jémba yambeka nukwa dé nana séfimbu xé.
Métaka méni ména jémba yandé atéfék duka natafa yéwa
hwe? Wu haraki méni huru.’
13 Wungi wandaka dé yawina yafa wumbu téndé du nakré
wa, ‘Nyayika, mé xéké. Wuni guniré haraki huruham-
bawuni. Ganémbambu guniré angi wuni wa, Guni wuna
jémba yangut, wuni gunika natafa yéwa hwetawuni. Wungi
wawuka guni wun yéwaka guni yawundu na. Wawun maki
wuni gunika hwe.
14 Guni guna yéwa hérae hura getéfaré yitanguni. Wuni
wuna mawuli yawukangalambu hukémbu yae jémba yandé
duka akwi gunika hwewun yéwa maki male hwetawuni.
15 Wu wuna jémba dé. Wu wuna yéwa dé. Guni dika
hwewun yéwaka yamba buléké́nguni. Wuni diré yikafre
huruta yandan yikama jémbaka némafwi yéwa hwenjoka
mawuli yawuka, métaka guni wunika haraki hundi we?’
Wungi dé yawina yafa wa.”
16 Wungi wataka dé Jisas diré wa, “Wungi maki di hukémbu
yaakwa du takwa di tale wulayitandi. Tale yikwa du takwa
di hukémbu wulayitandi.” Wungi dé Jisas wa.

Jisas hiyae wambula ramétendékaka dé wambula wa
Mak 10:32-34; Luk 18:31-33

17-18 Jisas Jerusalemré warinjoka yita dé déka du tamba
atéfék ye man yéték diré male hura dé di wali hundi bulé.
Buléta dé diré wa, “Mé xéké. Némbuli Jerusalemré nani
wari. Warimbet di Duna Nyanré hérae prisna néma du
akwi, xékélelakikwa du akwi wuniré dika hwendat wuni deka
tambambu retawuni. Rewut di wuniré xiyandate watandi.
19 Wandat nak téfana du wuniré hérae wuniré haraki
hundi wata rami yoombu xiyataka wuniré xiyae mimbu
hatekandat hiyatawuni. Hiyae nukwa hufuk yindét God
wandét wambula ramétawuni.” Wungi dé Jisas déka duré wa.

Jems bér Jonéna ayiwa lé bérka Jisasré wakwexéké
Mak 10:35-45

20 Sebedina nyan yéték bérka ayiwa lé bérré hura yi Jisaska.
Ye héfambu hwati se wandé dae lé déré wakwexéké, dé léré
yikafre hurundéte.
21 Wakwexékéléka dé Jisas wa, “Métaka nyéni mawuli ye?”
Wungi wandéka lé déré wa, “Hukémbu méni du takwaka

néma du reta méni wamét bér wuna nyan yéték nak ména yika tambambu, nak ména aki tambambu retambér. Bér wumbu reta nawulak du takwaka néma du retambér."
22 Wungi waléka dé wa, "Guni wuniré wakwexékénguka jooka xékélakihambanguni. Béni wuna satewuka hanyandémbu hali sambé?" Wungi wata dé déka hératendéka hangélika dé wa. Wungi wandéka bér wa, "Xéxé. Hali sana."
23 Wungi wambéka dé wa, "Wuna hanyandémbu satambéni. Wu mwi hundi dé. Hukémbu héndé wuna yika tamba, héndé wuna aki tambambu rete? Wuni wun jooka yamba wakéwuni. Wuna hundi yingafwe. Wumbu retekwa duka wuna yafa hanja déka mawulimbu dé waséke."
24 Wun hundi wandéka di Jisasna du tamba yéti wun jooka xékéta di bérré rékambambu wa.
25 Wandaka dé Jisas wandéka yandaka dé diré wa, "Guni xékélaki. Nak téfana néma du di deka du takwaka hambukmbu yasandata di wa, deka hundi jémba xékéta deka jémba yandate.
26-27 Guni di hurundaka maki yamba hurukénguni. Guni wali rekwa du nak Godna makambu néma du renjoka mawuli yata, dé guna jémba yakwa du retandé. Reta dé guna hundi xékéta wanguka maki yatandé.
28 Wuni Duna Nyan wungi wuni ya. Nak du takwaka jémba yata diré yikafre hurunjoka wuni ya. Du takwa wunika jémba yandate yahambawuni. Wuni hiyae séfélak du takwaré Satanéna tambambu hérawut, di God wali jémba rendate wuni ya." Wungi dé Jisas diré wa.

Dama hiyandé du yétékré dé Jisas huréhaléké
Mak 10:46-52; Luk 18:35-43

29 Jisas déka du wali Jeriko yatakataka di yi. Yindaka séfélak du takwa di déka hukémbu yi.
30 Yindaka bér dama hiyandé du yéték yambumbu bér re. Reta bér hundi xéké, Jisas yambumbu yindéka. Xéka bér wa, "Ménawa, Devitna mandéka. Anika mé saréfa na."
31 Wungi wambéka di wunde du takwa bérka haraki hundi wa, bér nakélak rembéte. Haraki hundi wandaka bér hambukmbu wambula wa, "Ménawa, Devitna mandéka. Anika mé saréfa na."
32 Wungi wambéka wumbu téta dé Jisas wa, déka yambéte. Wandéka déka yambéka dé wa, "Béniré méta yawute béni mawuli ye?"
33 Wungi wandéka bér wa, "Néma Du, méni aniré huréhalékémét, ani wambula xénjoka ani mawuli ye."
34 Wungi wambéka dé bérka saréfa naata déka tamba bérka damambu takandéka dé bérka dama bari yikafre yandéka xe bér Jisas wali yi.

21

Jisas néma du re dé Jerusalemré wulayi
Mak 11:1-10; Luk 19:29-38; Jon 12:12-15

1-2 Jisas déka du wali Jerusalemré warinjoka ye di Betfage
xaku. Wun getéfa Oliv némbumbu dé té. Jerusalem sakumbu
dé té. Di xaakwa dé Jisas déka du yétékré wa, “Béni wun
getéfaré wulaaye xétambéni, donki bali yéték témbét. Ayiwa
donki bali léka nyan wali mimbu lékindaka bér té. Xétaka béni
wumbére donki bali yéték lukwa béni hura yatambéni.
3 Lukwambét du nak wun jooka béniré wakwexékéndét,
béni angi watambéni, ‘Nana Néma Du dé wumbére donki ba-
lika mawuli ye.’ Wungi wambét dé bari yawundu natandé,
béni wumbére donki hura yambéte.”
4 Jisas wungi wandéka hanja rendé profet Godna
nyingambu hayindén hundi mwi hundi dé ya. Angi dé
hayi:
5 Guni ye Saionmbu rekwa du takwaré angi watanguni,
“Mé xé. Guna néma du gunika dé yae.
Dé déka ximbu harékéhafi yata yikafre mawuli yata dé yae.
Dé donki bali nyanéna bunungulmbu re dé yae.”
Wungi dé hayi.
6 Jisasna du yéték déka hundi xékéta bér wandén maki yi.
7 Ye bér ayiwa donki bali léka nyan wali lukwa hura yi
déka. Ye bér yifa yandéka sama témbén nukwa wur lafe bér
donki balina bunungulmbu bér taka. Takambéka dé Jisas
donki bali nyanéna bunungulmbu wara re.
8 Re yindéka di séfélak du takwa nukwa wur di yambumbu
xélitaka di yambumbu taka. Takandaka du nawulak di téfa
téménga xatéka di yambumbu taka.
9 Takataka di du takwa nawulak tale yindaka di nawulak
Jisasna hukémbu yita hambukmbu di wa,
“Devitna mandéka nanika dé yae. Wu yikafre dé.
Néma Du God wandéka dé yae. Wu yikafre dé.
God déré yikafre hurutandé.
Anwarmbu rekwa du Godna ximbu harékétame.”
10 Wungi wandaka dé Jisas Jerusalemré wulayi. Wu-
layindéka wun getéfambu rekwa atéfék du takwa déré xe
waréngéna di wa, “Wu héndé du dé?”
11 Wungi wandaka di dé wali yandé du takwa di wa, “Ané
Profet déka xi Jisas dé. Dé Galilina héfambu dé yae. Déka
getéfa Nasaret dé.”

Tempelmbu dé duré héreki
Mak 11:15-18; Luk 19:45-47

12 Jisas tempelré wulaaye dé xé du nawulak jondu hweta
yéwa hérandaka. Xétaka dé diré héreki. Hérekita dé nak

téfana yéwa héraata tempelna yéwa hwekwa duna jambé
yanguréka yaki. Yangurékéta dé xiyae Godka hwetendaka
nyamwe afwi hwekwa du rendan mi jambé xasémeka yaki.
13 Yakita dé diré wa, “Godna nyingambu angi dé wa, ‘Wuna
ge dé du takwa wunika yaata hundi buléndaka ge dé.’ Wungi
dé God wa. Wun hundika guni sarékéhambanguni. Guni
jondu hweta yéwa héranguka ané ge sélé héraakwa duna ge
maki dé té.” Wungi dé Jisas diré wa.
14 Jisas tempelmbu téndéka di dama hiyandé du takwa
nawulak, man haraki yandé du takwa nawulak akwi wungi
di déka ya. Yandaka dé diré huréhaléké.
15 Huréhaléké ndéka di prisna néma du akwi, xékélelakikwa
du akwi di xé. Xe di xéké, nyangwal tempelmbu ham-
bukmbu wandaka. Angi di wa, “Devitna mandéka nanika
dé yae. Wu yikafre dé.” Wungi wandaka di xékéta Jisas wun
du takwaré huréhaléké ndéka xétaka di déka mawuli wi.
16 Mawuli wita di déré wa, “Ménika wandaka hundi méni
xéké, o yingafwe? Wungi wandaka haraki dé.” Wungi
wandaka dé Jisas wa, “Xéxé. Wuni xéké. Wu yikafre hundi di
we. Wungi watendaka Godna nyingambu angi dé wa: God
méni yikama nyangwalka akwi munya sakwa nyangwalka
akwi méni wa, di ména ximbu jémba haréké ndate. Wun
hundika yike guni ye, o yingi maki dé?”
17 Wungi wataka Jisas diré yatakataka Jerusalem
yatakataka dé Betaniré yi. Ye dé wumbu hwa.

Jisas wandéka dé mi nak réka ya
Mak 11:12-14, 20-24

18 Jisas wumbu hwae ganémbambu dé Jerusalemré
wambula yinjoka yambumbu yindéka dé hénoo ya.
19 Yandéka yita dé xé hambingal maki mi nak yambu
gambémbu téndéka. Séfélak ganga wun mimbu téndéka xe
dé angi saréké, “Séfélak ganga téndéka sék dé xaké wana.
Nawulak géle satawuni.” Wungi wataka dé wun misék
géle sanjoka yi. Ye wun misék nawulak xaka téndéka
xéhambandé. Ganga male téndéka dé xé. Xéta dé wa, “Ané
mimbu sék wambula yamba xakéké ndé.” Wungi wandéka
dé wun mi bari réka ya.
20 Yandéka Jisasna du xe waréngéna di wa, “Owa. Yingi
maki ye dé wun mi bari réka ya?”
21 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Mwi hundi wuni
guniré we. Guni Godka jémba sarékéta watémbéréhafi yata
guni wun mika wawun maki watanguni. Guni wangut, mi
réka yatandé. Wun joo male hurukénguni. Nawulak joo akwi
hurutanguni. Ané némbu ye némangumbu naande yindéte
wangut, dé ye némangumbu naande yitandé.

22 Guni Godka jémba male sarékéta déré wangut, dé gunika
atéfék jonduka wangun maki hwetandé." Wungi dé déka
duré wa.

Déré di wakwexéké, "Héndé wun jémba ménika hwe?"
Mak 11:27-33; Luk 20:1-8

23 Jisas Jerusalemémbu xaakwa dé tempelré wulayi. Wu-
laaye dé du takwaré Godna jémbaka wakwe. Wakwendéka
dé prisna néma du akwi, getéfana néma du akwi yae di
Jisaska wa, "Méta hambuk hérae méni wun jémba ya? Héndé
hwe ménika wun jémba?"
24 Wungi wandaka dé diré wa, "Wuni akwi nak hundi
guniré wakwexékétawuni. Wakwexékéwut, guni wuna hundi
hasa wangut, wuni guna hundi hasa watawuni.
25 Guni mé wa. Héndé wa Jonka dé du takwaré guré
husandandéte? God dé wungi wa, o héfambu rekwa du nak
dé wungi wa?" Wungi wakwexékéndéka di di hafu buléta
waruta di wa, "Nani angi wambet, 'God dé wungi wa.' Wungi
wambet dé naniré angi watandé, 'Métaka guni déka hundi
xékéhambanguni?'
26 Wafewana nani angi watame? 'Héfambu rekwa du nak
dé wa.' Nani du takwaka roota wungi wakéme. Séfélak du
takwa di Jonka wa, 'Godna profet nak dé. Wu mwi hundi
dé.' Wungi di we."
27 Wungi bulétaka di yéna yata Jisasré wa, "Nani
xékélakihambame. Wun jooka wakéme." Wungi wandaka dé
diré wa, "Wuni akwi gunika yamba wakéwuni, wunika jémba
hwendé duka."

Duna nyan yétékéka dé Jisas sataku hundi wa

28 Wun hundi wataka dé Jisas ané sataku hundi wa: "Yingi
guni saréké? Du nak dunya yéték dé héra. Nak nukwa dé
maka dunyaka ye dé wa, 'Wuna nyan, némbuli méni ye wuna
wain yawimbu jémba yataméni.'
29 Wungi wandéka dé déka nyan wa, 'Wuni hélék wuni
ye.' Wungi wataka hukémbu mawuli yata dé wun yawimbu
jémba yanjoka dé yi.
30 Wun du ye dé maka dunyaré wandén maki dé déka mwi
dunyaré wa. Wandéka dé nyan wa, 'Xéxé. Némbuli yitawuni.'
Wungi wataka yawimbu jémba yanjoka yihambandé.
31 Wumbére yéték nyan héndé yafana hundi xéké?" Wungi
wandéka di wa, "Maka dunya." Wungi wandaka dé Jisas
diré wa, "Mwi hundi wuni guniré we. Yéwa héraakwa
haraki du, yambumbu tékwa takwa, di tale Godna hémémbu
wulayitandi. Wulayindat guni hukémbu wulayitanguni, o
yingafwe?

32 Guré husandakwa du Jon yae dé wa, ‘Guni haraki
saraki mawuli yatakataka Godna hundi jémba xékétanguni.’
Wungi wandéka guni déka hundi xékéhambanguni. Xékéhafi
yanguka di yéwa héraakwa haraki du, yambumbu tékwa
takwa akwi di déka hundi xéké. Xéka hurundan haraki
saraki sémbut yatakataka di Godna hundi jémba xéké.
Xékéndaka xe guni hurundan maki huruhambanguni. Guni
hurungun haraki saraki sémbut yatakahafi ye déka hundi
xékéhambanguni.”

Jisas sataku hundi dé wa wain yawika hatikwa duka
Mak 12:1-12; Luk 20:9-19

33 Wun hundi wataka dé Jisas diré angi wa: “Guni ané
sataku hundi akwi mé xéké. Du nak dé wain bangwi tékwa
yawi nak huru. Séndé gitaka dé wain bangwi se. Setaka dé
hukémbu wain hulingu hérae sanjoka wain sék gurikésande
akinjinyindate dé wekwa motumbu xa. Xataka dé yawika
hatindate séményi ge nak dé to. Totaka dé wun yawika
hatita yawimbu jémba yata yéwa héraakwa duka jémba hwe.
Hwetaka dé afaké téfaré yi.

34 “Wain sék géli nukwa yandéka dé dé wali reta jémba
yakwa duka dé nawulak wa, di yawika hatikwa duka
yindate. Dé wain sék nawulak hwendat hura yandate dé
mawuli ya.

35 Yata wandéka déka jémba yakwa du yindaka di yawika
hatikwa du diré xétaka nakré xiyae, nakré xiyandaka
hiyandéka, di nakré motumbu naake xiya.

36 Xiyandaka hukémbu dé yawina yafa déka jémba yakwa
du nawulakré akwi wandéka di yi. Séfélak duré wandéka di
yi. Yindaka di yawika hatikwa du diré wungi male di xiya.

37 “Xiyandaka hukémbu dé yafa déka mawulimbu dé wa,
‘Di wuna dunyana hundi xékétandi.’ Wungi wataka dé déka
nyanré wandéka dé yawika hatikwa duka yi.

38 Yindéka di yawika hatikwa du déka nyanré xe di di hafu
hundi bulé. Buléta di angi wa, ‘Yawina yafa hiyandét wun
nyan déka yafana atéfék jondu hératandé. Nani déré xiyataka
ané yawi hératame.’

39 Wungi wataka di déré huluke di yawi yatakataka
hafwaré hura gwande di déré xiyandaka dé hiya.”

40 Wun hundi wataka Jisas dé diré wa, “Guni yingi guni
saréké? Hukémbu yawina yafa yae yawika hatikwa duré
yingi maki yatandé?”

41 Wungi wakwexékéndéka di déré wa, “Dé yae wunde
haraki saraki sémbut hurundé duré xiyatandé. Wungi
hurutandé. Xiyae nawulak duka wun yawi hwetandé, di

yawika hatindate. Hwendét hukémbu wain sék géli nukwa di wun wain sék géle déka hwetandi.” Wungi di Jisasré wa.

42 Wungi wandaka dé diré angi wa, “Xiyandan nyanka Godna nyingambu angi dé wa:

Ge tokwa du yikafre motuka hwaka natafa motuka hélék yandaka dé baka re.

Rendéka Néma Du God wun moturé xéta dé wa, ‘Wu yikafre motu dé. Wun motu rendét ge jémba tétandé.’ Wungi wataka wun motu hérae takandéka dé ge jémba té. Téndéka nani xéta nani yikafre mawuli ye.

“Wun hundi Godna nyingambu xétaka guni xékélakihambanguni.

43 Wun hundika guniré wuni we. Hanja guni Juda Godna hémémbu guni re. Reta guni déka jémbaka hélék ye. Hélék yangut God wandét guni déka hémémbu rehafi yangut nak téfana du takwa déka hémémbu xakutandi. Wunde du takwa déka jémba jémba yatandi.

44 Du nak wun motu takumbu xakre dé aki maki també també fikatandé. Wun motu duna séfimbu xakre wun duré yawulalama yakitandé.” Wungi dé Jisas wa.

45 Wun hundi wandéka di prisna néma du akwi, Farisi akwi wun sataku hundi yétékéka xéka di xékélaki. Jisas dika dé wun hundi wa.

46 Wungi xékélakita di wa, “Nani déré hura séndé gembu takatame.” Wungi wata di angi wa, “Atéfék du takwa di wa, ‘Jisas dé profet nak dé.’ Wungi wandaka nani déré hura séndé gembu takambet, di naniré haraki hurutandi.” Wungi wataka wun du takwa diré wungi haraki hundi wandamboka roota di Jisasré huruhambandi.

22

Du takwa hérandéka hénoo sandanka dé Jisas wa
Luk 14:16-24

1 Jisas dé diré sataku hundi nak akwi angi wa.

2 “God néma du reta du takwaka jémba hatitendéka angi dé. Néma du nak dé re. Déka dunya takwa héranjoka yandéka dé wandéka di némafwi hénoo humbwe sanjoka ya. Yandaka wun néma du dé séfélak du takwaré wa, di hukémbu yae di wali hénoo sandate. Wandéka déka du takwa di hénoo humbwi.

3 Humbwindaka dé déka jémba yakwa duré angi wa, ‘Guni atéfék getéfaré yita wawun du takwaré watanguni, di némbuli yae hénoo sandate.’ Wungi wandéka di ye wandaka wunde du takwa yanjoka hélék di ya.

4 Hélék yandaka wun néma du dé déka jémba yakwa du nawulakré akwi wa, ‘Guni ye guni hanja wawun du takwaré

angi watanguni: Mé xéké. Nani hénoo bu humbwikwa. Némafwi bulmakau bali wali, mwiwuléndé bulmakau bali nyan wali nani xiyae tu. Atéfék hénoo humbwimbeka dé re. Guni mé yae sa. Wungi diré watanguni.' Wungi wandéka di wandén maki yi.

5 Di ye wandaka di wun hénoo sanjoka hélék di ya. Hélék yata deka jémbaka male di saréké. Nak raama dé déka yawiré yi. Yindéka nak raama yéwa héranjoka jémba yanjoka dé yi.

6 Yindéka nawulak raama di néma duna jémba yakwa duré huluke diré haraki huruta di diré xiyandaka di hiya.

7 Hiyandaka dé néma du mawuli wita dé déka xi warekwa duré wandéka ye di déka jémba yakwa duré xiyandé duré atéfék xiyasanda. Xiyaata di deka getéfa yambu tusanda.

8 Hukémbu dé néma du déka jémba yakwa duré wa, 'Nani hénoo humbwimbeka dé re. Yandate wawun du takwa di yikafre du takwa yingafwe, nana hénoo satekwa.

9 Némbuli sa guni ye atéfék yambumbu téta atéfék xétenguka du takwaré angi watanguni: Mé guni yae humbwimben hénoo sa. Wungi watanguni diré.'

10 Wungi wandéka di jémba yakwa du raama ye yambumbu téta di xéndan du takwaré wa, yandate. Yikafre sémbut hurukwa du takwa akwi, haraki saraki sémbut hurukwa du takwaré akwi di wa. Wandaka yae di takwa hérandé duna yafana gembu re. Rendaka wun ge dé sukweké."

11 "Wun néma du hénoo satekwa du takwaré xénjoka dé wun geré wulayi. Wulaaye dé yikafre male nukwa wur sandahafi yandé du nak rendéka. Nyo nukwa wur male dé sanda re.

12 Rendéka dé néma du déré wa, 'Nyayika, métaki nae méni yikafre nukwa wur sandahafi ye méni angiré gwande?' Wungi wandéka wun du hundi hasa wanjoka dé hurufatiké.

13 Hurufatikéndéka dé néma du déka jémba yakwa duré wa, 'Guni wun duré huluke déka man tamba giya guni hafwaré yakisangwandétanguni. Yakisangwandéngut dé halékingambu retandé. Wumbu reta dé néma hangéli héraata hambukmbu géraata némbi titandé.'

14 Wun sataku hundika mé saréké. God séfélak du takwaka dé wa. Wungi wataka dé nak nakré dé waséke."

Romka yéwa hwendakaka di Jisasré wakwexéké
Mak 12:13-17; Luk 20:20-26

15 Hukémbu di Farisi nawulak ye di di hafu hundi bulé. Buléta di wa, "Nani Jisasré nawula jooka wakwexékémbet, dé haraki hundi hasa watandé wana? Dé haraki hundi wandét, nani déré hura séndé gembu takatame."

16 Wungi wataka di deka du nawulakré akwi Herotna
du nawulakré akwi wandaka di Jisaska ye di wa, “Néma
du, méni naniré Godna jémbaka méni wakwe. Méni mwi
hundi male wata naniré Godna hundika jémba méni wakwe.
Méni natafa hundi male méni wa, néma du takwa, baka
du takwaka akwi. Méni dika roohambaméni. Wungi nani
xékélaki.
17 Méni wungi yata némbuli méni naniré mé wa. Yingi méni
saréké? Nana hambuk hundi yingi dé wa? Nani yéwa Romna
néma duka hwetame, o yingafwe?”
18 Wungi wandaka dé Jisas deka mawuli dé xékélaki. Di
deka mawulimbu angi di wa, “Némbuli dé haraki hundi
wandét, nani déré séndé gembu takatame.” Wungi wandaka
Jisas xékélakita dé diré wa, “Guni yéna yakwa du guni. Métaka
guni wunika wungi wakwexéké?
19 Guni Romka hwenguka yéwa nak wunika mé hura
yangut xéwu.” Wungi wandéka di wun yéwa nak hura ya
déka.
20 Hura yandaka dé diré wa, “Ané yéwambu rekwa waka
héna saawi dé? Héna xi di ané yéwambu hayi?”
21 Wungi wakwexékéndéka di wa, “Wu Romna néma duna
xi, Sisar dé.” Wungi wandaka dé diré wa, “Wu mwi hundi
dé. Sisarna jondu Sisarka mé guni hwe. Godna jondu Godka
mé guni hwe.”
22 Wungi wandéka di wun hundi xékéta waréngéna di saré
waréké. Saré warékéta di déré yatakataka di yi.

Du hiyae ramétendakaka di Jisasré wakwexéké
Mak 12:18-27; Luk 20:27-40

23 Wun nukwa Sadyusi nawulak di Jisaska ye di déré
wakwexéké. Wunde du deka mawulimbu di angi wa,
“Hiyandé du takwa wambula yamba raméké́ndi.”
24 Jisaska wakwexékéta di angi wa: “Néma du, méni du
takwaré Godna jémbaka méni wakwe. Méni ané jooka naniré
mé wa. Hanja Moses angi dé wa, ‘Du nak takwaré hérae nyan
hérahafi ye hiyandét, déka bandi wule takwaré hératandé.
Hérandét nyan héralét wun nyanka watandi, Nyamana nyan
dé. Wungi watandi.’ Wungi dé Moses wa.
25 Némbuli mé xéké. Hanja nyamangu bandingu angé
yétiyéti angé hufuk di nana nyéndékmbu re. Nyama takwaré
hérae nyan hérahafi ye dé hiya. Hiyandéka déka bandi dé
wule takwaré hérae nyan hérahafi ye dé hiya. Hiyandéka
nak bandi akwi wule takwaré hérae nyan hérahafi ye dé akwi
hiya.
26 Hiyandéka atéfék bandingu wungi male léré hérae di
atéfék nyan hérahafi ye di akwi hiya.

27 Hiyandaka hukémbu lé wule takwa hiya.
28 Némbuli naniré mé wa, hiyandé du takwa ramétendaka
nukwaka. Wun nukwa wule takwa héndé wali retalé? Hanja
wun nyamangu bandingu atéfék di léré héra." Wungi di
Sadyusi Jisasré wa.
29 Jisas deka hundi xékétaka dé diré wa, "Guni Godna
nyingambu rendé hundika xékélakihambanguni. Xékélakihafi
yata Godna hambukéka akwi xékélakihambanguni.
Xékélakihafi yata guni séféla guni we. Mé xéké.
30 Hukémbu God wandét hiyandé du takwa raama di
Godna getéfambu reta déka ensel maki retandi. Reta du di
takwa yamba hérakéndi. Takwa di du yamba humbwikéndi.
31 Hundi nawulak akwi watawuni, hiyandé du takwa
ramétendakaka. God guniré wandéka déka nyingambu rendé
hundi nawulak xétaka guni jémba sarékéhambanguni.
32 God dé wa, 'Wuni Abrahamna God, Aisakna God,
Jekopna God wuni.' Wungi wandéka nani xékélaki. Dé
hiyandé duna God yingafwe. Dé huli rekwa duna God dé.
Wunde du di hiyae Godna makambu huli du di re. Wungi
nani xékélaki."
33 Wungi wandéka wumbu téndé du takwa wun hundi
xékéta déka hundika waréngéna di saré waréké xéké.

Atéfék hundiré sarékéngwandéndé hundika dé Jisas wa
Mak 12:28-31

34 Wun hundi wandéka di Sadyusi hundi buléhafi re.
Rendaka Farisi xékétaka yae di di wali hérangwanda re.
35 Rendaka dé di wali reta hambuk hundika xékélelakikwa
du nak Jisasré hurukwexénjoka dé déré angi wakwexéké,
36 "Néma du, méni Godna hundika méni naniré wakwe.
Nana hambuk hundimbu méta néma hundi dé atéfék néma
hundiré sarékéngwandé?"
37 Wungi wakwexékéndéka dé déré wa, "Guni guna Néma
Du Godka némafwimbu mawuli yatanguni. Yata guni déré
wangut dé guna mawuli, guna hamwinya, guna mawuli
sarékéka dé néma du retandé.
38 Wun hundi néma hundi dé. Atéfék néma hundiré dé
sarékéngwandé.
39 Nak néma hundi akwi wungi male dé. Angi dé wa,
'Guni guni hafuka némafwimbu mawuli yanguka maki guna
nyémayikaka némafwimbu mawuli yatanguni. Yata diré
yikafre hurutanguni.'
40 Wumbére hundi néma hundi dé. Atéfék néma hundiré
dé sarékéngwandé. Guni wun hundi xékéta wandén maki
huruta guni Moses wandén hambuk hundi akwi Godna
profet wandan hundika akwi guni xéké." Wungi dé Jisas wa.

Jisas dé diré wakwexéké, God wasékendén duka
Mak 12:35-37; Luk 20:41-44

41 Farisi yae natafambu hérangwanda téndaka dé Jisas diré
wakwexéké,
42 “Guniré yikafre hurundéte God wasékendén du Krais,
dé yingi maki du dé? Yingi guni déka saréké? Dé héna
mandéka dé?” Wungi wakwexékéndéka di déré wa, “Dé
Devitna mandéka dé.”
43 Wungi wandaka dé diré wa, “Hanja Krais ané héfambu
rehafi yandéka Godna Hamwinya Devitna mawulimbu wu-
laaye téndéka Devit dé Kraiska angi wa, ‘Wuna Néma Du dé.’
Wungi wata dé angi wa:
44 Néma Du God wuna Néma Duré dé wa,
‘Méni néma du reta wuna yika tambambu retaméni.
Remét wuni ména mamaré ména man mombu takatawuni.’
Wungi dé God wa.
45 Devit God wasékendén du Kraiska ‘Wuna Néma Du dé’
nandéka yingi maki dé Krais Devitna mandéka re? Krais
Devitna mandéka reta Devitna néma du akwi dé re, o yingi
maki dé?”
46 Wungi wandéka di Jisasna hundi hasa wanjoka di hu-
rufatiké. Wun nukwa di déré hundi nawulak akwi wak-
wexékénjoka di roo. Hukémbu akwi di déka wambula
wakwexékéhambandi.

23

Xékélelakikwa du Farisika akwi dé wa
Mak 12:38-39; Luk 20:45-46

1 Jisas dé déka du akwi, séfélak du takwaka akwi dé hundi
wa.
2 Angi dé wa: “Xékélelakikwa du akwi, Farisi akwi di Moses
hanja wandén hambuk hundika di jémba xékélaki.
3 Xékélakindanka sarékéta guni deka hundi xékéta wandan
maki hurutanguni. Huruta guni di hurundaka maki hu-
rukénguni. Di séfélak hundi wata di wandan maki huruham-
bandi.
4 Du nak séfélak jondu yatandéka nak du yae nawulak xak
akwi takandéka maki, Farisi akwi xékélelakikwa du akwi di
hambuk jémba nawulak akwi du takwaka di hwe. Hweta di
diré angi wa, ‘Guni ané hambuk hundi atéfék xékéta wandén
maki hurutanguni.’ Wungi wandaka di wun hundi xékéta
wandén maki hurunjoka némafwi jémba di ya. Yandaka di
dika saréfa nahafi yata diré yikafre huruhambandi.
5 Atéfék du takwa diré xéta dika ‘Yikafre du dé’ nandate di
mawuli ye. Yata Godna hundi nawulak nyingambu haaye
di wun nyinga deka makambu akwi deka tambambu akwi

di gi. Gitaka di yikafre séményi yoo di deka nukwa wurna
wambumbu léki.
6 Di nak du wali hénoo sata di yikafre hafwaka hwakéta
du takwana makambu renjoka di mawuli ye, di xéta deka
ximbu haréké ndate. Di Godna hundi buléndaka geré wu-
laaye néma duna hafwambu renjoka di mawuli ye.
7 Di du takwa hérangwandéndaka hafwambu yitaka
yatakandat du takwa diré xéta angi wandate di mawuli ye:
‘Nana néma du andé yae. Naniré Godna hundika wakwekwa
du di.’ Wungi wandate di mawuli ye.
8 “Guni wuna du reta guni wungi hurukénguni. Guni
atéfék wuna hundika xéka nyama bandi guni re. Rengut
guna nyama bandi gunika yamba wakéndi, ‘Naniré Godna
hundika wakwekwa du di.’ Wungi wakéndi, wuni hafu
guniré Godna hundika wakwekwa du wuni.
9 Anwarmbu rekwa du guna yafa dé natafa male dé.
Rendéka guni ané héfambu rekwa duka ‘Nana yafa dé’
nakénguni.
10 Guna néma du wuni God wasékendén du Krais wuni.
Wungi xékélakita guni nak duka, ‘Nana néma du dé’
nakénguni.
11 Guna du nak néma du renjoka mawuli yata dé guna
jémba yakwa du retandé.
12 Deka ximbu harékékwa du takwa hukémbu God wandét
di baka du takwa retandi. Deka ximbu harékéhafi yakwa du
takwa hukémbu God wandét di néma du takwa retandi.”

Yéna yandakaka dé Jisas hundi wa

13 Wun hundi wataka dé Jisas xékélelakikwa duka akwi,
Farisika akwi dé angi wa: “Guni xékélelakikwa du akwi, Farisi
akwi, xékélakina! Guni yéna yakwa du guni. Séfélak du
takwa Godna hémémbu xakunjoka di mawuli ye. Yandaka
guni hundi wanguka xékéta di Godna hémémbu xakunjoka di
hurufatiké. Guni akwi Godna hémémbu yamba xakukénguni.
14 [“Guni xékélelakikwa du akwi, Farisi akwi, xékélakina!
Guni yéna yakwa du guni. Guni du hiya takwana jondu
atéfék guni héra. Hérae guni yéna yata némafwi hundi Godka
wa, nawula du takwa guniré xe guna ximbu haréké ndate.
Wungi hurungut némafwi xakéngali gunimbu xakutandé.]
15 “Guni xékélelakikwa du akwi, Farisi akwi, xékélakina!
Guni yéna yakwa du guni. Guni afaké yambumbu yita
némangumbu yita guni guna hundi xékétekwa du nakéka guni
hwaké. Hwaka xénguka wun du guna jémba yandéte déré
wakwenguka dé séfélak haraki saraki sémbut huru. Hu-
rundén haraki saraki sémbut guna hurungun haraki saraki
sémbutré dé saréké ngwandé. Guni akwi dé akwi atéfék haraki
hafwaré yitanguni.

16 “Dama hiyandé du dé nak duré yambu wakwenjoka
hurufatikéndéka maki, guni du takwaré yikafre yambu
wakwenjoka hurufatikétanguni. Guni xékélakina! Guni angi
guni we, ‘Du nawulak jémba nak yanjoka tempelna ximbu
wasékéréké ndat, wu baka joo dé. Hukémbu di mawuli yata
wun hundi yatakatandi. Di jémba yanjoka tempelmbu
takandan gol motumbu wasékéréké ndat, wu néma joo dé.
Wandan maki hurutandi. Hukémbu di wun hundi yamba
yatakakéndi.’
17 Guni wungi wata guni dama hiyandé wangété du guni.
Méta joo némafwi joo dé, tempel dé, o wun tempelmbu
rekwa gol dé? Wun gol tempelmbu rehafi yata dé baka gol
xakutandé.
18 Guni angi akwi guni we, ‘Du nawulak jémba nak
yanjoka hamwi xiyae Godka hwendaka jambéna ximbu
wasékéréké ndat, wu baka joo dé. Hukémbu di mawuli
yata wun hundi yatakatandi. Di jémba nak yanjoka wun
jambémbu hwandé hamwina ximbu wasékéréké ndat, wu
néma joo dé. Wandan maki hurutandi. Wun hundi yamba
yatakakéndi.’
19 Guni wungi wata guni dama hiyandé du guni. Méta
joo némafwi joo dé, Godka hwendan hamwi dé, o Godka
hwendaka hamwi hwandé jambé dé?
20 Hamwi xiyae Godka hwendaka jambé wu Godna dé.
Wun jambémbu hwandé hamwi akwi Godna dé. Du wun
jambéna ximbu wasékéréké ta di wun jambémbu hwandé
hamwina ximbu akwi di wasékéréké.
21 God tempelmbu dé re. Du tempelna ximbu wasékéréké ta
di Godna ximbu akwi di wasékéréké.
22 God déka anwarmbu rekwa getéfambu dé re. Du Godna
getéfana ximbu wasékéréké ta di God rendéka jambéna ximbu
di wasékéréké. Wungi wasékéréké ta di Godna ximbu akwi
wasékéréké.”
23 “Guni xékélelakikwa du akwi, Farisi akwi, xékélakina!
Guni yéna yakwa du guni. Guni atéfék jondu tamba yétékmbu
mune guni també Godka hwe. Wungi hweta guni atéfék nyaa
akwi wungi male guni nak també Godka hwe. Nyaa néma
joo yingafwe. Wu yikama joo dé. Guni wun yikama jooka
sarékéta guni Moses wandén hambuk hundimbu rekwa
néma jooka sarékéhambanguni. Guni nawula du takwaré
yikafre huruhambanguni. Guni nawula du takwaka mawuli
yata saréfa nahambanguni. Guni Godka jémba sarékéhafi
yata guni hurunjoka wangun maki huruhambanguni. Guni
guna jondu tamba yétékmbu mune també Godka hwengut,
wu yikafre dé. Wun joo yatakakénguni. Wun yikama joo
huruta guni wayika male wawun némafwi joo akwi huruta

guni jémba retanguni.
24 Guni dama hiyandé du dé du nakré yambu wakwenjoka
hurufatikétanguni. Guni yikama joo hurunjoka guni ham-
bukmbu jémba ye. Néma joo hurunjoka guni yike guni ye.
Yike yata ané du maki guni huru. Dé hulingu tuwa sanjoka
nyéngwi gumbu hwandéka xékélake dé héreki. Hérekindéka
dé kamel bali gumbu hwandéka xékélakihafi ye dé atéfék
nyéréké.
25 “Guni xékélelakikwa du akwi, Farisi akwi, xékélakina!
Guni yéna yakwa du guni. Guni aki yakwanyita taku male
guni yakwanyi. Také yakwanyihambanguni. Yakwanyihafi
yanguka také haraki dé té. Guni guna séfika male sarékéta
guni du takwana séfélak jondu sélé héranguka guna mawuli
haraki dé té, wun akina také haraki tékwangala.
26 Guni Farisi, guni dama hiyandé du guni. Guni aki yak-
wanyita tale také yakwanyitanguni. Wungi yakwanyingut,
taku akwi yikafre yatandé.
27 “Guni xékélelakikwa du, Farisi akwi, xékélakina! Guni
yéna yakwa du guni. Guni fusa réméndan hwandafu maki
guni. Du takwa wun hwandafu takumbu di yikafre jondu
taka. Takandaka nawula du takwa xe wun jonduka male
sarékéta di wa, ‘Wu yikafre dé.’ Wungi wata di andéla
hwandafumbu hwaakwa hiyandé duna afa haraki jonduka
akwi xékélakihambandi.
28 Guni wungi maki guni. Du takwa guniré xéta di
wa, ‘Wu yikafre sémbut hurukwa du di.’ Wungi wata
di xékélakihambandi, guna mawulimbu haraki tékwaka.
Xékélakihafi yandaka guni yéna yata haraki saraki sémbut
guni huru.

*Hurundan haraki saraki sémbut God diré hasa hwe-
tendékaka dé wa*

29 “Guni xékélelakikwa du akwi, Farisi akwi, xékélakina!
Guni yéna yakwa du guni. Godna profet, nawula yikafre
sémbut hurukwa du akwi hanja re hiyandaka réméndaka
guni réméndan hafwambu yikafre jondu taka.
30 Takataka guni wa, ‘Nani nana mandéka rendan nukwa
reta, nani, di hurundan maki, Godna profetré yamba hali
xiyakwa.’
31 Wungi wata guni diré xiyandé duna mandéka nanguka
guna mawuli deka mawuli maki dé té.
32 Téndéka di haraki saraki sémbut hurundan maki, guni
akwi haraki saraki sémbut mé guni huru, wun sémbut
sukwekéndéte.
33 Guni haraki saraki sémbut hurukwa du guni. Guni du
nakré tikwa hambwe maki reta guni haraki saraki sémbut

guni huru. God wandét guni haraki hafwaré yitanguni. Nak
hafwaré yaange yinjoka hurufatikétanguni.
34 “Wuni wawut profet nawulak, xékélelakikwa du nawu-
lak, Godna hundika wakwekwa du nawulak akwi gunika
yatandi. Wuni xékélaki. Di yandat guni nawulakré xiyatan-
guni. Nawulakré xiyae mimbu hatekatanguni. Nawulakré
guni Godna hundi buléndaka gembu rami yoombu xiyatan-
guni. Nawulakré nambwangut, di nak nak téfaré yitandi.
35 Guni wungi hurungut God hurungun haraki saraki
sémbut guniré hasa hwetandé. Hanja guna mandéka séfélak
yikafre sémbut hurundé duré di xiya. Tale Kein déka bandi
Abelré dé xiya. Xiyandéka guna mandéka yikafre sémbut
hurukwa duka hélék yata di diré xiya. Xiyae ye di hukémbu
Berekiana nyan déka xi Sekaraiaré akwi di xiya. Dé Godna
gena nyéndékmbu téndéka di déré xiya.
36 Mwi hundi wuni guniré we. God hurundan haraki
saraki sémbutka sarékéta guni deka mandékaré hambukmbu
hasa hwetandé. Guni ané nukwa rekwa du, hurundan
haraki saraki sémbut guniré hambukmbu hasa hwetandé.”

Jisas Jerusalemémbu rekwa du takwaka dé némafwimbu saréfa na

37 Jisas wun hundi wataka angi wa, “Jerusalem, Jerusalem,
guni Godna profetré guni xiya. God wandéka déka profet
gunika yindaka guni diré motumbu xiyanguka di hiya.
Gunika wuni saréfa nae. Séra héralén nyanka sarékto reta
dika jémba hatiléka maki, wuni séfélak nukwa guniré yikafre
huruta gunika jémba hatinjoka wuni mawuli ye. Mawuli
yawuka guni wunika hélék ye.
38 Mé xéké, hukémbu du nawulak yae guna getéfaré haraki
hurutandi. Haraki hurundat guni wumbu yamba rekénguni.
Guna getéfa baka hafwa tétandé.
39 Wuni guniré angi wuni we. Guni wuniré wambula
yamba xékénguni. Hukémbu guni wunika angi watanguni,
‘God wandéka dé wun du ya. Nani déka ximbu harékétame.’
Wungi wangut wuni wambula yawut guni wuniré wambula
xétanguni.” Wungi dé Jisas wa.

24

Hukétéfi nukwambu xakutekwa jondu
Mak 13:1-37; Luk 21:5-36

1 Jisas tempel yatakataka yinjoka yindéka di déka du déka
ya. Yae di déré wa, “Mé xé. Ané ge yikafre ge dé.”
2 Wungi wandaka dé diré wa, “Xéxé, némbuli wun ge
yikafre dé. Yikafre moturé takandaka nani xé. Mwi hundi

wuni guniré we. Hukémbu du yae ané geré haraki hurutandi. Haraki huruta di wunde motu hérae yakisandandat, wun motu nak motu takumbu yamba hwakéndé.”

3 Wun hundi wataka dé Jisas tempel yatakataka ye dé Oliv némburé wari. Wara rendéka déka du male déka ye di déré wakwexéké, “Naniré mé wa. Yimba nukwa tempelré haraki hurutandi? Méta joo tale yandét, xétaka angi watame, ‘Xéxé, némbuli Jisas wambula yatendéka nukwa bari yatandé. Yandét ané héfa bari hényitandé.’ Yimba nukwa nani wungi watame?”
4 Wungi wakwexéékéndaka dé Jisas wa, “Guni xékélaki natanguni. Xékélaki naata yéna yakwa duna hundi xékékénguni.
5 Séfélak du yae di guniré yéna yanjoka mawuli yatendakaka wuni wun hundi wuni we. Yéna yata wuna ximbu wata di nak nak angi watandi, ‘Wuni God wasékendén du Krais wuni.’ Wungi wandat séfélak du takwa yéna yandaka hundi xékétandi.
6 Séfélak du waretandi. Warendat nawulak du warendakaka bulétandi. Buléndat xékéta guni rookénguni. Di wungi hurundat, hukétéfi nukwa bari yamba yakéndé.
7 Nak héfambu rekwa du takwa di nak héfambu rekwa du takwa wali waretandi. Nak néma duna hém nak néma duna hém wali waretandi. Séfélak héfambu du takwa hénoo wali re hiyatandi. Séfélak héfambu séfélak nukwa némafwi nono yatandé.
8 Wun xakéngali wu takwa nyan tale héranjoka yikama hangéli hérandaka maki dé. Détakwa némafwi hangéli hurutendaka maki, hukémbu némafwi xakéngali akwi xakutandé.”

9 “Guni wuna du renguka atéfék héfambu rekwa du takwa gunika hélék yatandi. Yata guniré hérae hura ye guniré haraki huruta xiyatandi.
10 Wun nukwa séfélak du takwa wunika hu hwetandi. Séfélak du takwa deka du takwaka hélék yata diré deka mamaka hwetandi.
11 Hukémbu séfélak du yae nak nak yéna yata angi watandi, ‘Wuni Profet wuni.’ Wungi wata yéna yandat, séfélak du takwa deka hundi xékétandi.
12 Séfélak du takwa séfélak haraki saraki sémbut hurutandi. Huruta di yikafre mawuli yatakataka di nak du takwaka némafwimbu mawuli yamba yakéndi.
13 Wun nukwa wuna du takwa deka mawulimbu hambuk yata wuna jémba hurundat, hukémbu God diré hérandét di dé wali jémba retandi, wungi re wungi re.
14 Wuna du takwa atéfék getéfaré yita atéfék héfambu rekwa du takwaré wuna hundi angi watandi, ‘God néma du

reta du takwaka jémba hatitandé.' Wungi wandat hukémbu
hukétéfi yatekwa nukwa yatandé." Wungi dé Jisas wa.
15 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa: "Hanja Godna
profet nak déka xi Daniel dé ané hundi hayi: Hukémbu du
nak yae Godna tempel nyéndémbu haraki saraki joo nak
takatandé. Takandét tempel haraki ye baka tétandé. Wungi
hayindén joo xakundét guni xétanguni. (Guni ané nyinga xéta
ané jooka jémba sarékétanguni.)
16 Xéta wun nukwa guni Judiambu rekwa du takwa guna
getéfa yatakataka némburé bari yaange yitanguni.
17 Wun nukwa hafwambu rekwa du takwa bari yaange
yitandi. Deka jondu héranjoka deka geré wambula yamba
yikéndi. Baka yaange yitandi.
18 Yawimbu tékwa du takwa getéfaré wambula ye nukwa
wur nawulak akwi yamba hérakéndi. Bari yaange yitandi.
19 Wun haraki nukwa nyan tékwa takwa, nyangwalka
munya hwekwa takwa bari yaange yinjoka hurufatikétandi.
Dika wuni saréfa nae.
20 Wun haraki nukwa yifa yakwa nukwambu yandét, yingi
maki ye guni bari yaange yitanguni? Wun haraki nukwa
baka hwa nukwambu yandét, yingi maki ye guni bari yaange
yitanguni? Yitengukaka sarékéta guni Godré watanguni,
wun haraki nukwa yifa yakwa nukwambu akwi baka hwa
nukwambu akwi yahafi yandéte.
21 Wun nukwa némafwi xakéngali xakutandé. Wun
xakéngali atéfék néma xakré sarékéngwandétandé. Hanja God
atéfék jondu huratakandén nukwa wungi maki xak nawulak
xakuhambandi. Némbuli akwi hukémbu akwi wungi maki
xak wambula yamba xakukéndé.
22 Wun némafwi xakéngali xakundét God dé wasékendén du
takwaka saréfa naata wandét wun xakéngali bari hényitandé.
Wungi wahafi yandét atéfék du takwa hiyatandi."
23 "Wun nukwa du nawulak guniré angi wandat, 'Ané duré
mé xé. God wasékendén du Krais wumbu dé re.' Wungi
wandat, guni deka hundi yamba xékékénguni. Di yéna di ye.
24 Séfélak yénataka Krais akwi yénataka profet akwi xaku-
tandi. Xaakwa di God wasékendén du takwaré yéna yanjoka
di nak maki nak maki hambuk jémba akwi, hanja xéhafi
yangun hambuk jémba akwi yatandi. Di God wasékendén du
takwaré yéna yanjoka hurufatikétandi.
25 Guniré wuni we, hukémbu xakutekwa jonduka.
Hukémbu wun jondu xakundét guni xéta xékélakita guni
deka hundi xékékénguni."
26 "Du takwa nawulak guniré watandi, 'Mé xé. God
wasékendén du Krais dé du rehafi hafwambu dé re.' Wungi

wandat, guni wun hafwaré yikénguni. Di guniré watandi,
‘Mé xé. God wasékendén du Krais wun gekombu dé re.’
Wungi wandat, guni deka hundi xékékénguni.
27 Wuni Duna Nyan wambula gayawut, atéfék du takwa
xétandi. Nyir tulem nandéka atéfék du takwa xéndaka maki,
guni atéfék wuni gayawut xétanguni. Wungi xétengukaka
sarékéta guni deka yénataka hundi xékékénguni.”
28 Wungi wataka dé Jisas ané hundi wa, “Barokwaru
jindaka xéta guni xékélaki, hiyandé hamwi nak rendéka.
Wun jooka xékélakinguka maki, guni wawun joo xéta
xékélakitanguni, wuni wambula yatewukaka.”
29 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa: “Wun xakéngali
hényindét bari nukwa xéhafi yandét gan hunyitandé. Hun-
yindét bafu akwi xéhafi yalét, hunkwari nyirmbu xakritandi.
Xakrindat nyirmbu tékwa atéfék jondu séngénéta yitaka
yatakatandi.
30 Yitaka yatakandat, ané héfambu rekwa atéfék du takwa
hanja xéhafi yandan hambuk joo xétandi nyirmbu. Xe
wunika xékélakita gératandi. Géraata di wuni Duna Nyanré
xétandi. Wuni némafwi hambuk wali yaata nukwa hanyikwa
maki yaata buwimbu re gayawut xétandi.
31 Xéndat wawut nyirmbu rekwa ensel nak fuli
némafwimbu yondét, wuna ensel atéfék héfambu tékwa
getéfaré ye Godna du takwaré hérae hari natafambu
takatandi.”
32 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa: “Mika jémba mé
saréké. Mi nawulak ganga fiyae huli ganga hunyalandéka
xe guni xékélaki. Hénoo naré yakwa nukwa andé yae.
33 Wun miré xe nukwaka xékélakinguka maki, guni wawun
jonduré xe xékélakitanguni. Wuni bari hari wambula
yatawuni. Wungi xékélakitanguni.
34 Mwi hundi wuni guniré we. Ané hém hiyahafi re wawun
atéfék jondu xétandi.
35 Nyir héfa akwi hényitandé. Wuna hundi yamba
hényikéndé. Wungi retandé.

Wambula yatendéka nukwaka xékélakihafi yatendakaka dé wa
Luk 17:26-27

36 “Yimba nukwa wambula yatawuni? Ané héfambu rekwa
du takwa wun nukwaka xékélakihambandi. Ensel wun
nukwaka xékélakihambandi. Wuni Godna nyan reta wuni
akwi xékélakihambawuni. Wuna yafa dé hafu dé wambula
yatewuka nukwaka xékélaki.
37 Hanja Noa rendén nukwa du takwa hurundan maki,
wambula yatewuka nukwa du takwa wungi male hurutandi.

38 Noa rendén nukwa némafwi hwe gwandéhafi yandéka
du takwa di Godka sarékéhafi yata ané héfana jonduka male
di saréké. Sarékéta hénoo sata, hulingu sata, takwa héraata,
wungi yandaka dé Noa némafwi gunjambé hurutaka dé wun
gunjambéré wulayi.
39 Wunde du takwa Godka sarékéhafi yata némafwi hwe
yatendéka nukwaka sarékéhambandi. Sarékéhafi yandaka
némafwi hwe gwandéndéka di hulingu se di atéfék hiya. Wuni
Duna Nyan wambula yatewuka nukwa séfélak du takwa
wunde du takwa hurundan maki, ané héfana jonduka male
sarékétandi.
40 Wambula yatewuka nukwa du yéték yawimbu jémba
yata témbét, ensel nakré héraata nakré yatakatandi.
41 Wun nukwa takwa yéték hénoo humbwita rembét, ensel
hésiré héraata hésiré yatakatandi.
42 Di wungi hératendakaka guni wunika jémba haxéta
re xétanguni. Wuni guna Néma Du yatewuka nukwaka
xékélakihambanguni. Xékélakihafi yata guni wunika haxéta re
xétanguni.
43 Ané sataku hundi mé jémba xéké. Sélé héraakwa du
yatendéka nukwaka gena yafa xékélakita dé xéndi hwahafi
yata haxéta huli rendét, sélé héraakwa du dé déka ge yamba
héréka wulayiséndé.
44 Wun hundika sarékéta guni wunika haxéta re xétanguni.
Guni xékélakihambanguni. Yimba nukwa wuni Duna Nyan
wambula yatawuni? Duna Nyan yatendéka nukwaka guni
angi watanguni, “Dé yamba yakéndé.” Wungi wangun
nukwambu male wambula yatawuni. Wungi yatewukaka
sarékéta guni wunika haxéta re xétanguni.”

Yikafre jémba yakwa du akwi haraki saraki jémba yakwa du akwi
Luk 12:42-46

45 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa: “Yikafre mawuli
yata yikafre jémba yakwa du angi hurutandé. Déka néma
du déré angi watandé, ‘Méni wuna jémba yakwa duka
hatitaméni. Hatita méni dika hénoo mune hwetaméni, di
satendaka nukwambu.’ Wungi wataka yindét dé wungi
hatitandé.
46 Hatindét hukémbu déka néma du wambula yae xéta
watandé, ‘Méni yikafre jémba méni ya. Wu yikafre dé.’
Wungi wandét yikafre jémba yakwa du yikafre mawuli yata
jémba retandé.
47 Déka néma du yandén yikafre jémbaré xéta watandé,
‘Méni wambula yatewuka nukwaka xékélakihafi yata, méni
yikafre jémba méni ya. Wu yikafre dé. Némbuli méni wuna
atéfék jonduka jémba hatitaméni.’ Wungi watandé.

48 Haraki saraki mawuli yata haraki saraki jémba yakwa
du déka mawulimbu angi watandé, ‘Wuna néma du nak
getéfaré ye dé bari wambula yamba yakéndé.’
49 Wungi wataka dé dé wali jémba yakwa duré xiyatandé.
Xiyataka dé wangété yandaka hulingu sakwa du wali reta
hénoo sata wangété yandaka hulingu sata dé wangété
yatandé.
50 Wangété yata déka néma duka sarékéhafi yandét, wun
nukwa déka néma du wambula yatandé. Xékélakihafi ya-
tendéka nukwa wambula yatandé.
51 Yae wun jémba yakwa du hurundén haraki saraki
sémbutré xe déré hambukmbu xiyatandé. Xiyaata wandét
dé ye yéna yakwa du wali retandé, haraki hafwambu. Wun
hafwambu retekwa du takwa néma hangéli héraata gératandi.
Yikafre hafwambu renjoka mawuli yata di hambukmbu
gératandi.” Wungi dé Jisas sataku hundi wa.

25

Tamba yéti wayikana takwaka dé Jisas sataku hundi wa

1 Wun hundi wataka dé Jisas angi hundi wa: “Wambula
yatewuka nukwa God néma du reta du takwaka hatitendéka
angi dé. Du nak takwa héranjoka dé ya. Yandéka wayikana
takwa tamba yéti deka lam hérae hura di déré xéta hura ye
du takwa hérandét hénoo sanjoka di yambumbu yi.
2 Wunde takwa natamba xékélakikwa takwa di. Takwa
natamba di wangété takwa di.
3 Wangété takwa di deka lam hura yita di ya xéréké hulingu
nawulak akwi hura yihambandi.
4 Hura yihafi yandaka di xékélakikwa takwa deka lam hura
yita ya xéréké hulingu nawulak akwi di hura yi.
5 Ye yambumbu rendaka dé takwa hératekwa du bari
yahambandé. Yahafi yandéka wunde takwana dama xéndi
yandéka di hwa.”
6 “Nyéndé gan du nak dé angi némafwimbu wa, ‘Mé xé.
Takwa hératekwa du andé yae. Guni ye yambumbu déré xe
guni hura yatanguni.’
7 Wungi wandéka wun hundi xékétaka di wunde takwa
atéfék waréngéna raama di deka lamna wik husoré.
8 Husoréndaka di wangété takwa di xékélakikwa takwaré
wa, ‘Guni nanika ya xéréké hulingu nawulak mé hwe. Nana
lam hiyatandé.’
9 Wungi wandaka di xékélakikwa takwa diré wa, ‘Yingafwe!
Ané ya xéréké hulingu nawulak male dé té. Nani gunika gu
nawulak hwembet, nana lam atéfék hiyatandé. Guni sétoaré
sé ye guni nawulak héra.’

10 Wungi wandaka di wun hulingu héranjoka yindaka dé
takwa hératekwa du ya. Yandéka di xékélakikwa takwa déré
hura ye di hénoo satendaka geré wulayi. Wulayindaka di
gena yambu téfi."
11 "Hukémbu wangété takwa yae di wa, 'Néma du, néma du,
nanika yambu mé nafwimét bu gwandekwa.'
12 Wungi wandaka dé takwa hératekwa du diré wa,
'Yingafwe. Mwi hundi wuni guniré we. Wuni gunika
xékélakihambawuni.' Wungi dé wangété takwaré wa."
13 Wun hundi wataka Jisas dé diré wa, "Wun hundika
sarékéta wunika akwi mé saréké. Wambula yatewuka
nukwaka guni xékélakihambanguni. Xékélakihafi yata guni
wunika haxéta re xétanguni."

Jémba yakwa du hufukéka dé Jisas sataku hundi wa
Luk 19:12-27

14 Wun hundi wataka dé Jisas ané sataku hundi wa:
"Wambula yatewuka nukwa God néma du reta du takwaka
hatitendéka angi dé. Néma du nak dé nak getéfaré yinjoka
déka jémba yakwa duré wandéka yandaka dé diré wa, di
déka yéwa hérae wun yéwa wali jémba yandate.
15 Wataka deka hambukéka xékélakita dé dika nak nak
yéwa mune hwe. Nakéka dé dumi natamba bangi yéwa hwe
(K5,000). Nakéka dé dumi yéték bangi yéwa hwe (K2,000).
Nakéka dé dumi natafa bangi yéwa hwe (K1,000). Wungi
hwetaka dé yi.
16 Yindéka bangi natamba yéwa hérandé du bari ye wun
yéwambu jémba ye dé yéwa nawulak akwi héra.
17 Bangi yéték yéwa hérandé du dé akwi wun yéwambu
jémba ye dé yéwa nawulak akwi héra.
18 Bangi natafa yéwa hérandé du dé wun yéwambu jémba
yahambandé. Dé hari wun yéwa wekwa xae dé rémétaka.
19 "Hukémbu séfélak bafu yindéka dé néma du wambula ya,
déka jémba yakwa duka. Yae dé dika hwendén yéwaka dé di
wali hundi bulé.
20 Buléndéka dé bangi natamba yéwa hérandé du wun
yéwa hura yae hweta dé wa, 'Néma du, méni wunika bangi
natamba yéwa méni hwe. Némbuli mé xé. Wun yéwambu
jémba ye wuni bangi natamba akwi héra.'
21 Wungi wataka bangi tamba yéték yéwa hwendéka dé
déka néma du wa, 'Méni yikafre jémba yakwa du méni.
Mawuli yawuka makimbu méni jémba ya. Méni yikama
jooka méni jémba hati. Hatimékaka wawut méni séfélak
jonduka néma du retaméni. Méni wuni wali reta, ani yikafre
mawuli yata jémba retaani.'

22 “Dé wungi wandéka dé bangi yéték yéwa hérandé du yae
dé wa, ‘Néma du, méni wunika bangi yéték yéwa méni hwe.
Némbuli mé xé. Wun yéwambu jémba ye wuni bangi yéték
yéwa akwi héra.’
23 Wungi wataka bangi yétiyéti yéwa (4,000) hwendéka
dé déka néma du wa, ‘Méni yikafre jémba yakwa du méni.
Mawuli yawuka makimbu méni jémba ya. Méni yikama
jooka méni jémba hati. Hatiméka wuni wawut méni séfélak
jonduka néma du retaméni. Méni wuni wali reta, ani yikafre
mawuli yata jémba retaani.’
24 “Dé wungi wandéka dé bangi natafa yéwa hérandé du
yae dé wa, ‘Néma du, wuni ménika wuni xékélaki. Méni du
takwaka saréfa nahafiméni. Méni sehafi yamén yawimbu
méni hénoo hérae. Méni jémba yahafi yamén héfambu méni
jondu hérae.
25 Wuni ménika roota wuni héfambu wekwa xae ména yéwa
rémé. Wambula hérae wuni ména yéwa ménika wuni hura
ya. Mé héra.’
26 Wungi wandéka dé néma du déka wa, ‘Méni haraki
sémbut huruta jémba yahafi du méni. Méni wunika angi méni
saréké. Wuni du takwaka saréfa nahafiwuni. Wuni sehafi
yawun yawimbu wuni hénoo hérae. Wuni jémba yahafi
yawun héfambu wuni jondu hérae.
27 Wungi sarékéta métaka méni wuna yéwa hura ye yéwa
takandaka gembu takahafi ya? Méni wumbu takamét
wuni wambula yae wun yéwa héraata yéwa nawulak akwi
hératawuni.’
28 Wungi wataka dé jémba yakwa du nakré wa, ‘Guni déka
hwewun yéwa hérae guni bangi tamba yéti yéwa hérandé
duka hwetaméni.
29 Wuni jondu hérandé duka hwewut, dé séfélak jondu
hératandé. Du nak joo hérahafi yandét, wuni déka takandén
joo hérawut dé baka retandé.”
30 Wumba haraki saraki jémba yandé duré hérae
hafwaré yakisangwandétanguni. Yakisangwandéngut dé
halékingambu retandé. Wun hafwambu retekwa du takwa
néma hangéli héraata némbi tita gératandi.’ Wungi dé néma
du wa.”

Jisas néma du reta hurundan sémbut hasa hwetendékaka dé wa

31 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa: “Hukémbu Duna
Nyan némafwi hambuk héraata nukwa hanyikwa maki
hanyita yatandé, déka ensel wali. Yae dé yikafre male
jambémbu néma du retandé.

32 Dé wandét ané héfambu rekwa atéfék du takwa déka
makambu hérangwandéndat dé diré xarémonitandé, sipsip ba-
lika hatikwa du xarémonindéka maki. Sipsip balika hatikwa
du dé jémba yata sipsip bali meme bali xarémonindéka di
sipsip bali nak hafwaré yindaka di meme bali nak hafwaré
di yi.
33 Wungi xarémonindét di sipsip bali déka yika tambambu
téndat, di meme bali déka aki tambambu tétandi.
34 Téndat wun néma du déka yika tambambu tétekwa du
takwaka angi watandé, ‘Wuna yafa God guniré dé yikafre
huru. Hanja ané hafwa huratakataka dé guna jémba reten-
guka hafwa dé jémba huru. Némbuli wun hafwaré sa guni
wulayi.
35 Hanja wuni hénoo wali rewuka guni wunika hénoo
hwe. Hulinguka hiyawuka guni wunika hulingu hwe. Wuni
nak téfambu yawuka guni wunika xékélakihafi yata wuniré
yikafre huruta guna geré hura yi.
36 Wuni nukwa wur yike baka téwuka guni wunika nukwa
wur hwenguka wuni naki. Wuni bar hiyawuka guni wuniré
yikafre huru. Wuni séndé gembu hwawuka guni yae guni
wuniré xé. Wungi hurungunka némbuli yikafre hafwambu
jémba retanguni.’

37 “Wungi wandét yikafre sémbut hurukwa du takwa angi
watandi, ‘Néma Du, yinga nukwa méni hénoo wali reméka
nani ménika hénoo hwe? Yinga nukwa méni hulinguka
hiyaméka nani ménika hulingu hwe?
38 Yinga nukwa méni nak téfambu yaméka nani méniré
nana geré hura yi? Yinga nukwa méni nukwa wur yike baka
téméka nani ménika nukwa wur hwe?
39 Yinga nukwa méni bar hiyaméka nani méniré yikafre
huru? Yinga nukwa méni séndé gembu hwaméka nani
méniré xénjoka yi?’
40 Wungi wakwexékéndat dé néma du dika angi watandé,
‘Mwi hundi wuni guniré we. Guni wuna hundika xékékwa
baka du takwa nakéka yikafre huruta guni wunika akwi
yikafre guni huru.’

41 “Wungi wataka dé déka aki tambambu tétekwa du
takwaka angi watandé, ‘God gunika hu wundé hwendé.
Némbuli guni wuniré yatakataka ya yanékwa hafwaré yitan-
guni. Wun ya yamba hiyakéndé. Hanja God wun hafwa
hurataka dé wa, Satan déka du wali wun haraki hafwambu
rendate. Wandén hafwaré yitanguni.
42 Hanja wuni hénoo wali rewuka guni wunika hénoo hwe-
hambanguni. Hulinguka hiyawuka guni wunika hulingu
hwehambanguni.

43 Wuni nak téfambu yawuka guni wuniré guna geré
harihambanguni. Wuni nukwa wur yike baka téwuka
guni wunika nukwa wur hwehambanguni. Wuni bar
hiyawuka, séndé gembu akwi hwawuka guni wunika yae
xéhambanguni.'
44 "Wungi wandét di akwi watandi, 'Néma Du, yinga
nukwa méni hénoo hulinguka hiyaméka xe nani ménika
hénoo hulingu hwehafi ya? Yinga nukwa méni nak téfambu
yaméka, nukwa wur yike baka téméka, méni bar hiyaméka,
séndé gembu hwaméka, xe nani méniré yikafre huruhafi ya?'
45 Wungi wandat néma du dika angi watandé: 'Mwi hundi
wuni guniré we. Guni wuna hundi xékékwa baka du takwa
nakéka yikafre huruhafi yata guni wunika akwi yikafre
huruhafi ya. Dika hu hweta wunika akwi guni hu hwe.'
46 "Dé wungi wandét di haraki hafwaré yitandi. Ye némafwi
hangéli héraata di wumbu retandi, wungi re wungi re. Di
rendat di yikafre sémbut hurundé du takwa yikafre getéfaré
ye wungi re wungi re jémba retandi." Wungi dé Jisas wa.

26

Néma du Jisasré xiyanjoka di hundi gi
Mak 14:1-2; Luk 22:1-2

1 Jisas wun hundi wataka dé déka duré ané hundi wa.
2 "Guni xékélaki. Nukwa yéték male re nani Juda Pasovana
hénoo humbwe satame. Wun nukwa di Duna Nyanré wuna
mamaka hwendat di wuniré xiyae mimbu hatekatandi."
Wungi dé diré wa.
3 Wun nukwa prisna néma du akwi, getéfana néma du akwi
ye atéfék prisna néma duna néma gembu hérangwanda di re.
Wun néma duna xi Kaiafas dé.
4 Reta hundi di bulé, di nakélak ye Jisasré huluke xiyan-
joka. Buléta wungi hurunjoka di hundi gi.
5 Reta di angi wa, "Déré xiyatame. Némafwi hénoo humbwe
satembeka nukwa déré yamba hulukikéme. Némbuli séfélak
du takwa wun hénoo sanjoka ané getéfaré di ya. Némbuli nani
Jisasré hulukimbet, di mawuli wita naniré haraki hurutandi.
Di yindat nani déré huluke xiyatame." Wungi di wa.

Takwa hési lé yikafre yama xaakwa hulingu Jisasna anéngambambu bleké
Mak 14:3-9; Luk 7:37-38; Jon 12:1-8

6 Jisas Jerusalem yatakataka dé Betaniré yi. Ye xaakwa dé
hanja walisufu hurundé du déka xi Saimon déka gembu dé
re.
7 Di hénoo sata rendaka lé takwa hési motumbu yatakan-
dan yikama andé hura ya. Wun andémbu yikafre yama

xaakwa hulingu dé té. Du wun hulingu héranjoka séfélak yéwa hwetandi. Wule takwa yae lé Jisas rendénmbu téta lé déka anéngambambu wun hulingu bleké.

8 Blekéléka di Jisasna du xe di rékambambu wa. Wata di wa, “Métaka lé wun hulingu baka bleké?

9 Wun hulingu wu yikafre hulingu dé. Lé wun hulingu hwetaka séfélak yéwa hérae jambangwe du takwaka hwelét, wu yikafre dé.”

10 Jisas deka hundi xékétaka dé diré wa, “Métaka guni wule takwaka haraki hundi we? Wungi wakénguni. Lé yikafre joo lé huru, wunika.

11 Jambangwe du takwa di guni wali retandi, wungi re wungi re. Guni dika mawuli yata dika yikafre hurutanguni. Wuni guni wali wungi re wungi re yamba rekéwuni.

12 Wule takwa wuni hiyawut wekwambu rémétendakaka sarékéta lé wun hulingu wuna séfimbu bleké.” Wungi wata dé Juda fusa réméndaka sémbutka dé wa.

13 Wataka dé diré angi wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Hukémbu di wuna hundi atéfék héfambu wata ale takwa hurulén jooka akwi watandi. Wata léka sarékétandi.” Wungi dé diré wa.

Judas Jisasré mama duka hwenjoka dé bulé
Mak 14:10-11; Luk 22:3-6

14 Wun nukwa dé Jisasna du nak déka xi Judas Iskariot dé prisna néma duka yi.

15 Ye dé diré wa, “Guni wunika méta hwengut wuni Jisasré gunika hwetawuni?” Wungi wandéka di déka bangi hufuk yéwa (K30) hwe.

16 Hwendaka ye dé Jisasré dika hwetendékaka dé saréké. Sarékéta dé wun jooka buléhafi yata déré hwetendéka yambuka dé hwaké.

Jisas déka du wali di Pasovana hénoo sa
Mak 14:12-21; Luk 22:7-13

17 Pasovana hénoo humbwe sa nukwa di Juda yis takahafi yandan bret male di sa. Wun nukwa yandéka yis takahafi yandan bret tale humbwindan nukwa Jisasna du déka yae di wa, “Yimbu reta Pasovana hénoo humbwe sambete méni we?”

18 Wungi wandaka dé wa, “Guni Jerusalemré wulaaye hanja wawun duré xe déré watanguni, ‘Nana wakwekwa du angi dé wa, Wuni hiyatewuka nukwa andé yae. Wuni wuna du wali ména gembu Pasovana hénoo satame.’ Wungi watanguni, déré.”

19 Wungi wandéka di Jisasna du wandén maki ye di hénoo humbwi.

20 Nukwa nandindéka dé Jisas yae déka du tamba atéfék ye
man yéték wungi di wali reta di hénoo sa.
21 Sata dé diré wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Nani wali
rekwa du nak wuniré wuna mamaka hwetandé.”
22 Wungi wandéka xékétaka di biya mawuli xak yandéka
waréngéna di nak nak déré wakwexéké, “Néma Du, wu
wunika méni we, o héndéka?”
23 Wungi wakwexékéndaka dé wa, “Wuni wali andémbu
tékwa gumbu bret husandatekwa du wuniré mamaka hwe-
tandé.
24 Wuni Duna Nyan hiyatawuni. Godna nyingambu
hiyatewukaka hanjambu di hundi hayi. Hiyawut haraki
saraki xakéngali xakutandé, wuniré mamaka hwetekwa
duka. Wun duré déka ayiwa hérahafi yalét, wu yikafre dé.”
25 Wungi wandéka dé Jisasré mamaka hwetekwa du Judas
dé wa, “Néma du, wu wunika méni we, o yingi maki dé?”
Wungi wandéka dé Jisas déré wa, “Xéxé. Méni hafu wundé
wamé.” Wungi dé Jisas wa.

Jisas dé déka duka bret akwi wain hulingu akwi dé hwe
Mak 14:22-25; Luk 22:17-20; 1 Kor 11:23-25

26 Jisas déka du wali hénoo sata reta dé bret hérae dé Godka
diména nataka bret fukae dé déka duka hweta dé wa, “Guni
mé hérae sa. Ané wuna séfi dé.”
27 Wungi wataka dé wain hulingu téndé hanyandé nak
hérae dé Godka diména nataka dé déka duka hweta dé wa,
“Guni atéfék ané wain hulingu mé hérae sa.
28 Ané wuna nyéki dé. Di wuniré xiyandat wuna nyéki
bleкéndét guni xéta xékélakitanguni, God du takwaré yikafre
hurunjoka wasékéréкéndén hundi mwi hundi yandéka.
Wuna nyéki bleкéndét God séfélak du takwa hurundan haraki
saraki sémbut yakwanyitandé.
29 Guniré wuni we. Ané héfambu wayika reta wuni wain
hulingu wambula yamba sakéwuni. Hukémbu wuna yafa
God du takwaka néma du rendét, nani déka getéfambu dé
wali reta wuni guni wali huli wain hulingu satawuni.”
30 Wun hundi wandéka di Godna nyingambu rekwa gwar
wataka raama gwande di Oliv némburé wari.

Jisas dé wa, Pita déka hu hwetendékaka
Mak 14:27-31; Luk 22:31-34

31 Di yambumbu yita dé Jisas déka duré wa, “Némbuli gan
guni atéfék wunika hu hweta yaange yitanguni. Wungi wuni
xékélaki. Yaange yitengukaka Godna nyingambu angi dé
wa: Wuni sipsip balika hatikwa duré xiyawut, di sipsip bali
yaange yitandi.

32 Wun hundi wandéka maki yaange yingut, wuni hiy-
atawuni. Hiyae hukémbu wambula raama wuni Galiliré tale
yitawuni. Yiwut guni hukémbu yatanguni.”
33 Wungi wandéka dé Pita déré wa, “Wuni ménika yamba
hu hwekéwuni. Wuni yamba yaange yikéwuni. Nawulak
du ménika hu hweta yaange yindat, wuni wungi yamba
yikéwuni.”
34 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Mwi hundi wuni méniré
we. Némbuli gan séra wahafi yandét, méni yambu hufuk angi
wataméni, ‘Wuni Jisaska xékélakihambawuni.’ Wungi wamét
séra watandé.”
35 Wungi wandéka dé Pita wa, “Yingafwe. Wungi yamba
wakéwuni. Wuni méni wali hiyanjoka yamba rookéwuni.
Wungi yamba wakéwuni.” Wungi wandéka Jisasna du atéfék
wungi male di wa.

Jisas dé Godka wa, Getsemanimbu
Mak 14:32-42; Luk 22:40-46

36 Wun hundi wataka Jisas déka du wali wungi di hafwa
nakré wulayi. Wun hafwana xi Getsemani dé. Wumbu
téta dé diré wa, “Guni ambu re. Wuni ye God wali hundi
bulétawuni.”
37 Wungi wataka dé Pita, Sebedina nyan yétékré hura di
yi. Yindaka dé déka biya mawuli némafwi xak yandéka dé
xékélaki.
38 Xékélakita dé diré wa, “Wuna biya mawuli xak yandéka
hiyawata wuni huru. Guni ambu retanguni. Xéndi
hwakénguni.”
39 Wungi wandéka di rendaka dé yalefu ye héfambu xakre
hwaata dé Godka wa, “Wuna yafa, hurutéméka yambu
rendét, ané wunika yaakwa hanyandé mé héreki. Wungi
ménika wuni we. Méni wuna mawuli yawukangalambu
yamba hurukéméni. Méni mawuli yamékangalambu huru-
taméni.”
40 Wun hundi wataka dé déka duka wambula ye dé xé, di
xéndi hwandaka. Xe dé diré sérkena dé Pitaré wa, “Yingi maki
dé? Guni yikama nukwa wuni wali renjoka guni hurufatiké.
Métaka guni xéndi hwae?
41 Guni xéndi hwahafi reta jémba sarékéta Godka mé wa,
guniré hurukwexé haraki joo yandémboka. Wuni xékélaki.
Guni huli renjoka mawuli yanguka guna séfi hambuk yahafi
yandéka guni xéndi hwae.”
42 Wungi wataka wambula diré yatakataka yalefu ye
dé Godka angi wa, “Wuna yafa, wunika yatekwa haraki
hanyandé wunika yandét, yamba talékakéwuni. Wun
hanyandémbu satawuni. Méni mawuli yamékangalambu
hurutaméni.”

43 Wungi wataka déka duka wambula ye dé xé, di
wambula xéndi hwandaka. Deka dama xak yandéka di xéndi
hwa.
44 Déka duré wambula yatakataka ye dé Godka wambula
wa. Tale Godka wandén maki dé wambula wa.
45 Wataka déka duka wambula yae diré sérkenéta dé wa,
“Yingi maki dé? Métaka guni xéndi male hwae? Mé xéké.
Wuni Duna Nyan wuniré haraki saraki sémbut hurukwa
duka hwetendéka nukwa andé yae.
46 Sé raméngut yikwa. Mé xé. Wuniré mamaka hwetekwa
du andé yae.”

Judas dé Jisasré mamaka hwe
Mak 14:43-50; Luk 22:47-53

47 Jisas wata téndéka dé déka du nak Judas ya. Séfélak du
di xi warendaka yar akwi bangi akwi hura di dé wali ya.
Prisna néma du akwi, Israelna getéfana néma du akwi wungi
wandaka di ya.
48 Jisasré mamaka hwetekwa du Judas dé Jisasré hu-
lukitekwa duré wa, “Wuni du nakré tamaruwut, wun du
Jisas dé. Guni déré mé huluki.”
49 Judas Jisaska bari yae dé wa, “Néma du, diména!” Wungi
wataka dé déré tamaru.
50 Tamarundéka dé Jisas déré wa, “Nyayika, méni mena
mawuli yamékangalambu yamén joo mé huru.” Wungi
wandéka di déka yae déré huluki.
51 Hulukindaka dé Jisas wali téndé du nak xi warendaka
yar hafute dé prisna néma duna jémba yakwa duré xiyae
déka waan xatékéndéka dé xakri.
52 Xakrindéka dé Jisas déré wa, “Ména yar mé lakwa,
déka wurmbu. Du nak xi warendaka yarmbu du xiyandét
nak du déré xi warendaka yarmbu xiyatandé. Xiyandét dé
hiyatandé.
53 Wuni mawuli yata wuna yafaré wawut dé bari wandét
déka séfélak séfélak ensel yae wuniré yikafre hurutandi.
Wun jooka méni xékélakihambaméni wana?
54 Hanja du nawulak Godna nyingambu di hayi, nak du
yae wuniré huluke hura ye xiyatendakaka. Wuna yafa
wuniré yikafre hurundéte wawut, hayindan hundi mwi
hundi yamba xakukéndé. Wuni wuna yafaré wahafi yawut,
wun hundi mwi hundi xakutandé.”
55 Wun hundi wataka dé Jisas déré hulukinjoka yandé
duré wa, “Guni wuniré hulukinjoka yata métaka guni xi
warendaka yar akwi bangi akwi hura ya? Guni sélé
héraakwa duré xiyanjoka guni wun joo hura ya, o yingi
maki dé? Séfélak nukwa wuni tempelmbu reta wuni du

takwaré Godna hundika wakwe. Wumbu rewuka guni wuniré hulukihambanguni.

56 Wuniré hurunguka jooka hanja du nawulak Godna nyingambu di hayi. Hayindaka némbuli deka hundi mwi hundi dé ya." Wungi wandéka déka du atéfék déré yatakataka di yaange yi.

Jisas Israelna néma duna makambu dé té
Mak 14:53-65; Jon 18:12-13, 19-24

57 Jisasré hulukindé du di déré hura yi Kaiafasna geré. Kaiafas dé atéfék prisna néma du dé. Xékélelakikwa du akwi, Israelna getéfana néma du akwi Kaiafasna gembu hérangwanda rendaka di Jisasré wun geré hura yi.

58 Yindaka dé Pita Jisasna hukémbu ye dé afakémbu té. Téta dé xé Jisasré hulukindé du déré hura wun gembu wulayindaka. Xe dé gélindu wali hafwambu dé re. Jisasré yatendakangala xénjoka dé re.

59 Prisna néma du akwi, Israelna atéfék néma du akwi di Jisasré xiyanjoka di mawuli ya. Yata di wa, "Jisas hurundén haraki saraki sémbutka héndé wate, nani déré duna makambu takanjoka?" Wungi wata di yénataka hundi xékénjoka di mawuli ya.

60 Yata wandaka di séfélak yéna yakwa du yae di Jisas hurundén sémbutka wa. Wandaka néma du di wungina hundi xékéhambandi. Xékéhafi yandaka bér du yéték ya.

61 Yae bér wa, "Wun du angi dé wa, 'Wuni tempelré glarétawuni. Glarétaka nukwa hufuk yindét wuni wambula totawuni.' Wungi dé wa."

62 Wun hundi wambéka dé prisna néma du raama téta dé Jisasré wa, "Métaka méni bérka hundika hasa wahafi ye? Bérka hundi yingi maki dé?"

63 Wungi wandéka Jisas hundi nawulak buléhambandé. Buléhafi yandéka dé prisna néma du déré wa, "Wuni wungi rekwa Godna ximbu wata wuni we, méni wuniré mwi hundi waméte. Méni God wasékendén du Krais méni, o yingi maki dé? Méni Godna nyan méni, o yingafwe?"

64 Wun hundi wandéka dé wa, "Xéxé. Wundé wami. Ané hundi guniré atéfék wuni we. Hukémbu guni xétanguni, wuni Duna Nyan néma du reta némafwi hambuk yakwa du Godna yika tambambu re buwi wali nyirmbu gayawut."

65 Jisas wungi wandéka dé prisna néma du mawuli wita dé déka nukwa wur léngaata dé wa, "Dé wungi wata dé Godka haraki hundi we. Guni déka hundi guni xéké. Wu haraki hundi dé. Nak duré yamba wakwexékékéme, hurundén sémbutka.

66 Yingi guni wa déka?” Wungi wandéka di wa, “Dé haraki
saraki joo dé huru. Métaka hiyandé.”
67 Wun hundi wataka Jisasna saawimbu simbar séxandaka
di nawulak déré tambambu xiya.
68 Xiyaata déré haraki hundi wata di wa, “Méni God
wasékendén du Krais, héndé méniré xiyae?” Wungi di wa.

Pita dé wa, “Wuni Jisaska xékélakihambawuni”
Mak 14:66-72; Luk 22:55-62; Jon 18:16-18, 25-27

69 Pita hafwambu dé re. Geka séndé gisangwandéndanmbu
dé re. Rendéka lé wun gembu jémba yakwa takwa hési yae
lé déré wa, “Méni akwi wun Galilimbu yandé du Jisas wali
méni té.”
70 Wungi waléka dé Pita wumbu rekwa du takwana
makambu téta dé wa, “Yingafwe. Wuni wanyéka hundika
yike wuni ye.”
71 Wungi wataka gwande dé yambumbu re. Rendéka
jémba yakwa takwa hési akwi déré xéta lé lé wali téndé du
takwaré wa, “Ané du Nasaretna du Jisas wali dé té.”
72 Wungi waléka dé hambukmbu wa, “Yingafwe. Wun
duka xékélakihambawuni. Mwi hundi wuni we.”
73 Wungi wandéka hukémbu di wumbu téndé du nawulak
déka yae di wa, “Galilimbu yandé du hundi buléndaka maki
méni hundi bulé. Méni akwi Galilimbu yandé du méni. Méni
Jisasna du nak méni. Wu mwi hundi dé.”
74 Wungi wandaka dé Pita diré hambukmbu wa, “Yin-
gafwe. Wun duka xékélakihambawuni. Mwi hundi wuni we.
Mwi hundi wahafi yawut, God wuniré xiyatandé.” Wungi
wandéka dé séra wa.
75 Wandéka dé Jisas déré wandén hundika dé saréké. Tale
Jisas dé wa, “Wuni xékélaki. Séra wahafi yandét méni yambu
hufuk angi wataméni, ‘Wuni déka xékélakihambawuni.’
Wungi wamét séra watandé.” Wun hundika sarékéta Pita
gwande némafwimbu saréfa naata dé géra, dé Jisaska hu
hwendénka.

27

Pailatka di Jisasré hura yi

1 Xitélakéndéka di prisna néma du, Israelna getéfana néma
du wungi di hundi gi, Jisasré xiyanjoka.
2 Hundi gita déré yoombu giya di Romna néma du Pailatka
di déré hura yi.

Judas dé hiya

3 Jisasré mamaka hwendé du Judas dé hundi xéké, di
Jisasré xiyanjoka hundi buléndaka. Xékétaka dé nak mawuli
xékéta prisna néma du, Israelna getéfana néma du wungi

rendaka dé dika wambula yi. Ye dé déka hwendan yéwa dika wambula hwe.
4 Hweta dé wa, “Wuni haraki wuni huru. Wuni haraki sémbut huruhafi duré wuni déka mama duka hwe. Hwewuka di déré xiyandat dé hiyatandé.” Wungi wandéka di wa, “Nana jémba yingafwe. Ména jémba dé.”
5 Wungi wandaka dé wun yéwa tempelmbu yakisolotaka dé yi. Ye dé dé hafuré yoombu xalétéka dé hiya.
6 Prisna néma du yakisolondén yéwa héraata di wa, “Ané duré xiyandat déka nyéki bleké ndéte hwemben yéwa dé. Ané yéwa tempelmbu rekwa yéwa wali takata Moses wandén hambuk hundika hu hwetame. Wun yéwa wali yamba takakéme.”
7 Wungi hundi bulétaka di wun yéwa hwetaka di aki yatakakwa duna héfa héra. Hérae di wa, “Nak téfambu yandé du takwa nana getéfambu hiyandat, nani diré ané héfambu rémétame.”
8 Wungi wataka wungi hurundaka du takwa wun héfaka ye di angi wa, “Nyéki héfa dé.” Némbuli akwi wun héfaka wungi nani we.
9 Prisna néma du wungi hurundaka dé profet Jeremaia hayindén hundi mwi hundi dé ya. Jeremaia Godna nyingambu angi dé hayi: “Israelna du takwa angi di wa, ‘Déré hératame. Bangi hufuk yéwa (30) hwetaka nani déré hératame.’
10 Wungi wataka di wun yéwa aki yatakakwa duka hwetaka déka héfa di héra. Néma Du God wuniré dé wa, wuni wungi huruwute.” Wungi dé Jeremaia hayi.

Jisas Pailatna makambu dé té
Mak 15:2-15; Luk 23:2-3, 18-25; Jon 18:29-19:16

11 Jisasré hura yindaka dé Romna néma du Pailatna makambu té. Téndéka dé Pailat déré wakwexéké, “Méni Judana néma du o yingafwe?” Wungi wakwexékéndéka dé Jisas wa, “Xéxé. Méni hafu wundé wami.”
12 Wungi wandéka di prisna néma du akwi, Israelna getéfana néma du akwi di yénataka hundi wa, Jisas hurundén sémbutka. Jisas wun haraki sémbut huruhambandé. Di déka yénataka hundi wandaka dé deka hundi hasa wahambandé. Hundi nawulak buléhambandé.
13 Buléhafi yandéka dé Pailat déré wa, “Méni ménika wandaka atéfék hundi nawulak méni xéké, o yingi maki dé? Métaka méni hundi buléhafi té?”
14 Wungi wandéka dé Pailatré hundi nawulak wahambandé. Wahafi yandéka dé Pailat saré waréké.
15 Atéfék héki hwari Pasova hénoo sa nukwa dé Romna néma du séndé gembu hwaakwa du nakré wandéka dé séndé ge yatakataka gwande dé jémba yi. Jerusalemémbu rekwa du

takwa deka mawuli sarékémbu Romna néma duré wandaka
dé mawuli yandaka duré wandéka dé séndé ge yatakataka
gwande dé jémba yi.
16 Wun nukwa haraki saraki sémbut hurundé du nak séndé
gembu dé hwa. Déka xi Barabas dé. Séfélak du takwa déka
di xékélaki.
17-18 Pailat dé xékélaki. Jisas haraki sémbut nawulak
huruhambandé. Séfélak du takwa Jisaska mawuli yandaka
di prisna néma du haraki mawuli di Jisasré gitaka hura ya
déka. Wungi xékélakita déka mawulimbu dé wa, “Wafewana
ambu hérangwanda tékwa du takwa Jisaska mawuli yatandi,
o yingi wana?” Wungi wata dé wunde du takwaré wa, “Yingi
maki guni mawuli ye? Héndéré wawut dé jémba yitandé?
Barabasré wawut dé séndé ge yatakataka gwande jémba
yitandé, o Jisasré wawut dé jémba yitandé? Wun du Jisas
nawulak du angi di wa, dé God wasékendén du Krais dé.”
19 Pailat hundi xékéndéka hafwambu rendéka lé déka
takwa hundi déka takata lé wa, “Méni wun yikafre sémbut
hurukwa duré haraki hurukéméni. Gan hwae wuni déka
janji hwa. Janji hwae némafwi xak wuni héra.” Wungi lé wa.
20 Prisna néma du akwi, Israelna getéfana néma du akwi
wungi di wumbu téndé du takwaré wa, di Pailatré wandat dé
wandét Barabas séndé ge yatakataka gwande jémba yindét di
Jisasré xiyandate.
21 Wungi wandaka dé néma du Pailat diré wambula dé
wakwexéké, “Ambére duka yingi guni saréké? Héndéré
wawut dé gunika gwande jémba yitandé?” Wungi wandéka
di wa, “Barabas.”
22 Wungi wandaka dé Pailat wa, “Krais nandaka du Jisasré
yingi maki yatawuni?” Wungi wakwexékéndéka di atéfék wa,
“Déré xiyae mimbu mé hateka.”
23 Wungi wandaka dé wa, “Métaka we? Méta haraki joo
dé huru.” Wungi wandéka di hambukmbu wa, “Déré xiyae
mimbu mé hateka.”
24 Di wungi wandaka dé Pailat déka mawulimbu wa,
“Di wuna hundi xékéhambandi. Wuni deka hundi xékéhafi
yawut, di waretandi.” Wungi wataka dé hulingu nawulak
hérae dé atéfék du takwana makambu téta déka tamba
yakwanyi. Yakwanyita dé wa, “Wuni guna makambu tamba
wuni yakwanyi, guni xéta angi xékélakingute. Wuni ané duré
xiyanjoka hélék wuni ye. Guni déré xiyangut, wu guna jémba
dé. Wuna jémba yingafwe.”
25 Wungi wandéka di wumbu téndé du takwa wa, “Nani
xéké. Dé hiyandéte nani mawuli ye. God wun jooka ‘Haraki
saraki joo dé’ naata dé naniré nana nyangwalré akwi hasa
xiyatandé.”

26 Wungi wandaka dé Pailat wa, Barabas séndé ge
yatakataka gwande jémba yindéte. Wataka déka xi warekwa
duré dé wa, di Jisasré rami yoombu hambukmbu xiyataka
déré xiyae mimbu hatekandate.

Xi warekwa du wangita di Jisaska haraki hundi wa
Mak 15:16-20

27 Pailatna xi warekwa du di déka néma geré di Jisasré
hura yi. Hura yindaka di atéfék xi warekwa du di dé
téndénmbu hérangwandé.
28 Hérangwanda di déka nukwa wur lafitaka néma duna
waka nukwa wur sandataka.
29 Sandatakataka di rami yoo nak hérae néma du husan-
dandakangala gootuwa di déka anéngambambu sandataka.
Sandatakataka bangi nak hérae di déka yika tambambu
taka. Take déka hwati se wangita haraki hundi wata di wa,
“Diména, Judana néma du.”
30 Wungi wata déré simbar séxaata di wun bangi hérae di
déka anéngambambu séfélak yambu xiya.
31 Wungi hurutaka di sandandan waka nukwa wur lafi-
taka di déka nukwa wur sandataka. Sandatakataka déré
xiyae mimbu hatekanjoka di déré hura yi.

Jisasré di xiyae mimbu hateka
Mak 15:22-32; Luk 23:33-43; Jon 19:17-24

32 Yambumbu yita di xi warekwa du Sairinimbu yandé
du déka xi Saimonré di xé. Xe di déré wa, dé Jisasré xiyae
hatekatendaka mi yatandéte.
33 Wandaka yatandéka ye di Golgota nandaka hafwa xaku.
Wun Judana hundi. Mo hundi angi dé Anéngambana Afa.
34 Wara di marasin wali yandan wain hulingu Jisaska
hwe, dé se némafwi hangéli hérahafi yandéte. Hwendaka dé
sakwexétaka dé sahambandé.
35 Sahafi yandéka di déré xiyae mimbu hateka. Xiyae
mimbu hatekataka di reta déka nukwa wur muninjoka di
deka xi haaye wurmbu lakwataka hérae di nak duna xi xé.
Xétaka wun du Jisasna nukwa wur dé héra.
36 Hérandéka di wun hafwambu Jisaska hate re.
37 Jisasré xiyae hatekandan mimbu di Pailat hayindén
nyinga taka. Pailat dé Jisasré xiyandanéna moka dé angi
hayi: “Ané Judana néma du Jisas dé.”
38 Jisasré xiyae mimbu hatekataka di yarmbu xiyaata sélé
hérandé du yétékré xiyae di mi yétékmbu hateka. Nakré di
déka yika tamba sakumbu xiyae mimbu hateka. Nakré di
déka aki tamba sakumbu xiyae mimbu hateka.
39 Du nawulak yitaka yatakata Jisasré xiyae mimbu
hatekandaka téndéka xéta di déka wangita haraki hundi wa.

40 Wangita di wa, “Ménawa. Yingi maki dé? Méni tempel
glara nukwa hufuk yindét méni wambula tonjoka méni wa.
Némbuli méni méni hafu ména séfiré yikafre hurutaméni.
Méni Godna nyan xe méni wun mi yatakataka gayataméni.”
41 Wungi wandaka di prisna néma du, xékélelakikwa du,
Israelna getéfana néma du wungi di akwi di Jisasré wangita
haraki hundi wa.
42 Wangita di wa, “Dé nawulak duré dé yikafre huru. Déka
séfiré yikafre hurunjoka dé hurufatiké. Dé Israelna néma du
re dé xiyae hatekandan mi yatakataka gayandét nani xéta
déka ‘God wasékendén du Krais méni’ natame.
43 Dé dé wa, ‘Wuni Godna nyan wuni. God wuniré yikafre
hurutandé.’ Wungi dé wa. Némbuli nani xétame. God déka
mawuli yata déré yikafre hurutandé, o yingi maki dé?”
44 Wungi wandaka bér Jisas wali xiyae mimbu hatekandan
du yéték bérka mimbu téta bér akwi wungi male wata déré bér
haraki hundi wa.

Jisas dé hiya
Mak 15:33-41; Luk 23:44-49

45 Nukwa dawimbu téndéka dé atéfék héfambu gan hunyi.
46 Hunyindéka hukémbu nukwa tengura nandinjoka
yindéka Jisas Hibruna hundimbu hambukmbu dé angi wa,
“Heli, Heli, lama sabaktani.” Wun hundi nana hundimbu
angi dé: “Wuna God, wuna God, métaka méni wunika hu
hwe?”
47 Wungi wandéka wumbu téndé du nawulak wun hundi
xékéta di wa, “Wun du dé hanja rendé Godna profet Elaijaka
dé we.”
48 Wungi wataka dé wumbu téndé du nak bari fétékéra
ye nyamba maki joo nak hérae dé nyingi yakwa wain
hulingumbu husanda. Husandandéka gufwi yandéka
bangimbu take dé Jisas sandéte husawara hwe.
49 Hwendéka nawulak téta di wa, “Wayika! Nani xétame.
Wafewana Elaija yae déré yikafre hurutandé wana?”
50 Wungi wandaka dé Jisas hambukmbu wambula waanje
déka hamwinya take dé wungi hiya.

51 Jisas hiyandéka tempelmbu lékindan séményi nukwa wur
anwarmbu léngae ye dé andélambu xaku. Xaakwa dé hafu
hafu té. Téndéka nono yandéka di némafwi motu nyéndékmbu
fuka.
52 Fukandaka hiyandé du takwaré réméndan hwandafu
nafwindéka di hanja hiyandé Godna du takwa séfélak di
wambula ramé.
53 Hukémbu Jisas raméndéka di Jerusalemré wulayi. Wu-
layindaka séfélak du takwa di diré xé.

54 Xi warekwa du akwi deka néma du akwi wungi di
Jisaska hate té. Téndaka nono yandéka xakundé jonduré
akwi xe di némafwimbu roo. Roota di wa, “Wun du Godna
nyan dé. Wu mwi hundi dé.”
55 Séfélak takwa yae afaké makimbu téta di xé. Wunde
takwa hanja Jisas Galili yatakataka yandéka di déka
hukémbu yaata déré yikafre hurundé takwa di.
56 Wule takwa hési wu Makdalambu yalé takwa Maria lé.
Hési wu Jems bér Josepna ayiwa Maria lé. Hési Sebedina
nyan yétékna ayiwa lé.

Wekwambu di Jisasna fusa taka
Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42

57 Gérambu yandéka Arimateambu yandé du nak déka xi
Josep dé ya. Dé xérénjuwi mama du dé. Dé akwi dé Jisasna
du nak dé.
58 Yae dé Romna néma du Pailatka yi. Ye dé Jisasna fusa
héranjoka dé déré wakwexéké. Wakwexékéndéka wandéka
di Josepka hwe.
59 Hwendaka dé hérae dé yikafre wama nukwa wurmbu
banyitaka.
60 Baanye hura ye dé déka motu tékwa wekwambu taka.
Tale wun wekwa déka jémba yakwa du di xa. Dé Jisasna
fusa wun wekwambu take némafwi motu nak sérmena hari
dé yambumbu takatéfi. Takatéfitaka dé yi.
61 Yindéka bér Makdalambu yalé takwa Maria, Jems bér
Josepna ayiwa Maria Jisasré takandan wekwa téndénmbu bér
xéta re.

Jisasré takandan wekwaka di xi warekwa du hati

62 Jisas hiyandéka hwae ganémba di prisna néma du akwi,
Farisi akwi, wungi di Pailatka yi.
63 Ye di déré wa, “Néma du, nani wun yéna yandé duna
wandén hundika nani saréké. Angi dé wa, ‘Nukwa hufuk
yindét wuni wambula ramétawuni.’
64 Wun hundika sarékéta nani méniré wakwexéké. Méni
wamét di xi warekwa du ye déré takandan wekwaka nukwa
hufuk jémba hate tétandi. Hatihafi yandat, wafewana déka
du ye déka fusa sélé hérae hura yita du takwaré angi
watandi? ‘Hiyae dé wambula ramé.’ Wungi wandat,
hukémbu watendaka yénataka hundi tale wandan yénataka
hundiré sarékéngwandétandé.”
65 Wungi wandaka dé Pailat diré wa, “Guni xi warekwa
duré hérangut di ye wun hafwaka hatitandi, guni hafwaka
jémba hatinguka maki.”
66 Wungi wandéka ye di wekwambu takatéfindén mo-
tumbu yoo gitaka bi maki joo taka, du nafwindémboka.

Takataka xi warekwa duré nawulak wandaka di wun wek-
waka hate té.

28

Jisas dé wambula ramé
Mak 16:1-8; Luk 24:1-10; Jon 20:1-8

1 Judana baka hwa nukwa yindéka Sande ganémbambu
nukwa xalenjoka yandéka lé Makdalambu yalé takwa Maria,
Jems bér Josepna ayiwa Maria wali wungi bér Jisasna fusa
takandan hafwa xénjoka bér yi.
2 Yimbéka dé némafwi nono ya. Yandéka dé Néma Duna
ensel nak Godna getéfambu dé gaya. Gaye wekwambu
takatéfindan motu sérmena taka dé wun motu takumbu re.
3 Déka saawi nyir tulem nandéka maki dé na. Nandéka
déka nukwa wur buwi maki wama xaku.
4 Xakundéka wumbu téndé xi warekwa du némafwimbu
roota héfambu xakre di hiyandé du maki hwa.
5 Wumbére takwa ye xémbéka dé ensel bérré wa, “Béni
rookémbéni. Wuni xékélaki. Béni xiyae mimbu hatekandan
du Jisaska hwaka xénjoka béni ya.
6 Dé hanja wandén maki dé wambula ramé. Dé ambu
hwahambwe. Mé béni yae xé hwandén hafwa.
7 Xétaka béni bari hari ye déka duré angi watambéni, ‘Jisas
hiyae némbule wambula wundé raméndé. Raama dé Galiliré
dé tale yi. Guni ye déré wumbu xétanguni.’ Wungi watambéni
diré. Yak. Béniré wungi wuni we.”
8 Wungi wandéka bér roota yikafre mawuli yata mawuli
sawuli yata bér wun hafwa yatakataka bér bari hari fétékéré
yi, déka duré wun hundi wanjoka.
9 Yimbéka dé Jisas bérré yambumbu xe dé wa, “Dimbéna.”
Wungi wandéka bér déka yae hwati se déka manmbu huruta
bér déka wandé da.
10 Wandé dambéka dé Jisas bérré wa, “Béni rookémbéni.
Béni ye wuna duré wambét, di Galiliré yitandi. Ye wun
hafwambu wuniré xétandi.” Wungi dé Jisas bérré wa.

Jisasna fusaka hatindé du di ané hundi wa

11 Wumbére takwa yimbéka di Jisasna fusa takandan
hafwaka hatindé du nawulak Jerusalemré wulaaye di
xakundéka xéndan jooka prisna néma duré wa.
12 Wandaka di prisna néma du wali Israelna getéfana néma
du wali hérangwanda reta hundi bulétaka di hundi nak gi.
Gita di hatindé duka séfélak yéwa hwe.
13 Hweta di diré wa, “Guni angi du takwaré watanguni,
‘Gan nani xéndi hwambeka di Jisasna du yae di déka fusa
sélé hérae hura yi.’

14 Wungi wangut Romna néma du wun hundi xéka mawuli
windét, nani déré hundi wambet dé gunika haraki hundi
yamba wakéndé.”
15 Wungi wandaka di hatindé du wun yéwa hérae hura ye
di prisna néma du wandan maki wa. Wandaka di Judana du
takwa wun hundi xéké. Némbuli akwi wun hundi male di
xéké.

Jisas dé déka duka jémba hwe

16 Jisasna du tamba atéfék man natafa wungi di Galiliré yi.
Ye di Jisas yindate wandén némburé yi.
17 Ye Jisasré wumbu xéta di déka hwati se wandé da.
Wandé dae di nawulak déka jémba sarékéhafi yata di wa,
“Ané du ané hiyae raméndé du Jisas wana?” Wungi di saré
waréké xéké.
18 Jisas yae dé déka duré wa, “God wunika atéfék hambuk
dé hwe. Wunika hwendéka wuni nyir héfaka akwi néma du
retawuni.
19 Retewukaka sarékéta wuni guniré we. Guni ye atéfék
héfambu rekwa du takwaré wangut di wuna hundika
xékétandi. Xékéndat guni Godna ximbu akwi wuna ximbu
akwi Godna Hamwinyana ximbu akwi diré guré husan-
datanguni.
20 Wuni guniré wawun atéfék hundi diré wangut di wuna
hundi jémba xékétandi. Xékéta wawun maki hurutandi.
Atéfék gan nukwa wuni guni wali tétawuni. Némbuli akwi,
hukétéfi nukwa akwi wuni guni wali tétawuni.” Wungi dé
Jisas déka duré wa.

Jisas Kraisna hundi Mak dé hayi

Guré husandakwa du Jon dé hundi wa
Mat. 3:1-11; Luk 3:2-16

1 Ané yikafre hundi Godna nyan Jisas Kraisna mo hundi dé.
2 Tale profet Aisaia Godna nyingambu angi dé hayi:
“Mé xé, ané wuna hundi hura yikwa du dé.
Déré watawuni, dé ména makambu yindéte.
Dé ména yambu hurutandé.
3 Du nak du rehafi hafwambu dé angi wa,
‘Néma Duna yambu hurutanguni.
Hurungut déka yambu jémba retandé.’ ”
4 Wungi hayindéka hukémbu guré husandakwa du Jon dé té du rehafi hafwambu. Te dé déka yandé du takwaré wa, “Guni hurungun haraki saraki mawuli yatakangut wuni Godna ximbu guniré guré husandatawuni. Guni wungi yangut Godna ximbu guré husandawut God guna haraki saraki mawuli yakwanyitandé.”
5 Wungi wandéka di Jerusalemémbu rekwa du takwa, Judiana hafwambu rekwa du takwa akwi, wungi di yi déka. Ye hurundan haraki saraki sémbutka hélék ye wafukandaka dé Godna ximbu diré guré husanda jordan xérimbu.
6 Jon yikafre nukwa wur yikafre hénooka sarékéhambandé. Dé kamel balina séfina yuwimbu yatindan nukwa wur dé sanda. Sandataka dé bulmakau balina séfi rundan yoo dé naki. Dé hawuluki dé sa. Nongérana gék dé jéma sa.
7 Dé du takwaré angi dé hundi wa, “Wuna hukémbu du nak yatandé. Déka hambuk wuna hambukré dé sarékéngwandé. Dé néma du dé. Wuni baka du wuni. Yingi maki déka jémba yakéwuni? Wuni yikafre du yingafwe, déka manéna harki létékétewuka.
8 Wuni Godna ximbu wuni guniré guré husande. Dé Godna Hamwinya gunika hwetandé.” Wungi dé Jon wa.

Jon dé Jisasré Godna ximbu guré husanda.
Mat. 3:13-17; Luk 3:21-22

9 Wun nukwa Jisas Nasaretmbu dé ya. Wun getéfa Galilimbu dé té. Yandéka dé Jon jordan xérimbu dé déré Godna ximbu guré husanda.
10 Husandandéka dé gumbu xale dé xé nyir bari télaméndéka Godna Hamwinya nyamwe afwi maki déka gayandéka.

11 Gayandéka dé hundi nak Godna getéfambu dé angi wa,
“Méni wuna nyan. Ménika mawuli mawuli wuni ye. Ménika
némafwi mawuli wuni ye.” Wungi dé wa.

Satan dé Jisasna mawuli hurukwexé
Mat. 4:1-11; Luk 4:1-13

12 Godna Hamwinya bari wandéka dé Jisas du rehafi
hafwaré yi.
13 Haraki wasa male tékwa hafwaré. Ye xaakwa dé séfélak
(40) nukwa wumbu hafu rendéka satan yae dé déka mawuli
hurukwexé. Hurukwexéndéka di ensel gayae di Jisasré
yikafre huru.

Jisas dé Galilimbu tale Godna jémba ya

14 Hukémbu Romna néma du wandéka dé Jon séndé gembu
hwandéka dé Jisas yi Galilina hafwaré. Ye dé Godna hundi
angi wa.
15 “Hanja God dé wa, dé néma du re guniré hatitandé.
Némbuli God néma du re gunika hatitendéka nukwa andé
yae. Yandét saréka guni guna haraki saraki mawuli
yatakataka Godna hundi xékétanguni.” Wungi dé wa.

Jisas dé wa du yétiyéti dé wali yindate
Mat. 4:18-20; Luk 5:2-11; Jon 1:35-42

16 Jisas Galilina tukweseke nak tufwambu ye dé xé Saimon
déka bandi Andru wali bérka jémba yambéka. Bérka jémba ye
bér wun tukwesekembu mara yaki xéri hamwika.
17 Xétaka dé wa, “Béni mé ya wuni wali. Yambét wuni
béniré jémba nak wakwetawuni. Wakwewut béni xéri hamwi
hurumbén maki du takwaré hératambéni. Hérambét di wuna
hundi xékétandi.”
18 Wungi wandéka bér bari mara yatakataka raama bér dé
wali yi.
19-20 Di yalefu ye dé Jisas xé du yétékré, Jems wali déka
bandi Jon wali. Bér bérka yafa Sebedi wali déka jémba yakwa
du wali wungi di bérka gunjambémbu re. Reta mara yarafuta
rembéka dé Jisas bérré wa, dé wali yimbéte. Wandéka
bér bérka yafa déka du wali gunjambémbu rendaka bari
yatakataka bér Jisas wali yi.

Jisas wandéka dé haraki hamwinya hura téndén du yikafre ya
Luk 4:31-37

21 Jisas déka du wali di yi kaperneamré. Ye xaakwa baka
hwa nukwa dé Godna hundi buléndaka geré wulaaye dé du
takwaré Godna hundi dé wa.

22 Wata dé diré Godna hundi hambukmbu dé wa. Wungi
wandéka di xékélelakikwa du wungi wahafi yandaka du
takwa déka hundi xéka waréngéna di déka saré waréké xéké.
23-24 Saréké ndaka dé haraki hamwinya hura téndé du nak
wun Godna hundi buléndaka geré wulayi. Wulaaye dé
Jisasré wakwexéké, “Méni Nasaretna du Jisas, méni naniré
méta yataméni? Naniré haraki hurunjoka méni ya, o yingi
maki dé? Wuni ménika wuni xékélaki. Méni Godna yikafre
male du méni.”
25 Wungi wandéka dé Jisas haraki hamwinyaré wa, “Méni
hundi yamba bulékéméni. Wun duré yatakataka sa yaange
yi.”
26 Wungi wandéka dé wun duré xasémekitaka waanje dé
yaange yi.
27 Yaange yindéka di atéfék du takwa xe waréngéna di di
hafu buléta di wa, “Owa. Ané du méta huli hundi dé wa?
Dé hambuk ye haraki hamwinyaré wandéka dé déka hundi
xéké.”
28 Wungi wandaka di Galilina hafwambu rekwa atéfék
getéfaré Jisas hurundén jooka bari hari wa safé yi.

Jisas dé Saimonéna nakémaré huréhaléké
Mat. 8:14-15; Luk 4:38-39

29 Jisas Godna hundi buléndaka ge bari yatakataka dé yi.
Jems, déka bandi Jon, du nawulak akwi, di Jisas wali di yi.
Ye di Saimon bér Andruna geré di wulayi.
30 Saimonéna nakéma baré hiyaata lé hwa. Hwaléka di
Jisaska bari di wa, léka.
31 Wandaka dé wulaaye dé léka tambambu hurundéka
raméléka dé léka baré wungi hényi. Hényindéka lé hénoo
humbwe lé dika hwe.

Jisas dé séfélak du takwaré huréhaléké
Mat. 8:16-17; Luk 4:40-41

32 Nukwa nandindéka gérambu baka hwa nukwa yindéka
di baré hiyaakwa du takwa nyangwal, séfimali haraki yandé
du takwa nyangwal, haraki hamwinya hura téndén du takwa
nyangwalré akwi di Jisaska hura yi.
33 Hura ye di wun getéfambu rekwa du takwa wali te di
hérangwandé gena fétémbu.
34 Hérangwandéndaka dé séfélak du takwa nyangwalré
huréhaléké. Wandéka di séfélak haraki hamwinya wun du
takwa nyangwalré di yataka. Yatakataka yaange yinjoka
yandaka dé haraki hamwinyaré hambuk hundimbu wa, di
hundi wandamboka. Diré dé haraki hundi wa. Métaka we?
Di wundé xékélakinda déka.

Jisas dé God wali hundi bulé
Luk 4:42-43

35 Ganémbambu xitélakéndéka dé Jisas raama gwande yi,
du takwa rehafi hafwaré. Ye dé wumbu God wali hundi bulé.
36 Buléndéka Saimon béri di déka hwaké.
37 Hwaka xétaka di déré wa, “Atéfék du takwa ménika di
hwaké.”
38 Wungi wandaka dé wa, “Reséndé. Nani nak getéfaré yi-
tame. Wun getéfambu akwi Godna hundi wanjoka yitawuni.
Wun jémba yanjoka wuni ya.”
39 Wungi wataka dé yi Galilimbu rekwa atéfék getéfaré. Ye
dé Godna hundi wa séfélak Godna hundi buléndaka gembu.
Godna hundi we dé hambukmbu wandéka di du takwambu
tékwa haraki hamwinya xéka di yaange yi.

Jisas wandéka dé walisufu hurundé du nak yikafre ya
Mat. 8:2-4; Luk 5:12-14

40 Walisufu hurundé du nak dé yi Jisaska. Ye hwati se
wandé dae dé déré wa, “Wuni yikafre ya nawut, méni mawuli
yaméka makimbu mé hurumét wuni yikafre xakuwu.”
41 Wungi wandéka dé déka saréfa nae déka tamba yaake
wun duna séfimbu séngétakéta dé wa, “Wuni mawuli wuni
ye méni yikafre xakuméte.”
42 Wungi wandéka dé walisufu bari hényi.
43-44 Hényindéka dé déré hambukmbu wa, “Mé xéké. Méniré
huruwun jooka nak duré wakéméni. Méni priska bari ye
déka makambu témét dé ména séfiré xétandé. Xéndét méni
yikafre yaménka Moses hanja wandéngala Godka hamwi
hwe. Hwemét nawula du takwa xéta di walisufu hényindéka
méni yikafre xakuménka xékétandi.”
45 Wungi wandéka dé Jisasna hundi xékéhafi ye dé wun
jooka wa safé yi, atéfék getéfambu. Saféndéka séfélak du
takwa Jisas wali hérangwandénjoka mawuli yandaka dé Jisas
hélék ye deka getéfaré wulayihambandé. Dé du takwa rehafi
hafwaré dé yi. Ye rendéka di du takwa deka atéfék getéfa
yatakataka déré xénjoka di ya.

2

Jisas wandéka dé matamba lékémbandé du yikafre ya
Mat. 9:2-8; Luk 5:18-26

1 Hukémbu Jisas dé wambula yi kaperneamré. Wambula
ye gembu rendéka di séfélak du takwa di xéké dé yae
rendéka.
2 Xéka di séfélak du takwa di wun geré wulayi. Wulaaye
téndaka dé hafwa sukweké. Sukwekéndéka yambu yingafwe.
Yandaka dé Jisas Godna hundi wa diré.

3 Wandéka di du yétiyéti matamba lékémbandé duré jambé
nakmbu yate hura ya.
4 Yae di Jisas téndénmbu wulayinjoka di hurufatiké, séfélak
du takwa hérangwanda téndaka. Fatika di gembu wara di
Jisas téndénmbu male di tawinge féra. Férae di wun du
hwandén jambémbu yoo léke di wun yambumbu husanda,
du takwana nyéndékmbu.
5 Husande di Jisas téndénmbu takandaka dé xe dé xékélaki,
wunde duna mawulika. Deka mawulimbu di wa, “Dé wun
duré huréhalékétandé.” Wungi xékélakita dé wun duré wa,
“Wuna nyan, wuni ména hurumén haraki saraki sémbut bu
hérekiwu.”
6 Jisas wun hundi wandéka di xékélelakikwa du nawulak
wumbu re di deka mawulimbu di angi wa,
7 “Wun du métakika dé wungi we? God hafu dé du
hurundén haraki saraki sémbut hali hérekindé. Wun du dé
angi wa, ‘Wuni hurundén haraki saraki sémbut bu hérekiwu.’
Wungi wata dé Godré haraki hundi we. Métaka we, dé du
male du dé.”
8 Wungi wandaka dé Jisas deka mawuli xékélake dé diré
wa, “Métaka guni guna mawulimbu wungi saréké? Wungi
sarékékénguni.
9-11 Wuni Duna Nyan ané héfambu reta hurundan haraki
sémbut hali hérekiwu. Guni wun jooka xékéhambanguni. Méta
hundi wuni hali wawu, ména haraki sémbut bu hérekiwu, o sé
raama ména jambé hura yi? Guni wuna hambukéka jémba
xékélakingute, ané hundi akwi mé xéké.” Wungi wataka dé
matamba lékémbandé duré wa, “Méniré andé wawi. Méni sé
raama ména jambé hura sa yi ména geré.”
12 Wungi wandéka dé raama dé hwandén jambé bari hérae
hura dé atéfék du takwana makambu yi. Yindéka xe di
atéfék du takwa waréngéné. Waréngéna di Godna ximbu
haréké ndaka deka mawuli généndéka di wa, “Owa. Wungina
joo hanja xéhambame.”

Jisas dé Livairé wa dé wali yindéte
Mat. 9:9-13; Luk 5:27-32

13 Jisas wambula gwande dé tukweseke tufwambu té.
Téndéka di séfélak du takwa déka yae hérangwandéndaka dé
diré Godna hundi wa.
14 Wataka ye dé xé alfiusna nyan déka xi Livai Romka yéwa
hwenjoka yéwa hérandéka gembu rendéka. Xétaka dé wa,
“Méni mé ya wuni wali.” Wungi wandéka dé raama dé Jisas
wali yi.
15 Jisas yindéka di séfélak du takwa di dé wali yi. Yindaka
di Romka yéwa héraakwa du, haraki saraki sémbut hurukwa

du nawulak akwi di dé wali yi. Ye di Jisas déka du akwi Livai wali hénoo sata re, déka gembu.

16 Sata rendaka di Farisina xékélelakikwa du nawulak xétaka di Jisasna duré wa, “Métaka dé Romka yéwa héraakwa du, haraki sémbut hurukwa du wali dé hénoo se?”

17 Wungi wandaka dé diré sataku hundi angi wa, “Yikafre yakwa du takwa doktaka yihafindi. Baré hiyaakwa du takwa di male di yi doktaka. Yindaka dokta di deka séfi huréhaléké.” Wungi wataka dé wa, “Wuni du takwana haraki saraki mawuli wuni huréhaléké. Haraki mawuli yakwa du takwa wunika yae wuna hundi xékéndate wuni gaya. Yikafre mawuli yakwa du takwaka yahambawuni.” Jisas dé wungi wa.

Hénooka yakérndakaka Jisas dé hundi wa
Mat. 9:14-17; Luk 5:33-38

18 Nak nukwa guré husandakwa du Jonéna du Farisina du akwi di God wali hundi bulénjoka ye di hénooka yakér. Yakérndaka du takwa nawulak ye di Jisaska wa, “Jonéna du Farisina du akwi séfélak nukwa di hénooka yakér. Yakéra baka re di God wali hundi bulé. Ména du wungi yahambandi. Di atéfék nukwa hénoo di se. Métaka we di ména du hénooka yakérhafi ye?”

19 Wungi wandaka dé Jisas diré sataku hundi angi wa: “Du nak takwa hérandét di hénoo humbwe némafwi mawuli ye hénoo satandi, o yingafwe? Di satandi. Takwa hérandé du di wali rendét di némafwi mawuli ye satandi.

20 Hukémbu di nawulak du yae wun duré hura yindat wun nukwambu di déka du takwa déka saréfa naata di hénoo sahafi retandi. Wuni wuna du wali rewuka di némafwi mawuli yata di hénoo di se.”

21 Wun hundi wataka dé dika sataku hundi yéték akwi angi wa: “Du takwa huli nukwa wur nak léngae hérae nyo nukwa wurmbu tékwa moforé hundafanéhafindi. Di huli nukwa wur nak léngae hérae nyo nukwa wurmbu tékwa moforé hundafanéndat hukémbu gumbu yakwanyindat huli nukwa wur yalefu maki yatandé nyo nukwa wur munae dé némafwi mofo tétandé.

22 Nak héki hwarimbu xiyae rundan meme bali séfimbu huli wain hulingu wukasandahafindi. Wungi wukasandandat wun meme bali séfi nyo ye télamétandé, hulingu atéfék yitandé. Yisékendéka dé wun meme bali séfi yikafre yamba yakéndé. Huli meme bali séfimbu wain hulingu jémba tétandé.” Wungi maki nyo hundi wali huli hundi wali yamba tékémbér.

Baka hwa nukwaka dé Jisas hundi wa
Mat. 12:1-8; Luk 6:1-5

23 Baka hwa nukwa nak dé Jisas déka du wali di wit yawi
nyéndékmbu yi. Ye di déka du wit sék sanjoka di wit nawulak
hutukwe.
24 Hutukwendaka di Farisina du nawulak xe di Jisasré
wa, “Mé xé. Di wit di hutukwe baka hwa nukwambu.
Godna hambuk hundi angi dé wa. ‘Guni baka hwa nuk-
wambu jémba yamba yakénguni.’ Wun hambuk hundi di
xékéhambandi. Di wit hutukweta di jémba di ye, baka hwa
nukwambu. Yingi makika di wungi huru?”
25-26 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Hanja nana
mandéka Devit hurundén jooka di Godna nyingambu hayi.
Wun hundika guni sarékéhambanguni. Hanja Devit déka
du wali hénoo yandéka dé Godna némafwi geré wulayi wun
prisré dé wakwexéké, Godka hweta takandan hénoo dika
hwendéte. Wun nukwa Abiatar dé prisna néma du dé.
Wakwexékéndéka hwendéka Devit wun hénoo déka duka
hwendéka di atéfék sa. Wungi ye di Godna hambuk hundi
xékéhambandi. Godna hambuk hundi angi dé wa, ‘Pris male
di Godka hwendan hénoo satandi. Nawulak du wun hénoo
yamba sakéndi.’ Wungi wandéka Devit déka du wali wungi
yandaka guni dika angi wahambanguni, ‘Di haraki saraki
sémbut di huru.’ Wungi wahafi ye, métaka guni wuna duka
haraki hundi we, Godna hambuk hundika xékéhambandi?
Guni wungi wata guni jémba xékéhambanguni.” Wungi dé
wa.
27 Wataka dé diré wa, “God du takwaka yikafre hurunjoka
dé diré baka hwa nukwa hwe. God du takwaka haraki
hurunjoka dé baka hwa nukwa hwehambandé.
28 Wungika we saréka wuni guniré andé wawi. Duna Nyan
baka hwa nukwana néma du dé.” Jisas dé wungi wa.

3

Baka hwa nukwa Jisas wandéka dé tamba haraki du yikafre ya

Mat. 12:9-14; Luk 6:6-11

1 Nak nukwa baka hwa nukwa dé Jisas Godna hundi
buléndaka geré wulayindéka tamba haraki du nak dé
wumbu re.
2 Rendéka di Jisasna hundika hélék yakwa du nawulak
wun gembu re di Jisasré xé. Deka mawulimbu di wa,
“Jisas baka hwa nukwambu wun duré huréhalékétandé, o
yingafwe? Déré huréhaléékéndét dé Godna hambuk hundika
hu hwendét nani déré watame.”
3 Wungi wandaka dé tamba haraki duré wa, “Sé raama yae
méni nyéndékmbu té.”
4 Wungi wandéka dé raama wumbu téndéka dé diré wa,
“Godna hambuk hundi yingi dé wa? Baka hwa nukwa

nani yikafre joo hurutame, o haraki saraki joo hurutame?
Baka hwa nukwa hiyawata hurukwa du takwaré yikafre
hurutame, o diré haraki hurutame?" Wungi wandéka di
hundi buléhambandi.
5 Ye déka hundi xékénjoka hélék yandaka dé déka mawuli
windéka dé dika dé saréfa na. Saréfa nae dé wun duré wa,
"Ména tamba mé huritéké." Wungi wandéka dé déka tamba
huritékéndéka dé wambula yikafre ya.
6 Yandéka di Farisina du gwande ye Jisasré xiyanjoka di
Herotna du wali hundi bulé.

Séfélak du takwa di tukweseke tufwambu té
Mat. 12:15-16; Luk 6:17-19

7 Jisas déka du wali di tukweseke tufwaré yi. Yindaka di
séfélak Galilina du takwa deka hukémbu yi. Hurundén jooka
hundi xékétaka di déka yi. Judiambu rekwa getéfa nawulak
akwi,
8 Jerusalem, Idumea, jordan xéri angé saku, tairna hafwa,
Saidonéna hafwa, wun getéfana séfélak du takwa di Jisasna
hurundén jooka xéka di déka ya.
9-10 Yae xakundaka dé baré hiyaakwa séfélak du takwa
nyangwal, séfimali haraki yandé séfélak du takwa nyang-
walré dé huréhaléké. Huréhaléké ndéka di du takwa wambula
yikafre yanjoka we di déka séfimbu hurunjoka mawuli ye
hérangwandéndaka hafwa dé sukweké. Sukwekéndéka dé
déka duré wa, "Retewuka gunjambé nak hura tétanguni,
séfélak du takwa hérangwanda tétandi." Wungi dé wa.
11 Haraki hamwinya Jisasré xe di déka makambu xakre
hwaata némafwimbu di wa, "Méni Godna nyan méni."
12 Wungi wandaka dé Jisas diré hambuk hundimbu wa, di
déka xi wandamboka.

Jisas déka aposel tamba yéti man yétékré dé waséke
Mat. 10:2-4; Luk 6:14-16; Apo. 1:13

13 Jisas dé némburé waré. Wara dé mawuli yandéka duré
waséke wandéka di déka ya.
14-15 Yandaka dé du tamba atéfék man yéték wungi diré
dé wa, di déka jémba yandate. Wunde duka dé angi wa,
aposel dé. Di dé wali yitaka yataka déka hundi xéka di du
takwaré Godna hundi wakwe hambuk hérae wandat haraki
hamwinya yaange yitandi.
16 Déka duna xi angi dé: Saimon, déka nak xi Pita dé.
17 Sebedina nyan yéték, Jems akwi déka bandi Jon akwi.
Bérka nak xi Boanerges dé. Mo hundi angi dé wa, jar maki
hundi hambuk wakwa du.
18 Andru, Filip, bartolomyu, Matyu, Tomas, alfiusna nyan
Jems, tertius, nak Saimon. Dé hanja atéfék getéfaré ye dé wa,
"Romna du nanika néma du rendéte hélék wuni ye."

19 Judas Iskariot. Hukémbu dé Jisasré mama duka dé hwe.

Di wa, "Jisas belsebul wali dé jémba ya."
Mat. 12:25-29; Luk 11:17-22

20 Hukémbu Jisas dé wambula yi geré. Ye xaakwa déka du wali hénoo sa nukwa yingafwe, séfélak du takwa di hérangwanda té.
21 Téndaka di du takwa nawulak di Jisaska wa, "Dé wangété du dé." Wungi wandaka di Jisasna hém xékétaka di déré héranjoka we di déka yi.
22 Xékélelaki du nawulak Jerusalemmbu hanja di yi. Ye xaakwa Jisasré xe di déka wa, "Déka mawulimbu atéfék haraki hamwinyana néma du déka xi belsebul dé wulaaye té. Téta hambuk hwendéka dé wandéka di haraki hamwinya yaange yi."
23 Wungi wandaka dé diré wa, yandate. Wataka dé diré sataku hundi nak angi dé wa, "Ané hundi mé xéké. Yingi maki ye dé satan dé hafuré hérekiréndé? Yingafwe.
24 Natafa téfana du watémbéra hafu hafu warendat, wun getéfana du jémba yamba rekéndi.
25 Natafa gena du watémbéra hafu hafu warendat di akwi jémba yamba rekéndi.
26 satan déka du wali wungi di re. Di watémbéra hafu hafu warendat di jémba yamba rekéndi. Di yingafwe yatandi.
27 "Du nak hara duna geré wulaaye déka jondu sélé héranjoka tale dé wun duré hura yoombu gitaka. Gitaka déka geré wulaaye déka jondu sélé hératandé." Wungi wataka dé wa, "Satan wun hara du maki dé. Wuni wun duré yoombu gikwa du maki dé. Wuna hambuk satanéna hambukré dé sarékéngwandé."
28 Jisas wungi wataka dé wa, "Mwi hundi wuni guniré we. Du takwa haraki saraki joo ye wun haraki saraki jooka hélék ye yatakandat God hurundan haraki saraki joo yakwanyitandé. Du takwa Godré haraki hundi wandat God wun haraki hundi yakwanyitandé.
29 Di haraki hundi we haraki hundi Godna Hamwinyaka wandat God wun haraki hundi yamba yakwanyiréndé. Wun haraki saraki joo reséketandé."
30 Wungi dé wa, di Godna Hamwinyaka haraki hundi wa. Métaka we? Di nawulak Godna Hamwinyaka sarékéhafi ye di wa, "Haraki hamwinyana néma du dé Jisasna mawulimbu wulaaye té." Wungi we di Godna Hamwinyaka haraki hundi wa.

Héndé Jisasna ayiwa bandingu
Mat. 12:46-50; Luk 8:19-21

31 Wun nukwa Jisasna ayiwa déka bandingu akwi di déka
yi. Ye hafwambu téta di Jisaska hundi taka.
32 Takandaka di séfélak du takwa Jisas wali re di déré
wa, “Ména ayiwa, ména bandingu, ména nyangengu di yae
hafwambu téta di méniré xénjoka di we.”
33 Wungi wandaka dé wa, “Wuna ayiwa bandingu héndé?”
34 Wungi wataka atéfék du takwaré xe dé wa, “Guni andu
wuna ayiwa, wuna bandingu.
35 Godna hundi xékékwa du takwa wu wuna ayiwa, wuna
nyangengu, wuna bandingu maki di re.” Jisas dé wungi wa.

4

Wit sék yawulalama yakindé duka dé Jisas sataku hundi wa

Mat. 13:1-15; Luk 8:4-10

1 Jisas wambula dé hundi wa tukweseke tufwambu.
Wandéka di séfélak du takwa yae di dé rendénmbu
hérangwandé. Hérangwandéndaka dé, di déka hundi jémba
xékéndate mawuli ye, dé gunjambémbu wara re tukweseke
gumbu dé re. Rendéka di du takwa tukweseke tufwambu re.
2 Rendaka dé diré séfélak sataku hundi diré dé wa Godka.
We dé diré angi wa:
3 ”Mé xéké. Du nak dé déka yawimbu wit sék yawulalama
yakinjoka dé yi.
4 Ye yawulalama yakindéka di wit sék nawulak yambumbu
di xakri. Xakre di baka rendaka di afwi yae hérae di atéfék
sa.
5 Wit sék nawulak di motu wali rendé héfambu xakri.
Xakre di bari takélaka waré.
6 Waréndaka dé méngi jémba huruhafi yandéka nukwa
xéndéka dé yalinga talinga ye di bari réka ye di hiya.
7 Wit sék nawulak di rami wara téndénmbu xakri. Xakre
rendaka dé rami wara wura dé yakétéfi. Yakétéfindéka di wit
sék nawulak sék xakéhafi ye di hiya.
8 Wit sék nawulak di yikafre héfambu xakri. Xakre wumbu
re di jémba waré. Wara di yikafre sék xaké. Nawulak di
wungi dumi hufuk sék di xaké. Nawulak di dumi gwongofu
sék di xaké. Nawulak di dumi tamba yéti sék di xaké.”
9 Wungi wataka dé Jisas wa, “Guni xékénjoka mawuli ye
waan take jémba xékétanguni.” Wungi dé wa.
10 Wun du takwa yindaka di, dé wali yitaka yatakakwa
du déka du nawulak akwi di Jisasré wun sataku hundika
wakwexéké.
11 Wakwexékéndaka dé diré wa, “Hanja God déka jémba
yakwa du takwana hundi dé faku. Némbuli wun fakundé
hundi guniré dé wakwe. Hafwambu tékwa du takwaré wun
jooka sataku hundi male wuni wa.

12 Wawuka di Godna nyingambu rekwa hundi wandén
maki di ya:
Di xe xe jémba yamba xékéndi.
Di hundi xéka xéka wun hundika jémba yamba xékékéndi.
Xéka di wu Godna hundi xékéndat dé God deka hurundan
haraki saraki sémbut yakwanyitandé.”
Jisas dé wungi wa.

Jisas wun sataku hundi dé wakwe
Mat. 13:18-23; Luk 8:11-15

13 Jisas wungi wataka dé diré wa, “Wun sataku hundina mo
guni xékéhambanguni wana? Xékéhafi ye yingi maki atéfék
sataku hundika xékétanguni?
14 ”Némbuli wun sataku hundi wakwetawuni. Wit sék
yawulalama yakindé du dé Godna hundi dé yaki.
15 Du takwa nawulak Godna hundi di jémba xéké.
Xékéndaka satan bari yae dé wun hundi hérae yaki.
Yakindéka di wun hundika yike ya. Wunde du takwa di
yambumbu xakrindé wit sék maki di.
16 Du takwa nawulak di motu wali rendé héfambu
xakrindé wit sék maki di. Tale Godna hundi di bari xéké.
Xéka di tale wun hundika yikafre mawuli ye mawuli sawuli
di ya.
17 Ye di sarékéhambandi. Wun hundi deka mawulimbu
nandihafi yandéka di sarékéhambandi. Yandaka di nawulak
du Godna hundika hélék ye diré haraki hurundaka haraki
saraki joo nawulak dika yandéka di Godna hundi bari
yataka.
18 Du takwa nawulak wu rami wara téndénmbu xakrindé
wit sék maki di. Di Godna hundi tale di jémba xéké.
19 Hukémbu di ané héfana jooka male saréké ndaka dé
deka mawuli yéwa héranjoka male di saréké. Sarékéta di
nawulak jonduka akwi di mawuli ya. Wun jondu dé Godna
hundiré takatéfi. Takatéfindéka di wun du takwa Godna
jémba yahambandi.
20 Du takwa nawulak wu yikafre héfambu xakrindé wit sék
maki di. Di Godna hundi jémba di xéké, wandén maki di ya,
déka hundi di jémba xéké. Xéka di yikafre jémba ya. Nawulak
di déka wungi dumi hufuk yikafre jémba yandaka nawulak
déka dumi gwongofu yikafre jémba yandaka nawulak di
déka dumi tamba yéti yikafre jémba ya.” Wungi dé wa.

Hama nyu yaka dé Jisas sataku hundi wa

21 Wun hundi wataka dé Jisas wa, “Mé xéké. Du hama
nyu ya xéréka hura yae samétakandan aki ekombu di taka,
o jambé ekombu di taka? Wu yingafwe. Di jambé takumbu
di taka.

22 Faakwa rekwa jondu hukémbu xétanguni. Nakélak
faakwa wandan hundi hukémbu xékétanguni.
23 Guni xékénjoka mawuli ye waan nakélak take jémba
xékétanguni.” Wungi dé wa.
24 Wataka dé diré wa, “Wun hundika mé jémba saréké.
Guni jémba saréka wuna hundi xékétanguni. Guni nawula
xékéngut nawula akwi xékétanguni. Xékéngut God gunika
yikafre mawuli ye nawulak xékélelaki akwi hwetandé.
25 Wuna hundi jémba xékékwa du takwa hukémbu Godna
hundika jémba xékétandi. Wuna hundi jémba xékéhafi yakwa
du takwa di wa, ‘Nani Godna hundi bu xékékwa.’ Wungi
wataka di hukémbu déka hundika yike ye baka retandi.” Jisas
dé wungi wa.

Takélaka waréndé wit sékka dé Jisas sataku hundi wa

26 Wun hundi wataka dé wa, “Godna jémba yakwa du dé
wit sék yawulalama yakikwa du dé. Dé wit sék héfambu
yawulalama yakitaka
27 gan hwae ganémba raama dé xé wit sék takélaka waré.
Waréndéka dé xékélakihambandé. Yingi maki dé wit sék
takélaka waré?
28 Héfa dé hafu hurundéka dé wun wit sék takélaka wara
ganga wee xaka dé sék xaké.
29 Xaka mwi téndéka dé wun du xe dé yarmbu xatéké.”

Miyar sékka dé Jisas sataku hundi wa
Mat. 13:31-32; Luk 13:18-19

30 Wun hundi wataka dé wa, “Godna jémba yakwa du
takwaka yingi maki watawuni? Méta sataku hundi wawut
xékétanguni?
31 Wuni angi wuni we. Wun du takwa tale yalefu hém
retandi. Hukémbu némafwi hém xakutandi. Wun hém wu
miyar sék maki di. Wun miyar sék wu yalefu sék male dé.
Nana héfambu tékwa atéfék hénoona sék wu némafwi dé.
32 Du wun miyar sék fukandéka dé wura wara néma gali
fukandéka némafwi mi dé té. Téndéka hakélékombu di séfélak
afwi yae wur yatitaka di hwae.” Jisas dé wungi wa.
33 Wungi dé séfélak sataku hundi du takwaré wa. Di
xékéndakangalambu xe hundi wundé hwendé.
34 Sataku hundi male dé diré wa. Wataka dé hukémbu déka
du male téndaka dé diré mo hundi wa, di jémba xékéndate.

Jisas wandéka dé néma mur fakéna
Mat. 8:18, 23-27; Luk 8:22-25

35 Nukwa nandindéka gan hunyindéka dé Jisas déka duré
wa, “Mé yangut yikwa tukweseke angé sakuré.”
36 Wungi wandéka di wumbu rendé séfélak du takwaré
yatakataka di Jisas rendén gunjambémbu waré. Wara di déré

hura yi. Yindaka di du nawulak nak gunjambémbu akwi di
yi, di wali.
37 Yindaka néma mur hurundéka dé gu raama wara
gunjambémbu gwande dé sukweké.
38 Sukweké ndéka dé Jisas gunjambéna hungalimbu dé
xéndi hwa. Ambutékérmbu dé anéngamba hokate hwa.
Hwandéka di déré sérkené. Sérkena di wa, “Néma du, nani
hiyatame. Nanika méni saréké, o yingi maki dé?”
39 Wungi wandaka dé waréngéna raama wandéka dé mur
fakénandéka dé gu jémba té.
40 Téndéka dé déka duré wa, “Métaka guni roo? Guniré
yikafre huruwun hambukka sarékéhambanguni.”
41 Wungi wandéka di roo. Roota di hafu bula di wa, “Owa.
Dé yingi maki du dé? Dé wandéka dé mur wali gu wali déka
hundi xéké.” Di wungi di wa.

5

Jisas wandéka dé haraki hamwinya hura téndé du dé yikafre ya

Mat. 8:28-34; Luk 8:26-39

1 Jisas déka du wali tukweseke angé sakuré yae di
Gerasana héfambu xaku.
2 Xaakwa dé Jisas gunjambé yatakataka yandéka dé haraki
hamwinya hura téndé du nak yae dé Jisasna saawi xéwata dé
ya. Wun du dé du takwa hiyandaka réméndan hafwambu re
dé Jisaska ya.
3-4 Dé atéfék nukwa duré réméndan hafwambu dé re.
Rendéka du nawulak séfélak nukwa déka man tamba
yoombu di gi. Gindaka dé wun yoo nékéte yatakataka dé
yaange yi. Hambuk yoombu akwi gindaka dé wun yoo
nékéte yatakataka dé yaange yi. Yindéka di déré méta
maki nae hulukikéndi. Déré yoombu wambula ginjoka di
hurufatiké.
5 Gan nukwa dé du takwa hiyandaka réméndan
hafwambu, némbumbu wata male wata male reta dé dé
hafu déka séfi motumbu séké.
6 Jisas xakundéka dé wun du Jisasré afakémbu xé. Xe dé
déka fétékéré yae hwati se wandé da.
7-8 Yandéka Jisas xe dé wa, “Méni haraki hamwinya wun
duna mawuli mé yatakataka gwande yaange yi.” We
wandéka dé hambukmbu wa, “Jisas, méni anwarmbu rekwa
Godna nyan. Méni wuniré méta yataméni? Godna ximbu
wuni méniré we. Méni wuniré hangéli hwekéméni.”
9 Wungi wandéka dé Jisas déré wa, “Ména xi yingi dé?”
Wungi wandéka dé déré wa, “Wuna xi Xi Warekwa Du me.
Nani séfélak me.”

10 Wungi wataka dé wa, “Nani nak héfaré yinjoka hélék me
ye. Nani yatakataka nak téfaré yimbete wakéméni.” Wungi
we dé hambukmbu wa.
11 Wun némbumbu séfélak bali hénoo sata téndaka.
12 Sandaka di wun duré hura téndé haraki hamwinya
Jisasré wa, “Méni naniré hélekinjoka mawuli ye méni wamét
nani wun balina mawuliré wulayitame.”
13 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni mé xaakwa yaange
yi.” Wungi wandéka di wun duré yatakataka ye di wun
balina mawulimbu wulayi. Wulayindaka wun bali (2,000
maki) néma takumbu yaange naande ye gumbu xakre
hulingu se di wungi hiya.
14 Wungi yandaka wun balika hatikwa du xétaka di yaange
yi. Ye di atéfék getéfambu rendé du takwaré wun jooka safé.
Saféndaka di du takwa wun joo xénjoka di yi.
15 Ye di Jisas téndén héfambu xaakwa di séfélak haraki
hamwinya hura téndé duré di xé. Dé nukwa wur naake
yikafre mawuli ye Jisasna man mombu rendéka di xé. Xe
di roo.
16 Roondaka dé Jisas wun joo hurundéka xéndé du takwa
di diré safé, haraki hamwinya hura téndé du yikafre yandéka
bali hiyandanka.
17 Saféndaka di Jisasré wa, dé deka héfa yatakataka nak
hafwaré yindéte.
18 Wandaka dé Jisas diré yatakataka yinjoka ye gun-
jambémbu waréndéka dé haraki hamwinya hura téndéka
yikafre yandé du déré wa, “Wuni méni wali yinjoka wuni
mawuli ye.”
19 Wungi wandéka dé déré wa, “Méni ména getéfana duka
wambula ye diré hundi mé safé, Néma Du ménika saréfa nae
méniré yikafre hurundénka.”
20 Wungi wandéka dé déré yatakataka ye dé hundi safé,
Dekapolisna héfambu rekwa séfélak getéfambu. Jisas déré
hurundén jooka dé hundi safé. Saféndéka atéfék du takwa
xéka di waréngéna di saréké waréké.

Jisas dé takwa yétékré yikafre huru
Mat. 9:18-26; Luk 8:41-56

21 Jisas déka du wali gunjambémbu ye di tukweseke angé
sakumbu xakundaka di séfélak du takwa hérangwanda di dé
wali té. Dé tukweseke tufwambu dé té.
22-23 Téndéka dé du nak déka xi jairus dé déka yi. Dé
wun getéfana Godna hundi buléndaka gena néma du dé.
Ye dé hwati se dé Jisaska wandé dae dé déré wa, “Wuna
nyan hiyatalé. Méni yae ména tambambu léré hurumét lé
wambula yikafre yatalé.”

24 Wungi wandéka dé dé wali yi.

Jisas yambumbu yindéka di séfélak du takwa déka hukémbu yi. Yindaka yambu haak hwahambandé.

25 Yindéka lé takwa hési lé di wali yi. Séfélak (12) héki hwari ramu yindéka lé re.

26 Hanja séfélak nukwa lé séfélak doktaka yi, di léré huréhaléké ndate. Ye lé léka atéfék yéwa hweléka wun ramu sékéhambandé. Yikafre yahambalé.

27-28 Ye lé Jisaska saféndan hundi xéka lé léka mawulimbu wa, “Wuni déka nukwa wurmbu séngétakéwut wuni wambula yikafre yatawuni.” Wungi wataka lé séfélak du takwa wali ye déka hukémbu ye lé déka nukwa wurmbu séngétaké.

29 Séngétakéléka dé ramu bari sékéndéka lé yikafre xaku.

30 Xakuléka Jisas bari dé xéké, déka hambuk nawulak yindéka. Xéka waleka dé déka hukémbu yindé du takwaré wa, “Héndé wuna nukwa wurmbu séngétaké?”

31 Wungi wandéka déka du di wa, “Séfélak du takwa di méni wali yindaka hafwa sukwekéndéka méni xé. Di nawulak méniré di séngétaké, wana? Métaka méni naniré we, méniré séngétakéndanka?”

32 We wandaka dé deka hundi xékéhafi ye dé déré séngétakéndé duka hwaké.

33 Hwakéndéka wule takwa léka hurulén jooka xéka némafwimbu roota lé déka ya hwati se wandé dae lé wun jooka hundi safé.

34 Saféléka dé wa, “Takwanya, nyéniré huréhalékéwun hambukka jémba saréka némbuli yikafre andé yanyi. Yikafre mawuli ye yitanyéni.”

35 Te dé hundi buléndéka di du nawulak Godna hundi buléndaka gena néma duna gembu di ya. Yae xaakwa di wumba néma duré wa, “Ména takwanya bu hiya. Méni wamét wumba néma du yamba yikéndé. Dé ye déka nawulak jémba yatandé.”

36 We wandaka dé Jisas wun hundi xéka dé Godna hundi buléndaka gena néma duré wa, “Méni rookéméni. Wuni ména takwanyaré yikafre huruwun hambukka sarékétaméni.”

37 Wungi wataka dé Pita, Jems, Jemsna bandi Jon diré dé wa, “Guni hafu wuni wali mé ya. Nawulak du takwa yakéndi.”

38 Wungi wandéka di dé wali yi, wumba néma duna geré. Ye di xé séfélak du takwa hérangwanda di wule takwanyaka saréfa naata némafwimbu gérandaka.

39 Xétaka di geré wulayindaka dé wa, “Métaka guni wungi gérae? Lé hiyahambalé. Baka xéndi lé hwae.”

40 Wungi wandéka di déka wangi. Wangindaka dé
deka hundi xékétaka wandéka di atéfék gwandi hafwaré.
Gwandindaka dé takwanyana yafa ayiwa, déka du hufuk
wali wungi di wulayi, takwanya hwaléné.
41 Wulaaye dé léka tambambu hura dé déka hundimbu léré
wa, “Talita kum.” Wun mo hundi angi dé: “Takwanya, sé
ramé.”
42 Jisas wandéka lé bari raama lé yitaka yataka. Léka
héki hwari tamba atéfék man yéték. Yitaka yatakaléka xe di
waréngéné.
43 Waréngénéndaka dé wa, “Mé xéké. Wun jooka
safékénguni. Nawulak du takwa xékékéndi. Hénoo nawulak
hwengut satalé.” Jisas dé wungi wa.

6

Nasaret di Jisaska hu hwe
Mat. 13:54-58

1 Jisas wun getéfa yatakataka dé déka motéfaré yi. Yindéka
di déka du di dé wali yi.
2 Ye xaakwa baka hwa nukwa dé Godna hundi buléndaka
geré wulayi. Wulaaye dé Godna hundika du takwaré dé wa.
Wandéka di séfélak du takwa xéka waréngéna di wa, “Owa.
Wun du yimbu dé wun hundi héra? Yimbu dé wun xékélelaki
héra? Dé hanja xéhafi yamben séfélak hambuk jémba dé ya.
3 Dé ge tokwa du dé. Maria lé déka ayiwa lé. Jems, Joses,
Judas, Saimon di déka bandingu di. Déka nyangengu atéfék
ambu di re, nani wali. Dika nani xékélaki. Dé néma du
yingafwe. Dé baka du dé. Yingi maki dé wun hundi wa?”
Wungi we di hélék ya déka.
4 Hélék yandaka dé Jisas wa, “Profet nak déka motéfambu
reta hundi wandét déka hém, déka gembu rekwa du takwa
akwi, déka motéfambu rekwa du takwa akwi, di déka hundi
xékénjoka hélék di ya. Nawulak getéfana du takwa déka
hundi xéka di déka xi harékétandi.”
5 Wungi wandéka di Jisaska jémba sarékéhafi yandaka
dé hanja xéhafi yandan hambuk jémba yahambandé wun
getéfambu. Ané jémba male dé ya. Baré hiyaakwa nawula
du takwaré déka tamba takandéka di yikafre ya.
6 Wun getéfambu rekwa du takwa déka hundi xékéhafi
yandaka dé Jisas saré waréké xéké. Hukémbu dé séfélak
getéfaré ye dé Godna hundi du takwaré wa saafa yi.

Jisas déka duka dé jémba hwe
Mat. 10:1, 9-14; Luk 9:1, 3-5

7 Jisas déka du tamba atéfék man yéték wandéka yandaka
dé dika hambuk hwe, di wandat duna mawulimbu téndé

haraki hamwinya yaange yindate. Hwetaka dé diré wa, “Du
yéték yéték wungi sa guni yi.
8 Hénoo, wur, yéwa hura yikénguni. Séto bangi male mé
guni hura yi.
9 Su mé sanda. Nukwa wur natafa male guni naki. Yéték
yingafwe.
10 Guni ye getéfa nak xaakwa ge nakré wulaaye wun
gembu male guni re. Wun gembu re hukémbu nak getéfaré
yitanguni.
11 Guni nak getéfaré wulayingut wun getéfambu rekwa du
takwa guna hundi xékéhafi ye, gunika hu hwendat, guni wun
getéfa yatakataka yita guna manmbu tékwa harki lété kétaka
sa guni yi. Guni wungi yangut di xe watandi, ‘Nani dika
hu hweta nani Godna hundika nani hu hwe. Hukémbu God
hurumben haraki saraki joo naniré hasa hwetandé.’ Wungi
watandi.”
12 Wungi wandéka di déka du yi. Ye di du takwaré wa,
“Hurungun haraki saraki sémbut mé guni yataka.”
13 Wungi wataka di duna mawulimbu téndé haraki
hamwinyaré wandaka di yaange yi. Baré hiyaakwa du
takwa Godka jémba saréké ndate di deka séfimbu di wel taka.
Takandaka di yikafre ya. Wungi di Jisasna du huru na hara
na yi.

Guré husandakwa du Jon dé hiya
Mat. 14:1-12; Luk 9:7-9

14 Jisasna du wungi yandaka néma du Herot dé hundi xéké.
Métaka we? Atéfék getéfambu Jisaska wata di hundi bulé.
Du takwa nawulak di wa, “Guré husandakwa du Jon hiyae
wambula dé ramé. Raama néma hambuk hérae dé wun
hambukmbu jémba ya.”
15 Wungi wandaka di nawulak wa, “Wu hanja rendé du
elaija dé.” Wungi wandaka di nawulak wa, “Wu profet dé,
hanja rendé du maki dé.”
16 We wandaka dé Herot wun jooka xéka dé wa, “Hanja
wuni wawuka di Jonéna humbu xatéké. Xatéké ndaka hiyae
némbuli dé wambula wundé raméndé.”
17-18 Hanja Herot dé déka nyama Filipna takwaré héra.
Wule takwana xi herodias. Hérandéka dé Jon wa, “Ména
nyamana takwaré haraki méni héra. God wun jooka dé
haraki hundi wa.” We wandéka dé Herot Jonéna hundika
hélék ye wandéka di déka du ye di Jonré huluke yoombu giya
di déré séndé geré hura yi.
19 Yindaka séndé gembu hwandéka lé herodias haraki
mawuli xéka lé Jonré xiyanjoka lé mawuli ya. Mawuli ye
lé déré xiyanjoka lé hurufatiké.

20 Métaka we? Herot wungi xiyanjoka hélék dé ye. Herot
dé xékélaki. Jon dé Godna hundi xékéta yikafre sémbut
hurukwa du dé. Wungi xékélakita dé Herot roo dé Jonré
xiyahambandé. Déré yikafre dé huru. Hura dé nak nak
nukwa Jon wali hundi bula dé déka hundika mawuli ye dé
saré waréké xéké.
21 Hukémbu lé herodias Jonré xiya yambuka hwaké. Herot
wandéka déka du di némafwi hénoo humbwi, déka ayiwa
déré héralén nukwa yandéka. Humbwindan hénoo sandate
wandéka di déka jémba yakwa duna néma du, xi warekwa
duna néma du, Galilimbu rekwa duna néma du, wungi di yi.
22 Ye rendaka herodiasna nyan gwande lé hétihiya.
Hétihiyaléka Herot wali hénoo sata rendé du xe di atéfék
némafwi mawuli ya. Ye dé Herot wule takwaré wakwexéké,
“Métaka nyéni mawuli ye? Mawuli yanyéka joo hwetawuni.”
23 Wataka dé wambula wa, “Nawulak jooka akwi mawuli
yanyét hwetawuni. Wuna héfa, wuna ge, wuna joo
nyéndékmbu mune hwetawuni. Wungi maki hurunjoka
wuni we. Wuni mwi hundimbu wuni we.” Herot wungi dé
wa.
24 Dé wungi wandéka lé wule takwa gwande lé léka ayi-
waré wakwexéké, “Méta jooka wawut wunika hweké ndé?”
Wungi wakwexékéléka lé léka ayiwa wa, “Guré husan-
dakwa du Jonéna humbuka watanyéni. Wataka héranyét dé
hiyandét mawuli yatawuni.”
25 Wungi waléka lé bari hari néma du rendanré yi. Ye lé
wa, “Némbuli guré husandakwa du Jonéna humbu mé xatéka
andémbu take méni wuniré hwetaméni.”
26 Wungi waléka dé Herot saréfa nae dé léré mwi hundi
wandéka di dé wali reta hénoo sandé du di akwi xéké. Saréfa
nae dé nak maki hundi wanjoka hélék ye dé wa yawundu.
27 Yawundu nae wandéka dé déka du nak ye séndé geré
wulaaye dé Jonéna humbu xatéké.
28 Xatéka dé humbu andémbu take dé wule takwaka hura
yi. Hura ye dé wule takwaka hwendéka lé léka ayiwaka hwe.
29 Wungi yandaka Jonéna du xékétaka ye di Jonéna fusa
hérae hura ye di rémé.

Jisas dé séfélak (5,000) duka hénoo hwe
Mat. 14-13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:5-13

30 Jisasna du di wambula ya déka. Yae di dé wali reta di
yandan atéfék jémbaka, wandan atéfék hundika akwi di déré
safé.
31 Saféndaka di séfélak du takwa yitaka yataka. Yitaka
yatakandaka Jisas déka du wali resétota hénoo sahambandi.
Wungi yandaka dé diré wa, “Nani hafu du takwa rehafi
hafwaré ye resétotame.”

32 Wungi wataka di gunjambé hérae hura di du takwa
rehafi hafwaré yi.
33 Di yindaka séfélak du takwa xe di déka hundi xéké. Xéka
di atéfék getéfana du takwa bari fétékéré ye di tale xaku.
34 Xakundaka dé Jisas gunjambémbu yae tukweseke
tufwambu te dé séfélak du takwaré xé. Xe déka mawulimbu
dé wa, “Sipsip balika hatikwa du rehafi yandét di sipsip bali
jémba yamba tékéndi. Wunde du takwa di wun sipsip bali
maki di.” Wungi we dé dika saréfa na. Saréfa nae dé diré
séfélak hundi wa.
35 Wandéka gérambu yandéka déka du yae di déré wa, “Ané
du rehafi hafwa dé. Nukwa a nanditandé.
36 Méni mé wamét ande du takwa atéfék getéfaré ye di deka
hénoo hérae sanda.”
37 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Yingafwe. Guni dika
hénoo hwetanguni.” Wungi wandéka di wa, “Nani dika bret
héranjoka séfélak yéwa hwetame (200 nukwana yéwa dé).
Nani ye wun du takwaka atéfék hénoo nawulak hérae dika
hwembete méni mawuli ya, o yingi maki dé?”
38 Wungi wandaka dé wa, “Bret hatika dé re? Sa guni ye
xé.” Wungi wandéka di hwaka xé. Xétaka wambula yae
di wa, “Yalefu bret natamba xéri hamwi yéték wungi dé re.”
Wungi di wa, Jisaska.
39 Wandaka dé atéfék du takwaré wa, “Guni sé naande guni
wumbu wara takumbu re.”
40 Wungi wandéka di nawulak némafwi hémémbu, nawulak
yalefu hémémbu wungi di wumbu wumbu re.
41 Rendaka dé wun yalefu bret natamba wali xéri hamwi
yéték wungi hérae dé nyirré yasawara xéta dé Godka diména
nae dé hwe. Wungi wataka bret fukae dé déka duka hwe, du
takwaka mune hwendate. Hwetaka dé wun xéri hamwi yéték
akwi dé hwe, mune hwendate.
42 Hwendéka mune hwendaka di atéfék du takwa jémba
hura sa.
43 Sandaka nawulak bret wali nawulak xéri hamwi wali
rendéka di Jisasna du wasara tamba yéti manmbu yéték di
lakwa sukweké.
44 Séfélak (5,000) du di wun bret sa. Séfélak takwa, séfélak
nyangwal akwi wumbu di reta sa.

Jisas dé gu tokumbu yi
Mat. 14:22-32; Jon 6:15-21

45 Jisasna du wungi yandaka dé diré wa, “Guni gun-
jambémbu wara guni tale yitanguni, tukweseke angé sakuré,
Betsaidaré.” Wungi wandéka déka du yindaka dé dé wali
téndé du takwaré wa, di deka getéfaré yindate.

46 Wandéka yindaka dé God wali hundi bulénjoka dé
némburé waré.
47 Gan hunyindéka déka du gunjambémbu re tukweseke
nyéndékmbu rendaka Jisas hafu dé re némbumbu.
48 Re dé xé mur yandéka gunjambé yawiwaleké́ndéka
di déka du gunjambémbu yinjoka hambuk jémba yandaka.
Xétaka ye télakénjoka hurundéka dé gu tokumbu dika yi. Ye
dé diré tenangérénjoka nae dé yi.
49 Ye gu tokumbu yindéka xe di wa, “Wu wali du nak wana.”
Wungi wataka di atéfék déré xe némafwimbu roota di wanji.
50 Wanjindaka dé bari wa, “Guni rookénguni! Ané wuni
wuni yae. Yikafre mawuli mé ya.”
51 Wungi wataka dé gunjambémbu waré. Wara dé di wali
rendéka mur yahambandé. Yahafi yandéka waréngénéta di
wa, “Owa. Wu yingi maki du dé?” Wungi wata di saré
waréké xéké.
52 Nalikambu Jisas wunde du takwaka bret hwendénka di
sarékéhambandi. Wun jooka yike yata waréngénéta di wungi
wa.

Genesaretmbu Jisas dé du takwaré huréhaléké
Mat. 14:34-36

53 Jisas déka du wali di tukweseke angé sakuré gun-
jambémbu yae di Genesaretna héfambu xaku. Xaakwa di
gunjambé hari di mimbu lékitaka.
54 Lékitaka yindaka di du takwa Jisasré xé.
55 Xétaka di atéfék getéfaré fétékéré ye di baré hiyaakwa du
takwa nyangwalré hérae di jambémbu yate hura ya. Yate
hura di Jisas téndén hafwaré yi.
56 Jisas yindén atéfék getéfaré, di baré hiyaakwa du takwa
nyangwal, séfimali haraki yandé du takwa nyangwalré yate
hari. Yate hura ye di hérangwanda téndan hafwambu taka.
Takataka di déré wa, “Méni yawundu namét di ména nukwa
wurna wambumbu male séngétakétandi.” Wungi wandaka
di déka nukwa wurmbu séngétaka di yikafre ya.

7

Godna hundi dé mandékana hundiré dé saréké́ngwandé
Mat. 15:1-20

1 Xékélelakikwa du nawulak di Jerusalemémbu re yae di
Farisina du wali wungi di hérangwandé Jisas téndénmbu.
2 Hérangwanda di xé Jisasna du nawulak tamba gu
yakéhafi hénoo sandaka. Di deka tamba gu yakéhafi yan-
daka di Farisina du diré xe di wa, “Nana hambuk hundi
xékéhambandi. Wu haraki saraki sémbut hurukwa du di.”
Wungi di wa.

3 Farisina du, séfélak Judana du akwi, deka mandéka
wandan maki wungi male tamba jémba gu yakétaka di hénoo
sa.
4 Di jondu hérandaka hafwaré yitaka yae di tamba gu
yakéte. Yakétaka di hénoo sate. Deka mandéka wandan maki
di aki, andé, hanyandé akwi di wungi male jémba yakwanyi.
5 Di wungi yandaka Jisasna du mandéka wandan maki
yahafi yandaka di Farisina du xékélelakikwa du akwi di
Jisasré wakwexéké, “Métaka di ména du nana mandéka
wandan hundi xékéhafi ye deka tamba gu yakéhafi di hénoo
sa?”
6 Wungi wakwexékéndaka dé Jisas wa, “Wuna du haraki
sémbut huruhambandi. Guni hafu yéna yakwa du guni.
Hanja Profet Aisaia ané hayindén hundi wu mwi hundi dé
hayi gunika. Angi dé hayi:

God dé wa, “Ané du takwa di wunika yikafre hundi wa.

Wungi we di wunika deka mawulimbu sarékéhambandi.

7 Di deka hambuk hundi xéka wandén maki xéka di wun
hundika wa, ‘Wu Godna hundi dé.’

Wungi maki di baka haréké wuna xi.”

God wandénéngala dé Aisaia dé hayi.

8 Guni wun du maki guni re. Guni Godna hundi xékéhafi
ye guni duna hundi male guni xéké.”
9 Wun hundi wataka dé Jisas wa, “Guni Godna hundi
xékéhafi ye nana mandéka wandan hundi male xékéta guni
wa, ‘Nani xékélelakikwa du me.’ Wungi wanguka guna
mawuli haraki dé re.
10 Hanja Moses Godna hundi dé angi wa, ‘Guni guna yafa
ayiwaré yikafre mé huru.’ Wungi wataka dé ané hundi
akwi dé wa, ‘Du nak déka yafa ayiwaka haraki saraki hundi
wandét wun duré mé xiyangut dé hiyandé.’ Wungi wandéka
wun hundi Godna nyingambu dé re.
11 Guni wun hundi xékéhafi ye guni wa, ‘Du nak déka yafa
ayiwaré angi wandét, Wuna atéfék jondu Godka hwenjoka
wuni waséke. Godka hwehafi yata wun jondu bénika yamba
hwekéwuni. Béniré yikafre hurunjoka wuni hurufatiké.
12 Wungi wata déka yafa ayiwaré yikafre yamba hu-
rukéndé.’
13 Guni wungi we guni Godna hundi xékéhafi yata guna
mandékana hundi male xékéta hundi wanguka di du takwa
akwi wungi haraki di huru. Hurundaka guni haraki saraki
sémbut akwi guni huru.” We dé diré wa.

14 Jisas wun hundi wataka dé du takwaka wandéka di déka
ya. Yandaka dé diré wa, “Guni wuna hundi mé jémba xéké.
Xéka ané hundika guni jémba xékétanguni.

15-16 Du takwana biyaré wulayikwa jonduka God dé wa,
‘Wun jondu du takwana hamwinyaré haraki yamba hu-
rukéndé.’ Du takwana mawulimbu xalekwa jooka God dé
wa, ‘Wu haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di.’ Wungi
dé wa.
17 Jisas wungi wataka dé du takwaré yatakataka dé déka
du wali di geré wulayi. Wulaaye di déka du déré wakwexéké
wun hundika.
18-19 Wakwexékéndaka dé diré wa, “Guni akwi wun
hundika xékéhambanguni, o yingi maki dé? Mé xéké. Du
takwa sandan joo deka biyaré dé naande dé di takuré dé yi.
Sandan joo deka mawuliré haraki huruhambandé.” Wungi
dé wa.

Jisas wungi wandéka nani xéké. Atéfék hénoo hamwi
wu yikafre dé. Nani nawulak hénoo hamwika yamba
yakérkémé.
20 Jisas dé wambula wa, “Du takwana mawulimbu xalekwa
jooka God dé wa, ‘Wu haraki sémbut hurukwa du takwa di.’
Wungi wataka dé, wun jooka dé xéké.
21-22 Du takwana mawulimbu haraki saraki mawuli dé
xale. Xalendéka di haraki saraki mawuli xékéta di, du wali
takwa wali haraki sémbut huruta di, sélé héraata di, du
xiyaata di, du nak duna takwa wali haraki sémbut huruta,
takwa hési takwana du wali haraki sémbut huruta, mawuli
raméta di, nak maki nak maki haraki saraki sémbut huruta
di, yénataka hundi wata di, fakumbeka séfi hafwambu
wakweta di, mawuli wiya raméta di, yénataka haraki hundi
wata di, wasowaso téta di, wangété sangété yata té.
23 Wun haraki saraki sémbut atéfék du takwana
mawulimbu dé xale. Xalendéka di haraki saraki sémbut
huru. Haraki saraki sémbut hurundaka God dika dé wa, ‘Wu
haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di.’ Dé wungi wa.”

Fonisiana takwa lé Jisaska jémba saréké
Mat. 15:21-28

24 Wun hundi wataka dé Jisas wun getéfa yatakataka dé
tairna héfaré yi. Ye dé getéfa xaakwa dé ge nakré wulayi.
Wulaaye dé déka mawulimbu wa, “Wuni ané gembu rewut
di du takwa yamba xékéndi.” Wungi wandéka di déré xé.
25-26 Xe di hundi buléndaka lé takwa hési xékétaka lé déka
bari yi. Lé Judana takwa yingafwe, lé nak téfambu yalé takwa
lé déka yi. Léka motéfa Fonisia Siriana héfambu dé re. Léka
takwanyana mawulimbu haraki hamwinya nak wulaaye
téndéka lé léka ayiwa Jisaska yi. Ye lé hwati se wandé dae
lé déré wa, “Haraki hamwinya dé té, wuna takwanyana
mawulimbu. Méni wamét dé yaange yindéte wuni we.”

27 Wungi waléka dé wa, “Nani nyangwal sandaka hénoo
hérae wasaka hwembet, wu haraki dé. Nani tale nyang-
walka hwetame.”
28 Wungi wandéka lé wa, “Néma Du, wu mwi hundi méni
we. Wuni angi wuni we. Nyangwal hénoo sandaka nawulak
héfambu xakrindéka di deka wasa hérae sa. Méni wuniré
yikafre hurumét wu yikafre dé.”
29 Wungi waléka dé léré wa, “Wungi jémba wataka némbuli
nyéna getéfaré yitanyéni. Haraki hamwinya nyéna tak-
wanyana mawuli yatakataka dé yaange yi.”
30 Wungi wandéka lé léka getéfaré wambula ye lé xé
takwanya yikafre ye jambémbu hwaléka. Xe lé xékélaki
haraki hamwinya léré yatakataka yaange yindénka.

Jisas wandéka dé waan xékéhafindé du yikafre ya
Mat. 15:29-31

31 Hukémbu tairna héfa yatakataka Saidonéna héfambu ye
dé Dekapolisna héfambu ye dé Jisas Galilina tukwesekembu
xaku.
32 Ye xakundéka di du nakré hura yi déka. Wun du waan
xékéhafindé, hundi akwi buléhafindé. Wun duré hura ye di
Jisasré wa, déré tamba takandéte.
33 Wandaka dé Jisas wun duré hura dé, wunde du takwaré
yatakataka dé ye bér hafu té. Te dé Jisas déka sékétamba yéték
wun duna waanéna yambumbu takataka simbar séxae dé
déka sékétambambu wun duna tékalimbu taka.
34 Takata dé nyirré yasawara xé. Yasawara xe, saréfa nae
dé yanambi hérae dé déka hundimbu wa, “Efata.” We dé wa.
Mo hundi angi dé: Mé nafwi.
35 Jisas wungi wandéka dé jémba xéké. Xékéndéka déka
tékali yikafre yandéka dé jémba bulé.
36 Buléndéka dé Jisas du takwaré waleka xe dé diré wa,
“Wun jooka safékénguni.” Wungi wandéka di déka hundi
xékéhafi ye di wun jooka hundi wa saafa yi.
37 Wa saafa yindaka xéka waréngéna di wa, “Owa. Wu
yingi maki du dé? Yikafre male jémba dé ye. Yandéka di
hundi xékéhafi yandé du takwa di jémba xéké. Hundi buléhafi
du takwa di hundi bulé.” We di wa.

8

Jisas dé séfélak (4,000) du takwaka hénoo hwe
Mat. 15:32-39

1-2 Nakémba nukwa séfélak du takwa ye di hérangwandé,
Jisas téndénmbu. Hérangwanda re hénooka hiyandaka Jisas
wandéka déka du déka yandaka dé diré wa, “Wun du takwa
nukwa hufuk wuni wali re deka atéfék hénoo bu sasékenda,
némbuli hénoo wali rendaka dika wuni saréfa nae.

3 Nawulak di afaké téfambu di ya. Wuni dika hénoo
hwehafi yawut di deka getéfaré wambula ye yambumbu
hénooka hiyatandi.”
4 Wungi wandéka di déka du déré wa, “Ané du rehafi hafwa
dé. Yingi maki nani séfélak du takwaka hénoo hwetame?”
5 Wungi wandaka dé Jisas diré wakwexéké, “Bret hatika dé
re?” Wungi wakwexékéndéka di wa, “Bret angé tamba yétiyéti
angé tamba hufuk dé re.”
6 Di wungi wandaka dé atéfék du takwaré wa, “Guni sé
naande re héfambu.” Wungi wandéka rendaka dé wun
yalefu bret hérae dé Godka diména nae dé bret fukae dé déka
jémba hurukwa duka hwe, du takwaka mune hwendate.
Hwendéka di mune hwe.
7 Nawula yalefu xéri hamwi akwi di hura ya. Jisas wun xéri
hamwi hérae dé Godka diména nae dé déka jémba hurukwa
duka hwe, du takwaka mune hwendate.
8 Hwendéka mune hwendaka di atéfék jémba hura sa.
Sandaka dé Jisas fukandén bret nawulak wali xéri hamwi
nawulak wali rendéka di Jisasna du wasara angé tamba
yétiyéti angé tamba hufuk wungi di lakwa sukweké.
9 Séfélak (4,000 maki) du takwa di wumbu reta sa. Rendaka
Jisas wandéka di du takwa yi deka getéfaré.
10 Yisékendaka Jisas déka du wali gunjambémbu wara di
Dalmanutana héfaré yi.

Farisina du di Jisasré wakwexéké hambuk jémba yandéte
Mat. 16:1-4

11 Farisina du nawulak yae di Jisas wali warunjoka nae di
ya. Yae di deka mawulimbu di wa, “God wandéka dé Jisas ya,
o du male du wana?” Wungi saréka di déré wa, “Méni hanja
xéhafi yamben hambuk jémba nak yataméni. Yamét nani xe
xékélakitame, God wandéka méni ya.”
12 Wungi wandaka dé Jisas hélék ye dé wakwexéké,
“Métaka guni némbuli rekwa du takwa guni hanja xéhafi yan-
gun hambuk jémbaka wakwexéké? Wungi yamba xékénguni.
Mwi hundi wuni guniré we.”
13 Wungi wataka diré yatakataka déka du wali gun-
jambémbu wambula wara di tukweseke angé sakuré yi.

Farisina yénataka hundika akwi Herotna yénataka hundika akwi dé Jisas wa
Mat. 16:5-12

14 Jisasna du bretka yike ye di natafa bret male di hérae
hura yi gunjambémbu.
15 Yindaka dé Jisas diré ané sataku hundi hambukmbu dé
wa, “Mé guni xékélaki na. Farisina du, Herot akwi, deka yis
hurukénguni.”

16 Wungi wandéka di di hafu bula di wa, “Nani bret
nawulak hurehafi yambenka dé we. Wungi yambenka dé
bret némafwi yandéte takandaka joo yiska dé wa.”
17 Wungi buléndaka dé xéka dé wa, “Guni yingi guni we,
‘Nani bret yingafwe.’ Métaka guni wungi we? Guni wungi
wata guni wuna hambukka xékélakihambanguni. Guna
mawulimbu yike guni ye, o yingi maki dé?
18 Guna dama wundé té. Métaka guni xéhafi ya? Guna
waan wundé té. Métaka guni hundi xékéhafi ya? Métaka guni
guna mawulimbu jémba sarékéhafi ya?
19 Hanja séfélak (5,000) duka bret natamba fukae hwewuka
di sa. Sandaka nawulak rendéka wasara hatika guni lakwa?”
Wungi wakwexékéndéka di wa, “Wasara tamba atéfék man
yéték nani lakwa.”
20 Wungi wandaka dé wa, “Hanja nak nukwa séfélak (4,000)
du takwaka bret angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk fukae
hwewuka di sa. Sandaka nawulak rendéka wasara hatika
guni lakwa?” Wungi wakwexékéndéka di wa, “Wasara angé
tamba yétiyéti angé tambambu hufuk nani lakwa.”
21 Wungi wandaka dé diré wa, “Wu mwi hundi dé. Wungi
we métaka guni wuna hambukéka xékéhafi ye?” Jisas dé
wungi wa.

Jisas dé dama hiyandé duré huréhaléké

22 Hukémbu Jisas déka du wali yae di Betsaidambu xaku.
Xakundaka di dama hiyandé du nakré hura yi Jisaska. Hura
ye di Jisasré wa, déka tamba wun duré takandéte.
23 Wandaka dé wun duna tambambu hurundéka bér
getéfa yatakataka bér yi. Ye yambumbu te dé simbar déka
damambu séxataka dé Jisas déka tamba taka déka damambu.
Damambu takataka dé wakwexéké, “Némbuli nawulak joo
méni xé?”
24 Wakwexékéndéka wun du xe dé wa, “Duré mi maki wuni
xé. Xéwuka di yitaka yataka.”
25 Wungi wandéka dé wambula tamba taka déka
damambu. Takandéka dé hambukmbu xéndéka déka dama
yikafre yandéka dé jémba xé.
26 Jémba xéndéka dé Jisas wa, “Ména geré sa yi. Wun
getéfaré wambula yikéméni.”

Pita dé hundi wa Jisaska
Mat. 16:13-16; Luk 9:18-20

27 Jisas wungi wataka déka du wali wungi di yi, Sisaria Fil-
ipaimbu rekwa getéfaré. Yambumbu ye dé diré wakwexéké,
“Du takwa wunika yingi di we?”
28 Wungi wakwexékéndéka di wa, “Ménika nawulak di wa,
‘Dé guré husandakwa du Jon dé.’ Nawulak di ménika wa, ‘Dé

elaija dé.' Nawulak di ménika wa, 'Dé hanja rendé profet nak dé.' Wungi di wa."

29 Wungi wandaka dé diré wakwexéké, "Guni hafu yingi maki guni wunika we?" Wungi wakwexékéndéka dé Pita wa, "Méni naniré yikafre hurumété God wasékendén du Krais méni."

30 Wungi wandéka dé diré wa, "Wun hundi nak du takwaré wakénguni."

Jisas hiyae wambula ramétendékaka dé hundi wa
Mat. 16:21-28; Luk 9:22-27

31 Jisas wungi wataka dé déka duré angi wa, "Hukémbu getéfana néma du akwi, prisna néma du akwi, xékélelakikwa du akwi di Duna Nyanré haraki saraki sémbut hurutandi. Hura di wungi wunika hu hwetandi. Wunika hu hweta wuniré xiyandat hiyatawuni. Hiyae wuni nukwa hufuk yindét wambula ramétawuni."

32 Wungi we dé sataku hundi wahafi ya. Yandéka di jémba xéké. Xéka dé Pita déré hura ye dé wa, "Wungi wakéméni."

33 We wandéka dé Jisas waleka déka duré xe dé Pitaré wa, "Méni satan méni, mé yaange yi. Méni Godna hundi xékéhambaméni. Méni ané héfambu rekwa duna hundi méni xéké." Wungi dé wa.

34 Wataka dé wambula wandéka di séfélak du takwa déka du akwi di déka ya. Yandaka dé diré wa, "Guni wuni wali yae wuna jémba yanjoka mawuli ye angi yatanguni. Guni guna mawuli yanguka yatakatanguni. Yatakataka guni wunika saréka angi watanguni, 'Nani déka jémba yatame. Ye nani hangéli hérae mimbu hiyambet wu méta yakéndé. Néma joo yingafwe.' Wungi we wuna jémba hurutanguni.

35 Wunika sarékékwa du takwa wuna jémba hurusékendat wuna mama du diré xiyandat di wuni wali jémba reséketandi wungi re wungi re. Wunika sarékéhafi yakwa du takwa deka séfika male sarékéta, deka jémba male yata di hiyae fakutandi. Wuni wali yamba rekéndi.

36 Du takwa ané héfana joo atéfék héraata, deka jémba male yata hiyae yingi maki nae di jémba reséketandi? Yingafwe. Jémba yamba rekéndi.

37 Di Godna getéfaré yinjoka mawuli yata yéwa hwetandi, o yingi maki dé? Yingafwe. Di yamba yikéndi.

38 Némbuli rekwa séfélak du takwa di haraki saraki sémbut huruta di Godna hundi xékéhambandi. Hukémbu wuna yafa wunika hambuk hwendét Duna Nyan nukwa larékwa maki gayatawuni. Ensel wali gayatawuni. Gayae wuni hu hwetawuni, wunika hu hwekwa du takwaka."

9

1 Wungi wataka dé Jisas diré wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Guni ambu tékwa du takwa nawulak hiyahafi te guni God ané héfa hatindéka nukwa némafwi hambuk xakundét xétanguni. Wuni guniré mwi hundimbu wuni we.” Dé Jisas wungi wa.

Jisasna séfi waleka dé nak maki xaku
Mat. 17:1-13; Luk 9:28-36

2 Nukwa gwongofu yindéka dé Jisas, Pita, Jems, Jonré wungi hérae di némafwi némbu nakré wari. Wara di hafu di wumbu re. Re xéndaka Jisasna séfi waleka dé nak maki xaku.
3 Déka nukwa wur dé wama male xaku. Ané héfambu rekwa du nukwa wur yakwanyindat, wungi maki wama yamba xakukéndi.
4 Xakundéka hanja rendé profet Moses wali elaija wali Jisas wali hundi buléndaka di Jisasna du hufuk di xé.
5-6 Xétaka di némafwimbu roo. Roondaka dé Pita déka mawulimbu dé wa, “Méta hundi watawuni?” We dé Jisasré wa, “Néma du, nani ambu rembeka yikafre dé. Nani ge hufuk totame. Ménika nak, Moseska nak, elaijaka nak.”
7 Wungi wandéka buwi nak gayae dé diré takatéfi. Takatéfindéka dé buwimbu hundi nak xaakwa dé wa, “Ané wuna nyan dé. Déka wuni némafwimbu mawuli ye. Guni déka hundi mé xéké.”
8 Wungi wandéka xékétaka di xé Jisas male téndéka. Nak duré xéhambandi.
9 Dé wun némbumbu gayae dé Jisas diré wa, “Mé xéké. Némbuli guni xéngun jooka nak duré safékénguni. Duna Nyan hiyawut God wandét raméwut guni wun jooka safétanguni.”
10 Wungi wandéka di nak duré saféhambandi wun jooka. Di hafu bula di wakwexéké, “Hiyae raméndét wu méta hundi dé?”
11 Jisasna du di déré wakwexéké, “Xékélelakikwa du di angi wa, ‘Hanja rendé profet elaija tale yatandé. Yandét God wasékendén du Krais hukémbu yatandé.’ Métaka di wungi we?”
12 Wungi wandaka dé wa, “Wu mwi hundi di wa. elaija tale yatandé. Yae dé Kraisna yambu hurutandé. Wun hundika sarékéta wunika akwi mé saréké. Godna nyingambu rekwa hundi wandé maki Duna Nyanré haraki saraki sémbut huruta wunika hu hwetandi. Métaka we di wun hundi hayi?
13 Wuni guniré wuni we. elaija wundé yandé. Yandéka du nawulak di déré haraki huru. Hanja wun jooka akwi di Godna nyingambu hayi.” Jisas dé wungi wa.

Haraki hamwinya hura téndé nyanré dé Jisas huréhaléké
Mat. 17:14-19; Luk 9:37-43

14 Jisas, Pita, Jems, Jon wali wungi di naande yi Jisasna
nawulak duka. Naande ye di xé séfélak du takwa di wali
hérangwanda téta xékélelakikwa du di wali warundaka.
15 Xéndaka di atéfék du takwa Jisasré xe di waréngéné.
Waréngéna di déka fétékéré ye di déré wa, “Ménawa. Méni
wundu.”
16 Wungi wandaka dé Jisas déka duré wakwexéké, “Méta
hundi guni di wali bulé?”
17 Wungi wakwexékéndéka dé, du nak dé wa, “Néma du,
wuna nyan wuni hura yae ménika. Haraki hamwinya nak
dé té déka mawulimbu. Téndéka dé hundi buléhafindé.
18 Wun haraki hamwinya déré hambukmbu hura dé
héfambu xakri. Xakrindéka dé wama simbar déka hundimbu
dé xaku. Xakundéka némbi tita dé déka séfi hambuk dé ya.
Talembu ména duré wuni wa, di wandat haraki hamwinya
yaange yindéte. Wawuka di wungi hurunjoka di hurufatiké.”
Dé wungi wa.
19 Wandéka dé Jisas wun du takwaré wa, “Yingi maki dé?
Guni wunika jémba sarékéhambanguni. Wuni séfélak bafu
guni wali yita téwuka guni wunika jémba sarékéhambanguni.
Guni wun nyan wunika mé hura ya.”
20 Wungi wandéka déré hura yandaka dé déré hura téndé
haraki hamwinya Jisasré xétaka dé wumba nyanré xasémeki.
Xasémekindéka dé héfambu xakre yawiwaleléndéka dé wama
simbar déka hundimbu xaku.
21 Xakundéka dé Jisas déka yafaré wakwexéké, “Hatika héki
hwari dé wungi re?” Wungi wakwexékéndéka dé wa, “Yalefu
nyan rendéka dé xaku.
22 Séfélak nukwa dé wun haraki hamwinya déré gumbu
akwi, yambu akwi, yakindéka dé xakre dé hiyanjoka huru.
Ména hambukka yawundu nae wamét wuna nyan yikafre
yatandé.”
23 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Métaka méni wungi we? Du
takwa Godka jémba sarékéndat di atéfék joo hali hurunda.”
24 Wungi wandéka dé wun nyanéna yafa hambukmbu dé
wa, “Godka wuni yalefu wuni saréké. Méni wuniré yikafre
hurumét wuni Godka némafwimbu sarékétawuni.”
25 Wungi wandéka dé Jisas xé séfélak du takwa fétékéra
yae hérangwandéndaka. Xe dé wun haraki hamwinyaré wa,
“Méni déré hura téméka dé wumba nyan hundi buléhafi yata
hundi xékéhambandé. Méni déré yatakataka sa yaange yi.
Yaange ye méni wambula déka mawuliré wulayikéméni.”
26 Wungi wandéka dé némafwimbu waanje dé wun nyanré
dé némafwimbu xasémeka yaki. Xasémekitaka dé déré

yatakataka dé yaange yi. Yindéka dé wun nyan hiyandé du maki dé hwa. Hwandéka di du nawulak wa, “Dé bu hiya.”
27 Wungi wandaka dé Jisas déka tambambu hura haréké́ndéka dé raama té.
28 Dé yikafre ye raméndéka Jisas déka du wali di gekoré wulayi. Wulaaye di di hafu reta di déka du déré wa, “Nani wun haraki hamwinyaré wambeka dé yaange yihambandé. Métaka nani wun jémba yanjoka hurufatiké?”
29 Wungi wakwexéké́ndaka dé wa, “Wun jooka Godré watanguni. Godré tale wangut, wunde haraki hamwinya yaange yitandi. Guni Godré wahafi yangut haraki hamwinya guna hundi xékéhafi ye yamba yaange yiké́ndi.” Dé wungi wa.

Jisas dé wambula wa, “Wuni hiyae ramétawuni.”
Mat. 17:22-23; Luk 9:44-45

30 Jisas déka du wali wun getéfa yatakataka di Galilina héfambu yitaka yataka. Yitaka yatakata dé déka duré wa, “Nawulak du takwa naniré xéndate hélék wuni ye. Nani nakélak yimbet
31 wuni hundi nawulak gunika watawuni.” Wungi wataka dé dika ané hundi wa, “Hukémbu du nak wuna mama duka Duna Nyan hwetandé. Hwendét wuniré xiyandat hiyatawuni. Hiyae re nukwa hufuk yindét wambula ramétawuni.”
32 Wungi wandéka di wun hundi jémba xékéhambandi. Ye wun hundika déré wakwexéké́njoka di roo.

Héndé néma du dé?
Mat. 18:1-5; Luk 9:46-48

33 Hukémbu di kaperneamré yi. Ye xaakwa di geré wulayi. Wulaaye dé Jisas déka duré wakwexéké, “Yambumbu yita méta hundika guni bulé?”
34 Wungi wakwexéké́ndéka di hundi buléhambandi. Yambumbu yita di hafu bula di wa, “Héndé naniré sarékéngwanda nanika néma du rete?” Wungi wata di roo di Jisas wali hundi buléhambandi.
35 Yandaka dé re dé diré wa, “Guni mé yae xéké. Guni tale yinjoka mawuli ye, guni hukétéfi yitanguni. Guni néma du renjoka mawuli ye, guni atéfék du takwaka jémba yakwa du retanguni.”
36-37 Wungi wataka dé nyan nakré hura wandéka dé deka nyéndékmbu té. Téndéka dé wun nyanré huruta dé diré wa, “Mé xéké. Du takwa wunika sarékéta ané nyanré yikafre hurundat, wuniré akwi yikafre hurutandi. Di wuniré yikafre hurundat wuniré wandéka yawun duré akwi di yikafre hurutandi.”

Déka hu hwehafi yakwa du déka du retandi Jisas wungi dé wa
Luk 9:49-50

38 Jisas wun hundi wandéka dé Jon déré wa, “Néma du, du nak ména ximbu haraki hamwinyaré wandéka yaange yindaka nani xé. Dé nani wali yitaka yatakahambandé. Yandéka nani déré wa, wun jémba yandémboka.”
39 Wungi wandéka dé Jisas déré wa, “Wun jémba yakwa duré haraki hundi wakénguni. Wuna ximbu hambuk jémba yakwa du wunika bari haraki hundi yamba wakéndé.
40 Nanika hu hwehafi yakwa du wu nana du di re.
41 Mwi hundi wuni guniré we. Du takwa guni wuna duré xe angi wandat, ‘Wun du di Jisasna jémba yakwa du di. Diré yikafre hurutame. Di hulinguka hiyae yandat dika hulingu hwetame.’ Wungi we di wun yalefu jémba yandat God wun yalefu jémbaka yike yamba yakéndé. Hukémbu wun yikafre jémba hasa hurutandé diré. Mwi hundimbu wuni guniré we.” Jisas dé wungi wa déka duré.

Di haraki saraki sémbut hurundamboka dé Jisas hundi wa
Mat. 18:6-9; Luk 17:2

42 Wun hundi wataka dé angi wa: “Ané yalefu nyangwal di wuna hundi jémba xéké. Du nak wandét wunde nyangwal nak déka hundi xéka wuna hundi yatakandét God wungi wandé duré hasa hangéli hwetandé. Wu némafwi haraki joo dé. Wun duré déka holéméngimbu némafwi motu lékitaka déré yakisandandat, dé tukweseke gumbu naande dé hulingu se dé hiyandét, wu yalefu joo dé.
43-44 Guna tamba haraki saraki sémbut hurundét guni wun tamba mé xatéka yaki. Guna natafa tamba male téndét wun haraki saraki joo yahafi ye Godna hémémbu xakungut wu yikafre dé. Guna tamba yéték téndét guni wun haraki saraki sémbut hurutaka hukémbu haraki hafwaré naande yingut, wu haraki dé.
45-46 Guna man haraki saraki sémbut hurundét guni wun man mé xatéka yaki. Guna natafa man male téndét wun haraki saraki joo yahafi ye Godna hémémbu xakungut, wu yikafre dé. Guna man yéték téndét guni wun haraki saraki sémbut hurutaka hukémbu haraki hafwaré naande yingut wu haraki dé.
47 Guni guna dama haraki saraki jooré xe wun haraki saraki sémbut yanjoka mawuli yangut wun dama mé héreki. Guna natafa dama male téndét wun haraki saraki joo yahafi ye Godna hémémbu xalengut wu yikafre dé. Guna dama yéték téndét guni wun haraki saraki sémbut hurutaka hukémbu haraki hafwaré naande yingut wu haraki dé.

48 Wumba hafwambu ya yanéta wungi re wungi re dé.
Yanéndéka di fusambu sakwa hawe yamba hiyakéndi.”
49 Wun hundi wataka dé wa, “Nani hunyi hénoombu
takambet, dé yikafre yatandé. Wungi maki God wandét
ya maki yanéndét guni atéfék hangéli hura hukémbu yikafre
yatanguni.
50 Hénoo résék yandéte nani hunyi taka. Hunyi yikafre
yahafi yandét yingi maki yambet wambula yikafre yatandé?
Yingafwe. Yikafre wambula yamba yakéndé. Hénoombu
yikafre hunyi takambet wun hénoo yikafre yatandé. Guni
hunyi maki ye guni atéfék du takwaré yikafre yatanguni. Ye
guni di wali natafa mawuli hérae jémba retanguni.” Jisas dé
wungi wa.

10

Deka takwa yatakandamboka dé Jisas wa
Mat. 19:1-9

1 Wun getéfa yatakataka Judiana héfaré ye yatakataka
di Jisas déka du wali jordan xérimbu di xaki. Xaake
angé sakumbu téndaka di séfélak du takwa Jisaska ye di
hérangwanda. Hérangwandéndaka dé Jisas déka sémbut hu-
rundéngalaka dé wambula diré Godna hundi wa.
2 Dé wungi wandéka di Farisina du nawulak di déka
yi. Ye deka mawulimbu di wa, “Nani déré nak jooka
wakwexékémbet wafewana dé haraki saraki hundi wandét
nani déré duna makambu takatame?” Wungi saréka di déré
wa, “Godna hambuk hundi yingi dé wa? Du nak déka takwa
déré yatakataka yiléte wandét wu yikafre dé, o yingafwe?”
3 Wungi wandaka dé diré wa, “Wun jooka nana mandéka
Moses yingi dé wa?”
4 Wungi wandéka di wa, “Moses dé wa, ‘Du nak déka takwa
déré yatakataka yiléte we dé tale nyinga nak hayitandé wun
jooka. Nyingambu haaye dé léré hwetaka dé wa lé déré
yatakataka yiléte.’ Moses dé wungi wa.”
5 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni atéfék Godna hundi
xékéhafi yakwa du takwa renguka dé Moses gunika wun
hundi hayi.
6 Hanja God du nawulak deka takwaré yatakandate God
wahambandé.
7 Wungi hayitaka ané hundi akwi dé hayi: Du déka yafa
ayiwa yatakataka dé takwa hérae bér natafambu retambér.
8 Reta bér natafa séfi xaakwa retambér. Wun hundika
sarékétame. Du takwa hérae ya bér natafambu bér re. Natafa
séfi xaakwa bér re. Séfi yéték yingafwe.

9 God bérka dé wa, ‘Natafa séfi xaakwa bér re.’ Wungi
wandét dé du nak déka takwaré yamba wakéndé, lé déré
yatakataka yiléte.” Jisas diré dé wungi wa.
10 Wataka dé déka du wali di geré wulayi. Wulaaye di wun
hundika Jisasré wakwexéké.
11 Wakwexékéndaka dé diré wa, “Du déka takwaré
yatakandét yilét dé hési takwa hérae dé wule takwa wali
haraki sémbut dé huru.
12 Takwa léka duré yatakataka nak duka ye lé wun du wali
haraki sémbut lé huru.” Wungi dé wa.

Jisas dé yalefu nyangwalré yikafre huru
Mat. 19:13-15; Luk 18:15-17

13 Du takwa di yalefu nyangwalré Jisaska hura ya, dé diré
tamba séngétakéndéte. Hura yandaka di Jisasna du xe di diré
haraki hundi wa.
14 Haraki hundi wandaka dé xétaka rékambambu we dé
déka duré wa, “Yalefu nyangwal mé taka yanda wunika.
Yandat guni diré haraki hundi wakénguni. Godna héfambu
rekwa du takwa wu yalefu nyangwal maki di.
15 Mwi hundi wuni guniré we. God néma du reta déka
du takwaka jémba hatitandé. Dé wungi hatindéka di yalefu
nyangwal yikafre mawuli di ya Godka. Nawulak du takwa
yalefu nyangwal maki yatandi. God wun du takwaka jémba
hatindéka di yikafre mawuli yata, di déka héfambu retandi.
Nawulak du takwa yalefu nyangwal maki yahafi yatandi.
Wunde du takwaka God hatinjoka wandét, di hélék ye di
déka héfaré yamba wulayikéndi.”
16 Wungi wataka dé nyangwalré nak nak hérae dé déka
tamba dé deka anéngambambu takataka dé wa, “God guniré
yikafre hurutandé.” Dé wungi wa.

Xérénjuwi mama du
Mat. 19:16-30; Luk 18:18-30

17 Jisas wambula yambumbu yinjoka yandéka dé du nak
déka yae dé déka hwati se wandé da. Dae dé wa, “Méni
yikafre du méni Godna jémbaka méni naniré wakwe. Méni
mé wa. Métaki nae wuni huli hamwinya hérae wungi re
wungi re jémba reséketawuni?”
18 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Métaka méni wunika
‘Yikafre du’ na? God hafu dé yikafre du dé re.
19 God wandéka Moses wandén ané hambuk hundi méni
xéké: Du takwaré xiyakéméni. Méni nak duna takwa wali
haraki saraki sémbut hurukéméni. Sélé hérakéméni. Nak
duka yénataka hundi wakéméni. Yéna yahafi ye nak duna joo
hérakéméni. Méni ména yafa ayiwaré yikafre huru. Moses
wun hundi wandéka méni xéké.”

20 Wungi wandéka dé wa, “Néma du, wuni yalefu nyan te
wuni wun hambuk hundi wuni xéké. Ané nukwa akwi wuni
xéké.”
21 Wungi wandéka dé Jisas wun duka xe dé déka mawuli
mawuli ye dé wa, “Méni nakémba jooka yingafwe méni ye.
Méni takamén atéfék joo nak duka hwetaka yéwa hérae méni
jambangwe du takwaré hwetaméni. Hwemét God méniré
yikafre hurundét hukémbu méni Godna getéfaré ye wumbu
jémba male reséketaméni. Méni jambangwe du takwaré yéwa
hwetaka wambula yae méni wuni wali yite.”
22 Wungi wandéka dé wun hundi xékétaka dé déka biya
mawuli xak dé ya. Métaka we? Dé séfélak xérénjuwi diré baka
hwenjoka hélék dé ye.
23 Wun du yindéka Jisas déka duré xe dé wa, “Xérénjuwi
mama du takwa nakélak nakélak ye di Godna héfaré yamba
wulayiséndi. Di Godna héfaré wulayinjoka mawuli yandat,
wu némafwi jémba dé.”
24 Wungi wandéka di déka hundi xéka di waréngéné.
Waréngénéndaka dé wa, “Gunawa, mé xéké. Du takwa Godna
héfaré wulayinjoka di mawuli yandat, wu némafwi jémba dé.
25 Kamel bali nak nukwa wur hundafanéndaka ram-
ina yambumbu wulayinjoka mawuli ye, wu yalefu jémba
yatandé. Xérénjuwi mama du takwa Godna héfaré wulayin-
joka mawuli yandat, wu némafwi jémba dé.”
26 Wungi wandéka di waréngéna di di hafu buléta di wa,
“Owa. Xérénjuwi mama du takwa Godna héfambu wulay-
injoka némafwi hambuk yandat, yingi maki jambangwe du
takwa Godna héfambu wulaaye jémba reséketandi, wungi re
wungi re? Wu yingafwe. Godna héfambu wulayinjoka di
hurufatikétandi.”
27 Wungi wandaka dé wa, “Du takwa deka hambukmbu
jémba ye, di Godna héfambu yamba wulayiséndi. God hafu
dé hambuk dé. God atéfék joo hali hurundé.”
28 Wun hundi wandéka dé Pita wa, “Mé xéké. Nana atéfék
jondu yatakataka nani ména jémba yata méni wali me yitaka
yatake.”
29-30 Wungi wandéka dé wa, “Mwi hundi wuni guniré we.
Wunika jémba sarékékwa du takwa Godna hundi wanjoka
nae di deka ge, nyamangu, bandingu, nyangengu, heengu,
ayiwa, yafa, nyangwal, yawi yatakandat God némbuli diré
yikafre hurundét di séfélak ge, nyamangu, bandingu, nyan-
gengu, heengu, ayiwa, nyangwal, yawi akwi hératandi. Di
wuna hundi wandat du nawulak diré haraki hurutandi.
Hukémbu di jémba retandi wungi re wungi re. Mwi
hundimbu wuni guniré we.
31 Ané hundi akwi mé xéké. Némbuli rekwa séfélak néma du

takwa hukémbu baka du takwa retandi. Némbuli baka rekwa séfélak du takwa di hukémbu néma du takwa retandi.” Jisas dé wungi wa.

Yambu hufuk dé Jisas wa, hiyae wambula ramétendékaka
Mat. 20:17-19; Luk 18:31-33

32 Hukémbu Jisas déka du wali wungi di Jerusalemré yi. Dé yambumbu tale yindéka di Jisasna du xe waréngéna di wa, “Owa. Wun getéfaré wambula yinjoka dé roohambandé.” Wungi wandaka di déka hukémbu yikwa du takwa déré xe di roo. Yambumbu ye Jisas déka duré male dé hundi wa, déka xakutekwa jooka.
33 Dé wa, “Mé xéké. Némbuli nani Jerusalemré andé warikwe. Warimbet di Duna Nyanré hérae prisna néma du, xékélelakikwa du akwi deka makambu wuniré takatandi. Takataka di wuniré xiyatendakaka watandi. We di nak téfana duka wuniré hwetandi.
34 Hwendaka hérae di wuniré haraki hundi wata wuniré simbar séxatandi. Rami wali yoombu xiyataka wuniré xiyandat, hiyatawuni. Hiyae wuni nukwa hufuk hwae wuni wambula ramétawuni.” Wungi dé Jisas wa.

Jems bér Jon néma du renjoka bér mawuli ya
Mat. 20:20-28

35 Jisas wungi wandéka bér Sebedina nyan yéték Jems bér Jon déka yi. Ye bér wa, “Néma du, ani ménika wanat nak joo méni huruméte ani mawuli ye.”
36 Wungi wambéka dé wa, “Méta yawute béni mawuli ya?”
37 Wungi wandéka bér wa, “Hukémbu méni némafwi hambuk ye du takwaka néma du re, méni wamét ana nak ména yika tamba sakumbu rendét, nak ména aki tamba sakumbu retandé. Ani wumbu re nawulak du takwaka néma du retaani. Wungi ani mawuli ya.”
38 Wungi wambéka dé wa, “Béni wunika wambéka jooka xékélakihambambéni. Béni wuna hanyandémbu satambéni? Béni wuni nandiwun guré nanditambéni?” Jisas dé wungi wa. Mo hundi angi dé, wun hanyandé déka hératendéka hangéli dé. Wun guré nandindén hiyatendékaka dé we.
39 Wungi wandéka bér wa, “Xéxé. Hérataani.” Wungi wambéka dé wa, “Béni wuna hanyandémbu satambéni. Béni wuni nandiwun guré nanditambéni. Wu mwi hundi dé.
40 Hukémbu héndé wuna yika tamba sakumbu rete, héndé wuna aki tamba sakumbu rete? Wuni wun jooka yamba wakéwuni. Wu wuna hundi yingafwe. Wumbu retekwa duka God hanja déka mawulimbu dé wa.”
41 Wun hundi wandéka di Jisasna du tamba atéfék wun jooka xéka di Jems bér Jonré rékambambu wa.

42 Wandaka dé Jisas wandéka yandaka dé diré wa, “Guni
xéké. Nak téfana néma du nawulak di du takwaka hambuk
ye di wa, deka hundi jémba xéka di deka jémba yandate.
43-44 Guni di yandaka maki yakénguni. Guni wali rekwa du
nak Godna makambu néma du renjoka mawuli yandét, dé
guna jémba yakwa du retandé. Re dé guna hundi xéka dé
wangun maki jémba yatandé.
45 Duna Nyan wungi wuni ya. Du takwa wunika jémba
yandate yahambawuni. Wuni du takwaka jémba ye diré
yikafre hurunjoka wuni ya. Wuni hiyae séfélak du takwaré
satanéna tambambu hérawut di God wali jémba rendate wuni
ya.” Jisas dé wungi wa déka duré.

Jisas dama hiyandé duré dé huréhaléké
Mat. 20:29-34; Luk 18:35-43

46 Hukémbu Jisas déka du wali Jerikoré di yi. Ye xaakwa
Jeriko yatakataka di séfélak du takwa wali di yambumbu
yi. Yindaka dé dama hiyandé du nak yambumbu re dé du
takwana yéwa héranjoka dé wa. Wun du dé Timeusna nyan
Bartimeus dé.
47 Wungi wata re dé hundi xéké Nasaretna du Jisas
yindéka. Xéka dé Jisasré hambukmbu wakwexéka dé wa,
“Ménawa, Devitna mandéka, wunika mé saréfa na.”
48 Wungi wandéka séfélak du takwa di déré haraki hundi
wa, “Nakélak sé nandé re.” Wungi wandaka dé nakélak
rehambandé. Wambula wakwexéka dé wa, “Néma Du,
Devitna mandéka, wunika mé saréfa na.”
49 Wungi wandéka Jisas xékétaka yambumbu te dé wa,
“Wun duré mé wa wunika yandéte.” Wungi wandéka di
dama hiyandé duré wa, “Jisas dé we, déka yiméte. Méni sé
ramé. Yikafre mawuli yataméni.”
50 Wungi wandaka dé yifa yandéka sama rendén nukwa
wur yakitaka dé raama yi Jisaska.
51 Ye xakundéka dé déré wakwexéké, “Méniré méta yawute
méni mawuli ye?” Wungi wakwexékéndéka dé dama hiyandé
du wa, “Néma du, dama wambula xénjoka wuni mawuli ye.”
52 Wungi wandéka dé wa, “Méni némbuli yitaméni. Méniré
huréhalékéwun hambukka jémba sarékéméka némbuli ména
dama yikafre wundé yandé.” Wungi wandéka déka dama
bari yikafre yandéka dé jémba xé. Xe dé Jisas wali yam-
bumbu yi.

11

Jisas néma du reta dé Jerusalemré wulayi
Mat. 21:1-9; Luk 19:29-38; Jon 12:12-15

1-2 Jisas déka du wali di Jerusalemré wara di betfagembu
xaku. Xaakwa di xé Betani wali Oliv Némbu wali walémba
rendéka. Wumbére getéfa yéték Oliv némbu walémbambu bér
té. Xe xakunjoka ye Jisas dé déka du yétékré wa, “Béni wun
getéfaré wulaaye xétambéni, donki nyan nak téndéka. Mimbu
lékindaka dé té. Hanja du déka bunungulmbu rehambandé.
Béni déka yoo lukwa hura mé béni ya.
3 Yambét du nak béniré angi wakwexékéndét, ‘Méta yanjoka
béni wun donki nyan lukwa hura yi?’ Wungi wandét béni
angi watambéni, ‘Nana néma Du dé wun donkika mawuli ya.
Dé bari hura yitandé.’ Wungi déré watambéni.”
4 Wun hundi xékétaka bér ye bér xé donki ge makambu
mimbu lékindaka yambumbu téndéka. Xétaka bér wun
donkina yoo luku.
5 Lukumbéka di du nawulak wumbu te di wa, “Wun donki
nyan lukwa méta yatambéni?”
6-7 Wungi wakwexékéndaka bér Jisas wandén maki bér
wa. Wambéka di wa, “Yawundu.” Wandaka bér donki nyan
hura yi Jisaska. Ye bér bérka nukwa wur nawulak donkina
bunungulmbu bér taka. Takambéka dé Jisas wumbu re.
8 Re yindéka di séfélak du takwa nukwa wur nawulak di
yambumbu taka. Takandaka di du nawulak di téfa téménga
yambumbu xélitaka.
9 Xélitaka di du takwa nyangwal nawulak tale yindaka di
nawulak Jisasna hukémbu yitandi némafwimbu di wa:
Néma Du God wandéka dé ya. Wu yikafre dé. God déré
yikafre hurutandé.
10 Nana mandéka Devit hanja néma du rendén maki, dé néma
du re nanika jémba hatitandé.
Néma du retendéka nukwa bari dé ya. Wu yikafre dé.
Anwarmbu rekwa du Godna xi harékétame.
Wungi di wa.
11 Wandaka dé Jisas Jerusalemré wulayi. Wulaaye dé
tempelré wulayi. Wulaaye dé atéfék jooré xé. Xétaka nukwa
nandinjoka yandéka dé wun nukwa jémba yanjoka hélék ye
dé déka du wali Jerusalem yatakataka di Betaniré wambula
yi.

Jisas wandéka dé mi nak réka ya
Mat. 21:18-22

12 Jisas Betanimbu hwae ganémbambu dé Jerusalemré
wambula yinjoka nae yambumbu yindéka dé déré hénoo ya.
13 Yandéka ye dé xé hambingal maki mi nak afakémbu
téndéka. Séfélak ganga wun mimbu téndéka xe déka
mawulimbu dé wa, “Séfélak ganga téndéka sék dé xaké
wana. Nawulak géle satawuni.” Wungi wataka dé wun

misék géle sanjoka yi. Ye wun misék nawulak xaka téndéka xéhambandé. Wun misék xakékwa nukwa yahambandé. Ganga male téndéka dé xé.
14 Xe dé wa, “Du takwa ané mimbu wambula sék géle sakéndi.” Wungi wandéka déka du di déka hundi xéké.

Tempelmbu dé duré héreki
Mat. 21:12-16; Luk 19:45-47; Jon 2:13-16

15 Jisas déka du wali di Jerusalemré yi. Ye xaakwa dé tempelré wulaaye dé xé du nawulak jondu hweta yéwa hérandaka. Xétaka dé diré héreki. Hérekitaka dé yéwa yawulekékwa duna jambé yanguréka yaki. Yakitaka dé xiyae Godka hwendan afwi hwekwa du rendé jambé yasamango yaki.
16 Yakitaka dé diré wa, “Guni ané tempelmbu joo nawulak hérae hura yitaka yatakakénguni.”
17 Wungi wataka dé wa, “Ané hundi Godna nyingambu dé re: God dé wa, ‘Atéfék héfambu yandé du takwa wuna geré xale wuni wali hundi bulétandi.’ God dé wungi wa. Wun hundika guni sarékéhambanguni. Guni ané gembu God wali hundi buléhambanguni. Guni jondu hweta yéwa héranguka ané ge sélé héraakwa duna ge maki dé.”
18 Wungi wandéka di atéfék du takwa déka hundi xéka di waréngéné. Waréngénéndaka di prisna néma du, xékélelakikwa du akwi di wun jooka hundi xéké. Xéka di roo Jisaska. Roo di wa, “Yingi maki déré xiyakéme? Séfélak du takwa déka hundi xéka mawuli ye di waréngéné.” Wungi di wa.
19 Nukwa nandindéka Jisas déka du wali di Jerusalem yatakataka di wambula yi.

Wambula ye di xé wumba mi réka yandéka
Mat. 21:19-22

20 Nak getéfambu hwae ganémbambu raama Jisas déka du wali Jerusalemré wambula ye di xé wun mi réka ye téndéka. Nyinga, hambuk, méngi akwi, atéfék dé réka ya.
21 Yandéka Pita xétaka dé Jisas wandén hundika saréka dé déré wa, “Néma du, mé xé. Wun mi bu réka ya. Nalika méni wun mika méni wa, ‘Du takwa ané mimbu wambula sék géle sakéndi.’ Wungi waméka némbuli dé bu réka ya.”
22 Dé wungi wandéka Jisas dé diré wa, “Guni Godka mé jémba saréké.
23 Mwi hundi wuni guniré we. Guni Godka jémba saréka mawuli yéték xékéhafi ye wangut, ‘God wuna hundi xékétandé.’ Wungi wata guni ané némbu ye néma xérimbu naande yindéte wangut dé ye néma xérimbu naande yitandé.

24 Wun jooka saréka guniré wuni we. Guni Godré wak-
wexékéngut guna mawulimbu wangut ‘God hwetandé,’ wu
God guniré hwetandé.
25 Guni God wali hundi buléta yikafre mawuli yatanguni.
Nak du takwa guniré haraki saraki joo yandat guniré yan-
dan haraki saraki joo yatakatanguni. Wungi yatakangut
anwarmbu rekwa du guna yafa God yangun haraki saraki
joo yakwanyitandé wun jooka wambula yamba sarékékéndé.
26 [Guni nak du takwa guniré yandan haraki saraki jooka
diré hasa hurunjoka mawuli yangut anwarmbu rekwa du
guna yafa God yangun haraki saraki jooka guniré hasa
hwetandé.]” Jisas dé wungi wa.

Jisasré di wakwexéké, “Héndé hwe ménika wun jémba?”
Mat. 21:23-27; Luk 20:1-8

27 Jisas déka du wali di wambula yi Jerusalemré. Ye
xaakwa dé tempelré wambula wulayi. Wulaaye yitaka
yatakandéka di prisna néma du, xékélelakikwa du, getéfana
néma du, wungi di déka yi.
28 Ye di déré wa, “Méta hambuk hérae méni wun jémba ya?
Héndé hwe ménika wun jémba, nana tempelmbu?”
29 Wungi wandaka dé diré wa, “Wuni akwi nak hundi
guniré wakwexékétawuni. Wakwexékéwut guni wuna hundi
hasa wangut wuni guna hundi hasa watawuni.
30 Guni mé wa. Héndé wa Jon du takwaré guré husan-
dandéte? God dé wungi wa, o héfambu rekwa du nak dé
wungi wa?”
31 Wungi wakwexékéndéka di di hafu buléta di wa, “Nani
angi wambet, ‘God dé wungi wa.’ Wungi wambet dé naniré
angi watandé, ‘Métaka we guni déka hundi xékéhafi ya?’
32 Nani yingi wakéme? Nani angi wambet, ‘Héfambu rekwa
du nak dé wa.’ Nani wungi wambet du takwa nani wali
warutandi. Séfélak du takwa Jonka di wa, ‘Dé Godna profet
dé. Wu mwi hundi dé.’ Wungi di wa.”
33 Wungi bulétaka di yéna ye Jisasré wa, “Nani nawulak
xékélakihambame. Wun hundi yamba wakéme.” Wungi
wandaka dé diré wa, “Wuni akwi wuniré jémba hwendé
duka yamba wakéwuni.” Dé wungi wa diré.

12

Jisas sataku hundi dé wa wain yawika hatikwa duka
Mat. 21:33-46; Luk 20:9-19

1 Jisas dé ané sataku hundi diré wa: “Du nak dé wain
bangwi dé se yawimbu. Setaka dé séndé gi. Séndé gitaka
dé wekwa xa motumbu. Wun motu wekwa wain sék
xakinjinyitendéka dé. Xataka dé yawika hatindate séményi

ge nak dé to. Totaka dé wun yawika hatikwa duré jémba hwetaka dé afaké téfaré yi.

2 Bangwi sék géli nukwa yandéka dé dé wali re jémba yakwa duré wa, dé déka yawiré yindéte. Dé bangwi sék nawulak hwendat hura yandéte dé mawuli ya.

3 Ye wandéka déka du yindéka di yawika hatikwa du déré xiya. Xiyataka di déré wa, dé bangwi sék hérahafi baka yindéte.

4 Wandaka yawina yafaka wambula yindéka dé déka du nakéka akwi wandéka dé yi dika. Yindéka di déka makambu xiyae di déré haraki saraki sémbut huru.

5 Hurundaka dé yawina yafa déka jémba yakwa du nakéka akwi wandéka dé yi. Yindéka di déré xiyandaka dé hiya. Hiyandéka dé yafa du nawulakéka akwi wandéka di yi. Yindaka di atéfékré xiyandaka di nawulak hiya, nawulak hiyahambandi.

6 Hiyandaka hukémbu dé yafa déka mawulimbu dé wa, ‘Wuna nyan male dé re. Déka wuni némafwi mawuli mawuli ye. Déka hundi xékétandi.’ Wungi wataka dé déka nyanré wandéka dé yawika hatikwa duka yi.

7 Yindéka di yawika hatikwa du déré xe di di hafu hundi bulé. Bula di angi wa, ‘Yawina yafa hiyandét wumba nyan déka yafana atéfék jondu hératandé. Nani déré xiyataka nani yawi hératame.’

8 Wungi wataka di déré hura xiya. Xiyataka di déka fusa hérae hafwaré yakisangwandé.”

9 Jisas wungi wataka dé diré wa, “Guni yingi guni saréké? Yawina yafa yae yawika hatindé duré yingi maki yatandé? Dé yae wun duré xiyatandé. Xiyae dé nawulak duka wun yawi hwetandé.

10-11 Xiyandan nyanka ané hundi Godna nyingambu dé re:

Ge tokwa du yikafre motuka hwaka natafa motuka hélék yandaka dé baka re.

Rendéka Néma Du God wun moturé xe dé wa, ‘Wun yikafre motu dé. Wun motu rendét ge jémba tétandé.’ Wungi wataka dé wun motu hérae takandéka dé ge jémba té.

Téndéka nani xe nani yikafre mawuli ya.

Wun hundi Godna nyingambu xétaka guni sarékéhambanguni.” Jisas dé wungi wa.

12 Wun hundi wandéka di néma du di xéké. Jisas dika dé wun hundi safé. Wungi xéka di wa, “Nani déré duna makambu takatame.” Wungi wataka di déré huruhambandi. Métaka we? Di du takwaka di roo. Roo di déré yatakataka di yi.

Jisasré di wa Romka yéwa hwenjoka
Mat. 22:15-22; Luk 20:20-26

13 Néma du nawulak di hafu bula di wa, “Nani Jisasré nak
jooka wakwexékémbet wafewana dé haraki saraki hundi
hasa watandé, o yingafwe? Dé haraki saraki hundi wandét
nani déré duna makambu takatame.” Wungi we di Farisina
du nawulak, Herotna du akwi diré wandaka di Jisaska yi.
14 Ye di déré wa, “Néma du, méni Godna jémbaka diré méni
wakwe. Méni mwi hundi male wata diré Godna hundika
jémba méni wakwe. Méni natafa hundi male méni wa, néma
du takwa, baka du takwaré akwi. Méni dika roohambaméni.
Wungi nani xéké. Méni wungi ye némbuli méni naniré mé wa.
Yingi méni saréké? Nana hambuk hundi yingi dé wa? Nani
yéwa Sisarka hwetame, o yingafwe?
15 Nani Romka yéwa hwembet wu yikafre wana o haraki
wana?” Wungi wandaka dé Jisas deka mawuli wundé
xékélakindé. Di deka mawulimbu angi di wa, “Némbuli
dé haraki saraki hundi wandét nani déré duna makambu
takatame.” Wungi wandaka Jisas deka haraki mawuli xéka
dé diré wa, “Guni yénataka du guni. Métaka we guni wuniré
wungi wa? Guni wunika yéwa nak mé hura yawut xétawuni.”
16 Wungi wandéka di déka yéwa nak hura yi. Hura yindaka
dé wa, “Ané yéwambu rekwa waka wu héna saawi dé? Héna
xi dé re yéwambu?” Wungi wakwexékéndéka di wa, “Wu
Satanéna dé.”
17 Wungi wandaka dé diré wa, “Wu mwi hundi dé. Sisarna
joo guni déka hwetanguni. Godna joo guni Godka hwetan-
guni.” Wungi wandéka di wun hundi xéka di waréngéna di
saré waréké.

Du hiyae ramétendakaka di Jisasré wakwexéké
Mat. 22:23-33; Luk 20:27-38

18 Sadyusina du deka mawulimbu di angi wa, “Hiyandé
du takwa wambula yamba ramékéndi.” Di wungi wa. Di
nawulak Jisaska yae di déré angi wa.
19 ”Néma du, méni du takwaré Godna jémbaka méni wakwe.
Méni ané jooka naniré mé wa. Hanja Moses angi dé hayi:
Nyama takwa hési hérandéka lé nyan hérahafi yaléka dé
hiya. Hiyandéka déka takwa relét déka bandi wule takwaré
hératandé. Hérandét nyan héralét wun nyanka watandi,
‘Nyamana nyan dé.’ Wungi watandi. Wungi dé Moses hayi.
20 Némbuli mé xéké. Hanja nyama bandi angé tamba
yétiyéti angé tamba hufuk di re. Tale nyama nak takwa dé
héra. Hérandéka lé nyan hérahafi yaléka dé hiya.
21 Hiyandéka lé déka bandiré humbwe lé nyan hérahafi
yaléka dé akwi dé hiya. Hiyandéka lé déka nak bandiré
humbwe lé nyan hérahafi yaléka dé hiya.

22 Hiyandéka lé atéfék bandinguré wungi male humbwe lé
nyan hérahafi yaléka di hiya. Hiyandaka hukémbu lé wule
takwa lé hiya.
23 Némbuli naniré mé wa. Hiyandé du takwa ramétendaka
nukwaka mé wa. Wumba nukwambu wule takwa héndé
wali retalé? Hanja wunde nyama bandi atéfék diré lé
humbwi.” Wungi di Sadyusina du Jisasré wa.
24 Jisas deka hundi xéka dé diré wa, “Guni Godna
nyingambu rekwa hundi nawulak xékélakihambanguni.
Xékélakihafi ye Godna hambukka akwi xékélakihambanguni.
Xékélakihafi ye guni du takwa wambula ramétendakaka akwi
guni xékélakihambanguni.
25 Mé xéké. Hukémbu God wandét hiyandé du takwa
raama di Godna getéfambu re déka ensel maki retandi.
Reta du dé takwa yamba hérakéndi. Takwa lé du yamba
humbwikélé.
26 Hundi nak akwi watawuni, hiyandé du takwa
ramétendakaka. Hanja yalefu mi nak ya xérékéndéka dé
Moses te xéndéka dé God déré hundi wa. Wandén hundi
Moses Godna nyingambu angi dé hayi: Wuni Abrahamna
néma du. Wuni Aisakna néma du. Wuni Jekopna néma du.
Wuni deka néma du God wuni re. Wungi hayindéka guni
wun hundi déka nyingambu xétaka guni sarékéhambanguni.
27 Wun hundika sarékéta xékétame. Dé hiyandé duna
néma du yingafwe. Wun du hanja di hiya. Tale di hiya.
Hukémbu God dé wun hundi wa. Di hiyae wambula raama
retendakaka dé God wun hundi wa. God hiyae raama huli
tékwa duna néma du dé re. God wu huli rekwa duna néma
du dé. Wungi nani xéké. Guni nak hundi wanguka guna
mawuli haraki dé ya.” Wungi dé Sadyusina duré wa.

Godna natafa hundi dé atéfék hundiré sarékéngwandé
Mat. 22:34-40

28 Di hundi buléndaka dé xékélelakikwa du nak dé wumbu
te dé xéké. Xékéndéka dé Jisas Sadyusina hundi jémba
hasa wandéka dé xékétaka yae dé Jisasré wakwexéké,
“Godna hambuk hundimbu méta néma hundi dé atéfék néma
hundiré sarékéngwandé?”
29 Wungi wakwexékéndéka dé Jisas wa, “Ané hundi dé
atéfék néma hundiré sarékéngwandé: ‘Israelna du takwa,
guni mé xéké. Nana Néma Du God wu natafa male dé. Dé
hafu néma du dé re.
30 Guni guna Néma Du Godka némafwimbu mawuli mawuli
yatanguni. Ye guni déré wangut dé guna mawuli, guna
hamwinya, guna anéngamba, guna hambukka dé néma du
retandé.’

31 Nak néma hundi angi dé: ‘Guni hafuka mawuli yanguka
maki, guna nyémayikaka némafwimbu mawuli yatanguni.
Mawuli ye guni diré yikafre hurutanguni.’ Wumbére hundi
yéték wu néma hundi bér. Atéfék néma hundiré yéték hundi
bér saréké ngwandé.”
32 Dé wungi wandéka dé wa, “Néma du, méni jémba méni
we. Nana Néma Du God dé hafu nana néma du dé re. Nak
néma du yingafwe. Méni mwi hundimbu méni we.
33 Wamén maki, du takwa Godka némafwi mawuli yatandi.
Ye di déré wandat dé deka mawuli, deka hamwinya, deka
anéngamba, deka hambukéka dé néma du retandé. Rendét
di hafuka mawuli yandaka maki, di deka nyémayikaka
némafwimbu mawuli yatandi. Nani wun hundi yéték xéka
nani jémba tétame. Wun hundi yéték hanja wandan atéfék
hundiré wundé saréké ngwandémbé. Hanja wandaka nani
hamwi xiyae motu jambémbu takataka nani Godka hwe.
Hénoo akwi nani Godka hwe. Ména hundi Godka hamwi
hénoo hwemben hundiré dé saréké ngwandé. Wamén hundi
wu néma hundi dé.”
34 Wun du jémba saréka dé wungi wa. Wandéka dé Jisas
xéka dé déré wa, “Méni Godna héfa walémbambu méni té.”
Wungi wandéka di nak hundi Jisasré wakwexéké njoka di roo.

Jisas dé diré wakwexéké God wasékendén duka
Mat. 22:41-46; Luk 20:41-44

35 Jisas tempelmbu hundi wakwe dé diré wa,
“Xékélelakikwa du di wa, ‘God wasékendén du Krais wu
Devitna mandéka dé.’ Métaka di wungi wa?
36 Hanja Krais ané héfambu rehafi yandéka Godna
Hamwinya Devitna mawulimbu wulayi téndéka Devit dé
Kraiska angi wa, ‘Wuna Néma Du dé.’ Wungi we dé angi
wa:
Néma Du God wuna Néma Du Kraisré dé wa,
‘Méni néma du re wuna yika tamba sakumbu retaméni.
Remét wuni ména mama ména man mombu takatawuni.’
God dé wungi wa.
37 Devit wun hundi we dé Kraiska ‘Wuna Néma Du dé’
dé na. Métaka dé Devit Kraiska wungi wa? Devit God
wasékendén du Kraiska ‘Wuna Néma Du dé’ nandéka yingi
maki dé Krais Devitna mandéka re? Krais Devitna mandéka
re Devitna néma du akwi dé re, o yingi maki dé?” Wungi
Jisas wandéka di séfélak du takwa déka hundi xéka di déka
yikafre mawuli ya.

Xékélelakikwa duka dé Jisas hundi wa
Mat. 23:1-7; Luk 20:45-47

38 Jisas ané hundi akwi dé diré wa: “Guni xékélelakikwa
duka xékélaki na. Di séményi nukwa wur sandataka du takwa

hérangwandéndaka hafwambu yitaka yatakanjoka di mawuli
ya. Yitaka yatakandat du takwa diré xe angi wandate di
mawuli ye: ‘Wu nana néma du di yi.’ Wungi wandate di
mawuli ye.
39 Di Godna hundi buléndaka geré wulaaye di néma duna
héfambu renjoka di mawuli ya. Di séfélak du wali hénoo
sata di yikafre hafwambu du takwana makambu renjoka di
mawuli ya, di xe deka xiré haréké ndate.
40 Di duke takwana atéfék jondu héranjoka di mawuli ya.
Di yéna yata di néma hundi Godré wa, nawulak du diré xe
deka xiré haréké ndate. Yandaka God wandét némafwi haraki
saraki joo dika yatandé.” Wungi dé wa.

Jambangwe duke takwa lé yéwa hwe Godka
Luk 21:1-4

41 Jisas yéwa takandaka hafwa walémbambu dé re, tem-
pelmbu. Re dé xé séfélak du takwa Godka yéwa hwendaka.
Xérénjuwi mama du takwa némafwi yéwa hwendaka dé xé.
42 Xéndéka lé jambangwe duke takwa hési yae yalefu yéwa
yéték Godka hweléka dé xé.
43-44 Xe déka duré wandéka di yandaka dé diré wa,
“Xérénjuwi mama du takwa di Godka yéwa nawulak di
hwe. Hwendaka deka yéwa nawulak akwi dé re gembu.
Wule takwa yalefu yéwa yéték hwe lé hura relén yéwa
atéfék lé hwe. Hwetaka lé hénoo hérateléka yéwa yingafwe.
Godka hwelén yikafre sémbut, di hwendan sémbutré dé
saréké ngwandé. Mwi hundi wuni guniré we.” Jisas dé wungi
wa.

13

Jisas dé angi wa, “Néma ge haraki yatandé.”
Mat. 24:1-2; Luk 21:5-6

1 Jisas tempel yatakanjoka yandéka déka du nak dé déré
wa, “Néma du, ané yikafre geré mé xé. Yikafre motu male
dé.”
2 Wungi wandéka dé Jisas déré wa, “Xéxé, némbuli wun
yikafre ge dé. Yikafre motu téndéka nani xé. Hukémbu
mamawa du yae ané ge atéfékré haraki hurutandi. Haraki
hura di ané motu hérae yakisandandat ané motu nak motu
tokumbu yamba reké ndé. Yingafwe.”

Jisas séfélak xak xakutekwaka dé wa
Mat. 24:3-14; Luk 21:7-19

3-4 Wun hundi wataka Jisas tempel yatakataka ye dé Oliv
némburé waré. Wara re dé tempelré xé. Xéndéka di déka du
Pita, Jems, Jon, Andru, di male déka yae di déré wa, “Naniré
mé wa. Yinga nukwa tempel haraki hurutandi? Méta joo

tale yandét xétaka nani angi watame? ‘Némbuli wun haraki saraki joo yatandé.’ Yinga nukwa nani wungi watame?”

5 Wungi wakwexékéndaka dé wa, “Guni xékélaki na. Ye yénataka duna hundi xékékénguni.

6 Séfélak du yae wuna ximbu yéna yata di watandi, ‘Wuni God wasékendén du Krais wuni.’ Wungi wandat séfélak du takwa yénataka hundi xékétandi.

7 Séfélak du waretandi. Warendat guni waretendakana hundi xékétanguni. Xékéta guni rookénguni. Tale wungi yatandi. Hukétéfi nukwa wayika xakuténdé.

8 Nak héfambu rekwa du takwa di nak héfambu rekwa du takwa wali waretandi. Nak néma duna hém, nak néma duna hém wali waretandi. Séfélak héfambu, séfélak nukwa nono yatandé. Du takwa hénooka hiyatandi. Nawulak takwa nyan héranjoka hangéli hérandaka maki wungi xaké sérikéma xakutandé.”

9 “Guni xékélaki na. Guni wuna du nawulak wuna jémbaka hélék ye di guniré huluke hari guniré duna makambu takate. Godna hundi buléndaka gembu guniré xiyatandi. Guniré hura yindat guni deka néma duna makambu tétanguni. Métaka we? Guni wuna jémba guni ye. Te guni wuna hundi diré safétanguni.

10 Wuna du takwa tale di atéfék héfambu rekwa du takwaré wuna hundi safétandi. Saféndat hukétéfi nukwa yatandé.

11 Guniré hura duna makambu takandat guni tale guna mawulimbu angi wakénguni, ‘Nani yingi hasa watame?’ Wungi wakénguni. Métaka we? Godna Hamwinya déka hundi gunika hwetandé. Godna Hamwinya guna mawulimbu te guniré hundi watandé. Wandét guni xéka wun hundi diré safétanguni. Guna mawulimbu saréka hundi wakénguni.

12 Wun haraki saraki nukwa séfélak du deka nyamangu bandinguré duna makambu takandat di nyama bandiré xiyandat hiyatandi. Yafa deka nyanré duna makambu takandat di wun nyanré xiyate. Nyangwal akwi deka yafa ayiwaré duna makambu takandat di yafa ayiwaré xiyate.

13 Guni wuna duka atéfék du takwa hélék yatandi. Wun jooka rookénguni. Hukémbu wun xak xakundét wuna jémba yakwa du wun jooka roohafi yandat, God wun du takwaré hérandét di dé wali jémba reséketandi, wungi re wungi re.” Jisas dé wungi wa.

Jisas dé wa, “Séfélak xakéngali xakutandé”
Mat. 24:15-28; Luk 21:20-24

14 Wun hundi wataka dé Jisas angi dé wa: “Hanja profet nak dé ané hundi hayi: Hukémbu du nak yae tempelmbu Godka haraki hundi wandén joo nak takatandé. Takandét

di wun geka ‘Haraki saraki ge dé’ natandi. (Guni ané nyingambu xe ané jooka jémba sarékétanguni.) Wungi hayindén joo xakundét guni xétanguni. Xe wun nukwa guni Judiambu rekwa du takwa guna getéfa yatakataka yaange némburé yitanguni.

15 Wun nukwa taku gembu rekwa du takwa bari yaange yitandi. Deka joo héranjoka deka geré wambula yamba wulayikéndi. Baka yaange yitandi.

16 Yawimbu tékwa du takwa deka sanda wur héranjoka getéfaré wambula yamba yikéndi. Bari yaange yitandi.

17 Wun haraki saraki nukwa nyan tékwa takwa, nyangwalka munya hwekwa takwa bari yaange yinjoka hurufatikétandi. Dika wuni saréfa nae.

18 Guni Godka mé wa, “Wun joo yifa ya nukwambu xakukéndé.”

19 Wun nukwa séfélak xakéngali xakutandé. Hanja God atéfék joo huratakandén nukwa wungi maki xakéngali nawulak xakuhambandé. Némbuli akwi hukémbu akwi wungi maki xakéngali wambula yamba xakukéndé.

20 Wun xakéngali xakundét God déka du takwaka saréfa nandét wun xakéngali bari hényitandé. Wungi wahafi yandét wu atéfék du takwa hiyatandi.

21 Wun nukwa du nawulak gunika angi wandat, ‘Ané duré mé xé. Ané God wasékendén du Krais dé.’ Wungi wandat guni deka hundi xékékénguni. Di angi wandat, ‘Wun duré mé xé. Wu God wasékendén du Krais wumbu dé re.’ Wungi wandat guni deka hundi xékékénguni. Di yéna di ye.

22 Séfélak du yae Godna du takwaré yéna ye nak nak angi watandi, ‘Wuni God wasékendén du Krais wuni.’ Wungi wandat nawulak yéna ye nak nak angi watandi, ‘Wuni Godna profet wuni.’ Wungi wataka di yéna yata di nak maki nak maki hambuk jémba, hanja xéhafi yangun hambuk jémba akwi yatandi. Guna mawuli haraki hurunjoka di wungi yatandi.

23 Guni xékélaki na. Guniré wuni we, hukémbu xakute yakwa jooka. Hukémbu wun joo yandét guni xe xéka guni deka hundi xékékénguni.”

Hukémbu Duna Nyan yatandé
Mat. 24:29-31; Luk 21:25-28

24 Wun hundi wataka dé Jisas angi dé wa: “Wun némafwi xak hényindét bari nukwa yindét gan hunyitandé. Hunyindét bafu akwi yamba larékélé.

25 Atéfék hunkwari nyirmbu te xakritandi. Xakrindat nyirmbu tékwa atéfék joo séngéna yitaka yatakatandi.

26 Yitaka yatakandat ané héfambu rekwa du takwa di Duna
Nyanré xétandi. Wuni némafwi hambuk ya nukwa xékwa
maki wuni ye buwimbu re gayawut xétandi.
27 Xéndat wuni wawut wuna ensel atéfék héfambu tékwa
atéfék getéfaré ye wuna du takwaré hura yae natafambu
takatandi.”

Jisas mi nakéka dé sataku wa
Mat. 24:32-35; Luk 21:29-33

28 Wun hundi wataka dé Jisas angi dé wa: “Mika jémba mé
saréké. Mi nawulak ganga xakre huli ganga hunyi yalendéka
xe guni xéké. Héki naré yakwa nukwa dé.
29 Wun miré xénguka maki, guni safé wun jooka xe
xékélakitanguni. Wuni bari hari wambula yatawuni.
30 Guniré mwi hundi wuni we. Némbuli rekwa du takwa
nawulak hiyahafi ye wuna safé wun hundi xétandi.
31 Nyir akwi héfa akwi hényitandé. Wuna hundi yamba
hényikéndé. Wungi reséketandé. Mwi hundi wuni guniré
we.”

Jisas dé wa, “Wambula yatewuka nukwaka yamba xékélakikénguni”
Mat. 24:36-51; Luk 21:34-36

32 “Ané héfambu rekwa du takwa wun nukwaka
xékélakihambandi. Ensel akwi wun nukwaka
xékélakihambandi. Wuni Godna nyan wuni akwi
xékélakihambawuni. Wuna yafa dé hafu dé wambula
yatewuka nukwaka dé xékélaki.
33 Guni xékélaki na. Guni wunika mé haxéta té. Guni guna
Néma Du yatewuka nukwaka xékélakihambanguni.
34 Ané hundika mé saréké. Néma du nak getéfaré yinjoka
ye tale dé déka jémba yakwa duka nak nak jémba hwe.
Hwetaka dé yambuka hatikwa duré wa, ‘Méni wuna geka
jémba hatitaméni.’ Wungi wataka dé déka ge yatakataka
dé afaké getéfaré yi. Wunde du yikafre jémba ye wambula
yatendékaka saréka jémba haxétandi.
35 Guni wunde du maki jémba haxétanguni. Guni
xékélakihambanguni. Yinga nukwa wuni guna néma du
wambula yatawuni? Gérambu yatawuni wana, o gan
yatawuni wana, o séra wandét yatawuni wana, o ganémba
yatawuni wana? Wun nukwaka xékélakihambanguni.
36 Bari yae xétawuni, wunika huli reta haxétanguni wana o
xéndi hwatanguni wana.
37 Guniré safé wun hundi gunika atéfék wuni we. Guni
xékélaki na.” Jisas dé wungi wa déka duré.

14

Néma du Jisasré xiyanjoka di hundi bulé
Mat. 26:1-5; Luk 22:1-2

1 Nukwa yéték yindét yis huruhafi yandé bret hura sa nukwa yatandé. Wun nukwa di Juda némafwi hénoo hura satandi. Wun hénooka di wa Pasova. Wun nukwa di prisna néma du, xékélelakikwa du akwi di mawuli ya, di nakélak ye Jisasré huluke déré xiyanjoka.
2 Ye di wa, “Déré xiyatame. Hénoo hura sa nukwa déré yamba hurukéme. Némbuli séfélak du takwa wun hénoo sanjoka ané getéfaré di ya. Némbuli nani Jisasré hurumbet di nani wali waritandi. Di yindat nani déré hura xiyatame.” Di wungi wa.

Takwa hési lé yikafre yama xaakwa hulingu Jisasna anéngambambu bleké
Mat. 26:6-16; Jon 12:1-8

3 Jisas dé Betaniré yi. Ye xaakwa dé hanja walisufu hurundén duna gembu dé re, wun duna xi Saimon. Reta dé di wali hénoo sata rendéka lé takwa hési motuna andémbu hulingu téndéka lé hura ya. Wun hulingu yikafre yama xaakwa hulingu dé. Du wun hulingu héranjoka séfélak yéwa hwetandé. Wule takwa yae lé Jisas rendénmbu te lé andé hutukwe lé déka anéngambambu wun hulingu bleké.
4 Blekéléka di du nawulak xe di di hafu bula di léré rékambambu wa. Rékambambu we di wa, “Métaka lé wun hulingu baka bleké?
5 Wun hulingu wu yikafre hulingu dé. Lé wun hulingu hwetaka séfélak yéwa hérae jambangwe du takwaka hwelét wu yikafre dé.” Wungi wataka di léré haraki hundi wa.
6 Jisas deka hundika hélék ye dé diré wa, “Métaka guni wule takwaré haraki hundi we? Wungi wakénguni. Wu yikafre lé huru wunika.
7 Jambangwe du takwa di guni wali reséketandi. Di wungi rendat guni dika mawuli ye guni diré yikafre hurutanguni. Wuni guni wali yamba resékekéwuni.
8 Wule takwa lé wuniré jémba lé huru. Wuni hiyawut wekwambu rémétendakaka saréka lé némbuli wun hulingu wuna séfimbu bleké.” Dé wungi wa. Judana sémbut angi dé, du hiyandét yama xaakwa hulingu déka séfimbu blekétandi.
9 Wataka dé diré angi wa, “Hukémbu di wuna hundi atéfék héfana du takwaré we, ale takwa hurulén jooka akwi safétandi. Saféta di léka sarékétandi. Mwi hundi wuni guniré we.” Dé wungi wa diré.

Judas Jisasré prisna néma duka hwenjoka dé hundi bulésékéréké
Mat. 26:14-16; Luk 22:3-6

10 Wun nukwa dé Jisasna du nak, déka xi Judas Iskariot, dé
prisna néma duka yi. Ye dé Jisasré dika hwenjoka dé hundi
bulé.
11 Buléndéka di déka hundi xéka di mawuli sawuli ya. Ye di
déka yéwa nawulak hwenjoka di hundi bulé sékéréké. Hundi
bulé sékéréké ndaka dé Jisasré mama duré hwe yambuka dé
hwaké.

Jisas déka du wali di Pasovana hénoo sa
Mat. 26:17-25; Luk 22:7-18,21-23

12 Yis yike bret sa nukwa dé xaku. Tale wun nukwa
sipsip bali nyanré di xiya, wun nukwaka di angi wa Pasova
God israelka saréké ndén yikafre nukwa dé. Wun nukwa
Jisasna du déka yae di wa, “Méni yin hafwaka méni mawuli
ye Pasovana hénoo sanjoka?”
13 Wungi wakwexéké ndaka dé du yétékré wa, “Béni
ye Jerusalemré wulaaye hulingu yate yaakwa du nakré
xétambéni. Xe béni déka hukémbu yitambéni.
14 Ye wulayindéka geré sa béni wulayi. Wulaaye wun gena
yafaré angi béni wa, ‘Godna hundika naniré wakwekwa du
dé ménika angi dé wa: Wuni wuna du wali Pasovana hénoo
satembeka ge yimbu dé té? Wungi dé wa.’
15 Wungi wambét dé anwarmbu tékwa néma ge nak wak-
wetandé. Wun gembu hénoo sa jambé, re jambé akwi dé té.
Béni wun gembu hénoo nanika humbwinjoka yitambéni.”
16 Wungi wandéka bér ye Jerusalemré wulaaye Jisas
wandén maki bér xé. Xétaka bér Pasovana hénoo humbwi.
17 Nukwa nandindéka dé Jisas déka du tamba atéfék man
yéték wali wungi di ya.
18 Yae reta di hénoo sa. Sata reta dé diré wa, “Nani wali reta
sakwa du nak wuniré mama duka hwetandé. Mwi hundi
wuni guniré we.”
19 Wungi wandéka di haraki mawuli xéka di nak nak déré
wakwexéké, “Wu wunika méni wa, o héndéka méni we?”
20 Wungi wakwexéké ndaka dé wa, “Wuna du nak. Wuni
wali andémbu també bret hura sakwa du wuniré mama duka
hwetandé.
21 Duna Nyan hiyawata wuni ya. Godna nyingambu
hiyatewukaka di hanja hundi hayi. Saréfa wuni nae wumba
duka, Duna Nyanré mama duka hwetekwa duka. Wun duré
déka ayiwa hérahafi yalét wu yikafre dé.” Jisas dé wungi wa.

Jisas dé déka duka bret wali hulingu wali dé hwe
Mat. 26:26-29; Luk 22:19-20; 1 Kor 11:23-25

22 Di hénoo sata rendaka dé Jisas bret hérae dé Godka
diména nataka dé bret fukae dé déka duka hwe dé wa, “Guni
hura satanguni. Ané wuna séfi dé.”
23 Wungi wataka dé wain hanyandé wali hulingu hérae dé
Godka diména nataka dé dika hwendéka di sa.
24 Sandaka dé diré wa, “Ané wuna nyéki dé. Di wuniré
xiyandat wuna nyéki yindét guni xe xékétanguni, God du
takwaré yikafre hurunjoka wandén hundi mwi hundi dé ya.
Wuni hiyae séfélak du takwaré yikafre hurunjoka wuni ya.
25 Mwi hundi wuni guniré we. Ané yalefu nukwambu guni
wali sataka wuni wain hulingu wambula yamba sakéwuni.
Hukémbu wuna yafa God du takwaka néma du rendét nani
déka getéfambu dé wali re wuni guni wali huli wain hulingu
satawuni.”
26 Wungi wandéka di Godna nyingambu rekwa gwar
wataka raama gwande di Oliv némburé wari.

Jisas dé wa, “Pita, wunika hu hwetaméni.”
Mat. 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 14:38

27 Jisas dé déka duré wa, “Wuni xéké. Guni atéfék wunika
hu hwe yaange yitanguni. Yaange yitengukaka Godna hundi
déka nyingambu angi dé wa: Wuni sipsip balika hatikwa
duré xiyawut di sipsip bali yaange yitandi.
28 Wun hundi wandén maki yaange yitanguni. Yingut
wuni hiyatawuni. Hiyae hukémbu wambula raama wuni
Galiliré tale yitawuni. Yiwut guni hukémbu yatanguni.”
29 Wungi wandéka dé Pita déré wa, “Wuni ménika hu
yamba hwekéwuni. Wuni yaange yamba yikéwuni. Di ménika
hu hwe yaange yindat wuni wungi yamba yikéwuni.”
30 Wungi wandéka dé wa, “Mwi hundi wuni ménika we.
Némbuli gan yambu hufuk wataméni, ‘Wuni Jisaska yike
wuni ye.’ Wungi tale wamét séra yambu yéték watandé.”
31 Wungi wandéka dé wa, “Yinga! Wungi yamba wakéwuni.
Wuni méni wali hiyatawuni wuni yamba rookéwuni. Wungi
yamba wakéwuni.” Wungi wandéka di Jisasna du atéfék
wungi male di wa.

Jisas dé Godka wa Getsemanimbu
Mat. 26:36-46; Luk 22:40-46

32 Wun hundi wataka di Jisas wali nak yawiré wulayi.
Wun yawina xi Getsemani. Wulaaye dé déka duré wa, “Guni
ambu re. Wuni God wali hundi bulénjoka yitawuni.”
33 Wungi wataka dé Pita, Jems, Jonré hérae hura di yi.
Yindaka dé déka mawuli xak yandéka dé saré waréké.
34 Xak yandéka dé diré wa, “Wuna biya mawuli xak
yandéka hiyawata wuni huru. Guni ambu re. Guni xéndi
hwakénguni.”

35-36 Wungi wandéka rendaka dé wambula ye dé héfambu
xakre hwaata dé Godka wa, “Wuna yafa, méni atéfék joo
hali hurumé. Mé héreki ané hanyandé. Wunika hwekéméni.
Méni wuna mawuli yawukangalambu hurukéméni. Méni
ména mawuli yamékangalambu hurutaméni.”
37 Wun hundi wataka dé déka duka wambula ye dé xé di
xéndi hwandaka. Xéta dé diré sérkena dé Pitaré wa, “Saimon,
xéndi méni hwae, o yingi maki dé? Méni yalefu nukwa wuni
wali reta hatitaméni, yingafwe?
38 Guni xékélaki na. Godka wangut guniré hurukwexé
nukwa yamba xakukéndé. Guna hamwinya mawuli dé ye,
guna séfimbu xak dé ye.”
39 Wungi wataka dé wambula ye dé tale Godka
wandéngala hundi male dé wambula wa.
40 Wataka dé déka duka wambula yae dé xé di wambula
xéndi hwandaka. Deka dama némafwi xéndi yandéka di xéndi
hwa. Hwae waréngéna di déré wambula xe di xékéhambandi.
Méta hundi déré watandi? Xékéhafi ye di nakélak re.
41 Dé wambula ye Godka wataka dé déka duka wambula
yae diré sérkena dé wa, “Yingi makika guni xéndi hwae? Yak.
Mé xé. Duna Nyanré haraki saraki sémbut hurukwa duka
hwendén nukwa andé yae.
42 Sé raméngut yikwa. Mé xé. Wuniré mama duré hwete
yakwa du bu yae dé té.”

Judas dé Jisasré mama duna tambambu dé taka
Mat. 26:47-56; Luk 22:47-50; Jon 18:3-11

43 Jisas wata téndéka dé tamba atéfék ye man yéték jémba
yandén du nak Judas bari dé ya. Séfélak du di warendaka yar
akwi bangi akwi hura di dé wali ya. Prisna néma du, getéfana
néma du, xékélelakikwa du akwi talembu wungi wandaka di
ya.
44 Talembu Jisasré mama duka hwetekwa du Judas
dé Jisasré hurute yakwa duré dé wa, “Wuni du nakré
tamaruwut, wumba du wu Jisas dé. Guni déré hura jémba
hate hura yitanguni.”
45 Judas Jisaska bari yae dé wa, “Néma du.” Wungi wataka
dé déré hura tamaru.
46 Rundéka di dé wali yandé du di Jisaska yae di déré huru.
47 Hurundaka dé wumbu téndén du nak warendaka yar
hafute dé prisna néma duka jémba yakwa duna waan
xatékéndéka dé xakri.
48 Yandéka dé Jisas diré wa, “Guni wuniré hurunjoka yae
métaka guni warendaka yar akwi bangi akwi hura ya? Guni
sélé héraakwa duré xiyanjoka guni wun joo hura ya, o yingi
maki dé?

49 Séfélak nukwa wuni tempelmbu reta wuni du takwaré
Godna hundika wakwe. Wumbu rewuka guni wuniré
huruhambanguni. Wuniré yangun jooka hanja du nawulak
Godna nyingambu di hayi. Hanjambu hayindan hundi
némbuli mwi hundi dé xaku."
50 Wungi wandéka déka du atéfék déré yatakataka di
yaange yi.

Wayikana du nak dé yaange yi

51 Déka du yaange yindaka di Jisasré hura yi. Hura yindaka
natafa wama nukwa wur male nakindé du nak dé Jisasna
hukémbu yi. Dé wayikana du dé. Yindéka di déré hurunjoka
ye di déka nukwa wurmbu huru.
52 Hurundaka dé nukwa wur lafitaka dé séfi male yaange
yi.

Jisas israelna néma duna makambu dé té
Mat. 26:57-68; Luk 22:67-71; Jon 18:12-13, 19-24

53 Jisasré hurundé du di déré hura yi, prisna néma duka.
Prisna atéfék néma du, getéfana néma du, xékélelakikwa du
akwi di prisna néma du déka gembu hérangwanda di re.
54 Pita afaké maki Jisasna hukémbu ye dé néma duna geka
séndé gisangwandéndan hafwaré wulayi. Wulaaye dé gélindu
wali hafwambu re. Yifa yandéka dé di wali yambu re.
55 Prisna néma du, israelna nawulak néma du akwi di
Jisasré xiyandat hiyandéte di mawuli ya. Wunde du di wa,
nawulak duka yae wandate Jisas hurundén sémbutka. Wungi
wandaka du nak wungi wahambandé.
56 Séfélak yénataka du yae di Jisas hurundén jooka safé.
Saféta di natafa hundi wahambandi.
57-58 Du nawulak te yéna ye di Jisaska wa, "Wun du angi dé
wa, 'Du tondan ané ge, tempel wuni glara yakitawuni. Glara
yakitaka nukwa hufuk yindét wuni nak maki ge totawuni.'
Wungi wandéka nani xéké."
59 Wungi we di nak maki hundi nak maki hundi di wa.
Natafa hundi wahambandi.
60 Wun hundi wandaka dé prisna néma du raama te dé
Jisasré wa, "Métaka we méni deka hundi hasa wahafi méni?
Deka hundi yingi maki dé?"
61 Wungi wandéka dé hundi nawulak buléhambandé.
Buléhafi yandéka dé prisna néma du déré wa, "Méni God
wasékendén du Krais méni? Méni Néma Du Godna nyan méni
wana, o yingafwe?"
62 Wungi wandéka dé wa, "Xéxé. Hukémbu guni xétanguni,
Duna Nyan néma du re némafwi hambuk hérae Godna yika
tambambu re buwi wali nyirmbu gayatewuka."

63 Wungi wandéka dé prisna néma du waréngéné nae dé
hafu déka nukwa wur haléngataka dé wa, “Wu haraki saraki
hundi dé. Nawulak duka yamba wakéme, hurundén haraki
saraki jooka.
64 Dé Godka haraki hundi wandéka guni déka hundi bu
xékéngu. Yingi guni we déka?” Wungi wandéka di wa, “Dé
haraki saraki sémbut dé huru. Dé métaka hiyandé.”
65 Wun hundi wataka di nawulak Jisasna séfimbu simbar
séxa. Séxataka di déka damambu nukwa wur nak gi. Gitaka
di déré xiya. Xiyaata déré haraki hundi wata di wa, “Méni
Godna profet méni atéfék jooka méni xéké. Xéka, naniré mé
wa. Héndé méniré xiyae?” Wungi wandaka di gélindu déré
hura di déré xiya.

Pita dé wa, “Wuni Jisaska yike wuni ye.”
Mat. 26:69-75; Luk 22:56-62; Jon 18:16-18, 25-27

66 Pita andélambu dé re. Geka séndé gindan hafwambu dé
re. Rendéka lé prisna néma du déka jémba yakwa takwa hési
ya.
67 Yae lé xé Pita yambu rendéka. Xe lé déré wa, “Méni akwi
Nasaretmbu yandé du Jisas wali méni té.”
68 Wungi waléka dé wa, “Yingafwe. Wuni wanyén mo
hundika yike wuni ye.” Wungi wataka gwande dé tam-
bumbu re. Rendéka dé séra wa.
69 Wandéka wule takwa déré wambula xe lé lé wali téndé
du takwaré wa, “Ané du akwi wu déka jémba hurundé du
dé.”
70 Wungi waléka dé wambula wa, “Yingafwe.” Wungi
wandéka nawula re di wumbu téndé du di wambula wa, “Di
Galilimbu di ya. Méni akwi Galilina du méni. Méni Jisasna
du nak méni. Wu mwi hundi dé.”
71 Wungi wandaka dé Pita diré hambukmbu dé wa, “Yin-
gafwe. Wanguka duka yike wuni ye. Mwi hundimbu wuni
we. Mwi hundi wahafi yawut God wuniré xiyatandé.”
72 Wungi wandéka dé séra wambula wa. Wandéka dé
Jisas déré wandén hundika dé saréké. Nalika Jisas dé wa,
“Wuni xékélaki. Séra yambu yéték wandét méni yambu hufuk
wataméni, ‘Wuni déka yike wuni ye.’ Wungi wamét séra
wambula watandé. Wungi wuni xékélaki.” Wun hundika
saréka dé Pita némafwimbu saréfa naata dé géra, dé Jisaska
hu hwendénka.

15

Jisas dé Pailatna makambu té
Mat. 27:1-2, 11-26; Luk 23:2-3, 18-25; Jon 18:29-19:16

1 Télakéndéka di prisna néma du, israelna getéfana néma
du, xékélelakikwa du, atéfék néma du akwi hérangwanda di

hundi bulé. Bulétaka wandaka di Jisasré yoombu gitaka di
Romna néma du Pailatka di déré hura yi.
2 Hura yindaka dé Pailat Jisasré wakwexéké, “Méni Judana
néma du o yingafwe?” Wungi wakwexékéndéka dé wa, “Xéxé.
Méni hafu méni wundé wamé.”
3 Wungi wandéka di prisna néma du di séfélak yénataka
hundi safé, Jisas hurundén jooka.
4 Saféndaka dé Pailat déré wa, “Di ménika séfélak hundi di
safé, hurumén jooka. Métaka méni deka hundi hasa wahafi
ye méni xékéta nakélak té?”
5 Wungi wandéka dé Pailatré hundi nawulak akwi waham-
bandé. Wahafi yandéka dé saré waréké.
6 Atéfék héki hwari Pasovana nukwa dé Romna néma
du wandéka du takwa mawuli yandan du nak séndé ge
yatakataka gwande dé jémba yi.
7 Wun nukwa haraki saraki sémbut hurundé du nawulak
di séndé gembu hwa. Hanja di Romna duka hélék ye
Jerusalemmbu rekwa du takwaré wandaka di Romna du
wali ware. Nak nukwa di duré xiya. Wun haraki saraki
sémbut hurundé du nak wu Barabas dé.
8 Atéfék du takwa yae di Pailatré wakwexéké, atéfék héki
hwari wandén maki wambula wandéte.
9-10 Wakwexékéndaka dé Pailat xékélaki, Jisas haraki saraki
joo nawulak yahambandé. Prisna néma du di Jisaska hélék
ye déré gitaka di hura ya déka. Wungi xéka dé déka
mawulimbu dé wa, “Wafewana ambu hérangwanda tékwa du
takwa Jisaska mawuli yatandi, o yingafwe?” Wungi we dé
wun du takwaré wa, “Judana néma duré wawut dé jémba
yindéte guni mawuli ye, o yingafwe?”
11 Wungi wandéka di prisna néma du di wumbu téndé
du takwaré wandaka di Pailatré wa, “Yinga! Jisasré mé
hulukita, Barabasré métaka yindé.”
12 Wungi wandaka dé Pailat dé diré wambula wa, “Wan-
gun Judana néma duré yingi maki yakéwuni?”
13 Wungi wakwexékéndéka di atéfék di wa, “Déré mé xiyae
hateka mimbu.”
14 Wungi wandaka dé wa, “Métaka we? Méta haraki saraki
sémbut dé huru?” Wungi wandéka di hambukmbu wa, “Déré
mé xiyae hateka mimbu.”
15 Wungi wandaka Pailat déka mawulimbu dé wa, “Wuni
deka hundi xékéwut di wunika mawuli yatandi.” Wungi
wataka dé wa, Barabas séndé ge yatakataka gwande jémba
yindéte. Wataka dé déka xi warekwa duré dé wa, di Jisasré
rami yoombu xiyae déré mimbu hatekandate.

Xi warekwa du di nak maki nak maki hundi wa Jisaska
Mat. 27:27-31

16 Pailatna xi warekwa du di déka néma geré di Jisasré
hura wulayi. Hura wulaaye amembu téta di wandaka di
atéfék xi warekwa du yae di dé téndénmbu hérangwandé.
17 Hérangwanda di Jisaska wangita haraki hundi wa, déka
nukwa wur lafitaka di néma du gindaka waka nukwa wur
sandataka. Sandataka di rami yoo nak hérae di néma du san-
dandakangala gootuwa di déka anéngambambu sandataka.
18 Sandataka di déré wa, “Méni, Judana néma du, jémba
retaméni.”
19 Wungi we bangi nak hérae di déka anéngambambu xiya.
Xiyaata di déré simbar séxata di déré haraki hundi we, déka
hwati se di wandé da.
20 Wungi hurutaka di sandatakandan waka nukwa wur
lafitaka di déka nukwa wur wambula sandataka. Sandataka
di déré hura yi mimbu hatekanjoka.

Jisasré xiyae di mimbu hateka
Mat. 27:32-44; Luk 23:26, 32-43; Jon 19:17-24

21 Yambumbu ye di xi warekwa du Sairinimbu yandé du
nakré di xé. Déka xi Saimon dé. Déka nyan yéték Aleksander
bér Rufus. Dé nak hafwambu yae Jerusalemré wulayinjoka
yandéka di xé. Xe di déré wa, dé Jisasré xiyae hatekate ya mi
yatandéte.
22 Jisasré hura yae di xaku nakémba hafwambu. Wun
hafwana xi Golgota. Mo hundi angi dé: Duna Anéngambana
Héfa.
23 Xaakwa di marasin wali hurundan wain hulingu Jisaska
hwe, dé se némafwi hangéli yahafi yandéte. Hwendaka dé
sahambandé.
24 Sahafi yandéka di déré xiyae mimbu hateka. Hatekataka
di déka nukwa wur mune di di yalefu motu yakisawaré.
Yakisawaréndaka wara gaya xakrindéka di wa, “Méta joo
hératame?”
25 Ganémba di Jisasré xiyae mimbu hateka.
26 Déré xiyae hatekandan mi anwarmbu haaye takandan
hundi wu angi dé: Ané Judana néma du dé.
27 Jisasré xiyae mimbu hatekataka di sélé hérandé du
yétékré akwi di xiyae mimbu hateka. Nakré di déka yika
tamba sakumbu xiyae hateka. Nakré di déka aki tamba
sakumbu xiyae hateka.
28 [Wungi hurundaka Godna nyingambu hanja hayindan
hundi wun nukwa mwi hundi dé ya. Angi di hayi: Déré di
xé haraki saraki sémbut hurundé du wali téndéka.]
29 Du nawulak yitaka yatakata Jisasré xiyae mimbu
hatekandaka téndéka xe di déka wangita di haraki hundi wa.
Ye di wa, “Ménawa. Yingi maki dé? Méni tempel haraki hura
nukwa hufuk yindét méni wambula tonjoka méni wa.

30 Némbuli méni hafu ména séfiré yikafre hurutaméni. Méni
hambuk ye wun mi yatakataka mé gaya."
31 Wungi wandaka di prisna néma du, xékélelakikwa du
akwi di hafu bula di Jisaska wangita di haraki hundi wa.
We di wa, "Dé nak duré dé yikafre huru. Déka séfiré yikafre
yamba hurukéndé.
32 Dé God wasékendén du Krais re israelna néma du rendét
déré xiyae hatekandan mi yatakataka gayandét nani xe déka
hundika 'Mwi hundi' natame." Wungi wandaka bér Jisas
wali mimbu xiyae hatekandan du yéték bérka mimbu te bér
akwi bér déka haraki hundi wa.

Jisas dé bu hiya
Mat. 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30

33 Nukwa dawimbu téndéka dé gan hunyi. Hunye téndéka
hukémbu nukwa tengura naande nukwa hufuk héra.
34 Hérandéka Jisas déka hundimbu hambukmbu dé angi
wa, "Eloi, Eloi, lama sabaktani." Mo hundi angi dé: "Wuna
God, wuna God, métaka we méni wuniré yataka?"
35 Wungi wandéka wumbu téndén du nawulak wun hundi
xéka di wa, "Mé xéké. Wun du dé hanja rendé profet elaijaka
dé we."
36 Wungi wandaka dé du nak fétékéré ye nyamba maki
joo nawulak hérae dé nyingi yakwa wain hulingumbu hu-
sanda. Husandandéka gufwi yandéka bangimbu giya dé
Jisas sandéte haréka hwe. Ye dé wa, "Wayika. Yae xémbet.
Wafewana elaija yae déré hurundét gayatandé?"
37 Wungi wandéka dé Jisas hambukmbu waanje dé hiya.
38 Jisas hiyandéka tempelmbu lékindan séményi nukwa wur
anwarmbu léngae ye dé andélambu xaku. Léngae dé angé
yéték xaku.
39 Jisas wungi hiyandéka xi warekwa duna néma du te dé
xé. Xe dé wa, "Wun du wu Godna nyan dé. Wu mwi hundi
dé." Wungi dé wa.
40 Nawulak takwa yae afakémbu téta di xé. Deka
nyéndékmbu télé takwa hési léka xi angi lé, Makdalambu yalé
takwa Maria lé. Takwa hési akwi Maria lé, lé wayikana du
Jems bér Josesna ayiwa lé. Takwa hési akwi Salome lé.
41 Hanja Jisas Galilimbu téndéka wunde takwa di dé wali
yitaka yataka. Yitaka yatakata di Jisaska hénoo hwe. Séfélak
takwa akwi di Jisasna hukémbu yi Jerusalemré. Yae te di xé
Jisas hiyandéka.

Wekwambu di Jisasna fusa taka
Mat. 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42

42-43 Gérambu arimateana du josep wundé yandé. Wun
du israelna néma du nak dé. Dé yikafre du dé, atéfék

du takwana makambu. Dé hafu dé God déka du takwaka hatindéka nukwaka haxékwa du dé. Séri baka hwa nukwa xaku wandéka di hénoo jondu husamé. josep Jisasna fusa héranjoka dé Pailatka yi. Ye dé Pailatna makambu roohafi té. Te dé Pailatré wakwexéké, déka fusaka.

44 Wakwexékéndéka dé Pailat saréka waréka. Saréka dé déka xi warekwa duna néma duka wakwexéké, “Jisas dé bu hiya, o yingafwe?”

45 Wungi wakwexékéndéka dé wa, “Xéxé. Dé bu hiya.” Wungi wandéka dé Pailat josepré wa, “Méni déka fusa sé ye héra.”

46 Wungi wandéka dé yikafre wama nukwa wur hérae Jisasna fusa lukwa hura gayae dé nukwa wurmbu samétaka. Samétaka hura ye dé wekwa nakmbu taka. Hanja di jémba yakwa du motumbu wekwa di xa. josep Jisasna fusa wun wekwambu takataka dé motu nak sérmena dé yambu takatéfi.

47 Takatéfindéka bér Makdalambu yalé takwa Maria bér Josesna ayiwa Maria bér Jisasré takandén wekwa xé.

16

Jisas dé wambula ramé
Mat. 28:1-8; Luk 24:1-10

1 Judana baka hwa nukwa yindéka di takwa hufuk, Makdalambu yalé takwa Maria, Jemsna ayiwa Maria, Salome, wungi di Jisasna fusambu hurunjoka yikafre yama xaakwa hulingu hura yi.

2 Hura ye Sande ganémbambu nukwa xalendéka di Jisasna fusa takandén hafwaré yi.

3 Yambumbu ye di di hafu bula di wa, “Héndé hérekite wekwambu takatéfindan motu?”

4 Wungi di wa, wun motu némafwi motu dé. Wataka di xé wekwambu takatéfindan motu nafwe takandaka rendéka.

5 Xétaka wekwambu wulaaye di xé wayikana du nak wama nukwa wur sandataka yika tamba sakumbu rendéka. Xe di waréngéné.

6 Waréngénéndaka dé wa, “Guni rookénguni. Wuni xékélaki. Guni Nasaretmbu yandéka xiyae mimbu hatekandan du Jisaska guni hwaké. Dé bu ramé wambula. Dé ambu rehambandé. Guni yae guni takandaka hwandén hafwa xétanguni.

7 Némbuli guni ye guni déka du, Pitaré akwi, angi watanguni, ‘Jisas dé Galiliré tale dé yi. Guniré hanja wandén maki déré wumbu xétanguni.’ Wungi diré watanguni.”

8 Dé wungi wandéka di waréngéné saréké waréka di
wekwa yatakataka gwande yaange yi. Ye némafwimbu roo
di wun jooka hundi wahambandi.

Makdalambu yalé takwa Maria lé Jisasré xé

9 Sande ganémbambu Jisas dé wambula ramé. Raama
yandéka lé Makdalambu yalé takwa lé déré tale xé. Hanja
haraki hamwinya angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk
léka mawulimbu wulaaye téndaka Jisas wandéka di léré
yatakataka yaange yi.
10 Jisas raméndéka lé déré xétaka lé déka duka yi. Yiléka di
déka saréfa nae gérandaka lé diré wa, “Jisas dé bu wambula
ramé. Raméndéka déré wuni xé.”
11 Wungi waléka di xéka di wa, “Yingafwe. Wu yéna nyéni
ye.” Wungi di wa.

Jisasna du yéték bér Jisasré xé

12 Hukémbu Jisasna du yéték Jerusalem yatakataka yam-
bumbu bér yi. Yimbéka Jisas nak maki xaakwa ye dé bérka
yandéka bér déré xé.
13 Xétaka getéfaré wambula ye bér Jisasna duré wa, “Déré
wundé xéna.” Wungi wambéka di wambula wa, “Yingafwe.
Wu yéna béni ye.” Wungi di wa.

Jisas déka duka dé jémba hwe

14 Hukémbu Jisasna du tamba atéfék man natafa hénoo sata
rendaka dé Jisas dika yi. Ye dé diré wa, “Raméwuka di wuniré
xétaka di gunika hundi wa. Métaka guni deka hundi xékéhafi
ya? Métaka guni wunika sarékéhafi ya?”
15 Wungi wataka dé diré wa, “Guni ye atéfék héfambu
rekwa du takwaré wuna hundi safétanguni.
16 Wuna hundi xéka di wunika jémba saréka di wunika
biya hwe di wuna ximbu guré nandindat God diré satanéna
tambambu hérandét di jémba reséketandi. Wunika jémba
sarékéhafi yakwa du takwa God wandét di fakutandi.
17 Atéfék wuna hundi xéka yikwa du takwa deka tam-
bambu God némafwi jémba yatandé. Di wuna ximbu wandat
du takwana mawulimbu wulaaye tékwa haraki hamwinya
yaange yitandi. Di hanja xékéhafi yandan huli hundimbu
watandi.
18 Du takwaré tikwa hambweré hurundat diré tindét
yamba hiyakéndi. Di haraki saraki hulingu se di yamba
hiyakéndi. Di baré hiyaakwa du takwaré tamba takandat di
wambula yikafre yatandi.” Jisas dé wungi wa.

God wandéka dé Jisas Godna getéfaré wari

19 Néma Du Jisas wungi wandéka hukémbu God wandéka
dé Godna getéfaré wara néma du re, déka yika tambambu.

20 Déka du atéfék getéfaré ye di déka hundi di safé.
Saféndaka Néma Du di wali jémba ye déka hambuk hwendéka
di deka hundi xékékwa du, takwa, hanja xéhafi yandan
hambuk jémba di xé. Xe di wa, “Deka hundi wu mwi hundi
dé.” Wungi di wa.

Jisas Kraisna hundi Luk dé hayi

Jisasna jémbaka dé Luk ané hundi hayi
Apo. 1:1

1 Néma du Tiofilas, ménika wuni ané hundi hayi. Méni
xékélaki, séfélak du Jisas nana nyéndékmbu yasékendén
jémbaka di hayikwe hayikwexé.
2 Hanja Jisasna jémba yakwa du akwi Jisas hurundéka
xéndén du akwi di hundi safé. Saféndaka xékétaka di hayi.
3 Hayindaka xékétaka wuni Jisasna jémba yakwa du
akwi Jisas hurundéka xéndé du takwaka akwi wundé
wakwexékéwu. Wakwexékétaka wuni wundé xékélakiwu,
tale xakundé hundi, nyéndékmbu xakundé hundi, hukémbu
xakundé hundika akwi. Xékélake wuni ané hundi ménika
hayitawuni.
4 Hayiwut méni jémba xékélakitaméni. Wun jooka méniré
wandan hundi wu mwi hundi dé.

Jon xakutendékaka dé ensel wa

5 Herot Judiana néma du rendén nukwa pris nak dé
re. Déka xi Sekaraia dé. Dé Aronéna mandéka Abiyana
hémémbu dé re. Déka takwa léka xi Elisabet lé Aronéna
hémémbu akwi lé re.
6 Bér Néma Du Godna makambu yikafre sémbut hurukwa
du takwa bér. Bér déka hambuk hundi jémba xékéta wandén
maki huruta bér haraki saraki sémbut huruhafimbér.
7 Lé nyan hérahambalé. Hérahafi yaléka bér hafu bér re.
Nyangwal yingafwe. Bér gwalefa bér.
8 Nukwa nak Sekaraiana hémna jémba ya nukwa dé.
Sekaraia akwi Godna makambu dé prisna jémba ya.
9 Jémba yandéka di atéfék pris hérangwanda téta di deka
sémbut maki di deka atéfék xi hayitaka di wurmbu lakwa.
Lakwataka hérae di xé, Sekaraiana xi. Xétaka wandaka dé
Sekaraia Néma Du Godna geré wulayi, yikafre yama xaakwa
joo xérékéndét yaki muluka waréndéte.
10 Wandaka dé wulayindéka yikafre yama xaakwa joo
xérékétendéka nukwambu di séfélak du takwa hafwambu
hérangwanda téta di Godka wata té.
11 Wata téndaka dé Sekaraia awulambu téta dé xé, Néma
Duna ensel nak yikafre yama xaakwa yaki tékwa jambéna
yika tamba sakumbu téndéka.
12 Xétaka waréngéna dé némafwimbu roo.
13 Roondéka dé ensel déré wa, “Sekaraia, méni rookéméni.
God ména hundi wundé xékéndé. Xékétaka dé wa, ména

takwa Elisabet dunya héraléte. Héralét méni déka xi Jon wataméni.
14 Ména takwa wumba nyan héralét, méni wun nyanka
yikafre mawuli yata mawuli sawuli yataméni. Séfélak du
takwa akwi wun nyanka mawuli sawuli yatandi.
15 Métaka we? Dé Godna makambu déka xi némafwi
yatandé. Dé wain hulingu, sata wangété yandaka hulingu
akwi yamba sakéndé. Wun nyan ayiwana biyakombu
rendét, dé Godna Hamwinya déka mawulimbu wulaaye
tétandé.
16 Dé wandét hanja Godka hu hwendé Israelna séfélak du
takwa di deka Néma Du Godna hundi wambula xékétandi.
17 Dé profet Elaija hurundén maki hurutandé. Dé Elai-
jambu téndéngala hamwinya hératandé. Wandét yafa deka
nyangwal wali wambula yikafre mawuli yatandi. Godna
hundi xékéhafi yandé du takwa di Godna hundi xékékwa
du takwana hundi xékétandi. Dé tale yita wandét du takwa
jémba sarékéta Néma Du yatendékaka haxétandi." Wungi dé
ensel wa.
18 Wandéka dé Sekaraia déré wa, "Yingi maki nae
xékélakitawuni, ména hundi mwi hundi wana? Ani wuna
takwa wali ani gwalefa ani."
19 Wungi wandéka dé ensel wa, "Wuni Godna ensel nak
wuni. Wuna xi Gebriel dé. Wuni Godna makambu
téwukandé. Téwuka God wuniré wandéka wuni déka hundi
hura gaya, méniré wanjoka.
20 Némbuli mé xéké. Méni wuna hundi xékéhafi yaménka
némbuli méni hundi yamba bulékéméni. Tale wawun atéfék
jondu xakundét, wun nukwa wuna hundi mwi hundi yandét
méni wambula hundi bulétaméni. God wasékendén nuk-
wambu wun joo xakutandé." Wungi wataka dé ensel yi.
21 Du takwa hafwambu téta di Sekaraiaka haxéndaka dé
tempelré bari gwandehafi yandéka di saré waréké.
22 Haxéta téndaka dé hukémbu hafwaré gwande dé di
wali hundi bulénjoka dé hurufatiké. Hurufatikéndéka di
xékélaki, dé tempelmbu janji maki jooré dé xé. Wungi
xékélakindaka dé hundi bulénjoka hurufatika dé déka tamba
male dé yamanyi.
23 Hukémbu déka jémba hényindéka dé déka geré wambula
yi.
24 Ye rendéka hukémbu déka takwa Elisabet lé nyan té. Te
lé bafu natamba lé léka gembu male lé re.
25 Reta lé wa, "Hanja wuni nyan hérahafi takwa rewuka du
takwa di wunika haraki hundi wa. Wandaka wuni haraki
mawuli xéké. Némbuli Néma Du God wunika saréfa naata
wuniré dé yikafre huru." Wungi lé Elisabet wa.

Ensel dé Mariaré wa

26 Elisabet nyan téléka bafu gwongofu yindéka, God
wandéka dé déka ensel Gebriel dé Nasaretré yi. Nasaret
Galilimbu dé re.
27 Wun nukwa takwa hési léka xi Maria lé wumbu re.
Hanja lé du nak wali hwahambalé. Hanja léka yafa ayiwa
Josepna yafa ayiwa wali hundi di gi, lé hukémbu Josepré
humbwiléte. Josep Devitna hémémbu dé re.
28 God wandéka Gebriel ye dé Mariaré wa, “Nyénawa.
Néma Du God nyénika mawuli yata nyéni wali dé té.”
29 Wungi wandéka wun hundi xékéta roota lé léka
mawulimbu wa, “Ané méta maki hundi dé?”
30 Sarékéta téléka dé léré wa, “Maria, rookényéni. God
nyénika mawuli mawuli dé ye. Mawuli yata nyéniré yikafre
hurutandé.
31 Mé xéké. Nyéni nyan te dunya nak hératanyéni. Hérae
déka xi Jisas watanyéni.
32 Dé némafwi du retandé. Anwarmbu rekwa God déka
angi watandé, ‘Méni wuna nyan méni.’ Néma Du God wandét
déka mandéka Devit néma du reta Judana du takwaka
hatindén maki, dé néma du reta dika hatitandé.
33 Dé néma du wungi re wungi re reséketandé, Israelna du
takwaka. Reta dika jémba hatitandé, wungi re wungi re.”
Wungi dé Gebriel wa.
34 Wandéka lé Maria déré wa, “Yingi maki nae wuni nyan
tétawuni? Wuni du humbwihambawuni?”
35 Wungi waléka dé wa, “Godna Hamwinya nyénika gay-
atandé. Gayandét God nyénika hambuk hwetandé. Hwendét
nyan te hératanyéni. Héranyét wun nyanka angi watandi, ‘Dé
Godna nyan dé.’ Wungi watandi.
36 Ané hundi mé xéké. Hanja nyéna hémna takwa hési
Elisabetka di wa, ‘Lé nyan hérahafi takwa lé.’ Wungi
wandaka gwalefa yaléka God wandéka lé nyan lé té. Bafu
gwongofu lé nyan té.
37 God dé némafwi dé. Atéfék joo hali hurundé.”
38 Wungi wandéka lé Maria wa, “Wuni xéké. Wuni Néma
Du Godna jémba yakwa takwa wuni. Wuniré wamén maki
Néma Du hurutandé. Wu yikafre dé.” Wungi waléka dé wun
ensel yi.

Maria lé Elisabetré xénjoka lé yi

39 Wun nukwa Maria raama lé Judiana némbumbu rekwa
getéfa nakré bari yi.
40 Ye lé Sekaraiana geré wulaaye lé Elisabetka dinyéna na.
41 Naléka Elisabet Mariana hundi xékéléka léka biyakombu
rendé nyan dé waréngéné. Waréngénéndéka dé Godna
Hamwinya Elisabetna mawulimbu wulaaye té.

42 Téndéka lé némafwimbu wa, “God nyéniré yikafre wundé
hurundé. Wu mwi hundi dé. Nyéniré yikafre hurundén joo
hési takwaré yikafre hurundén jooré dé saréké ngwandé. God
nyéna biyambu rekwa nyanré akwi dé yikafre huru.
43 Nyéni wuna Néma Duna ayiwa nyéni. Nyéni wunika
yanyén, wu yikafre dé.
44 Nyéni yae wunika dinyéna nanyéka wuni nyéna hundi
xékéwuka wuna biyakombu rekwa nyan mawuli sawuli yata
waréngénéndéka wuni xéké.
45 Nyéni Néma Du Godna hundi jémba xékéta nyéni wa,
‘Wandén maki hurutandé. Wu mwi hundi dé.’ Wungi
wataka nyéni yikafre mawuli yata jémba retanyéni.” Wungi
lé Elisabet wa.

Mariana gwar
1Sa. 2:1-10

46 Maria wun hundi xékétaka lé gwar angi wa:
Wuna mawuli Godna ximbu dé haréké.
47 Wuna hamwinya wuniré Satanéna tambambu héraakwa
Godka dé mawuli sawuli yata dé déka ximbu haréké.
48 Wuni néma takwa yingafwe.
Wuni baka takwa déka jémba yakwa takwa wuni re.
Rewuka dé God wunika dé saréké.
Saréké ndéka hukémbu atéfék du takwa akwi watandi, ‘God
Mariaré dé yikafre huru. Wu mwi hundi dé.’
49 Dé némafwi hambuk yakwa God dé. Dé wuniré némafwi
joo dé huru.
Déka xi yikafre male dé.
50 Godka rookwa du takwaka God dé saréfa na.
Némbuli, hukémbu akwi, God wungi hurukwa du takwaka
saréfa natandé.
51 Godna tamba hambuk dé. Déka tambambu séfélak némafwi
jémba dé ya.
Du deka mawulimbu deka xi haréké ndaka dé diré déka
tambambu yawulalama yaki.
52 Dé wandéka nak nak téfambu rendé néma du di baka du di
re.
Dé wandéka deka hafu ximbu haréké hafi yakwa du takwa di
néma du takwa re.
53 Hénooka hiyaakwa du takwaka dé yikafre jondu
hwendéka dé deka biya sukweké.
Xérénjuwi mama du takwaka wandéka di jondu yike baka yi.
54-55 Déka jémba yakwa Israelna du takwaré dé yikafre huru.
Hanja God dé Abraham nana mandékanguka akwi dé wa,
‘Guni Israelna du takwa, gunika saréfa naata némbuli,
hukémbu akwi, atéfék nukwambu akwi, guniré yikafre
hurutawuni.’
Wungi wataka dé wun hundika saréké.

56 Wun gwar wungi wataka Maria Elisabet wali lé re. Bafu
hufuk re lé léka geré wambula yi.

Elisabet lé Jonré héra

57 Elisabet nyan hérateléka nukwa xakundéka lé dunya
héra.
58 Héraléka Elisabetna hémna du takwa akwi léka
nyémayika akwi xékéta di léka yikafre mawuli yata di
mawuli sawuli ya. Mawuli sawuli yata di wa, “Néma Du
God yikafre joo dé huru, Elisabetka.” Wungi di wa.
59 Nukwa angé yétiyéti angé hufuk yindéka di nukwa
nak yae di hérangwanda, déka hémna du wun nyanéna séfi
sékénjoka. Hérangwanda di déka séfi séka di wun nyanéna xi
Sekaraia wanjoka di saréké, déka yafangala.
60 Saréké ndaka lé déka ayiwa lé wa, “Yingafwe. Déka xi Jon
watame.”
61 Wungi waléka di léré wa, “Hanja béna hém wun xi
wahambandi.”
62 Wungi wataka di déka yafa Sekaraiaré wakwexéké.
Sekaraia hundi buléhafi rendéka di déré tambambu ya-
manyita di angi wakwexéké, “Méta xi wakéme, déré?”
63 Wungi wakwexéké ndaka dé tambambu yamanyi, déka
nyinga hwendate. Hwendaka dé nyingambu angi hayi,
“Déka xi Jon dé.” Wungi hayindéka di atéfék saréké waréké.
64 Saréké ndaka déka hundi bari yikafre yandéka dé
Sekaraia wambula hundi bulé. Buléta dé Godna ximbu
haréké.
65 Buléndéka di déka getéfambu rendé du takwa atéfék di
némafwimbu roota saré waréké xéka di wun jooka hundi wa
saafa yi, Judiana némbumbu rekwa atéfék getéfaré.
66 Wa saafa yindaka wun hundi xékéndé du takwa di
xékélaki, Néma Du God wun nyanka dé hambuk hwe. Wungi
xékélakita saréké waréké xékéta di wa, “Hukémbu wun nyan
yingi maki retandé?”

Sekaraia dé gwar wa

67 Godna Hamwinya dé wun nyanéna yafa Sekaraiana
mawulimbu wulaaye té. Téndéka dé Godna hundi angi wa:
68 Nani Israelna du takwa, nana Néma Du Godna ximbu
haréké tame.
Naniré yikafre hurunjoka dé gaya. Gaye dé Satanéna
tambambu naniré hératandé.
69 Godna jémba yakwa du Devitna hémémbu némafwi ham-
buk du dé taka. Takandéka dé naniré mama duna
tambambu hératandé.
70 Godna profet wandanéngala dé xaku.

71 Wunde profet di angi wa, “Nana mama du, nanika
hélék yakwa du akwi, naniré xiyanandat, God naniré
hératandé, deka tambambu.”
72 God dé wungi nana mandékanguka saréfa nae.
Dé déka yikafre wasékéréké ndén hundika sarékéta wandén
maki dé huru.
73-74 Wun mwi hundi God dé nana mandéka Abraham déka
hémré akwi dé wasékéréké.
Wandén maki dé naniré yikafre huruta naniré nana mama
duna tambambu hératandé.
Hérandét nani déka roohafi yata déka jémba yatame.
75 Jémba yata nani ané héfambu reta atéfék nukwa déka du
takwa male reta yikafre sémbut male hurutame.
76 Wun hundi wataka dé Sekaraia déka nyanré angi wa:
Méni wuna nyan, méni tale ye Néma Duna yambu huru-
taméni.
Yitemékaka du takwa ménika watandi, “Anwarmbu rekwa
Godna profet méni.” Wungi watandi.
77 Méni wun Néma Duna du takwaré wataméni, di hurundan
haraki saraki sémbut yakwanyi diré hérae Godna
tambambu takatendékaka.
78 God nanika némafwimbu saréfa nandénka némbuli male
déka yikafre hanyikwa ya déka getéfambu gaye nanika
hanyitandé.
79 Tale nani halékingambu reta nani du hiyana sémbutna
hakimbu nani re.
Déka yikafre hanyikwa ya nanika hayindét, nani nakélak
huru mawuli hwekwa yamburé xéta wun yambumbu
jémba yitame.
Wungi dé Sekaraia wa.
80 Hukémbu wun nyan Jon némafwi yandéka déka mawuli
jémba dé té. Dé du rehafi hafwambu dé re. Reta dé Israelna
du takwaré Godna hundi watendéka nukwaka dé haxé.

2

Maria lé Jisasré héra

1 Wun nukwa Romna néma du déka xi Ogastus dé déka
duré wa, di atéfék Romna héfambu rekwa du takwana xi
hayita diré handékénéndate.
2 Hanja di atéfék du takwaré handékénéhambandi. Wun
jémba tale yandaka dé Kwirinius Romna néma duka jémba
yata Siriana héfambu dé néma du re.
3 Atéfék du takwa deka motéfaré di yi, di deka xi hayindat,
di diré handékénéndate.
4 Josep Israelna néma du Devitna hémémbu dé re. Devitna
motéfa Betlehem dé. Betlehem Judiambu dé re. Josep

Galilimbu rekwa getéfa Nasaretré yatakataka dé déka hémna
motéfa Betlehemré yi.
5 Déka yafa ayiwa wasékembén takwa wali bér Betlehemré
yi, bérka xi hayinjoka. Wule takwa léka xi Maria lé. Lé nyan
lé té.
6-7 Ye bér Betlehemémbu xakumbéka séfélak du takwa
hwandaka ge wundé sukwekéndé. Bér hwa hafwa yingafwe.
Fatika lé nyan héranjoka lé bulmakau bali hwandaka geré
wulayi. Wulaaye lé maka du nyan héra. Hérae lé nukwa
wurmbu banyitaka. Banyitakataka lé bulmakau bali hénoo
sandaka suwangembu takaléka dé hwa.

Ensel di sipsip balika hatikwa duré wa

8 Wun gan du nawulak nak hafwambu deka sipsip balika
di hate té. Wun hafwa Betlehem rekwambu dé re.
9 Hate téndaka dé Néma Duna ensel nak gaye téndéka
némafwi ya maki dé hanyi. Hanyindéka xéta di némafwimbu
roo.
10 Roondaka dé Godna ensel diré wa, “Guni rookénguni. Mé
xéké. Yikafre hundi watawuni. Atéfék du takwa ané hundi
xékéta yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatandi.
11 Némbule takwa hési nyan lé héra, Devitna getéfambu.
Héralén nyan wu guniré Satanéna tambambu hérae guniré
yikafre hurute yakwa du dé. Dé God wasékendén du Krais
dé. Wu nana Néma Du dé.
12 Némbuli ye wun nyanré xétanguni. Ayiwa nukwa
wurmbu banyitaka bulmakau bali hénoo sandaka
suwangembu takaléka dé hwae. Ye xétaka xékélakitanguni,
wuna hundi mwi hundi dé.” Wungi dé wa.
13 Wandéka di séfélak ensel bari gaye di wun ensel wali té.
Téta angi di gwar wa:
14 “Anwar Godna getéfambu Godna ximbu harékétame.
Ané héfambu God mawuli yandéka du takwa nakélak huru
mawuli hératandi.”
Wungi di wa.

Sipsip balika hatikwa du ye di Jisasré xé

15 Wunde ensel wungi gwar wataka di diré yatakataka
wambula wari, Godna getéfaré. Warindaka di sipsip balika
hatikwa du di hafu buléta di wa, “Betlehemré yitame. Nani
ye Néma Du wandén jooka xétame.”
16 Wungi wataka di bari hari yi. Ye getéfambu xaakwa di
Maria bér Josep, wun nyanré akwi di xé, nyan bulmakau bali
hénoo sandaka suwangembu hwandéka.
17 Nyanré xétaka di ensel wun nyanka wandén hundika di
du takwaré wa saafa yi.

18 Wa saafa yindaka di wun hundi xékéndé du takwa
atéfék di sipsip balika hatikwa du wandan jonduka di saréké
waréké.
19 Wungi saréké waréké ndaka lé Maria léka mawulimbu
wun hundi hulukita wun jonduka lé saréké waréké xéké.
20 Sipsip balika hatikwa du wambula yita Godna ximbu
harékéta di déka yikafre mawuli ya. Yata di wa, “Néma Du
God naniré hundi wandéka xékétaka nani wun joo atéfék
nani xé.” Wungi di wa.

Di déka xi wa Jisas

21 Nukwa angé yétiyéti angé hufuk yindéka nak nukwambu
di wun nyanéna séfi séké. Sékétaka di déka xi angi wa, Jisas
dé. Hanja Maria nyan téhafi yalén nukwa dé ensel nak wun
xika léré wa.

Simeon bér Ana bér Jisasré xé, Godna tempelmbu

22 Maria nyan hérae lé Moses wandén hambuk hundi
wandén maki hurunjoka lé mawuli ya, léka séfi Godna
makambu wambula yikafre yandéte. Mawuli ye wun ham-
buk hundimbu wandén maki nukwa yindéka lé Josep wali
bér Jerusalemré yi, bér Jisasré Néma Du Godka hwenjoka.
23 Néma Du Godna hambuk hundi nak angi dé wa, “Takwa
hérandan atéfék maka du nyan Godka hwetandi.”
24 Néma Du Godna hambuk hundi nak akwi angi dé wa,
“Du wali takwa wali bérka dunya Godka hweta bér nyamwe
afwi yéték wali xiyae déka hwetambér. Nyamwe afwika
fatika nyamwengala afwi yéték hwetambér.” Maria bér Josep
wun hundi wandé maki hurunjoka bér Jerusalemré yi.
25 Wun nukwa du nak déka xi Simeon dé Jerusalemémbu
re. Dé yikafre sémbut male huruta dé Godka wakwexékékwa
du dé re. God Israelna du takwaré yikafre hurutendéka
nukwaka dé haxé. Godna Hamwinya déka mawulimbu dé
wulaaye té.
26 Hanja Godna Hamwinya dé Simeonré wa, “Méni hiyahafi
re Néma Du God wasékendén du Kraisré xétaméni.” Wungi
wandéka dé wun jooka dé haxé.
27 Godna Hamwinya déka mawulimbu wulaaye téta
wandéka dé tempelré wulayi. Wulayindéka bér Jisasna yafa
ayiwa Jisasré hura wulayi, Godna hambuk hundi wandé
maki maka du nyan Godka hwenjoka.
28 Hura wulayimbéka dé Simeon wun nyanré hérae déka
tambambu hura téta dé Godna ximbu harékéta dé angi wa:
29-30 Néma Du, hanja wamén hundi némbuli mwi hundi dé ya.
Némbuli wuni xé, naniré yikafre huruta naniré hérae Godna
tambambu takatekwa duré.

Némbuli méni ména jémba yakwa du wuniré wamét, wuni yikafre mawuli hérae wuni hiyatawuni.
31 Ané nyan méni wasékemén du dé. Dé ména jémba yandét, atéfék héfambu rekwa du takwa xétandi.
32 Dé xérékékwa ya maki ané du nak téfana du takwana mawulimbu hanyitandé.

Hanyindét di Godka jémba sarékétandi.

Sarékéta di Israelna du takwana ximbu harékétandi.
Wungi dé wa.

33 Jisasna yafa ayiwa Simeon wandén hundika bér saréké waréké xéké.
34 Sarékémbéka dé Simeon Godka wakwexéké, dé bérré yikafre hurundéte. Wakwexékétaka dé nyanéna ayiwa Mariaré angi dé wa, “Mé xéké. God dé waséke, ané du jémba yandét, Israelna séfélak du takwa xakrindat, Israelna séfélak du takwa raméndate. Dé Godna jémba yandét séfélak du takwa déka haraki hundi watandi.
35 Haraki hundi wata séfélak du takwa deka mawulimbu saréké ndan hundi hafwa hafwa yatandé. Du nawulak déré haraki saraki sémbut hurundat, nyéni xényét, nyéna mawulimbu xi maki joo xiyatandé. Wungi dé Simeon wa.

36 Gwalefa takwa hési léka xi Ana, lé wumbu re. Lé Fanuelna takwanya lé. Aserna hémémbu lé re. Lé Godna profet hési lé. Hanja lé du wali lé re. Reléka héki hwari angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk yindéka dé léka du hiya.
37 Hiyandéka lé séfélak héki hwari lé duke takwa lé hwa. Léka atéfék héki hwari angi dé dumi angé yétiyéti angé yétiyéti ye nak duna tamba yétiyéti (84) wungi héki hwari dé. Godna tempelmbu lé re. Reta lé wun ge yatakahafi lé. Gan nukwa lé Godna ximbu harékéléka dé. Nak nukwa nak nukwa hénooka yakérta lé God wali hundi bulé.
38 Simeon hundi Josep bér Mariaré wataka téndaka lé yae wun nyanré xéta lé Godka diména naata lé God Jerusalemré wambula hératendéka nukwaka haxékwa du takwaka lé wa déka.

Di Nasaretré di wambula yi

39 Néma Du Godna hambuk hundi wandé maki hurutaka bér Jisasré hura bér Nasaretré wambula yi. Nasaret Galilimbu dé re.
40 Wun nyan némafwi ye dé hambuk ye dé yikafre xékélelaki dé hérandéka dé God déré yikafre huru.

Jisas dé tempelmbu re

41 Atéfék héki hwari Jisasna yafa ayiwa bér Jerusalemré wari Pasovana hénoo sanjoka.

42 Jisasna héki hwari tamba yéti man yéték (12) yindéka
bér déré hura di wari, Pasovana hénoo sanjoka atéfék héki
hwarimbu warimbékangala.
43 Hukémbu Pasova hénoo sandaka nukwa yindéka di
deka getéfaré wambula yinjoka yambumbu yi. Yindaka
dé Jisas Jerusalemémbu dé re. Rendéka déka yafa ayiwa
xékélakihambambér.
44 Bér bérka mawulimbu bér wa, “Jisas ana hém wali dé yi.”
Wungi wataka bér nukwa nak yambumbu yi. Ye gérambu
bér yambumbu yindé bérka hém bérka nyémayikanguka wak-
wexéké, déka.
45 Wakwexékétaka déré xéhafi yata bér déka hwaké. Hwaka
bér hwakéfatiké. Hwakéfatika bér Jerusalemré wambula yi,
déka hwakénjoka.
46 Ye nukwa hufuk bér déka hwaké. Hwaka hukémbu bér
xé, dé tempelmbu rendéka. Dé nawulak du wali Godna
hundika wakwekwa néma du wali deka nyéndékmbu reta
deka hundi xékéta dé diré nak maki nak maki jonduka
wakwexéké.
47 Wakwexékéndéka déka hundi xékéndé du di
waréngénéta di saréké waréké, dé deka hundi jémba
xékélakita deka hundi jémba hasa wandéka.
48 Déka yafa ayiwa déré xétaka bér waréngéné. Waréngéna
lé déka ayiwa déré wa, “Nyan, métaka méni anika wungi
huru? Ani ména yafa wali ana mawuli xak yandéka ani
ménika atéfék hafwaka ani hwakéfatiké.” Wungi lé wa.
49 Waléka dé bérka wa, “Métaka béni wunika hwaké? Wuni
wuna yafana gembu rewuka xékélakihambambéni, o yingi
maki dé?”
50 Wungi wandéka bér wun mo hundika
xékélakihambambér.
51 Xékélakihafi yambéka dé bér wali wambula ye di
Nasaretmbu xaku. Xaakwa reta dé bérka hundi xékéta dé
wambén maki huru. Hurundéka déka ayiwa wun jonduka
léka mawulimbu lé saréké waréké xéké.
52 Jisas némafwi yandéka déka mawuli laréndéka dé séfélak
jonduka dé xékélaki. God akwi du takwa akwi di déka yikafre
mawuli ya.

3

Guré husandakwa du Jon dé hundi wa
Mat. 3:1-112; Mak 1:3-8

1 Taiberius Romémbu néma du Sisar tamba yéti manmbu
yétiyéti héki hwarimbu re. Rendéka nak héki hwari Pon-
tius Pailat dé Judiana héfambu néma du dé rendéka Herot
Galilina héfambu rekwa du takwaka dé néma du rendéka,
déka nyama Filip Ituriana héfambu rekwa du takwaka,

Trakonitisna héfambu rekwa du takwaka akwi dé néma du rendéka Lisanias Abilenembu rekwa du takwaka dé néma du re.
2 Rendéka Anas bér Kaiafas atéfék prisna néma du bér re. Wun nukwa Sekaraiana nyan Jon du rehafi hafwambu rendéka God dé déré hundi wa.
3 Wandéka Jon déka hundi xékéta dé Jordan xéri yikwambu yitaka yataka. Yitaka yatakata dé du takwaré angi wa, “Guni hurungun haraki saraki sémbut yatakangut wuni Godna ximbu guniré guré husandatawuni. Guni wungi yatakataka Godna ximbu guré nandingut, dé guna haraki saraki mawuli yakwanyitandé.” Wungi dé Jon wa.

4 Jon wungi hurundéka hanja Godna profet déka xi Aisaia Godna nyingambu angi dé hayi:

Du nak dé wa du rehafi hafwambu.
Wata dé angi wa, “Néma Duna yambu huréhalékétanguni.

Huréhaléké̂ngut déka yambu jémba rendé.

5 Atéfék yafékwa yakitéfitanguni, yambu yindéte.

Atéfék némafwi némbu atéfék yikama némbu akwi jémba bwatanguni, yambu yindéte.

Angwa yandé yambu hurungut yambu huritéké rendé.

Yambumbu rekwa motu hérekingut yambu jémba rendé.

6 Wungi hurungut atéfék du takwa xétandi, God du takwaré Satanéna tambambu hératendékaka.”
Wungi dé Aisaia hanja hayi, Jonka.
7 Hayindén maki séfélak du takwa Jon diré guré husandandéte yandaka dé diré angi wa, “Guni haraki hambwena nyangwal guni. God gunika dé némafwimbu mawuli wita dé hukémbu hurungun haraki sémbut hasa hwetandé. Héndé wa, guni déka mawuli wika yaange yingute?
8 Tale guni hurungun haraki saraki sémbut yatakataka yikafre joo male hurutanguni. Hurungut du takwa xéta xékélakitandi, guni guna haraki sémbut wundé yatakangu. Guni guna mawulimbu guni wa, ‘Nani Abrahamna mandéka rembeka dé God nanika dé mawuli ye.’ Wungi wakénguni. God mawuli yata wandét ané motu du takwaré xaakwa di Abrahamna mandéka maki retandi.
9 Misange mi mombu haxéta dé re. Atéfék yikafre sék xakéhafi yakwa miré xéle yakitaka yambu tutandé.”

10 Jon wungi wandéka di déka hundi xékéta di déré wakwexéké, “Nani méta yatame?”
11 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni nukwa wur yéték héra re, guni nak nukwa wur hafi du takwaka hwetanguni. Guni hénoo hura re, guni hénoo yike du takwaka hwetanguni.”

12 Wun hundi wandéka di Romka yéwa héraakwa du
nawulak di déka ya, dé diré guré husandandéte. Yae di déré
wa, “Wakwekwa du, nani méta yatame?”
13 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni Romna gavman
guniré wandan maki male yéwa hératanguni. Nawulak akwi
hérakénguni.”
14 Wun hundi wandéka di xi warekwa du nawulak déré
wakwexéké, “Nani yingi maki dé? Nani méta yatame?”
Wungi wandaka dé diré wa, “Guni du takwaka hambuk yata
deka yéwa baka hérakénguni. Guni du takwaka yénataka
hundi wata deka yéwa hérakénguni. Guni jémba yata
héranguka yéwaka yikafre mawuli yatanguni.”
15 Jon wungi huruta wungi wandéka atéfék du takwa
saréké waréké xékéta deka mawulimbu di wa, “Jon wun
naniré yikafre hurundéte God wasékendén du Krais dé, o
yingi maki du dé?”
16 Wungi saréké ndaka dé Jon diré wa, “Wuni guniré Godna
ximbu guré wuni husanda. Wuna hukémbu yatekwa duna
hambuk wuna hambukré dé saréké ngwandé. Yingi maki
nae wuni déka jémba yatawuni? Wu yingafwe. Déka
jémba yanjoka hurufatikétawuni. Wuna hukémbu yatekwa
du Godna Hamwinya gunika hwetandé. Guna haraki saraki
sémbut hérae yambu tutandé.
17 Du wit hérae yikafre wit sék héranjoka di lékeki.
Lékekitaka di yikafre wit sék gembu takataka di séfi yaki. Hu-
rundén maki wuna hukémbu yatekwa du wungi hurutandé.
Dé déka du takwaré hérae hura ye déka gembu takataka,
haraki saraki sémbut hurukwa du takwaré hérae yambu
tutandé.”
18 Jon wun hundi du takwaré wata dé Godna hundi
nawulak akwi dé wa, deka mawuli jémba téndéte.

Herot wandéka di Jonré séndé gembu taka
Mat. 14:3-5; Mak 6:17-20

19 Galilimbu rekwa du takwana néma du Herot dé déka
nyama hiyahafi rendéka dé déka takwaré héra. Léka xi
Herodias lé. Herot séfélak haraki saraki sémbut akwi dé huru.
20 Hurundéka Jon déré haraki hundi wandéka Herot dé ané
haraki saraki sémbut akwi dé huru. Dé wandéka déka du di
Jonré séndé gembu taka.

Jon Jisasré dé Godna ximbu guré husanda
Mat. 3:13-17; Mak 1:9-11

21-22 Hanja Herot Jonré séndé gembu takandate wahafi
yandén nukwa Jon déka yandé atéfék du takwaré dé guré
husanda. Husandataka dé Jisasré akwi guré husanda. Hu-
sandandéka téta God wali hundi buléndéka nyir télaméndéka

dé Godna Hamwinya nyamwe afwi maki dé Jisaska gaya. Gayandéka hundi nak Godna getéfambu dé wa, “Méni wuna nyan méni. Ménika wuni némafwimbu mawuli ye. Ménika wuna mawuli yikafre dé ye.”

Jisasna mandékanguna xi
Mat. 1:1-17

23 Jisas déka héki hwari dumi hufuk (30) yandéka dé déka jémba tale ya. Du takwa di déka wa, “Dé Josepna nyan dé.” Wungi di wa.

Josep Helina nyan dé.
24 Heli Matatna nyan dé. Matat Livaina nyan dé. Livai Melkina nyan dé. Melki Janaina nyan dé. Janai Josepna nyan dé.
25 Josep Matatiasna nyan dé. Matatias Amosna nyan dé. Amos Nahumna nyan dé. Nahum Eslina nyan dé. Esli Nagaina nyan dé.
26 Nagai Matna nyan dé. Mat Matatiasna nyan dé. Matatias Semenéna nyan dé. Semen Josekna nyan dé. Josek Jodana nyan dé.
27 Joda Joananéna nyan dé. Joanan Resana nyan dé. Resa Serubabelna nyan dé. Serubabel Sealtielna nyan dé. Sealtiel Nerina nyan dé.
28 Neri Melkina nyan dé. Melki Adina nyan dé. Adi Kosamna nyan dé. Kosam Elmadamna nyan dé. Elmadam Erna nyan dé.
29 Er Josuana nyan dé. Josua Elieserna nyan dé. Elieser Jorimna nyan dé. Jorim Matatna nyan dé. Matat Livaina nyan dé.
30 Livai Simeonéna nyan dé. Simeon Judana nyan dé. Juda Josepna nyan dé. Josep Jonamna nyan dé. Jonam Eliakimna nyan dé.
31 Eliakim Meleana nyan dé. Melea Menana nyan dé. Mena Matatana nyan dé. Matata Natanéna nyan dé. Natan Devitna nyan dé.
32 Devit Jesina nyan dé. Jesi Obetna nyan dé. Obet Boasna nyan dé. Boas Salmonéna nyan dé. Salmon Nasonéna nyan dé.
33 Nason Aminadapna nyan dé. Aminadap Atminéna nyan dé. Atmin Arnina nyan dé. Arni Hesronéna nyan dé. Hesron Peresna nyan dé. Peres Judana nyan dé.
34 Juda Jekopna nyan dé. Jekop Aisakna nyan dé. Aisak Abrahamna nyan dé. Abraham Terana nyan dé. Tera Nahorna nyan dé.

35 Nahor Serukna nyan dé. Seruk Reuna nyan dé. Reu
Pelekna nyan dé. Pelek Eberna nyan dé. Eber Selana nyan
dé.
36 Sela Kainanéna nyan dé. Kainan Arpaksatna nyan dé.
Arpaksat Siemna nyan dé. Siem Noana nyan dé. Noa
Lamekna nyan dé.
37 Lamek Metuselana nyan dé. Metusela Enokna nyan dé.
Enok Jaretna nyan dé. Jaret Mahalalelna nyan dé. Mahalalel
Kenanéna nyan dé.
38 Kenan Enosna nyan dé. Enos Setna nyan dé. Set
Adamna nyan dé. Adam Godna nyan dé.

4

Satan dé Jisasna mawuliré haraki hurunjoka dé hurukwexé
Mat. 4:1-11; Mak 1:12-13

1 Godna Hamwinya Jisasna mawulimbu wulaaye téta hambuk yata wandéka dé Jordan xéri yatakataka dé yi. Yindéka
Godna Hamwinya dé déré hérae hura yi, du rehafi hafwaré.
2 Hura yindéka dé wun hafwambu dumi yétiyéti (40)
nukwa rendéka dé Satan déka mawuli hurukwexé. Wunde
nukwambu dé hénoo nawulak sahambandé. Sahafi yandéka
wunde nukwa yindéka hukémbu dé Jisasré hénoo ya.
3 Yandéka dé Satan déré wa, “Méni Godna nyan xe méni
wamét ané motu waleka bret xakutandé.”
4 Wungi wandéka dé wa, “Yingafwe. Wun jooka Godna
nyingambu angi dé wa: Du takwa hénooka male sarékéta
di jémba yamba rekéndi. Wun hundi xékéta motu bret
xakundéte yamba wakéwuni.”
5 Jisas wun hundi wandéka Satan déré dé hérae hura wari.
Hura wara dé déré ané héfambu tékwa atéfék getéfa bari
wakwe.
6 Wakweta dé déré wa, “Ané héfambu tékwa atéfék getéfa,
wun getéfambu rekwa atéfék du takwa atéfék jondu akwi di
wuna tambambu di re. Wuni wun jondu du nakré hwenjoka
mawuli ye, wu hwetawuni, wun duka. Hwewut dé dika
néma du retandé.
7 Méni wunika hwati séta wuna ximbu harékémét, wuni
ané jondu ménika hwetawuni. Hwewut méni dika néma du
retaméni.”
8 Wungi wandéka dé wa, “Yingafwe. Godna nyingambu
hayindén hundi angi dé: Ména néma du God male dé. Méni
déka hwati séta déka ximbu male harékétaméni. Harékéta
déka jémba male yataméni.”
9 Jisas wun hundi wandéka Satan déré hérae hura yi
Jerusalemré. Hura wara déré dé tempelna dawi gembu taka.

Takataka dé déré wa, “Méni Godna nyan xe méni mé wuréféka nandi.
10 Wun jooka Godna nyingambu hayindén hundi angi dé wa:
“God déka enselré wandét di ménika jémba hatitandi, méni jémba reméte.”
11 Ané hundi akwi dé re:
“Méni deka tambambu jémba retaméni.
Reta ména man motumbu yamba xiyakéméni.”
12 Wungi wandéka dé wa, “Yingafwe. Wun jooka Godna hundi angi dé wa: Méni ména néma du Godré yamba hurukwexékéméni.”
13 Wungi wandéka dé Satan nak jémba yandéte Jisasré wahambandé. Wahafi yata déré yatakataka dé déré wambula hurukwexétendéka nukwaka dé haxé.

Jisas Galilimbu dé tale jémba ya

14 Godna Hamwinya Jisasna mawulimbu téta hambuk yandéka dé Galiliré wambula yi. Yindéka wun héfambu tékwa atéfék getéfambu di déka wa saafa yi.
15 Dé Godna hundi buléndaka geré wulaaye du takwaré dé Godna hundi wa. Wandéka di atéfék Jisasna ximbu haréké.

Nasaret di Jisaska hu hwe

16 Jisas wungi huruna harana ya dé Nasaretmbu xaku. Hanja yikama nyan re dé yafa ayiwa wali wun getéfambu re dé wumbu néma du ya. Wun nukwa Nasaretré wambula ye dé wun getéfambu re. Reta baka hwa nukwa dé Godna hundi buléndaka geré wulayi. Atéfék baka hwa nukwa wulayindéka maki ye dé Godna hundi buléndaka geré wulayi. Wulaaye re dé Godna hundi nyingambu xéta wanjoka dé raama té.
17 Téndéka di profet Aisaia hayindén nyinga déka hwe. Hwendaka lae dé xé, ané hundi rendéka. Xéta dé diré angi wa:
18 Néma Du God wuniré dé waséke, wuni déka hundi jambangwe du takwaré wawute.
Wataka déka Hamwinya hwendéka dé wuna mawulimbu wulaaye té.
God wuniré dé waséke, wuni yae ané hundi diré wawute.
Di séndé gembu rekwa du takwa wun ge yatakataka jémba retandi.
Di dama hiyandé du takwa némbuli wambula xétandi.
Xak héraakwa du takwa wambula xak yamba hérakéndi.
19 Néma Du God wuniré dé waséke, wuni dé du takwaré yikafre hurutendéka héki hwarika hambukmbu wawute.
20 Jisas wungi wataka wun nyinga gétamétaka dé wun geka hatikwa duka hwe. Hwetaka wun hundina moka diré

wakwenjoka dé re. Rendéka wun gembu rekwa atéfék du
takwa di déré male xé.
21 Xéndaka dé diré wa, “Némbuli Godna nyingambu rekwa
hundi mwi hundi dé ya. Yandéka wundé xékéngu.”
22 Wungi wandéka di wun hundi xékéta di waréngénéta
déka hundika saré saréké na. Sarékéta di wa, “Owa. Wun
yikafre hundi dé wa.” Wungi wataka di wa, “Wun du Josepna
nyan dé. Yingi maki nae dé wun yikafre hundi wa?”
23 Di wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Wafewana guni
ané sataku hundika wuniré angi watanguni? ‘Dokta,
méni hafu ména séfiré yikafre hurutaméni.’ Wungi wata
wafewana guni angi akwi watanguni? ‘Kaperneamémbu
yamén jémbaka bu xékékwa. Yamén maki male méni ména
motéfambu jémba yataméni.’ Wungi watanguni wana.
24 Mwi hundi wuni guniré we. Profet deka motéfambu
reta hundi wandaka deka motéfambu rekwa du takwa deka
hundi xékénjoka hélék di ya.
25 Mé xéké. Hanja profet Elaija rendéka Israelmbu séfélak
du hiyandé takwa di re. Wun nukwa héki hwari hufuk
bafu nawulak akwi rendaka wali giyahambandé. Giyahafi
yandéka atéfék getéfa némafwi hénooka di hiya.
26 Hiyandaka God Elaijaré wahambandé, dé ye Israelmbu
rekwa du hiyandé takwaré yikafre hurundéte. God Elaijaré
dé wa, dé ye nak héfambu rekwa du hiyandé takwa hésiré
yikafre hurundéte. Lé Saidonmbu rekwa getéfa déka xi
Sarefatmbu lé re.
27 Ané hundi akwi mé xéké. Profet nak déka xi Elisa
rendéka séfélak walisufu hurundé du Israelmbu di re. Ren-
daka Elisa diré huréhaléké hambandé. Natafa male duré dé
huréhaléké. Wun du dé Siriana héfambu yandé du nak déka
xi Naman dé. Wun du Israelna du yingafwe.”
28 Godna hundi buléndaka gembu rendé du takwa Jisas
wandén hundi xékétaka di xékélaki. Jisas wungi wata diré
dé haraki hundi wa. Wungi xékélakita di némafwimbu biya
mawuli wi.
29 Mawuli wita raama di Jisasré huluke getéfa yatakataka
hafwaré témbéra hura gwande di déré deka getéfa tondén
némbuna takumbu hura yi. Déré némbumbu yakisandanjoka
di déré wungiré hura yi.
30 Hura ye wungi hurunjoka di hurufatiké. Dé deka
nyéndékmbu ye diré yatakataka dé yi.

Jisas wandéka dé haraki hamwinya hura téndé du yikafre ya

Mak 1:21-28

31 Jisas dé Kaperneamré naande yi. Wun getéfa Galilimbu
dé re. Naande ye xaakwa dé re. Reta baka hwa nukwa dé

Godna hundi buléndaka geré wulaaye dé du takwaré Godna
hundika wakwe.
32 Hambuk yata dé diré Godna hundi wa. Wungi wandéka
di xékéta waréngéna di déka hundika saréké waréké.
33 Haraki hamwinya hura téndé du nak dé re wun gembu.
Rendéka dé haraki hamwinya hambukmbu wa.
34 Wata dé wa, “Méni Nasaretna du Jisas. Méni naniré
méta yataméni? Naniré haraki hurutaméni, o yingi maki dé?
Wuni ménika wuni xékélaki. Méni Godna yikafre male du
méni.”
35 Wungi wandéka dé wa, “Méni makété. Wun duré
yatakataka mé yaange yi.” Wungi wandéka dé wun duré
xasémékandéka dé héfambu xakri. Xakrindéka dé déré haraki
huruhafi ye déré yatakataka dé yi.
36 Yindéka atéfék du takwa xéta waréngénéta di hafu buléta
di wa, “Owa. Ané du métakina hundi dé wa? Dé hambuk
yata du takwaré hura tékwa haraki hamwinyaré wandéka di
wunde du takwaré yatakataka di yi.”
37 Wungi wandaka di wun héfambu rekwa atéfék getéfambu
Jisaska hundi wa saafa yi.

Jisas dé Pitana nakémaré huréhaléké
Mat. 8:14-15; Mak 1:29-31

38 Jisas Godna hundi buléndaka ge yatakataka dé Sai-
monéna geré wulayi. Saimonéna nakémana séfi némafwimbu
ya yandéka bar hiyaata lé hwa. Hwaléka di Jisasré wa, dé
yae léré huréhaléréndéte.
39 Wandaka wulaaye lé hwalén wali téta dé wun barré
hambukmbu wandéka dé léka bar hényi. Hényindéka wule
takwa bari raama lé hénoo humbwe lé dika hwe.

Séfélak du takwaré Jisas dé huréhaléké
Mat. 8:16-17; Mak 1:32-34

40 Gérambu nukwa nandindéka baka hwa nukwa yindéka
di bar hiyaakwa du takwa nyangwal, séfimali haraki yandé
du takwa nyangwalré akwi di Jisaska hura yi. Hura yindaka
dé déka tambambu wun du takwa nyangwalré hurundéka di
wambula yikafre ya.
41 Yandaka dé haraki hamwinyaré wandéka di séfélak du
takwaré yatakataka yaange yi. Yita di wa, “Méni Godna nyan
méni.” Wungi wata di xékélaki, dé God wasékendén du Krais
dé. Wungi xékélakindaka dé diré hambukmbu wa, di wun
jooka hundi wandamboka. Wandéka di yaange yi.

Jisas yitaka yatakata dé Godna hundi wa
Mak 1:35-39

42 Ganémbambu raama dé Jisas wun getéfa yatakataka dé
du rehafi hafwaré yi, God wali hundi bulénjoka. Yindéka di

du takwa déka hwaké. Hwaka di déré xéta di wa, “Méni nani wali retaméni. Nak getéfaré yamba yikéméni.”

43 Wungi wandaka dé diré wa, “Wuni nawulak getéfaré akwi ye Godna hundi watawuni, God néma du reta du takwaka hatitendékaka. God wun jémba yawute wandéka wuni ya.”

44 Wungi wataka Galilina héfa yatakataka ye dé Judiana héfambu yitaka yatakata dé Godna hundi buléndaka gembu Godna hundi du takwaré wa.

5

Jisas dé wa du nawulak dé wali yindate
Mat. 4:18-22; Mak 1:16-20; Jon 1:40-42

1 Nak nukwa Jisas Genesaretna tukweseke tufwa nakmbu téndéka di séfélak du takwa yae hérangwanda di dé wali walémbambu té, Godna hundi xékénjoka.

2 Téndaka dé xé gunjambé yéték tukweseke tufwambu rembéka. Xéri hamwi wurukwa du wun gunjambé takataka di mara yakwanyi. Yakwanyita téndaka deka gunjambé yéték rembéka dé xé.

3 Xéta dé gunjambé nakmbu waré. Wun gunjambé Saimonéna gunjambé dé. Wara reta dé Saimonré wa, dé gunjambé xasémekindét yalefu ye nyambambu téléte. Wandéka wungi yandéka dé wule gunjambémbu reta dé tufwambu téndé du takwaré Godna hundika wakwe.

4 Hundi wataka dé Saimonré wa, “Gunjambé mé nyamba tukwesekeré hura wulaaye méni ména du wali guni mara yakisande guni xéri hamwi nawulak wurutanguni.”

5 Wungi wandéka dé wa, “Néma Du, némbule gan nani hambuk jémba nani ya. Yata nani xéri hamwi nawulak wuruhambame. Waménka sarékéta wuni mara wambula yakisandatawuni.”

6 Wungi wataka mara yakisande di séfélak xéri hamwi wuru. Wurundaka mara nékétinjoka dé huru.

7 Hurundéka di nak gunjambémbu rendé duka wa, di yae di wali hurundate. Wandaka yandaka di gunjambé yétékmbu xéri hamwi témbéra husale. Husalendaka bér gunjambé yéték guré nandinjoka huru.

8 Hurundéka xéta dé Saimon Jisasna man mombu hwati se dé déré wa, “Néma Du, méni wuniré yatakataka yitaméni. Wuni haraki saraki sémbut hurukwa du wuni. Wuni wali yamba tékéméni.”

9 Dé séfélak xéri hamwi wurundanka sarékéta waréngéna dé wungi wa. Dé wali gunjambémbu rendé du akwi di waréngéné.

10 Sebedina nyan yéték Jems bér Jon bér akwi bér
waréngéné. Bér Saimon wali jémba yambékandé. Waréngéna
Saimon wungi wandéka dé déré wa, “Rookéméni. Méni
xéri hamwi hurumén maki méni wuna jémba yata méni du
takwaré hérataméni, di wuna hundi xékéndate.”
11 Wungi wandéka di gunjambémbu tufwaré ye tufwambu
témbéra husawarétaka di deka atéfék jondu yatakataka di dé
wali yi.

Jisas wandéka dé walisufu hurundé du yikafre ya
Mat. 8:2-4; Mak 1:40-44

12 Jisas ye dé getéfa nakmbu re. Wun getéfambu walisufu
hurundé du nak dé re. Séfélak wasi dé té déka séfimbu. Wun
du Jisasré xéta dé yae hwati se wandé daata dé déré wa,
“Néma Du, wuni yikafre yawute méni mawuli yata wamét,
wuni yikafre yatawuni.”
13 Wungi wandéka dé déré tambambu huruta dé wa, “Wuni
yikafre yaméte wuni mawuli ye. Méni yikafre yataméni.”
Wungi wandéka dé wun walisufu hétéké ndéka dé wun du
yikafre ya.
14 Yandéka dé déré wa, “Mé xéké. Méniré yawun jooka
nak duré yamba wakéméni. Méni priska ye déka makambu
témét dé ména séfiré xétandé. Xéndét méni yikafre yaménka
méni Moses hanja wandén maki Godka hamwi hwetaméni.
Hwemét nak du takwa xéta walisufu hétéké ndanka méni
yikafre yaménka xékélakitandi.” Wungi wandéka dé yi.
15 Jisas wungi yandéka séfélak getéfambu séfélak du takwa
di Jisaska hundi bulé. Buléta séfélak du takwa di Jisaska ya,
déka hundi xékéta Jisasré wakwexékéndat dé séfimali haraki
yandé du takwaré huréhaléké ndéte.
16 Yandaka dé séfélak nukwa diré yatakataka dé du rehafi
hafwaré ye wumbu dé God wali hundi bulé.

Jisas wandéka dé matamba lékémbandé du nak yikafre ya
Mat. 9:2-8; Mak 2:3-12

17 Nak nukwa dé Jisas du takwaré Godna hundika wak-
wendéka di Farisina du nawulak, hambuk hundi wakwekwa
du nawulak, wungi di re. Wunde du Galilina héfambu rekwa
atéfék getéfa, Jerusalem, Judiana héfambu rekwa nawulak
getéfa akwi, wunde getéfambu di ya. Yae rendaka dé Néma
Du Godna hambuk Jisasna mawulimbu wulaaye téndéka dé
du takwaré dé huréhaléké.
18 Huréhaléké ndéka du nawulak di matamba lékémbandé
du nakré jambémbu yate hura ya. Yate hura yae di gekoré
wulaaye Jisas téndénmbu takanjoka di mawuli ya.
19 Yandaka séfélak du takwa téndaka hafwa dé sukweké.
Sukweké ndéka déré hura wulayi yambuka di hwaké fatiké.

Hwakéfatika di ge dawiré wara di ge nyéndékmbu féra. Férae di wun du hwandén jambémbu yoo léke di wun yambumbu husanda, du takwana nyéndékmbu. Husanda di Jisasna makambu taka.

20 Takandaka Jisas dé xékélaki. Di deka mawulimbu di wa, dé wun duré hali huréhaléké́ndé. Wungi xékélakita dé wun duré wa, “Wuna nyayika, wuni hurumén haraki saraki sémbut wundé yakwanyiwu.”

21 Jisas wun hundi wandéka di xékélelakikwa du, Farisina du akwi wungi di di hafu buléta di wa, “Wun du yingi maki du dé? God hafu du hurundan haraki saraki sémbut yakwanyitandé. Wun du dé wa, ‘Wuni hurumén haraki saraki sémbut wundé yakwanyiwu.’ Wungi wata dé Godré haraki hundi wa, dé baka du dé.”

22 Wungi wandaka Jisas deka mawuliré xékélakita dé diré wa, “Métaka guni guna mawulimbu wungi saréké? Wungi sarékékénguni.

23 Méta hundi hali wawu? Wuni hurumén haraki saraki sémbut wundé yakwanyiwu o méni sé raama féta yi? Méta hundi wawut guni wawun hundika mwi hundi xékélakitanguni?

24 Wuni Duna Nyan ané héfambu reta hurundan haraki saraki sémbut hali yakwanyiwu. Guni wun jooka xékélakihambanguni. Guni wuna hambukéka jémba xékélakingute wuni ané hundi némbuli déré watawuni.” Wungi wataka dé matamba lékémbandé duré wa, “Méni sé raama ména jambé hérae hura méni ména geré yi.”

25 Wungi wandéka dé atéfék du takwana makambu bari ramé. Raama dé hwandén jambé hérae Godna ximbu harékéta dé déka geré hura yi.

26 Yindéka xéta di atéfék du takwa waréngéné. Waréngéna Godna ximbu harékéta némafwimbu roota di wa, “Owa. Némbuli nak maki hambuk jémba nani xé.”

Jisas dé Livairé wa, dé wali yindéte
Mat. 9:9-13; Mak 2:14-17

27 Hukémbu Jisas ye dé xé Romka yéwa héraakwa du nak yéwa hérandaka gembu rendéka. Wumba duna xi Livai dé. Jisas déré xétaka dé wa, “Méni wuni wali mé ya.”

28 Wungi wandéka dé raama atéfék jondu yatakataka dé Jisas wali yi.

29 Livai ye dé Jisaska némafwi hénoo huru, déka gembu. Hurutaka wandéka di Romka yéwa héraakwa séfélak du akwi, séfélak du akwi wungi di bér wali hénoo sa.

30 Sandaka di Farisina du nawulak, deka xékélelakikwa du nawulak, wungi di Jisasna duré haraki hundi wata di wa,

“Métaka guni Romka yéwa héraakwa du wali, haraki saraki sémbut hurukwa du wali, guni hénoo hulingu sa?”

31 Wungi wandaka dé Jisas diré sataku hundi angi wa, “Bar hiyahafi yakwa du takwa doktaka yihafindi. Bar hiyaakwa du takwa di doktaka yi.”

32 Wungi wataka dé wa, “Wuni du takwana haraki mawuli wuni huréhaléké. Haraki mawuli yakwa du takwa yandan haraki saraki mawuli yatakataka wunika yae wuna hundi xékéndate wuni gaya. Yikafre mawuli yakwa du takwaka saréka gayahambawuni.” Wungi dé Jisas diré wa.

Hénooka yakérndakaka dé Jisas hundi wa
Mat. 9:14-17; Mak 2:18-22

33 Du nawulak yae di Jisasré wa, “Guré husandakwa du Jonéna du di God wali hundi bulénjoka séfélak nukwa di hénooka yakér. Yakérta baka reta di God wali hundi bulé. Farisina du akwi wungi male di ya. Ména du wungi yahambandi. Di atéfék nukwa hénoo hulingu sandakandé. Métaka ména du di hénooka yakérhafi ye?”

34 Wungi wandaka dé Jisas diré sataku hundi angi wa, “Du nak takwa hérandét, di hénoo humbwe yikafre mawuli yata hénoo satandi, o du nak wandét di hénooka yakértandi? Di satandi. Takwa hérandé du di wali rendét, di yikafre mawuli yata satandi.

35 Hukémbu nukwa nawulak xakundat, takwa hérandé du diré yatakataka yindét di hénooka yakértandi.”

36 Wun hundi wataka dé diré sataku hundi yéték akwi angi wa, “Du takwa huli nukwa wur nak léngae hérae nyo nukwa wurmbu tékwa moforé hundafanéhafindi. Di huli nukwa wur nak léngae hérae nyo nukwa wurmbu tékwa moforé hundafanétaka hukémbu gumbu yakwanyindat, huli nukwa wur yalefu maki yata dé léngatandé. Yalefu yandéka dé nyo nukwa wurmbu némafwi mofo tétandé. Huli nukwa wur wali nyo nukwa wur wali jémba yamba tékémbér.

37 Nak héki hwari xiyae rundan meme balina séfimbu huli wain hulingu wukasandahafindi. Wungi wukasandandat, wun meme balina séfi nyo ye télaméndét wain hulingu atéfék yitandé. Yindét wun meme balina séfi wambula yikafre yamba yakéndé.

38 Huli meme balina séfimbu wukasandandat, huli wain hulingu jémba tétandé.

39 Talena wain hulingu sakwa du di huli wain hulingu sanjoka hélék yatandi. Hélék yata di wa, ‘Talena yikafre dé.’ Wungi watandi.”

6

Baka hwa nukwaka dé Jisas hundi wa
Mat. 12:1-8; Mak 2:23-28

1 Baka hwa nukwa nak dé Jisas déka du wali di wit tékwa
yawi nakmbu yi. Yita déka duré hénoo yandéka di witna
humbu hutukwe di deka tambambu lékekita di wit sék sa.
2 Sandaka di Farisina du nawulak xéta di diré wa, “Guni
witna humbu hutukwe tambambu lékekita guni jémba ya,
baka hwa nukwambu. Nana hambuk hundi angi dé wa,
‘Guni baka hwa nukwa jémba yamba yakénguni.’ Métaka
guni jémba ya, baka hwa nukwambu?”
3 Wungi wandaka dé diré wa, “Hanja nana mandéka
Devit hurundén sémbutka di Godna nyingambu hayi. Wun
hundika guni sarékéhambanguni. Hanja Devit déka du wali
hénooka hiyandaka dé
4 Godna geré wulaaye wun gembu prisré dé wak-
wexéké, Godka hweta takandan bret dika hwendate.
Wakwexékéndéka hwendéka Devit wun bret déka duka
hwendéka di atéfék sa. Wungi huruta di nana hambuk hundi
xékéhambandi. Nana hambuk hundi angi dé wa, ‘Pris male
Godka hwendan hénoo satandi. Nak du wun hénoo yamba
sakéndi.’ Wungi dé hambuk hundi wa.”
5 Wungi wataka dé diré wa, “Wuni Duna Nyan wuni baka
hwa nukwaka wuni néma du re.” Wungi dé Jisas wa.

Baka hwa nukwambu Jisas wandéka dé tamba haraki yandé du yikafre ya
Mat. 12:9-14; Mak 3:1-6

6 Baka hwa nukwa nakmbu Jisas dé Godna hundi
buléndaka geré wulaaye dé du takwaré Godna hundika
wakwe. Wun gembu yika tamba haraki yandé du nak dé
re.
7 Rendéka di xékélelakikwa du akwi, Farisina du akwi di
wun gembu reta di Jisasré xé. Deka mawulimbu di wa,
“Jisas baka hwa nukwambu wun duré huréhalékétandé, o
yingafwe? Déré huréhalékéta dé nana hambuk hundika
hu hwetandé. Wungi yandét, nani déré duna makambu
takatame.”
8 Wungi wandaka dé deka mawuli dé xékélaki. Xékélakita
dé tamba haraki yandé duré wa, “Sé raama ye deka
makambu témét, atéfék méniré xénda.” Wungi wandéka dé
raama dé wumbu té.
9 Téndéka dé Jisas diré wa, “Wuni guniré hundi nak
wakwexékétawuni. Nana hambuk hundi yingi dé wa? Baka
hwa nukwambu nani yikafre joo yatame, o haraki sémbut
hurutame? Baka hwa nukwambu hiyanjoka hurukwa du
takwaré yikafre hurutame, o diré xiyatame?”

10 Wungi wataka di nak nakré xétaka dé wun duré wa,
“Ména tamba mé huritéké.” Wungi wandéka dé déka tamba
huritékéndéka dé wambula yikafre ya.
11 Yandéka di némafwimbu mawuli wita di hafu buléta di
wa, “Nani Jisasré méta yatame?” Wungi di wa.

Jisas du nawulakré dé waséke di déka aposel rendate
Mat. 10:2-4; Mak 3:16-19; Apo. 1:13

12 Wun nukwa Jisas God wali hundi bulénjoka dé némburé
wari. Ware gan dé God wali hundi bulé. Hundi buléndéka
dé xitélaké.
13 Xitélakéndéka nukwa xalendéka dé déka duka wandéka
di ya. Yandaka dé du tamba yéti manmbu yéték wungi diré
dé waséketa dé ané xi dika hwe, aposel dé.
14 Deka xi angi dé: Saimon. Déka Jisas dé nak xi hwe, Pita.
Saimonéna bandi, Andru. Jems. Jon. Filip. Bartolomyu.
15 Matyu. Tomas. Alfiusna nyan, Jems. Saimon. Dé hanja
atéfék getéfaré yita dé wa, “Nak téfana du nanika néma du
rendémboka hélék wuni ye.”
16 Jemsna nyan, Judas. Judas Iskariot. Hukémbu dé Jisasré
mama duka hwe.

Jisas dé séfélak du takwaré yikafre huru

17 Jisas déka du wali naande ye dé bwiyande hafwa
nakmbu dé té. Déka séfélak du dé wali téndaka séfélak du
takwa di akwi di té. Di Jerusalem, Judiana héfambu rekwa
nawulak getéfa, Tair, Saidonmbu akwi di ya. Tair, Saidon
akwi némafwi xéri tufwambu bér té.
18 Wunde du takwa nawulak Jisasna hundi xékénjoka
di ya. Wunde du takwa nawulak bar hiyae di dé diré
huréhaléékéndéte di ya. Wunde du takwaré nawulak haraki
hamwinya hura téndaka di akwi di ya. Yandaka dé wandéka
yaange yindaka di wunde du takwa yikafre ya.
19 Yandaka dé wandéka di xékélaki. Jisasna hambuk
némafwi yandéka dé diré huréhaléké. Wungi xékélakita di
atéfék di déka séfiré séngétakanjoka di mawuli ya.

Nawulak yikafre mawuli yandat nawulak gératendakaka dé wa
Mat. 5:3-12

20 Jisas déka duré xéta dé diré wa, “Guni jambangwe du
takwa, guni Godna hémémbu renguka God néma du reta
gunika dé jémba hati. Hatindékaka guni yikafre mawuli
yatanguni.
21 “Guni némbuli hénooka hiyaakwa du takwa, hukémbu
guni séfélak hénoo satanguni. Satengukaka guni yikafre
mawuli yatanguni.

“Guni némbuli géraakwa du takwa, hukémbu guni wangi-
tanguni. Wangitengukaka guni yikafre mawuli yatanguni.
22 “Mé xéké. Wuni Duna Nyan rewuka guni wuna hundika
guni xéké. Du nawulak wuna mama du reta gunika hélék
yata gunika hu hweta guniré haraki hundi wata guniré
angi watandi, ‘Guni haraki saraki sémbut hurukwa du takwa
guni.’ Wungi wandat, guni yikafre mawuli yatanguni.
23 Hanja wunde duna mandéka di Godna profetré wungi
di haraki huru. Diré wungi haraki hurundanka sarékéta di
guniré wungi haraki hurundat guni yikafre mawuli yatan-
guni. Hukémbu God déka getéfambu guniré némafwimbu
yikafre hurutandé. Hurutendékaka guni yikafre mawuli
yata némafwimbu mawuli sawuli yatanguni.
24 “Guni xérénjuwi mama du takwa, guni guna yikafre
jondu wundé hérangu. Héraata guni jémba re. Guni xékélaki
na. Hukémbu xakéngali gunika yandét, guni jémba yamba
rekénguni.
25 “Guni hénoo sata biya sukwekéndéka rekwa du takwa,
guni xékélaki na. Hukémbu xakéngali gunika yandét guni
hénooka hiyatanguni.
“Guni wangikwa du takwa, guni xékélaki na. Hukémbu
haraki mawuli xékéta gératanguni.
26 “Atéfék du takwa guna ximbu haréké ndat, guni xékélaki
natanguni. Hanja guna mandéka yénataka hundi wandé
duna ximbu di haréké. Némbuli rekwa du guna ximbu
haréké ndat, wafewana guni akwi yénataka hundi wakwa
du guni re? Némbuli rekwa du guna ximbu haréké ndat,
xakéngali gunika yatandé.”

Mama duka némafwimbu mawuli yatendakaka dé wa
Mat. 5:39-42

27 Wun hundi wataka dé Jisas diré angi wa, “Guni,
wuna hundika xékékwa du takwa, guniré wuni we. Guni
guna mama duka némafwimbu mawuli yatanguni. Gunika
némafwimbu hélék yakwa du takwaré yikafre hurutanguni.
28 Gunika haraki hundi wakwa du takwaka guni Godré
wakwexékétanguni, dé diré yikafre hurundéte. Guniré
haraki saraki sémbut hurukwa du takwaka guni Godré
wakwexékétanguni, dé dika yikafre mawuli hwendéte.
29 Du nak guna saawimbu yika tamba sakumbu guniré
xiyandét, guni waleka baka tétanguni, dé guna saawimbu
aki tamba sakumbu xiyandéte. Du nak guna nukwa wur
hérandét, guni guna sanda wur akwi déka hwetanguni.
30 Du nawulak guniré joo nakéka wakwexékéndat, guni
wun joo dika hwetanguni. Di guna joo hérandat, guni wun
joo wambula héranjoka diré wakénguni.

31 Nak du guniré yikafre hurundate mawuli yanguka
maki, guni diré wungi yikafre hurutanguni.
32 “Guni gunika némafwimbu mawuli yakwa du takwaka
male némafwimbu mawuli yangut, méta yikafre jémba guni
ya? Wu yingafwe. Haraki saraki sémbut hurukwa du takwa
akwi di dika némafwimbu mawuli yakwa du takwaka di
némafwimbu mawuli ya.
33 Guni guniré yikafre hurukwa du takwaré male guni
yikafre hurungut, méta yikafre jémba guni ya? Wu yingafwe.
Haraki saraki sémbut hurukwa du takwa akwi di wungi
huru.
34 Guni nawulak du takwa gunika hasa hwendate guni
dika joo nak hwengut, méta yikafre jémba guni ya? Wu yin-
gafwe. Haraki sémbut hurukwa du takwa akwi di nawulak
du takwaka jondu di hwe, di hasa hwendate.
35 Guni guna mama duka némafwimbu mawuli yatan-
guni. Yata guni diré yikafre hurutanguni. Huruta guni
dika joo hweta wun joo hasa hwetendakaka sarékékénguni.
Guni wungi hurungut, némafwi hambuk yakwa God gunika
watandé, ‘Di wuna nyangwal di.’ Wungi wata guniré yikafre
male hurutandé. Hurundét guni jémba retanguni. Guna yafa
God dé saréfa na, déka sarékéhafi yata haraki saraki sémbut
hurukwa du takwaka.
36 Dé dika saréfa nandéka maki, guni akwi dika saréfa
natanguni.”

Di nak duna sémbutka haraki hundi wandamboka dé Jisas hundi wa
Mat. 7:1-5

37 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa, “Nawulak du
takwa hurundan jooka sarékéta guni diré haraki hundi
wahafi yata bari angi wakénguni, ‘Wunde du takwa di
haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di.’ Wungi wahafi
yangut, God hurungun jonduka sarékéta dé akwi bari angi
yamba wakéndé, ‘Guni haraki saraki sémbut hurukwa du
guni.’ Wungi yamba wakéndé. Guni wunde du takwaré
bari wahafi yata guni di hurundan haraki saraki sémbutka
sarékékénguni. Wungi sarékéhafi yangut God hurungun
haraki saraki sémbut yakwanyitaka dé wun jooka wambula
yamba sarékékéndé.
38 Guni du takwaka jondu hwetanguni. Hwengut God gu-
nika hwetandé. Dé hwengunré sarékéngwanda dé séfélakmbu
hwetandé. Guni nawulak du takwaré yikafre hurunguka
maki God guniré yikafre hurutandé.”
39 Wun hundi wataka dé Jisas diré ané sataku hundi
wa, “Dama hiyandé du nak dé nak dama hiyandé duré

yambu wakwetandé, o yingafwe? Wungi yingafwe. Déré
wakwenjoka ye bér yituku wekwambu xakritambér.
40 Skulka yikwa nyangwal di baka du maki di. Diré
wakwekwa du dé deka néma du dé. Dé diré wakwendét
jémba xékéta hukémbu wunde nyangwal diré wakwendé du
maki néma du retandi."
41 Wun sataku hundi wataka dé Jisas diré angi wa,
"Métaka guni guna nyayikana damambu hwakwa yikama
mikulanyiré xéta guni guna damambu hwakwa némafwi
bangiré xéhafi ye?
42 Guna damambu hwakwa bangiré xéhafi ye yingi maki
nae guni guna nyayikaka watanguni, 'Wuni ména damambu
hwakwa yikama mikulanyi hérekitawuni.' Wungi wata guni
yéna guni ye. Tale guna damambu hwakwa némafwi bangi
hérekitaka jémba xe hukémbu guna nyayikana damambu
hwakwa mikulanyi hali hérekingu."

Sék xakékwa mika dé Jisas sataku hundi wa
Mat. 7:16-20

43 Wun hundi wataka dé Jisas diré angi wa, "Ané sataku
hundi mé xéké. Yikafre mimbu haraki sék xakéhafindi.
Haraki mimbu yikafre sék xakéhafindi.
44 Nani misékré xéta nani xékélaki. Méta mi yikafre mi dé?
Méta mi haraki mi dé? Nani xékélaki. Rami yoombu nani
jangéra gélihafime. Jufwembu nani wana sék gélihafime.
45 Mika xékélakimbeka maki, nani du takwana jémbaré
xéta nani deka mawulika nani xékélaki. Yikafre du deka
mawulimbu yikafre mawuli male xalendéka di yikafre
hundi buléta yikafre sémbut huru. Haraki saraki du deka
mawulimbu haraki saraki mawuli male xalendéka di haraki
saraki hundi buléta haraki saraki sémbut huru.

Du yétek ge tombénka dé Jisas hundi wa
Mat. 7:24-27

46 "Guni wunika guni we, 'Méni, nana Néma Du méni.'
Wungi wata guni wuna hundi xékéhafi ye. Métaka guni
wungi wata wuna hundi xékénjoka hélék ye?
47 Wunika yata wuna hundi xékéta wawun maki hurukwa
du takwa di ané du maki di.
48 Dé yikafre ge tonjoka dé némafwi wekwa xa. Xataka
motumbu dé hwaar se. Setaka hambuk yandéka yikafre ge
dé to. Tondéka wali giyandéka hwe gwanda wun geré teléka
wun ge xakrihambandé. Hambuk ye jémba dé té.
49 Wuna hundi baka xékéta wawun maki huruhafi yakwa
du takwa di ané du maki di. Dé ge bari tonjoka dé
hwaar baka xataka. Xatakataka dé ge jémba téndéte
sarékéhafi yata dé wekwa xahambandé. Xahafi yandéka wali
giyandéka hwe gwanda wun geré teléka dé wun ge bari

xakri. Xakrindéka hwe yae lé wun geré yate hura yi.” Wungi
dé Jisas diré wa.

7

Jisas dé xi warekwa duna néma duna jémba yakwa duré huréhaléké
Mat. 8:5-13

1 Jisas du takwaré wun hundi wataka dé Kaperneamré yi.
2 Wun getéfambu dé Romna xi warekwa duna néma du
nak dé re. Dé déka jémba yakwa du nakéka dé némafwimbu
mawuli ya. Yandéka dé déka jémba yakwa du bar hiyae dé
hiyanjoka huru.
3 Hurundéka wun néma du dé xéké, Jisas wun getéfambu
rendéka. Xékétaka dé Judana néma du nawulakré wandéka
di Jisaska ya, dé di wali ye déka jémba yakwa duré
huréhaléké ndéte.
4 Yae di déré wa, “Wun du dé yikafre du dé, méni déré
yikafre huruméte.
5 Dé nani Judaka dé némafwimbu mawuli ye. Dé Godna
hundi buléndaka ge dé to, nanika.”
6 Wungi wandaka dé Jisas deka hundi xékétaka dé di wali
yi. Ye gembu xakunjoka yandéka xi warekwa duna néma du
déka nyayika nawulakré wandéka di yae Jisasré déka hundi
angi wa, “Néma Du, wuni baka du wuni re. Méni néma du
méni re. Wungi reta méni wuna geré yamba xalekéméni.
7 Wungi rewuka sarékéta wuni ménika yahambawuni.
Méni baka wamét wuna du wambula yikafre yatandé.
8 Wuni akwi nak duna ekombu reta, nawulak xi warekwa
duka néma du re. Wuni du nakré ‘Sa yi’ wawuka dé yi. Nak
duré ‘Mé ya’ wawuka dé yae. Wuna jémba yakwa duré ‘Ané
jémba mé ya’ wawuka dé wun jémba ya.”
9 Jisas wun hundi xékétaka dé wun duka némafwimbu
waréngéné. Waréngéna waleka déka hukémbu yandé séfélak
du takwaré dé wa, “Guniré wuni we. Wun du wunika
jémba male sarékéndékangala wuni nawulak hafwambu
xéhambawuni. Israelmbu akwi xéhambawuni.”
10 Wunde hundi hura yindé du di geré wambula ye
wulaaye di xé, néma duna jémba yakwa du wambula yikafre
ye rendéka.

Jisas wandéka dé hiyandé du wambula ramé

11 Hukémbu dé Jisas nak getéfaré yi. Wun getéfana xi Nain
dé. Séfélak du takwa akwi, déka du akwi, di dé wali yi.
12 Ye wun getéfana wulayi gwande yambumbu xakunjoka
yandaka di hiyandé bweku du nakré yata xale. Déka ayiwa
déré male lé héra. Nak nyan akwi yingafwe. Wule takwana

du hanjambu dé hiya. Wun getéfambu rendé séfélak du
takwa di wule takwa wali yi.
13 Yindaka Néma Du xéta dé wule takwaka saréfa naata dé
léré wa, “Gérakényéni.”
14 Wungi wataka ye dé hiyandé duna jambémbu hura té.
Téndéka di jambé yatandé du té. Téndaka dé wa, “Wayikana
du, méniré wuni we. Méni sé ramé.”
15 Wungi wandéka dé hiyandé du raama reta dé hundi
bulé. Buléndéka Jisas dé déré déka ayiwaka hwe.
16 Hwendéka di atéfék du takwa waréngéna némafwimbu
roota di Godna ximbu haréké. Harékéta di wa, “Némafwi
profet nak dé nana nyéndékmbu dé xaku.” Wungi wata di
wa, “Némbuli God déka du takwaré yikafre hurunjoka dé ya.”
17 Wungi di Jisas hurundén jooka wa saafa yi. Wa
saafa yindaka dé deka hundi dé atéfék Judiana hafwambu,
walémbambu rekwa hafwambu akwi dé yi.

Jon dé déka du yétékré wa, Jisaska yimbéte
Mat. 11:2-19

18 Guré husandakwa du Jon séndé gembu hwandéka déka
du yae di déré Jisas hurundén atéfék jonduka wa. Wandaka
dé Jon wandéka déka du yéték yambéka dé bérré wa,
19 “Béni Jisaska ye béni déré angi wakwexékétambéni, ‘Méni
hukémbu yatekwa du méni wana yingafwe wana? Nani nak
duka haxétame wana?’ Wungi déré watambéni.”
20 Wungi wandéka ye bér Jisas rendénmbu xaakwa bér wa,
“Guré husandakwa du Jon aniré wandéka ani ménika ya.
Ané hundi méniré wakwexékénjoka ani ya. Méni hukémbu
yatekwa du méni wana yingafwe wana? Nani nak duka
haxétame wana?”
21 Wun nukwa dé Jisas bar hiyaakwa séfélak du takwa
akwi, séfimali haraki yandé séfélak du takwaré akwi
haraki hamwinya hura téndé séfélak du takwaré akwi dé
huréhaléké. Huréhaléka dé dama hiyandé du takwaré
wandéka di wambula jémba xé.
22 Jisas wungi hura dé Jonéna du yétékré wa, “Béni
wambula ye béni xéta xékéngun jonduka Jonré watambéni.
Dama hiyandé du takwa wambula xéndaka di man haraki
yandé du takwa yikafre ye di yitaka yataka. Walisufu
hurundé du takwa yikafre yandaka di waan héténdé du
takwa di hundi xéké. Wuni wawuka hiyandé du takwa di
wambula raama re. Jambangwe du takwaré wuni Godna
hundi wa.
23 Wunika yéték mawuli sarékéhafi yakwa du takwa di
yikafre mawuli yata jémba retandi.” Wungi dé Jonéna duré
wa.

24 Jisas wungi wandéka Jonéna du yéték yimbéka dé Jisas
wumbu rendé séfélak du takwaré Jonka angi wa, “Guni
métakina jooré xénjoka guni du rehafi hafwaré yi? Guni mur
yata funyi hwaakwa suwaré xénjoka guni yi wana?
25 Guni méta jooré xénjoka guni wungi gwande? Yikafre
nukwa wur sandakwa duré xénjoka guni yi? Wu yingafwe.
Yikafre nukwa wur sandata yikafre jondu hura tékwa du di
néma duna yikafre gembu di re.
26 Guni méta jooré xénjoka guni wungi gwande? Profet
nakré wana? Xéxé, Jon profet nak dé. Guniré wuni we. Dé
profet male yingafwe.
27 Jonka ané hundi Godna nyingambu dé re:
Mé xé, ané wuna hundi hura yikwa du dé.
Déré watawuni, dé ména makambu yindéte.
Dé tale ye ména yambu hurutandé.
28 Guniré wuni we. Jon atéfék ané héfambu rekwa duré
dé sarékéngwandé. Sarékéngwandéndéka dé God néma du
rendéka getéfambu yikama nyangwal maki rekwa du takwa
di Jonré sarékéngwandé.”
29 Wun hundi wandéka di wumbu tékwa atéfék du takwa
akwi Romka yéwa héraakwa du akwi di wun hundika yikafre
mawuli ya. Hanja wunde du takwa di Jonéna hundi
xékéndaka Jon diré guré husanda. Husandandénka di Jisasna
hundi xékétaka yikafre mawuli yata di wa, “Godna sémbut
yikafre dé.”
30 Wungi wandaka di Farisina du akwi, xékélelakikwa du
akwi di God mawuli yandéka makimbu hurunjoka hélék di
ya. Hanja akwi di Jonéna hundika hu hwendaka Jon diré
guré husandahambandé.
31 Wun hundi wataka dé Jisas diré angi wa, “Némbuli rekwa
du takwaka yingi maki watawuni? Di héndéngala di?
32 Di amembu reta nak nakéka wakwa nyangwal maki
di. Wunde nyangwal di nak nakéka angi wata re, ‘Nani
hama yombeka guni hétihiyahambanguni. Nani saréfa gwar
wambeka guni gérahambanguni.’
33 Wunde nyangwal wandaka maki, guré husandakwa du
Jon yae dé bret akwi wain hulingu akwi sahafi yandéka guni
déka angi wa, ‘Haraki hamwinya déka mawulimbu dé té.’
34 Wungi wanguka Duna Nyan yae dé hénoo akwi wain
hulingu akwi sandéka guni déka angi wa, ‘Mé xé. Wun du dé
séfélak hénoo séfélak wain hulingu satéfwa du dé. Dé Romka
yéwa héraakwa haraki du wali reta, haraki saraki sémbut
hurukwa du takwa wali reta dé deka nyayika dé re.’
35 Wu yak. Jémba sarékéta jémba xékélakikwa du takwa God
hurundén sémbutka yawundu natandi.” Wungi dé Jisas wa.

Haraki saraki sémbut hurulé takwa lé Jisasna man yakwanyi

Mat 26:6-13 Mak 14:3-9 Jon 12:1-8

36 Farisina du nak déka xi Saimon Jisasré dé wa, dé yae dé
wali hénoo sandéte. Wandéka yae wun duna geré wulaaye
jambémbu hwaata dé hénoo sa.
37 Dé wun Farisina gembu sata hwandéka lé haraki saraki
sémbut hurukwa takwa hési lé wun getéfambu reta lé xéké.
Xékétaka lé motumbu tandan yikama andé hura ya. Wun
andémbu yikafre yama xaakwa hulingu dé té.
38 Hura yae lé Jisasna hungali sakumbu téta déka man
mombu téta géraata lé léka ménengu déka manmbu bleké.
Blekétaka lé léka anéngambambu tékwa séményi némbémbu lé
déka man létéké. Lété́kétaka séfélak yambu lé déka manré
tamaruta lé yikafre yama xaakwa hulingu lé déka manmbu
bleké.
39 Blekéléka Jisas yandéte wandé Farisina du xéta dé déka
mawulimbu angi wa, “Wun du profet reta dé déré hurukwa
takwaka hurulén sémbutka akwi xékélakitandé. Wu, lé haraki
saraki sémbut hurukwa takwa lé.”
40 Wungi saréké́ndéka Jisas dé déré wa, “Saimon, wuni
méniré nak hundi wanjoka wuni mawuli ye.” Wungi
wandéka dé wa, “Wakwekwa du, méni mé wa.”
41 Wungi wandéka dé wa, “Du yéték bér nak dumbu yéwa
baka héra. Nak du dé séfélak (500) nukwana yéwa héra. Nak
du dé nawulak (50) nukwana yéwa male dé héra. Hérambéka
hukémbu dé haxé, wun yéwa hasa hwembéte.
42 Wumbére du yéték bér déka yéwa hasa hwenjoka bér hu-
rufatiké. Hurufatikémbéka dé bérré baka yikafre huruta dé
wa, ‘Reséndé. Wun yéwaka wambula yamba sarékékéwuni.’
Wungi wandénka yingi méni saréké? Wumbére du yéték
héndé yéwa hwendé duka némafwimbu mawuli yatandé?”
43 Wungi wandéka dé Saimon wa, “Séfélak yéwa hérandé
du. Wungi wuni saréké.” Wungi wandéka dé wa, “Wu mwi
hundi méni wa.”
44 Wun hundi wataka Jisas wule takwaka waleka dé
Saimonré wa, “Ale takwaré méni xé? Wuni ména geré gwan-
dewuka méni hulingu nawulak wunika hwehambaméni,
wuna man yakwanyiwute. Ale takwa lé léka ménengumbu
wuna man yakwanyita lé léka némbémbu lé létéké.
45 Méni wuniré tamaruhambaméni. Wuni ambu xale
rewuka wule takwa yae lé wuna manré wambula wambula
tamaruta re.
46 Méni wuna anéngambambu wel hulingu
blekéhambaméni. Lé yikafre yama xaakwa hulingu wuna
manmbu lé bleké.

47 Wungi maki wuni méniré we. Hurulén séfélak haraki
saraki sémbut wundé hérekiwu. Hérekiwunka lé wunika
némafwimbu mawuli ya. Déka yalefu haraki saraki sémbut
hérekiwun du dé wunika yalefumbu mawuli dé ye.”
48 Wungi wataka dé wule takwaré wa, “Hurunyén haraki
saraki sémbut bu yakwanyiwu.”
49 Wungi wandéka di dé wali hénoo sata rendé du di hafu
buléta di wa, “Yingi maki dé? Dé haraki saraki sémbut hali
hérekindé wana?”
50 Wungi wandaka dé Jisas wun hundi hasa wahafi yata dé
wule takwaré wa, “Nyéni wunika jémba sarékényékaka wuni
nyéniré yikafre huruta nyéna haraki saraki sémbut hérekí.
Nyéni sa ye nyéna mawuli nakélak mé téndé.” Wungi dé léré
wa.

8

Takwa nawulak Jisas wali di yitaka yataka

1 Nawulak nukwa yindéka dé Jisas séfélak getéfambu yitaka
yataka. Yitaka yatakata dé yikafre hundi du takwaré wa,
God néma du reta du takwaka jémba hatitendékaka. Déka
du tamba yéti man yéték di dé wali yindaka
2 takwa nawulak akwi di dé wali yi. Hanja wunde takwa
nawulak di bar hiyandaka nawulak haraki hamwinya deka
mawulimbu téndéka dé Jisas di atéfékré huréhaléké. Wunde
takwa hési Maria lé. Léka di wa Makdalambu yalé takwa
lé. Hanja haraki hamwinya angé tamba yétiyéti angé tamba
hufuk di léka mawulimbu re di léré yatakataka yaange yi.
3 Hési takwa akwi léka xi Joana. Lé Kusana takwa lé.
Kusa dé Herotna geka hatikwa du dé. Hési takwa Susana
lé. Séfélak takwa akwi di di wali yi. Wunde takwa di deka
hafu yéwa hénoo hérae di Jisas déka duka akwi hwe.

Wit sék yawulalama yakindé duka dé Jisas sataku hundi wa

Mat 13:2-23 Mak 4:1-20

4 Séfélak du takwa di Jisaska yae hérangwanda té. Wunde
du takwa séfélak getéfambu di ya. Yandaka dé diré ané sataku
hundi wa:
5 “Du nak dé déka yawimbu wit sék yawulalama yakinjoka
dé yi. Ye yawulalama yakindéka di wit sék nawulak yam-
bumbu di xakri. Xakrindaka du takwa yitaka yatakata di
yambumbu rendé wit sékmbu xaki. Xakindaka di afwi yae
hérae di sa.
6 Wit sék nawulak motu wali rendé héfambu di xakri.
Xakre bari takélaka wara di bari yalinga talinga ye di hiya,
wun héfambu hulingu téhafi yandénka.

7 Wit sék nawulak di rami wara téndénmbu xakri. Xakre
rendaka rami wara wura dé yakétéfi.
8 Wit sék nawulak di yikafre héfambu xakri. Xakre wumbu
re di jémba wara di séfélak yikafre sék xaké." Wungi wataka
dé Jisas wa, "Guna waan téndét, guni wun hundi mé jémba
xéké."
9 Jisas wun hundi wandéka di déka du wun sataku hundika
déré wakwexéké.
10 Wakwexékéndaka dé diré wa, "God dé yawundu na,
guni God néma du reta du takwaka jémba hatitendéka hundi
jémba xékélakingute. Wun hundi dé faakwa re. Wungi
rendéka wuni nawulak du takwaré sataku hundi wa, di
'xe jémba xéhafi yata, hundi xéka wun hundika xékélakihafi
yandate.'
11 "Némbuli wun sataku hundika watawuni. Wun wit sék
Godna hundi dé.
12 Yambumbu xakrindé wit sék di Godna hundi xékéndé du
takwa di. Di wun hundi xékéndaka Satan yae dé wun hundi
deka mawulimbu hérae hura yi, di Godka jémba sarékéhafi
yandat, God diré yikafre huruhafi yandéte.
13 Wun motu wali rendé héfambu xakrindé wit sék di ande
du takwa di. Di tale Godna hundi xéka wun hundika yikafre
mawuli ya. Mawuli yandaka wun hundi deka mawulimbu
jémba téhafi yandéka di nawulak nukwa male Godka jémba
saréké. Wungi saréké ndaka mawuliré hurukwexé joo dika
yandét, di Godna hundi bari yataka.
14 Wun rami warambu xakrindé wit sék di ande du
takwa di. Tale di Godna hundi jémba xéké. Xékéndaka
nawulak nukwa yindéka di ané héfana jonduka sarékéta
séfélak yéwa yikafre jondu akwi héranjoka di mawuli ya.
Wun jondu dé Godna hundiré takatéfindéka di yikafre wit
sék xakéhambandi.
15 Yikafre héfambu xakrindé wit sék di Godna hundi jémba
xékékwa du takwa di. Di yéna yahafi yandaka déka mawuli
jémba téndéka di Godna hundi jémba male xéké. Xéka di wun
hundi hulukita di wendé nahafi yata di yikafre sék di xaké."
Wungi dé Jisas wa.

Jisas sataku hundi dé wa hanyikwa yaka

16 Wun hundi wataka dé Jisas wa, "Du hanyikwa ya xéréka
hura yae di wun hanyikwa ya akimbu samétakahambandi.
Di wun hanyikwa ya jambé ekombu akwi takahambandi. Di
wun hanyikwa ya jambé takumbu takatandi, wun hanyikwa
ya xérékéta hanyindét jémba xénjoka.
17 Atéfék fakuta rekwa jondu hukémbu hwiya hafwambu
tétandi. Nakélak wandan hundi hukémbu larékombu téndét
atéfék xékélakitandi.

18 Wungi maki wuna hundi xékénjoka xékélaki natanguni.
Wuna hundi jémba xékékwa du takwa hukémbu Godna
hundika jémba xékélakitandi. Wuna hundi jémba xékéhafi
yakwa du takwa di wa, 'Nani Godna hundika bu xékélakikwa.'
Wungi wataka hukémbu di déka hundika yike yata baka
retandi." Wungi dé Jisas wa.

Jisas dé déka ayiwa déka bandinguka wa
Mat. 12:46-50; Mak 3:31-35

19 Wun nukwa Jisasna ayiwa déka bandingu akwi di déka
ya. Yandaka séfélak du takwa gekombu sukweka téndaka di
téndénré wulayinjoka di hurufatiké.
20 Hurufatikéndaka du nawulak di déré wa, "Ména ayiwa,
ména bandingu yae hafwambu téta di méniré xénjoka di
mawuli ye."
21 Wungi wandaka dé diré wa, "Godna hundi xékéta
wandén maki hurukwa du takwa di wuna ayiwa wuna
bandingu di." Wungi dé Jisas wa.

Jisas wandéka dé néma mur fakéna
Mat. 8:23-27; Mak 4:36-41

22 Nukwa nak dé Jisas déka du wali di gunjambé nakmbu
waré. Wara dé diré wa, "Nani tukweseke angé sakuré
yitame." Wungi wandéka di wungi yi.
23 Yita dé Jisas xéndi hwa. Hwandéka néma mur yandéka
dé gu raama wara gunjambémbu gwanda dé sukwekénjoka
huru. Hurundéka di hiyanjoka huru.
24 Huruta di Jisasré sérkena di déré wa, "Néma du, nani
hiyatame." Wungi wandaka waréngéna raama wandéka
mur fakénandéka dé gu naande ye dé jémba té.
25 Téndéka dé diré wa, "Métaka wuni guniré yikafre
hurutewuka hambukéka guni sarékéhambanguni?" Wungi
wandéka di roota waréngéna di hafu buléta di wa, "Owa. Dé
wandéka dé mur akwi xéri akwi déka hundi xékéta wandén
maki bér huru. Dé yingi maki du dé?"

Jisas wandéka di haraki hamwinya yaange yi
Mat. 28-34; Mak 5:1-20

26 Jisas déka du wali gunjambémbu ye di Geresana héfambu
xaku. Wun hafwa tukweseke angé sakumbu téndéka
Galilina héfa angé sakumbu dé té.
27 Xaakwa gunjambé yatakataka tukweseke tufwambu
yinjoka hurundaka wun getéfana haraki hamwinya huru
téndén du nak dé Jisasré xénjoka ya. Hanjambu take dé
nukwa wur nakihafi yata dé séfi baka dé re. Dé gembu rehafi
yata dé du takwa hiyandaka réméndan hafwambu male dé
re.

28-29 Déré hura téndé haraki hamwinya séfélak nukwa di
déré huluke haraki huru. Haraki hurundaka dé wangété
yandéka du nawulak déka man tamba senmbu di gi. Giya
di déka hatita té. Téndaka dé wun sen nékétindéka di
haraki hamwinya du rehafi hafwaré déré hura yi. Wun
du Jisasré xénjoka yandéka dé Jisas wa, déré hura téndé
haraki hamwinya yaange yindate. Wandéka dé déré xétaka
wanjita dé Jisasna man mombu xakre hwaata dé wa,
“Anwarmbu rekwa Godna nyan, Jisas. Méni wuniré méta
yataméni? Wuni méniré wuni wakwexéké, méni wunika
hangéli hwemémboka.”
30 Wungi wandéka dé déré wa, “Ména xi yingi dé?” Wungi
wandéka dé wa, “Wuna xi Séfélak dé.” Séfélak haraki
hamwinya hura téndéka dé wungi wa.

31 Wunde haraki hamwinya di Jisasré wa, “Nani haraki
hafwaré yinjoka hélék nani ye. Méniré nani wakwexéké,
méni nani wungiré yimbete wamémboka.” Wungi di wa.

32 Wun némbumbu séfélak bali di hénoo sata téndaka di
wun duré hura téndé haraki hamwinya Jisasré wa, “Méni
yawundu namét, nani wunde balina mawuliré wulayitame.”
Wungi wandaka dé diré wa, “Yak. Sa guni yi.”
33 Wungi wandéka di wun duré yatakataka ye di wunde
baliré wulayi. Wulaaye téndaka wunde bali takumbu yaange
ye gumbu xakre hulingu se di hiya.

34 Wun balika hatindé du wungi yandaka xétaka di yaange
yi. Ye di wun getéfambu rendé du takwaré akwi wun getéfa
walémbambu rendé du takwaré akwi wun jooka wa safé.
35 Wa saféndaka di du takwa wun jooré xénjoka di yi. Ye
Jisas téndénmbu xaakwa di haraki hamwinya yatakataka
yindé duré di xé. Dé nukwa wur nakitaka yikafre mawuli
yata Jisasna man mombu rendéka di xé. Xéta di némafwimbu
roo.
36 Roondaka di Jisas hurundén jooré xéndé du takwa di
diré hundi wa, haraki hamwinya hura téndé du yikafre
yandénka.
37 Wandaka di Geresana héfambu rendé atéfék du takwa
di némafwimbu roota Jisasré wa, dé diré yatakataka yindéte.
Wandaka dé Jisas diré yatakataka yinjoka huruta dé gun-
jambémbu waré.
38 Waréndéka dé haraki hamwinya yatakataka yindén du
dé déré wambula wambula wakwexéké, “Wuni méni wali
yinjoka wuni mawuli ye.” Wungi wakwexékéndéka dé Jisas
yawundu nahafi yata dé déré wa,
39 “Méni ména getéfaré wambula ye méni God méniré
hurundén jooka hundi wataméni.” Wungi wandéka ye dé

déka getéfambu rendé atéfék du takwaré Jisas déré hurundén némafwi yikafre jooka dé hundi wa.

Jisas takwa yétékré dé yikafre huru
Mat. 9:18-26; Mak 5:22-43

40 Jisas tukweseke angé sakuré wambula ye xakundéka
atéfék du takwa déré xéta di mawuli sawuli ya, déka
haxéndanka.
41-42 Mawuli yandaka du nak déka xi Jairus dé Jisaska ya.
Dé wun getéfambu rekwa Godna hundi buléndaka gembu dé
néma du re. Déka natafa male takwanya gembu hiyawata
huruta hwaléka dé wungi ya. Léka héki hwari tamba yéti
man yéték male di. Dé wungi yae Jisasna man mombu xakre
hwaata dé déré wa, dé déka geré yindéte. Wungi wandéka
dé dé wali yindéka di séfélak du takwa dé wali walémbambu
di yi.
43 Deka nyéndékmbu takwa hési lé yi. Wule takwa lé tamba
yéti man yéték héki hwarimbu ramu yindéka lé re. Séfélak
dokta léré huréhalékénjoka di hurufatiké.
44 Hurufatikéndaka lé Jisasna hukémbu yae lé déka
nukwa wurna wambumbu séngétakaléka léka ramu bari
fakénandéka lé yikafre ya.
45 Yikafre yaléka dé Jisas wa, “Héndé wuniré séngétaka?”
Wungi wandéka di atéfék wa, “Nani yingafwe.” Wungi wata
téndaka dé Pita wa, “Néma Du, séfélak du takwa di méni wali
walémbambu male di té.”
46 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Nak dé wuniré séngétaka.
Séngétakandéka wuna hambuk nawulak yindéka wuni
xékélaki.”
47 Wungi wandéka lé wule takwa xékélaki. Jisas dé
léka xékélaki. Wungi xékélakita lé généta yae lé Jisasna
makambu xakre hwaata lé atéfék du takwana makambu lé
déré séngétakaléréna moka akwi, bari yikafre yalénka akwi
lé safé.
48 Saféléka dé léré wa, “Takwanya, nyéni wunika jémba
sarékényénmbu wuni nyéniré huréhaléké. Némbuli nyéna
mawuli nakélak téndét, nyéni jémba yitanyéni.”
49 Jisas wungi wata téndéka dé du nak Jairusna gembu dé
ya. Yae dé wun néma duré wa, “Ména takwanya bu hiya.
Méni wamét wun wakwekwa du yahafi yata déka nawulak
jémba yatandé.”
50 Wungi wandéka dé Jisas wun hundi xékéta dé Jairusré
wa, “Méni roohafi yata wunika jémba sarékétaméni. Wungi
sarékémét, lé wambula yikafre yatalé.”
51 Wungi wataka dé ye wun duna gembu xaakwa dé Pita,
Jon, Jems, léka yafa ayiwaré akwi wa, di dé wali wulayindate.
Nawulak du takwa dé wali wulayindate dé watéfi.

52 Wungi wandéka wumbu téndé atéfék du takwa wule
takwanyaka saréfa naata gérandaka dé diré wa, “Gérakénguni.
Lé hiyahambalé. Lé baka xéndi lé hwae.”
53 Wungi wandéka di déka wangi. Di xékélaki, lé bu hiya.
54 Wangindaka dé wulaaye léka tambambu huruta dé léré
wa, “Nyan sé ramé.”
55 Wungi wandéka léka hamwinya wambula yaléka lé bari
ramé. Raméléka dé Jisas diré wa, di léka hénoo hwendat
saléte.
56 Lé wungi raméléka bér léka yafa ayiwa léré xéta bér
waréngéné. Waréngénémbéka dé bérré wa, “Béni nawulak du
takwaré wun jooka yamba wakémbéni.” Wungi dé bérré wa.

9

Jisas déka duka dé jémba hwe
Mat. 10:9-15; Mak 6:8-11

1 Jisas déka duré wandéka yandaka dé dika hambuk hwe,
di wandat atéfék haraki hamwinya yaange yindate. Dika nak
hambuk akwi dé hwe, di bar hiyandé du takwaré akwi séfi
haraki yandé du takwaré akwi huréhaléékéndate.
2 Hwetaka dé diré wa, di ye du takwaré God néma du reta
dika jémba hatitendékaka hundi wata diré huréhaléékéndate.
3 Wungi wata dé diré angi wa, “Guni yinjoka jondu
nawulak hura yamba yikénguni. Guni sandangun jondu
male hura yitanguni. Séto bangi, wur, hénoo, yéwa, wun
jondu hura yikénguni. Nukwa wur yéték hura yikénguni.
4 Guni ge nakré wulaaye wun gembu male retanguni. Re
wun getéfambu jémba yataka wun ge yatakataka nak getéfaré
yitanguni.
5 Guni getéfa nakré yingut, wun getéfambu rekwa du
takwa guna hundi xékéhafi yata, gunika hu hwendat, guni
wun getéfa yatakatanguni. Yatakanjoka yita guna manmbu
hwakwa harki létékétaka guni yitanguni. Guni wungi hu-
rungut di hurundan haraki sémbutka xékélakitandi.
6 Wungi wandéka ye di atéfék getéfambu yitaka yataka.
Yitaka yatakata Godna hundi wata di atéfék getéfambu du
takwaré huréhaléké.

Herot Jisaska dé hundi xéké
Mat. 14:1-2; Mak 6:14-16

7-8 Galilina héfambu rekwa du takwana néma du Herot dé
Jisas yandén atéfék jémbaka hundi xéké. Du takwa nawulak
di Jisaska angi wa, “Guré husandakwa du Jon hiyae dé
wambula ramé.” Wandaka nawulak di wa, “Elaija wambula
dé xaku.” Nawulak di wa, “Hanja rendé profet nak dé

wambula ramé." Wungi wandaka Herot deka hundi xékéta
dé saré waréké.
9 Saré warékéta dé wa, "Wuni wawuka di Jonéna humbu
xatéké. Némbuli nak duka wuni hundi xéké. Wun du héndé?"
Wungi wata dé Jisasré xénjoka dé huru.

Jisas 5,000 maki duka dé hénoo hwe
Mat. 14:13-21; Mak 6:32-44; Jon 6:5-13

10 Jisasna aposel wambula yae di Jisasré hurundan atéfék
jonduka wa safé. Wa saféndaka dé diré hura di wun hafwa
yatakataka di di hafu getéfa nakré yi. Wun getéfana xi
Betsaida dé.
11 Yindaka séfélak du takwa wun jooka hundi xékétaka
di déka hukémbu yi. Yindaka dé diré xéta dika yikafre
mawuli yata dé diré hundi wa, God néma du reta du takwaka
jémba hatitendékaka. Wataka dé bar hiyandé du takwaré
huréhaléké.
12 Gérambu yandéka di déka du tamba yéti man yéték déka
yae di wa, "Ané du rehafi hafwa dé. Méni wamét ande
du takwa di walémbambu tékwa getéfaré ye hénoo nawulak
hérae sataka bu hwanda."
13 Wungi wandaka dé diré wa, "Guni hafu mé guni hwe,
di sandate." Wungi wandéka di wa, "Nani séfélak hénoo
yingafwe. Yikama bret natamba xéri hamwi yéték wungi
male dé re. Wafewana, nani wunde du takwaka hénoo
héranjoka nani ye yéwa hweta hénoo hérambete méni mawuli
ye wana?"
14 Séfélak (5,000 maki) du wumbu téndaka di wungi wa.
Wungi wandaka dé Jisas diré wa, "Guni diré wangut di
dumi natambambu dumi natambambu retandi."
15 Wungi wandéka di wandén maki wa, wunde du takwa
atéfék wungi rendate.
16 Rendaka dé Jisas bret natamba xéri hamwi yéték wungi
hérae nyirré yasawara xéta dé Godka diména nataka dé bret
xéri hamwi fukae dé déka duka wambula wambula hwe, di
du takwaka mune hwendate.
17 Mune hwendaka di atéfék du takwa hura sa, mawuli
yandaka maki. Sandaka bret xéri hamwi nawulak rendéka di
hérae wasara tamba yéti man yéték wungi di lakwa sukweké.

Pita dé wa, "Jisas dé God wasékendén du Krais dé"
Mat. 16:13-16; Mak 8:27-29

18 Nak nukwa dé Jisas hafu God wali hundi buléta rendéka
di déka du dé wali di re. Rendaka dé diré wakwexéké, "Du
takwa wunika yingi di wa?"
19 Wungi wakwexékéndéka di wa, "Ménika nawulak di
wa, 'Dé guré husandakwa du Jon dé.' Nawulak di wa, 'Dé

Elaija dé.' Nawulak di wa, 'Hanja rendé Godna profet nak wambula dé ramé.' Wungi di wa."
20 Wungi wandaka dé diré wa, "Guni yingi maki? Guni wunika yingi guni wa?" Wungi wandéka dé Pita déré wa, "Méni naniré yikafre hurumété God wasékendén du Krais méni."

Jisas hiyae wambula ramétendékaka dé wa
Mat. 16:21; Mak 8:31-9:1

21 Pita wungi wandéka dé Jisas diré wakweta dé hambukmbu wa, di nawulak du takwaré wun jooka wandamboka.
22 Wungi wata dé diré wa, "Wuni Duna Nyan séfélak xakéngali hératawuni. Hérawut, Judana néma du akwi, prisna néma du akwi, xékélelakikwa du akwi wunika hu hwendat, wuniré xiyandat, wuni hiyatawuni. Hiyae nukwa hufuk wungi hwawut, God wuniré wambula husaramétandé."
23 Wun hundi wataka dé diré angi wa, "Du nak wuna hukémbu yinjoka mawuli yata dé dé hafuka hu hweta atéfék nukwa déka hangéli hératendéka mi hérae yate dé wungi wuna hukémbu yitandé.
24 Ané héfambu male jémba renjoka mawuli yakwa du takwa hiyae fakutandi. Du takwa nawulak di wuna jémba yanjoka mawuli yata ané héfambu rendakaka sarékéhafi yata di jémba retandi, wungi re wungi re.
25 Du takwa di ané héfana jondu atéfék héraata, di fakunjoka di hafuré haraki huruta, di yingi maki retandi? Yingafwe. Di hiyae fakutandi.
26 Du takwa wuna hundika hélék yata wunika hu hwendat, hukémbu wuni Duna Nyan wambula yae dika hu hwetawuni. Wun nukwa wuni némafwi hambuk yata nukwa hanyikwa maki hanyita wuni wuna yafana némafwi hambuk wali déka yikafre enselna némafwi hambuk wali gayatawuni.
27 Guniré wuni mwi hundi we. Guni ambu tékwa du nawulak hiyahafi reta xétanguni, God néma du reta déka du takwaka jémba hatindékaka." Wungi dé déka duré wa.

Jisasna séfi yawuleka dé nak maki xaku
Mat. 17:1-8; Mak 9:2-8

28 Nukwa angé tamba yétiyéti angé tamba yétiyéti maki yindéka hukémbu nukwa nak dé Jisas Pita, Jon, Jemsré akwi hura dé némburé wari, God wali hundi bulénjoka.
29 Dé wumbu God wali hundi buléta rendéka déka saawi yawuleka dé nak maki xaku. Xakundéka déka nukwa wur wama male xaakwa dé hanyi.
30-31 Hanyindéka, yak, du yéték bari xaakwa bér Jisas wali téta hundi bulé. Wumbére du Moses bér Elaija bér. Bér Jisas

wali téta Jisas Jerusalemémbu yatendéka jémbaka ané héfa
yatakatendékaka bér dé wali bulé.
32 Tale Pita dé wali yandé du yéték deka dama xéndi
yandéka di xéndi hwataka waréngéna raama di xé, Jisasna
séfi nukwa hanyikwa maki hanyindéka wumbére du yéték
dé wali témbéka.
33 Xéndaka bér yinjoka hurumbéka dé Pita Jisasré wa,
“Néma Du, nani ambu rembeka, wu yikafre dé. Nani ge
hufuk totame. Ménika nak, Moseska nak, Elaijaka nak.”
Wungi wata dé wandén hundika xékélakihambandé.
34 Wungi wandéka buwi nak xaakwa dé diré takatéfinjoka
dé huru. Hurundéka di roo.
35 Roondaka dé hundi nak wun buwimbu xale dé wa, “Ané
wuna nyan dé. Dé wasékewun du dé. Guni déka hundi mé
xéké.”
36 Wun hundi wandéka xékétaka di xé, Jisas hafu téndéka.
Xéta hundi nawulak buléhambandi. Buléhafi yata wunde
nukwambu di xéndan joo nakéka du nakré wahambandi.

Haraki hamwinya hura téndén nyanré dé Jisas huréhaléké
Mat. 17:14-18; Mak 9:14-27

37 Nukwa nak yindéka di némbumbu gayandaka di séfélak
du takwa Jisaska ya.
38 Yandaka dé di wali yandé du nak dé bari hambukmbu
wata dé wa, “Wakwekwa du, wuni méniré wuni wakwexéké,
méni wuna dunyaré xéméte. Dé wuna natafa male nyan dé.
39 Mé xé. Haraki hamwinya nak dé déré huluki,
séfélak nukwambu. Hulukindéka dé bari wanjindéka dé
déré héfambu yakindéka dé sayiké hiyae dé wama simbar
déka hundimbu xale. Wun haraki hamwinya wungi déré
némafwimbu haraki huruta dé yalefu nukwa male déré
yataka, dé baka rendéte.
40 Wungi hurundéka wuni ména duré wakwexéké, di wan-
dat wun haraki hamwinya yaange yindéte. Wakwexékéwuka
di wungi wanjoka di hurufatiké.”
41 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Guni némbuli rekwa du
takwa guni atéfék Godka jémba sarékéhafi yata haraki saraki
sémbut hurukwa du takwa guni. Hatika nukwa wuni guni
wali reta guna sémbutré xétawuni? Wu yak. Méni ména
nyanré mé hura ya.”
42 Wungi wandéka dé déka nyan hura yae Jisas téndénmbu
xakunjoka hurundéka dé wun haraki hamwinya déré huluke
héfambu yakindéka dé wungi sayiké hiyae. Jisas wun haraki
hamwinyaré hambukmbu wa, dé wun nyanré yatakataka
yaange yindéte. Wandéka yaange yindéka dé Jisas wungi
wun nyanré huréhalékéta dé déré déka yafaka wambula hwe.

43 Hwendéka di wumbu téndé du takwa atéfék xétaka di
Godna némafwi hambukéka di waréngéné.

Jisas hiyatendékaka dé wambula hundi wa
Mat. 17:22-23; Mak 9:30-32

Wunde du takwa Jisas yandén atéfék jémbaka wungi saré
warékéta téndaka dé Jisas déka duré angi wa,
44 "Ané hundi guna waanré mé taka wulayindé, jémba
xékéngute. Hukémbu di wuni Duna Nyanré mama duna
tambambu takatandi."
45 Wungi wandéka dé God wun hundina mo dé faku, di
wun hundina moka xékélakindamboka. Xékélakihafi yata di
wun hundika Jisasré wakwexékénjoka di roo.

Némafwi du héndé
Mat. 18:1-5; Mak 9:33-37

46 Jisasna du di hafu buléta deka nyéndékmbu rendé néma
duka di waru.
47 Warundaka dé Jisas deka mawuli sarékéka xékélakita dé
nyan nakré hura yandéka dé dé wali dé té.
48 Téndéka dé diré angi wa, "Mé xéké. Guni wuna ximbu
ané nyanré yikafre huruta guni wuniré akwi guni yikafre
huru. Guni wuniré yikafre huruta guni wuniré wandéka
yawun duré akwi guni yikafre huru. Guna nyéndékmbu reta
déka ximbu harékéhafi yakwa du, wu dé némafwi du dé."

Gunika hu hwehafi yakwa du takwa di guna sakumbu tékwa du takwa di
Mak 9:38-40

49 Jisas wun hundi wandéka dé Jon déré wa, "Néma du,
du nak ména ximbu haraki hamwinyaré wandéka di du
takwana mawulimbu yaange yindaka nani xé. Dé nani wali
yitaka yatakahafi yandéka nani déré watéfi, dé wun jémba
yandémboka."
50 Wungi wandéka dé Jisas déré wa, "Guni déré
watéfikénguni. Gunika hu hwehafi yakwa du takwa di
guna sakumbu tékwa du takwa di." Wungi dé diré wa.

Samariana du takwa nawulak di Jisaska hélék ya

51 God Jisasré déka getéfaré hura waritendéka nukwa
walémbambu yandéka dé Jisas Jerusalemré yinjoka dé
némafwimbu mawuli yata dé wungi yi.
52 Yita duré nawulak wandéka di tale ye déka hundi
hura yi. Ye di Samariana getéfa nakré wulayi, déka jondu
huréhalékénjoka.
53 Wulayindaka di wun getéfambu rekwa du takwa Jisas
Jerusalemré yitendékaka di xékélaki. Xékélakita di dé wumbu
rendéte hélék yata di wungi déka hu hwe.

54 Hu hwendaka Jisasna du yéték Jems bér Jon xéta bér
Jisasré wa, “Néma Du, méni mawuli yamét ani wataani, ya
Godna getéfambu gaye wunde du takwaré tusandandéte. Ani
wungi wanate méni mawuli ye, o yingafwe?”
55 Wungi wambéka dé waleka dé bérré hambukmbu watéfi.
56 Wungi wataka dé déka du wali di nak getéfaré yi.

Jisas wali yitaka yatakanjoka mawuli yandé duré dé wa
Mat. 8:19-22

57 Jisas déka du wali yambumbu yindaka dé du nak yae
déré wa, “Wuni ména hukémbu yitawuni, yiteméka atéfék
hafwaré.”
58 Wungi wandéka dé déré wa, “Afakana wasa di héfambu
tékwa wekwambu di hwae. Afwi deka wurmbu di hwae.
Wuni Duna Nyan xéndi hwatewuka ge nak téhambwe.”
59 Wungi wataka dé nak duré wa, “Méni wuna hukémbu mé
ya.” Wungi wandéka dé wa, “Méni yawundu namét, wuni tale
ye wuna yafana fusa rémétaka bu yawu.”
60 Wungi wandéka dé déré wa, “Yingafwe. Hiyandé du
takwa di deka hiyandé du takwaré rémétandi. Némbuli wuni
méniré wuni we. Méni sa ye atéfék getéfaré yita du takwaré
wataméni, God néma du reta dika jémba hatitendékaka.”
61 Wungi wandéka dé nak du Jisasré wa, “Néma Du, wuni
ména hukémbu yitawuni. Méni yawundu namét, wuni tale
wuna getéfaré ye wuna hémré tamba hurutaka bu yawu.”
62 Wungi wandéka dé déré wa, “Du takwa di Godna
jémba yanjoka hurutaka di hanja hurundan maki wambula
hurunjoka sarékéta di Godna hémna jémba jémba yamba hali
yanda.” Wungi dé Jisas wa.

10

Jisas 70 duré wandéka di yi

1 Hukémbu dé Jisas dumi angé tamba yétiyéti angé tamba
hufuk duré waséketa dé diré wa, di yéték yéték wungi ye déka
yitendéka atéfék getéfaré akwi atéfék yitendéka héfaré akwi
tale yindate.
2 Wungi wataka dé diré wa, “Séfélak hénoo akwe di té.
Téndaka jémba yakwa du nawulak male di re. Wungi maki
guni wun akwe hénoona Néma Duré wakwexékétanguni, dé
wandét séfélak jémba yakwa du ye wun hénoo hérandate.
3 Yak, sa guni yi. Mé xéké. Guni wawun maki wungi
yita guni haraki wasana nyéndékmbu yikwa sipsip bali maki
yitanguni. Di guniré haraki hurunjoka mawuli yatandi.
4 Guni yéwa, wur, su akwi hura yamba yikénguni. Guni
yambumbu bari yitanguni. Nawulak du takwa wali hundi
bulékénguni.

5 Guni geré nak wulaaye tale guni angi watanguni, ‘Godna
nakélak huru mawuli ané gembu retandé.’
6 Wungi wangut nakélak huru mawuli hurukwa du nak
wun gembu rendét, wangun nakélak huru mawuli démbu
retandé. Nakélak huru mawuli hurukwa du nak wun
gembu rehafi yandét, wangun nakélak huru mawuli gunika
wambula yatandé.
7 Guni tale wulayingun gembu male retanguni. Nak ge
nak geré wulayikénguni. Wun gembu reta guni hwetendaka
hénoo hulingu satanguni. Jémba yakwa du wungi jémba
yataka deka yéwa hérandat, wu sékérékétandé.
8 “Guni getéfaré nakré wulayingut wumbu rekwa du takwa
gunika yikafre mawuli yandat, guni hwetendaka hénoo
satanguni.
9 Guni wumbu rekwa bar hiyaakwa du takwaré
huréhalékéta diré angi watanguni, ‘God néma du reta
du takwaka jémba hatitendéka nukwa yae dé guni wali
walémbambu dé té.’
10 “Guni getéfaré nak wulayingut wun getéfambu rekwa
du takwa gunika hélék yandat, guni ye wun getéfana yam-
bumbu téta guni angi watanguni,
11 ‘Guna getéfana harki nawulak nana manmbu dé hwae.
Némbuli nani wun harki nani létéké, guni xe hurungun
haraki saraki sémbutka xékélakingute. Guni ané jooka
xékélakitanguni. God néma du reta du takwaka jémba hati-
tendéka nukwa yae walémbambu téndéka guni déka hu hwe.’
Wungi guni diré watanguni.
12 Guniré wuni we. Hukétéfi nukwambu wun getéfambu
rekwa du takwa di némafwi hangéli hératandi. Hératendaka
hangéli Sodomémbu rendé du takwa hératendaka hangéliré
saréké ngwandétandé.”

Du takwa Jisaska hu hwendanka dé wa
Mat. 11:21-24

13 “Guni Korasinmbu rekwa du takwa, gunika saréfa wuni
nae. Guni Betsaidambu rekwa du takwa, gunika saréfa wuni
nae. Wuni guna getéfambu séfélak hanja xéhafi yandaka
hambuk jémba yawuka guni wuna hundi xékéhambanguni.
Wun wumbére hanja téndé getéfa yéték Tair bér Saidonmbu
wun hambuk jémba yawut, wumbu rendé du takwa di
hanjambu deka haraki saraki sémbut yatakatandi. Deka
hurundan sémbutka saréfa nandakakaka wakwenjoka di nyo
nukwa wur nakita bombu retandi.
14 Wungi maki hukémbu God némafwi kot xékéta néma
du retendéka nukwambu guni némafwi hangéli hératanguni.
Hératenguka hangéli Tairmbu Saidonmbu rendé du takwa
hératendaka hangéliré saréké ngwandétandé.

15 Guni Kaperneamémbu rekwa du takwa, yingi guni
saréké? God guniré déka getéfaré hura waritandé wana?
Wu yingafwe. Guni hiyandé du takwana hafwaré nandita-
guni."
16 Wun hundi wataka dé déka duré angi wa, "Guna hundi
xékétekwa du takwa di wuna hundi xékétandi. Gunika hu
hwetekwa du takwa di wunika hu hwetandi. Wunika hu
hwekwa du takwa di wuniré wandéka gayawun Godka akwi
di hu hwe."

Jisasna jémba yakwa du di wambula ya

17 Di wungi ye déka hundi wataka hukémbu wunde dumi
angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk du di wambula yae
di yandan jémbaka yikafre mawuli ya. Mawuli yata di
Jisasré wa, "Néma Du, nani ména ximbu wambeka di haraki
hamwinya akwi nana hundi xéka wamben maki huru."
18 Wungi wandaka dé diré wa, "Guni wungi yinguka wuni
xé, Satan nyirmbu gayandéka, nyir tulem nandéka maki.
19 Mé xéké. Wuni gunika hambuk wundé hwewu, guni
hambweré akwi hularé akwi xakingut, di guniré haraki hu-
rundamboka. Hwewun hambuk Satanéna atéfék hambukré
sarékéngwandétandé. Sarékéngwandéndét, joo nak guniré
haraki yamba hurukéndé.
20 Wun jooka sarékékénguni. Guni atéfék haraki hamwinya
guna hundi xékéndakaka yikafre mawuli yamba yakénguni.
Guni God guna xi déka getéfambu rekwa nyingambu
hayindénka male yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatan-
guni." Wungi dé Jisas diré wa.

Jisas yikafre mawuli yata dé Godré wa
Mat. 11:25-27, 13:16-17

21 Wun nukwa dé Jisas Godna Hamwinyambu dé
némafwimbu mawuli sawuli yata dé wa, "Wuna yafa,
méni nyir akwi héfaka akwi méni néma du re. Méni
ané jondu fakuméka di jémba xékélakikwa du takwa
akwi xékélelakikwa du takwa akwi di wun jonduka
xékélakihambandi. Xékélakihafi yandaka méni ramunya maki
du takwaré wun jonduka wakwe. Yafa, méni mawuli yaméka
maki méni wungi wakwe. Wakweménka wuni ména ximbu
wuni haréké."
22 Wungi Godré wataka dé wa, "Wuna yafa dé atéfék jondu
wuna tambambu taka. Wuni déka nyan rewuka di du takwa
wunika xékélakihambandi. Dé male dé wunika xékélaki. Du
takwa di yafaka xékélakihambandi. Wuni male wuni déka
xékélaki. Déka wakwewun du takwa akwi di déka xékélaki."
23 Wun hundi wataka waleka dé déka duré male wa, "Guni
séfélak jondu xéngun, guna dama yikafre mawuli yatandi.

24 Guniré wuni we. Hanja séfélak profet akwi séfélak
néma du akwi di xénguka jonduré xénjoka mawuli yata
di xéhambandi. Xéhafi yata di xékénguka hundi xékénjoka
mawuli yata di xékéhambandi.”

Samariana du déka mamaka saréfa nandénka dé wa
Mat. 22:34-40; Mak 12:28-31

25 Wun hundi wandéka dé hambuk hundika xékélakikwa
du nak dé raama téta dé Jisasré hurukwexénjoka dé déré wa,
“Wakwekwa du, wuni méta jémba yatawuni, huli mawuli
hérae wungi re wungi re jémba renjoka?”
26 Wungi wandéka dé déré wa, “Méta hundi Moses wandén
hambuk hundimbu dé re? Hayindén hundika yingi méni
saréké?”
27 Wungi wandéka dé wa, “Guni guna mawulimbu, guna
hamwinyambu, guna hambukmbu, guna mawuli sarékémbu
guni Néma Du Godka némafwimbu mawuli yatanguni.
Mawuli yata guni guna nyémayikaka némafwimbu mawuli
yatanguni, guni hafuka némafwimbu mawuli yanguka maki.”
28 Wungi wandéka dé déré wa, “Wu yawundu. Jémba méni
wa. Méni wungi huruta méni huli mawuli hérae wungi re
wungi re jémba retaméni.”

29 Jisas wungi wandéka wun du dé du takwana makambu
yikafre sémbut hurukwa du renjoka mawuli yata dé Jisasré
wakwexéké, “Wuna nyémayika héndé?”

30 Jisas déka hundi hasa wanjoka dé ané hundi wa, “Du nak
Jerusalem yatakataka dé Jerikoré nandinjoka yambumbu
yi. Yindéka di sélé héraakwa du déré yambumbu huluke
di déka jondu déka atéfék nukwa wur akwi héraata di
déré hambukmbu xiya. Xiyataka yindaka dé yambumbu
hiyanjoka huruta dé hwa.
31 Hwandéka dé wun nukwa pris nak dé wun yambumbu
yi. Ye wun duré xétaka yambuna angé sakumbu yita déré
tenangéra dé yi.
32 Yindéka dé Livaina hémna du nak ye dé wun du
hwandénmbu xaakwa déré xétaka dé akwi angé sakumbu ye
déré tenangéra dé yi.
33 Yindéka dé Samariana du nak dé afaké téfaré yinjoka dé
wun yambumbu ye dé wun du hwandénmbu xaku. Xaakwa
wun duré xéta dé déka saréfa na.
34 Saréfa naata dé déka ye xiyandan wasiré wain
hulingumbu akwi wel hulingumbu akwi yakwanyitaka dé
gi. Gitaka dé wun duré hérae déka donkimbu takandéka dé
re. Rendéka dé yambumbu yita dé yéwa hweta hwandaka ge
nakré déré hura ye dé wumbu déré yikafre huru déka hati.

35 Gan hwae ganémba yita yéwa nawulak wun gena yafaka
hweta dé déré wa, ‘Méni ané duka jémba mé hati. Hatita wun
duka jondu nawulak héranjoka ména yéwa nawulak akwi
hwemét, wuni wambula yatewuka nukwambu wuni ména
yéwa hasa hwetawuni.’ Wungi wataka dé yi.
36 “Némbuli yingi méni saréké? Du hufuk di wun yam-
bumbu yi. Héndé sélé héraakwa du xiyandan duna nyémayika
dé?”
37 Wungi wandéka dé wa, “Déka saréfa naata déré yikafre
hurundé du dé.” Wungi wandéka dé déré wa, “Méni sa ye
wungi male huru.” Wungi dé Jisas wa.

Jisas dé Maria bér Marta wali hundi bulé

38 Nak nukwa Jisas déka du wali yambumbu ye di getéfa
nakré wulayi. Wulayindaka lé takwa hési léka xi Marta lé
Jisasré wa, dé yae léka gembu hénoo sandéte.
39 Waléka wulaaye rendéka lé léka bandi Maria yae lé
Néma Du Jisasna man mombu reta lé déka hundi xéké.
40 Xékéléka lé Marta séfélak hénoo humbwinjoka lé némafwi
jémba yata lé déka hundi xékéhambalé. Xékéhafi yaléka Maria
baka reléka lé Marta Jisaska yae lé déré wa, “Néma Du, wuna
bandi baka reléka wuni hafu hénoo humbwiwukaka méni
saréké wana? Méni léré wamét lé yae wuni wali hénoo
humbwitaani.”
41 Wungi waléka dé Néma Du léré wa, “Marta, Marta, nyéni
séfélak jonduka nyéni saréké waréké.
42 Nyéni natafa male joo hurunyét, wu yikafre dé. Maria
wun yikafre joo héranjoka lé mawuli ye. Mawuli yaléka joo
lémbu téndét, yamba hérekikéndi.” Wungi dé Jisas Martaré
wa.

11

Godré wakwexékétendakangalaka dé Jisas hundi wa
Mat 6:9-13, 7:7-11

1 Nak nukwa Jisas nak hafwambu dé God wali hundi bulé.
Hundi buléséketaka rendéka dé déka du nak yae dé déré
wa, “Hanja guré husandakwa du Jon dé déka duré wakwe,
Godré wakwexékétendakangalaka. Diré wakwendén maki
méni naniré wakwetaméni.”
2 Wungi wandéka dé déré wa, “Guni Godré wak-
wexékénjoka mawuli yata angi watanguni:
Nana yafa, nani ména yikafre ximbu harékénjoka nani
mawuli ye.
Méni néma du reta atéfék du takwaka jémba hatiméte nani
mawuli ye.
3 Atéfék nukwana satembeka hénoo hweméte nani méniré
wakwexéké.

4 Du takwa naniré haraki saraki sémbut hurundaka
nani diré hasa hwehafi yata wun jooka wambula
sarékéhambame.
Sarékéhafi yambet méni hurumben haraki saraki sémbut
yakwanyita wun jooka wambula sarékékéméni.
Méni naniré yikafre hurumét naniré hurukwexékwa joo
nanika yamba yakéndé. Wungi nani méniré wak-
wexéké."
5 Wungi wataka dé diré angi wa, "Wafewana guna du nak
angi hurutandé? Dé nyéndék gan déka gembu hwandéka
déka nyayika nak yae angi watandé, 'Wuna nyayika, wunika
hénoo nawulak hwetaméni.
6 Némbule wuna nyayika nak dé nak getéfaré yinjoka
dé wunika yandéka wuni déka hwetewuka hénoo nawulak
yingafwe. Méni wunika hénoo nawulak hwemét, wuni
hukémbu hasa hwetawuni.'
7 Wungi wandét dé awula gekombu hwandé du watandé,
'Némbuli wun jooka wuniré yamba wakéméni. Gena yambu
wundé téfiwu. Wuna nyangwal wuni wali xéndi di hwae.
Némbuli wuni raama ménika hénoo yamba hwekéwuni.'
Wungi watandé.
8 Guniré wuni we. Dé 'Wuna nyayika' naata male, dé
raama hénoo déka yamba hwekéndé. Wun du wumbu
téta wambula wambula wandét, dé raama wun du mawuli
yandéka hénoo atéfék déka hwetandé.
9 "Guniré wuni we. Guni wakwexékéngut, dé gunika hwe-
tandé. Guni hwaka hwaka xétanguni. Guni gena yambumbu
xiyaata téngut, dé gena yambu nafwitandé.
10 Atéfék wakwexékékwa du takwa hératandi. Atéfék
hwakékwa du takwa xétandi. Atéfék gena yambumbu
xiyaakwa du takwaka dé gena yambu nafwitandé.
11 "Ané hundi akwi mé xéké. Guni yafa, guna nyan xéri
hamwi hwengute wandét, guni hambwe déka hwetanguni
wana? Wu yingafwe. Guni déka xéri hamwi hwetanguni.
12 Guna nyan séra gék hwengute wandét guni hula déka
hwetanguni wana? Wu yingafwe. Guni séra gék male déka
hwetanguni.
13 Némbuli mé saréké. Guni haraki saraki sémbut hurukwa
du reta guni guna nyangwalka yikafre jondu hwenjoka
guni xékélaki. Wungi maki guna anwarmbu rekwa yafa
guniré saréké ngwanda dé déka Hamwinya hwetandé, déré
wakwexékékwa du takwaka." Wungi dé diré wa.

Di wa, "Jisas Belsebul wali dé jémba ye"
Mat. 12:22-29; Mak 3:23-27

14 Nukwa nak Jisas dé haraki hamwinya nakré wa, dé hura
téndén duré yatakataka yindéte. Wun haraki hamwinya

dé hundi buléhafindé. Jisas wungi wandéka dé wun duré yatakataka yaange yindéka dé hundi buléhafi yandé du dé hundi bulé. Buléndéka di du takwa wun jooka saré waréké.
15 Saré waréké ndaka di du nawulak wa, “Atéfék haraki hamwinyana néma du Belsebul Jisasna mawulimbu téndéka dé Jisas wungi wa, di haraki hamwinya yaange yindate.”
16 Wungi wandaka nawulak di déré hurukwexénjoka di déré wa, “Méni hanja xéhafi yamben hambuk jémba nak yamét, nani xéta xékélakitame, God déka jémba yaméte méniré wandénka.”
17 Wungi wandaka Jisas deka mawuli xékélakita dé diré wa, “Néma getéfambu rekwa du watémbéra hémémbu hémémbu reta wareta di jémba yamba rekéndi. Deka héfa baka héfa xakutandé. Natafa gembu rekwa du takwa watémbéra di hafu wali wareta di akwi jémba yamba rekéndi.
18 Wungi maki Satan déka du wali wungi watémbéra wareta, yingi maki nae di hambuk yata jémba tétandi? Wu yingafwe. Guni wuniré wangun maki Belsebul déka haraki hamwinya yaange yindate wandét, di atéfék jémba yamba tékéndi.
19 Wuni haraki hamwinya yaange yindate Belsebulna hambukmbu wawut, méta hambukmbu di guna dunya nawulak wa, haraki hamwinya yaange yindate? Wungi maki di hurungun sémbutka kot xékékwa néma du retandi.
20 Mé xéké. God wunika hambuk dé hwe, wuni haraki hamwinyaré wawut di yaange yindate. Hwendénka guni angi xékélakitanguni. God néma du reta du takwaka jémba hatitendéka nukwa gunika wundé yandé.
21 “Ané hundi mé xéké. Hambuk yakwa du xi warekwa jondu hura déka geka hatindét, déka jondu atéfék jémba retandé.
22 Wun du angi dé saréké, ‘Wuna xi warekwa jondu wuniré yikafre hali hurundé, wuni jémba rewute.’ Wungi saréké ndéka hukémbu némafwi hambuk yakwa du nak yae wun du wali ware déré saréké ngwanda dé déka xi warekwa jondu atéfék akwi hérae déka jondu akwi hérae dé wun jondu nak duka mune hwetandé.
23 “Wuni wali jémba yahafi yakwa du takwa di wuna mama di. Wuni du takwaré hérawuka di wuni wali di té. Wuni wali sékéré hérahafi yakwa du di wuna du takwaré héle nambwe yakindaka di yi.”

Haraki hamwinya yaange ye wambula yandénka dé wa
Mat. 12:43-45

24 Wun hundi wataka dé Jisas diré angi wa, “Ané hundi mé xéké. Haraki hamwinya nak duna mawuli yatakataka ye dé wali giyahafi yakwa hafwambu yitaka yatakata reséto

hafwaka dé hwaké. Hwakéfatika dé wa, ‘Wuni hanja rewun
geré wambula yitawuni.’
25 Wungi wataka wambula yae dé xé, wun ge hafwa yaka
hutaféka takandéka téndéka.
26 Xétaka ye dé haraki hamwinya angé tamba yétiyéti angé
tamba hufukré hura ya. Hura yandén haraki hamwinya
di némafwi haraki saraki sémbut hurundaka deka sémbut
dé tale yandé haraki hamwinyana haraki sémbutré dé
saréké ngwandé. Wunde haraki hamwinya atéfék di wun
duna mawuliré wulaaye té. Wun du hukémbu hérandén xak
dé tale hérandén xakré saréké ngwandé.”

God diré yikafre hurutendékaka dé Jisas wa

27 Jisas wun hundi wata téndéka di séfélak du takwa dé wali
téndaka lé takwa hési deka nyéndékmbu téta lé hambukmbu
wata lé angi déré wa, “Hanja méniré hérae ménika munya
hwelé takwaré dé God yikafre huru, lé yikafre mawuli yata
jémba reléte.”
28 Wungi waléka dé Jisas wa, “Wun jooka saréké hafi yata
ané jooka mé saréké. Godna hundi xékéta wandén maki
hurukwa du takwaré God némafwimbu yikafre hurutandé,
di yikafre mawuli yata jémba male rendate.” Wungi dé Jisas
wa.

Jisas Jona yandén maki hambuk jémba yatendékaka dé wa
Mat. 12:39-42

29 Séfélak du takwa akwi yae hérangwandéndaka dé diré
angi wa, “Ané nukwambu rekwa du takwa di haraki saraki
sémbut hurukwa du takwa di. Wuniré di wakwexéké,
wuni hanja xéhafi yandan hambuk jémba yawute. Wak-
wexékéndaka wuni ané hanja xéhafi yandan hambuk jémba
male yatawuni. Hanja Jona dé xéhafi yandan hambuk jémba
nak dé ya. Wuni Jona yandén maki male yatawuni.
30 Hanja Ninivembu rekwa duna makambu dé Jona
hanja xéhafi yandan hambuk jémba maki dé xaku. Wungi
male wuni Duna Nyan ané nukwambu rekwa du tak-
wana makambu hanja xéhafi yandan hambuk jémba maki
xakutawuni.
31 Hanja sautna sakumbu téndé héfana néma takwa lé
néma du Solomonéna xékélelaki hundi xékénjoka lé afaké
téfambu ya. Mé xéké, némbuli rekwa joo dé Solomonré
saréké ngwandé. Wungi maki hukémbu God némafwi kot
xékékwa néma du retendéka nukwa wule néma takwa raama
Godna makambu téta lé guni némbuli rekwa duré haraki
hundi watalé, hurungun haraki saraki sémbutka.
32 Hanja Ninivembu rendé du takwa di Jona wandén
Godna hundi xékétaka di hurundan haraki saraki sémbut
di yataka. Mé xéké. Némbuli rekwa joo dé Jonaré

sarékéngwandé. Wungi maki hukémbu God némafwi kot xékékwa néma du retendéka nukwambu di Ninivembu rendé du di Godna makambu téta di guni némbuli rekwa du takwaré haraki hundi watandi, hurungun haraki saraki sémbutka.”

Jémba male retendakaka dé Jisas hundi wa
Mat. 6:22-23

33 Wun hundi wataka dé diré angi wa, “Du hanyikwa ya xéréka hura yae di gena fakundén hafwambu takahafindi. Di aki ekombu akwi takahafindi. Di jambé takumbu di taka, wun geré wulayindé du takwa jémba xéndate.
34 Guna dama wu guna séfina hanyikwa ya maki dé. Guna dama jémba téndét, guna séfi atéfék larékombu retandé. Guna dama haraki téndét, guna séfi atéfék halékingambu retandé.
35 Guni guna séfimbu reta hanyikwa ya haléki maki téndémboka guni xékélaki natanguni.
36 Wungi maki wun ya guna séfimbu jémba haanye téndét, guna séfina jondu atéfék halékingambu rehafi yata atéfék larékombu rendat, guna séfi wun larékombu jémba male retandé, guni yikafre hanyikwa yana larékombu jémba renguka maki.”

Farisina du akwi hambuk hundi xékélakikwa du akwi di haraki saraki sémbut huru

37 Jisas wun hundi wataka téndéka dé Farisina du nak déré wa, dé yae dé wali hénoo sandéte. Wandéka dé yae déka geré wulaaye dé wali sanjoka dé re.
38 Wun nukwa Farisina sémbut angi dé, di sanjoka di tale deka tamba yakwanyi. Jisas hénoo sanjoka déka tamba yakwanyihafi yandéka dé Farisina du xe dé waréngéné.
39 Waréngénéndéka dé Néma Du Jisas déré wa, “Ané nukwa guni Farisi guni andéna hafwasaku akwi hanyandéna hafwasaku akwi guni yakwanyi. Guna takésakumbu sélé héranguka sémbut akwi haraki saraki sémbut akwi dé gunimbu sukweka té.
40 Guni wangété du guni. Guna hafwasakumbu huratakandén God dé guna takésaku akwi dé hurataka.
41 Guni wun takésakumbu rekwa jondu jambangwe du takwaka hwetanguni. Hwengut guna jondu atéfék Godna makambu yikafre retandi.
42 “Guni Farisina du, gunika wuni saréfa nae. Guni guna yawimbu hérangun atéfék nyaa mune guni tamba yétina també nak Godka hwe. Guni wungi hweta guni ambére yikafre sémbut yétékéka sarékéhambanguni. Guni du takwaré yikafre sémbut huruhafi yata guni Godka némafwimbu

mawuli yahambanguni. Guni Godka jondu hweta wumbére némafwi yikafre sémbut akwi hurungut, wu yikafre dé.

43 “Guni Farisina du, gunika wuni saréfa nae. Guni Godna hundi buléndaka geré wulaaye guni néma duna hafwambu renjoka guni némafwimbu mawuli ye. Guni maketmbu yitaka yatakangut, du takwa guna ximbu harékéta gunika dinguna nandate guni némafwimbu mawuli ye.

44 “Gunika saréfa wuni nae. Guni fakundén hwandafu maki guni. Hukémbu du takwa wun hwandafu takumbu féta ye di andélambu rekwa haraki jooka xékélakihambandi.”

45 Jisas wun hundi wandéka dé hambuk hundika xékélakikwa du nak dé déré wa, “Wakwekwa du, méni wungi wata naniré akwi méni haraki hundi we.”

46 Wungi wandéka dé angi wa, “Guni hambuk hundika xékélakikwa du, gunika akwi wuni saréfa nae. Guni du takwaka némafwi xak jondu guni hwe, di wun jondu yatandate. Hwenguka di wesékéta yatandaka guni hafu guna sék tambambu wun xak jondu séngétakahafinguni, di wali wun jondu yatanjoka.

47 “Gunika wuni saréfa nae. Hanja guna mandéka di Godna profetré xiyandaka di hiya. Hiyandaka guni réméndan hwandafumbu ge maki joo to.

48 Guna mandéka xiyae réméndan duna hafwambu wungi ge maki joo tongunka nani xékélaki. Guni guna mandékanguna sémbutka xékélakita wun sémbutka guni yawundu na.

49 Wun moka dé xékélelakikwa God dé wa, ‘Wuni profetré akwi aposelré akwi watawuni, dika yindate. Yindat nawulakré haraki huruta nawulakré xiyandat hiyatandi.

50 Wungi hurundat, wuni atéfék profetna bleléndan nyékika sarékéta némafwi kotna néma du reta diré hasa hwetawuni. Ané héfa huratakawun nukwambu bleléndan nyéki akwi hukémbu bleléndan nyéki akwi atéfék diré hasa hwetawuni.

51 Tale Kein déka bandi Abelré xiyandéka déka nyéki dé bleké. Xiyandéka di guna mandéka di Sekaraiaré xiyandaka déka nyéki dé bleké. Sekaraia dé Godna gena nyéndékmbu téndéka di déré wungi xiya. Guniré wuni we. God bleléndan nyéki atéfékéka sarékéta guni ané nukwa rekwa du takwaré hambukmbu hasa hwetandé.

52 “Guni hambuk hundi xékélakikwa du, gunika wuni saréfa nae. Guni Godka xékélakindaka yambuna ki guni héreki. Hérekitaka guni hafu wun yambumbu wulayihambanguni. Wulayihafi yata guni wun yambumbu wulayinjoka mawuli yakwa du takwaré guni haraki huru, di wulayindamboka.” Wungi dé Jisas wa.

53-54 Wataka yindéka di xékélelakikwa du akwi Farisina
du akwi di déka némafwimbu hélék yata di hafu buléta di
wa, “Wafewana dé nana hundi hasa wanjoka dé haraki
saraki hundi nawulak watandé? Wandét nani déré duna
makambu takatame.” Wungi wata di séfélak xak hundika
déré wakwexéké.

12

Farisina yiska dé wa
(2-3) Mat. 10:26-27

1 Wun nukwambu séfélak séfélak du takwa yae
hérangwanda téndaka dé hafwa sukweké. Sukwekéndéka
nawulak di nawulak duna manmbu xaki. Xakindaka dé
Jisas déka duré tale ané hundi wa, “Xékélaki natanguni.
Farisina duna yis hurukénguni. Deka yiska wata wuni deka
yéna yandaka sémbutka wuni wa.
2 God némbuli faakwa téfindan joo atéfék wakwetandé.
Atéfék nakélak wandan hundika hukémbu séfélak du takwa
xékélakitandi.
3 Wungi maki, guni gan reta hundi buléngut, hukémbu
du takwa nukwana larékombu téta wun hundi xékétandi.
Guni gekombu reta hundi nakélak buléngut, hukémbu di gena
takumbu téta wun hundi hambukmbu watandi.”

Godka male roondate dé Jisas hundi wa
Mat. 10:28-31

4 “Wuna nyayikangu, guniré wuni we. Guni hiyangute
guna séfiré xiyaakwa duka rookénguni. Di guniré xiyandat
guni hiyangut hukémbu di guniré haraki hurunjoka huru-
fatikétandi.
5 Guni ané duka male rootanguni. Guni Godka male
rootanguni. Dé guniré xiyandét, guni hiyangut, dé guniré
ya yanékwa hafwaré yakisandanjoka dé hali hurundé. Wun
jooka sarékéta guni déka rootanguni.
6 “Guni xékélaki. Du takwa yikama yéwa yéték hwetaka di
yikama afwi natamba héra. Wun afwi wun yikama joo male
rendaka God di atéfékéka dé saréké.
7 Wungi maki dé gunika akwi sarékéta dé guna
anéngambambu tékwa némbé atéfék handékéna dé di
atéfékéka dé xékélaki. Godna makambu di afwi yikama
joo rendaka nani du takwa néma joo nani re. Wun jooka
sarékéta yamba rookénguni.”

Dika “Wuna du” watendékaka dé Jisas wa
Mat. 10:32-33

8 “Guniré wuni we. Du nak dé duna makambu téta angi
wandét, ‘Wuni Jisasna du wuni.’ Wungi wandét, hukémbu

wuni Duna Nyan Godna enselna makambu téta wuni déka angi watawuni, ‘Ané du wuna du dé.’ Wungi watawuni.
9 Du nak dé duna makambu téta angi wandét, ‘Wuni Jisasna du yingafwe.’ Wungi wandét wuni Godna enselna makambu téta wuni déka angi watawuni, ‘Wun du wuna du yingafwe.’ Wungi watawuni déka.
10 “Du takwa di duna nyanka haraki hundi wandat, God wun haraki saraki sémbut yakwanyitandé. Di Godna Hamwinyaka haraki hundi wandat, God wun haraki saraki sémbut yamba yakwanyiké́ndé.
11 “Du nawulak guniré Godna hundi buléndaka gembu rekwa duré akwi, néma duré akwi, gavmanéna duré akwi hura yindat, guni deka makambu téta, guni roohafi yata wa-tenguka hundika akwi deka hundi hasa watenguka hundika akwi yamba sarékékénguni.
12 Wun nukwa male Godna Hamwinya watenguka hundi guniré wakwetandé. Wun jooka sarékéta yamba rookénguni.” Wungi dé diré wa.

Xérénjuwi mama duka dé Jisas sataku hundi wa

13 Jisas wali séfélak du takwa di té. Di wali téndé du nak dé Jisasré wa, “Wakwekwa du, méni wuna nyamaré wamét dé ana yafana jondu mune dé wunika nawulak hwetandé. Wungi wuni mawuli ye.”
14 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Héndé wa, wuni bénika kot xékékwa du maki rewute?”
15 Wungi wataka dé diré wa, “Guni xékélaki natanguni. Guni nak duna jondu akwi séfélak jondu akwi héranjoka yamba sarékékénguni. Du nak dé séfélak jondu hérandét, wun jondu déka mawuliré yikafre hurunjoka dé hurufatikétandé. Du takwa huli mawuli hérae jémba renjoka, di jondu héranjoka yamba sarékékéndi.”
16 Wungi wataka dé diré sataku hundi nak angi wa, “Xérénjuwi mama du nak déka yawimbu dé séfélak yikafre hénoo wara dé té.
17 Téndéka dé xérénjuwi mama du déka mawulimbu dé wa, ‘Wuna hénoo taka ge séfélak yingafwe. Némbuli métaki yakéwuni?’
18 Wungi sarékéta dé wa, ‘Némbuli angi hurutawuni. Wuni hénoo taka ge atéfék glarétaka némafwi huli ge totawuni. Totaka atéfék hénoo nawulak jondu akwi wuni wumbu takatawuni.
19 Take wuni wuna hamwinyaré watawuni: Hamwinya, méni séfélak yikafre jondu wundé takamé, séfélak héki hwari baka renjoka. Wungi maki némbuli ambu resétota, hénoo hulingu sata mawuli sawuli yataméni. Wungi watawuni.

20 Wun du wungi wandéka dé God déré wa, ‘Méni wangété
du méni. Némbuli gan hwae hiyataméni. Hiyamét takamén
jondu héndé hérate?’ Wungi dé God déré wa.
21 Du takwa di ané héfambu séfélak jondu héraata Godna
getéfambu yikafre jondu takahafi ye, di wun du maki re-
tandi.”

Séfélak jonduka saré warékékwa duka dé Jisas hundi wa Mat. 6:25-33

22 Wun hundi wataka dé Jisas déka duré wa, “Wun jooka
sarékéta wuni guniré we. Guni ané héfambu rengukaka,
guna satenguka hénooka akwi guna séfimbu sandatenguka
nukwa wurka akwi yamba saréké warékékénguni.
23 Guni wungi renjoka mawuli yata guni hénooka male
yamba sarékékénguni. Guni guna séfimbu jémba renjoka
mawuli yata guni nukwa wurka male yamba sarékékénguni.
24 Guni hwanyi afwika mé xé. Di hénoo sehambandi.
Di hénoo hérae takahambandi. Di hénoo takandaka ge
yingafwe. Wungi huruhafi yandaka God dé dika hénoo hwe.
Godna makambu afwi di yikama joo rendaka guni némafwi
joo maki guni re. Wu mwi hundi dé.
25 Mé xéké. Guna du nak héki hwari nawulak akwi renjoka
saré waréké xékéta dé wataka héki hwari nawulak akwi
renjoka hambuk yatandé wana? Wu yingafwe. Dé hafu
wataka héki hwari nawulak akwi renjoka hurufatikétandé.
26 Guni wun yikama joo hurunjoka hurufatikéta
métaka guni nak jooka guni saré waréké xéké? Wungi
sarékékénguni.
27 “Guni mawe waréndakangalaka mé saréké. Di jémba
yahafi yata nukwa wur hundafanéhambandi. Wungi hu-
ruhafi yata deka sandandan nukwa wur dé yikafre male dé.
Hanja rendé néma du Solomon dé némafwi hambuk héraata
séfélak jondu hérandéka dé déka yikafre nukwa wur dé
mawena nukwa wur maki yingafwe. Mawena nukwa wur
dé Solomon sandandén yikafre nukwa wurré saréké ngwanda
dé yikafre male dé.
28 Wunde mawe di nawulak nukwa male retaka bari
hiyandaka di du takwa diré hérae yambu tutandi. God wun
bari hiyatekwa maweka wungi nukwa wur hweta dé méta
yatandé, gunika hatinjoka. Dé gunika akwi nukwa wur
hweta gunika jémba hatitandé. Wungi maki métaka guni
Godka jémba sarékéhafi ye?
29 Guni satenguka hénoo, satenguka hulinguka akwi
hwakéhafi yata wun jooka wambula saré warékékénguni.

30 Atéfék héfambu rekwa du takwa di wun jondu héranjoka
saréké waréké ndaka dé guna yafa dé fatikéngun jonduka dé
xékélaki.
31 Guni wun jonduka sarékéhafi yata guni God néma du
reta du takwaka hatitendéka nukwa xakundéte némafwimbu
mawuli yatanguni. Wungi mawuli yangut, dé gunika wun
jondu hwetandé.”

Godna getéfambu jémba retendakaka dé Jisas wa

32 “Guni, wuna du, guni yikama hém sipsip bali maki
renguka guna yafa gunika yikafre mawuli yata dé guniré
waséke, guni déka hémémbu rengut dé néma du reta gunika
jémba hatinjoka. Gunika hatindékaka sarékéta guni yamba
rookénguni.
33 Guni guna jondu hweta yéwa hérae jambangwe du
takwaka hwetanguni. Wungi hweta guni haraki yahafi
yakwa jondu héranjoka sarékétanguni. Wun jondu dé Godna
getéfambu reta dé haraki yamba yakéndé. Sélé héraakwa du
wun jondu yamba hérakéndé. Tétémbér wun jondu yamba
sakéndé.
34 Guna mawuli guna takangun yikafre jondu rendén
hafwambu male tétandé.”

Néma du wambula yatendékaka haxékwa duka dé wa
Mat. 25:1-13, 24:43-44; Mak 13:33-37

35 “Mé xéké. Guni guna nukwa wur jémba sandataka guna
hanyikwa ya jémba hurutanguni, guna néma du wambula
yandét, guni jémba ténjoka.
36 Guni ande du maki hurutanguni. Deka néma du
dé takwa hératekwa du wali némafwi hénoo sanjoka dé
yi. Yindéka di jémba yakwa du di jémba haxéta té, deka
néma du wambula yae yambumbu xiyandét, di bari yambu
nafwinjoka.
37 Deka néma du wambula yandét, déka jémba yakwa du
di déka haxéta huli re, wu wunde jémba yakwa du yikafre
mawuli yata mawuli sawuli yatandi. Mwi hundi wuni
guniré we. Deka néma du dika yikafre mawuli yata dé hafu
jémba yakwa duna nukwa wur sandataka dé diré watandé,
di hénoo sanjoka jambémbu rendate. Wandét rendat dé yae
dika hénoo hwetandé, di jémba sandate.
38 Dé nyéndék gan néma gan wambula yae di déka jémba
haxéndat xéndét, di yikafre mawuli yatandi.
39 “Guni ané hundika mé saréké. Gena yafa sélé héraakwa
du yatendéka nukwaka xékélakita dé wun nukwa déka geka
jémba hatitandé, di déka geré haféka wulayindamboka.

40 Guni akwi, guni jémba haxéta retanguni. Wuni Duna
Nyan, wuni xékélakihafi yatenguka nukwambu wambula
yatawuni.”

Yikafre jémba yakwa duka, haraki saraki jémba yakwa duka dé wa
Mat. 24:45-51

41 Jisas wungi wandéka dé Pita wa, “Néma Du, nanika male
sarékéta méni wun sataku hundi wa wana atéfék du takwaka
méni wa wana?”
42 Wungi wandéka dé Néma Du angi wa, “Jémba sarékéta
yikafre jémba yata geka hatikwa du angi hurutandé. Déka
néma du déré angi watandé, ‘Méni wuna jémba yakwa duka
hatita satendaka nukwambu dika hénoo hwetaméni.’ Wungi
wataka yindét dé wungi hurutandé.
43 Hurundét hukémbu déka néma du wambula yae xéndét,
dé yikafre mawuli yata jémba retandé.
44 Mwi hundi wuni guniré we. Déka néma du yikafre
mawuli yata déré watandé, dé déka atéfék jondu hatindéte.
45 Haraki mawuli yata haraki jémba yakwa du déka
mawulimbu angi watandé, ‘Wuna néma du nak getéfaré
ye séfélak nukwambu wumbu retandé. Dé bari wambula
yamba yakéndé.’ Wungi wataka dé jémba yakwa du takwaré
xiyae séfélak hénoo sata, wangété yandaka hulingu sata,
wangété yatandé.
46 Yata déka néma du wambula yatendékaka sarékéhafi
yandét wun nukwa déka néma du wambula yatandé.
Xékélakihafi yatendéka nukwa wambula yatandé. Yae hu-
rundén sémbutré xe déré tambémbu tambémbu xatékéndét
hiyatandé. Hiyae dé Godka sarékéhafi yandé du takwana
hafwambu retandé.
47 “Déka néma du mawuli yandéka jémbaka xékélakindé du,
dé jémba haxéhafi yata wun jémba yahafi yandét, déka néma
du wandét di déré séfélak yambu xiyatandi.
48 Déka néma du mawuli yandéka jémbaka xékélakihafi
yandé du, dé haraki sémbut nawulak hurundét, déka néma
du wandét, di déré yéték hufuk yambu xiyatandi. God séfélak
jondu hwendén du takwaré watandé, di séfélak jondu hasa
hwendate. God du takwa nawulakéka dé séfélak jondu hwe,
di wun jonduka hatindate. God wunde du takwaré watandé,
wun jondu nawulak akwi hasa hwendate.” Wungi dé Jisas
diré wa.

Du takwa hémémbu hémémbu rendate dé Jisas ya
Mat. 10:34-36

49 Wataka dé diré wa, “Wuni ya ané héfaré yakinjoka wuni
ya. Wun ya némbule hénjarandéte wuni mawuli ye.

50 Tale nak maki guré nanditawuni. Guré nanditewukaka
wuna mawuli némafwimbu xak dé ye. Nanditaka wambula
jémba retawuni.
51 Yingi guni saréké? Atéfék héfambu rekwa atéfék du
takwa warehafi yata jémba rendate wuni ya, o yingafwe?
Wu yingafwe. Du takwa watémbéréta hémémbu hémémbu
rendate wuni ya.
52 Guniré wuni we. Ané nukwa akwi hukémbu akwi
natamba du takwa nak gembu reta di watémbéra retandi.
Hufuk angé sakumbu téndat, yéték angé sakumbu tétandi.
Yéték angé sakumbu téndat, hufuk angé sakumbu tétandi.
53 Yafa déka dunya wali waretambér. Nyan déka yafa
wali waretambér. Ayiwa léka takwanya wali waretambér.
Nyan léka ayiwa wali waretambér. Yo léka miyanyi wali
waretambér. Miyanyi léka yo wali waretambér." Wungi dé
Jisas wa.

Xakutekwa jonduka xékélakindate dé Jisas hundi wa

54 Wun hundi wataka dé dé wali téndé séfélak du takwaré
wa, "Guni némafwi wali géli waréndéka xéta xékélakita guni
wa, 'Némbuli wali giyatandé.' Wungi wanguka dé wali giya.
55 Guni gan séfélak hunkwariré xéta xékélakita guni wa, 'Séri
némafwi nukwa xétandé.' Wungi wanguka dé némafwi nukwa
xé.
56 Guni yéna yakwa du takwa guni. Guni nyirmbu
xakukwa jondu héfambu xakukwa jondu xéta guni xékélaki.
Wali giyatandé. Nukwa xétandé. Wungi xékélakita métaka
guni ané nukwambu xakukwa jonduka xékélakihafi ye?

Guniré duna makambu takatekwa du wali hundi bulétanguni

57 "Métaka we guni hafu yikafre sémbut hurunjoka
xékélakihafi ye?
58 Du nak méniré majestretna makambu takanjoka méniré
hura yindét, méni dé wali yambumbu yita dé wali natafa
mawuli héranjoka hurutaméni. Dé wali natafa mawuli
hérahafi yamét, wafewana dé méniré kot xékékwa néma
duka hura yindét, dé wandét gélindu méniré séndé gembu
takatandi?
59 Takandat méni wumbu retaméni. Guniré wuni we. Méni
wumbu re méni kot xékékwa néma du wandén atéfék yéwa
hwengut, wun nukwa male séndé ge yatakataméni." Wungi
dé Jisas wa.

13

Hurundan haraki saraki sémbut yatakandate dé wa

1 Wun nukwa du nawulak Jisaska yae di déré wa, “Néma du
Pailat wandéka déka du Galilina héfaré yae di Galilina duré
nawulak xiya. Wun du Godka hamwi xiyae hweta téndaka
di Pailatna du diré xiyandaka deka nyéki dé hwetendaka
hamwina nyéki wali dé bleké.”
2 Wungi wandaka Jisas dé diré wa, “Galilina du wungi
hiyandanka yingi guni saréké? Wunde du séfélak
haraki saraki sémbut hurundaka hurundan haraki saraki
sémbut nawulak du hurundan haraki saraki sémbutré dé
sarékéngwandé wana?
3 Wu yingafwe. Guniré wuni we. Guni hurungun haraki
saraki sémbut yatakahafi yata guni akwi hiyatanguni, di
hiyandan maki.
4 Guni xékélaki. Hanja Siloamémbu téndé séményi ge
dé tamba yéti angé man yétiyéti angé man yétiyéti dumbu
xakre diré xiyandéka di hiya. Némbuli yingi guni saréké?
Wungi xiyandén du hurundan haraki saraki sémbut dé
Jerusalemémbu rekwa nawulak du hurundan haraki saraki
sémbutré dé sarékéngwandé wana?
5 Wu yingafwe. Guniré wuni we. Guni hurungun haraki
saraki sémbut yatakahafi yata guni akwi hiyatanguni, di
hiyandan maki.”

Sék xakéhafi yandé mika dé Jisas hundi wa

6 Wun hundi wataka dé Jisas ané sataku hundi diré wa,
“Du nak dé hambingal mi se, déka wain yawimbu. Sendéka
wumbu téndéka séfélak nukwa wun du dé ya, sék nawulak
gélinjoka. Yae dé hwakéfatiké.
7 Hwakéfatika dé wain yawika hatikwa duré wa, ‘Héki
hwari hufuk wuni ané mimbu sék nawulak gélinjoka wuni
ya. Yae wuni hwakéfatiké. Méni wun mi xélitaméni. Yikafre
héfambu baka yamba tékéndé.’
8 Wungi wandéka dé wa, ‘Néma du, métaka téndé, anémba
héki hwari akwi. Téndét wuni wun mi mombu héfa xae,
héfa yikafre yandéte bulmakau balina di sangwe hura yae
takatawuni.
9 Takawut wafewana ané héki hwari sék xakétandé wana?
Wungi xakéndét, wu yikafre dé. Xakéhafi yandét méni
xélitaméni.’ Wungi dé wa.” Wungi dé Jisas diré wa.

Baka hwa nukwa dé Jisas takwa hésiré huréhaléké

10 Baka hwa nukwa nak dé Jisas Godna hundi buléndaka
gembu reta dé du takwaré wakwe.
11 Wakwendéka lé takwa hési lé wumbu re. Haraki
hamwinya dé wule takwaré xiyandéka léka bunungul ham-
buk yahafi yata dé angwa ya. Yandéka lé huritékénjoka lé
hurufatiké. Séfélak (18) héki hwari lé wungi re.

12 Reléka Jisas léré xéta wandéka yaléka dé léré wa, “Takwa,
némbuli wuni nyéniré bu lukwawu, nyéni yikafre yanyéte.”
13 Wungi wata déka tambambu wule takwaré hurundéka
lé bari huritéka té. Téta lé Godna ximbu haréké.
14 Jisas baka hwa nukwa léré wungi huréhaléké ndénka dé
Godna hundi buléndaka gena néma du rékamba wata dé
wumbu téndé du takwaré wa, “Nani gwongofu nukwambu
jémba yatame. Wungi maki guni wunde nukwambu yatan-
guni, dé guniré huréhaléké ndéte. Guni baka hwa nukwambu
wungi yakénguni.” Wungi dé wa.
15 Wun du wungi wandéka dé Jisas wa, “Guni yéna yakwa
du guni. Atéfék nukwa guni ye bulmakau bali donki tékwa
geré wulaaye yoo lukwa guni diré hura gwandi, hulingu
sandate. Baka hwa nukwa akwi guni wun jémba ya.
16 Wule takwa lé Abrahamna mandéka akwi lé. Satan dé
léré gindéka lé wungi haraki re, tamba yéti angé man yétiyéti
angé man yétiyéti (18) héki hwarimbu. Relénka wuni baka
hwa nukwambu léré Satanéna tambambu wungi lukwawut,
wu yikafre dé.”
17 Wungi wandéka di déka mama roota di nakélak re.
Rendaka wumbu téndé du takwa yandén atéfék yikafre male
jémbaka di yikafre mawuli yata mawuli sawuli ya.

Miyar sékéka akwi yiska akwi dé Jisas sataku hundi wa
Mat. 13:31-33; Mak 4:30-32

18 Du takwa wungi mawuli yandaka dé Jisas diré wa, “God
néma du reta du takwaka jémba hatitendéka, wu yingi maki
dé? Méta sataku hundi guniré watawuni?
19 Dé miyarna sék maki dé. Du nak wun misék hérae déka
yawimbu dé yakisanda. Yakisandandéka wara némafwi ye
dé wun yawimbu tékwa miré dé sarékéngwandé. Dé némafwi
mi téndéka di afwi yae di wun mina galimbu wur yatitaka
hwa.”
20 Wun hundi wataka dé wambula wa, “God néma du
reta du takwaka jémba hatitendékaka méta sataku hundi
watawuni?
21 Dé yis maki dé. Takwa hési yis hérae lé séfélak flawa wali
yanjaménekéléka dé wun flawa atéfék dé wula némafwi ya.”
Wungi dé Jisas diré wa.

Yikama gena yambuka dé Jisas hundi wa

22 Wataka wun getéfa yatakataka dé Jerusalemré yinjoka
dé nak getéfaré nak getéfaré yi. Ye dé du takwaré wakwe dé
wungi yi.
23 Yindéka dé du nak déré wa, “Néma Du, God nawulak du
takwaré male yikafre hurutandé wana, di jémba rendate?”
Wungi wakwexéké ndéka dé wumbu téndé du takwaré dé wa,

24 “Guni wun yikama yambumbu wulayinjoka guni weséka
jémba yatanguni. Séfélak du takwa wun gena yambumbu
wulayinjoka mawuli yata di hurufatikétandi.
25 Wun gena yafa raama wun gena yambu téfindét, guni
yae hafwambu téta gena yambumbu xiyaata angi watan-
guni, ‘Néma Du, nanika gena yambu mé nafwi.’ Wungi
wangut guniré angi watandé, ‘Guni yimbu guni ya? Wuni
gunika yike wuni ye.’
26 Wungi wandét guni angi watanguni, ‘Nani méni wali
hénoo hulingu sékéré nani sa. Méni nana getéfana yam-
bumbu téta méni naniré wakwe.’
27 Wungi wangut dé guniré angi watandé, ‘Guniré wuni
we. Wuni gunika akwi yangun getéfaka akwi yike wuni ye.
Guni haraki saraki sémbut hurukwa du takwa guni. Guni
atéfék wuniré yatakataka sa guni yi.’
28 Wungi wandét guni hafwambu téta xétanguni, Abraham,
Aisak, Jekop, Godna profet atéfék akwi Godna getéfambu
rendat. Xéta guni dé hafwambu takatendékaka hambukmbu
géraata némbi titanguni.
29 Guni hafwambu téngut di séfélak du takwa nukwa
xalekwa sakumbu akwi, nukwa nandikwa sakumbu akwi,
notna sakumbu akwi, sautna sakumbu akwi yae Godna
getéfaré wulaaye di dé wali hénoo sanjoka retandi.
30 Guniré wuni we. Némbuli hukétéfi yikwa du takwa
nawulak di hukémbu tale yitandi. Némbuli tale yikwa du
takwa nawulak di hukémbu hukétéfi yitandi.”

Jisas Jerusalemka dé némafwimbu saréfa na
Mat. 23:37-39

31 Jisas wungi wata téndéka di Farisina du nawulak yae di
Jisasré wa, “Herot méniré xiyanjoka dé mawuli ya. Wungi
maki méni ané getéfa yatakataka nak getéfaré yitaméni.”
32 Wungi wandaka dé diré wa, “Guni ye wun yéna yakwa
baka duré angi watanguni, ‘Mé xéké. Ané nukwa akwi,
séri akwi wuni du takwaré huréhalékéta haraki hamwinyaré
watawuni, di yaange yindate. Séri hénya wuni yitewuka
héfambu xakutawuni.
33 Wu yak. Wuni némbuli, séri, hénya wuni yambumbu
yitawuni. Godna profet nak Jerusalemémbu hiyahafi yata
nak héfambu hiyandét, wu yamba sékérékéké ndé.’ Wungi
Herotré watanguni.”
34 Wungi wataka dé wa, “Jerusalem, Jerusalem, nyéni
Godna profetré xiyaakwa getéfa nyéni. God wandéka yindé
duré nyéni motumbu xiyanguka di hiya. Séra héralén
nyanka léka yék ekombu dika jémba hatiléka maki, wuni
séfélak nukwa nyéna nyangwalré yikafre huruta dika jémba

hatinjoka wuni mawuli ya. Mawuli yawuka nyéni hélék
nyéni ya.
35 Mé xé, God guna ge yatakataka dé guna tambambu
taka. Guniré wuni we. Guni wuniré bari yamba xékénguni.
Hukémbu guni wunika wangut, ‘Dé Néma Duna ximbu
yakwa du dé. Nani déka ximbu harékétame.’ Wungi wangut
wuni yawut guni wuniré xétanguni.” Wungi dé Jisas wa.

14

Man tamba wuléndé duré dé Jisas huréhaléké

1 Baka hwa nukwa nak dé Jisas Farisina duna néma du
nakna geré wulayi, wumbu hénoo sanjoka. Wulayindéka di
déré xéséfwa di jémba xé.
2 Xéndaka man tamba wuléndé du nak dé Jisasna
makambu té.
3 Di wungi Jisasré xéséfundaka dé wun duré xéta dé ham-
buk hundika xékélakikwa duré akwi Farisina duré akwi dé
wakwexéké, “Nana hambuk hundi yingi dé wa? Nani baka
hwa nukwambu du takwaré huréhalékémbet, wu yikafre
wana haraki wana?”
4 Wungi wakwexékéndéka di hundi nawulak
buléhambandi. Buléhafi yandaka dé Jisas wun duré hura
huréhalékétaka wandéka dé yi.
5 Yindéka dé diré wa, “Guna nyan guna bulmakau bali
baka hwa nukwambu hutungumbu xakre nandindét guni
déré bari hura xaletanguni, o yingafwe? Xéxé, baka hwa
nukwambu wungi hurutanguni.”
6 Wungi wandéka di déka hundi hasa wanjoka di huru-
fatiké.

Deka ximbu harékéhafi yatendakaka dé Jisas wa

7 Jisas dé xé wun hénoo sanjoka yandé du yae néma duna
hafwambu renjoka hurundaka. Xétaka dé diré ané sataku
hundi wa,
8 “Du nak takwa hérandén hénoo sangute guniré
wandét, guni ye néma duna hafwambu yamba rekénguni.
Guni néma duna hafwambu rengut, wafewana guniré
saréké ngwandéndé néma du nak yandét,
9 guniré wandé du yae guniré angi watandé, ‘Guni wun
yikafre hafwa ané duka hwetanguni.’ Dé wungi wandét guni
roota néma duna hafwa yatakataka yae hukétéfi hafwambu
retanguni.
10 Dé guni wun hénoo sangute guniré wandét, guni ye
hukétéfi hafwambu retanguni. Wungi rengut guniré wandé
du yae guniré watandé, ‘Nyayika, guni yae néma duna
hafwambu retanguni.’ Wungi wandét guni ye néma duna

hafwambu rengut wun gembu rekwa duna makambu guni
néma du retanguni.
11 Du takwa deka ximbu haréké́ndat, God deka xiré husan-
datandé. Du takwa deka xiré husandandat, God deka ximbu
haréké́tandé.”

Di yae di wali hénoo sandate watendakaka dé wa

12 Wun hundi wataka dé dé wali hénoo sandéte wandé
duré wa, “Méni hénoo humbwe sanjoka huruta ména
nyayika, ména nyamangu bandingu, ména hém, ména
getéfambu rekwa xérénjuwi mama duré yamba wakéméni,
di yandate. Méni wungi maki duré wamét, hukémbu di
humbwe méniré wandat yamét di ménika hénoo hasa hwe-
tandi.
13 Méni wungi hurukéméni. Méni némafwi hénoo humbwe
sanjoka huruta méni jambangwe du, séfimali haraki yandé
du, man haraki yandé du, dama hiyandé duré wataméni, di
yandate.
14 Wun du di ménika hénoo hasa hwenjoka dé huru-
fatikétandi. Wungi maki, yikafre sémbut hura hiyandé du
takwa wambula ramétendaka nukwambu God méniré hasa
hwetandé. Hasa hwendét, méni yikafre mawuli yataméni.”
Wungi dé Jisas déré wa.

Némafwi hénoo satendakaka dé sataku hundi wa
Mat. 22:2-14

15 Di wali reta hénoo sandé du nak wun hundi xékétaka
dé Jisasré wa, “Godna getéfambu reta hénoo satekwa du di
yikafre mawuli yatandi.”
16 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Du nak némafwi hénoo
humbwinjoka dé huru. Huruta dé séfélak duré wa, di yae
wun hénoo sandate.
17 Wandéka hénoo satendaka nukwa yandéka dé déka
jémba yakwa duré dé wa, dé hanja wandén duka ye diré ané
hundi wandéte, ‘Atéfék jondu huratakambeka dé re. Guni
mé ya.’
18 “Dé dika ye wandéka di atéfék yinjoka hélék yandakaka
di nak maki nak maki hundi wa. Du nak dé déré wa,
‘Wuni yéwa hwetaka héfa nak wuni héra. Hérataka némbuli
wun héfa xénjoka yitawuni. Méni yawundu namét, wuni
yakéwuni. Wungi wuni mawuli ye.’
19 Wungi wandéka dé nak wa, ‘Wuni bulmakau bali tamba
yéti wuni héra. Hérataka wuni ye diré hurukwexétawuni. Di
wuna jémba jémba yatandi, o yingi maki dé? Méni yawundu
namét, wuni yakéwuni. Wungi wuni mawuli ye.’
20 Wungi wandéka dé nak wa, ‘Wuni wayika male takwa
hési wuni héra. Wun moka, wuni yakéwuni.’

21 “Di wungi wandaka dé jémba yakwa du wambula yae
dé déka néma duré deka hundika wa. Wandéka dé wun
gena yafa mawuli wita dé déka jémba yakwa duré wa, ‘Méni
ané getéfambu hwakwa atéfék yambumbu bari hari ye méni
jambangwe du, séfimali haraki yandé du, dama hiyandé du,
man haraki yandé duré hérae wuna geré hura yataméni.’
22 Wungi wandéka dé jémba yakwa du ye wandén maki
hurutaka wambula yae dé wa, ‘Néma du, wuni wamén maki
bu huruwu. Huruwuka hafwa nawulak baka dé té.’
23 Wungi wandéka dé néma du déka jémba yakwa duré wa,
‘Méni némafwi yambumbu akwi yikama yambumbu akwi
sa ye méni wumbu tékwa du takwaré hérae hura yataméni.
Hura yamét wuna ge sukweké ndéte wuni mawuli ye.
24 Némbuli guniré wuni we. Hanja wawun atéfék du wuna
hénoo yamba sakéndi.’ Wungi dé néma du wa.”

Jémba saréka déka hukémbu yitendakaka dé wa

25 Séfélak du takwa di Jisas wali yambumbu yindaka dé
waleka dé diré wa,
26 “Du nak wunika yae wuna hukémbu yinjoka mawuli
yata dé angi hurutandé. Dé déka yafa, ayiwa, takwa,
nyangwal, nyamangu bandingu nyangenguka némafwimbu
hélék yatandé. Dé ané héfambu renjoka akwi némafwimbu
hélék yatandé. Dé wungi némafwimbu hélék yahafi yata dé
wuna hukémbu yikwa du yamba rekéndé.
27 Du takwa di diré xiyae hatekatendaka mi yatahafi yata
di wuna hukémbu yikwa du takwa yamba rekéndi.
28 “Ané hundi mé xéké. Guna du nak séményi ge nak
tonjoka mawuli yata tale dé reta jémba sarékétandé, wun ge
totendéka yéwaka. Wafewana dé hura rendéka yéwaré wun
ge sékérékéké ndé wana?
29 Tale wungi jémba sarékéhafi ye dé hwaar male husan-
dandét yéwa hényindét ge tosékehafi yandét, atéfék du xéta
wun duka bangwa wata wangitandi.
30 Wangita di watandi, ‘Wun ge tale tonjoka hurundéka
yéwa hényindéka némbuli tosékenjoka dé hurufatiké.’
31 “Ané hundi akwi mé xéké. Néma du nak dé xéké,
nak néma du déka xi warekwa du wali yandéka, di wali
warenjoka. Xékéta di wali warenjoka mawuli yata tale
reta dé angi watandé, ‘Wuna xi warekwa du séfélak yin-
gafwe. Déka xi warekwa du séfélak di. Yingi maki
nae nani diré sarékéngwandétame? Wafewana di naniré
sarékéngwandétandi?’
32 Wun néma du wungi sarékéndét, wun yatekwa néma du
afaké hafwambu wayika téndét dé duré wandét di dika yae
hundi bulétandi, di hundi bulésékéréka xi warehafi yandate.

33 Wungi maki deka jondu atéfék hwehafi yandé du takwa
di wuna hukémbu yikwa du takwa yamba rekéndi.

Résék yahafi yakwa hunyika dé sataku hundi wa
Mat. 5:13; Mak 9:50

34 "Mé xéké. Hunyi yikafre joo dé. Wun hunyi résék yahafi
yandét nani méta joo wun hunyimbu takatame, dé wambula
résék yandéte? Yingafwe. Résék wambula yamba yakéndé.
35 Wun hunyi dé baka joo wundé xakundé. Dé hénooré
akwi héfaré akwi yikafre yamba hurukéndé. Du takwa wun
hunyi baka yakitandi. Guna waan téndét, wu ané hundi mé
guni xéké." Wungi dé Jisas diré wa.

15

Fakundé sipsip balika dé Jisas sataku hundi wa
Mat. 18:12-14

1 Nak nukwa Romka yéwa héraakwa du akwi, nak haraki
saraki sémbut hurukwa du takwa akwi di Jisas téndénré yi,
déka hundi xékénjoka.
2 Yindaka di Farisina du akwi xékélelakikwa du akwi wun
jooka hélék yata di wa, "Wun du haraki saraki sémbut
hurukwa du takwa wali téta dé di wali hénoo sa."
3 Wungi wandaka dé diré ané sataku hundi wa:
4 "Wafewana guna du nak angi hurutandé? Du nak dé
dumi tamba yéti (100) sipsip bali dé hura re. Hura rendéka
dé nak faku. Fakundéka déka séfélak sipsip bali yikafre
hafwambu sata téndaka dé diré yatakataka ye fakundé
natafa sipsip balika dé hwaké.
5 Hwaka hwaka xétaka hérae déka warafumbu yate hura
mawuli sawuli ye dé yi.
6 Ye getéfambu xaakwa dé du takwaré wandéka yae
hérangwandéndaka dé diré wa, 'Guni wuni wali yikafre
mawuli yata mawuli sawuli yatanguni, wuna sipsip bali nak
fakundéka hwaka xétaka hérawunka.' Wungi dé diré wa."
7 Wungi wataka dé Jisas wa, "Guniré wuni we. Wungi male
haraki saraki sémbut hurundé du nak déka haraki saraki
sémbut yatakata Godka wambula yindét, Godna getéfambu di
mawuli sawuli yatandi. Godna getéfambu di yikafre sémbut
huruta hurundan sémbutka yatakanjoka sarékéhafi yakwa
séfélak du takwaka wungi yikafre mawuli yahambandi."

Yéwa fakundénka dé Jisas sataku hundi wa

8 "Wafewana guna takwa hési angi hurutalé? Takwa
hési silva yéwa tamba yéti hura reléka nak fakundéka lé
hanyikwa ya xéréka gena hafwa yakéta lé hwaka hwaka lé
wun yéwa xé.

9 Xétaka hérae lé nyayikanguré akwi nyémayikanguré akwi
waléka yae di hérangwandéndaka lé diré wa, ‘Guni wuni wali
mawuli sawuli yatanguni, wuna yéwa nak fakundéka hwaka
xétaka wambula hérawunka.’ Wungi lé diré wa.”
10 Wungi wataka dé Jisas diré wa, “Guniré wuni we. Wungi
male haraki saraki sémbut hurundé du déka haraki saraki
sémbut yatakataka Godka wambula yindét, di Godna ensel
mawuli sawuli yatandi.”

Du déka yafaré yatakandénka dé sataku hundi wa

11 Wataka dé Jisas nak sataku hundi angi wa, “Du nak dé
nyan yéték héra.
12 Hukémbu hérandén nyan dé déka yafaré wa, ‘Yafa,
méni hukémbu hiyamét di ména jondu mune hwetandi,
wuna nyamaka akwi, wunika akwi. Méni hératewuka jondu
némbuli wunika hweméte wuni mawuli ye.’ Wungi wandéka
dé yafa déka yéwa jondu bérka mune hwe.
13 Hwendéka dé nawulak nukwa male yindéka dé
hukémbu hérandén nyan déka jondu atéfék nak duka hwe-
taka yéwa hérae hura dé afaké getéfaré yi. Ye wun
getéfambu reta dé déka yéwa hweséke, hurundén haraki
saraki sémbutka.
14 Hwendéka déka yéwa atéfék hényindéka hukémbu dé wun
hafwambu némafwi hénoo ya. Yandéka déka hénoo dé hényi.
15 Hényindéka ye dé wun héfambu rendé du nakéka wa,
jémba nak hwendét yanjoka. Wandéka hwendéka ye dé déka
bali téndan héfaré yi, dika hénoo hwenjoka.
16 Ye dé bali sandaka hénoo sanjoka némafwimbu mawuli
yandéka dé nak du déka hénoo hwehambandé.
17 “Wun du wungi hurutaka dé déka mawulimbu jémba
saréké. Sarékéta dé wa, ‘Wuna yafaka jémba yakwa séfélak
du di séfélak hénoo sandaka hénoo nawulak baka dé re.
Rendéka wuni ambu reta hénooka wuni hiyae.
18 Némbuli wuni raama wuna yafaka wambula ye déré angi
watawuni: Wuni Godré haraki saraki sémbut huruta wuni
méniré akwi haraki saraki sémbut huru.
19 Huruwunka méni wunika ‘Wuna nyan dé’ namét, wu
yamba sékérékéké ndé. Méni yawundu namét, wuni ména
jémba yakwa du wali ména jémba yatawuni. Wungi
watawuni.’
20 Wun nyan wungi wataka déka yafaka wambula yinjoka
dé yambumbu yi.
“Wun nyan ye afakémbu téndéka dé déka yafa déré xé. Xéta
déka némafwimbu saréfa naata dé fétékéra ye déka nyanré
rota dé tamaru.
21 Tamarundéka dé déka nyan déré wa, ‘Yafa, Wuni Godré
haraki saraki sémbut huruta wuni méniré akwi haraki saraki

sémbut huru. Huruwunka méni wunika “Wuna nyan dé”
namét, wu yamba sékérékékéndé.’
22 Wungi wandéka dé déka yafa déka jémba yakwa duré
wandéka yandaka dé diré wa, ‘Guni yikafre nukwa wur bari
hérae hura yae guni déré nakitakatanguni. Nakitakataka
guni wo déka tambambu sandataka su déka manmbu san-
datanguni.
23 Sandataka guni mwiwuléndé bulmakau bali nyan nakré
hérae hura yae déré xiyatanguni. Xiyae nani sata mawuli
sawuli yatame.
24 Owa. Hanja wuna nyan dé hiyandé du maki dé
re. Némbuli dé wambula ramé. Hanja dé faku. Némbuli
wuni déré wambula xé. Wambula yandénka mawuli sawuli
yatame.’ Wungi wandéka di déka mawuli sawuli yata hénoo
humbwinjoka di huru.

25 “Wun duna makandu nyan yawimbu dé té. Te hukémbu
wambula yae gembu xakunjoka yata dé xéké, hangu xiyaata
hétihiyandaka.
26 Xékéta dé jémba yakwa duré nak wandéka yandéka dé
déré wakwexéké, ‘Di méta di ye?’
27 Wungi wakwexékéndéka dé jémba yakwa du wa, ‘Ména
bandi wambula yae dé bar hiyahafi yata dé jémba té.
Yandéndéka ména yafa déka yikafre mawuli yata wandéka
di mwiwuléndé bulmakau bali nyan nak xiyae di hénoo sata
mawuli sawuli ye.’
28 Wungi wandéka dé makandu nyan mawuli wita dé
wulayinjoka hélék ya. Hélék yandéka déka yafa gwande dé
déré wa, gekoré wulayindéte.
29 Wandéka dé yafaré wa, ‘Mé xéké. Séfélak héki hwari
wuni baka jémba yakwa du maki wuni ména jémba ya. Ye
wuni wamén hundi atéfék wuni xéké. Yawunka méni wunika
yikafre joo nak meme bali nyan nak hwehambaméni, wuni
wuna nyayikangu wali sata mawuli sawuli yambete.
30 Yak. Ména amba nyan ye ména séfélak jondu yambumbu
tékwa takwaka hweséketaka wambula yae méni déka yikafre
mawuli yata mwiwuléndé bulmakau bali nyan méni xiya, di
sata mawuli sawuli yandate.’
31 Wungi wandéka dé yafa déré wa, ‘Wuna nyan, atéfék
nukwambu méni andé re, wuni wali. Wuna atéfék jondu
ména jondu male dé.
32 Hanja ména bandi dé hiyandé du maki dé re. Némbuli
dé wambula xaku. Hanja dé faku. Némbuli nani déré
wambula xé. Wambula yandénka nani yikafre mawuli yata
mawuli sawuli yambet, wu yikafre dé.’ Wungi dé yafa déka
makandu nyanré wa.” Wungi dé Jisas wa.

16

Jooka hatita jémba saréké́ndé duka dé wa

1 Hukémbu Jisas déka duré ané sataku hundi akwi dé wa,
“Du nak dé xérénjuwi mama duna jonduka dé hati. Hatindéka
di du nawulak di xérénjuwi mama duka yae di déré wa, ‘Ména
jonduka hatikwa du dé yikafre jémba yahambandé. Yahafi
yata dé ména jondu baka dé hwe.’
2 Wungi wandaka dé déka jonduka hatikwa duré wandéka
yandéka dé déré wa, ‘Ménika xékéwun hundi yingi maki dé?
Méni wuna jondu, wuna yéwa atéfék handéké́na nyingambu
hayitaka wun nyinga wunika mé hura ya. Hura yae méni
wuna jémba wambula yamba yakéméni.’
3 Wungi wandéka dé jonduka hatikwa du déka
mawulimbu dé wa, ‘Wuna néma du dé wuni déka jonduka
wambula hatinjoka hélék dé ye. Wuni méta yakéwuni? Wuni
baki xanjoka wuni hambuk yingafwe. Wuni nak du wunika
yéwa hwendéte wanjoka wuni roo.
4 Némbuli wuni xékélaki. Wuna néma du déka jémba
yatakataka yiwute wandét, di wuna néma dumbu jondu
hérandé du wuna nyayika reta wandat, wuni deka geré
wulaaye di wali renjoka angi hurutawuni.’
5 Wungi wataka dé déka néma dumbu yéwa hérandé duré
wandéka di nak nak di ya. Yandaka dé tale yandé duré
wa, ‘Méni wuna néma duna jondu hatika hérae méni hasa
hwetaméni?’
6 Wungi wandéka dé wa, ‘Dumi tamba yéti (100) oliv
wel hulingu tékwa némafwi aki.’ Wungi wandéka dé jon-
duka hatikwa du déré wa, ‘Wun jondu atéfék hasa yamba
hwekéméni. Hasa hweméte hayindén nyinga andé re. Méni
reta bari nak hundi wun nyingambu mé hayi. Méni dumi
natamba (50) male hayitaméni.’
7 Wungi wataka dé nak duré wa, ‘Méni wuna néma duna
jondu hatika hérae hasa hwetaméni?’ Wungi wandéka dé
wa, ‘Dumi tamba yéti (100) bek wit.’ Wungi wandéka dé wa,
‘Wun jondu atéfék hasa yamba hwekéméni. Hasa hweméte
hayindén nyinga andé re. Méni nak hundi wun nyingambu
mé hayi. Méni dumi angé tamba yétiyéti angé tamba yétiyéti
(80) male hayitaméni.’
8 Hukémbu wun néma du dé déka jonduka hatikwa du
yéna yata hurundénka dé hundi xéké. Xékétaka dé wun duna
ximbu haréké, dé jémba sarékéta hurundénka. Wu yak. Ané
héfana du takwa di deka du takwa wali jémba yanjoka di
jémba saréké. Larékombu rekwa du takwa di deka du takwa
wali jémba yanjoka di wungi jémba sarékéhambandi.

9 “Guniré wuni we. Guni ané héfana haraki xérénjuwi
hérae du takwaré yikafre hurutanguni, di guna nyayikangu
rendate. Rendat guna xérénjuwi hényindét, di guniré yikafre
hurutandi, guni wungi re wungi re gembu rengute.
10 Yikama jooka jémba hatikwa du takwa di némafwi jooka
akwi jémba hatitandi. Yikama jooka séféla hatikwa du takwa
di némafwi jooka akwi séféla hatitandi.
11 Guni ané héfana haraki xérénjuwika jémba hatihafi
yangut, héndé gunika mwi xérénjuwi hwetandé, guni wun
jooka hatingute? Yingafwe.
12 Guni nak duna jooka jémba hatihafi yangut, héndé
gunika mwi joo hwetandé, wun joo guna hafu joo rendéte?
Yingafwe. Yamba hweké ndé.
13 Du nak néma du yétékéka jémba yanjoka dé huru-
fatikétandé. Wungi jémba yata dé nak néma duka yikafre
mawuli yata nakéka hélék yatandé. Wungi jémba yata dé nak
néma duna hundi xékéta nak néma duka hu hwetandé. Guni
wun du maki guni. Guni Godka akwi ané héfana xérénjuwika
akwi jémba yamba yakénguni.” Wungi dé Jisas diré wa.

Moses wandén hambuk hundika akwi Godna hémka akwi dé wa

14 Farisina du di yéwaka némafwimbu mawuli yakwa du
reta di wun hundi xékéta di Jisaska bangwa hundi wa.
15 Wandaka dé diré wa, “Guni duna makambu guni atéfék
nukwambu yikafre sémbut guni huru, di guniré xéta angi
wandate, ‘Guni yikafre sémbut hurukwa du guni.’ Wungi
wandate guni wungi hurunguka dé God guna mawulika
dé xékélaki. Du takwa guna sémbutré xe guna ximbu
harékéndaka dé God guna sémbutka némafwimbu hélék ye.
16 “Hanja di Moses wandén hambuk hundi wata Godna
profetna hundi akwi wandaka di du takwa wun hundina
ekombu di re. Rendaka Jon rendén nukwa yindéka némbuli
wuni du takwaré wa, God néma du reta du takwaka jémba
hatitendékaka. Wawuka séfélak du takwa déka getéfaré
wulayinjoka di hambuk jémba di ye.
17 Moses wandén yikama hambuk hundi nak bari
hényiké ndé. Wandén hundi atéfék wungi retandé. Hukémbu
nyir héfa tale hényindét wun hundi hényitandé.

Du deka takwaré yamba yatakakéndi

18 “Du déka takwaré yatakataka hési takwa hérae dé
hukémbu hérandén takwa wali haraki saraki sémbut bér huru.
Du déka takwaré yatakandét nak du wule takwa hérae dé
wule takwa wali haraki saraki sémbut bér huru.”

Xérénjuwi du bér Lasarus

19 “Ané hundi mé xéké. Hanja xérénjuwi mama du nak dé
re. Atéfék nukwa dé yikafre nukwa wur akwi waka sanda
wur akwi sandandékandé. Sandata atéfék nukwa dé séfélak
yikafre hénoo sata dé yikafre mawuli yata re.
20-21 Jambangwe du nak, déka xi Lasarus, dé xérénjuwi
duna gena yambumbu hwandéka déka séfimbu séfélak
wasi téndéka dé Lasarus xérénjuwi mama duna jambémbu
xakrindé mangé hénoo sanjoka dé némafwimbu mawuli ya.
Mawuli yandéka séfélak nukwa di wasa yae di déka wasimbu
bwiyaké.

22 “Hukémbu wun jambangwe du Lasarus dé hiyandéka di
ensel déré hura wara di Abraham wali taka. Takandaka dé
xérénjuwi mama du akwi hiyandéka di rémé.
23 Réméndaka dé ye ya yanékwa hafwambu reta dé némafwi
hangéli héraata yasawara dé xé, Abraham Lasarus wali
anwar afakémbu rembéka.
24 Xéta dé wanjita wa, ‘Wuna yafa Abraham, wuni ané
ya yanékwa hafwambu reta wuni némafwi hangéli hérae.
Hérawukaka méni wunika saréfa naata Lasarusré wamét dé
déka sékétambambu hulingu nawulak hura yae dé wuna
tékalimbu takatandé.’ Wungi dé wa.

25 “Wandéka dé Abraham wa, ‘Nyan, méni mé saréké.
Hanja méni héfambu reta séfélak yikafre jondu méni héra.
Héraméka Lasarus wungi hérahambandé. Haraki saraki
jondu male dé déka ya. Némbuli dé ambu rendéka nani déka
mawuliré yikafre hurumbeka méni haraki hafwambu reta
hangéli méni héra.
26 Ané jooka akwi mé saréké. Ani renakambu méni reméka
nyéndékmbu God dé némafwi baki nak taka. Takandéka
ambu rekwa du méni reméka hafwaré yinjoka di hurufatiké.
Wumbu rekwa du akwi angiré yanjoka di hurufatiké.’

27 “Wun hundi xékétaka dé hanja xérénjuwi mama hura
rendé du wa, ‘Wuna yafa, wuni wun jooka sarékéta wuni
méniré wakwexéké, méni Lasarusré wamét, dé wuna yafana
geré yindéte.
28 Dé ye wuna bandingu natambaré hambukmbu
watandé, di akwi ané hafwaré yae némafwi hangéli
hérandamboka.’
29 Wungi wandéka dé Abraham wa, ‘Yingafwe. Moses
wandén hambuk hundi, Godna profetna hundi akwi dé
Godna nyingambu re. Di wun hundi métaka xékénda.’

30 “Wun hundi wandéka dé wa, ‘Yafa Abraham, wungi
yingafwe. Di deka hundi yamba xékéké́ndi. Hiyandé du nak
raama dika yindét, di déka hundi xékéta hurundan haraki
saraki sémbut yatakatandi.’

31 Wungi wandéka dé Abraham wa, ‘Di Mosesna hundi
akwi profetna hundi akwi xékéhafi yata di hiyae wambula
raméndé duna hundi akwi yamba xékékéndi.’ Wungi dé
Abraham wa.” Wungi dé Jisas diré wa.

17

Hurundan haraki saraki sémbutka dé Jisas hundi wa

1 Jisas dé déka duré wa, “Wuni xékélaki. Du takwana
mawuliré hurukwexé jondu xakutandi, du takwa wun jon-
dumbu xakre haraki saraki sémbut hurundate. Wun jondu
hura yatekwa duka wuni saréfa nae.
2 Wun jondu hura yatekwa duré di tale deka hwalimbu
némafwi motu gitaka diré néma xérimbu yakisandandat, di
hulingu se hiyandat, wu yikama joo dé. Wunde du wun
jondu hura yandat, wuna yikama nyangwal deka hundi
xéka haraki saraki sémbutmbu xakrindat, hukémbu God wun
jondu hura yatekwa duré hambukmbu hasa hwendét, wu
némafwi haraki joo dé.
3 Guni xékélaki natanguni. Guna nyama bandi nak haraki
saraki sémbut hurundét, guni déré hambuk hundimbu
watanguni. Hambuk hundimbu wangut, dé hurundén
haraki saraki sémbut yatakandét, guni wun jooka wambula
sarékékénguni.
4 Dé natafa nukwambu angé tamba yétiyéti angé tamba
hufuk yambumbu guniré haraki saraki sémbut hura dé angé
tamba yétiyéti angé tamba hufuk yambumbu gunika yae angi
wandét, ‘Guniré huruwun haraki saraki sémbutka hélék ye
némbuli wuni wun sémbut yatakatawuni.’ Wungi wandét,
guni angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk yambumbu guni
watanguni, ‘Yak. Hurumén haraki saraki sémbutka wambula
sarékékéme.’ Wungi watanguni.”

Godka jémba sarékétendakaka dé Jisas wa

5 Jisasna du di déré wa, “Néma Du, méni naniré yikafre
hurumét nana Godka jémba sarékémbeka mawuli némafwi
yatandé.”
6 Wungi wandaka dé Néma Du Jisas dé wa, “Guni Godka
jémba sarékénguka mawuli dé miyar sék maki yalefu male
rendét, guni ané miré angi wangut, “Méni ména méngi féla
méni hafuré néma xérimbu takataméni.” Wangut ané mi guna
hundi xékéta wangun maki hurutandé.

Jémba yatendakaka dé Jisas hundi wa

7 Wun hundi wataka dé Jisas diré wa, “Guni du, guna be
nak déka jémba yakwa du héfa dé wee wana dé sipsip balika
dé hati wana? Dé gérambu jémba yaséketaka déka néma duna

geré yindét, wafewana déka néma du déré angi watandé?
‘Méni bari mé yae reta sa.’
8 Wu yingafwe. Dé angi watandé, ‘Méni wuna hénoo mé
humbwi. Humbwitaka méni yikafre nukwa wur nakitaka
wuna hénoo wunika hwetaméni. Hwemét, wuni tale sawut
méni hukémbu sataméni.’
9 Wun néma du wungi wandét déka jémba yakwa du wungi
hurundét, wun néma du déka jémba yakwa duka diména
natandé o yingafwe? Wu yingafwe. Wun jémba yakwa du
dé néma du wandén maki male dé jémba ya.
10 Guni wun jémba yakwa du maki Godna jémba yatan-
guni. Godna jémba yata guni nak nakéka angi watanguni,
‘Nani baka jémba yakwa du nani re. God hwendén jémba
male nani ya.’ Wungi watanguni.” Wungi dé Jisas diré wa.

Jisas walisufu hurundé du tamba yétiré dé huréhaléké

11 Jisas Jerusalemré yikwa yambumbu dé yi. Samariana
héfa angé sakumbu téndéka Galilina héfa angé sakumbu dé
té.
12 Jisas yambumbu ye getéfa nakmbu xakundéka di wal-
isufu hurundé du tamba yéti wungi di afakémbu téta déré di
yambumbu xé.
13 Xéta di hambukmbu wa, “Néma du, Jisas, nanika mé
saréfa naata naniré yikafre huru.”
14 Wungi wandaka dé diré xéta dé wa, “Guni sa ye guni
prisré guna séfi wakwe.” Wungi wandéka di déka hundi
xékéta yindaka dé deka séfi wambula yikafre ya.
15 Yandéka dé wun du nak déka séfi yikafre yandéka xéta
dé wambula ya. Yae hambukmbu wata dé Godna ximbu
haréké.
16 Harékéta Jisasna man mombu xakre hwaata dé
wambula wambula Jisaska diména na. Wun du Samariana
héfambu yandé du dé.
17 Yandéka Jisas dé wa, “Du tamba yéti deka séfi yikafre dé
ya. Du angé tamba natamba angé tamba yétiyéti di yimbu di
té?
18 Métaka we natafa du male, nak téfambu yandé du dé
hafu wambula ya, Godna ximbu harékénjoka?”
19 Wungi wataka dé wun duré wa, “Méni wunika jémba
sarékéménka méni wambula yikafre xaku. Méni sé raama yi.”
Wungi dé Jisas wun duré wa.

God néma du reta du takwaka jémba hatitendékaka dé wa
(26-27) Mat. 24:37-39

20 Farisina du nawulak di Jisasré wakwexéké, “God néma
du reta du takwaka jémba hatitendéka nukwa yinga nukwa
yatandé.” Wakwexékéndaka dé diré wa, “God néma du reta

du takwaka jémba hatitendéka nukwa yandét guni yamba
xékénguni.
21 Wun nukwaka du nawulak angi wakéndi, ‘Mé xé. God
ambu dé néma du re.’ Wungi wahafi yandat nawulak du
angi wakéndi, ‘Mé xé. God wun hafwambu néma du dé
re.’ Wungi wakéndi, God néma du reta du takwaka jémba
hatitendéka nukwa guna nyéndékmbu dé xaku.”
22 Wun hundi wataka dé Jisas déka duré angi wa,
“Hukémbu guni Duna Nyan retendéka nukwaré xénjoka
mawuli yatanguni. Mawuli yata guni wun nukwaré yamba
xékénguni.
23 Wun nukwa du nawulak guniré angi watandi, ‘Wun
duré mé xé. Duna Nyan ambu dé re.’ Wungi wandat
nawulak watandi, ‘Yingafwe. Wumbu dé re.’ Wungi
wandat guni deka hundi xékékénguni. Deka hukémbu yamba
yikénguni.
24 Nyir tulem nandéka atéfék du takwa xéndaka maki, wuni
Duna Nyan wuni wambula yatewuka nukwambu gayawut,
guni atéfék wuniré xétanguni.
25 Tale némbuli rekwa du takwa wuniré séfélak haraki
sémbut huruta wunika hu hwetandi.
26 “Hanja Noa rendén nukwambu du takwa hurundan
maki, Duna Nyan wuni wambula yatewuka nukwa du takwa
wungi male hurutandi.
27 Wun nukwambu du takwa di hénoo sata, hulingu sata,
takwa héraata, duré humbwita, di wungi hurundaka dé Noa
némafwi gunjambémbu wulayi. Wulayindéka némafwi hwe
gwandéléka di atéfék hulingu se di hiya.
28 Lot rendén nukwambu Sodomémbu rendé du takwa
wungi male di huru. Di hénoo sata, hulingu sata, jondu
héraata, yéwa hweta, yawimbu seta, ge tota, wungi di huru.
29 Hurundaka dé Lot Sodom yatakandé nukwambu dé ya
akwi yanékwa motu akwi bér wali giyaakwa maki nyirmbu
xakre bér atéfék du takwaré xiyasanda.
30 Wunde du takwa hurundan maki, wuni Duna Nyan
gayawut wuniré xétendaka nukwambu du takwa wungi
male hurutandi.
31 “Wun nukwa gena hafwambu tékwa du takwa bari
yaange yitandi. Deka jondu héranjoka deka geré wambula
yamba wulayikéndi. Wungi male yawimbu tékwa du takwa
akwi di deka getéfaré wambula yihafi ye di bari yaange
yitandi.
32 Guni Lotna takwaka mé saréké.
33 Wungi maki hiyahafi renjoka mawuli yakwa du takwa
di hiyae fakutandi. Hiyanjoka roohafi yakwa du takwa
jémba retandi, wungi re wungi re.

34 Guniré wuni we. Wambula yatewuka gan du déka takwa
wali natafa jambémbu hwambét ensel nakré héraata nakré
yatakatandi.
35 Wun nukwa takwa yéték hénoo humbwita rembét, ensel
hésiré héraata hésiré yatakatandi.
36 [Wun nukwa du yéték yawimbu jémba yata témbét, ensel
nakré héraata nakré yatakatandi.]"
37 Wun hundi wandéka xékéta déka du di wa, "Néma Du,
wun joo yimbu xakutandé?" Wungi wandaka dé Jisas diré
wa, "Barokwaru yae hérangwandéndaka xéta guni hiyandé
hamwi nak rendékaka guni xékélaki. Wungi maki guni xe
xékélakitanguni." Wungi dé Jisas diré wa.

18

Takwa hési kot xékékwa néma duré wakwexékélénka dé wa

1 Jisas ané sataku hundi dé déka duré wa. Di atéfék
nukwambu God wali buléta déré wakwexékénjoka wendé
nandamboka dé diré angi wa.
2 "Néma getéfambu dé kot xékékwa néma du nak dé re. Wun
du dé Godka roohafi yata, dé du takwaka akwi sarékéhafindé.
3 Du hiyandé takwa hési lé wun getéfambu re. Reta lé
kot xékékwa néma duka wambula wambula yita lé angi déré
wa, 'Wuna mama wuniré haraki hurunjoka dé huru. Méni
hambuk hundimbu déré watéfiméte wuni mawuli ye.'
4 Wungi waléka wun du dé wa, 'Yingafwe.' Wataka
tale léré yikafre hurunjoka hélék dé ya. Hélék yandéka lé
séfélak nukwa yita déré wakwexékéléka hukémbu dé déka
mawulimbu wa, 'Wuni Godka roohafi yata, du takwaka akwi
sarékéhambawuni.
5 Sarékéhafi yata wuni wule takwa wunika wambula
wambula yaata wuniré wakwexékélét wuni wendé
natawuni. Lé wungi huruta wuna mawuliré haraki
hurulémboka, wuni léka hundi xékéta léré yikafre
hurutawuni.' Wungi dé kot xékékwa néma du wa."
6 Néma Du Jisas wun hundi wataka dé diré wa, "Guni wun
haraki saraki sémbut huruta kot xékékwa néma du wandén
hundika mé saréké.
7 Wun du wungi hurundénka, God méta yatandé, déka
wasékendén du takwa atéfék nukwa atéfék gan dé diré
yikafre hurundéte déré wakwexékéndat? Dé deka hundi bari
xékétandé o yingi maki dé?
8 Guniré wuni we. Dé diré bari yikafre huruta deka ma-
maré hasa hwetandé. Ané jooka akwi mé saréké. Hukémbu
wuni Duna Nyan wambula gayata Godka jémba sarékékwa
du takwaré xétawuni wana?"

Farisina du bér Romka yéwa hérandé duka dé wa

9 Jisas dé xékélaki. Du takwa nawulak deka mawulimbu
di wa, “Nani Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du
takwa nani re. Nawulak du takwa déka makambu haraki
sémbut hurukwa du takwa di re.” Wungi wakwa duré dé
Jisas ané sataku hundi wa:
10 “Du yéték God wali hundi bulénjoka bér tempelré wari.
Wun du nak Farisina du dé. Nak Romka yéwa hérandé du dé.
11 Farisina du wumbu téta dé hafuré dé angi wa, ‘Méni
God, wuni yikafre du rewukaka, wuni ménika diména nae.
Wuni nawulak du takwa maki yingafwe. Di nak duna jondu
sélé héraata di yénataka hundi wata, du nak duna takwa
wali hwaata wungi huruta di haraki saraki sémbut huru.
Wuni ambu tékwa Romka yéwa héraakwa du hurundéka
maki huruhafi wuni.
12 Wuni atéfék wik wuni nukwa yéték hénoo sahafi wuni re.
Reta wuni hérawuka atéfék jondu mune tamba yétina natafa
també wuni ménika hwe.’
13 Wungi wandéka dé Romka yéwa hérandé du afakémbu
téta dé hurundén haraki saraki sémbutka sarékéta dé nyirré
yasawara xénjoka dé roo. Roota dé hurundén sémbutka
némafwimbu saréfa naata dé Godré angi wa, ‘Méni God, wuni
haraki saraki sémbut hurukwa du wuni. Méni wunika mé
saréfa naata wuniré yikafre huru.’ Wungi dé wa.”
14 “Guniré wuni we. Romka yéwa hérandé du
wungi wandéka God hurundén haraki saraki sémbut
yakwanyindéka dé Godna makambu yikafre du reta dé
jémba yi, déka geré. Farisina du dé Godna makambu yikafre
du rehambandé. Deka ximbu harékékwa du takwa hukémbu
God deka xiré husandatandé. Deka ximbu harékéhafi yakwa
du takwa hukémbu God deka ximbu harékétandé.” Wungi
dé Jisas diré wa.

Jisas dé yikama nyangwalré yikafre huru
Mat. 19:13-15; Mak 10:13-16

15 Du takwa di yikama nyangwalré Jisaska hura yi, dé
diré séngétakandéte. Hura yindaka di Jisasna du xéta di diré
haraki hundi wa.
16 Haraki hundi wandaka dé Jisas wun nyangwalré wa, di
déka yandate. Wataka dé déka duré wa, “Yikama nyangwal
wunika métaka yanda. Yandat guni diré watéfikénguni.
Godna getéfaré wulayitekwa du takwa di wunde yikama
nyangwal maki di.
17 Mwi hundi wuni guniré we. God néma du reta déka du
takwaka jémba hatitandé. Yikama nyangwal maki, du takwa
dé dika jémba hatitendékaka yikafre mawuli yata di déka
getéfaré wulayitandi. Yikama nyangwal mawuli yandaka

maki yikafre mawuli yahafi yakwa du takwa di déka getéfaré yamba wulayikéndi.” Wungi dé Jisas diré wa.

Xérénjuwi mama du dé Jisas wali hundi bulé
Mat. 19:16-19; Mak 10:17-30

18 Néma du nak dé Jisasré wa, “Yikafre wakwekwa du, méni mé wa. Wuni huli mawuli hérae wungi re wungi re jémba renjoka méta joo hurutawuni?”
19 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Métaka méni wunika ‘Yikafre du' wa? God hafu dé yikafre du dé.
20 Méni ané hambuk hundika bu xékélakimé. ‘Méni nak duna takwa wali yamba hwakéméni. Du takwa hiyandate diré yamba xiyakéméni. Sélé yamba hérakéméni. Nak du hurundén jooka yénataka hundi yamba wakéméni. Méni ména yafa ayiwana hundi xékéta béniré yikafre hurutaméni.’ Wungi méni xékélaki.”
21 Wungi wandéka dé wa, “Wuni nyan rewun nukwa wuni wun hambuk hundi wuni xéké. Ané nukwa akwi wuni xéké.”
22 Wungi wandéka Jisas déka hundi xéka dé wa, “Méni nak joo akwi yataméni. Méni takamén atéfék jondu nak duka hwetaka yéwa hérae méni jambangwe du takwaka hwetaméni. Hweta méni Godna getéfambu yikafre male jondu hérataméni. Wungi hwetaka wambula yae wuna hukémbu yitaméni.”
23 Wungi wandéka wun hundi xékéndéka déka mawuli némafwimbu xak dé ya, dé séfélak xérénjuwi hérandénka.
24 Jisas wun duré xéta dé déka duré wa, “Xérénjuwi mama du takwa God néma du rendéka getéfaré wulayinjoka mawuli yata, wu weséka jémba yatandi.
25 Némafwi kamel bali nak nukwa wur hundafanéndaka ramina yambumbu wulayinjoka mawuli ye, wu yalefu jémba yatandé. Xérénjuwi mama du takwa God néma du rendéka getéfaré wulayinjoka mawuli ye, wu némafwi jémba yatandi.”
26 Wungi wandéka di wun hundi xékéndé du di wa, “Xérénjuwi mama du takwa wungi hurundat, héndé huli mawuli hérae wungi re wungi re retandi?”
27 Wungi wandaka dé wa, “Du takwa hurufatikéndaka joo God dé hali hurundé.”
28 Wun hundi wandéka dé Pita wa, “Mé xéké. Nani nana ge nana jondu akwi yatakataka nani ména hukémbu nani yi.”
29 Wungi wandéka dé diré wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Du takwa di God néma du reta du takwaka hati-tendékaka sarékéta Godna jémba yanjoka di deka ge, deka du, deka takwa, nyamangu, bandingu, yafa, ayiwa, nyangwalré yatakandat,

30 God némbuli dika séfélak yikafre jondu hasa hwetandé.
Hukémbu dé diré yikafre hurutandé di jémba rendate, wungi
re wungi re.” Wungi dé diré wa.

Jisas hiyae wambula ramétendékaka dé wambula wa
Mat. 20:17; Mak 10:32-34

31 Jisas déka du tamba yéti manmbu yéték di wali male
hundi buléta dé diré wa, “Mé xéké. Némbuli Jerusalemré
nani wari. Warimbet di Godna profet hanja Duna Nyanka
hayindan maki atéfék huruséketandi.
32 Jerusalemémbu di wuniré nak téfana duka hweta wu-
nika bangwa hundi wata wuniré haraki huruta di wuniré
simbar séxatandi.
33 Di wuniré rami yoombu xiyataka wuniré xiyatandi.
Xiyandat hiyae nukwa hufuk wungi hwataka wuni wambula
ramétawuni.”
34 Wungi wandéka déka du wun hundi atéfékéka yike di ya.
God wun joo fakundéka di Jisas wandén hundika yike di ya.

Jisas dama hiyandé duré dé huréhaléké
Mat. 20:29-34; Mak 10:46-52

35 Hukémbu Jisas déka du wali di Jerikombu xakunjoka
yandaka dé dama hiyandé du nak dé yambumbu reta dé du
takwaré wa, yéwa héranjoka.
36 Héranjoka wata dé xéké, séfélak du takwa yindaka.
Xékéta dé du nawulakré wakwexéké, “Wu méta di ye?”
37 Wungi wakwexékéndéka di déré wa, “Nasaretna du Jisas
andé yae.”
38 Wungi wandaka dé wa, “Devitna mandéka Jisas, wunika
mé saréfa naata wuniré yikafre huru.”
39 Wungi wandéka di tale yindé du déré hambukmbu wata
di wa, “Nakélak sé naande re.” Wungi wandaka dé deka
hundi xékéhafi yata dé wambula wambula wanjita dé wa,
“Devitna mandéka Jisas, wunika mé saréfa naata wuniré
yikafre huru.”
40 Wungi wandéka dé Jisas téta dé diré wa, di wun
duré hura yandate. Wungi wandéka dé wun du yae Jisas
téndénmbu xakundéka dé déré wakwexéké,
41 “Wuni méniré méta yawute méni mawuli ye?” Wungi
wandéka dé wa, “Néma Du, wuni wambula xénjoka wuni
mawuli ye.”
42 Wungi wandéka dé déré wa, “Ména damambu wambula
mé xé. Méni wunika jémba sarékéménka méni wambula
yikafre ya.”
43 Wungi wandéka dé déka dama bari hari wambula
yikafre yandéka dé xé. Xéta dé Jisasna hukémbu yita dé

Godna ximbu haréké. Haréké́ndéka di wun joo xéndé du takwa akwi di Godna ximbu haréké.

19

Sakius dé Jisaska jémba saréké

1 Jisas dé Jerikoré wulaaye dé nak getéfaré yinjoka dé yambumbu yi.
2 Wun getéfambu dé Romka yéwa hérandé du nak déka xi Sakius dé re. Dé Romka yéwa hérandé duna néma du dé. Dé xérénjuwi mama du dé.
3 Dé Jisasré xénjoka dé mawuli ya. Mawuli yandéka séfélak du takwa téndaka dé Jisasré xénjoka dé hurufatika, dé fosék du dé.
4 Hurufatika dé Jisas yitendéka yambumbu tale fétékéré ye dé mimbu nak waré, Jisasré xénjoka.
5 Wara rendéka Jisas yae wun hafwambu xaakwa déré yasawara xéta dé déré wa, “Sakius, méni bari mé gaya. Ané nukwa wuni méni wali ména gembu retawuni.”
6 Wungi wandéka dé bari gayata dé mawuli sawuli yata dé Jisasré déka geré hura yi.
7 Yindéka di atéfék du takwa xéta di wa, “Jisas dé haraki saraki sémbut hurukwa du wali renjoka dé déka geré yi. Wungi haraki dé.”
8 Di wungi wandaka Sakius dé wumbu téta dé Néma Duré angi wa, “Néma Du, mé xéké. Némbuli wuni wuna jondu nyéndékmbu munitawuni. Mune nak també jambangwe du takwaka hwetawuni. Hweta angi akwi hurutawuni. Wuni hanja duré nawulak yéna ye deka jondu hérataka némbuli wuni dika wambula hweta també hufuk akwi hwetawuni.”
9 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Ané du akwi dé Abrahamna mandéka dé re. Rendékaka némbuli God déré déka gembu rekwa du takwaré akwi Satanéna tambambu démbu héra.
10 Wuni Duna Nyan fakundé du takwaka hwaka xéta diré Satanéna tambambu hérae diré yikafre hurunjoka wuni ané héfaré gaya.” Wungi dé diré wa.

Jémba yandé du yéwa hérandanka dé sataku hundi wa
Mat. 25:14-30

11 Di déka hundi xékéta rendaka dé Jisas diré sataku hundi nak akwi wa. Wumbu rendé du di angi saréké, “God néma du reta nanika jémba hatitendéka nukwa bari xakutandé.” Jisas deka mawulika saréké́ta, Jerusalem walémbambu téndénka akwi saréké́ta dé diré ané sataku hundi wa.
12-13 “Néma du nak dé afaké téfaré yinjoka dé tale déka jémba yakwa du tamba yétiré wandéka yandaka dé di nak nakéka dé bangi nak yéwa hwe (20 kina maki). Hweta dé diré wa, ‘Ané yéwa hura jémba yangut, wuni wambula yae

hératawuni.’ Wungi wataka dé afaké téfaré yi, wumbu rekwa
néma du déré wandét, dé déka hafu getéfambu rekwa du
takwaka néma du renjoka. Ye wun hundi xékétaka bari
wambula yanjoka dé saréké.
14 Dé yindéka di déka getéfambu rendé du takwa nawulak
déka hélék yata, di duré nawulak wandaka di déka hukémbu
yi. Ye di afaké téfambu rendé néma duré wa, ‘Wun du nanika
néma du rendémboka hélék nani ye.’

15 “Hukémbu wun afaké téfambu rendé néma du dé wun
duré wa, dé déka getéfambu rekwa du takwaka néma du
rendéte. Wandéka xékétaka re dé wambula ya. Yae dé wa,
‘Hanja yéwa hwewun duré mé wa, di yandate. Hwewun
yéwa hura jémba ye yéwa hatika di héra?’
16 Wungi wandéka du nak tale yae dé déré wa, ‘Néma du,
wuni ména yéwa hura jémba ye wuni bangi tamba yéti yéwa
akwi wuni héra.’
17 Wungi wandéka dé néma du déré wa, ‘Wu jémba méni
huru. Méni yikafre jémba yakwa du méni. Méni yikama jooka
jémba hatiménka wuni wawut méni getéfa tamba yétika néma
du retaméni.’
18 Wungi wandéka dé nak du akwi yae dé wa, ‘Néma du,
wuni ména yéwa hura jémba ye wuni bangi natamba yéwa
akwi héra.’
19 Wungi wandéka dé néma du wa, ‘Wu yikafre dé. Némbuli
wuni wawut méni getéfa natambaka néma du retaméni.’
20-21 Wungi wandéka nak du yae dé wa, ‘Néma du, wuni
ménika wuni xékélaki. Méni du takwaka saréfa nahafiméni.
Méni takahafi yamén joo méni hura yi. Méni sehafi yamén
héfambu méni hénoo héra. Wungi xékélakita wuni ménika
roota wuni hwemén yéwa nukwa wurmbu giya wuni taka.
Mé xé. Ména yéwa ambu.’
22 Wungi wandéka dé néma du wa, ‘Méni haraki jémba
yakwa du méni. Wamén hundimbu wuni yamén haraki
saraki sémbut méniré hasa hwetawuni. Méni angi méni wa.
‘Wuni du takwaka saréfa nahafiwuni. Wuni takahafi yawun
joo wuni hura yi. Wuni sehafi yawun héfambu wuni hénoo
héra.’ Méni wungi xékélakita
23 métaka wuna yéwa méni yéwa takandaka gembu taka-
hafi ye? Méni wumbu takamét, wuni wambula yae wun
yéwa hérae nawulak yéwa akwi hératawuni.’
24 Wungi wataka dé wumbu téndé duré wa, ‘Guni déka
hwewun yéwa démbu hérae guni bangi tamba yéti yéwa
hérandé duka hwetanguni.’
25 Wungi wandéka di déré wa, ‘Néma du, dé yéwa tamba
yéti wundé hérandé.’

26 Wungi wandaka dé diré wa, ‘Yikafre jémba ye séfélak
jondu hérandé du takwa hukémbu jondu nawulak akwi
hératandi. Yikafre jémba yahafi yata joo hérahafi yandé du
takwa hukémbu baka retandi.
27 Yak, wuna mama di wuni deka néma du rewumboka
hélék di ya. Hélék yandanka guni diré mé hura yae wuna
makambu xiyangut hiyanda.’ Wungi dé néma du wa.”

Jisas néma du reta dé Jerusalemré wulayi
Mat. 21:1-9; Mak 11:1-10; Jon 12:12-15

28 Jisas wun hundi wataka dé tale ye dé déka du wali
Jerusalemré warinjoka dé yi.
29 Ware dé Betfage bér Betanimbu xakunjoka dé ya.
Wumbére getéfa yéték Oliv némbumbu bér té. Xakunjoka
yaata dé déka du yétékré wa, bér tale yimbéte.
30 Dé bérré angi wa, “Béni wun angé sakumbu tékwa
getéfaré wulaaye xétambéni, wayikana donki nak mimbu
lékindaka téndéka. Hanja du déka bunungulmbu reham-
bandé. Béni déré mé lukwa béni hura ya.
31 Lukwambét du nak béniré angi wakwexéké ndéte, ‘Méta
yanjoka béni wun wayikana donki luku?’ Wungi wandét
béni angi watambéni, ‘Néma Du dé wun donkika mawuli ye.’
Wungi watambéni déré.”
32 Wun hundi xékétaka bér ye bér xé, Jisas wandén maki
wun donki wumbu téndéka.
33 Xétaka wun wayikana donkina yoo lukumbéka di wun
donkina yafa yae di bérré wa, “Méta yanjoka béni wun
wayikana donki luku?”
34 Wungi wandaka bér wa, “Néma Du dé wun donkika
mawuli ye.”
35 Wungi wambéka yawundu nandaka bér wayikana donki
hura yi Jisaska. Ye bér bérka sanda wur donkina bunun-
gulmbu xakétaka, Jisas wumbu rendéte.
36 Wun donkimbu reta yindéka di du takwa deka nukwa
wurré yambu xéletaka.
37 Xéletakandaka dé Oliv némbu yatakataka naande ye
Jerusalemémbu xakunjoka yandéka déka jémba sarékékwa
séfélak du takwa di déka yikafre mawuli yata mawuli sawuli
ya. Yata hanja xéhafi yandan hambuk jémba xéndanka
sarékéta di hambukmbu wata di Godna ximbu haréké.
Harékéta di wa:
38 Néma Du God déka ximbu xaakwa néma duré yikafre
hurutandé.
Godna getéfambu rekwa du nakélak huru mawuli héraata
jémba retandi.
Nani anwarmbu rekwa Godna ximbu harékétame.

39 Farisina du nawulak wun du takwa wali téta xékéta di
Jisasré wa, “Wakwekwa du, ména du takwaré mé watéfi.”
40 Wungi wandaka dé diré wa, “Guniré wuni we. Di hundi
buléhafi yandat, ande motu hambukmbu wata wuna ximbu
harékétandi.” Wungi dé diré wa.

Jisas Jerusalemka dé géra

41 Jisas ye Jerusalemémbu xakunjoka yata getéfaré xéta
saréfa naata dé géra.
42 Géraata dé wa, “Nyéni, nyéni akwi ané nukwa God wali
nakélak huru mawuli hératenyéka yambuka xékélakinyét, wu
yikafre dé. Wu yak, némbuli wun yambu nyénika faakwa
rendéka nyéni wun yamburé yamba xékénguni.
43-44 Guni God guniré yikafre hurutendéka nukwa
yandékaka xékélakihambanyéni. Xékélakihafi yanyékaka
hukémbu guna mama yae guna getéfa hérangwanda nyéna
atéfék sakumbu tétandi. Téta di héfa xae yitenguka atéfék
yambu takatéfitandi. Takatéfita di getéfaré wulaaye guniré,
guna nyangwalré akwi xiyasandatandi. Xiyasandata atéfék
geré glarétandi. Glaréndat ge tondan atéfék motu héfambu
xakre hafu hafu retandi.” Wungi dé wa.

Tempelmbu dé duré héreki
Mat. 21:12-16; Mak 11:15-18; Jon 2:13-16

45 Jisas ye tempelré wulaaye dé xé du nawulak jondu
hweta yéwa hérandaka. Xéta dé diré hérekinjoka huruta
46 dé diré angi wa, “Ané hundi Godna nyingambu dé
re: God dé wa, ‘Wun gembu du takwa wuni wali hundi
bulétandi.’ Wungi dé God wa. Guni wungi huruhambanguni.
Guni jondu hweta yéwa héranguka ané ge dé sélé héraakwa
duna ge maki dé xaku.” Wungi dé diré wa.

Tempelmbu dé hundi wa

47 Atéfék nukwambu dé tempelmbu du takwaré wak-
wendéka di prisna néma du, xékélelakikwa du, néma du
nawulak akwi di déré xiyanjoka huru.
48 Hurundaka atéfék du takwa déka yikafre mawuli yata
déka hundi xékénjoka mawuli yandaka di wunde néma du
déré xiyanjoka di hurufatiké.

20

Jisasré di wakwexéké, “Héndé wa méni wun jémba yaméte?”
Mat. 21:23-27; Mak 11:27-33

1 Nukwa nak dé Jisas tempelmbu téta du takwaré wakweta
Godna yikafre hundi wata téndéka di prisna néma du,
xékélelakikwa du, Israelna néma du, wungi di déka ya.

2 Yae di déré wa, “Méta hambuk hérae méni wun jémba ye?
Héndé wa méni wun jémba yaméte?”
3 Wungi wandaka dé diré wa, “Wuni akwi guniré nak
hundi wakwexékétawuni. Guni wuniré mé wa.
4 Héndé Jonré wa dé du takwaré guré husandandéte? God
dé wungi wa, o du male dé wungi wa?”
5 Wungi wakwexékéndéka di di hafu buléta di wa, “Nani
angi wambet, ‘God dé wungi wa.’ Wungi wambet dé naniré
angi watandé, ‘Métaka guni déka hundi xékéhafi ye?’
6 Nani angi wambet, ‘Du male dé wa.’ Wungi wambet,
atéfék du xékéta naniré motumbu naake xiyatandi, di Jonka
‘Godna profet dé’ nandanka.”
7 Wungi bulétaka di Jisasré wa, “Nani yike nani ye. Wun
jooka yamba wakéme.”
8 Wungi wandaka dé diré wa, “Wuni akwi yamba
wakéwuni, wuniré wandéka yae ané jémba yawun duka.”

Jisas sataku hundi dé wa wain yawika hatindé duka
Mat. 21:33-46; Mak 12:1-11

9 Wun hundi wataka dé du takwaré ané sataku hundi
wa, “Du nak dé wain yawi nak huru. Hukémbu dé yawika
hatikwa du nawulakéka wun yawi hwe, di wun yawimbu
jémba yata sék gélitendaka nukwambu nawulak sék déka
hwendate. Hwetaka dé nak hafwaré ye dé séfélak bafu
wumbu re.
10 Rendéka wain sék gélitendaka nukwa yandéka dé wali
reta déka jémba yakwa duré nak dé wa, dé yawika hatikwa
duka yindéte. Di wain sék nawulak hwendat hura yandéte
dé mawuli ya. Mawuli yata wandéka déka jémba yakwa du
yindéka di yawika hatikwa du déka hundi xékéhambandi.
Xékéhafi yata di wun duré xiyaata wandaka dé wain sék
nawulak hérahafi yata dé baka wambula ya.
11 Yandéka déka jémba yakwa nak duré wandéka, yindéka,
déré akwi xiyaata haraki saraki sémbut huruta wandaka dé
wain sék nawulak hérahafi yata dé baka wambula ya.
12 Yandéka déka jémba yakwa nak duré akwi wandéka,
yindéka, déré hambukmbu xiyaata di déré hafwaré yak-
isangwandé.
13 Yakisandandaka wambula yandéka yawina yafa dé wa,
‘Wuni méta yatawuni? Wuni wuna némafwimbu mawuli
yawuka nyanré watawuni, dé yindéte. Dé ye wandét,
wafewana, di déka hundi xékétandi wana?’
14 Wungi wataka dé déka dunyaré wandéka, yindéka, di
yawika hatikwa du déré xéta di hafu buléta angi di wa,
‘Yawina yafa hiyandét, wun nyan déka yafana jondu atéfék
hératandé. Nani déré xiyataka ané yawi hératame.’

15 Wungi wataka di déré hura yawi yatakataka hafwaré
hura gwandi di déré xiyandaka dé hiya." Wungi wataka dé
Jisas diré wa, "Guni yingi guni saréké? Di wungi hurundanka
wun yawina yafa diré méta yatandé?
16 Dé yae wun wain yawika hatikwa duré xiyasandatandé.
Xiyae nawulak duka wun yawi hwetandé, di yawika hatin-
date."
Wumbu téndé du wun hundi xékétaka di wa, "Yingafwe.
Dé wungi yamba hurukéndé."
17 Wungi wandaka dé diré xéta dé wa, "Guni Godna
nyingambu rekwa hundika nak guni yike ye wana. Wun
hundi angi dé:

Ge tokwa du di motu nakéka hélék yata di wun motu yaki.
Yakindaka nak dé wun motu hérae takandéka dé ge jémba té.

18 Du nak wun motu takumbu xakre dé aki maki també
també fikatandé. Wun motu duna séfimbu xakre dé wun
duré fikaséketandé." Wungi dé Jisas wa.

Yéwa hwendakakwa dé Jisas hundi wa
Mat. 22:15-22; Mak 12:12-17

19 Wun hundi wandéka di xékélelakikwa du prisna néma
du akwi di xékélaki, Jisas dika dé wun sataku hundi wa.
Xékélakita déré bari hulukinjoka mawuli yata di du takwaka
roota di déré hulukihambandi.
20 Hulukihafi yata di déré hulukitendaka yambuka
hwakéta di yéna yakwa du nawulakré wa, di nakélak
ye Jisasré nak maki nak maki jooka wakwexékéndate,
du nak Jisasré Godna yikafre sémbutka wakwexékéndéka
maki. Wungi wata di deka mawulimbu angi wa, "Di
wungi déré wakwexékéndat, wafewana dé hasa wata
haraki hundi nawulak watandé? Wandét nani déré duna
makambu takatame. Duna makambu takataka nani déré
ané hafwambu rekwa Romna duka hwetame." Wungi
wandaka
21 wun yéna yakwa du Jisasré ye di wa, "Wakwekwa du,
nani xékélaki, méni yikafre hundi wata diré Godna hundika
jémba méni wakwe. Méni natafa hundi male méni wa néma
du takwa, baka du takwaré akwi. Méni mwi hundi wata
Godna yambuka méni wakwe. Wungi xékélakita némbuli nani
méniré angi wakwe,
22 nana hambuk hundi yingi dé wa? Nani Romna néma
duka yéwa hwetame, o yingafwe?"
23 Wungi wandaka dé Jisas deka yéna yakwa mawulika
xékélakita dé diré wa,
24 "Guni guna yéwa nak wuniré mé wakwe. Ané yéwambu
rekwa waka héna saawi dé? Héna xi di ané yéwambu hayi?"

Wungi wakwexékéndéka di wa, “Wu Romna néma duna xi,
Sisar dé.”
25 Wungi wandaka dé diré wa, “Wu mwi hundi dé. Romna
néma duna jondu guni déka hwetanguni. Godna jondu guni
Godka hwetanguni.”
26 Jisas wungi wandéka di yéna yakwa du di Jisas du
takwana makambu wandén hundika haraki hundi wanjoka
di hurufatiké. Di wandén hundika déré Romna néma duna
makambu takanjoka di hurufatiké. Hurufatikéta di déka
hundika saréké warékéta di hundi buléhafi té.

Du hiyae ramétendakaka di Jisasré wakwexéké
Mat. 22:23-33; Mak 12:18-27

27 Nak nukwa Sadyusina du nawulak di Jisaska ya.
Sadyusina du di angi saréké, “Hiyandé du takwa wambula
yamba ramékéndi.” Wungi di wa.
28 Di nawulak Jisaska yae di déré angi wa, “Wakwekwa du,
hanja Moses nanika dé angi hayi, ‘Du nak takwa hérae nyan
hérahafi ye hiyandét, déka bandi wule takwaré hératandé.
Hérandét nyan héralét wun nyanka watandé, ‘Wuna nya-
mana nyan dé.’ Wungi watandé.’ Wungi dé Moses hayi.
29 Némbuli mé xéké. Hanja nyamangu bandingu angé
tamba yétiyéti angé tambambu hufuk di re. Nyama takwaré
hérae nyan hérahafi ye dé hiya.
30 Hiyandéka déka bandi wule takwaré hérae nyan hérahafi
ye dé hiya.
31 Hiyandéka nak bandi wule takwaré hérae nyan hérahafi
ye dé hiya. Hiyandéka atéfék bandingu wungi male léré
hérae di atéfék nyan hérahafi ye di hiya.
32 Hiyandaka hukémbu lé wule takwa akwi hiya.
33 Némbuli naniré mé wa. Hiyandé du takwa wambula
ramétendaka nukwambu wule takwa héndéna takwa retalé?
Hanja wunde nyamangu bandingu atéfék di léré héra.”
Wungi di Sadyusina du Jisasré wakwexéké.

34 Jisas deka hundi xékéta dé diré wa, “Némbuli rekwa du
di takwa hérandaka takwa di du humbwi.
35-36 Hukémbu God nawulak du takwana sémbutka sarékéta
dé diré waséketandé, di hukémbu xakutekwa nukwambu
rendate. Wunde hiyandé du takwa di wambula raama di
ensel maki reta di wambula yamba hiyakéndi. Wungi maki
wunde du di takwaré yamba hérakéndi. Wunde takwa di
du yamba humbwikéndi. Di Godna nyangwal retandi. Di
hiyandé du takwa wambula ramétendaka nukwana nyang-
wal retandi.
37 Wu yak, hiyandé du takwa wambula ramétandi.
Ramétendakaka hanja Moses dé wakwe. Dé yikama mi ya

yanéndén hundimbu Néma Du Godka angi wa: Dé Abrahamna God dé. Dé Aisakna God dé. Dé Jekopna God dé.
38 Moses wun hundi hayindéka nani xékélaki. Dé hiyandé duna God yingafwe. Dé huli rekwa duna God dé. Godna makambu atéfék du di huli du di re. Wungi nani xékélaki."
39 Wungi wandéka di xékélelakikwa du nawulak di déré wa, "Wakwekwa du, méni yikafre hundi méni wa."
40 Wungi wandaka di déré nak jooka wambula wakwexékénjoka di roo.

Jisas dé diré wakwexéké God wasékendén duka
Mat. 22:41; Mak 12:35-37

41 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, "Yingi maki nae God wasékendén du Krais dé Devitna mandéka retandé?
42 Hanja Devit hafu dé Godna nyingambu rekwa gwar dé Kraiska angi hayi:
"Néma Du God wuna Néma Duré dé wa,
'Méni néma du reta wuna yika tambambu retaméni.
43 Remét wuni ména mamaré ména man mombu takatawuni.' "
44 Devit wun hundi hayita dé Kraiska, 'Wuna Néma Du,' nandéka yingi maki dé Krais Devitna mandéka re? Krais Devitna mandéka reta, Devitna néma du akwi dé re, o yingi maki dé?" Wungi dé diré wakwexéké.

Hambuk hundi xékélakikwa duka dé Jisas hundi wa
Mat. 23:1-7; Mak 12:38-40

45 Atéfék du takwa Jisasna hundi xékéta téndaka dé Jisas déka duré dé angi wa,
46 "Guni xékélelakikwa duka xékélaki natanguni. Di séménýi nukwa wur nakitaka du takwa hérangwandéndaka hafwambu yitaka yatakanjoka di mawuli ye. Yitaka yatakandat, nak du takwa diré xéta deka ximbu harékéta dika dinguna nandate di mawuli ye. Di Godna hundi buléndaka geré wulaaye di néma duna hafwambu renjoka di mawuli ye. Du nak dé némafwi hénoo hurundét, di dé wali sata di atéfék du takwana makambu yikafre hafwambu renjoka di mawuli ye.
47 Di du hiyandé takwana jondu atéfék di héra. Di yéna yata némafwi hundi Godré wa, du takwa diré xéta deka ximbu haréké̂ndate. Hurundanka God diré hambukmbu male hasa hwetandé." Wungi dé Jisas wa.

21

Jambangwe du hiyandé takwa lé Godka yéwa hwe
Mak 12:41-44

1 Jisas tempelmbu téta dé xé xérénjuwi mama du takwa
Godka yéwa hwendaka.
2 Xéndéka jambangwe du hiyandé takwa hési yae yikama
yéwa yéték Godka hweléka dé xé.
3 Xéta dé wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Wule jam-
bangwe du hiyandé takwa hwelén yéwa dé atéfék xérénjuwi
mama du takwa hwendan yéwaré dé saréké ngwandé.
4 Wunde xérénjuwi du takwa di séfélak jondu hura di Godka
yéwa nawulak male di hwe. Wule takwa lé séfélak yéwa
huruhafi yata lé hura relén yéwa atéfék Godka hwe. Hwetaka
lé hénoo hérateléka yéwa yingafwe.”

Tempel haraki hurutendakaka dé wa
Mat. 24:2; Mak 13:2

5 Jisasna du nawulak di tempelka buléta di wa, “Ané
yikafre ge dé. Yikafre motumbu di to. Du takwa Godka
hwendan yikafre jondumbu jémba di yasu.” Wungi wandaka
dé Jisas diré wa,
6 “Némbuli xénguka jondu, yak, hukémbu nak nukwa
yandét, nawulak du yae ané geré haraki hurutandi. Haraki
huruta atéfék motu hérae yakisandandat motu nak nak motu
takumbu yamba hwakéndé.”

Séfélak xakéngali yatendakaka dé Jisas wa
Mat. 24:3-14; Mak 13:3-13

7 Wun hundi wandéka di déré wakwexéké, “Wakwekwa
du, yimba nukwa wun ge haraki hurutandi? Méta joo tale
yandét nani xéta wun joo yatendékaka xékélakitame?”
8 Wungi wandaka dé Jisas wa, “Guni xékélaki natanguni.
Naata yéna yakwa duna hundi xékéké nguni. Séfélak du yae
di guniré yéna yanjoka wuna ximbu wata di nak nak angi
watandi, ‘Krais wambula yatendéka nukwa andé yae. Wuni
Krais wuni.’ Wungi wandat guni deka hundi xékéké nguni.
9 Wun nukwa xékétanguni, séfélak du takwa deka héfambu
rekwa du takwa wali, nak téfambu rekwa du takwa wali
warendat. Xékéta guni rooké nguni. Tale wun joo xakutandé.
Xakundét, hukétéfi nukwa hukémbu yatandé. Bari yamba
yakéndé.” Wungi dé wa.
10 Wataka dé diré wa, “Natafa héfambu rekwa du takwa
di nak héfambu rekwa du takwa wali waretandi. Nak néma
duna hém nak néma duna hém wali waretandi.
11 Séfélak nukwa némafwi nono hurutandé. Séfélak héfambu
némafwi hénoo yandét némafwi bar akwi hiyatandi. Nyirmbu
roonguka jondu akwi hanja xéhafi yangun jondu xakundat
guni xétanguni.
12 “Wun jondu wayika xakuhafi yandat, tale du nawulak
di guni wuna du rengukaka akwi wuna jémbaka akwi hélék

yata, di guniré huluke guniré haraki hurutandi. Huruta
di Godna hundi buléndaka gembu guniré duna makambu
takatandi. Di guniré séndé gembu takatandi. Guniré hura
yindat guni némafwi héfana néma du akwi, yikama héfana
néma du akwi deka makambu tétanguni.
13 Di wungi hurundat wun nukwa guni diré wuna hundi
watanguni.
14 Watengukaka sarékéta guni tale guna mawulimbu angi
wakénguni, 'Nani deka hundi yingi maki hasa watame?'
15 Wungi wakénguni. Wun nukwa wuni gunika yikafre
xékélaki akwi watenguka hundi akwi gunika hwetawuni.
Wuni wungi hwewut watenguka hundi guna mama waten-
daka hundiré saréké ngwandétandé. Saréké ngwandéndét di
guna hundi hasa wanjoka hurufatikétandi.
16 Guna yafa ayiwa, guna nyamangu bandingu, guna
hémna nawulak du, guna nyayikangu wungi di guniré
mamaka hwetandi. Hwendat guna be nawulakré xiyandat
hiyatanguni.
17 Guni wuna du rengukaka atéfék du takwa gunika
némafwimbu hélék yatandi.
18 Hélék yata guniré haraki hurundat, guna
anéngambambu tékwa némbé nak hiyae yamba fakukéndé.
19 Di guniré haraki hurundat, guni wendé nahafi yata
wuna jémba yatakahafi yata guni wuni wali wungi re wungi
re jémba retanguni."

Jerusalemré haraki hurutendaka dé Jisas hundi wa
Mat. 24:15-27; Mak 13:14-23

20 "Hukémbu xi warekwa du Jerusalemré hérangwanda
téndat xéta xékélakitanguni. Jerusalemré haraki hurutendaka
nukwa andé yae.
21 Xékélakita guni Judiambu rekwa du takwa némburé
bari yaange yitanguni. Guni Jerusalemémbu rekwa du
takwa wun getéfa yatakataka bari yaange yitanguni. Guni
yawimbu tékwa du takwa wun getéfaré wulayikénguni.
22 Wungi wuni wa, wun nukwa dé God Jerusalemémbu
rekwa du takwa hurundan haraki saraki sémbut diré hasa
hwetendéka nukwa dé. Hanja hayindan hundi mwi hundi
xakundate di wun jondu wun nukwambu xakutandi.
23 Wun nukwa nyan tékwa takwa akwi, nyangwalka
munya hwekwa takwa akwi bari yaange yinjoka huru-
fatikétandi. Dika wuni saréfa nae. Wun nukwa némafwi
xakéngali ané héfambu xakutandé. Godna mawuli wi Judana
du takwaka yatandé.

24 Yandét mama yae di Judana du takwa nawulakré xi
warekwa yarmbu xiyandat di hiyatandi. Nawulakré di hu-
luke hura ye di séfélak téfambu takatandi. Wunde mama nak
téfambu yae di Jerusalemré haraki huruta di Jerusalemna
héfambu xakita yitaka yatakatandi. Yitaka yatakandat, God
wandén maki nak téfana duna nukwa hényindét, di wun héfa
yatakatandi.

Duna Nyan yatendékaka dé Jisas wa
Mat. 24:29-31; Mak 13:24-27

25 “Nukwa, bafu, nyirmbu tékwa hunkwari nak maki
nak maki jondu xakundat du takwa xétandi. Néma xéri
hambukmbu raméta wilét séfélak héfambu rekwa du takwa
xéta roota saré warékétandi.
26 Nyirmbu tékwa hambuk jondu séngénéta yitaka
yatakatandi. Yitaka yatakandat séfélak du takwa di ané
héfambu xakutekwa haraki jonduka sarékéta di némafwimbu
roota jinjawe maki yandét xakritandi.
27 Wun nukwambu wuni Duna Nyan némafwi hambuk
yata nukwa hanyikwa maki haanye buwimbu reta gayawut
xétandi.
28 Wun joo tale yandét guni xékélakitanguni. Nawulak
nukwa male yindét, wuni guniré hérae Godna getéfaré hura
yitawuni. Wungi xékélakita guni yikafre mawuli yata raama
yasawara xétanguni.” Wungi dé Jisas diré wa.

Jémba xékélakindate dé Jisas hundi wa
Mat. 24:32-35; Mak 13:28-31

29 Wataka dé diré angi wa, “Hambingal mi akwi atéfék
mika akwi mé saréké.
30 Mi ganga fiyae huli ganga hunyalandéka xe guni
xékélaki. Hénoo naré yakwa nukwa andé yae.
31 Wun miré xéta nukwaka xékélakinguka maki, guni
wawun jonduré xéta xékélakitanguni. God néma du reta
du takwaka jémba hatitendéka nukwa andé yae. Wungi
xékélakitanguni.
32 Mwi hundi wuni guniré we. Némbuli rekwa du takwa
nawulak hiyahafi reta wawun atéfék jonduré xétandi.
33 Nyir héfa akwi hényitandé. Wuna hundi yamba
hényikéndé. Reséketandé.

Jisasna du déka jémba haxéndate dé diré wa
Mat. 24:36-39; Mak 13:32-33

34 “Guni xékélaki natanguni. Du nawulak séfélak hénoo
sata, wangété yandaka hulingu sata wangété yata, ané
héfana jonduka male sarékéta, wungi hurundaka deka
mawuli xak yandéka di wunika sarékéhambandi. Guni di

hurundaka maki yamba hurukénguni. Guni wungi hurungut, wun hukétéfi nukwa gunika bari yatandé, biyami bari xiyandéka maki.

35 Wun nukwa dé ané héfambu rekwa atéfék du takwaka bari yatandé.

36 Guni atéfék nukwa wunika haxétanguni. Haxéta guni Godré wakwexékétanguni, dé guniré yikafre hurundét, wun xakéngali xakutendéka nukwambu guni hambuk yata jémba ténjoka. Guni wungi te hukémbu guni wuni Duna Nyanéna makambu jémba tétanguni." Wungi dé Jisas diré wa.

37 Atéfék nukwa Jisas tempelmbu téta dé Godka du takwaré wakwe. Wakwendéka gan yandéka dé Oliv némburé ye dé wumbu hwa.

38 Hwandéka atéfék ganémbambu atéfék du takwa di tempelré yi, déka hundi xékénjoka.

22

Judas Jisasré mama duka hwenjoka dé wa
Mat. 26:2-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11

1 Yis takahafi yandan bret sandaka nukwa, wun nukwana xi Pasova, dé walémbambu dé ya.

2 Wun nukwa di prisna néma du, xékélelakikwa du akwi wungi di Jisasré xiyanjoka mawuli yata di du takwaka roota di Jisasré xiyatendaka yambuka di hwaké.

3 Hwakéndaka dé Satan Judasna mawulimbu dé wulayi. Judasna nak xi Iskariot dé. Dé wun Jisasna tamba yéti man yéték du nak dé.

4 Wulayindéka dé Judas ye dé prisna néma du wali gélindu wali dé hundi bulé, Jisasré dika hwenjoka.

5 Buléndéka di mawuli sawuli yata di déka yéwa nawulak hwenjoka hundi gi.

6 Gindaka dé Judas yawundu nataka ye dé Jisasré dika nakélak hwetendéka nukwaka dé haxé. Séfélak du takwa Jisas wali rehafi yatendaka nukwaka dé haxé.

Jisasna du yéték bér Pasovana hénoo humbwi
Mat. 26:17-19; Mak 14:12-16

7 Yis takahafi yandan bret sandaka nukwa dé ya. Wun nukwa di sipsip bali nyanré xiya, Pasova nukwana hénooka.

8 Xiyandakaka sarékéta Jisas dé Pita bér Jonré wa, "Béni sa ye Pasova nukwana hénoo humbwimbét nani satame."

9 Wungi wandéka bér déré wa, "Ani yimbu humbwinate méni mawuli ye?"

10 Wungi wakwexékémbéka dé wa, "Mé xéké. Béni ye Jerusalemré wulaaye hulingu tékwa aki yate yikwa du nakré

xétambéni. Xéta béni déka hukémbu ye wulayitendéka geré
wulayitambéni.
11 Wulaaye béni wun gena yafaré angi watambéni, ‘Nana
wakwekwa du dé méniré angi wa, ‘Wuni wuna du wali
Pasova nukwana hénoo satembeka ge yimbu dé té?’ Wungi
dé wa.’
12 Wungi wambét dé gena takumbu tékwa néma ge bénika
wakwetandé. Wun gembu hénoo satembeka jambé, retem-
beka jambé akwi dé té. Béni wun gembu hénoo humbwita-
mbéni.”
13 Wungi wandéka bér ye bér Jisas wandén maki bér xé.
Xétaka bér Pasova nukwana hénoo bér humbwi.

Jisas dé déka duka bret akwi wain hulingu akwi dé hwe
Mat 26:20-29; Mak 14:18-25; Jon 13:21-20; 1 Kor 11:23-25

14 Hénoo satendaka nukwa yandéka dé Jisas déka aposel
wali yae di hénoo sanjoka di re.
15 Reta dé Jisas diré wa, “Hukémbu wuni némafwi hangéli
hératawuni. Tale wuni ané Pasova nukwana hénoo guni wali
sanjoka wuni némafwimbu mawuli wuni ye.
16 Guniré wuni we. Wuni wun hénoo bari wambula yamba
sakéwuni. Wuni God néma du reta du takwaka hatitendéka
nukwambu wun hénoona mo huruséketaka, wuni wun hénoo
wambula satawuni.”
17 Wungi wataka dé wain hulingu téndé hanyandé nak
hérae dé Godka diména nataka dé déka duré wa, “Guni hérae
nak nak satanguni.
18 Guniré wuni wa. Wuni ané héfambu reta wun wain
hulingu wambula yamba sakéwuni. Hukémbu God néma
du reta du takwaka hatitendéka nukwa yandét, wuni wain
hulingu wambula satawuni.”
19 Wungi wataka dé bret hérae dé Godka diména nataka
bret fukae dé déka duka hweta dé diré wa, “Ané wuna séfi
dé. [Guniré yikafre hurunjoka wuni wuna séfi hwe. Guni
wunika sarékéta wungi hurutanguni.”
20 Wungi wandéka di atéfék sandaka dé Jisas wain hulingu
téndé hanyandé hérae wungi male huruta dé wa, “Ané wuna
nyéki dé. Wuna nyéki blekéndét, God gunika huli hundi
wasékérékétandé.”]
21 Wun hundi wataka dé Jisas diré wa, “Mé xéké. Wuniré
mamaka hwetekwa du némbuli dé wuni wali reta dé hénoo
se.
22 Wu yak, hanja di Duna Nyanré haraki huruta xiya-
tendakaka di hayi. Hayindan maki wuniré xiyandat hiy-
atawuni. Wu mwi hundi dé. Wuniré mamaka hwetekwa
duka wuni saréfa nae. Démbu némafwi xakéngali yatandé.”
23 Wungi wandéka di hafu buléta di wakwexéké, “Héndé
wungi hurute?”

Héndé néma du rendékaka di Jisasna du waru
Mat. 20:25-28; Mak 10:42-45

24 Jisasna du di hundi buléta waru. Waruta di wa, “Nani
wali rekwa du héndé nana néma du rete?”
25 Wungi wandaka dé diré wa, “Nak téfambu rekwa du
takwana néma du di hambuk yata deka du takwaka di hati.
Hatindaka deka du takwa di dika wa, ‘Wu naniré yikafre
hurukwa du dé.’
26 Wungi wandaka guni wun néma du maki yamba hu-
rukénguni. Guna nyéndékmbu du nak dé néma du renjoka
mawuli yata dé wayikana du maki retandé. Guna makambu
tale yikwa du dé guna jémba yakwa du retandé.
27 Héndé néma du dé re, jambémbu sanjoka rekwa du wana
hénoo humbwita jémba yakwa du wana? Wu jambémbu
rekwa du dé. Wuni wungi huruhambawuni. Wuni guni wali
reta wuni guna jémba yakwa du wuni re.
28 “Guni wuni wali ténguka xak wunika yandéka guni
wuniré yatakahafi yata wuni wali té.
29 Wuna yafa wuniré dé waséke, wuni néma du reta du
takwaka jémba hatiwute. Wasékendén maki wuni guniré
waséke,
30 wuni néma du rewut guni wuna jambémbu wuni wali
reta wuni wali hénoo hulingu sangute. Sata guni Israelna
hém tamba yéti manmbu yétékéka néma du reta dika hati-
tanguni.”

Jisas dé wa Pita déka hu hwetendékaka
Mat. 26:33-35; Mak 14:29-31

31 Wungi wataka dé Jisas Saimon Pitaré wa, “Saimon,
Saimon, méni mé xéké. Satan dé guniré hurukwexénjoka
dé némafwimbu mawuli ye. Yata dé Godré wakwexéké, dé
wungi hurunjoka.
32 Wungi wakwexékéndéka wuni ménika Godré bu wak-
wexékéwu, méni wunika jémba sarékémét ména mawuli
jémba téndéte. Téndét méni wunika hu hwe hukémbu
wambula yae méni wuna duré yikafre hurumét, deka
mawuli akwi hambuk tétandé.”
33 Wungi wandéka dé Pita déré wa, “Néma Du, wuni méni
wali yinjoka wuni mawuli ye. Wuni méni wali ye séndé
gembu hwawut, wu yikafre dé. Wuni méni wali ye hiyawut,
wu yikafre dé.”
34 Wungi wandéka dé Jisas déré wa, “Pita, méniré wuni
we. Némbuli gan séra wahafi yandét méni yambu hufuk angi
wataméni, ‘Wuni Jisaska xékélakihambawuni.’ Wungi wamét
séra watandé.” Wungi dé Jisas Pitaré wa.

Yéwa, wur, xi warendaka yar hura yindate dé wa

35 Jisas dé déka duré angi wa, “Hanja guniré wawuka
yita guni yéwa, wur, su hura yihambanguni. Wun nukwa
guni jondu nawulak fatiké wana?” Wungi wandéka di wa,
“Yingafwe.”
36 Wungi wandaka dé diré angi wa, “Némbuli wuni guniré
angi we. Guni yéwa hura re guni yéwa hura yitanguni. Guni
wur hura re guni wur hura yitanguni. Guni xi warendaka
yar huruhafi re guni guna nukwa wur nak hwetaka yéwa
hérae guni xi warendaka yar hératanguni.
37 Guniré wuni we, wunika hayindan maki wuniré hu-
ruséketandi. Wun hundi angi dé: ‘Déka di wa, Dé akwi
haraki saraki sémbut hurukwa du dé.’ Wunika hayindan
maki xakutandé.”
38 Wungi wandéka di wa, “Néma du, mé xé. Nani xi
warendaka yar yéték nani hura re.” Wungi wandaka dé wa,
“Wu yak.”

Getsemanimbu dé Jisas Godré wakwexéké
Mat. 26:36-46; Mak 14:32-42

39 Wun hundi wataka Jisas gwande dé Oliv némburé yi,
séfélak nukwa hanja yindén maki. Déka du akwi di dé wali
yi.
40 Ye wun hafwambu xaakwa dé diré wa, “Guni Godré
wakwexékétanguni, dé guniré yikafre hurundét guniré hu-
rukwexé joo xakundémboka.”
41 Wungi wandéka di rendaka dé motu nakindaka
xakrikwa hafwaré maki dé yi. Ye dé hwati se Godré wata
42 dé angi wa, “Wuna yafa, méni mawuli ye, ané wunika
yaakwa hanyandé mé héreki. Wungi ménika wuni we. Méni
wuna mawuli yawukangalambu yamba hurukéméni. Méni
mawuli yamékangalambu hurutaméni.”
43 [Wungi wandéka dé ensel nak Godna getéfambu gaye dé
déré yikafre huru, dé hambuk yata jémba téndéte.
44 Jisas déka mawulimbu dé némafwi hangéli hérae dé Go-
dré wambula hambukmbu wakwexéké. Wakwexékéndéka
dé wangér nyéki maki ye dé héfambu xakri.]
45 Jisas Godré wakwexékétaka raama te dé déka duka yi.
Ye dé xé, di xéndi hwandaka. Deka mawulimbu némafwi xak
yandéka di wungi xéndi hwa.
46 Hwandaka xéta diré sérkenéta dé wa, “Guni métaka guni
xéndi hwae? Guni sé raama Godré wakwexékétanguni,
dé guniré yikafre hurundét guniré hurukwexé joo
xakundémboka.”

Judas dé Jisasré mamaka hwe
Mat. 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-11

47 Jisas wun hundi wata téndéka, mé xé, séfélak du di ya.
Jisasna du nak Judas yambumbu tale yindéka di wunde du
ya. Judas Jisasré tamarunjoka dé Jisas téndénmbu xaku.
48 Xakundéka dé Jisas déré wa, “Judas, méni Duna Nyan
wuniré tamaruta méni mama duka hwetaméni wana?”
49 Jisas wali téndé du di wun jooré xe di Jisasré hu-
lukitendakaka xékélakita di Jisasré wa, “Néma Du, nani xi
warendaka yarmbu diré xiyambete méni mawuli ye?”
50 Wungi wataka deka du nak dé prisna néma duna jémba
yakwa duré xiyaata déka yika tamba sakumbu téndé waan
xatéké ndéka dé xakri.
51 Xakrindéka Jisas xéta dé wa, “Yak. Wungi hurukénguni.”
Wungi wataka dé wun duna waanmbu hurundéka dé wun
duré huréhaléké.
52 Prisna néma du akwi, tempelna gélindu akwi, Israelna
getéfana néma du akwi, wungi di ya, Jisasré huluke hura
yinjoka. Yandaka dé Jisas diré wa, “Guni wuniré hura
yinjoka yata métaka guni xi warendaka yar bangi akwi hura
ya? Guni sélé héraata duré xiyaakwa duré hulukinjoka guni
wun joo hura ya wana?
53 Séfélak nukwa wuni tempelmbu guni wali rewuka guni
wuniré hulukihambanguni. Wu yak, ané guna nukwa dé.
Némbuli halékingambu guni hambuk hérae wungi huru.”

Pita dé wa, “Wuni Jisaska xékélakihambawuni”
Mat. 26:69-75; Mak 14:66-72; Jon 18:16-18, 25-27

54 Jisas wun hundi wandéka di déré huluke hura yi. Hura
ye di prisna néma duna geré wulayi. Wulayindaka dé Pita
deka hukémbu ye dé afakémbu té.
55 Téndéka di Jisasré hura yindé du nawulak geka séndé
gisangwandéndanmbu reta di ya xéréké. Xérékétaka rendaka
dé Pita deka nyéndékmbu re.
56 Rendéka lé jémba yakwa takwa hési déré xé. Xéta déka
saawiré xéséfu naata lé wa, “Ané du akwi Jisas wali dé té.”
57 Wungi waléka dé Pita wa, “Nyénawa, wuni déka
xékélakihambawuni.”
58 Wungi wandéka nawulak re hukémbu dé du nak déré
xéta dé wa, “Méni akwi Jisasna du nak méni.” Wungi wandéka
dé wa, “Ménawa, wuni yingafwe.”
59 Wungi wandéka nawulak re hukémbu dé du nak akwi
déré xéta dé hambukmbu wa, “Ané du akwi dé Galilimbu
yandé du dé. Dé akwi dé Jisas wali té. Wun mwi hundi dé.”
60 Wungi wandéka dé Pita wa, “Ménawa, wuni waméka
hundika yike wuni ye.” Wungi wata téndéka dé séra nak bari
wa.
61 Wandéka dé Néma Du Jisas waleka dé Pitaré xé. Xéndéka
dé Jisas déré tale wandén hundika wambula saréké. Tale

Jisas dé déré wa, “Méni yambu hufuk wataméni, ‘Wuni Jisaska xékélakihambawuni.’ Wungi wamét séra watandé.”
62 Wun hundika sarékéta Pita gwande némafwimbu saréfa naata dé géra.

Jisaska bangwa hundi wata di déré xiya
Mat. 26:67-68; Mak 14:65; Jon 18:22-23

63 Jisasré hurundé du di déka bangwa hundi wata di déré xiyaata
64 déka damambu nukwa wurré gitaka di déré wa, “Méni profetna hundi naniré mé wa. Héndé méniré xiya?”
65 Wungi wata di séfélak haraki hundi akwi déka wata di déka xiré husanda.

Jisas Israelna néma duna makambu dé té
Mat. 26:63-66; Mak 14:61-63; Jon 18:19-21

66 Nukwa xalendéka di Israelna getéfana néma du, prisna néma du, xékélelakikwa du wungi yae di hérangwanda rendaka di Jisaska hatikwa du déré hura ya dika. Hura yandaka dé deka makambu té.
67 Téndéka di déré wa, “Méni naniré mé wa. Méni God wasékendén du Krais, o yingafwe?” Wungi wandaka dé diré wa, “Wuni guniré wawut, guni wunika yamba sarékékénguni.
68 Wuni guniré hundi wakwexékéwut, guni wuna hundi hasa yamba wakénguni.
69 Némbuli Duna Nyan dé némafwi hambuk yakwa Godna yika tambambu retandé.”
70 Wungi wandéka di atéfék wa, “Yingi méni we? Méni Godna nyan méni wana?” Wungi wandaka dé wa, “Xéxé. Wu wuni wuni.”
71 Wungi wandéka di wa, “Déka hafu dé haraki hundi wandéka bu xékékwa. Xékétaka nani hurundén jonduka hundi nawulak akwi xékénjoka yamba hurukéme.” Wungi di wa, Jisaska.

23

Jisas Pailatna makambu dé té
Mat. 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Jon 18:28-37

1 Wunde néma du di atéfék raama di Jisasré hura ye di Pailatna makambu taka.
2 Takataka di Jisaska déré angi wa, “Ané du dé haraki sémbutka nana du takwaré wakweta dé diré wa, Romna néma du Sisarka yéwa hwendamboka. Wungi wata dé wa, ‘Wuni néma du wuni re. Wuni God wasékendén du Krais wuni.’ Wungi wandéka nani déré ménika hura ya.”

3 Wungi wandaka dé Pailat Jisasré wakwexéké, “Méni
Judana néma du méni?” Wungi wandéka dé Jisas wa, “Xéxé.
Wamén hundi mwi hundi dé.”
4 Wungi wandéka dé Pailat prisna néma duré akwi,
wumbu téndé séfélak du takwaré akwi dé wa, “Ané dumbu
haraki saraki sémbut nawulak xéhambawuni.”
5 Wungi wandéka di hambukmbu wata di wa, “Dé déka
hundi Judiambu rekwa atéfék du takwaré wandéka di jémba
rehafi yata warenjoka di mawuli ya. Tale Galilimbu hundi
wataka némbuli yae dé naniré wungi wa.”

Jisas Herotna makambu dé té

6 Pailat wun hundi xékétaka dé diré wakwexéké, “Ané du
Galilina du wana?”
7 Wungi wandéka di wa, “Yawundu.” Yawundu nandaka
Pailat dé xékélaki. Herot dé Galilina héfambu rekwa du
takwaka néma du rendéka dé Jisas déka ekombu dé re. Wun
nukwa Herot akwi Jerusalemémbu dé re. Wungi xékélakita
Pailat wandéka di Jisasré hura yi Herotka.
8 Hanja Herot Jisaska hundi xékétaka déré xénjoka dé
mawuli ya. Séfélak bafu re Jisasré xéhafi yandéka wun
nukwa déré hura yandaka dé Herot xéta dé mawuli sawuli
ya. Jisas hanja xéhafi yandén hambuk jémba nak déka
makambu yandéte dé mawuli ya.
9 Mawuli yata dé Jisasré séfélak jonduka wakwexéké.
Wakwexékéndéka Jisas déka hundi nak hasa wahambandé.
10 Buléhafi yandéka di prisna néma du akwi, xékélelakikwa
du akwi wumbu téta di hambukmbu haraki hundi wa, Jisas
hurundén jonduka.
11 Wandaka Jisas Herotna hundi hasa wahafi yandéka dé
Herot déka du wali di Jisasna xiré husandata di Jisaska
bangwa hundi wata dé Herot wandéka di yikafre nukwa wur
hérae Jisasré sandataka di déré wambula hura yi Pailatka.
12 Hanja Pailat Herotna mama dé re. Pailat Herot hu-
rundén jooré xéta yikafre mawuli yata wun nukwa male dé
Herotna nyayika xakundéka dé Herot Pailatna nyayika dé
xaku.

Jisasré xiyae mimbu hatekandate dé Pailat wa
Mat. 27:15-30; Mak 15:6-18; Jon 18:38-19:16

13 Pailat wandéka di prisna néma du akwi, Israelna néma
du akwi séfélak du takwa akwi yae di hérangwandé.
14 Hérangwandéndaka dé diré wa, “Guni ané duré wunika
hura yae guni wa, ‘Dé du takwaré dé haraki hundi wa, di
Romna gavman wali warendate.’ Wungi wanguka wuni
guna makambu téta wuni déré wun jooka wakwexéké.

Wakwexékétaka wuni guniré angi wa. Dé wangun haraki saraki sémbut huruhambandé.
15 Herot akwi wungi male dé wa. Wungi wandéka di déré wambula hura ya wunika. Mé xéké. Dé haraki saraki sémbut huruhafi yandénka nani déré yamba xiyakéme, dé hiyandéte.
16 Wuni wawut wuna du déré baka male xiyandat dé baka yitandé."
17 [Atéfék héki hwari Pasovana hénoo sandaka nukwa dé Romna néma du séndé gembu hwakwa duré nak wandéka dé séndé ge yatakataka dé baka yi.]
18 Pailat wun hundi wandéka di wumbu téndé du takwa di atéfék wanjita di angi wa, "Ané duré hérekitaka méni Barabasré wamét dé séndé ge yatakataka baka yitandé."
19 Hanja wun du Barabas Romna duka hélék yata Jerusalemémbu rekwa du takwaré wandéka di Romna du wali ware. Nak nukwa Barabas du nakré xiyandéka dé hiya. Wungi hurundéka di déré séndé gembu takandaka dé wumbu hwa.
20 Wumbu téndé du takwa wungi wandaka dé Pailat Jisas baka yindéte dé mawuli ya. Mawuli yata dé diré wambula wa, Jisas baka yitendékaka.
21 Wandéka hélék yata di hambukmbu wata di wa, "Déré mimbu mé xiyae hateka. Déré mimbu mé xiyae hateka."
22 Wungi wandaka dé diré wambula wa, "Métaka we? Méta haraki saraki sémbut dé huru? Wuni démbu haraki saraki sémbut xéhambawuni. Xéhafi yawunka nani déré yamba xiyakéme, dé hiyandéte. Wuni wawut wuna du déré baka male xiyandat dé baka yitandé."
23 Wungi wandéka hélék yata di hambukmbu wata di wambula wambula wa, dé wandét di Jisasré xiyae mimbu hatekandate. Wungi wandaka deka hundi dé Pailatna hundiré saréké ngwandénjoka dé huru.
24 Hurundéka dé Pailat yawundu nataka dé déka duré wa, di wunde du takwa wandaka maki hurundate.
25 Wata dé wandéka mawuli yandan du Barabas séndé ge yatakataka gwande dé baka yi. Hanja Barabas du takwaré dé wa, di Romna du wali warendate. Nak nukwa Barabas du nakré xiyandéka dé hiya. Wungi hurundéka di déré séndé gembu takandaka dé wumbu hwa. Pailat Barabas jémba yindéte wataka dé wa, di Jisasré xiyae mimbu hatekandate.

Jisasré di xiyae mimbu hateka
Mat. 27:31-43; Mak 15:20-32; Jon 19:17-24

26 Romna xi warekwa du Jisasré hura yita di xé, Sairin-imbu yandé du déka xi Saimon Jerusalemré wulayinjoka

yandéka. Xéta déré huluke di wa, dé Jisasré xiyae hateka-
tendaka mi yate Jisasna hukémbu yindéte. Wandaka yate dé
di wali yi.

27 Yindaka di séfélak du takwa di Jisasna hukémbu yi. Yita
di takwa nawulak saréfa naata di déka hambukmbu géra.
28 Gérandaka Jisas waleka dé diré wa, “Guni Jerusalemémbu
rekwa takwa, guni wunika gérakénguni. Guni guni hafuka,
guna nyangwalka akwi gératanguni.
29 Mé xéké. Haraki nukwa nawulak yandat du takwa angi
watandi, ‘Nyan hérahafi yakwa takwa, nyangwalka munya
hanja hwehafi yakwa takwa akwi yikafre mawuli yatandi,
nyangwalka hatihafi yandanka.’
30 Wungi wata di némafwi némburé angi watandi, ‘Nan-
imbu mé xakri.’ Wungi wata di yalefu némburé angi
watandi, ‘Naniré mé samétéfi.’ Wungi watandi.
31 Di yikafre miré angina sémbut hurundat, di méta
yatandi, réka yandéka miré?” Wungi dé Jisas wunde takwaré
wa.
32 Haraki saraki sémbut hurundé du yétékré akwi di xi
warekwa du hura yi. Bérré Jisas wali xiyanjoka di hura yi.
33 Hura ye di Anéngambana Afa wandan hafwambu xaku.
Xaakwa wumbu di Jisasré xiyae mimbu hateka. Hatekataka
di wun haraki saraki sémbut hurundén du yétékré akwi xiyae
mi yétékmbu hateka. Nakré di Jisasna yika sakumbu xiyae
hateka. Nakré di déka aki tamba sakumbu xiyae hateka.

34 Jisasré xiyae mimbu hatekandaka dé Jisas wa, “Wuna
yafa, di hurundaka jooka xékélakihambandi. Wungi maki
méni wuniré hurundaka haraki saraki sémbutka sarékéhafi
yata méni diré hasa yamba hwekéméni.” Wungi dé wa.

Jisasré xiyae mimbu hatekataka di reta déka nukwa wur
akwi sanda wur akwi muninjoka di deka xi haaye wurmbu
lakwataka hérae di nak duna xi xé. Xétaka wun du Jisasna
nukwa wur dé héra.
35 Mune hérandaka di du takwa téta di xé. Xéndaka di
Israelna néma du Jisasré wangita haraki hundi wata di wa,
“Dé nak duré dé yikafre huru. Dé naniré yikafre hurundéte
God wasékendén du Krais reta dé dé hafuré métaka yikafre
hurundé.”
36 Wungi wandaka di xi warekwa du akwi déka wangita
haraki hundi wata déka yae nyingi yakwa wain hulingu di
hweta
37 di wa, “Méni Judana néma du reta méni méni hafuré mé
yikafre huru.”

38 Jisasré xiyae hatekandan mi anwarmbu haaye takandan
hundi angi dé: Ané du Judana néma du dé.

39 Jisas wali xiyae mimbu hatekandan du nak dé Jisasré
haraki hundi wata dé wa, “Méni naniré yikafre hurumété
God wasékendén du Krais wana? Méni Krais reta méni méni
hafuré mé yikafre huruta aniré akwi yikafre huru.”
40 Wungi wandéka dé Jisas wali xiyae mimbu hatekandan
nak du wun duré haraki hundi wata dé wa, “Jisas hiyandéte
wandaka maki di ménika akwi wa, méni hiyaméte. Hiy-
atemékaka, métaka méni Godka akwi roohafi ye?
41 Haraki saraki sémbut hurunanka di aniré xiya. Wungi
sékérékétandé. Ané du dé haraki saraki sémbut nawulak
huruhambandé.”
42 Wungi wataka dé wa, “Jisas, méni du takwaka hatinjoka
néma du reta méni wunika wambula mé sarékétaméni.”
43 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Mwi hundi wuni méniré
wa. Ané nukwa male méni wuni wali Godna yikafre
hafwambu retaméni.” Wungi dé Jisas déré wa.

Jisas dé hiya
Mat. 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 20:25-30

44-45 Nukwa dawimbu téndéka dé atéfék héfambu gan
hunyi. Hunye téndéka nukwa xéhambandé. Hukémbu nukwa
tengura nandinjoka yandéka dé tempelmbu lékitakandan
séményi nukwa wur nyéndékmbu léngae dé també yéték xaku.
46 Xakundéka dé Jisas hambukmbu wanjita dé angi wa,
“Wuna yafa, wuna hamwinya ména tambambu wuni take.”
Wungi wataka dé hiya.
47 Hiyandéka dé xi warekwa duna néma du xéta Godna
ximbu harékéta dé wa, “Wun du yikafre sémbut male hu-
rundé du dé. Wu mwi hundi dé.” Wungi dé wa.
48 Wun joo xénjoka yae hérangwanda téndé atéfék du
takwa Jisas hiyandéka xéta némafwimbu saréfa naata di deka
getéfaré wambula yi.
49 Yindaka Jisaska xékélakindé du akwi, takwa nawulak
akwi wungi di afaké maki téta di wun jondu yandéka di xé.
Hanja Jisas Galili yatakataka yandéka di wunde takwa dé
wali di ya.

Jisasna fusa motumbu xandan wekwambu di taka
Mat. 27:57-61, Mak 15:42047; Jon 19:38-42

50-51 Arimateambu yandé du nak déka xi Josep dé re. Déka
getéfa Judana getéfa nak dé. Dé yikafre sémbut male hu-
rukwa du reta, dé God néma du reta du takwaka hatitendéka
nukwaka dé haxé. Dé Israelna néma du nak reta nawulak
néma du wali hérangwanda reta, Jisasré xiyanjoka buléndan
hundika yawundu nahambandé.
52 Wun du dé Pailatka ye dé Jisasna fusa héranjoka wak-
wexéké.

53 Wakwexékéndéka dé yawundu nandéka ye dé Jisasna
fusa lukwa hura gaye dé wama nukwa wurmbu banyitaka
dé motumbu xandan wekwa nakmbu taka. Hanja wun
wekwambu di hiyandé du nakré takahambandi.
54 Gérambu dé Josep Jisasna fusa wekwambu takandéka dé
Judana baka hwa nukwa yanjoka ya.
55 Galilimbu Jisas wali yandé takwa di Josepna hukémbu
ye di xé Jisasna fusa takandénéngala. Takandén hafwa akwi
di jémba xé.
56 Xétaka getéfaré wambula ye di fusambu takanjoka
yikafre yama yakwa joo humbwi.

Baka hwa nukwambu di Moses wandén hambuk hundi
wandén maki di baka hwa.

24

Jisas dé wambula ramé
Mat. 28:1-8; Mak 16:1-8; Jon 20:1-8

1 Baka hwa nukwa yindéka Sande ganémbambu nukwa
xalenjoka yandéka wunde takwa di humbwindan yikafre
yama xaakwa joo hérae hura di yi. Jisasna fusa takandén
hafwaré di yi.
2 Ye di xé wekwambu takatéfindan motu sérmena
takandéka rendéka.
3 Xétaka di wekwaré wulaaye di Néma Du Jisasna fusaré
xéhambandi.
4 Xéhafi yataka wun jooka saré warékéta wumbu téndaka
du yéték bari xaakwa bér di wali té. Bérka nukwa wur wama
male yata dé némafwimbu hanyi.
5 Témbéka di roota di hwati se deka saawi héfambu
taka. Takandaka bér wa, “Métaka we guni hiyandé duna
hafwambu huli rekwa duka hwaké?
6 Dé ambu rehambwe. Dé wambula dé ramé. Dé Galilimbu
guniré wandén hundika mé saréké.
7 Dé angi dé wa, ‘Di Duna Nyan wuniré haraki saraki
sémbut hurukwa duna tambambu takandat di wuniré xiyae
mimbu hatekandat wuni hiyae nukwa hufuk wumbu hwae
wambula ramétawuni.’ Wungi dé wa.”
8 Di bérka hundi xékétaka di wunde takwa Jisas hanja
wandén hundika wambula saréké.
9 Sarékéta di fusa takandan wekwa yatakataka di wambula
ye di Jisasna du tamba yéti man natafa diré wun jooka wa.
Jisasna du takwa nawulakré akwi di wun jooka wa.
10 Jisasna duré wun hundi wandé takwa di Makdalambu
yalé takwa Maria, Joana, Jemsna ayiwa Maria, takwa nawu-
lak akwi.

11 Di wun hundi wandaka di Jisasna du wa, “Wu wangété
duna hundi male di bulé.” Wungi wataka di deka hundi
xékéhambandi.
12 [Xékéhafi yandaka dé Pita raama dé Jisasna fusa taka-
ndan hafwaré fétékéra yi. Ye hwaséleka yasalo dé xé fusa
banyitakandan nukwa wur male rendéka. Xétaka déka geré
wambula ye dé wun jooka saré waréké xéké.]

Jisasna du yéték Emeusré yita bér Jisasré xé

13 Wun nukwa bér hanja Jisas wali yitaka yatakandé
du yéték Emeusré yindaka yambumbu yi. Du Jerusalem
yatakataka wun getéfaré yita afaké maki yitandi (11 kilo-
mita).
14 Bér yita bér xakundan atéfék jonduka bér hafu hundi
bulé.
15 Buléta yimbéka dé Jisas hafu yae dé bér wali yi.
16 Yindéka déré xéta bér déka xékélakihambambér, God déka
saawi bérka damambu fakundénka.
17 Xékélakihafi yambéka dé bérré wa, “Béni yita bulémbéka
hundi méta maki hundi dé?” Wungi wandéka bér Jisas
hiyandénka sarékéta némafwimbu saréfa naata bér té.
18 Téta du nak déka xi Kliopas dé déka hundi hasa wata
dé wa, “Nak téfambu yandé séfélak du takwa Jerusalemémbu
némbuli reta di xékélaki, hurundan jonduka. Méni,
nak téfambu yandé du, méni hafu ande nukwambu
Jerusalemémbu hurundan jonduka méni xékélakihafi ye
wana?”
19 Wun hundi wandéka dé Jisas bérré wakwexéké, “Méta
jondu?” Wungi wandéka bér déré wa, “Nasaretna du Jisasré
di wun jondu huru. Dé wun Godna profet nak reta dé Godna
makambu akwi séfélak du takwana makambu akwi téta dé
yikafre male hambuk jémba yata némafwi hundi wa.
20 Wandéka di prisna néma du akwi, nana néma du akwi
déré di hwe Romna duka, di déré xiyandate. Hwendaka di
déré xiyae mimbu hatekandaka dé hiya.
21 Tale nana mawulimbu angi nani wa, ‘Wun du nani
Israelna du takwa naniré hérae naniré yikafre hurutandé.’
Wungi wambeka di déré xiya. Wun jooka hundi buléta ané
jooka akwi ani bulé. Nanga di Jisasré xiyandaka nukwa
yéték yindéka némbuli nukwa hufuk dé ya.
22 Nak jooka akwi ani hundi bulé. Némbuli nani wali
Jisasna hukémbu yindé takwa nawulak hundi wandaka nani
waréngéné. Ganémbambu di déka fusa takandan hafwaré di
yi.
23 Ye di déka fusaré xéhambandi. Xéhafi yataka wambula
yae di naniré angi akwi wa, ‘Nani ye janji maki enselré
xémbeka bér angi wa, Dé wambula dé ramé. Wungi bér wa.’

24 Wunde takwa yae naniré wungi wandaka di nana du
nawulak yi, Jisasna fusa takandan hafwaré. Ye di wunde
takwa wandan maki xé. Xéta di Jisasré xéhambandi.”
25 Wun hundi wambéka dé Jisas bérré wa, “Béni wangété
du béni. Béna mawuli jémba téhafi yandéka béni profet hanja
wandan hundi nawulak male béni xéké.
26 Wunde du di angi wa, ‘Tale di God wasékendén du
Kraisré haraki hurundat dé hangéli hérae hukémbu dé néma
du reta nukwa hanyikwa maki hanyitandé.’ Wungi wandan
hundi béni xékéhambambéni.”
27 Wungi wataka dé tale Moses hayindén hundimbu
hukémbu atéfék Godna profet hayindan hundimbu akwi dé
bérré Godna nyingambu rendén hundika wakwe, démbu
xakundén jooka.
28 Yambumbu yita bér yitembéka getéfa di xakunjoka ya.
Ye xaakwa dé Jisas nawulak akwi yinjoka dé yi.
29 Yindéka bér déré wa, “Wu gérambu dé. Gan bari
hunyitandé. Méni ani wali retaméni.” Wungi wambéka dé
wulaaye dé bér wali re.
30 Reta hénoo sanjoka reta dé bret hérae dé Godka diména
nataka dé bret fukae dé bérka hwe.
31 Hwendéka bérka dama bari landéka bér déka xékélaki.
Xékélakimbéka dé bari faku. Bér déré xéhambambér.
32 Xéhafi yata bér hafu hundi buléta angi wa, “Ani yam-
bumbu yinaka dé ani wali buléta Godna nyingambu rekwa
hundika aniré wandéka, dé ana mawulimbu ya maki dé
yané. Wu mwi hundi dé.”
33 Wungi wataka bér bari raama Jerusalemré wambula yi.
Ye bér xé Jisasna du tamba yéti manmbu natafa akwi di wali
rendé du takwa wali hérangwanda rendaka.
34 Xémbéka di bérré wa, “Nana Néma Du wambula dé ramé.
Wu mwi hundi dé. Raméndéka Saimon dé déré xé.”
35 Wungi wandaka bér yambumbu yita Jisas bérka
yandénka bér hundi wa. Jisas bér wali reta bret fukandéka
wun nukwa male déka xékélakimbénka akwi bér diré wa.

Jisas déka duka yandéka di déré xé
Mak 16:14; Jon 20:19-25

36 Bér wun hundi wata témbéka dé Jisas hafu yae dé deka
nyéndékmbu té. Téta dé wa, “Guna mawuli nakélak mé téndé.”
37 Wungi wandéka di waréngéna roota di deka
mawulimbu wa, “Wu gambaré nani xé.”
38 Wungi wandaka dé diré wa, “Métaka guni waréngéné?
Métaka guni guna mawulimbu saréké waréké?
39 Wuna man tambaré xéta ramimbu xiyandan mé xé.
Wuniré huruta xéta xékélakitanguni. Ané wuni wuni té.

Wuni gamba yingafwe. Gamba di séfi afa hura téhambandi,
wuni hura téwuka maki.”
40 [Wungi wataka déka man tamba dé diré wakwe, di
ramimbu xiyandan xéndate.]
41 Jisasna du déré xéta di saréké warékéta yikafre mawuli
yata mawuli sawuli yata di deka mawulimbu wa, “Yingi
maki dé? Ané hiyae raméndé du Jisas, o héndé?” Wungi
saréké ndaka dé diré wakwexéké, “Guni ambu hénoo nawulak
guni taka?”
42 Wungi wakwexéké ndéka di tuwa takandan xéri hamwi
déka hwe.
43 Hwendaka dé hérae deka makambu sandéka di xé.
44 Wun xéri hamwi sataka dé diré wa, “Hanja wuni
guni wali reta guniré wuni angi wa, ‘Hanja Moses wunika
hayindéka, Godna profet akwi wunika di hayi. Godna
nyingambu rekwa gwarmbu akwi di wunika hayi. Wunika
hayindan maki hurusé ketandi.’ Wungi wawuka némbuli wun
hundi mwi hundi dé ya.”
45 Wungi wataka dé deka mawuliré yikafre huru, di Godna
nyingambu rekwa hundika jémba xékélakindate.
46 Huruta dé diré wa, “Godna nyingambu ané hundi dé re:
‘God wasékendén du Krais némafwi hangéli hérae hiyatandé.
Hiyae nukwa hufuk wumbu hwataka wambula ramétandé.
47 Raméndét déka du déka ximbu du takwaré watandi, di
hurundan haraki saraki sémbutka hélék ye yatakandat, God
hurundan haraki saraki sémbut yakwanyindéte. Wun hundi
Jerusalemémbu rekwa du takwaré tale wata hukémbu di
atéfék héfambu rekwa du takwaré akwi wun hundi watandi.
48 Guni hafu wun jondu atéfék wundé xéngu. Xétaka wun
jonduka watanguni.
49 Mé xéké. Wuni wuna yafa wasékéréké ndén Hamwinya
gunika hwetawuni. Tale guni Jerusalemémbu déka
haxétanguni. Haxéngut Godna Hamwinya anwarmbu gaye
gunika hambuk hwendét guni wun jonduka watanguni.”

God wandéka dé Jisas Godna getéfaré wari
Apo. 1:3-8

50 Wun hundi wataka dé Jisas diré hura Jerusalem
yatakataka di Betaniré yi. Ye Betanimbu xaakwa dé déka
tamba harékéta dé Godré wakwexéké, dé diré yikafre hu-
rundéte.
51 Dé wakwexékéta téta dé diré yatakandéka dé God déré
déka getéfaré hura wari.
52 Warindéka di yikafre mawuli yata némafwimbu mawuli
sawuli yata di Jerusalemré wambula yi.
53 Ye atéfék nukwa tempelmbu téta di Godna ximbu
haréké.

Jisas Kraiska Jon hayindén hundi

Du nak déka xi Hundi reta wandéka di du takwa re

1 Hanja nyir héfa atéfék jondu xakuhafi yandéka Hundi dé
re. Dé God wali dé re. Dé hafu dé God dé.
2 Hanja talembu Hundi dé God wali re.
3 Rendéka God wandéka dé hafu dé nyir héfa atéfék
jonduré hurataka. Nak joo hafu xakuhambandé. Atéfék
jonduré Hundi male dé hurataka.
4 Dé huli mawuli hwekwa du dé. Wun huli mawuli dé
ya hanyindéka maki du takwana mawulimbu dé hanyi, di
Godka jémba xékélakindate.
5 Wun hanyikwa ya dé halékingambu dé hanyita té.
Halékinga wun hanyikwa yaré yamba yasékunyikéndé.
6 God du nakéka wandéka dé ya. Wun duna xi Jon dé.
7 Dé du takwaré wun hanyikwa yaka hundi wanjoka dé ya.
Du takwa wun hanyikwa ya maki duka jémba sarékéta déka
hundika “Mwi hundi dé” nandate dé Jon wun hundi wa.
8 Dé wun xéréka hanyikwa ya maki duka dé du takwaré
hundi wanjoka ya. Dé wumba hanyikwa ya maki du
yingafwe.
9 Wun hanyikwa ya dé natafa male dé. Dé atéfék du
takwana mawulimbu hanyinjoka dé ané héfaré gaya, di
Godka jémba xékélakindate.
10 Tale wun hundi dé ané héfaré hurataka. Huratakataka
dé ané héfaré gayandéka di ané héfambu rekwa du takwa
déka xékélakihambandi.
11 Déka motéfaré dé gaya. Gayandéka déka getéfana du
takwa déka hundi xékéhafi yata déka hélék di ya.
12 Nawulak di déka hundi jémba xéké. Xékéta di wa, “Dé
nana néma du dé.” Wungi wandaka dé wandéka di Godna
nyangwal di xaku. Déka xina hambukéka jémba sarékékwa
du takwa di Godna nyangwal di xaku.
13 Deka ayiwa yafa dika mawuli yandaka ayiwa diré
hérandaka di Godna nyangwal xaku, wana héfambu rekwa
du nak wandéka di Godna nyangwal xaku wana? Wungi
yingafwe. God hafu wandéka di déka nyangwal di xaku.
14 Hundi du xaakwa dé nana héfaré gaya. Gaye dé nani
wali re. Reta naniré yikafre huruta dé mwi hundi male wa.
Wandéka déré xéta nani wa, “God dé déré déka hambuk hwe.
Hwetaka wandéka dé gaya. Dé hafu dé Godna nyan dé. Du
nak dé hurundén maki yamba hurukéndé.” Wungi nani wa.

15 Jon wun du yandéka xéta dé wa, “Déré mé xé. Hanja
ané duka wuni guniré wa, ‘Wuna hukémbu yatekwa du dé
néma du dé. Wuni baka du wuni tale ya. Wuniré ayiwa
hérahafi yaléka hanja wun du dé re.’ Wungi wuni déka we.”
Jon wungi dé wa.
16 Godna saréfana Hundimbu dé sukweka té. Téndéka
dé Hundi naniré yikafre huru. Hura dé naniré wambula
yikafre huru.
17 Hanja God wandéka dé Moses Godna hambuk hundi dé
du takwaré wa. Hukémbu Godna saréfana Godna mwi hundi
Jisas Kraismbu dé xaku.
18 Du nak Godré xéhafi yata déka jémba xékélakihambandé.
Déka natafa male nyan Jisas dé wali re xétaka dé déka jémba
xékélaki. Xékélake gaye dé naniré yikafre hundi wakwe, déka
yafa Godka. Wakwendéka nani Godka jémba xékélaki.

Guré husandakwa du Jon dé hundi wa
Mat. 3:1-12; Mak 1:2-8; Luk 3:4-20

19 Jon téndéka di Judana néma du di pris nawulak Livaina
duré nawulak wungi wandaka di Jerusalemémbu yae di
Jonka wakwexéké, “Méni héndé?”
20 Wungi wakwexékéndaka dé Jon wa, “Wuni God
wasékendén du Krais yingafwe.” Wungi wata mwi hundi dé
wa. Hundi fakuhambandé.
21 Wandéka di déré wambula wakwexéké, “Méni héndé
méni? Méni elaija wana héndé wana?” Wungi wak-
wexékéndaka dé Jon wa, “Yinga! Wuni elaija yingafwe.”
Wungi wandéka di wambula wa, “Méni nani haxéta témbeka
profet méni?” Wungi wakwexékéndaka dé Jon wa, “Yin-
gafwe.”
22 Wungi wandéka di déré wambula wakwexéké, “Méni
héndé? Du nawulak di naniré wandaka nani ya. Nani
wambula ye diré yingi wakéme? Méni hafuka yingi méni
we?”
23 Wungi wakwexékéndaka dé Jon wa, “Wuni du rehafi
hafwambu téta hundi wakwa du wuni. Wuni du rehafi
hafwambu téta angi wuni we, ‘Néma Du yatendéka yambu
hurutanguni.’ Hanja profet Aisaia wun hundi Godna
nyingambu hayindéka némbuli wuni yae wuni wun hundika
we.” Jon dé wungi wa.
24 Hanja Farisi diré wandaka di ya.
25 Yae di Jonéna hundi xékétaka di déré wakwexéké, “Du
takwa deka haraki saraki mawuli yatakandaka méni Godna
ximbu diré guré husanda. Métaka méni wungi huru? Méni
elaija yingafwe. Méni God wasékendén du Krais yingafwe.
Méni haxéta témbeka profet yingafwe. Méni baka du méni,
métaka méni Godna ximbu diré guré husanda?”

26 Wungi wakwexékéndaka dé Jon wa, “Wuni Godna ximbu
wuni diré guré husande. Ané yikama jémba male dé. Néma
du nak guni wali dé re. Guni déka xékélakihambanguni.
27 Dé wuna hukémbu yatandé. Yae dé hambuk jémba
yatandé. Dé néma du dé. Wuni baka du wuni, yingi maki
nae déka jémba yatawuni? Wuni déka manmbu sandandéka
suna yoo yingi nae lukukéwuni?” Wungi dé wa.
28 Betanimbu reta dé Jon wun hundi bulé. Wun getéfa
jordan xéri angé sakumbu dé té. Wumbu reta dé Godna
ximbu du takwaré guré husanda.

Jisas dé Godna sipsip balina nyan maki dé
Mat. 3:13-17; Mak 1:9-11; Luk 3:21-22

29 Nukwa nak yindéka Jon téta dé xé, Jisas dé rendén
hafwambu yandéka. Yandéka Jon déré xe dé wa, “Guni atéfék
ané duré mé xé. Dé Godna sipsip balina nyan dé. Dé ané
héfambu rekwa du takwana haraki saraki sémbut hérekinjoka
hiyatandé.
30 Hanja wun duka guniré angi wuni wa, ‘Wuna hukémbu
yatekwa du dé néma du dé. Wuni baka du wuni tale ya.
Wuniré ayiwa hérahafi yaléka hanja wun du dé re.’ Wungi
wuni wa.
31 Hanja déka xékélakihambawuni. Némbuli male déka wuni
xékélaki. Déka guniré hundi wata wuni Godna ximbu guniré
guré husanda. Guni israel ané duka xékélakingute wuni
wungi huru.”
32 Jon xéndén jooka wata dé Jisaska angi wa, “Godna
hamwinya nyamwe afwi maki dé Godna getéfambu gaye dé
wun dumbu té.
33 Tale wuni wun duka xékélakihambawuni. Xékélakihafi
yawuka God wuniré dé angi wa, ‘Wuna Hamwinya gaye du
nak wali téndét xe xékélakitaméni. Wun du wandét wuna
Hamwinya du takwana mawulimbu wulayitandé.’
34 Wandén maki wundé xéwu. Xe wuni xékélaki, dé Godna
nyan dé. Wuni xékélake wuni guniré hundi we.” Wungi dé
Jon wa.

Jisas dé du nawulakéka wa, di dé wali yindate
Mat. 4:18-22; Mak 1:16-20; Luk 5:2-11

35 Nak nukwa yindéka dé Jon wambula téndéka déka du
yéték akwi bér dé wali té.
36 Témbéka dé Jon xé, Jisas yindéka. Xe dé wa, “Mé xé. Dé
Godna sipsip balina nyan dé.”
37 Wungi wandéka bér Jisasna hukémbu yi.
38 Yimbéka Jisas waleka dé xé, déka hukémbu yimbéka. Xe
dé bérka wa, “Métaka béni hwaké?” Wungi wakwexékéndéka

bér wa, “Rabai, yén gembu méni re?” (Wun hundi Rabai nana
hundimbu angi di wa, “Godna hundika wakwekwa du.”)
39 Wungi wambéka dé wa, “Mé yae xétambéni.” Wungi
wandéka ye bér xé, dé rendéka ge téndéka. Xétaka wun
nukwa bér dé wali re. Gérambu yandéka bér yihambambér.

40 Bér Jonéna hundi xékétaka bér Jisasna hukémbu yi. Du
nak déka xi Andru dé Saimonéna bandi dé. Saimonéna nak
xi Pita dé.
41 Andru Jisasré yatakataka bari ye dé Saimonka hwaka xe
dé wa, “Ani Mesaiaré wundé xéna.” Wungi dé wa. Wun xi
Mesaia nana hundimbu angi dé: God wasékendén du Krais.

42 Wataka dé Andru Saimonré hura yi Jisaska. Hura
yindéka Jisas Saimonré xe dé wa, “Méni Jonéna nyan Saimon
méni. Hukémbu ménika angi watame, Sifas.” Wungi dé Jisas
wa. Wun xi, Sifas, Grikna hundimbu angi dé, Pita. Nana
hundimbu angi dé, Motu.

Jisas dé Filip bér Natanielré wa, bér dé wali yimbéte

43 Nak nukwa dé Jisas Galiliré yinjoka dé saréké. Saréka
ye Filipré xe dé wa, “Méni wuni wali mé ya.”
44 Filip Betsaidambu dé ya. Betsaida Andru bér Pitana
motéfa akwi dé.
45 Wungi wandéka dé Filip ye dé Natanielka hwaké.
Hwaka xe dé déré wa, “Hanja nana mandéka Moses Godna
profet nawulak akwi di du nakéka Godna nyingambu hayi.
Wun duré wundé xékwa. Wun du Nasaretna du Jisas dé. Dé
josepna nyan dé.”
46 Wungi wandéka dé Nataniel déré wa, “Nasaret haraki
getéfa dé. Yingi maki nae yikafre du Nasaretmbu xale-
tandé?” Wungi wandéka dé Filip wa, “Méni mé yae xé.”
Wungi wandéka dé yi.

47 Nataniel yandéka Jisas xéta dé déka angi wa, “Mé
xé. israelna yikafre du nak andé yae. Yénataka hundi
wahafindé.”
48 Wungi wandéka dé Nataniel wa, “Yingi maki ye méni
wunika xékélaki?” Wungi wakwexékéndéka dé Jisas déré
wa, “Filip ménika wahafi yandéka méni wun hambingal
mi mombu afakémbu reméka wuni xe ménika wundé
xékélakiwu.”
49 Wungi wandéka dé Nataniel wa, “Wakwekwe du, méni
Godna nyan méni. Méni nani israelna néma du méni.”

50 Wungi wandéka dé wa, “Méniré wun mi mombu reméka
xéwunka wuni we. Wawuka némbuli wunika méni jémba
saréké. Hukémbu xéteméka joo yae némbuli xéméka jooré
sarékéngwandétandé.”

51 Wungi wataka dé déré wa, “Mwi hundimbu wuni guniré
we. Hukémbu guni xétanguni, Godna getéfa nafwindét déka
ensel wari gayandat wuni Duna Nyanka.” Wungi dé Jisas wa.

2

Du nak dé takwa héra Kanambu

1 Nukwa yéték yindéka dé du nak takwa héra Kanambu.
Wun getéfa Galilimbu dé té. Jisasna ayiwa takwa hérandéka
xénjoka lé wumbu re.
2 Takwa hératekwa du dé Jisaska hundi taka, Jisas déka du
wali yandate.
3 Yae rendaka hukémbu dé wain hulingu wungi hényi.
Hényindéka lé Jisasna ayiwa déré wa, “Di wain hulingu
yingafwe.”
4 Wungi waléka dé Jisas wa, “Wuna ayiwa, métaka we
nyéni wun jooka wuniré wa. Wuna jémba yatewuka nukwa
wayika yakéndé.”
5 Wungi wandéka lé Jisasna ayiwa jémba yakwa duré wa,
“Guniré hundi wandét, guni déka hundi xékéta guni wandén
maki hurutanguni.” Wungi lé diré wa.
6 Judana du deka hambuk hundi xékéta di man tamba
jémba yakwanyi. Wun gembu rekwa du wungi man tamba
yakwanyindate di motumbu bérandan aki gwongofu wungi
di té. Wun aki némafwi di (100 lita maki di).
7 Jisas dé jémba yakwa duré wa, “Wun akimbu hulingu mé
guni wukasanda.” Wungi wandéka di hulingu wukasandan-
daka dé sukweka té.
8 Sukwekéndéka dé diré wa, “Nawulak mé tuwa hura yi,
hénooka hatikwa duka.” Wungi wandéka di tuwa hura yi.
9 Hura yindaka dé hénooka hatikwa du dé wun hulingu
sakwexé. Wun hulingu dé wain hulingu xaku. Sakwexe wun
wain hulinguka xékélakihafi yandéka di jémba yakwa du di
xékélaki, wun wain hulinguka.
10 Xékélakihafi yata dé hénooka hatikwa du dé takwa
hérandé duré wandéka yandéka dé déré wa, “Atéfék du
yikafre wain hulingu di tale hwe. Hwendaka du séfélak
wain hulingu sandaka hukémbu di haraki wain hulingu hwe.
Méni yikafre wain hulingu fakutaka tale haraki wain hulingu
méni hwe. Hukémbu yikafre wain hulingu hweméka nani
jémba sa. Wun yikafre wain hulingu dé.” Wungi dé wa.
11 Wun nukwa dé Jisas tale hanja xéhafi yandan hambuk
jémba dé ya. Kanambu dé wun hambuk jémba ya. God déka
hambuk hwendéka wun hambukmbu jémba yandéka déka
du di xé. Xe di déka xékélakita di déka du déka jémba sarékéta

di wa, “Wun du Godna nyan dé. Wu mwi hundi dé.” Wungi di wa.
12 Wun hénoo sataka dé Jisas, déka ayiwa, déka bandingu, déka du, wungi di yi kaperneamré. Ye nukwa nawulak di wun getéfambu re.

Godna tempelmbu du nawulak jémba yandaka dé Jisas diré héreki
Mat. 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46

13 Judana némafwi nukwa Pasova xakundéka dé Jisas Jerusalemré yi.
14 Ye dé tempelré wulaaye dé Jisas xé, du nawulak jémba yandaka. Di yéwa héraata di sipsip bali bulmakau bali afwi hwe, di pris xiyae Godka hwendate. Du nawulak di nak téfana yéwa héraata di wun getéfana yéwa dika hwe.
15 Di wungi hurundaka dé Jisas xé. Xétaka hélék yata dé yikama yoo nawulak hérae dé hambuk yoombu léki. Lékitaka hura téta dé wumbu rendé du, sipsip bali, bulmakau bali, atéfékré dé héreki. Hérekita dé yéwa hérandan jambé yanguréka yakita wun yéwa blekéndéka dé xakri.
16 Xakrindéka dé afwi hura téndé duré wa, “Wun afwi sa hura yi. Guni wuna yafana ge jondu hérandaka ge maki hurukénguni.” Wungi dé Jisas wa.
17 Jisas wungi hurundéka di déka du ané Godna nyingambu rekwa hundika di saréké: “God, wuni ména geka wuni némafwimbu mawuli ye. Yawuka wuna mawulimbu ya maki dé yané. Yanéndéka ména ge jémba téndéte hambuk jémba wuni ya.” Wun hundika di saréké.
18 Jisas wungi hurundéka di Judana néma du wun jooré xe di wa, “God ménika hambuk hwendéka méni wungi huru, o yingi maki dé? Méta hanja xéhafi yamben hambuk jémba yamét xe ména hambukéka xékélakitame.”
19 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Guni ané yikafre geré glaréngut nukwa hufuk yindét wuni wambula totawuni.”
20 Wungi wandéka di wa, “Séfélak (46) héki hwari di ané tempel to. Yinga maki ye nukwa hufukmbu wambula totaméni?” Wungi di néma du wa Jisasré.
21 Jisas wungi wata déka séfika dé sataku hundi wa. Tempelka wahambandé.
22 Wataka hukémbu hiyandéka nukwa hufuk yindéka God wandéka dé wambula ramé. Raméndéka di déka du wun nukwa wandén hundika wambula saréké. Sarékéta di Godna nyingambu hanja hayindan hundi akwi Jisas wandén hundika akwi sarékéta di wa, “Wu mwi hundi dé.” Wungi di wa.

Jisas atéfék du takwana mawulika dé xékélaki

23 Wun Pasovana nukwa Jisas Jerusalemémbu dé re. Reta
hanja xéhafi yandan hambuk jémba yandéka di séfélak du
takwa di xé. Xe di wa, “Dé Godna nyan dé.”
24 Wungi wandaka dé Jisas deka mawulika dé xékélaki.
Deka hundi baka hundi dé. Déka jémba sarékéhambandi.
Wungi xékélake dé dé hafuka diré wafuke wahambandé.
25 Dé atéfék du takwana mawulika dé xékélaki. Du nak
déré wakwehambandé, deka mawulika. Dé hafu dé deka
mawulika xékélaki.

3

Jisas Nikodemus wali dé hundi bulé

1 Judana néma du nak dé re. Déka xi Nikodemus dé. Wun
du Farisina du dé.
2 Nak gan wun du Jisaska ye dé déré wa, “Wakwekwa
du, God méniré wandéka méni ya, déka hundika naniré
wakwenjoka. Nani wundé xékélakikwa. Baka du méni yamén
maki hanja xéhafi yamben hambuk jémba yamba yakéndé.
God méni wali téndéka méni wun hambuk jémba ya.”
3 Dé wungi wandéka dé Jisas déré wa, “Mwi hundi wuni
méniré we. Du takwa huli wambula xakuhafi yandat, dé God
néma du reta diré jémba yamba hatikéndé. Hatihafi yandét,
di Godna du takwa yamba rekéndi.”
4 Wungi wandéka dé wakwexéké, “Du takwa gwalefa ye
yingi maki ye di huli wambula xakutandi? Wafewana, di
yikama nyangwal maki re ayiwana biyakombu wulayindat
ayiwa wambula hératalé, o yingi maki dé?”
5 Dé wungi wandéka dé wa, “Mwi hundi wuni méniré
we. Du takwa Godna hémémbu xakunjoka mawuli yata
tale di hulingumbu akwi Godna Hamwinyambu akwi huli
xakutandi. Wungi huruhafi ye di Godna hémémbu yamba
xakuméndi.
6 Séfimbu xakundé joo, wu séfina dé. Godna
Hamwinyambu xakundé joo, wu hamwinyana dé.
7 Wungi wataka dé wambula wa, “Ménika wuni we,
guni huli du takwa xakungute. Wun hundi xéka
waréngénékéméni.
8 Mur séta mawuli yandékangalambu dé yi. Yindéka méni
déka hamré male méni xéké. Xékéta méni xékélakihambaméni.
Yimbu dé ya? Yingiré yitandé? Murka xékélakihafi yaméka
maki, méni Godna Hamwinya yandéka jémbaka yamba
xékélakikéméni. Godna Hamwinya deka mawulimbu
wulayindét di huli du takwa retendakaka yamba
xékélakikéméni.”
9 Wungi wandéka dé wa, “Wun joo yingi maki xakutandé?”

10 Nikodemus wungi wandéka dé wa, “Méni Judana wak-
wekwa du méni. Métaka méni wun jooka xékélakihafi ye?
11 Mwi hundi wuni méniré we. Nani xékélakimben jooka
nani ménika we. Xémben jooka akwi nani hundi we.
Wambeka guni nana hundi xékénjoka hélék guni ye.
12 Wuni ané héfana jonduka ménika wawuka méni wun
jonduka jémba xékéhambaméni. Wuni Godna getéfana
jonduka ménika wawut, yingi maki ye méni wun hundi
xékétaméni?
13 Du natafa male dé Godna getéfaré wari. Tale Duna Nyan
Godna getéfambu re dé ané héfaré gaya. Gayandéka ané
héfana du nak Godna getéfaré warihambandé.

14 “Hanja nana mandékangu du rehafi hafwambu yi-
taka yatakandaka dé Moses bras ainmbu nandan hambwe
nak mimbu haréka dé hateka, di xéta yikafre yandate.
Haréké ndén maki, di Duna Nyanré wungi harékétandi.
15 Haréké ndat di wuniré xéta wunika jémba sarékéta wuna
hundika ‘Mwi hundi dé’ nae di huli mawuli hérae God wali
wungi re wungi re jémba retandi.” Wungi dé Jisas wa.

16 God ané héfambu rekwa du takwaka némafwimbu
mawuli yata dé déka natafa male dunyaré wandéka dé gaya.
God wungi dé wa, du takwa déka nyanka jémba sarékéta huli
mawuli hérae dé wali jémba rendate, wungi re wungi re.
Yamba hiyakéndi.
17 God déka nyanré wandéka dé ané héfaré gaya, du takwa
hurundan haraki saraki sémbut hérekinjoka. Hurundan
haraki saraki sémbut diré hasa hwendéte, God wahambandé.
18 Déka nyanka jémba sarékékwa du takwaré God watandé,
“Guni yikafre du takwa guni. Jémba retanguni.” Wataka dé
déka nyanka jémba sarékéhafi yakwa du takwaré watandé,
“Guni haraki saraki sémbut hurukwa du takwa guni. Wuna
nyanka jémba sarékéhafi yanguka wuni hurungun haraki
saraki sémbut hasa hwetawuni.” God wungi watandé.

19 Jisas yikafre ya maki hanyinjoka dé ané héfaré ya.
Yandéka di du takwa haraki saraki sémbut huruta di
halékingambu renjoka di mawuli ya. Wun yaka hélék yandat,
God diré haraki hundi watandé.
20 Haraki saraki sémbut hurukwa du takwa wun yaka
hélék yata larékwa hafwaré yamba yikéndi. Ya xérékéta
hanyindét, di nawulak du deka hurundan haraki saraki
sémbut xéndamboka hélék yata, di larékwa hafwaré yamba
yikéndi.
21 Mwi hundi xékékwa du takwa wunde du takwa maki
yingafwe. God dika hambuk hwendéka di yikafre jémba ye.
Yata di larékwa hafwaré yindaka di nawulak du hurundan

yikafre jémbaré xé. Xéndaka God dika hambuk hwendéka di xékélaki.

Jisaska dé guré husandakwa du Jon hundi wa

22 Hukémbu Jisas déka du wali di Judiaré yi. Ye wun héfambu reta di Godna ximbu diré guré husanda.
23 Jon akwi dé Ainonmbu téta dé du takwaré guré husanda, séfélak xéri rekwambu. Wun getéfa Salim wali walémbambu dé té. Wun hafwambu séfélak du takwa yandaka dé Godna ximbu diré guré husanda.
24 Wun nukwa néma du Herot Jonré séndé gembu taka-hambandé. Dé baka téta dé jémba ya.
25 Jonéna du di du nak wali waru. Juda deka hambuk hundi xékéta di gu yakéndakaka di waru.
26 Warutaka Jonéna du déka ye di déré wa, “Wakwekwa du, hanja du nak méni wali jordan xéri angé sakumbu dé té. Hanja déka jémbaka méni naniré wa. Wun du yae téta Godna ximbu dé du takwaré guré husandandéka di atéfék du takwa naniré yatakataka di déka yi. Di atéfék déka male yindamboka hélék me ye.”
27 Wungi wandaka dé Jon diré wa, “God du nakéka nak jémba hwehafi yandét, wun du wun jémba yamba yakéndé.
28 Guni hafu wuna hundi xéka wawun hundika guni wa. Tale wuni angi wa, ‘Wuni God wasékendén du Krais yingafwe. God wandéka wuni wun duna yambu hurunjoka wuni tale ya. Dé wuna hukémbu yatandé.’ Wungi wata wuni wun jémba ye, atéfék du takwa wun duna hundi xékéndate.
29 Du nak takwa hési héranjoka mawuli yandét déka nyayika téta xéndét wun du wule takwa hérandét dé wali mawuli sawuli yatandé. Wuni wun takwa héraakwa duna nyayika maki wuni. Séfélak du takwa Jisaska yita déka hundi xékéndaka wuni xéta yikafre mawuli yata mawuli sawuli wuni ye.
30 Déka jémba métaka némafwi yandé, wuna jémba yikama yandé.” Wungi dé Jon wa.
31 Anwarmbu re gayandé du dé atéfék du takwana néma du dé. Ané héfambu rekwa du héfana jonduka male di xékélaki. Anwarmbu gayandé du atéfék jonduka xékélakita dé diré sarékéngwandé.
32 Dé xéndén jonduka akwi xékéndén hundika akwi dé diré wa. Wandéka di déka hundi xékénjoka hélék di ya.
33 Du nak déka hundi xékéta dé wun hundika angi watandé, “God mwi hundi male dé we.” Wungi watandé.
34 God wandéka yandé du dé Godna hundi wa. God déka Hamwinya atéfék dé hwe, wun duka. Hwendéka dé Godna hundi wa.

35 Yafa God déka nyanka dé némafwimbu mawuli ye.
Némafwimbu mawuli yata dé déka atéfék jondu hwe, dé wun
jonduka jémba hatindéte.
36 Godna nyanka jémba sarékékwa du takwa huli mawuli
hérae wungi re wungi re jémba retandi. Déka hundi xékéhafi
yakwa du takwa huli mawuli yamba hérakéndi. Godna
mawuli wi dimbu dé té, wungi té wungi té.

4

Jisas samariana takwa wali dé hundi bulé

1-2 Wun nukwa du nawulak di wa, “Séfélak du takwa di
Jisasna hundi jémba xéké. Xékéndaka dé Jisas Godna ximbu
diré guré husanda. Wungi hurundéka déka jémba guré
husandakwa du Jonéna jémbaré dé sarékéngwandé.” Wungi
wata xékélakihambandi. Jisasna du male di Godna ximbu du
takwaré guré husanda. Jisas diré guré husandahambandé.
Jisasna jémbaka wungi wandaka di Farisi wun hundi xékéta
buléndaka dé Jisas xéké.
3 Xékétaka dé Jisas Judia yatakataka dé Galiliré wambula
yinjoka dé yi.
4 Galiliré yindaka yambu samariana hafwambu dé yi. Jisas
wun yambumbu dé yi.
5 Ye dé samariana getéfa nakmbu xaku. Wun getéfana xi
Sikar dé. Hanja Judana mandéka Jekop dé déka nyan josepka
hafwa nak dé hwe. Sikar wun hafwa walémbambu dé té.
6 Wun hafwambu Jekopna hutungu dé re. Jisas afakémbu
yae wun hutungumbu xakundéka resétonjoka dé wun
hutungumbu re, nukwa dawimbu téndéka.
7-8 Jisas wumbu rendéka di déka du getéfaré yi, hénoo
nawulak héranjoka. Yindaka rendéka lé samariana takwa
hési gu tunjoka ya. Yaléka dé Jisas léré wa, “Hulingu nawulak
mé hura yanyét, sawu.”
9 Wungi wandéka lé samariana takwa déré wa, “Méni
Judana du méni. Wuni samariana takwa wuni. Yingi maki
ye hulingu hwewut sanjoka méni we?” Wungi lé wa, Juda
samaria wali yitaka yatakahafi di.
10 Waléka dé Jisas wa, “Tale wuni nyénika angi wa, ‘Hulingu
nawulak mé hura yanyét, sawu.’ Wungi wawuka nyéni
God hwendén yikafre jooka xékélakita wunika akwi xékélake,
nyéni wunika nak maki hulinguka wakwexékétanyéni. Nyéni
wun hulingu sataka nyéni jémba retanyéni.”
11 Dé wungi wandéka lé déka hundika xékélakihafi yata
lé wa, “Néma du, méni gu tuteméka aki yingafwe. Ané
wekwambu hulingu andélambu dé té. Waméka hulingu
yimbu héra hwetaméni?

12 Nana mandéka Jekop dé nanika ané hutungu hwe.
Déka nyangwal akwi, déka sipsip bali akwi, déka bulmakau
bali akwi, dé akwi di ané hulingumbu sa. Méni Jekopré
sarékéngwandé wana?"
13 Wungi waléka dé Jisas wa, "Atéfék du takwa wun hulingu
sataka hukémbu hulinguka wambula hiyatandi.
14 Di hwetewuka hulingu sataka di hukémbu hulinguka
wambula yamba hiyakéndi. Yingafwe. Hwetewuka hulingu
deka mawulimbu huli hutungungala xakutandé. Xakuta
bleké́ndét, di huli mawuli hérae jémba retandi, wungi re
wungi re."
15 Wungi wandéka lé déré wa, "Yika du, némbuli wunika
wun hulingu mé hwe. Wunika hwemét hukémbu wuni
wambula hulinguka yamba hiyakéwuni. Wambula yae ané
wekwambu hulingu yamba tukéwuni."
16 Wungi waléka dé Jisas angi wa, "Sé ye nyéni nyéna du
hura béni ya."
17 Wungi wandéka lé wa, "Wuni du yingafwe." Wungi
waléka dé wa, "Wu mwi hundi nyéni we.
18 Hanja du natamba wali nyéni re. Némbuli hura tényéka
du nyéna du yingafwe. Nyéna hundi wu mwi hundi dé."
19 Wungi wandéka lé wa, "Néma du, némbuli andé
xékélakiwi. Méni profet nak méni.
20 Wuna mandékangu ané némbumbu wara di Godna
ximbu haréké. Guni Juda guni wa, 'Godna ximbu
harékémbeka hafwa Jerusalemémbu dé té.' Wungi wangut,
yingi Godna ximbu harékékéme?"
21 Lé wungi waléka dé léré wa, "Nyéni wuna hundiré
jémba mé xéké. Nukwa nak yandét, guni Godna ximbu
harékénjoka guni ané némbumbu akwi, Jerusalemémbu akwi
renjoka yamba sarékékénguni.
22 Guni samaria Godka jémba xékélakihafi yata, guni déka
ximbu haréké. Nani Juda Godka xékélakita nani déka ximbu
haréké. Du takwana haraki saraki mawuli hérekitekwa du dé
Judana hémémbu dé xaku.
23 Nukwa nak xakundét Godna ximbu harékékwa du takwa
angi hurutandi. Di nana yafa Godka mwi hundi wata
deka hamwinyambu déka ximbu harékétandi. Wunde du
takwa déka ximbu haréké́ndate dé mawuli ye. Déka ximbu
harékétendaka nukwa andé yae.
24 God dé hamwinya dé. Dé séfi yingafwe. Du takwa Godna
ximbu harékénjoka mawuli yata di mwi hundi naata deka
hamwinyambu déka ximbu harékétandi." Wungi dé wa.
25 Wandéka lé wa, "God wasékendén du Mesaia déka nak
xi Krais yatandé, naniré yikafre hurunjoka. Wungi wuni

xékélaki. Dé yae atéfék hundika naniré wakwetandé.”
26 Wungi waléka dé Jisas léré wa, “Wun du nyéni wali andé
buléndi. Wuni andu.”
27 Jisas wungi wandéka di déka du hénoo hérae hura
di wambula ya. Yae takwa wali buléta téndéka xétaka di
saréké waréké. Sarékéta wahambandi, “Méta héranjoka nyéni
mawuli ye? Métaka méni lé wali hundi bulé?” Wungi
wahambandi.
28-29 Wahafi yandaka lé wule takwa hulingu tuléka aki
yatakataka lé getéfaré wambula yi. Ye lé du takwa nawu-
lakré wa, “Mé yae guni xé, du nakré. Hanja wuniré
xéhambandé. Dé hanja huruwun atéfék jonduka dé wuniré
wa. Dé God wasékendén du Krais wana?”
30 Wungi waléka di getéfa yatakataka di Jisaska ya.
31 Di yambumbu yandaka di Jisasna du déré wa, “Wak-
wekwa du, hénoo mé sa.”
32 Wungi wandaka dé wa, “Wuna hénoo wundé re. Wun
hénooka xékélakihambanguni.”
33 Wungi wandéka di déka du di hafu buléta di wa, “Du nak
déka hénoo bu hwendé wana?”
34 Di wungi wandaka dé diré wa, “Wuna hénoo angi dé.
Wunika wandéka yawun duna hundi xékétawuni. Xékéta
wunika hwendén jémba yaséketawuni. Wun jémba wuna
hénoo dé.
35 Guni hénoo setaka angi guni wa, ‘Hénoo hératembeka
bafu yétiyéti dé re.’ Wanguka wuni guniré we: Némbuli male
hératanguni. Mé guni xé. Yawina hénoo mwi dé té.
36 Némbuli male hénoo séngwaakwa du di jémba yata yéwa
hérae. Di wunde du takwaré séngwandat, wunde du takwa
jémba retandi wungi re wungi re. Séngwandat, God deka
yikafre jémbaka hasa hwendét, tale hénoo sendé du wali
hénoo séngwaakwa du wali mawuli sawuli yatandi.
37 Hanja ané hundi du nak dé wa, ‘Du nak dé hénoo se.
Sendéka nak du dé wun hénoo héra.’ Wandéka némbuli wun
hundi mwi hundi dé ya.
38 Wuni guniré wuni wa, guni jémba yahafi yangun hénoo
hérangute. Hanja du nawulak di wun hénoo sendaka némbuli
guni di wali jémba yatanguni.” Wungi dé Jisas diré wa.
39 samariana takwa lé wun getéfambu rekwa du takwaré
wa, “Wun du hanja huruwun atéfék jonduka dé wuniré wa.”
Wungi waléka di séfélak samariana du takwa di Jisaska jémba
saréké.
40 Sarékéta Jisaska yae di déré wakwexéké, dé di wali
rendéte. Wungi wakwexékéndaka dé di wali nukwa yéték
dé re.
41 Reta di wali hundi buléndéka di séfélak du takwa déka
hundi xékéta di déka jémba saréké.

42 Sarékéta di wule takwaré wa, “Tale nyéna hundi nani
xéké. Xékétaka nani Jisaska jémba saréké. Sarékéta hukémbu
nani Jisasna hundi xéké. Déka hundi xékétaka némbuli
nani xékélaki. Dé ané héfambu rekwa du takwaré satanéna
tambambu hératekwa du dé. Wu mwi hundi dé.” Wungi di
samariana du takwa wa.

Jisas wandéka dé néma duna nyan yikafre ya

43-44 Jisas Samariambu nukwa yéték re nak nukwa dé wa,
“Godna profet nak rendét déka motéfana du takwa déka di
wa, ‘Dé nani maki du dé. Dé néma du yingafwe. Wu baka
du dé.’ Wungi wandaka di nak téfana du takwa déka di wa,
‘Wu néma du dé.’ Wungi di wa.” Jisas wungi wataka dé wun
getéfa yatakataka dé déka motéfa Galiliré yi.
45 Hanja Pasovana hénoo hura sa nukwa di Galilina
du takwa nawulak Jerusalemré yi. Ye di xé Jisas hanja
xéhafi yandan hambuk jémba yandéka. Xétaka deka héfaré
wambula ye re di xé, Jisas deka getéfaré yandéka. Xéta di
déka mawuli yata mawuli sawuli ya. Yata di déka hundi
xéké.
46-47 Dé Galilimbu ye dé Kanambu xaku. Hanja Jisas wun
getéfambu reta wandéka hulingu dé wain hulingu xaku. Jisas
Judia yatakataka Galiliré ye Kanambu xaakwa rendéka dé
néma du nak xéké. Wun néma duna nyan bar hiyaata dé
kaperneamémbu hwa. Hwandéka dé néma du Jisaska ya. Yae
déré dé wa, “Némbuli male wuna nyan hiyatandé. Méni wuni
wali yae wuna nyanré yikafre hurumét, dé yikafre yandé.”
48 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Guni hanja xéhafi yangun
hambuk jémba yawuka xéta guni wunika jémba saréké, o
yingi maki dé?”
49 Wungi wandéka dé néma du wa, “Néma du, bari mé ya.
Yahafi yamét wuna nyan hiyatandé.”
50 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Méni sa yi. Ména nyan
yikafre yatandé.” Wungi wandéka dé Jisasna hundi jémba
xékétaka dé yi.

51 Déka jémba yakwa du yae déré yambumbu xe di wa,
“Ména nyan yikafre wundé yandé.”
52 Wungi wandaka dé diré wakwexéké, “Méta nukwa
dé yikafre ya?” Wakwexékéndéka di wa, “Nalika nukwa
dawimbu téndéka déka bar wungi hényi.”
53 Wungi wandaka dé yafa xékélaki. Nalika Jisas dé wali
hundi buléndén nukwa dé déka nyan yikafre ya. Wungi
xékélakita dé déka hém wali atéfék di Jisaska jémba sarékéta
déka hundika di “Mwi hundi dé” na.

54 Jisas tale Judia yatakataka Galiliré ye wandéka dé wun
nyan yikafre ya. Wungi yata dé Jisas hanja xéhafi yandan
hambuk jémba yambu yéték dé ya.

5

Tukweseke tufwambu dé Jisas du nakéka wandéka dé yikafre ya

1 Hukémbu Judana némafwi hénoo hura sandaka nukwa
xakundéka dé Jisas Jerusalemré wari.
2 Jerusalemna motumbu gindan séndémbu yambu nak dé
té. Wun yambuna xi angi dé, sipsip balina yambu dé. Wun
yambu tékwambu dé xandan gu nak dé re. Wun xandan
gu Hibruna hundimbu angi di wa, Betesda. Wun gumbu
hasafwi ge natamba dé té.
3 Séfélak du takwa di wun gembu re. Dama hiyandé du
takwa, man haraki yandé du takwa, hambuk yahafi du
takwa, wungi di re. [Wun gu gungan yandét xénjoka di re.
4 Hanja nak nukwa nak nukwa Godna ensel nak gaye dé
wun hulingumbu nandindéka dé gu gungan ya. Gu gungan
yandéka xétaka dé guré tale nandindé du dé yikafre ya.]
5 Du nak séfélak (38) héki hwari déka séfi haraki dé té.
6 Dé wun hasafwi gembu hwandéka Jisas déré xe dé
xékélaki, séfélak héki hwari wumbu hwandéka. Wungi
xékélake dé Jisas déré wakwexéké, “Méni yikafre yanjoka
méni mawuli ye?”
7 Wungi wakwexékéndéka dé séfimali haraki yandé du
wa, “Néma du, yingi maki yatawuni? Gu gungan yandéka
wuniré hérae guré husandatekwa du yingafwe. Wuni hafu
nandinjoka yiwuka nak du wuniré tenangéra dé tale nandi.”
8 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Méni sé raama hwamén be
hérae hura yi.”
9 Wungi wandéka dé wun du wambula yikafre ye dé déka
be hérae hura yi.
Wun nukwa baka hwa nukwa dé.
10 Wun du yindéka di Judana néma du yikafre yandé duré
wa, “Baka hwa nukwa dé. Méni baka hwa nukwambu ména
be hura yamba yikéméni.”
11 Wungi wandaka dé diré wa, “Du nak wandéka yikafre
yawuka dé wuniré wa, ‘Ména be hérae hura yitaméni.’
Wungi wandéka wuni hérae hura yi.”
12 Wungi wandéka di wakwexéké, “Ména be hérae hura
yiméte héndé wa?”
13 Wungi wandaka xékélakihambandé. Wun hafwambu
séfélak du takwa téndaka Jisas wundé yindé.

14 Hukémbu dé Jisas déré tempelmbu xé. Xe dé wa, “Mé
xéké. Némbuli méni wundé yikafre yamé. Haraki saraki
sémbut wambula yamba hurukéméni. Wuna hundi xékéhafi
yamét némafwi xakéngali ménika yatandé.”
15 Wungi wandéka wun du ye dé Judana néma duré wa,
“Wunika wandéka yikafre yawun du, wu Jisas dé.”

16 Dé wungi wandéka xékétaka di baka hwa nukwambu
wungi hurundénka di tale Jisasré haraki hundi wata di
haraki hurunjoka saréké.
17 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Wuna yafa atéfék
nukwa dé jémba ye. Yandéka wuni akwi wuni jémba ye.”
18 Wungi dé déka yafa Godka wata dé dé hafu God maki
rendékaka dé wa. Wandéka xékétaka di Judana néma du déré
xiyanjoka di mawuli ya, wun duré baka hwa nukwambu
huréhaléké ndénka akwi God maki rendékaka akwi.

Godna nyan hundi wanjoka dé hambuk héra

19 Di wungi hurundaka dé Jisas diré wa, “Mwi hundimbu
wuni guniré we. Wuna yafa jémba yandéka, wuni déka nyan
xe wun jémba wuni ye. Wuni hafu wuna mawuli yambu
jémba nak yamba yakéwuni. Wuna yafa jémba yandéka maki
wuni akwi yatawuni.
20 Wuna yafa wunika némafwimbu mawuli yata dé déka
jémba wuniré wakwe. Hukémbu wunika wakwetendéka
jémba némbuli yawuka jémbaré sarékéngwandétandé. Wuni
wun huli jémba yawut guni xe waréngéna sarékétanguni,
wun jémbaka.
21 Wuna yafa hiyandé du takwaré wandéka di raama
jémba di re. Wandéka maki wuni mawuli yawuka du
takwaka wawut, di hiyahafi jémba retandi.
22 Wuna yafa némafwi kot xékékwa néma du reta, du takwa
hurundan sémbutka hundi yamba wakéndé. Wun jémba
wunika wundé hwendé. Wuni némafwi kot xékékwa néma
du reta hurundan sémbutka hundi watawuni.
23 Atéfék du takwa wuna yafana ximbu haréké ndaka maki,
wuna ximbu haréké ndate dé wun jémba wunika hwe. Wuna
ximbu haréké hafi yakwa du takwa di wunika wandéka
yawun duna ximbu akwi haréké hambandi.

24 “Mwi hundimbu wuni guniré we. Wuna hundi jémba
xéka wuniré wandéka yawun duka jémba sarékékwa du
takwa atéfék huli mawuli di hérae. Hérae wungi re wungi re
God wali jémba retandi. Hukémbu wuni néma du reta deka
hundi xékéta hurundan haraki saraki sémbutka hundi yamba
wakéwuni. Haraki hafwaré yamba yiké ndi.

25 Mwi hundimbu wuni guniré we. Hiyandé du takwa di
Godna Nyanéna hundi xékétandi. Xékétaka di huli mawuli
hérae jémba retandi. Wun nukwa némbuli andé yae.
26 Yafa God dé du takwaka hamwinya dé hwe, di ané
héfambu rendate. Hwendén maki, dé déka nyanka dé ham-
buk hwe, dé akwi du takwaka huli hamwinya hwendéte.
Hwendét, di huli mawuli hérae jémba retandi, wungi re
wungi re.
27 Déka nyan dé Duna Nyan dé re. Rendénka God déka
hambuk hwe, hukémbu dé kot xékékwa néma du reta, atéfék
du takwa hurundan sémbutka hundi xékéta wandéte.
28 Wun jooka waréngénékénguni. Nak nukwa yandét,
hiyandé du takwa réméndan hwandafumbu hwaata déka
nyanéna hundi xékétandi.
29 Xékétaka ramétandi. Yikafre sémbut hurundé du takwa
raama wungi re wungi re jémba retandi. Haraki saraki
sémbut hurundé du takwa raméndat, God diré hurundan
haraki saraki sémbut hasa hwetandé.” Wungi dé Jisas wa.

Du nawulak di Jisasna jémbaka hundi wa

30 Jisas wungi wataka dé Judana néma duré wambula wa,
“Wuni nak joo wuna mawuli sarékémbu yamba hurukéwuni.
Wuniré wandéka yawun duna hundi xéka wandén maki
wuni du takwa hurundan sémbutka wuni hundi we. Wuna
mawuli sarékémbu wahafi yata déka hundi male wawuka dé
wawun hundi mwi hundi dé.
31 Wuni hafu wuna jémbaka hundi wawut, guni watan-
guni, ‘Déka hundi yénataka hundi dé.’ Wungi wata guni
wunika jémba yamba sarékékénguni.
32 Du nak akwi dé wuna jémbaka hundi wa. Wandéka wuni
xékélaki. Wuna jémbaka wandéka hundi wu mwi hundi dé.
33 Hanja guni nawulak duré wanguka di Jonka ye di
wakwexéké. Wakwexékéndaka dé guniré mwi hundi wa
wunika.
34 Wuni du wunika wandénka sarékéhambawuni.
Sarékéhafi yawuka guni wuna hundika jémba xékéngut
God guniré yikafre hurundéte wuni Jonka wa.
35 Hama ya yanéta hanyindéka di du jémba xé. Jon hama
ya maki xéréka hanyindéka guni déka larékombu reta guni
mawuli sawuli ya.
36 “Jon wunika hundi wandéka wundé xékéngu. Wuna
hambuk jémba déka hundiré dé sarékéngwandé. Wuna yafa
yawute hwendén jémba andé yawi. Wuna jémba wunika dé
wakwe. Nawulak du takwa wuna jémbaré xe di wa, ‘Déka
yafa God wandéka dé ya. Wungi nani xékélaki.’ Wungi di
wa.

37 Wuna yafa wuniré wandéka yawuka dé akwi dé wunika
wa. Guni déka hundi rasi xékéhambanguni. Wu yingafwe.
Guni déka saawi akwi xéhambanguni.
38 God wuniré wandéka wuni ya. Guni wunika jémba
sarékéhafi yanguka déka hundi guna mawulimbu téhambwe.
39 Guni huli mawuli hérae jémba renjoka sarékéta, guni
Godna nyingambu hayindan hundika hwaké. Wun hayin-
dan hundi wunika dé wa.
40 Wunika yae huli mawuli hérae jémba renjoka hélék guni
ye.
41 “Du takwa wuna ximbu haréké́ndate wahambawuni.
42 Guna mawuli wuni xékélaki. Guna mawulimbu Godka
mawuli ya téhambwe.
43 Wuni wuna yafana ximbu wuni ya. Yawuka guni wuna
hundi xékéhafi guni. Nak du yae déka hafu ximbu wandét,
guni déka hundi xékétanguni.
44 Du takwa guna ximbu haréké́ndate guni mawuli ye.
Natafa male God guna ximbu haréké́ndéte hélék guni ye.
Wungi huruta wunika jémba sarékénjoka guni hurufatiké.
45 “Guni angi sarékékénguni, ‘Jisas hurumben haraki saraki
sémbutka Godré hundi watandé.’ Wungi sarékékénguni. Guni
nana mandéka Moseska guni angi wa, ‘Nani Moses wandén
hundi xékéta wandén maki hurungut, dé naniré yikafre
hurutandé.’ Wungi wata guni ané hundi mé xéké. Moses
hurungun haraki saraki sémbutka Godré watandé.
46 Hanja Moses dé hayi wunika. Guni wun hundi
xékéhambanguni. Guni Moses hayindén hundi xékétaka guni
wuna hundi xékétanguni.
47 Guni hayindén hundi xékéhafi yata yingi maki ye wuna
hundi jémba xékétanguni? Wuna hundi jémba xékénjoka guni
hurufatiké.” Wungi dé Jisas Judana néma duré wa.

6

Jisas dé séfélak (5,000) duka hénoo hwe
Mat. 14:13-21; Mak 6:32-44; Luk 9:10-17

1 Wun hundi wataka dé Jisas tukweseke angé sakuré yi.
Wun tukwesekena xi Galili dé. Nak xi taiberius dé.
2 Hanja séfélak du takwa di xé Jisas séfélak hambuk jémba
yandéka. Yandéka di bar hiyaakwa du takwa yikafre ya.
Xétaka di déka hukémbu yi.
3 Jisas déka du wali némbu nakmbu wara di wumbu re.
4 Pasovana nukwa, Judana némafwi hénoo hura sa nukwa
xakundéka di wumbu re.
5 Rendaka dé Jisas xé, séfélak du takwa déka yandaka.
Xétaka dé Filipré wa, “Hénoo yimbu hérae wun du takwaka
hwembet sakéndi?”

6 Filipna mawuli hurukwexénjoka dé wungi wa. Jisas
yatendéka jémbaka dé xékélaki.
7 Jisas wungi wandéka dé Filip déré wa, “Nani séfélak
séfélak yéwa hwetaka bret nawulak hérambet, di wali yamba
sékérékéké ndé. Di nak nak du takwa nyangwal yalefu yalefu
satandi.”
8 Wungi wandéka Jisasna du nak Andru dé wumbu té.
Wun du dé Saimon Pitana bandi dé. Téta dé wa,
9 “Nyan nak andé té. Dé yikama bret natamba xéri hamwi
yéték wungi dé hura té. Wun yikama bret wali yikama xéri
hamwi wali séfélak du takwaré yingi maki hwetame?”
10 Wungi wandéka dé Jisas diré wa, “Wun du takwaré
mé wa renda.” Wun hafwambu séfélak wara dé té. Wungi
wandéka wandaka wara takumbu di re. Séfélak séfélak du
takwa di wumbu re (5000 du maki di).
11 Rendaka dé Jisas wun bret hérae Godka diména nataka
dé du takwaka mune hwendéka di sa. Bret munindén maki
male dé xéri hamwi yéték akwi wungi muni. Mawuli yandan
makimbu dé mune hwe.
12 Mune hwendéka sandaka dé Jisas déka duka wa, “San-
dan també hénoo mé héra, baka rendémboka.”
13 Wungi wandéka di du takwa sandaka rendé bret wasara
tamba atéfék ye man yéték wungi di hérae lakwa.
14 Lakwandaka di du takwa Jisas yandén hambuk jémbaré
xéta di wa, “Profet nak ané héfaré yatandé. Déka nani haxé.
Haxémben du Jisas dé. Wu mwi hundi dé.”
15 Wungi wandaka dé Jisas xékélaki. Di déré huluke
takandat dé deka néma du rendéte di mawuli ya. Wungi
xékélakita wun getéfambu néma du renjoka hélék ye dé dé
hafu némburé wambula wari.

Jisas dé gu takumbu féta yi
Mat. 14:22-33; Mak 6:47-51

16-17 Gérambu yandéka Jisasna du tukwesekeré nandi.
Naande gunjambémbu wara di kaperneamré yinjoka
mawuli ya. Mawuli yandaka Jisas dika yahambandé. Yahafi
yandéka gan hunyindéka di yi.
18 Yindaka némafwi mur yandéka dé gu hambukmbu
raama waré.
19 Waréndéka gunjambé yiléte di gutuwa yi. Wungi gutuwa
afakémbu di yi (6 kilomita maki). Ye di xé Jisas gu takumbu
yandéka. Xéta di roo.
20 Roondaka dé diré wa, “Ané wuni wuni yae. Guni
rookénguni.”
21 Wungi wandéka di yikafre mawuli ye di gunjambéré
xalendéte di mawuli ya. Yandaka dé gunjambéré wari. Wara
rendéka di gunjambémbu ye wun getéfambu bari hari xaku.

Séfélak du takwa di Jisaska hwaké

22 Xitélakéndéka di séfélak du takwa tukweseke angé
sakumbu di té. Téta di hafu angi wa, “Nalika natafa
gunjambé lé re. Reléka Jisasna du wun gunjambémbu wara
di yi. Yindaka Jisas di wali yihambandé. Dé ané hafwambu
dé re.”
23 Wungi wata di Jisaska hwaké. Hwakéfatikéndaka
taiberiusmbu di gunjambé nawulak akwi ya. Yae di nalika
reta bret sandan hafwambu di re. Nalika Jisas bret hérae
Godré wataka dé dika hwe, wun hafwambu.
24 Jisas déka du akwi wun hafwambu rehafi yandaka di du
takwa hwakéfatika, wun gunjambémbu wara di tukweseke
angé sakuré yi, kaperneamré. Jisaska hwaka xénjoka di yi.

Jisas Godna getéfambu gayandé bret maki dé

25 Wunde du takwa ye xaakwa Jisasré xe di déré wak-
wexéké, “Wakwekwa du, méta nukwa méni angiré ya?”
26 Wungi wakwexékéndaka dé Jisas diré wa, “Mwi hundi
wuni guniré we. Bret sanguka guna biya bu yata. Yatandéka
guni wunika hwaké, bret nawulak akwi hwewute. Hambuk
jémba yawuka xéngunka jémba sarékéhambanguni.
27 Guni jémba yata guni yama xe gérékéndé xaakwa
hénooka yamba sarékékénguni. Guni jémba yata nak maki
hénooka sarékétanguni. Wun hénoo wungi retandé. Guni
wun hénoo sataka jémba retanguni, wungi re wungi re. Wun
hénoo Duna Nyan dika hwetandé. Dé wungi hwendéte dé
Yafa God hafu déré waséke.”
28 Wungi wandéka di wa, “Méta maki ye Godna jémba
yakéme?”
29 Wungi wandaka dé wa, “Godna jémba angi dé. Guni God
wandéka yandé duka jémba sarékétanguni. Wungi saréka
guni Godna jémba yatanguni.”
30 Wungi wandéka di wa, “Méta hambuk jémba yamét xe
nani ménika jémba sarékétame? Méta yataméni?
31 Hanja nana mandékangu du rehafi hafwambu yitaka
yatakata di nak maki hénoo sa. Wun hénooka di wa, ‘Mana
dé.’ Hanja rendé du di Godna nyingambu wun hénooka
angi hayi: Dé du takwaka Godna getéfambu gayandé bret
hwendéka di sa. Wungi di hayi.”
32 Di wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Mwi hundi wuni
guniré we. Hanja Moses Godna getéfambu gayandé bret
hwehambandé. Wuna yafa male dé Godna getéfambu
yikafre male gayandé bret hwe.
33 God hwendén bret dé Godna getéfaré yatakataka dé ané
héfaré gaya, du takwaré yikafre hurunjoka. Dé diré yikafre
hurundét di jémba retandi, wungi re wungi re.”

34 Wungi wandéka di Jisasré wa, “Néma Du, nani wun
yikafre bret héranjoka nani mawuli ye. Wungi té wungi té
mé hwe naniré.”
35 Di wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Wuni hafu wuni
huli mawuli hwekwa bret wuni. Guni wunika yae guni
hénooka wambula yamba hiyakénguni. Guni wunika jémba
sarékéta guni hulinguka wambula yamba hiyakénguni.
36 Guni wuni hambuk jémba yawuka xe guni wunika jémba
sarékéhambanguni. Hanja guniré wungi wuni wa.
37 Wuna yafa séfélak du takwa wunika dé hwe. Wunde
du takwa atéfék wuna hundi xékéta wunika yatandi. Yandat
nakré yamba hérekikéwuni.
38 Wuni Godna getéfambu re wuni ané héfaré gaya. Wuna
mawuli sarékémbu jémba yanjoka gayahambawuni. Wuna
yafa wandéka wuni gaya, dé mawuli yandén jémba yanjoka.
39 Wuna yafa wandéka wuni gayawuka déka mawuli ya
angi dé. God wunika hwendén du takwa atéfék wunika
yatandi. Nak yamba fakuténdé. Hukétéfi yatekwa nukwa
wuni diré husaramétawuni. Wungi dé God mawuli ya.
40 Wuna yafana mawuli ya angi dé. Godna nyanré
xe wunika jémba sarékéta wuna hundika ‘Mwi hundi dé’
naakwa atéfék du takwa huli mawuli hérae wungi re wungi
re jémba retandi. Wun hukétéfi nukwa wuni hafu wuni
wunde du takwaré husaramétawuni. Wungika dé wuna yafa
mawuli ye.”

41 Jisas wungi wandéka di Judana néma du wun hundi
xékéta di hélék ya. Jisas dé wa, “Wuni hafu Godna getéfambu
gayandé bret wuni.”
42 Wungi wandéka xékéta hélék di ya. Hélék yata di wa,
“Godna getéfambu gayahambandé. Dé josepna nyan dé.
Déka xi Jisas dé. Déka yafa ayiwaka nani xékélaki. Dé nana
getéfambu rekwa du dé. Dé we, ‘Godna getéfambu wuni gaya.’
Métaka dé wungi wa? Dé yéna dé ye.” Wungi di wa.

43 Wandaka dé Jisas diré wa, “Guni wuna hundika hélék
yata guni hafu wungi bulékénguni.
44 Du takwa deka mawuli yambu wunika yamba yakéndi.
Tale God wasékendét di wunika yatandi. Hukétéfi nuk-
wambu wuni diré husaramétawuni.
45 Hanja Godna profet déka nyingambu di angi hayi: God
atéfék du takwaré déka jémbaka wakwetandé. Wungi di hayi.
Du takwa Godna hundi xékéta déka jémbaka xékélake, wunde
du takwa atéfék wunika yatandi.
46 Du nak yafa Godré xéhambandé. God wali re yandé du
male dé yafa Godré wundé xéndé.

47 “Mwi hundi wuni guniré we. Wunika yae jémba sarékéta
wuna hundika ‘Mwi hundi dé’ naakwa du takwa di huli
mawuli hérae di jémba retandi, wungi re wungi re.
48 Wuni hafu wuni huli mawuli hwekwa bret wuni.
49 Guna mandékangu du rehafi hafwambu yitaka yatakata
di mana se di hiya.
50 Godna getéfambu gayandé bret angi dé. Du takwa wun
bret sataka yamba hiyaké̂ndi.
51 Wuni hafu wuni wungi re Godna getéfambu gayandé
bret wuni. Wuni du takwa huli mawuli hérandate wuni gaya.
Du takwa wun bret sataka di jémba retandi, wungi re wungi
re. Di jémba rendate hwetewuka bret wu wuna séfi dé.”
52 Judana néma du wun hundi xékétaka di hafu waruta di
wa, “Ané yingina hundi dé? Yingi maki ye wun du déka séfi
nanika hwendét satame?”
53 Di wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Mwi hundi wuni
guniré we. Guni Duna Nyanéna séfi wali déka nyéki wali
sahafi ye, guni hiyandé du takwa maki retanguni.
54 Du takwa wuna séfi wali wuna nyéki wali sataka di huli
mawuli hérae jémba retandi, wungi re wungi re. Hukémbu
hiyandat hukétéfi nukwambu wuni diré husaramétawuni.
55 Wuna séfi wu yikafre hénoo dé. Wuna nyéki akwi wu
yikafre hulingu dé. Wu mwi hundi dé.
56 Wuna séfi wali wuna nyéki wali sakwa du takwa di wuni
wali retandi. Rendat wuni deka mawulimbu tétawuni.
57 Wuna wungi re Yafa God wandéka wuni gaya.
Gayawuka déka hambuk hwendéka wuni jémba re. Rewuka
maki, wuna séfi sakwa du takwaka wuna hambuk hwewut,
di jémba retandi, wungi re wungi re.
58 Godna getéfambu gayandé bret dé mandékangu hanja
sandan bret maki yingafwe. Di wun bret se di hiya.
Du takwa Godna getéfambu gayandé bret sataka di jémba
retandi, wungi re wungi re.”
59 Wungi dé Jisas wa, Godna hundi buléndaka gembu.
Wungi wata dé kaperneamémbu dé du takwaré wakwe.

Jisas hundi dé wa wungi re wungi re retendakaka

60 Jisasna du séfélak déka hundi xékéta di wa, “Jisas
wandéka hundi wu xak hundi dé. Héndé xékéte, déka
hundi?”
61 Wungi wandaka dé Jisas deka mawuli xékélakita dé
wakwexéké, “Wuna hundi guna mawuliré haraki dé huru
wana?
62 Wuni anwarmbu wuni gaya. Wambula waréwut, guni
xe yingi sarékékénguni?
63 Godna Hamwinya hafu huli mawuli hwendét, du takwa
huli mawuli hérae di jémba retandi, wungi re wungi re. Taku

séfina joo guniré yikafre yamba hurukéndé. Gunika wawun
hundi wu Hamwinyana hundi dé, huli mawuli hwetekwa
hundi dé.
64 Guni wali tékwa du nawulak wuna hundika jémba
xékéhambandi." Wungi dé Jisas wa. Déka jémba sarékéhafi
yakwa duka dé xékélaki. Déré mama duka hwetekwa duka
akwi dé xékélaki. Xékélakita dé wungi wa.
65 Wungi wataka dé angi wa, "Tale wuni guniré wa, 'Du
takwa deka mawuli yambu wunika yamba yakéndi. Tale God
wasékendét di wunika yatandi.' Guni nawulak wunika jémba
sarékéhafi yanguka wuni tale wungi wa."
66 Wungi wandéka di déka du séfélak déré yatakataka di yi.
Dé wali wambula yihambandi.
67 Yihafi yandaka di déka du tamba atéfék ye man yéték di
wumbu té. Téndaka dé Jisas diré wa, "Guni yingi maki dé?
Guni akwi wuniré yatakataka yitanguni, o yingafwe?"
68 Wungi wakwexékéndéka dé Saimon Pita wa, "Néma Du,
méniré yatakataka héndéka yikéme? Méni hafu méni naniré
yikafre hundi wa, nani huli mawuli hérae jémba rembete.
69 Ménika nani jémba saréké. Nani xékélaki. Méni God
wasékendén yikafre du méni."
70 Wungi wandéka dé Jisas diré wa, "Wuni hafu wuni
tamba atéfék ye man yéték du guniré wuni waséke.
Wasékewuka guna be nak satanéna du dé."
71 Wungi wandén dé Saimon Iskariotna nyan Judaska dé
wa. Judas dé déka du nak dé. Hukémbu dé Jisasré déka
mama duka hwetandé. Judas wungi hurutendékaka dé Jisas
wa.

7

Jisasna bandingu déka jémba sarékéhambandi

1 Judana néma du Judiambu reta di Jisasré xiyanjoka di
huru. Wungi hurundaka deka héfambu yihambandé. Yihafi
ye dé Galilimbu yitaka yatakata dé déka jémba ya.
2 Judana némafwi hénoo sa nukwa nak walémba dé. Wun
nukwa Judana du takwa di deka ge yatakataka yikafre
mawuli yata Jerusalemré ye boro yakitaka di re.
3 Wun nukwa di Jisasna bandingu déré angi wa, "Ané héfa
yatakataka méni Judiaré yitaméni. Wun héfaré yimét di ména
hundi xékénjoka mawuli yata wumbu rekwa du takwa di
yateméka jémba xétandi.
4 Méni du takwana makambu néma du renjoka mawuli
yata, méni ye faakwa jémba yamba yakéméni. Méni wun
jémba yawu nae sé ye hwiya hafwambu téta jémba yamét
bu du takwa atéfék xénda."

5 Jisasna bandingu déka sarékéhafi yata di wungi wa.

6 Wandaka dé Jisas diré wa, “Atéfék nukwa guni Judiaré
yinjoka mawuli yata yitanguni. Wuni yitewuka nukwa
wayika yakéndé.
7 Ané héfana du takwa gunika yamba mama wakéndi.
Wuni dika wuni wa, ‘Guni haraki saraki sémbut guni huru.’
Wungi wawukaka di wunika mama we.
8 Guni hafu wun némafwi hénoo sa nukwaka sa guni
yi. Wuni yamba yikéwuni. Wuni yitewuka nukwa wayika
xakukéndé.”
9 Jisas wungi wataka dé Galilimbu re.

Jisas dé yi Jerusalemré

10 Jisasna bandingu némafwi hénoo sa nukwaka xénjoka
Jerusalemré yindaka hukémbu dé Jisas yi. Jisas faakwa
yindéka du takwa nawulak déré xéhambandi. Dé duna
makambu yihambandé.
11 Némafwi hénoo sa nukwa yandéka di Judana néma du
Jisaska hwakéta di wa, “Wun du yimbu dé re?”
12 Wungi wandaka di du takwa di hafu buléta di angi
wa. Nawulak di wa, “Dé yikafre du dé.” Wungi wandaka
nawulak di wa, “Yingafwe. Dé du takwaka yéna yakwa du
dé.”
13 Wungi wata Judana néma du xékéndamboka hélék yata
némafwimbu buléhambandi.
14 Hénoo sata rendaka dé Jisas tempelré wulaaye dé du
takwaré Godna jémbaka wakwe.
15 Wakwendéka di Judana néma du saréké warékéta di wa,
“Wun du dé xékélelakikwa du wandaka maki dé wa. Yingi
maki ye dé wungi wa? Nana du déré wakwehambandi.”
16 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Guniré wakwewuka
hundi wuna hundi yingafwe. Wakwewun hundi wuniré
wandéka yawun du Godna hundi dé.
17 Guni déka hundi xéka wandén maki hurunjoka mawuli
ye wakwewun hundika jémba xékélakitanguni. Wuna mawuli
sarékémbu wuni wakwe wana, Godna hundi wuni wakwe
wana? Wungi xékélakitanguni.
18 Nawulak du deka ximbu haréké̂ndate mawuli yata di du
nawulakéka deka mawuli sarékémbu hundi wa. Wuni wungi
wahambawuni. Wuna yafa God wandéka wuni ya. Nawulak
du Godna ximbu haréké̂ndate mawuli yata wuni God mawuli
yandéka maki wuni hundi we. Guni wuna hundi xékéta
xékélakitanguni. Mwi hundi male wuni we. Haraki sémbut
nawulak wunimbu téhambwe.

19 “Hanja Moses dé gunika hambuk hundi hwe. Hwendéka
guni wun hambuk hundi xékéhambanguni. Métaka guni
wuniré xiyanjoka huru?”
20 Wungi wandéka di wa, “Haraki hamwinya ména
mawulimbu dé té. Héndé méniré xiyanda hiyate?”
21 Wungi wandaka dé Jisas wa, “Baka hwa nukwa hambuk
jémba nak yawuka guni waréngéna guni saré waréké.
22 Hanja Moses dé dunyana séfi séké ngute dé gunika
wakwe. Wakwendéka xéka guni baka hwa nukwambu
dunyana séfi séké. Wun jooka Moses tale wakwehambandé.
Nana mandékangu di wun jooka tale wakwe.
23 Guni Mosesna hundi jémba xéka guni baka hwa nuk-
wambu dunyana séfi séké. Wungi sékéta métaka guni wunika
biya mawuli wi, baka hwa nukwambu duré huréhalékéwuka.
24 Guni taku damambu xénguka jooka wakénguni. Guni
yikafre sémbutka sarékéta guni huruwun jooka wa.” Wungi
dé Jisas wa.

Nawulak di wa, “Jisas héndé?”

25 Jerusalemémbu rekwa du takwa nawulak di wa, “Ané
duré mé xé. Xiyatendaka du dé.
26 Dé atéfék duna makambu téta dé hundi wa. Wandéka
néma du déré hundi nak wahambandi. Dé God wasékendén
du Kraiska di xékélaki wana?
27 Nani wun duna motéfaka nani xékélaki. Naniré yikafre
hurundéte God wasékendén du Krais xakundét, nani déka
motéfaka yamba xékélakikéme.” Wungi di wa.
28 Wandaka dé Jisas tempelmbu téta dé du takwaré hundi
wa. Wata dé wa, “Guni wunika xékélakita wuna yawun téfaka
guni xékélaki. Wuna mawuli yambu yahambawuni. Wuna
yafa wandéka wuni ya. Déka sémbut yikafre dé. Guni déka
xékélakihambanguni.
29 Wuni hafu wuni déka xékélaki. Wuni dé wali rewuka dé
wandéka wuni ya.”
30 Wungi wandéka di déré huluke hura yinjoka di huru.
Hura déré hulukihambandi. Métaka we? Déka hiyatendéka
nukwa wayika yakéndé.
31 Hurundaka séfélak du takwa déka jémba sarékéta
di wa, “God wasékendén du Krais hanja xéhafi yamben
hambuk jémba yandét, ané du yandéka jémbaré yamba
saréké ngwandékéndé. Ané du God wasékendén du Krais dé.
Wungi nani xékélaki.” Wungi di wa.

Gélindu nawulakré wandaka di Jisasré hurunjoka yi

32 Jisaska wun hundi buléndaka di Farisi xéké. Xékétaka di
prisna néma du wali gélinduré wandaka di yi, Jisasré huluke
séndé gembu takanjoka.

33 Ye xakundaka dé Jisas wa, “Wuni nawulak nukwa re
wuniré wandéka gayawun duka wambula yitawuni.
34 Yiwut guni wunika hwaka hwakéfatikétanguni.
Hwakéfatika guni rewuka hafwaré yamba yakénguni.”
35 Wungi wandéka di Judana néma du di hafu buléta di
wa, “Dé yingiré yindét nani déka hwakéfatikétame? Grikna
héfambu rekwa Judana du takwaka ye Grikna du takwaré
déka jémbaka wakwetandé wana?
36 Dé angi dé wa, ‘Guni wunika hwaka hwakéfatikétanguni.
Guni wuni rewuka hafwaré yamba yakénguni.’ Ané hundina
mo hundi yingi dé?” Wungi di di hafu wa.

Jisas huli mawuli hwekwa hulinguka dé wa

37 Némafwi hénoo sa nukwana hukétéfi nukwa yandéka di
séfélak du takwa re. Rendaka dé Jisas téta hambukmbu wa,
“Guni hulinguka hiyae wunika mé yae hulingu sa.
38 Guni wunika jémba saréké̂ngut guna mawulimbu huli
mawuli hwekwa hulingu xaakwa sukweka blekétandé. Wun
jooka hanja di hayi, Godna nyingambu.” Wungi dé Jisas wa.
39 Dé wungi wandén dé Godna Hamwinya déka jémba
sarékékwa du takwana mawulimbu wulaaye tétendékaka dé
Jisas wa. Jisas wungi wandén nukwa dé Godna getéfaré
wambula yihafi yandéka Godna Hamwinya gayahambandé.

Du takwa watémbéra di hafu hafu re

40 Du takwa nawulak wun hundi xékétaka di wa, “Wu mwi
hundi dé. Dé haxémbeka profet dé.”
41 Wungi wandaka nawulak di wa, “Yinga. Dé God
wasékendén du Krais dé.” Wungi wandaka nawulak di wa,
“Yinga. Wun du Galilimbu dé ya. God wasékendén du Krais
Galilimbu yamba yakéndé.
42 Hanja Godna nyingambu déka angi di hayi: God
wasékendén du Krais Devitna hémémbu xakutandé. Dé hanja
Devit rendén getéfa Betlehemémbu xakutandé. Wungi di
hayi.” Wungi di wa.
43 Wun hundi xékétaka watémbéra di hafu hafu re.
44 Reta di nawulak Jisasré hura séndé gembu takanjoka di
mawuli ya. Mawuli yata déré huruhambandi.

Judana néma du Jisaska saréké̂hambandi

45 Wungi hurundaka di gélindu di Farisi, prisna néma duka
wambula yi. Yindaka di diré wakwexéké, “Métaka we guni
déré hura yahafi ye?”
46 Wakwexéké̂ndaka di gélindu wa, “Hanja du nak dé
buléndékangala hundi buléhambandé.”
47 Wungi wandaka di Farisi wa, “Yingi maki dé gunika
akwi yéna ye?

48 Nana néma du akwi nani Farisi akwi nani atéfék déka
sarékéhambame.
49 Nana hambuk hundika xékélakihafi du takwa male di
déka hundi xéké. Hukémbu God wandét di haraki hafwaré
yitandi.” Wungi di Farisi wa.

50 Nikodemus akwi dé Farisi dé, hanja Jisaska yindé du dé.
Nikodemus deka hundi xékétaka dé wa,
51 “Nana hambuk hundi xékéta angi nani huru. Duna
hundi xékéta hurundén haraki saraki sémbutka akwi
xékétaka néma du watandé, ‘Wu haraki sémbut hurukwa du
dé. Hurundén haraki sémbut déré hasa hwetame.’ Wungi
watandé. Tale dé wun duna hundi xékétandé. Xékétaka
déré haraki hundi watandé. Déré baka haraki hundi yamba
wakéndé. Wun du wandén maki, nani Jisaska baka haraki
hundi yamba wakéme. Tale déka hundi xékétame.”
52 Wungi wandéka di déré haraki hundi wata di wa,
“Méni akwi Galilina méni? Godna nyingambu mé jémba xe
xékélakitaméni. Godna profet Galilimbu yamba xakukéndé.”
Wungi di wa.
53 Wun hundi wataka di deka geré yi.

8

Takwa hési lé nak du wali haraki saraki sémbut huru

1 Yindaka dé Jisas Oliv némburé wari.

2 Wara re ganémbambu dé naande ye tempelré wambula
yi. Yindéka di atéfék du takwa déka ya. Yandaka re dé diré
Godka wakwe.
3 Wakwendéka di xékélelakikwa du akwi Farisi akwi di
takwa hésiré hura ya. Wule takwa lé nak du wali haraki
sémbut huruléka di xé. Hura yae di wandaka lé nyéndékmbu
té.
4 Téléka di Jisaska angi wa, “Wakwekwa du, ale takwa lé
nak du wali haraki sémbut huruta hwaléka me xé.
5 Hanja Moses Godna nyingambu wungi hurukwa tak-
waka dé angi hayi, ‘Wungi hurukwa takwaré motumbu
naake xiyatanguni. Xiyangut hiyatalé.’ Wungi dé Moses
hayi. Méni yingi méni we, wule takwaka?”
6 Di Jisaska hurukwexénjoka di wungi wa. Tale di hafu
di angi wa, “Nani Jisaska wun jooka wakwexékémbet dé
naniré haraki hundi hasa wandét, nani déré duna makambu
takatame.” Di Jisaska wungi wandaka dé Jisas wandé dae dé
déka sékétambambu héfambu hayi.

7 Hayindéka wumbu téta wambula wakwexékéndaka Jisas
raama dé diré wa, “Ambu tékwa du nak hanja haraki saraki
sémbut huruhafi ye mé tale naki motu léka.”
8 Wungi wataka wambula wandé dae dé héfambu hayi.

9 Wungi hayita rendéka déka hundi xékétaka di nak nak
wun hafwa yatakataka di yi. Gwalefa du tale yindaka
di wayikana du deka hukémbu yi. Yindaka dé Jisas hafu
rendéka lé wule takwa wumbu té.
10 Jisas raama téta dé wule takwaré wa, “Nyénawa, wunde
du yindu? Nyénika haraki hundi watekwa du ambu
téhambwe, yingafwe?”
11 Wungi wandéka lé wa, “Néma du, wunika haraki hundi
watekwa du nak yingafwe.” Wungi waléka dé wa, “Wuni
akwi haraki hundi nyénika yamba wakéwuni. Nyéni sé ye
wambula haraki sémbut hurukényéni.” Wungi wandéka lé
wungi yi.

Jisas ané héfambu hanyikwa ya maki dé

12 Jisas tempelmbu téta dé du takwaka wambula wa, “Wuni
hafu wuni ané héfambu hanyikwa ya wuni. Du wuna
hukémbu ye halékingambu yamba yikéndé. Yingafwe. Dé
hanyikwa huli mawuli hératandé.”
13 Wungi wandéka di Farisi wa, “Méni hafu ménika méni
we. Waméka nani ména hundi yamba xékékéme.”
14 Wungi wandaka dé Jisas wa, “Wuni hafu wunika
wawuka wuna hundi mwi hundi male dé. Métaka we?
Wuni yawun hafwaka akwi yitewuka hafwaka akwi wuni
xékélaki. Guni yawun hafwaka akwi yitewuka hafwaka akwi
xékélakihambanguni.
15 Guni taku séfimbu huruwuka jooka xétaka guni haraki
hundi we. Némbuli wuni du takwana hurundan sémbutka
haraki hundi wahambwe.
16 Wuni hafu jémba yahambawuni. Wunika wandéka
yawun yafa dé wuni wali jémba dé ya. Yanaka wuni du
takwana hurundan sémbutka wata wuni mwi hundi male
watawuni.
17 Guna hambuk hundimbu angi dé hayi: Du yéték natafa
hundi male wambét, wumbére duna hundi wu mwi hundi
dé.
18 Wuni hafu wuna sémbutka wuni we. Wuna yafa wuniré
wandéka yawuka dé akwi wuna sémbutka dé we. Ana hundi
nata maki dé.”
19 Dé wungi wandéka di wa, “Ména yafa yimbu dé re?”
Wungi wandaka dé wa, “Guni wunika akwi wuna yafaka
akwi xékélakihambanguni. Guni wunika xékélake wu wuna
yafaka akwi xékélakitanguni.”
20 Jisas wun hundi dé diré wa tempelmbu. Yéwa takandaka
hafwambu téta dé diré wun hundi wa. Wandéka di déré
huluke hura yihambandi, dé hiyatendéka nukwa wayika
yakéndé.

Jisas diré dé wa, “Guni yitewuka getéfaré yamba yikénguni”

21 Jisas diré dé wambula wa, “Wuni yitawuni. Yiwut guni
wunika hwakéfatikétanguni. Hwakéfatika hiyangut hurungun
haraki saraki sémbut wungi tétandé. Guni yitewuka getéfaré
yamba yikénguni.”
22 Wungi wandéka di Judana néma du wa, “Métaka dé angi
we, nani dé yitendéka getéfaré yamba yikéme. Dé dé hafuré
xiyae hiyanjoka dé wungi wa, o yingi maki dé?”
23 Di wungi wandaka dé wa, “Guni andélana guni. Wuni
anwarna wuni. Guni ané héfana du guni. Wuni ané héfana
du yingafwe.
24 Guni wungi renguka wuni gunika angi wuni we, ‘Guni
hiyangut hurungun haraki saraki sémbut wungi tétandé.’
Wuni hafu wuni wungi té. Guni wunika jémba sarékéhafi
ye hiyangut, hurungun haraki saraki sémbut wungi tétandé.”
25 Wungi wandéka di wa, “Méni héndé?” Di wungi wak-
wexékéndaka dé Jisas wa, “Hanja wuni guniré wundé wawu.
26 Wuni guna hurungun sémbutka séfélak hundi hali wawu.
Wunika wandéka yawun duna hundi male watawuni. Déka
hundi mwi hundi dé. Déka hundi xékéta wuni ané héfambu
rekwa du takwaka we.”
27 Wungi wandéka di déka yafaka wandénka
xékélakihambandi.
28 Xékélakihafi yandaka dé Jisas wa, “Hukémbu Duna
Nyanré harékétaka guni wunika xékélakitanguni. Wuni hafu
wuni wungi té. Wuna mawuli sarékémbu joo nak yaham-
bawuni. Wuna yafa wun jonduka wuniré wakwendéka
wuni wakwendén jonduka male wuni we. Wungi akwi
xékélakitanguni.
29 Wuna yafa wunika wandéka yawuka dé wuni wali dé
té. Wuni déka mawuli yandékangalambu male huruwuka dé
wuniré yatakahambandé. Wuni hafu rehambawuni.”
30 Wungi wandéka di séfélak du takwa déka jémba sarékéta
déka hundika “Mwi hundi dé” di na.

Mwi hundi xékéta jémba retandi

31 Wungi sarékéndaka dé Jisas wun jémba sarékékwa Ju-
dana du takwaka wa, “Guni wuna hundi xékéta wawun maki
huruta guni wuna du takwa guni. Wu mwi hundi dé.
32 Wuna du reta guni mwi hundika xékélakitanguni.
Xékélakita guni nak duka baka jémba yakwa du maki yamba
rekénguni. Guni jémba retanguni.”
33 Wungi wandéka di déré wa, “Nani Abrahamna mandéka
me. Hanja nani nak duka baka jémba yahambame. Nani
jémba me re. Méni angi méni we, ‘Guni nak duka baka jémba
yakwa du maki yamba rekénguni. Guni jémba retanguni.’
Métaka méni wungi we?”

34 Di wungi wandaka dé Jisas wa, “Mwi hundi wuni guniré
we. Du takwa di haraki saraki sémbut huru. Wungi huruta di
haraki saraki sémbutna ekombu reta di wun sémbutna jémba
yakwa du di re.
35 Wunde jémba yakwa du takwa di yafana gembu wungi
re wungi re rehafindi. Déka nyan male wungi re wungi re
dé re, déka gembu.
36 Wun nyan baka jémba yingute wandét, guni jémba
yitanguni. Wu mwi hundi dé.
37 Wuni xékélaki. Guni Abrahamna mandéka guni. Wungi
renguka wuna hundi guna mawulimbu téhambwe. Téhafi
yandéka guni wuniré xiyanjoka guni huru.
38 Wuni wuna yafa wali reta xéwun jonduka wuni guniré
we. Wawuka guni guna yafana hundi male guni xéké.”
Wungi dé Jisas wa.

39 Jisas wungi wandéka di wa, “Nana yafa Abraham dé.”
Wungi wandaka dé Jisas wa, “Guni Abrahamna mandéka
guni. Wu mwi hundi dé. Métaka guni hurundén sémbut
huruhafi ye?
40 God wunika mwi hundi wandéka xéka wuni gunika wun
hundi wa. Wawuka némbuli wuniré xiyanjoka guni huru.
Abraham wungi huruhambandé.
41 Guni guna yafa hurundén maki male guni huru.”

Dé wungi wandéka di wa, “Nana ayiwa yambumbu te
naniré hérahambalé. Nana yafa natafa male dé God dé.”
42 Wungi wandaka dé Jisas wa, “Wuni God wali re wuni
gaya. Wuna mawuli sarékémbu gayahambawuni. God
wandéka wuni gaya. God guna yafa xe, guni wunika
némafwimbu mawuli yatanguni.
43 Métaka we guni wuna hundika xékélakihafi ye? Guni
wuna hundi xékénjoka yamba hali xékéngu.
44 Guni satanéna nyangwal guni. Wungi reta guni guna
yafana mawuli yandéka makimbu guni jémba ye. Hanja
akwi némbuli akwi dé du takwaré xiyandéka di hiya. Wungi
yata mwi hundi xékéhambandé. Dé yénataka hundi male dé
wa. Yénataka hundi wu déka hundi dé. Dé yénataka hundina
yafa dé.
45 Guni déka nyangwal renguka wuni mwi hundi male
wawuka guni wuna hundika hélék yata wuna hundika jémba
sarékéhambanguni.
46 Wuni haraki saraki sémbut huruhambawuni. Huruwun
haraki saraki sémbutka guna du nak wunika haraki hundi
wanjoka dé hurufatiké. Wuni mwi hundi wawuka métaka
guni wuna hundi xékéhafi ye?

47 Godna nyangwal atéfék di déka hundi xéké. Guni Godna
nyangwal yingafwe. Wungi reta guni déka hundi jémba
xékéhambanguni.” Wungi dé Jisas wa.

Hanja Abraham rehafi yandéka Jisas dé re

48 Wandéka di Judana néma du Jisasré haraki hundi wata
di wa, “Nani angi wa, ‘Méni samariana du méni. Haraki
hamwinya ména mawulimbu dé té.’ Némbuli nani xékélaki
wambeka hundi wu mwi hundi dé.”
49 Wungi wandaka dé Jisas wa, “Wunimbu haraki
hamwinya téhambwe. Wuni wuna yafana ximbu
harékéwuka guni wuna ximbu harékéhambanguni.
50 Wuni wuna ximbu harékénjoka hélék wuni ye. Nak dé
wuna ximbu harékénjoka dé wuna sémbutka xéta watandé.
51 Mwi hundi wuni guniré we. Wuna hundi jémba xékékwa
du takwa yamba hiyakéndi.”
52 Dé wungi wandéka di néma du wa, “Ména mawulimbu
haraki hamwinya dé té. Némbuli wungi nani xékélaki.
Abraham wundé hiyandé. Hiyandéka Godna profet akwi
wundé hiyanda. Hiyandaka méni angi méni we, ‘Wuna
hundi jémba xékékwa du takwa yamba hiyakéndi.’ Métaka
méni wungi we?
53 Nana mandéka Abraham wundé hiyandé. Méni déré
méni sarékéngwandé, o yingi maki dé? Godna profet akwi
wundé hiyanda. Méni héndé? Ménika yingi méni we?”
54 Di wungi wandaka dé Jisas wa, “Wuni wuna ximbu hafu
harékéwut, wuna xi wu baka joo dé. Wuna yafa hafu wuna
ximbu harékéndéka guni déka angi wa, ‘Dé nana God dé.’
55 Wungi wata guni déka xékélakihambanguni. Wuni déka
wuni xékélaki. Wuni angi wawut, ‘Wuni déka yike wuni ye.’
Wungi wata wuni guni maki yéna yakwa du wuni. Wuni
déka xékélakita wuni wandén maki huru.
56 Guna mandéka Abraham jémba yatewuka nukwaka
xékélakita dé mawuli sawuli ya. Yata xéndéka déka mawuli
yikafre dé ya.”
57 Wungi wandéka di néma du wa, “Ména héki hwari séfélak
yingafwe. Yingi maki méni Abrahamré xé?”
58 Wungi wandaka dé Jisas wa, “Mwi hundi wuni guniré
we. Hanja Abraham xakuhafi yandéka wuni re.”
59 Wungi wandéka di mawuli wiya di motu héra, dé
hiyandéte déré xiyanjoka. Hérandaka dé Jisas faakwa ye
tempel yatakataka dé gwande yi.

9

Dama hiyandé duna hundi

1 Jisas yambumbu ye dé xé dama hiyandé du nakré. Déka
ayiwana biyambu dama hiyae rendéka lé héra.
2 Wungi xéndéka Jisasna du déré wakwexéké, “Wakwekwa
du, héndé haraki sémbut hurukwa lé déka ayiwa dama hiyae
rendéka héra? Wun du haraki sémbut dé huru, o déka yafa
ayiwa bér haraki saraki sémbut huru?”
3 Wungi wandaka dé Jisas wa, “Wun du akwi déka yafa
ayiwa akwi haraki sémbut huruhambandi, dé wungi rendéte.
Guni déré God yatendéka hambuk jémba xéngute dé déka
dama hiya.
4 Némbuli nukwa dé. Nani God hwendén jémba yatame. Dé
wandéka wuni ya. Gan hunyindét nak du déka jémba yamba
yakéme.
5 Wuni ané héfambu reta wuni ané héfana xérékékwa ya
wuni.” Wungi dé wa.
6 Wataka dé héfambu simbar séxa. Séxataka dé héfa wali
nawulak hérae dé wun duna damambu taka.
7 Takataka dé déré wa, “Sé ye Siloam hutungumbu yaké.”
(Siloamna mo hundi angi dé: Wandaka dé yi.) Wungi
wandéka ye dé wun hutungumbu yaké. Yakéndéka déka
dama yikafre yandéka jémba xe dé wambula ya.
8 Wun du wambula yandéka déka nyémayika akwi déré
hanja xéndé du takwa akwi déré xe di wa, “Ané du hanja
yambumbu reta yéwa hwendate wandé du wana?”
9 Wungi wandaka di nawulak wa, “Xéxé, dé wun du dé.”
Nawulak di wa, “Yinga. Dé maki du dé.” Wungi wandaka dé
wun du wa, “Xéxé. Ané wuni wuni.”
10 Wungi wandéka di déré wa, “Yingi maki yaméka dé ména
dama yikafre ya?”
11 Wungi wakwexékéndaka dé wa, “Du nak déka xi Jisas
dé héfa hérae simbar séxataka dé wuna damambu taka.
Takataka dé wuniré wa, ‘Sé ye Siloam hutungumbu yaké.’
Wungi wandéka ye wuni hutungumbu yakéwuka dé wuna
dama yikafre yandéka wuni jémba xé.”
12 Wungi wandéka di déré wa, “Wun du yindu?” Wungi
wakwexékéndaka dé wa, “Wafewana. Yike wuni ye.” Wungi
dé wa.
13 Di dama hiyae yikafre yandé duré Farisika hura yi.
14 Baka hwa nukwa dé Jisas héfa hérae simbar séxataka dé
wun duna damambu takandéka dé yikafre ya.
15 Hura yindaka Farisi di déré wambula wakwexéké,
“Ména dama yingi maki ye dé yikafre ya?” Wungi wak-
wexékéndaka dé wa, “Héfa hérae simbar séxataka wandéka
yakéwuka dé wuna dama yikafre ya.”
16 Wungi wandéka di Farisi nawulak wa, “Wun du
baka hwa nukwambu jémba yata dé nana hambuk hundi

xékéhambandé. Xékéhafi yandéka nani xékélaki. God
déré wandéka yahambandé." Wungi wandaka di nawulak
wa, "Haraki sémbut hurukwa du dé yikafre jémba yamba
yakéndé." Wungi wataka di watémbéra di hafu hafu re.
17 Wungi reta di dama hiyandé duré wambula wa, "Ména
damaré yikafre hurundé duka yingi méni we?" Wungi
wakwexékéndaka dé wa, "Dé Godna profet nak dé." Wungi
dé wa.
18 Hanja wun duna dama dé hiya. Némbuli déka dama
yikafre dé ya. Yandéka di Judana néma du wun jooka "Mwi
hundi dé" nahambandi. Nahafi yata di dama hiyandé duna
yafa ayiwaka hundi taka.
19 Takandaka yambéka di bérré wakwexéké, "Ané béna
nyan dé, o yingafwe? Ayiwa héraléka dé dama hiya. Béni
wungi béni wa, o yingafwe? Yingi maki ye dé dama xé?"
20 Wungi wandaka bér angi wa, "Ani ani xékélaki. Dé ana
nyan dé. Dé dama hiyae re dé xaku, ayiwana biyambu.
Wunka ani xékélaki.
21 Némbuli dama lae xéndéka ani yike ani ye. Méta yandéka
wana déka dama landé. Héndé hurukwa wana landé.
Wunka yike ani ye. Déré mé guni wakwexéké. Dé néma du
dé. Dé hafu watandé."
22 Judana néma du bérré haraki hundi wandamboka bér
wungi wa. Tale néma du di angi wa, "Du nak 'Jisas God
wasékendén du Krais dé' nandét wambet wun du Godna
hundi buléndaka ge yatakataka ye wambula yamba wu-
layikéndé." Wungi di wa.
23 Di bérré wungi wandamboka bér wun duna yafa ayiwa
roo. Roota bér wa, "Dé néma du dé. Déré mé guni
wakwexéké."
24 Bér wungi wambéka di néma du wun duré wambula wa.
Wandaka yandéka di déré wa, "Méni mwi hundi wata Godna
ximbu harékétaméni. Nani nani xékélaki. Jisas dé haraki
saraki sémbut hurukwa du dé."
25 Wungi wandaka dé diré wa, "Wuni yike wuni ye. Dé
yikafre du wana haraki du wana. Angi male wuni xékélaki.
Hanja wuna dama dé hiya. Némbuli wuna dama yikafre
yandéka wuni jémba xé."
26 Wungi wandéka di wa, "Méniré méta dé ya? Yingi ye
hurundéka ména dama yikafre ya?"
27 Wungi wakwexékéndaka dé wa, "Tale wundé wawu.
Wawuka guni xékéhambanguni. Métaka guni wambula
xékénjoka mawuli ya? Guni akwi déka du xakunjoka guni
mawuli ye, o yingi maki dé?"
28 Wungi wandéka di déré haraki hundi wata di wa, "Méni
déka du méni. Nani Mosesna du me.

29 Nani angi nani xékélaki God Moses wali dé hundi bulé.
Wun duka yike me ye. Yandén hafwaka akwi yike me ye.”
30 Wungi wandaka dé wa, “Yingi maki dé? Ané nak maki
guni we. Dé wuna dama dé hula. Hulandéka dé yandén
hafwaka yike guni ye.
31 Nani xékélaki. God haraki saraki sémbut hurukwa duna
hundi xékéhafindé. Déka jémba sarékéta déka jémba yakwa
duna hundi dé xéké.
32 Hanjambu yae némbuli du nak dama hiyae rendéka déka
ayiwa héraléka du nak déka dama hulandéka xékéhambame.
33 God wun du takahafi yandét wun du angina joo yamba
hurukéndé.”
34 Wungi wandéka di mawuli wita di wa, “Ména yafa ayiwa
haraki saraki sémbut hura bér méniré héra. Hérambéka méni
akwi haraki saraki sémbut hurukwa du méni. Wungi reta
yingi maki ye méni naniré wakwetaméni.” Wungi wataka
di wa, “Godna hundi buléndaka ge yatakataka gwande
wambula yamba wulayikéméni.” Wungi wandaka dé yi.

Di dama hiyandé du maki re

35 Wun du yindéka Jisas xékétaka déka hwaka xe dé déré
wa, “Méni Duna Nyanka jémba méni saréké, o yingafwe?”
36 Wungi wandéka dé wa, “Néma du, wun du héndé? Méni
wuniré wamét wuni déka jémba sarékétawuni.”
37 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Méni déré wundé xémé.
Wun du némbuli méni wali andé buléndi.”
38 Wungi wandéka dé wa, “Néma Du, wuni ménika andé
sarékéwi.” Wungi wataka dé héfambu hwati se dé Jisasna
ximbu haréké.
39 Wungi hurundéka dé Jisas wa, “Wuni du takwana
sémbutré xe wanjoka wuni ané héfaré gaya. Dama hiyandé
du jémba xétandi. Jémba xékwa du dama hiyandé du
xakutandi.”
40 Wungi wandéka di Farisi nawulak wumbu reta wun
hundi xékéta di déré wa, “Yingi méni we? Nani akwi dama
hiyandé du me, o yingafwe?”
41 Wungi wakwexékéndaka dé wa, “Guni dama hiyandé du
reta guni guni haraki sémbut huruhafi yakwa du retanguni.
Guni guni wa, ‘Nani jémba me xé.’ Wungi wanguka guna
haraki sémbut wungi dé té.” Wungi dé Jisas Farisiré wa.

10

Jisas dé sipsip balika hatikwa yikafre du dé

1 Jisas dé wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Du nak sipsip
bali tékwa hafwaré wulayinjoka mawuli ye, yambuka hélék
ye, séndémbu wuréféka wulayindét, wun du sélé héraata
jondu nyéngélékwa du dé.

2 Yambumbu wulayikwa du dé sipsip balika hatikwa du dé.
3 Wun du wulayinjoka yandéka dé yambumbu tékwa du dé yambu nafwi. Nafwindéka wulayindéka di sipsip bali déka hundi xéké. Déka sipsip balina ximbu dé wa. Wataka tale yindéka di déka hundi xékéta di déka hukémbu yi.
4 Yindaka dé tale yindéka déka sipsip bali déka hundika xékélakita di déka hukémbu yi.
5 Di nak duna hukémbu yamba yikéndi. Di déka hundika xékélakihafi ye déka roo yaange yitandi.”
6 Jisas wun sataku hundi wandéka di wun hundina mo hundika xékélakihambandi.

7 Xékélakihafi yandaka dé Jisas wambula wa, “Mwi hundi wuni guniré we. Wuni sipsip bali wulayindaka yambu wuni.
8 Du nawulak tale yandaka wuni deka hukémbu ya. Tale yandé du di sélé héraata jondu nyéngélékwa du di. Di yandaka sipsip bali deka hundi xékéhambandi.
9 Wuni hafu wuni yambu wuni. Du takwa wunimbu wulayindat God diré yikafre hurutandé. Di wulayita yikafre hénoo hérae satandi.
10 Sélé héraakwa du sélé héraata sipsip baliré xiyaata sipsip baliré haraki hurunjoka dé ya. Wuni diré yikafre huruta huli mawuli hwenjoka wuni ya. Hwewut huli mawuli dimbu sukwekéndét, di mawuli yata wungi re wungi re jémba retandi.

11 “Wuni hafu wuni sipsip balika hatikwa yikafre du wuni. Sipsip balika hatikwa yikafre du dé déka sipsip baliré yikafre hurunjoka hurundét déka mama déré xiyandat dé hiyatandé.
12 Yéwaka jémba yakwa du dé sipsip balika hatikwa du yingafwe. Dé sipsip balina yafa yingafwe. Wungi rendéka haraki wasa yandat, dé sipsip bali yatakataka yaange yitandé. Yaange yindét haraki wasa sipsip baliré tinjoka nambwandat, di sipsip bali yaange yitandi.
13 Wun du yéwaka male jémba yata dé sipsip balika saréfa nahafi ye yaange yitandé.

14-15 “Wuni hafu wuni sipsip balika hatikwa yikafre du wuni. Wuna yafa wunika xékélakindéka wuni déka xékélakiwuka maki wuni wuna sipsip balika xékélakiwuka di wunika xékélaki. Wuna sipsip baliré yikafre hurunjoka huruwut, di wuna mama wuniré xiyandat hiyatawuni.
16 Wuna sipsip bali nawulak akwi di té, nak séndémbu. Wuni diré akwi hura yatawuni. Hurewut di wuna hundi xékétandi. Hurewut di tale téndé sipsip bali wali sékéré téndat bu natafa male du hati dé.

17 “Wuni diré yikafre hurunjoka hiyae wuni wambula
ramétawuni. Wungi yatewukaka wuna yafa dé wunika
némafwimbu mawuli ya.
18 Wuni hélék yawut di wuniré yamba xiyakéndi. Wuni
hafu yawundu nawut di wuniré xiyandat hiyatawuni. Wu
wuna jémba dé. Wuni hambuk ye yawundu nawut wuniré
xiyandat hiyae hambuk hérae wambula ramétawuni. Wun
jémba yawute wuna yafa dé wuniré wa.” Wungi dé wa.
19 Wungi wandéka di Judana néma du wun hundi xékétaka
watémbéra di hafu hafu re.
20 Reta di séfélak du wa, “Haraki hamwinya déka
mawulimbu téndéka dé wangété ya. Guni déka hundi
xékékénguni.”
21 Di wungi wandaka di nawulak wa, “Yingafwe. Haraki
hamwinya déka mawulimbu téndét wungina hundi yamba
buléké ndé. Hanja dé wandéka dé dama hiyandé du jémba
xé. Haraki hamwinya wandét dama hiyandé du wambula
yamba xékéndé.” Wungi di wa.

Judana néma du Jisaska hélék di ya

22 Jerusalemémbu di némafwi hénoo sanjoka di ya. Wun
hénoo sa nukwa di deka mandéka hanja tempel wambula
tondanka di saréké.
23 Wun nukwa yifa yakwa nukwa dé. Wun nukwa
tempelmbu dé Jisas yitaka yataka. Gena tafékambu dé yitaka
yataka. Wun tafékaka di wa, Solomonéna taféka dé.
24 Wun tafékambu yitaka yatakandéka di Judana néma
du yae hérangwanda téta di déré wa, “Méta nukwa méni
naniré wamét nani ménika jémba xékélakitame? Méni God
wasékendén du Krais xe naniré jémba mé wa.” Wungi di wa.
25 Wandaka dé Jisas wa, “Wuni guniré wundé wawu.
Wawuka guni jémba xékéhambanguni. Wuna yafa hambuk
hwendéka wuni déka jémba ye. Guni yawuka jémbaré jémba
xe wunika xékélakitanguni.
26 Guni wuna sipsip bali yingafwe. Guni wuna hundi
xékéhafi guni.
27 Wuna sipsip bali wuna hundi di xéké. Xékéndaka wuni
dika xékélakita tale yiwuka di wuna hukémbu yi.
28 Yindaka wuni dika huli mawuli hwe, wungi re wungi
re jémba rendate. Di yamba hiyakéndi. Wuna tambambu
rendat du nak diré yamba hérakéndé.
29 Wuna yafa dé diré wunika hwe. Déka hambuk atéfék
duna hambukré dé saréké ngwandé. Déka hambuk wungi
téndét nak du wuna sipsip baliré yamba hérakéndé, wuna
yafana tambambu.
30 Ani wuna yafa wali natafa ani.”

31 Dé wungi wandéka di Judana néma du motu wambula
hérae di dé hiyandéte déré xiyanjoka di huru.
32 Hurundaka dé Jisas diré wa, “Wuni wuna yafana séfélak
yikafre jémba yawuka guni xé. Guni méta jémbaka sarékéta
guni wuniré motumbu xiyanjoka huru?”
33 Dé wungi wandéka di néma du wa, “Nani yikafre
jémbaka sarékéta nani méniré motumbu xiyanjoka huruham-
bame. Méni Godka haraki hundi wata méni haraki saraki
hundi bulé. Méni du male du méni. Méni baka du reta
méni hafuka ‘Wuni God wuni’ naméka nani méniré motumbu
xiyanjoka huru.” Wungi di wa.
34 Wandaka dé wa, “Yingi maki dé? Guna hambuk
hundimbu angi di hayi: ‘Wuni angi wuni we, Guni god guni.’
35 God déka hundi xékéndé duka dé angi wa, ‘Guni god
guni.’ Wungi wandéka wun hundi déka nyingambu rendéka
dé déka hundi yamba yatakakéndé.
36 God dika wungi wandéka, wuni wun hundi male
wawuka métaka guni wunika haraki hundi we? Wuna
yafa dé wuniré wa, du takwaré yikafre huruwute. Wuniré
wandéka wuni ané héfaré gaya. Gaye wuni wa, ‘Wuni Godna
nyan wuni.’ Wungi wawuka guni wa, ‘Méni wun hundi wata
méni Godka haraki hundi méni we.’ Métaka guni wungi we?
37 Wuni wuna yafana jémba yahafi yawut, guni wuna
hundi yamba xékékénguni.
38 Wuni déka jémba yawut, guni wuna hundi xékénjoka
hélék yata yawuka jémbaka mé jémba saréké. Guni wungi
sarékéta xékélakitanguni. Wuna yafa wunimbu téndéka wuni
akwi wuna yafambu wuni té.”
39 Wungi wandéka di déré wambula hulukinjoka di huru.
Hurundaka dé yindéka di déré hulukihambandi.
40 Jisas wambula ye dé jordan xéri angé sakuré yi. Ye dé Jon
diré guré husandandén hafwambu xaku. Xaakwa dé wun
hafwambu re.
41 Rendéka di séfélak du takwa déka ya. Yae xétaka di
hafu buléta di wa, “Jon hanja xéhafi yamben hambuk jémba
huruhambandé. Huruhafi yata wun duka wata mwi hundi
male dé wa.”
42 Wungi wataka di wumbu rekwa du takwa séfélak di déka
jémba sarékéta di wa, “Jisas Godna nyan dé. Wu mwi hundi
dé.”

11

Lasarus dé hiya

1 Betanimbu rendé du nak, déka xi Lasarus, dé bar hiya.
Betani Maria bér léka nyama Martana motéfa dé.

2 Wule takwa Maria lé hukémbu yikafre yama xaakwa
hulingu blekékwa takwa lé. Hukémbu lé wun hulingu Néma
Du Jisasna manmbu blekétalé. Blekétaka lé léka némbémbu
létékétalé. Wule takwana hee Lasarus bar dé hiyae.
3 Bar hiyandéka dé Jisas afakémbu rendéka bér Lasarusna
nyange yéték ané hundi wambéka ye di Jisaska wa: “Néma
Du, némafwimbu mawuli yaméka du bar dé hiyae.”
4 Jisas wun hundi xékétaka dé wa, “Dé hiyandéte wun bar
xakuhambandé. Du takwa Godna ximbu harékéta wuna
ximbu akwi haréké́ndate dé wun bar xaku.” Wungi dé wa.
5 Jisas dé Marta akwi, léka bandi akwi, Lasaruska akwi dé
némafwimbu mawuli ya.
6 Mawuli ye dé Lasarus bar hiyandékaka xékétaka dé
rendén getéfambu nukwa yéték akwi re.
7 Re dé déka duré wa, “Judiaré wambula yitame.”
8 Wungi wandéka di déka du wa, “Néma du, némbule di
méniré motumbu xiyanjoka huru. Hurundaka métaka méni
wun hafwaré wambula yinjoka we?”
9 Wungi wandaka dé Jisas wa, “Ganémbambu take ye
gérambumbu nukwa xéta laréta tékwandé. Du nukwambu ye
ané héfana hanyikwa yana larékombu ye yamba xakriké́ndé.
10 Du halékingambu yindét, wun du xakritandé, wun
hanyikwa ya déka mawulimbu téhafi yandénka.”
11 Wungi wataka dé diré wambula wa, “Nana nyayika
Lasarus xéndi dé hwae. Wuni ye déré husaramétawuni.”
12 Wungi wandéka di déka du wa, “Néma Du, dé baka xéndi
hwandét, déka bar hényitandé.”
13 Tale Jisas Lasarus hwandénka wata dé Lasarus
hiyandénka dé wa. Wungi wandéka di déka du Lasarus
hiyandénka xékélakihambandi. Di angi saréké, “Dé baka xéndi
dé hwae.”
14 Wungi saréké́ndaka dé diré wa, “Lasarus bu hiya.
15 Hiyandéka wuni dé wali rehambawuni. Guni wuna
hambukéka xékélakingute wuni déka yihafi yawuka dé wuna
mawuli yikafre ya. Némbuli déka yitame.”
16 Wungi wandéka déka du nak Tomas, déka nak xi
Didimas dé Jisasna du nawulakré wa, “Nani akwi ye dé wali
hiyatame.”

Jisas wandét di wambula ramétandi

17 Wungi wandéka di Jisas déka du wali yi. Ye xaakwa
dé Jisas hundi xéké, Lasaruska. Lasarus nukwa yétiyéti dé
réméndan wekwambu hwa.
18 Betani Jerusalem wali walémbambu dé té (3 kilomita
maki).

19 Marta bér Mariana hee hiyandéka di séfélak du takwa
Jerusalem yatakataka di Betaniré yi, bér wali reta bérka
mawuliré yikafre hurunjoka.
20 Jisas yambumbu yandéka lé Marta hundi xéké. Xékétaka
Jisasré yambumbu xénjoka lé yi. Yiléka Maria gembu lé re.
21 Reléka ye Jisasré xe lé Marta wa, “Néma Du, méni ambu
remét wuna hee yamba hali hiyandé.
22 Némbuli akwi Godré wakwexékémét, wakwexékémén joo
hwetandé. Wungi wuni xékélaki.”
23 Wungi waléka dé Jisas wa, “Nyéna hee wambula
ramétandé.”
24 Wungi wandéka lé Marta wa, “Wuni xékélaki.
Hiyandé atéfék du takwa ramétendaka hukétéfi nukwambu
ramétandé.”
25 Wungi waléka dé Jisas wa, “Wuni hafu hiyandé du tak-
waré husaraméta huli mawuli hwekwa du wuni. Du takwa
wunika jémba saréka hiyandat, wuni wawut di wambula
ramétandi.
26 Du takwa wunika jémba sarékéta huli mawuli hérae
di yamba hiyakéndi. Di jémba retandi. Ané hundika ‘Mwi
hundi dé’ nyéni nae, o yingafwe?”
27 Wungi wandéka lé wa, “Néma Du, wu mwi hundi dé.
Méni God wasékendén du Krais méni. Méni Godna nyan méni.
Méni haxémbeka du méni. Wu mwi hundi dé.” Wungi lé wa.

Jisas dé géra

28 Marta wungi wataka ye lé léka bandi Mariaré wa.
Waléka yaléka hura ye hafwambu téta lé nakélak wa, “Wak-
wekwa du yae téta nyéniré xénjoka dé we.”
29 Wungi waléka lé bari raama lé Jisasré xénjoka yi.
30 Jisas wungi ye getéfambu xakuhambandé. Dé Marta déré
xélén hafwambu dé té.
31 Wumbu téndéka lé Maria déré xénjoka yiléka di lé
wali rendé du takwa xé. Tale wunde du takwa Mariana
mawuli yikafre yandéte di Jerusalem yatakataka yae di lé
wali re gembu. Lé raama hafwaré bari gwandiléka xe di
wa, “Lasarusré réméndanmbu géranjoka lé gwandi.” Wungi
wataka di léka hukémbu raama yi.
32 Wungi ye lé Jisas téndénmbu xaakwa lé Maria Jisasré xé.
Xétaka hwati se lé déré wa, “Néma Du, ambu remét wuna hee
yamba hali hiyandé.”
33 Wungi wata géraléka dé Jisas xé. Jerusalemémbu yandé
du takwa akwi lé wali yaata gérandaka dé xé. Xétaka saréfa
nandéka déka mawulimbu némafwimbu xak dé ya.
34 Xak yandéka dé wa, “Déré yimbu guni rémé?” Wungi
wakwexékéndéka di wa, “Néma Du, mé yae xé.”
35 Wungi wandaka Jisas dé géra.

36 Gérandéka xe di wa, “Mé xé. Dé wun duka némafwimbu
dé mawuli ye.”
37 Wungi wandaka di nawulak wa, “Hanja wandéka dé
dama hiyandé du wambula xé. Dé Jisas wandét Lasarus
yamba hiyakéndé wana? Métaka we dé déré huréhalékéhafi
ye?” Wungi di nawulak wa.

Jisas wandéka dé Lasarus wambula ramé

38 Jisasna mawulimbu némafwi xak yandéka ye dé
réméndan wekwambu xaku. Wun wekwa motu wekwa dé.
Wun wekwana yambumbu di némafwi motu nak gétamétaka.
39 Jisas xaakwa dé wa, “Wun motu mé sérmené.” Wungi
wandéka lé hiyandé duna nyange Marta lé déré angi wa,
“Néma Du, hiyandéka nukwa yétiyéti bu yi. Nani motu
rafwimbet haraki yama xatandé.”
40 Wungi waléka dé Jisas wa, “Tale nyéniré wundé wawu,
‘Wunika jémba saréka Godna hambuk xétanyéni.’ Wun
hundika mé saréké.”
41 Wungi wandéka di motu sérmené. Sérmenéndaka Jisas
nyirré yasawara xéta dé wa, “Wuna yafa, diména wuni nae,
wuna hundi xékémékaka.
42 Wuni xékélaki. Atéfék nukwambu méni wuna hundi
xékémékandé. Ambu tékwa du takwaka sarékéta wuni méniré
we. Di ménika wawuka hundi xékéta watandi, ‘God wandéka
dé Jisas gaya. Wu mwi hundi dé.’ Wungi wandate wuni
mawuli ye.”
43 Wungi wataka dé hambukmbu wa, “Lasarus, méni sé
raama gwande.”
44 Wungi wandéka dé hiyandé du wambula raama
gwande. Hanja nukwa wurmbu di déka man tamba giya giya
taka. Déka saawi akwi nukwa wurmbu giya giya takandaka
dé wungi hwa. Hwae raama gwandendéka dé Jisas wa,
“Nukwa wur mé léfwingu yindé.” Wungi wandéka di léfwi.

Néma du di hundi gi Jisasré xiyanjoka

45 Mariaka yae lé wali rendé séfélak du takwa di xé Jisas
wungi hurundéka. Xe di Jisas anwarmbu gayandénka di
jémba saréké.
46 Wandaka nawulak Farisika ye di Jisas hurundén jooka
safé.
47 Saféndaka di prisna néma du akwi Farisi akwi wandaka
atéfék Judana néma du yae di Jisaska angi wa, “Wun du hanja
xéhafi yamben séfélak hambuk jémba dé ya. Méta yatame?
48 Nani déka jémbaka déré watéfihafi yambet dé téta wungi
male hurundét atéfék du takwa déka ‘Nana néma du dé’
natandi. Nandat néma du reta Romna néma duna hafwa
hérandét Romna du hélék yata yae tempelré haraki huruta
nana du takwaré akwi xiyatandi.” Wungi di néma du wa.

49 Wun héki hwari Kaiafas atéfék prisna néma du dé.
Dé wunde néma duna hundi xékétaka dé diré wa, “Guni
nawulak xékélakihambanguni.
50 Mé xéké. Wun du Jisas atéfék du takwana hafwa hérae
hiyandét, wungi sékérékétandé. Dé hafu hiyandét, nani atéfék
yamba hiyakéme.”
51 Wun hundi wata, déka mawuli sarékémbu waham-
bandé. Dé wun héki hwari prisna néma du rendéka God déré
wandéka dé wun hundi wa, Jisas hiyae Judana du takwaré
yikafre hurutendékaka.
52 Jisas hiyae Judana du takwaré male yikafre yamba
hurukéndé. Jisas atéfék getéfambu rekwa Godna nyangwalré
hérae natafambu takanjoka dé hiya.
53 Kaiafas wungi wandéka di Judana néma du hundi
bulésékéréké, Jisasré xiyanjoka.
54 Hundi gindaka Jisas Jerusalemémbu rekwa duna
makambu wambula yitaka yatakahambandé. Dé déka du
wali Jerusalem yatakataka di Efraimré ye di wun getéfambu
re. Wun getéfa du rehafi hafwa wali walémbambu dé té.
55 Judana némafwi nukwa Pasova walémba maki yandéka
di Judana du takwa séfélak Jerusalemré yi, di deka haraki
saraki sémbut huréhaléka re wun nukwana hénoo jémba
sanjoka.
56 Ye xaakwa di Jisaska hwaké. Hwakéfatika tempelmbu
téta di di hafu buléta di wa, “Yingi guni saréké? Pasovana
hénoo sanjoka yakéndé wana?” Wungi di wa.
57 Hanja prisna néma du akwi Farisi akwi angi di wa,
“Jisasré hura ye séndé gembu takatame.” Wungi wataka
di wa, “Jisas rendéka hafwa du nak xékélakitaka yae naniré
watandé.” Wungi di wa.

12

Maria lé yikafre yama xaakwa gu Jisasna manmbu bleké
Mat. 26:6-13; Mak 14:3-9

1 Nukwa gwongofu yindét Pasovana nukwa yatandé. Wun
nukwa Jisas Betaniré dé yi. Betani Lasarusna getéfa dé.
Hanja wumba du hiyandéka Jisas wandéka dé wambula
ramé.
2 Lasarusna gembu di hénoo humbwi, Jisaska. Marta lé
hénoo munita reléka dé Lasarus Jisas wali déka du wali
jambémbu di re, hénoo sanjoka.
3 Rendaka lé Maria yikafre yama xaakwa hulingu lé hura
yae lé Jisasna manmbu blekétaka lé léka makambu téndé
séményi némbémbu létéké. Wungi huruléka wun hulinguna
yama xae dé wun geré hunamé.

4 Jisasna du nak, déka xi Judas Iskariot, dé Jisasré déka
mamaka hwetekwa du dé angi wa,
5 “Métaka lé wungi huru? Nani wun hulingu hwetaka
némafwi yéwa hali hérakwa. Hérae jambangwe du takwaka
hali hwekwa.”
6 Wungi wata dé jambangwe du takwaka sarékéhambandé.
Dé sélé héraakwa du dé. Dé Jisasna duna yéwaka
hatindékandé. Hatita dé déka jondu héranjoka dé wun yéwa
hérandékandé.
7 Dé wungi wandéka dé Jisas wa, “Léka haraki hundi
wakéméni. Hukémbu hiyawut wekwambu rémétendakaka
sarékéta lé wungi huru.”
8 Wataka dé wa, “Jambangwe du takwa guni wali wungi té
retandi. Wuni guni wali wungi té yamba rekéwuni.” Wungi
dé wa.

Néma du di hundi gi Lasarusré xiyanjoka

9 Jerusalemémbu rekwa séfélak du takwa di xéké, Jisas
déka du wali Betanimbu rendaka. Xékétaka di déré xénjoka
yi. Jisasré male xénjoka yihambandi. Lasarusré akwi
xénjoka di yi. Lasarus hiyandéka Jisas wandéka dé wambula
raméndénka di xékélaki. Wungi xékélake di déré xénjoka yi.
10-11 Wun hafwambu rekwa du takwa di hundi xéké
Lasaruska. Xékéta séfélak du di Jisaska jémba saréké.
Sarékéta di deka néma duna hundika hélék ya. Hélék
yandaka di prisna néma du Lasarusré akwi xiyanjoka di
hundi gi.

Jisas néma du re dé Jerusalemré wulayi
Mat. 21:4-9; Mak 11:7-10; Luk 19:35-38

12 Séfélak du takwa di Jerusalemré yi, Pasovana hénoo
sanjoka. Ye di re. Ganémbambu di xéké Jisas Jerusalemré
yanjoka yandéka.
13 Wungi xéka di Jisasré xénjoka di yi. Ye di téméngara hura
yita di angi wa,
Néma Du, naniré mé yikafre huru.
God déka ximbu yaakwa duré yikafre hurutandé.
Dé nani israelna néma du dé.
14 Jisas wayikana donkiré xétaka wun donkina bunun-
gulmbu re dé yi. Jisas wungi huruta du nak Godna
nyingambu hanja hayindén maki dé huru. Angi dé hayi:
15 Guni israelna du takwa rookénguni.
Mé xé. Guna néma du andé yae.
Donki nyanéna bunungulmbu re dé yae.
16 Wungi dé hayi. Wungi wandaka Jisasna du wun jooka
xékélakihambandi. Hukémbu Jisas Godna getéfaré warindéka

di hurundan jooka, hanja hayindén hundika akwi di saréké.
Sarékéta di xékélaki.
17 Hanja séfélak du takwa di xé, Jisas wandéka Lasarus
wambula raméndéka. Xétaka di hundi wa.
18 Wandaka séfélak du takwa di wun hambuk jémba
yandénka di xéké. Xékétaka di Jisasré xénjoka yi.
19 Ye déka ximbu haréké̂ndaka di Farisi hélék ya. Hélék yata
di di hafu buléta di wa, “Nana wambeka hundi baka dé yi.
Mé xé. Atéfék du takwa Jisaska di némafwimbu mawuli ye.”
Wungi di wa.

Grikna du nawulak di Jisasré xénjoka mawuli ya

20 Judana du takwa séfélak di Pasovana hénoo sata Godna
ximbu haréké̂njoka di Jerusalemré yi. Nak téfambu yandé du
akwi wungi hurunjoka di Jerusalemré yi. Di Grikna du di.
21 Wunde du nawulak yae di Jisasna du nak wali bulé.
Wun duna xi Filip dé. Filipna motéfa Betsaida dé. Galilimbu
dé té. Wunde du di Filipré wa, “Yika du, nani ye Jisasré
xénjoka nani mawuli ye.”
22 Wungi wandaka dé Filip ye dé Andruré wandéka bér yi,
wun jooka Jisasré wanjoka.
23 Ye wambéka dé Jisas bérré wa, “God Duna Nyanéna
ximbu haréké̂tendéka nukwa andé yae.
24 Mwi hundi wuni guniré we. Wit sék nak héfambu xakre
hiyahafi re natafa male tétandé. Wit sék héfambu xakre hiyae
takélaka wara séfélak wit sék xakétandé.
25 Deka séfika male sarékékwa du takwa hiyatandi. Huli
mawuli hérae wungi re wungi re jémba yamba reké̂ndi.
Deka séfika sarékéhafi yata wuna jémbaka male sarékékwa du
takwa di huli mawuli hérae wungi re wungi re jémba retandi.
26 Du takwa wuna jémba yanjoka mawuli yata di wuna
hundi xékétandi. Xékéta di wuni retewuka hafwambu re-
tandi. Wuna yafa wuna jémba yakwa du takwana ximbu
haréké̂tandé.” Wungi dé Jisas wa.

Jisasré haréka hatekatandi

27 Wun hundi wataka dé wambula wa, “Némbuli wuna
mawuli xak dé ye. Hiyatewuka nukwa andé yae. Yingi
watawuni, ‘Yafa, némbuli wunimbu xakute yakwa joo mé
héreki. Wungi yamba wakéwuni. Ané jooka we wuni andé
héfaré gaya.”
28 Wungi wataka dé Godré wa, “Wuna yafa, ména
xi métaka némafwi yandé.” Wungi wandéka dé Godna
getéfambu ané hundi gaya: “Wuni huruwuka wuna xi
némafwi wundé yandé. Wambula hurutawuni, wuna xi
némafwi yandéte.”

29 Wungi wandéka di wumbu rendé du takwa xékétaka
nawulak di wa, “Jar dé yae.” Nawulak di wa, “Godna ensel
nak dé Jisas wali hundi bulé.”
30 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, “Godna getéfambu
gayandé hundi guniré yikafre hurunjoka dé gaya. Wunika
gayahambandé.
31 Némbuli God néma du reta ané héfambu rekwa du takwa
hurundan sémbutka watandé. Némbuli dé ané héfana néma
du satanré hérekitandé.
32 Wuniré haréka hatekandat wuni atéfék héfambu rekwa
du takwaré wunika hura yatawuni.”
33 Wungi wandén déré xiyae mimbu hatekatendakaka dé
wa. Di wun jooka xékélakindate dé wungi wa.
34 Jisas wungi wandéka di déré wa, “Nani hanja Godna
nyingambu hayindan hundi wundé xékwa. God wasékendén
du Kraiska ané hundi di hayi: Dé hiyahafi ye wungi re wungi
re reséketandé. Hayindan hundi xémbeka métaka méni angi
we, ‘Duna Nyanré haréka hatekatandi.’ Wun Duna Nyan
héndé?”
35 Di wungi wandaka dé Jisas wa, “Yalefu nukwa
male hanyikwa ya guni wali tétandé. Téta hanyindét
guni déka larékombu yitanguni, gan hunyi yae guniré
takatéfindémboka. Halékingambu yikwa du yitendaka yam-
buka xékélakihambandi.
36 Némbuli wun hanyikwa ya guni wali dé re. Rendét
guni wun hanyikwa yaka jémba sarékétanguni. Sarékéta guni
hanyikwa yana nyambali retanguni.” Wungi dé Jisas sataku
hundi wa. Jisas wungi wataka diré yatakataka ye dé faakwa
re.

Séfélak Judana du takwa Jisaska sarékéhambandi

37 Dé hanja xéhafi yandan séfélak hambuk jémba yandéka
di xé. Xéta déka sarékéhambandi. Sarékéhafi yata God
wandéka Jisas gayandénka xékélakihambandi. Di yike di ya.
38 Hanja Godna profet Aisaia dé dika angi hayi, Godna
nyingambu: “Néma Du, héndé wamben hundi xéké? Méni
hambuk jémba yaméka héndé xé?” Hanja Aisaia wungi
hayindéka wunde du takwa Jisaska jémba sarékéhafi yan-
daka déka hundi mwi hundi dé ya.
39-40 Hanja Aisaia ané hundi akwi dé hayi, Godna
nyingambu:
God deka dama hurundéka di hiya.
Hiyandaka wandéka deka mawuli motu maki dé re.
Dé wungi huruhafi yandét di deka damambu jémba xétandi.
Dé wungi wahafi yandét deka mawuli jémba téndét di déka
hundika xékélakitandi.

Wungi xe xékélake yawuleka wunika yandat wuni diré
huréhalékétawuni.
Wungi dé Aisaia Godna hundi hayi. Du takwana mawulika
sarékéta dé wungi hayi. Hanja hayindéka hukémbu di wunde
du takwa Jisaska sarékéhambandi.
41 Aisaia Jisasna hambukré xétaka xéndénka wata dé wun
hundi hayi.
42 Judana néma du nawulak di Jisaska jémba saréké.
Sarékéta di Farisika roota Jisaska jémba saréké ndakaka hundi
wahambandi. Wun hundi wandat, Farisi diré hérekindat, di
Godna hundi buléndaka geré yamba wulayiké ndi.
43 Jisaska jémba saréké ndakaka hundi wahafi yata di
nawula du deka ximbu haréké ndate di mawuli ya. God deka
ximbu haréké ndéte sarékéhambandi.

Jisas wandén hundi du takwana sémbutré hurukwexétandé

44 Jisas hambukmbu dé wa, “Guni wunika jémba sarékéta
guni wunika male sarékéhambanguni. Guni wunika jémba
sarékéta guni wuniré wandéka gayawun duka akwi guni
jémba saréké.
45 Guni wuniré xéta guni wuniré wandéka yawun duré
akwi guni xé.
46 Wuni hanyikwa ya maki wuni ané héfaré gaya.
Gayawuka guni wunika jémba sarékéta guni halékingambu
yamba rekénguni.
47 Du nak wuna hundi xékéta wawun maki huruhafi
yandét, wuni déré angi yamba wakéwuni, ‘Méni haraki saraki
sémbut hurukwa du méni.’ Wungi yamba wakéwuni. Wuni
du takwana sémbutka hundi wanjoka ané héfaré gayaham-
bawuni. Wuni atéfék héfambu rekwa du takwa satanéna
tambambu héranjoka wuni gaya.
48 Du takwa wunika hu hweta wuna hundika xékéhafi
yandat, hukémbu hukétéfi nukwambu wawun hundi deka
hurundan haraki sémbutka diré watandé, Godna makambu.
49 Wuni wuna mawuli sarékémbu hundi wahambawuni.
Wuna yafa wunika wandéka yawuka dé watewuka hundi
wunika dé wa. Wandéka wuni guniré wun hundi male wuni
wa.
50 Wata wuni xékélaki. Guni wun hundi jémba xéka huli
mawuli hérae jémba retanguni, wungi re wungi re. Wungi
xékélakita wuna yafa wuniré wandén maki wuni guniré we.”
Wungi dé Jisas wa.

13

Jisas déka duna man dé yakwanyi

1 Pasovana némafwi hénoo hura sa nukwa yandéka dé Jisas
xékélaki. Hiyae ané héfa yatakataka déka yafaka yitendéka

nukwa andé yae. Xékélakita dé déka du wali reta dika
sarékéta dé dika némafwimbu mawuli ya.
2 Gérambu Jisas déka du wali hénoo sata rendaka dé satan
yae dé Judas Iskariotna mawulimbu dé déré wa, Jisasré déka
mamaka hwendéte. Judas dé Saimon Iskariotna nyan dé.
3 Jisas dé xékélaki. Déka yafa atéfék du takwa jondu akwi
déka tambambu takataka wandéka dé gaya. Gaye déka jémba
yataka dé Godka wambula yitandé.
4 Wungi xékélakita dé di wali reta hénoo sataka raama
téta déka nukwa wur léfwitaka dé gu létéké ndaka nukwa wur
hérae dé déka yifwambu naki.
5 Nakitaka akimbu hulingu nawulak wukae dé deka man
yakwanyi. Yakwanyitaka dé nakindén nukwa wurmbu
létéké.
6 Wungi hura ye dé Saimon Pita rendénmbu xaku.
Xakundéka dé Pita déré wa, “Néma Du, métaka yakwanyi-
taméni, wuna man? Méni wungi huruméte hélék wuni ye.”
7 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Némbuli huruwuka jooka
xékélakihambaméni. Hukémbu wun jooka xékélakitaméni.”
8 Wungi wandéka dé Pita wa, “Yingafwe! Wuna man
yamba yakwanyikéméni.” Wungi wandéka dé Jisas wa,
“Wuni méniré yakwanyihafi yawut, méni wuna hémémbu
yamba rekéméni.”
9 Wungi wandéka dé Pita angi wa, “Néma Du, méni wuna
man, tamba, anéngamba, atéfék yakwanyitaméni.”
10 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Méni wundé gu yakémé.
Ména manmbu male dé harki té. Wuni ména man yakwanyi-
wut, méni yikafre retaméni. Guni yikafre guni re. Guni
atéfékéka wahambawuni.”
11 Wungi wata Jisas dé xékélaki, déré mamaka hwetekwa
duka. Wungi xékélakita dé diré wa, “Guni atéfék yikafre
rehambanguni.”
12 Jisas deka man yakwanyitaka dé déka nukwa wur
wambula sandataka dé wambula reta dé diré wakwexéké,
“Guni huruwun jooka guni xékélaki wana?
13 Guni wunika ‘Néma Du’ akwi ‘Wakwekwa du’ akwi guni
nae. Wungi yawundu wangwi. Wuni wungi wuni.
14 Wuni guna néma du guna wakwekwe du reta guna
man wundé yakwanyiwu. Yakwanyiwun maki guni akwi
nawulak duna man yakwanyitanguni.
15 Guni huruwun maki hurungute wundé wakwewu.
16 Mwi hundi wuni guniré we. Jémba yakwa du dé
déka néma duré sarékéngwandéhafindé. Wungi maki hundi
harikwa du dé hundi hwendé duré sarékéngwandéhafindé.
17 Guni wun hundika xékélakita wawun maki huruta guni
yikafre mawuli yata jémba retanguni.

18 “Guni atéfékéka wahambawuni. Wuni wuna wasékewun
duka wuni xékélaki. Guna du nak wuniré haraki saraki
sémbut hurutandé. Wunka wuni xékélaki. Hanja du nak
Godna nyingambu wun duka angi dé hayi: “Du nak wuni
wali reta hénoo sataka wuniré haraki hurutandé.” Hayindén
hundi bari mwi hundi yatandé.
19 Guniré andé wawi. Wawuka joo hukémbu yandét guni
xe wuni anwarmbu gayawunka jémba sarékétanguni.
20 Mwi hundi wuni guniré we. Wawun du ye wuna hundi
wandat guni wun hundi jémba xékéta diré yikafre huruta
guni wuniré akwi yikafre guni huru. Wuna hundi xékéta
wuniré yikafre huruta guni wunika wandéka yawun duré
akwi guni yikafre huru.” Wungi dé Jisas wa.

Judas Jisasré déka mamaka hwetandé

21 Jisas wungi wandéka déka mawuli xak yandéka dé wa,
“Mé xéké. Guna du nak wuniré mama duka hwetandé.”
22 Wungi wandéka di déka du xékélakihambandi. Héndéka
dé Jisas we? Xékélakihafi yata di nak nakré xé.
23 Jisas déka du nakéka némafwimbu mawuli yandéka dé
wun du dé wali walémbambu re.
24 Rendéka dé Saimon Pita humbu yakénakéta dé déré wa,
“Méni Jisasré mé wakwexéké. Héndéka dé wa?”
25 Wungi wandéka dé Jisas wali sata reta dé déré wak-
wexéké, “Néma Du, héndéka méni we?”
26 Wungi wakwexéké ndéka dé Jisas wa, “Bret gumbu
tondéréka hwetewuka du dé wun du dé.” Wungi wataka
nawulak bret hérae dé gumbu tondéréka dé Saimon Iskar-
iotna nyan Judaska hwe.
27 Hwendéka Judas hérandéka dé satan déka mawuliré
wulayi. Wulayindéka dé Jisas Judasré wa, “Hurunjoka
sarékémén joo bari mé huru.”
28 Wungi wandéka di hénoo sata rendé du wun jooka
xékélakihambandi.
29 Xékélakihafi yata nawulak di deka mawulimbu wa,
“Judas dé nana yéwaka hatindéka dé Jisas déré wa, hénoo
nawulak hérandéte.” Nawulak di wa, “Judas nana yéwaka
hatindéka dé Jisas déré wa, jambangwe du takwaka nawulak
hwendéte.” Wungi wata xékélakihambandi, Jisas Judasré
wandén hundika.
30 Judas Jisas hwendén hénoo hérae sataka dé diré
yatakataka dé bari gwandi. Gan hunyindéka dé gwandi.

Huli hambuk hundi

31 Judas raama gwandindéka dé Jisas diré wa, “Némbuli
guni Duna Nyanéna hambukré xe déka ximbu harékétanguni.
Wungi harékéta wuna yafa God néma du rendékaka xékélake
déka ximbu akwi harékétanguni.

32 Wuna hambukré xe Godka xékélakingut God bari wandét
wuni dé wali néma du retawuni.
33 Guni wuna nyangwal guni. Gunika wuni némafwimbu
mawuli ye. Wuni guni wali yamba rekéwuni. Wuni bari
guniré yatakataka yiwut guni wunika hwakétanguni. Hanja
wuni Judana néma duré angi wuni wa, 'Wuni yitewuka
hafwaré guni yamba yikénguni.' Wungi wawun hundi male
wuni guniré we.
34 Némbuli guniré huli hambuk hundi watawuni. Guni
nak nakéka némafwimbu mawuli yatanguni. Wuni gu-
nika némafwimbu mawuli yawuka maki, guni nak nakéka
némafwimbu mawuli yatanguni.
35 Guni nak nakéka wungi némafwimbu mawuli yangut,
atéfék du xe di guni wuna du rengukaka xékélakitandi.

Jisas dé Pitaré wa, dé déka hu hwetendékaka
Mat. 26:33-35; Mak 14:29-31; Luk 22:33-34

36 Jisas wungi wandéka dé Saimon Pita wa, "Néma Du, nak
hafwaré yinjoka méni we. Yingiré yitaméni?" Wungi wak-
wexékéndéka dé Jisas wa, "Wuni yitewuka hafwaré yamba
yikéméni. Hukémbu wuni yitewuka hafwaré yitaméni."
37 Wungi wandéka dé Pita wa, "Néma Du, métaka we méni
wali yamba yikéwuni? Wuni méni wali hiyanjoka mawuli
wuni ye."
38 Wungi wandéka dé Jisas wa, "Méni wuniré yikafre
hurunjoka hiyataméni, o yingafwe? Wu yingafwe. Mwi
hundi wuni méniré we. Némbuli gan méni yambu hufuk angi
wataméni, 'Wuni Jisaska xékélakihambawuni.' Wungi wamét
hukémbu séra watandé." Wungi dé Jisas wa.

14

Jisas dé Godka yitendaka yambu dé

1 Jisas déka duré dé angi wa, "Guna mawuli xak
yakéndé. Guni Godka jémba sarékéta wunika akwi jémba
sarékétanguni.
2 Hanja guniré wuni wa, 'Wuni ye retenguka hafwa
huréhalékétawuni.' Wungi wata guniré mwi hundi wuni wa.
Wuna yafa rendéka gembu séfélak hafwa dé re.
3 Guni retenguka hafwa wumbu dé re. Wuni ye guna
hafwa huréhalékétawuni. Huréhalékétaka wuni wambula yae
guniré hérawut wuni wali ye wuni wali retanguni.
4 Wuni yitewuka yambuka wundé xékélakingu."
5 Wungi wandéka dé Tomas Jisasré wa, "Néma Du, méni
yiteméka getéfaka xékélakihambame. Wun getéfaré yiteméka
yambuka akwi xékélakihambame."

6 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Wuni hafu wun yambu
wuni. Wuni hafu mwi hundina mo wuni. Wuni huli mawuli
hwekwa du wuni. Du nak nak yambambu yamba yikéndé,
wuna yafaka. Yingafwe. Wunimbu yae yitandé.
7 Guni wunika xékélake wu wuna yafaka akwi
xékélakitanguni. Némbuli déka andé xékélakingwi. Xékélakita
déré andé xéngwi.”
8 Jisas wungi wandéka dé Filip wa, “Néma Du, naniré yafa
mé wakwemét xe bu xékélakikwa. Wungi wakwemét, wu
sékérékétandé.”
9 Wungi wandéka dé Jisas Filipré angi wa, “Séfélak nukwa
wuni guni wali wuni re. Métaka méni wunika xékélakihafi
ye? Wuniré xéndé du dé wuna yafaré akwi dé xé. Métaka
méni angi wa? ‘Ména yafa mé wakwemét xékwa.’ Wungi
wakéméni. Méni déré wundé xémé.
10 Wuni wuna yafambu téwuka dé wuna yafa wunimbu dé
té. Wun hundika méni xékélaki, o yingafwe? Guniré wawun
atéfék hundi wuna mawuli sarékémbu wahambawuni. Yafa
wuna mawulimbu téta déka jémba yandéka wuni wun hundi
wa.
11 Guni wawun hundika jémba sarékéta guna mawulimbu
angi watanguni, ‘Jisas déka yafambu téndéka déka yafa
démbu dé té. Wu mwi hundi dé.’ Wungi watanguni. Wungi
wahafi yata guni yawuka xéngun hambuk jémbaka sarékéta
wunika jémba sarékétanguni.
12 “Ané hundi mé xéké. Guni wuna hundi jémba xékékwa
du guni akwi wuni yawuka hambuk jémba yatanguni.
Wuni wuna yafaka yiwut, guna jémba wuna jémbaré
sarékéngwandétandé.
13 Guni wunika jémba sarékéta wuna ximbu wuna yafaka
wakwexékéngut, wuni wakwexékéngun maki hurutawuni.
Wungi huruwut atéfék du takwa xe wuna yafana ximbu
harékétandi.
14 Guni wuna ximbu wunika wakwexékéngut, wuni wak-
wexékéngun maki hurutawuni.” Wungi dé wa.

God wandét déka Hamwinya yatandé

15 Jisas dé wa, “Guni wunika némafwimbu mawuli yata guni
wuna hundi jémba xékéta wawuka maki hurutanguni.
16 Hurungut wuni wuna yafaré wakwexékéwut nak du yae
wuna hafwa hératandé. Dé gaye guniré yikafre huruta guni
wali wungi re wungi re retandé.
17 Wungi wata wuni Godna Hamwinyaka wuni we. Dé
mwi hundi male dé wa. Wuna hundika xékékwa du
takwa male déka xékélake déré hératandi, deka mawulimbu.
Ané héfana du takwa déré xéta déka xékélakihambandi.
Xékélakihafi yata di déré yamba hérakéndi. Dé guni wali re
guna mawulimbu téndét guni déka xékélakitanguni.

18 “Wuni guniré yatakawut guni yafa ayiwa hiyae yatakan-
dan nyangwal maki yamba rekénguni. Wuni gunika
wambula yatawuni.
19 Tale yalefu nukwa yindét ané héfana du takwa wuniré
yamba xékéndi. Guni hafu wuniré xétanguni. Wuni huli
téwukangala maki, guni akwi huli tétanguni, wungi té wungi
té.
20 Wun nukwambu guni angi xékélakitanguni. Wuni wuna
yafambu téwuka guni wunimbu ténguka wuni gunimbu wuni
té.
21 Wuna hundi xékéta wawuka maki hurukwa du takwa
di wunika némafwimbu mawuli ye. Di wunika némafwimbu
mawuli yandat, wuna yafa God dika némafwimbu mawuli
yatandé. Wuni akwi wunde du takwaka némafwimbu
mawuli yatawuni. Mawuli yata wuni hafuka diré wak-
wetawuni.”
22 Jisas wungi wandéka dé nakémba Judas déré wa. (Dé
Judas Iskariot yingafwe.) Dé angi wa, “Néma Du, métaka
we méni naniré male wakwetaméni, ané héfana du takwaré
wakwehafi yata?”
23 Wungi wandéka dé Jisas déré wa, “Wunika némafwimbu
mawuli yakwa du takwa di wawun maki hurutandi. Wungi
hurutekwa du takwaka wuna yafa némafwimbu mawuli
yatandé. Mawuli yandét ani wuna yafa wali ye wunde du
takwana mawulimbu wulaaye tétaani.
24 Wunika némafwimbu mawuli yahafi yakwa du takwa
di wuna hundi xékéhambandi. Wawun hundi wuna hundi
yingafwe. Wuna yafa wandéka xékéta wuni guniré we.

25 “Némbuli guni wali reta wuni ané hundi we.
26 Hukémbu guniré yikafre hurutekwa du Godna
Hamwinya dé wuna ximbu gunika yatandé. Wuna yafa
wandét dé yae wuna hafwa hérae dé atéfék jonduka guniré
wakwetandé. Yae wakwendét, guni wawun atéfék hundika
wambula sarékétanguni.

27 “Wuni guniré yatakataka yita nakélak huru mawuli
gunika hwetawuni. Wuna nakélak huru mawuli gunika
hwetawuni. Ané héfana duna mawuli maki hweham-
bawuni. Hwewut guna mawuli xak yahafi yandét yamba
rookénguni.
28 Guniré angi wuni wa, ‘Wuni guniré yatakataka ye
wambula yatawuni.’ Wuni wungi wawuka guni wun hundi
wundé xékéngu. Xékéta wunika némafwimbu mawuli yata
guni yikafre mawuli yatanguni, wuna yafaka yitewukaka.
Wuna yafa néma du reta dé wuniré sarékéngwandé.
Sarékéngwandéndéka wuni yi, déré xénjoka.

29 Némbuli guniré wundé wawu, wuni yitewukaka.
Hukémbu wuni yiwut, guni angi watanguni. ‘Tale Jisas
yitendékaka wandéka wundé xékélakikwa. Dé God wali dé
re. Wu mwi hundi dé.’ Wungi wangute wuni wun hundi
we.
30 “Gunika séfélak hundi yamba wakéwuni. Ané héfana
néma du satan andé yae. Yae déka hambuk wuna hambukré
yamba saréké̂ngwandéké̂ndé.
31 Saréké̂ngwandéhafi yandét, ané héfambu rekwa du takwa
xékélakitandi, wuna yafaka némafwimbu mawuli yawukaka.
Di wungi xékélakindate wuni mawuli ye. Mawuli yata wuna
yafa wuniré wandén jémba wuni ye. Yak. Sé raama yikwa.”
Wungi dé Jisas wa.

15

Jisas wain bangwi maki dé

1 Jisas dé angi wa, “Wuni yikafre male wain bangwi wuni.
Wuna yafa God dé wun bangwika hatikwa du dé.
2 Séfélak gali dé fuka, wun bangwimbu. Bangwina gali
nawulak sék xakéhafi yandat, wuna yafa wun galiré xatéka
yakitandé. Bangwina gali nawulak sék xakéndat, dé wun
galina saalé male sénatandé, di séfélak sék xakéndate.
3 Wuni gunika wawuka guni wawun hundi xéké̂nguka
guna mawuli yikafre dé té.
4 Guni wunimbu té̂ngut wuni gunimbu tétawuni. Wungi
wuni mawuli ye. Bangwina gali ye bangwi wali téhafi yata
sék nawulak yamba xakéké̂ndé. Wungi maki guni wuni wali
téhafi ye hénoo yamba xakéké̂nguni.
5 “Wuni hafu wun wain bangwi wuni. Guni wun bangwina
gali guni. Du nak wunimbu té̂ndét wuni démbu téwut dé
séfélak hénoo xakétandé. Dé wuniré yatakataka ye hafu te
yikafre jémba yamba yaké̂ndé.
6 Du nawulak galiré xatéké̂ndat, wun gali réka yatandé.
Hukémbu wun gali natafambu takataka di yambu tutandi.
Wun gali maki, du nak wuniré yatakataka ye hafu té̂ndét,
déré héreke yambu tutandi.
7 Guni wunimbu té̂ngut, wuna hundi guna mawulimbu
té̂ndét, Godré wakwexéké̂ngut dé mawuli yanguka jondu
atéfék hwetandé.
8 Guni séfélak yikafre jémba yangut séfélak du takwa xéta
watandi, ‘Jisasna jémba di ya. Déka du di. Wu mwi hundi
dé.’ Wungi wata wuna yafana ximbu harékétandi.
9 “Wuna yafa wunika némafwimbu mawuli yandéka maki
wuni gunika némafwimbu mawuli wuni ye. Guni wuna
mawuli yawukambu mé wulaaye té.

10 Wuni wuna yafana hundi xékéta wandén maki huruta
wuni déka mawuli yandékambu wuni té. Téwuka maki guni
wuna hundi xékéta wawun maki huruta guni wuna mawuli
yawukambu wulaaye tétanguni.
11 Guni yikafre mawuli yata mawuli sawuli yangute
wuni guniré wun hundi we. Wuna yikafre mawuli guna
mawulimbu sukwekéndéte wuni wungi we.
12 “Wuna hambuk hundi angi dé. Wuni gunika
némafwimbu mawuli yawuka maki, guni akwi nak nakéka
némafwimbu mawuli yatanguni.
13 Du nak déka nyayikaré yikafre hurunjoka hiyandét,
nani xékélaki, dé déka nyayikaka dé némafwimbu mawuli ye.
Déka mawuli ya atéfékna mawuli yaré dé saréké ngwandé.
14 Guni wuna hundi xéka wawun maki huruta guni wuna
nyayikangu guni.
15 Némbuli wuni gunika wambula angi yamba wakéwuni:
Guni wuna jémba yakwa du guni. Wungi yamba
wakéwuni. Jémba yakwa du di deka néma duna mawulika
xékélakihambandi. Wuna yafa wandén atéfék hundi xékétaka
wuni guniré we. Wawuka guni wuna mawulika guni
xékélaki. Xékélakinguka wuni we: Guni wuna nyayikangu
guni. Wungi wuni guniré we.
16 “Guni wuniré wasékehambanguni. Wuni guniré wuni
waséke, guni ye séfélak hénoo xakéngute. Xakéngut, guna
hénoo wungi té wungi té tétandé. Téndét guni wuna yafaka
wuna ximbu wangut, dé wangun joo hwetandé, gunika.
17 Ané hambuk hundi wuni guniré we. Guni nak nakéka
némafwimbu mawuli yatanguni.”

Di Jisasna duka hélék yatandi

18 “Ané héfambu rekwa du takwa gunika hélék yandat, wu
baka joo dé. Tale wunika wungi di hélék ya. Wungi guni
xékélaki. Wunika hélék yata hukémbu gunika akwi hélék
yatandi.
19 Guni ané héfana du takwa rengut, ané héfana du takwa
gunika mawuli yatandi. Wuni guniré wundé wasékewu,
guni ané héfa yatakangute. Guni ané héfana du takwa rehafi
yanguka di ané héfana du takwa gunika hélék ye.
20 Guni hanja wawunka guni xékélaki? ‘Jémba yakwa du
déka néma duré saréké ngwandéhafindé.’ Wawun makika
jémba sarékétanguni. Di wuniré haraki hurundanéngala,
guniré akwi haraki hurutandi. Di wuna hundi xékétaka wu
guna hundi akwi xékétandi.
21 Di wunika wandéka yawun Godka xékélakihambandi.
Xékélakihafi ye di wunika hélék ye guniré haraki hurutandi,
guni wuna du rengukaka.

22 “Wuni yae diré hundi wahafi yawut, di deka haraki
saraki sémbutka yamba xékélakiséndi. Wuni yae diré hundi
wawuka hurundan haraki saraki sémbutka di xékélaki.
Xékélakita angi yamba wakéndi, ‘Nani xékélakihafi ye me
haraki saraki sémbut huru.’ Wungi yamba wakéndi.
23 Wunika hélék yakwa du takwa di wuna yafaka akwi di
hélék ye.
24 Hanja du nawulak yae yawun maki jémba yahambandi.
Wuni deka nyéndékmbu téta séfélak hanja xéhafi yandan
hambuk jémba wuni ya. Wuni wun jémba yahafi yawut, di
ané héfambu rekwa du takwa deka haraki saraki sémbutka
yamba xékélakiséndi. Wuni wun jémba yawuka di xé. Xétaka
deka haraki saraki sémbutka xékélakita di wuna yafa wali
anika di hélék ye.
25 Wuni haraki saraki sémbut nawulak huruhafi yawuka di
wunika baka hélék yandaka Godna nyingambu rekwa hundi
nak némbuli mwi hundi dé ya. Hanja du nak angi dé hayi,
“Wunika baka nyéndé di hélék ye.”
26 “Hukémbu wawut guniré yikafre hurutekwa du gunika
yatandé. Némbuli dé wuna yafa wali dé re. Wuni wuna ya-
faré wawut, dé wandét yatandé. Wun du Godna Hamwinya
dé. Mwi hundi male wata wunika du takwaré wakwetandé.
27 Guni akwi wunika diré watanguni. Hanja akwi némbuli
akwi guni wuni wali reta wuna jémbaré wundé xéngu.
Xéngunka guni diré akwi wakwetanguni.”

16

1 “Némbuli guni wunika jémba saréké. Guni wuna hundi
yatakahafi yangute wuni wun hundi guniré we.
2 Hukémbu néma du nawulak watandi, guni Godna hundi
buléndaka ge yatakataka wun geré wambula wulayihafi
yangute. Yatakangut du nawulak watandi, ‘Di haraki saraki
sémbut hurukwa du di. Nani diré xiyaata nani Godna jémba
me ye.’ Wungi wata di guniré xiyatandi.
3 Wunde du wuna yafa wali anika xékélakihambandi.
Xékélakihafi yata di guniré haraki hurutandi.
4 Némbuli guniré wuni we, wun jooka. Hukémbu di
guniré haraki hurundat guni watanguni, ‘Hanja Jisas dé
naniré hundi wa, di naniré haraki hurutendakaka. Wandén
maki némbuli wungi di huru.’ Wungi wata wuna hundika
sarékétanguni.” Wungi dé Jisas wa.

Godna Hamwinya ané jémba yatandé

Wun hundi wataka dé wa, “Hanja guni wali téta wuni
guniré wun hundi wahambawuni.

5 Némbuli guniré yatakanjoka huruta wuni guniré wun
hundi we. Nawulak nukwa yindét wunika wandéka
gayawun duka wambula yitawuni. Yitewukaka guna be
nak wunika wakwexékéhambandé, ‘Méni yingiré yitaméni?’
Wungi wakwexékéhambandé.
6 Ané wawuka hundi xékénguka guna mawuli xak dé ye.
7 “Némbuli mwi hundi wuni guniré we. Wuni yiwut, wu
yikafre dé. Wuni yihafi yawut, guna mawuliré yikafre
hurutekwa du yamba yakéndé. Wuni ye wawut, wun du
yatandé.
8 Wun du yae dé ané héfambu rekwa du takwaré watandé,
deka hurundan haraki saraki sémbutka akwi, yikafre
sémbutka akwi, God haraki sémbut hasa hwetendékaka akwi.
9 Dé haraki saraki sémbutka angi watandé, ‘Guni Jisaska
jémba sarékéhafi yata guni haraki saraki sémbut guni huru.’
10 Wungi wataka dé wuna yikafre sémbutka angi watandé,
‘Jisas yikafre sémbut male hurutaka dé déka yafaka wambula
yindéka guni déré xéhambanguni. Jisas déka yafa wali
rendéka guni xékélaki, dé yikafre male sémbut hurukwa du
dé.’
11 Dé God haraki sémbut hasa hwetendékaka angi watandé,
‘God néma du reta satan hurundén sémbutka déré hasa
hwetendékaka wundé wandé. Wandénka dé guna sémbutka
akwi watandé.’ Guna mawuliré yikafre hurutekwa du
wungi watandé.”
12 “Wuni séfélak hundi akwi guniré wanjoka wuni mawuli
ye. Mawuli yawuka guni wuna hundika yamba hali
xékékéngu.
13 Hukémbu Godna Hamwinya gunika yatandé. Dé mwi
hundi male watandé. Yae mwi hundi wata guna mawuliré
yikafre hurundét guni atéfék mwi hundika xékélakitanguni.
Déka mawuli sarékémbu yamba wakéndé. Wuni ye wawut
dé yae wawun hundi guniré watandé. Dé hukémbu
xakutekwa jonduka guniré watandé.
14 Dé wuna jondu hérae wun jonduka guniré wakweta dé
wuna ximbu harékétandé.
15 Wuna yafana atéfék jondu wuna dé. Wungi xékélakita
wuni guniré we, ‘Godna Hamwinya wuna jondu hérae wun
jonduka guniré wakwetandé.’ ” Wungi dé Jisas wa.

Mawuli xak yawuleka dé yikafre mawuli xakutandé

16 Wun hundi wataka dé Jisas angi wa, “Nawulak nukwa
yindét guni wuniré yamba xékénguni. Hukémbu nawulak
nukwa yindét wuniré wambula xétanguni.”
17 Wungi wandéka déka du nawulak di hafu angi
bulé, “Jisas wandéka hundina mo hundi yingi dé? Angi

dé wa, ‘Nawulak nukwa yindét guni wuniré yamba
xékénguni. Hukémbu nawulak nukwa yindét wuniré
wambula xétanguni.’ Wungi wataka nak hundi akwi dé wa,
‘Wuni wuna yafaka yitawuni.’ ”
18 Di wungi wataka di angi wa, “Métaka dé nawulak
nukwaka dé wa? Nani déka hundina mo hundika yike me
ye.” Wungi di wa.
19 Jisasré wun hundika wakwexékénjoka mawuli yan-
daka dé Jisas deka mawuli xékélakita dé diré wa, “Guniré
wuni we, ‘Nawulak nukwa yindét guni wuniré yamba
xékénguni. Hukémbu nawulak nukwa yindét wuniré
wambula xétanguni.’ Wungi wawuka guni wuna hundika
xékélakihafi yata, wun hundika guni guna hafu hundi bulé,
o yingi maki dé?
20 Mwi hundi wuni guniré we. Wuni guniré yatakataka
yiwut guni haraki mawuli xékéta gératanguni. Gérangut di
ané héfambu rekwa du takwa mawuli sawuli yatandi. Tale
guna mawuli xak yatandé. Hukémbu guna mawuli xak
yawuleka yikafre mawuli xakutandé.
21 Takwa nyan héranjoka tale hangéli lé héra. Héraata
mawuli sawuli yahambalé. Yahafi ye lé wun nyan hérataka
wun hangélika wambula sarékéhambalé. Héralén nyanré xéta
mawuli sawuli lé ya.
22 Guna mawuli wule takwana mawuli maki dé. Némbuli
guna mawuli xak yandéka guni mawuli sawuli yaham-
banguni. Hukémbu wuni guniré wambula xéwut, guni
yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatanguni. Wambula
raméwunka mawuli yangut di guna yikafre mawuliré haraki
yamba hurukéndi.
23 “Guni yikafre mawuli yata wun nukwa wunika yamba
wakwexékékénguni. Mwi hundi wuni guniré we. Guni wuna
yafaka wuna ximbu wakwexékéngut dé xékétaka mawuli
yanguka jondu hwetandé.
24 Hanja Godka wuna ximbu wakwexékéhambanguni.
Némbuli wakwexékétanguni. Wakwexékéngut dé mawuli yan-
guka jondu hwendét guni yikafre mawuli yata némafwimbu
mawuli sawuli yatanguni.”

Jisasna hambuk ané héfana hambukré dé saréké̂ngwandé

25 Jisas wungi wataka dé wa, “Wuni sataku hundimbu
male wuni guniré we. Hukémbu sataku hundi wambula
yamba wakéwuni. Wahafi yata guniré wafuke watawuni,
wuna yafaka.
26 Wungi watewuka nukwambu guni wuna ximbu
wuna yafaka wakwexékétanguni, guniré yikafre hurundéte.

Wungi wata wuni angi wahambawuni, ‘Wuni déré wak-
wexékétawuni, dé guniré yikafre hurundéte.’ Yingafwe. Guni
hafu déré wakwexékétanguni,
27 dé gunika némafwimbu mawuli yandékaka. Guni wuniré
xéta guni wa, ‘Jisas God wali re dé gaya. Wu mwi hundi
dé.’ Wungi wata guni wunika némafwimbu mawuli guni ye.
Wungi mawuli yanguka wuna yafa gunika dé némafwimbu
mawuli ye.
28 Hanja wuni wuna yafa wali re wuni ané héfaré
gaya. Gaye re ané héfa yatakataka wuna yafaka wambula
yitawuni.”
29 Dé wungi wandéka di déka du wa, “Méni sataku
hundi wahafi yaméka némbuli nani ména hundi xékéta nani
xékélaki.
30 Méni atéfék jonduka méni xékélaki. Xékélake du takwana
hundika akwi xékélakiméka di huli hundi nak méniré yamba
wakwexékékéndi. Wungi xékélakita nani ménika jémba
saréké. Méni God wali re méni gaya. Wu mwi hundi dé.”
Wungi di wa.
31 Wungi wandaka dé wa, “Némbuli male wunika guni
jémba saréké wana?
32 Mé xéké. Naniré haraki hurutendaka nukwa andé yae.
Yandét guni nak nak yaange yitanguni, guna geré. Guni
wuniré yatakataka yaange yingut, wuni hafu tétawuni. Wuni
hafu téhambwe, wuna yafa wuni wali dé té.
33 Wun hundi wuni guniré we, guni nakélak huru mawuli
yangute. Ané héfambu rekwa du takwa guniré haraki
hurutandi. Haraki hurutendakaka sarékéta guni rookénguni.
Wuni néma du rewuka wuna hambuk deka hambukré dé
saréké ngwandé. Saréké ngwandéndéka guni yikafre mawuli
yatanguni.” Wungi dé Jisas wa.

17

Jisas Godré dé wakwexéké, déka duré yikafre hurundéte

1 Jisas wungi wataka Godna getéfaré yasawara xéta dé
angi wa, “Yafa, wuni hiyatewuka nukwa andé yae. Némbuli
ména nyanka hambuk mé hwemét, du takwa xe bu déka
ximbu harékénda. Di ména nyanré xe ména hambukéka
akwi xékélakita di ména ximbu harékéte.
2 Tale méni ména nyanré waméka dé ané héfambu rekwa
du takwaka néma du re. Reta wunika hwemén atéfék du
takwaka huli mawuli hwewut, di jémba retandi, wungi re
wungi re.
3 Di huli mawuli hérae angi xékélakitandi. Méni hafu méni
néma du God méni. Méni waméka dé Jisas Krais ya. Wungi
xékélakita jémba retandi, wungi re wungi re.

4 Ané héfambu yawute wamén jémba wundé yawu. Yata
wuni ména ximbu haréké.
5 Hanja ané héfa baka téndéka wuni méni wali reta nukwa
hanyikwa maki wuni re. Ménika wambula yiwut wamét
wuni nukwa hanyikwa maki wambula retawuni."

6 Jisas wungi wataka dé wa, "Hwemén duré ména xika
wundé wakwewu. Wakwewuka di ménika xékélaki. Hanja
di ané héfambu rendaka méni diré wunika méni hwe. Tale
di ména du rendaka diré wunika hweméka di ména hundi
jémba xéké.
7 Némbuli di xékélaki, wuna jondu atéfék méni hwemén dé.
8 Hwemén hundi wuni diré wuni hwe. Hwewuka di wun
hundika jémba xéka xékélakita di wa, 'Hanja Jisas God wali
dé re. Rendéka God wandéka dé Jisas ané héfaré gaya. Wu
mwi hundi dé.' Wungi watandi.

9 "Némbuli méniré wuni wakwexéké, wunde duka. Ané
héfana du takwaka wahambawuni. Méni wunika hwemén
du takwaré yikafre hurumété wuni méniré wakwexéké.
10 Ména du takwa wuna du takwa di. Wuna du takwa
ména du takwa di. Di wuna hundi xékétaka wuna jémba
yandaka nawula du takwa xéta di wuna ximbu haréké.
11 Némbuli wuni ané héfambu yamba resékekéwuni. Rehafi
yawut di ané héfambu retandi. Wuni ménika wambula
yitawuni. Wuna yafa, méni yikafre du méni. Méniré wuni
wakwexéké, wunde duka. Ména hambuk wundé hwemé,
wunika. Némbuli méni hambuk yata dika jémba hatitaméni.
Hatimét di ani natafa mawuli héranaka maki natafa mawuli
hérae jémba retandi. Wungika wuni mawuli ye.
12 Méni hambuk hweméka wuni di wali reta wuni dika
jémba hati. Jémba hatiwuka nawulak du diré haraki hu-
ruhambandi. Di jémba di re. Natafa du male fakutandé.
Fakundét Godna nyingambu wun duka hayindan hundi mwi
hundi yatandé.

13 "Némbuli ménika yatawuni. Wuni ané héfambu reta wun
hundi wuni we, wuna du roohafi yata wuna mawuli hérae
yikafre mawuli yandate.
14 Ména hundi dika wawuka di xéké. Di ané héfana du
yingafwe. Wuni akwi ané héfana du yingafwe. Nani wungi
rembeka ané héfana du takwa di nanika hélék ye.
15 Wuni diré ané héfambu hérae ména getéfaré hura
yaméte, wahambawuni. Méni diré satanéna tambambu
rendamboka hatiméte wuni we.
16 Di ané héfana du yingafwe. Wungi maki wuni ané
héfana du yingafwe.
17 Ména hundi mwi hundi dé. Méni wamét wuna du ména
mwi hundi male xékéta ména du retandi.

18 Hanja méni waméka wuni ané héfambu rekwa du takwaka gaya. Wunika wamén maki wuni dika wa, di ané héfana du takwaka ye wuna hundi wandate.

19 Wuni ména hundi xékéta ména jémba male wuni ya. Wuna du xéta ména hundi xékéta ména jémba male yandate wuni wungi ya.

20 “Wuna yafa, wunde duka male ménika wakwexékéhambawuni. Wun du yita wuna hundi watandi, nawulak du takwaka. Watendaka hundi xékétaka wunika jémba sarékétekwa du takwaka akwi méniré wuni wakwexéké.

21 Di atéfék natafa mawuli hératandi. Wungi wuni mawuli ye. Yafa, méni wunimbu téméka wuni ménimbu téwuka maki, di animbu tétandi. Wungi téndat, ané héfana du takwa xe watandi, ‘God wandéka dé Jisas gaya. Wu mwi hundi dé.’ Wungi watandi.

22 Hanja méni wunika hambuk hwe, wuni jémba yawut nawulak du takwa wuna ximbu haréké́ndate. Hwemén maki wuni dika hambuk hwe. Di ani natafa mawuli héranaka maki natafa mawuli hérandate, wuni wun hambuk hwe.

23 Wuni dimbu téwuka méni wunimbu té. Wungi téta nani atéfék natafambu té. Témbet, ané héfana du takwa diré xéta xékélakita watandi, ‘God wandéka dé Jisas ané héfaré gaya. God Jisaska némafwimbu mawuli yandéka maki, Jisasna du takwaka akwi dé némafwimbu mawuli ye.’ Wungi watandi.

24 “Wuna yafa, wuni hwemén duka wuni méniré wakwexéké. Di wuni wali ména getéfambu sékéré rendate wuni mawuli ye. Hanja ané héfa baka téndéka méni wunika némafwimbu mawuli yata waméka wuni nukwa hanyikwa maki reta wuni ména getéfambu re. Nukwa hanyikwa maki wambula rewut di ména getéfaré yae xéndate wuni mawuli ye.

25 Wuna yafa, yikafre jémba male méni ya. Ané héfana du takwa ménika xékélakihambandi. Wuni ménika xékélakiwuka di wuna du akwi ménika di xékélaki. Méni waméka wuni gaya. Wungi di xékélaki.

26 Wuni diré ména xika wundé wakwewu. Wakwewuka di ménika xékélaki. Wambula wawut xékélakitandi. Wuni wawut méni wunika némafwimbu mawuli yaméka maki, di deka du nak nakéka némafwimbu mawuli yatandi. Mawuli yandat wuni deka mawulimbu tétawuni.” Wungi dé Jisas Godré wakwexéké.

18

Judas dé Jisasré hwe, déka mama duka
Mat. 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53

1 Jisas wun hundi wataka déka du wali di Kidron huté angé
sakuré yi. Yikafre mi sendan yawi nak wumbu téndéka di
Jisas déka du wali wun yawiré wulayi.

2 Wun nukwa Jisasré mama duka hwetekwa du Judas di
wali yahambandé. Tale séfélak nukwambu Jisas déka du wali
di wun yawimbu wulaaye wumbu re. Hanja Judas Jisas wali
yitaka yatakata dé wun yawika xékélaki.

3 Wungi xékélakitaka dé Romna xi warekwa du nawulak
akwi, gélindu du nawulak akwi wungi hura yae di wun
hafwaré ya. Prisna néma du akwi, Farisi akwi di wun gélindu
duré wandaka di ya. Xi ware jondu akwi, téméngara akwi,
hanyikwa ya akwi di hura ya.

4 Hura yandaka dé Jisas xékélaki, déré hurutendaka atéfék
jonduka. Xékélake ye dé diré wa, "Héndéka guni hwaké?"

5-6 Wungi wakwexékéndéka di wa, "Nasaretna du Jisaska
nani hwaké." Wungi wandaka dé Jisasré mama duka
hwekwa du Judas dé di wali té. Téndéka wandaka dé Jisas
wa, "Wuni andu." Wungi wandéka roo hu hu ye di héfambu
xakri.

7 Xakrindaka dé diré wambula wakwexéké, "Héndéka guni
hwaké?" Wungi wakwexékéndéka di wa, "Nasaretna du
Jisaska nani hwaké."

8 Wungi wandaka dé Jisas diré wa, "Guniré wundé wawu.
Wuni andu, hwakénguka du. Wuna duré mé takangut
yinda."

9 Wungi wandéka wandén hundi dé mwi hundi ya: "Wu-
nika hwemén du nakré haraki huruhambandi."

10 Du nak déka xi Malkus dé gélindu wali té. Dé prisna néma
duka jémba yakwa du nak dé. Téndéka dé Saimon Pita xi
warendaka yarré tara dé déka yika tamba sakumbu téndé
waan xatéké.

11 Xatékéndéka dé Jisas Pitaré wa, "Wungi hurukéméni.
Ména yar mé lakwa wurmbu. Wuni wuna yafa hwendén
hanyandémbu satawuni. Wuni wun hanyandémbu sawum-
boka yamba watéfikéméni."

Jisasré hura yi, Anaska
Mat. 26:57

12 Jisas wungi wandéka di Romna xi warekwa du nawulak,
deka néma du, Judana gélindu nawulak wungi di déré huluke
di yoombu gi.

13 Gitaka di Anaska hura yi. Anas dé Kaiafasna nakéma dé.
Wun héki hwari Kaiafas atéfék prisna néma du dé re.

14 Hanja Kaiafas dé Judana néma duré angi wa, "Wun
du atéfék du takwana hafwa hérae hiyandét, wungi

sékérékétandé. Dé hafu hiyandét, nani atéfék yamba hiyakéme.” Wungi dé wa.

Pita dé wa, “Wuni Jisaska xékélakihambawuni.”
Mat. 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57

15 Di Jisasré hura yindaka bér Saimon Pita Jisasna nakémba du wali déka hukémbu yi. Ye bér prisna néma duna gembu xaku. Wun néma du Jisasna nakémba duka dé xékélaki. Xékélakindéka dé Jisasna hukémbu ye dé néma duna gena séndékoré wulayi.

16 Wulayindéka Pita hafwambu dé té. Téndéka dé Jisasna nakémba du dé gena séndéna yambuka hatikwa takwaré wa, Pitaka walét wulayindéte.

17 Wandéka Pita wulayindéka lé wule takwa Pitaré wakwexéké, “Méni akwi Jisasna du méni?” Wungi wakwexékéléka dé Pita wa, “Wuni yingafwe.”

18 Wungi wandéka di jémba yakwa du wali gélindu du wali di wumbu té. Téndaka dé yifa yandéka di ya hénjara, deka séfi tangurénjoka. Pita akwi di wali dé té, déka séfi tangurénjoka.

Prisna néma du dé Jisaska wakwexéké, déka jémbaka
Mat. 26:59-68; Mak 14:55-65; Luk 22:63-71

19 Prisna néma du dé Jisasré déka duka wakwexéké. Du takwaka wakwendén hundika akwi dé wakwexéké.

20 Wakwexékéndéka dé Jisas wa, “Wuni atéfék du takwana makambu téta wuni diré hundi wa. Godna hundi buléndaka gembu, tempelmbu akwi téta wuni du takwaka hundi wa. Wuni faakwa téta hundi nawulak wahambawuni.

21 Métaka méni wunika wakwexéké? Wuna hundi xékéndé du takwaka mé wakwexéké. Wawuka xékéndan hundika méniré watandi.” Wungi dé wa.

22 Wandéka dé gélindu nak wumbu te dé Jisasna saawimbu xiyaata dé wa, “Prisna néma duka wungi yamba wakéméni.”

23 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Wuni haraki hundi wawut, méni wunika wun hundi wataméni. Wuni mwi hundi wawuka métaka méni wuniré xiyae?”

24 Wungi wandéka Anas wandéka di Jisasré hura yi, atéfék prisna néma du Kaiafaska. Déré gindan yoo wungi téndéka di hura yi.

Pita dé wambula wa, “Wuni Jisaska xékélakihambawuni”
Mat. 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62

25 Saimon Pita déka séfi tangurénjoka dé ya walémbambu té. Téndéka xe di wa, “Méni akwi Jisasna du méni?” Wungi wakwexékéndaka dé wa, “Wuni yingafwe.”

26 Wungi wandéka dé Pita waan xatékéndén duna hémna du dé xéké. Dé akwi jémba dé ya prisna néma duka. Xékétaka

dé wa, “Méni Jisas wali yawimbu téméka wuni xé. Wu mwi
hundi dé.”
27 Wungi wandéka dé Pita wambula wa, “Yingafwe.”
Wungi wandéka dé séra bari wa.

Pailatka di Jisasré hura yi
Mat. 27:11-18; Mak 15:2-11; Luk 23:2-3, 18-21

28 Ganémbambu Jisasré hura Kaiafas yatakataka di Romna
néma duna geré yi. Ye di deka hambuk hundi xékéta
Pasovana hénoo sanjoka di Romna néma duna geré wu-
layihambandi. Judana hambuk hundi angi dé wa, “Guni
nak téfana duna geré wulaaye guni haraki saraki sémbut
hurutanguni. Hura guni Pasovana hénoo yamba sakénguni.”
Wungi dé deka hambuk hundi wa.
29 Wulayihafi yata hafwambu téndaka dé Romna néma
du Pailat dika ye dé diré wa, “Wun duka méta hundi
watanguni?”
30 Wungi wandéka di wa, “Ané du haraki saraki sémbut dé
huru. Dé haraki saraki sémbut huruhafi yandét, nani ménika
déré hura yamba yakéme.”
31 Wungi wandaka dé Pailat wa, “Guni déré hura ye guni
hafu bulétanguni. Bulétaka guna hambuk hundi wandé maki
guni déré duna makambu takatanguni.” Wungi wandéka di
wunde Judana du wa, “Hanja guni Rom guni naniré watéfi,
nani haraki saraki sémbut hurukwa duré duna makambu
takataka déré xiyambemboka. Nani Jisasré xiyandate wan-
joka nani hurufatiké.” Wungi di wa.
32 Hanja Jisas mimbu hiyatendékaka dé hundi wa. Wunde
du Pailatré wungi wandaka dé Jisas wandén hundi mwi
hundi dé xaku.
33 Wunde du wungi wandaka dé Pailat wambula wulayi
geré. Wulaaye gembu reta dé Jisaska wandéka wulayindéka
dé déka wakwexéké, “Méni Judana néma du, o yingafwe?”
34 Wungi wakwexékéndéka dé wa, “Méni hafu sarékéta
méni wungi wa, o nak du dé méniré wa?”
35 Wungi wakwexékéndéka dé wa, “Wuni Judana du yin-
gafwe. Wuni ménika xékélakihambawuni. Ména hafu getéfana
du akwi prisna néma du akwi di méniré wunika hura ya.
Méta méni ya?”
36 Wungi wakwexékéndéka dé wa, “Wuni ané getéfambu
néma du rewut wuna du warendat nawulak du wuniré hura
ye Judana duka yamba hwekéndi. Némbuli wuni ané getéfaka
néma du rehambawuni.”
37 Wungi wandéka dé wakwexéké, “Méni néma du wana?”
Wungi wakwexékéndéka dé wa, “Wu yawundu. Wuni néma
du wuni. Wuni angi wuni we. Mwi hundi wanjoka wuni ané

héfaré gaya. Mwi hundi wawute lé wuna ayiwa wuniré héra.
Mwi hundi xékékwa du takwa di wuna hundi xéké.”
38 Wungi wandéka dé wakwexéké, “Mwi hundi méta hundi
dé?”

Jisasré xiyae mimbu hatekandate dé Pailat wa
Mat. 27:20-30; Mak 15:12-19; Luk 18:22-25

Pailat wungi wataka dé Judana duka wambula gwandi.
Gwande dé diré wa, “Wun du haraki saraki sémbut huruham-
bandé.
39 Atéfék héki hwari Pasovana hénoo sa nukwa guni wu-
nika wangukandé, séndé gembu rekwa du nakéka wawut
dé gwandindéte. Némbuli Judana néma duré wawut dé
gwandindéte guni mawuli ye, o yingafwe?”
40 Wungi wakwexékéndéka hambukmbu wata di wa, “Yin-
gafwe. Déka hélék me ye. Barabasré wamét gwandindéte
nani mawuli ye.” Wungi di wa. Wun du Barabas dé duré
xiyaata jondu sélé héraakwa du dé.

19

1 Judana du wungi wandaka dé Pailat wandéka Romna xi
warekwa du di Jisasré xiya, rami wali yoombu.
2 Xiyataka di rami yoo hérae di anéngambambu sanda
joo gootutaka di déka anéngambambu sandataka, néma du
sandaka maki. Sandatakataka di néma duna waka nukwa
wur déré sandataka.
3 Sandatakataka di déré haraki hundi wata di wangi.
Wangita di wa, “Judana néma du, jémba retaméni!” Wungi
wata di deka tambambu déka saawiré di xiya.
4 Xiyandaka Pailat gwande dé Judana duré wa, “Mé xé.
Déré wuni gunika hura gwande. Guni xe xékélakitanguni. Dé
haraki saraki sémbut huruhambandé.”
5 Wungi wandéka dé Jisas gwande. Gootundan rami yoo dé
déka anéngambambu té. Sandatakandan waka nukwa wur
akwi déka séfimbu dé té. Téndéka dé Pailat diré wa, “Ané duré
mé xé.”
6 Wungi wandéka déré xéta di prisna néma du akwi gélindu
du akwi di hambukmbu angi wa, “Déré mé xiyae mimbu
hateka. Déré mé xiyae mimbu hateka.” Wungi wandaka
dé Pailat diré wa, “Yingafwe. Wuni hurundén haraki saraki
sémbut nawulakéka xékéhambawuni. Guni hafu déré hura ye
xiyae mimbu hatekatanguni.”
7 Wungi wandéka di Juda déré wa, “Wun du métaka
hiyandé. Dé angi dé wa, ‘Wuni Godna nyan wuni.’ Wungi
wata dé nana hambuk hundi xékéhambandé. Wun hundi
angi dé wa, ‘Du nak Godka haraki hundi wandét, guni déré
xiyatanguni.’ Nana hambuk hundi wungi dé wa.”

8 Pailat wun hundi xékétaka dé déka mawulimbu wa, “Wun
du Godna nyan wana?” Wungi sarékéta dé némafwimbu roo.
9 Roota dé geré wambula wulayi. Wulayi wandéka
Jisas wambula wulayindéka dé déka wakwexéké, “Méni
yimbu méni ya?” Wungi wakwexékéndéka Jisas hundi nak
buléhambandé.
10 Buléhafi yandéka dé Pailat wa, “Métaka méni wuni wali
buléhafi ye? Wuni mawuli ye wawut jémba yitaméni. Wuni
mawuli ye wawut, di méniré xiyae mimbu hatekatandi.
Wuni ambu wuni néma du re. Wun jooka méni xékélaki, o
yingafwe?”
11 Wungi wandéka dé Jisas wa, “God ménika hambuk hwe-
hafi yandét méni ambu néma du yamba rekéméni. Wuniré
ménika hwendé du némafwi haraki saraki sémbut di huru.
Di hurundan haraki saraki sémbut méni huruméka haraki
sémbutré dé sarékéngwandé.”
12 Pailat wun hundi xékétaka dé Jisas baka takandét yi-
tendéka yambuka dé hwaké. Hwaka dé Judaré wa, Jisasré
wandét dé baka yindéte. Wandéka di wa, “Wun du angi dé
wa, ‘Wuni néma du wuni.’ Wungi wata dé Romna néma duna
hafwa héranjoka dé huru. Wungi huruta dé Romna néma
duna mama dé re. Méni dé baka yindéte wamét, méni akwi
Romna néma duna mama retaméni.”
13 Pailat wun hundi xékétaka wandéka di Jisasré hura
gwande. Gwandendaka dé Pailat kot xékékwa néma duna
jambémbu re. Wun jambéka di wa, Motumbu yandan jambé
dé. Hibruna hundimbu angi di wa, Gabata.
14 Wun nukwa Judana du takwa Pasovana hénoo sanjoka
di humbwi. Nukwa dawimbu ténjoka hurundéka dé Pailat
néma duna jambémbu reta dé Judaka wa, “Guna néma duré
mé xé.”
15 Wungi wandéka hambukmbu di angi wa, “Déré mé
héreki. Déré mé héreki. Déré mé xiyae mimbu hateka.”
Wungi wandaka dé Pailat wakwexéké, “Guna néma duré
xiyae mimbu hatekawute guni mawuli ye?” Wungi wandéka
di prisna néma du wa, “Dé nana néma du yingafwe. Romna
néma du dé male nana néma du dé.”
16 Wungi wandaka dé Pailat Judana néma duna hundi
xékétaka wandéka di Romna xi warekwa du Jisasré hura yi,
xiyae mimbu hatekanjoka.

Jisasré di xiyae mimbu hateka
Mat. 27:33-44; Mak 15:22-32; Luk 23:26-43

17 Jisasré hura yindaka dé Jisas hafu dé déré xiyae
hatekatendaka mi dé yata. Yatandéka Judana néma getéfa
Jerusalem yatakataka di Anéngambana Afana hafwaré yi.
Hibruna hundimbu angi di wa, Golgota.

18 Wun hafwambu di Romna xi warekwa du Jisasré xiyae
mimbu hateka. Du yétékré akwi di mi yétékmbu xiyae hateka.
Nakré di aki tamba sakumbu xiyae hateka. Nakré di yika
tamba sakumbu xiyae hateka. Xiyae hatekandaka dé Jisas
nyéndékmbu téndé mimbu té.
19 Pailat hundi nak haaye dé Jisasré hatekandan mimbu
xiyataka. Angi dé hayi: Nasaretna du Jisas. Judana néma du
dé.
20 Pailat wun hundi Hibruna hundimbu akwi, Romna
hundimbu akwi, Grikna hundimbu akwi wungi dé hayi.
Jisasré xiyae mimbu hatekandan hafwa Judana néma getéfa
walémbambu dé té. Téndéka di séfélak Juda wun hundi di xé.
21 Xétaka di Judana prisna néma du di Pailatré wa, “Angi
hayikéméni, Judana néma du dé. Wungi hayikéméni. Angi
hayitaméni, ‘Ané du angi dé wa, Wuni Judana néma du wuni.’
Wungi hayitaméni.”
22 Wungi wandaka dé Pailat wa, “Wuni hayiwun hundi
wuni wundé hayiwu. Nak hundi wambula yamba
hayikéwuni.” Wungi dé wa.
23 Romna xi warekwa du yétiyéti di Jisasré xiyae mimbu
hateka. Hatekataka di déka nukwa wur hérae di mune
hari. Nak nak héraata di déka yikafre sanda wur munihambandi. Wun sanda wur atéfék natafambu yatindan dé, di
hundafanéhambandi.
24 Wun yikafre sanda wurré xéta di xi warekwa du wa,
“Nani ané sanda wur yamba léngakéme. Nani nana xi haaye
bu xékwa héna xi wana xakukéndé wana. Xakundét dé wun
sanda wur hératandé.” Wungi wataka hurundaka dé du nak
héra. Hérandéka Godna nyingambu rekwa hundi nak mwi
hundi dé ya. Wun hundi angi dé:

Di wuna nukwa wur nawulak mune di héra.
Di wuna yikafre sanda wur héranjoka di deka xi hayindaka
xakundéka dé héra.

25 Jisas téndénmbu di Jisasna ayiwa Maria akwi, léka
bandi akwi, Klopasna takwa Maria akwi, Makdalambu yalé
takwa Maria akwi wungi di té. Wunde takwa Jisasré xiyae
hatekandan mi walémbambu di té.
26 Téndaka dé Jisas déka ayiwa wali déka mawuli mawuli
yandéka du wali bér walémbambu témbéka. Xe dé déka
ayiwaré wa, “Ayiwa, wun nyéna nyan dé.”
27 Wataka dé déka duré wa, “Wule ména ayiwa lé.” Wungi
wandéka wun nukwambu dé Mariaré hérae hura yi déka
geré. Hura ye dé léré hati.

Jisas dé hiya
Mat. 27:46-50; Mak 15:34-37; Luk 23:36

28 Jisas wungi wataka dé xékélaki. Dé déka jémba wundé
yasékendé. Xékélake dé Godna nyingambu atéfék hayindan
maki hurunjoka dé angi wa, “Wuni hulinguka wuni hiyae.”
29 Jisasré xiyae mimbu hatekandanmbu aki nak dé re.
Wun akimbu nyingi wain hulingu nawulak dé té. Gumbu
hwaakwa nyamba nak hérae di wun hulingumbu husanda.
Husandataka bangimbu takataka husora di Jisaska hwe, dé
jéma sandét déka holéméngi yikafre yandéte.
30 Jisas wun hulingu sataka dé wa, “Yak. Andé hényi.”
Wungi wataka dé wandé dae dé hafu déka hamwinya taka.

Romna xi warekwa du dé Jisasna yikanyambu xiya

31 Judana néma du Pasovana hénoo sanjoka di angi wa,
“Séri baka hwa nukwambu hénoo satame. Wun nukwa
néma nukwa dé. Séri deka fusa mimbu yamba tékéndé.”
Wungi wata di Pailatré wa, “Méni wamét guna du xiyae
mimbu hatekandan duna man yatukwetandi. Yatukwendat
hiyandat di deka fusa hura ye rémétandi.”
32 Wungi wandaka Pailat wandéka di xi warekwa du ye
Jisas wali xiyae mimbu hatekandan du yéték bérka man di
yatukwe.
33 Yatukwetaka Jisaska ye di xé, dé wundé hiyandé. Xétaka
déka man yatukwehambandi.
34 Yatukwehafi yandaka dé Romna xi warekwa du nak xi
hérae dé Jisasna yikanyambu xaréngériké. Xaréngériké ndéka
dé nyéki wali hulingu wali bari dé bleka gaya.
35 Gayandéka wuni ané nyinga hayindé du wuni xé. Xéwun
jooka wuni gunika hundi hayi, guni akwi Jisaska jémba
saréké ngute. Wawun hundi wu mwi hundi dé. Wungi wuni
xékélaki.
36 Xi warekwa du wungi hurundaka Godna nyingambu
rekwa hundi yéték mwi hundi bér xaku. Wun hundi nak angi
dé: “Déka afa nak yatukwehambandi.”
37 Nak hundi akwi angi dé: “Ximbu xiyandan duré xétandi.”
Wun nukwa wun hundi mwi hundi dé xaku.

Jisasna fusa motumbu xandan wekwambu di taka
Mat. 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56

38 Romna xi warekwa du wungi hurundaka dé arimateana
du josep ye dé Pailatré wakwexéké, Jisasna fusa héranjoka.
josep dé Jisasna du nak dé. Dé Judana néma duka roota
faakwa dé wa, “Jisas Godna nyan dé. Wu mwi hundi dé.”
Wungi wata dé Jisaska jémba saréké. josep wakwexéké ndéka
Pailat yawundu nandéka dé josep yi, Jisasna fusa héranjoka.
39 Yindéka dé Nikodemus josep wali dé yi. Hanja gan nak
wun du dé Jisaska yi, dé wali hundi bulénjoka. Dé yikafre

yama xaakwa mina bi yéték, bérka xi mir akwi alos akwi,
hérae wukasande hura dé yi. Wun joo xak dé (30 kilo maki).
40 Wumbére du ye bér Jisasna fusa héra. Hérae hura ye bér
Judana du réméndaka maki, bér yikafre yama xaakwa mina
bi fusambu takataka bér nukwa wurmbu barataka.
41 Jisasré xiyae mimbu hatekandan hafwambu dé mi
sendan yawi nak dé té. Wun hafwambu du hiyandét taka-
tendaka huli wekwa nak dé té. Wun wekwambu hiyandé du
nakré hanja takahambandi.
42 Wun wekwa afakémbu téhambandé. Téhafi yandéka bér
Jisasna fusa hura ye bér wulaaye wun wekwambu taka, Juda
Pasovana hénoo sa nukwa bari yatendékaka. Wun nukwa di
Juda hiyandé duré wekwambu takahafindi.

20

Jisas dé wambula ramé
Mat. 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-10

1 Sande lé Makdalambu yalé takwa Maria raama lé Jisasna
fusa takambén hafwaré yi, ganémbambu nukwa xalehafi
téndéka. Ye lé xé wun wekwambu takatéfimbén motu wun
wekwambu téhafi yandéka.
2 Xétaka fétékéra ye lé Saimon Pita wali Jisasna mawuli
mawuli yandéka du wali bér yambumbu xé. Xe lé bérré
wa, “Nana Néma Du wekwambu rendéka wundé hura yinda.
Hura ye takandan hafwaka yike me ye.” Wungi lé wa.
3 Wun hundi xékétaka Pita wali Jisasna nakémba du
wali getéfa yatakataka bér Jisasna fusa takambén wekwaré
fétékéra yi.
4 Ye nakémba du ye dé Pitaré tenangérétaka dé tale yi. Tale
ye dé Jisasna fusa takambén wekwambu xaku.
5 Xaakwa hwaséleka yasalo dé xé fusa baratakambén
nukwa wur male rendéka. Xétaka wulayihambandé.
6 Saimon Pita hukémbu yae dé Jisasré takambén wekwaré
wulayi. Wulaaye dé xé fusa baratakambén nukwa wur
rendéka.
7 Jisasna anéngambambu gimbén nukwa wur akwi
lamweka takandéka jémba rendéka dé xé. Wun nukwa
wur nawulak nukwa wur wali rehambandé. Dé hafu dé re.
8 Rendéka xéndéka dé tale yandé du dé akwi wulayi.
Wulaaye xe dé xékélaki, “Jisas wundé raméndé.”
9 Hanja di Jisas hiyae wambula ramétendékaka hundi hayi,
Godna nyingambu. Hanja bér wun hundika xékélakihafi ya.
10 Bér wun jonduré xe bér bérka geré wambula yi.

Makdalambu yalé takwa Maria lé Jisasré xé
Mak 16:9-11

11 Maria hafwambu téta lé géra.
12 Géraata téta hwaséleka lé wekwaré yasalo xé, Godna
ensel yéték wama nukwa wur sandataka rembéka. Jisasna
fusa takambén hafwambu bér re. Nak dé humbu sakumbu
re. Nak dé man sakumbu re.
13 Reta bér Mariaka wa, “Nyénawa, métaka nyéni gérae?”
Wungi wakwexékémbéka lé bérré wa, “Wuna Néma Duré
wundé hura yinda. Hérae hari takandan hafwaka yike wuni
ye.”
14 Wungi wataka waleka lé xé, Jisas téndéka. Xe déka
xékélakihambalé.
15 Xékélakihafi yaléka dé Jisas léré wa, “Nyénawa, métaka
nyéni gérae? Héndéka nyéni hwaké?” Wungi wak-
wexékéndéka lé Maria angi saréké “Dé yawika hatikwa du
wana?” Wungi sarékéta lé wa, “Yika du, méni déré hérataka
wuniré mé wakwemét wuni ye déré hérae hura yitawuni.”
16 Wungi waléka dé Jisas wa, “Maria.” Wungi wandéka
lé waleka déka xékélakita lé Hibruna hundimbu angi wa,
“Rabonai.” Wun hundi na mo hundi angi dé, “Wakwekwa
du.”
17 Maria wungi waléka dé Jisas wa, “Nyéni wuniré hu-
rukényéni. Wuni wuna yafaka warihafi wuni té. Nyéni wuna
bandinguka ye angi watanyéni, ‘Dé déka yafa guna yafaka dé
yi. Dé déka God guna Godka dé yi.’ Wungi watanyéni diré.”
18 Wungi wandéka xékétaka lé Makdalambu yalé takwa
Maria ye lé déka duré wa, “Wuni nana Néma Duré wundé
xéwu.” Wungi wataka lé Jisas wandén maki safé.

Jisasna du di déré xé
Mak 16:14; Luk 24:36-43

19 Wun nukwambu Jisasna du di Judana néma duka roota
di rendan gena yambu jémba téfi. Sande nukwa nandindéka
dé Jisas yae deka nyéndékmbu té. Téta dé diré wa, “Guna
mawuli nakélak mé téndé.”
20 Wungi wata dika dé tambana haak akwi, yikanyana
haak akwi wakwe. Wakwendéka deka Néma Duré xe mawuli
ye di mawuli sawuli ya.
21 Mawuli yandaka dé Jisas diré wambula wa, “Guna
mawuli nakélak mé téndé. Wuna yafa wandéka wuni déka
jémba yanjoka wuni ya. Wandén maki wuni wawut guni
wuna jémba yanjoka yitanguni.”
22 Wungi wataka dé déka yanambi diré yota dé diré wa,
“Guni Godna Hamwinya hératanguni.
23 Guni haraki saraki sémbut hurukwa du takwaka angi
wangut, ‘God hurungun haraki saraki sémbut hérekitandé.’
Wungi wangut God wungi hurutandé. Guni haraki saraki
sémbut hurukwa du takwaka angi wangut, ‘God hurungun

haraki saraki sémbut yamba hérekiképdé.’ Wungi wangut God hurundan haraki saraki sémbut yamba hérekiképdé.” Wungi wataka dé Jisas yi.

Tomas dé Jisasré xé

24 Jisas dika yandén nukwa déka du nak rehambandé. Déka xi Tomas dé. Déka nak xi Didimas dé.
25 Jisasna du déré xe di wa, “Nana Néma Du Jisas hiyae wambula raméndéka wundé xékwa.” Wungi wandaka dé Tomas wa, “Wuni déka tambambu ramimbu xiyandan xe, wuna sékétamba wumbu husolata, wuna tamba déka yikanyambu akwi husolataka, wuni guna hundi jémba xékétawuni. Némbuli guna hundi yamba xékékéwuni.” Wungi dé wa.
26 Nukwa angé yétiyéti angé hufuk yindéka di Jisasna du wambula gekombu re. Tomas akwi di wali dé re. Atéfék yambu jémba téfitaka rendaka Jisas yae dé deka nyéndékmbu té. Téta dé wa, “Guna biya nakélak mé téndé.”
27 Wataka dé Tomasré wa, “Méni ména sékétamba ambu mé husolataka wuna tambaré xé. Méni ména tamba mé hura yae husolo, wuna yikanyambu. Méni deka hundika yamba hu hwekéméni. Némbulimbu wunika mé jémba saréké.”
28 Wungi wandéka dé Tomas Jisaska jémba saréké́ta dé wa, “Owa, méni wuna Néma Du God méni.”
29 Wungi wandéka dé Jisas wa, “Méni wuniré xe méni wunika jémba saréké. Wuniré xéhafi yata wunika jémba sarékékwa du takwa yikafre mawuli yata jémba retandi.” Wungi dé Jisas Tomasré wa.

Guni Jisaska jémba saréké́ngute dé Jon ané hundi hayi

30 Jisas hanja xéhafi yamben séfélak hambuk jémba nawulak akwi nani déka duna makambu dé ya. Yandén jémba atéfék ané nyingambu hayihambawuni.
31 Ané hayiwun hundi xéta Jisaska jémba saréké́ngute wuni hayi. Guni watanguni, “Jisas dé God wasékendén du Krais dé. Dé Godna nyan dé.” Guni wungi wata déka jémba saréké́ta hwetendéka huli mawuli hérae wungi re wungi re jémba rengute wuni hayi.

21

Jisasna du nawulak di déré xé

1 Hukémbu Jisasna du di taiberius tukwesekembu téndaka dé Jisas dika wambula yi, di déré jémba xéndate. Dika yindénéna hundi angi dé.
2 Saimon Pita, Tomas, déka nak xi Didimas, Kanambu yandé du Nataniel, Sebedina nyan yéték, Jisasna du yéték

akwi wungi di wun tukweseke tufwambu té. Kana Galilimbu
dé té.
3 Saimon Pita dé diré wa, “Wuni xéri hamwi héranjoka
yitawuni.” Wungi wandéka di déré wa, “Nani akwi méni wali
yitame.” Wungi wataka di atéfék ye di gunjambé nakmbu
wara di yi. Ye di wun gan atéfék di jémba yata xéri hamwi
nawulak hérahambandi.
4 Xitélakéndéka Jisas yae dé tukweseke tufwambu té.
Téndéka di déka du gunjambémbu reta déré xe di déka
xékélakihambandi.
5 Xékélakihafi yandaka dé diré wakwexéké, “Gunawa, xéri
hamwi nawulak guni hérae wana?” Wungi wakwexékéndéka
di wa, “Yingafwe.”
6 Wungi wandaka dé wa, “Guni guna yika tamba sakumbu
mara yakisandataka guni xéri hamwi hératanguni.” Wungi
wandéka di mara yakisandandaka di séfélak xéri hamwi
marambu wulaaye téndaka di témbéra hura warinjoka di
hurufatiké.
7 Hurufatikéndaka dé Jisas mawuli mawuli yandén du dé
Saimon Pitaré wa, “Dé nana Néma Du dé.” Wandéka xékétaka
Pita jémba yanjoka lafindén nukwa wur wambula sandataka
dé guré naande dé xéra yi.
8 Di gu tufwa walémbambu di té. Afakémbu téhambandi
(100 mita maki). Dé yindéka di gunjambémbu yita mara xéri
hamwi wali témbéra hura yi.
9 Di ye tufwambu xaakwa di xé, ya nak yanéta rendéka.
Xéri hamwi, bret wungi dé wun yambu yanéta re.
10 Rendéka dé Jisas diré wa, “Wayika male hérangun xéri
hamwi nawulak mé hérae hura ya.”
11 Wungi wandéka Saimon Pita gunjambémbu wara
dé mara lakéra hura ya, tufwaré. Séfélak (153) némafwi
xéri hamwi di marakombu hwa. Hwandaka mara
nékétihambandé.
12 Yandéka dé Jisas diré wa, “Guni mé yae sa.” Wungi
wandéka di Jisasré “Méni héndé” naata wakwexékénjoka di
roo. Di wundé xékélakinda. Dé deka Néma Du dé.
13 Jisas yae dé bret wali xéri hamwi wali hérae dé dika hwe.
14 Jisas hiyae raama tale nukwa yéték dé déka duna
makambu xaakwa té. Némbuli xakundéka nukwa hufuk dé
wa.

*Jisas sataku hundi dé wa, Pita Jisasna du takwaka hati-
tendékaka*

15 Bret xéri hamwi sataka dé Jisas Saimon Pitaré wa, “Sai-
mon, Jonéna nyan, méni anémbu tékwa duré saréké ngwanda
méni wunika némafwimbu mawuli ye?” Wungi wak-
wexéké ndéka dé Pita wa, “Xéxé. Néma Du, méni xékélaki.

Wuni ménika némafwimbu mawuli wuni ye.” Wungi wandéka
dé Jisas wa, “Méni wuna sipsip bali nyanka hénoo mé hwe.”
16 Wungi wataka dé wambula wa, “Saimon, Jonéna nyan,
wunika némafwimbu mawuli méni ye?” Wungi wandéka
dé wa, “Xéxé. Néma Du, méni xékélaki. Wuni ménika
némafwimbu mawuli wuni ye.” Wungi wandéka dé Jisas wa,
“Méni wuna sipsip balika jémba mé hati.”
17 Wungi wataka dé wambula wa, “Saimon, Jonéna
nyan, méni wunika némafwimbu mawuli méni ye?” Wungi
wandéka dé déka mawuli xak dé ye, Jisas yambu hufuk
wakwexékéndénka. Mawuli xak yandéka dé Jisasré wa,
“Néma Du, méni atéfék jonduka méni xékélaki. Wunika akwi
méni xékélaki. Wuni ménika némafwimbu mawuli wuni ye.”
Wungi wandéka dé Jisas wa, “Méni wuna sipsip balika hénoo
mé hwe.
18 Mwi hundi wuni méniré we. Hanja méni wayikana
du téta méni nukwa wur naake méni mawuli yamén maki
yitaka yataka. Hukémbu méni gwalefa xaakwa ména tamba
harékémét nak du méniré gitandi. Gitaka yinjoka hélék
yaméka hafwaré méniré hura yitandi.”
19 Wungi wata dé Pitaré xiyatendakaka dé hundi wa.
Pitaré xiyandat hiyae dé Godna ximbu harékétandé. Wungi
yatendékaka dé Jisas wun hundi wa. Wungi wataka dé Pitaré
wambula wa, “Méni wuna hukémbu mé ya.” Wungi dé Jisas
wa.

Jisas mawuli mawuli yandéka duka dé hundi wa

20 Jisas wungi wandéka Pita waleka dé xé, Jisas mawuli
mawuli yandéka du bérka hukémbu yandéka. Hanja Jisas
wali reta hénoo sata dé déré wakwexéké, “Néma Du, héndé
méniré ména mama duka hwetandé?” Wungi dé wa.
21 Pita wun duré xe dé Jisaska wa, “Néma Du, wun du méta
yatandé?”
22 Wungi wakwexékéndéka dé Jisas wa, “Dé rendéte
mawuli yata wawut dé wambula yatewuka nukwaka
haxétandé. Wungi wawut, wu déka jémba dé. Méni wun
jooka yamba sarékékéméni. Méni wuna hukémbu mé ya.”
23 Dé wungi wandéka di déka hundi xékékwa du nawulak
di wun duka wa, “Wun du yamba hiyakéndé.” Wungi di
wa. Wandaka wun du hiyahafi yatendékaka Jisas Pitaré
wahambandé. Angi male dé wa, “Dé rendéte mawuli yata
wawut, dé wambula yatewuka nukwaka haxétandé. Wu
déka jémba dé. Méni wun jooka yamba sarékékéméni.”
Wungi male dé Jisas wun duka wa. Wun du wun nukwaka
haxéndéte wahambandé.

24 Wuni Jisas yandén jémbaka haaye wuni wun du wuni.
Wuni ané nyingambu mwi hundi wuni hayi. Nani xékélaki.
Hayiwuka hundi wu mwi hundi dé.
25 Jisas yandén jémba séfélak dé. Yandén jémbaka atéfék
hayihambawuni. Du nawulak yandén jémbaka atéfék hayin-
dat, hayindan nyinga ané héfambu takandat, atéfék héfa
sukwekétandé. Hafwa nak yamba rekéndé. Wungi wuni
saréké.

Jisasna Aposel Yandan Jémba

Jisas dé wa, "Wuni wawut Godna Hamwinya yatandé."

1 Méni Tiofilaska, wuni ané nyinga hayi. Hanja nak
nyingambu Jisas yandén atéfék jémbaka wali wandén atéfék
hundika wali wuni hayi.
2 Hanja Jisas déka duré dé waséke, di déka aposel rendate.
Hukémbu Godna Hamwinyambu dé déka duré wa, di déka
jémba yandate. Wandéka hukémbu God wandéka dé Jisas
wari, Godna getéfaré. Wun jonduka wundé hayiwu.
3 Guni xékélaki, hanja Jisas hangéli hérae dé hiya. Hiyae
hukémbu raama dé déka duka yi. Dumi yétiyéti nukwa dé
dika yi. Ye di wali reta nak maki nak maki hambuk jémba
yandéka xéndaka hundi wandéka xékéta di wa, "Dé hiyae dé
wambula ramé. Wu mwi hundi dé." Wungi wandaka dé diré
hundi wa, God néma du reta du takwaka hatitendékaka.
4 Wataka dé di wali reta dé wambula diré wa, "Guni
Jerusalem yatakakénguni. Guni wumbu reta guni wuna
yafana Hamwinyaka haxétanguni. Hanja wuna yafa dé wa,
déka Hamwinya hwetendékaka. Wuni akwi guniré wundé
wawu, déka Hamwinya hwetendékaka. Guni haxétanguni.
5 Hanja Jon dé du takwaré guré dé husanda, Godna ximbu.
Guré husandandéka maki, nawulak nukwa yindét, God
wandét, Godna Hamwinya guna mawuliré wulaaye tétandé."
Wungi dé Jisas wa.
6 Jisasna du dé wali hundi buléta di déré wakwexéké,
"Néma Du, némbuli méni nani israelna du takwaka néma du
retaméni, hanja Devit néma du rendén maki?"
7 Wungi wakwexékéndaka dé Jisas diré wa, "Yingafwe.
Hanja wuna yafa God hafu wundé wetakandéka dé re,
hukémbu xakute yakwa joona nukwaka. Wun déka jémba
dé. Guni wandén nukwaka yamba xékélakikénguni.
8 Godna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye téta gu-
nika hambuk hwendét, guni wunika hundi watanguni.
Jerusalemémbu rekwa du takwaka, Judiana héfambu samar-
iana héfambu rekwa du takwaka, atéfék héfambu rekwa du
takwaka akwi hundi watanguni, wunika." Wungi dé Jisas
wa.

God wandéka dé Jisas Godna getéfaré wari
Mak 16:19-20; Luk 24:50-53

9 Jisas wungi wandéka God wandéka dé wari, Godna
getéfaré. Warindéka xéta téndaka buwi nak takatéfindéka di
déré xéhambandi.

10 Xéhafi yandaka yindéka di yasawara xéta hwakéndaka
bér wama nukwa wur sandandé du yéték bari hari gwande
bér di wali té.
11 Téta bér wa, “Gunawa, Galilina du, métaka guni wumbu
téta nyirré yasawara xé? God wandéka dé Jisas guniré
yatakataka dé Godna getéfaré wari. Warindéka guni xé.
Xéngun maki male Jisas wambula gayatandé.” Wungi bér wa.

Jisasna du di wa nak du Judasna hafwa hérandéte

12 Wumbére du wungi wambéka di Jisasna du Oliv némbu
yatakataka ye di Jerusalemré wambula wulayi. Wun némbu
Jerusalem wali walémbambu dé té. Yindaka yambu afaké
yingafwe.
13 Jerusalemré wulaaye di rendan gena taku geré wari.
Pita, Jon, Jems, Andru, Filip, Tomas, bartolomyu, Matyu,
alfiusna nyan Jems, nak Jemsna nyan Judas, Saimon, wungi
di wara re. Wumba du Saimon nak héfana du déka getéfana
duka néma du rendémboka hélék yandé du dé.
14 Wunde du atéfék di du takwa nawulak akwi, Jisasna
ayiwa Maria akwi, Jisasna bandingu akwi, wungi di atéfék
nukwa hérangwanda God wali hundi bulé.
15 Nukwa nawulak yindéka Jisasna hundi xékékwa séfélak
(120 maki) du takwa gembu hérangwandéndaka dé Pita deka
nyéndékmbu téta dé angi wa,
16 ”Wuna nyama bandi, hanja Godna Hamwinya wandéka
dé Devit Judaska hundi hayi, Godna nyingambu. Wun hundi
mwi hundi yandéte dé Judas Jisasré hura dé wakwe, déka
mamaka.
17 Wun hundi mwi hundi dé ya, Judas yandén jémbaka.
Hanja Jisas wandéka dé wun du Judas nani wali yitaka
yatakata dé jémba ya.” Wungi dé Pita wa.
18 Judas haraki saraki sémbut hura Jisasré mamaka hwe-
taka dé yéwa nawulak héra. Hérae hwetaka dé héfa nak
héra. Hérae dé wun héfambu dé xakri. Xakre dé déka biya
fukandéka dé di jamuneka gwandendéka dé wungi hiya.
19 Hiyandéka di Jerusalemémbu rekwa atéfék du takwa
di wun hundi xéké. Hibru hundimbu wun héfaka di wa,
“Akeldama.” Wun hundina mo hundi angi dé, “Nyéki rekwa
héfa dé.”
20 Pita Judaska sarékéta dé dé wali rekwa du takwaré angi
wa, “Devit hayindén gwar angi dé wa:
Déka rendén hafwa baka retandé.
Nak du wumbu yamba rekéndé.
Wungi dé hayi. Nak hundi akwi angi dé wa:
Nak du déka jémba hérae du takwaka hatitandé.
Wungi dé hayi Judaska.

21-22 ”Wungi maki, némbuli wambet Jisasna jémbaré xéndé
du nak nani wali yitaka yatakata dé akwi du takwaka
watandé, ‘Néma Du Jisas hiyae dé wambula ramé. Wungi
wuni xé.’ Wungi watandé. Hanja guré husandakwa du
Jon dé du takwaré yikafre hundi wa. Wandén nukwa du
nawulak di nani wali yitaka yataka. Yitaka yatakata di
nani wali nana Néma Du Jisas wali jémba ya. Yambeka
God wandéka Jisas Godna getéfaré warindéka di nani wali
té. Wunde duka sarékétame. Sarékéta wunde du nakré
wasékembet, dé nani wali yitaka yatakatandé.”
23 Wungi wandéka di du yétékna xi wa, josep, déka nak
xi Basabas. Nawulak déka angi di wa, Jastus. Nakémba du
akwi, Matias dé.
24-25 Wataka di Jisaska angi wakwexéké, “Nana Néma Du,
méni xékélaki. Judas dé ména jémba yatakataka hiyae dé
déka hafu hafwaré yi. Yindéka némbuli nani méniré we.
Méni atéfék duna mawulika méni xékélaki. Wungi xékélakita
némbuli méni ambére du yétékré xe wasékemén duré nanika
wakwetaméni. Wakwemét, wun du ména aposel reta ména
jémba yatandé. Yata dé Judasna hafwa hératandé.”
26 Wungi wakwexékétaka di motumbu bérka xi hayi. Hayi-
taka motu take di xé Matiasna xi hayindan motu xalendéka.
Xéndaka dé Matias Jisasna aposel tamba yéti angé man natafa
wali yitaka yatakata dé Jisasna jémba ya.

2

Godna Hamwinya dé gaya

1 Pentikosna néma nukwa xakundéka di Jisasna du atéfék
di natafa gembu hérangwanda re.
2 Reta di xéké, némafwi ham Godna getéfambu bari
gayandéka. Wun ham némafwi hambuk mur maki dé ya.
Wun ham rendan geré wulaaye dé sukweka té.
3 Xékéta di xé séfélak yalefu ya maki jondu natafambu te
mutala ye di nak nak duna anéngambambu xérékéta téndaka.
4 Xéndaka dé Godna Hamwinya deka mawulimbu wulaaye
téta dika hambuk hwendéka di nak nak téfana hundimbu di
bulé.
5 Hanja séfélak Judana du di atéfék getéfambu ya. Yae di
Jerusalemémbu re. Wunde du di Godna ximbu harékékwa
du di.
6 Wun ham xékétaka di séfélak du di Jisasna du téndanmbu
hérangwanda té. Téta nak nak di xéké Jisasna du nak nak
deka getéfana hundimbu buléndaka. Xékéta di saréké waréké
xéké.
7 Saréka waréngéna nae di wa, “Owa. Wun hundi bulékwa
du di Galilina du di wana?

8 Wunde du nana hundi yike di ye. Yingi maki nae di nana
getéfana hundimbu bulé? Buléndaka nani nak nak nana
getéfana hundimbu xéké.
9 Nani séfélak héfambu nani ya. Partia, Midia, Elam,
Mesopotemia, Judia, Kapadosia, Pontus, Esia,
10 Frigia, Pamfilia, Isip, Libiana hafwa Sairini wali
walémbambu tékwa, wun héfambu nani ya. Nani nawulak
Romémbu yae nawulak nukwa male ambu re. Nawulak
nani Judana du. Nawulak nani nak téfana du nani Judana
hambuk hundi xéké.
11 Nawulak nani Kritna héfambu nani ya. Nawulak nani
Arebiana héfambu nani ya. Nani atéfék nana getéfana
hundimbu nani xéké. Di nana getéfana hundimbu buléta
God hurundén hambuk jémbaka wandaka nani xéké. Yingi
maki nae di nana hundimbu bulé?”
12 Wungi wata di waréngéné. Waréngénéta saréké waréké
xékéta di di hafu buléta di wa, “Owa. Ané yingi maki joo dé?”
13 Wungi wandaka di nawulak Jisasna duré bangwa hundi
wata di wa, “Séfélak huli wain hulingu sataka di wangété ye.”
Wungi di wa.

Pita dé hundi wa

14 Wandaka dé Pita Jisasna du tamba yéti angé man natafa
di wali téta dé atéfék du takwaré hambukmbu wata dé wa
“Gunawa, Judana du takwa, Jerusalemémbu rekwa du takwa,
waan mé nakélak take wuna hundi xéké. Xékéta xéngun
jooka xékélakitanguni.
15 Guni séféla guni we. Némbuli ganémba male dé. Nani
Judana du wain hulingu ganémbambu sahafime. Yingafwe.
Guni wungi guni xékélaki. Wunde du wangété yandaka
hulingu sahambandi. Di wangété yahambandi.
16 Hanja Godna profet Joel dé wun huli jémbaka Godna
nyingambu angi dé hayi:
17 God dé wa, ‘Hukétéfi nukwa walémba téndét, wuni wuna
Hamwinya blekétawuni, atéfék du takwaka.
Hwewut guna dunya, takwanya, wuna hundi xékéta, pro-
fetna hundi watandi.
Guna wayikana du janji maki joo xéndat,
di guna gwalefa du janji hwatandi.
18 Wun nukwambu wuni wuna Hamwinya blekétawuni,
wuna jémba yakwa du takwaka.
Blekéwut di profetna hundi watandi.
19 Nak maki joo hurutawuni, nyirmbu akwi, héfambu akwi.
Huruwut, du takwa xéta waréngénétandi.
Nyéki wali, ya wali, yaki wali huruwut xakundét xétandi.
20 Wawut nukwa hiyandét gan hunyitandé. Wungi yandét
bafu akwi nyéki maki xakutalé.

Xakulét hukémbu Néma Duna némafwi nukwa xakutandé.
Wun nukwambu Néma Du déka némafwi hambuk
wakwetandé.
21 Wun nukwa du takwa dika yikafre hurundéte di Godka
wandat, dé diré yikafre hura satanéna tambambu
hérandét, di jémba retandi.'

Wungi dé God hanja wa.

22 Wun hundi wataka dé Pita wambula wa, "Israelna du,
guni mé xéké ané hundi. Nasaretna du Jisaska watawuni.
God wandéka dé Jisas nak maki nak maki hanja xéhafi
yangun hambuk jémba dé ya, guna nyéndékmbu. Yandéka
guni ambu reta wun jémba xétaka guni xékélaki, 'Dé Godna
du dé.'
23 Wun duré du nak dé guna tambambu taka, God hanja
sarékéta xékélakindén maki. Takandéka guni déré Godna
hundi xékéhafi yandé duna tambambu takanguka di Jisasré
xiyae mimbu hatekandaka dé hiya.
24 Hiyandéka God du hiyana sémbut hérekindéka dé
wambula ramé. Hiya sémbut déré hulukinjoka dé huru-
fatiké.
25 Hanja Devit angi dé wa, déka:

Wuni atéfék nukwambu wuni xé, Néma Du wuni wali
téndéka.

Dé wuna yika tambambu té, wuni roota généwumboka.

26 Xéwuka dé wuna mawuli yikafre yandéka wuni mawuli
sawuli yata wuna hundimbu wuni déka ximbu
haréké.

Wuni wamén hundika sarékéta wuni hiyanjoka roohafi yata
jémba retawuni.

27 Méni God, méni wa, wuna hamwinya hiyandé duna
getéfambu rehafi yandéte.

Méni wamét ména yikafre duna fusa yamba yama xakéndé.

28 Méni wuniré wunde wakwemé, huli hamwinya héra
yambu.

Wakweméka wuni méni wali téta yikafre mawuli yata
mawuli sawuli yatawuni.

Wungi dé Devit hanja hayi."

29 Wun hundi wataka dé Pita wambula wa, "Nyama bandi,
guni mé xéké. Wuni wawut, guni jémba xékélakitanguni, ané
hundi. Nana mandéka Devit wundé hiyandé. Hiyandéka
di déré wundé réménda. Déré réméndan hwandafu ané
getéfambu némbuli andé re.
30 Devit wun hundi hayita dé hafuka hayihambandé. Wun
hundi hayindén wu nak duka dé hayi. Godna hundi wanjoka
hukémbu yate yakwa duka dé hayi. Hanja God dé déré wa,
'Ména mandéka nak ména hafwa hérae dé néma du retandé.

Mwi hundi wuni méniré we.' Wungi God wandéka dé Devit xéké.
31 Xékéta God yatendéka jémbaka xékélakita dé wa, 'God wandét dé hiyandé duna getéfambu yamba rekéndé. Déka fusa yamba yama xakéndé.' Wungi wata Devit God wasékendén du Krais hiyae ramétendékaka dé hayi. Guni wun hundika sarékéta némbuli ané hundi mé xéké.
32 Jisas hiyandéka dé God déré wambula husaraméndéka nani Jisasna du wundé xékwa. Xémbenka guniré wuni we.
33 God wandéka dé Jisas Godna getéfaré wara dé Godna yika tamba sakumbu re. Hanja déka yafa God dé Jisasré wa, 'Wuna Hamwinya ménika hwetawuni.' Wungi wataka déka Hamwinya hwendéka hérae dé nanika bleka yakindéka xe xéka andé xékélakingwi.
34 Hanja Devit Godna getéfaré warihambandé. Warihafi ye dé hafu dé angi wa:
Néma Du God wuna Néma Duré dé wa, 'Méni wuna yika tambambu retaméni.
35 Remét wuni wawut ména mama ména manéna ekombu retandi.
Wun hundi wandén, wu Jisaska dé wa.
36 "Guni, israelna du takwa, mé xéké. Xékéta jémba xékélakitanguni. Wun du Jisaska wuni we. Jisasré guni xiyae mimbu hatekanguka dé hiya. Hiyandéka God wandéka dé Jisas Néma Du dé re. Wun du God wasékendén du Krais dé." Wungi dé Pita wa.

Séfélak du takwa Jisaska jémba saréké̂ndaka di Jisasna ximbu diré guré husanda

37 Wandéka di du takwa wun hundi xéké̂ndaka xi maki xiyandéka di Pitaré akwi Jisasna aposelré akwi di wak-wexéké, "Gunawa, nana du, méta yatame?"
38 Wungi wakwexéké̂ndaka dé Pita wa, "Guni nak nak guna haraki saraki sémbut yatakangut nani Jisas Kraisna ximbu guniré guré husandatame. Guni wungi hurungut God guna haraki saraki sémbut yakwanyitaka déka Hamwinya hwe-tandé, gunika. Hwendét déka Hamwinya guna mawulimbu wulaaye tétandé.
39 Hanja God dé wa, 'Wuni guniré akwi, guna mandékaré akwi yikafre hurutawuni. Mwi hundi wuni we.' Wungi wataka dé afakémbu rekwa du takwaka akwi déka Hamwinya hwenjoka dé mawuli ye. Nana Néma Du God wasékendén du takwa atéfékéka déka Hamwinya hwenjoka dé mawuli ye."
40 Wun hundi wataka dé Pita wambula hundi nawulak wata dé wa, "Ambu rekwa du takwa séfélak haraki saraki sémbut hurundanka God wun sémbut diré hasa hwendét, di

hangéli hératandi. Guni guna haraki saraki sémbut mé yataka.
Yatakataka yikafre mawuli yata di wali wun hangéli yamba
hérakénguni.”
41 Wungi Pita wandéka di séfélak du takwa déka hundi
xéké. Xékéta di Jisaska jémba saréké. Sarékéta mawuli yan-
daka di diré Kraisna ximbu guré husanda. Wun nukwambu
3,000 du takwa di Jisasna du takwa wali re.
42 Wungi reta di atéfék nukwambu di Jisasna aposel
wakwendan hundi xékéta di Jisasna du takwa wali jémba
reta di Jisaska sarékéta bret fukae sata di God wali hundi
bulé.

Jisasna hundi xékékwa du takwa wungi di re

43 God wandéka di Jisasna aposel di nak maki nak maki,
hanja xéhafi yandan hambuk jémba di ya. Yandaka di atéfék
du takwa xéta waréngéna di roo.
44 Jisasna hundi xékékwa du takwa natafa mawuli héraata
di atéfék jémba re. Reta di deka jondu hura yae di wa, “Ané
Jisaska jémba sarékékwa atéfék du takwana jondu dé. Ané
nana jondu male yingafwe.”
45 Wungi wataka di nawulak du takwa deka jondu deka
héfa akwi hwetaka, yéwa hérae di wun yéwa mune hwe,
jondu yike reta Jisasna hundi xékékwa du takwaka.
46 Atéfék nukwa tempelmbu hérangwanda reta di God wali
hundi bulé. Bulétaka wun ge yatakataka di nak du nak duna
geré wulaaye di nata mawuli hérandaka dé deka mawuli
yikafre téndéka di hénoo sékéré sa.
47 Wungi huruta Godna ximbu haréké́ndaka di séfélak du
takwa xe di wa, “Wunde yikafre du takwa di. Jémba male di
re.” Atéfék nukwa Néma Du dé du takwa nawulakré akwi dé
wa, déka hundi xéké́ndate. Wandéka déka hundi xékéta di, di
akwi Jisaska jémba saréké. Sarékéta di Jisasna du takwa wali
di re.

3

Man haraki yandé du nak dé yikafre ya

1 Gérambu nak Pita bér Jon tempelré yinjoka bér yam-
bumbu wari, atéfék gérambu yimbéka maki.
2 Man haraki yandé duré akwi di nawula du tempelré yate
hura yi, yambumbu. Déka ayiwa déré héralén nukwambu
dé déka man haraki ye wungi té. Téndéka di atéfék nukwa
déré yate hura yi, tempelna wulayi gwande yambumbu
takanjoka. Wun yambuna xi angi dé, “Yikafre yambu dé.”
Di yate hura yindaka dé wun yambumbu reta dé tempelré
wulayikwa du takwaka yéwaka wakwexéké, déka hwendate.

3 Pita bér Jon akwi wara wulayinjoka yambéka dé wun
man haraki yandé du bérré xétaka dé bérka wakwexéké, bér
déka yéwa hwembéte.
4 Wandéka Pita bér Jon dama xéféke hambukmbu xe dé
Pita wa, “Méni mé yakite xé, aniré.”
5 Wungi wandéka dé bérré xéséfu. Xéséfwa xe dé wa déka
mawulimbu, “Wafewana yéwa nawulak wuniré hwetambér
wana?”
6 Wungi wandéka dé Pita déré wa, “Wuni yéwa yingafwe.
Hura téwuka joo male méniré hwetawuni. Nasaretna du Jisas
Kraisna ximbu wuni méniré we: Méni sé raama féta yi.”
7 Wungi wataka dé déka yika tambambu hura dé
husaraméndéka dé déka man wali déka wulanyima wali bari
hambuk yandéka dé yikafre ya.
8 Wun du yikafre ye dé wuréféka xale xayitéka te dé, wungi
féta yi. Féta ye dé bér wali tempelré wulayi. Wulaaye
dé mawuli sawuli yata dé wuréféka gweréfékéta dé Godna
ximbu haréké.
9 Atéfék du takwa di xé, wun du wungi féta yita Godna
ximbu haréké́ndéka.
10 Xéta di déka xékélaki. Dé yéwa héranjoka wata tempelré
wulayindaka yikafre yambumbu rendé du dé. Dé wungi
yikafre yandéka xéta di waréngéné. Waréngénéta saréké
waréké xékéta di wa, “Owa. Wun man haraki yandé du
némbuli yikafre dé ya.” Wungi di wa déka.

Pita hundi dé wa tempelmbu

11 Wun du Pita bér Jonré hulukindéka atéfék du takwa
hundi xékéta waréngéna di di téndanré di fétékéré yi. Ye di
di wali hérangwanda té, gena tafékambu. Wun tafékana xi
angi dé, Solomonéna taféka dé.
12 Hérangwanda téndaka dé Pita diré xéta dé wa, “Gunawa,
israelna du, métaka guni wun jooré xe waréngéna guni aniré
wungi xéséfu? Guni angi guni saréké ani hafu ani wun
hambuk jémba ya. Ani Godna makambu yikafre te wanaka
dé ané du féta yi. Wungi sarékékénguni. Wun ana jémba
yingafwe.
13 Abrahamna néma du, Aisakna néma du, Jekopna néma
du, nana atéfék mandékana néma du God dé wandéka déka
jémba yakwa du Jisas dé néma du re. Guni Jisasré guni
hwe, guna néma duka. Hwenguka di Jisasré haraki sémbut
hurundate dé néma du Pailat hélék dé ya. Jisas baka téndéte
dé Pailat mawuli ya. Mawuli yandéka guni Pailat rendénmbu
téta guni Jisaska guni hu hwe.
14 Jisas haraki saraki sémbut huruhambandé. Yikafre
sémbut huruta Godna hundi xékékwa du dé. Guni déka

hu hweta guni Pailatré wa, ‘Méni Jisasré yamba takamét
yikéndé. Du nakré xiyandé duré mé takamét yindé.’
15 Wungi wataka guni du takwa jémba resékendate
huli hamwinya hwekwa duré guni xiyanguka dé hiya.
Hiyandéka God wandéka dé Jisas wambula ramé.
Raméndéka ani wundé xéna.
16 Jisasna hambukmbu dé wun man haraki yandé du
yikafre ya. Wun hambuk wu Jisasna hambuk dé. Ana
hambuk yingafwe. Ani Jisaska jémba sarékénaka dé déka
hambuk aniré hwendéka ani déka ximbu wanaka dé wun
du yikafre ye dé yikafre male té. Yikafre téndéka guni téta
xéta guni xékélaki. Ani Jisaska jémba sarékénaka dé Jisas hafu
dé wun jémba ya.
17 ”Wuna nyama bandi, guni mé xéké. Guni guna néma du
wali guni Jisaska jémba xékélakihafi ye guni déré xiyanguka
dé hiya. Wungi wuni xékélaki.
18 Hanja God wandéka atéfék profet di wa, God wasékendén
du Krais hangéli hératendékaka. Wandaka God wandén maki
dé Jisas hangéli héra.
19 Guni guna haraki saraki sémbut mé yatakataka Godna
hundi xékéngut, God guna haraki saraki sémbut hérekitandé.
Hérekitaka dé Néma Du God gunika hambuk hweta guni wali
téndét, guna mawuli jémba tétandé.
20 Téndét God wandét Jisas Krais wambula yatandé. Hanja
God dé Jisasré waséke, dé guniré yikafre hurundéte.
21 Némbuli Jisas Godna getéfambu dé re. Hanja God atéfék
jondu huratakandéka dé atéfék jondu yikafre male dé té.
Te dé wun jondu haraki ya. Wun jondu wambula yikafre
téndéte God wandét, Jisas wambula yatandé. Hanja God
wandéka di déka profet déka hundi xéka di wambula yikafre
tétendékaka wa.
22 ”Hanja nana mandéka Moses dé wa, ‘Guna Néma Du
God wandéka wuni déka profet wuni xaku. God wuniré
wandén maki hukémbu wambula wandét guna hémémbu du
nak xakutandé. Xakundét guni déka hundi atéfékéka jémba
xékétanguni.
23 Wun profetna hundi xékéhafi yakwa du takwaré God
xiyae haraki hurutandé. Di israelna du takwa wali yamba
rekéndi.’
24 Wungi Moses wandéka dé Godna profet Samuel dé ané
nukwambu xakundé jooka dé hayi. Samuelna hukémbu
yandé profet atéfék akwi di ané nukwambu xakundé jooka
di hayi.
25 ”Guni God déka profetré wandén hundi akwi, guna
mandékanguré wasékéréké ndén hundi akwi némbule wundé
hérangu. Hanja God guna mandéka Abrahamré dé wa,

‘Wuni ména mandékambu atéfék héfambu rekwa du takwaré
yikafre hurutawuni.’
26 Wungi wataka God hukémbu wandéka dé déka jémba
yakwa du Jisas tale dé gunika ya, guniré yikafre hurunjoka.
Yikafre hurundét guni guna haraki saraki sémbut nak nak
yatakatanguni.” Wungi dé Pita wa.

4

Pita bér Jonré di séndé geré hura yi

1 Pita bér Jon du takwaka wata témbéka di pris, tempelka
hatikwa duna néma du, Sadyusina du yae di bér témbénmbu
xaku.
2 Tale di xéké bér angi wambéka, “Jisas hiyae wambula
wundé raméndé. Raméndén maki, hiyandé du takwa
ramétandi.” Wungi wambéka xékétaka di bérka hundika hélék
yata mawuli wita yae di bér témbénmbu xaku.
3 Xakundaka nukwa nandindéka di bérré huluke di hura
yi séndé geré. Hura ye di wa, “Séri bérka hundi xékétame,
némbuli gan dé.” Wungi di wa.
4 Wandaka bér tale tempelmbu téta bér hundi wambéka
di séfélak du takwa xéké. Bérka hundi xékétaka di Jisaska
jémba saréké. Wun nukwa di 5,000 du takwa di Jisaska jémba
saréké.

Néma du di bérré duna makambu taka

5 Gan hwae ganémbambu di israelna néma du, deka néma
du akwi, xékélelakikwa du akwi, wungi di Jerusalemémbu
hérangwandé, hundi bulénjoka.
6 Hérangwandéndaka dé prisna néma du Anas dé wumbu
re. Kaiafas akwi, Jon akwi, Aleksander akwi, atéfék prisna
néma duna hémna du akwi wungi di hundi bulénjoka
hérangwanda re.
7 Reta di Pita, Jon, man haraki ye yikafre yandé duré akwi
séndé gembu hura yandaka di deka makambu té. Téndaka
di Pita bér Jonré wakwexéké, “Méta yambéka dé wun man
haraki yandé du yikafre ya? Yingi maki béni wun hambuk
jémba ya? Héna ximbu wambéka dé wun du yikafre ya?”
8 Di wungi wakwexékéndaka dé Godna Hamwinya Pitana
mawulimbu hambuk ye téndéka dé Pita wa, “Gunawa, is-
raelna néma du, atéfék néma du,
9 némbuli guni aniré wakwexéké, ané man haraki yandé
du yikafre yandénka. Aniré guni wakwexéké, yikafre jémba
yananka.
10 Guni mé xéké. Guniré némbuli wuni we. Wawut guni
akwi israelna atéfék du takwa akwi xékéta xékélakitanguni.
Nasaretna du Jisas Kraisna hambuk hwendéka ani déka

ximbu wanaka dé ané man haraki yandé du dé yikafre ya.
Yikafre ye némbuli dé ané du guna makambu dé té. Guni
Jisasré xiyae mimbu hatekanguka dé hiya. Hiyandéka God
wandéka dé wambula wundé raméndé.
11 Jisaska ané hundi Godna nyingambu dé re:
Ge tokwa du di motu nakéka hélék yata di wun motu yaki.
Yakindaka nak dé wun motu hérae takandéka dé ge jémba té.
12 Wungi rendéka némbuli guniré wuni we déka. Dé hafu
dé naniré yikafre hurundét, nani huli mawuli hérae jémba
reséketame. Jisas dé hafu naniré wungi yikafre hurutandé.
Nak du yingafwe."
13 Pita wungi wandéka di néma du xékétaka di waréngéné.
Waréngénéta di wa, "Owa. Wun du yéték roohafi téta bér
naniré hundi wa. Bér xékélakikwa du yingafwe. Nana
xékélelakikwa du bérré wakwehambandi, nyinga hayimbéte."
Wungi wataka di xékélaki. Bér Jisas wali yitaka yatakandé
du bér.
14 Xékélakita di xé man haraki yandé du yikafre ye Pita
bér Jon wali téndéka. Xéta di bérka hundi hasa wanjoka di
hurufatiké.
15 Wahafi yata di bérré wa, hafwaré gwandimbéte. Wan-
daka gwandimbéka di di hafu bulé.
16 Buléta di wa, "Bérré méta yatame? Bér yikafre male
hambuk jémba bér ya. Yambéka wun du yikafre yandéka
di Jerusalemémbu rekwa atéfék du takwa di xékélaki. Nani
yamba wakéme, "Bér wun jémba yahambambér." Wungi
yamba wakéme.
17 Du takwa nawulak akwi wun jooka xékéndamboka hélék
nani ye. Hélék yata nani bérré hambukmbu watame, Jisasna
ximbu wambula wahafi yambéte."
18 Wungi wataka di wandaka bér wambula wulayi.
Wambula wulayimbéka di wa, "Béni mé xéké. Jisasna
ximbu wambula wakémbéni. Du takwaré Jisaska yamba
wakwekémbéni."
19 Di wungi wandaka bér Pita bér Jon wa, "God dé aniré
wa, atéfék du takwaré déka hundi wanate. Guni aniré guni
watéfi, wun hundi wahafi yanate. Némbuli guni mé wa aniré.
God yingika dé mawuli ye? Yingi maki yikafre joo yataani?
Guna hundi xékétaani, o Godna hundi xékétaani?
20 Ani angi yataani. Jisas yandé jémbaré xétaka ani wun
jémbaka wataani. Jisas wandéka xékénan hundika wataani.
Wungi male wataani. Ani nakélak yamba rekéani."
21 Bér wungi wambéka di néma du bérré hambukmbu wata
di wa, "Mé xéké. Hundi yamba wakéméni, Jisaska. Nana
hundi xékéta baka tétambéni." Wungi di wa. Wun hundi
wata di bérré xiyanjoka di roo, du takwaka. Man haraki

yandé du yikafre yandénka di atéfék du takwa Godna ximbu di haréké. Haréké́ndaka di néma du Pita bér Jonré xiyanjoka roo wandaka bér baka yi.

22 Wun man haraki yandé du dumi yétiyéti nawulak héki hwari akwi rendéka bér Jisasna ximbu wambéka dé yikafre ya.

Jisasna hundi xékékwa du takwa di Godré wa

23 Pita bér Jon bér Jisasna hundi xékékwa du takwaka bari wambula yi. Wambula ye bér prisna néma du israelna néma du bérré wandan atéfék haraki hundika bér safé, diré.

24 Wambéka di du takwa xékétaka natafa mawuli héraata di angi Godré wa: “Méni nana Néma Du méni. Hanja tale méni atéfék jondu méni hurataka. Nyir, héfa, gu, méni hurataka. Wumbu rekwa atéfék jondu akwi méni hurataka.

25 Hanja méni waméka ména Hamwinya dé nana mandéka Devitré wa. Wandéka dé ména jémba yandé du Devit dé ména nyingambu angi hayi:

Métaka di nak téfana du di rékambambu we?
Métaka di nana du deka mawuli haraki yandéka di Néma Du wasékendén duré xiyanjoka hundi bulé?

26 Néma Du déka wasékendén du wali, bér wali warenjoka di atéfék héfambu rekwa néma du di hérangwanda té.

27 ”Devit wungi hayindéka déka hundi mwi hundi dé ya. Néma du Herot bér pontius Pailat bér nak téfana du israelna du akwi bér di wali hérangwanda ané getéfambu té. Di ména yikafre jémba yakwa du Jisasré xiyanjoka di hérangwanda hundi bulé. Hanja méni Jisasré waséke, ména jémba yandéte.

28 Wunde du hundi bulétaka di haraki saraki sémbut di huru, Jisasré. Hanja méni hambuk ye mawuli yata méni wa, di wun sémbut hurutendakaka. Talembu xe méni wa, hukémbu di wungi hurundate.

29 Néma Du, némbuli wandan haraki hundika sarékéta nanika hambuk mé hwe, nani ména jémba yakwa du takwa dika roohafi yata, ména yikafre hundi jémba wambete.

30 Méni hambuk hwemét di bar hiyaakwa du takwa yikafre yatandi. Méni wamét ména yikafre jémba yakwa du Jisas hambuk naniré hwendét, nani déka ximbu wata nak maki nak maki hanja xéhafi yandan hambuk jémba yatame.” Wungi di Godré wakwexéké.

31 Wakwexéké́ndaka dé wun hundi buléta téndan ge huséngéné. Huséngéné́ndéka Godna Hamwinya deka mawulimbu sukweka téndéka di atéfék, néma duka roohafi yata di Godna hundi wa.

Jisasna hundi xékékwa du takwa di natafa mawuli héra

32 Jisasna hundi xékékwa du takwa di natafa mawuli héra.
Héraata di deka jonduka wa, “Ané jondu atéfék duna jondu
dé. Wun nana baté jondu yingafwe.” Wungi wataka di deka
jondu mune hweta di atéfék wun jondu taka.
33 Séfélak nukwa Jisasna aposel di hambukmbu di wa,
“Néma Du Jisas hiyae wundé raméndé. Wu mwi hundi dé.”
Wungi wa saafa yindaka dé God Jisasna du takwa atéfékré
némafwimbu yikafre huru.
34 Yikafre hurundéka di atéfék jémba di re. Jambangwe du
yingafwe. Du nawulak deka ge héfa hwetaka yéwa hérae di
aposelka wun yéwa hwe, di mune hwendate.
35 Hwendaka di aposel yéwa mune hwe, jonduhafi rendé
du takwaka. Wungi huruta di atéfék jémba di re.
36-37 Du nak déka xi josep dé akwi wungi huruta déka héfa
hwetaka yéwa hérae dé wun yéwa Jisasna duka hwe, di mune
hwendate. Dé Livaina hémémbu yandé du dé. Saiprusna
héfambu dé ya. Jisasna du di déka huli xi hwe, Barnabas.
Wun deka hundimbu wandaka maki dé. Wun xina mo
hundi angi dé: “Deka mawuliré yikafre hurukwa du dé.”

5

Ananaias bér Safaira

1 Du nak déka xi Ananaias dé déka takwa Safaira wali bér
re. Bér bérka héfa hwetaka bér yéwa nawulak héra.
2 Hérae dé wun yéwa nawulak hura reta dé nawulak
hura ye dé Jisasna aposelré wa, “Wuna héfa hwetaka wuni
ané yéwa héra. Hérae némbuli atéfék yéwa gunika andé
hwewi.” Wungi wataka hura yae yéna yata dé hérandén yéwa
nawulak dika hwe, mune hwendate. Hérandén yéwa atéfék
hwehambandé. Hwendéka lé déka takwa akwi lé xékélaki,
wun yéwaka.
3 Ananaias wun yéwa hwendéka dé Pita déré wa, “Yinga
maki naméka satan ména mawulimbu wulaaye téndéka
méni ména héfa hwetaka héramén yéwa nawulak méni faku?
Fakutaka méni wa, ‘Wuni hérawun yéwa atéfék wuni hwe.’
Wungi wata méni Godna Hamwinyaka méni yéna ye. Métaka
méni wungi we?
4 Tale méni wun héfa hwehafi yaméka wun héfa ména
ximbu dé re. Méni wun héfa hwetaka yéwa héramén wu ména
yéwa dé. Métaka we méni wungi hurunjoka méni saréké.
Wungi huruta méni duka male yéna yahambaméni. Méni
Godka akwi méni yéna ya. Wungi haraki sémbut méni huru.”
5 Wungi wandéka dé Ananaias xékétaka dé bari xakre dé
wungi hiya. Hiyandéka xékéndé du takwa atéfék di roo.

6 Wayikana du nawulak yae di Ananaiasna fusa nukwa
wur samétaka hérae hura ye di wekwambu rémé.

7 Hukémbu lé Ananaiasna takwa gwande. Gwande léka du
hiyandénka xékélakihambalé.

8 Xékéhafi yaléka dé Pita léré wakwexéké, “Nyéna du wali
héfa hwetaka hérambén yéwa atéfék béni nanika hwe, o
yingafwe? Wuniré mé wa.” Wungi wakwexékéndéka lé wa,
“Xéxé. Wu mwi hundi dé. Wun yéwa atéfék ani wundé
hwena.” Wungi wata lé yéna ya.

9 Yéna yaléka dé Pita wa, “Nyéna du wali béni béna
mawulimbu béni wa, ‘Ani nawulak yéwa fakutaani, Néma
Duna Hamwinya yamba xékélakikéndé.’ Wungi wataka déka
yéna béni ya. Wungi haraki saraki sémbut béni huru. Mé
xéké. Nyéna duré réméndé du fétémbu di té. Nyéniré akwi
hura yitandi.”

10 Wungi wandéka lé bari téndénmbu xakre lé wungi hiya.
Hiyaléka di wayikana du gwande yae di léré xétaka hérae
hura ye di léka du wali sékéré rémé.

11 Jisasna hundi xékékwa du takwa akwi wun hundi
xékéndé du takwa atéfék akwi di némafwimbu roo.

Jisasna du di nak maki nak maki hambuk jémba ya

12 Jisasna aposel di séfélak nak maki hanja xéhafi yandan
hambuk jémba yandaka di du takwa xé. Séfélak nukwa
Jisasna hundi xékékwa du takwa atéfék di tempelré wulaaye
hérangwanda di Solomonéna tafékambu té.

13 Téndaka di atéfék du takwa diré xéta di wa, “Wunde
du takwa yikafre di.” Wungi wata Jisaska jémba sarékéhafi
yakwa du takwa di di wali yitaka yatakanjoka di roo.

14 Séfélak du takwa roohafi yata di akwi Néma Du Jisaska
jémba di saréké. Sarékéta di séfélak séfélak du takwa akwi
Jisasna hundi xéké.

15 Jisasna aposel séfélak nak maki hambuk jémba yandaka
di bar hiyaakwa du takwaré jambémbu take di yate hura yi.
Yate hura ye di diré yambumbu taka. Takata angi di wa,
“Wafewana Pita wandét di yikafre yatandi wana? Wahafi
yata yambumbu yindét wafewana déka haki bar hiyaakwa
duré hérandét di yikafre yatandi?” Wungi di saréké.

16 Atéfék Jerusalem walémbambu rekwa getéfambu séfélak
du takwa di yi Jerusalemré. Ye di bar hiyaakwa du takwa,
haraki hamwinya hura téndé du takwaré akwi di hérae hura
yi. Wungi hurundaka di Jisasna aposel wandaka di atéfék di
yikafre ya.

Ensel gayandéka di séndé ge yatakataka yi

17 Jisasna aposel wungi hurundaka dé atéfék prisna néma
du déka du wali hélék di ya. Wunde du di Sadyusina du di.
Hélék yata haraki mawuli xékéta di hundi bulé.
18 Hundi bulétaka wandaka di Jisasna aposelré huluke di
hura yi séndé geré. Hura yindaka di wumbu re.
19 Gan hunyindéka dé Néma Duna ensel nak dé gaya.
Gaye dé séndé gena yambu nafwe dé Jisasna aposelré hura
gwande yi hafwaré.
20 Hura gwande dé diré wa, “Guni ye guni tempelré
wulayitanguni. Wulaaye guni guni huli mawuli hérae jémba
reséketendaka atéfék hundika du takwaré watanguni.”
21 Wungi wandéka di Jisasna aposel xékétaka ganémbambu
di tempelré wulaaye di du takwaré Godna hundi wa.

Wun jooka xékélakihafi yata, atéfék prisna néma du déka
du wali wandaka di deka getéfana du, israelna néma du
atéfék, wungi di ya. Yae hérangwanda di atéfék di hundi bulé.
Bulétaka, di gélinduré wa, di séndé geré ye Jisasna aposelré
dika hura yandate.
22 Wandaka di deka du ye séndé gembu xaakwa di Jisasna
aposelka hwakéfatiké.
23 Hwakéfatika wambula yae di wa, “Nani séndé gembu
xaakwa nani xé gena yambu jémba téfindaka séndé geka
hatikwa du jémba téndaka. Xétaka gena yambu nafwitaka
nani wunde duka hwakéfatiké.”
24 Di wungi wandaka dé tempelna gélinduna néma du,
prisna néma du wali di xékétaka di Jisasna du yindanka di
saréké waréké xéké.
25 Sarékéta rendaka dé du nak wulaaye dé diré wa, “Mé
xéké. Nalika wanguka di du nawulak di séndé gembu re.
Wunde du némbuli di tempelmbu téta di hundi andé we, du
takwaka.”
26 Wungi wandéka di néma geka hatikwa du deka néma du
wali di Jisasna aposelka yi. Ye xaakwa di wumbu tékwa du
diré rékambambu wata diré motumbu xiyandamboka di roo.
Roota di Jisasna aposelré di nakélak hura yi. Hambukmbu
diré hundi wahambandi.

Jisasna du néma duré hundi wanjoka roohambandi

27 Diré hura ye wandaka di Jisasna aposel néma duna
makambu di wambula té. Téndaka dé atéfék prisna néma
du diré wa,
28 ”Nani gunika hambukmbu nani watéfi, guni wun duna
ximbu wakwengumboka. Guni nana hundi xékéhambanguni.
Guni wun duka hundi guni we, Jerusalemémbu rekwa atéfék
du takwaré. Nani déré xiyambeka hiyandénka guni we.”

29 Wungi wandéka dé Pita wali, Jisasna nawulak du wali di
wa, “Nani Godna hundi male xékétame. Nani héfambu rekwa
duna hundi yamba xékékéme.
30 Hanja guni Jisasré mimbu xiyae hatekanguka dé
hiya. Hiyandéka nana mandékana Néma Du God déré dé
husaramé.
31 Husaraméndéka dé Jisas Godna yika tambambu reta
Néma Du re, nani atéfék israel, nana haraki saraki
mawuli yatakambet, God nana haraki saraki mawuli yak-
wanyindéte.
32 God wandéka Jisas wungi yandéka nani atéfék xétaka
nani wun jooka hundi we. Godna Hamwinya akwi dé wun
hundi we. God dé déka Hamwinya hwe, déka hundi xékékwa
du takwaka.” Wungi di wa.

Gamaliel dé hundi wa néma duré

33 Wandaka di néma du xékétaka di rékambambu wata di
diré xiyanjoka di huru.
34 Xiyanjoka hurundaka dé néma du nak déka xi Gamaliel
dé té. Dé Farisina du reta dé deka hambuk hundika wakwe
sakwe séfélak duré. Dé atéfék du takwana makambu yikafre
du dé re. Gamaliel téta wandéka di Jisasna aposelré hura
gwandi hafwaré.
35 Hura gwandindaka dé Gamaliel néma duré wa, “Guni,
nana getéfana du, israel, guni mé jémba saréké. Wunde duré
méta yatanguni?
36 Hanja du nak déka xi Teudas yae dé wa, ‘Wuni néma du
wuni. Guni wuna hukémbu mé guni ya.’ Wungi wandéka di
400 maki du di déka hukémbu yi. Yindaka hukémbu di déré
xiyandaka di déka du yaange yi atéfék getéfaré. Yindaka déka
jémba yambumbu yihambandé, baka dé xakri.
37 Hukémbu gavman di atéfék du takwana xi hayindaka dé
nak du déka xi Judas Galilina héfambu dé ya. Yandéka di
séfélak du déka hundi xéké. Xékéta di déka jémbambu wulayi.
Wulayindaka hukémbu du nawulak di déré xiya. Xiyandaka
hiyandéka di déka du di yaange yi atéfék getéfaré.
38 Némbuli Jisasna duka guniré watawuni. Wunde duré
yamba xiyakénguni. Mé takangut yinda! Di héfambu rekwa
duna hundi male xékéta déka jémba yandat, deka jémba baka
xakritandé.
39 Di Godna hundi xékéta déka jémba yandat, deka jémba
reséketandé. Resékendét guni di wali waru diré yamba
saréké ngwandéké nguni. Wafewana guni God wali warutan-
guni?” Wungi wandéka di néma du Gamalielna hundi xéké.

Jisasna aposel yikafre mawuli yata di re

40 Néma du déka hundi xékétaka wandaka di Jisasna
aposelré wambula hura xale. Hura xalendaka wandaka di
deka séfimbu témbéré, rami yoombu. Témbéréta di néma du
diré wa, “Jisaska wambula yamba wakénguni. Wun duna
ximbu wakénguni. Némbuli guni yitanguni.”
41 Wungi wandaka di Jisasna aposel wun ge yatakataka
di wungi yi. Ye di wa, “God nani Jisasna jémba yambekaka
yikafre mawuli yata dé wa, wunde du naniré xiyandat, nani
hangéli héraata Jisasna ximbu harékémbete. Wu yikafre dé.”
Wungi wataka yandan jooka di mawuli ya.
42 Atéfék nukwambu di tempelmbu akwi, du takwana
gembu akwi di Godna hundi wambula wa. Wata di wa, “Jisas
wu God wasékendén du Krais dé.” Wungi wata di wun jémba
yatakahambandi.

6

Di du nawulakré waséke, Jisasna aposel wali jémba yandate

1 Wun nukwambu séfélak du takwa akwi di Jisaska jémba
saréké. Jisaska jémba sarékékwa du nawulak di Grikna hundi
xéké. Nawulak di Hibruna hundi xéké. Nak nukwa di Grikna
hundi xékékwa Judana du di Hibruna hundi xékékwa Judana
du wali di waru. Waruta di Grikna hundi xékékwa du di
wa, “Atéfék nukwa guni nawulak jondu male guni mune
hwe, nana getéfana du hiyandé takwaka. Guna du hiyandé
takwaka guni séfélak jondu mune hwe. Nani wungina
sémbutka hélék nani ye.”
2 Wungi wandaka di aposel tamba yéti angé man yéték
wandaka di Jisasna hundi xékékwa du takwa atéfék di
hérangwandé. Hérangwandéndaka di wa, “Mé xéké. Nani
Godna hundi wambeka jémba yatakataka hénoo mune
hwembet, wungi haraki dé. Jondu mune hwe jémba nana
jémba yingafwe.
3 Nyama bandi, wungi maki guni wali rekwa du angé
tamba yétiyéti angé tamba hufukéka hwakétanguni, jondu
mune hwendate. Di xékélakikwa du di. Godna Hamwinya
deka mawulimbu hambuk ye tékwa du di. Guni hwaka
xétaka wunde duna xi wangut nani diré watame, di wun
jémba yandate.
4 Di wun jémba yandat, nani God wali hundi buléta Godna
hundi wakwetame. Wu nana jémba dé.”
5 Di wungi wandaka di atéfék du takwa xékétaka di deka
hundika mawuli ya. Mawuli yata di ande duré wa, di jondu
mune hwendate:
Stiven. Dé Jisaska hambukmbu jémba saréké. Déka
mawulimbu Godna Hamwinya hambuk ye dé té.

Filip, Prokorus, Nikanor, Timon, Pamenas.
Nikolas. Dé nak téfana du reta dé Judana hambuk hundi xékéta dé deka sémbut huru. Dé Antiokmbu dé ya.

6 Wunde duna xi wandaka di wunde du angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk Jisasna aposelna makambu té. Téndaka di Jisasna du deka anéngambambu nak nak tamba takata di Godka wa, di jondu jémba mune hwendate.

7 Wataka di Jisasna aposel di Godna hundi wa saafa yi. Wa saafa yindaka di Jerusalemémbu rekwa séfélak du takwa deka hundika xéka di Jisaska jémba saréké. Saréké ndaka di Jisasna du takwa di séfélak xaku. Séfélak pris akwi di Jisaska jémba saréké.

Juda di Stivenré duna makambu taka

8 God wun du Stivenré némafwimbu yikafre huruta hambuk hwendéka dé Stiven dé séfélak nak maki hanja xéhafi yandan hambuk jémba dé ya. Yandéka du takwa déka jémbaré xéta di waréngéné.

9 Waréngénéndaka di Judana du nawulak di Stivenka hélék ye di mama wa. Wunde du di Godna hundi buléndaka ge nakmbu di ya. Wun gena xi angi dé, “Dé dé hafuka jémba yakwa duna ge dé.” Wunde du di Sairinina héfambu, Aleksandriana héfambu, Silisiana héfambu, Esiana héfambu akwi yae di Jerusalemémbu re. Wunde du atéfék di Stivenka hélék yata di dé wali waru.

10 Warundaka dé Godna Hamwinya hambuk hwendéka dé Stiven jémba xékélakita dé diré wa. Wandéka di déka hundi hasa wanjoka di hurufatiké.

11 Hurufatikéta di yéna yakwa duka nakélak hwaké. Hwaka xétaka di dika yéwa hwe, yénataka hundi wandate. Hwendaka wun yéna yakwa du di wa, “Wun du Stiven dé nana mandéka Moseska wali, Godka wali dé haraki hundi wa. Haraki hundi wandéka nani xéké.”

12 Di wungi wata yéna yandaka di du takwa wali, getéfana du wali, xékélelakikwa du akwi wungi xékéta di rékambambu wata Stivenka ye di déré témbéra hura yi, néma du reta hundi buléndaka geré.

13 Hura yindaka Stiven néma duna makambu téndéka wandaka di yéna yakwa du nawulak di wulayi, wun geré. Wulaaye di wa, “Wun du atéfék nukwambu dé Godna tempelka dé haraki hundi wata dé Mosesna hambuk hundika akwi haraki hundi wa.

14 Angi dé wa, ‘Nasaretna du Jisas tempelré haraki hurutandé. Haraki hurutaka dé Moses hwendén sémbut yatakataka huli sémbut hérambete dé naniré wa.’ Wungi Stiven wandéka nani xéké.” Wungi di yéna ya.

15 Yéna yandaka di atéfék néma du Stivenré xéséfwa xe di
xé déka saawi enselna saawi maki xakundéka.

7

Stiven dé néma duka hundi wa

1 Atéfék prisna néma du dé Stivenré wakwexéké, “Deka
hundi mwi hundi wana yingafwe wana?”
2-3 Dé wungi wakwexékéndéka dé Stiven angi wa, “Yafa,
nyama, bandi, wuna hundi mé xéké. Hanja nana mandéka
Abraham Mesopotemiana héfambu rendéka dé hambuk
yakwa Néma Du God déka yae dé déré wa, ‘Ména hém ména
héfa yatakataka méniré wakwetewuka héfaré yitaméni.’
Wungi wandéka dé Abraham Haranré yi.
4 Abraham wungi Kaldiana héfa yatakataka ye dé Haran-
mbu rendéka déka yafa wumbu hiyandéka God wandéka dé
Abraham némbuli ané rembeka héfaré dé ya.
5 ”Abraham ané héfaré yandéka dé God déka héfa hwe-
hambandé, wun nukwambu. Wun nukwa Abraham nyan
hérahafi yandéka dé God déré wa, ‘Hukémbu wuni ané héfa
hwetawuni ménika. Hwewut méni ména mandéka guni yafa
yatanguni, ané héfaka. Mwi hundi wuni we.’ Wungi dé God
wa.
6 God ané hundi akwi dé Abrahamré wa: ‘Ména mandéka
nak héfambu retandi. Rendat wun héfana du hambuk yata
diré haraki huruta watandi, ména mandéka deka némafwi
jémba baka yandate. Yéwa yamba hérakéndi. Séfélak séfélak
(400) héki hwari reta wun jémba male yatandi.
7 Yandat hukémbu wuni wun némafwi jémba dika hwendé
duré hasa hwewut, di némafwi hangéli hératandi. Némafwi
hangéli hérandat, di ména mandéka wun héfa yatakataka di
yae ané héfambu reta wuna ximbu harékétandi.’
8 Wungi wataka dé God Abrahamré wa, ‘Méni wuna mwi
hundi sarékéta méni ména du wali guna séfi sékétanguni.’
Wungi God wandéka dé Abraham xékétaka wungi huruta
déka nyan Aisak hérae dé déka séfi akwi dé séké. Aisak angé
yétiyéti angé yétiyéti nukwa rendéka dé déka yafa déka séfi
séké. Hukémbu dé Aisak Jekopna yafa xaku. Xakundéka
Jekop dé tamba yéti angé man yéték duna yafa xaku. Wungi
xakundéka di nana mandékangu di re.
9 ”Jekopna nyambali deka bandi josepka haraki mawuli
xékéta di déré nawulak duka hwetaka di yéwa héra.
Hérandaka di wunde du di josepré hura yi, Isipré. Hura
yindaka josep wun héfambu rendéka dé God dé wali té wungi
té wungi té.
10 Téta dé déré yikafre huruta wandéka hukémbu atéfék
haraki saraki joo déka yahambandé. God josepré yikafre

huruta yikafre xékélelaki hwendéka dé josep yikafre hundi wa. Wandéka xékétaka dé Isipna néma du Fero déré xéta josepka mawuli yata dé wa, josep néma du reta dé Isipna héfaka akwi Ferona geka akwi dé hati.

11 ”Hukémbu dé hénooka hiyatendaka nukwa dé xaku, kenanéna héfambu Isipna héfambu akwi. Xakundéka di séfélak du takwa di hénooka hiya. Hiyae di nana mandéka akwi hénooka hwakéfatiké.

12 Hwakéfatika Jekop dé xéké, hénoo Isipmbu rendéka. Xékétaka dé déka nyambali nana mandékaré wandéka di tale wun héfaré yi.

13 Hukémbu di wambula Isipré yi. Ye xaakwa josepka xékélakihafi yandaka dé josep diré wa, ‘Guni wuna nyama bandi guni. Wuni josep wuni.’ Wungi wandéka di déka xékélaki. Xékélakindaka dé Fero hundi xéké josepna hémka.

14 Xékétaka wandéka dé josep déka nyama bandiré wa, ‘Guni ye wuna yafa Jekop déka hémré akwi watanguni, Isipré yandate.’

15 Wungi wandéka ye déka hundi wandaka dé Jekop déka hém atéfék wungi di Isipré yi. Séfélak (75) du takwa di yi. Hukémbu Jekop, déka nyambali nana mandéka akwi, di Isipmbu hiya.

16 Hiyandaka di deka fusa hura yi Sekemna héfaré. Hura ye di diré Abrahamna wekwambu rémé. Hanja deka mandéka Abraham dé yéwa hwe, Hamorna hémka. Hwetaka dé wun wekwa téndé héfa héra.”

17 ”God hanja Abrahamré wasékéréké ndénéngala hurutendéka nukwa walémbambu téndéka israelna du takwa nana mandéka némafwi hém di xaku, Isipmbu.

18 Xakundaka dé nak néma du Fero dé re Isipmbu. Dé josep akwi déka jémbaka akwi xékélakihambandé.

19 Wun néma du yéna yata dé nana mandékaré dé haraki huru. Huruta dé wa, di deka huli nyan hérae hafwambu takandat re hiyandate.

20 Wun nukwa Mosesna ayiwa lé déré héra. Dé Godna makambu yikafre nyan dé. Héraléka dé déka yafana gekombu male dé munya sata re. Bafu hufuk rendéka lé roo lé déré hafwambu taka.

21 Hafwambu takaléka rendéka lé Ferona takwanya déré xétaka hérae hura ye lé déré hati, léka nyan maki.

22 Hatiléka di Isipna hambuk hundi di Mosesré wakwe sakwe. Wakwendaka dé xékélaki. Xékélakita hambuk hérae dé yikafre hundi wata dé hambuk jémba ya.

23 ”Hukémbu Mosesna héki hwari dumi yétiyéti yandéka dé wa, ‘Wuni wuna nyama bandi israelna duka yitawuni, diré xénjoka.’

24 Wungi wataka ye dé xé, Isipna du nak israelna du nakré
xiyandéka. Xéta dé déka hémna du wali téta dé wun haraki
sémbut hasa hwenjoka dé Isipna duré xiyandéka dé hiya.
25 Moses déka mawulimbu angi dé saréké, ‘Di wun
duré xiyawukaka xékélake xékélakitandi, God wuniré dé
waséke, wuni diré yikafre huruta ané héfa yatataka yimbete.
Wungi xékélakitandi.’ Wungi saréké ndéka di wun jooka
xékélakihambandi.
26 Wun du hiyandéka nukwa nak yindéka dé Moses
wambula yi, israelna duka. Ye dé xé israelna du yéték
warembéka. Xétaka bér warehafi yata jémba rembéte dé
mawuli ya. Mawuli yata dé bérré wa, ‘Bénawa. Béni nyama
bandi béni. Métaka béni ware? Béni warekémbéni.’
27 Wungi wandéka dé warendé du nak Mosesré
xasémekindéka dé Moses hu hu yi. Yindéka déré haraki
hundi wata dé wakwexéké, ‘Héndé wa méni nana néma du
reméte. Héndé wa nanika hatiméte?
28 Wafewana wuniré xiyataméni, nalika Isipna duré
xiyamén maki?’
29 Wungi wakwexéké ndéka dé Moses xékétaka roo dé
yaange yi. Yaange ye Isip yatakataka dé Midianmbu dé nak
téfambu yandé du maki dé re. Wumbu re takwa hérae dé
nyan yéték héra.

30 ”Moses dumi yétiyéti héki hwari wumbu re dé nak nukwa
Moses du rehafi hafwambu Sainai némbu tékwambu téta
dé xé, Godna ensel nak gaye dé ya xérékékwa yikama mi
ekombu téndéka.
31 Xéta waréngéna dé saréké waréké xéké. Sarékéta dé
jémba xe xékélakinjoka dé yi. Yindéka dé Néma Duna hundi
dé xaku.
32 Néma Du dé déré wa, ‘Wuni ména mandékana God wuni.
Wuni Abrahamna God, Aisakna God, Jekopna God wuni.’
Wungi wandéka xéka dé Moses généta xénjoka dé roo.
33 Roondéka dé Néma Du wa, ‘Ména su mé futi. Téméka
hafwa wuna héfa dé.’
34 Wungi wataka dé God wambula wa, ‘Wuni xé, wuna
du takwa Isipmbu reta némafwi hangéli hérandaka. Wuni
wundé xékéwu, némafwi hangéli héraata gérandaka. Xékétaka
wuni gaya, diré hura gwandenjoka. Méni mé xéké. Méni
wuna jémba yanjoka méni raama wambula yitaméni, Isipré.’
Wungi dé God wa.

35 ”Tale israelna du di Moseska hu hweta di déré wak-
wexéké, ‘Héndé wa méni nana néma du reméte?’ Wungi
wakwexékétaka hukémbu God dé hu hwendan du Mosesré dé
wa, dé déka jémba yata deka néma du rendéte. Godna ensel
gaye ya yanékwa yikama mimbu téndéka dé God Mosesré

wa, dé deka néma du reta diré hura gwandendét di jémba
rendate.
36 Wandéka dé wumba du Moses nak maki nak maki hanja
xéhafi yandan hambuk jémba yataka dé diré hura ye di Isip
yatakataka di yi. Ye di Moses dé nawulak hambuk jémba
akwi dé ya, Waka Xérimbu akwi du rehafi hafwambu akwi.
Dé wun du rehafi hafwambu dumi yétiyéti héki hwari dé diré
hura yitaka yataka.
37 Wun du Moses dé nana mandéka israelna duré wa,
'God wandéka wuni déka profet wuni xaku. God wuniré
wandén maki hukémbu wambula wandét guna hémémbu du
nak xakutandé.' Wungi dé Moses wa.
38 Wun du Moses israelna du wali wungi di hérangwanda
du rehafi hafwambu. Moses nana mandékangu wali dé re.
Re dé Sainai némburé wara dé Godna ensel wali téndéka wun
ensel déré hundi wa. Wandéka dé huli mawuli hérae jémba
retembeka hundi dé héra, nanika hwenjoka.
39 "Moses wun némbumbu téndéka di nana mandékangu
Mosesna hundi xékéhafi yata di Moseska hu hwe. Hu hweta
di Isipré wambula yinjoka di mawuli ya.
40 Mawuli yata hanja hurundan sémbutka sarékéta di
Mosesna nyama aronré wa, 'Tale wun du Moses naniré
dé hura ya, Isipmbu. Hura yandéka nani ambu rembeka
dé wun némburé wari. Wara wambula gayahambandé.
Wambula gayatandé, o yingafwe? Métaki nae déré xétame?
Méni gwalinya nak tataméni nanika. Wun gwalinya nana
néma du retandé. Reta dé tali yindét nani déka hukémbu
yitame.'
41 Wungi wataka di némafwi yénataka god ta, bulmakau
balina nyan maki. Tataka di hamwi xiyae di déka hwe.
Hwetaka di némafwi hénoo sata deka tambambu tandan
jooré xéta di mawuli sawuli ya.
42 Yandaka dé God hu hwe dika. Hu hwendéka di nukwa,
bafu, hunkwarina ximbu di haréké. Hukémbu Godna profet
nak dé wun jooka angi hayi Godna nyingambu:

God dé wa, 'Gunawa, israelna du, mé xéké.
Hanja guni dumi yétiyéti héki hwari du rehafi hafwambu
yitaka yatakata guni hamwi xiyae hwe.
Hamwi hwengun héndéka guni hwe? Wunika hwehamban-
guni. Yingafwe.
43 Guni yénataka god Molekna ge meme balina séfimbu totaka
guni hura yi.
Guni yénataka god Refanéna hunkwariré guni hura yi.
Guni wumbére yénataka godré guni ta, bérka ximbu
harékénjoka.

Wungi hurunguka némbuli wawut di guniré Babilonéna angé
saku hafwaré hura yitandi.' Wungi dé God wa.
Wandéka wungi dé hayi Godna nyingambu.
44 "Wungi hurundaka dé God Mosesré wakwe, déka ximbu
haréké ndaka ge meme balina séfimbu totendakangalaka.
Wandéka Moses xe wandéka di xéndén maki ge di to. Totaka
di hérae hura yitaka yataka, du rehafi hafwambu. Di wun
geré xéta di wa, 'God nani wali dé té.'
45 Hukémbu di wun ge di hwe, deka nyangwalka. Hwen-
daka di Josuana ekombu reta di wun ge hura ye di deka
héfa héra. Hura yandaka dé God nana mandékana makambu
dé deka mamaré hérekindéka di ané héfaré ya. Yae di wun
ge totaka di ané héfambu re. Hukémbu Devit néma du
xakundéka dé wun ge wungi té.
46 God Devitka dé mawuli ya. Mawuli yandéka dé Devit
Godré wakwexékéta dé wa, dé Jekopna Godna ge tonjoka.
Wakwexékéndéka dé God wa, 'Yingafwe.'
47 Wandéka hukémbu Devitna nyan Solomon dé yikafre ge
to, Godka.
48 "Yandénka mé saréké. Atéfék duna Néma Du God dé du
tondan gembu yamba rekéndé. Godna profet nak wun jooka
dé angi hayi:
49 Néma Du dé wa, 'Nyir wuni néma du rewuka jambé dé.
Héfa wuna man takawuka jambé dé.
Métakina ge wunika totanguni?
Méta hafwambu wuni resétotawuni?
50 Wu yingafwe. Wuni wun jondu atéfék wuni hafu wuni
hurataka.'
God wungi wandéka dé hayi.
51 "Némbuli guni mé xéké. Guni guna waanmbu Néma
Duna hundi xékéhafi yata guna mawulimbu guni séfi sékéhafi
yandé du guni. Guni mawuli yanguka maki male hurukwa
du guni. Guna mandéka hurundan maki huruta guni
Godna Hamwinyana hundi xékénjoka hélék guni ye, atéfék
nukwambu.
52 Guna mandéka di haraki saraki sémbut di huru, Godna
profet atéfékré. Hanja Godna profet di wa, Godna yikafre
male sémbut hurutekwa du yatendékaka. Wun jooka wan-
daka guna mandéka di diré xiyandaka di hiya. Hiyandaka
hukémbu wun yikafre male sémbut hurukwa du yandéka
guni déré déka mamaka hwetaka guni déré xiyanguka dé
hiya.
53 Godna ensel déka hambuk hundi Mosesré wandéka guni
wun hambuk hundi hérae wandén maki huruhambanguni."
Wungi dé Stiven wa.

Stivenré motumbu xiyandaka dé hiya

54 Stiven wungi wandéka néma du xékéta di némafwimbu
mawuli wita deka némbi ti, déka.
55 Némbi tindaka dé Godna Hamwinya Stivenéna
mawulimbu hambuk ye téndéka dé Stiven Godna getéfaré
yasawara xé. Xéta dé xé God nukwa hanyikwa maki
hanyindéka Jisas déka yika tambambu téndéka.
56 Xéta dé Stiven wa, “Mé xé. Wuni yasawara wuni
xé Godna getéfa nafwe téndéka, Duna Nyan Godna yika
tambambu téndéka.”
57 Dé wungi wandéka di déka hundi xékénjoka hélék yata
hambukmbu wanjita di deka waan géféti. Géféti ye di atéfék
déka fétékéra yi.
58 Ye di déré huluke hura getéfa yatakataka di déré hafwaré
hura gwandi. Gwande di motumbu naake déré xiya.
Stivenka haraki hundi wandé du motumbu nakinjoka di yifa
yandéka sandandan nukwa wur lafe di wayikana du nak
déka xi Sol déka man mombu taka. Takandaka dé deka
nukwa wurka hate té.
59 Hate téndéka di Stivenré motumbu naake xiyandaka dé
Stiven Néma Duka wa, “Néma Du Jisas, wuna hamwinya mé
héra.”
60 Wungi wataka dé hwati se dé hambukmbu wanjita dé
wa, “Néma Du, wunika hurundan haraki saraki sémbut diré
hasa hwekéméni.” Wungi wataka dé Stiven wungi hiya.

8

Sol Jisasna hundi xékékwa du takwaré dé haraki huru

1 Di Stivenré xiyandaka dé Sol xétaka dé mawuli ya.

Wun nukwa di Jerusalemémbu reta Jisasna hundi xékékwa
du takwaré tale di haraki huru. Hurundaka di Jisasna hundi
xékékwa du takwa atéfék Jerusalem yatakataka di Judiana
hafwaré samariana hafwaré akwi di yaange yi. Yindaka di
Jisasna aposel male di Jerusalemémbu re.
2 Godna hundi jémba xékékwa du nawulak di Stivenré
rémé. Réméta di déka némafwimbu géra.
3 Gérandaka dé Sol Jisasna hundi xékékwa du takwaré
haraki hurunjoka dé mawuli ya. Mawuli yata dé atéfék geré
wulaaye dé hambuk yata Jisasna hundi xékékwa du takwaré
huluke hura yi. Huluke hura ye séndé gembu takandéka di
hwa.

Jisasna hundi di wa samariambu

4 Jerusalem yatakataka yaange yindé du takwa di atéfék
getéfaré yita di Jisasna hundi wa saafa yi.

5 Wa saafa yindaka dé deka du nak Filip samariana getéfa
nakré ye dé du takwaré hundi wa, God wasékendén du
Kraiska.
6 Wandéka di séfélak du takwa Filipna hundi xékéta di xé,
Filip hanja xéhafi yandan hambuk jémba yandéka. Xéta déka
hundika mawuli yata di jémba xéké.
7 Séfélak du takwana mawulimbu haraki hamwinya di té.
Téndaka Filip wandéka di haraki hamwinya hambukmbu
waanje di diré yatakataka di yaange yi. Man haraki yandé
séfélak du takwa, man tamba lékémbandé séfélak du takwa
akwi di re. Rendaka Filip wandéka di yikafre ya.
8 Yikafre yandaka di atéfék du takwa mawuli yata di
mawuli sawuli ya, samariambu.
9 Du nak déka xi Saimon wun getéfambu dé re. Hanja foo
tuta laku yakwa du dé. Yandéka di samariana du takwa xéta
di déka saré waréké. Saimon dé wa, “Wuni némafwi du wuni.”
10 Wungi wandéka di wun getéfambu rekwa atéfék néma
du, baka du akwi, wungi di déka hundi jémba xéké. Xékéta
di wa, “Wun du Godna hambuk dé héra. Hérae dé némafwi
hambuk yata dé néma du re.”
11 Wungi wataka waréngéna di wa, “Owa. Séfélak nuk-
wambu dé laku yaata dé wungi hambuk jémba dé ye.” Wungi
wataka di deka mawuli déka takata di déka hundi xéké.
12 Hukémbu Filip yae dé diré yikafre hundi wa, God néma
du reta du takwaka hatitendékaka. Jisas Kraiska akwi dé
wa. Wandéka xékéta di Jisaska jémba saréké. Saréké́ndaka dé
Jisasna ximbu diré guré husanda, duré akwi takwaré akwi.
13 Saimon akwi dé Jisaska jémba saréké. Saréké́ndéka dé
Jisasna ximbu déré guré husanda. Guré husandandéka dé
Filip wali yitaka yatakata dé xé, Filip nak maki hanja xéhafi
yandén hambuk jémba akwi yandéka. Xéta waréngénéta dé
saré waréké.
14 Jisasna aposel Jerusalemémbu reta di xéké, samariana
du takwa Godna hundi xéké́ndaka. Xékétaka wandaka Pita
bér Jon bér yi, samariana du takwaka.
15 Ye xaakwa bér Godré wakwexéké, dé déka Hamwinya
dika hwendéte.
16 Tale wunde du takwa Jisaska jémba saréké́ndaka dé Filip
Jisasna ximbu diré guré husanda. Guré husandandéka dé
Godna Hamwinya dika gayahambandé.
17 Hukémbu Pita bér Jon yae Godré wakwexékéta deka
anéngambambu tamba takambéka dé Godna Hamwinya
deka mawulimbu wulaaye té.
18 Saimon dé xé Pita bér Jon deka anéngambambu tamba
takambéka Godna Hamwinya deka mawulimbu wulaaye
téndéka.

19 Xétaka dé yéwa nawulak hérae hura yae dé bérré wa,
“Wuni yéwa bénika hwewut béni wun hambuk wuniré hwe-
tambéni. Wuniré hwembét wuni akwi duna anéngambambu
tamba takawut Godna Hamwinya deka mawulimbu wu-
laaye tétandé.”
20 Dé wungi wandéka Pita déré dé angi wa, “Wungi
yingafwe. Wungi hura, méni ména yéwa wali haraki hafwaré
yitaméni. God déka Hamwinya baka hwendéka dé. Yéwa
héranjoka déka Hamwinya hwehafindé.
21 Méni yéwambu héranjoka waméka ména mawuli haraki
dé té. Haraki téndéka God ména mawulika hélék dé ye. Méni
wun hambuk yamba hérakéméni. Méni ani wali wun jémba
yamba yakéméni.
22 Méni mena haraki saraki sémbut mé yatakataka Godka
wa. Wamét, wafewana, dé ména mawuli sarékémén joo
yakwanyita wun joo wambula yamba sarékétandé wana.
23 Wuni xé, méni haraki mawuli xékéméka haraki sémbut
ména mawuliré hulukindéka méni yoombu gindan du maki
méni re.”
24 Wungi wandéka Saimon dé Pita bér Jonré wa, “Béni
Néma Duré watambéni, wunika. Wambét dé wuniré yikafre
hurundét wambén joo wunika yamba xakukéndé.” Wungi dé
wa.
25 Pita bér Jon Néma Du Jisaska hundi wataka bér
Jerusalemré wambula yinjoka bér yambumbu yi. Ye bér
samariambu rekwa séfélak getéfambu bér Néma Duna hundi
wa saafa yi.

Filip dé Jisaska hundi wa Itiopiana néma duré

26 Néma Du Godna ensel dé Filipré wa, “Yambu nak
Jerusalem yatakataka dé Gasaré yi. Méni raama méni wun
yambumbu yitaméni.” Wungi dé wa. Wun yambu du rehafi
hafwambu dé yi.
27 Filip Godna enselna hundi xékétaka raama dé yi. Ye
dé xé Itiopiana néma du nak yambumbu yandéka. Hanja
di déka mandé héreki, dé atéfék Itiopiana du takwana néma
takwa Kandasika jémba yandéte. Dé wun jémba yata dé
léka yéwaka hati. Tale dé Jerusalemré yi, Godna ximbu
harékénjoka.
28 Harékétaka dé déka getéfaré wambula yinjoka ye karis
tokumbu re. Reta dé Aisaia hanja hayindén nyingambu
rekwa hundiré xéta dé wata re.
29 Nyingaré xéta wata rendéka dé Godna Hamwinya Fil-
ipré wa, “Méni sa ye dé wali sékéré yi.”
30 Wungi wandéka dé Filip fétékéra ye dé xéké, Itiopiana
du Aisaia hayindén nyingaré xéta wandéka. Xékétaka dé

déré wakwexéké, “Méni hayindén hundina mo hundika méni
xékélaki, o yingafwe?”
31 Dé wungi wakwexékéndéka dé wa, “Yingafwe. Du nak
wuniré wun hundika wahambandé. Wahafi yandét, yingi
maki nae xékélakitawuni.” Wungi wataka dé Filipré wa, dé
wara dé wali rendéte. Wungi wandéka dé Filip yawundu
nae dé waré.
32 Wara reta bér Aisaia hayindén hundiré xé, Godna
nyingambu. Aisaia hanja angi dé hayi:
Hura ye xiyatendaka sipsip bali maki nakélak téndéka di déré
hura yi.
Sipsip bali nyanéna yuwi sékéndaka nakélak téndéka maki, dé
té. Hundi nak wahambandé.
33 Di déka wa, ‘Haraki saraki sémbut dé huru.’ Wungi wataka
di déka hundi xékéhafi yata di yéna ya.
Di déré xiyandaka dé ané héfambu téhambandé.
Déka hémka héndé xékélake wate?
Wungi dé Godna profet Aisaia hanja hayi.
34 Itiopiana du wun nyinga xétaka dé Filipré wakwexéké,
“Héndéka dé Godna profet hayi? Déka hafu dé hayi, o
héndéka dé hayi? Wuniré mé wa.”
35 Wungi wandéka dé Filip déka wa. Tale wun hundina mo
hundi dé wa. Wungi wata hukémbu akwi dé Jisaska wa.
36-37 Wata yambumbu bér yi. Ye bér gu rekwa hafwambu
xaakwa dé Itiopiana du wa, “Mé xé. Xéri andé re. Héndé wu-
niré watéfite, méni Jisasna ximbu wuniré guré husandamét?”
38 Wun du wungi wataka dé wun karisré hurukwa duré
wa, karis hulukindéte. Wandéka wun karis hulukindéka bér
Itiopiana du Filip wali guré nandi. Naande ye dé Filip Jisasna
ximbu wun duré guré husanda.
39 Guré husandandéka bér wambula xale. Xalembéka dé
Néma Duna Hamwinya dé Filipré bari hura yi. Hura yindéka
dé Itiopiana du déré wambula xéhambandé.
40 Wun du yikafre mawuli yata mawuli sawuli ye dé yi,
déka getéfaré. Yindéka Filip dé Asdotmbu dé té. Te dé atéfék
getéfaré yita dé yikafre hundi we, Jisaska. Wa saafa ye dé
Sisariambu xaku.

9

Sol huli mawuli hérae dé Jisaska jémba saréké
Apo. 22:4-16, 26:9-18

1 Filip wungi huruta téndéna nukwambu Sol rékambambu
wata dé Néma Du Jisasna du takwaré xiyandat hiyandate dé
hambukmbu wa. Wataka dé atéfék prisna néma duka yi.
2 Ye dé déré wa, “Méni wuna jémbaka akwi wunika akwi
nyingambu hayiméte wuni ya. Haaye wunika hwetaméni.

Hwemét wuni Damaskusré ye wuni wun nyinga hwetawuni,
Godna hundi buléndaka gena néma duka. Hwewut di
nyinga xétaka wunika xékélakita yawundu nandat, wuni
wuna jémba yatawuni. Yata wuni Jisasna hundi xékékwa
du takwaka hwakétawuni. Hwaka xétaka wuni diré yoombu
giya hura yatawuni, Jerusalemré."

3 Wun hundi wataka nyinga hérae Jerusalem yatakataka
dé Sol Damaskusré yi. Ye wun getéfambu xakunjoka yandéka
dé némafwi ya nyirmbu tulem nae dé wungi gaya, Sol
téndénmbu.

4 Gayandéka dé Sol héfambu xakri. Xakrita dé xéké ané
hundi wandéka, "Sol Sol, métaka méni wuniré haraki huru?"

5 Wungi wandéka dé wakwexéké, "Néma Du, méni héndé?"
Wungi wakwexékéndéka dé wa, "Wuni Jisas. Wuniré méni
haraki huru.

6 Sé raama ané getéfaré wulayi. Wulayimét du nak wandét
méni déka hundi xékétaka dé wandén maki hurutaméni."
Wungi dé wa.

7 Wandéka di Sol wali yindé du hundi nawulak xékétaka
wun hundi buléndé duka di hwakéfatiké. Hwakéfatika di
nakélak té. Hundi nawulak buléhambandi.

8 Buléhafi yandaka dé Sol raama dé dama lanjoka huru-
fatiké, déka dama gan hunye téndéka. Wungi téndéka di déka
tambambu hura di Damaskusré wulayi.

9 Wulaaye nukwa hufuk rendéka déka dama lahambandé.
Wungi yandéka dé hénoo hulingu sahambandé.

10 Jisasna du nak dé re Damaskusmbu. Déka xi Ananaias.
Janji makimbu dé Néma Du Jisas déré wa, "Ménawa, Anana-
ias." Wungi wandéka dé Ananaias wa, "Néma Du, wuni andé
re."

11 Wungi wandéka dé Néma Du wa, "Méni sé raama ané
watewuka yambu nakmbu yi. Wun yambuna xi angi dé,
Huritéké Yambu dé. Du nak déka xi Judas dé re wun
yambumbu. Judasna gembu Tarsusmbu yandé du déka xi
Sol dé re. Méni déka hwakétaméni, Judasna gembu. Wun du
Sol némbuli dé wunika wata dé re.

12 Dé janji maki hwandéka wuni ané joo déré wuni wakwe.
Du nak déka xi Ananaias déka yae déka dama wambula
jémba yandéte dé déka damambu tamba taka."

13 Néma Du Jisas wungi wandéka dé Ananaias wa, "Néma
Du, séfélak du di hundi wa, wun du haraki saraki sémbut
ména du takwaré hurundénka, Jerusalemémbu. Wandaka
wuni xéké.

14 Prisna néma du déka nyinga hwendaka dé Damaskusré
dé ya, ména du takwaré huluke hura yinjoka. Nani ména
ximbu wata Godré wakwexékékwa atéfék du takwaré huluke
hura yinjoka dé mawuli ya."

15 Dé wungi wandéka dé Néma Du wa, “Yingafwe. Méni
yitaméni, Solka. Wuni wundé wasékewu, dé wuna jémba
yatekwa du dé. Dé wunika hundi watandé, nak téfana du
takwaka, deka néma duka akwi, ména getéfa israelna du
takwaka akwi.
16 Wandét nawula du wuna ximbu wandén hundi hélék
yata déré xiyandat, dé némafwi hangéli hératandé. Wuni déré
wakwetawuni wun jooka.” Wungi dé wa.

17 Wandéka dé Ananaias raama ye Judasna geré wu-
laaye dé déka tamba Solna anéngambambu taka. Takata
dé wa, “Wuna bandi Sol, méni yambumbu yae Néma Du
Jisasré wundé xémé. Xéménka wandéka wuni andé yawu,
ména dama wambula jémba téndét Godna Hamwinya ména
mawulimbu wulaaye téndéte.”
18 Wungi wandéka dé xéri hamwina haar maki joo Solna
damambu dé xakri. Xakre déka dama yikafre yandéka dé
wambula jémba xé. Xe dé raama té. Téndéka dé Ananaias
Jisasna ximbu déré guré husanda.
19 Guré husandandéka dé hénoo se dé déka hambuk
wambula héra.

Sol dé Jisaska hundi wa Damaskusmbu

Nawulak nukwa dé Sol Jisasna du wali dé Damaskusmbu
re.
20 Dé bari Godna hundi buléndaka geré wulaaye dé tale
Jisaska ané hundi dé wa, “Jisas dé Godna Nyan dé.”
21 Wungi wandéka di xékétaka waréngéna di wa, “Owa.
Yingi maki dé? Tale wun du dé hambuk yata dé Jisasna
hundi xékékwa du takwaré dé haraki huru, Jerusalemémbu.
Wun du angiré dé ya, Jisasna hundi xékékwa du takwaré
yoombu giya prisna néma duka hura yinjoka.” Wungi wata
di wun jooka saréké.
22 Di wungi saréké́ndaka dé Sol hambuk yata dé yikafre
hundi hambukmbu wa. Dé wa, “Jisas dé God wasékendén
du Krais dé. Wu mwi hundi wuni we.” Wungi wata hambuk
yandéka di Damaskusmbu rekwa Judana du déka hundi hasa
wanjoka di hurufatiké.

Judana du Solka hélék yandaka dé Damaskus yatakataka yaange yi

23 Séfélak nukwa rendéka di Damaskusmbu rekwa Judana
du déré xiyanjoka di hundi bulé.
24 Buléndaka di xékétaka di Solré wa, wun jooka. Gan
nukwa Judana du di wun getéfaka motumbu gindan
séndémbu tékwa atéfék yambumbu téta déré xiyanjoka di
haxéta té.

25 Haxéta téndaka di Solna hundi xékétaka Jisasna hundi
xékékwa du nawulak yoo di léki, némafwi wasarambu.
Lékitaka gan nak di getéfana séndémbu wara reta wandaka
Sol wun wasarambu rendéka di yoombu hura di séndé
tékwa wekwa nakmbu husangwanda husande di héfambu
takandaka te dé wungi yi.

Sol Jerusalemémbu dé re

26 Sol Jerusalemré dé yi. Ye xaakwa dé Jisasna hundi
xékékwa du takwa wali renjoka dé mawuli ya. Mawuli
yandéka di atéfék du déka roota angi di wa, “Dé yéna dé ye.
Dé Jisaska jémba sarékéhambandé.”
27 Wungi wandaka dé Barnabas Solré yikafre huruta dé
déré hura bér yi, Jisasna aposelka. Hura ye dé diré wa, “Sol
yambumbu ye dé Néma Duré xé. Xéndéka dé Néma Du déré
hundi wa. Wandéka dé Sol hambuk yata roohafi yata Jisasna
ximbu dé Godna yikafre hundi wa Damaskusmbu.” Wungi
dé Barnabas Solka wa.
28 Wandéka di wa, “Wungi yawundu. Nani wali retandé.”
Wungi wandaka dé Sol di wali reta dé Jerusalemémbu yitaka
yatakata roohafi yata dé diré hundi wa, Néma Du Jisaska.
29 Dé Grikna hundi xékékwa Judana duré akwi dé hundi
wa. Wata di wali hundi buléndéka hélék yata, di déré
xiyanjoka huru.
30 Hurundaka di Jisasna hundi xékékwa du wun jooka
xékéta di Jerusalem yatakataka di Solré hura ye Sisariaré.
Hura ye di déré wa, “Méni Tarsusré yitaméni.” Wungi
wandaka dé wun getéfaré yi.
31 Jisasna hundi xékékwa du takwa di jémba re, Judiana
héfambu, Galilina héfambu, samariana héfambu akwi. Du
nawulak diré haraki huruhambandi. Godna Hamwinya di
wali jémba yandéka di séfélak du takwa Jisasna hundika di
xéké. Xéka di atéfék yikafre mawuli yata, hambuk yata, di
Néma Duka roota déka hundika jémba xéka di némafwi hém
xaku.

Pita wandéka dé Einias yikafre ya

32 Hukémbu Pita dé wumbu rekwa atéfék téfaré dé yitaka
yataka. Yitaka yatakata dé nukwa nak dé Godna du takwaré
xénjoka dé Lidaré yi.
33 Ye dé du nakré xé. Wun duna xi Einias dé. Déka
matamba hiyandéka dé héki hwari angé yétiyéti angé yétiyéti
wungi dé hwa, jambémbu. Yitaka yatakahambandé.
34 Dé wungi hwandéka dé Pita déré xéta dé wa, “Ménawa
Einias. Jisas Krais méniré wundé huréhaléké ndé. Méni sé
raama ména tafu wura taka.” Wungi wandéka Einias bari
raama dé té.

35 Saronéna héfambu rekwa du takwa, Lidambu rekwa
atéfék du takwa akwi di atéfék di xé, dé yikafre ye téndéka.
Xétaka di Néma Du Jisaska jémba saréké.

Pita wandéka lé Tabita ramé

36 Takwa hési léka xi Tabita Jopambu lé re. Grikna
hundimbu léka xi angi di wa, Dorkas. Tabita lé Jisaska jémba
saréké. Sarékéta lé yikafre jémba yata lé jondu yike rekwa du
takwaré yikafre huru.
37 Wun nukwa bar hiyae lé wungi hiya. Hiyaléka di léka
fusaka guyateke hura ware di taku gembu taka. Takandaka
lé hwa.
38 Lida Jopa walémbambu dé re. Jisasna hundi xékékwa
du Jopambu reta di xéké, Pita Lidambu téndéka. Xékétaka
wandaka bér du yéték Jopa yatakataka bér yi Pitaka. Ye
bér déré wa, “Méni bari hari ani wali yitaméni. Wungi nani
mawuli ye.”
39 Wungi wambéka dé Pita bér wali wungi yi Joparé. Ye
xakundaka di Pitaré hérae hura di wari, Dorkasna fusa
rendé hafwaré. Warindaka di duke takwa atéfék Pita
téndénmbu téta di géra. Géraata di Dorkas reta hundafana
hwelén nukwa wur wakwe, déka.
40 Wakwendaka Pita wandéka di atéfék du takwa wun
hafwa yatakataka di gwandi. Gwandindaka dé Pita hwati
se dé Néma Duré wa. Wataka waleka léka fusaré xéta dé wa,
“Tabita, sé ramé.” Wungi wandéka lé dama lae déré xe lé
wungi raama re.
41 Reléka dé tambambu hurundéka lé raama té. Téléka
wandéka di Godna du takwa wali duke takwa akwi wungi
di xale. Xalendaka dé diré wa, “Némbuli lé jémba lé re.”
42 Wungi wandéka di wun jooka hundi wa saafa yi,
Jopambu. Wa saafa yindaka di séfélak du takwa di Néma
Duka jémba saréké.
43 Séfélak nukwa Pita dé Jopambu re. Du nak déka xi
Saimon wali dé re. Saimon dé bulmakau balina séfi ruwa
dé wun séfimbu jémba ya.

10

Godna ensel dé Korniliusré hundi wa

1 Du nak déka xi Kornilius dé re Sisariambu. Dé Romna
du dé. Dé Judana du yingafwe. Dé 100 Romna xi warekwa
duna dé néma du re. Déka duka di wa, “Italina xi warekwa
du di.” Wungi di wa.
2 Kornilius Godka dé jémba saréké. Sarékéta yikafre
mawuli yata dé déka hém wali wungi di Godna ximbu
haréké. Dé Judana jambangwe du takwaka yéwa baka hweta
Godka wandékandé.

3 Gérambu nak dé God wali wata dé janji maki hwa. Hwae
dé xé Godna ensel nak déka gaye angi wandéka, “Ménawa,
Kornilius.”
4 Wungi wandéka dé déré xe roota dé wa, “Néma du, métaka
méni mawuli ya?” Wungi wandéka dé Godna ensel wa,
“Méni Godka waméka dé ména hundi wundé xékéndé. Méni
jambangwe du takwaka yéwa baka hweméka God wundé
xékélakindé. Xékélakita dé ménika saréké.
5 Némbuli wamét di ména du nawulak Joparé yitandi. Ye di
du nakéka hwakétandi. Déka xi Saimon. Déka nak xi Pita dé.
6 Dé bulmakau balina séfimbu jémba yakwa du Saimon wali
dé re, néma xéri tufwambu.”
7 Wungi wataka dé Godna ensel dé yi. Yindéka dé Kornilius
wandéka bér jémba yakwa du yéték bér ya. Xi warekwa du
nak akwi dé ya. Dé akwi Godna ximbu haréké ndékandé. Dé
akwi Kornilius wali rendékandé.
8 Wunde du hufuk yandaka dé Kornilius Godna enselna
hundi diré wa. Wataka diré wandéka di yi, Joparé.

Pita dé janji maki hwa

9 Yindaka nukwa nak yindéka di Jopambu xakunjoka
yandaka nukwa dawimbu téndéka dé Pita dawi geré wari,
God wali hundi bulénjoka.
10 Warindéka hénoo yandéka dé hénoo sanjoka dé mawuli
ya. Mawuli yandéka di hénoo humbwindaka dé janji maki
hwa.
11 Hwae dé xé, nyir télaméndéka némafwi nukwa wur
maki joo gayandéka. Gayandéka di nukwa wurna yétiyéti
wambumbu hura di Pita rendénmbu husanda, héfaré.
12 Wun joombu nak maki nak maki hamwi hambwe afwi
di re.
13 Rendaka dé Pita ané hundi xéké, “Méni sé raama xiyae
sa.”
14 Pita wun hundi xékétaka dé wa, “Néma Du, wungi yin-
gafwe. Ména hambuk hundi dé naniré watéfi, wunde hamwi
sambemboka. Watéfindéka wuni wunde haraki hamwi hanja
sahambawuni. Némbuli haraki hamwi yamba sakéwuni.”
15 Wungi wandéka dé God wambula wa, “Wuni wunde
jonduré wundé huréhalékéwu. Wun huréhalékéwun jonduka
angi yamba wakéméni, ‘Wun haraki joo dé.’ Wungi yamba
wakéméni.” Wungi dé God wa.
16 Yambu hufuk Pita wun jooré xéta dé wun hundi xéké.
Xékéndéka dé wun joo bari nyirré wambula wari.

17 Pita saré waré xékéta dé déka mawulimbu wa, “Ané
xéwun joona mo yingi dé?” Dé wungi sarékéta rendéka di Ko-
rniliusna du nawulak duré angi wakwexéké, “Saimonéna ge

yimbu dé té?” Wungi wakwexékétaka xéka ye di Saimonéna
gena fétémbu té.
18 Téta di wa, “Du nak déka xi Saimon déka nak xi Pita ambu
dé re, o yingafwe?”
19 Wungi wandaka dé Pita xéndén jooka sarékéta rendéka
dé Godna Hamwinya déré wa, “Mé xéké. Du hufuk ménika
hwaka ya.
20 Sé raama naande yi, di wali. Wuni hafu wawuka
yandaka di wali yinjoka rookéméni.”
21 Wungi wandéka dé Pita naande ye dé diré wa,
“Hwakéngun du, wuni andu. Méta yanjoka guni ya?”
22 Wungi wandéka di wa, “Xi warekwa duna néma du
Kornilius wandéka nani ya. Dé yikafre du dé. Godna ximbu
harékékwa du dé. Judana du atéfék di déka wa, ‘Dé yikafre
du dé.’ Wungi di wa. Godna ensel nak dé Korniliusré wa,
méni déka geré ye hundi wamét xékéndéte.”
23 Wungi wandaka dé Pita wa, “Mé gwande. Ambu
hwatanguni.” Wungi wandéka di wulaaye di wumbu hwa.
Hwae ganémbambu dé Pita di wali yi. Jopambu reta Jisasna
hundi xékékwa du nawulak akwi di Pita wali yi.

Pita dé Korniliusna geré yi

24 Yindaka nukwa nak yindéka di Sisariambu xaku. Kornil-
ius déka hém déka du takwaré wandéka yae di hérangwanda
reta di Pitaka haxéta re.
25 Haxéndaka Pita yae wulayinjoka hurundéka dé Kornil-
ius gwande déré xe mawuli ye hwati se dé wandé da, déka
man mombu.
26 Hwati séndéka dé Pita hélék yata dé wa, “Sé ramé. Wuni
akwi du male wuni.”
27 Wungi wandéka dé Kornilius raama bér Pita wali hundi
bula bér geré wulayi. Wulaaye dé Pita xé, séfélak du takwa
hérangwanda rendaka.
28 Xéta dé diré wa, “Nana hambuk hundimbu di wa,
‘Judana du nak téfana duna geré yamba wulayikéndi. Judana
du nak téfana du wali yamba yitaka yatakakéndi. Nak téfana
du di Godka xékélakihafi yata di haraki du di re.’ Wungi
wandaka guni xékélaki. Wuni Judana du wuni. Nanga janji
maki hwawuka God dé wuniré huli hundi wa, nak téfana
duka. Déka hundi xékétaka wuni dika angi yamba wakéwuni,
Di haraki du di. Wungi yamba wakéwuni.
29 God huli hundi wuniré wandéka wuni hundi buléhafi ye
wuni ya. Métaka guni wunika wa, gunika yawute?” Wungi
dé wa.
30 Wandéka dé Kornilius wa, “Nukwa hufuk yindéka
angina nukwambu wuni gembu reta wuni Godka wa.

Wawuka dé du nak nukwa hanyikwa maki nukwa wur sandataka dé wuna makambu bari té.
31 Téta dé wa, ‘Kornilius. Méni Godka waméka dé ména hundi wundé xékéndé. Méni jambangwe du takwaka yéwa baka hweméka God wundé xékélakindé. Xékélakita dé ménika saréké.
32 Méni wamét di ména du nawulak Joparé yitandi. Ye di du nakéka hwakétandi. Déka xi Saimon dé. Déka nak xi Pita. Dé bulmakau balina séfimbu jémba yakwa du Saimon wali dé re, néma xéri tufwambu.’
33 Wungi wandéka bari wawuka di wuna du yi, ménika hwakénjoka. Ye méniré xétaka wandaka méni naniré yikafre huruta méni ya. Wungi yikafre dé. Némbuli nani atéfék Godna makambu nani ambu re, Néma Du méniré wandén hundi wamét xékénjoka.” Wungi dé Kornilius Pitaré wa.

Pita dé hundi wa, Korniliusna gembu

34 Pita hundi angi dé wa, “Némbuli wundé xékélakiwu. God natafa hémna du takwaka male mawuli yahambandé.
35 Atéfék getéfana du takwa Godka roota yikafre sémbut hurundat, God di atéfékéka mawuli yatandé.
36 God hundi wandéka dé Jisas Krais wun hundi wa, nani israelna duré, nani God wali jémba rembete. Jisas dé atéfék duna néma du dé.
37 Guni wundé xékélakingu, Galilina héfambu akwi Judiana atéfék héfambu akwi xakundé jonduka. Tale Jon du takwaré wandén maki dé Jisasré guré husanda.
38 Husandandéka God déka Hamwinya dé Nasaretna du Jisaska hwendéka dé némafwi hambuk héra. God wungi dé wali téndéka dé Jisas atéfék getéfaré yita du takwaré dé yikafre huru. satan haraki hurundé du takwaré wandéka di yikafre ya.
39 Nani wundé xékwa, Jisas Jerusalemémbu akwi, nana héfambu akwi déka jémba yandéka. Hukémbu di déré xiyae mimbu hatekandaka dé hiya.
40 Hiyandéka nukwa yéték yindéka nukwa hufukmbu God déré wambula husaramé. God déré husarama wandéka nawulak du di déré xé.
41 Atéfék du déré xéhambandi. Nani God hanja wasékendén du male nani xé. Hanja God naniré dé waséke, nani Jisaska hundi wambete. Jisas wambula raama rendéka nani dé wali hénoo hulingu sa.
42 Jisas naniré dé wa, ‘Guni du takwaré hundi watanguni, wunika. God wuniré wasékendéka wuni jémba ya. Hukémbu wuni kot xékékwa néma du reta wuni hiyandé du takwana hundi, rekwa du takwana hundi akwi, xékétawuni. Xékéta deka haraki saraki mawuli deka yikafre mawulika akwi

diré hundi watawuni. Wun jémbaka akwi guni watanguni.'
Wungi dé Jisas naniré wa.
43 Hanja Godna profet atéfék di Jisaska hundi wa. Wata di
wa, 'Du takwa déka jémba sarékéta déka hundika 'mwi hundi
dé' nandat, God deka haraki saraki sémbut yakwanyitandé.'
Wungi di wa." Wungi dé Pita wa.

God déka Hamwinya dé nak téfana du takwaré bleké

44 Pita diré wata téndéka dé Godna Hamwinya Pitana
hundi xékékwa du takwana mawulimbu wulaaye té.
45-46 Wulaaye téndéka di Jisaska jémba sarékékwa Judana
du Pita wali Jopambu yae di xéké, wunde du takwa xékéhafi
yandaka hundimbu wata Godna ximbu haréké́ndaka. Xékéta
waréngénéta di wa, "Owa. God déka Hamwinya dé bleké, nak
téfana du takwaka akwi."
47 Wungi wandaka dé Pita wa, "Godna Hamwinya wunde
du takwana mawulimbu dé wulaaye té, nana mawulimbu
hanjambu wulaaye téndéka maki. Héndé naniré haraki
hundi wate, Jisasna ximbu diré guré husandambet? Yin-
gafwe. Nani Jisasna ximbu diré guré husandatame."
48 Wungi wataka Pita wandéka di dé wali yandé du Jisas
Kraisna ximbu wata di diré guré husanda. Guré husan-
dandaka di Pitaré wakwexéké, dé di wali nukwa nawulak
rendéte.

11

*Pita dé hundi wa Jerusalemémbu rekwa Jisasna du tak-
waka*

1 Jisasna aposel, Jisasna hundi xékékwa du wali di Judiana
héfambu reta di xéké, nak téfana du takwa Godna hundi
jémba xékéndaka.
2 Hukémbu Pita dé Jerusalemré wambula yi. Ye xakundéka
di Jisaska jémba sarékékwa du nawulak di Pita wali waru.
Wunde du di angi saréké, atéfék du Godna hundi xékénjoka
di tale séfi sékétandi.
3 Wungi sarékéta waruta di angi wa, "Méni nak téfana duna
geré wulaaye méni di wali hénoo sa. Wungi sata haraki méni
huru." Wungi di wa.
4 Wandaka dé Pita Kornilius wali reta hurundan atéfék
jooka dé diré angi wa:
5 "Wuni Jopambu reta God wali hundi buléta wuni janji
maki hwa. Hwae wuni xé némafwi nukwa wur maki joo
nyirmbu gayandéka. Gayandéka di nukwa wurna wambu
yétiyétimbu hura husandandaka dé rewunmbu té.
6 Téndéka wuni jémba xéta wuni xé nak maki nak maki
hamwi hambwe afwi wumbu rendaka.

7 Xéta wuni ané hundi xéké, ‘Méni Pita, sé raama méni wun
tékwa hamwi xiyae sa.’
8 Wun hundi xékétaka wuni wa, ‘Néma Du, wungi yin-
gafwe. Ména hambuk hundi naniré dé wunde hamwi
sambemboka. Watéfindéka wuni wunde haraki hamwi hanja
sahambawuni. Némbuli yamba sakéwuni.’
9 Wungi wawuka dé God wambula wa, ‘Wuni wun jonduré
wundé huréhalékéwu. Wun huréhalékéwun jonduka angi
yamba wakéméni, ‘Wun haraki joo dé.’ Wungi yamba
wakéméni.’ Wungi dé God wa.
10 Yambu hufuk wuni wun jooré xéta wuni wun hundi
xéké. Xékéwuka di wun joo nyirré wambula hura wari.
11 Hura warindaka di Sisariambu yandé du hufuk deka
néma duna hundi xékétaka yae di rewun gembu bari xaku.
12 Xakundaka dé Godna Hamwinya wuniré wa, wuni
roohafi yata bari di wali yiwute. Ande Jisaska jémba
sarékékwa du gwongofu di wuni wali yi Sisariaré. Ye nani
atéfék Korniliusna geré wulayi.
13 Wulayimbeka dé naniré wa, Godna ensel nakré
xéndénka. Wun ensel Korniliusna gembu téta dé déré wa,
‘Méni wamét di ména du nawulak yitandi Joparé. Ye di du
nakéka hwakétandi. Déka xi Saimon. Déka nak xi Pita dé.
14 Dé yae méniré hundi watandé. Wandét guni guna hém
wali xékéngut, God guna haraki saraki sémbut yakwanyindét,
guni jémba retanguni.’ Wungi dé Godna ensel wa Kornil-
iusré.
15 Wandéka dé Kornilius wun jooka wandéka wuni diré
wayika wata téwuka dé Godna Hamwinya deka mawulimbu
wulaaye té, nana mawulimbu tale wulaaye téndéka maki.
16 Godna Hamwinya deka mawulimbu wulaaye téndéka
wuni Néma Duna hundika wuni saréké. Hanja dé Néma
Du wa, ‘Guré husandakwa du Jon dé Godna ximbu diré
guré husanda. God déka Hamwinya hwetandé gunika.
Hwendét Godna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye
tétandé.’ Wungi dé Néma Du Jisas wa.
17 Nani Néma Du Jisas Kraiska tale jémba sarékémbeka dé
God déka Hamwinya nanika dé hwe. God déka Hamwinya
dé wunde nak téfana du takwaka akwi dé hwe. God wungi
hwendéka, wuni héndé, wuni déka jémba takatéfitewuka.
Wungi yingafwe, wu déka jémba dé.”

18 Pita wungi wandéka di Judana du wambula déré haraki
hundi wahambandi. Wahafi yata di Godna ximbu harékéta
di wa, “God yikafre dé. Dé nak téfana du takwaka akwi dé
wa. Di deka haraki saraki mawuli yatakataka huli mawuli
hérae jémba retandi, wungi re wungi re.” Wungi di wa.

Antiokmbu rekwa du takwa akwi di Jisaska jémba saréké

19 Tale di Stivenré xiya motumbu. Xiyandaka hiyandéka
di Jisasna hundi xékékwa du takwaré haraki hurunjoka
hurundaka di atéfék getéfaré yaange yi. Yaange yita nawulak
afakéré ye di Fonisiana héfambu re. Nawulak di Saiprusna
héfambu re. Nawulak di Antiokmbu re. Reta di Judana du
takwaré male di Jisaska hundi wa. Nak téfana du takwaré
déka hundi wahambandi.
20 Saiprusna héfambu yandé du Sairinimbu yandé du akwi
Jisaska jémba sarékéta Antiokré ye di Judana du takwaré
akwi, nak téfambu yandé du takwaré akwi, di Néma Du
Jisaska hundi wa.
21 Wandaka dé Néma Du dika hambuk hwendéka di séfélak
du takwa deka haraki saraki mawuli yatakataka di Néma
Duka jémba saréké.

22 Jerusalemémbu reta Jisasna hundi xékékwa du di wun
jooka hundi xékéta wandaka dé Barnabas yi Antiokré.
23 Ye xaakwa dé xé, God wun du takwaré yikafre hu-
rundéka jémba rendaka. Xéta yikafre mawuli yata mawuli
sawuli yata dé diré yikafre hundi wa, di deka mawulimbu
hambuk yata Néma Duna jémba yatakandamboka.
24 Barnabas dé yikafre du dé. Godna Hamwinya déka
mawulimbu wulaaye hambuk ye dé té. Téndéka dé Jisaska
jémba male saréké. Wun nukwa séfélak du takwa Barn-
abasna hundi xékétaka di akwi di Jisaska jémba saréké.

25 Hukémbu Barnabas Solka hwaka xénjoka dé Tarsusré yi.
26 Ye hwaka xétaka dé déré hura bér yi Antiokré. Hura
ye héki hwari natafa bér Antiokmbu reta bér Jisasna hundi
xékékwa du takwa wali hérangwanda bér hundi bulé. Séfélak
du takwaré bér wakwe sakwe, Jisaska. Antiokmbu di Jisasna
du takwaka di ané xi tale hwe, “Kristen.” Wun xina mo angi
dé, “Kraisna du takwa.”

27 Wun nukwa profet nawulak di Jerusalem yatakataka di
Antiokré nandi.
28 Wun du nak déka xi Agabus. Godna Hamwinya
déka mawulimbu sukweka téndéka dé téta wa, “Hénooka
hiyatendaka nukwa xakutandé. Xakundét atéfék héfambu
rekwa du takwa hénooka hiyatandi.” Wungi dé Agabus wa.
Hukémbu Klodius Romna néma du dé re. Rendéka wun
hénoo hiyatendaka nukwa dé xaku.
29 Agabus wun jooka wandéka di Jisasna du takwa xékéta
di wa, “Nani nak nak Jisasna hundi xékéta Judiambu rekwa
du takwaka sarékéta nani yéwa hunduwe dika hwetame.
Nani yéwa hérambeka maki dika hwetame, diré yikafre
hurunjoka.”

30 Wungi wataka yéwa hérae di Sol bér Barnabaska hwe.
Hwetaka wandaka bér Jerusalemré wara bér hwe, Jisasna
hundi xékékwa du takwana néma duka.

12

Herot wandéka di Jemsré xiyataka di Pitaré hura yi séndé geré

1 Wun nukwa dé néma du Herot dé Jisasna hundi xékékwa
du takwa nawulakré huru, diré haraki hurunjoka.
2 Haraki huruta wandéka di Jonéna nyama Jemsré xiya, xi
warendaka yarmbu. Xiyandaka dé hiya.
3 Hiyandéka di Judana du xéta di mawuli ya. Mawuli
yandaka dé Herot wungi xékélakita wandéka di Pitaré huluke
hura yi, séndé geré. Yis takahafi bret sandaka nukwambu
Herot wandéka di Pitaré wungi hura yindaka dé séndé
gembu re.
4 Rendéka Herot wandéka di xi warekwa du tamba yéti
man gwongofu di déka hatita té, dé yaange yindémboka. Tale
yétiyéti hukémbu yétiyéti di wungi male Pitaka hatita té. Herot
angi dé wa, “Pasovana hénoo sa nukwa hényindét, wawut
Pitaré hura yandat dé Judana duna makambu tétandé.
Téndét hundi bulétaka di déré xiyatandi.” Wungi dé wa.
5 Pita séndé gembu rendéka di xi warekwa du déka hate té.
Téndaka di Jisasna hundi xékékwa du takwa di nukwambu
héndék Godka hambukmbu wa, dé Pitaré yikafre hurundéte.

Godna ensel dé Pitaré hura gwandi séndé gembu

6 Nawulak nukwa yindéka Herot angi dé wa, “Séri Pitaré
hura xalendat, dé Judana duna makambu tétandé, tale
wawun maki.” Wungi wandéka wun gan dé Pita séndé
gembu xéndi hwa. Xi warekwa du yéték bér sen yétékmbu
Pitana tambambu gimbéka dé bérka nyéndékmbu dé xéndi
hwa. Hwandéka xi warekwa du nawulak di séndé gena
yambumbu hati.
7 Hatindaka dé Néma Duna ensel bari xakundéka dé séndé
ge nukwa maki hanyi. Hanyindéka dé wun ensel Pitana
bélangaré xiyaata dé wa, “Sé ramé, bari.” Wungi wandéka
dé wun sen Pitana tambambu lukwa dé xakri.
8 Xakrindéka dé Godna ensel wa, “Ména nukwa wur
sandata ména su akwi mé sanda.” Wungi wandéka dé
Pita wandén maki huru. Hurundéka dé wambula wa, “Yifa
yandéka sama téméka nukwa wur akwi sandataka mé ya,
wuna hukémbu.”
9 Wungi wandéka dé Pita wun ge yatakataka dé en-
selna hukémbu yi. Pita Godna ensel hurundén jooka

xékélakihambandé. Déka mawulimbu dé wa, “Wuni baka
janji maki wuni hwae.”
10 Wungi wata dé Godna enselna hukémbu yi. Ye bér tale
xi warekwa du yétékré tenangéré. Tenangérétaka hukémbu
bér téndé xi warekwa duré akwi tenangérétaka bér séndé
gena ainmbu xiyandan yambumbu xaku. Du wun yambu
nafwitaka dé néma getéfaré yitandé. Gena yambumbu
xakumbéka dé wun gena yambu hafu nafwi, gwandimbéte.
Nafwindéka gwande bér yambu nakmbu yi. Ye dé Godna
ensel Pitaré bari yatakataka dé wungi yi.
11 Wun ensel yindéka Pitana mawuli laréndéka dé
xékélakita dé angi wa, “Némbuli andé xékélakiwu. Néma
Du wandéka dé Godna ensel wunika gaya. Gaye wuniré
dé séndé gembu hura gwande, Herotna tambambu. Hura
gwandindéka di Judana du sarékéndan joo wuniré yamba
hurukéndi. Wungi wuni xékélaki. Wu mwi hundi dé.”
12 Wungi wataka wun jooka xékélakita dé Mariana geré yi.
Maria lé Jonéna ayiwa lé. Déka nak xi Mak dé. Mariana
gembu séfélak du takwa hérangwanda reta di Godka wa.
13 Godka wandaka dé Pita yae dé hafwambu téta dé gena
fétémbu xiya. Xiyandéka lé jémba yakwa takwa hési léka xi
Roda lé gena yambu nafwinjoka lé ya.
14 Yae Pitana hundi xékétaka lé xékélaki, wun du Pita dé.
Xékélakitaka mawuli sawuli yata lé bari wambula wulayi.
Gena yambu nafwihambalé. Wambula wulaaye lé diré wa,
“Pita andé té, hafwambu.”
15 Wungi waléka di wa, “Nyéni wangété nyéni ye.” Wungi
wandaka lé wambula wambula wa, “Mwi hundi wuni we.
Dé andé té, hafwambu.” Wungi waléka di wa, “Wu Pitana
ensel wana.” Wungi male di wata re.
16 Wata rendaka dé Pita gena fétémbu wambula wambula
xiya. Xiyandéka yae ge nafwe déré xe di waréngéné.
17 Waréngénéndaka dé Pita tamba haréké, hundi buléhafi
yandate. Haréké ndéka hundi buléhafi yandaka dé séndé
gembu hwandéka Néma Du Jisas déré hafwaré hura gwan-
dendénka dé hundi wa. Wataka dé diré wa, “Wun jooka
Jisasna hundi xékékwa du atéfékré wata Jemsré akwi watan-
guni.” Wungi wataka Mariana ge yatakataka dé nak hafwaré
yi.
18 Ganémbambu di séndé gembu Pitaka hatindé xi warekwa
du di Pitaka hwakéfatika némafwimbu roota waréngéna di wa,
“Owa. Pita yingiré dé yi?”
19 Wungi wandaka dé Herot wandéka di Pitaka hwaké.
Hwaka déré xéhambandi. Xéhafi yandaka dé Herot séndé
gembu Pitaka hatindé xi warekwa duré hambukmbu
wakwexéké, Pitaka. Wakwexéké ndéka di Pita yindénka

xékélakihafi yandaka dé déka du diré xiyandat hiyandate dé wa. Wataka dé Herot Judiana héfa yatakataka dé Sisariaré yi. Ye xaakwa séfélak nukwa dé wumbu re.

Herot dé hiya

20 Hanja akwi némbuli akwi Herot dé tairna du takwaka Saidonéna du takwaka dé mawuli wi. Mawuli windéka di du nawulak wumbére getéfambu di ya, Herot wali hundi bulénjoka. Di deka hénoo Herotna héfambu héraata wungi maki Herot wali jémba renjoka di mawuli ya. Yae tale di Herotna geka hatikwa du Blastus wali hundi buléndaka dé diré yikafre hurundéka di Herot wali hundi bulénjoka hérangwanda té.

21 Herot wandén nukwambu dé déka yikafre nukwa wur sandataka dé néma duna yikafre jambémbu reta dé du takwaka némafwi hundi dé wa.

22 Wata rendéka di du takwa angi wa, “Duna hundi maki yingafwe. Ané God nakna hundi maki dé.”

23 Wungi wandaka dé Herot deka hundi xékéta mawuli sawuli dé ya. Mawuli yata déka ximbu dé haréké. Godna ximbu harékéhambandé. Harékéhafi yandéka dé Néma Du Godna ensel déré bari xiyandéka dé hawe déka biyambu tindaka dé wungi hiya.

24 Wun xak xakundéka nukwambu séfélak du takwa nawulak akwi Godna hundi xékétaka di Jisaska jémba saréké.

25 Barnabas bér Sol bérka jémba yata wun yéwa hwetaka bér Jonré hura di Jerusalem yatakataka di wambula yi Antiokré. Jonéna nak xi Mak dé.

13

Godna Hamwinya dé wa Barnabas bér Sol yimbéte

1 Antiokmbu reta Jisasna hundi xékékwa du nawulak di profetna hundi wa. Nawulak di du takwaré wakwe Jisasna jémbaka. Wunde duna xi angi di: Barnabas, simeon déka nak xi Niger, Sairinimbu yandé du Lusius, néma du Herotna nyayika du Manain, Sol.

2 Nak nukwa Antiokmbu reta Jisasna hundi xékékwa du takwa Néma Duna ximbu harékéta hénoo sahafi yata Néma Du wali buléndaka dé Godna Hamwinya diré wa, “Guni wangut bér Barnabas bér Sol wuna jémba yatambér. Wuni waséke, bér wawun jémba yambéte.”

3 Wungi wandéka di hénoo sahafi yata reta Godré wakwexékétaka bérka makambu tamba takata di wa, bér wun jémba yanjoka yimbéte.

Barnabas bér Sol bér Jisasna hundi wa Saiprusna héfambu

4 Godna Hamwinya wandéka bér Barnabas bér Sol Selusiaré yi. Ye gunjambémbu wara bér Saiprusna héfaré yi.
5 Ye bér Salamismbu xaku. Xaakwa bér Godna hundi wa, Judana Godna hundi buléndaka gembu. Jon Mak bér wali dé Jisasna jémba ya.

6 Barnabas bér Sol héfambu yita bér Saiprusna atéfék getéfaré yita bér Pafosmbu xaku. Ye xaakwa bér xé, hundi sufu wakwa du nakré déka xi Bar-Jisas. Dé Judana du dé. Dé yénataka profet dé.
7 Dé Saiprusna néma du wali dé re. Wun néma duna xi Sergius Paulas dé. Dé xékélelakikwa du dé. Dé wandéka bér Barnabas bér Sol yambéka dé bérré wa, “Wuni Godna hundi xékénjoka wuni mawuli ye. Béni wuniré mé wa wun hundi.”
8 Wungi wandéka dé wun hundi sufu wakwa du, Saiprusna néma du dé Jisaska jémba saréké́ndémboka hélék yata, dé wa, “Méni bérka hundi xékékéméni.” Wun du Grikna hundimbu déka xi angi di wa, “Elimas.”
9 Wungi elimas wandéka dé Godna Hamwinya Solna mawulimbu wulaaye hambuk ye dé té. Téndéka dé Sol déka nak xi Pol elimasré némafwimbu xéséfuta dé wa,
10 ”Méni satanéna nyan méni. Méni atéfék yikafre sémbutka mama wakwa du méni. Yénataka sémbut haraki sémbut ménimbu sukweka dé té. Néma Duna yikafre yambu méni haraki huru. Méta nukwa huruméka haraki sémbut yatakataméni?
11 Mé xéké. Némbuli Néma Du méniré xiyatandé. Xiyandét ména dama hiyatandé. Hiyandét séfélak nukwambu méni nukwaré yamba xékéméni.” Wungi Pol wandéka dé géli buwi maki joo gaye déka dama saméndéka elimasna dama dé hiya. Hiyandéka yitaka yatakata dé du takwaré wa, déka tambambu hura yindate.
12 Yandéka dé Saiprusna néma du Sergius Paulas xe Néma Du Jisasna hundi xéka wun hundika waréngénéta dé Jisaska jémba sarékéta déka hundika dé “Mwi hundi dé” na.

Pol bér Barnabas bér hundi wa Pisidiambu rekwa getéfa Antiokmbu

13 Pol déka nyayikangu wali gunjambémbu wara Pafos yatakataka di Pergambu xaku. Wun getéfa Pamfiliana héfambu dé re. Xaakwa dé Jon Mak bérré yatakataka dé Jerusalemré wambula yi.
14 Wambula yindéka Pol bér Barnabas Perga yatakataka bér Antiokré yi. Wun getéfa Pisidiana héfambu dé re. Ye wumbu reta baka hwa nukwa bér Godna hundi buléndaka geré wulayi. Wulaaye bér re.

15 Rembéka di wun gena néma du Godna nyingambu xéta
Moses hayindén hambuk hundi nawulak xéta wataka di
profet hayindén hundi nawulak akwi xéta wataka di néma
du nawulak du nakré wandaka dé Pol bér Barnabaska yae
dé deka hundi angi wa, “Nyama yéti, béni du takwaré yikafre
hundi wanjoka mawuli ye némbuli watambéni. Wambét
xékéndat deka mawuli yikafre yatandé.”
16 Wungi wandéka dé Pol raama téta tamba harékéta dé
ané hundi wa: “Gunawa, israelna du akwi, Godka rookwa
nak téfana du akwi, mé xéké.
17 Hanja israelna duna God dé nana mandékaré waséke,
di déka hundi xékéndate. Wasékendéka di nana mandéka
israelna du takwa deka getéfa yatakataka nak Isipré ye
wumbu rendaka dé God diré yikafre huru, di némafwi hém
xakundate. Xakundaka dé God déka tamba harékéta déka
hambuk wakweta dé diré hura gwandi Isipmbu.
18 Diré hura gwande dumi yétiyéti héki hwari dé deka
hurundan haraki sémbutka wendé nahafi yata dika dé jémba
hati, du rehafi hafwambu.
19 Hatita dé angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk kenan-
mbu rendé hémna getéfaré xiyasandataka dé wun héfa diré
mune hwe, di wun héfambu rendate.
20 Di Isipré ye yatakataka deka héfaré hérandan héki hwari
angi dé 450 héki hwari. Deka héfambu rendaka hukémbu God
wandéka di du nawulak di kot xékékwa néma du maki reta
di israelna du takwaka di hati. Hatindaka hukémbu Godna
profet Samuel dé akwi kot xékékwa néma du maki reta dé
israelna du takwaka hati.
21 “Hukémbu di israelna du Godré wa, ‘Méni wamét dé néma
du nak nanika hatitandé.’ Wungi wandaka God wandéka dé
Kisna nyan Sol dé deka néma du re. Dé Benjaminéna hémna
du dé. Dumi yétiyéti héki hwari dé deka néma du re.
22 Rendéka God déré hérekitaka wandéka dé Devit deka
néma du re. God dé Devitka angi wa, ‘Jesina nyan Devitré
wuni xé. Dé wuna mawuli yawukangala hurunjoka dé
mawuli ye. Dé wuna mawuli yawuka maki atéfék huru-
tandé.’
23 Wungi wataka God dé mwi hundi wata dé Devitré
wa, Devitna mandéka nak israelna du takwaré satanéna
tambambu hérandéte. Wungi wataka hukémbu wandéka dé
Devitna mandéka Jisas dé ya.
24 “Tale guré husandakwa du Jon dé israelna atéfék
du takwaré angi hundi wa, ‘Guni guna haraki saraki
mawuli yatakangut, wuni Godna ximbu guniré guré husan-
datawuni.’
25 Wungi wataka déka jémba yasékenjoka yata dé wa, ‘Guni
yingi guni saréké wunika? Wuni héndé? Wuni néma du

yingafwe. Nak duka guni haxé. Wunika haxékénguni. Mé xéké. Wuna hukémbu dé yatandé. Dé néma du dé. Wuni baka du wuni. Wuni yikafre du yingafwe, déka su hérekiwute.' Wungi Jon wandéka hukémbu Jisas dé ya." Wungi dé Pol wa.

26 Wataka dé angi wa, "Nyama bandi, Abrahamna mandéka, guna nyéndékmbu reta Godka rookwa nak téfana du akwi, mé xéké. God dé naniré satanéna tamba hératendéka hundi dé naniré wundé wandé.
27 Wandéka dé Jisas diré yikafre hurunjoka yandéka di Jerusalemémbu rekwa du takwa deka néma du akwi déka xékélakihambandi. Atéfék baka hwa nukwa di xéké, néma du nawulak Godna nyingambu xéta Godna profet hayindan hundi xéta hambukmbu wandaka. Xékéta di wun hundika xékélakihambandi. Xékélakihafi yata di wa, Jisasré xiyandate. Wungi wandaka Godna profetna hundi mwi hundi dé xaku.
28 Di Jisasré xiyanjoka mawuli yata di hurundén haraki saraki sémbutka hwakéfatiké. Hwakéfatika di yéna yata di néma du Pailatré wa, déka du di Jisasré xiyandate.
29 Godna profet hanja di Jisasré haraki saraki sémbut hurutendakaka di hayi. Hayindaka hukémbu di Jerusalemémbu rekwa du wun atéfék jondu di Jisasré huru. Hurundaka dé déka fusa mimbu téndéka lukwa hura ye di wekwambu rémé.
30 Réméndaka God déré dé wambula husaramé.
31 Husaraméndéka hukémbu Jisas wali Galilina héfa yatakataka Jerusalemré yindé du takwa di séfélak nukwambu di déré xé. Xétaka némbuli di israelna du takwaré hundi we déka.
32 "Hanja God dé nana mandékanguré diré yikafre hurutendékaka dé wasékéréké. Némbuli ani wun yikafre hundi guniré ani we.
33 God hanja wasékéréké ndén maki dé Jisasré husaraméta dé nani deka nyangwalré yikafre huru. Dé Jisasré husaramétendékaka dé wa Godna nyingambu rekwa Gwar nakmbu. Dé angi wa: "God dé wa, 'Méni wuna nyan méni. Némbuli wuni ména yafa wuni xaku.' " Dé wungi wa.

34 "Nak nukwa God wandét Jisas raméndét déka fusa blaréhafi yatendékaka, dé hundi wa. Wandéka dé du nak Godna nyingambu angi hayi: 'Guniré Devitka hanja wasékérékéwun yikafre male joo gunika hwetawuni.'

35 Wungi God wataka dé gwar nakmbu akwi angi dé wa:

'Méni God, méni wamét ména yikafre male duna fusa yamba blaréké ndé.'

36 "Nani xékélaki. Devit ané héfambu rendén nukwambu dé Devit God mawuli yandéka maki dé jémba ya. Jémba yataka

hiyandéka déka mandéka wali déré réméndaka déka fusa dé blaré.
37 Devitna fusa blaréndéka dé God husaraméndén duna
fusa blaréhambandé.
38 Wuna nyama bandi, mé xéké. Wun dumbu God guna
haraki saraki sémbut dé héreki. God guna haraki sémbut
hérekitendékaka guniré andé wawi.
39 Guni wun du Jisaska jémba saréké ngut, God guna haraki
sémbut atéfék yakwanyindét guni déka makambu yikafre
sémbut hurukwa du retanguni. Guni Godna makambu
yikafre sémbut hurukwa du renjoka sarékéta Moses wandén
hambuk hundika xékéta, wu hurufatikétanguni.
40 Wun hundika sarékéta guni xékélaki na, Godna profet
hayindé joo gunimbu xakundémboka. Profetna hundi angi
dé:
41 Guni bangwa hundi wakwa du, guni yatewuka jémbaré mé
xé.
Wuni renguka nukwambu wuni némafwi jémba wuni ye.
Du nak dé wuna jémbaka guniré wandét, guni déka hundika
'mwi hundi dé' yamba nakénguni.
Wuna jémbaré xe saréké warékéta guni hiyatanguni.
Wungi di Godna hundi hayi." Wungi dé Pol wa.
42 Wun hundi wataka Pol bér Barnabas gwandinjoka
yimbéka di du takwa bérka wata té, bér nak baka hwa nukwa
wambula yae wambén jonduka wambula wambéte.
43 Wungi wataka di Godna hundi buléndaka ge yatakataka
di gwandi. Gwande di séfélak Judana du takwa, séfélak
Judana sémbutka xékékwa nak téfana du takwa akwi, wungi
di Pol bér Barnabas bérka hukémbu di yi. Yindaka bér diré
hundi wa, di Godna saréfanambu wungi male téndate.
44 Baka hwa nukwa yandéka wun getéfambu rekwa
séfélak séfélak du takwa Néma Duna hundi xékénjoka di yae
hérangwanda re.
45 Rendaka di Judana du nawulak wunde du takwaré xéta
hélék yata di haraki mawuli xéké. Xéka di Polna hundika
bangwa wata di Polka akwi di haraki hundi wa.
46 Haraki hundi wandaka bér Pol bér Barnabas hambuk
ye roohafi yata angi wa, "Ani yikafre sémbut hurunjoka
sarékéta ani tale guni Judana du takwaré Godna hundi wa.
Wanaka guni wun hundika guni hu hwe. Hu hweta guni
huli mawuli hérae jémba renjoka hélék guni ye. Némbuli
ani guniré yatakataka nak téfana du takwaré Godna hundi
wanjoka yitaani.
47 Néma Du ani nak téfana du takwaka yitenakaka hanja
angi dé wa:
Hanja wuni méniré wa, méni yanékwa hama ya maki reméte.

Wungi reta wuna hundi nak téfana du takwaré wamét di xékélakitandi.
Méni wamét atéfék héfambu rekwa du takwaré wuni satanéna tambambu hératawuni.
Wungi God dé wa.”

48 Pol bér Barnabas wungi wambéka di wumbu rekwa nak téfana du takwa yikafre mawuli yata mawuli sawuli di ya. Yata di wa, “Néma Duna hundi wu yikafre hundi dé.” Wungi di wa. God wasékendén du takwa di Jisaska jémba sarékéta di déka hundika “Mwi hundi dé” di na. Hanja God wunde du takwaré dé waséke, di huli mawuli hérae jémba rendate.

49 Wun héfambu di séfélak du takwaré di Néma Duna hundi wa saafa yi.

50 Wa saafa yindaka di Judana du nawulak wun jooka hélék yata di Pol bér Barnabaska haraki saraki hundi wa. Wata di wun getéfana néma du Godka jémba sarékékwa néma takwaré akwi di wa, wun jooka. Wandaka di bérka hélék yata di bérré tale haraki huru. Haraki huruta di bérré haraki hundi wa, deka héfa yatakataka yimbéte.

51 Haraki hundi wandaka bér angi bérka mawulimbu wa, “Wun getéfana du takwa aniré haraki sémbut hurundaka God hurundan haraki sémbut diré hasa hwetandé.” Wungi wata wunde du takwa xéta wun jooka xékélakindate bér bérka manmbu hwandé harki létéké. Lété kétaka bér wun héfa yatakataka bér Aikoniamré yi.

52 Antiokmbu rekwa Jisasna hundi xékékwa du takwa di yikafre mawuli yandaka dé Godna Hamwinya deka mawulimbu wulaaye sukweka té.

14

Pol bér Barnabas bér jémba ya Aikoniamémbu

1 Pol bér Barnabas Aikoniamémbu reta Judana Godna hundi buléndaka geré wulaaye yikafre hundi jémba wambéka di Judana du takwa séfélak, wumbu rekwa séfélak nak téfana du takwa akwi di Jisaska jémba saréké.

2 Saréké ndaka di Judana du nawulak Jisaska jémba sarékéhafi yata di nak téfana du takwaré Pol bér Barnabaska akwi haraki hundi wa. Wandaka di nak téfana du takwa deka hundi xékéta di Jisasna hundi xékékwa du takwaka hélék ya.

3 Wungi maki séfélak nukwambu Pol bér Barnabas wun getéfambu bér re. Reta bér roohafi yata bér hundi wa, Néma Duka. Bérka hundi angi dé, God atéfék du takwaré dé yikafre huru. Wumbu rekwa du takwa bérka hundika mwi hundi dé nandate dé Néma Du bérka hambuk hwendéka bér nak maki hanja xéhafi yandan hambuk jémba bér ya, bérka tambambu.

4 Wungi yambéka di wun getéfambu rekwa du takwa di
watémbéré re. Nawulak di Jisaska jémba sarékéhafi yakwa
Judana du wali té. Nawulak di bérka hundika xéka di bér
wali té.
5 Hukémbu di nak téfana du nawulak, Judana du nawu-
lak, deka néma du nawulak, wungi di hafu buléta di wa,
“Nani bérré haraki hurutame. Nani bérré motumbu naake
xiyatame.”
6 Wungi wandaka bér wun hundi xékétaka bér Aikoniam
yatakataka bér yaange yi, Likoniana héfambu rekwa getéfaré,
Listraré akwi, Derberé akwi, wumbu rekwa hafwaré akwi.
7 Ye bér wumbu rekwa du takwaré bér yikafre hundi wa,
Néma Du Jisaska.

Bér Listrambu bér jémba ya

8 Man haraki yandé du nak dé re Listrambu. Déka ayiwa
déré héraléka dé wungi re. Yitaka yatakanjoka dé hurufatiké.
9 Pol hundi wandéka dé wun du xéké. Xékéndéka dé Pol
déré xéséfuta dé xékélaki, wun du Godka dé jémba saréké,
déré huréhaléké ndéte.
10 Wungi xékélakita dé hambukmbu wa, “Méni sé raama
jémba té.” Wungi wandéka dé bari raama dé yitaka yataka.
11 Pol wungi wandéka wun du yitaka yatakandéka di du
takwa xéta waréngéna hambukmbu wata di deka Likoniana
hundimbu di wa, “Owa. Nana God du maki xaakwa nanika
bér gaya.”
12 Wungi wataka di Barnabaska wa, “Dé God Sus dé.”
Wataka di Polka wa, “Dé hundi wakwa néma du dé. Dé God
Hermes dé.” Wungi di wa.
13 Susna ximbu haréké ndaka ge dé getéfa tékwa hafwambu
dé té. Susna pris dé bulmakau bali nawulak akwi mawe
nawulak akwi dé hura yi, wun getéfana yamburé. Dé wun
getéfana du takwa wali di bulmakau bali xiyae bérka hwen-
joka wungi di mawuli ya, “Bér nana God bér,” nandanka.
14 Mawuli yandaka bér Pol bér Barnabas wun jooka hundi
xéké. Xékéta hélék yata bérka nukwa wur haléngataka dika
fétékéra ye wanjita bér wa:
15 “Gunawa, métaka guni wungi huru? Wungi hu-
rukénguni. Ani du male ani, guni maki ani. Ani God
yingafwe. Ani yikafre hundi guniré wanat guni wun haraki
saraki sémbut yatakataka wungi re wungi re rekwa Néma Du
Godna hundi xékéngute ani ya. Dé nyir héfa, hulingu, atéfék
ambu rekwa jondu, dé hurataka.
16 Hanja God atéfék du takwaka dé wa, ‘Tékwandi. Mawuli
yandaka maki hurutandi.”
17 Wungi wata dé guni déka yike yangute hélék dé ya.
Hélék yata dé guni déka xékélakingute dé guniré yikafre

huru. Huruta dé wa, wali giyandét hénoo jémba waréndéte. Waréndéka guni hérae sata guna biya sukwekéndéka guni mawuli sawuli ya.”

18 Wungi bér wa, du takwa bérka bulmakau bali xiyae hwendamboka. Wungi wata hambuk jémba yambéka di du takwa bérka hwehambandi.

Polré di motumbu naake xiya

19 Judana du nawulak di Antiokmbu Aikoniamémbu akwi di ya. Yae Pol bér Barnabaska haraki saraki hundi wandaka di wun getéfambu rekwa du takwa deka hundi di xéké. Xékéta di akwi Polna hundika hélék ya. Hélék yata di Polré motumbu naake xiya. Xiyataka di angi wa, “Dé bu hiya.” Wungi wata di déré témbéra getéfa yatakataka hura gwandi. Témbéra hura gwande di déré hafwambu takataka di getéfaré wambula wulayi.

20 Wulayindaka di Jisasna hundi xékékwa du Pol hwandénmbu hérangwanda téndaka dé raama té. Raama te dé getéfaré wulayi. Wulaaye hwae ganémbambu raama dé Barnabas wali wun getéfa yatakataka bér wungi yi Derberé.

Siriambu rekwa getéfa Antiokré bér yi

21 Pol bér Barnabas bér Néma Du Jisaska hundi wa Derbembu. Wambéka séfélak du takwa xékéta di Jisaska jémba saréké. Saréké ndaka bér Listraré wambula yi. Ye Aikoniamré wambula ye bér Pisidiambu tékwa getéfa Antiokré wambula yi.

22 Ye bér Jisasna hundi xékékwa du takwana mawuliré bér yikafre huru. Huruta bér di Jisasna hundi yatakandamboka bér diré angi wa, “Nani Godna getéfaré wulayinjoka tale nani séfélak xakéngali hératame.”

23 Wungi wambéka wunde getéfambu Jisasna hundi xékékwa du takwa hérangwanda rendaka bér deka du nawulakré wa, di deka hatikwa néma du rendate. Wataka bér Néma Duka sarékéta hénoo sahafi ye bér déré angi wa, “Wunde du takwa di ménika jémba saréké. Méni diré yikafre hurumét di jémba retandi.” Wungi bér wa.

24 Wataka bér Pisidiana héfambu ye bér Pamfiliana héfambu wambula xaku.

25 Wambula xaakwa bér Jisasna hundi wambula wa Pergambu. Wataka bér Ataliaré yi.

26 Ye gunjambémbu wara bér Antiokré wambula yi. Hanja wun getéfambu Jisasna hundi xékékwa du di bérré wa, “Béni Godna Hamwinya wandén jémba yatambéni. Yambét dé God béniré yikafre hurutandé.” Wungi wandaka bér ye wun jémba yaséketaka bér wambula yi.

27 Antiokmbu xaakwa wambéka di Jisasna hundi xékékwa
du takwa hérangwanda re. Rendaka bér diré ané hundi
wa, “God ani wali téndéka wungi nani jémba ya. God
yambu dé nafwi di nak téfana du takwa akwi Jisaska jémba
saréké ndate.” Wungi wataka bér yambén jémbaka atéfék safé.
28 Safétaka séfélak nukwa bér Jisasna hundi xékékwa du
takwa wali bér re wun getéfambu.

15

Jisasna hundi xékékwa du takwa di hundi bulé Jerusalemémbu

1 Judana du nawulak Judiana héfa yatakataka naande di
yi Antiokré. Ye di Jisasna hundi xékékwa du takwaré wa,
“Guni Moses wandén hambuk hundika xékéhafi yangut, di
guna séfi sékéhafi yandat, God guniré satanéna tambambu
yamba hérakéndé.”
2 Wungi wandaka bér Pol bér Barnabas hélék yata
rékambambu wata bér di wali waru, wun hundika. Warun-
daka di Jisasna hundi xékékwa du nawulak di wa, Pol
bér Barnabas, Antiokmbu rekwa Jisasna hundi xékékwa du
nawulak akwi wungi yindate, Jerusalemré. Jisasna aposel
wali, Jisasna du takwaka hatikwa néma du wali warundan
hundika bulénjoka di Jerusalemré yindate di wungi wa.
3 Wungi wataka di Jisasna hundi xékékwa atéfék du takwa
hérangwanda wandaka di Pol bér Barnabas, deka du nawulak
akwi, wungi di yi. Yita di Fonisiana héfambu yita, samariana
héfambu akwi yita, di Jisasna hundi xékékwa du takwaré wa
saafa yi, nak téfana du takwa Jisaska jémba saréké ndan atéfék
jémbaka. Wa saafa yindaka di xékéta mawuli yata mawuli
sawuli di ya.
4 Yandaka ye di Jerusalemémbu xaku. Xakundaka di
wumbu rekwa Jisasna hundi xékékwa du takwa, Jisasna
aposel, néma du akwi, wungi di dika mawuli yata diré
yikafre huru di wali hundi bulé. Wungi buléndaka bér
Pol bér Barnabas diré wa, God bér wali téta wungi yandan
jémbaka.
5 Wambéka di du nawulak di wanjoka di wumbu té.
Wunde du tale di Farisina hundi xéka di hukémbu Jisasna
hundika akwi jémba xéké. Wunde du téta di angi wa,
“Nak téfana du Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du
renjoka di deka séfi sékétaka di Moses wandénéngala hambuk
hundi xékétandi. Wungi hurundat, wu yikafre dé.” Wungi di
wa.
6 Wandaka di Jisasna aposel, hatikwa néma du akwi wun
jooka hundi bulénjoka di hérangwandé.

7 Hérangwanda reta némafwi hundi buléndaka dé Pita
raama téta dé wa, “Nyama bandi, mé xéké. Hanja wuni
guni wali rewuka dé God wuniré waséke, nak téfana duré
déka hundi wawute. Wungi guni xékélaki. God wandéka
wuni ye diré Godna yikafre hundi wa, di Néma Duka jémba
saréké́ndate.
8 Wuni wawuka di Néma Duka jémba saréké́ndaka dé
God atéfék mawulika xékélakita dé deka mawulika xékélakita
dé diré déka Hamwinya hwe, nani Néma Duka jémba
saréké́ndanka xékélakimbete. Nanika hanja hwendén maki dé
diré akwi wungi hwe.
9 God natafa hundi male dé atéfék du takwaré wa, nani
Judana du takwaré akwi, nak téfana du takwaré akwi. Nak
téfana du takwa nawulak déka jémba saréké́ndaka dé deka
haraki saraki mawuli dé huréhaléké.
10 Wun jooka saréké́ta, métaka guni Godna mawuliré hu-
rukwexétanguni? Métaka guni Moses wandén hundina xak
jémba nak téfana duka hwetanguni? Wungi hurukénguni.
Nana mandéka akwi nani akwi wun jémba yanjoka nani
hurufatiké.
11 Hurufatika nani angi nani saréké, nani Néma Du Jisaska
jémba saréké́mbeka dé naniré baka yikafre hurundéka dé
God naniré héra, satanéna tambambu. Wungi male God
nak téfana du takwaré akwi yikafre hurutandé.” Wungi dé
Saimon Pita wa.
12 Wandéka di Barnabas bér Polna hundi xékénjoka di
nakélak re. Wungi rendaka, Barnabas bér Pol bér diré hundi
wa, nak téfana du takwa xéndaka God bér wali téta nak maki
hambuk jémba yandanka.
13 Wambéka dé Jems wa, “Nyama bandi, wuna hundi mé
xéké.
14 God nak téfana du takwaka mawuli ye wakwendénka
Saimon wundé wandé. Wunde du takwa déka du takwa
waséketa dé wungi wakwe.
15 Hanja Godna profet nawulak wun jooka di hundi wa.
Profet nak angi dé hayi:
16 Néma Du dé wa, ‘Hukémbu wuni wambula yatawuni.
Wambula yae wuni Devitna hémna du takwaré
huréhaléké́tawuni.
Di glaréndé ge maki di re. Wuni wun ge wambula totawuni.
Wungi towut di jémba retandi.
17 Rendat atéfék téfana du takwa akwi wuna hundi xékénjoka
mawuli yatandi.
Wasékewun nak téfana du takwa atéfék wuna hundi
xékénjoka mawuli yata wuna du takwa retandi.’
18 Wungi dé Néma Du wa. Hanjambu akwi dé wun jooka
wakwe.

Wungi Godna profet dé hayi.”
19 Jems wungi wataka dé wa, “Wuna mawulimbu sarékéta
wuni angi wa. Godka jémba sarékékwa nak téfana du tak-
waka némafwi jémba yamba hwekéme. Diré yamba wakéme,
‘Guni Moses wandén hambuk hundi atéfék xékétanguni.’
Wungi yamba wakéme.
20 Di ané hundi male xékéndate nani dika nyinga nak
hayitame. Angi hayitame: ‘Guni yénataka godka hwendan
hamwi sakénguni. Wu haraki hamwi dé. Guni nak du
takwa wali haraki saraki sémbut yamba hurukénguni. Guni
holéméngimbu hutukwakéndan hamwi sakénguni. Guni nyéki
sakénguni.’
21 Wungi hayitame dika. Nani xékélaki, hanja akwi némbuli
akwi du nawulak di Moses wandén hambuk hundi wa atéfék
getéfambu. Di atéfék baka hwa nukwa Moses wandén ham-
buk hundi xéta di hambukmbu wa, Godna hundi buléndaka
gembu. Wungi nani xékélaki.”

Di nyinga di hari hwe, nak téfambu rekwa Jisasna hundi xékékwa du takwaka

22 Jems wungi wandéka di Jisasna aposel akwi, Jisasna du
takwaka hatikwa néma du akwi, Jisasna hundi xékékwa du
atéfék akwi wungi hundi bulétaka di wa, “Nani wali rekwa
du nawulak di akwi Pol bér Barnabas wali yitandi Antiokré.”
Wungi wataka di Judas déka nak xi Basabas bér Sailasré wa,
yimbéte. Bér deka nyéndékmbu néma du bér re.
23 Ané nyinga hayitaka di bérka hwe, Antiokmbu rekwa du
takwaka hura yimbéte:
“Gunawa, nani Jisasna aposel akwi, nani Jisasna du takwa
hatikwa néma du akwi, nani guna nyama bandi akwi nani
gunika angi hayi. Nani guni Antiokmbu rekwa Siriana
héfambu rekwa Silisiana héfambu rekwa nyama bandika
nani hayi. Nani guni nak téfana du takwaka haaye gunika
dinguna nani nae.
24 Nani wali rendé du nawulak gunika ye di guniré hundi
nawulak wa. Nani diré wun hundi wahambame. Deka
mawuli sarékémbu di guniré hundi wa. Wandaka guni
xékénguka guna mawuli haraki dé ya. Wun hundi wundé
xékékwa.
25 Xékétaka nani hérangwanda reta hundi nani bulé, wun
jooka. Hundi bulétaka natafa mawuli héraata nana du
yétékré nani wa, gunika nana hundi hura yimbéte. Bér
mawuli yambeka du Barnabas bér Pol wali yitambér.
26 Barnabas bér Pol Néma Du Jisas Kraisna yata bér
hiyanjoka roohambambér.
27 Nani Judas bér Sailasré nani wa, bér wali yimbéte. Bér
ye guniré wamben jooka watambér.

28 Godna Hamwinya nani wali téndéka nani natafa mawuli
héraata hundi bulétaka angi nani wa: Guni Moses wandén
hambuk hundina némafwi jémba yahafi yata ané yalefu
jémba male yatanguni:
29 Guni yénataka godka hwendan hamwi sakénguni. Guni
nyéki sakénguni. Guni holéméngimbu hutukwakéndan hamwi
sakénguni. Guni nak du takwa wali haraki saraki sémbut
hurukénguni. Guni wun hundi xékéta jémba hurutanguni.
Wungi yata jémba retanguni. Yak. Dinguna."
30 Di wungi haaye nyinga hwetaka wandaka bér deka du
wali Pol bér Barnabas wali wungi di naande yi Antiokré. Ye
xaakwa wandaka di Jisasna hundi xékékwa atéfék du takwa
di hérangwanda re. Rendaka bér Judas bér Sailas wun nyinga
hwe.
31 Hwembéka hayindan hundi xéta wataka di wun
hundika mawuli sawuli ya, deka mawuli yikafre hu-
rundénka.
32 Judas bér Sailas Godna profet reta bér némafwi hundi
wa, Jisasna hundi xékékwa du takwaka. Wambéka di yikafre
mawuli hérae roohafi yata di hambuk ye re.
33 Rendaka bér nawulak nukwa wun getéfambu re. Re
Jerusalemré wambula yinjoka hurumbéka di Jisasna hundi
xékékwa du bérré wa, "Béni jémba yitambéni." Wungi wan-
daka bér wambula yi, Jerusalemémbu rekwa duka. Hanja
wun du di bérré wa, yimbéte.
34 [Sailas renjoka mawuli yata dé Antiokmbu re.]
35 Pol bér Barnabas Antiokmbu reta bér nawulak du wali
Néma Duna hundi diré bér hambukmbu wata bér wakwe.

Pol bér Barnabas hafu hafu bér yi

36 Hukémbu Pol dé Barnabasré wa, "Yitaani, wambula tale
yita Néma Duna hundi wanan atéfék getéfaré. Ye ani Jisasna
hundi xékékwa du takwaré xétaani. Jémba di re, o yingafwe?"
37 Wungi wandéka dé Barnabas Jon Mak bér wali yindéte
dé mawuli ya.
38 Mawuli yandéka dé Pol wun jooka hélék yata dé wa,
"Hanja Jon Mak Pamfiliana héfambu aniré yatakataka dé yi.
Ani wali atéfék jémba yanjoka yihambandé. Némbuli dé ani
wali yamba yikéndé."
39 Wungi wandéka bér némafwimbu waru, wun jooka.
Warutaka bér hafu hafu yi. Barnabas Makré hérae hura bér
gunjambémbu wara bér yi, Saiprusna héfaré.
40 Bér wungi yimbéka dé Pol Sailasré waséke, dé wali
yindéte. Wandéka di Jisasna hundi xékékwa du di déré wa,
"Béni yimbét God béniré yikafre hurutandé. Wungi nani déré
wa."

41 Wungi wandaka bér yi, Siriana héfaré akwi, Silisiana héfaré akwi. Yita dé Pol Jisasna hundi xékékwa du takwaka wandéka deka mawuli jémba téndéka di hambuk ye re.

16

Timoti dé Pol wali yi

1 Pol dé yi, Derberé. Ye hukémbu dé Listraré yi. Jisasna hundi xékékwa du nak déka xi Timoti Listrambu dé re. Déka ayiwa akwi lé Jisaska jémba saréké. Lé Judana takwa lé. Déka yafa dé Grikna du dé.

2 Jisaska jémba sarékéta Listrambu rekwa du takwa, Aikoniamémbu rekwa du takwa akwi di Timotika wa, “Wu yikafre du dé.” Wungi di wa.

3 Pol dé mawuli ya, Timoti dé wali yindéte. Mawuli yata dé wun héfambu rekwa Judana duka sarékéta dé Timotina séfi séké. Wumbu rekwa Judana du atéfék di xékélaki, Timotina yafa Grikna du dé. Xékélakindaka dé Pol di Timotika mawuli yandate dé déka séfi séké. Séké́ndéka di Pol, Sailas, Timoti wungi di yi.

4 Atéfék getéfaré yita di Jisasna hundi xékékwa du takwaré wa, Jerusalemémbu reta Jisasna aposel, néma du akwi wandan hundika, di wandan maki hurundate.

5 Di diré hundi wandaka di Jisasna hundi xékékwa du takwa xéké. Xékéta Jisasna hundi yatakahafi yata di hambuk ye re. Atéfék nukwa séfélak du takwa akwi di Jisaska jémba saréké.

Masedoniana duré dé Pol xé

6 Tale Pol déka du wali di Esiana héfaré yita Jisasna hundi wanjoka hurundaka dé Godna Hamwinya diré tatéfi. Tatafindéka di Frigiana héfambu, Galesiana héfambu akwi yita

7 Misiana héfambu xaakwa di Bitiniana héfaré yinjoka di huru. Hurundaka dé Jisasna Hamwinya diré watéfi.

8 Wungi wandéka di Misiana héfambu ye di Troasré yi.

9 Ye gan Pol dé janji maki hwae dé xé, Masedoniana héfana du nak téndéka. Téta dé Polré wa, “Méni bari yae méni naniré yikafre hurutaméni.”

10 Wungi wandéka dé Pol wun hundi xékétaka raama wandéka nani xékélaki, God naniré dé wa, nani ye diré Jisasna hundi wambete. Xékélakita bari nani Masedoniana héfaré yinjoka nani yambuka hwaké. Wuni ané nyinga hayindé du wuni di wali yambuka hwaké.

Lidia lé Jisaska jémba saréké

11 Gunjambémbu wara nani Troas yatakataka nani néma xérimbu ye nani Samotresré male wungi yi. Ye hwae

ganémbambu raama Samotres yatakataka nani Neapolisré yi
gunjambémbu.
12 Ye xaakwa gunjambé yatakataka nani Filipairé nani yi.
Hanja séfélak Romna du deka héfa yatakataka ye di wun
getéfambu re. Wun getéfa Masedoniana héfambu dé re. Dé
néma getéfa dé. Nawulak nukwa nani wun getéfambu re.
13 Baka hwa nukwa getéfa yatakataka nani xériré yi.
Yita angi nani saréké, “Wafewana Judana du takwa ambu
hérangwanda retandi, God wali hundi bulénjoka?” Wungi
sarékéta ye nani xé, takwa nawulak hérangwanda rendaka.
Xétaka nani di wali reta hundi bulé.
14 Hundi bulémbeka lé takwa hési léka xi Lidia lé nana
hundi xéké. taiatairambu hanja yae lé waka maki nukwa
wur hweta lé yéwa héra. Lé Godna ximbu harékélékandé.
Néma Du God léka mawuli nafwindéka lé Polna hundika
jémba xéké.
15 Xékéléka nani léré Jisasna ximbu guré husandataka léka
gembu rekwa du takwa atéfékré akwi nani Jisasna ximbu
guré husanda. Guré husandambeka lé naniré wa, “Néma
Duka jémba wuni saréké. Wu mwi hundi dé. Guni wuna
hundi mwi hundi dé naata yae guni wuna gembu retanguni.”
Wungi wata hambuk yaléka nani léka hundi xéka nani léka
geré yi.

Pol bér Sailas Filipaimbu bér séndé gembu re

16 Nak nukwa nani wambula yi, God wali hundi buléndaka
hafwaré. Yimbeka lé jémba yata yéwa hérahafi yakwa takwa
hési naniré yambumbu xé. Wule takwana mawulimbu
haraki hamwinya nak dé té. Téta wandéka lé hukémbu
xakutekwa jonduka wa. Séfélak du takwaré lé wa, diré
hukémbu xakutekwa jonduka. Léka hatikwa du nawulak léré
wandaka lé haraki hamwinyana hundi xékéta lé wun hundi
wa. Wun jémba yaléka di wun du séfélak yéwa di héra.
17 Pol wali yimbeka lé nana hukémbu yita lé wanjita lé
wa, “Wun du di Néma Du Godna jémba yakwa du di. Di
God guniré yikafre huruta satanéna tambambu hératendéka
yambu di guniré wakwe.” Wungi lé wa.
18 Séfélak nukwa lé wungi male huruléka hukémbu dé Pol
wun jooka wendé naata hélék yata waleka dé wun haraki
hamwinyaré wa, “Wuni Jisas Kraisna ximbu wuni méniré
we, méni léré mé yatakataka gwande yi!” Wungi wandéka
dé wun haraki hamwinya wule takwaré bari yatakataka dé
yaange yi.
19 Wule takwana néma du di xé, yéwa hérandaka yambu
hényindéka. Xéta di Pol bér Sailasré huluki. Huluke hambuk

ye di hérangwandéndaka hafwaré hura yi, deka néma duna makambu takanjoka.

20 Bérré hura ye di deka néma duré wa, “Ambére du Judana du bér. Bér nana getéfambu rekwa du takwaré bér haraki huru.

21 Bér nak maki sémbut nanika wakwe. Nani Romna du reta nani Romna néma duna hundi xékénjoka nani bér wambén hundi xékéhafi yata wambén maki yamba hurukéme.”

22 Wungi wandaka di séfélak du takwa bérré xiyanjoka di ramé. Raméndaka wunde néma du di wa, Pol bér Sailasna nukwa wur hangérika yakitaka bérré bangimbu xiyandate.

23 Wandaka di bérré séfélak yambu di xiya. Xiyataka di bérré séndé gembu taka. Takandaka di wunde néma du séndé geka hatikwa duré wa, “Méni bérka jémba hatitaméni, bér yaange yimbémboka.”

24 Wungi wandaka dé séndé geka hatikwa du wun hundika xékétaka dé Pol bér Sailasré hura ye dé nyéndék gembu takataka dé bérka man mina wekwambu husolotaka gindéka bér wungi re.

25 Nyéndék gan Pol bér Sailas God wali hundi buléta bér Godna ximbu haréké́ndaka gwar bér wa, Godka. Wambéka di séndé gembu rekwa du xékéta di re.

26 Rendaka dé némafwi nono hurundéka bari dé séndé ge hambukmbu séngéné. Séngénéndéka di atéfék gena yambu di hafu di nafwi. Nafwindaka dé séndé gembu rekwa atéfék duna tambambu gindan sen di hafu di luku.

27 Lukundaka séndé geka hatikwa du waréngéna raama dé xé, séndé gena atéfék gena yambu nafwi téndaka. Xe dé wa, “Séndé gembu rendé atéfék du bu yaange yinda.” Wungi wataka dé xi warendaka yar hérae dé déka tambambu hura dé hafuré xiyae hiyanjoka dé huru.

28 Hurundéka dé Pol hambukmbu wata dé wa, “Méni hafuré haraki hurukéméni. Nani atéfék andé re.”

29 Wungi wandéka dé séndé geka hatikwa du dé hama yaka wandéka di fétékéra hura ya. Hura yandaka dé fétékéré wulaaye némafwimbu roondéka dé déka séfi géné. Géné́ndéka dé Pol bér Sailaska hwati se.

30 Hwati sétaka raama dé bérré hafwaré hura gwande dé wa, “Yika du, méta yawut God wuniré yikafre hurundét wuni jémba reséketawuni?”

31 Wungi wakwexékéndéka bér wa, “Néma Du Jisaska jémba sarékémét, God méniré yikafre hurundét, méni ména hém akwi jémba reséketanguni.”

32 Wungi wataka bér déré Néma Duna hundi wa. Wambéka dé xéké. Déka gembu rekwa du takwaka akwi bér wun hundi

wa.
33 Wambéka wumba gan male dé bérka séfimbu tékwa
wasi bangimbu xiyandan dé yakwanyi. Yakwanyindéka bér
Jisasna ximbu déré guré husanda. Déka hém atéfékré akwi
bér Jisasna ximbu diré guré husanda.
34 Guré husandambéka dé bérré hura yi, déka geré. Hura
ye dé bérka hénoo hwe. Hwendéka bér sa. Wun du déka hém
wali Godka jémba sarékéta yikafre mawuli yata di mawuli
sawuli ya.
35 Ganémba di deka néma du deka gélinduré wandaka di
séndé geré yi. Ye di séndé geka hatikwa duré wa, “Wumbére
du mé takamét yimbé.”
36 Wungi wandaka dé séndé geka hatikwa du ye dé Polré
wa, “Néma du di wa, béni yimbéte. Némbuli séndé ge
yatakataka jémba yitambéni. Béna mawuli jémba tétandé.”
37 Wungi wandéka dé Pol gélinduré wa, “Ani Romna du ani.
Romna néma du hatindaka deka ekombu ani re. Ani haraki
saraki joo huruhambaani. Huruhafi yanaka di guna néma
du di du takwana makambu di aniré baka xiya. Xiyataka
di aniré séndé gembu takandaka ani re. Di wungi hurutaka
némbuli anika fakuta di wa, ani nakélak yinate. Wungi yinat
du takwa aniré yamba xékéndi. Wungi yingafwe. Wun
néma du wungi yamba hurukéndi. Di hafu yae aniré yikafre
hundi wata aniré yikafre hurundat, ani di wali yita séndé ge
yatakataka yitaani.”
38 Dé wungi wandéka di gélindu ye bérka hundi wa néma
duré. Wandaka wun néma du Pol bér Sailasna hundi xékéta
di roo, bér Romna du bér.
39 Roota di Pol bér Sailaska yi. Ye di wa, “Nani haraki saraki
joo nani huru béniré. Wun jooka nani saréfa nae. Némbuli
séndé ge yatakataka béni nani wali gwande yitambéni. Ye
nana getéfa yatakataka nak getéfaré yitambéni. Wungi nani
mawuli ye.”
40 Wungi wandaka bér Pol bér Sailas séndé ge yatakataka
bér Lidiana geré yi. Ye Jisasna hundi xékékwa du takwaré
xe bér diré yikafre hundi wa. Wambéka deka mawuli jémba
téndéka bér wun getéfa yatakataka bér yi.

17

Tesalonaikana du di Pol bér Sailaska hélék ya

1 Pol bér Sailas héfambu ye bér Amfipolismbu xaku. Am-
fipolis yatakataka bér yi Apoloniaré. Apolonia yatakataka
bér Tesalonaikambu xaku. Wun getéfambu Judana Godna
hundi buléndaka ge nak dé té.

2 Pol dé wun geré wulayi, atéfék getéfambu tékwa Godna
hundi buléndaka geré wulayindén maki. Baka hwa nukwa
hufuk wun geré wulaaye dé Judana du takwa wali dé hundi
bulé. Buléta dé diré wa, “Hanja di Godna nyingambu hundi
hayi, God wasékendén du Kraiska.
3 Hukémbu wun hundi angi mwi hundi dé xaku. Wun du
Krais dé yae némafwi hangéli hérae dé hiya. Hiyandéka God
déré dé husaramé. Némbuli guniré wuni we. Wun du Jisas
dé. Jisas dé God wasékendén du Krais dé.” Wungi wataka dé
hundi nawulak akwi di wali bulé, God wasékendén du Jisas
Kraiska.
4 Wandéka xékéta di wunde Judana du takwa nawulak di
déka hundika wa, “Wu mwi hundi dé.” Wungi wataka di
Pol bér Sailas wali Jisasna hundi jémba xéké. Godna ximbu
harékékwa Grikna du takwa séfélak akwi, wun getéfambu
rekwa néma takwa séfélak akwi, wungi di bér wali Jisasna
hundi jémba xéké.
5 Wunde Judana du takwa nawulak Jisaska jémba
saréké ndaka nawulak Jisaska sarékéhambandi. Sarékéhafi
yata di xé, séfélak du takwa Polna hundi xékéndaka. Xéta di
haraki mawuli xékéta di jémba yahafi yata getéfambu baka
rekwa haraki du nawulakré wa. Wandaka di raama di
séfélak du takwaré akwi wa, di akwi raama Pol bér Sailaska
mawuli windate. Wandaka séfélak du takwa wungi raama
Pol bér Sailasré hurunjoka di Jesonéna geré bari yi. Di Pol
bér Sailasré wun getéfana néma duna hérangwanda hafwaré
hura yinjoka di mawuli ya.
6 Mawuli yata bérka hwakéfatika di Jeson akwi Jisasna
hundi xékékwa du nawulakré akwi huluke di diré hura yi,
wun getéfana néma duka. Hura ye di hambukmbu wa,
“Du yéték bér haraki saraki hundi wa, atéfék getéfambu.
Wambéka du takwa bérka hundi xékéta di haraki saraki
sémbut huru. Némbuli wumbére du nana getéfaré bér wundé
yambé.
7 Yae bér ané du Jesonéna gembu bér re. Wun du atéfék di
Romna néma duna hambuk hundi xékéhambandi. Xékéhafi
yata di wa, ‘Du nak déka xi Jisas wu nana Néma Du dé.’
Wungi di wa.”
8 Wungi wandaka di wumbu tékwa du takwa getéfana
néma du akwi di wun hundi xéka waréngéna di hambukmbu
wa.
9 Wandaka di néma du di Jeson dé wali tékwa duré akwi
angi wa, “Guni nanika yéwa nawulak hwetanguni. Hwetaka
yikafre sémbut hurungut, nani guna yéwa gunika wambula
hwetame.” Wungi wandaka di yéwa hwetaka di jémba yi.

Pol bér Sailas jémba bér ya Beriambu

10 Gan hunyindéka di Jisasna hundi xékékwa du wandaka,
Pol bér Sailas Tesalonaika yatakataka bér yi Beriaré. Ye
xaakwa bér Judana Godna hundi buléndaka geré wulayi.
11 Beriambu rekwa Judana du takwa di yikafre mawuli
yata jémba re. Deka mawuli Tesalonaikambu rekwa du
takwana mawuliré dé saréké ngwandé. Di Polna hundi xékéta
di némafwimbu mawuli ya. Yata angi di wa, “Polna hundi mwi
hundi, o yingafwe?” Wungi saréké ta di Godna nyingambu
jémba xé, atéfék nukwambu.
12 Wungi huruta séfélak Judana du takwa di Jisaska jémba
saréké. Séfélak Grikna néma takwa akwi séfélak Grikna du
akwi wungi di Jisaska jémba saréké.
13 Tesalonaikambu rekwa Judana du di xéké Pol Godna
hundi Beriambu wandéka. Xékéta hélék yata di yi Beriaré.
Ye xaakwa di du takwa Pol bér Sailaska haraki hundi wa,
wunde du takwa bérka hélék yandate.
14 Wandaka di Jisasna hundi xékékwa du bari Polré taka, dé
bari néma xérina tufwaré yindéte. Yindéka Sailas bér Timoti
Beriambu bér re.
15 Pol wali yindé du di Polré Atensmbu takandaka Pol dé
diré wa, “Guni Sailas bér Timotiré watanguni, bér angiré bari
yae wuni wali rembéte.” Wungi wataka wumbu rendéka di
déré yatakataka di wambula yi Beriaré.

Pol dé hundi wa Atensmbu

16 Pol Sailas bér Timotika dé haxé Atensmbu. Haxéta re dé
xé séfélak yénataka god wun getéfambu rendaka. Xétaka dé
di wun yénataka godna ximbu haréké ndamboka hélék dé ya.
17 Hélék yata dé wun jooka hundi bulé, Godna hundi
buléndaka gembu. Dé Judana du wali, Godna ximbu
harékékwa nak téfana du wali dé wungi hundi bulé. Atéfék
nukwa du takwa hérangwandéndaka hafwambu akwi dé wun
jooka hundi bulé, wumbu rekwa du wali.
18 Epikurianéna hundika xékélakikwa du nawulak, Stoikna
hundika xékélakikwa du nawulak akwi di Pol wali hundi
bulé. Nawulak di wa, “Dé baka reta baka hundi bulékwa du
dé. Yingi watandé?” Nawulak di wa, “Dé nak téfana Godka dé
wa, o yingi maki dé?” Pol Jisaska hundi wata Jisas wambula
raméndénka akwi wandéka xéka di déka hundika xékélakihafi
yata di wun hundi wa.
19 Wataka di Polré hura wari, Areopagusna némburé. Hura
wara di Polré wa, “Huli hundi méni wa. Némbuli nani wun
hundi xékénjoka nani mawuli ye.
20 Hanja wun hundi xékéhambame. Méni wamét nani
xékéta wun hundina moka xékélakitame.” Wungi di wa.
21 Atéfék Atensna du, atéfék nak téfambu yae wun
getéfambu rekwa du wali, di atéfék nukwa hérangwanda

hundi bulénjoka male di mawuli ya. Di nak jémba yanjoka hélék di ya. Di huli hundi wata huli hundi xékéta wungi male di wata re.

22 Di wungi Polré Areopagusna némburé hura yindaka Pol dé wumbu hérangwanda rekwa duna makambu téta dé wa: “Atensmbu rekwa du, guni nak maki nak maki Godna ximbu harékénjoka guni hambukmbu jémba yanguka wuni xé.

23 Tale wuni guna getéfambu yitaka yatakata wuni xé deka ximbu harékénguka hafwaré. Xéta wuni xé hayingun motu jambé nakré. Wun motu jambémbu guni angi hayi, ‘Ambu nani xékélakihafi yambeka Godka we.’ Wungi hayinguka wuni xé. Guni déka xékélakihafi yata guni déré we. Némbuli déka wuni guniré we.

24 “God dé nyir héfa atéfék jondu dé hurataka. Huratakandén atéfék jonduka dé Néma Du re. Néma Du reta dé du tondan gembu rehambandé.

25 Dé hafu Néma Du dé re, atéfék jonduka. Du jémba yata wun jondu nawulak déka hwenjoka hurufatikétandi, wu déka jondu dé. Dé hafu dé atéfék duka dé hamwinya, yanambi, atéfék jondu dé hwe. Dé hafu wandéka nani re. Dé wahafi yandét nani yamba rekéme.

26 Hanja dé du nakré hurataka. Huratakataka wandéka wun duna mandéka séfélak yata atéfék du takwa di xaku. Xaakwa di nak maki nak maki hundi buléta ye di atéfék getéfambu re. Hanja dé di retendaka héfaka héki hwarika akwi dé wa. Wandéka hukémbu di wun héki hwari wun héfambu re.

27 God atéfék du takwa déka hwaka xétaka déka ximbu haréréndate wungika dé hurataka. Dé nani nak nakmbu afakémbu téhambandé. Dé nani wali walémbambu dé té.

28 Dé wandéka nani yitaka yatakata hambuk yata nani re. Guna du nawulak di akwi angi déka hayi: ‘Nani akwi déka nyangwal nani re.’ Wungi di hayi.”

29 “Wungi maki nani Godna nyangwal nani re. Wungi reta nani déka angi yamba sarékékéme, dé gol silva motumbu tandan gwalinya maki dé. Wungi yamba sarékékéme. Wun gwalinya du nawulak di ta, deka mawuli sarékémbu. Nak du Godré tahambandé.

30 Hanja du takwa di wungi Godka xékélakihafi yandaka dé God hurundan haraki saraki sémbutka sarékéhambandé. Némbuli dé atéfék héfambu rekwa atéfék du takwaré dé angi wa, ‘Guni guna haraki saraki sémbut mé guni yataka.’ Wungi dé wa.

31 Dé nukwa nak dé waséke. Wun nukwa dé wandét dé déka du nak néma kot xékékwa néma du reta atéfék héfambu rekwa du takwa hurundan sémbutka hundi watandé. Dé yikafre sémbutmbu male dé deka hurundan sémbutka

watandé. Wun hundi watekwa duré God dé waséke. Wun du hanja dé hiya. Hiyandéka God déré dé husaramé, nani wun duré wasékendénka xékélakimbete."

32 Pol wungi wandéka di du nawulak du hiyae raméndén hundika xékéta di déka hundika haraki hundi wata di wangi. Wangindaka di du nawulak wa, "Nani wun hundi wambula xékénjoka nani mawuli ye."

33 Wungi wandaka dé Pol diré yatakataka dé yi.

34 Du takwa nawulak déka hundi xékéta di Jisaska jémba saréké. Areopagusna némbumbu hundi bulékwa néma du nak, déka xi Dionisius, takwa hési léka xi Damaris, du takwa nawulak akwi wungi di Jisaska jémba saréké.

18

Pol dé jémba ya Korinmbu

1 Hukémbu Pol Atens yatakataka dé yi Korinré.

2 Ye xaakwa dé xé, Judana du nakré. Wun duna xi Akwila dé. Déka motéfa Pontus dé. Hanja wun du Roémbu rendéka hukémbu Romna néma du Klodius dé wa, atéfék Judana du takwa Rom yatakandate. Wungi wandéka dé Akwila déka takwa Prisila wali bér Rom yatakataka Italina hafwa yatakataka ye bér Korinmbu re. Nawulak nukwa male rembéka dé Pol bérka ya.

3 Yae dé bér wali reta dé bér wali hanja yandén jémba wambula ya. Di meme balina yuwimbu yatindan nukwa wur hundafané. Hundafanéndaka di du nawulak yéwa hwetaka hundafanéndan nukwa wur hérae di wun nukwa wurmbu ge to.

4 Atéfék baka hwa nukwa Pol dé Godna hundi buléndaka geré wulayi. Wulaaye dé di Jisaska jémba saréké́ndate dé Judana du takwa Grikna du takwa wali dé hundi bulé.

5 Hukémbu Sailas bér Timoti Masedoniana héfa yatakataka bér yi Korinré. Ye xakumbéka dé Pol du takwaré Jisasna hundi wata dé nak jémba yahambandé. Wata Judana du takwaré dé angi wa, "Jisas dé God wasékendén du Krais dé."

6 Wungi wandéka di déka hundika hélék yata di haraki hundi wa déka. Wandaka dé déka nukwa wurmbu hwandé boinjo yakuté. Yakutéta dé wa, "Guna nyéki guna anéngambambu retandé. Wuna anéngambambu yingafwe. Tale wuni guni Judana du takwaré Jisasna hundi wataka némbuli wuni nak téfana du takwaka ye wuni diré wun hundi watawuni."

7 Wungi wataka dé Pol Judana du takwaré yatakataka dé nak téfambu yandé duna geré yi. Wun duna xi Titius Jastus. Dé Godna ximbu harékékwa du dé. Déka ge Godna hundi buléndaka ge tékwambu dé té.

8 Du nak déka xi Krispus néma du dé re Godna hundi
buléndaka gembu. Dé déka hém wali di Néma Duka jémba
saréké. Korinmbu rekwa séfélak du takwa akwi di Polna
hundi xékéta di Néma Duka jémba saréké. Saréké ndaka di
Néma Du Jisasna ximbu diré guré husanda.

9 Gan nak Pol janji maki dé hwa. Hwandéka dé Néma
Du déré wa, “Wun getéfambu rekwa duka rookéméni. Atéfék
du takwaré hundi wataméni, wuna hundika. Wun jémba
yatakakéméni.

10 Wuni méni wali wuni té. Wuna du takwa séfélak di re,
ané getéfambu. Du nak méniré haraki yamba hurukéndé.”

11 Wungi wandéka dé Pol re. Séfélak (18) bafu dé re
Korinmbu. Reta dé atéfék du takwaré Godna hundi wa.

12 Hukémbu Romna néma du wandéka dé Galio ye Akaiana
héfambu rekwa du takwaka dé néma du re. Wun nukwa
di Judana du natafambu hérangwanda Polré huluke hura yi,
hundi buléndaka hafwaré, néma du Galioka.

13 Hura ye di wa, “Ané du dé nak maki hundi dé wa,
nani Romna hambuk hundi xékéhafi yata Godna ximbu
harékémbete.”

14 Wungi wandaka dé Pol hundi wanjoka mawuli yandéka
dé Galio wunde duré wa, “Guni Judana du, mé xéké. Ané
du nana hambuk hundi xékéhafi yata haraki saraki sémbut
hurundét guna hundi xékétawuni.

15 Guni yae nak téfana hundi, nak duna xi, guna hambuk
hundika akwi wuniré yamba wakwexékékénguni. Guni hafu
wun jooka hundi bulétanguni. Wun jooka wuni xékénjoka
hélék wuni ye.”

16 Wungi wata dé diré wa, di wun hafwaré yatakataka
yindate.

17 Wungi wandéka yita di néma du nakré huluki. Wun du
déka xi Sostenes dé Godna hundi buléndaka geka dé néma du
re. Huluke di hundi buléndaka hafwa tékwambu di déré xiya.
Xiyandaka dé Galio xéta wun jooka saréké hambandé.

Pol dé Siriana héfaré wambula yi Antiokré

18 Séfélak nukwa dé Pol Jisasna hundi xékékwa du wali dé
re Korinmbu. Re diré yatakataka Prisila bér Akwila wali
Siriana héfaré yinjoka di yi. Tale Pol Godré wasékéréké ndén
hundika saréké ta dé déka némbé séké, Senkriambu. Sékétaka
Prisila bér Akwila wali Siriana héfaré yinjoka di gunjambéré
wara di wungi yi.

19 Ye di Efesusmbu xaakwa Prisila bér Akwila wun
getéfambu bér re. Hukémbu Pol bérré yatakataka dé yi. Tale
dé Godna hundi buléndaka geré wulaaye dé Judana du wali
hundi bulé.

20 Buléndéka di déré wa, “Séfélak nukwa méni nani wali
retaméni. Wungi nani mawuli ye.” Wungi wandaka dé wa,
“Yingafwe.
21 Némbuli yitawuni. Wafewana hukémbu wambula
yatawuni? God wambula yawute mawuli yandét, hukémbu
wuni gunika wambula yatawuni.” Wungi wataka Efesusré
yatakataka gunjambémbu wara dé yi.
22 Ye dé Sisariambu xaku. Xaakwa wun getéfa yatakataka
dé wari, Jerusalemré. Wara dé Jisasna hundi xékékwa du
takwa wali dé hundi bulé. Hundi bulétaka dé wambula
naande yi Antiokré.
23 Ye re dé hukémbu wun getéfa yatakataka dé Pol
wambula yi. Ye dé Galesia bér Frigiana héfambu dé yitaka
yataka, hanja yitaka yatakandén maki. Yitaka yatakata dé
Jisaska jémba sarékékwa atéfék du takwaré Godna hundi wa.
Wandéka deka mawuli jémba téndéka di hambuk yata re.

Apolos dé hundi wa Efesusmbu Korinmbu akwi

24 Wun nukwambu Judana du nak déka motéfa Aleksan-
dria yatakataka dé Efesusré yi. Déka xi Apolos dé. Dé hundi
jémba wandékandé. Godna nyingambu hanja hayindan
atéfék hundika jémba dé xékélaki.
25 Hanja du nawulak di déré Néma Duna yambuka wak-
wendaka dé xékélakindéka déka mawuli hambuk yandéka dé
atéfék du takwaré hundi jémba wa, Jisaska. Wungi wata dé
Jon du takwaré hundi wata guré husandandénka male dé
xékélaki.
26 Xékélakita dé Godna hundi buléndaka geré wulaaye dé
roohafi yata Judana duré hundi wa, Jisaska. Wandéka bér
Prisila bér Akwila xéké. Xékétaka wambéka dé bér wali yi,
bérka geré. Ye reta bér Godna yikafre yambuka déré jémba
wa safé. Wa safémbéka dé jémba xéké.
27 Hukémbu Apolos Akaiana héfaré yinjoka dé wa.
Wandéka di wumbu rekwa Jisasna hundi xékékwa du déré
yikafre huruta di Akaiana héfambu rekwa Jisasna hundi
xékékwa duka di nyinga nak hayi, di déré yikafre hurundate.
Wungi hayindaka dé wun nyinga hura ye dé Akaiana
héfambu xaku. Xaakwa dé hanja God diré yikafre hurundéka
Jisaska jémba sarékéndé du takwaré dé némafwimbu yikafre
huru.
28 Dé angi diré yikafre huru. Dé atéfék du takwana
makambu téta dé hundi hambukmbu wa Jisaska. Wata dé
Godna nyingambu hayindan hundi xéta hambukmbu wata
dé wa, “Jisas dé God wasékendén du Krais dé.” Apolos wun
hundi hambukmbu wandéka Judana du di déka hundi hasa
wanjoka di hurufatiké.

19

Pol hundi dé wa Efesusmbu

1 Apolos Korinmbu rendén nukwa dé Pol ye dé Galesiana
héfambu Frigiana héfambu rekwa yambu ye dé Efesusmbu
xaku. Ye xaakwa dé Jisasna hundi xékékwa du nawulakré
xé.
2 Xétaka dé diré wakwexéké, “Guni tale Jisaska jémba
sarékénguka Godna Hamwinya guna mawulimbu dé wu-
laaye té, o yingafwe?” Wungi wakwexékéndéka di wa,
“Yingafwe. Godna Hamwinya, wun méta dé? Wun jooka
xékéhambame.”
3 Wungi wandaka dé Pol diré wakwexéké, “Métaka
di Godna ximbu guniré guré husanda?” Wungi wak-
wexékéndéka di wa, “Jonéna hundika sarékéta di Godna
ximbu naniré guré husanda.”
4 Wun hundi wandaka dé Pol wa, “Hanja Jon hundi dé
wa, du takwa deka haraki saraki mawuli yatakandate. Deka
haraki saraki mawuli yatakandaka dé Godna ximbu diré
guré husanda. Jon hundi nawulak akwi du takwaré dé wa,
di déka hukémbu yatekwa duka jémba sarékéndate. Wun du
Jisas dé.”
5 Wungi wandéka xékétaka di Néma Du Jisaska jémba
sarékéndaka dé Néma Duna ximbu diré guré husanda.
6 Guré husandataka dé Pol deka anéngambambu tamba
taka. Takandéka dé Godna Hamwinya deka mawulimbu
wulaaye té. Wulaaye téndéka di huli hundimbu wata di
profetna hundi wa, Godna ximbu.
7 Wunde du angi di tamba yéti man yéték maki di.
8 Bafu hufuk wumba reta dé Pol dé Godna hundi buléndaka
geré wulaaye dé diré hundi wa, God néma du reta dika
hatitendékaka. Wata dika roohafi yata dé Godna hundi
xékéndate dé di wali hundi bulé.
9 Buléndéka di nawulak deka mawuli hambuk yandéka di
déka hundi xékénjoka hélék yata di wun getéfambu rekwa du
takwana makambu téta di haraki hundi wa, Godna yikafre
yambuka. Wungi wandaka dé Pol diré yatakataka dé Jisasna
hundi xékékwa du takwaré hura di yi. Ye atéfék nukwa
dé Tiranusna wakwendaka gembu dé du takwa wali hundi
bulé.
10 Héki hwari yéték dé wungi huru. Huruta dé Néma Duna
hundi wandéka di Esiana héfambu rekwa atéfék du takwa di
xéké, Judana du takwa akwi, nak téfana du takwa akwi.
11 God hambuk hwendéka dé Pol nak maki nak maki hanja
xéhafi yandan hambuk jémba dé ya.
12 Du nawulak di Polna saawimbu létéké ndén yalefu
nukwa wur nawulak akwi déka jémba yandéka nukwa

wur akwi hérae hura ye di bar hiyaakwa du takwana séfimbu takandaka di yikafre yandaka di wun du takwana mawulimbu tékwa haraki hamwinya akwi di diré yatakataka yaange yi.

13 Judana du nawulak yitaka yatakata di wa, duna mawulimbu tékwa haraki hamwinya wun duré yatakataka yaange yindate. Wunde du nawulak di haraki hamwinya hurundé du takwaré di Jisasna ximbu wa, haraki hamwinya hérekinjoka. Angi di wa, “Wuni Pol wakwendén du Jisasna ximbu wuni méniré we. Méni mé yaange yi.”

14 Skevana dunya angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di akwi di wungi huru. Skeva dé prisna néma du nak dé.

15 Nak nukwa Skevana dunya wungi wandaka dé wun haraki hamwinya diré dé angi wa, “Jisaska wuni xékélaki. Polka akwi wuni xékélaki. Guni héndé?”

16 Wungi wataka dé wun haraki hamwinya hura téndé du hambuk yata dé dika wuréféka dé diré hambukmbu xiyae di atéfékré saréké ngwandé. Saréké ngwanda dé deka séfiré haraki huruta dé deka nukwa wur haléngata léfwi. Wungi hurundéka di wun ge yatakataka di baka yaange yi.

17 Yaange yindaka di Efesusmbu rekwa atéfék du takwa di wun jooka hundi xéké, Judana du takwa akwi, Grikna du takwa akwi. Xékétaka waréngéna roota di Néma Du Jisasna ximbu di haréké.

18 Jisasna hundi xékékwa séfélak du takwa di du takwana makambu téta di hurundan haraki saraki sémbutka hélék yata di wafuka.

19 Hundi séfu wakwa séfélak du di hundi séfu hayindan nyinga hura ya. Hura yae di natafambu taka. Takataka di atéfék du takwana makambu téta di wun nyinga yambu tu. Du wun nyinga héranjoka mawuli yata di 50,000 silva yéwa hwetandi.

20 Wungi hurundaka dé Néma Duna hundi hambuk yata némafwi ye dé hurundan haraki saraki sémbutré dé saréké ngwandé.

Efesusmbu rekwa du takwa Polré rékambambu wata di hambukmbu wa

21 Pol wumbu wun jémba yasékendéka Godna Hamwinya déré wandéka dé Pol wa, “Wuni Masedonia, Akaiana héfaré akwi yitawuni. Ye yatakataka Jerusalemré yitawuni. Ye re yatakataka hukémbu wuni Romré yitawuni, wun héfa xénjoka.”

22 Wungi wataka dé dé wali sékéré jémba yakwa du Timoti bér Erastusré dé wa, Masedoniana héfaré yimbéte. Wandéka yimbéka dé Pol nawulak nukwambu Esiana héfambu re.

23 Wun nukwa du nawulak Godna yikafre yambuka hélék
yata di hérangwanda hambukmbu wa, Efesusmbu.
24 Du nak déka xi Demitrius dé re. Dé silva motumbu
dé jémba ya. Wun jémba yata dé wun motumbu gwalinya
maki dé ta, Artemisna ximbu haréké́ndaka néma ge maki.
Demitrius wun jémba yata dé séfélak yéwa héra. Dé wali
jémba yakwa du akwi di séfélak yéwa héra.
25 Du nawulak akwi di wun jémba ya. Demitrius wandéka
di wun jémba yakwa du atéfék yae di hérangwanda re.
Hérangwanda rendaka dé diré wa, “Gunawa, mé xéké. Nani
ané jémba yata séfélak yéwa nani héra. Nani ané jémba yahafi
yata yingi maki nani séfélak yéwa hératame? Wu yingafwe.
Wungi guni xékélaki.
26 Wun du Pol yénataka hundi wandéka di séfélak du
takwa déka hundi xéké́ndaka guni xé. Guni wun jooka guni
xéké. Pol dé wa, ‘Duna tambambu tandan gwalinya di God
yingafwe.’ Artemiska akwi dé wungi wa Wungi wandéka di
nana getéfa Efesusmbu rekwa séfélak du takwa di déka hundi
xéké. Esiana héfambu rekwa séfélak du takwa di akwi di déka
hundi xéké. Xékéta di wa, ‘Déka hundi mwi hundi dé.’
27 Wafewana Polna hundi xékéta angi watandi? ‘Gwalinya
tandaka jémba dé haraki saraki jémba dé. Artemis lé nana
néma takwa yingafwe. Artemisna ximbu haréké́ndaka néma
ge dé baka ge dé.’ Wungi wataka méta yatandi? Némbuli
Esiana héfambu rekwa atéfék du takwa, atéfék héfambu
rekwa du takwa akwi di Artemisna ximbu haréké. Hukémbu
Polna hundi xékéta léka ximbu yamba haréké́ké́ndi.”

28 Demitrius wungi wandéka di déka hundi xékéta Polna
hundika mawuli wita di wanjita wa, “Artemis lé némafwi
takwa lé. Lé nani Efesusmbu rekwa du takwana néma takwa
lé.”
29 Wungi wandaka di wun getéfambu rekwa atéfék du
takwa akwi di hambukmbu di wa. Wataka di Gaius bér
Aristarkusré huluke hura fétékéré yi, hérangwandéndaka
hafwaré. Hanja wumbére du Masedoniana héfambu yae Pol
wali bér yitaka yataka.
30 Wumbére duré huluke hura yindaka dé Pol du tak-
wana makambu téta di wali hundi bulénjoka dé mawuli
ya. Mawuli yandéka di Jisasna hundi xékékwa du di déré
wa, “Wungiré yamba yikéméni.” Wungi wandaka dé yiham-
bandé.
31 Esiana héfana néma du nawulak Polka mawuli yata di
akwi dé hérangwandéndaka hafwaré yindémboka hélék yata
di déré hundi hambukmbu wa.

32 Wun hafwambu séfélak du takwa di hérangwanda téta
di hambukmbu wa. Nawulak di nak maki hundi wandaka

nawulak di nak maki hundi wa. Wungi wata séfélak du takwa xékélakihambandi, hérangwandéndanéna moka.

33 Xékélakihafi yandaka Judana du wandaka dé deka du nak déka xi Aleksander du takwana makambu dé té. Téndéka di du takwa nawulak déré xéta angi di wa, “Anéke du wandéka nani yae ambu nani hérangwanda.” Wungi wandaka dé Aleksander tamba harékéta dé diré ané hundi wanjoka dé huru, “Nani Judana du haraki saraki sémbut huruhambame.”

34 Wun hundi wanjoka hurundéka di déré xéta di xékélaki, dé Judana du dé. Wungi xékélakita hélék yata di atéfék ané natafa hundi male hambukmbu di wa, “Artemis lé némafwi takwa lé. Lé nani Efesusmbu rekwa du takwana néma takwa lé.” Wungi male di wata té.

35 Hukémbu wun getéfana néma du nak téta dé duré wa, “Guni, Efesusmbu rekwa du, guni wuna hundi mé xéké. Nakélak retanguni. Nani Efesusmbu rekwa du takwa nani néma takwa Artemisna ximbu harékéndaka néma geka nani hati. Nyirmbu gaye xakrindé motuka akwi nani hati. Wun motu Artemisna waka maki dé. Wun jooka atéfék du takwa di xékélaki.

36 Wuna hundi mwi hundi dé. Yénataka hundi yingafwe. Guni wuna hundi xéka nakélak male retanguni. Yikafre mawuli mé ya. Yata haraki saraki sémbut yamba hurukénguni.

37 Guni wumbére duré guni hura ya, angiré. Bér Artemisna ximbu harékémbeka gembu joo nawulak sélé hérahambambér. Bér haraki hundi wahambambér, nana néma takwaka.

38 Demitrius déka jémba yakwa du wali di rékambambu wata duka nak hundi wanjoka mawuli yandat, di néma duka yitandi. Kot xékétendaka nukwa andu. Kot xékékwa néma du andé re. Wun néma duna makambu male téta wun jooka watandi.

39 Guni wun jooka hélék yata nak hundika wanjoka mawuli yata guni ané getéfana atéfék du hundi bulénjoka hérangwandétendaka nukwa yatanguni. Yae guni hundi bulétanguni.

40 Wafewana Romna néma du némbuli yamben jooka xékéta naniré rékambambu watandi? Angi watandi, ‘Métaka guni hérangwanda téta hambukmbu wa? Wungi huruta guni haraki saraki sémbut guni huru.’ Wungi wandat méta hundi hasa watame? Hérangwandémbenéna mo yingafwe. Baka tétame. Deka hundi hasa yamba wakéme.

41 Némbuli ané hafwa yatakataka sa guni yi.” Wungi wandéka di yi.

20

Pol dé hundi wa Masedoniana héfambu Grikna héfambu

1 Efesusmbu rekwa du takwa hambukmbu wataka nakélak
rendaka hukémbu Pol wandéka di Jisasna hundi xékékwa du
takwa di hérangwanda re. Hérangwanda rendaka dé deka
mawuli jémba téndéte dé diré hundi wa. Hundi wataka
dé wa, “Dinguna. Jémba guni re.” Wungi wataka diré
yatakataka dé Masedoniana héfaré yi.
2 Wun héfaré ye dé wumbu reta Jisasna hundi xékékwa du
takwaré séfélak hundi wandéka deka mawuli jémba téndéka
di hambuk yata jémba re. Rendaka dé yi Grikna héfaré.
3 Ye dé bafu hufuk dé wumbu re. Re gunjambémbu Siriana
héfaré yinjoka dé mawuli ya. Mawuli yata dé xéké Judana du
nawulak déré xiyatendaka hundi buléndaka. Xékétaka nak
yambumbu ye dé Masedoniana héfaré wambula yi.
4 Angi du di dé wali yi. Beriambu yandé du, Sopater.
Wun du Pirusna nyan dé. Tesalonaikambu yandé du yéték,
Aristarkus bér Sekundus; Derbembu yandé du Gaius; Timoti;
Esiana héfambu yandé du yéték Tikikus bér Trofimus. Wungi
di Pol wali yi.
5 Ye Polré yatakataka di tale yi Troasré. Ye wumbu di anika
haxé.
6 Yishafi bret sa nukwa re hukémbu Filipai yatakataka
gunjambémbu wara wuni ané nyinga hayindé du Pol wali
ani yi. Nukwa natamba ye ani Troasmbu xaku. Xaakwa
nukwa angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk ani wunde du
wali re.

Troasmbu reta Pol wandéka dé Yutikus ramé

7 Baka hwa nukwa gan hunyindéka nani Jisaska sarékéta
hénoo sanjoka nani hérangwanda re, ge nakmbu. Rembeka
dé Pol téta dé du takwaré hundi wa. Séri diré yatakataka
yinjoka dé némafwi hundi wa. Wungi wata téndéka dé gan
hunye dé nyéndé gan ya.
8 Gan yandéka nani jémba xémbete di séfélak yikama ya
xéréké. Xéréké ndaka nani wumbu re, gena takumbu.
9 Wayikana du nak déka xi Yutikus dé mur wulayikwa
yambumbu dé re. Rendéka Pol hundi wandéka dé Yutikusna
dama xéndi dé ya. Xéndi yandéka dé xéndi hwa. Xéndi hwae
dé anwarmbu dé xakre héfaré. Xakrindéka di héranjoka
nandi. Naande di xé hiyae hwandéka.
10 Pol akwi dé nandi. Naande dé hwati se. Hwati séta wun
duré huruta dé diré wa, “Haraki mawuli xékékénguni. Jémba
dé re.”
11 Wungi wataka dé Pol wambula wari, wun geré.
Warindéka Jisasna hundi xékékwa du takwa akwi warindaka

dé di wali hénoo sa. Sataka dé di wali némafwi hundi bulé. Bulétaka xitélakéndéka dé diré yatakataka dé yi.
12 Yindéka di wun duré hura di yi déka geré. Wun du yikafre yandéka deka mawuli dé jémba té.

Pol Troas yatakataka dé Miletusré yi

13 Pol dé naniré wa, “Guni gunjambémbu wara Asosré yitanguni. Wuni héfambu yitawuni Asosré. Ye wumbu wuni gunjambémbu wara guni wali yitawuni.” Wungi wandéka nani gunjambémbu wara nani yi Asosré.
14 Ye Asosmbu rembeka dé Pol yae naniré xé. Naniré xétaka gunjambémbu warindéka nani Pol wali Mitiliniré yi.
15 Ye Mitilini yatakataka nani yi. Yimbeka gan hunyindéka hwae ganémba nani xé Kios angé sakumbu téndéka. Xétaka nani yi. Yimbeka gan hunyindéka wambula hwae ganémba nani Samosmbu xaku. Xaakwa Samos yatakataka yimbeka gan hunyindéka wambula hwae nani Miletusmbu xaku. Xaakwa nani wumbu re.
16 Pol Jerusalemré bari ye Pentikosna nukwambu wumbu renjoka dé mawuli ya. Dé Efesusmbu séfélak nukwa Esiana héfambu renjoka hélék dé ya. Hélék yandéka nani gunjambémbu ye Efesus tenangéra Miletusmbu xaku.

Pol Efesusmbu yandé néma duré dé hundi wa

17 Xaakwa Miletusmbu reta dé Pol hundi taka, Efesusmbu rekwa du takwaka. Jisasna hundi xékékwa du takwana néma du yae déré xéndate wungi dé mawuli ya. Mawuli yata dé dika hundi taka.
18 Hundi takandéka yandaka dé diré ané hundi wa:

“Guni hafu guni xékélaki, tale Esiana héfambu yawun nukwambu ye hukémbu rewun nukwambu akwi guni wali reta huruwun sémbutka.
19 Wuni guni wali reta wuna ximbu harékéhafi yata gunika némafwimbu saréfa naata géraata wuni Néma Duna jémba wuni ya. Judana du nawulak wuna hundika hélék yata wuniré xiyanjoka mawuli yandaka wuni Néma Duna jémba yatakahambawuni. Wungi guni xékélaki.
20 Wuni roohafi yata wuni guniré yikafre hurutendéka hundi atéfék wuni gunika wakwe. Hundi nawulak fakuhambawuni. Hérangwandéndaka hafwambu, guna nak nak gembu akwi, wuni wun hundi wa. Wungi guni xékélaki.
21 Judana du takwaka akwi nak téfana du takwaka akwi wuni hundi wa. Gunika wuni hambukmbu wa, guna haraki saraki mawuli yatakataka Godna hundi xékéta Néma Du Jisas Kraiska jémba saréké ngute.

22 Némbuli Godna Hamwinya wandén hundi xékéta wuni
Jerusalemré yitawuni. Yita Jerusalemémbu wunimbu
xakutekwa jooka xékélakihambawuni.
23 Atéfék yiwun getéfambu Godna Hamwinya dé wuniré
ané hundi wa, 'Méni séndé gembu retaméni. Méniré haraki
hurutandi.' Wungi wandéka wuni wun jooka male wuni
xékélaki.
24 "God du takwaré dé yikafre huru. Wuni wun yikafre
jooka diré hundi wawute Néma Du Jisas dé hanja wuniré wa.
Wunika hwendén jémba atéfék yasékenjoka wuni mawuli
ye. Hwendén jémba wu némafwi joo dé. Bari hiyatawuni,
o yalefu re hiyatawuni? Wun jooka sarékéhambawuni. Wu
baka joo dé.
25 "Mé xéké. Hanja gunika wuni ya. Yae wuni hundi wa
saafa yi, God néma du reta gunika jémba hatitendékaka. Guni
wuniré wambula yamba xékénguni. Némbuli wungi wuni
xékélaki.
26-27 Xékélakita némbuli wuni guniré ané hundi wa: Wuni
roohafi yata Godna hundi atéfék guniré wuni wa. Hundi
nawulak fakuhambawuni. Guni wali rekwa du nak huli
mawuli hérae jémba resékehafi yandét, wun déka jémba dé.
Wuna jémba yingafwe. Mwi hundi wuni guniré wa.
28 "Mé xéké. Guna mawuli jémba téndéte, xékélaki natan-
guni. Jisasna hundi xékékwa du takwa jémba rendate, guni
néma du reta dika jémba hatitanguni. Dika jémba hatingute,
Godna Hamwinya wun jémba dé hwe gunika. Godna hundi
xékékwa du takwa di sipsip bali maki di. Guni sipsip balika
hatikwa du maki guni. Guni dika jémba hatitanguni. God
wandéka di déka du takwa di re, déka nyan Jisas dika
hiyandéka déka nyéki bleké ndénka.
29 Wuni xékélaki. Wuni guniré yatakataka yiwut, haraki
wasa maki du yae guna nyéndékmbu reta di guni Godna
sipsip baliré haraki hurutandi. Wungi wuni xékélaki.
30 Hukémbu guna nyéndékmbu rekwa du nawulak akwi
raama haraki hundi watandi. Jisasna hundi xékékwa du
takwa Kraisré yatakata deka hundi male xékéndate, di wungi
yatandi.
31 Wun jooka sarékéta xékélaki natanguni. Ané jooka yike
yakénguni. Héki hwari hufuk Godna hundi guniré wuni
wa. Gan, nukwa, wuni gunika saréfa naata wuni géraata
wuni guni nak nakéka hambukmbu wa, guni Kraisna hundi
yatakahafi yangute.
32 "Némbuli wuni guniré Godna tambambu wuni taka, dé
gunika jémba hatindéte. God guniré yikafre hurundéka
hundi dé guniré yikafre hali hurundé. Yikafre hurundét,
guni wun hundimbu hambuk ye jémba téngut, God déka

wasékendén du takwaré yikafre hurundéka maki, dé gunika akwi wandén yikafre joo hwetandé, guni hambuk yata jémba rengute.

33 Wuni nak duna yéwaka akwi yikafre nukwa wurka akwi mawuli yahambawuni.

34 Guni xékélaki. Guni wali reta wuna tambambu male jémba yata yéwa hérae wuni hafu wuna jondu wuni héra. Wuni wali yitaka yatakakwa duka akwi wuni jondu héra. Wungi guni xékélaki.

35 Wuni wun hambuk jémba yata dika jondu hwewuka guni xé. Xétaka huruwuka maki guni akwi hambuk jémba yata hambuk yahafi yakwa du takwaré yikafre hurutanguni. Hanja Néma Du Jisas dé wa, 'Jondu baka hwekwa duna yikafre mawuli dé jondu héraakwa duna yikafre mawuliré dé sarékéngwandé.' Wungi dé Jisas wa. Nani déka hundi xékéta diré yikafre hurutame."

36 Pol wungi wataka dé wunde néma du wali hwati séta dé Godka wa.

37 Wandéka di déka mawuli yata déré hura rota géraata di déka saawiré wambula wambula tamaru.

38 Wungi huruta di saréfa na. Pol dé diré wa, "Guni wuniré wambula yamba xékénguni." Wungi wandéka wun hundika sarékéta di némafwimbu saréfa na. Saréfa naata di Polré hura yi, gunjambé tékwa hafwaré.

21

Pol Jerusalemré yinjoka dé gunjambéré wari

1 Diré yatakataka wuni ané nyinga hayindé du, Pol akwi, déka du nawulak akwi, wungi nani gunjambémbu wara nani yi. Tale nani Kosré male yimbeka nukwa nak yindéka nani Rodesré yi. Ye xaakwa Rodes yatakataka nani Patararé yi.

2 Ye xaakwa gunjambé yatakataka ye nani Fonisiana héfaré yitekwa gunjambéré xé. Xétaka wun gunjambéré wara nani yi.

3 Yita nani Saiprusna héfa aki tamba sakumbu afakémbu téndéka nani xé. Xétaka nani yi, Siriana héfaré. Ye tairmbu nani xaku. Wun getéfambu di gunjambémbu rekwa jondu hérekinjoka di mawuli ya. Mawuli yandaka nani gunjambé yatakataka ye nani wun getéfaré wulayi.

4 Wulaaye nani hwaké, Jisasna hundi xékékwa du takwaka. Hwaka xétaka nukwa angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk nani di wali re. Rembeka Godna Hamwinya diré wandéka di Polré wa, "Méni Jerusalemré yamba yikéméni." Wungi wandaka dé deka hundi xékéhambandé.

5 Re diré yatakataka yinjoka hurumbeka di atéfék du takwa nyangwal wungi di nani wali yi. Ye getéfa yatakataka

nani néma xérina tufwambu yi. Ye xaakwa nani wumbu hwati séta Godka wa.
6 Wataka nani diré wa, “Dinguna. Jémba guni re.” Wambeka di nanika wungi wa. Wandaka gunjambéré warémbeka di deka getéfaré wambula yi.

Sisariambu dé Agabus hundi wa Polré hukémbu xakutekwa jooka

7 Gunjambéré wara tair yatakataka nani yi, Tolemesré. Ye xaakwa gunjambé yatakataka ye nani Jisasna hundi xékékwa du takwaré xé. Xétaka nani natafa nukwa di wali re.
8 Re gan hwae ganémba nani Tolemes yatakataka nani yi Sisariaré. Ye xaakwa nani Filipna geré ye nani di wali re. Filip dé du takwa Godka jémba saréké́ndate hundi wakwa du dé. Hanja aposel Jerusalemémbu reta di du angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk duré di waséke, jondu mune hwendate. Filip dé wun jondu mune hwendé du nak dé.
9 Déka takwanya yétiyéti di du humbwihambandi. Di profet di.
10 Séfélak nukwa nani Filip wali re. Rembeka dé Godna profet nak ya, Judiana héfambu. Déka xi Agabus.
11 Nanika yae dé Pol nukwa wurmbu gindén yoo hérae dé dé hafu déka man tamba gi. Gitaka dé wa, “Godna Hamwinya angi dé we, ‘Jerusalemémbu rekwa Judana du ané yoombu gikwa duré wungi gitandi. Gitaka di nak téfana duka déré hwetandi.’ Wungi dé we.”
12 Agabus wungi wandéka xékéta nani wumbu rekwa du takwa wali nani Polré wa, “Méni Jerusalemré yamba yikéméni. Méni yimémboka hélék nani ye.”
13 Wungi wambeka dé wa, “Métaka we guni wungi géraata guni wuna mawuliré haraki hurunjoka guni saréké? Wungi yakénguni. Wuni séndé gembu renjoka roohambawuni. Wuni Jerusalemémbu hiyanjoka roohambawuni. Wuni wungi huruta wuni Néma Du Jisasna ximbu harékéwut, wu yikafre dé.”
14 Wungi wata nana hundi xékéhambandé. Xékéhafi yandéka nani déka hundi hasa wahafi yata nani wa, “Reséndé. Néma Du mawuli yandéka maki métaka yandé.” Wungi nani wa.

Pol dé néma duré hundi wa Jerusalemémbu

15 Nukwa nawulak wumbu nani re. Re jondu huréhaléka nani Jerusalemré yi.
16 Jisasna hundi xékékwa du nawulak deka getéfa Sisaria yatakataka di naniré hura yi, Nasonéna gembu dé wali rembete. Hanja Nason dé Jisasna hundika xéké. Dé Saiprusna héfambu yandé du dé.

17 Nani Jerusalemémbu xakumbeka di Jisasna hundi
xékékwa du naniré xéta di yikafre mawuli ya.
18 Gan hwae ganémba Jemsré xénjoka dé Pol nani wali yi.
Ye nani xé Jisasna hundi xékékwa duna néma du atéfék Jems
wali rendaka.
19 Xéta dé Pol dika dinguna nataka dé diré atéfék hundi
wa, God yandén atéfék jémbaka. Hanja God wandéka dé Pol
ye nak téfana du takwaré hundi wata dé Godna jémba ya.
Wun jooka dé Pol diré hundi wa.

Pol néma duna hundi xékéta dé tempelré wulayi

20 Wunde du Polna hundi xékétaka di Godna ximbu haréké.
Harékétaka di Polré wa, “Nyayika, mé xéké. Séfélak séfélak
Judana du takwa di Jisaska jémba sarékéta di Moses wandén
hambuk hundi wandén maki hurunjoka di némafwimbu
mawuli ye.
21 Mawuli yandaka du nawulak di ané hundi wa: ‘Pol nak
téfaré ye dé nak téfambu reta Judana du takwaré hundi dé
wa, di Mosesna hambuk hundi yatakata, deka nyangwalna
séfi sékéhafi yata, nani Judana sémbut maki hurundamboka.’
Wungi du nawulak di ménika hundi wandaka di Jisaska
jémba sarékékwa Judana du di xéké.
22 Némbuli ané getéfaré méni ya. Di xékétandi yaménka.
Méta yatame?
23 Angi yaméte nani mawuli ya. Du yétiyéti ambu di re. Di
hurutendaka jooka di hanja God wali bulésékéréké.
24 Méni wunde duré hura ye méni di wali séfi yikafre
yatendéka sémbut hurutanguni, guna séfi Godna makambu
yikafre yandéte. Diré hura ye méni priska yéwa hwetaméni,
dé wunde duna némbé xindét, deka bulésékéréké ndan hundi
hényindéte. Xindét méni wungi hurumét atéfék du takwa
xéta xékélakitandi. Méni Mosesna hambuk hundi méni xéké.
Wungi xékélakitandi.
25 Nak téfambu rekwa Jisasna hundi xékékwa du takwa di
Mosesna hambuk hundi xékéhambandi. Wungi nani xékélaki.
Wu yikafre dé. Hanja nani nyinga nak dika hari hwe. Angi
nani hayi: Guni yéna Godka hwendan hamwi sakénguni.
Guni nyéki sakénguni. Guni holéméngimbu hutukwakéndan
hamwi sakénguni. Guni nak du takwa wali haraki saraki
sémbut hurukénguni. Wungi dika nani hayi.”
26 Wungi wandaka dé Pol deka hundi xéké. Xékétaka gan
hwae raama dé wunde duré hura ye dé di wali dé déka séfi
yikafre yatendéka sémbut hurunjoka dé tempelré wulaaye dé
priska wa, wun sémbut hurusékenjoka nak nak hamwi hénoo
hura yae hwetendaka nukwaka.

Polré di huluke tempelmbu

27 Nukwa angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk yinjoka
yandéka di Esiana héfambu yandé Judana du di xé Pol
tempelmbu téndéka. Xéta di atéfék du takwaré wa, di Polka
mawuli windate. Wata di Polré huluki.
28 Déré hulukita wanjita di wa, “Israelna du, mé yae nani
wali déré huluki. Ané du atéfék getéfaré yita dé atéfék du
takwaré déka hundi wa. Wata dé nani israelna duka akwi,
Moses wandén hambuk hundika akwi, ané geka akwi dé
hu hwe. Némbuli dé nak téfana duré hura yae dé di wali
tempelré wulayi. Wulayindaka dé wun yikafre male tempel
haraki dé ya, nak téfana du wulayindanka.” Wungi di wunde
du wa.
29 Tale di xé Efesusmbu yandé du Trofimus Pol wali
Jerusalemémbu yitaka yatakambéka. Xétaka di xé Pol hafu
tempelmbu téndéka. Xétaka angi di deka mawulimbu wa,
“Pol wun nak téfana duré hura yae bér wulayi, tempelré.
Wungi wulayita dé Pol haraki saraki sémbut dé huru.” Wungi
wata di xékélakihambandi. Pol hafu dé tempelmbu té.
30 Di wungi wata hambukmbu wandaka di Jerusalemémbu
rekwa atéfék du takwa xékéta waréngéna fétékéré yae di
Polré huluki. Huluke di déré tempelmbu témbéra hura
gwandi. Témbéra hura gwandita di gena yambu bari téfi.

Romna xi warekwa duna néma du dé Polré huluki

31 Gena yambu téfindaka di du takwa Polré hiyandéte
xiyanjoka di huru. Di Polré xiyanjoka huruta téndaka hundi
ye dé Romna xi warekwa duna néma dumbu xakundéka dé
xéké. Di hambukmbu wata di yitaka yatakandaka dé wungi
xéké.
32 Xéka dé wun néma du déka xi warekwa du nawulakré
wandéka di wali dé bari hari yi, du takwa hérangwandéndaka
hafwaré. Ye xakundaka di du takwa di xi warekwa du deka
néma duré akwi xéta di Polré wambula xiyahambandi.
33 Xiyahafi yandaka dé néma du Polka ye déré huluke dé
déré sen yétékmbu gindate dé déka duré wa. Wataka dé du
takwaré wakwexéké, “Ané du héndé? Méta dé ya?”
34 Wungi wakwexéké́ndéka nawulak di nak hundi ham-
bukmbu wandaka nawulak di nak hundi hambukmbu wa.
Nak maki nak maki hundi wandaka dé deka hundi jémba
xékéhambandé. Xékéhafi yata Polka xékélakihafi yata dé déka
duré wa, “Guni déré huluke hura yitanguni, nana geré.”
35 Wungi wandéka di xi warekwa du Polré hura yi, deka
geré. Hura ye warinjoka hurundaka di du takwa biya
mawuli wita Polré xiyanjoka mawuli yandaka di déré yate
hura wari.
36 Du takwa di déka hukémbu ye di hambukmbu wanjita
di wa, “Déré mé xiya. Déré mé xiya.” Wungi di wa.

Pol dé Judana du takwaré hundi wa déka jémbaka

37 Xi warekwa du Polré deka geré hura warinjoka hurundaka dé Pol deka néma duré Grikna hundimbu wa, “Méniré hundi nawulak watawuni.” Wungi wandéka dé wun néma du wa, “Yingi maki dé? Méni Grikna hundi méni xéké.

38 Hanja Isipna héfambu yandé du nak dé Romna gavmanka hélék yata wandéka di 4,000 du déka hundi xéké. Xékéndaka nani wunde duka nani wa, “Duré xiyaakwa du di. Wunde du di Isipna duna hukémbu ye di yi, du rehafi hafwaré. Méni wun Isipna du méni wana?”

39 Wungi wandéka dé Pol wa, “Yingafwe. Wuni Judana du wuni. Wuna motéfa Tarsus dé. Silisiana héfambu dé re. Wuna getéfa dé néma getéfa dé. Wuni ande du takwaré hundi wanjoka wuni mawuli ye. Wamét wuni wunde du takwaré hundi watawuni.”

40 Wungi wandéka dé néma du wa, “Mé wa.” Wandéka dé Pol jambé takumbu téta tamba haréké́ndéka di wun du takwa hundi buléhafi yandaka dé diré Hibruna hundimbu angi wa:

22

1 “Wuna yafa nyama bandi, mé xéké. Némbuli guna hundi guniré hasa watawuni.”

2 Wungi wata dé Hibruna hundimbu wa. Wandéka di déka hundi xékéta di nakélak té. Téndaka dé Pol angi wa:

3 “Wuni Judana du wuni. Wuna ayiwa wuniré Tarsusmbu lé héra. Tarsus Silisiambu dé re. Hanja wuni ané getéfa Jerusalemré wuni ya. Yae ambu rewuka dé Gamaliel wuniré wakwe, nana mandékana hambuk hundika. Wakwendéka hambuk yata wuni atéfék nukwambu God mawuli yandéka maki hurunjoka wuni némafwimbu mawuli ya, guni ambu tékwa du mawuli yanguka maki.

4 Mawuli yata wuni Godna yikafre yambumbu wulayindé du takwaré haraki huru. Haraki huruwuka nawulak di hiya. Wuni wunde du takwa nawulakré huluke hura yi, séndé geré.

5 Mwi hundi wuni we. Atéfék prisna néma du guna getéfana du akwi wungi di xékélaki. Xékélakita di guniré watandi, wun jooka. Di Damaskusmbu rekwa Judana duka hundi nyingambu hayitaka wuniré hwendaka wuni wun nyinga hura yi Damaskusré. Wun Jisasna yambumbu wulayindé du takwaré huluke senmbu ginjoka wuni yi. Gitaka Jerusalemré hura wambula yae hurundan sémbut diré hasa hwenjoka wuni wun getéfaré yi.

Pol dé diré hundi wa Jisaska tale jémba saréké́ndénka
Apo 9:3-19, 26:12-18

6 “Yambumbu yita nukwa dawimbu téndéka wuni
Damaskusmbu xakunjoka ya. Xakunjoka yawuka dé
némafwi ya yanékwa maki joo nyirmbu gaye téta dé wuna
damambu wuséra.
7 Wusérandéka wuni héfambu xakri. Xakre hwaata wuni
xéké ané hundi wandéka, ‘Méni, Sol, métaka méni wuniré
haraki huru?’
8 Wungi wandéka wuni wakwexéké, ‘Néma Du, méni
héndé?’ Wakwexékéwuka dé wa, ‘Wuni Nasaretna du Jisas
wuni. Wuniré méni haraki huru.’ Wungi dé wa.
9 Wuni wali yindé du di xé némafwi ya yanékwa maki joo
gaye rendéka. Xéta wandén hundi jémba xékéhambandi.
10 “Wuni wa, ‘Néma Du, méta yatawuni?’ Wawuka dé
wa, ‘Sé raama méni Damaskusré wulayi. Wulayimét du nak
méniré watandé, wunika yateméka jémbaka.’ Wungi dé wa.
11 Némafwi ya yanékwa maki joo reta wuna damambu
wusérandéka wuni xénjoka hurufatiké. Xénjoka huru-
fatikéwuka wuni wali yindé du wuna tambambu hurundaka
nani Damaskusré wulayi.
12 “Yikafre du nak dé wumbu re. Déka xi Ananaias dé.
Dé Moses wandén hambuk hundika jémba xékéndéka di
Damaskusmbu rekwa atéfék Judana du di déka wa, ‘Dé
yikafre du dé.’ Wungi di wa.
13 Ananaias dé wunika ya. Yae wuni wali téta dé wa, ‘Wuna
bandi Sol, némbuli wambula mé xé.’ Wungi wandéka wuna
dama bari wambula landéka wuni déré xé.
14 Déré xéwuka dé wuniré wa, ‘Nana mandékana God dé
méniré waséke, méni déka mawulika xékélakita, déka yikafre
male duré xéta déka hundi xékéméte.
15 Xe xékétaka méni ye atéfék du takwaré déka hundi
wataméni. Xémén jooka, xékémén hundika akwi wataméni.
16 Némbuli haxékéméni. Sé ramé. Mé ya. Wuni méniré
guré husandatawuni. Méni Jisasna ximbu wakwexékémét,
dé ména haraki saraki mawuli yakwanyakitandé.’ Wungi
dé Ananaias wuniré wa.

God wandéka dé Pol yi, nak téfana du takwaka

17 “Hukémbu wuni Jerusalemré wambula ya. Wambula
yae tempelmbu téta wuni God wali hundi bulé. Hundi buléta
janji maki hwaata wuni Néma Duré xé.
18 Xéwuka dé wuniré angi wa, ‘Jerusalem yatakataka bari
hari yitaméni. Wunika ambu hundi wamét, atéfék du takwa
ména hundi yamba xékékéndi.’
19 Wungi wandéka wuni angi wa, ‘Néma Du, di hafu di
xékélaki. Hanja wuni Godna hundi buléndaka geré wulaaye
wuni ménika jémba sarékékwa du takwaré huluke séndé
gembu takataka wuni diré xiya. Wungi di xékélaki.

20 Di ménika hundi wandé du Stivenré motumbu naake
xiyandaka hiyandéka wuni xéta wuni mawuli ya. Yata wuni
motumbu xiyaakwa duna yifa yandéka sama téndan nukwa
wurka wuni hate té. Di atéfék wungi di xékélaki.'
21 Wungi wawuka dé Néma Du wuniré wa, 'Yingafwe.
Méni yitaméni. Wawut méni afakéré yitaméni, nak téfana du
takwaka.' Wungi dé Néma Du wuniré wa." Wungi dé Pol wa.

Pol dé Romna xi warekwa duré angi wa, "Wuni Romna du wuni"

22 Pol wandéka tale di wumbu tékwa du déka hundi xéké.
Xékéndaka dé nak téfana du takwaka hundi wandéka di
mawuli wita hambukmbu wa, "Déré mé xiya. Dé métaka
hiyandé. Ané du nana héfambu yamba rekéndé."
23 Wungi wanjita némafwimbu biya mawuli wita di yifaka
sanda wur yakita di boinjo hérae di yakisawuré.
24 Yakisawuréndaka dé xi warekwa duna néma du déka
duré wa, "Wun duré hura nana geré wulayitanguni. Wu-
laaye déré rami wali yoombu xiyatanguni. Métaka we wunde
Judana du di wungi hambukmbu wata déka hélék ya? Guni
déré xiyaata déré wakwexékétaka wun jooka xékélakitanguni."
25 Wungi wandéka di Polré hura wulaaye gitaka déré
xiyanjoka huru. Hurundaka dé Pol wumbu tékwa xi
warekwa duna néma duré wa, "Kot xékékwa néma du wuna
hundi xékéhambandé. Wuni Romna du wuni. Guni Romna
duré baka xiyangut, wu yikafre wana?"
26 Polna hundi xékétaka dé wun du deka néma duka ye dé
déré wa, "Méta méni ya? Wun du dé Romna du dé."
27 Wungi wandéka néma du Polka ye dé wa, "Mé wa. Méni
Romna du méni, o yingafwe?" Wungi wandéka dé Pol wa,
"Xéxé."
28 Wandéka dé néma du wa, "Wuni séfélak yéwa Romna
gavmanka hwetaka wuni Romna du wuni re." Wungi
wandéka dé Pol wa, "Wuna yafa Romna du rendéka wuni
akwi Romna du wuni re."
29 Wungi wandéka di Polré xiyanjoka hurundé du déré
yatakataka bari yindaka dé xi warekwa duna néma du
Polna hundi xékétaka déka xékélakita dé roo, Romna duré
gindanka.
30 Wun xi warekwa duna néma du dé Judana du Polka
haraki hundi wandanéna moka xékélakinjoka dé mawuli
ya. Mawuli yata nukwa nak yindéka dé déka duré wa,
"Polmbu tékwa sen léfwitanguni. Judana duré mé wa, deka
néma du atéfék, prisna néma du akwi hundi bulénjoka
hérangwandéndate." Wungi wandéka di hérangwanda.
Hérangwandéndaka dé Polré hura ye deka makambu taka.

23

Pol Judana néma duré dé hundi wa

1 Pol néma duna makambu téta diré xéséfuta dé angi wa,
“Wuna nyama bandi, mé xéké. Wuni Godna makambu
yitaka yatakata wuna sémbut hanjambu take ye amba nuk-
wambu wuni angi wuni saréké, wuni haraki sémbut nak
huruhambawuni.”
2 Wungi wandéka dé atéfék prisna néma du Ananaias Pol
téndékambu tékwa duré dé wa, “Déka hundimbu mé xiya.”
3 Wungi wandéka dé Pol déré wa, “Méni wama héfa
xakindan séndé maki méni. Hukémbu God méniré xiyatandé.
Méni néma du reta wuna hundi xékéta méni wa, Mosesna
hambuk hundi xékéhafi yawunka. Méni diré wa, wuniré
xiyandate. Méni wungi wata méni Mosesna hambuk hundi
xékéhambaméni.”
4 Wungi wandéka di Pol wali tékwa du déré wa, “Méni
Godna prisna néma duka méni haraki hundi wa.”
5 Wungi wandaka dé Pol wa, “Wuna nyayika, dé prisna
néma du rendékaka xékélakihambawuni. Déka xékélakita
déka wungi yamba wakéwuni. Hanja di angi hayi Godna
nyingambu: Guni guna néma duka haraki hundi yamba
wakénguni. Wungi di hayi.” Wungi dé Pol wa.
6 Pol dé xékélaki, wunde néma du nawulak di Farisina du,
nawulak di Sadyusina du di. Xékélakita dé atéfék néma duré
wanjita dé wa, “Wuna nyama bandi, mé xéké. Wuna yafa
Farisina du dé. Wuni akwi Farisina du wuni. Du hiyae
wambula ramétandi. Ramétendakaka xékélakita wuni hundi
wa. Wawuka di wuniré duna makambu takanjoka di wuniré
huluke angiré hura ya.”
7 Wungi wandéka di Farisina du waru, Sadyusina du wali.
Waruta di watémbéra té.
8 Farisina du di du hiyae wambula ramétendakaka, enselka
akwi, hamwinyaka akwi di jémba saréké. Sadyusina du di
wun jonduka sarékéhambandi. Wungi sarékéta Polna hundi
xékétaka di Sadyusina du Farisina du wali di waru.
9 Waruta hambukmbu wandaka di xékélelakikwa Farisina
du nawulak deka makambu téta di wa, “Mé xéké. Ané du
haraki saraki sémbut huruhambandé. Wu mwi hundi dé.
Wafewana, Godna ensel nak dé déré hundi wa, o hamwinya
nak déré dé hundi wa? Yingi maki nae xékélakitame?”
10 Di wungi wandaka di Judana néma du atéfék hundi
wambula hambukmbu wa. Wandaka dé Romna xi warekwa
duna néma du angi dé wa, “Di watémbéréta Polré témbéra
hura yitaka yatakata déré haraki hurutandi.” Wungi wata
dé roo. Roota dé déka duré wa, “Guni deka naande ye Polré
huluke hura wambula yitanguni, nana néma geré.” Wungi
wandéka di déka du Polré huluke hura yi, deka geré.

11 Wun gan Néma Du Jisas Pol wali téta dé wa, “Hambuk yata yamba rookéméni. Méni Jerusalemémbu reta wunika hundi wundé wamé. Romémbu akwi wunika hundi wataméni.” Wungi dé Néma Du Jisas wa.

Juda di Polré xiyanjoka di hundi gi

12 Ganémbambu raama Judana du nawulak natafambu hérangwanda di hundi bulésékéréké. Bulésékérékéta di wa, “Polré xiyatame. Déré xiyataka hulingu hénoo wambula satame. Némbuli hulingu hénoo yamba sakéme. Mwi hundi nani we.” Wungi wataka di bulésékéréké.

13 Dumi yétiyéti du nawulak du akwi di Polré xiyanjoka di bulésékéréké.

14 Bulésékérékétaka prisna néma du getéfana néma duka akwi ye di wa, “Nani atéfék nani bu bulésékérékékwa. God naniré xéndéka nani bu bulésékérékékwa. Bulésékérékétaka hénoo yamba sakéme. Baka re Polré xiyatame. Déré xiyataka, wu hénoo satame.

15 Wungi hurumbete némbuli guni atéfék néma du wali guni Romna xi warekwa duna néma duka hundi watanguni. Angi watanguni, ‘Polna hundi nawulak akwi xékénjoka nani mawuli ye. Méni wamét di ména du Polré wambula hura gayatandi.’ Wungi wangut nani yambumbu reta déka haxétame. Haxéta rembet dé yae guni rengukaré yinjoka yandét nani déré xiyatame.” Wungi di wa deka néma duré.

16 Yambumbu re Polré xiyanjoka hundi buléndaka dé Polna raa xéké. Xékétaka dé xi warekwa duna néma geré ye wulaaye dé Polré wun hundi wa.

17 Wandéka dé Pol xi warekwa duna néma du nakré wakwexéka dé wa, “Ané wayikana duré mé hura yi guna néma duka. Hundi nawulak wanjoka dé mawuli ya.”

18 Wungi wandéka dé wun xi warekwa du Polna raaré hura déka néma duka hura ye dé wa, “Séndé gembu tékwa du Pol wuniré wakwexéka dé wa, ‘Ané wayikana duré néma duka hura yitaméni. Dé néma duré hundi nawulak wanjoka dé mawuli ya.’ Wungi Pol wandéka wuni ménika wun wayikana duré hura ya.”

19 Wun hundi wandéka dé néma du Polna raana tambambu hurundéka yalefu ye bér hafu té. Hafu téta dé déré wakwexéké, “Méta hundi wuniré wataméni?”

20 Wungi wakwexéké ndéka dé Polna raa wa, “Judana du nawulak di hundi bulésékéréké, séri méniré wakwexéké ndat ména du Polré hura ye nana néma duka naande yindate. Di yéna yata watandi, ‘Déka hundi nawulak akwi xékénjoka nani mawuli ya.’

21 Wungi wandat deka hundi yamba xékékéméni. Wunde du dumi yétiyéti nawulak akwi di angi wa, ‘Nani hulingu

hénoo yamba sakéme. Polré xiyataka wu hulingu hénoo
satame.' Wungi wataka di nakélak yambumbu faakwa Polka
haxéta retandi, déré xiyanjoka. Hundi bulésékérékétaka di
méni yawundu naméte di haxé."
22 Wungi wandéka dé néma du wun duré wa, "Wuniré
wamén hundi nak duré yamba wakéméni. Némbuli yitaméni."
Wungi wandéka dé yi.

Néma du wandéka di Polré hura yi néma du Felikska

23 Xi warekwa duna néma du déka du yétékré wata dé wa,
"Béni wambét béna du Sisariaré yitandi. Angi yitanguni. Xi
warekwa du séfélak (200) yitandi. Du nawulak (70) horsmbu
reta yitandi. Séfélak (200) du xi warendaka xi hura héfambu
yitandi. Wungi gan yitanguni.
24 Pol yitendéka hors nawulak hératambéni. Hérataka déré
jémba hura yitanguni, nana néma du Felikska."
25 Wungi wataka dé nyinga nak angi hayi:
26 Wuni Klodius Lisias wuni. Méni Feliks, méni néma du
reta séfélak du takwaka méni hati. Wuni ané nyinga wuni
hayi ménika. Ménika wuni diména nae.
27 Judana du di ané duré huluke hura xiyanjoka di huru.
Hurundaka wuni hundi xéké, dé Romna du dé. Xékétaka
nani xi warekwa du wali yae nani déré hura ya, nana néma
geré. Hura yambeka dé re.
28 Rendéka wuni déré hurundan haraki joona moka
xékélakinjoka mawuli yata hukémbu wuni déré hura naande
yi, deka néma du hérangwandéndaka hafwaka.
29 Hura naande yi wuni xéké, dé deka hambuk hundi
xékéhafi yandénka hundi buléndaka. Xékétaka wuni wa, "Dé
Romna hambuk hundi dé xéké. Déré xiyakénguni. Séndé
gembu takakénguni."
30 Wungi wataka wuni hundi nawulak xéké, déka getéfana
du nawulak nakélak faakwa re di déré xiyanjoka hundi
bulésékérékéndaka. Xékétaka wuni wa, wuna du déré
ménika bari hura yindate. Wataka wuni déka haraki hundi
wandé duka angi wa, "Guni ye néma du Feliks wali hundi
bulétanguni wun jooka." Wungi wuni diré wa. Yak. Wuna
hundi andu.
Wungi hayitaka dé wun nyinga déka duka hwe.
31 Néma du wun nyinga bérka hwendéka bér bérka xi
warekwa du wali di Polré gan hura yi. Antipatrisré di déré
hura yi.
32 Hura ye wumbu hwae ganémbambu raama di héfambu
yita xi warekwa du di wambula yi, Jerusalemré. Wambula
yindaka di horsmbu yita xi warekwa du di Polré hura yi
Sisariaré.

33 Hura ye xaakwa di néma du Felikska nyinga hwetaka di
wa, Pol déka makambu téndéte.
34 Wungi wandaka dé wun néma du dé nyinga xé. Xétaka
dé Polré wakwexéké, “Ména motéfa méta héfambu dé té?”
Wungi wakwexékéndéka dé Pol wa, “Wuna motéfa Silisiana
héfambu dé té.”
35 Wungi wandéka xékétaka dé déré wa, “Ménika haraki
hundi wandé du yandat wuni ména hundi xékétawuni.”
Wungi wataka déka duré wandéka di Polré hura yi, Herotna
néma geré. Hura yindaka di déka wumbu hate té, dé yaange
yindémboka.

24

Judana néma du di Polré Feliksna makambu taka

1 Hukémbu nukwa natamba yindéka dé atéfék prisna néma
du Ananaias dé néma du nawulak wali wungi di Sisariaré yi.
Du nak déka xi Tertulus dé di wali yi, dé deka hundi xékéta
dé Feliksré wanjoka. Ye xaakwa di Feliksna makambu téta
dé Polka wa.
2 Wandaka dé Feliks Polré wa, dé yandéte. Wandéka
yandéka dé Tertulus dé Polka hundi wa, di Polré séndé
gembu takandate. Angi dé wa:
“Méni Feliks méni nana néma du. Séfélak héki hwari méni
nanika jémba hatiméka nani jémba reta nawulak nukwa
warehambame. Méni nana hafwambu haraki saraki jonduré
xéta waméka ména du yikafre jémba nanika yandaka nani
jémba nani re.
3 Reta xéta wun jonduka mawuli yata nani ménika
némafwimbu diména nani nae.
4 “Méni wuna hundika weséké dé nahafi yaméte wuni
yalefu hundi male watawuni. Méni naniré saréfa namét,
wuni méniré wakwexékétawuni, méni wuna foo hundi
xékéméte.
5 Ané du Pol dé haraki saraki sémbut hurukwa du dé.
Atéfék du takwaré dé haraki huru. Atéfék getéfaré yita déka
hundi wandéka di Juda déka hundi xékéndaka haraki saraki
mawuli xakundéka di néma duna hundi xékénjoka hélék yata
haraki saraki sémbut huru. Ané du dé néma du dé re wun
jémbaka. Wun jémbaka di wa Nasaretna duna jémba dé.
Wungi nani xékélaki.
6 Dé tempelmbu haraki saraki sémbut hurunjoka dé wu-
layi. Wun haraki saraki sémbut hurundét wun tempel
haraki ge xakutandé. Wun haraki saraki sémbut hurunjoka
wulayindéka nani déré huluki.
7 [Huluke nani nana hambuk hundi wandén maki nani
déré hasa hwenjoka nani mawuli ya. Yata témbeka dé xi

warekwa duna néma du Lisias yae hambuk yata dé déré hura yi.
8 Hura ye dé wa, ‘Guni wun duka hundi nawulak wanjoka mawuli yata néma du Felikska yitanguni.’ Wungi wandéka nani ya, ménika.] Méni déré wakwexékétaméni wun jooka. Wakwexékémét wandét méni xékélakitaméni, wamben atéfék hundika.”
9 Tertulus wungi wandéka di wumbu tékwa Judana du atéfék di Tertulusna hundika yawundu nae di akwi wa, Tertulus wandén maki.

Pol hundi dé wa Feliksré

10 Di wungi wandaka dé néma du Feliks Polré wa, “Méni sake mé wa.” Wungi wandéka dé Pol ané hundi wa:
“Méni séfélak héki hwari kot xékékwa néma du reta méni nanika jémba hati. Hatiméka wungi xékélakita némbuli hundi wanjoka wuni mawuli ye. Deka hundi hasa watawuni.
11 Hanja, nukwa tamba yéti man yéték hanja wuni Jerusalemré yi, Godna ximbu harékénjoka. Diré wakwexékémét, di méniré watandi, yiwunka.
12 Wuni tempelmbu akwi, Godna hundi buléndaka gembu akwi, wun getéfambu akwi téta nak du wali waruhambawuni. Waruhafi yata di haraki saraki sémbut hurundate du takwaré wahambawuni. Méta haraki saraki sémbut huruwuka di wunde Judana du di xé? Wu yingafwe.
13 Haraki saraki sémbut huruhambawuni. Di yéna di ya. Deka hundi mwi hundi yingafwe. Deka hundi mwi hundika méniré wakwenjoka hurufatikétandi.
14 “Ané wandan hundi natafa male dé mwi hundi dé. Huli yambumbu wuni wulayi. Wun yambuka di wa, ‘Wu haraki yambu dé.’ Wungi di wa. Wun yambu yikafre dé. Haraki yambu yingafwe. Wun yambumbu wulaaye wuni nana mandékana Néma Du Godna ximbu haréké. Wuni nana mandéka Mosesna hambuk hundi akwi profetna hayindén hundi akwi wuni jémba xéké.
15 Wun hundi atéfék wuni xéké. Hukémbu God wandét di atéfék du takwa, yikafre sémbut hurukwa du takwa, haraki saraki sémbut hurukwa du takwa akwi hiyae wambula ramétandi. Wungi xékélakita wuni wun jooka haxé. Ambu tékwa du akwi wungi di xékélaki.
16 Atéfék du takwa hiyae ramétendakaka sarékéta wuni hambuk yata wuni yikafre sémbut huru. Wungi huruta Godna makambu, du takwana makambu akwi yikafre sémbut hurukwa du renjoka wuni mawuli ya.
17 “Wuni séfélak héki hwari nak hafwambu re hukémbu wuni Jerusalemré wambula yi, Judana jambangwe du takwaka akwi Godka akwi nawulak jondu hwenjoka.

18 Ye wuna séfi Godna makambu yikafre xakundéte wuni
Mosesna hambuk hundi xékéta wuni jémba nawulak ya.
Wun jémba yataka wuni wunde jondu Godka hweta téwuka
di wuniré xé, tempelmbu. Wuni jémba téwuka di wuniré
xé. Hundi nawulak hambukmbu wahambawuni. Séfélak du
takwa wuni wali téhambandi.
19 Téhafi yandaka di Judana du nawulak Esiana héfambu
yae di wuniré xé. Xétaka di huruwun haraki saraki sémbutka
hundi wanjoka mawuli yata di hafu angiré yatandi. Yae di
ména makambu téta hundi watandi.
20 Yahafi yandat ambu tékwa du huruwun haraki saraki
sémbutka watandi. Tale Judana néma du hérangwanda
téndaka wuni deka makambu téwuka di wuniré wakwexéké,
huruwun sémbutka. Di wuna hundi xékéndanéngalambu
méniré watandi.
21 Wunde néma duna makambu téta ané hundi male
hambukmbu wata wuni diré wa, ‘God wandét hiyandé
du takwa wambula ramétandi. Wun hundika wawuka di
wuniré guna makambu taka.’ Wungi wuni diré wa.” Wungi
dé Pol wa.
22 Feliks Jisasna yambuka jémba xékélakita dé wumbu
tékwa duré wa, “Hundi bulénguka wundé xékéwu. Némbuli
yak. Hukémbu xi warekwa duna néma du Lisias
Jerusalemémbu gayandét, wuni hundi wambula watawuni
guniré.”
23 Wungi wataka dé xi warekwa du nakré wa, “Méni Polka
mé hati, dé yaange yindémboka. Takamét, dé yalefu yitaka
yatakatandé. Déka nyémayikangu déré yikafre hurunjoka
yandat, méni diré haraki hurukéméni.” Wungi wandéka dé
Polka hatindéka dé re séndé gembu.

Feliks wandéka héki hwari yéték dé Pol re séndé gembu

24 Feliksna takwa lé Judana takwa lé. Léka xi Drusila lé.
Nukwa nawulak Pol séndé gembu rendéka bér Feliks bér
Drusila bér ya. Yae Feliks wandéka dé Pol déka ya. Yae dé
bérré hundi wa, Krais Jisaska. Dé wa, “Krais Jisaska jémba mé
saréké.” Wungi wandéka dé Feliks Polna hundika saréké.
25 Saréké ndéka dé Pol wambula hundi dé angi wa, “Du
takwa yikafre sémbut hurutandi. Deka mawuli deka séfika
jémba hatitandi. Hukémbu nukwa nak yatandé. Wun nukwa
God kot xékékwa néma du reta dé du takwa hurundan
sémbutka hundi watandé.” Wungi Pol wandéka dé Feliks
roota dé wa, “Yak. Némbuli sa yi. Wafewana, nak nukwa
wuni baka reta méniré watawuni, wambula yaméte?”
26 Wungi wandéka dé Pol wambula wulayi séndé geré.
Wulaaye rendéka dé Feliks angi saréké, “Wafewana Pol séndé
ge yatakanjoka mawuli yata séfélak yéwa wuniré hwetandé,

o yingafwe?” Wungi sarékéta séfélak nukwa wandéka dé Pol
déka yae dé dé wali hundi bulé. Bulétaka dé Felikska yéwa
nawulak hwehafi ye dé wambula wulayi, séndé geré.
27 Pol héki hwari yéték séndé gembu rendéka Porsius Festus
dé Feliksna hafwa héra. Hérae dé néma du re. Feliks yinjoka
huruta angi dé déka mawulimbu wa, “Judana du wunika
mawuli yandate wuni mawuli ye. Di Polka hélék di ye.
Pol métaka rendé, séndé gembu. Rendét Judana du wunika
mawuli yatandi.” Wungi wandéka dé Pol re séndé gembu.

25

Pol dé wa, “Wuni Romna néma duré hundi watawuni.”

1 Festus wun héfambu rendéka nukwa hufuk yindéka dé
Sisaria yatakataka dé Jerusalemré wari.
2 Wara xakundéka di prisna néma du Judana néma du wali
wungi yae di déré wa, di Polré déka makambu takanjoka.
Wungi wata di déré hambukmbu wakwexéké,
3 dé Polré bari hura yandéte, Jerusalemré. Pol yandét du
nawulak yambumbu faakwa re déré xiyandate di yéna yata
wa.
4 Wandaka dé Festus wa, “Pol séndé gembu dé re Sisari-
ambu. Wuni bari wambula yitawuni, wun getéfaré.
5 Yiwut ména néma du wuni wali yitandi. Ye xaakwa
Pol hanja hurundén jooka hundi watandi. Dé haraki saraki
sémbut hurundét, di wuna makambu takatandi.”
6 Festus wungi wataka nawulak nukwa dé re
Jerusalemémbu. Re hukémbu dé wambula yi Sisariaré,
wunde Judana du wali. Ye xaakwa gan hwae ganémba
raama dé kot xékékwa néma du dé re, hundi buléndaka
hafwambu. Reta dé déka duré wa, Polré hura yandate.
7 Wandéka Polré hura yandaka di Jerusalemémbu yandé
Judana du di Polré gisangwanda té. Téta di Festusré wa, “Ané
du séfélak haraki saraki jondu dé huru.” Wungi wata deka
hundi mwi hundi wakwenjoka di hurufatiké.
8 Wungi wandaka dé Pol deka hundi hasa wata dé wa,
“Wuni Judana hambuk hundiré akwi, tempelré akwi, Sisarré
akwi wuni haraki saraki joo nak huruhambawuni.” Wungi
dé wa.
9 Wandéka dé Festus Judana duna mawuliré yikafre
hurunjoka mawuli yata di Polré angi wa, “Wafewana
ani Jerusalemré ye wumbu wuni ména hundi xékétawuni?
Wungi méni mawuli ye, o hélék méni ye?”
10 Dé wungi wandéka dé Pol angi wa, “Hélék wuni ye. Wuni
Romna du wuni. Nak du wuniré duna makambu takan-
joka mawuli yandét, wuni Romna gavmanéna du nakna

makambu téwut, wu sékérékétandé. Méni xékélaki. Wuni
Judana duré haraki joo nak huruhambawuni.
11 Wuni haraki saraki joo huruwut, méni wuna huruwun
jooka hasa hwenjoka wuniré xiyamét, wuni hiyawut, wu
sékérékétandé. Deka hundi mwi hundi xakuhafi yandét, du
nak wuniré dika yamba hwekéndé, di wuniré xiyandate.
Sisar wuna hundi xékéndéte wuni mawuli ye."
12 Wungi wandéka dé Festus déka mawuli saréké hwekwa
du wali dé hundi bulé. Bulétaka dé Polré wa, "Sisar ména
hundi xékéndéte méni mawuli ye. Mawuli yata Sisarka
yitaméni." Wungi dé Festus wa.

Festus dé Agriparé hundi wa Polka

13 Nukwa nawulak yindéka dé néma du nak déka xi Agripa
déka nyange Bernaisi wali bér yi Sisariaré. Yikafre mawuli
yata Festus wali hundi bulénjoka bér yi.
14 Ye séfélak nukwa rembéka hukémbu dé Festus ané hundi
wa Polka: "Méni, Agripa, mé xéké. Feliks néma du reta
wandéka du nak déka xi Pol dé séndé gembu re. Rendéka
Feliks wun néma duna jémba yatakataka yindéka wuni déka
hafwa héra. Hérae wuni xéké wun du séndé gembu rendéka.
15 Xékétaka Jerusalemré yiwuka di Judana néma du, prisna
néma du akwi, di wuniré hundi wa, haraki saraki sémbut
hurundénka. Wataka hurundén haraki saraki sémbut déré
hasa hwewute di wuniré wakwexéké.
16 Wakwexékéndaka wuni diré angi wa, 'Romna sémbut
angi dé. Du nawulak nak duna hurundén haraki sémbutka
hundi wanjoka mawuli yata di tale hundi buléndaka
hafwaré yitandi. Yindat wun du wali kot xékékwa duna
makambu téta deka maka sékéré take téta di wun jooka
wandat wun du deka hundika hasa watandé. Wandét kot
xékékwa du yawundu nandét di wun haraki sémbut hurundé
duré hura xiyatandi. Kot xékékwa du tale yawundu nahafi
yandét di wun duré yamba xiyakéndi.
17 "Wungi wawuka di angiré ya, wuni wali Polka hundi
nawulak wanjoka. Yandaka wuni deka hundi bari xékénjoka
mawuli yawuka natafa nukwa male yindéka wuni hundi
buléndaka hafwambu néma du reta wuni wa, wun duré
wunika hura yandate.
18 Déré hura yandaka deka makambu téndéka di Judana
néma du déka hundi wa. Wandaka angi wuni wuna
mawulimbu wa, 'Haraki saraki sémbut hurundénka watandi.'
Wungi wawuka di haraki saraki sémbut nawulakéka waham-
bandi.
19 Deka Godna ximbu haréréndaka sémbutka di waru.
Hiyandé du Jisaska akwi di waru. Wun duka Pol dé wa, 'Dé
wambula wundé raméndé.'

20 Wungi wandéka angi wuni wuna mawulimbu wa, ‘Yingi
maki nae wuni wun jooka jémba xékélakitawuni?’ Wungi
sarékéta wuni Polré wa, ‘Wafewana ani Jerusalemré ye
wumbu wuni ména hundi xékétawuni? Wungi méni mawuli
ye, o hélék méni ye?’
21 Wungi wawuka dé Pol wa, ‘Yingafwe. Sisar wuna hundi
xékéndéte wuni mawuli ye. Wuniré takamét wuni séndé
gembu rewut, hukémbu takamét bu wuni Sisarka yitawuni.’
Wungi wandéka wawuka dé séndé gembu re. Hukémbu
wawut dé Sisarka yitandé.”
22 Wungi Festus wandéka dé Agripa wa, “Wuni hafu wun
duna hundi xékénjoka wuni mawuli ye.” Wungi wandéka dé
wa, “Séri méni déka hundi xékétaméni.” Wungi dé wa.

Pol dé néma du Agriparé hundi wa

23 Wandéka gan hwae ganémba bér Agripa bér Bernaisi
yikafre male nukwa wur sandataka bér ya. Yae bér xi
warekwa duna néma du, wun getéfana néma du wali, wungi
di hundi buléndaka geré wulayi, séfélak du takwa xéta
téndaka. Wulayindaka Festus wandéka di Polré hura ya.
24 Hura yandaka dé Festus wa, “Néma du Agripa, guni,
ambu tékwa yikafre du takwa atéfék, guni mé xéké. Guni ané
duré guni xé. Judana du takwa atéfék di wun duka haraki
hundi wa. Jerusalemémbu rekwa du takwa akwi ambu
rekwa Judana du takwa akwi di wungi wa. Haraki hundi
wata nawulak di wunika ya. Yae di wuniré hambukmbu
wa, ‘Wun du hiyandéte nani mawuli ya. Wamét di déré
xiyatandi.’
25 Wungi wandaka xékétaka angi wuni wa, ‘Wun du haraki
saraki sémbut huruhambandé. Métaki wuni wawut di déré
xiyatandi?’ Wungi sarékéwuka dé wa, ‘Sisar wuna hundi
xékéndéte wuni mawuli ye.’ Wungi wandéka wuni yawundu
nataka wawut Sisarka yitandé.
26 Wuni hurundén jooka jémba xékélakihafi yata wun jooka
Sisarka nyinga nak hayinjoka wuni hurufatiké. Hurufatikéta
wuni déré hura yae guna makambu atéfék taka. Takawuka
méni néma du Agripa méni déka hundi xékétaka wuniré
wamét, wuni wun nyinga hayitawuni.
27 Wuni nyinga hayihafi yawut dé Sisarka baka yindéte
yamba wakéwuni. Dé hurundén jooka hayitewuka nyinga
wali yindét, wu sékérékétandé.” Wungi dé Festus wa.

26

1 Festus wungi wandéka dé Agripa Polré wa, “Méni ména
hundi mé safé.” Wungi wandéka dé Pol déka tamba harékéta
dé déka hundi angi wa:

2-3 “Néma du Agripa, méni nani Judaka atéfék méni
xékélaki. Nana hambuk hundika akwi nana nak maki nak
maki hundika akwi méni xékélaki. Xékélakiméka némbuli
wuna hundi wanjoka ména makambu téta wuni yikafre
mawuli ya. Judana du wunika wandan hundika hasa
watawuni. Méni nakélak reta wuna hundi xékéta bari wendé
namémboka wuni mawuli ye.
4 “Judana du atéfék wunika jémba di xékélaki. Wuni
yikama nyan reta huruwun sémbutka di xékélaki. Némafwi du
xaakwa reta huruwun sémbutka akwi di xékélaki. Tale wuni
yikama nyan reta wuni wuna hém wali wuni re. Hukémbu
ye wuni Jerusalemémbu re.
5 Tale séfélak héki hwarimbu wuni di wali rewuka di
wunika jémba xékélake di mawuli yata di huruwun sémbutka
watandi. Wuna sémbut angi dé, wuni Farisina duna hambuk
hundi wuni xéké. Farisina du Moses wandén maki hurun-
joka di hambuk jémba di ya. Wun jémba atéfék Judana duna
jémbaré dé saréké ngwandé.
6 Némbuli ambu wuni té, méni néma du reta wuna hundi
xékéméte. Ané moka wuni ambu té. Hanja God dé nana
mandékaré angi wasékéréké, ‘Guniré yikafre hurutawuni.’
7 Wungi wandéka di Judana hém tamba yéti man yéték nani
Judana du takwa atéfék wungi nani God wasékéréké ndén
hundika sarékéta naniré yikafre hurutendéka nukwaka nani
haxé. Gan nukwa nani Godka wata nani wun nukwaka nani
haxé. Wuni akwi God naniré yikafre hurutendéka nukwaka
wuni haxé. Haxéwuka di Judana du nawulak wunika di wa,
‘Wungi huruta haraki saraki sémbut dé huru.’ Néma du, di
wungi wandaka wuni ména makambu té.
8 Guni angi guni we, ‘God hiyandé du takwaré yamba
husaraméké ndé.’ Métaka guni wungi wa? Métaka guni
Godka jémba sarékéhafi ye?
9 “Hanja angi wuni wuna mawulimbu wa, ‘Nasaretna
du Jisasré haraki hurutawuni. Déka jémba sarékékwa du
takwaré haraki huruta déré akwi haraki hurutawuni.’
10 Wungi wata wuni diré haraki huru Jerusalemémbu.
Prisna néma du wuniré wandaka wuni wandan maki Godna
du takwaré huluke wuni séndé geré hura yi. Hura yiwuka di
diré xiyanjoka hundi buléndaka wuni akwi diré xiyanjoka
wuni wa.
11 Séfélak nukwa wuni Godna du takwaré haraki huru,
Godna hundi buléndaka atéfék gembu. Néma Du Jisaska
haraki hundi wandate wuni diré haraki huru. Dika
némafwimbu mawuli wita wuni afaké téfaré yita diré haraki
hurunjoka wuni mawuli ya.” Wungi dé Pol wa.

Pol dé Jisaska jémba saréké ndénka hundi wa
Apo. 9:3-19, 22:6-16

12 Pol wungi wataka dé angi wa, “Nukwa nak diré haraki
huruwute di prisna néma du nyinga wuniré hweta wandaka
wuni hérae hura yi Damaskusré.
13 Néma du, yak, wuni yambumbu yiwuka nukwa daw-
imbu téndéka némafwi ya nyirmbu gaye dé wuni wali yindé
du témbenmbu hanyi. Wun ya hanyita nukwana hanyiré dé
sarékéngwandé. Gaye téndéka wuni xé.
14 Ya téndéka nani héfambu xakri. Xakre hwaata wuni
xéké, hundi nak wuniré Hibruna hundimbu wandéka.
Angi dé wa, ‘Méni, Sol, métaka méni wuniré haraki huru?
Ramimbu xakita méni hangéli héra. Méni wuniré haraki
hurunjoka méni méni hafuré haraki huru.’
15 Wungi wandéka wuni wakwexéké, ‘Néma Du, méni
héndé?’ Wungi wakwexékéwuka dé wa, ‘Wuni Jisas wuni.
Wuniré méni haraki huru.
16 Sé raama ména manmbu té. Wuni ménika wuni ya,
méni wuna jémba yaméte. Wuniré némbuli xétaka méni wun
jooka hundi wataméni. Hukémbu wakwetewuka jémbaka
akwi hundi wataméni.
17 Hundi wamét di ména du, nak téfambu rekwa du
akwi méniré haraki hurunjoka hurundat, wuni ménika
hatitawuni. Wawut méni nak téfambu rekwa du takwaka
yitaméni.
18 Ye méni deka damaré lataméni. Lamét di halékingaka hu
hwetaka bu larékombu ténda. Deka damaré lamét satanéna
hambuk yatakataka bu Godka yinda. Wungi yindat, wuni
hurundan haraki saraki sémbut yakwanyita dika yikafre
huruwut, di jémba retandi, wungi re wungi re. Wuni atéfék
wunika jémba sarékékwa du takwaka wuni waséke, wuni
dika wungi hurunjoka.” Wungi dé Pol wa.

Pol dé Agriparé yandén jémbaka hundi wa

19 Pol wungi wataka dé angi wa: “Néma du Agripa, mé
xéké. Wun joo nyirmbu gayandéka xéta hundi xékétaka wun
duna hundika hu hwehambawuni.
20 Hu hwehafi yata wuni tale Damaskusmbu rekwa du tak-
waré, hukémbu Jerusalemémbu rekwa du takwaré, hukémbu
Judiana héfambu rekwa atéfék getéfana du takwaré, hukémbu
nak téfana du takwaré akwi wuni déka hundi wa. Angi wuni
wa, ‘Guni guna haraki saraki mawuli yatakataka guni Godna
hundi xékétanguni. Xékéta yikafre sémbut male hurutanguni.
Wungi hurungut, nawulak du takwa xéta xékélakitandi, guni
guna haraki sémbut wundé yatakangu.’ Wungi wuni diré wa.
21 Wun hundi wataka tempelré wulaaye téwuka di Judana
du wawun hundika hélék yata di wuniré huluke di wuniré
xiyanjoka huru.

22 Hurundaka God dé wuniré yikafre hurundéka wuni
jémba té. Wun nukwambu akwi némbuli akwi God dé
wuniré yikafre hurundéka wuni ambu téta némbuli néma
duna makambu, baka duna makambu akwi téta guniré wuni
hundi wa. Wuni hanja Moses wandén maki male Godna
profet wandan maki male akwi wuni hundi wa. Deka hundi
angi dé,
23 'God wasékendén du Krais hangéli hérae hiyae wambula
ramétandé. Dé tale ramétandé. Hukémbu atéfék hiyandé du
takwa ramétandi. Krais raama dé nana getéfana du takwa,
nak téfana du takwaré akwi hundi watandé, larékombu
retendakaka.' Wungi wandaka wuni akwi wuni wungi wa."
Wungi dé Pol wa.

Agripa déka hundi xékéndéte dé Pol hundi wa

24 Pol wungi wata téndéka dé Festus hambukmbu wata dé
wa, "Pol, méni séfélak hundi xékéta séfélak nyingambu xéta
wangété méni ye."
25 Wungi wandéka dé Pol wa, "Néma du Festus, wuni
wangété yahambawuni. Wuna hundi mwi hundi dé.
Yénataka hundi yingafwe.
26 Néma du Agripa dé wun jonduka dé xékélaki. Wun
jondu faakwa rehambandé. Rehafi yata di déka makambu
xaku. Xakundaka wuni angi wuni saréké, dé wawun atéfék
jonduka dé xékélaki. Wungi sarékéta wuni déré wun jonduka
wanjoka roohambawuni.
27 Néma du Agripa, méni profetna hayindan hundika méni
jémba saréké, o yingafwe? Wuni xékélaki, méni jémba méni
saréké."
28 Wungi wandéka dé Agripa wa, "Yingi maki dé? Wafe-
wana méni foo nukwambu wunika wamét, xékéta wuni Jisas
Kraiska jémba sarékétawuni wana?"
29 Wungi wandéka dé Pol wa, "Méni bari o hukémbu Jisas
Kraiska jémba sarékéméte wuni Godka wa. Méni male
yingafwe. Atéfék wuna hundi xékéta tékwa du takwa wuni
maki téndate wuni mawuli ye. Huli mawuli hérawunka wuni
hundi we. Ané senmbu wuniré gindanka wahambawuni."
30 Pol wungi wandéka dé néma du Agripa raama téndéka
di néma du Festus, Bernaisi, di wali rendé atéfék du takwa
akwi di wungi raama té.
31 Raama te di gwandi. Gwande di hafu buléta di wa, "Wun
du haraki saraki joo huruhambandé. Déré séndé gembu
yamba takakéndi. Déré yamba xiyakéndi."
32 Wungi wandaka dé Agripa Festusré wa, "Wun du Sisar
déka hundi xékéndéte dé tale wa. Wahafi yandét, méni dé
baka yindéte hali wamé." Wungi dé Agripa wa.

27

Pol Romré yindéte di déré gunjambémbu hura yi

1 Hukémbu Festus dé wa, “Némbuli guni gunjambémbu
wara Italina héfaré yitanguni.” Wungi wandéka di Pol akwi
séndé gembu rendé du nawulak akwi diré di hura yi, néma
duka. Wun du déka xi Julius dé Romna xi warekwa du
nawulakéka dé néma du re. Déka duka di wa, “Romna néma
duna xi warekwa du di.” Wungi di wa. Wun néma du dé
séndé ge yatakandé duka dé hati, di yaange yindamboka.
2 Hate dé diré hura yi. Wuni ané nyinga hayindé du akwi
wuni di wali nani yi. Tesalonaikambu yandé du Aristarkus
akwi dé nani wali yi. Tesalonaika Masedoniana héfambu
dé re. Ye Adramitiumémbu yandé gunjambé nakmbu nani
waré. Wun gunjambé Esiana héfambu tékwa getéfaré yinjoka
yaléka nani yi.
3 Ye gan hwae ganémba nani Saidonmbu xaku. Xakum-
beka dé xi warekwa duna néma du Julius Polré yikafre huru,
dé déka nyayikaka yindét, di déka jémba hatindate.
4 Hatindaka gunjambémbu wambula wara Saidon
yatakataka nani wambula yi. Yimbeka mur yandéka
Saiprusna héfa aki tambambu téndéka nani mur
hambukmbu yahafi yakwa sakumbu yi.
5 Saiprus yatakataka néma xérimbu ye Silisiana héfa, Pam-
filiana héfa akwi afakémbu téndéka nani xé. Xéna harana ye
nani Mairambu xaku. Maira Lisiana héfambu dé té.
6 Wun getéfambu xaakwa nani gunjambé yataka.
Yatakataka rembeka dé xi warekwa duna néma du dé Italina
héfaré yitekwa gunjambéka hwaka xé. Wun gunjambé
Aleksandriambu lé ya. Hwaka xétaka yae dé naniré hura
yindéka nani wun gunjambémbu waré.
7 Wara mur hurundéka nani séfélak nukwa nakélak nakélak
yi. Nakélak yita di wun gunjambémbu jémba yakwa du
hambuk jémba yandaka nani Nidasré xé. Xétaka yinjoka hu-
rumbeka dé némafwi mur yandéka nani yinjoka hurufatiké.
Ye nak yambumbu yimbeka Kritna héfa yika tambambu
téndéka nani mur hambukmbu yahafi yakwa sakumbu yi.
Ye Kritna héfa Salmoneré xétaka ye
8 nani Kritna héfa tékwambu yi. Ye hambuk jémba yandaka
nani nak hafwambu xaku. Wun hafwaka di wa, “Gunjambé
jémba tékwa hafwa dé.” Wungi di wa. Wun hafwa Lasea
tékwambu dé re.
9 Nani séfélak nukwa yambumbu yimbeka dé Judana
hénooka yakérndaka nukwa yindéka nani wun hafwambu
xakumbeka dé némafwi mur yakwa nukwa dé ya. Wun
nukwa néma xéri hambukmbu raméta warélékandé. Wun

nukwa gunjambé jémba yamba yikélé. Pol wun nukwaka
xékélakita dé gunjambémbu rekwa duré ané hundi wa,
10 ”Gunawa, wuni xékélaki. Nani némbuli yimbet, néma
xakéngali nanika yandét séfélak jondu fakutandi. Gun-
jambémbu rekwa jondu séfélak fakundat, nani nawulak akwi
hiyatame. Némbuli yamba yikéme.”
11 Wungi wandéka gunjambé hurukwa du akwi gun-
jambémbu jémba yakwa duna néma du akwi bér wa, “Yin-
gafwe. Nani yitame.” Wungi wambéka dé xi warekwa duna
néma du bérka hundi xékéta Polna hundi xékéhambandé.
12 Wun nukwa remben hafwa yikafre hafwa yingafwe.
Némafwi mur yandékandé. Wungi xékélakita bérka hundi
xékétaka di gunjambémbu rekwa séfélak du di hundi
bulésékéréké, wun hafwa yatakataka yinjoka. Ye Finiksmbu
xaakwa némafwi mur yakwa nukwa wumbu renjoka di
mawuli ya. Finiks Kritna héfambu dé té. Wun hafwa dé mur
yandéka gunjambé jémba tékwa hafwa dé.

Némafwi mur yandéka lé néma xéri hambukmbu raméta waré

13 Hukémbu dé yikafre mur angé sakumbu yae dé nakélak
ya. Yandéka di wun hafwaré yinjoka di hundi bulé.
Bulétaka di gumbu yakisandandan ain témbéra hura wara
gunjambémbu takataka di Kritna héfa tékwambu nakélak yi.
14 Yindaka bari dé némafwi mur Kritna héfambu dé ya.
Wun murka di wa, “Notna sakumbu yakwa mur dé.”
15 Némafwi mur yandéka lé gunjambé yinjoka hurufatiké.
Hurufatikéléka nani baka rembeka dé mur gunjambéré hura
yi.
16 Hura yindéka nani néma xérimbu tékwa yikama héfa
Kauda tenangéra nani mur hambukmbu yahafi yakwa
sakumbu yi. Yita wumbu di hambuk jémba ya, wun
gunjambéna yikama kanu jémba reléte.
17 Di hambuk jémba yata di yoombu témbéra hari di
wun yikama kanu gunjambémbu husawara taka. Take
di hambuk yoombu gunjambé gisangwandé, hambuk ye
reléte. Gisangwandétaka di roo, gunjambé baka ye Afrikana
hafwambu tékwa awemémbu wara haraki yalémboka. Roota
di yoombu gindan joo nak guré di husandataka, wun joo
guré hurundét gunjambé bari yilémboka. Husandandaka
mur yandén maki gunjambé lé yi.
18 Yiléka nukwa nak yindéka némafwi mur yandéka lé néma
xéri némafwimbu raméta lé waré. Waréléka nak nukwa gun-
jambémbu rendé jondu di néma xériré yakisanda, gunjambé
xéréfweka xaleléte.

19 Yakisandandaka nak nukwa akwi yindéka di gun-
jambéna jondu nawulak, nukwa wur, yoo, mi, wungi di
néma xériré yakisanda.
20 Yakisandataka yita séfélak nukwa reta nani hunkwariré
nukwaré xéhambame. Xéhafi yambeka dé némafwi mur
hényihambandé. Hényihafi yandéka nani wa, “Nani jémba
yamba rekéme. Hiyatame.”

21 Séfélak nukwa yindéka hénoo sahambandi. Sahafi yan-
daka dé Pol raama deka nyéndékmbu téta dé wa, “Gunawa,
guni tale wuna hundi xékéta Kritna héfa yatakahafi yangut,
nanimbu ané xak yamba hali xakundé. Xakuhafi yandét,
wun jondu yamba hali fakunda.
22 Mé xéké. Nana du nak yamba fakukéndé. Gunjambé
male fakutalé. Yikafre mawuli yatanguni. Rookénguni.
23 Wuni Godna du reta wuni déka jémba ya. Nalika gan
Godna ensel nak gaye wuni wali téta dé wa,
24 ‘Pol, rookéméni. Méni Sisarna makambu tétaméni, déré
hundi wanjoka. God ména hundi xékétaka dé wa, méni wali
yindé du jémba rendate. Nak yamba hiyakéndé.’ Wungi dé
wuniré wa.
25 Guni wun hundi xékétaka rookénguni. Wuniré wandén
maki God hurutandé. Déka hundi mwi hundi dé. Wungi
wuni xékélaki.
26 Wandén maki mur yata gunjambéré hambukmbu
hura yindét, nani nak téfwambu waritame. Néma xérina
nyéndékmbu tékwa héfambu xakutame.” Wungi dé wa.

27 Nani baka rembeka némafwi mur yata dé gunjambéré
hura yi. Tamba yéti manmbu yétiyéti nukwa nani Mediterenian néma xérimbu nani wungi yi. Ye gan hunyindéka
nyéndéngan di gunjambémbu jémba yakwa du di nawulak
jondu xe di angi wa, “Téfwa nakmbu xakutame.”
28 Wungi wata di némafwi motu léki, yoombu. Lékitaka di
guré yakisanda. Yakisandataka di handékéné. Handékéna
di xékélaki, némafwi nyamba dé (37 mita maki). Wungi
xékélakita nawula ye di wambula wun motu yakisanda.
Yakisandataka handékéna di xékélaki, yalefu nyamba dé (28
mita maki).
29 Wungi xékélakita di roo, gunjambé ye motu rekwa
hafwambu warilémboka. Roota di lékindan ain yétiyéti gun-
jambéna hungalimbu gumbu yakisanda, gunjambé wumbu
téléte. Yakisandataka di mawuli ya, nukwa bari xalendéte.
30 Mawuli yata di gunjambémbu jémba yakwa du di gun-
jambé yatakandaka yambuka hwaké. Hwakéta di hanja
takandan yikama kanu hérae yoombu lékitaka di néma
xériré husanda. Husandata yéna yata di wa, “Nani kanuré

naande gunjambéna makambu ye lékimben ain nawulak akwi gumbu yakisandatame.”
31 Wungi wandaka dé Pol xi warekwa du, deka néma duré akwi dé wa, “Wunde du gunjambémbu rehafi yandat, guni fakutanguni.”
32 Wungi wandéka di xi warekwa du kanumbu lékindan yoo xatéké. Xatékéndaka wule kanu baka lé yi.
33 Xitélakénjoka hurundéka dé Pol atéfék duré wa, “Hénoo mé sa. Tamba yéti man yétiyéti nukwa guni roota reta hénoo nawulak sahambanguni.
34 Mé xéké. Rookénguni. Guni jémba retanguni. Yamba fakukénguni. Némbuli mé sa. Sangut guna biya hambuk yandét guni hambuk yata jémba yitanguni. Hénoo sahafi yata guni hambuk yahafi yata fakutanguni.”
35 Wungi wataka dé bret hérae deka makambu téta dé Godka diména nataka dé fukae sa.
36 Pol sandéka di atéfék du xéta deka mawulimbu hambuk yata di hénoo sa.
37 Nani wun gunjambémbu yindé du séfélak (276) me.
38 Wun hénoo sataka angi di wa, “Séfélak jondu gunjambémbu rehafi yandat, gunjambé xéréfweka xaleta jémba yitalé.” Wungi wata di gunjambémbu rendé wit sék néma xériré yakisanda.

Gunjambé lé haraki ya

39 Nukwa xalendéka di téfwa nakré xé. Xéta wun téfwaka xékélakihambandi. Xékélakihafi yata di xé yikafre awem yikafre hafwambu rendéka. Xéta angi di wa, “Wafewana gunjambé wun awemmbu wara jémba retalé, o yingafwe?”
40 Wungi wata di ainmbu hanja lékindan yoo xatékéndaka di ain néma xérimbu re. Rendéka di gunjambé hurundaka mi huréhaléka di wun mimbu gunjambéré hura yi. Hura ye di gunjambéna makambu téndé nukwa wur wambula husawara, mur hurundét gunjambé bari yiléte. Husawaréndaka lé gunjambé yi.
41 Ye lé gunjambé néma xérimbu rekwa awemémbu wari. Ware hambuk yandéka lé yinjoka hurufatiké. Hurufatikéléka dé néma xéri hambukmbu raama yae dé gunjambéré xiyandéka lé gunjambéna hungali félaménjoka huru.
42 Huruléka di xi warekwa du séndé gembu téndé duré xiyanjoka bulé, di xéra yaange yindamboka.
43 Wungi buléndaka dé xi warekwa duna néma du dé Polré yikafre hurunjoka dé diré wa, “Yingafwe. Wungi xiyakénguni.” Wungi wataka dé naniré wa, “Guni, xérénjoka xékélakikwa du, guni tale gunjambé yatakataka néma xérimbu naande xéra yitanguni, téfwaré némbu tale xakutanguni.

44 Guni, xéréhafi yakwa du, juwi mi, fukandé mimbu hura
hwangut, dé néma xéri guniré hura yitalé, téfwaré.” Wungi
wandéka nani wungi yi. Wungi ye nani atéfék jémba yi
téfwaré. Du nak hiyahambandé.

28

Pol Maltambu dé re

1 Ye téfwambu xaakwa nani xéké. Wun héfana xi Malta dé.
Néma xérina nyéndékmbu dé té.
2 Wun héfambu rekwa du takwa di naniré némafwimbu
yikafre huru. Hurundaka wali giyandéka dé yifa ya. Yifa
yandéka di ya hénjarataka di naniré wandaka ye nani yambu
re.
3 Rembeka dé Pol mwaa wali nyu hérae dé yambu taka.
Takandéka dé hambwe nak wun yaka roo yaange yinjoka dé
mwaa wali nyumbu xale dé Polna tambambu tiya hayilaka
hwa.
4 Déka tambambu tiya hayilaka hwandéka di wun
getéfambu rekwa du takwa di xé. Xéta di hafu buléta di wa,
“Wun du duré xiyaakwa du dé, o nak haraki saraki sémbut
hurukwa du dé. Wun du néma xérimbu hiyahambandé.
Hiyahafi yandéka dé haraki sémbut hasa hwekwa God déré
xiyanjoka dé wun hambwe taka, hambwe déré tindéte.”
5 Wungi buléndaka dé Pol wun hambweré yaxéréka dé yaré
yaki. Yakitaka Pol hiyahafi yata dé jémba re.
6 Rendéka di reta angi di deka mawulimbu wa, “Déka
tamba wulétandé. Wuléhafi yandét dé bari xakre hiyatandé.”
Wungi wata di haxéta re. Reta xéndaka dé joo nak démbu
xakuhafi yandéka di nak mawuli sarékéta di wa, “Dé God nak
dé.” Wungi di wa.
7 Maltana héfambu Publius dé néma du re. Déka héfa
wun témben hafwa wali walémbambu dé re. Wun du naniré
wa, nani déka geré yambete. Wandéka naniré yikafre
hurundéka nani déka gembu nukwa hufuk re.
8 Rembeka Publiusna yafa némafwi bar hiyaata dé hwa.
Déka séfi ya yandéka dé di guriké. Yandéka dé Pol déka ye
dé Godré wakwexéké, déré yikafre hurundéte. Wakwexékéta
dé Pol déka anéngambambu tamba takandéka dé wambula
yikafre ya.
9 Yandéka di du takwa xékétaka di bar hiyaakwa du
takwaré atéfék hura yi Polka. Hura yindaka dé wandéka di
yikafre ya.
10-11 Pol wungi hurundéka di naniré yikafre huruta séfélak
yikafre jondu di nanika hwe. Hwendaka bafu hufuk
nani wun héfambu re. Reta nani yinjoka sarékéta nani
Romré yikwa gunjambéka nani hwaké. Hwaka nani xé,

Aleksandriambu yalé gunjambé hési lé. Wule gunjambéna xi angi dé “Yétinyan Dunya.” Wumbére yétinyan bér deka yénataka god Susna dunya bér. Némafwi mur wun gunjambé haraki hurundémboka lé wun héfambu té. Téléka nani wule gunjambémbu yinjoka hurumbeka di wun héfambu rekwa du takwa di satembeka hénoo jondu atéfék hérae hura ye di yitembeka gunjambémbu taka. Takandaka nani wule gunjambémbu wara yi.

Pol ye dé Romémbu xaku

12 Nani ye Sirakyusmbu xaakwa nani nukwa hufuk wumbu re.
13 Wumbu re sirakyus yatakataka nani gunjambémbu ye nani Regiumémbu xaku. Xaakwa gan hwae ganémba raama dé yikafre mur ya. Yandéka gunjambémbu nani wambula yi. Yimbeka nukwa yéték yindéka nani Puteolimbu xaku.
14 Xaakwa gunjambé yatakataka ye nani Jisasna hundi xékékwa du takwa nawulakré xé, wun getéfambu. Xémbeka wandaka nani di wali nukwa angé yétiyéti angé hufuk nani di wali re. Wumbu re raama nani héfambu yi, Romré.
15 Yimbeka di Romémbu rekwa Jisasna hundi xékékwa du nawulak di xéké, nani yambumbu yimbeka. Xékétaka nawulak naniré xénjoka di ya. Di yandaka nani ye me Apiusna maketmbu xaku. Xakumbeka di naniré xéndaka nani diré xé, wun hafwambu. Nawulak di naniré xénjoka di Hwandaka Ge Hufuk wandaka hafwambu di haxéta re. Haxéta rendaka dé Pol diré xéndéka dé déka mawuli yikafre yandéka dé Godka diména na.
16 Diména nandéka nani di wali nani atéfék yi. Ye nani Romémbu xaku. Xakumbeka di Romna gavmanéna du yawundu na, Pol déka hafu gembu rendéte. Rendéka dé xi warekwa du nak déka hati, dé yaange yindémboka.

Pol dé hundi wa Romémbu

17 Nukwa hufuk yindéka dé Pol wumbu rekwa Judana néma duré wandéka yae di hérangwanda. Yae hérangwandéndaka dé diré ané hundi wa: “Wuna nyamangu bandingu, mé xéké. Wuni nana duré haraki saraki sémbut huruhambawuni. Wuni nana mandékana sémbutka hu hwehambawuni. Hu hwehafi yawuka di wuniré baka huluke di Jerusalemémbu séndé gembu takandaka wuni re. Rewuka di Romna duré wandaka di wuniré hura yi. Hura yindaka di Romna du nawulak wuna hundi xéké.
18 Xékétaka di wa, ‘Haraki saraki sémbut male hurundét nani déré xiyambet dé hiyatandé. Dé haraki saraki sémbut huruhambandé. Dé baka yitandé.’

19 Wungi wandaka di nana du nawulak wuni baka yi-
wumboka hélék di ya. Hélék yandaka wuni wa, wuni
Sisarna makambu téwut dé wuna hundi xékéndéte. Wuni
déka makambu téta déré wuna hémka haraki hundi wanjoka
wahambawuni.
20 Wataka wuni angiré ya. Wun jooka sarékéta wuni
guniré wa. Wuni guniré xéta guniré hundi wanjoka wuni
mawuli ye. Wuni God wasékendén duka hundi wawuka di
wuniré senmbu gindaka wuni re. Wun duka nani Judana du
atéfék nani haxé.”
21 Wungi wandéka di déré wa, “Nani Judiambu nyinga nak
hérahambame, ménika. Nana du nawulak yae haraki hundi
nawulak wahambandi, ménika.
22 Ané joo male nani xékélaki. Atéfék getéfambu rekwa du di
Godna ximbu harékéméka sémbutka wa, ‘Wun haraki sémbut
dé.’ Wungi wandaka wungi nani xékélaki. Némbuli ména
hundi xékénjoka nani mawuli ye.” Wungi di wa.
23 Wataka di hundi bulétendaka nukwaka waséke.
Waséketaka di yi. Hundi bulétendaka nukwa yandéka
ganémba di séfélak Judana du di Pol rendéka geré ya. Yae
gwande rendaka dé diré God néma du reta du takwaka
jémba hatitendékaka wakweta dé némafwi hundi diré wa. Di
Jisaska jémba saréké ndate dé Pol Mosesna hambuk hundiré
akwi, Godna profet hayindan hundiré xéta dé diré wa.
Ganémba wata téndéka ye nukwa nandindéka dé diré hundi
wa.
24 Wungi wandéka di Judana du nawulak Polna hundi
xékéta di wa, “Mwi hundi méni wa.” Wungi wandaka
nawulak di wa, “Mwi hundi yingafwe.”
25 Wungi watémbéra téta yinjoka hurundaka dé Pol déka
hukétéfi hundi diré wa, “Hanja Godna Hamwinya dé guna
mandékaré wa, profet Aisaiana hundimbu wa. Déka hundi
mwi hundi dé.
26 Aisaia dé angi wa:
Méni ye ande du takwaré angi wataméni:
‘Guni wuna hundi xékéta xékéta wun hundina moka yamba
xékélakikénguni.
Xéta xéta guni xéngun jooka yamba xékélakikénguni.’
Wungi diré wataméni.
27 Wunde du takwana mawuli dé hambuk ya.
Deka waanmbu xékénjoka di hélék ya.
Deka dama di hunyi.
Di deka dama lata,
Deka waanmbu xékéta,
Di wuna hundika xékélakitandi, deka mawulimbu.
Xékélakita deka haraki sémbut yatakandat wuni diré
huréhalékétawuni.

Wungi dé Aisaia hanja hayi.
28 Hayindén hundi némbuli guniré wuni we. Mé xéké.
God atéfék du takwaré yikafre hurundétekaka wuni hundi
wa, nak téfana du takwaré. Di wun yikafre hundi jémba
xékétandi. Wungi xékélakingute wuni guniré we." Wungi
wandéka di gwande yi.
29 [Judana du wun hundi xékéta di hafu buléta watémbéra
téta waru. Waruta di gwande yi.]
30 Héki hwari yéték dé Pol wun gembu re. Dé yéwa dé
hwe, wun gembu renjoka. Wumbu reta dé déka yandé du
takwaka yikafre mawuli yata dé di wali hundi bulé.
31 Buléta dé God néma du reta du takwaka jémba hati-
tendékaka dé hundi wa. Wata dé Néma Du Jisas Kraiska
wakwe. Dé roohafi yata hambuk yata dé wun hundi
wa, atéfék nukwambu. Wungi wandéka du nak déré
watéfihambandé.

Romémbu rekwa du takwaka Pol hayindén nyinga

Pol déka jémbaka dé wa

1 Wuni Pol, Krais Jisasna jémba yakwa du wuni. God
wuniré dé waséke, wuni déka hundi hura yita du takwaré
Godna yikafre hundi wawute.
2 Godna yikafre hundi angi dé: Hanja God dé déka profetré
wa, “Wuni wuna du takwaré yikafre hurutawuni. Wu mwi
hundi dé. Guni wunde du takwaka hundi watanguni.”
Wungi wandéka di wun hundi hayi déka nyingambu.
3 Wun yikafre hundi wata God déka nyanka dé wa. Dé
héfambu rekwa du xakundaka maki, takwa hési lé déré héra.
Héraléka dé hanja rendé néma du Devitna hémémbu dé xaku.
4 Xakundéka God hambuk yata wandéka dé hiyae hwae dé
wambula ramé. Raméndénka Godna Hamwinya naniré dé
wakwe, wu Godna nyan dé, nana Néma Du Jisas Krais dé.
5 God wandéka Jisas Krais naniré yikafre huruta wunika
déka jémba dé hwe, wuni déka hundi hura yikwa du rewute.
Reta wuni déka hundi wa, atéfék héfambu rekwa du takwa
Kraiska jémba sarékéta déka hundi jémba xékéta wandéka
maki yandate. Wungi hurundat, atéfék xe Kraisna ximbu
harékétandi.
6 Guniré akwi hundi wawute God dé mawuli ye. Guniré
akwi God dé waséke, guni akwi Jisas Kraisna du takwa
rengute.
7 Guni Romémbu rekwa du takwa, gunika wuni ané nyinga
hayi. God gunika némafwimbu mawuli yata wandéka guni
déka du takwa renguka gunika wuni hayi. Nana yafa
God akwi Néma Du Jisas Krais akwi guniré yikafre huruta,
nakélak huru mawuli hwembét guni jémba rengute wuni
Godré wakwexéké.

Pol Romémbu rekwa du takwaré xénjoka dé mawuli ya

8 Tale wuni ané hundi watawuni. Atéfék héfambu rekwa
du takwa di hundi saféta di xéké, guni Jisas Kraiska jémba
sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nanguka. Wungi
xékéndaka wuni gunika xékélakita wuni Jisas Kraisna ximbu
wata wuna Godka wuni diména wuni nae.
9 Wuni wuna mawulimbu, wuna hamwinyambu, wuna
hambuk atéfékmbu wuni déka jémba ye. Déka jémba yata
wuni déka nyanka hundi wa. Wuni déka jémba yata dé
wali hundi buléta gunika wuni déré wakwexéké, atéfék
nukwambu. Wungi wawuka God wawun hundi dé xékélaki.

10 Wuni déré wakwexékéta ané jooka akwi wuni déré
wakwexéké. Némbuli dé mawuli yata gunika yatewuka
yambu hurundét, wuni ye guniré xétawuni.
11 Wuni guniré xénjoka némafwimbu mawuli yata déré
wuni wakwexéké. Guniré xéta guni wali hundi buléwut,
Godna Hamwinya gunika hambuk hweta guna mawuli
yikafre hurundéte, wuni mawuli ye. Godna Hamwinya guna
mawuli yikafre hurundét, guni Godna jémba yangute, wuni
mawuli ye.
12 Dé wungi yandét, guni Godka jémba sarékéta wuna
mawuli yikafre hurungut, wuni Godka jémba sarékéta guna
mawuli yikafre huruwut, nani atéfék yikafre mawuli yata
Godna jémba yatame. Wungi wuni mawuli ye.
13 Wuna nyama bandi, guni jémba xékélakingute wuni
mawuli ye. Tale wuni gunika yanjoka séfélak nukwa
wuni wa. Wataka yinjoka wuni hurufatiké. Nak héfambu
reta wuni wumbu rekwa du takwaré Jisas Kraisna hundi
wawuka di Kraiska jémba sarékéta di déka du takwa xaku.
Guni akwi wungi xakungute, wuni yae déka hundi wata
guniré yikafre hurunjoka wuni mawuli ye.
14 God wuniré dé wa, wuni Jisas Kraisna hundi atéfék du
takwaré wawute. Wandéka wuni Grikna hundimbu bulékwa
du takwa, Grikna hundimbu buléhafi yakwa du takwa, jémba
xékélakikwa du takwa, xékélakihafi yakwa du takwa, diré
atéfék Jisas Kraisna hundi watawuni.
15 Wata wuni hafu wuni guni Romémbu rekwa du takwaré
akwi wun hundi wanjoka wuni némafwimbu mawuli ye.

Jisas Kraisna hundi Godna hambuk dé

16 Wuni Jisas Kraisna hundika wuni yikafre mawuli male
ye. Mawuli yata wuni wun hundi wanjoka wuni roohambawuni. Wun hundi Godna hambuk dé. Nawulak du takwa
wun hundi xéka Jisaska jémba saréké ndaka dé God di atéfékré
dé héra, Satanéna tambambu. Tale Judana du takwa di wun
hundi xéka di Jisaska jémba saréké. Némbuli nak téfana du
takwa akwi di wun hundi xéka di Jisaska jémba saréké.
17 God Jisas Kraiska hundi wata dé naniré wakwe, du
takwa déka makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa
retendakaka. Di Jisas Kraiska jémba sarékéta déka hundika
“Mwi hundi dé” nae di déka makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa retandi. Wun yambu male dé re. Déka
makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa retembeka
yambu nak akwi rehambandé. Wun yambuka Godna
nyingambu angi dé wa: “Yikafre sémbut hurukwa du takwa
di Godka jémba sarékéta déka hundika ‘Mwi hundi dé’ naata
di jémba retandi, wungi re wungi re.”

Atéfék du takwa Godka di hu hwe

18 God anwarmbu reta dé déka mawuli naniré wakwendéka nani xékélaki, God atéfék haraki saraki sémbutka hélék yata wun sémbutka mawuli wita hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetandé. Godka hu hwekwa du takwa, haraki saraki sémbut hurukwa du takwa, di wungi haraki saraki sémbut huruta di mwi hundiré di takatéfi. Wun mwi hundi Godka dé wa.

19 God jémba yata dé déka sémbut fakuhambandé. Jémba yata dé atéfék du takwaré wakwendéka di atéfék déka di xékélaki, deka mawulimbu.

20 Hanja God atéfék jondu dé hurataka. Wun huratakandén nukwa akwi némbuli akwi du takwa di nyir, héfa, atéfék huratakandén jonduré akwi xéta di déka sémbut nawulakéka di xékélaki. Déka sémbut xéhambandi. Déka huratakandén jonduré xe di xékélaki, déka hambuk wungi re wungi re rendéka dé atéfék néma duré sarékéngwanda dé deka néma du re. Wungi xékélakita Godré angi yamba wakéndi, “Nani ménika xékélakihambame.” Wungi yamba wakéndi, huratakandén jonduré xéndanka.

21 Di Godka xékélakita di angi wandat, “God nana Néma Du dé.” Wungi wandat, wu sékérékétandé. Wungi wahambandi. Wahafi yata di Godna ximbu harékéhambandi. Harékéhafi yata yikafre huratakandén jonduka di Godka diména nahambandi. Di wangété du maki di deka mawuli laréhafi yandéka di halékingambu reta jémba sarékéhambandi.

22 Sarékéhafi yata di wa, “Nani séfélak jonduka nani xékélaki.” Wungi wata di wangété du di.

23 Wangété yata di Godka hu hwe. Nana God dé nukwa hanyikwa maki wungi re wungi re God dé. Nana Godka hu hweta di yénataka godka wa. Hiyatekwa du maki, afwi maki, bali maki, hambwe maki, wungina du tandan yénataka godka di wa.

Du takwa di nak maki nak maki haraki sémbut huru

24 Wungi hu hwendaka dé God diré yatakandéka di haraki saraki mawuli xékéta di nawulak du takwa wali di deka séfimbu haraki sémbut huru. Nawulak du deka sémbutré xe di watandi, “Di haraki sémbut hurukwa du di.”

25 Di Godna mwi hundika hu hweta di yénataka hundi di xéké. Xékéta di yénataka godka di mawuli ye. Mawuli yata atéfék jondu huratakandé Godna ximbu harékéhafi yata, déka jémba yahafi yata, di God huratakandén jonduka jémba yata wun jonduna ximbu di haréké. God male yikafre dé. Nani déka ximbu wungi re wungi re harékémbet, wu yikafre dé. Wu mwi hundi dé.

26 Di wungi Godka hu hwendaka God diré yatakandéka di haraki saraki mawuli xékéta di haraki sémbut huru. Huruta

di takwa akwi God hwendén sémbut yatakataka di du wali
hwanjoka hélék yata hési takwa wali hwanjoka di mawuli
ya.
27 Du akwi God hwendén sémbut yatakataka di haraki
saraki mawuli xékéta takwa wali hwanjoka hélék yata di
du wali hwanjoka di mawuli ya. Deka mawulimbu ya
maki yanéndéka duka male némafwimbu mawuli yata di du
wali haraki sémbut huru. Wungi hurundan haraki saraki
sémbut deka mawuli, deka séfiré akwi, dé haraki huru.
Wun haraki saraki sémbut deka mawuli deka séfiré haraki
hurutendékaka, God hanjambu dé wa.
28 Tale di Godka xékélakitaka hukémbu di Godna ximbu
harékénjoka hélék di ya. Hélék yata di Godka hu hwendaka
dé God haraki wangété duna mawuli dika dé hwe, di haraki
saraki sémbut hurundate.
29 Hwendéka deka mawulimbu haraki saraki mawuli dé
sukweké. Sukweka téndéka di angi nak maki nak maki
haraki saraki sémbut huru. Di hafuka jondu héranjoka
mawuli yata, du takwaka haraki saraki mawuli yata, du
takwana jonduka mawuli raméta, du takwaré xiyaata, waru
wareta, du takwaka yéna yata, du takwaré haraki hurunjoka
mawuli yata, du takwaka hungalimbu hundi buléta,
30 du takwaka yénataka hundi wata, Godka hu hweta
déka mama reta, du takwaré haraki hundi wata, deka
ximbu harékéta, hurundan jooka harékéta hambukmbu
wata, haraki saraki jondu nawulak akwi hurunjoka sarékéta,
deka yafa ayiwana hundi xékéhafi yata,
31 yikafre joo hurunjoka xékélakihafi yata, wandan maki
huruhafi yata, du takwaka némafwimbu mawuli yahafi yata,
du takwaka saréfa nahafi yata, wungi di haraki saraki sémbut
huru.
32 Wungi hurukwa du takwa di xékélaki. Hanja God dé
wa, wunde du takwa hurundan haraki saraki sémbut diré
hasa hwendét, di hiyatandi. Wungi xékélakita di wun haraki
saraki sémbut yatakahafi yata di wun haraki saraki sémbut di
huru. Wun haraki sémbut male huruhambandi. Angi akwi
di huru. Du takwa wun haraki saraki sémbut hurundaka di
diré wa, “Wu yikafre dé.” Wungi di wa.

2

God yikafre kot xékétandé

1 Guni angi guni we, “Wunde du takwa di haraki saraki
sémbut hurukwa du takwa di. God hurundan haraki saraki
sémbut diré hasa hwetandé.” Guni wun hundi wakénguni,
guni akwi di hurundan haraki saraki sémbut hurungukandé.
Guni wun hundi du takwaka wata guni hafuka akwi guni we.

2 Nani xékélaki. God wun haraki saraki sémbut hurukwa
du takwaré hurundan haraki saraki sémbut hasa hwendét,
sékérékétandé. Wungi nani xékélaki.
3 Guni mé saréké. Guni nawulak du takwa wungi hurun-
dan haraki saraki sémbutka dika haraki hundi wata guni
akwi wun haraki saraki sémbut hurungut, God guniré haraki
hundi watandé, o yingi maki dé? Guniré haraki hundi wata
hurungun haraki saraki sémbut guniré akwi hasa hwetandé.
4 Guni xékélaki. God gunika saréfa naata guniré dé yikafre
huru. Huruta hurungun haraki saraki sémbut guniré bari
hasa hwenjoka sarékéhambandé. Wun jooka guni angi
wakénguni, “Wu baka joo dé. Néma joo yingafwe.” Wungi
wahafi yata guni angi guna mawulimbu watanguni, “God dé
nanika dé saréfa na, nani hurumben haraki saraki sémbut
yatakambete.”

5 Guni Godka jémba sarékéhafi yata guni wungi waham-
banguni. Guni guna haraki saraki mawuli xékéta guna
mawulimbu hambuk yata haraki saraki sémbut guni huru.
Huruta guni hurungun haraki saraki sémbut yatakanjoka
hélék yanguka God gunika mawuli dé wi. Hukémbu
God némafwi kot xékéta néma du retendéka nukwambu
némafwimbu mawuli wita hurungun atéfék haraki saraki
sémbut guniré hambukmbu hasa hwetandé. Wun nuk-
wambu God atéfék du takwa hurundan sémbutka xékéta
hundi watandé. Wandét atéfék du takwa watandi, “Déka
hundi yikafre dé. Dé jémba male dé huru.” Wungi wata déka
jémbaka xékélakitandi.
6 God atéfék du takwaré hurundan sémbut hasa hwetandé.
7 Du takwa nawulak deka mawulimbu hambuk yata di
wendé nahafi yata yikafre sémbut huruta Godka yindaka
yambumbu di yi. Di Godna makambu néma du takwa reta
di dé wali wungi re wungi re jémba renjoka mawuli yata di
déka hambuk jémba ya. Wungi hurukwa du takwaré God
yikafre jondu hasa hwendét, di dé wali jémba retandi, wungi
re wungi re.
8 Du takwa nawulak deka séfika male sarékéta deka
xi harékénjoka mawuli yata di Godna mwi hundika
xékéhambandi. Xékéhafi yata di haraki saraki sémbut di
huru. Wungi hurukwa du takwaka God némafwimbu mawuli
wita hurundan haraki saraki sémbut hambukmbu hasa
hwetandé.
9 Dé wandét haraki saraki sémbut hurukwa du takwaka
némafwi xakéngali xakutandé. Tale Judana du takwaka
némafwi xakéngali xakutandé. Hukémbu nak téfana du tak-
waka akwi xakutandé. Xakundét di atéfék némafwi hangéli
hératandi.

10 God yikafre sémbut hurukwa du takwaré yikafre hurutandé. Tale Judana du takwaré yikafre hurutandé. Hukémbu dé nak téfana du takwaré akwi yikafre hurutandé. Hurundét deka mawuli jémba téndét dé deka xi haréké ndét di déka du takwa reta dé wali natafa mawuli héraata jémba retandi.

11 God wungi hurutendékaka sarékéta nani xékélaki. God atéfék du takwaré natafa hundi male dé wa.

12 Nak téfana du takwa di Moses wandén hambuk hundi xékélakihafi yata di haraki saraki sémbut hurundat, God Moses wandén hambuk hundika sarékéhafi yata deka hurundan haraki sémbutka male sarékéta wandét, di hiyatandi. Judana du takwa di Moses wandén hambuk hundi xékélakita haraki saraki sémbut hurundat, God kot xékékwa néma du reta Moses wandén hambuk hundika sarékéta hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetandé. Di akwi God wali yamba rekéndi.

13 Moses wandén hambuk hundi xékéta wandén maki hurukwa du takwa Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa retandi. Moses wandén hambuk hundi baka xéka wandén maki huruhafi yakwa du takwa Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa yamba rekéndi.

14 Nak téfana du takwa di Moses wandén hambuk hundika xékélakihambandi. Xékélakihafi yata deka mawuli xékéta Moses wandén maki hurundaka nani xékélaki. Hambuk hundi nak deka mawulimbu dé té. Téndéka di Moses wandén hambuk hundika xékélakihafi yata deka mawulimbu tékwa hundika xékéta di Moses wandén maki di huru.

15 Nani diré xéta nani xékélaki. God déka hambuk hundi deka mawulimbu dé wa. Wandéka deka mawuli diré dé angi wa, “Ané joo huruta yikafre joo guni huru. Wun joo huruta haraki joo guni huru.” Wun jooka xékélakindate deka mawuli sarékémbu diré dé wungi wa.

16 Nani xékélaki. God némafwi kot hurutendéka nukwambu deka mawulika sarékétandé. Wun nukwa dé wandét, dé Jisas Krais kot xékékwa néma du reta, du takwa fakundan mawuli, fakuta hurundan jonduka akwi hundi watandé. Wuni Jisas Kraisna hundi du takwaré wata, dé wungi yatendékaka wuni we.

Juda di wa, “Moses wandén hambuk hundi naniré yikafre hurutandé”

17 Guni nawulak Judana du takwa reta guni guna ximbu harékéta guni wa, “Nani Judana du takwa nani re. Reta nani Moses wandén hambuk hundi xékéta nani Godna du takwa nani re.”

18 Wungi wata guni xékélaki, God mawuli yandéka hurutenguka jémbaka. Xékélakinguka nak du guniré Moses wandén hambuk hundika wakwendéka guni xékélaki. Méta

joo yikafre joo dé? Méta joo haraki joo dé? Wungi guni
xékélaki.
19-20 Xékélakita guni guna mawulimbu guni wa, “Nani
Moses wandén hambuk hundika nani jémba xékélaki.
Xékélakita nani atéfék mo hundika akwi mwi hundika akwi
nani xékélaki. Wungi xékélakita nani dama hiyandé duka
yambu wakwekwa du maki, nani xékélakihafi yakwa du tak-
waré Godna hundika wakwetame. Ya yanéta halékingambu
hanyindéka maki, nani xékélakihafi yakwa du takwana
mawuliré yikafre hurutame. Hurumbet di Godka jémba
xékélakitandi. Wangété du takwa, yikama nyangwal maki
reta xékélakihafi yakwa du takwaré nana hundika wakwe-
tame, di nani maki rendate.”
21 Wungi wata guni du takwaré guna hundika wakweta
métaka we guni xékélakihafi ye? Guni wungi huruta haraki
saraki sémbut guni huru. Guni du takwaré guni we, “Guni
sélé hérakénguni.” Wungi wata guni sélé guni hérae.
22 Guni diré guni wa, “Guni nak duna takwa wali haraki
saraki sémbut hurukénguni.” Wungi wata guni nak duna
takwa wali haraki saraki sémbut huru. Guni diré guni we,
“Guni yénataka godka hu hwetanguni.” Wungi wata guni
yénataka godka haréké́ndaka geré wulaaye jondu sélé guni
héra.
23 Guni guna ximbu harékéta guni we, “God nanika
hwendén hundi dé. Wu yikafre male hundi dé.” Wungi
wata guni wun hambuk hundika xékéhafi yata wandén maki
huruhambanguni. Wungi huruhafi yata guni Godna xiré
guni haraki huru.
24 Guni Judana du takwa wungi hurungunka Godna
nyingambu angi dé wa: Nak téfana du takwa hurungun
haraki saraki sémbutré xéta Godka di haraki hundi we.

God duna séfiré xéhafi yata deka sémbutré dé xé

25 Nani Judana du séfi sékémben sémbutka watawuni.
Guni yikama nyangwal renguka di Moses wandén hambuk
hundika xéka di guna séfi di séké. Di guna séfi sékéndat, guni
Moses wandén hambuk hundi xékéta wandén maki huruta,
wu Godna du retanguni. Wu yikafre dé. Wu mwi hundi dé.
Di guna séfi sékéndat, guni Moses wandén hambuk hundika
xékéhafi yata guni nak téfana du maki guni retanguni. Godna
du yamba rekénguni.
26 Nak téfambu rendaka séfi sékéhafi yandan du di Moses
wandén hambuk hundika xékélakihafi yata, Moses wandén
maki huruta, di Godna du retandi. Wungi reta di Godna
makambu Judana du séfi sékéndan du maki retandi. Wun
hundi akwi wu mwi hundi dé.

27 Wungi reta séfi sékéhafi yandan du, Moses wandén
maki huruta yikafre sémbut di huru. Guni Moses wandén
hambuk hundi xékélakita wandén maki huruhafi yata guni
haraki sémbut guni huru. Di nak téfana du yikafre sémbut
hurundaka guni Judana du haraki sémbut hurunguka di
guna sémbutré xe, wafewana, angi watandi, “Wu haraki
saraki sémbut hurukwa du takwa di.” Wungi watandi.
28 Guni Juda guni we, “Atéfék Judana du di Godna du di. Di
Judana hémémbu xaakwa di di akwi Judana du di. Di atéfék
Moses wandén hambuk hundi xéka di deka dunyana séfi di
séké. Di atéfék nana hambuk hundi xéka di Godna du re.”
Wungi wanguka wuni angi wuni we: Wu yingafwe.
29 Judana du nawulak male di Godna du di. Wun du
angi di. God deka sékéndan séfika sarékéhambandé. Deka
mawulika male dé saréké. Deka mawulimbu di Godka jémba
saréké ndaka Godna Hamwinya deka mawulimbu dé té. Téta
dé wa, di yikafre sémbut hurundate. Wunde du di hambuk
hundika sarékéhafi yata Godna Hamwinyana hundi xékéta
di Godna du di re. Wungi rendaka ané héfambu rekwa du
takwa deka ximbu harékéhafi yandaka God deka ximbu dé
haréké.

3

God déka hundi yamba yatakakéndé

1 Wafewana du nak wawun hundi xéka angi watandé?
“God duka wungi saréké ndéka, di Judana du rendaka, méta
yikafre joo God diré hurutandé, di yikafre du reta nak
yikafre duré saréké ngwandéndate? Di séfi sékéndaka dé God
méta yikafre joo diré hwetandé?”
2 Dé wungi wandét, wuni déré angi watawuni, “Di Judana
du rendaka, wu némafwi joo dé. God dika nak maki nak maki
yikafre joo dé hwe. Tale dé déka hambuk hundi nyingambu
haaye dé dika wun nyinga dé hwe, di déka nyingaka jémba
hatita nak du takwaré déka hundi wandate.”
3 Wuni wungi wawut wafewana dé angi watandé? “Dika
bu hwendé. Wu mwi hundi dé. Nani xékélaki. Juda nawu-
lak Godka jémba sarékéhafi yata déka hundika di yataka.
Wungi yatakandaka, wafewana God akwi déka wandén mwi
hundika yatakatandé?”
4 Dé wungi wandét, wuni déré angi watawuni: “Yingafwe.
Wungi yamba wakéme. Atéfék du takwa yéna yandat, nani
xékélakitame. God yéna yahafindé. Wandén maki male
hurutandé. Wandén hundi yamba yatakakéndé. Wungi
hurundékaka Godna nyingambu rekwa hundi angi dé wa:
Méni God méni hundi wamét, du takwa xéka watandi, ‘Déka
hundi wu mwi hundi dé.’

Wungi wandat nak du takwa kot xékékwa néma duré ménika
wandat, méni wamét ména hundi deka hundiré
saréké́ngwandétandé.”
5 Wafewana nawulak du angi watandi? “Nani Godna
hundi yatakataka haraki saraki sémbut hurumbet, nawulak
du naniré xéta watandi, ‘God yikafre male dé. Haraki
saraki sémbut hurundaka maki, dé haraki saraki sémbut
huruhambandé. Yikafre sémbut male dé huru.’ Wungi
wandat, wu yikafre dé. Nani wungi haraki saraki sémbut
huruta Godna yikafre sémbut nani wakwe. Wakwembet,
God hurumben haraki saraki sémbut naniré hasa hwendét,
wungi haraki dé.”
6 Di wungi wandat, wuni diré watawuni, “Wungi yingafwe.
Dé haraki saraki sémbut hasa hwehafi yata, yingi maki nae
dé atéfék du takwaka kot xékékwa néma du retandé?”
7 Wafewana wunde du wambula wata angi watandi?
“Nani yéna yambet, nawulak du naniré xéta angi watandi,
‘God dé mwi hundi wakwa du dé. Wandén mwi hundi
yamba yatakaké́ndé. Dé wun du yandan maki yéna ya-
hafindé. Nani déka ximbu harékétame.’ Di wungi wandat,
wu yikafre dé. Nani yénataka hundi wata nani God wandén
mwi hundiré nani wakwe. Nani yénataka hundi wambeka di
Godna ximbu harékéndaka, yingi maki nae God haraki saraki
wamben hundi hasa hwetandé naniré?”
8 Wun du wungi wandat, wuni dika watawuni, “Wungi
yingafwe. Wungi yamba wakénguni.” Wungi watawuni.
Du nawulak yéna yata di wa, “Pol dé naniré hundi wa,
nani haraki saraki sémbut hurutame, yikafre joo xakundéte.”
Wungi wata yéna yandanka God wungi wakwa du takwaré
wandan haraki saraki hundi hasa hwetandé. Wu yikafre dé.

Yikafre sémbut hurukwa du rehambwe, yingafwe

9 Wafewana wunde du wambula wata angi watandi?
“Nani Juda Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du
takwa rembeka nak téfana du takwa Godna makambu
haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di re, o yingafwe?”
Di wungi wandat, wuni dika angi watawuni: Wungi
yingafwe. Wun jooka wundé wawu. Judana du takwa, nak
téfana du takwa, atéfék du takwa di haraki saraki sémbut
huruta di wun haraki sémbutna ekombu di té.
10 Wungi témbekaka Godna nyingambu rekwa hundi angi
dé wa:
Yikafre sémbut hurukwa du takwa rehambwe, yingafwe.
11 Atéfék du takwa jémba xékélakihafindi.
Godka hwakékwa du takwa rehambwe.
12 Atéfék du takwa Godna yambu wundé yatakanda.
Yatakataka di atéfék haraki saraki sémbut hurukwa du takwa
di re.

Yikafre sémbut hurukwa du takwa rehambwe, yingafwe.
Nani yikafre sémbut hurukwa du natafa maleka hwaka, yamba xékéme. Yingafwe.
13 Deka hundi wu hiyandé du réméndan hwandafu maki dé.
Deka tékalimbu di yénataka hundi wata di yéna ya.
Deka hundi séfimbu hambwe tindéka du hiyandaka haraki hunyi maki dé té.
14 Haraki saraki hundi deka mawulimbu dé sukweka té.
Téndéka di rékambambu wata nak maki nak maki haraki saraki hundi male di bulé.
15 Nawulak du takwaré xiyanjoka di bari fétékéra yi.
16 Wungi ye di deka yindaka yambumbu rekwa du takwaré haraki huruta wunde du takwaré néma xak di hwe.
17 Di nawulak du takwa wali jémba retendaka sémbutka xékélakihambandi.
18 Di Godka sarékéhafi yata déka roohambandi.

19 Godna nyingambu rekwa hundi wungi dé wa, nani Godna hambuk hundina ekombu rekwa du takwaka. Nani atéfék héfambu rekwa du takwa nana haraki saraki sémbutka xékélakimbete, dé wungi wa. Nani wungi xékélakita, God némafwi kot xékéta néma du retendéka nukwambu, nani déka makambu téta déka hundi xékéta déka hundi hasa wanjoka, nani atéfék hurufatikétame.

20 Nani Godna hambuk hundi xékéta nani xékélaki. Nani atéfék nani haraki saraki sémbut huru. Huruta nani Moses wandén hambuk hundi xékéta wandén maki huruta, Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa renjoka nani hurufatiké. Wungi nani xékélaki.

Kraiska jémba sarékékwa du di Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du retandi

21 Némbuli nani Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa rembete, dé yambu nak naniré dé wakwe. Wun yambu Moses wandén hambuk hundi xékéndaka yambu yingafwe. Hanja Moses akwi, Godna profet akwi di naniré wa, wun yambuka.

22-23 Wun yambu angi dé. Nani Jisas Kraiska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nambet God wandét nani déka makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa retame. Judana du takwa, nak téfana du takwa, nani atéfék haraki saraki sémbut nani huru. Huruta nani yikafre male God wali rehafi yata afakémbu nani re.

24 Rembeka dé naniré baka yikafre huruta angi dé wa, “Krais Jisas hiyae guniré Satanéna tambambu hérandéka guni déka jémba sarékéta némbuli wuna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa guni re.” Wungi dé wa.

25 God wandéka Krais Jisas gaye dé séfélak duna makambu dé hiya. Hiyandénka nani déka jémba sarékéta déka

hundika “Mwi hundi dé” nambet, déka nyéki hurumben haraki saraki sémbutré yakwanyindét, God naniré hurumben haraki saraki sémbut hasa yamba hweké́ndé. God déka yikafre male sémbut naniré wakwenjoka dé Kraisré wandéka dé hiya. Godna yikafre sémbut angi dé. Hanja God hurundan haraki saraki sémbut dé bari hasa hwehambandé. Wungi hasa hwehafi yata dé Krais nanika hiyatendéka nukwaka dé haxé. Krais Jisas hurumben haraki saraki sémbutka hiyandéka dé God naniré déka yikafre sémbut wakwe.

26 Krais Jisas hurumben haraki saraki sémbutka hiyandéka némbuli nani xékélaki. God yikafre sémbut male dé huru. Hurundéka nani Jisaska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nambeka dé naniré wa, “Guni wuna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa guni.” Wungi wandéka nani wungi xékélaki.

27 Guni mé xéké. Nani wungi xékélakimbet, héndé harékéte, deka hafu ximbu? Yingafwe, yamba harékékéme. Nana ximbu harékémbeka sémbut bu hényi. Méta sémbut wun sémbutré dé sarékéngwandé? Moses wandén hambuk hundi xékéta wandén maki hurumbeka sémbut wana? Yingafwe. Jisaska jémba sarékémbeka sémbut dé sarékéngwandé.

28 Sarékéngwandéndéka xékélakita nani angi wa, du nak Moses wandén hambuk hundika xékéhafi yata Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata, dé Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du retandé.

29 Guni mé saréké. God Judana God male dé wana? Dé nak téfana du takwana God akwi dé wana? Yawundu. Dé wun nak téfana du takwana God akwi dé.

30 God natafa male dé. Dé natafa hundi dé wa, atéfék du takwaré. Judana du takwa Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nandat, God dika “Yikafre sémbut hurukwa du takwa” natandé. Nak téfana du takwa Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nandat, God dika akwi “Yikafre sémbut hurukwa du takwa” natandé.

31 Dé wungi watendékaka sarékéta, nani angi yamba wakéme, “Nani Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata nani Moses wandén hambuk hundika nani hu hwe.” Wungi yamba wakéme. Nani Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata wungi male nani Moses wandén hambuk hundi jémba xéké.

4

God Abrahamka dé wa, “Dé yikafre sémbut hurukwa du dé”

1 Némbuli nani Judana mandéka Abrahamka sarékétame. Dé nani maki du dé. Dé méta jémba yandéka God dé déré yikafre huru? Wunka yingi watame?

2 Dé yikafre jémba yandéka God yandén jémbaka sarékéta
déka “Yikafre sémbut hurukwa du dé” nandét, dé hafu déka
ximbu hali haréké́ndé. God déka jémbaka sarékéhafi yandéka
Abraham Godna makambu téta déka hafu ximbu yamba
harékéké́ndé.
3 Godna nyingambu rekwa hundi angi dé wa: Abraham
Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nandéka
God dé déka “Yikafre sémbut hurukwa du dé” na.
4 Mé saréké. Nana du nak duka jémba yandéka dé
déka jémbaka yéwa hwe. Hwendéka hérandéka nani angi
wahambame, “Déka saréfa naata dé yéwa hwe.” Wungi
wahafi yata nani wa, “Yandén jémbaka dé hwe.” Wungi nani
wa.
5 Mé saréké. Du nak Godna makambu yikafre sémbut
hurukwa du renjoka mawuli yata hambuk jémba yanjoka
sarékéhafi yata Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi
hundi dé” nandét, God wun duka “Yikafre sémbut hurukwa
du dé” natandé. God hafu dé wa, haraki saraki sémbut
hurundé du takwa déka makambu yikafre sémbut hurukwa
du takwa rendate.
6 Hanja rendé du Devit akwi wun jooka angi dé wa.
Du takwa Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du
takwa renjoka, yandan jémbaka sarékéhafi yata, Godka jémba
sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata, wunde du
takwa yikafre mawuli yatandi. Wun jooka Devit Godna
nyingambu angi dé hayi:

7 Néma Du God du takwana haraki saraki mawuli huréhaléka
hurundan haraki saraki sémbut yakwanyindét, wunde
du takwa yikafre mawuli yatandi.
8 Dé hurundan haraki saraki sémbutka sarékéhafi yandét, di
yikafre mawuli yatandi.

Devit wungi dé hayi.
9 Nani jémba sarékétame. Devit wun hundi hayita dé séfi
sékéndé duka male dé hayi, o séfi sékéhafi yandé duka akwi
wun hundi dé hayi? Dé séfi sékéhafi yandé duka akwi dé hayi.
Nani xékélaki. Abraham Godka jémba sarékéta déka hundika
“Mwi hundi dé” nandéka God déka dé wa, “Dé yikafre sémbut
hurukwa du dé re, wuna makambu.” God wungi dé wa,
Abrahamka.
10 Yimba nukwa God dé wungi wa? Abrahamna séfi
sékéndén nukwambu, o déka séfi sékéhafi yandén nuk-
wambu? Wu, déka séfi sékéhafi yandén nukwa.
11 Tale Godka jémba sarékéndéka hukémbu dé déka séfi
séké. Nawulak du xéta angi wandate, “Abraham Godka
jémba sarékéta Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du
dé re. Wu mwi hundi dé. Némbuli nani wun jooka nani
xékélaki.” Wungi wandate God wandéka dé déka séfi séké.

Abraham hanja wungi hurundéka némbuli di séfi sékéhafi
yandé du Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi
dé” naata angi watandi, “Nani Abraham saréké ndén maki,
Godka jémba sarékémbeka Abraham wu nana mandéka dé.”
Wungi di wa. Wun duka God dé wa, “Wunika jémba sarékéta
di wuna makambu yikafre sémbut hurukwa du di re.”
12 Nana mandéka Abraham déka séfi sékéhafi yandén
nukwa Godka jémba sarékéndén maki, nani séfi sékéndé du,
nani Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé”
nani na. Nani séfi baka sékéhambame. Nani Godka jémba
sarékéta nani akwi nani wa, “Nani Abraham Godka jémba
sarékéndén maki, Godka jémba sarékémbeka Abraham wu
nana mandéka dé.”

God Abrahamré wandén hundi dé atéfék déka jémba sarékékwa du takwaka dé wa

13 Hanja God dé Abrahamré wa, “Wuni atéfék héfa
hwetawuni, ménika akwi, ména mandékaka akwi. Wu
mwi hundi dé.” Wun hundi wata Abraham Moses wandén
hambuk hundi xékéta wandén maki hurundénka, God
sarékéhambandé. Wun hundi wata God dé saréké, Abraham
déka jémba sarékéta déka makambu yikafre sémbut hurukwa
du rendénka.
14 Du takwa nawulak di wa, “Nani Moses wandén hambuk
hundika xékéta wandén maki hurumbet, God Abrahamka
wandén joo nanika hwetandé.” Wungi wandat wungi
hurukwa du takwaka God hwendét, nani angi watame, “Nani
Godka jémba sarékémbet, wu baka joo dé. God Abrahamré
wandén mwi hundi wundé yatakandé.”
15 Wungi yamba wakéme. Nani Moses wandén hambuk
hundika xékéta, wandén maki hurunjoka mawuli yata, wun
hundi nak huruhafi yambet, Godna mawuli wi nanika
retandé. Moses wandén hambuk hundi rehafi yandét, nani
wun hambuk hundika hu yamba hwekéme.
16 Wun hundika sarékéta nani xékélaki. Du takwa Godka
jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nandat, God
diré wandén maki, diré yikafre hurutandé. Hurundan
yikafre jooka sarékéhafi yata, mawuli yandéka maki dé diré
yikafre hurutandé. Huruta Abrahamna atéfék mandékaré
yikafre hurutandé. Wu mwi hundi dé. Moses wandén
hambuk hundi xékéta wandén maki huruta Godka jémba
sarékékwa du takwa akwi, Moses wandén hambuk hundi
xékéhafi yata Abraham maki Godka jémba sarékékwa du
takwa akwi, nani atéfék Abrahamna mandéka re. Rembet,
God wandén maki naniré yikafre hurutandé.
17 Naniré yikafre hurutendékaka Godna nyingambu rekwa
hundi angi dé wa: God dé Abrahamré wa, “Wuni wawut

méni séfélak héfambu rekwa du takwana mandéka retaméni.”
Wun hundi xékéta nani xékélaki. Godna makambu Abraham
nani Godka jémba sarékékwa du takwana mandéka dé re.
Dé Godka jémba saréké ndéka dé déré wun hundi wa. God
dé hiyandé du wambula raméndate wakwa du dé. God dé
rehafi yandé joo xakundéte wakwa du dé.
18 God Abrahamré dé wa, “Ména mandéka séfélak séfélak
retandi.” Wungi wandéka Abraham déka hundi xékéta dé
wa, “Wandén maki, wuna mandéka séfélak hém xakutandi.
Wu mwi hundi dé.” Wungi wataka angi wahambandé,
“Wuni gwalefa wuni. Wuni nyangwal hérahambawuni. Yingi
maki nae wuna mandéka séfélak retandi? Wu yénataka
hundi dé wa.” Wungi wahafi ye dé déka nyangwalka dé
haxé.
19 Déka héki hwari séfélak (100 maki) yandéka dé hiyan-
joka hurukwa gwalefa du maki rendéka, déka takwa
Sera akwi gwalefa ye nyan hérahafi reléka dé wun jooka
sarékéhambandé. Godka jémba sarékéta God wandén hundi
mwi hundi xakutekwaka dé haxé.
20 Haxéta dé angi wahambandé, “Ani nyan hérahafi yata
bari hiyataani.” Wungi wahafi yata dé Godka jémba
saréké ndéka déka mawuli hambuk yandéka dé Godna ximbu
harékéta dé angi wa,
21 “God wuniré mwi hundi wandén maki hali hurundé.
Déka hundi mwi hundi yandét, wuni hambuk ye nyan
hératawuni. Wu mwi hundi dé.”
22 Wungi wata dé Godka jémba male sarékéta déka hundika
“Mwi hundi dé” dé na. Nandénka God déka dé wa, “Dé wuna
makambu yikafre sémbut hurukwa du dé.”
23 Wungi wandéka wun hundi dé re Godna nyingambu.
Wun hundi Abrahamka male wahambandé. Yingafwe.
24-25 Wun hundi nanika akwi dé wa. God nana Néma Du
Jisasré wandéka gaye dé hurumben haraki saraki sémbutka
dé hiya. Hiyandéka nani Godna makambu yikafre sémbut
hurukwa du takwa rembete, God wandéka dé wambula
ramé. Raméndéka nani Abraham hurundén maki Godka
jémba sarékéta, déka hundika “Mwi hundi dé” nambet, dé
Abrahamka wandén maki, nanika akwi watandé. Angi
watandé, “Di wunika jémba sarékéta wuna makambu yikafre
sémbut hurukwa du takwa di.”

5

God dé wa, “Wuna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa di re”

1 Nani Jisas Kraisna hundika xékékwa du takwa Godka
jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nambeka God
dé nanika wa, “Wuna makambu yikafre sémbut hurukwa du

takwa di.” Wungi wandéka nana Néma Du Jisas Krais naniré
yikafre hurundéka nani God wali natafa mawuli héraata
jémba re.
2 Jisas Krais nanika hiyandéka nani déka jémba
sarékémbeka God nanika saréfa naata naniré baka yikafre
hurundéka nani déka du takwa nani re. Reta nani yikafre
mawuli yata mawuli sawuli yata, nani déka larékombu dé
wali wungi re wungi re jémba retembekaka haxétame.
3 Xakéngali nanimbu xakundét wun nukwa akwi nani
yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatame. Angi nani
xékélaki. Xakéngali nanika yandét nana mawuli hambuk
yatandé, nani jémba témbete.
4 Xakéngali nanika yandét nana mawuli hambuk yandét
nani jémba témbet, God nana yikafre sémbutka yikafre
mawuli yatandé. Mawuli yandét, nani dé wali jémba
reséketembekaka, haxétame. Wungi nani xékélaki.
5 Nani baka haxéhambame. Nani xékélaki. God déka
némafwi mawuli ya dé nana mawulimbu dé bleké, déka
nanika hwendén Hamwinyambu. Xékélakita nani haxéta
jémba tétame.
6 Hanja nani hambuk yahafi yambeka God wandén nukwa
Krais yae dé nani déka hundi xékéhafi yandé du takwaka dé
hiya.
7 Mé saréké. Wafewana, du nak dé yikafre sémbut hu-
rukwa duré yikafre hurunjoka hiyatandé wana yingafwe
wana? Dé hafu wungi hurunjoka mawuli yata, wu dé wun
duka hiyatandé.
8 Nani haraki saraki sémbut hurukwa du takwa rembeka
Krais naniré yikafre hurunjoka dé nanika hiya. God nanika
némafwimbu mawuli yata wandéka Krais dé nanika hiya.
God wungi wataka dé naniré wakwe, dé nanika némafwimbu
mawuli yandékaka.
9 Krais hiyandéka déka nyéki hurumben haraki saraki
sémbutré yakwanyindéka nani Godna makambu yikafre
sémbut hurukwa du takwa nani re. Krais nanika wungi
hurutaka angi akwi wungi hurutandé. Dé naniré yikafre
hurundét, God hurumben haraki saraki sémbutka mawuli
wihafi yata naniré hasa yamba hweké ndé. Wu mwi hundi
dé.
10 Hanja Godna mama remben nukwa, dé Godna nyan
hiyandéka némbuli nani Godna mama rehafi yata nani God
wali natafa mawuli hérae me jémba re. Nani wungi reta nani
jémba xékélaki. Godna nyan wambula raama naniré yikafre
hurundéka, God hurumben haraki saraki sémbutka mawuli
wihafi yata naniré hasa haraki yamba hurukéndé. Wu mwi
hundi dé.

11 Wungi xékélakita nani nana Néma Du Jisas Krais nanika
hiyandéka nani God wali natafa mawuli héraata jémba
rembekaka sarékéta, nani Godka yikafre mawuli yata déka
mawuli sawuli yatame.

Adam haraki sémbut hurundéka nani hiya. Jisas Krais naniré yikafre hurundéka nani jémba retame

12 Nani xékélaki. Hanja tale rendé du Adam haraki saraki
sémbut hura hiyandéka déka hukémbu yae ané héfambu
rekwa atéfék du takwa déka mandéka reta di akwi di hiya.
Hiyandaka nani akwi atéfék hiyatame, nani atéfék haraki
saraki sémbut hurumbenka. Wungi nani xékélaki.
13 God hambuk hundi Mosesré wahafi yandén nukwa
du takwa di haraki saraki sémbut huru. Wun nukwa di
wun hambuk hundika xékélakihafi yata haraki saraki sémbut
hurundaka God wahambandé, “Wu haraki saraki sémbut
hurukwa du takwa di.”
14 Wungi wahafi yandéka atéfék du takwa hiyandakandé.
Adam rendén nukwambu take ye Moses rendén nukwambu
di atéfék hiyandakandé. Wunde du takwa di Adam haraki
saraki sémbut hurundén maki di huruhafi yata di atéfék akwi
hiya. Adam dé déka hukémbu yatekwa du Jisas Kraisna waka
maki dé re.
15 Adam hurundén haraki joo, God naniré baka hwendén
joo, wumbére joo nata maki yingafwe. Natafa du
Adam haraki sémbut hurundéka di séfélak du takwa di
hiya. God hwendén joo Adam hurundén haraki jooré dé
sarékéngwandé. God nanika saréfa nae dé Jisas Krais hwe,
nanika hiyandéte. Jisas Krais nanika saréfa nandéka nani
séfélak du takwa jémba re.
16 Hanja natafa du Adam haraki sémbut hurundéka God
hurundén haraki sémbut hasa hweta dé du takwaka wa, “Wu
haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di.” Wungi wandéka
di atéfék séfélak haraki saraki sémbut di huru. Hurundaka
némbuli God nak maki joo huruta, dika hiyandéte Jisas Krais
hwendéka gaye dé hiya. Hiyandéka dé God nanika wa,
“Wuna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa di.”
Wungi dé wa.
17 Hanja wun natafa du Adam haraki sémbut hurundéka
dé du hiya sémbut néma du maki dé xaku. Nani atéfék
wun sémbutna ekombu reta nani atéfék hiya. Wun sémbutna
ekombu rembeka God nanika némafwimbu saréfa naata dé
nanika hiyandéte dé du nak hwe. Wun du Jisas Krais
nanika hiyandét déka sarékéta Godna makambu yikafre
sémbut hurukwa du takwa rembete dé Krais hwe. Nani wun
hwendén duka jémba sarékéta nani dé wali jémba reta nani
néma du takwa maki retame, nawulak du takwaka.

18 Adamna natafa hurundén haraki joo dé atéfék du tak-
waré haraki hurundéka di Godna makambu haraki saraki
sémbut hurukwa du takwa di re. Kraisna natafa hurundén
yikafre joo dé atéfék du takwaré yikafre hurundéka di Godna
makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa reta di dé wali
wungi re wungi re jémba retandi.
19 Hanja natafa du Godna hundika hu hwendéka God dé
séfélak du takwaka wa, “Wu haraki saraki sémbut hurukwa
du takwa di.” Wungi dé wa. Némbuli natafa du Godna hundi
xékéta wandén maki hurundéka God dé wa, nani séfélak du
takwa déka makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa
rembete.
20 Moses Godna hambuk hundi du takwaré dé wa, di
deka haraki saraki sémbutka xékélakindat, deka haraki saraki
sémbut némafwi yandéte. Némafwi yandéka Godna saréfa
na akwi némafwi ye dé deka haraki saraki sémbutré dé
sarékéngwandé.
21 Hanja haraki saraki sémbut néma du rendéka di atéfék
du takwa di hiya. God nanika saréfa nandéka nana Néma
Du Jisas Krais nanika hiyandéka God nanika dé wa, “Wuna
makambu di yikafre sémbut hurukwa du takwa di.” Wungi
wandéka némbuli Godna saréfana néma du rendéka nani
Krais wali jémba retame, wungi re wungi re.

6

Nani Krais wali nani hiya

1 Guni, wun jooka sarékéta yingi guni we? “Nani haraki
saraki sémbut nawulak akwi hurumbet, Godna saréfana
némafwi yatandé.”
2 Guni wungi wangut, wuni angi watawuni: Wungi yin-
gafwe. Wungi wakénguni. Nani wun haraki saraki sémbutka
hiyae wun haraki saraki sémbut wambula yamba hurukéme.
3 Tale nani Krais Jisasna ximbu guré naande nani dé wali
natafa mawuli héraata nani dé wali nani hiya. Guni wun
jooka sarékéhambanguni wana?
4 Nani guré nandimbenéna mo hundi angi dé, nani
Krais wali hiyambeka di naniré rémé, gumbu. Tale Krais
hiyandéka déré rémémbéka nana yafa God hambuk ye déré
wambula husaramé. Nani dé wali wambula raama huli
mawuli hérae dé wali jémba renjoka nani déka ximbu guré
nandi.

Nani Krais wali natafa mawuli héraata retame

5 Nani hiyandén maki dé wali hiyae me re, dé wambula
raméndén maki nani akwi dé wali wambula ramétame. Wu
mwi hundi dé.

6 Nani wundé xékélakikwa. Nana hanja hurumben haraki
mawuliré di Krais Jisas wali xiyae di mimbu hateka. Nana
séfi haraki sémbut hurunjoka mawuli yandéka di wun séfiré
xiyae di mimbu hateka, nani wun haraki sémbutna jémba
wambula yambemboka. Wungi nani xékélaki.
7 Hiyandé du haraki sémbutna jémba wambula yamba
hurukéndé.
8 Wun jooka sarékéta nani wa, “Nani Krais wali hiyae nani
dé wali wambula ramétame. Raama dé wali jémba retame.
Wu mwi hundi dé.”
9 Wungi wata angi nani xékélaki. Krais hiyandéka dé
God déré wambula husaramé. Husaraméndéka dé wambula
yamba hiyakéndé. Du hiyandakana sémbut Kraisré wambula
yamba hulukikéndé.
10 Hanja hiyandén du takwa hurundan haraki saraki
sémbut yakwanyinjoka dé hiya. Natafa nukwa male dé hiya.
Hiyandéka God hambuk yata déré husaraméndéka dé God
wali re, wungi re wungi re.
11 Wungi xékélakita guni angi watanguni, “Nani Krais wali
hiyambeka haraki saraki sémbut naniré wambula yamba
hulukikéndé. Hiyambeka God naniré Krais wali wambula
husaraméndéka nani haraki sémbut huruhafi yata nani God
wali jémba retame, wungi re wungi re.
12 Wungi rengut, haraki saraki sémbut guniré huluke néma
du yamba rekéndé, guna séfimbu. Rehafi yandét guni haraki
saraki mawuli xékéhafi yata guna séfimbu haraki sémbut
yamba hurukénguni.
13 Guna man, tamba, hambuk, séfi atéfék di jémba ya
jondu maki di. Guni wun jémba ya jondu haraki sémbutka
yamba hwekénguni, di haraki sémbut hurundate. Tale guni
hiyandé du takwa maki renguka God guniré wambula
husaraméndéka guni jémba re. Wungi reta guni guni hafuré
Godka hwetanguni. Guni guna jémba ya jondu akwi Godka
hwetanguni, di yikafre sémbut hurundate.
14 Némbuli guni Moses wandén hambuk hundina ekombu
rehambanguni. Guni Godna saréfanana ekombu guni re.
Wungi rengut, haraki sémbut guniré yamba hulukikéndé.

Nani yikafre sémbutna jémba yakwa du me

15 Guni Moses wandén hambuk hundina ekombu rehafi
yata guni Godna saréfanana ekombu rengukaka sarékéta,
wafewana, guni nawulak angi watanguni? “Némbuli nani
Moses wandén hambuk hundika xékéhafi yata haraki sémbut
hurumbet, God naniré hasa yamba hweké ndé. Nani haraki
sémbut hurumbet, wu baka joo dé.” Wungi wangut, angi

watawuni, “Yingafwe. Wungi wakénguni.” Haraki saraki sémbut yamba hurukéme.

16 Ané hundi mé xéké. Guni nak duka jémba yanjoka mawuli hurungut, dé gunika jémba hwendét, guni déka jémba yakwa du takwa reta, déka hundi xékéta wandén maki yatanguni. Wun hundi xékéta guni xékélaki. Guni haraki saraki sémbutka xékéta wandén maki huruta, guni haraki saraki sémbutna jémba yakwa du retanguni. Wungi re wu hiyatanguni. Guni Godna hundika xékéta wandén maki huruta guni Godna jémba yakwa du takwa retanguni. Wungi re wu guni déka makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa retanguni.

17-18 Tale guni haraki saraki sémbutna jémba yakwa du re hukémbu guni Jisas Kraiska guniré wakwendan hundi jémba xékéta wun hundika yikafre mawuli yata wandén maki guni huru. Guni haraki sémbutka xékéhafi yata guni Godna yikafre sémbutka xéka wandén maki huruta guni Godna yikafre sémbutna jémba yakwa du guni re. Rengukaka sarékéta guni Godka diména natanguni.

19 Guni Godna jémbaka jémba xékélakihafi yata héfambu rekwa jooka xékélakinguka guniré wuni héfambu rekwa jooka hundi we. Wawut guni xékéta Godna jémbaka xékélakitanguni. Tale guni haraki saraki sémbutka xékéta guna séfimbu haraki saraki sémbut huruta nak maki nak maki séfélak haraki saraki sémbut guni huru. Némbuli guna man tamba séfimbu tékwa atéfék jondu Godka hwetanguni, di Godna jémba yandate. Di Godna jémba yandat, guni Godka yikafre sémbut male hurutanguni.

20 Tale haraki saraki sémbutna jémba yakwa du re guni Godna yikafre sémbutka xékéhafi yata wandén maki huruhambanguni. Guni Godna yikafre sémbutna jémba yakwa du yingafwe.

21 Guni wun haraki saraki sémbut huruta méta yikafre joo guni héra? Némbuli guni hurungun sémbutka sarékéta guni roo. Du nak wun haraki sémbut yatakahafi yata, wu hiyatandé.

22 Guni wun du maki yingafwe. Tale guni haraki saraki sémbutna jémba yakwa du renguka God guniré dé héra, guni déka jémba yakwa du rengute. Wungi reta guni Godka male yikafre sémbut guni huru. Déka jémba yakwa du re, wu guni God wali jémba retanguni, wungi re wungi re.

23 Du nak haraki sémbutna jémba yakwa du rendét, haraki sémbut wun duka ané joo hwetandé, dé hiyatandé. God wali yamba rekéndé. Du nak Nana Néma Du Jisas Kraiska jémba sarékéta dé wali natafa mawuli hérandét, God wun duka

ané yikafre joo baka hwetandé, dé God wali jémba retandé, wungi re wungi re.

7

Nani huli mawuli hérae yikafre sémbut hurutame

1 Guni Moses wandén hambuk hundika xékélakikwa du, wuna nyama bandi, guniré wuni we. Du takwa ané héfambu reta hambuk hundi xékéta wandén maki hurutandi. Hiyae wun hambuk hundi yamba xékékéndi. Wun hundika guni xékélaki o yingafwe?

2 Nana hambuk hundi angi dé wa, “Takwa hési du wali relét, léka du hiyahafi yandét, lé dé wali retalé.” Wungi dé wa. Léka du hiyandét, lé ye nak du wali relét hambuk hundi yamba hulukikéndé, léré.

3 Wungi wandéka nani xékélaki. Léka du hiyahafi yandét, lé nak duka ye dé wali relét, nani nana hambuk hundika xékéta léka angi watame, “Lé nak du wali haraki saraki sémbut hurukwa takwa lé.” Wungi watame. Léka du hiyandét lé nak du wali relét, nana hambuk hundi xékéta nani léka haraki hundi yamba wakéme. Léka angi yamba wakéme, “Lé haraki sémbut hurukwa takwa lé.”

4 Wungi maki, guni, wuna nyama bandi, guni tale guni Moses wandén hambuk hundina ekombu guni re hukémbu guni Krais wali hiya. Guni Krais wali natafa mawuli héranjoka guni hiya. Tale Krais hiyandéka God déré wambula husaramé. Nani Godka yikafre jémba yambete God wandéka nani Kraisna du takwa nani re.

5 Tale nana séfika male nani saréké. Sarékéta nani Moses wandén hambuk hundimbu ané hundi nani xé: Guni séfélak haraki saraki sémbut yamba hurukénguni. Xe nani haraki sémbut hurunjoka nani mawuli ya. Mawuli yata nani wun haraki saraki sémbut nani huruta nani haraki hafwaré yindaka yambumbu nani yi. Wun yambumbu yikwa du takwa hiyatandi. God wali yamba rekéndi.

6 Tale nani wungi nani re. Moses wandén hambuk hundina ekombu rembeka dé naniré huluki. Hulukindéka nani Krais wali hiyambeka wun hambuk hundi naniré wambula yamba hulukikéndé. Nani Krais wali natafa mawuli héraata Moses wandén hambuk hundika sarékéhafi yata, Godna Hamwinya hwendén huli mawuli hérae, nani jémba reta Godka jémba yatame.

Haraki saraki sémbut naniré dé haraki huru

7 Mé saréké. Wafewana nani angi watame? “Moses wandén hambuk hundi wu haraki saraki sémbut dé.” Yingafwe. Wungi yamba wakéme. Moses dé angi wa, “Guna mawuli nak duna jooka yamba raméké ndé.” Moses wun

hundi wahafi yandét, wuni wun haraki sémbutka yamba
xékélakikéwuni. Wuna mawuli nak duna jooka raméndét,
wuni Moses wandén hundi xékéta wuni wuna mawulimbu
tékwa haraki saraki mawulika wuni xékélaki.
8 Wuna mawuli nak duna jooka raméndémboka ham-
buk hundi xékélakiwuka, haraki saraki mawuli wuna
mawulimbu téndéka, némbuli wuni wun jooka saréké waréké
xékéwuka wuna mawuli dé séfélak duna jooka ramé. Moses
wun hambuk hundi wahafi yandét, wuni wun haraki saraki
sémbut hurunjoka yamba sarékékéwuni.

9 Tale wun hambuk hundika xékélakihafi ye wuni jémba
re. Hukémbu wun hambuk hundika xékélakita, haraki
saraki mawuli wuna mawulimbu téndéka wuni xékélaki, God
wuniré hasa hwendét, wuni hiyatawuni.
10 Wuni xékélaki. God déka hambuk hundi wandéka Moses
wun hundi dé wa, nani yikafre mawuli yata jémba rembete.
God wungi wandéka wuni yikafre mawuli xékéhafi yata
jémba rehambawuni. Rehafi yata wuna haraki sémbutka
xékélakita wuni xékélaki, wuni hiyatawuni.
11 Wun haraki saraki sémbut wunika dé yéna ya, wun
hambuk hundimbu. Wuni wun hambuk hundi xékéta
nak maki nak maki haraki saraki sémbutka xékélakita wuni
haraki saraki sémbut hurutaka wuni wundé hiyawu.
12 Wungi xékélakita ané jooka akwi wuni xékélaki. Moses
wandén hambuk hundi haraki hundi yingafwe. God
wun hundi Mosesré wandén, wu yikafre male hundi dé.
Ané hundi akwi, “Guna mawuli nak duna jooka yamba
raméké ndé.” Wun hundi akwi yikafre male dé.

13 Yingi watame? Moses wandén hambuk hundi yikafre
hundi dé. Wun hundi xékétaka wuni hiya, o yingafwe? Wu
yingafwe. Wungi yamba wakéme. Haraki saraki sémbut dé
Godna yikafre hundi hurutaka wuniré haraki hurundéka
wuni hiya. Wuni wun jooka xékélakiwute God dé wun
hambuk hundi wa. Xékélakita ané jooka akwi wuni xékélaki,
wun haraki sémbut dé haraki saraki sémbut male dé.

Haraki saraki mawuli nana mawulimbu téndéka nani haraki saraki sémbut huru

14 Nani xékélaki. God déka Hamwinyambu dé wun ham-
buk hundi Mosesré wandéka wun hundi yikafre dé. Wungi
nani xékélaki. Wuni Godna Hamwinya maki rehafi yata
wuni ané héfambu rekwa du mawuli yandéka maki huruta,
haraki saraki sémbut huruta, wuni yoombu gindan du maki
re wuni haraki saraki sémbutna jémba yakwa du wuni re.
15 Wuni huruwun sémbutna moka xékélakihambawuni.
Xékélakihafi yata wuni mawuli yawuka sémbut huruham-
bawuni. Wuni hélék yawuka sémbut male wuni huru.

16 Wuni wun hélék yawuka sémbut huruta wuni wuna
mawulimbu angi watawuni, “Moses wandén hambuk hundi
wu yawundu. Wun hundi yikafre dé.” Wungi wata wandén
maki huruhambawuni.
17 Wuni hafu haraki saraki sémbut hurunjoka mawuli
yahambawuni. Haraki saraki sémbut wuna mawulimbu
wulaaye téndéka wuni wun haraki saraki mawuli xékéta
haraki saraki sémbut wuni huru.
18 Wuni xékélaki. Wuni ané héfambu rekwa du rewuka
yikafre sémbut wuna mawulimbu téhambandé, yingafwe.
Wuni yikafre sémbut hurunjoka mawuli yata wun yikafre
sémbut hurunjoka wuni hurufatiké. Hurufatikéta wuni
haraki saraki sémbut huru.
19 Wungi xékélakita wuni yikafre sémbut hurunjoka
mawuli yata wuni yikafre sémbut huruhambawuni. Hélék
yawuka haraki saraki sémbut wuni huru.
20 Wungi hélék yata wuni wun haraki saraki sémbut huruta
wuni xékélaki. Wuni hafu wun haraki sémbut huruham-
bawuni. Haraki saraki sémbut wuna mawulimbu téndéka
wuni wun haraki saraki sémbut huru.
21 Wungi xékélakita ané jooka akwi wuni xékélaki. Wuni
yikafre sémbut hurunjoka mawuli yakwa du rewuka haraki
saraki sémbut wuna mawulimbu dé té. Téndéka yikafre
sémbut hurunjoka hurufatikéta haraki saraki sémbut wuni
huru.
22 Wuni God wandén hambuk hundi xe wuni wun hundika
mawuli yata wuna mawulimbu angi wa, “Wu yawundu.
Wun hundi yikafre dé.”
23 Wungi wata wuni xékélaki, nak maki mawuli wuna
mawulimbu wulaaye téndéka. Téndéka yikafre mawuli
wali wun haraki saraki mawuli wali bér wuna mawulimbu
wareta té. Warembéka wuni yoombu gindan du maki
rewuka di wuna séfimbu tékwa jondu di wun haraki saraki
mawuli xékéta di haraki saraki sémbut huru.
24 Wun haraki saraki sémbut wuniré dé néma xakéngali
hwe. Héndé wuniré yikafre hurute, wuni wuna mawulimbu
tékwa haraki mawuli yatakawute?
25 Nani Godka diména natame, Jisas Krais naniré yikafre
hurundénka. Tale wuni hafu rewuka wuna séfimbu tékwa
jondu di haraki saraki mawuli xékéta di haraki saraki sémbut
huru. Wuni Kraismbu huli mawuli hérae, wuni Godna
hambuk hundi jémba xékéta wandén maki wuni huru, wuna
mawulimbu.

8

Krais nana haraki saraki sémbut yakwanyitaka wandéka God dé déka Hamwinya hwe

1 Wungi maki God nani Krais Jisas wali natafa mawuli
héraakwa du takwaka angi yamba wakéndé, “Di haraki
sémbut hurukwa du takwa di.” Wungi wahafi ye dé hurum-
ben haraki saraki sémbut naniré hasa yamba hwekéndé.
2 Tale haraki saraki sémbut nana mawulimbu téndéka
nani wun haraki mawuli male xékéta nani yoombu gin-
dan du maki reta nani hiyandaka yambumbu nani yi.
Némbuli nani Krais Jisas wali natafa mawuli hérambeka dé
déka Hamwinya nana mawulimbu takandéka nani déka
Hamwinyana hundika xékéta yoombu gindan du maki re-
hambame. Déka hundi xékéta jémba reta yikafre hafwaré
yindaka yambumbu nani yi.
3 Hanja nani ané héfambu rekwa du takwa male reta
haraki saraki mawuli xékémbeka Moses wandén hambuk
hundi naniré yikafre hurunjoka dé hurufatiké. Némbuli God
naniré dé yikafre huru. Déka nyanré wandéka dé nana séfi
maki hura, hurumben haraki saraki sémbut yakwanyinjoka
dé ané héfaré gaya. Nana séfi maki hura gaye hurumben
haraki saraki sémbutka hiyae dé wun haraki sémbutna ham-
buk dé héreki. Wun haraki saraki sémbut naniré wambula
yamba hulukikéndé.
4 Nani nana haraki saraki mawuli xékéhafi yata Godna
Hamwinyana hundi xékéta, Godna hambuk hundi wandé
maki hurumbete dé God wungi naniré yikafre huru.

5 Haraki mawuli xékékwa du takwa di deka haraki saraki
mawulika male di saréké. Godna Hamwinyana hundi
xékékwa du takwa di Godna Hamwinyana hundika male di
jémba xéké.
6 Du takwa deka haraki mawulika male sarékéta di hiy-
atandi. Di God wali yamba rekéndi. Du takwa di Godna
Hamwinyana hundika male sarékéta di God wali natafa
mawuli hérae God wali jémba retandi.
7 Du takwa deka haraki saraki mawulika male saréké ndaka
deka mawuli dé Godna mama dé re. Wungi reta dé God
wandén hambuk hundika xékénjoka hélék dé ye. Hélék
yata dé God wandén hambuk hundi jémba xékénjoka dé
hurufatiké.
8 Deka haraki saraki mawuli xékékwa du takwa di God
mawuli yandéka jémba yamba hurukéndi.

9 Guni wun haraki mawuli xékékwa du takwa maki yin-
gafwe. Godna Hamwinya guna mawulimbu dé té. Téndéka
guni dé wali natafa mawuli héraata wandén maki guni huru.
Krais Jisasna Hamwinya du takwana mawulimbu wulaaye
téhafi yandét, di Kraisna du takwa yingafwe.
10 Guni haraki saraki sémbut hurunguka guna séfi dé
hiya. Krais guna mawulimbu téndét, God gunika “Di yikafre

sémbut hurukwa du takwa di” nandét, guna séfi hiyandét
guna hamwinya dé wali jémba retandé.
11 Hanja Jisas Krais hiyandéka God wandéka dé wambula
ramé. Godna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye téndét,
guni akwi wungi hurutanguni. Hiyangut God wambula
wandét déka Hamwinya hambuk yandét guni akwi raama
dé wali jémba retanguni.

Godna Hamwinya wandéka nani Godna nyangwal re

12 Wuna nyama bandi, Godna Hamwinya nana
mawulimbu wulaaye téndékaka sarékéta nani hasa
hwetame. Nani hanja hurumben haraki saraki mawulika
hasa yamba hwekéme, wun mawuli wandén maki
hurunjoka.
13 Guni wun haraki saraki mawulika némbuli xéka, guni
hiyatanguni. Guni Godna Hamwinyambu hambuk hérae
némbuli hurungun haraki saraki sémbutré xiyasandataka
guni God wali jémba retanguni.
14 Godna Hamwinyana hundi jémba xékékwa du takwa di
Godna nyambali di re.
15 Guni yoombu gindan du maki reta wambula roongute
God gunika déka Hamwinya hwehambandé. Guni Godna
nyambali rengute dé God gunika déka Hamwinya hwe.
Hwendéka héraata nani angi wa, “Yafa, yafa!”
16 Godna Hamwinya hafu nana mawulimbu wulaaye téta
wandéka nani xékélaki, nani Godna nyambali nani re.
17 Wungi Godna nyambali rembet, God hanja wandén
hwetendéka yikafre jondu hwetandé, nanika akwi, Kraiska
akwi. Krais hanja hangéli hérandén maki, nani déka jémba
yata hangéli hérambet, God wandét, nani hukémbu Krais wali
reta, nani akwi dé wali yikafre male retame.

Hukémbu nani God wali jémba male retame

18 Angi wuni wa. Nani Krais Jisasna jémba yata hangéli
nani hérae. Wun hangéli, wu yikama joo dé. Hukémbu
nani déré xe nani akwi dé wali yikafre male retembeka, wu
némafwi joo dé.
19 Atéfék God huratakandén jondu di haxéta di té, God
wasékendén nukwaka. Wun nukwambu God déka nyam-
balika wakwendét, atéfék jondu xétandi, déka nyambalika.
Atéfék jondu di God wakwetendéka nukwaré xénjoka di
némafwimbu mawuli ye.
20 Némbuli atéfék jondu haraki di re. Di hafu wungi renjoka
mawuli yahambandi. God hafu wandéka di wungi re. Wun
jondu di God wasékendén nukwaka haxéndate dé God wungi
wa.

21 Atéfék huratakandén jondu haraki yanjoka reta di
yoombu gindan du maki re. God wasékendén nukwambu
God déka nyambalika yikafre hurundét, di dé wali reta
haanye rendat, di atéfék huratakandén jondu di yoombu
gindan du maki rehafi yata di jémba male retandi.
22 Nani xékélaki. Takwa hési lé nyan hérawata hangéli
huruta wanjiléka maki di huratakandén atéfék joo di God
déka nyambalika wakwetendéka nukwaka di hangéli héraata
wanjita di wun nukwaka haxéta té.

23 Di male yingafwe. Nani akwi nani wun nukwa bari
yandéte nani haxé. God nani déka du takwaré hukémbu
yikafre hurunjoka, tale dé déka Hamwinya nanika hwe.
Hwendéka déka Hamwinya nana mawulimbu wulaaye
téndéka nani nana mawulimbu wanjita nani wa, “God
wasékendén nukwa bari yandéte nani némafwimbu mawuli
ye. Wun nukwa God naniré yikafre huruta nanika ‘Wuna
nyangwal di’ naata dé huli séfi hwendét, nani dé wali reta
yikafre sémbut male hurutame.” Wungi wata nani Godka
haxé.
24 Tale, nani Godna yikafre jonduka sarékéta haxéta
témbeka dé naniré yikafre huruta dé naniré Satanéna tam-
bambu dé héra. Nani angi nani huru. Huli jondu nawulak
nanika xakuhafi yandaka nani wun jonduré xéhafi yata wun
jondu xakundate nani haxé. Nawulak jondu nanika xakun-
daka nani wun jonduré xéta nani wun jondu xakundate
haxéhambame.
25 Wungi hurumbeka maki, nani God naniré yikafre
hurutendéka nukwaré xéhafi yata, wun nukwaka nani haxé.
Yikafre mawuli yata, “wendé” nahafi yata, nani God naniré
yikafre hurutendéka nukwaka nani haxé.

26 Godna Hamwinya akwi dé naniré yikafre huru. Nani
nana mawulimbu hambuk yahafi yandéka nani Godka wan-
joka nani xékélakihafi yambeka, Godna Hamwinya dé hafu
dé Godka we, nanika. Wungi wata dé Godna Hamwinya
nanika saréfa naata dé afandumbu wanji, Godka. Nanika
saréfa nandékaka wanjoka nani hurufatiké.
27 Godna Hamwinya dé God mawuli yandéka maki dé
Godré wa, Godna du takwaka. Wandéka dé, atéfék du tak-
wana mawuliré xéfuke xékwa du God, dé déka Hamwinyana
mawulika akwi dé xékélaki.
28 Ané jooka nani xékélaki. Hanja God déka mawuli
yandékangalambu dé naniré waséke, nani déka du takwa
rembete. Wungi rembet, dé nanika jémba hatita naniré
yikafre hurunjoka dé atéfék jondu huru, yikafre jondu akwi,
haraki jondu akwi. Wungi nani xékélaki.

29 Hanja God wunde wasékendén du takwaka dé wa,
“Hukémbu wunde du takwa di wuna du takwa retandi. Wuni
wawut di wuna dunya maki retandi. Wuna dunya maka
dunya rendét di déka bandingu retandi.”
30 Wungi wandéka déka hundi mwi hundi yandéka, nani
déka hundika xékémbete naniré dé wa. Wandéka nani déka
hundika xékémbeka dé wa, nani déka makambu yikafre
sémbut hurukwa du takwa reta hukémbu dé wali jémba male
rembete.

God nanika dé némafwimbu mawuli ya

31 Wun jooka sarékéta yingi watame? God wungi nani wali
téndét, héndé haraki hurute, naniré? Wu yingafwe.
32 God nanika némafwimbu mawuli yata hanja dé déka
nyan dé wali jémba rendéte wahambandé. Déka nyan déré
yatakataka nanika gayandéte dé wa. Wataka dé nanika
hangéli hérae hiyandéte dé déka mama duka dé hwe. Dé
wungi hwendéka nani xékélaki. Dé atéfék jondu akwi nanika
baka hwetandé.
33 God hafu dé naniré wa, “Guni wuna du takwa rengute
gunika wundé wawu. Némbuli guni wuna makambu yikafre
sémbut hurukwa du takwa guni re.” Wungi wandét atéfék
du takwa naniré angi yamba wakéndi, “Guni haraki saraki
sémbut hurukwa du takwa guni.”
34 Wungi wahafi yandat, nak du yamba wakéndé, God
naniré hurumben haraki saraki sémbut hasa hwetendékaka.
Wungi yamba wakéndé, God naniré hasa hwetendéka joo
Krais Jisas hérandénka. Hérae dé, nanika hiyae raama,
Godna yika tambambu reta Godré nanika dé we.
35 Krais nanika saréfa naata dé nanika némafwimbu
mawuli ye. Méta joo Kraisna saréfanaré hérekitandé?
Xakéngali xakundét, hangéli hérambet, nawulak du naniré
haraki hurundat, naniré hénoo yandét, nani nukwa
wurka fatikémbet, haraki joo naniré haraki hurunjoka
yandét, nawulak du naniré xiyandat, wunde jondu
Kraisna saréfanaré hérekitandé? Yingafwe. Dé nanika
némafwimbu mawuli yatandé. Mawuli yata dé naniré yamba
yatakakéndé.
36 Wun haraki saraki jonduka Godna nyingambu rekwa
hundi angi dé wa:

Nani ména du takwa rembeka di ména jémbaka hélék yata
atéfék nukwa naniré xiyanjoka di mawuli ye.
Di naniré xéta di nanika angi we, “Du sipsip baliré xiyandaka
maki, diré xiyatame.”

37 Wun haraki joo nanika yae naniré haraki hurutandi,
o yingafwe? Wu yingafwe. Krais Jisas nanika némafwimbu

mawuli yata nanika hambuk hwendéka wun haraki joo
naniré haraki yamba hurukéndé.
38 Angi akwi wuni xékélaki. God nanika saréfa naata dé
nanika némafwimbu mawuli ya. Nani hiyatembeka nukwa,
nani hiyahafi retembeka nukwa, ensel, haraki hamwinya,
némbuli rekwa jondu, hukémbu xakutekwa jondu, hambuk
hura tékwa jondu,
39 anwarmbu rekwa jondu, andélambu rekwa jondu,
atéfék huratakandén jondu akwi, wun jondu atéfék Godna
saréfanaré hérekinjoka di hurufatiké. God nanika saréfa
naata wandéka nana Néma Du Krais Jisas nanika hiyandéka
dé God nanika némafwimbu mawuli yandékaka dé wakwe.

9

Pol Israelna du takwaka dé némafwimbu saréfa na

1 Wuni Krais Jisasna du reta wuni mwi hundi we. Wuni
yéna yahambawuni. Wawuka hundika sarékéta yawundu
wuni nae. Godna Hamwinya wuna hundika sarékéta dé
akwi yawundu dé nae.
2-3 Wuna hém Israelna du takwa di Kraisna hundika
xékéhafi yandaka wuni dika némafwimbu saréfa naata wuna
mawuli xak dé ye. Mawuli xak yandéka wuni wuna
mawulimbu wuni we: Wuna hémna du takwaré yikafre
hurunjoka wuni némafwimbu mawuli ye. Wuni diré yikafre
hurunjoka wawut, Krais wuniré yatakataka diré Godna
getéfaré hura yindét, wuni yihafi yawut, wu yikafre dé.
Wuni diré wungi yikafre hurunjoka wuni hurufatiké.
4 Hanja Israelka God “Wuna du takwa di” nandéka némbuli
wuna hémna du takwa di Israelna mandéka re. Hanja
God wandéka di déka nyangwal di re. Rendaka God deka
nyéndékmbu téta nukwa hanyikwa maki téndéka di xé. God
diré yikafre hurutendéka hundi akwi, hambuk hundi akwi,
tempelmbu yatendaka jémbaka hundi akwi, wasékéréké ndén
hundi akwi dé
5 God hanja deka mandékanguré dé wa. God wasékendén
du Krais wun mandékana hémémbu dé xaku. Dé atéfék
du takwaka akwi atéfék jonduka akwi néma du God dé re.
Rendéka nani déka ximbu wungi re wungi re harékétame.
Wu mwi hundi dé.

God wandéka di déka du takwa di re

6 Wun hundi wata wuni angi wahambawuni. “God hanja
wandén hundi mwi hundi yahambandé.” Wungi waham-
bawuni. Mé saréké. Némbuli rekwa Israelna du takwa
nawulak di Israelna mandékana hémémbu xakuhambandi.
7 Abrahamna mandéka atéfék di Godna du takwa yin-
gafwe. Abrahamna mandéka nawulak male di Godna

du takwa di. Hanja God dé Abrahamré wa, “Aisakmbu
xakutekwa du takwa di ména mandéka retandi.” Wungi
wandéka wuni xékélaki.
8 Abrahamna atéfék mandékaka angi yamba wakéme, “Di
Godna du takwa di.” Wungi wahafi yata angi watame, “God
Abrahamna mandéka nawulakéka dé wun hundi wa. Wun
hundi wandén mandéka male di Godna hundi xékéta di
Abrahamna mandéka di re.” Wungi wata nani xékélakitame.
9 Hanja God Abrahamré ané hundi dé wa, “Ména takwa
Sera dunya hératalé. Mwi hundi wuni we méniré. Wawun
héki hwari natafa yindét wuni wambula yawut, lé dunya
hératalé.” Wungi dé déré wa.

10 Ané jooka akwi mé saréké. Séfélak héki hwari yindéka
takwa hési, léka xi Rebeka, dunya yéték léka biyambu bér re.
Bérka yafa nana mandéka Aisak dé.
11 Wumbére dunya xakuhafi ye bér jémba nawulak ya-
hambambér, yikafre jémba akwi, haraki jémba akwi. Wungi
yahafi rembéka dé God yambén jémbaka sarékéhafi yata dé
mawuli yandéka maki dé nakré waséketa déka wasékendén
hundika male sarékéta dé
12 Rebekaré angi wa, “Tale hératenyéka nyan dé hukémbu
hératenyéka nyanéna jémba yakwa du retandé.”
13 Wun dunya yétékéka du nak Godna nyingambu ané
hundi dé hayi: God dé wa, “Wuni Jekopka wuni némafwimbu
mawuli ye. Wuni Isoka hélék wuni ye.”

14 Wungi wandénka sarékéta nani angi yamba wakéme,
“God wata haraki dé huru.” Wungi yamba wakéme.
15 Wun jooka hanja God dé Mosesré wa, “Wuni mawuli
yawuka makimbu du takwa nawulakéka saréfa natawuni.
Wuni mawuli yawuka makimbu du takwa nawulakré
yikafre hurutawuni.”
16 Wungi wandéka nani xékélaki. God du takwana
mawuli, yandan hambuk jooka akwi sarékéhafi yata dé dika
saréfa naata diré yikafre huru. God déka mawuli yandéka
makimbu dé dika saréfa naata diré yikafre huru.
17 Wungi xékélakita ané jooka akwi mé saréké. Hanja
God dé ané hundi Feroré wandéka dé Godna du nak Godna
nyingambu hayi: Wuni wawuka méni raama méni Isipna
néma du méni re. Du takwa méniré huruwun jonduré xéta,
wuna hambukéka xékélakita wunika sarékéta atéfék héfambu
saféndate, wuni méniré wawuka méni raama néma du re.

18 God wungi wandéka nani xékélaki. God déka mawuli
yandékangalambu nawulak du takwaka saréfa naata diré dé
yikafre huru. God déka mawuli yandékangalambu wandéka
nawulak du takwa di déka hundika hélék ya.

God nawulak du takwaré mawuli wita dé nawulak du takwaka saréfa na

19 Wafewana, guna du nawulak wuniré angi watandi? “God wungi wata, métaka dé naniré haraki hundi we, hurumben haraki saraki sémbutka? Héndé God wasékendén jonduka yatakate? Wu yingafwe.”

20 Wungi wandat, wuni diré angi watawuni: Wungi wata guni baka du reta guni Godré guni haraki hundi we. Wungi wakénguni. Ané hundi mé xéké. Héfambu yatakandan aki déré yatakandé duka angi wahafindé, “Métaka méni wuniré wungi huru?” Wungi wahafindé.

21 Aki yatakakwa du héfa nawulak hérae aki yéték yatakanjoka déka mawuli yandéka makimbu dé yataka. Wafewana dé nak yikafre jondu taka aki wali nak haraki jondu taka aki wali yatakatandé? Wu, déka jémba dé.

22 Wungi yatakandéka maki, God déka mawuli yandéka makimbu hurundét, guni déré haraki hundi watanguni o yingafwe? Wu yingafwe. God déka hambuk akwi déka mawuli wi akwi wakwenjoka dé haraki sémbut hurukwa du takwaré dé hurataka. Wunde du takwa di God mawuli windéka aki maki di. Wun akika hanjambu God dé wa, diré yakindét félamétekwaka. Wun akika bari mawuli wihafi ye dé dika haraki huruhambandé.

23 God déka mawuli yandékangalambu, nawulak du takwaka dé saréfa na. Wunde du takwa di God saréfa nandéka aki maki di. God dika hanjambu dé waséke, di déka yikafre téfaré ye, dé wali jémba reta, nukwa hanyikwa maki rendate. Wunde du takwa dé wali jémba retendakaka xékélakindate, God félamétendéka du takwaka bari mawuli wihambandé. God wungi hurundénka, guni déka haraki hundi wakénguni.

24 Nani God saréfa nandéka aki nani. Naniré God dé waséke. Nani nawulak Israelna mandéka reta Judana hémémbu rembeka God naniré dé waséke. Judana du male yingafwe. Nak téfana du takwa nawulakéka akwi dé waséke, déka du takwa rembete.

25 Wun jooka hanja Godna profet nak, déka xi Hosea, dé Godna nyingambu ané hundi hayi:

Wuna hémémbu rehafi yandé du takwaka angi watawuni, “Di wuna du takwa di.”

Hanja mawuli yahafi yawun du takwaré watawuni, “Wuni gunika némafwimbu mawuli wuni ye.”

26 Hanja du takwa nawulakré wuni wa, “Guni wuna du takwa yingafwe.”

Wungi wawun hafwambu wuni diré angi watawuni, “Wuni God wungi rekwa God wuni. Guni wuna nyangwal guni.”

27 Hanja Aisaia dé Israelna du takwaka hambukmbu wata
dé Godna nyingambu ané hundi hayi:
Israelna du takwa séfélak ye, néma xérina tufwambu rekwa
awem maki xakundat, dé Israelna du takwa nawu-
lakré male wambula hératandé.
28 Néma Du God wandén maki hurutandé, ané héfambu. Wun
nukwambu dé du takwana hurundan haraki saraki
sémbut diré bari hasa hwetandé.
29 Wungi hayitaka hundi nak akwi Aisaia angi dé hayi:
Némafwi hambuk yakwa Néma Du God nana du takwa
nawulakré jémba rendate wahafi yandét, nani atéfék
Sodomna du takwa Gomorana du takwa hiyandan
maki, nani hiyatame.

Israelna du takwa Godka jémba sarékéhafi yata di yikafre sémbut hurukwa du takwa rehambandi

30 Wun jooka sarékéta yingi watame? Nak téfambu rekwa
du takwa nawulak Godna makambu yikafre sémbut hu-
rukwa du takwa renjoka sarékéhafi yata, di Godka jémba
sarékéta déka hundika "Mwi hundi dé" di na. Nandaka God
dika dé wa, "Di wungi huruta wuna makambu yikafre sémbut
hurukwa du takwa di." Dé wungi wa.
31 Di hurundan maki Israelna du takwa huruhambandi. Di
deka mawulimbu di wa, "Nani Moses wandén hambuk hundi
xékéta, wandén maki huruta, nani Godna makambu yikafre
sémbut hurukwa du takwa retame." Wungi wata di Moses
wandén hambuk hundi xékéta, wandén maki hurunjoka
mawuli yata, di wungi hurunjoka di hurufatiké.
32 Guni mé saréké. Yingi maki nae di Moses wandén ham-
buk hundi xékéta, wandén maki hurunjoka di hurufatiké? Di
Godka jémba sarékéhafi yata deka hambukéka male sarékéta
di angi wa, "Nani hambuk yata Moses wandén hambuk
hundi jémba xékéta wandén maki hurutame." Wungi huruta
di man xatukwendaka motumbu di xatukweta di xakri.
Krais Jisas wun man xatukwendaka motu dé.
33 Wun motuka Godna nyingambu rekwa hundi angi dé
wa:
Mé xéké. Saionmbu motu nak takatawuni.
Du takwa wun motumbu man xatukweta xakritandi.
Wun motuka jémba sarékékwa du takwa jémba male retandi.

10

Israel di Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa rehambandi

1 Wuna nyama bandi, God Israelré yikafre hurundét, di
dé wali jémba rendate, wuni némafwimbu mawuli ye wuni
Godré wa, dika.

2 Wuni dika xékélakita wuni we. Di Godna jémba yanjoka
di némafwimbu mawuli ye. Mawuli yata di déka jémbaka yike
di ye.
3 Di God nanika “yikafre sémbut hurukwa du takwa di”
nandéka sémbutka xékélakihafi yata di deka hambukmbu
male di Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa
renjoka di hurufatiké. Wungi hurufatikéta di Godna sémbut
wandé maki huruhambandi.
4 Huruhafi yandaka dé Krais Jisas Moses wandén hambuk
hundi atéfék xéka wandén maki huruta dé wun hundina
jémba yaséke. Yasékendéka nani déka jémba sarékéta nani
Godna makambu déka atéfék hambuk hundi wandé maki
hurukwa du takwa nani re. Rembeka God nanika “yikafre
sémbut hurukwa du takwa di” dé na.
5 Hanja Moses dé wa, hambuk hundi xékéta wandén maki
hurukwa du takwaka. Wun du Godna makambu yikafre
sémbut hurukwa du takwa retendakaka, angi dé wa: “Atéfék
hambuk hundi xékéta wandén maki hurukwa du takwa God
wali jémba retandi, wungi re wungi re.”
6 Wungi wandéka némbuli nani Godka jémba sarékéta déka
hundika “Mwi hundi dé” nambeka Godna makambu yikafre
sémbut hurukwa du takwa nani re. Wungi reta nani angi we,
“Guni Krais guniré yikafre hurundéte guni guna mawulimbu
ané hundi wakénguni, ‘Héndé nyirré warite, Kraisré hura
gayanjoka?
7 Héndé hiyandé du takwa rendaka téfaré nandite,
Krais wambula raméndéte, déré hura xalenjoka?’ Wungi
wakénguni.” Wungi nani we.
8 Kraiska jémba sarékékwa du takwa angi di wa, “Godna
hundi walémbambu guni wali dé re, guna mawulimbu akwi
guna hundimbu akwi.” Wungi di wa. Godna hundi dé du
takwa Godka jémba saréké ndate wakwembeka hundi dé.
9 Angi nani wa: “Guni guna hundimbu angi wata, ‘Jisas
dé Néma Du dé’ wungi wata guna mawulimbu wangut,
‘Krais hiyandéka God wandéka dé wambula ramé. Wu mwi
hundi dé.’ Wungi wangut, God guniré hératandé, Satanéna
tambambu. Hérae guniré yikafre hurutandé.” Wungi nani
we.
10 Nani xékélaki. Nani nana mawulimbu Kraiska jémba
sarékéta Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa
nani re. Nani du takwaka nana hundimbu Kraiska jémba
sarékémbenka wambet, God naniré Satanéna tambambu
hérae déka getéfaré hura yitandé.
11 Wun jooka Godna nyingambu angi dé wa: Déka jémba
sarékékwa du takwa roohafi yata jémba retandi.
12 Wun hundi dé atéfék héfambu rekwa du takwaka dé wa,
Judana du takwaka akwi, nak téfana du takwaka akwi. Di

natafa hémémbu di re. Deka Néma Du natafa dé. Dé atéfék du takwana Néma Du dé. Dé déka ximbu déka wakwa atéfék du takwaka jémba male hatita dé diré yikafre huru.

13 Wun jooka Godna nyingambu angi dé wa: Du takwa Néma Duna ximbu déka wandat, dé diré Satanéna tambambu hératandé. Hérandét, di jémba retandi.

14 Du takwa nana Néma Duka jémba sarékéhafi yata yingi maki nae di déka watandi? Wunde du takwa déka hundi xékéhafi yata yingi maki nae di déka jémba sarékétandi? Nak du déka hundi diré wakwehafi yandét, yingi maki nae di déka hundi xékétandi?

15 God Kraiska hundi wandéte wun duré wahafi yandét, yingi maki nae dé déka hundi watandé? Wun jooka Godna nyingambu angi dé wa: Du takwa nawulak di Godna yikafre hundi wanjoka di yi. Nani wunde du takwaré xéta mawuli yatame.

Israel di Godna hundi xékéhambandi

16 Israelna du takwa nawulak male di wun yikafre hundi xéka wandan maki huru. Israelna du takwa séfélak xékéhambandi. Wun jooka Godna profet Aisaia hanja dé Godna nyingambu angi hayi: Néma Du, nani ména hundi du takwaré wambeka nawulak male di jémba xéké.

17 Wun hundi xékéta nani xékélaki. Du nawulak du takwaka Kraisna hundi wandat, xékétandi. Xékéta di nawulak déka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” natandi.

18 Wafewana guni angi watanguni? “Israelna du takwa Godna hundi di xéké, o yingi maki dé?” Wungi wangut, wuni angi watawuni: Wundé xékénda. Wu mwi hundi dé. Xékéndanka Godna nyingambu angi dé wa:

Di Godka wandaka deka hundi atéfék héfaré dé yi.
Deka hundi afakémbu rekwa du takwaka akwi dé yi.

19 Wafewana guni angi watanguni? “Israelna du takwa Godna hundi di jémba xékélaki, o yingafwe?” Wungi wangut, wuni angi watawuni: Guni hanja Moses wandén hundika mé saréké. Wun hundi Godna nyingambu angi dé wa:

Hukémbu wuni guniré yikafre huruhafi yata wuni nak nak téfambu rekwa du takwaka yikafre hurutawuni. Guni dika haraki mawuli xékéngute we wuni diré yikafre hurutawuni.
Wuni wangété du takwaré yikafre huruwut, guni dika biya mawuli witanguni.

20 Hukémbu Aisaia Godna hundi wanjoka roohafi yata dé Godna nyingambu angi hayi:

Wunika hwakéhafi yandé du takwa di wuniré wundé xénda.
Wunika wakwexékéhafi yandé du takwana makambu téwuka di wuniré xé.

21 Wungi wataka dé Israelna du takwaka angi wa: “Atéfék
nukwa wuni tamba yék sale wuni dika wa, wunika yandate.
Tamba yék saléwuka di wunika hu hweta di wuna hundika
hélék ye.”

11

God Israelna nawulak du takwaka dé saréfa na

1 Wun hundi xékétaka yingi guni we? Wafewana guni angi
watanguni? “God déka du takwa Israelka hu wundé hwendé,
o yingi maki dé?” Yingafwe. Wungi wakénguni. Wuni akwi
wuni Israelna du wuni. Abraham wuna mandéka dé. Wuni
Benjaminéna hémémbu wuni xaku.

2 Hanja God dé nani Israelna mandékanguré wa, di déka
du takwa rendate. Wataka dé nani déka du takwaka hu
hwehambandé. Guni xékélaki. Hanja Godna profet nak
Elaija Godré wandéka déka hundi Godna nyingambu dé re.
Elaija Israelna du takwaka haraki hundi wata dé Godka angi
wa:

3 “Néma Du, di ména profetré wundé xiyanda. Xiyaata
di ménika hamwi hwendaka jambé di yawulendo yaki.
Yakindaka wuni male andé re. Rewuka di wuniré xiyanjoka
di hwaké.”

4 Wungi Elaija wandéka God déka hundi hasa wata angi
dé wa, “Méni male wuna du yingafwe. Du nawulakéka akwi
(7000) wasékewuka di akwi wuna du di re. Reta di wun
yénataka god Balka hwati séhafi yata déka wahambandi.”

5 Wungi wasékendéka nani xékélaki. Hanja hurundén maki
némbuli akwi God nawulak du takwaka saréfa naata dé dika
wa, di déka du takwa rendate.

6 God wunde du takwaré baka yikafre huruta dé hurundan
yikafre jooka sarékéhambandé. Dé deka yikafre hurundan
jooka sarékéndét, nani angi watame, “God deka yikafre jooka
sarékéta dé dika yikafre huru.” Wungi yamba wakéme. God
diré baka yikafre dé huru.

7 Némbuli mé saréké. Israelna séfélak du takwa Godna
makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa renjoka
mawuli yata, di hurufatiké. Déka du takwa rendate God
wasékendén du takwa, di male di déka hundi xéka di déka du
takwa re. Di nawulak male xékéndaka séfélak di deka mawuli
hambuk yandéka di Godna hundi xékénjoka hélék di ye.

8 Wun hélék yakwa du takwaka Godna nyingambu angi dé
wa:

God dé wa, di jémba xéhafi yata jémba xékéhafi yandat, deka
mawuli yike yandéte.
Hanja wungi rendanéngala, némbuli akwi wungi reta, di
jémba sarékéhambandi.

9 Devit akwi hanja dika angi dé wa:

Deka mawuli yandaka joo métaka re bu xakiféké maki,
biyami maki, diré haraki hurundé.
Di wun hosofékémbu xakindat, dé diré hasa haraki huru-
tandé.
10 Dé wandét di dama hiyandé du maki retandi.
Dé wandét di némafwi xak yatakwa du maki, di deka bunun-
gul hwalé hwalé nae yitandi.
Wungi dé wa.

God nak téfana du takwaré dé Satanéna tambambu héra

11 Wafewana, wunde du takwaka guni angi watanguni?
"Di Godka jémba sarékéhafi yata di wun joombu man
xatukwe di wundé xakrinda, o yingafwe?" Wungi wangut,
wuni angi watawuni: Yingafwe! Di xakrihambandi. Is-
raelna du takwa Godka jémba sarékéhafi yandaka, God nak
téfana du takwaré baka yikafre huruta, diré dé Satanéna
tambambu héra. God Israelna du takwa wun jooka xéta
dika haraki mawuli xékéndate dé God nak téfana du takwaré
wungi huru.
12 Némbuli mé saréké. Israelna du takwa haraki saraki
sémbut huruta Kraiska hu hwendaka, God nak téfana du
takwaré dé yikafre huru. Israelna atéfék du takwa hukémbu
Kraiska jémba sarékéndat, God déka du takwa atéfék naniré
yikafre huruta naniré jémba male hurutandé.
13 Guni Romémbu rekwa du takwa, guni Israelna du takwa
yingafwe. Guni nak téfana du takwa guni. Némbuli guniré
wuni we. Hanja God dé jémba nak wunika hwe, wuni
Krais Jisasna hundi hura ye déka hundi guni nak téfana du
takwaré wawute. Wuni wun jémbaré harékéta wun jémba
hambukmbu yata wuna mawulimbu angi wuni we,
14 "Wafewana, wuna hémémbu rekwa du takwa wuna
jémbaka xéta haraki mawuli xékéta angi watandi, 'Nani akwi
Godna saréfana hératame.' Wungi wata di Kraiska jémba
sarékéta di akwi Godna du takwa retandi." Wungi wuni we,
wuna mawulimbu.
15 Némbuli God Israelna du takwaka hu hweta dé nak téfana
du takwaré yikafre huru, di dé wali natafa mawuli héraata
déka du takwa rendate. Hukémbu Israelna du takwa Kraiska
jémba sarékéndat, God wandét di hiyae wambula raméndé du
takwa maki jémba retandi.
16 Ané hundika mé saréké. Guni guna yawimbu huli hénoo
hérae, guni tale hérangun hénoo nawulak Godka hwengut,
guna hukémbu hérangun atéfék hénoo, wu Godna maki dé.
Wungi maki, mina méngi Godna joo rendét, wun mina
batamba akwi, wu Godna dé.
17 Israelna du takwa di yawimbu sendan mi maki di. Wun
mina xi oliv dé. Guni nak téfana du takwa, guni afakana oliv

mi maki guni. God yawimbu tékwa mina ba nawulak tukwee
yakitaka dé afakambu tékwa mina ba hérae hura yae dé
yawimbu tékwa mina ba nawulak xatékétaka dé yanyataka.
Yanyatakandéka guni wun afakambu tékwa mina ba guni
wun yawimbu tékwa oliv mina ba wali guni mina gu hérae,
wun mina yikafre méngimbu.

18 Guni wun yawimbu tékwa mina ba maki téta guni
hanja rendé baka sarékéta angi wakénguni, “Nani diré wundé
sarékéngwandékwa. God diré tukwee yakindéka di baka
di re.” Wungi wakénguni. Wungi wangut angi watawuni,
“Guni ba male guni re. Wungi reta guni wun mina méngika
hambuk hwehambanguni. Guni wun mina méngimbu guni
hambuk hérae.” Wungi watawuni.

19 Wafewana guni angi watanguni? “God dé hanja téndé
baré dé tukwee yaki, nani deka hafwa hérambete.”

20 Wungi wata guni mwi hundi guni wa. Ané jooka akwi
sarékétanguni. Israelna du takwa di Krais Jisaska sarékéhafi
yandaka dé God diré dé tukwee yaki. Guni Krais Jisaska
jémba sarékéta guni deka hafwa hérae guni wun mimbu té.
Wungina jooka sarékéta guni guna ximbu harékéhafi yata
guni Godka rootanguni.

21 Wunde yawimbu tékwa mina ba di Krais Jisaska jémba
sarékéhafi yandaka dé God diré dé tukwee yaki. Wungi maki,
guni akwi Krais Jisaska jémba sarékéhafi yangut, God guniré
akwi tukwee yakitandé.

22 God wungi hurundéka nani xékélaki. Dé nawulak du
takwaka dé saréfa na. Dé nawulak du takwaka dé mawuli
wi. Déka hu hweta haraki saraki sémbut hurukwa du
takwaka dé mawuli wi. Guni déka jémba sarékéta déka
hundi xékékwa du takwaka dé saréfa na. Guni déka jémba
sarékéhafi yangut, guniré akwi tukwee yakitandé.

23 Wunde mina ba Godka wambula jémba saréкéndat, God
diré wambula yanyatakatandé, mimbu. God diré wambula
hali yanyatakandé.

24 Guni tale afakambu tékwa mina ba maki guni ren-
guka dé God guniré xatéka hura yae dé yawimbu tékwa
yikafre mimbu yanyatakandéka guni wun mimbu jémba té.
Wu guna mi yingafwe. Guni wun mimbu jémba téngut,
God dé wunde yawimbu tékwa mina ba tukwee yakitaka
dé hukémbu deka hafu mimbu wambula yanyatakanjoka
mawuli ye, wu diré hérae yanyatakatandé.

God atéfék du takwaka dé saréfa na

25 Guni wuna nyama bandi, guni guna ximbu harékéhafi
yata angi wakénguni, “Nani hafu Godna atéfék jémbaka
nani xékélaki.” Wungi wahafi yata ané hundi xékétanguni.

Hanja God déka jémba nawulak dé faku. Némbuli wun jémbaka wandéka wuni guniré we, guni wun jémbaka jémba xékélakingute. Israelna du takwa nawulak deka mawuli hambuk yandéka di Krais Jisasna hundika xékénjoka di hurufatiké. Hurufatikéndaka di hukémbu nak téfambu rekwa du takwa Kraisna hundi xékéta di God wandén maki némafwi hém xakundat, Israelna du takwa Kraisna hundika xékétandi.

26 Xékéndat, God di atéfékré wambula hératandé, Satanéna tambambu. Wun jooka Godna nyingambu angi dé wa:

"Saionmbu diré yikafre hurutekwa du yatandé.
Yae wandét di Jekopna mandéka Godka wambula hu yamba hwekéndi.
27 God angi dé wa, hanja wuni di wali wasékéréké. Wun hundi angi dé:
Deka hurundan haraki saraki sémbut yakwanyitawuni."

28 Israelna du takwa di Kraisna yikafre hundika hu hwetaka déka mama du di re, God guniré yikafre hurundéte. Di déka mama du rendaka dé God deka mandékanguka sarékéta dé angi wa, "Di wuna mawuli yawuka du takwa di." Hanja God deka mandékanguré dé waséke, di déka du takwa reta déka yikafre jondu hérandate.

29 God wun hundi yamba yatakakéndé. Wasékendén maki hukémbu diré hérae dika yikafre jondu hwetandé.

30 Hanja guni nak téfana du takwa Godna hundika xékéhambanguni. Xékéhafi yanguka di Israelna du takwa Godna hundika hu hwendaka God dika hélék yata némbuli gunika dé saréfa nae. Saréfa nandéka guni dé wali jémba re.

31 God gunika wungi saréfa nandéka, hukémbu Israelna du takwa, God gunika saréfa naata dika saréfa nahafi yandékaka hélék yata, hurundan haraki saraki sémbut yatakataka Godna hundi wambula xékéndat, God dika saréfa natandé. Saréfa nandét, di akwi dé wali jémba retandi.

32 Wun jooka sarékéta nani angi xékélaki. Atéfék du takwa Godna hundika hu hwendaka dé diré yataka, di haraki saraki sémbut hurukwa du takwa rendakaka xékélakindate. God di atéfékéka saréfa naata diré yikafre hurunjoka dé wungi huru.

Godna ximbu harékétame

33 Godna xékélelaki akwi, Godna mawuli saréké akwi, wu némafwi dé. Nani déka mawulika xékélakinjoka nani hurufatiké. Nani déka atéfék jémbaka xékélakinjoka nani hurufatiké.

34 Wun jooka Godna nyingambu angi dé wa:

Héndé xékélaki, Néma Duna mawulika?
Héndé wakwete, déré yandéka jémbaka?
35 Héndé déka tale jondu hwendét, dé déka hasa hwetandé?
Wungi dé wa.

36 Nani xékélaki. God wandéka atéfék jondu dé xaku. God
hambuk yata wandéka atéfék jondu dé re. Atéfék jondu
déka jondu male di. Nani déka ximbu harékétame, wungi
re wungi re. Wu mwi hundi dé.

12

Nani nana séfi atéfék Godka hwetame

1 Wuna nyama bandi, wuni God naniré némafwimbu saréfa
nandékaka sarékéta wuni guniré we. Guni guna séfi atéfék
Godka mé hwe. Du Godka hamwi xiyae hwendaka maki,
guni hiyahafi yata yikafre sémbut male huruta guna séfi
Godka hwetanguni. Guni wawun maki hurungut, God guna
hwengun jonduka mawuli yatandé. Wungi hweta guni
Godna ximbu harékénguka jémba yatanguni.
2 Guni ané héfambu rekwa du takwa hurundaka maki
yamba hurukénguni. Guni Godmbu huli mawuli héraata
déka sarékéta guni huli du retanguni. Wungi reta guni God
mawuli yandéka jonduka xékélakitanguni. Wunde jondu angi
dé, yikafre jondu, yikafre sémbut, yikafre male jondu di. God
wunde jonduka dé mawuli ye.

God hwendén hambuk hérae jémba yatame

3 God wuniré baka yikafre hurundéka wuni déka jémba
yata wuni guni nak nakéka wuni we. Guni nak nak guna
ximbu harékéhafi yata guna mawulimbu angi wakénguni,
“Wuni hafu hambuk yata jémba wuni re.” Wungi wahafi
yata guni nak nak jémba sarékéta guna mawulimbu angi
watanguni, “God wuniré yikafre hurundéka wuni Godka
jémba sarékéta déka hundika ‘Mwi hundi dé’ nawuka dé
wunika ané hambuk hwe. Hwendéka wuni déka jémba yata
wuni jémba re.”
4 Ané sataku hundika mé saréké. Duna séfimbu séfélak
jondu di té. Man, tamba, waan, dama, nawulak jondu akwi
di té. Wun jondu natafa jémba male yahambandi. Nak maki
nak maki jémba yandakandé.
5 Wun hundika sarékéta nanika mé saréké. Nani Kraisna
hundika xékékwa du takwa nani séfélak me. Nani duna
man, tamba, waan, dama maki nani re. Reta nani Kraisna
hémémbu reta, di wali jémba reta, nani natafa duna séfi maki
reta nani nak nak atéfékna dé.
6 God naniré nak nak baka yikafre huruta nak maki nak
maki hambuk dé hwe. Hwendénka, nani nak nak nak maki
nak maki hambuk hérae nak jémba nak jémba yatame, déka.
God gunika profetna hundi wangute hambuk hwendét, guni
wun hambuk hérae déka ximbu déka hundi watanguni. Déka
hundika jémba sarékénguka makimbu wungi watanguni.

7 God du takwaré yikafre hurungute hambuk hwendét,
guni wun hambuk hérae diré yikafre hurutanguni. God du takwaré Godna jémbaka wakwengute hambuk hwendét,
guni wun hambuk hérae guni diré déka jémbaka wakwetan-
guni.
8 God yikafre hundi wata nawula du takwana mawuliré
yikafre hurungute hambuk hwendét, guni wun hambuk
hérae guni diré yikafre hundi wata deka mawuliré yikafre
hurutanguni. God du takwaka jondu hwengute hambuk
hwendét, guni wun hambuk hérae du takwaka séfélak jondu
baka hwetanguni. God du takwaka néma du reta dika jémba
hatingute gunika hambuk hwendét, guni wun hambuk hérae
wun jémbaka angi yamba wakénguni, “We jémba dé.” Wungi
wahafi yata dika jémba hatitanguni. God du takwaka saréfa
naata diré yikafre hurungute hambuk hwendét, guni wun
hambuk hérae guni yikafre mawuli yata dika saréfa naata
diré yikafre hurutanguni.

Guni dika némafwimbu mawuli yatanguni

9 Guni, mé xéké. Guni yéna yahafi yata du takwaka
némafwimbu mawuli yatanguni. Guni haraki saraki sémbutka
hu hweta yikafre sémbut male mé huluki.
10 Guni Krais Jisasna hundika xéka guni atéfék natafa
hémémbu reta nyama bandi nyange maki guni re. Reta guni
wali Krais Jisasna hundika xékékwa du takwaka némafwimbu
mawuli yatanguni. Guni du takwa nak nakna ximbu
harékénjoka mawuli yatanguni.
11 Godna Hamwinya hwendén yikafre mawuli hérae
némafwi hambuk yata nana Néma Duna jémba yatanguni.
“We jémba dé” yamba nakénguni.
12 God guniré yikafre hurundéte haxéta, guni yikafre
mawuli yata mawuli sawuli yatanguni. Gunimbu xakéngali
xakundét guni hambuk ye jémba tétanguni. Guni atéfék
nukwambu God wali hundi bulétanguni.
13 Godna du takwa nawulak jonduka fatikéndat, guni dika
saréfa naata dika jondu hwetanguni. Du takwa nawulak
gunika yandat, guni diré yikafre hurutanguni, di guni wali
rendate.
14 Du nawulak guniré haraki hurundat, guni Godka watan-
guni, dé diré yikafre hurundéte. Dika haraki hundi wahafi
yata guni Godka watanguni, diré yikafre hurundéte.
15 Du takwa nawulak yikafre mawuli yata mawuli sawuli
yandat, guni di wali yikafre mawuli yata mawuli sawuli
yatanguni. Du takwa nawulak gérandat, guni di wali
gératanguni.

16 Guni atéfék natafa mawuli héraata jémba retanguni.
Guna ximbu yamba harékékénguni. Harékéhafi yata néma
du takwaka male sarékékénguni. Guni baka du takwaka
akwi sarékétanguni. Sarékéta baka du takwa wali reta di
wali hundi bulétanguni. Guni angi yamba wakénguni, “Nani
xékélelakikwa du me.”
17 Du nak guniré haraki sémbut hurundét, guni déré haraki
sémbut hasa hurukénguni. Atéfék du takwa di nawulak
sémbutka “yikafre sémbut dé” di na. Guni wun sémbut male
hurutanguni.
18 Nawula du takwa wali yamba waru warekénguni. Guni
atéfék du takwa wali natafa mawuli héraata jémba male
retanguni. Wungi jémba renjoka guni hambukmbu jémba
yatanguni.
19 Wuna nyayikangu, guni mé xéké. Guni guniré hurun-
dan haraki saraki sémbut hasa hurukénguni. Guni baka
rengut, God dika mawuli wita gunika hurundan haraki
saraki sémbut dika hasa hwetandé. Hasa hwetendékaka
Godna nyingambu angi dé wa: Néma Du angi dé wa,
“Wuni hafu di hurundan haraki saraki sémbut diré hasa
hwetawuni. Wu wuna jémba dé.”
20 Ané hundi akwi Godna nyingambu dé re:
Guna mama du hénooka hiyandat, guni dika hénoo hwetan-
guni.
Di hulinguka hiyandat, guni dika hulingu hwetanguni.
Guni wungi huruta guni ya maki joo deka anéngambambu
takatanguni.
Godna nyingambu wungi dé wa.
21 Du nawulak gunika haraki sémbut hurundat,
guni di hurundanéngala yamba hasa hurukénguni.
Wungi hurungut, deka haraki sémbut guna yikafre
sémbutré sarékéngwandétandé. Guni yikafre sémbut
male hurungut, guna yikafre sémbut deka haraki
sémbutré sarékéngwandétandé. Deka haraki sémbutré
sarékéngwandénjoka guni yikafre sémbut male hurutanguni.

13

Nani Gavmanéna hundi xékéta wandan maki hurutame

1 Némbuli gavmanka watawuni. God hafu wandéka atéfék
gavman atéfék kaunsol néma du reta du takwaka di hati.
Di wungi hatindate, héfambu rekwa du dika wahambandé.
God wungi wandénka sarékéta, nani atéfék nani gavman,
kaunsolna hundi xékéta wandan maki hurutame.
2 God wunde du gavmanéna jémba yandate wandéka
du nak wunde néma duna hundika hu hweta, dé Godna
hundika akwi dé hu hwe. Wun du néma duna hundika

xékéhafi yata wandén maki huruhafi yandét, God yawundu
nandét, di déka haraki saraki sémbut déré hasa hwetandi.
3 Guni yikafre sémbut huruta guni gavmanka yamba
rookénguni. Guni haraki saraki sémbut huruta guni gav-
manka rootanguni. Guni dika roohafi yata jémba renjoka
mawuli yata guni yikafre sémbut hurutanguni. Wungi
hurungut, gavman di gunika yikafre mawuli yatandi.
4 God hafu dé wa, wunde du déka jémba yata guniré
yikafre hurundate. Guni haraki saraki sémbut huruta dika
rootanguni, di hambuk yata wun haraki saraki sémbut
guniré hasa hwetendakaka. God haraki saraki sémbutka
mawuli wita dé hafu dé wa, di déka jémba yata guni haraki
saraki sémbut hurukwa du takwaré hurungun haraki saraki
sémbut hasa hwendate. Di wun jémba yanjoka hambuk di
héra. Hambuk hérae di baka yamba rekéndi. Wun hambuk
hérae di hurungun haraki saraki sémbutka hasa hwetandi.
5 Wungi maki gavman hurungun haraki saraki sémbut
hasa hwendamboka, guni gavmanéna hundi xékéta wandan
maki hurutanguni. Wun jooka male sarékékénguni. Ané
jooka akwi sarékétanguni. Guna mawulimbu guni xékélaki.
Guni gavmanéna hundi xékéta wandan maki hurungut, wu
yikafre dé. God wun jooka dé mawuli ye. Wungi xékélakita
gavmanéna hundi xékéta wandan maki hurutanguni.
6 Wun jooka sarékéta guni gavman hératendaka yéwa
hwetanguni. Gavman Godna jémba yata gunika jémba
hatindakaka sarékéta guni dika yéwa hwetanguni.
7 Di gunika hatindanka guni dika angi hurutanguni. Di
yéwaka wandat, guni dika yéwa hwetanguni. Di tamba yétina
tambéka wandat, guni dika wun també hwetanguni. Di
nawulak gunika jémba hatindat, guni deka ximbu harékéta
wandan maki hurutanguni. Wungi hurungut, wu yikafre dé.

Guni guna du takwaré angi hurutanguni

8 Guni nak duka hasa hwetenguka joo gunimbu wungi
yamba tékéndé. Guni diré bari hasa hwetanguni. Natafa
male hasa hwetenguka joo retandé. Wun joo angi dé,
guni nyémayikaka némafwimbu mawuli yata diré yikafre
hurutanguni, atéfék nukwambu. Guni wungi mawuli yata
guni Mosesna atéfék hambuk hundi wandén maki guni huru.
9 Hanja Moses Godna nyingambu ané hambuk hundi dé
hayi: “Guni nak duna takwa wali haraki saraki sémbut
yamba hurukénguni. Du takwaré yamba xiyakénguni. Sélé
yamba hérakénguni. Guna mawuli nak duna jonduka
yamba raméké ndé.” Hayindén hundika wundé xékélakingu.
Atéfék hambuk hundi di ané natafa hundina ekombu re:

“Guni guni hafuka némafwimbu mawuli yanguka maki, guni nyémayikaka némafwimbu mawuli yatanguni.”

10 Guni wun hundi xékéta guna nyémayikaka némafwimbu mawuli yata diré haraki huruhafi yata diré yikafre male hurutanguni. Guni dika wungi némafwimbu mawuli yata guni Mosesna hambuk hundi atéfékéka xékéta wandén maki guni huru.

Nani yikafre sémbut huruta jémba yitame

11 Wuni némbuli rembeka nukwaka xékélakita wuni gunika we, guni wungi yikafre hurungute. Nani tale Jisas Kraiska jémba sarékémben nukwa, dé wambula yae naniré hérae hura yitendéka nukwa dé afakémbu dé re. Némbuli déka wambula yatendéka nukwa walémba dé. Wun jooka sarékéta guni xéndi hwaakwa du, sé raama déka jémba ya.

12 Gan hunyi yalefu dé télakétandé. Nukwa bari xaletandé. Nukwa xaletendékaka sarékéta nani halékingambu hurundaka haraki sémbut yatakataka nani nukwambu reta Godna xi ware jondu hératame, nani Satan wali warenjoka.

13 Nani nukwambu téta nani yikafre sémbut male hurutame. Nani angi yamba hurukéme. Nani séfélak hénoo sata nani wangété yandaka hulingu sata wangété yamba yakéme. Nani nawula du takwa wali haraki saraki sémbut yamba hurukéme. Yikafre joo nak duka yaata, nanika yahafi yandét, wun duka nani haraki mawuli xékéhafi yata yamba waru warekéme.

14 Nani nana haraki saraki mawuli xékéhafi yata, wun haraki saraki sémbut hurunjoka yamba sarékékéme. Sarékéhafi yata nani sanda wur sandambeka makimbu nani Jisas Kraisré sandatame. Wungi sandata nani nana Néma Du Kraismbu huli mawuli hérae, nani dé wali natafa mawuli héraata jémba retame.

14

Nak duna sémbutka yamba wakéme

1 Guni Jisas Kraisna hundika xéka déka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nanguka guna mawuli hambuk ye dé jémba té. Jisas Kraisna hundika xékékwa du takwa nawulak déka sarékéta mawuli yéték saréké́ndaka deka mawuli hambuk yahafi yata jémba téhambandé. Wungi mawuli yakwa du takwa gunika yandat, guni dika yikafre mawuli yata di wali reta hundi bulétanguni. Hundi buléta guni di wali deka mawulimbu saréké́ndaka jooka warukénguni.

2 Jisas Kraisna hundika xékékwa du takwa nawulak di wa, “Nani atéfék hamwi hénoo satame. Wungi hurumbete, God yikafre mawuli dé ye.” Wungi wandaka Kraisna hundika

xékékwa du takwa nawulak, deka mawuli hambuk yahafi
yata jémba téhafi yandéka, di wa, “Nani hamwi yamba
sakéme. Hénoo male satame. Wungi hurumbet, God yikafre
mawuli yatandé.”
3 Du nak dé hamwi sata dé hamwi sahafi yakwa du
takwaka haraki mawuli yamba xékékéndé. Wungi male,
hamwi sahafi yakwa du takwa di haraki mawuli yamba
xékékéndi, hamwi sakwa du takwaka. Yingafwe. God dika
akwi dé mawuli ye.
4 Guni héndé nak duna jémba yakwa duna sémbutré xétaka
hurukwexé? Di Godna jémba yakwa du di. God wun jémbaka
hatikwa du reta dé male wun jémba yakwa du takwana
jémbaré xéta watandé, yikafre jémbaka akwi, haraki jémbaka
akwi. Wunde du takwana mawuli hambuk yahafi yandét,
God dika hu hwehafi yata diré yikafre hurutandé, deka
mawuli hambuk ye jémba téndéte. Dé diré yikafre hali
hurundé.
5 Du nak dé wa, “Nukwa nak néma nukwa dé. Wun nukwa
atéfék nukwaré dé sarékéngwandé.” Wungi wandéka du nak
dé wa, “Atéfék nukwa di wungi male nukwa di.” Wungi
wandéka wuni guniré we: Guni hafu guna mawulimbu
wun nukwaka sarékétanguni. Sarékéta guna mawulimbu
sarékénguka maki hurutanguni.
6 Natafa nukwaka “Néma nukwa dé” naakwa du takwa di
wun nukwa nana Néma Du Godna ximbu di haréké. Wu
yikafre dé. Hamwi sakwa du takwa nana Néma Du God
yikafre joo dika hwendénka sarékéta déka yikafre mawuli
yata di déka ximbu di haréké. Harékéta di sa. Wungi yikafre
dé. Hamwi sahafi yakwa du takwa di akwi nana Néma
Du Godka sarékéta déka yikafre mawuli yata di déka ximbu
haréké. Harékéta di hénoo se. Wungi akwi yikafre dé.
7 Du nak dé hafuré yikafre hurunjoka rehambandé. Du
nak dé hafuré yikafre hurunjoka hiyahambandé.
8 Nani hiyahafi re, nani Néma Duna jémba yanjoka nani
wungi re. Nani hiyaata, nani Néma Duna jémba yanjoka nani
hiya. Nani hiyahafi re, nani hiyae, wu nani Néma Duna du
takwa nani.
9 Wun jooka dé Krais hiyae dé wambula ramé. Hiyandé du
takwaka akwi, nani hiyahafi yandé du takwaka akwi néma
du renjoka dé hiyae dé wambula ramé.
10 Guni, métaka we guni guna nyama bandina sémbutré xe
guni dika haraki hundi we? Métaka we guni guna nyama
bandina sémbutré xe dika haraki mawuli xéké? God hafu dé
nana kot xékékwa du retandé. Nani déka makambu témbet,
dé hafu nana jémbaré xe watandé.
11 God wungi yatendékaka Godna nyingambu angi dé wa:

Néma Du dé wa, “Wuni néma du reta guniré wuni we.
Atéfék du takwa yae wunika hwati séta wandé datandi.
Wandé daata di wuna ximbu harékétandi.
12 Wun hundika sarékéta nani xékélaki. Nani atéfék Godna
makambu tétame. Téta nani, nana hurumben sémbutka déré
watame. God hafu wunde sémbutka watandé.

Nana nyama bandi haraki sémbutmbu xakrindamboka, diré yikafre hurutame

13 Nani atéfék Godna makambu tétembekaka sarékéta, nani
angi hurutame. Nani du takwana sémbutka wambula baka
yamba wakéme. Nani nana nyama bandika yambumbu man
xatukwe xakrindaka joo yamba takakéme.
14 Wuni hafu wuni xékélaki, nana Néma Du Jisas dé atéfék
hamwi hénooka dé mawuli ye. Nani wun hamwi hénoo sata
nani haraki sémbut huruhambame. Wungi wuni xékélaki.
Xékélakita angi akwi wuni xékélaki. Du takwa nawulak jémba
sarékéhafi yata di nawulak hamwika wa, “Nani wun hamwi
sambemboka God hélék dé ye. Nani wun hamwi sata nani
haraki sémbut huru.” Wungi wata di deka hundika xékéhafi
yata wun hamwi sata di haraki sémbut huru, deka mawuli
sarékéndanka.
15 Wungi xékélakita wuni guniré we. Guni wun hamwi
sangut, wafewana guna nyama bandi guniré xéndat, guni
deka mawuliré haraki hurutanguni, di dika wandan
haraki sémbut hurundate? Guni wungi huruta, guni dika
némafwimbu mawuli yahambanguni. Krais wunde du tak-
waka hiyandénka sarékéta guni sahafi yandaka hamwika
sarékéhafi ye wun hamwi yamba sakénguni, deka mawuliré
haraki huruhafi yanjoka.
16 “Yikafre” nangun jonduka nawula du takwa “Haraki
saraki sémbut dé” nandamboka, guni deka mawuliré haraki
hurundaka sémbut yamba hurukénguni.
17 Nani xékélaki. God néma du reta dé hénoo, hamwi,
hulinguka akwi, angi wahambandé, “Wu néma joo dé.”
Wungi wahafi yata dé wa, “Ané joo male wu néma joo dé.
Wuna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye téndét, guni
yikafre sémbut male huruta, nak du takwa wali jémba reta,
guni yikafre mawuli yata wunika mawuli sawuli yatanguni.
Wun joo male wu némafwi joo dé.” Wungi God wandéka wun
néma jooka nani xékélaki.
18 Guni wungi reta Kraisna jémba yangut, God gunika
yikafre mawuli yandét, nawula du takwa akwi gunika
yikafre mawuli yatandi.
19 Wawun hundika sarékéta guni guna du takwa wali
jémba renjoka wungi hurutanguni. Huruta guni deka

mawuliré yikafre hurungut, di guna mawuliré yikafre hurutandi.
20 God jémba dé ye, du takwa déka sarékéta jémba rendate.
Wafewana guni hamwi sata déka jémbaré haraki hurutanguni? Wungi yamba hurukénguni. Atéfék hamwi yikafre di.
Haraki saraki sémbut yingafwe. Guni hamwi sangut nak du
xéndét déka mawuli haraki yandét haraki sémbut guni huru.
21 Guni guna nyama bandi guna sémbutré xétaka haraki
sémbut hurundamboka guni hamwi akwi, wain hulingu
akwi, nawula jondu akwi sahafi yangut, wu yikafre dé.
22 Guni saréka guni atéfék satenguka hénoo yatenguka
jémbaka xékélakita, guni wunde jonduka du takwa wali
hundi bulékénguni. God wali hundi bulétanguni, wun jonduka. Dé wali hundi bulétaka guni nak nak angi watanguni,
"Wuni xékélaki. Huruwun sémbut yikafre sémbut dé." Wungi
wata guni wun jonduka yikafre mawuli yatanguni.
23 Nani xékélaki. Nani mawuli yambeka hamwika angi
wambet, "Nani wun hamwi sata nani haraki sémbut hurutame, o yingafwe?" Wungi wata nani wun hamwi sata nani
haraki sémbut nani huru, jémba sarékéhafi yambenka. Nani
joo nak hurunjoka mawuli yata, wun jooka "yikafre sémbut
dé" nahafi yata wun joo huruta, nani haraki sémbut nani
huru.

15

Krais saréké̂ndén maki du takwaka sarékétame

1 Nani Jisas Kraiska jémba sarékéta déka hundika "Mwi
hundi dé" nambeka nana mawuli hambuk ye dé jémba té.
Jisas Kraisna hundika xékékwa du takwa nawulak di déka
sarékéta mawuli yéték saréké̂ndaka deka mawuli hambuk
yahafi ye jémba téhambandé. Téhafi yandéka di angi wa,
"Nani wun joo huruta haraki saraki sémbut hurutame, o
yingafwe?" Wungi wakwa du takwaka nani sarékétame.
Nani mawuli yambeka maki male yamba sarékékéme. Dika
sarékéta nani wun haraki nandaka sémbut yamba hurukéme.
2 Nani nak nak nana nyémayikaka sarékéta diré yikafre hurutame, di Kraiska jémba saréké̂ndat deka mawuli hambuk
ye jémba téndéte.
3 Nani xékélaki. Krais akwi déka mawuli yandéka
makimbu male huruhambandé. Déka hurundén jonduka
Godna nyingambu angi dé wa: "God, di ménika haraki saraki
hundi wandaka wun hundi wunika akwi dé yae." Wungi dé
wa.
4 Hanja rendé du Godna jémbaka du takwaré wakwenjoka
di Godna nyingambu hundi hayi. Wungi hayita di naniré
akwi Godna jémbaka wakwenjoka di hayi. Nani wun hundi

xékéta yikafre mawuli yata déka jémba yata, dé naniré hérae
hura yitendékaka haxémbete, di wun hundi hayi.
5 Yikafre mawuli hwekwa du God guna mawuliré yikafre
huruta gunika hambuk hwendét, guni Krais Jisas wali natafa
mawuli héraata, dé hurundén maki, guna du takwa wali
natafa mawuli male héraata, jémba retanguni. Wungi wuni
déré wakwexéké.
6 Guni atéfék wungi huruta natafa mawuli héraata natafa
hundi wata nana Néma Du Jisas Kraisna yafa Godna ximbu
haréké ngute, wuni déré wakwexéké.

Krais Judaré yikafre huruta dé nak téfana du takwaré akwi yikafre huru

7 Krais guniré dé yikafre huru, guni déka hundika xékétaka
déka du takwa rengute. Krais wungi huruta dé Godna
ximbu haréké. Guniré yikafre hurundén maki, guni wawun
hundika sarékéta nak du takwaré yikafre hurutanguni, di
guni wali rendate.
8 Guni atéfék wungi yangute guniré angi wuni we. Jisas
Krais Judana du takwaré yikafre hurunjoka dé deka jémba
yakwa du dé re. God mwi hundi wandénka xékélakindate, dé
wungi re. Deka mandékaré God wandén hundi mwi hundi
xakundéte, dé Jisas Krais wungi re.
9 Nak téfana du takwa God du takwaka saréfa nandékaka
xékélakita, déka ximbu haréké ndate, Krais dé wungi re. Dé
wungi rendénka Godna nyingambu angi dé wa:
Wuni nak téfana du takwa wali reta ména ximbu
harékétawuni.
Harékéta wuni ména ximbu gwar watawuni.
10 Nak téfana du takwaka Godna nyingambu wambula dé
wa:
Guni nak téfana du takwa guni Godna du takwa wali yikafre
mawuli mé guni ya.
11 Ané hundi akwi Godna nyingambu dé wa:
Guni nak téfana du takwa atéfék, Néma Du Godna ximbu
harékétanguni.
Atéfék héfambu rekwa du takwa akwi déka ximbu
harékétandi.
12 Hanja Godna profet Aisaia Godna nyingambu ané hundi
dé hayi:
Hukémbu du nak xakutandé, Jesina hémémbu.
Xaakwa dé nak téfana du takwaka néma du retandé.
Rendét di déka jémba sarékéta haxétandi, dé diré yikafre
hurundéte.
13 Guni yikafre mawuli hwekwa Godka jémba sarékéta
déka hundika “Mwi hundi dé” guni na. Nanguka wuni
déré wakwexéké, dé wandét guni Jisas Kraisna hundika
xékékwa du takwa wali natafa mawuli héraata Godka

mawuli sawuli yangut, yikafre mawuli guna mawulimbu sukweka téndéte. Téndét God wandét déka Hamwinya gunika hambuk hwendét, guni yikafre mawuli yata jémba haxétanguni. God guniré yikafre huruta guniré hérae déka getéfaré hura yitendékaka jémba haxétanguni. Wungi wuni déré wakwexéké.

Pol Godna jémba yandékaka dé yikafre mawuli ya

14 Wuna nyama bandi, guni yikafre sémbut hurukwa du takwa rengukaka wuni xékélaki. Guni Godna hundika jémba xékélakita, guni guna du takwa déka hundi xékéta jémba rendate, diré hali wakwengu. Wungi wuni xékélaki.

15 Xékélake wuni wun hundika roohafi yata wuni wun hundi hambukmbu maki wuni gunika hayi. Guni tale wakwewun hundika wambula saréké̂ngute, wuni wun hundi hayi. Tale God wuniré dé yikafre huru,

16 wuni Krais Jisasna jémba yawute, nak téfana du takwaka. Wun jémba yata wuni pris maki téta wuni Godna yikafre hundi wa, nak téfana du takwaka. Di wuna hundi xékéta Jisas Kraiska jémba saréké̂ndat, wuni diré Godka hwenjoka wuni wun hundi wa. Hwewut, Godna Hamwinya wandét, di Godna hémémbu xaakwa déka makambu yikafre du takwa retandi.

17 Krais Jisas wali natafa mawuli héraata Godka wungi jémba yata wuni wun jémbaka wuni mawuli xiyaata wuni we.

18 Krais wun jémba yawute wunika hambuk dé hwe. Nak téfana du takwa déka hundi jémba xéké̂ndate, dé wunika hambuk dé hwe. Wunika hambuk hwendéka yawun jémbaka watawuni. Wun jémbaka male watawuni. Ané jémba wuni ya. Nak téfana du takwaré Kraisna hundi wata di wali reta yikafre jémba wuni ya.

19 Godna Hamwinya hambuk wunika hwendéka wuni nak maki nak maki hambuk jémba yata hanja xéhafi yandan jémba deka makambu wuni ya. Yata wuni Jerusalemémbu Kraisna hundi wata wun getéfa yatakataka atéfék hafwambu yitaka yatakata déka atéfék hundi wata wuni Ilirikumna héfambu xaku.

20 Wungi yata angi wuni mawuli ye. Kraiska xékélakihafi yakwa du takwaré male déka hundi watawuni. Du nak nak du bakéndén hwaarmbu ge tohafi yandéka maki, wuni nak du Kraiska wandéka du takwaré Kraisna hundi wanjoka hélék wuni ye. Wungi mawuli yata Kraiska xékélakihafi yakwa du takwaré wuni déka hundi wa.

21 Wunde du takwaka Godna nyingambu angi dé wa:
Déka hundi xékéhafi yandé du takwa déka hundi xékétandi.
Xékéta xékélake déré xétandi.

Pol Romna du takwaré xétaka Spenré yinjoka dé mawuli ya

22-23 Wungi jémba yata, séfélak héki hwari gunika yae guni
Rom guna saawi xénjoka némafwimbu mawuli yata, gunika
yanjoka wuni hurufatiké. Ané getéfambu akwi, ané getéfana
hafwambu akwi, wuna jémba wundé yasékewu.
24 Yaséketaka némbuli Spenré yitawuni. Wun héfaré yin-
joka tale gunika yatawuni. Yae guni wali reta hundi buléwut
wuna mawuli yikafre yatandé. Yikafre yandét guni wuniré
yikafre hurungut wuni Spenré jémba yitawuni.

25 Tale Jerusalemémbu rekwa Godna du takwaka yéwa
hwenjoka yitawuni.
26 Krais Jisasna hundika xékékwa du takwa nawulak
Jerusalemémbu reta jonduka hurufatikéndaka di Masedo-
niambu akwi Akaiambu akwi rekwa du takwa di yéwa
hunduwe hari hwenjoka di we.
27 Di yéwa hunduwe dika hwenjoka di mawuli ye. Tale
Judana du Kraisna hundi xékétaka di wun hundi nak téfana
du takwaré wata di Godna yikafre jondu dika hwe. Hwen-
daka di wun yikafre hundi xékétaka Krais wali jémba reta di
wun yikafre jonduka we hasa hwenjoka di ané héfana jondu
hunduwe hari hwetandi.
28 Wuni ye wun yéwaka jémba hatitaka Jerusalemémbu
rekwa Godna du takwaka hwewut, di xékélakitandi, nak
téfana du takwa akwi Godna hémémbu rendakaka. Wun
yéwa hwetaka gunika yae guniré xétaka Spenré yitawuni.
29 Wuni xékélaki. Krais wuniré yikafre hurundét, yikafre
mawuli wuna mawulimbu sukweka téndét, wuni gunika
yae Kraisna hundi guni wali buléwut, Krais guniré akwi
yikafre hurundét, yikafre mawuli guna mawulimbu suk-
weka tétandé.

30 Wuna nyama bandi, guniré wuni we. Godna Hamwinya
naniré yikafre hurundéka nani Jisas Kraisna hundika
xékékwa du takwaka némafwimbu mawuli ye. Wun jooka
sarékéta nana Néma Du Jisas Kraiska akwi sarékéta guni
wuni wali Godka hambukmbu wakwexékétanguni, atéfék
nukwambu, dé wuniré yikafre hurundéte.
31 Dé wuniré yikafre hurundét wuni Judiana héfaré yiwut
wumbu reta Jisas Kraisna hundika xékéhafi yakwa du takwa
wuniré haraki yamba hurukéndi. Dé wuniré yikafre hu-
rundét wuni Jerusalemré ye wumbu rekwa déka du takwaka
yéwa hwewut di yikafre mawuli yata wun yéwa hératandi.
32 Mawuli yandat, dé gunika yawute mawuli yandét,
wuni yikafre mawuli yata déka mawuli sawuli yata gunika
yatawuni. Yae guni wali rewut nana mawuli jémba tétandé.

God wungi wuniré yikafre hurundéte, nani atéfék déré
wakwexékétame.
33 Yikafre mawuli hwekwa du God guna mawulimbu
téndét, guni atéfék natafa mawuli héraata jémba rengute
wuni déré wakwexéké. Wu mwi hundi dé.

16

Pol séfélak du takwaka dé dinguna na

1-2 Guni ané hundi mé xéké. Krais Jisasna hundika xékékwa
takwa hési, léka xi Fibi, gunika yatalé. Yalét guni léka yikafre
mawuli yata léré yikafre hurutanguni. Godna du takwa
nana Néma Duna hundika xékékwa atéfék du takwaré wungi
hurumbet, wu yikafre dé. Lé Senkriambu reta Krais Jisasna
hundika xékékwa du takwaré yikafre huruta lé Godna jémba
ye. Lé séfélak du takwaré yikafre huruta wuniré akwi lé
yikafre huru. Lé yae jondu nawulakéka hurufatikélét, guni,
naniré yikafre hurulénka sarékéta, léré yikafre hurutanguni.
3 Prisila bér Akwilaka dimbéna natanguni. Bér wuni wali
Krais Jisasna jémba yambékandé.
4 Nani wungi jémba yambeka nawula du wun jémbaka
hélék yata di wuniré xiyanjoka mawuli yandaka bér wuniré
yikafre huru. Hurumbéka bérré akwi xiyanjoka di huru. Bér
wuniré yikafre hurumbénka, wuni bérka mawuli yawuka di
nak téfambu yae Krais Jisasna hundika xékékwa atéfék du
takwa di akwi bérka di mawuli ye. Mawuli yata bérka nani
wa, “Dimbéna.”
5 Krais Jisasna hundika xékéta bérka gembu bér wali
hérangwanda Godna hundi bulékwa du takwaka akwi din-
guna natanguni. Epainetuska diména natanguni. Déka wuni
némafwimbu mawuli ye. Esiana héfambu rekwa du takwaré
sarékéngwanda dé tale Kraiska jémba saréké.
6 Mariaka dinyéna natanguni. Lé guniré yikafre hurun-
joka séfélak nukwa lé hambuk jémba ya.
7 Wuna hémna du, Andronikus bér Juniaska diména natan-
guni. Hanja Kraiska jémba yambéka Kraisna mama du wun
jémbaka hélék yata bérré akwi séndé gembu takandaka bér
wumbu hwa. Bér tale Kraiska jémba sarékémbéka wuni
hukémbu déka jémba saréké. Bér Kraisna hundi hura yikwa
du reta déka hundi jémba male bér wa.
8 Ampliatuska diména natanguni. Dé nana Néma Duna
jémba yandéka wuni déka wuni némafwimbu mawuli ye.
9 Kraisna hundika xéka nani wali jémba yakwa du, Ur-
banuska diména natanguni. Némafwimbu mawuli yawuka
du, Stakiska diména natanguni.

10 Apeleska diména natanguni. Dé Kraisna jémba jémba
yandénka, nani xékélaki. Aristobulusna gembu rekwa
Kraisna hundika xékékwa du takwaka dinguna natanguni.
11 Wuna hémna du, Herodianka diména natanguni. Nar-
sisusna gembu rekwa nana Néma Duka jémba sarékékwa du
takwaka dinguna natanguni.
12 Nana Néma Duka hambuk jémba yakwa takwa yéték,
Trifina bér Trifosaka dimbéna natanguni. Némafwimbu
mawuli yambeka takwa, Persiska dinyéna natanguni. Lé
séfélak hambuk jémba lé ya, nana Néma Duka.
13 Rufuska diména natanguni. Dé nana Néma Duna yikafre
jémba dé ya. Déka ayiwaka dinyéna natanguni. Wuna
ayiwa wuniré yikafre hurulén maki, Rufusna ayiwa wuniré
lé yikafre huru.
14 Asinkritus akwi, Flegon akwi, Hermes akwi, Patrobas
akwi, Hermas akwi, wunde du wali reta Krais Jisasna
hundika xékékwa du takwaka akwi dinguna natanguni.
15 Filologus bér Julia, Nereus akwi, déka nyange akwi,
Olimpas akwi, di wali rekwa Godna atéfék du takwaka akwi
dinguna natanguni.
16 Nani Godna du takwa hurumbeka maki, guni guna du
takwaka yikafre mawuli yata diré tamarutanguni. Kraisna
hundika xékékwa atéfék du takwa gunika dinguna di nae.

Du nawulak di Krais Jisasna hundika xékékwa du takwana mawuliré haraki huru

17 Wuna nyama bandi, guni wawuka hundi jémba mé xéké.
Du nawulak di Krais Jisaska déka du wandaka xékéngun
hundi xékéhafi yata di nak maki hundi wa. Wandaka du
takwa nawulak deka hundi xékéta waru wareta nak maki
nak maki mawuli di ye. Yata natafa mawuli hérahafi yata di
jémba rehambandi. Guni wungi wakwa duka xékélaki naata
dika afakambu tétanguni.
18 Wungi wakwa du di nana Néma Du Kraisna jémba
yahambandi. Di haraki saraki mawuli xékéta deka séfika
male di saréké. Sarékéta di haraki saraki sémbut huru.
Huruta di yénataka hundi wandaka di jémba xékélakihafi
yakwa du takwa nawulak di dika wa, “Wu yikafre hundi
di we. Nana ximbu haréké́ndaka nani deka hundika nani
mawuli ye.” Wungi wata di xékélakihambandi. Yéna yakwa
duna hundi deka mawuliré dé haraki huru.
19 Guni Godna hundi xékéta wandén maki hurunguka,
atéfék du takwa di xéké. Wungi hurunguka wuni gunika
yikafre mawuli yata mawuli sawuli wuni ye. Mawuli yata
guni angi hurungute wuni mawuli ye. Guni xékélakitanguni.
Méta sémbut yikafre sémbut dé? Méta sémbut haraki sémbut

dé? Wungi xékélakita guni haraki saraki sémbutka hu hweta yikafre sémbut male hurutanguni.
20 Nakélak huru mawuli hwekwa God, dé Satanré bari haraki hurutandé, Satan guna man ekombu rendéte.
Nana Néma Du Jisas Krais guniré yikafre hurundéte wuni déré wakwexéké.

Du nawulak Romka di dinguna nae

21 Wuni wali jémba yakwa du, Timoti, dé gunika dinguna nae. Wuna hémna du hufuk, Lusius, Jeson, Sosipater di akwi gunika dinguna di nae.
22 Wuni Tertius wuni Polna hundi xékétaka wuni déka ané nyinga hayi. Wuni akwi nana Néma Duna ximbu gunika dinguna wuni nae.
23-24 Gaius dé gunika dinguna dé nae. Wuni Pol, Gaius wali rewuka dé wuniré jémba hati, déka gembu. Dé atéfék Jisas Kraisna hundika xékékwa du takwaka akwi dé jémba hati. Erastus dé gunika dinguna dé nae. Dé ané héfana gavmanéna yéwaka dé hati. Nana nyayika Kwartus akwi dé gunika dinguna dé nae.

Nani Godna ximbu harékétame

25-26 Nani Godna ximbu harékétame. Dé guna mawuliré yikafre hali hurundé, guni déka jémba sarékéngute. Jisas Kraiska hundi wata wuni Godna hambukéka guniré wuni we. Hanja Jisas Kraisna jémbaka God hundi dé faku. Séfélak héki hwari wun hundi dé faakwa re. Godna profet nawulak wun jooka Godna nyingambu di hayi. Hayindaka nawulak du takwa wun jooka xékélakihambandi. Némbuli wungi rekwa God naniré dé wa, nani Jisas Kraiska hundi wambete. Wandéka nani yitaka yatakata atéfék du takwaré Jisas Kraiska hundi we. Di atéfék Jisas Kraiska jémba sarékéta Godna hundi xékéta wandén maki hurundate, nani diré Jisas Kraisna hundi we.
27 God male dé atéfék jonduka xékélaki. Xékélakindéka, nani Jisas Kraisna ximbu dé wali hundi buléta déka ximbu harékétame, wungi re wungi re. Wu mwi hundi dé.

Korinmbu rekwa du takwaka Pol tale hayindén nyinga

Pol ané nyinga dé hayi

1 God wuniré wasékendéka wuni Pol Krais Jisasna aposel wuni re. Reta guniré wuni we nyingambu. Nana nyayika Sostenes akwi dé wuni wali reta ani ané nyinga hayi gunika.

2 Guni Korinmbu reta Godna hundi jémba xékékwa du takwaka ani ané nyinga hayi.

Hanja God guniré wasékendéka Krais Jisasna hundi xéka guni hurungun haraki saraki sémbut yatakataka guni Godna du takwa re. Guni male wungi rehambanguni. Atéfék getéfambu rekwa séfélak du takwa di wa, “Jisas Krais dé nana Néma Du dé.” Wungi wata di akwi Godna du takwa di re. Jisas Krais deka Néma Du reta nana Néma Du akwi dé re.

3 Nana yafa God nana Néma Du Jisas Krais akwi guniré yikafre huruta, yikafre mawuli hwendét, guni jémba rengute ani Godré wa.

Pol dé Godka diména nae

4 Gunika sarékéta wuni atéfék nukwambu Godka diména na. God Krais Jisasmbu dé guniré yikafre huruta

5 dé gunika atéfék yikafre jondu dé hwendéka guni Kraismbu xérénjuwi du takwa re. Reta guni yikafre hundi wata jémba guni xékélaki.

6 Guni Kraiska wamben hundi jémba xékénguka wun hundi guna mawuliré yikafre hurundéka maki, Krais guniré dé yikafre jondu hwe.

7 Hwendéka guni Godna Hamwinya hwendéka hambuk nakéka fatikéhafi yata guni nana Néma Du Jisas Krais yatendékaka haxéta guni jémba re.

8 Nana Néma Du Jisas Krais gunika hatindét, guna mawuli hambuk ye jémba tétandé. Téndét wambula yatendéka nukwa guni Godna makambu yikafre sémbut male hurukwa du takwa retanguni.

9 God wandén maki male hurutandé. Hanja dé guniré waséke, guni déka nyan nana Néma Du Jisas Kraisna hundika xéka dé wali natafa mawuli héraata rengute.

Jisasna du takwa hémémbu hémémbu reta jémba rehambandi

10 Wuna nyama bandi, wuni guniré Nana Néma Du Jisas Kraisna ximbu wuni hambukmbu we. Guni guna du takwa wali warukénguni. Waruhafi yata guni natafa

mawuli héraata natafa hundi buléta natafa jémba yata jémba retanguni.

11 Wuna nyama bandi, takwa hési, léka xi Kloe, léka hém di wuniré wa, guni guna du takwa wali warungukaka. Guni guna du takwa wali warungumboka wuni we.

12 Wuni ané hundika wuni we. Guni atéfék nak nak guni nak maki nak maki hundi bulé. Buléta nawulak guni wa, “Nani Polna du takwa nani.” Nawulak guni wa, “Nani Apolosna du takwa nani.” Nawulak guni wa, “Nani Pitana du takwa nani.” Nawulak guni wa, “Nani Kraisna du takwa nani.”

13 Métaka we guni wungi wa? Krais dé watémbéra té wana yingafwe wana? Wuni Pol gunika wuni mimbu hiya wana? Guni Polna ximbu guni guré nandi wana? Wu yingafwe.

14 Wuni Krispus bér Gaiusré male wuni Krais Jisasna ximbu guré husanda. Guna du takwa nawulakré akwi guré husandahambawuni. Wuni wumbére duré male guré husandawunka, wuni Godka diména naata déka ximbu wuni haréké.

15 Wungi huruwuka du nawulak angi yamba wakéndi, “Wuni Polna ximbu wuni guré nandi.” Di wungi yamba wakéndi.

16 Xéxé, némbuli wuni wambula saréké. Wuni Stefanas déka gembu rekwa du takwaré akwi wuni Kraisna ximbu guré husanda. Husandataka nakré akwi wuni Kraisna ximbu guré husanda, o yingafwe? Yike wuni ye.

17 Wuni yitaka yatakata du takwaré guré husandawute, Krais wuniré wahambandé. Wuni yitaka yatakata déka yikafre hundi wawute, dé wuniré wa. Guni Krais gunika mimbu hiyandénka sarékéhafi yata wuna xékélelakika male sarékéngumboka wuni xékélakikwa du wandaka maki wa-hambawuni. Wuni Kraisna yikafre hundi male wa.

Krais dé Godna hambuk naniré wakwe

18 Hukémbu hiyae fakutekwa du takwa di wa, “Krais mimbu hiyandén hundi wu wangété duna hundi dé.” Nani God Satanéna tambambu hérandén du takwa nani wa, “Krais mimbu hiyandén hundi wu yikafre hundi dé. Dé Godna hambuk naniré wakwe.”

19 Wun jooka du nak Godna nyingambu angi dé hayi:

Xékélelakikwa duna mawuliré haraki hurutawuni.
Xékélelakikwa du deka mawulimbu yamba xékélakiséndi.

20 God wungi wata dé du takwa Godna yikafre sémbutka xékélakihafi yandakaka dé wa. Xékélelakikwa duna mawuli yingi maki dé? Hambuk hundika xékélakikwa duna mawuli yingi maki dé? Ané nukwa reta séfélak hundi bulékwa duna

mawuli yingi maki dé? Godna makambu wangété du maki di re.
21 God atéfék jonduka xékélakita wandéka ané héfana jonduka xékélakikwa du deka mawulimbu di Godka xékélakinjoka di hurufatiké. Hurufatikéndaka nani Godna nyanka hundi wambeka di ané héfana jonduka xékélakikwa du di wa, “Wu wangété duna hundi dé.” Di wungi wandaka dé God du takwa nawulakré angi yikafre hurunjoka dé némafwimbu mawuli ya. Mawuli yandéka di wungi wandan wangété duna hundi xéka Kraiska jémba saréké ndat, God diré Satanéna tambambu hératandé, di wungi re wungi re jémba rendate.
22 Juda nawulak di wa, “God hanja xéhafi yamben hambuk jémba yandét, nani guna hundi jémba xékétame.” Wungi wandaka di Grikna du takwa, nak téfambu yandé du takwa akwi di nawulak wa, “Guni jémba xékélakita guni xékélakikwa duna hundi wandat, nani guna hundi jémba xékétame.”
23 Nani Krais mimbu hiyandénka nani hundi wa. Judana du takwaka wun hundi dé man xatukwendaka maki joo dé. Di wun hundi yamba xékékéndi. Wun hundika nak téfana du takwa di wa, “Wun hundi wangété duna hundi dé.”
24 Nani Juda nawulak, nak téfana du takwa nawulak God naniré wasékendéka xékéta nani nani xékélaki. Krais mimbu hiyae dé Godna hambuk, Godna yikafre xékélelaki akwi dé naniré wakwe.
25 Godna wangété maki hundi dé xékélakikwa duna hundiré saréké ngwandé. Godna hambuk yahafi yandén jémba dé atéfék duna hambukré saréké ngwandé.
26 Wuna nyama bandi, guni mé jémba saréké. Guni déka hundi xékéngute God guniré wasékendén nukwa, guni ané héfana du takwana makambu yingi maki guni re? Guna du takwa nawulak male xékélakikwa du takwa di. Guna du takwa nawulak male hambuk di. Guna du takwa nawulak male néma du takwa di.
27 Guni ané héfana du takwana makambu wangété du takwa maki renguka God guniré dé waséke, ané héfana jonduka xékélakikwa du takwa deka ximbu harékéhafi yata roondate. Guni ané héfana du takwana makambu hambuk yahafi yakwa du takwa maki renguka God guniré dé waséke, hambuk du takwa di deka ximbu harékéhafi yata roondate.
28 Ané héfana du takwa di gunika wa, “Di néma du takwa yingafwe. Di baka du takwa di. Di wali yamba rekéme.” Wungi wandaka God guniré dé waséke, déka hundi xékéngute. God baka du takwaré dé waséke, ané héfana néma du takwa baka du takwa rendate.
29 Atéfék du takwa Godna makambu téta di deka ximbu harékéhafi yandate, God dé wungi huru.

30 God wandéka guni Krais Jisasmbu guni re. Krais dé
Godna yikafre xékélelaki dé wakwe. Nani Kraismbu reta
nani Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa
reta nani déka du takwa nani re. Kraismbu dé God naniré
Satanéna tambambu hérandéka nani Krais wali jémba re.
31 Nani nak du hayindén maki hurumbete dé God wungi
huru. Wun du dé angi hayi, “Du takwa nak jooka deka
mawuliré xiyanjoka mawuli yata di Néma Duna ximbu
harékétandi.” Wungi dé we.

2

Krais mimbu hiyandénka dé Pol hundi wa

1 Guni wuna nyama bandi, mé xéké. Wuni guni Néma
Duna ximbu male haréké̂ngute mawuli yata, wuni guniré
God fakundén hundi wanjoka yae, wuni xékélelakikwa du
wandaka maki wahambawuni.
2 Wuna mawulimbu angi wuni wa, “Wuni guni wali reta
wuni nak jooka yamba sarékékéwuni. Wuni Jisas Kraiska
male sarékétawuni. Mimbu hiyandénka sarékéta watawuni.”
3 Wungi wata guni wali re wuni hambuk yahafi yata wungi
roota généta re.
4 Reta xékélelakikwa du jémba wandaka maki waham-
bawuni. Wuni hundi wawuka Godna Hamwinya wuni wali
téta dé Godna hambuk guniré wakwe.
5 Guni angi wangute, “Xékélakikwa duna hundi xékéta nani
xékélakihambame. God hambuk yandéka xémbenka nani
xékélaki. Wun hundi mwi hundi dé.” Wungi wangute wuni
wun hundi wa.

Godna Hamwinya dé nanika yikafre mawuli hwe

6 Wungi wata nani Godna hundi jémba xékékwa du tak-
waré nani xékélelaki hundi wa. Wun xékélelaki hundi dé
némbuli rekwa duna hundi némbuli rekwa néma duna hundi
yingafwe. Wunde du hiyae fakutandi.
7 Nani God fakundén xékélelaki hundi nani wa. Hanja
God ané hundi dé faku. Hanja God ané héfa huratakahafi
yata dé wa, nani fakundén hundika jémba xékélakita dé wali
resékembete.
8 Ané héfambu rekwa néma du di God fakundén xékélelaki
hundika xékélakihambandi. Di wun hundika xékélakita di
nana Néma Duré xiyae mimbu yamba hatekakéndi. Nana
Néma Du dé nukwa maki dé hanyi.
9 Hanja Godna du nak Godna nyingambu angi dé hayi:
God méta jondu dé huru, Godka némafwimbu mawuli yakwa
du takwaka?
Du takwa wun jondu xéhambandi. Wun jonduka
xékéhambandi.

Deka mawuli sarékémbu xékélakihambandi, wun jonduka.
Wungi dé hayi.
10 God wun jonduka dé naniré wakwe, déka
Hamwinyambu. Déka Hamwinya dé atéfék jonduka xéfuke.
God fakundén mawulika akwi dé Godna Hamwinya xékélaki.
11 Héndé nak duna mawuli sarékéka xékélaki? Wun duna
hamwinya hafu dé déka mawulika xékélaki, dé wumbu
rendénka. Wungi maki Godna Hamwinya hafu dé Godna
mawulika xékélaki.
12 Nani ané héfana hamwinya hérahambame. God wandéka
déka Hamwinya nana mawulimbu wulaaye dé té, nani God
nanika baka hwendén jonduka jémba xékélakimbete.
13 Nani wun hwendén jonduka nani we. Nani ané
héfambu rekwa xékélakikwa duna hundi xékétaka waham-
bame. Godna Hamwinya naniré wakwendéka nani guniré
we. Nani Godna Hamwinyana hundi xékéta nani déka
Hamwinya hura tékwa du takwaré déka hundi wa.
14 Godna Hamwinya hura téhafi yakwa du takwa Godna
Hamwinya wandén hundi xékéhambandi. Xékéhafi yata di
wa, “Wun hundi dé wangété duna hundi dé.” Wungi wata di
wun hundika yamba xékélakiréndi. Godna Hamwinya hura
tékwa du takwa male Godna Hamwinya wandén hundika
jémba xékélakitandi.
15 Godna Hamwinya hura tékwa du takwa di xékélakitandi.
Méta joo yikafre joo dé? Méta joo haraki saraki joo dé?
Wungi xékélakindaka Godna Hamwinya hura téhafi yakwa
du takwa di Godna Hamwinya hura tékwa du takwana
mawulika xékélakinjoka di hurufatiké.
16 Hurufatikéndakaka, Godna nyingambu angi dé wa:
“Héndé Néma Duna mawuli xékélaki, déré déka jémbaka
wakwenjoka?” Wungi wandéka Kraisna mawuli saréké dé
nana mawulimbu té.

3

Godna jémba yakwa du

1 Wuna nyama bandi, wuni Godna Hamwinya hura tékwa
duka néma hundi wawuka maki wuni guniré wanjoka
wuni hurufatiké. Hurufatikéwuka guni Kraismbu yikama
nyangwal maki renguka wuni Godna Hamwinya hura téhafi
yakwa du takwaka wawuka maki wuni guniré wa.
2 Wawuka guni yikama nyangwal maki reta Godna néma
hundi xékénjoka guni hurufatiké. Hurufatikénguka wuni
yikama nyangwal sandaka munya maki hundi wuni guniré
wa. Wun hundi néma du takwa sandaka hénoo maki yin-
gafwe. Némbuli akwi guni ané héfambu rekwa du takwa maki
reta guni Godna néma hundi xékénjoka guni hurufatiké.

3 Guni du takwaka haraki mawuli xékéta guni di wali
waruta guni ané héfambu rekwa du takwa maki male guni
re. Métaka we guni du male du maki guni re?
4 Guni nawulak angi wa, “Wuni Polna du wuni.” Nawulak
guni wa, “Wuni Apolosna du wuni.” Wungi wata guni du
male du maki guni re, o yingafwe?
5 Mé saréké. Apolos yingi maki du dé? Wuni Pol akwi yingi
maki du wuni? Ani yituku ani Godna jémba yakwa du male
ani. Néma Du anika nak nak jémba hwendéka ani déka jémba
yanaka guni déka hundi jémba xéké.
6 Ani ané sataku hundi maki ani. Wuni sék wuni se
héfambu. Sewuka dé Apolos wun héfambu hulingu bleké,
wun sék takélakéndéte. Wungi hurunaka God hafu wandéka
dé wun sék jémba takélaka wara.
7 Hénoo sekwa du akwi héfambu hulingu blekékwa du akwi
ani néma du yingafwe. God hafu wandéka dé sék takélaka
wara. God hafu Néma Du dé.
8 Hénoo sekwa du tale jémba yandéka héfambu hulingu
blekékwa du dé hukémbu jémba yandéka bér natafa jémba
male bér ya. Hukémbu God yambén yikafre jémbaka nak
nakéka hasa hwetandé.
9 God dé wun jémba anika hwendéka ani wun jémba ani
yituku ani ya. Guni God sék sendéka héfa maki guni.

Godna jémba yakwa du di ge tokwa du maki di

Guni Godna ge maki guni.
10 God wuniré yikafre huruta wunika hambuk hweta
wandéka wuni déka jémba ya. Yata wuni jémba xékélakita
yikafre ge tokwa du maki wuni yikafre hwaar wuni
bakétaka, ge jémba téndéte. Bakétakawuka nak du yae dé wun
hwaarmbu ge to. Atéfék du ge tonjoka jémba saréké ndaka
maki, nani Godna jémba akwi yanjoka jémba sarékétame.
11 Du nak yae nak maki hwaar yamba bakétakakéndé. Jisas
Krais hafu dé bakétakawun yikafre hwaar dé.
12 Nawulak du di wun yikafre hwaarmbu ge tonjoka di
gol motumbu, silva motumbu, glas maki yikafre motumbu
di wun ge to. Nawulak di mimbu, wi warambu, nungwe
warambu di wun ge to.
13 Hukémbu God, atéfék du takwana jémbaka huruk-
wexétendéka nukwa, dé ya maki yanéta deka jémbaka hu-
rukwexéndét, di atéfék du takwa xéta xékélakitandi, deka
jémbaka. Di yikafre jondumbu ge tondat, ya yanéndét, ge
tondan jondu wungi tétandé. Di haraki jondumbu ge tondat,
ya yanéndét, wun jondu ya yanétandé.
14 Ya yanéndét nak du yandén jémba wungi téndét, God
wun yikafre jémba yakwa duré hasa hwetandé.

15 Nak du haraki jondumbu ge tondét, wun jondu
yanéndét, dé yandén jémba atéfék fakutandé. God wun
du hafuré hératandé. Hérandét, déka ge yana atéfék jondu
yanéndéka wun du dé yambu wambula hérandén du maki
retandé.

Jisasna hundi xékékwa du takwa di Godna tempel maki di

16 Guni Godna tempel renguka Godna Hamwinya guna
nyéndékmbu dé té. Guni wun jooka guni xékélaki o yingafwe?
17 Godna tempel wu Godna yikafre joo dé. Du nak
Godna tempelré haraki hurundét, God wun duré hasa haraki
hurutandé. Haraki hurundét, wun du fakutandé. Guni hafu
Godna tempel guni.

Nani nana duna ximbu yamba harékékéme

18 Ané hundi mé xéké. Yénataka hundika xékélaki natan-
guni. Du nak guni wali reta angi wandét, "Wuni némbuli
rekwa duré saréké ngwanda wuni xékélelakikwa du wuni."
Wungi wandét, déka mawuli jémba yamba téké ndé. Déka
mawuli jémba téndéte, dé déka ximbu harékéhafi yata déka
xékélelaki yatakataka dé wangété du maki retandé. Reta God
hwendén mawuli hérae xékélelakikwa du retandé.
19 Ané héfana jonduka xékélakikwa du takwa di Godna
makambu xékélakihafi yakwa du takwa di re. Rendakaka
Godna nyingambu déka du nak hanja angi dé hayi:
"Xékélakikwa du di deka mawuli sarékémbu di jémba yanjoka
di huru. Hurundaka God diré dé huluki."
20 Wungi hayindéka nak du akwi hanja dé dika angi hayi:
"Néma Du xékélelakikwa duna mawuli sarékéka dé xékélaki.
Wu yikafre mawuli saréka yingafwe."
21 Wun hundika sarékéta guni duna ximbu yamba
harékékénguni. Atéfék jondu guna dé.
22 Wuni Pol, Apolos akwi, Pita, ané héfa, ané héfambu
renguka nukwa, hiyatenguka nukwa, némbuli rekwa joo,
hukémbu xakutekwa joo, atéfék jondu guna dé.
23 Guni Kraisna guni. Krais Godna dé.

4

Krais hafu dé déka jémba yakwa duna jémbaka watandé

1 Guni nanika watanguni, "Di Kraisna jémba yakwa du di.
Krais diré hundi wandéka di God hanja fakundén hundika
jémba hate naniré wakwe." Wungi wangute wuni mawuli
ye.
2 Du nak nak duna jémba yata déka jémba yanjoka dé déka
jonduka hatita, dé wun jonduka jémba hatitandé, déka néma
du mawuli yandéte. Wungi maki, nani wun hanja fakundén
hundika jémba male hatitame.

3 Guni akwi kot xékékwa du nak akwi wuna jémbaka
xékélakinjoka hurukwexéngut, haraki mawuli yamba
xékékéwuni. Wu baka joo dé. Wuni hafu wuna jémbaka
hurukwexéhambawuni.
4 Wuni wuna jémbaka sarékéta wuni huruwun haraki joo
nakéka xékélakihambawuni. Wungi sarékéta wuni Kraiska
yikafre jémba wuni ya, o yingafwe? Wafewana. Nana Néma
Du Krais hafu dé wuna jémbaka hurukwexéta watandé.
5 Dé watendékaka sarékéta guni nak duna jémbaka haraki
hundi yamba wakénguni. Néma Du yatendéka nukwa yahafi
yandét, guni nak duna jémbaka hundi wakénguni. Néma
Du yae dé halékingambu fakundan atéfék jondu larékombu
takatandé. Dé atéfék duna mawuli sarékéka xékélake dé
wakwetandé. Wakwendét God hafu yamben jémbaka nani
nak nakré yikafre hundi watandé.

Korin di hafu deka ximbu di haréké

6 Guni wuna nyama bandi, wun hundi wata wuni
Apoloska akwi wunika akwi wuni wa, guni guna néma duka
jémba sarékéngute. Guni aniré xéta Godna nyingambu rekwa
hundi male jémba xékétanguni. Xékéta guni guna ximbu
harékéhafi yata yamba wakénguni, “Nana néma du guna
néma duré dé sarékéngwandé.”
7 Guni atéfék du takwa male guni. Métaka guni angi
wa? “Nani néma du takwa reta nak du takwaré nani
sarékéngwandé.” God gunika atéfék jondu hwendéka guni
démbu atéfék jondu héra. Méta jondu guni hafu guni baka
héra? Guni wungi héraata, métaka guni guna ximbu haréké,
God wun jondu hwehafi yandén maki?
8 Guni guna mawulimbu guni wa, “Nani mawuli yam-
ben jondu atéfék bu hérakwa. Nani xérénjuwi mama du
takwa maki nani re. Nani Kraisna jémba yakwa duré
sarékéngwanda nani néma du takwa nani.” Guni wungi
sarékénguka wuni angi saréké, “Guni néma du takwa rengut,
nani guni wali néma du reta jémba retame. Wu yikafre dé.”
Némbuli nani wungi rehambame.
9 Rehafi yambekaka, wuni angi saréké, “God dé wa, nani
Jisas Kraisna aposel baka du maki rembete. Wungi reta nani
hiyambete wandan du maki nani re. Rembeka God naniré
dé hwiya hafwambu taka, atéfék naniré xéndate, du akwi,
ensel akwi.” Wungi wuni saréké.
10 Nani Kraisna hundi wambeka nawulak di nanika wa,
“Di wangété du di.” Guni gunika guni wa, “Nani Kraismbu
xékélakikwa du takwa nani.” Naniré xéta di wa, “Di hambuk
yahambandi.” Guni gunika guni wa, “Nani hafu nani

némafwi hambuk ya.” Du nawulak guna ximbu haréké́ndaka guni néma du takwa guni re. Nani baka du nani.

11 Némbuli akwi nani angi re. Nani hénooka, hulinguka akwi nani hiyae. Nani yikafre nukwa wur yingafwe. Nawulak du di naniré haraki huru. Nani atéfék getéfaré yitaka yatakata nani jémba re getéfa nak yingafwe.

12 Nani weséka jémba yata, nana tambambu jémba ya. Du nawulak naniré haraki hundi wandaka nani Godré wakwexéké, dé diré yikafre hurundéte. Di naniré haraki hurundaka nani diré hasa haraki huruhafi yata baka nani té.

13 Di yéna yata nanika haraki hundi wandaka nani diré yikafre hundi wa. Nani safwahérafwa maki, ané héfana nyambem maki nani deka makambu re. Némbuli akwi nani wungi re.

Korin Pol hurundéka maki hurutandi

14 Guna haraki saraki mawulika roongute, wun hundi hayihambawuni. Guni wuna mawuli yawuka nyangwal maki renguka wuni gunika wun hundi hayi, guni hurungun haraki sémbutka xékélakingute.

15 Séfélak du gunika yae Krais Jisaska guniré wakweta, di guna yafa maki yamba xakukéndi. Wuni Krais Jisaska guniré tale wawuka guni wawun hundi xékénguka wuni hafu guna yafa maki wuni xaku.

16 Yafa maki xaakwa wuni guniré hambukmbu wa, wuni huruwuka maki, hurungute.

17 Wungi hurungute wuni Timotiré wa, dé gunika yindéte. Kraisna hundi déré wawuka dé jémba xéka dé wuna nyan maki rendéka wuni déka némafwimbu mawuli ye. Dé Néma Duna jémba jémba male dé ye. Dé ye xaakwa guniré Kraiska jémba sarékéta huruwuka sémbutka watandé. Wuni atéfék getéfambu yita Godna du takwaré wawuka maki dé guniré watandé.

18 Guna du takwa nawulak di wunika wa, “Dé nanika yamba yakéndé.” Wungi wata di deka ximbu haréké́ta wuna hundi xékéhafi ye.

19 Néma Du, dé gunika bari yawute mawuli yandét, wuni gunika bari yatawuni. Yae xéta dika xékélakitawuni. Wuni deka hafu ximbu haréké́kwa du takwana hundika sarékéhafi yata wuni deka hambukré hurukwexétawuni.

20 Du takwa Godna hémna jémba yanjoka di hundi watandi male o yingafwe? Wu yingafwe. Di Godna hémna jémba yanjoka di Godmbu hambuk héraata wun hambuk wali jémba yatandi.

21 Méta guni mawuli ye? Wuni gunika yae guniré
rékambambu wata guniré xiyawute guni mawuli ye o yin-
gafwe? Wuni gunika yae gunika némafwimbu mawuli yata
guni wali jémba reta guna mawuliré yikafre huruwute guni
mawuli ye o yingafwe?

5

Korinmbu rekwa du nak haraki saraki sémbut dé huru

1 Nawulak du di gunika angi wa, “Deka nyéndékmbu rekwa
du nak dé haraki saraki sémbut huru.” Wandaka wuni xéké.
Guna du nak dé déka yafana takwaré héra. Godna hundi
xékéhafi yakwa du takwa di hurundén haraki saraki sémbut
huruhambandi. Wu némafwi haraki saraki sémbut dé.
2 Dé guna nyéndékmbu reta wungi hurundéka métaka
we guni guna ximbu haréké? Guni wun haraki sémbutka
géraata wun haraki saraki hurundé duré guna nyéndékmbu
hérekingut, wu sékérékétandé.
3 Wuna séfi guni wali rehafi yata wuna hamwinya guni
wali dé re. Wungi reta wuni wun jooka sarékéta wuni wun
duna hurundén haraki saraki sémbutka wundé wawu, guni
wali rewuka maki.
4 Wuni nana Néma Du Jisasna ximbu guniré wuni we.
Guni Jisasna hundi xékékwa du takwa atéfék hérangwanda
rengut, wuna hamwinya guni wali téndét, guni nana Néma
Du Jisasna hambuk wali wun haraki saraki sémbut hurundé
duré watanguni,
5 dé guniré yatakataka Satanka yindéte. Yindét Satan déka
néma du reta déka séfi haraki hurundét, wafewana wun du
hurundén haraki saraki sémbutka hu hwendét dé Néma Du
Jisas wun duré Satanéna tambambu hératandé. Hérandét
Néma Du yatendéka nukwa, wun du jémba retandé.

Korin wandat wun haraki saraki sémbut hurundé du yitandé

6 Wun du guna nyéndékmbu rendéka guni guna ximbu
guni haréké. Hurungun sémbut, wu haraki dé. Wungi
hurukénguni. Ané sataku hundi mé xéké. Nawulak yis
bretmbu takataka hurundaka dé wun bret atéfék némafwi dé
ya. Wun jooka guni xékélaki o yingafwe?
7 Guni huli bret maki renjoka guni wun yisngala hurundén
sémbut mé guni héreki. Pasovana nukwambu Judana du
takwa sipsip baliré xiyae sandaka maki, Krais guna yiska
hérekinjoka hiyandéka guni huli bret maki guni re.
8 Nani wun hénoo hura sanjoka nani wun nyo yis
wali yamba sakéme. Nani wun nyo sémbutna yis,
haraki mawulina yis, haraki saraki sémbutna yiska akwi

yatakatame. Nani huli bret maki retame. Wungi reta nani yikafre mawuli yata mwi hundi male watame.

9 Hanja wuni gunika hayi, guni haraki saraki sémbut hurukwa du takwa wali rehafi yata di wali buléhafi yangute.
10 Wungi hayita wuni ané héfambu rekwa haraki sémbut hurukwa du takwaka wahambawuni. Nawulak du di takwa wali haraki saraki sémbut huru. Nawulak nak duna jonduka di mawuli ya. Nawulak di nak duna jondu sélé héra. Nawulak di yénataka godka wa. Dika wahambawuni. Guni di wali rehafi yanjoka mawuli yata, yimbu retanguni? Di wali rehafi yanjoka guni ané héfa atéfék yatakataka yitanguni.
11 Wun hundi wata wuni nawulak duka wuni wa. Wunde du di wa, “Nani Krais Jisasna hundi xékékwa du nani.” Wungi wata di angi haraki saraki sémbut huru. Nawulak di takwa wali haraki saraki sémbut huru. Nawulak di nak duna jonduka mawuli ya. Nawulak di yénataka godka wa. Nawulak di nak duka haraki hundi wa. Nawulak di wangété yandaka hulingu sata wangété ya. Nawulak di nak duna jondu sélé héra. Wungi huruta Krais Jisaska yéna yakwa duka wuni wa. Guni di wali rehafi yata di wali bulékénguni. Di wali hénoo sakénguni.

12 Yingi maki nae wuni Kraisna hundi xékéhafi yakwa duna sémbutka watawuni? Wu yingafwe. Nani nani wali rekwa Kraisna hundi xékékwa du takwana sémbutka male watame.
13 God hafu dé nani wali rehafi yakwa du takwana sémbutka watandé. Wungi maki, guni guna nyéndékmbu reta haraki saraki sémbut hurundé duré hérekitanguni.

6

Guni Kraisna hundi xékékwa du takwaré Kraisna hundi xékéhafi yakwa duna makambu yamba takakénguni

1 Guna du nawulak Krais Jisasna hundi xékékwa du nak wali waruta di Godna hundi xékéhafi yata kot xékékwa duka di yi, wun néma du deka hundi xékéta deka jémbaka wandéte. Wu haraki dé. Métaka we di wungi huru? Di Godna duka male yitandi, di deka jémbaka wandate.

2 Hukémbu nani Godna du takwa néma du takwa reta kot xékéta ané héfana du takwa hurundan sémbutka hundi watame. Wun jooka guni xékélaki o yingafwe? Guni wungi watengukaka sarékéta, métaka guni yikama jooka némbuli hundi wahafi ye?

3 Hukémbu nani Godna enselna hurundan sémbutka hundi watame. Wun jooka akwi guni xékélaki o yingafwe? Wungi tékwa jooka watembekaka sarékéta, métaka guni némbuli rekwa duna yikama jémbaka akwi hundi wahafi ye?

4 Guni hukémbu watengukaka sarékéta guni némbuli guna
duna jémbaka hundi wanjoka huruta, métaka guni Godna
hundi xékéhafi yakwa duka yi? Dika nani Godna hundi
xékékwa du nani saréké, “Di baka du di.” Wungi sarékémbeka
métaka guni diré wa, di guna kot xékékwa néma du rendate?
5 Wuni wun hundi wa, guni hurungunka roongute. Wafe-
wana, duna jémbaka hundi wanjoka xékélakikwa du di guni
wali re, o yingafwe?
6 Métaka guni guna nyama bandi wali waruta diré duna
makambu taka? Métaka guni Kraisna hundi xékéhafi yakwa
duna makambu wungi té?
7 Guni guna du takwa wali waruta diré duna makambu
takata guni wundé xakringu. Guna du nawulak guniré
haraki hurundat, guni waruhafi yata baka téngut, wu yikafre
dé. Guna du nawulak guna jondu sélé hérandat, guni
waruhafi yata baka rengut, wu yikafre dé.
8 Guni wungi huruhambanguni. Yingafwe. Guni hafu
guna nyama bandiré haraki hura deka jondu sélé guni héra.
Guni guna nyama bandiré wungi huruta, wungi némafwi
haraki guni huru.
9 Haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di God néma
du rendéka getéfaré yamba wulayiséndi. Wun jooka guni
xékélaki, o yingafwe? Guni guna mawuliré yéna yamba
yakénguni. Takwa wali haraki saraki sémbut hurukwa du, du
wali haraki saraki sémbut hurukwa takwa, yénataka godka
wakwa du takwa, nak duna takwa wali haraki saraki sémbut
hurukwa du, hési takwana du wali haraki saraki sémbut
hurukwa takwa, du wali hwaakwa du,
10 sélé héraakwa du takwa, nak duna jonduka mawuli
ramékwa du takwa, wangété yandaka hulingu sata wangété
yakwa du takwa, nak du takwaka haraki hundi wakwa du
takwa, nak duna jondu baka héraakwa du takwa, wungi
hurukwa du takwa di Godna néma du rendéka getéfaré
yamba wulayiséndi.
11 Hanja guna du takwa nawulak wungi renguka nana
Néma Du Jisas Krais gunika hiyandénka God guna haraki
saraki mawuli wundé yakwanyindé. Yakwanyindéka guni
déka du takwa guni re. Reta Godna Hamwinya guna
mawulimbu wulaaye téndéka dé God gunika wa, “Di yikafre
sémbut hurukwa du takwa di.”

Nana séfi Godna Hamwinyana ge dé

12 Guna du nawulak di wa, “Godna hambuk hundi haraki
nahafi yandén joo atéfék hurutame.” Wungi wandaka wuni
wa, “Yingafwe. Nanika yikafre huruhafi yakwa joo akwi
yamba hurukéme. Joo nak nana mawuliré haraki huruta

néma du maki rendét, wun joo akwi yamba hurukéme.”
Wungi wuni we.
13 Hénoo biya sukwekénjoka dé re. Biya hénoo sanjoka dé
re. Hukémbu God wandét hénoo, biya akwi, hényitambér.
Guna séfi bér maki yingafwe. Guna séfi haraki saraki
sémbut hurunjoka rehambandé. Guna séfi Néma Duna jémba
yanjoka dé re. Néma Du guna séfika jémba hatinjoka dé re.
14 God nana Néma Du Jisas Kraisré male
husaraméhambandé. Hukémbu dé hambuk yata naniré
akwi husaramétandé.
15 Nani Kraisna man tamba séfi maki nani re. Wun jooka
guni xékélaki, o yingafwe? Guni Kraisna man tamba séfi
maki reta, wafewana, Kraisna séfi yambumbu tékwa takwa
wali hwatandé, o yingafwe? Wu yingafwe. Wungi yamba
hurukéme.
16 Du yambumbu tékwa takwa wali hwaata bér natafa séfi
ye retambér. Wun jooka guni xékélaki, o yingafwe? Du bér
takwaka God déka nyingambu angi dé wa: “Bér natafa séfi
hérae retambér.”
17 Ané hundika akwi mé saréké. Du takwa Néma Du Jisas
wali reta di dé wali natafa mawuli héraata re.
18 Wungi maki guni du takwa hési wali haraki saraki
sémbut yamba hurukénguni. Guni takwa du nak wali haraki
saraki sémbut yamba hurukénguni. Guni wungi haraki saraki
sémbut huruta guni guna séfina ekombu haraki huru. Guni
nak maki haraki saraki sémbut huruta guni guna séfina
hafwambu haraki huru.
19 God déka Hamwinya gunika hwendéka dé guna
mawulimbu wulaaye téndéka guna séfi dé Godna
Hamwinyana tempel dé. Wun jooka guni xékélaki, o
yingafwe? Guna séfi guna male yingafwe.
20 God guniré Satanéna tambambu héranjoka dé déka
nyanré wa, dé gaye gunika hiyandéte. Dé guniré wungi
hérandénka sarékéta guni guna séfimbu yikafre sémbut huruta
Godna ximbu harékétanguni.

7

Takwa héraakwa du, du humbwikwa takwaka dé Pol hundi wa

1 Guni nyingambu hayingun hundi hasa watawuni. Du,
takwa hérahafi yata hawindu rendat, wu yikafre dé.
2 Du nak takwa wali hwanjoka mawuli yata dé haraki
saraki sémbut huruhafi yanjoka mawuli yata dé takwa hési
hératandé, lé déka hafu takwa reléte. Takwa akwi lé haraki
saraki sémbut huruhafi yanjoka mawuli yata lé du nakré
humbwitalé, dé léka hafu du rendéte.

3-4 Takwa léka séfika néma takwa yamba rekélé. Léka du
néma du dé re, léka séfika. Du akwi déka séfika néma du
yamba rekéndé. Déka takwa néma takwa lé re, déka séfika.
Déka takwa dé wali hwanjoka mawuli yalét, dé yingafwe
yamba nakéndé. Léka du lé wali hwanjoka mawuli yandét,
lé yingafwe yamba nakélé.
5 Guni du guna takwa wali natafambu reta hwaata, guni
léré hu hwehafi yata guna séfika yamba hulukikénguni. Guni
takwa guni guna duré akwi hu hwehafi yata guna séfika
yamba hulukikénguni. Béni natafa mawuli héraata Godka
male sarékénjoka, béna séfi nawula nukwa hulukimbét,
wu yikafre dé. Hukémbu béni natafambu reta wambula
hwatambéni. Wambula hwahafi yambét, wafewana, Satan
yae béna mawuliré haraki hurundét, béni nak du hési takwa
wali haraki saraki sémbut hurutambéni wana?
6 Guni wuniré wakwexékénguka wuni yawundu na. Guni
hafu xe. Wun jooka hambuk hundi wahambawuni.
7 Atéfék du takwa wuni maki hawindu hawitakwa rendate,
wuni mawuli ya. God dé nanika nak maki nak maki
hambuk dé hwe, nani nak maki nak maki jémba yambete.
Dé hwendéka du nawulak takwa hérandaka takwa nawulak
di du humbwi. God nawulak du takwaka nak hambuk
hwendéka di hawindu hawitakwa re.
8 Wuni hawindu, hawitakwa, du hiyandé takwaka wuni
angi we: Di wuni rewuka maki hawindu hawitakwa rendat,
wu yikafre dé.
9 Nak hundi akwi wuni we: Du nak hési takwaré héranjoka
némafwimbu mawuli yandét, wu métaka hérandé. Takwa
hési nak duré humbwinjoka némafwimbu mawuli yalét, wu
métaka humbwilé. Bér wungi hurumbét, wu yikafre dé. Bér
wungi hurunjoka némafwimbu mawuli yata, wungi huruhafi
yata, baka rembét, wafewana bérka mawulimbu ya maki
yanéta jémba téhafi yandét bér haraki saraki sémbut huru-
tambér?
10 Wuni du wali rekwa takwaka, takwa wali rekwa duka
akwi, guniré wuni ané hundi we. Ané wuna hundi yingafwe.
Ané Néma Duna hundi dé. Takwa léka du yatakataka yamba
yikélé.
11 Takwa léka du yatakataka ye, lé baka retalé. Nak duré
yamba humbwikélé. Lé baka renjoka hélék yata, lé léka
duka wambula ye, natafa mawuli wambula héraata, jémba
retambér. Du akwi déka takwaré yamba wakéndé, lé déré
yatakataka yiléte.
12 Nawulak du takwaka wuni ané hundi we. Nana Néma
Du ané hundi wahafi yandéka wuni ané hundi wa. Kraisna
hundi jémba xékékwa du Kraisna hundi jémba xékéhafi

yakwa takwaré hérandét, lé dé wali renjoka mawuli yalét,
dé wule takwaré yamba wakéndé, lé déré yatakataka yiléte.
13 Kraisna hundi jémba xékékwa takwa Kraisna hundi
xékéhafi yakwa du wali relét, dé lé wali renjoka mawuli
yandét, lé déré yamba yatakakélé.
14 Guni guni xékélaki. Kraisna hundi xékéhafi yakwa du
Kraisna hundi jémba xékékwa takwaré hérae, lé wali rendét,
God wule takwaka sarékéta watandé, “Wule takwa wuna
hundi xékéta wuna hémémbu xakutalé. Léka du akwi wuna
dé.” Wungi maki Kraisna hundi xékéhafi yakwa takwa
Kraisna hundi jémba xékékwa duré humbwe, dé wali relét,
God wun duka sarékéta watandé, “Wun du wuna hundi
xékéta wuna hémémbu xakutandé. Déka takwa akwi wuna
lé.” God wungi wata bérka nyangwalka watandé, “Di wuna
du takwana nyangwal di.” God wunde Kraisna hundi
xékéhafi yakwa du takwaka wungi wahafi yandét, déka
makambu deka nyangwal Kraisna hundi xékéhafi yakwa du
takwana nyangwal maki retandi.
15 Kraisna hundi xékéhafi yakwa du Kraisna hundi jémba
xékékwa takwaré hérae, léré yatakanjoka mawuli yandét, dé
léré yatakakwandé. Kraisna hundi xékéhafi yakwa takwa
Kraisna hundi jémba xékékwa du wali re, déré yatakanjoka
mawuli yalét, lé déré yatakakwalé. Di guniré yatakataka
yindat, guni hambuk hundika roohafi yata jémba retanguni.
God déka du takwa nakélak huru mawuli hérandate dé
mawuli ye.
16 Guni takwa, guni guna du wali reta déré yikafre hu-
rungut, wafewana hukémbu dé Kraisna hundi jémba xékéta
huli mawuli hératandé wana yingi wana? Wun jooka
xékélakihambanguni. Guni du, guni guna takwa wali reta
léré yikafre hurungut, wafewana hukémbu lé Kraisna hundi
jémba xékéta huli mawuli hératalé wana yingi wana? Guni
akwi xékélakihambanguni.

Nani God naniré wasékendén sémbutmbu retame

17 Wun hundi xékéta ané hundi akwi mé xéké. Néma Du
wandéka guni méta jémba guni ya? Déka hundi xékéngute
God guniré wasékendéka guni yingi maki guni re? Guni
nak nak, wun nukwa rengun maki, némbuli akwi wungi
retanguni. Wun hundi wuni atéfék getéfambu reta Krais
Jisasna hundi xékékwa du takwaré wuni we.
18 Du nak hanja Judana du rendéka di déka séfi sékéndaka
hukémbu God wun du Kraisna hundi xékéndéte déré
wasékendét, wun du séfi sékéhafi yandé du maki renjoka
yamba hurukéndé. Nak téfana du nak déka séfi sékéhafi
yandat, dé Kraisna hundi xékéndéte God déré wasékendét,
wun du di déka séfi sékéndate yamba wakéndé.

19 Séfi sékéndaka, wu baka joo dé. Séfi sékéhafi yandaka,
wun akwi baka joo dé. Godna hundi jémba xékéta wandén
maki hurundaka, wu némafwi joo dé.
20 Atéfék du takwa, God Krais Jisasna hundi xékéndate tale
diré wasékendén nukwa rendan maki, wungi métaka renda.
21 Hanja Krais Jisasna hundi xékéngute God wasékendén
nukwa, guni nak duna jémba yakwa du takwa guni re, o
yingi maki dé? Reséndé. Nak duna jémba yangukaka, haraki
mawuli yamba xékékénguni. Di guni diré yatakataka jémba
yingute wandat, yak, diré yatakataka jémba yitanguni.
22 Guni nak duna jémba yakwa du takwa, guni wungi
renguka God guniré wasékendéka guni Kraismbu jémba reta
nak duna jémba yahafi yakwa du takwa maki re. Guni nak
duna jémba yahafi yakwa du takwa, guni wungi renguka
God guniré wasékendéka guni Kraisna jémba yakwa du
takwa guni re.
23 Krais guniré Satanéna tambambu héranjoka dé hiyae
déka nyéki hwe. Wun némafwi jooka sarékéta guni nak duna
jémba baka yangute dé guniré hulukindéte yawundu yamba
nakénguni.
24 Wuna nyama bandi, guni nak nak, God Krais Jisasna
hundi xékéngute tale guniré wasékendén nukwa rengun
maki, wungi retanguni.

Hawindu hawitakwaka dé Pol hundi wa

25 Guni wuniré hawitakwaka wakwexékéngun hundika
Néma Du wuniré hundi wahambandé. God wunika saréfa
naata wandéka wuni déka yikafre jémba jémba wuni ye.
Wungi yata wuni wuna mawuli sarékémbu hawitakwaka
hundi we.
26 Ané nukwambu rekwa xakéngalika sarékéta guniré wuni
we. Guni némbuli renguka maki male retanguni. Wungi
rengut, wu yikafre dé.
27 Guni takwa hérae, léré yamba yatakakénguni. Guni
takwa hérahafi yata guni takwa héranjoka sarékékénguni.
28 Guni du, guni takwa hérangut, wu haraki sémbut yin-
gafwe. Guni hawitakwa, guni du humbwingut, wu haraki
sémbut yingafwe. Wun hundi wataka nak hundi akwi
watawuni. Du humbwikwa takwa, takwa héraakwa du,
guni wungi rengut, nawulak xak gunimbu xakutandi. Di
gunimbu xakundamboka wuni wungi wa.
29 Wuna nyama bandi, angi hurungute wuni mawuli ye.
Krais Jisasna jémba yatembeka nukwa nawulak male di re.
Wunka sarékéta némbuli akwi hukémbu akwi guni takwa
héraakwa du, guni takwa hérahafi yakwa du hurundaka maki
hurutanguni.

30 Guni géraakwa du takwa, gérahafi yakwa du takwa
hurundaka maki hurutanguni. Guni mawuli sawuli yakwa
du takwa, mawuli sawuli yahafi yakwa du takwa hurundaka
maki hurutanguni. Guni jondu héraakwa du takwa, jondu
hérahafi yakwa du takwa hurundaka maki hurutanguni.
31 Guni ané héfambu rekwa jondumbu jémba yakwa du
takwa, wun jémba yata wun jonduka male sarékékénguni.
Nani xékélaki. Némbuli rekwa héfa hényitandé. Wungi
xékélakita wuni wungi wa.
32 Guni Néma Duna jémba male yanjoka saréké̂ngute wuni
mawuli ye. Guni xak hérangumboka hélék wuni ye. Takwa
hérahafi yakwa du di Néma Duna jémbaka male di saréké, dé
deka yandan jémbaka yikafre mawuli yandéte.
33 Takwa héraakwa du di ané héfana jonduka akwi di
saréké, deka takwa dika yikafre mawuli yandate.
34 Sarékéta di deka mawulimbu di watémbéra re. Du
yike takwa hawitakwa akwi di Néma Duna jémbaka male
di saréké, dé dika yikafre mawuli yandéte. Sarékéta, deka
mawuli deka séfi jémba téndéte mawuli yata, di déka jémba
jémba yanjoka di saréké. Du humbwikwa takwa di ané
héfana jonduka akwi di saréké, deka du dika yikafre mawuli
yandate.
35 Guni jémba rengute wuni wun hundi wa. Guniré
watéfinjoka wahambawuni. Guni yikafre sémbut huruta
Néma Duna jémba yanjoka male mawuli yangute, wuni wun
hundi wa.
36 Hawitakwa nawulak di du humbwinjoka mawuli ye.
Mawuli yandaka deka yafa.* Nawulak xékélakikwa du di angi
saréké. Wun hundi dé takwana yafaka wahambandé. Wun
hundi dé wule takwana wasékéndan du dé wa.
37 Guni du, guni guna mawulimbu hambuk ye téngut nak
du wun jooka wahafi yandat, guni guna mawuli sarékémbu
natafa mawuli sarékéta angi wangut, “Wuna takwanya
yamba humbwikélé. Lé baka reléte wuni mawuli ye.” Wungi
wata jémba retanguni.
38 Wunde duka sarékéta wuni angi wa. Du déka takwan-
yaré nak duka hwendét, wu yikafre dé. Nak du, déka tak-
wanyaré hwehafi yata dé nak duna sémbutré saréké̂ngwanda
dé yikafre sémbut dé huru.
39 Takwa léka du hiyahafi rendét, lé léka du wali retalé.
Déré yamba yatakakélé. Léka du hiyandét, lé nak duré

* **7:36:** wuna hundika sarékéta deka takwanya hawitakwa rendate di sarékéta diré haraki hurunjoka di hélék ya. Wunde yafaka wuni angi wa. Guna takwanya némafwi ye du nakré humbwinjoka némafwimbu mawuli yalét, yak, mawuli yanguka maki lé déré humbwitalé. Humbwilét, guni haraki saraki sémbut huruhambanguni.

humbwinjoka mawuli yalét, wun du Néma Duna hundi jémba xékéndét, wu yikafre dé. Lé déré humbwitalé.
40 Wuna mawulimbu angi wuni we: Léka du hiyandét lé baka relét, wu yikafre dé. Lé yikafre mawuli yatalé. Wungi sarékéta ané akwi wuni saréké, Godna Hamwinya wuna mawulimbu téta wunika dé wa.

8

Yénataka godka hwendan hamwi

1 Guni yénataka godka hwendan hamwika wak-wexékéngun hundika némbuli hasa watawuni. Guni wa, “Nani wun jooka nani xékélaki.” Wungi wata guni mwi hundi guni wa. Ané hundi akwi mé xéké. Guni wungi wata guni hafuka sarékéta guni baka guna ximbu haréké. Guni du takwaka némafwimbu mawuli yata deka mawuliré yikafre hurutanguni, deka mawuli jémba téndéte.
2 Du deka mawulimbu wata, “Nani séfélak jonduka nani xékélaki.” Wungi wata di jémba xékélakikwa yambuka xékélakihambandi.
3 Du takwa Godka némafwimbu mawuli yandat, God dika dé xékélaki.
4 Gwalinyaka hwendan hamwi sangukaka, angi wuni we. Wun yénataka god di mwi god maki yingafwe. Di baka joo di. Natafa God male dé re. Wungi nani xékélaki.
5 Séfélak héfambu rekwa jonduka akwi, séfélak nyirmbu rekwa jonduka akwi ané héfambu rekwa du takwa di wa, “Di nana néma du di. Di nana god di.”
6 Wungi wandaka nani xékélaki. Nana God dé nana yafa God male dé. Dé atéfék jonduna mo dé. Nani déka jémba yanjoka nani re. Nana Néma Du natafa male dé. Dé Jisas Krais dé. Dé jémba yata atéfék jondu dé huratakandéka nani démbu huli mawuli hérae nani jémba re. Wungi nani xékélaki.
7 Du takwa nawulak di wun jooka xékélakihambandi. Hanja di nawulak gwalinyaka male sarékéndaka dé. Wungi sarékéta di wun yénataka godka hwendan hamwi sa. Sataka hukémbu nawulak di Krais Jisasna hundi xéké. Xékéndaka deka mawuli hambuk yahafi ye jémba téhambandé. Di némbuli di wa, “Nani wun hamwi sata nani yénataka godka hwendan hamwi nani sa. Wungi sata, wu haraki saraki sémbut nani huru.” Di wungi wataka sataka, wu haraki sémbut di huru.
8 Yingi maki nani Godna makambu jémba retame? Wun hamwi sata Godna makambu jémba retame, o wun hamwi sahafi yata Godna makambu jémba retame? God samben hamwika sarékéhafi yata dé wun hamwika yamba wakéndé.

9 Guni wun jooka xékélakita yénataka godka “Wu baka
joo dé” naata, mé guni xékélaki na. Guni yénataka godka
hwendan hamwi sangut, wafewana, guna hambuk yahafi
yakwa nyama bandi nawulak guniré xe haraki sémbutmbu
xakritandi.
10 Wunde du takwa di Krais Jisasna hundi xékéndaka deka
mawuli hambuk yahafi ye jémba téhambandé. Wunde du
takwa di wa, “Nani wun hamwi sata, haraki saraki sémbut
nani huru. Wun hamwika yakértame.” Wungi wandaka
guni wun jooka “Baka joo dé” naata, wun jooka xékélakita,
yénataka godka wandaka geré wulaaye, yénataka godka
hwendan hamwi sangut, di xéta wafewana, di akwi wun
hamwi satandi? Wungi sata di haraki saraki sémbut di huru,
di wun hamwika yakérndanka.
11 Di wungi hurundat, guna xékélelaki deka mawuliré dé
haraki huru, di haraki saraki sémbut hurundate. Wunde du
takwaka akwi Krais dé hiya.
12 Wunde du takwana mawuli hambuk yahafi ye jémba
téhambandé. Guni deka mawuliré haraki huruta diré haraki
saraki sémbut guni huru. Guni Kraisna hundi xékékwa
du takwaré wungi huruta guni Kraisré akwi haraki saraki
sémbut guni huru.
13 Wungi maki, wuni hamwi sawut, wuna nyama bandi
wuniré xe haraki sémbutmbu xakrindét, wuni wun hamwi
wambula yamba sakéwuni. Deka mawuliré haraki huruhafi
yanjoka wuni wun hamwi yamba sakéwuni.

9

Pol Krais Jisasna jémba yata dé yéwa hérahafi yandékaka yikafre mawuli ya

1 Wuni akwi nak duna jémba yakwa du yingafwe. Wuni
Krais Jisasna aposel wuni. Wuni nana Néma Du Jisasré
wundé xéwu. Wuni Néma Duna jémba yawuka guni déka
hundi wundé xékéngu. Wu mwi hundi dé.
2 Nawulak du takwa di angi wa, “Pol Krais Jisasna aposel
yingafwe.” Wungi wandaka guni xékélaki. Wuni Krais
Jisasna aposel wuni. Tale wuni guni wali reta guniré wun
hundi wuni wa. Wawuka guni xékéta déka hundi wundé
xékéngu. Xékéngunka, atéfék du takwa guniré xéta wunika
xékélakitandi.
3 Du nawulak wuna jémbaka haraki hundi wandaka wuni
ané hundi diré wa.
4 Wuni nana Néma Du Krais Jisasna jémba yawuka di du
takwa wunika hénoo hulingu akwi hwendat, wu yikafre dé.
5 Pita akwi, Krais Jisasna aposel nawulak akwi, déka
bandingu akwi, di takwa hérae, Jisasna jémba yata di deka

takwaré hura yitaka yataka. Wuni di hurundaka maki huruta, Krais Jisasna hundi xékékwa takwa hésiré hérae, léré hura, nawulak du takwaka yinat, di léka akwi hénoo hulingu hwendat, wu yikafre dé.

6 Ani Barnabas wali jémba yata yéwa hérae, ana hénoo ana yéwambu ani héra. Ani hafu wungi ani huru. Krais Jisasna hundi hura yikwa nawulak du wungi huruhambandi. Ani di hurundaka maki hurunat, wu yikafre dé.

7 Héndé xi warekwa du dé déka jémbana yéwa hérahafi yata hénoo hérahafi ye? Héndé du dé yawi hura hénoo setaka déka yawina hénoo hérahafi ye? Héndé du déka meme balika hatita dé déka meme balina munyambi sahafi ye?

8 Wuni du takwana hundi male xékéta wun hundi wa, o yingafwe? Wu yingafwe. Moseska God hwendén hambuk hundi akwi wun jooka dé wa.

9 Hanja Moses ané hambuk hundi angi dé hayi: Bulmakau bali jémba yata wit sék xakinukundat guni deka hundi séfi gikénguni. Di wit sék nawulak métaka sanda. God wun hundi Mosesré wata dé bulmakau balika male saréké, o yingafwe? Wu yingafwe.

10 Dé wun hundi wata nanika akwi dé saréké, o yingafwe? Xéxé. Nanika akwi dé saréké. Héfa weekwa du dé wun yawimbu sendan hénoo nawulak sanjoka dé wun jémba ya. Hénoo héraakwa du di wun hénoo nawulak sanjoka di wun jémba ya.

11 Nani Krais Jisasna jémba yata déka hundi guniré wundé wakwa, guna mawuli jémba téndéte. Wungi yambenka, nana séfi jémba téndéte guni hénoo nawulak hasa hwengut, wu yikafre dé.

12 Nawulak du Krais Jisasna jémba yata déka hundi guniré wandaka guni deka jémbaka sarékéta jondu akwi yéwa akwi hwe. Wu yikafre dé. Nani Krais Jisasna jémba yata déka hundi tale guniré wambenka, métaka guni nana jémbaka sarékéta nanika nawulak jondu hwehafi ya? Guni nanika hwengut, wu yikafre sémbut dé.

Nani gunimbu jondu yéwa hérambet, wungi sékérékétandé. Nani wun jondu héraata, wafewana nani nak du takwana mawuliré haraki hurumbet di wun jooka hélék yata Krais Jisasna yikafre hundika hu hwetandi? Wun jooka sarékéta nani xak wali jémba yata gunimbu jondu yéwa nawulak hérahambame.

13 Godna tempelmbu jémba yakwa du di du takwa tempelré hura yandan hénoo nawulak di se. Hamwi tuta Godka hwendaka jambémbu jémba yakwa du di du takwa hura yandan hamwi nawulak di se. Wungi sata di yikafre sémbut huru. Guni wun jooka guni xékélaki.

14 Di jémba yata hénoo hérandakaka, dé Néma Du Krais ané
hundi wa, “Wuna jémba yata wuna hundi watekwa du di
jondu akwi yéwa akwi hératandi, deka hundi xékétekwa du
takwambu.”
15 Wuni wunde jémba yakwa du hérandaka maki
hérahambawuni. Némbuli akwi wuni di hérandaka maki
gunimbu jondu héranjoka wuni ané hundi hayihambawuni.
Wuni gunimbu jondu hérahafi yawukaka wuni wuna
ximbu harékéta wuni angi wa, “Wuni Krais Jisasna jémba
yata diré déka hundi wata wuni dimbu jondu nawulak
hérahambawuni.” Wuni wun hundi wambula wahafi yawut,
wu haraki dé. Wuni gunimbu jondu hérahafi yata hénooka
hiyaata wun hundi wambula wawut, wu yikafre dé. Wuni
wun hundi wungi re wungi re wanjoka wuni mawuli ye.
16 Wuni Krais Jisasna hundi wata, wuna ximbu yamba
harékékéwuni. God dé wunika wun jémba hwe. Wuni
hwendén jémba yahafi yawut, God wuniré haraki hundi
wandét, jémba yamba rekéwuni.
17 Wuna mawuli sarékémbu male wun jémba yawut, God
yawun jémbaka wuniré yikafre jondu hasa hwetandé. Wuna
mawuli sarékémbu ané jémba yahafi yata wuni God mawuli
yandéka makimbu wun jémba yata, yak, wuni wunika
hwendén jémba male wuni ya.
18 Wuni God hwendén jémba yata méta jondu wuni héra?
Wuni hérawuka joo angi dé: Wuni Krais Jisasna yikafre
hundi wata dimbu Krais wandén jondu yéwa héranjoka
wahambawuni. Hanja Krais dé wa, déka hundi wakwa
du yéwa hératendakaka. Wungi wandéka wuni wun yéwa
hérahafi yanjoka wuni mawuli ye.

Pol atéfék du takwaka jémba yakwa du dé re

19 Wuni déka jémba baka yawute, nak du wunika huluk-
ihambandé. Wuni hafu wataka wuni atéfék du takwaka
jémba yakwa du wuni re. Métaka wuni wungi re? Séfélak
du takwa Krais Jisasna hundi jémba xékéndate wuni wungi
re.
20 Wungi reta wuni Kraisna jémba yata Judana du takwa
wali reta, di rendaka maki wuni re, di Krais Jisasna hundi
jémba xékéndate. Wuni Mosesna hambuk hundina ekombu
rekwa du takwa wali reta, wuni hafu wun hambuk hundina
ekombu rehafi yata di rendaka maki wuni re, di Krais
Jisasna hundi jémba xékéndate.
21 Wuni Mosesna hambuk hundika xékélakihafi yakwa
nak téfana du takwa wali reta, wuni hafu Godna hambuk
hundi yatakahafi yata Kraisna hambuk hundi xékéta wuni
Mosesna hambuk hundika xékélakihafi yakwa du maki wuni
re, di Krais Jisasna hundi jémba xékéndate.

22 Wuni hambuk yahafi yakwa du takwa wali reta wuni
di rendaka maki wuni re, di Krais Jisasna hundi jémba
xékéndate. Atéfék du takwa Krais Jisasna hundi jémba
xékéndat, wawun hundimbu Krais diré Satanéna tambambu
hérandéte wuni mawuli ye. Mawuli yata wuni di wali jémba
yata, deka hundi xékéta, di wali wuni hundi bulé.
23 Krais Jisasna jémba yata déka yikafre hundi wata wuni
wungi huru, God wuni nak du takwa wali naniré yikafre
hurundéte.

Nani hambuk yambet God naniré yikafre hurutandé

24 Joo héranjoka fétékérékwa du atéfék hambuk yata di
fétékéré. Fétékéra ye natafa male diré sarékéngwanda dé
yikafre joo héra. Wungi hérandaka maki, guni akwi wun
yikafre joo héranjoka hambukmbu fétékéra yitanguni.
25 Yikafre joo héranjoka fétékérékwa du di baka
fétékéréhambandi. Di jémba fétékérénjoka, deka séfi deka
mawulika akwi di hambuk ya. Yata di fétékéré. Wun baka
joo héranjoka di fétékéré. Wun joo bari hényitandé. Nani
hambuk yatame, God hukémbu hwetendéka joo héranjoka.
Wun yikafre joo wungi re wungi re reséketandé. Yamba
hényikéndé.
26 Wungi maki, wuni baka yitaka yatakahafi yata wuni
wun yikafre joo héranjoka wuni Godna yikafre yambambu
hambukmbu fétékéra yi. Tambambu warekwa du di jémba
sarékéta warendaka maki, wuni wuna tamba baka yakiham-
bawuni.
27 Wuni Godna jémba jémba yanjoka, wuna séfi wuna
mawulika akwi wuni hambuk ya. Krais Jisasna hundi du
takwaré wundé wawu. God wunika hu hwendémboka,
wuna séfi wuna mawulika akwi wuni hambuk ya.

10

Haraki saraki joo nana mawuliré haraki yamba hurukéndé

1 Guni wuna nyama bandi, guni mé jémba xéké. Guni ané
hundi wambula sarékéngute wuni mawuli yata guniré we.
Hanja nani Juda nana mandékangu atéfék di buwina ekombu
yitaka yatakandaka God wandéka di atéfék néma xérimbu
jémba yi.
2 Di Moses wali wun buwina ekombu yindaka dé wun
néma xéri hutafélaké. Di atéfék wungi huruta Moses wali
natafa mawuli hérandanka, God diré guré husandandén
maki dé huru.
3 Godna Hamwinya hwendén hénoo di atéfék sa.

4 Godna Hamwinya hwendén hulingu di atéfék sa. Godna
Hamwinya jémba yandéka dé motu nak deka hukémbu yita
dé dika hulingu hwe. Wun motu Krais dé.
5 God wunde yikafre jondu atéfék du takwaka hwendéka
séfélak du takwa Godna hundi xékéhambandi. Xékéhafi
yandaka God dika hélék yata wandéka di nak nak wundé
hiyanda, du rehafi hafwambu.

6 Nana mandéka wungi hurundanka, guni jémba
sarékétanguni. Saréka xékélakita guni, di haraki saraki
jonduka mawuli yandan maki, nani haraki saraki jonduka
mawuli yamba yakéme.
7 Di nawulak yénataka godna ximbu di haréké.
Haréké́ndanka ané hundi dé re Godna nyingambu: “Du
takwa yénataka godna ximbu harékéta reta di hénoo hulingu
sa. Sataka raama di hétihiyaata di haraki saraki sémbut
huru.” Guni, hurundan maki, yénataka godna ximbu yamba
harékékénguni.
8 Guni nak du takwa wali haraki saraki sémbut hu-
rukénguni, di nawulak deka du takwa wali hurundan maki.
Hurundaka God wandéka di natafa nukwambu 23,000 di
hiya.
9 Deka du takwa nawulak Néma Duna hundika hu hweta
di wa, “Naniré yikafre hurutandé, o yingafwe?” Wungi
wandaka God wandéka di hambwe diré tindaka di hiya.
Hurundan maki, Godna hundika yamba hu hwekéme.
10 Deka du takwa nawulak di Godré haraki hundi wa.
Haraki hundi wandaka God wandéka dé déka du takwaré
xiyaakwa ensel nak yae diré xiyandéka di hiya. Di hurundan
maki, guni Godré haraki hundi yamba wakénguni.

11 Wun haraki saraki jondu dé nana mandékanguka ya,
nani hurundan maki hurumbemboka. Yandéka dé du nak
wun jonduka Godna nyingambu hayi, nani wun hundi xe
wun haraki saraki sémbut huruhafi yata jémba rembete.
Nani ané héfa bari hényitekwa nukwambu reta wun jonduka
xékélakita jémba male retame.

12 Guni angi wangut, “Nani haraki saraki sémbut huruhafi
yambeka nana mawuli jémba dé té.” Wungi wata xékélaki
natanguni, guni akwi haraki saraki sémbutmbu xakrinjoka.
13 Hurukwexé mawuli gunika dé ya. Gunika yae hu-
rukwexé mawuli dé atéfék du takwaka yakwa hurukwexé
mawuli maki dé. God mwi hundimbu dé wa, gunika jémba
hatitendékaka. Wataka dé guniré yikafre hurundét, wun hu-
rukwexé mawuli guna mawuliré haraki yamba hurukéndé.
Hurukwexé mawuli guna mawuliré haraki hurundémboka,
God nak yambu guniré wakwetandé. Guniré wakwendén

yambumbu yingut, guna mawuli hambuk ye téndét, guni haraki saraki sémbut yamba hurukénguni.

Godna ximbu harékéta, Satanéna ximbu yamba harékékéme

14 Wungi maki, némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guni yénataka godna ximbu harékékénguni. Guni yénataka godna ximbu haréndaka sémbutka yaange yitanguni.
15 Wuni xékélelakikwa duka wawuka maki wuni guniré we, guni wuna hundika jémba sarékéta xékélakingute.
16 Krais Jisas nanika hiyandénka sarékéta nani hérangwanda re. Reta Jisas déka du wali reta hurundén maki, nani atéfék wain hulingu sanjoka huruta andé hérae Godka diména nae wun wain hulingu sa. Sata nani atéfék Kraisna nyékimbu nani natafa mawuli héraata re, o yingafwe? Sataka bret fukae sata nani Kraisna séfimbu nani natafa mawuli héraata re, o yingafwe?
17 Wun bret natafa male rendéka maki, nani akwi natafa séfimbu nani re. Nani séfélak du takwa nani natafa bretmbu sata nani natafa séfimbu nani re.
18 Guni Israelna du takwaka mé saréké. Godka hwendan hamwi di motu jambémbu taka. Take di wun hamwi sa. Sata di God wali natafa mawuli héraata re.
19 Wun hundika némbuli wuni we. Yénataka godka hwendan hamwimbu hambuk téhambandé. Yénataka godmbu hambuk téhambandé.
20 Godna hundi xékéhafi yakwa du takwa yénataka godka hamwi hweta wu haraki hamwinyaka di hwe. Godka hwehambandi. Nak du wun hamwi sata dé haraki hamwinya wali natafa mawuli hératandé. Guni haraki hamwinya wali natafambu reta di wali natafa mawuli hérangumboka, hélék wuni ye.
21 Guni Néma Du Krais Jisas wali hénoo hulingu sata dé wali natafa mawuli guni héraata re. Reta yingi maki guni haraki hamwinya wali sata, di wali natafa mawuli héraata retanguni? Wu yingafwe. Guni Néma Du Jisas wali haraki hamwinya wali akwi natafa mawuli yamba hérakénguni.
22 Yingi maki dé? Guni haraki hamwinya wali sata natafa mawuli hérangut, Néma Du gunika haraki mawuli xékéta mawuli windéte guni mawuli ye, o yingafwe? Guna hambuk Néma Duna hambukré dé sarékéngwandé o yingafwe? Wu yingafwe.

Atéfék nukwambu Godna ximbu harékétame

23 Guna du nawulak di wa, “Godna hambuk hundi haraki nahafi yandén jondu atéfék hurutame.” Wungi wandaka wuni wa, “Yingafwe. Naniré yikafre huruhafi yakwa jondu akwi yamba hurukéme. Joo nak nana mawuli jémba téndéte

nana mawuliré yikafre huruhafi yandét, wun joo akwi
yamba hurukéme.” Wungi wuni we.
24 Guni guni hafuré male yikafre hurunjoka yamba
sarékékénguni. Guni guna nyémayikaré yikafre hurunjoka
hurutanguni.

25 Guni hamwi héranjoka maketré ye guni hamwi hwekwa
duré angi yamba wakwexékékénguni, “Wun méta hamwi
dé? Wun yénataka godka hwendan hamwi dé, o yingafwe?”
Wungi wakwexékéhafi yata wun hamwi sata guni guna
mawulimbu akwi wun jooka sarékékénguni.
26 Guni xékélaki: “Ané héfa akwi atéfék héfambu tékwa
jondu akwi Néma Du Godna jondu male dé.” Wun hundika
sarékéta nani maketmbu hamwika yamba wakwexékékéme.

27 Krais Jisasna hundi xékéhafi yakwa du nak, déka gembu
hénoo hamwi sangute wandét, guni mawuli yata yitanguni.
Ye gunika hwendét, atéfék hénoo hamwi satanguni. Guni
déré angi yamba wakwexékékénguni, “Wun hamwi yénataka
godka hwendan hamwi dé, o yingafwe?” Wungi wak-
wexékéhafi yata sata guna mawulimbu wun jooka yamba
sarékékénguni.”

28 Du nak guniré wandét, “Ané yénataka godka hwendan
hamwi dé.” Wungi wandét, guni wun duka sarékéta, déka
mawulika akwi sarékéta, guni wun hamwi yamba sakénguni.
29 Guni guna mawulika sarékéhafi yata déka mawulika
sarékéta wun hamwi yamba sakénguni.

Yingi guni saréké? Métaka we wuni nak duna mawuliré
yikafre hurunjoka sarékéta wuni mawuli yawuka maki
yahafi ye?
30 Wuni wun hamwi sata Godka diména nawut, métaka we
du nawulak wunika haraki hundi wa, Godka diména nawun
hamwika?
31 Guni wun hundika sarékéta angi hurutanguni. Guni
hénoo, hamwi, hulingu sata, nak jémba yata guni Godna
ximbu harékétanguni. Du takwa guniré xe Godna ximbu
haréké́ndate guni yikafre sémbut male hurutanguni.
32 Guni Korin guni Judana du takwa, nak téfana du takwa,
Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaka akwi sarékétanguni.
Sarékéta, di haraki saraki sémbut hurundamboka, guni
yikafre sémbut huruta jémba male retanguni.
33 Guni wuni huruwuka maki huruta retanguni. Atéfék du
takwaré yikafre hurunjoka sarékéta wuni atéfék nukwambu
hambuk jémba ye. Wuni wuna séfiré yikafre hurunjoka
hambuk jémba yahambawuni. Diré yikafre huruwut, di huli
mawuli hérae God wali jémba rendate, wuni hambuk jémba
ye.

11

1 Wuni Krais Jisas hurundén maki wuni huru. Guni
wuniré xéta wuni huruwuka maki hurutanguni.

Takwa Godka wata deka anéngambaka samétandi

2 Guni atéfék nukwambu wunika sarékéta Krais Jisasna
hundi xékékwa du takwana sémbut guni huru, wakwewun
maki. Wungi hurunguka wuni yikafre mawuli yata guna
ximbu haréké.
3 Guni ané jooka xékélakingute wuni mawuli ye. Guna
humbu guna séfimbu atéfék tékwa jonduré sarékéngwanda dé
néma du re. Wungi maki, Krais dé atéfék duna humbu maki
dé. Du nak déka takwana humbu maki dé. God dé Kraisna
humbu maki dé.
4 Du nak dé déka anéngamba samétaka téta dé Godka
wata profetna hundi wata, wu dé déka humbuna ximbu
harékéhambandé.
5 Takwa hési lé léka anéngamba saméhafi yata Godka
wata profetna hundi wata, wu lé léka humbuna ximbu
harékéhambalé. Lé wungi huruta lé atéfék némbé sékéndé
takwa maki lé.
6 Lé léka anéngamba saménjoka hélék yata lé léka némbé
atéfék sékétalé. Lé léka némbé sékénjoka roota, lé léka
anéngamba samétalé.
7 God déngala dé du huratakandéka di du Godna hambuk
nawulak wakwe. Wungi maki du Godka wata profetna
hundi wata di deka anéngamba yamba saméké ndi. Takwa
di duna hambuk nawulak wakweta di deka duna ekombu di
re.
8 Hanja du dé takwana séfimbu xakuhambandé. Takwa lé
duna séfimbu lé xaku.
9 God takwaré yikafre hurunjoka dé duré huratakaham-
bandé. Dé duré yikafre hurunjoka dé takwaré hurataka.
10 Wungi maki, takwa léka du léka néma du rendékaka
wakwenjoka lé léka anéngamba samétalé. Godna enselka
akwi sarékéta lé wungi hurutalé.
11 Nak hundi akwi mé xéké. Nani Néma Du Krais Jisasmbu
reta takwa di du atéfék yatakataka jémba yamba tékéndi. Du
akwi di takwa atéfék yatakataka jémba yamba tékéndi. Du
wali takwa wali jémba yata di jémba tétandi.
12 God tale dé duna séfimbu dé takwaré hurataka. Hu-
ratakandéka némbuli takwa di dunya héra. God hafu dé
atéfék jonduna mo dé.
13 Guni hafu hundi buléta sarékétanguni. Takwa
anéngamba saméhafi yata, Godna hundi buléndaka gembu
téta, Godka wandat, wu yikafre wana haraki wana? Wu
haraki dé.

14 Nani du takwana sémbutka sarékéta nani xékélaki. Du
nak déka némbé séménýi téndét, du takwa déka némbéré xéta
angi watandi, “Wu haraki du dé.”
15 Takwa hési léka némbé séménýi téndét, du takwa léka
némbéré xéta angi watandi, “Wu yikafre takwa lé.” God tak-
waka dé séménýi némbé hwe, deka anéngambaré saméndéte.
16 Guni nawulak wun jooka warunjoka mawuli yangut,
wuni guniré angi watawuni: Nani atéfék nukwambu wun
sémbut male huru. Nak getéfambu rekwa Godna hundi jémba
xékékwa du takwa akwi di wun sémbut male huru.

Korin hénoo wain hulingu sata di Néma Duka sarékéhafi ya

17 Némbuli guniré hambuk hundi nawulak wanjoka wuni
mawuli ye. Mawuli yata hurunguka sémbutka guna ximbu
yamba harékékéwuni. Guni Godna ximbu harékénjoka yata
hérangwanda renguka nukwa, guni guna du takwaré yikafre
huruhafi yata guni deka mawuliré haraki guni huru.
18 Tale ané jooka watawuni. Du takwa nawulak di gunika
angi wa: “Di Godna hundi buléta hérangwanda reta, di
natafa mawuli hérahafi yata hémémbu hémémbu reta, jémba
rehambandi.” Wungi wandaka xékétaka wuni deka hundi
nawulakéka “Wu mwi hundi dé” wuni na.
19 Wuni xékélaki. Guni wungi hérangwanda reta Godna
hundi buléta guni yikafre mwi hundi wakwa duka
xékélakitanguni. Xékélakingut, wu yikafre dé.
20 Wungi maki guni hérangwanda reta guni Néma Du
Jisasna hénoo jémba sahambanguni.
21 Jémba sahafi yata guni guni hafuka sarékéta guna hénoo
wain hulingu hérae hura sa. Sanguka nak du hénooka
hiyandéka nak dé wain hulingu se wangété ya.
22 Wu haraki dé. Guni hénoo hulingu sanjoka mawuli yata,
métaka we guni guna gembu sahafi ye? Guni Godna hundi
xékékwa du takwaré haraki hurunjoka guni wungi huru o
yingafwe? Hénoo héra yahafi du takwa guna makambu
roondate guni wungi huru o yingafwe? Hurungun sémbutka
yingi watawuni? Wuni guna ximbu harékétawuni wana?
Yingafwe. Wungi haraki saraki sémbut guni huru.

Néma Du Jisas dé déka duka bret wali wain hulingu wali hwe

Mat. 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20

23 Mé xéké. Guniré wakwewun hundi tale Néma Du Jisas
dé wuniré wakwe. Wun hundi angi dé: Judas dé Jisasré déka
mamaka hwendén nukwa dé Jisas bret nak héra.
24 Hérae dé Godka diména nataka bret fukae dé déka duré
angi wa, “Ané wuna séfi dé. Guniré yikafre hurunjoka wuni

wuna séfi hwe. Guni wunika wambula wambula mé sarékéta
wungi hura sa.”
25 Wungi wandéka hénoo sandaka dé bret hurundén
maki dé hanyandé wali wain hulingu akwi dé héra.
Héraata dé diré angi wa, “Ané hanyandémbu Godna huli
wasékéréké ndén hundika dé guniré wakwe. Wuna nyéki
blekéndét guni xéta xékélakitanguni, déka hundi mwi hundi
yatendékaka. Guni ané hulingu sata wun nukwa wunika mé
saréké.”
26 Wandénka wuni guniré we. Guni Néma Duka sarékéta
bret wain hulingu sata, guni dé guna Néma Du gunika
hiyandénka, guni wakwe. Dé wambula yatendékaka haxéta,
guni wungi hurutanguni.

Néma Duka sarékéhafi yata bret wain hulingu baka sata di haraki saraki sémbut huru

27 Wun jooka sarékéta, wuni ané hundi akwi wuni we.
Nawulak du takwa jémba sarékéhafi yata, haraki saraki
mawuli yata, bret sata wain hulingu akwi baka sata di Néma
Du Jisasna séfi déka nyékika akwi di hu hwe. Wungi huruta
di haraki saraki sémbut huru.
28 Wungi hurundamboka, di tale jémba sarékéta nak nak
deka mawulimbu watandi, “Nani haraki saraki mawuli nani
xéké, o yingafwe? Haraki saraki mawuli xékéta, nani wun
haraki saraki mawuli yatakatame.” Wungi wata yikafre
mawuli yata bret wain hulingu satandi.
29 Du takwa Néma Du Jisas dika hiyandénka sarékéhafi
yata, déka séfika déka nyékika sarékéhafi yata, wun bret sata
wain hulingu akwi baka sandat, hukémbu God wun haraki
saraki sémbut diré hasa hwetandé.
30 Guna séfélak du takwa wungi bret wain hulingu baka
sanguka God guniré hasa hwendéka guni nawulak hambuk
yahafi yanguka nawulak bar hiyanguka nawulak wundé
hiyanda.
31 Guni guna mawuliré hurukwexéta yikafre mawuli wali
wun bret wain hulingu sangut, God guniré hasa yamba
hweké ndé.
32 Némbuli God nana hurumben haraki sémbutka sarékéta
nanika xak nawulak hwe, nani wun haraki sémbut wambula
hurumbemboka. Nani wun haraki sémbut wambula hu-
ruhafi yambet, hukémbu God wun haraki sémbut naniré hasa
yamba hweké ndé, ané héfana du takwa wali.

33 Guni wuna nyama bandi, wun jooka sarékéta guni angi
hurutanguni. Guni hénoo hulingu sanjoka hérangwanda reta,
tale guni guna atéfék du takwaka haxétanguni. Haxéngut
yandat guni atéfék reta atéfék satanguni.

34 Du takwa nawulak hénooka hiyaata, di nak du takwaka
haxénjoka hélék yata, di tale deka gembu hénoo satandi.
Sataka yae guni wali retandi. God hurundan haraki saraki
sémbut diré hasa hwendémboka, di tale deka gembu satandi.
Hayingun hundi nawulak akwi dé re. Hukémbu wuni
gunika yae wun hayingun jonduka hundi watawuni.

12

Godna Hamwinya dé nak maki nak maki hambuk hwe

1 Wuna nyama bandi, némbuli hundi nawulak watawuni,
Godna Hamwinya baka hwendén hambukéka. Guni wun
hambukéka jémba xékélakingute wuni mawuli ye.
2 Guni xékélaki. Hanja, guni Godna hundi xékéhafi yangun
nukwa, di hundi buléhafi yakwa yénataka godka guniré
témbéra hura yi, guna mawuli yike yandét, guni yénataka
godna ximbu haréké ngute. Di nak maki nak maki yam-
bumbu guniré témbéra hura yi.
3 Wungi maki guni du takwana mawulimbu tékwa
hamwinyaka xékélakingute wuni guniré we. Godna
Hamwinya deka mawulimbu wulaaye téndét di du takwa
angi yamba wakéndi, “Jisas dé haraki saraki sémbut hura dé
haraki hafwaré yitandé.” Wungi yamba wakéndi. Godna
Hamwinya deka mawulimbu tékwa du takwa male angi
watandi, “Jisas dé nana Néma Du dé.”
4 Godna Hamwinya natafa male reta dé nak maki nak
maki hambuk dé nanika hwe.
5 Nana Néma Du natafa male rendéka nani déka nak maki
nak maki jémba ya.
6 God natafa male reta dé nani déka du takwaka hambuk
hwe, nani nak maki nak maki jémba yambete.
7 Godna Hamwinya dé nana mawulimbu téta dé nani nak
nakéka hambuk hwe, nani Godna du takwa atéfékré yikafre
hurumbete.
8 Godna Hamwinya hambuk hwendéka nawulak di
xékélelaki hundi nawulak wa. Godna Hamwinya hambuk
hwendéka nawulak di Godna jémbaka nawulakéka jémba
xékélakita di hundi wa.
9 Godna Hamwinya hambuk hwendéka nawulak di Godka
jémba sarékéta di hurutendéka jonduka “mwi hundi dé”
di na, wun jondu xakundéte. Godna Hamwinya ham-
buk hwendéka nawulak di bar hiyaakwa du takwaré di
huréhaléké.
10 Nawulak di hanja xéhafi yandan hambuk jémba ya.
Nawulak di Godna ximbu profetna hundi wa. Nawulak di du
takwana mawulimbu tékwa hamwinyaka di xékélaki. Méta
hamwinya deka mawulimbu dé té, di wun hundi wandate?

Wungi di xékélaki. Godna Hamwinya hambuk hwendéka nawulak di xékéhafi yandan hundi wa. Nawulak di wun xékéhafi yandaka hundi yawuleka du takwaré wa.

11 Nani Godna du takwa wungi yambeka dé Godna Hamwinya male dé wun hambuk nani nak nakéka hwe. Godna Hamwinya male déka mawuli sarékémbu dé wun hambuk wungi hwe.

Kraisna du takwa atéfék di natafa duna séfi maki di

12 Duna séfi dé natafa male téndéka di séfélak jondu di té, déka séfimbu. Wun séfélak jondu téndéka dé séfi natafa male dé té. Wungi male nani Kraisna hundika xékékwa du takwa nani Kraisna séfi me.

13 Nani yingi maki me? Nani Judana du takwa nani re, o nak téfana du takwa nani re? Nak duna hundi xékéta déka jémba yakwa du takwa nani re, o mawuli yambeka maki jémba yakwa du takwa nani re? Reséndé. Godna Hamwinyambu nani atéfék natafa mawuli héraata guré nandita nani natafa séfimbu nani re. Reta nani atéfék natafa male Hamwinya nani héra.

14 Nani xékélaki. Duna séfimbu natafa joo male téhambandé. Duna séfimbu séfélak jondu di té.

15 Duna man nak angi wandét, “Wuni tamba yingafwe. Wungi maki wuni séfina joo nak yingafwe.” Wungi wandét, reséndé. Wandén nukwa akwi dé séfina joo nak dé.

16 Duna waan angi wandét, “Wuni dama yingafwe. Wungi maki wuni séfina joo nak yingafwe.” Wungi wandét, reséndé. Wandén nukwa akwi dé séfina joo nak dé.

17 Duna séfimbu dama male téndét, yingi maki nae dé joo nak xékétandé? Déka séfimbu waan male téndét, yingi maki nae dé yama nak sékétandé?

18 Wu yingafwe. God nana séfi wungi huratakahambandé. Dé déka mawuli yandékangalambu dé atéfék jondu nana séfimbu dé jémba hurataka.

19 God séfimbu tékwa natafa joo male huratakandét, nana séfi jémba yamba tékéndé.

20 God wungi huruhambandé. Séfélak jondu dé té nana séfimbu. Téndéka nana séfi natafa male dé té.

21 Wungi maki dama tambaka yamba wakéndé, “Wuni hafu séfina jémba atéfék hali huruwu. Méni sa yi.” Wungi yamba wakéndé. Humbu akwi manka yamba wakéndé, “Wuni hafu séfina jémba atéfék hali huruwu. Méni sa yi.” Dé akwi wungi yamba wakéndé.

22 Nana séfimbu tékwa jondu nawulakéka nani wa, “Hambuk yahafi yakwa joo dé.” Wungi wambeka joo nana séfimbu téhafi yandét, nana séfi jémba yamba tékéndé.

23 Nana séfimbu tékwa nawulak jonduka nani wa, “Baka joo
dé.” Wungi wata nani wun séfika nani nukwa wur gi. Nana
séfimbu tékwa nak jooka nani wa, “Di wun jooré xéndamboka
hélék wuni ye.” Wungi wata nani wun séfika joo nak sanda.
24 Nana séfimbu tékwa nak jooka nani wa, “Wu yikafre
joo dé.” Wungi wata wun séfika nani joo nak sandahafi ye.
God nana séfi hurataka dé nak joo nak joo nana séfimbu
hurataka dé naniré wa, nani “Baka joo dé” nambeka jooka
jémba hatimbete.
25 Nana séfimbu tékwa jondu hafu hafu téndate, wungi
huruhambandé. Nana séfi natafambu reta jémba téndéte dé
wungi huru. Wungi maki nana séfimbu tékwa joo dé nak
séfimbu tékwa jooka jémba male hatita té. Di atéfék nak
nakéka di jémba male hatita té.
26 Nana séfimbu tékwa joo nak hangéli hérandét, nana
séfimbu tékwa jondu atéfék di hangéli héra. Nawulak du
wun séfimbu tékwa nak joona ximbu haréléndat, wun séfimbu
tékwa jondu atéfék di wun joo wali mawuli sawuli yatandi.
27 Guni Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa, guni
Kraisna séfi guni re. Reta guni nak nak séfimbu tékwa nak
joo guni re.
28 Renguka dé God guni déka du takwaré wa, guni nak
nak déka jémba yangute. Wungi wandéka tale nawulak di
aposel di re. Deka hukémbu nawulak di profet di re. Deka
hukémbu nawulak di Godka wakwekwa du di re. Deka
hukémbu nawulak di hanja xéhafi yandan hambuk jémba di
ya. Deka hukémbu nawulak di bar hiyaakwa du takwaré
huréhaléké. Deka hukémbu nawulak di du takwaré yikafre
huru. Nawulak di Kraisna du takwana jémbaka hatikwa
néma du re. Nawulak di xékéhafi yandan hundi wa.
29 Yingi maki dé? God wungi wandéka nani atéfék aposel
nani wana? Nani atéfék profet nani wana? Nani atéfék
Godka wakwekwa du wana? Nani atéfék hanja xéhafi
yandan hambuk jémba nani ya wana?
30 Nani atéfék bar hiyaakwa du takwaré huréhaléké wana?
Nani atéfék xékéhafi yambeka hundi nani wa wana? Nani
atéfék wun hundi yawuleka nani wa wana? Wu yingafwe.
31 Wun hambuk atéfék wu yikafre hambuk dé. Nawulak di
némafwi yikafre hambuk di. Guni wunde némafwi hambuk
héranjoka némafwimbu mawuli yangute wuni mawuli ye.
Némbuli jémba retenguka sémbutka wakwetawuni. Wun
sémbut dé atéfék sémbutré dé sarékéngwandé.

13

Nak du takwaka némafwimbu mawuli yatame

1 Yingi maki dé? Godna Hamwinya wunika hambuk
hwendét, wuni atéfék héfambu rekwa du takwana hundimbu
wata, Godna enselna hundimbu akwi wuni wata, wuni du
takwaka némafwimbu mawuli yahafi yawut, wu haraki dé.
Wungi reta wuni néma ham maki wuni re. Wuni du takwaka
mawuli yahafi yata wuni séféla hurundaka mi maki wuni re.
2 Godna Hamwinya wunika hambuk hwendét, wuni
profetna hundi wata, fakundén atéfék hundika xékélakita,
atéfék jonduka jémba xékélakita, némburé hérekinjoka Godna
hambukéka jémba male sarékéta, du takwaka némafwimbu
mawuli yahafi yawut, wu haraki dé. Wungi reta wuni baka
du maki wuni re.
3 Wuni jambangwe du takwaka hénoo hwenjoka wuni
wuna jondu atéfék hweta, wuni Godna jémbaka male
sarékéta di Godka hélék yakwa du wuna séfiré yambu tun-
date roohafi yata, du takwaka némafwimbu mawuli yahafi
yawut, wu haraki dé. Wungi huruwut, huruwun joo Godna
makambu wuniré yikafre yamba hurukéndé.

4 Nani nak du takwaka némafwimbu mawuli yata angi
hurutame. Nani diré bari rékambambu yamba wakéme.
Nani diré yikafre hurutame. Yikafre joo dika yae nanika
yahafi yandét, nani dika haraki mawuli yamba xékékéme.
Nani hurumben jooka mawuli yata nana mawuliré yamba
xiyakéme. Nani nana ximbu yamba harékékéme.
5 Nani du takwaré haraki yamba hurukéme. Nana séfika
male yamba sarékékéme. Nani nak du takwaka bari mawuli
yamba wikéme. Nak du takwa naniré haraki hurundat, nani
wun jooka wambula yamba sarékékéme.
6 Nak du takwa haraki saraki sémbut hurundat, nani wun
jooka mawuli sawuli yamba yakéme. Di yikafre sémbut
huruta mwi hundi wandat, nani wun jooka yikafre mawuli
yatame.
7 Nawulak du takwa naniré haraki hurundat, nani diré
haraki yamba hurukéme. Du takwa yikafre sémbut hu-
rundate nani dika jémba male sarékétame. Yikafre joo
xakutendékaka haxéta jémba male retame. Nanimbu xak
xakundét, nani wendé nahafi yata nana mawulimbu ham-
buk yata jémba tétame. Nani nak du takwaka némafwimbu
mawuli yata nani wungi hurutame.

8 Nani nak du takwaka némafwimbu mawuli yambet, wun
yikafre mawuli wungi té wungi té tétandé. Profetna hundi
hényitandé. Nak maki nak maki hundimbu wandan hundi
hényitandé. Xékélelaki akwi hényitandé.
9 Némbuli nani nawulak jonduka male nani xékélaki. God
nanika nawulak wakwendéka nani profetna hundi nawulak
male nani wa.

10 Hukémbu God déka jémba yasékendét, yikafre jondu
male tétandé. Téndét nana nawulak male hurumben jémba
hényitandé.
11 Hanja wuni nyan rewun nukwa wuni nyangwal
buléndaka maki wuni bulé. Nyangwal saréké ndaka maki
wuni saréké. Nyangwal mawuli yandaka maki wuni mawuli
ya. Némbuli némafwi ye wuni nyangwal reta xékéwun mawuli
wundé yatakawu.
12 Némbuli nani gukanyimbu hakiré xéta jémba
xéhambame. Hukémbu déka saawiré jémba xétame. Némbuli
nani nawulak jonduka male nani xékélaki. Hukémbu
nani Godka jémba male xékélakitame, dé nanika jémba
xékélakindéka maki.
13 Wun nukwa némbuli rekwa yikafre sémbut hufuk
reséketandi. Wunde sémbut angi di. Nani Godka jémba
sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nani na. Nani
God wali wungi re wungi re jémba retembekaka haxéta
yikafre mawuli ye. Nani du takwaka akwi Godka akwi nani
némafwimbu mawuli ye. Wunde sémbut hufuk yikafre di.
Du takwaka akwi Godka akwi némafwimbu mawuli yambeka
sémbut, dé yéték sémbutré sarékéngwandé. Wun sémbut dé
némafwi yikafre joo dé.

14

Godna Hamwinya nanika hwendén hambuk

1 Guniré wuni we. Guni hambuk yata némafwimbu mawuli
yatanguni. Nak hundi akwi wuni we. Guni némafwimbu
mawuli yata guni Godna Hamwinya hwendén nak maki nak
maki hambuk héranjoka mawuli yatanguni. Profetna hundi
wambete dé Godna Hamwinya hambuk nak hwe. Guni wun
hambuk héranjoka némafwimbu mawuli yatanguni.
2 Ané jooka sarékéta wuni wungi we. Du takwa xékéhafi
yandaka hundi wata, di nak du takwaré wahambandi. Di
Godré di wa. Du takwa deka hundika xékélakihafi yandaka
di deka hamwinyambu di God fakundén jooka hundi wa.
3 Godna du takwa déka ximbu harékénjoka hérangwanda
rendaka, profetna hundi wata, di du takwaré di wa. Wan-
daka deka hundi xékéndaka deka mawuli hambuk yata dé
jémba té. Deka hundi xékéta di yikafre mawuli ya. Yata di
yikafre jémba yata di roohafi ya.
4 Xékéhafi yandaka hundi wakwa du di deka mawuliré
male di yikafre huru. Profetna hundi wakwa du di Godna
du takwana mawuliré yikafre huru, deka mawuli jémba
téndéte.

5 Guni atéfék xékéhafi yanguka hundi wangute wuni
mawuli ye. Guni atéfék profetna hundi wangute wuni
némafwimbu mawuli ye. Profetna hundi wakwa du dé
xékéhafi yandaka hundimbu wakwa duré dé saréké̂ngwandé.
Du nak xékéhafi yandéka hundi wata dé wun hundi
yawuleka wata, dé akwi profetna hundi wakwa du maki, dé
Kraisna hundi xékékwa du takwaré wa, di Godna jémbaka
nawulak akwi xékélakindate.
6 Wuna nyama bandi, mé xéké. Wuni gunika yae, xékéhafi
yanguka hundi male guniré wata, yingi maki nae wuni guna
mawuliré yikafre hurutawuni? Wuni gunika yae joo nakéka
wafuka wata, joo nakéka xékélakita wun jooka wata, profetna
hundi wata, Godna jémbaka guniré wakweta, wungi wata
wuni guna mawuliré yikafre hurutawuni.

Xékémbeka hundimbu du takwaré Godna hundi watame

7 Wuni jondu nawulakéka sataku hundi watawuni. Du
nak hama jémba yohafi yandét, du takwa déka gwar jémba
yamba xékékéndi. Nak du mi jémba huruhafi yandét, du
takwa wun mi jémba yamba xékékéndi.
8 Du nak fuli jémba yohafi yandét, xi warekwa du jémba
xékéhafi yata, xi warenjoka deka jondu yamba hérakéndi.
9 Wungi maki, guni yikafre hundimbu jémba wahafi
yangut, yingi maki nae di guna hundi jémba xékétandi? Guni
yikafre hundimbu jémba wahafi yata guni baka hundi male
watanguni.
10 Ané héfambu rekwa du takwa di séfélak nak maki nak
maki hundimbu di bulé. Buléta di deka hundi xékéta di wun
hundina mo hundika di xékélaki.
11 Du nak wunika wandét, wuni déka hundina mo hundika
xékélakihafi yawut, dé wunika angi watandé, “Dé nak téfambu
yandé du dé.” Wuni akwi wuni déka angi watawuni, “Dé nak
téfambu yandé du dé.”
12 Wungi maki, guni Godna Hamwinya hwendén hambuk
héranjoka mawuli yata, guni Kraisna hundi xékékwa du tak-
wana mawuliré yikafre hurunjoka hambukmbu mé huru.

13 Deka mawuliré yikafre hurunjoka sarékéta, xékéhafi
yandaka hundi wakwa du di Godré wakwexékétandi, déka
Hamwinya hambuk hwendét di deka hundi yawuleka du
takwaré wandate.
14 Guni mé saréké. Wuni xékéhafi yawuka hundimbu
Godka wawut, wuna hamwinya God wali hundi bulétandé.
Buléndét, wun hundika xékélakihafi yawut, wuna mawuli
baka tétandé.
15 Wun jonduka sarékéta métaki hurutame? Angi huru-
tame. Nani Godka wata nani nana hamwinya wali nana

mawuli wali Godka watame. Nani gwar wata nani nana hamwinyambu akwi nana mawulimbu akwi gwar watame.

16 Guni wungi wahafi yata, guna hamwinyambu male Godka diména nangut, Godna Hamwinya hwendén hambuk hérahafi yakwa du guna hundi xéka guna hundina mo hundika xékélakihafi yata yingi maki nae dé guna hundika "Mwi hundi dé" natandé?

17 Guni wungi Godka diména naata wun hundimbu jémba wata guni wun duna mawuliré yikafre huruhambanguni.

18 Godna Hamwinya wunika hambuk hwendéka wuni séfélak xékéhafi yawuka hundimbu wata wuni guni atéfékré sarékéngwandé. Wun hundimbu wawunka wuni Godka diména na.

19 Nawuka Kraisna hundi xékékwa du takwa hérangwanda rendaka wuni di wali reta wuni nak hambukéka wuni mawuli ye. Wuni diré xékéndaka hundimbu nawulak hundi wawut, di wun hundi xéka Godka jémba xékélakindate, wuni mawuli ye. Wuni diré xékéhafi yandaka hundimbu séfélak hundi wanjoka hélék wuni ye.

20 Wuna nyama bandi, mé xéké. Guni nyangwal sarékéndaka maki sarékékénguni. Ramunya haraki saraki sémbutka yike yandaka maki, guni akwi haraki saraki sémbutka yike yangute wuni mawuli ye. Yike yahafi yata guni némafwi du takwa jémba sarékéndaka maki, guni jémba sarékéta jémba xékélakingute wuni mawuli ye.

21 Néma Du God wandéka Moses hayindén hambuk hundimbu ané hundi dé re:

"Nak maki nak maki hundimbu wakwa duna tékalimbu akwi,
nak téfambu yandé duna hundimbu akwi wuni Judana du takwaré watawuni.
Wungi diré wawut, wawun nukwambu akwi di wuna hundi yamba xékékéndi."

Wungi dé wa.

22 Wun hundika sarékéta nani xékélaki. God Kraiska jémba sarékéhafi yakwa du takwaka déka hambuk wakwenjoka dé Godna Hamwinya hambuk hwendéka di du takwa nawulak xékéhafi yandaka hundimbu wa. Kraiska jémba sarékékwa du takwaka wakwenjoka dé wun hambuk hwehambandé. God Kraiska jémba sarékékwa du takwaka déka hambuk wakwenjoka dé Godna Hamwinya hambuk hwendéka di du takwa nawulak profetna hundi wa. Kraiska jémba sarékéhafi yakwa du takwaka wakwenjoka dé wun hambuk hwehambandé.

23 Kraisna hundi xékékwa du takwa atéfék hérangwanda reta, xékéhafi yandaka hundi wandat, Kraisna hundi xékéhafi

yandé du nawulak wulaaye, wun hundi xékéhafi yata, di
xékéta watandi, “Wunde du takwa di wangété di ye.”
24 Kraisna hundi xékékwa du takwa atéfék hérangwanda
reta, profetna hundi wandat, Kraiska xékélakihafi yakwa du
nak wulaaye dé deka hundi xékétandé. Di déka hurundén
haraki saraki sémbutka wandat, dé déka haraki saraki
sémbutka hélék yatandé.
25 Di déka mawulimbu fakundén jooka wafukandat, dé
xakre hwaata déka saawi takatéfita Godna ximbu harékéta
angi watandé, “God guni wali dé té. Wu mwi hundi dé.”
Wungi watandé.

Di hérangwanda Godna ximbu harékéta jémba male retandi

26 Wuna nyama bandi, wun jonduka sarékéta méta hu-
rutame? Guni Godna ximbu harékénjoka hérangwanda reta
guni atéfék angi hurutanguni. Du nak gwar watandé.
Nak guniré Godna jémbaka wakwetandé. Nak fakundén
jooka wafukatandé. Nak du xékéhafi yanguka hundimbu
watandé. Nak wun hundi yawuleka guniré watandé. Wungi
huruta di nak nak du takwana mawuliré yikafre hurunjoka
hurutandi, deka mawuli hambuk ye jémba téndéte.
27 Du nawulak xékéhafi yanguka hundi wanjoka mawuli
yata du yéték hufuk male watandi. Natafa du tale wandét,
nak du déka hukémbu watandé. Du nak wandét, nak du wun
hundi yawuleka guniré watandé.
28 Hundi yawulekékwa du nak rehafi yandét, xékéhafi
yanguka hundimbu wakwa du wun hundi yamba wakéndé.
Dé nakélak reta dé hafuré watandé, God wali.
29 Du yéték hufuk profetna hundi watandi. Wandat
wumbu rekwa du takwa xékéta wun hundika sarékéta buléta
xékélakitandi.
30 Du nak wata téndét, God nak duré nak hundi wandét
dé raama tétandé. Téndét tale wandé du nakélak retandé.
Rendét, dé wun hundi watandé.
31 Wungi huruta guni nak tale nak hukémbu nak hukémbu
wungi guni Godna ximbu profetna hundi watanguni. Atéfék
du takwa xékélakindat, deka mawuli hambuk yata jémba
téndéte guni wungi watanguni.
32 Profet di deka hamwinyaka néma du reta di watendaka
hundika akwi hatitandi, di hafuré.
33 Nani xékélaki. Guni Godna ximbu harékénjoka
hérangwanda reta, nak maki nak maki hundi wata nak maki
nak maki jondu hurungute God hélék dé ye. Guni déka
ximbu harékéta nakélak huru mawuli yata jémba rengute,
God dé mawuli ye.
34 Atéfék getéfambu reta Godna hundika xékékwa du takwa
hérangwanda rendaka maki, guni Godna hundika bulénjoka

hérangwanda reta, takwa nakélak retandi. Hundi yamba wakéndi. Di deka duna hundi xékétandi. Wun jooka Moses hayindén hambuk hundi akwi dé wa.

35 Takwa Godna hundi nakéka jémba xékélakinjoka mawuli yata, di ye deka gembu reta, deka duré wakwexékétandi. Guni Godna du takwa déka gembu reta déka ximbu harékéta, takwa hési hundi wata, lé haraki sémbut lé huru.

36 Guni yingi maki guni? Godna yikafre hundi tale gunimbu dé xaku o yingafwe? God gunika male dé déka hundi wa, o yingi maki dé?

37 Guna du nawulak angi sarékéta, “Nani Godna profet nani. Godna Hamwinya nanika dé hambuk hwe.” Wungi sarékéta, angi akwi métaka sarékénda. Gunika hayiwuka hundi Néma Du wandén hambuk hundi dé. Wunka yawundu natandi.

38 Guna du nawulak wun hundika hu hwendat, guni dika hu hwetanguni.

39 Wuna nyama bandi, wun jonduka sarékéta angi hurutanguni. Guni Godna ximbu profetna hundi wanjoka némafwimbu mawuli yatanguni. Yangut guna du nawulak xékéhafi yanguka hundimbu wanjoka mawuli yandat, guni diré yamba watéfikénguni.

40 Watéfihafi yata guni Godna ximbu harékéta jémba male retanguni. Yikafre mawuli xékéta guni hundi watanguni. Nak tale nak hukémbu nak hukémbu wungi wata jémba watanguni.

15

Krais hiyae dé wambula ramé

1 Wuna nyama bandi, mé xéké. Guniré wawun Kraisna yikafre hundika wambula sarékéngute wuni mawuli ye. Guni wun hundi xékénguka guna mawuli hambuk yata jémba dé té.

2 Guni wawun hundi hulukingut, God wun hundimbu guniré Satanéna tambambu hératandé. Guni wun hundi baka male xékéngut, God guniré yamba hérakéndé.

3 Wuni Krais Jisasna hundi xékétaka wun némafwi hundi guniré wundé wawu. Wun hundi angi dé: Krais Jisas hurumben haraki saraki sémbutka dé hiya, hanja Godna nyingambu hayindan maki.

4 Hiyandéka di wekwambu rémé. Réméndaka nukwa yéték yindéka ganémbambu God déré dé wambula husaramé, Godna nyingambu hayindan maki.

5 Husaraméndéka dé tale Krais Jisas Pitaka yindéka dé
Pita déré xé. Xéndéka hukémbu dé déka du tamba yéti man
yétékéka yindéka di atéfék déré xé.
6 Hukémbu dé 500 nawulak akwi déka hundi xékékwa du
takwaka yindéka di déré xé. Wunde du takwa séfélak di
hiyahafi re. Nawulak di bu hiya.
7 Hukémbu dé Jemska yindéka dé déré xé. Hukémbu Krais
dé déka aposel atéfékéka yindéka di déré xé.
8 Hukétéfi wunika yandéka wuni déré xé. Ayiwa nyan
jémba téhafi ye bari héraléka nyan yikafre yahafi yandéka
maki, wuni jémba téhafi yawuka dé wunika yandéka wuni
déré xé.
9 Hanja wuni Kraisna hundi xékékwa du takwaré haraki
huru. Huruwunka sarékéta du nawulak wunika angi wan-
dat, “Nani Polka ‘Kraisna aposel dé’ yamba wakéme.” Wungi
wandat, wu sékérékétandé. Wungi maki Kraisna aposel
atéfék di wuniré saréké̂ngwanda di néma du re. Wuni Kraisna
aposel baka du wuni re.
10 God huruwun sémbutka sarékéhafi yata wuniré yikafre
hurundéka wuni némbuli rewuka maki wuni re. Dé wungi
wuniré yikafre hurundéka dé déka jémba baka yihambandé.
Wuni Kraiska weséka jémba yawuka wuna jémba atéfék
aposelna jémbaré dé saréké̂ngwandé. Wuni wuna ham-
bukmbu wun jémba yahambawuni. God wuniré yikafre
huruta hambuk hwendéka wuni wun jémba ya.
11 Wungi maki, wuni guniré Kraisna hundi wa, nak du
guniré Kraisna hundi wa, yak, nani atéfék Kraiska natafa
hundi male nani wa. Wambeka guni wun hundi xéka mwi
hundi dé guni na.

Hiyandé du takwa wambula ramétandi

12 Mé xéké. Krais Jisas hiyandéka God déré wambula
husaraméndénka nani guniré wa. Wambeka guni jémba
xéké. Xéké̂ngunka yingi maki nae guna du nawulak némbuli
angi wa, “Hiyandé du takwa wambula yamba ramékéndi.”
13 Hiyandé du takwa wambula raméhafi yandat, God Krais
akwi wambula husaraméhambandé.
14 Krais Jisas hiyae, dé wambula raméhafi yandét, nani
Kraiska wamben hundi baka hundi xakutandé. Dé hiyae
wambula raméhafi yandét, guni déka jémba sarékéta, wu
baka guni saréké.
15 Du nawulak di wa, “God hiyandé du takwaré wambula
wambula husaraméké̂ndé.” Deka hundi mwi hundi yandét,
God Jisasré husaraméhambandé. Nani angi nani wa, “Krais
Jisas hiyandéka God déré dé wambula husaramé.” Wungi

wambenka, God Jisasré husaraméhafi yandét, nana hundi
yénataka hundi xakutandé, Godka.
16 Deka hundi mwi hundi yandét, God hiyandé du takwaré
husaraméhafi yata dé, Kraisré akwi husaraméhambandé.
17 Dé Kraisré husaraméhafi yandét, guni Kraiska baka guni
saréké. Wungi baka sarékéta, guni Godna makambu guna
haraki saraki sémbutmbu guni wungi re.
18 God hiyandé du takwaré husaraméhafi yandét, Krais
Jisasna hundi jémba xéka hiyandé du takwa di wundé
fakunda.
19 Nani ané héfambu reta Kraiska jémba sarékéta dé wali
retembekaka haxéta hiyambet, God naniré husaraméhafi
yandét, wu haraki dé. Nani haxéta témben joo hérahafi yata,
nani atéfék saréfa du takwaré saréké ngwanda haraki male
retame.
20 Deka hundi yénataka hundi dé. Krais Jisas hiyandéka
dé God déré wambula wundé husaraméndé. Wu mwi
hundi dé. God Kraisré tale wungi husaraméndénka, nani
xékélaki. Hukémbu God hiyandé du takwaré wambula
husaramétandé.
21 Hanja du nak Adam, dé haraki saraki sémbut hurundéka
du hiyana sémbut dé xaku. Nak du Krais Jisas, dé nanika
yikafre jémba dé ya. Yandénka, God wandét hiyandé du
takwa wambula ramétandi.
22 Nani atéfék du takwa Adamna mandéka nani re. Reta
nani haraki saraki sémbut huruta re hiyatame. Nani Krais
Jisasna hundi xékékwa du takwa déka hémémbu nani re. Reta
hukémbu hiyambet, God wandét, nani Krais Jisasna hundi
xékékwa du takwa wambula raama dé wali wungi re wungi
re jémba retame.
23 God wasékendén maki Krais Jisas dé tale wambula ramé.
Hukémbu Krais wambula yatendéka nukwa nani déka du
takwa wambula ramétame.
24-26 Ramémbet hukémbu hukétéfi nukwa xakutandé. Wun
nukwa Krais néma du retandé. Reta dé déka mama atéfékré
xiyasandandét di déka man mombu hwatandi. Hukétéfi ané
mamaré xiyatandé, du hiyana sémbut. Krais atéfék néma
duré, atéfék gavman, atéfék hambukré saréké ngwanda dé
déka du takwa déka atéfék jondu déka Yafa Godka hwetandé.
27 Wun jooka Godna nyingambu angi dé wa: “God atéfék du
takwa jondu déka man mombu takandéka dé atéfék du takwa
jonduka néma du dé re.” Wungi dé wa. Nani wun hundi
xéka, nani xékélaki. Wun hundi dé atéfék du takwa jondu
Kraisna man mombu rendékaka wata dé déka man mombu
takandé Godka wahambandé.
28 God atéfék du takwa, atéfék jonduka akwi déka Nyanéna
ekombu takandét, dé néma du reta dé dé hafuré déka
ekombu takandé Godna ekombu takatandé. Rendét God

hafu néma du retandé, atéfék du takwaka, atéfék jonduka akwi.
29 Hiyandé du takwa raméhafi yandat, guna du takwa nawulak hiyandé du takwaka sarékéta, Néma Duna ximbu guré nandita, di yingi maki di? Hiyandé du takwa raméhafi yandat, métaka we guna du takwa nawulak hiyandé du takwaka sarékéta, Néma Duna ximbu guré nandi?
30 Métaka we atéfék nukwambu Kraisna mama naniré haraki hurunjoka hurundaka nani Kraisna jémba wambula ya?
31 Wuna nyama bandi, guni nana Néma Du Jisas wali natafa mawuli héraata renguka, wuni gunika némafwimbu mawuli sawuli ye. Wu mwi hundi dé. Ané hundi akwi mwi hundi dé. Atéfék nukwambu wuni hiyawata re.
32 Wuni ané héfana jonduka sarékéta wuna mawuli sarékémbu male wun jémba yata haraki wasa maki Efesusmbu rekwa du wali wuni ware, hukémbu méta yikafre joo hératawuni? Hiyandé du takwa raméhafi yandat, angi hurutame: “Séri hiyatembekaka sarékéta nani séfélak yikafre hénoo séfélak wain hulingu satame.”
33 Di guniré yéna yandamboka, ané hundi mé xéké: “Haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di wali yitaka yatakata yikafre sémbut hurukwa du takwana mawuliré di haraki huru, di akwi haraki sémbut hurundate.”
34 Guni wangété mawuli mé yatakataka jémba saréké. Sarékéta haraki saraki sémbut wambula yamba hurukénguni. Guna du takwa nawulak Godka xékélakihambandi. Guni wun jooka roongute wuni wun hundi we.

Hiyandé du takwa raméndat, deka séfi nak maki xakutandé

35 Du nawulak angi watandi, “Hiyandé du takwa yingi maki ramétandi? Di yingi maki séfi hura retandi?”
36 Wungi wandat wuni diré angi watawuni: Guni wangété du guni. Mé saréké. Guna sengun sék hiyandé sék maki héfa ekombu hwahafi yata, dé wambula raama huli yamba tékéndé.
37 Senguka joo wun yikama sék male dé. Wu wit sék maké sék senguka maki dé. Guni wun sékna hératendéka nyinga afa sehambanguni.
38 Guni wun sék sengut, God déka mawuli yandékangalambu dé wun sékéka séfi nyinga dé hwe. God atéfék sék nak nakéka dé nak maki nak maki séfi hwe, di hérandate.
39 Atéfék jondu di natafa séfi huruhambandi. Di nak maki nak maki séfi di hura té. Du takwa di nak maki séfi hura té. Hamwi bali di nak maki séfi hura té. Afwi di nak maki séfi hura té. Xéri hamwi di nak maki séfi hura té.

40 Nyirmbu di nak maki séfi hérae. Héfambu di nak maki
séfi hérae. Nyirmbu rekwa jondu di nak maki hambuk hérae
yikafre re. Héfambu rekwa jondu di nak maki hambuk hérae
yikafre re.
41 Nukwa dé nak hambuk hérae jémba hanyi. Bafu lé nak
maki hambuk hérae lé ganmbu hanyi. Hunkwari di nak
maki hambuk hérae di akwi hanyi. Atéfék hunkwari natafa
maki téhambandi. Nawulak di yikamambu hanyi. Nawulak
di némafwimbu hanyi.
42 Hiyandé du takwa wambula ramétendakaka wun jondu
maki dé. Du takwa hiyandaka nani deka fusa rémé héfambu.
Wun fusa bari blarétandé. Hiyandé du takwa raama nak
maki séfi hura téndat, wun séfi wungi re wungi re retandé.
Yamba blaréké́ndé.
43 Héfambu rémémben séfi wu haraki saraki joo dé.
Safwahérafwambu yakisandandan joo maki dé. Wambula
ramétekwa séfi wu yikafre séfi male dé. Réméndaka séfi
hambuk yahambandé. Wambula ramétekwa séfi hambuk
yatandé.
44 Réméndaka fusa wu ané héfana séfi dé. Wambula
ramétekwa séfi wu Godna getéfambu retekwa du takwana séfi
dé. Héfana séfi dé nak maki séfi dé. Godna getéfana séfi dé
nak maki séfi dé.
45 Wun jooka du nak dé angi hayi: Tale xakundé du Adam
dé hamwinya hérae jémba re. Hukémbu rendé Adam dé huli
mawuli hwekwa hamwinya dé xaku.
46 Nani Godna getéfambu rekwa du takwana séfi tale hura
te hukémbu nani ané héfana séfi hura té, o yingi maki dé?
Tale nani ané héfana du takwa nani re. Hukémbu nani hiyae
wambula raama Godna getéfambu rekwa du takwa retame.
47 Tale xakundé du dé héfambu xaakwa dé ané héfana du
dé. Hukémbu xakundé du dé Godna getéfambu dé gaya.
48 Ané héfambu rekwa du takwa di héfambu huratakandén
du maki re. Godna getéfambu rekwa du takwa di Godna
getéfambu gayandé du maki di re.
49 Nani ané héfambu reta nani héfambu huratakandén du
maki nani re. Nani hukémbu Godna getéfambu gayandé du
maki retame.
50 Wuna nyama bandi, ané jooka watawuni. Du takwa ané
héfana nyéki séfi hura téta, di God néma du rendéka hafwaré
wulayihafi yandat, God dika yamba hatiké́ndé. Blarékwa joo
dé blaréhafi yakwa jooré yamba hérakéndé.
51 Guni mé xéké. Wuni fakundéka rekwa hundi nak
némbuli guniré watawuni. Nani Krais Jisasna du takwa
atéfék yamba hiyakéme. Nani nawulak hiyae nawulak
hiyahafi rembet, God wandét nani atéfék nana séfi yawuleka
nak maki xakutandé.

52 Godna du hukétéfi fuli yondét nani nyir bari tulem
nandéka maki, nana séfi bari hari yawuleka nak maki
xakutandé. Fuli yondét hiyandé du takwa blaréhafi yakwa
séfi hérae ramétandi. Raméndat nani akwi nana séfi yawuleka
nak maki xakutandé.
53 Wungi maki blarékwa séfi blaréhafi yakwa séfi xaku-
tandé. Hiyaakwa séfi hiyahafi yakwa séfi xakutandé.
54 Blarékwa séfi blaréhafi yakwa séfi xakundét, hiyaakwa
séfi hiyahafi yakwa séfi xakundét, wun nukwa ané hundi,
hanja Godna nyingambu hayindén hundi mwi hundi
yatandé:

God du hiyana sémbutré ware wun sémbutré saréké̂ngwanda
wundé hérekindé.
55 Yingi maki nae du hiyana sémbut du takwaré
saréké̂ngwandétandé?

Yingi maki nae wun sémbut du takwaka hangéli hwetandé?

56 Du hiyana sémbut hwendén hangéli angi dé, hurumben
haraki saraki sémbut dé. Wun haraki saraki sémbutna
hambuk angi dé, Moses wandén hambuk hundi dé.
57 Wu nani Godka diména naata déka ximbu harékétame.
God wandéka, nana Néma Du Krais Jisas naniré yikafre
hurundéka, nani nana mamaré bu saréké̂ngwandékwa.
58 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guni wun jooka
saréké̂ngut guna mawuli hambuk yata jémba tétandé. Guni
mwi hundi yamba yatakakénguni. Guni atéfék nukwambu
Néma Du Krais Jisaska yikafre jémba yatanguni. Guni
xékélaki, guna jémba baka yamba xakrikéndé. Néma du guna
jémbaka guniré hasa hwetandé.

16

Jambangwe Godna du takwaka di yéwa hunduwitandi

1 Némbuli Kraisna hundi xékékwa du takwaka hunduwiten-
guka yéwaka hundi watawuni. Tale wuni Galesiambu reta
Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaré wuni wun jooka wa.
Diré wawun maki, guni akwi angi hurutanguni.
2 Atéfék Sande guni nak nak jémba yata héranguka yéwa
nawulak hafu takatanguni. Guni séfélak yéwa héraata séfélak
yéwa takatanguni. Guni hufuk yéwa héraata guni hufuk
yéwa takatanguni. Guna gembu takangut, wuni yawut, dika
hwetenguka yéwaka yamba hwakékénguni.
3 Hunduwitenguka yéwa hura yindate, guni yikafre duré
nawulak wasékétanguni. Wasékengut wuni yae dika nyinga
haaye dika hwewut, di wun nyinga, hunduwitenguka yéwa
akwi hura yitandi, Jerusalemré.

4 Wafewana wuni akwi Jerusalemré yitawuni? “Wu yawundu” nandat, wuni akwi yitawuni. Yiwut, di wuni wali yitandi.

Pol yita Korinré xénjoka dé mawuli ye

5 Wuni tale Masedoniana hafwambu ye hukémbu gunika yatawuni. Tale Masedoniambu yitawuni.
6 Gunika yae nawulak nukwa guni wali retawuni, o séfélak bafu guni wali retawuni? Wafewana séfélak bafu re némafwi mur hurukwa nukwa akwi guni wali retawuni? Rewut guni wuniré yikafre hurungut, wuni yitewuka hafwaré jémba yitawuni.
7 Wuni guniré xétaka bari yinjoka hélék wuni ye. Wuni guni wali séfélak bafu renjoka wuni mawuli ye. Nana Néma Du Krais Jisas yawundu nandét, wuni wungi retawuni.
8 Tale Efesusmbu retawuni. Rewut Pentikos wambeka nukwa yandét wuni Efesus yatakataka yitawuni, Masedoniaré.
9 Némbuli God wunika dé némafwi yambu nafwi, wuni ambu déka yikafre jémba yawute. Séfélak du di wun jémba hélék yata di wun jémbana mama du re. Di wun jémbaré saréké ngwandéndamboka némbuli wuni ambu retawuni.
10 Timoti, wuni yawuka maki, dé Néma Duna jémba ya. Yata dé gunika yandét, dé guni wali jémba reta roohafi yandéte guni déré yikafre hurutanguni.
11 Dé guni wali rendét, guni déka hundi xékétanguni. Guni déka “Baka du dé” yamba nakénguni. Nahafi yata déré yikafre hurutanguni, dé hukémbu guniré yatakataka yikafre mawuli yata wunika wambula yandéte. Dé nana nawulak du wali wunika wambula yatendakaka wuni haxé.
12 Némbuli nana nyayika Apoloska hundi watawuni. Dé Krais Jisasna hundi xékékwa nak du wali gunika yindéte wuni déré hambuk hundimbu wuni wa. Wawuka dé wa, “Némbuli dika yinjoka hélék wuni ye. Hukémbu yikafre nukwa yandét, wuni dika yitawuni.” Wungi dé wa.
13 Guni xékélaki natanguni. Guni tale saréké ngun maki Jisaska mé jémba saréké. Du téndaka maki guni roohafi yata hambuk yata jémba tétanguni.
14 Guni du takwaka némafwimbu mawuli yata dika sarékéta guni guna jémba atéfék yatanguni.
15 Wuna nyama bandi, némbuli guniré wuni we. Guni Stefanas déka hémka akwi guni xékélaki. Di Akaiambu rekwa du takwaré saréké ngwanda di tale Krais Jisasna hundi jémba xéké. Xéka di Godna du takwaré yikafre hurunjoka di Kraisna jémba male ya.

16 Dika guniré wuni we. Guni deka hundi xékéta di wali
Néma Du Jisasna jémba yakwa duna hundi akwi xékéta,
wandaka maki hurutanguni.
17 Guni wanguka di Stefanas, Fortunatus, Akaikus, wunika
yandaka wuni mawuli sawuli ye. Guni wuniré yikafre
hurunjoka hurufatikénguka di guna hafwa hérae wuniré
yikafre huru.
18 Di yae wuna mawuliré akwi guna mawuliré akwi di
yikafre huru. Di nana mawuliré yikafre hurundanka guni
deka ximbu harékétanguni.

Pol dika dé dinguna nae

19 Esiana hafwambu reta Krais Jisasna hundi xékékwa du
takwa di gunika dinguna nae. Akwila bér déka takwa Prisila,
bérka gembu hérangwanda reta Krais Jisasna hundi xékékwa
du takwa akwi, di gunika dinguna nae.
20 Ané getéfambu reta Néma Du Jisasna hundi xékékwa du
takwa akwi di atéfék gunika dinguna nae. Nani Godna du
takwa hurumbeka maki, guni guna du takwaka dinguna
naata diré tamarutanguni.
21 Némbuli wuni hafu gunika dinguna naata wuna tam-
bambu ané hundi hayi: Pol.
22 Du takwa nana Néma Duka némafwimbu mawuli yahafi
yata, di métaka fakunda. Di God wali yamba rekéndi.
Nana Néma Du Jisas, méni mé ya.
23 Nana Néma Du Jisas guniré yikafre hurundéte wuni déré
wakwexéké.
24 Nani atéfék Krais Jisasna du takwa nani re. Reta
wuni guni atéfékéka némafwimbu mawuli wuni ye. Wungi
xékélakingute wuni guniré wa.
Wu mwi hundi dé. Wuna hundi yak.

Korinmbu rekwa du takwaka Pol hukémbu hayindén nyinga

Pol

1 God wuniré wasékendéka wuni Pol Krais Jisasna aposel
wuni re. Nana bandi Timoti, wuni wali reta ani ané nyinga
hayi gunika. Guni Korinmbu reta Kraisna hundi xékékwa
du takwa, guni Akaiana hafwambu rekwa Godna du takwa
atéfék, gunika akwi ani ané nyinga hayi.
2 Nana yafa God nana Néma Du Jisas Krais akwi guniré
yikafre huruta, nakélak huru mawuli hwembét, guni jémba
rengute ani Godré wakwexéké.

Pol Godna ximbu dé haréké

3 Nani nana Néma Du Jisas Kraisna Yafa Godna ximbu
harékétame. God dé du takwaka saréfa naakwa yafa dé. Dé
du takwana mawuliré yikafre hurukwa God dé.
4 Xak nawulak du takwaka yandét ani diré yikafre hu-
rumbete, dé ana mawuliré wungi yikafre huru. Xak anika
yandéka dé aniré yikafre hurundéka maki, ani wungi diré
yikafre hurunate, God ana mawuliré dé yikafre huru.
5 Hanja séfélak xak Kraiska yandén maki, némbuli séfélak
xak di anika ya. Séfélak xak yandaka maki, ani Krais
wali natafa mawuli héranaka God séfélak nukwambu dé ana
mawuliré yikafre huru.
6 Du nawulak aniré haraki hurundaka ani hangéli héra
gunika. Guniré yikafre hurunat, guni God wali jémba
rengute, ani wun hangéli héra gunika. Hangéli héranaka
God dé ana mawuliré yikafre huru. Guni akwi ani hangéli
héranaka maki hangéli héraata, guni aniré xéta wendé nahafi
yata Kraisna jémba yatakahafi yata jémba rengute, God dé
ana mawuliré yikafre huru. Hurundét ani guna mawuliré
yikafre hurutaani.
7 Ani xékélaki. Hangéli héranaka maki, guni akwi hangéli
héra. Héranguka God ana mawuliré yikafre hurundéka maki,
guna mawuliré akwi dé yikafre huru. Wungi xékélakita
gunika sarékéta ana mawuli yikafre dé ya.
8 Wuna nyama bandi, ani Esiana héfambu renaka anika
yandan xakéka xékélakingute, ani mawuli ye. Némafwi
xak yae dé aniré haraki hurunjoka huru. Hurundéka
ani némafwi hangéli héranaka wun xak ana hambukré dé
saréké ngwandé. Saréké ngwandéndéka ani ana mawulimbu
angi wa, “Wafewana ani bari hiyataani?”

9 Wungi wata angi akwi ani wa, “Kot xékékwa néma du di
wa, du nawulak bari hiyandate. Ani wunde du maki ani
re. Bari hiyataani.” Wungi ani wa. Ani ana hambukéka
sarékéhafi yata hiyandé du takwaré husaramékwa Godka
male haxénate dé wun xak anika ya.
10 Yandéka ani hiyawata renaka dé God aniré hérae yikafre
hurundéka ani jémba re. Renaka dé hukémbu akwi dé aniré
hérae yikafre hurutandé. Aniré yikafre hurundénka ani God
aniré wambula yikafre hurutendékaka haxéta jémba re.
11 Guni anika Godré wata guni akwi aniré yikafre huru.
Séfélak du takwa God aniré yikafre hurundékaka sarékéta
Godka diména naata déka ximbu haréké ndate dé God guna
hundi séfélak du takwana hundi xéka aniré yikafre huru-
tandé.

Pol diré yéna yahambandé

12 Nani ané jooka xékélakita nani yikafre mawuli ye.
God naniré yikafre hurundéka nani guni wali reta, nak
hafwambu rekwa du takwa wali reta, nani yikafre sémbut
huruta yikafre mawuli male yata, yéna yahafi yata nani
jémba re. Nani nana mawuli sarékémbu nani wungi re-
hambame. God hwendén yikafre mawuli xékéta nani wungi
huruta jémba re. Wungi xékélakimbeka nana mawuli yikafre
dé ye.
13-14 Gunika hayimben hundiré guni xéta jémba
xékélakingute nani hayi. Hundi nawulak fakuhambame.
Hayimben hundiré xéta guni wun hundika jémba
xékélakitanguni. Némbuli guni nana atéfék jémbaka akwi
nanika akwi xékélakihambanguni. Nawulak male guni
xékélaki. Nana Néma Du Jisas wambula yatendéka nukwa
guni nanika jémba xékélakingute nani mawuli ye. Wun
nukwa nani gunika yikafre mawuli male yatembeka maki,
guni nanika yikafre mawuli male yatanguni.
15-16 Guni nanika yikafre mawuli yangukaka xékélakita,
wuni Masedoniaré yinjoka yita tale guniré xénjoka wuni
wa. Guniré xétaka Masedoniaré ye yatakataka wambula
yae guniré wambula xénjoka wuni wa. Wungi wata yambu
yéték guniré xéta guniré yikafre hurunjoka wuni mawuli ya.
Guniré wambula xéwut guni wuniré yikafre huruta wunika
nawulak jondu hwengut wuni Judiana héfaré jémba yinjoka
wuni wa.
17 Yingi guni wa, guna mawulimbu? Wungi yanjoka
wataka, wungi yahafi yata, wuni yénataka hundi wakwa du
wuni re, o yingi maki dé? Wungi yanjoka wata wuni wuna
mawuli sarékémbu male wuni wungi wa, o yingi maki dé?
Deka mawuli sarékémbu hurukwa du di yéna yata di wa,

“Xéxé.” Wungi wataka yahambandi. Di yéna yata di wa, “Yingafwe.” Wungi wataka di ya.

18 God wungi maki du yingafwe. Dé wandékangalambu male dé huru. Hurundéka maki nani angi wahambame, “Xéxé yingafwe.” Nani wambeka maki nani huru.

19 Wuni, Sailas, Timoti, wungi nani Godna nyan Jisas Kraiska guniré hundi wa. Dé “yawundu” akwi “yingafwe” akwi wahafindé. Dé natafa hundi male wata dé gunika angi male we, “yawundu.”

20 Hanja séfélak nukwambu God dé nana mandékaré wa, “Guniré yikafre hurutawuni. Wu mwi hundi dé.” Wungi wandéka déka nyanmbu wun hundi atéfék mwi hundi dé ya. Wungi yandéka nani atéfék Kraisna ximbu Godka wata Godna ximbu harékéta nani wa, “Ména hundi mwi hundi dé.”

21 Wun God dé nanika hambuk hwe. Hwendéka nani guni wali hambuk yata Kraiska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nani na. Wun God dé naniré waséke, déka jémba yambete.

22 Wun God dé nani Kraisna hundi xékékwa du takwaré dé wa, nani déka du takwa reta yikafre sémbut male hurumbete. Dé déka Hamwinya nanika hwe, nani dé hukémbu akwi naniré yikafre hurutendékaka xékélakimbete.

Pol dika bari yihambandé

23 God wuna mawuli xékélakita dé angi akwi xékélaki. Wawuka hundi wu mwi hundi male dé. Wungi xékélakita dé guniré watandé. Wuni rengukaka sarékéta, gunika némafwi xak hwenjoka hélék yata, wuni gunika wambula yahambawuni.

24 Nani guna mawuli sarékéka néma du renjoka hélék nani ye. Guni Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nanguka guna mawuli jémba dé té. Wungi téngukaka xékélakita, nani guna mawuliré yikafre hurumbet guni yikafre mawuli yata guna du takwa wali jémba rengute nani mawuli ye.

2

1 Wuni wa, “Dika némbuli yamba yikéwuni. Diré wambula xéta diré wambula hambuk hundimbu yamba wakéwuni.” Wungi wata wuni gunika yahambawuni.

2 Wuni guniré hambuk hundimbu wawut, guni xak hérangut, héndé wunika yikafre mawuli hwete?

3 Wungi maki wuni wun nyinga gunika hayi, wuni guniré ye guniré xéta wuna mawulimbu xak hérahafi yanjoka. Wuni guniré xe yikafre mawuli yawut, wu yikafre dé. Wuni gunika sarékéta wuni xékélaki. Wuni yikafre mawuli

yawut, guni akwi yikafre mawuli yatanguni, yikafre mawuli
yawuka maki.
4 Wun nyinga gunika hayiwuka wuna mawuli xak dé ya.
Xak yandéka wuni séfélak nukwa géra. Wun nyinga hayita,
wuni gunika némafwimbu mawuli yawukaka xékélakingute,
wuni mawuli ya. Guna mawuli xak yandéte, wuni mawuli
yahambawuni.

Hurundén haraki saraki sémbutka wambula sarékékéndi

5 Wun du haraki saraki sémbut huruta dé nanika xak dé
hwe. Wunika male hwehambandé. Dé guni atéfékéka yalefu
xak dé hwe. Wuni déka haraki hundi wanjoka hélék yata
wuni “Némafwi xak dé” nahafi yata, “Yalefu xak dé” wuni na.
6 Guni séfélak du takwa wun haraki saraki sémbut hurundé
duré hambuk hundimbu wata déka hu guni hwe. Wungi
hurungun, bu sékéréké.
7 Némbuli déré wambula hambuk hundimbu yamba
wakénguni. Déka mawulimbu némafwi xak yandét wun
xak déka mawuliré haraki hurundémboka, guni hurundén
haraki saraki sémbutka wambula sarékéhafi yata déka
mawuliré yikafre huruta guni déré yikafre hundi watanguni.
8 Wungi maki guniré wuni we. Guni déré ané hundi
watanguni, “Ménika nani némafwimbu mawuli ye.” Wungi
watanguni.
9 Guniré hurukwexénjoka wun nyinga hanja wuni hayi.
Guni wuna hundi atéfék xékéta wawun maki hurutanguni,
o yingafwe?
10 Du hurundan haraki saraki sémbutka hélék yata wun
sémbut yatakandat, guni “Yak” naata hurundan haraki saraki
sémbutka wambula yamba sarékékénguni. Wungi hurungut,
wuni akwi wungi hurutawuni. Di wuniré haraki saraki
sémbut hurundat, wuni hurundan haraki saraki sémbutka
wambula yamba sarékékéwuni. Kraisna makambu téta
guniré yikafre hurunjoka wuni hurundan haraki saraki
sémbutka wambula yamba sarékékéwuni.
11 Nani xékélaki. Satan naniré yéna yata naniré haraki
hurunjoka dé mawuli ye. Wungi xékélakita, dé naniré
wungi haraki hurundémboka, di hurundan haraki saraki
sémbut yatakandat, nani hurundan haraki saraki sémbutka
wambula yamba sarékékéme.

Taitusré xénjoka Pol dé mawuli ya

12 Hanja wuni Kraisna yikafre hundi wanjoka Troasré
yiwuka dé nana Néma Du wunika dé yambu nafwi, séfélak
du takwa wuna hundi xékéndate.
13 Xékéndaka wuni wuna bandi Taituska wumbu
hwakéfatikéwuka wuna mawuli jémba téhambandé. Téhafi ye

wumbu rekwa du takwaré yatakataka déka hwakéta wuni yi, Masedoniana héfaré.

God hambuk hwendéka di déka jémba yakwa du hambuk yata re

14 Nani Godna ximbu harékétame. Nani Krais wali natafa mawuli héraata déka hambuk hérae témbeka God dé naniré hura yi. Nana Néma Du Jisas Kraisna hambuk déka mamana hambukré sarékéngwandéndéka nani dé wali hambuk yata dé wali nani jémba yi, yikafre yambumbu. Nani atéfék getéfaré yita Kraisna hundi wambeka séfélak du takwa di déka xékélaki. Yikafre yama xaakwa hulingu yama yitaka yatakandéka séfélak du takwa xékéndaka maki, séfélak du takwa di Kraiska wambeka hundi xékéta di déka xékélaki.
15 Nani Krais wali natafa mawuli héraata nani Krais Godka hwendéka yikafre yama xaakwa hulingu maki nani re. Rembeka di God hératendéka du takwa akwi, fakutekwa du takwa akwi di naniré xéta Kraiska di saréké.
16 Fakutekwa du takwa di nana hundi xéka hélék yandaka nani deka makambu fusambu xalendé haraki yama maki nani re. Di nana hundika xékélakita Kraiska hu hweta di xékélaki, hukémbu di hiyae fakutandi. God hératendéka du takwa di naniré xéta nana hundi xékéndaka nani yikafre yama xaakwa hulingu maki deka makambu rembeka di Kraiska sarékéta di xékélaki. Di dé wali jémba retandi, wungi re wungi re. Héndé du déka hambukmbu wun hundi wata Kraisna jémba yanjoka dé hali hurundé? Wu yingafwe.
17 Séfélak du takwa di yéna yata yéwa héranjoka di atéfék getéfaré yita Godna hundi wa. Nani wunde du takwa maki yingafwe. God déka jémba yambete dé naniré wasékendéka nani Krais wali natafa mawuli héraata, Godna makambu reta, yikafre mawuli yata, mwi hundi wata, nani Kraisna hundi wa.

3

Huli hundi xékéta jémba yakwa du

1 Wungi wata, nani nana ximbu nani haréké, o yingafwe? Wafewana, guni nanika jémba xékélakingute nani du nakéka watame, dé guniré yamben jémbaka nyingambu hayindéte? Yingafwe, guni nanika guni xékélaki. Wafewana, guni akwi nyinga nak hayitanguni, nawulak du takwa nanika xékélakindate? Wu yingafwe.
2 Guni hafu nana nyinga maki guni. Wun nyinga nana mawulimbu rendéka atéfék du takwa xéta di gunika akwi yamben jémbaka akwi di xékélaki.
3 Du takwa hurungun jonduka xéta di xékélaki, guni Kraisna nyinga guni. Nani gunika hatimbeka Krais wun

nyinga dé hayi. Dé waka hayi bangi hérae wun nyinga hayihambandé. Dé wungi rekwa Godna Hamwinyambu wun nyinga hayi. Hanja Moses Godna hundi dé hayi motu yétékmbu. Krais wungi hayihafi yata dé du takwana mawulimbu déka hundi hayi.

4 Nani Kraiska jémba sarékémbeka dé naniré yikafre hurundéka nani Godna makambu jémba reta Godka yikafre mawuli yata wun hundi wanjoka roohafi ye.
5 Nani nana mawulimbu angi wahambame, “Nani nana hambukmbu déka yikafre jémba hali yakwa.” Wungi wahafi yata God déka hambuk nanika hwendéka nani déka yikafre jémba nani ye.
6 God dé naniré waséketa nanika hambuk hwe, nani déka jémba yata déka huli bulésékéréké ndén hundi du takwaré wambete. Nani Mosesna hayindén hambuk hundika jémba yahambame. Nani Godna Hamwinyaka nani jémba ye. Du takwa di Moses hayindén hambuk hundika male sarékéta Godna makambu yikafre du takwa renjoka di hurufatikétandi. Hurufatika hiyatandi. Godna Hamwinya du takwana mawulimbu wulaaye téndéka di God wali jémba retandi, wungi re wungi re.

7 Hanja God némafwi ya maki haanye yae dé déka hambuk hundi dé motumbu hayi. Moses Godmbu wun hundi hérandéka déka saawi akwi némafwi ya maki dé hanyi. Tale némafwimbu hukémbu yalefumbu dé wungi hanyi. Hanyindéka Moses Israelna du takwaré Godna hambuk hundi wandéka di déka saawiré xéséfu xéséfunjoka di hurufatiké. Wun hambuk hundi du takwa hiyatendaka yambu dé wakwe.
8 God hiyatendaka yambu wakwenjoka wungi hura dé Déka Hamwinyana jémbaka wakwenjoka dé némafwi ya maki haanye dé tale hanyindén yaré sarékéngwandétandé.
9 Wun hundi dé nani Godna makambu haraki saraki sémbut hurukwa du takwa rembekaka wakweta dé Godna hambuk wali dé xaku. Wun hundi wungi xakundénka, nani Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa retembeka hundi yingi maki dé xaku? Dé Godna némafwi hambuk wali xaakwa dé tale xakundé hundiré sarékéngwandé.
10 Hanja nani tale wandén hundika angi saréké, “Wun hundi yikafre hundi dé.” Wungi wataka nani Godna huli hundi xéka némbuli nani wa, “Wun huli hundi tale wandén hundiré sarékéngwanda dé male yikafre hundi dé.” Wungi nani wa.
11 Wun hényitekwa hundi Godna hambuk wali yandét, nani xékélaki. Déka wungi re wungi re retekwa huli hundi

némafwi hambuk wali yata dé tale wandén hundiré dé sarékéngwandé.
12 God wandén huli hundi wungi re retendékaka xékélakita,
nani roohafi yata hambukmbu wa.
13 Nani Moses hanja hurundén maki huruhambame. Déka
saawi tale némafwi ya maki hanyita hukémbu yalefu ya
maki hanyindéka dé wunde du takwa wun hényikwa yaré
xéndamboka hélék yata dé déka saawi nukwa wurmbu dé
samétéfi.
14 Moses dika Godna hundi wandéka, deka mawuli haraki
téndéka di Israelna du takwa Moses wandén hundika
xékélakihambandi. Némbuli akwi Israelna du takwa di God
wandéka Moses wandén hambuk hundi xéta wandat, nukwa
wur maki joo deka mawuliré samétéfindét, di wun hundika
jémba xékélakinjoka dé hurufatikétandi. Kraismbu male di
wun nukwa wur hali hérekinda.
15 Némbuli akwi di Moses wandén hambuk hundi
nyingambu xéta wandat, wun nukwa wur maki joo deka
mawuliré dé samétéfi.
16 Du takwa hurundan haraki saraki jooka hu hwetaka
nana Néma Duka jémba sarékéndat, dé wun nukwa wur maki
joo hérekitandé.
17 Wun Néma Du dé wun Hamwinya dé. Néma Duna
Hamwinya du takwana mawulimbu wulaaye téndét di
yoombu gindan du takwa maki rehafi yata di jémba re.
18 Wungi reta nani atéfék nana saawi samétéfihafi yata
nani gukanyimbu xémbeka maki nani xé, nana Néma Duna
némafwi hambuk yata ya maki hanyindéka. Xémbeka dé
naniré yikafre huruta naniré yawuleléndéka nani déka maki
yalefu nani xaku. Hukémbu némafwi ye dé maki male
retame. Wungi reta nani akwi némafwi ya maki hanyitame.
Nana Néma Du Godna Hamwinya naniré yikafre hurundét
nani wungi retame.

4

Du takwa naniré xéta di Godna némafwi hambukéka sarékétandi

1 God nanika saréfa naata dé nanika wun jémba dé hwe.
Hwendéka nani wun jémba yanjoka “wendé” nahambame.
2 Nahafi yata nani haraki saraki sémbutka akwi, roomben
sémbutka akwi nani hu hwe. Nani yéna yahafi yata nani
Godna hundi jémba wa. Wata nani nak maki hundi waham-
bame. Nani Godna makambu reta mwi hundi male nani
atéfék du takwaré wa, di deka mawuli sarékémbu wamben
hundi mwi hundi yandékaka xékélakindate.
3 Du takwa nawulak nukwa wur maki joo deka mawuliré
saméndéka di nana yikafre hundi yamba xékéléndi. Wun

nukwa wur dé hiyae fakutekwa du takwana mawuliré dé samétéfi.
4 Ané héfana néma du, Satan, dé Kraisna hundi xékéhafi
yakwa du takwana mawuliré haraki huru, di deka
mawulimbu dama hiyandé du takwa maki rendate. Wungi
reta di nana yikafre hundiré xéhafi yata di God maki rekwa
du Kraisna hanyikwa hambukré akwi xéhambandi.
5 Nani du takwa nana ximbu haréké̂ndate nani Godna
hundi wahambame. Nani Godna hundi wata diré angi nani
wa: Jisas Krais dé nana Néma Du dé. Nani Jisasna ximbu
harékéta nani guna jémba yakwa du re, dé nanika mawuli
yandéte. Wungi nani wa.
6 Hanja gan male hunye téndé nukwa God dé wa,
“Halékingambu nukwa métaka hanyindé.” Wungi wandé
God dé nana mawulimbu dé hanyi. Hanyindéka nani
hanja halékingambu reta Godka xékélakihafi ye, némbuli déka
larékombu reta nani Kraisna saawiré xéta God déka némafwi
hambukéka akwi nani xékélaki.
7 Nani wungi xékélakimben, wu yikafre male joo dé. Nana
séfi héfa aki maki rendéka wun yikafre male joo dé wun
akimbu re. Wungi rendét nani Godna jémba yambet,
du takwa naniré xéta nanika sarékéhafi yata di Godna
némafwi hambukéka male sarékétandi. Wungi sarékéta
angi xékélakitandi. Godna hambuk atéfék hambukré dé
sarékéngwandé.
8 Di nak maki nak maki yambumbu naniré haraki huruta
di naniré sarékéngwandéhambandi. Nani naniré hurundan
haraki joona moka xékélakihafi yata nani Kraisna jémbaka hu
hwehambame.
9 Séfélak du takwa nana mama rendaka God naniré
yatakahambandé. Séfélak du takwa naniré xiyandaka nani
hiyahambame.
10 Hanja Jisas hiyandén maki nani atéfék nukwambu
Jisasna jémba yata déka hundi hura yimbeka di naniré
xiyanjoka hurundaka nani hiyaakwa du maki nani re, nana
séfimbu. Wungi reta hiyahafi rembeka du takwa naniré xe
di xékélaki, Krais naniré huli mawuli hwendéka nani jémba
re.
11 Nani hiyahafi reta Jisasna jémba yambeka nawulak
du takwa hélék yata naniré xiyanjoka hurundaka nani
hiyaakwa du maki nani re. Wun xak dé nanika ya, nak
du takwa naniré xéta Jisas nanika huli mawuli hwendékaka
xékélakindate.
12 Nani Jisas Kraisna hundi wataka hiyawata rembeka
guni huli mawuli hérae God wali jémba retanguni wungi re
wungi re.
13 Hanja du nak ané hundi dé Godna nyingambu hayi:

“Wuni Godka jémba sarékéta déka hundika ‘Mwi hundi dé’
wuni naata wuni wungi wa.” Wungi hayindéka nani dé maki
reta, nani akwi Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi
hundi dé” naata déka hundi wa.
14 Nani xékélaki. God Néma Du Jisasré wambula dé
husaramé. God wungi husaramétaka hukémbu naniré akwi
wambula husaramétandé, nani Jisas wali rembete. God
naniré hérae guniré akwi hérae nani atéfékré hura yindét,
nani déka makambu jémba tétame. Wungi xékélakita nani
Godna hundi wa.
15 Guniré yikafre hurunjoka wun jondu atéfék di re.
Rendat séfélak du takwa Godna hundi xékéta diré yikafre
hurundékaka xékélakitaka hukémbu séfélak séfélak du takwa
Godka diména naata déka ximbu jémba harékétandi.

Nani aposel Godna Hamwinyambu hambuk hérae huli re

16 Wun jonduka sarékéta nani Godna jémba yanjoka
“wendé” nahambame. Nana séfi yalefu yalefu hiyanjoka
huruta hambuk yahambandé. Nana mawuli hiyahafi yata
atéfék nukwa Godna Hamwinyambu hambuk héraata dé huli
re.
17 Nanika yandan xak yalefu male di. Wun xak bari
hényitandi. Wun bari hényitekwa xak tale yandét hukémbu
nani God wali jémba retame, wungi re wungi re. Wun joo
wu némafwi joo dé. Wun joo dé nanika yandaka atéfék xakré
sarékéngwandétandé.
18 Wungi maki nani du takwa xéndaka jonduka
sarékéhambame. Du takwa xéhafi yandaka jonduka nani
saréké. Du takwa xéndaka jondu di héfambu reta wungi re
rehafi yakwa jondu di. Du takwa xéhafi yandaka jondu di
Godna getéfambu reta wungi re wungi re rekwa jondu di.

5

God wali jémba retendakaka di xékélaki

1 Nani angi wundé xékélakikwa. Nana séfi dé boro ge maki
dé. Di nana boro ge glaréndat nani Godmbu huli ge hératame.
Du takwa wun ge tohambandi. Wun ge Godna getéfambu
wungi té wungi té tétandé.
2 Nani ané boro gembu reta nani xak héranjoka hélék ye.
Nani Godna getéfambu hératembeka huli ge sandanjoka nani
némafwimbu mawuli ye.
3 Nani hukémbu wun huli ge sandata baka yamba tékéme,
nukwa wur yike du maki.
4 Nani wun boro gembu reta némafwi xak héraata wanjita
re. Wungi reta nani nukwa wur sandahafi baka renjoka
hélék nani ye. Nani huli ge sandanjoka nani mawuli ye.

Mawuli yata sandambet, wun wungi té wungi té tékwa ge
wun hiyatekwa geré sarékéngwandétandé.
5 Nani wungi male rembete God dé naniré wungi hu-
rataka. Huratakataka nanika déka Hamwinya dé hwe, nani
wungi jémba retembekaka xékélakimbete.
6 Wun jooka sarékéta nani roohafi yata nana mawulimbu
hambukmbu téta nani xékélaki. Nani ané héfana séfimbu reta
nani nana Néma Du wali déka getéfambu rehafime.
7 Nani dé wandén maki wambula yatendékaka sarékéta
xémben jonduka sarékéhafi yata nani wungi xékélaki.
8 Wungi xékélakita nani roohafi yata nana séfi yatakataka
nana Néma Du wali déka getéfambu renjoka nani
némafwimbu mawuli ye.
9 Mawuli yata nani angi wa: Nana Néma Du mawuli
yandéka jémba male yatame. Nani déka getéfambu dé wali
reta nani mawuli yandéka jémba male yatame. Nani dé wali
rehafi yata nani mawuli yandéka jémba male yatame. Wungi
wata wun jémba male yatame.
10 Nani xékélaki. Hukémbu Krais némafwi kot xékékwa néma
du retendéka nukwa nani atéfék déka makambu tétame.
Témbet dé ané héfana séfimbu téta hurumben jondu nani
nak nakéka hasa hwetandé. Nani yikafre jondu hurumbet,
dé naniré yikafre jondu hasa hwetandé. Nani haraki
jondu hurumbet, dé naniré hurumben haraki jondu hasa
hwetandé. Wungi xékélakita nani nana Néma Duna jémba
male yanjoka nani mawuli ye, dé nanika yikafre mawuli
yandéte.

Di God wali natafa mawuli héraata rendate dé hundi wa

11 Wungi xékélakita nani Godka roota du takwa Godna
hundi jémba xékéndate, nani hambuk jémba ye. God nanika
akwi yamben jémbaka akwi dé jémba xékélaki. Guni akwi
guna mawuli sarékémbu nanika jémba xékélakingute wuni
mawuli ye.
12 Nani guniré angi wahambame, “Nani yikafre sémbut
hurukwa du me.” Wungi wahafi yata nani hambuk jémba
ya, guni yambeka jémba yambeka mawulika akwi xékélakita
wun jonduka yikafre mawuli yangute. Du nawulak di duna
séfika male sarékéta duna mawulimbu sarékéhafi yata di
deka ximbu harékéta nanika haraki hundi wa. Di wungi
wandat guni deka hundi hasa wangute nani nana jémbaka
guniré hundi wa.
13 Wafewana guni nanika angi watanguni? “Di wangété
yata di wungi wa.” Wungi wangut, nani angi watame,
“Nani Godka jémba yata wungi nani wa.” Wungi wambet
wafewana guni nanika angi watanguni? “Deka mawuli

jémba téndéka di wungi wa." Wungi wangut nani angi
watame, "Nani guniré yikafre hurunjoka nani wa."
14 Nani Krais nanika némafwimbu mawuli yandékaka
xékélakita nani mawuli yandéka maki male nani wungi huru.
Nani xékélaki. Krais atéfék du takwaré yikafre hurunjoka dé
hiya. Wungi maki nani atéfék nani hiya.
15 Du takwa hiyahafi reta di hafuré yikafre hurunjoka
sarékéhafi yata Kraisna jémba yanjoka saréké̂ndate Krais di
atéfékéka dé hiya. Dé diré yikafre hurunjoka dé hiyae
wambula ramé.
16 Wungi maki némbuli nani du takwaka xékélakinjoka nani
deka séfika deka yéwaka deka jémbaka sarékéhambame. Tale
nani Kraiska wungi sarékéta déka jémba sarékéhambame.
Némbuli nani wungi sarékéhafi yata nani déka jémba sarékéta
wundé xékélakikwa.
17 Wungi maki du takwa Kraiska jémba sarékéta di huli
mawuli hérae huli du takwa di re. Deka nyo mawuli wundé
hiyandé. Mé xéké. Deka huli mawuli wundé xakundé.
18 God wandéka nani huli du takwa nani re. Hanja nani
Godna mama nani re. Rembeka God wandéka Krais gaye
nanika dé hiya. Nani God wali natafa mawuli héraata, déka
du takwa rembete dé Krais hiya. Nani Godna du takwa
rembeka God naniré dé wa, nani nak du takwaré déka hundi
wambet di akwi dé wali natafa mawuli héraata déka du
takwa rendate.
19 Déka hundi angi dé. God dé Kraisré wa, dé gaye ané
héfambu rekwa du takwaka hiyandét, di God wali natafa
mawuli héraata déka du takwa rendate. Wandéka Krais
hiyae hurundan haraki saraki sémbut yakwanyindénka, God
deka haraki saraki sémbutka sarékéhafi yata dé naniré wa,
nani dika wun hundi wambete. Wun hundi dé God wali
natafa mawuli hératendaka yambu dé wakwe.
20 God nanika wandéka nani guniré Kraisna hundi wa.
Guni Godna du takwa rengute God dé mawuli ye. Mawuli
yata naniré wandéka nani guniré wa. Kraisna ximbu nani
guniré wa, guni Godna mama renguka sémbut yatakataka,
dé wali natafa mawuli héraata déka du takwa rengute.
21 Krais haraki saraki sémbut nawulak huruhafi yandéka
God Kraiska wandéka dé Krais nana hafwa hérae dé Godna
makambu haraki saraki sémbut hurundé du dé re, nani Krais
wali natafa mawuli héraata Godna makambu yikafre sémbut
hurukwa du takwa rembete.

6

Wun jémba yata di némafwi hangéli héra

1 God naniré wungi wandéka nani dé wali jémba yata
guniré nani angi wa: Mé xéké. God guniré baka dé yikafre

huru. Guni wun jooka baka yamba hérakénguni, déka jémba
baka yindémboka.
2 Wun jooka God dé angi wa:
Wuni gunika saréfa nanjoka wawun nukwa wuni wak-
wexékéngun hundi wuni xéké.
Wuni guniré Satanéna tambambu héranjoka wawun nukwa
wuni guniré yikafre huru.
Wungi wandéka guni ané hundi mé xéké. Gunika saréfa
nanjoka wandén nukwa wu némbuli male dé. God
guniré Satanéna tambambu héranjoka wandén nukwa
wu némbuli male dé.
3 Du takwa naniré xéta hurumben sémbutka hélék yata
Godka hu hwendamboka, nani atéfék nukwa yikafre jémba
yata yikafre mawuli yata jémba male nani re.
4 Nawulak du takwa naniré xéta, “Godna yikafre jémba
yakwa du di” nandate, nani yikafre jémba yata jémba male
nani angi re. Nani xak wali jémba yata wendé nahafi ya. Du
takwa naniré di haraki huru. Xakéngali nanimbu dé xaku.
5 Séfélak nukwa di naniré xiya. Di naniré séndé gembu
taka. Séfélak du takwa hérangwanda nanika haraki hundi
hambukmbu di wa. Nani weséka jémba yata, séfélak gan
Godna jémba yanjoka xéndi hwahafi ya. Nani hénooka hiya.
6 Nani yikafre mawuli yata yikafre sémbut male huruta
nani God déka nyanka akwi jémba xékélaki. Du takwa naniré
haraki hurundat nani diré bari haraki hundi wahafi yata
dika nani saréfa na. Godna Hamwinya nana mawulimbu
wulaaye téndéka nani du takwaka némafwimbu mawuli yata
diré nani yikafre huru.
7 Nani mwi hundi male nani wa. God nanika hambuk
hwendéka nani déka jémba ya. Nani yikafre sémbut male
hurumbeka wun sémbut nana xi ware jondu maki dé.
Nani wun xi ware jondu nana yika tambambu nani aki
tambambu nani hura nani jémba té.
8 Du nawulak di nanika wa, “Yikafre sémbut hurukwa du
di.” Wungi wandaka nawulak di nanika wa, “Haraki saraki
sémbut hurukwa du di.” Wungi wandaka nawulak di nanika
haraki saraki hundi wa. Nawulak di nanika yikafre hundi
wa. Nawulak di nanika wa, “Di yéna yakwa du di.” Wungi
wandaka nani mwi hundi male nani wa.
9 Du nawulak nanika “Di baka du di” nandaka séfélak du
takwa nanika xékélakindaka nani néma du maki re. Séfélak
nukwa du nani hiyambete naniré xiyanjoka hurundaka
nani jémba re. Di naniré xiyandaka nani hiyahambame.
10 Séfélak xak nanika yandéka nani saréfa naata nani
Godka yikafre mawuli yata mawuli sawuli ya. Nani jam-
bangwe du nani re. Reta nani du takwaré yikafre huru, di

God wali xérénjuwi du takwa maki rendate. Nani ané héfana
jondu hérahafi yambeka God nanika atéfék jondu dé hwe.
Kraisna jémbaka haraki huruhafi yanjoka nani wungi re.
11 Guni Korin, guniré atéfék hundi nani wa. Hundi nawu-
lak fakuhambame. Fakuhafi yata gunika nani némafwimbu
mawuli ye.
12 Yambeka guni nani wali natafa mawuli hérahambanguni.
Nani gunika mawuli yambeka maki, guni nanika
némafwimbu mawuli yahambanguni.
13 Yafa déka nyangwalré wandaka maki, némbuli wuni
guniré we. Guni yikafre hérangun jondu hasa hwetanguni.
Nani gunika némafwimbu mawuli yambeka maki, guni akwi
nanika némafwimbu mawuli yatanguni.

Nani larékombu rekwa du takwa halékingambu rekwa du takwa wali yamba rekéme

14 Guni Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa, guni déka
hundi xékéhafi yakwa du takwa wali yamba rekénguni.
Yingi maki nae yikafre sémbut hurukwa du takwa wali
haraki saraki sémbut hurukwa du takwa wali natafa mawuli
hératandi? Yingi maki nae gan wali nukwa wali yituku
tétambér? Wu yingafwe.
15 Yingi maki dé? Krais Satan wali dé natafa mawuli
héraata re, o yingafwe? Wu yingafwe. Kraisna hundika
“Mwi hundi dé” naakwa du takwa Kraisna hundika “Yénataka
hundi dé” naakwa du takwa wali di natafa mawuli héraata
retandi, o yingafwe? Wu yingafwe.
16 Nani wungi reta Godna yikafre ge maki nani re. Wungi
reta yingi maki nae nani gwalinya wali natafa mawuli
héraata retame? Wu yingafwe. Nani Godna yikafre ge maki
rembekaka Godna nyingambu angi dé wa:
“Wuni deka mawulimbu wulaaye tétawuni. Wuni deka
nyéndékmbu féta yitawuni.
Wuni deka néma du God retawuni. Di wuna du takwa
retandi.
17 Wungi maki guni deka nyéndékmbu gwandita diré
yatakataka yita guni guni hafu retanguni. Di wali
yamba rekénguni.”
Wungi wataka dé Néma Du angi wa.
“Guni wuna hambuk hundi watéfindén jooka yamba
séngétakékénguni.
Wungi huruhafi yangut wuni guniré watawuni, guni wuni
wali rengute.
18 Wataka wuni guna yafa rewut, guni wuna dunya tak-
wanya retanguni.”
Wungi dé atéfék hambuk héraakwa Néma Du God wa.

7

1 Némafwimbu mawuli yambeka du takwa, nani God naniré
wasékéréké ndén hundika sarékéta nani nana hamwinyaré
haraki hurukwa jonduka akwi, nana séfiré haraki hurukwa
jonduka akwi hu hwetame. Hu hwetaka “God nana Néma
Du dé” naata déka roota yikafre sémbut male huruta déka du
takwa retame.

Korin haraki saraki sémbut yatakandaka Pol dé yikafre mawuli ya

2 Nani guniré haraki joo nak huruhambame. Guna
mawuliré haraki huruhambame. Guniré yéna yata guna
jondu hérahambame. Nani guni nak nakré yikafre male
nani huru. Hurumbenka guni nanika némafwimbu mawuli
yatanguni.
3 Wuni wungi wata wuni guniré haraki hundi waham-
bawuni. Wuni angi wuni wa: Nani gunika némafwimbu
mawuli ye. Wungi wawunka, nani hiyanjoka huruta, nani
hiyahafi reta nani gunika némafwimbu mawuli yatame.
4 Mawuli yata angi wuni xékélaki. Guni yikafre sémbut
hurutanguni. Wuni nawulak du takwaré gunika wata wuni
guna ximbu haréké. Wuni gunika sarékéta wuna mawuli
jémba dé té. Téndéka séfélak xak nanika yandéka wuni
gunika yikafre mawuli yata mawuli sawuli ye.
5 Hanja nani Masedoniana héfaré ye nani jémba
resétohambame. Wu yingafwe. Nak maki nak maki xak
nanika dé ya. Nana taku séfimbu séfélak du nani wali
warundaka nana mawulimbu nani roo.
6 Roombeka rookwa duna mawuliré yikafre hurukwa God
dé Taitusré dé wa, dé nanika yandéte. Dé yae gunika hundi
wandéka God dé nana mawuliré yikafre huru.
7 Taitus yandéka nani yikafre mawuli ya. Wun jooka male
yikafre mawuli yahambame. Ané jooka akwi nani yikafre
mawuli ya. Dé gunika ané hundi wuniré dé wa. Guni
wuniré xénjoka guni némafwimbu mawuli ye. Guni hurungun
haraki saraki sémbutka hélék yata guni gérae. Guni wunika
némafwimbu mawuli ye. Guni wungi hurunguka dé yikafre
mawuli ya gunika. Wun hundi wata dé nana mawuliré
yikafre huru. Hurundéka wuni yikafre mawuli male yata
mawuli sawuli ye, gunika.
8 Hanja wuni gunika nyinga nak hayiwuka guni wun
nyinga hérae xénguka guna mawulimbu xak dé ya. Guni
wuna nyinga xéta nawulak nukwambu xak wali renguka
wuni xéka tale hayiwunka haraki mawuli wuni xéké.
Némbuli hayiwunka wuni yikafre mawuli yata

9 mawuli sawuli wuni ye. Guna mawuli xak yan-
gunka mawuli sawuli yahambawuni. Guna mawuli xak
yandéka guni hurungun haraki saraki sémbutka hélék yata
wun sémbutka hu hwengunka wuni mawuli sawuli ye.
God mawuli yandéka maki guni wungi xak héra, hurun-
gun haraki saraki sémbutmbu. Wungi maki, nani nana
nyingambu guniré haraki huruhambame.
10 Nani xékélaki. God mawuli yandét, du takwa hurundan
haraki saraki sémbutka deka mawuli xak yandét, di wun
haraki saraki sémbutka hu hwendat, God diré Satanéna
tambambu hératandé. Hérandét di haraki sémbutka hu hwen-
danka haraki mawuli yamba xékékéndi. Hu hwendanka
yikafre mawuli male yatandi. Ané héfana du takwa di haraki
saraki sémbut hurundat, deka mawuli xak yandét, di wun
sémbutmbu rendat, wun sémbut diré haraki hurundét, di
hiyatandi.
11 God mawuli yandéka maki guni hurungun sémbutka
guna mawuli xak yandéka wun xak guniré dé yikafre huru.
Hurundéka guni yikafre sémbut hurunjoka mawuli yata wun
haraki saraki jooka hu hwenjoka guni mawuli ya. Mawuli
yata guni wun haraki saraki sémbut hurundé duré guni
haraki hundi wata, hurundénka roota, guni wun haraki
saraki jooka guni hu hwe. Hu hwetaka némbuli jémba guni
re. Reta guni wuniré wambula xénjoka guni mawuli ye.
Guni wungi hurunguka atéfék du takwa di xékélaki, guni
wun hurundén haraki sémbutka yawundu nahafi yata guni
yikafre sémbut male guni huru.
12 Wuni wun nyinga hayita wuni wun haraki saraki sémbut
hurundé duka sarékéhambawuni. Wuni wun nyinga hayita
wuni haraki hurundén duka sarékéhambawuni. Wun nyinga
hayita gunika wuni saréké. Guni wun nyinga xéta, wuna
hundi xékéta wawun maki huruta, angi wangute, “Nani
Godna makambu reta némbuli nani xékélaki. Polka nani
némafwimbu mawuli ye.” Wungi wangute wuni wun nyinga
hayi.
13 Hayiwuka guni xéta wawun maki hurunguka némbuli
wun jooka nani yikafre mawuli ye. Ané jooka akwi nana
yikafre mawuli ye. Taitus gunika yae guni atéfék yikafre
sémbut hurunguka xéta dé gunika yikafre mawuli dé ye.
Mawuli yandékaka nani yikafre mawuli ye.
14 Hanja wuni gunika Taitusré wa, “Di ména hundi
xékétandi. Di yikafre sémbut hurunjoka di mawuli ye.”
Wungi wawuka dé ye guniré xéndéka wuna hundi mwi
hundi dé ya. Nani tale guniré mwi hundi male wambeka
maki némbuli nani Taitusré wata guna ximbu harékémbeka
nana hundi mwi hundi dé ya.

15 Hanja Taitus gunika ye wuna hundi wandéka guni atéfék
wun hundi xékéta, guni haraki saraki sémbut hurunjoka
roota, wandén maki hurunjoka mawuli yanguka dé xé. Xéta
gunika dé mawuli ya. Némbuli wunika wambula yae gunika
sarékéta gunika dé némafwimbu mawuli ye.
16 Dé wuniré gunika wandéka némbuli wuni xékélaki. Guni
yikafre sémbut male hurutanguni. Wungi xékélakita wuni
gunika yikafre mawuli yata mawuli sawuli ye.

8

Jisas Kraisna du takwa di yéwa hunduwe hwe, jondu yike du takwaka

1 Guni nana nyama bandi, guni God Jisas Kraisna hundi
xékéta Masedoniana héfambu rekwa du takwaré yikafre
hurundékaka xékélakingute nani mawuli ye.
2 Némafwi xakéngali dika yandéka di jambangwe du takwa
di re. Rendaka God diré yikafre hurundéka di haraki mawuli
xékéhafi yata di yikafre mawuli male ye. Mawuli yata di Jisas
Kraisna hundi xékékwa nak jondu yike du takwaka yéwa
hwenjoka di séfélak yéwa hunduwe hwe.
3 Di wungi hwendanka wuni mwi hundi we. Di yéwa
hérandaka maki di yéwa hunduwi. Wungi male yingafwe.
Di wunde jondu yike du takwaka hwenjoka mawuli yata di
séfélak yéwa hunduwi, di hafu mawuli yandaka maki.
4 Wun yéwa hunduwe di naniré wambula wambula wak-
wexéké, di akwi Judiambu rekwa Godna du takwaré yikafre
hurunjoka hunduwindan séfélak yéwa naniré hwendat, nani
wun yéwa Judiaré hura yimbete.
5 Hanja nani nana mawulimbu dika nani wa, “Nawulak
yéwa male hwetandi.” Wungi wambeka di séfélak yéwa di
hwe. Wu yikafre dé. Ané joo akwi yikafre dé. Wun yéwa
hwenjoka di tale God mawuli yandéka maki di di hafuré
Néma Duka akwi nanika akwi di hwe.
6 Di wungi hurundaka nani Taitusré wa, “Méni Korinmbu
rekwa du takwa Godna nawulak du takwaka yéwa hwen-
date diré tale méni wa. Waméka di hunduwi. Némbuli
méni wambula ye xétaméni. Di yéwa nawulak akwi di bu
hunduwinda, o yingafwe? Di hunduwihafi yandat, di wun
yikafre jémba bari yasékendate, méni diré wataméni.”
7 Wungi wataka némbuli guniré nani we. Guni séfélak
jonduka guni jémba huru. Guni Jisas Kraiska jémba sarékéta
déka hundika guni “Mwi hundi dé” na. Guni déka hundi
jémba guni we, nawulak du takwaka. Guni Godka jémba guni
xékélaki. Guni déka jémba jémba yanjoka yikafre mawuli
guni ye. Guni nanika guni némafwimbu mawuli ye. Guni wun

jémba jémba yanguka maki, dika saréfa naata dika séfélak
yéwa hwetanguni.
8 Guni wuni mawuli yawuka maki hurungute, wuni gu-
niré hambuk hundi wahambawuni. Guni guna mawuli
sarékémbu wungi hurungute, guniré wuni wungi we.
Kraisna hundi xékékwa du takwa nawulak di nak du tak-
waré yikafre hurunjoka mawuli yandakaka, guniré wuni
we. Guni di hurundaka maki jambangwe du takwaka
séfélak yéwa hunduwingut, nani xékélakitame, guni dika
némafwimbu mawuli yangukaka.
9 Nana Néma Du Jisas Krais naniré yikafre hurundékaka
guni xékélaki. Dé tale xérénjuwi mama du maki dé re. Re gu-
niré yikafre hurunjoka dé déka séfélak xérénjuwi yatakataka
ané héfaré gaye jambangwe du maki dé re. Guni xérénjuwi
du takwa maki rengute, dé ané héfaré gaye jambangwe du
dé re.
10 Wuni wun jooka angi wuni saréké. Nak héki hwari
guni Jisas Kraisna hundi xéka jambangwe du takwaka yéwa
hwenjoka mawuli ya. Guni atéfék Kraisna hundi xékékwa
du takwaré sarékéngwanda guni tale hwenjoka mawuli yata
guni tale yéwa hunduwitaka. Hunduwinguka nawulak du
takwa xe di akwi hwenjoka mawuli yata di yéwa hunduwi.
11 Némbuli guni yéwa hunduwitenguka jémba
yaséketanguni. Guni tale wun yéwa hwenjoka mawuli
yanguka maki, némbuli wun jémba yasékenjoka, guni yikafre
mawuli yatanguni. Mawuli yata guni yéwa héranguka maki
yéwa hwetanguni.
12 Mé xéké. Du takwa yikafre mawuli yata yéwa hwendat,
God dika dé yikafre mawuli yatandé. Dé hwendan yéwaka
sarékéhambandé. God deka yikafre mawulika dé saréké. Dé
xékélaki. Nawulak yéwa hérandé du takwa di séfélak yéwa
hwenjoka di hurufatikétandi. Wungi dé xékélaki.
13 Wun hundi wata wuni angi wahafi ye: Guni séfélak yéwa
hwetaka jonduka hurufatikéta baka rengut, di guna yéwa
hérae séfélak jondu wali retandi. Wungi wuni wahafi ye.
Guni atéfék nata maki rengute wuni wungi we.
14 Angi wuni we: Ané nukwa guni séfélak yéwa séfélak
jondu guni hura re. Di jonduka hurufatikéta baka di re.
Guni némbuli dika hwengut, wu yikafre dé. Hukémbu guni
jonduka hurufatikéngut, di séfélak jondu séfélak yéwa hura
re gunika hwendat, wu yikafre dé. Guni atéfék wungi hu-
rungut, guni atéfék natafa mawuli héraata jémba retanguni.
15 Wun jooka du nak Godna nyingambu angi hayi: Du
takwa nawulak di séfélak hénoo hérae séfélak hénoo hura
rehambandi. Du takwa nawulak di hufuk hénoo hérae di
hénooka fatikéhambandi.

Jémba yakwa du nawulak Korinré yitandi

16 God dé yikafre mawuli Taituska hwe, dé guniré yikafre
hurunjoka némafwimbu mawuli yandéte, nani guniré yikafre
hurunjoka némafwimbu mawuli yambeka maki. God wungi
hwendénka nani Godka diména naata déka ximbu haréké.
17 Taitus guniré yikafre hurunjoka némafwimbu mawuli
yandéka nani déré wa, dé gunika yandéte. Wambeka dé
yawundu na. Tale déka mawuli sarékémbu gunika yinjoka dé
mawuli ya. Yata hukémbu nana hundi xékéta gunika yinjoka
dé yawundu na.
18 Nani Kraisna hundi xékékwa du nakré akwi nani wa, dé
gunika yindéte. Dé Kraisna hundi jémba wandéka di Kraisna
hundi xékékwa séfélak du takwa di déka xékélaki. Xékélakita
di déka "Yikafre du dé" di na.
19 Wungi male yingafwe. Wun duré di atéfék getéfambu
reta Kraisna hundi xékékwa du takwa di waséke, dé nani
wali Jerusalemré yita nani wali hunduwindan yéwa wumbu
rekwa du takwaka hwendéte. Nani wun jémba yambet, du
takwa xéta xékélakitandi, nani du takwaré yikafre hurunjoka
mawuli yambekaka. Xékélakita nana Néma Duna ximbu
harékétandi.

20 Wafewana du nawulak nanika haraki hundi wata ané
hundi nanika watandi? "Di hunduwimben yéwaka jémba
hatihambandi." Di wungi wandamboka hélék yata, nani
hafu wun yéwa hérae hura yamba yikéme. Wasékendan du
akwi wun yéwa hérae hura nani wali yitandé.
21 Nani yikafre sémbut male hurunjoka nani mawuli ye.
Nani yikafre sémbut hurumbet, nana Néma Du xétandé. Dé
male yingafwe. Nani yikafre sémbut hurumbet, nawulak du
takwa xéndate nani mawuli ye. Mawuli yata ané du nani
wali yitendékaka nani yikafre mawuli me ye.

22 Jisas Kraisna hundi xékékwa du nakré akwi nani wa, dé
wumbére du wali gunika yindéte. Séfélak nukwambu wun
du nanika jémba yandéka nani xékélaki, dé séfélak yikafre
jémba yandéka. Dé gunika angi wa, "Wuni xékélaki. Di Korin
ména hundi jémba xékéta wun yéwa hunduwitandi." Wungi
wata dé wun jémba yanjoka dé némafwimbu mawuli ye.
23 Wuni Taituska wuni angi we. Dé wuni wali Godna jémba
yata dé wuni wali guniré yikafre huru. Dé wali yitekwa
du yétékéka wuni angi we. Nak téfambu reta Kraisna hundi
xékékwa du takwa di bérré wa, bér deka hundi hura yimbéte.
Wungi huruta bér Kraisna ximbu bér haréké.
24 Wungi wawunka wunde du hufuk yandat, guni Godna
du takwaka némafwimbu mawuli yangukaka diré wakwetan-
guni. Wakwengut atéfék Kraisna hundi xékékwa du takwa

xékélakitandi, guna ximbu harékéta wamben hundi mwi hundi dé.

9

Godna nawulak du takwaré yikafre hurutanguni

1 Guni guni xékélaki. Nani Judiaré ye wumbu rekwa Godna du takwaka yéwa hwetame. Wungi xékélakingunka némbuli wuni wun jooka séménýi hundi yamba hayikéwuni.

2 Guni dika yéwa hunduwinjoka mawuli yangukaka, wuni xékélaki. Xékélakita wuni Masedoniana héfambu rekwa du takwaré gunika wuni wa, “Akaiana héfambu rekwa du takwa di yikafre jémba di ya. Yindé héki hwari di Godna nawulak du takwaka hwenjoka huruta di yéwa hunduwinjoka huru.” Wungi wawuka ambu rekwa séfélak du takwa di wa, “Wu yikafre sémbut di huru. Nani akwi Godna nawulak du takwaka hwenjoka, yéwa hunduwitame.” Wungi wataka di yéwa hunduwi.

3 Wun hundi gunika wataka, wuni wunde duré wa, di gunika yae guniré xéndate. Wawun maki guni wun yéwa atéfék hunduwinguka dé jémba re, o yingi maki dé? Hunduwingun yéwa jémba rehafi yandémboka, wuni wunde du hufukré wa, di gunika yae guniré xéndate.

4 Hanja wuni Masedoniana héfambu reta gunika wa, “Di wun yéwa di jémba hunduwi.” Wungi wawunka, di Masedoniana héfambu rekwa du takwa nawulak wuni wali yandat, guni wawun maki huruhafi yata wun yéwa jémba hunduwihafi yangut, di xéndat, wuni wun jooka rootawuni. Di wungi xéndat guni akwi rootanguni.

5 Nani wungi roohafi yanjoka, wuni wunde du hufukré wuni wa, di tale gunika yandate. Hanja guni wa, “Nani Judiambu reta Jisas Kraisna hundi xékékwa jondu yike du takwaka séfélak yéwa hunduwe hwetame.” Wungi wangunka wunde du hufuk wun yéwa héranjoka yatandi. Yandat guni natafambu hunduwingut, wun nukwa wuni yatawuni. Guni wungi hurungut, nak du takwa xéta xékélakitandi. Guni guni hafuka sarékéhafi yata guni guna mawuli sarékémbu male guni wunde du takwaré yikafre hurunjoka wun yéwa hwe.

6 Ané hundi mé xéké. Yalefu hénoo sekwa du dé yalefu hénoo male hératandé. Séfélak hénoo sekwa du dé séfélak hénoo hératandé.

7 Guni atéfék nak nak guna mawulimbu tale sarékétanguni. Saréka mawuli yanguka maki yéwa hwetanguni. Hwengunka haraki mawuli yamba xékékénguni. Guni nak duna

hundi xékéhafi yata guna mawuli yanguka maki male hwetanguni. God yikafre mawuli yata jondu hwekwa du takwaka dé némafwimbu mawuli ye.

8 God guniré yikafre huruta gunika atéfék jondu hwenjoka dé hali hurundé. Wungi hwendét atéfék nukwambu guni jonduka fatikéhafi yangut, séfélak jondu retandé, guni séfélak yikafre jémba yangute.

9 Wun jooka du nak Godna nyingambu angi dé hayi:
Dé yawulalama yaake dé jambangwe du takwaka hwe.
Dé atéfék nukwambu yikafre sémbut male hurundéka déka sémbut wungi re wungi re retandé.

10 God dé sék sekwa duka dé sék hwe. God hénoo dé hwe, du takwa sandate. God wungi huruta dé sengun sék hasa hweta dé nawulak sék akwi gunika hwetandé. Hwendét guna sengun sékmbu séfélak hénoo xakétandé. Wuni sengun sékéka wata wuni hurungun yikafre sémbutka wuni wa.

11 Dé wungi gunika hwetandé, guni yikafre mawuli yata jambangwe du takwaka hwengute. Guni wungi hurungut nani hunduwingun yéwa hérae hura ye Jerusalemémbu reta jambangwe du takwaka hwembet, di Godna ximbu harékétandi.

12 Guni wungi hweta guni jonduka fatikékwa Godna du takwaré yikafre hurutanguni. Nak yikafre joo akwi guni hurutanguni. Guni wungi hwengut, yikafre mawuli wunde du takwana mawulimbu sukweké́ndét, di Godna ximbu jémba harékétandi.

13 Guni wungi hwengut, Judiambu rekwa séfélak du takwa guniré xéta angi watandi, “Korinmbu rekwa du takwa di Jisas Kraisna hundi jémba xékéta déka jémba di jémba huru. Huruta di nani jondu yike séfélak du takwaka akwi nawulak du takwaka akwi di séfélak yéwa hwe. Hwendakaka sarékéta, nani Godna ximbu harékétame.”

14 Wungi wata di God guniré yikafre huruta yikafre mawuli hwendénka xékélakitandi. Xékélakita di gunika némafwimbu mawuli yata Godré wakwexékétandi, dé guniré yikafre hurundéte.

15 God nanika némafwi yikafre joo hwendéka wun joo atéfék jonduré dé sarékéngwandé. Hwendénka sarékéta, nani déka diména naata déka ximbu harékétame.

10

Pol deka hundi hasa hweta déka jémbaka dé wa

1 Guni Korinmbu rekwa du takwa guni nawulak wunika angi wa, “Pol afakémbu reta dé naniré hundi hambukmbu wa. Dé yae nana makambu téta roota hundi nakélak male dé wa.” Wungi wanguka Krais déka ximbu harékéhafi yata

hundi nakélak wandén maki, wuni Pol wuni guniré nakélak
hundi wa. Wawut guni wuna hundi xékétanguni.
2 Wuni yae guniré hambukmbu wanjoka hélék yata,
némbuli guniré wuni we. Guna du nawulak di angi wa, “Pol
déka du wali di deka séfika male sarékéta mawuli yandaka
maki di huru.” Wungi wandat, wuni yae roohafi yata diré
hambukmbu watawuni.
3 Nani ané héfana séfimbu nani re. Wu mwi hundi dé.
Wungi reta nani ané héfana séfimbu rekwa du xi warendaka
maki, nani wungi warehambame.
4 Nani ané héfambu rekwa duna xi ware jondu hura
warehambame. God nanika hambuk dé hwe, nani wareta
mama rendaka hambuk geré glarémbete.
5 Du nawulak di deka mawuli sarékémbu Godka wata di
deka hafu ximbu harékéta di Godka xékélakinjoka hélék di
ya. Hélék yandaka nani God hwendén hambuk hérae hundi
wambeka nana hundi deka hundiré dé saréké ngwandé, di
Godka xékélakindate. Nani deka atéfék mawuli saréké nani
huluki, di Kraisna hundi xéka wandén maki hurundate.
6 Wungi huruta guni nana hundi xékéta wambeka maki
male hurungute nani mawuli ye. Guni wungi hurungut nani
hambuk yata nana hundi xékéhafi yakwa du takwaré hurun-
dan haraki saraki sémbutka hambukmbu hasa hwetame.
7 Guni wuna saawiré xéta guni guna mawulimbu guni wa,
“Pol dé hambuk yahafi yakwa du dé. Yingi maki dé Kraisna
du retandé?” Wungi wanguka guniré wuni wa: Wafewana
guna du nak angi watandé? “Wuni Kraisna du wuni.” Wungi
wandét, wuni déré angi watawuni: Méni Kraisna du reméka
maki nani akwi Kraisna du re. Wun jooka yike yamba
yakéméni. Wungi watawuni.
8 Nana Néma Du naniré dé wa, nani gunika jémba hatita
guniré yikafre hurumbet, guni jémba téngute. Nani guniré
haraki hurumbet, guna mawuli haraki téndéte dé naniré
wungi wahambandé. Wuni God naniré wandénka wambula
wata wuni wawun hundika yamba rookéwuni.
9 Wun hundi wuni wa, guni jémba saréké ngute. Sarékéta
guni angi wakénguni, “Nani roombete dé wun hundi nanika
hayi.” Wungi wahafi yangute wuni mawuli ye.
10 Guni nawulak angi guni wa, “Pol déka nyingambu
naniré hambuk hundi dé hambukmbu wa. Dé nanika yae
nani wali reta dé hambuk nawulak yahambandé. Déka
hundi baka hundi male dé.”
11 Wungi wakwa du, guniré wuni angi wa: Nani afakémbu
reta guniré nyingambu nani hundi wa. Nani guni wali
reta nani nyingambu hayimbeka maki male nani hurutame.
Wun jooka mé jémba saréké.

12 Du nawulak angi di wa, “Wunde du jémba di re. Nani
diré saréké̂ngwanda jémba male nani re.” Wungi wakwa du
maki nani wahambame. Di di hafuka saréké̂ta di deka ximbu
haréké. Nani di hurundaka maki, nana ximbu haréké̂njoka
hélék nani ye. Wunde du wungi huruta di xékélakihafi ye.
13 God dé naniré wa, “Wuni gunika ané jémba wuni hwe.
Guni ané jémba male yatanguni.” Wungi wandéka nani
hwendén jémba male nani ye. Yata hwendén jémbaka male
saréké̂ta nani yikafre mawuli yata hwendén jémbaka nana
ximbu nani haréké. Nak duka hwendén jémbaka nani nana
ximbu yamba haréké̂kéme. Nani hwendén jémba yata nani
guniré déka hundi we.
14 Nani guniré déka hundi wata nani God nak duka
hwendén jémba yahambame. Hanja, du nawulak Jisas
Kraisna hundi gunika wahafi yandan nukwa, nani tale yae
God naniré wandén jémba yata, nani guniré wun hundi wa.
Wataka némbuli nani God hwendén jémba yambenka guni
wali wambet, wu yikafre dé.
15 Nani nawulak du yandan yikafre jémbaka ané nyinga
haaye nana ximbu haréké̂hambame. Nani hafu wun jémba
yata nani God hwendéka yamben jémbaka male nani wa.
Nani guna nyéndékmbu jémba yata nani nana mawulimbu
angi wa, “Némbuli dika jémba hatitame. Hatimbeka di
Kraiska jémba saréké̂ndat, deka mawuli hambuk ye jémba
téndét, nani Krais mawuli yandéka maki nawulak téfaré akwi
yitame, Kraisna hundi wanjoka.” Wungi nani wa.
16 Guni jémba téngut, nani guna héfa yatakataka afaké
téfaré ye wumbu rekwa du takwaré Jisas Kraisna yikafre
hundi watame. Nani Kraisna jémba yakwa du nakna
hukémbu ye déka hafwambu Kraisna jémba yata wun
jémbaka nana ximbu haréké̂njoka hélék nani ye. Wungi maki
nani Godka xékélakihafi yakwa du takwaka male ye, diré Jisas
Kraisna hundi watame.
17 Godna nyingambu ané hundi dé re: Du takwa duna
ximbu haréké̂njoka mawuli yata, nana Néma Duna ximbu
haréké̂tandi.
18 Wun hundi xékéta nani xékélaki. Du takwa, yandan
jémbaka saréké̂ta, deka ximbu haréké̂ta angi wandat, “Nani
yikafre sémbut hurukwa du takwa nani.” Wungi wandat,
God dika yikafre mawuli yamba yaké̂ndé. Nana Néma Du
dé du takwa yandan jémbaka saréké̂ta dika angi wandét, “Di
yikafre sémbut hurukwa du takwa di.” Wungi wandét, God
dika yikafre mawuli yatandé.

11

Yénataka hundi wakwa aposelka dé Pol hundi wa

1 Hundi nawulak akwi wanjoka wuni mawuli ye. Wawut
guni xékétanguni. Wuni wangété du maki hundi wawut, guni
xékétanguni. Wungi wuni mawuli ye.
2 God gunika dé jémba hati, guni déka du takwa male
rengute. Hatindéka maki wuni akwi gunika hati, guni
Kraisna du takwa male rengute. Guni du hératendéka
wayikana takwa maki guni. Hanja wuni natafa duka male
guniré hwenjoka wuni bulésékéréké, wuni hukémbu guniré
Kraiska hwenjoka. Hwewut guni déka yikafre sémbut male
hurukwa takwa maki retanguni.
3 Gunika wungi hatita wuni roo, Satan yae yéna yata
guna mawuliré haraki hurundémboka. Hanja Satan hamb-
wena mawulimbu wulaaye téta tale relé takwa Iv léré
yéna yandéka lé Godna hundika hu hwe. Satan wungi
léka mawuliré haraki hurundén maki, guna mawuliré akwi
haraki hurundémboka wuni roo. Dé guna mawuliré haraki
hurundét, guni Jisas Kraiska jémba sarékéhafi yata, déka
jémba yahafi yata guni déka hu hwetanguni.
4 Guni nak maki nak maki hundi bari xékénjoka mawuli
yanguka wuni gunika wungi roo. Nani hanja gunika yae
guniré mwi hundi nani wa Jisaska. Du nawulak gunika
yae di nak maki hundi di wa. Nani Jisasna hundi guniré
wambeka Godna Hamwinya guna mawulimbu dé wulaaye
té. Di nak maki hundi guniré wandaka guni xékénguka dé
haraki hamwinya nak guna mawulimbu wulaaye té. Nani
Godka yimbeka yambuka guniré wakwembeka guni “Mwi
hundi dé” na. Di yéna yata Godka yindaka nak yambuka
guniré wakwendaka guni bari xéké.
5 Mé xéké. Guni wunde duka guni wa, “Di Jisas Kraisna
aposelna néma du di.” Wungi wanguka wuni guniré angi
wa: Di wuniré sarékéngwandéhambandi. Wu yingafwe.
6 Wuni di wandaka maki hundi jémba wahafi yawuka
deka hundi wuna hundiré dé sarékéngwandé, o yingi
maki dé? Reséndé. Wuni Jisas Kraiska jémba wuni
xékélaki. Xékélakiwuka wuna xékélelaki deka xékélelakiré dé
sarékéngwandé. Nani séfélak nukwa Kraiska wata déka jémba
jémba yambeka wundé xéngu.
7 Wuni guni wali reta Godna hundi guniré wata wuni
wun jémba yata yéwa gunimbu héranjoka wahambawuni.
Gunika sarékéta guniré wuni Godna hundi wa. Wuna séfika
sarékéhambawuni. Yingi maki dé? Wungi huruta wuni
haraki saraki sémbut wuni huru, o yingafwe? Wu yingafwe.
8 Wuni guni wali reta Godna jémba yawuka Jisas Kraisna
hundi xéka nak téfambu rekwa du takwa di wunika yéwa

hwe. Hwendaka wuni sélé héraakwa du maki deka yéwa
baka héra, wuni Godna jémba yata guniré yikafre hurunjoka.
9 Guni wali reta Godna jémba yata wuni jonduka wuni
fatiké. Fatikéta guni wuniré yikafre hurungute gunimbu
yéwa héranjoka wahambawuni. Jisas Kraisna hundi xéka
Masedoniambu rekwa du takwa wunika sarékéta yéwa
hunduwindaka deka du nawulak wun yéwa hura yae di
wunika hwendaka wuni joo nakéka fatikéhambawuni. Hanja
gunimbu yéwa héranjoka wahambawuni. Hukémbu akwi
gunimbu yéwa héranjoka yamba wakéwuni.
10 Jisas Kraisna mwi hundi wuna mawuli dé té. Hukémbu
akwi wumbu téndét, wuni gunimbu yéwa hérahafi yawukaka
wambula wata wun hundika wuna ximbu harékétawuni. Du
nak wuniré yamba watéfiké ndé.
11 Yingi guni saréké? Métaka wuni gunimbu yéwa
hérahambawuni? Wuni gunika hélék yata wuni gunimbu
yéwa hérahambawuni, o yingafwe? Wu yingafwe. Wuni
gunika némafwimbu mawuli yawukaka God dé xékélaki.
12 Huruwun maki wambula hurutawuni. Gunimbu yéwa
héranjoka yamba wakéwuni. Yéna yakwa du wunika hundi
buléndamboka, wungi wakéwuni. Di angi wa, “Nani akwi
Kraisna aposel nani. Nani akwi yikafre du nani. Pol yandéka
maki nani akwi Kraisna jémba nani ya.” Wungi wata yéna di
ya. Di gunimbu di yéwa héra. Wungi héraata di wuni yawuka
maki yahambandi.
13 Wunde du wu yéna yakwa du di. Yéna yata di guniré wa,
“Nani Kraisna aposel nani.” Wungi wata di yénataka jémba
yakwa du maki di re.
14 Yéna yakwa du di hafu wungi huruhambandi. Deka
néma du Satan akwi yéna dé ya. Yéna yata nak maki xaakwa
dé Godna ensel maki dé re.
15 Wungi rendéka déka jémba yakwa du akwi, dé yéna
yandéka maki, yéna di ya. Guni diré xéta angi wangute di
mawuli ye, “Wunde du di Godna yikafre jémba yakwa du di.”
Wungi wangute mawuli yata di guniré yéna ye. Di haraki
saraki sémbut wungi hurundaka God diré xéta hukémbu diré
hurundan haraki saraki sémbut hasa hwetandé.

Pol wun jémba yandéka séfélak xakéngali dé ya

16 Tale wawun maki wuni wambula watawuni. Wuna
ximbu harékéwut, guni nawulak wunika “Wangété du dé”
natanguni. Guni wungi naata guni nahafi yata guni wuna
hundi xékétanguni. Xékéngut, wuni wangété du hurundaka
maki, wuna ximbu harékétawuni.
17 Wuni wungi wawute dé Néma Du wuniré wahambandé.
Wuni wuna ximbu harékéta wuni wangété du maki wuni wa.

18 Séfélak du deka ximbu harékéta di wa, “Nani yikafre du
reta ané yikafre jémba nani ye.” Wungi wandaka wuni, di
wandaka maki, watawuni.
19 Guni guna mawulimbu guni wa, “Nani xékélelakikwa du
takwa nani.” Wungi wanguka wangété du gunika yae guniré
haraki hurundat guni diré hasa huruhafi yata baka té.
20 Di guniré di témbéré, guni deka hundi xékéta wandaka
maki deka jémba yangute. Di guna jondu hérae guniré
haraki huruta deka ximbu harékéta di wa, “Nani néma du
nani. Guni baka du takwa guni.” Wungi wata di guna
saawimbu xiya. Wungi hurundaka guni diré haraki hundi
wahafi yata deka hundi guni xéké.
21 Di guniré haraki hurundaka guni hambuk yata jémba té.
Guni ténguka maki nani baka téhambame. Wungi téta nani
hambuk yahafi yakwa du maki nani té wana?

Némbuli di deka ximbu harékéta hurundan sémbutka wandaka maki, wuni akwi wuna ximbu harékéta huruwun sémbutka watawuni. Wuni xékélaki. Wuni wungi wata wangété du maki wuni wa. Xékélakita, guni wunika jémba xékélakingute wuni wa.

22 Wunde du di wa, “Nani Hibruna du nani.” Wungi
wandaka wuni akwi Hibruna du wuni. Di angi wa, “Nani
Israelna hémémbu nani re.” Wungi wandaka wuni akwi
Israelna hémémbu wuni re. Di angi wa, “Nani Abrahamna
mandéka nani.” Wungi wandaka wuni akwi Abrahamna
mandéka wuni.
23 Di angi wa, “Nani Kraisna jémba yakwa du nani.” Wungi
wandaka wuni akwi Kraisna jémba yakwa du wuni. Kraiska
yawun jémba deka yandan jémbaré dé saréké ngwandé. Wuni
wun hundi wata wangété du maki wuni wa. Mé xéké. Wuni
Kraisna jémba yata séfélak weséké jémba wuni ya. Di séfélak
jémba yahambandi. Yawuka séfélak nukwa Kraisna mama
wun jémbaka hélék yata séndé gembu wuniré di taka. Wun
yénataka aposel séfélak nukwa séndé gembu rehambandi.
Séfélak nukwa Kraisna mama wuna jémbaka hélék yata di
wuniré xiya. Séfélak nukwa di wuni hiyawute wuniré
xiyanjoka di huru.
24 Natamba nukwambu di Judana du wuniré yoombu xiya.
Xiyaata di séfélak (39) yambu wuna séfiré xiya.
25 Nukwa hufuk di Romna du wuniré bangimbu xiya.
Natafa nukwambu di Judana du wuniré motumbu naake
xiya. Nukwa hufuk wuni gunjambémbu yiwuka némafwi
néma xéri raama waréta wunde gunjambéré di haraki huru.
Natafa nukwambu gunjambéré wungi haraki huruléka wuni
gan nak nukwa nak néma xérimbu xéréta dé yitaka yataka.

26 Séfélak nukwa wuni afaké yambumbu yi. Yiwuka nak
nukwa hwe gwandéléka nak nukwa sélé héraakwa du wuniré
xiyaata jondu baka héranjoka di huru. Wuna du takwa Juda
di wuniré haraki hurunjoka huru. Nak téfana du takwa
akwi di wuniré haraki hurunjoka huru. Wuni getéfambu
rewuka di wuniré haraki hurunjoka huru. Wuni du rehafi
hafwambu yiwuka di wuniré haraki hurunjoka huru. Wuni
néma xérimbu yiwuka néma xéri raama wara dé rewuka
gunjambéré haraki hurunjoka dé huru. Du nawulak yéna
yata di wuniré wa, “Nani akwi Jisas Kraisna hundi xéké.”
Wungi wataka di akwi wuniré haraki hurunjoka huru.
27 Wuni Jisas Kraisna jémba yata wuni weséka jémba
ya. Yata séfélak gan wuni xéndi hwahambawuni. Séfélak
nukwa wuni hénooka akwi hulinguka akwi hiya. Séfélak
nukwa wuni hénoo sahambawuni. Séfélak nukwa wuniré
yifa yandéka wuni yikafre ge yikafre nukwa wurka akwi
wuni hurufatiké.
28 Wun xakéngali wunika yandéka wuni Jisas Kraisna
jémba yata atéfék nukwa ané jooka akwi wuni saréké
waréké. Jisas Kraisna hundi xéka nak getéfa nak getéfambu
rekwa du takwa di déka jémba sarékéta jémba di re, o
yingafwe? Wungi wuni saréké.
29 Du takwa nawulak Jisas Kraisna hundi xékéndaka deka
mawuli hambuk yahafi ye jémba téhambandé. Wunde du
takwaka wuni saréfa na. Du nawulak diré yénataka hundi
wandat, di xékéta haraki saraki sémbut hurundat, wuni wun
jooka wuni mawuli wi.

30 Yawun jondu nawulak di wuni hambuk yahafi
rewukaka di wakwe. Guna mawuliré yikafre hurunjoka
wuni wuna ximbu harékéta wuni wun hambuk yahafi
yawuka jooka watawuni.
31 Wuni yénataka hundi wahafi yawuka nana Néma Du
Jisasna Yafa God dé xékélaki. Nani déka ximbu wungi re
wungi re harékétame.
32 Hanja wuni Damaskusmbu rewuka deka néma du
wuniré huluke séndé gembu takanjoka dé huru. Néma
du Aretas dé wun duré dé wa, dé wun getéfaka néma du
rendéte. Wuniré hulukinjoka dé xi warekwa duré wandéka
di némafwi getéfana némafwi séndémbu téndé yambumbu di
wunika haxa té.
33 Haxéta téndaka wuna du di némafwi wasarambu yoo
léki. Lékitaka wuniré wandaka wuni wasarambu rewuka di
mur wulayindéte takandan yambumbu reta yoombu huruta
di wuniré hafwaré husanda. Husandandaka wuni wasara
yatakataka wuni yaange yi. Yaange yiwuka wun getéfana
néma du wuniré hulukihambandé.

12

Pol janji maki hwandéka dé God déré séfélak hundi wa

1 Wunde du deka ximbu haréké́ndat wuni akwi wuna
ximbu harékétawuni, wuni Jisas Kraisna aposel rewukaka
guni xékélakingute. Wungi huruta wun hundi wuniré yikafre
yamba hurukéndé. Reséndé. Wuni wungi wata wuni Néma
Du hwendén janji maki jooka wafukandén hundika akwi
watawuni.
2 Wuni du nakéka wuni xékélaki. Séfélak (14) héki hwari
hanja wun du dé Kraisna hundi xékékwa du reta dé janji
maki hwandéka God déré hérae hura dé wari, déka an-
warmbu tékwa getéfa hufukré. Xékélakihambawuni. Déka
hamwinya déka séfi akwi dé hérae hura wari, o déka
hamwinya male dé hérae hura wari? God hafu wun jooka
dé xékélaki.
3 Angi male wuni xékélaki. Dé Godna yikafre getéfaré dé
wari. Wun jooka xékélakita ané jooka xékélakihambawuni.
Déka hamwinya male dé wari, o séfi akwi hamwinya akwi
wungi dé wari? God hafu dé xékélaki.
4 God déré wungi hérae hura warindéka dé némafwi yikafre
hundi dé xéké. Ané héfambu rekwa du wun jooka wanjoka di
hurufatiké. Du nak wun hundi wandémboka God dé watéfi.
5 Wuni wun duka God déré hurundénka akwi sarékéta
wuni wun duna ximbu harékétawuni. Wuni wuni hafuka
sarékéta wuna ximbu yamba harékékéwuni. Wuni wuna
ximbu haréké́njoka wuni hambuk yahafi yawuka jonduka
watawuni.
6 Wuni wuna ximbu haréké́njoka mawuli yata, wuni
wangété du maki yamba wakéwuni, mwi hundi wawukaka.
Du takwa wuna jémba xéta wuna hundi xékéta wunika jémba
xékélakindate wuni mawuli ye. Wuni hundi wawut, di wun
hundi male xékéta, wunika “Yikafre du dé” nandamboka
hélék wuni ye. Hélék yata wuni wun jooka wahafi yata wuna
ximbu yamba harékékéwuni.

Pol némafwi hangéli dé héra

7 Wuni Godna getéfaré wariwuka dé wuniré séfélak huli
jonduka dé hundi wa. Wuni wuna ximbu harékéta wun
yikafre jonduka némafwimbu mawuli sawuli yawumboka,
God yawundu nandéka dé Satan déka jémba yakwa duré wa,
dé wuni wali téta wuniré xiyandéte. Xiyandéka wuni wuna
séfimbu némafwi hangéli héra. Du nak némafwi ramimbu man
xiyae némafwi hangéli hérandéka maki, wuni wun joombu
némafwi hangéli wuni héra.
8 Hangéli hérawuka jooka nukwa hufuk wuni Néma Duré
wakwexéké, wun joo wuniré yatakataka yindéte.

9 Wakwexékéwuka dé wa, “Yingafwe. Wuni méniré yikafre
huruta ménika hambuk hwetawuni. Hwewut méni hafu
hambuk yahafi yata wunimbu hambuk hérae hambuk jémba
yamét, du takwa xéta watandi, ‘Xéxé, Jisas Krais dé wun
hambuk hwe.’ Wungi watandi.” Wungi wandéka wuni
hambuk yahafi yawukaka mawuli yata wuna ximbu haréké,
Kraisna hambuk wunimbu rendéte.
10 Wungi xékélakita wuni Kraisna jémba yata yikafre
mawuli wuni ye. Wuna séfi hambuk yahafi yandéka du
nawulak wunika haraki hundi wandaka xakéngali wunika
yandéka wuni yikafre mawuli wuni ye. Mama wuniré
xiyandaka nak maki nak maki xak wunika yandaka wuni
yikafre mawuli wuni ye. Wuni wuni hafu hambuk yahafi
yata Kraismbu hambuk hérae wuni hambuk ya.

*Pol Korinmbu rekwa du takwana mawuliré yikafre hurun-
joka dé mawuli ya*

11 Wuni xékélaki. Wuni wuna ximbu harékéta wangété
du maki wuni hundi wa. Guni hafu guni we, wuni wungi
wawute. Guni wuna ximbu haréké ngut, wu sékérékétandé.
Guni wungi huruhambanguni. Guni wunde yéna yakwa
duka guni wa, “Di Jisas Kraisna aposelna néma du di.” Wuni
hafu baka du rewuka Krais wunika hambuk hwendéka
wuni hambuk jémba yawuka wuna jémba deka jémbaré dé
sarékéngwandé.
12 Wuni Kraisna aposel jémba yandaka maki wuni guni
wali reta Kraisna jémba yawuka guni xé. Wuni déka jémba
yata wendé nahafi yata nak maki nak maki hambuk jémba
hanja xéhafi yangun jémba yawuka guni xé.
13 Wungi huruta méta jémba wuni nak getéfambu yata
wuni guna nyéndékmbu yahafi ye? Ané male wuni huruhafi
ye. Wuni jonduka fatikéta wuni gunimbu wun jondu
héranjoka wahambawuni. Wuni wungi huruta haraki saraki
sémbut guniré huruwut, guni wun jooka mawuli wihafi yata
wambula sarékéhafi yangute wuni mawuli ye.

14 Hanja nukwa yéték gunika wuni ya. Bari wambula
yatawuni. Wuni yae gunimbu yéwa jondu héranjoka yamba
wakéwuni. Guna jondu héranjoka hélék wuni ye. Wuni
guniré male hératawuni. Guni xékélaki. Yikama nyangwal
di deka yafa ayiwaré yikafre hurunjoka di jondu taka-
hambandi. Yafa ayiwa deka yikama nyangwalré yikafre
hurunjoka di jondu taka.
15 Guniré yikafre huruwut, guna mawuli jémba téndéte
wuni takawun atéfék jonduré akwi wuni hafuré akwi gunika
hwenjoka wuni mawuli ye. Mawuli yata gunika némafwimbu

mawuli yawut, guni wunika yalefumbu mawuli yatanguni,
o yingi maki dé?

16 Guni nawulak angi guni wa, “Pol nani wali reta dé
nanimbu yéwa jondu héranjoka wahambandé. Wu mwi
hundi dé.” Wungi wanguka guni nawulak angi guni wa, “Dé
nani wali reta naniré yéna yata nana yéwa jondu baka dé
héra.”
17 Wungi wanguka wuni guniré wakwexéké: Yingi maki
nae wuni wungi héra? Wuni wuna duré wawuka di gunika
yae guniré yéna yata guna yéwa jondu hérae wunika di hwe,
o yingi maki dé? Wu yingafwe.
18 Taitus, Jisas Kraisna hundi xékékwa nak duré akwi
wawuka bér gunika ya. Yae Taitus yéna yata guna yéwa
jondu baka dé héra, o yingi maki dé? Wu yingafwe. Dé wuni
wali natafa mawuli hérandéka ani natafa male jémba ye. Ani
wungi yanaka guni xé.

19 Guni hayiwuka nyinga xéta guni angi wakénguni, “Pol
déka haraki wandan hundi hasa wanjoka dé wun nyinga
hayi, nani déka ‘Yikafre sémbut hurukwa du dé’ nam-
bete.” Wungi wakénguni. Wuni wungi huruhambawuni.
Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guniré wuni we.
Nani Godna makambu reta Jisas Krais wali natafa mawuli
hérae nani guniré wun hundi wa, nani guna mawuliré
yikafre hurumbet guna mawuli jémba téndéte.
20 Wuni gunika yae guni mawuli yawuka maki rehafi
yangut xénjoka hélék wuni ye. Wuni wungi yae wuni mawuli
yanguka maki rehafi yawut guni wuniré xéngumboka hélék
wuni ye. Wafewana guni nawulak waru wareta, nawulak
guni nak du takwana jonduka mawuli yata, guni du takwaka
mawuli wita, guni nak du takwaré yikafre huruhafi yata
guna séfika male sarékéta, guni nak du takwaka hungalimbu
yénataka hundi wata, nak du takwaka hungalimbu wata,
guna ximbu harékéta, guni guna du takwa wali jémba rehafi
yata, wungi guni haraki saraki sémbut huru, o yingi maki dé?
Guni wungi hurungut xénjoka hélék wuni ye.
21 Wafewana wuni gunika yae guniré xéta wuni hurungun
sémbutka roowut God guna makambu wuna xiré husan-
datandé, o yingafwe? Guni nawulak, hanja hurungun maki,
némbuli akwi haraki saraki mawuli xékéta guni du nak
duna takwa wali hwaata, guni takwa hési takwana du wali
hwaata, nak maki haraki saraki sémbut huruta, nawulak
haraki saraki sémbut akwi hurunjoka mawuli yata, o yingi
maki dé? Guni wuna hundi xékéhafi yata haraki saraki
sémbut némbuli akwi hurungut, wuni roota gératawuni.

13

Pol diré dé wa, di yikafre sémbut male hurukwa du takwa rendate

1 Hanja yambu yéték gunika wuni ya. Wuni wambula yatawuni. Yawut, guni ané hundika sarékétanguni, “Du yéték hufuk, nak du haraki saraki sémbut hurundét xétaka, di wun jooka kot xékékwa néma duré watandi.” Guni wun hundi xékéta wandén maki hurutanguni.

2 Hanja guniré xétaka ye wambula yae guni wali reta wuni guniré wa, guni wali reta haraki saraki sémbut hurukwa du takwa wun haraki saraki sémbut yatakandate. Némbuli wuni afakémbu reta wuni guniré wambula we. Di wun haraki saraki sémbut yatakatandi. Yatakahafi yandat, wuni wambula yae hurundan haraki sémbut diré hasa hwetawuni.

3 Guni wunika guni wa, “Jisas Krais wun hundi Polré wandéka dé Pol naniré wa, o Pol déka mawuli sarékémbu male dé naniré wungi wa?” Guni wun jooka xékélakingute wuni wambula yae hurundan haraki sémbut diré hasa hwetawuni. Xékélakingut anéka akwi xékélakitanguni. Krais dé hambuk yahafi yakwa du maki guniré huruhambandé. Dé némafwi hambuk hérae guna nyéndékmbu dé jémba ya. Wungi xékélakitanguni.

4 Hanja Krais hambuk yahafi yakwa du maki hurundéka déka mama déré xiyae mimbu di hateka. Hatekandaka God némafwi hambuk yata wandéka Krais wambula raama dé God wali hambuk yata re. Dé ané héfambu reta hambuk yahafi yandén maki, nani akwi hambuk nawulak yahambame. Yahafi yambeka God nanika hambuk hwendéka nani Krais wali natafa mawuli héraata re. Reta guni haraki saraki sémbut yatakataka yikafre sémbut hurungute, nani hambuk yata guniré hambukmbu watame.

5 Guni hafu guna mawuliré mé hurukwexé. Guni Krais Jisaska jémba sarékéta déka jémba guni ya, o yingi maki dé? Dé guna mawulimbu téndékaka guni xékélaki, o yingafwe? Dé guna mawulimbu téhafi yandét, guni déka du takwa rehambanguni.

6 Nani nana mawuliré hurukwexétaka nani xékélaki, nani déka du nani re. Wu mwi hundi dé. Guni nani déka du rembekaka xékélakingute wuni mawuli ye.

7 Nani Godré nani wakwexéké, dé guniré yikafre hurundét guni haraki saraki sémbut nawulak huruhafi yangute. Nak du guna yikafre sémbutré xe nani Kraisna du rembekaka xékélakindate nani wungi wahambame. Guni yikafre sémbut male hurungute nani mawuli ye. Nani wun hambuk hérae guniré hambukmbu wambet, nak du xékélakitandi, nani

Godna aposel rembekaka. Guni yikafre sémbut hurungut, nani gunika yae guniré nakélak wambet, nak du takwa God nanika hwendén hambukré xéhafi yata nani Kraisna du rembekaka xékélakihafi yandat, wu baka joo dé. Guni yikafre sémbut hurungute nani mawuli ye.

8 Nani Godna mwi hundiré haraki yamba hurukéme. Déka mwi hundiré yikafre hurunjoka nani atéfék jondu huru.

9 Huruta, nani hambuk yahafi yambet, guni Godmbu hambuk hérae hambuk yangut, nani wun jooka yikafre mawuli yatame. Nani Godré nani wakwexéké, guni yikafre sémbut male hurukwa du takwa rengute.

10 Némbuli wuni afakémbu reta wuni guniré hambuk hundimbu wuni we, nyingambu. Wuni yae, haraki saraki sémbut némbuli hurungut, xéta guniré hambukmbu haraki hundi wanjoka hélék yata, wuni wungi wa. Wuni guna néma du reta gunika jémba hatita wuni guna mawuliré haraki huruhafi yata guna mawuliré yikafre huruwute, nana Néma Du wunika dé hambuk hwe.

Pol dika dé dinguna nae

11 Wuna nyama bandi, némbuli wuna hukétéfi hundi watawuni. Yikafre mawuli yatanguni. Guni wawun hundi xékéta wawun maki hurutanguni. Guni yikafre sémbut male hurutanguni. Guni atéfék natafa mawuli héraata waruhafi yata jémba retanguni. Guni wungi rengut némafwimbu mawuli yakwa God, nakélak huru mawuli hwekwa God guni wali retandé.

12 Nani Jisas Kraisna hundi xékékwa du takwa hurundaka maki, guni guna du takwaka dinguna naata guni nak nakré tamarutanguni.

13 Ané hafwambu rekwa Godna du takwa atéfék gunika dinguna di nae.

14 Néma Du Jisas Krais guniré yikafre hurundét, God gunika némafwimbu mawuli yandét, Godna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye téndét, guni atéfék natafa mawuli héraata jémba rengute wuni Godré wakwexéké.

Wuna hundi yak.

Galesiambu rekwa du takwaka Pol hayindén nyinga

God hafu wandéka dé Pol yi

1-2 Wuni Pol Jisas Kraisna hundi hura yikwa du, wuni
guniré ané hundi watawuni. Guni Galesiambu reta Jisas
Kraisna hundi xékékwa du takwa, guniré wuni ané hundi
we. Ané héfambu rekwa du wuniré wahambandi, ané jémba
yawute. Jisas Krais nana yafa God wali bér wuniré wambéka
wuni ané jémba ye. Jisas hanja hiyandéka God wandéka
wambula raméndénka wuni déka ximbu hundi we. Jisas
Kraisna jémba yakwa du nawulak wuni wali rendaka nani
gunika we.
3 Nana yafa God akwi nana Néma Du Jisas Krais akwi
guniré yikafre huruta nakélak huru mawuli hwembét, guni
jémba rengute wuni Godré wa.
4 Krais dé nana yafa Godna hundi xékéta nana haraki
saraki mawuli yakwanyinjoka dé hiya. Ané nukwa séfélak
haraki saraki mawuli xékékwa du takwa di re. Nani di
hurundan maki haraki saraki sémbut hurumbemboka, dé
Krais dé hafu naniré yikafre hurunjoka dé hiya.
5 Wungi yandénka sarékéta, nani Godna ximbu
harékétame, wungi re wungi re. Wu mwi hundi dé.

Kraisna hundi male xékétame.

6 Hanja God guniré dé waséke, Krais guniré yikafre
hurundét guni dé wali jémba rengute, wungi re wungi re.
Wasékendéka guni Godré bari hari guni yataka. Yatakata
guni nak hundi xékéta guni wa, “Wu yikafre hundi dé. Wun
hundi xékéta huli mawuli hérae jémba reséketame.” Wungi
wanguka wuni gunika saréka waréké.
7 Guni nak hundika guni wa, “Wu yikafre hundi dé. Wun
hundi xékéta huli mawuli hérae jémba reséketame.” Wungi
wanguka wuni wa, “Wungi yingafwe. Wun hundi xékéta,
guni huli mawuli hérahafi yata jémba yamba resékekénguni.
Yikafre hundi natafa male dé. Wun hundi wu Krais Jisasna
hundi dé. Guni wun hundi male xékéta huli mawuli hérae
jémba reséketanguni.” Wawun hundi wu mwi hundi dé.
Du nawulak Kraisna jémba haraki hurunjoka di guniré nak
maki hundi wa. Wata di gunika yéna yandaka guni wa,
“Deka hundi wu mwi hundi wana?” Wungi sarékénguka
guna mawuli jémba téhambwe.
8 Mé xéké. Hanja nani Kraisna hundi wakwa du nani déka
hundi guniré wa, guni huli mawuli hérae jémba resékengute.

Wambeka xékéngun hundi wu mwi hundi male dé. Nani némbuli nak hundi guniré wata angi wambet, “Ané nak hundi xékéta huli mawuli hérae jémba reséketanguni.” Wungi wata nani mwi hundi wahafi ye, nani Godna makambu haraki sémbut hurukwa du re, haraki hafwaré yitame. Godna ensel nak gayae, guni Kraisna hundi yatakataka huli mawuli hérae jémba resékengute nak hundi gunika wata, dé akwi Godna makambu haraki sémbut hurukwa du re haraki hafwaré yitandé.

9 Wun jooka némbuli wambula watame. Hanja Kraisna hundi nani guniré wa, guni huli mawuli hérae jémba resékengute. Wambeka xékéta guni wa, “Wu mwi hundi dé.” Wungi wanguka wuni wa, “Nak du yae, huli mawuli hérae jémba resékengute nak hundi gunika wandét, dé wungi yata haraki saraki sémbut dé huru. Dé God wali yamba rekéndé. Dé haraki hafwaré yitandé.”

10 Wuni wun hundi wata wuni Godka wuni saréké. Ané héfambu rekwa duka sarékéhambawuni. God wunika yikafre mawuli yandéte wuni saréké. Ané héfambu rekwa du wunika yikafre mawuli yandate, sarékéhambawuni. Wuni ané héfambu rekwa du wunika yikafre mawuli yandate saréka, wuni Kraisna jémba yakwa du yamba rekéwuni.

Krais dé hafu dé Polré wa déka hundi hura yindéte

11-12 Wuna nyama bandi, guni mé xéké. Wawun yikafre hundi ané héfambu rekwa du wuniré wahambandi. Ané héfambu rekwa du nawulak wun hundika wuniré wakwe-hambandi. Jisas Krais dé hafu dé wuniré wun hundi wakwe.

13 Hanja huruwun sémbutka wandaka wundé xékéngu. Wuni Judana du reta Judana hambuk hundi xékéta némafwi hambuk yata Godna jémba yandé du takwaré wuni haraki huru. Haraki huruta wuni diré atéfék xiyasandanjoka wuni mawuli ya. Di Krais Jisasna hundi xékéndaka wuni hanja déka hundika hélék yata Judana hambuk hundika male mawuli yata wungi yawuka guni wundé xékéngu.

14 Nawulak Judana du wuna nyayikangu reta di akwi Judana hambuk hundi di jémba xéké. Wuna mandéka wandén hambuk hundi jémba xékénjoka némafwimbu mawuli yata wuni wuna nyayikanguré sarékéngwanda wuni Judana hambuk hundi jémba male xéké. Xékéta Judana hambuk hundika wuni jémba xékélaki.

15 Wuni hanja wungi huruwuka God wuni wungi hu-ruwumboka hélék dé ya. Hanja wuna ayiwa wuniré hérahafi yalén nukwambu God dé wuniré yikafre huruta dé wuniré waséke, wuni déka du reta déka jémba yawute.

16 Waséketaka hukémbu déka mawuli sarékémbu dé déka Nyanka wuniré wakwe. Wuni Jisas Kraisna hundi nak téfana

du takwaré wawute, dé God déka nyanka wuniré wakwe.
Wakwendéka xétaka wuni nak duka yihambawuni, Jisas
Kraiska hundi bulénjoka.
17 Yihafi yata Jerusalemémbu rekwa Jisasna hundi tale
hura yindé duka akwi yihambawuni. Wuni du rehafi afaké
héfa Arebiaré wuni yi. Ye hukémbu wambula yae wuni
Damaskusré yi.
18 Hukémbu héki hwari hufuk yindéka wun nukwa male
wuni Jerusalemré wari. Pitaré xénjoka wuni Jerusalemré
wari. Wara wuni dé wali nawula (15) nukwa wuni re.
19 Wun nukwa wuni nana Néma Du Jisasna bandi Jemsré
xe wuni dé wali hundi bulé. Pita bér Jemsré male wuni xé.
Krais Jisasna hundi hura yikwa du nakré xéhambawuni.
20 Ané gunika hayiwun hundi wu mwi hundi dé. Yénataka
hundi yingafwe. Godna makambu reta wuni guniré ané
mwi hundi we. Guni ané hundi xéka xékélakitanguni.
Héfambu rekwa du Jisas Kraisna hundi wuniré wahambandi.
21 Pita bér Jemsré xétaka Judiana héfa yatakataka wuni
Siriana héfa Silisiana héfaré akwi wuni yi.
22 Wun nukwa di Judiana héfambu reta Krais Jisasna hundi
xékékwa du takwa wuna saawiré xéhambandi. Xéhafi yata
wunika xékélakihambandi.
23 Di ané hundi male di xéké, “Hanja dé wun du nana
du takwaré xiyae, dé nana Néma Du Krais Jisasna yikafre
hundiré haraki hurunjoka dé mawuli ya. Némbuli Jisasna
hundi jémba xékéta dé déka yikafre hundi we.” Wun hundi
xékéta wungi male di wunika xékélaki.
24 Wungi xékélakita di Godna ximbu haréké.

2

Krais Jisasna hundi hura yikwa du di Polka haraki hundi wahambandi

1 Séfélak (14) héki hwari yindéka ani Barnabas wali
Jerusalemré wambula wari. Warita ani Taitusré hérae hura
yi. Taitus dé Grikna du dé. Hanja di Judana hambuk hundi
xékéhafi yata déka séfi sékéhambandi, dé nak téfana du dé.
2 Wuni wun nukwa Jerusalemré wari, God wuniré wun
getéfaré waréwute wandéka. Wara wuni Krais Jisasna jémba
yakwa du takwana néma du Pita, Jems, Jon, nawulak néma
du akwi di wali wungi nani hundi bulé. Nani néma du male
nani hundi bulé. Buléta wuni diré wuna jémbaka hundi
wa. Judana hambuk hundi xékéhafi yakwa nak téfana du
takwaka ye, diré Krais Jisasna hundi wata, wungi yawun
jémbaka wuni wunde néma duré wa. Di wunika xékélakihafi
yata, yawun jémbaka “Haraki dé” nandamboka, wuni diré

wa. Di wunika xékélakita, yawun jémbaka “Yikafre dé,”
nandate, wuni diré wa.
3 Wawuka di wuniré wa, “Wu yikafre jémba méni ya.”
Wungi wata di wuni wali yandé du Taituska wahambandi.
Dé nak téfana du reta déka séfi sékéndan hundi xékéhafi
yandénka, di déka séfi sékémbete wahambandi. Wahafi yata
di séfi sékéndan hundi hanja wandan maki wahambandi,
naniré.
4 Yéna yakwa du nawulak di wa, “Nani Krais Jisasna jémba
yakwa du me.” Wungi wata yéna yata di remben geré wu-
laaye di naniré haraki hurunjoka di nana hundi xéké. Nani
Krais Jisas wali natafa mawuli yata nani déka hundi xéké.
Moses wandén hambuk hundika nani xékéhambame. Nani
Moses wandén hambuk hundika xékémbet, nani yoombu
gindan du maki retame. Nani yikafre mawuli yata baka
jémba nani re. Wungi rembeka xékélakita di yéna yakwa du
remben geré wulayi. Nani Moses wandén hambuk hundika
jémba xékémbete mawuli yata di yéna yakwa du wulayi.
Wulaaye di naniré wa, nani Moses wandén hambuk hundi
xéka Taitusna séfi sékémbete.
5 Yéna yakwa du wungi wandaka nani deka hundi
xékéhambame. Guni Galesiambu reta Krais Jisasna hundi
xékékwa du takwa guna mawuli yike yakénguni, nani akwi
deka hundi xékéhambame. Nani Taitusna séfi sékémbet,
wafewana, guni guna mawulimbu angi watanguni? “Nani
akwi Judana du takwa yingafwe. Nani Moses wandén
hambuk hundi xékéta wandén maki hurumbet, wu yikafre
wana?” Guni wungi sarékéta Kraisna hundi yatakataka
hiyangumboka, nani yéna yakwa duna hundi xékéhambame.
Guni Kraisna hundi male xékéta huli mawuli hérae jémba
rengute, nani deka hundi xékéhambame.
6 Wun gembu rendé néma du di nak téfana du takwaré
wawun hundi xékéta di nak hundi akwi wuniré waham-
bandi. Néma du, baka du akwi, nani sékéré me re,
Godna makambu. Wungi reta wuni di néma du rendakaka
sarékéhafi yata wuni diré wa.
7-9 Di néma du wuna hundi xéka di nak hundi akwi wuniré
wahambandi. Di néma du Jems, Pita, Jon angi di xékélaki.
God dé Pitaré wa, dé Kraisna hundi Judana du takwaka
wandéte. Déré wungi wandén maki, God dé wunika wa,
wuni Kraisna hundi nak téfana du takwaka wawute. Wungi
xékélakita di Barnabaska akwi wunika akwi di angi wa, “Béni
yikafre jémba male béni ya. Yambén maki, béni nak téfana
du takwaka Kraisna hundi watambéni. Wu yikafre dé. Pita
Judana du takwaka Kraisna hundi wandéka God déré yikafre
hurundéka di séfélak Judana du takwa Kraisna hundi jémba
xéké. Méni nak téfana du takwaka Kraisna hundi waméka

God méniré yikafre hurundéka di nak téfana séfélak du takwa Kraisna hundi jémba xéké. God ménika dé yikafre mawuli hwe, wun jémba yaméte." Wungi di wunde du wa. Wunde duka nani atéfék nani wa, "Di Jerusalemémbu reta Krais Jisasna hundi xékékwa du takwana néma du di." Wungi nani dika wa. Wunde du Godna jémba yananka mawuli yata di Barnabaska akwi wunika akwi di tamba huru. Huruta di wa, "Judana du takwaka Kraisna hundi watame. Nawulak téfana du takwaka Kraisna hundi watambéni.
10 Ané huli hundi male béniré watame. Béni nak téfana du takwaka angi watambéni, 'Guni jambangwe du takwaka sarékéta diré yikafre huruta diré hénoo yéwa akwi hwetanguni.' Wungi wata jémba yatambéni." Wungi wandaka wuni wun hundika mawuli yata wuni wungi huru.

Pol dé Pitaka haraki hundi wa

11-12 Hanja Pita Krais Jisasna jémba ye dé yikafre mawuli ya. Yata dé Antiokmbu reta Krais Jisasna hundi xékékwa atéfék du wali dé hénoo sa. Dé Judana du dé, dé deka hambuk hundika sarékéhafi yata dé, Kraisna hundika sarékéta dé Kraisna du wali sa. Wungi sata dé jémba ya. Déka mawulimbu ané hundi wahambandé, "Judana hambuk hundi xékéta di Krais Jisasna jémba di ye, o nak téfana du di di Krais Jisasna jémba baka di ye?" Wungi sarékéhambandé. Sarékéhafi yata dé atéfék du wali hénoo sata dé jémba ya. Yandéka hukémbu di Judana du nawulak akwi Jerusalemémbu rekwa néma du Jems wali hundi bulétaka di Antiokré yi. Yindaka Pita diré xétaka roota dé déka mawulimbu dé angi wa, "Wuni nak téfana du wali hénoo sawut di Jems wali hundi bulétaka yandé du wuniré xétaka wuniré haraki hundi wandamboka, hélék wuni ye. Wafewana di wuniré xéta watandi? 'Dé nak téfana du wali hénoo sata dé Judana hambuk hundika hu hwe. Nani Judana du Moses wandén hambuk hundika xékélake nak téfana du wali hénoo yamba sakéme, di Moses wandén hambuk hundi xékéhafi yata deka séfi sékéhambandi. Pita nak téfana du wali hénoo sandén, wu haraki saraki sémbut dé huru.' Wungi wunika watandi, o yingi maki wana?" Di wungi wata déré haraki hundi wandamboka roo, dé Pita nak téfana du wali wambula hénoo sahambandé. Dé di wali rehafi yata dé haraki saraki sémbut dé huru. Hurundéka wuni Pol Antiokmbu séfélak duna makambu téta Pitaré xétaka déré wuni haraki hundi wa.
13 Pita wungi yandéka di Antiokmbu rekwa Judana nawulak du di Krais Jisasna hundi hanja xékéndé du di Pita yandén maki yata, di nak téfana du wali hénoo sahambandi. Barnabas akwi di hurundan maki wun haraki saraki sémbut huruta dé nak téfana du wali hénoo sahambandé. Hanja

wun du atéfék deka mawulimbu di wa, “Nani Judana du nak téfana du wali hénoo sambet, wu yikafre dé.” Wungi wata di jémba xékélaki. Xékélakitaka hukémbu Judana duka roota di yéna yata di xékélakindan sémbut yataka. Yatakata di haraki saraki sémbut huru.
14 Wungi huruta di mwi hundi wali yikafre mawuli wali yatakataka haraki saraki sémbut hurundaka, wuni xétaka deka makambu téta wuni Pitaré haraki hundi we wuni wa, “Méni Judana du méni. Hanja Jisas Kraisna hundika wundé xékémé. Némbuli Moses wandén hambuk hundika xékéhambaméni. Xékéhafi ye méni nak téfana du maki méni re. Wungi yata méni jémba ya. Yata métaka méni némbuli nak maki sémbut méni huru? Méni wungi huruméka di nak téfana du takwa Moses wandén hambuk hundika xékéta Judana du takwa rendaka maki renjoka di saréké. Wu haraki dé. Yikafre sémbut yingafwe. Méni wungi huruméka hélék wuni ye.” Wungi wata wuni Pitaré haraki hundi wa.

Krais Jisaska jémba sarékéhafi yakwa du takwa Godna makambu yikafre du takwa yamba rekéndi

15 Nani nak téfana du yingafwe. Nana yafa ayiwa Judana du takwa rendaka nani akwi Judana du me re. Judana du nawulak di nak téfana du takwaka wa, “Di Moses wandén hambuk hundika xékéhafi yata Godna makambu haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di re.”
16 Wungi wandaka nani nak téfana du yingafwe, nani Judana du nani xékélaki. Du takwa Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa xakunjoka di Moses wandén hambuk hundika yamba sarékékéndi. Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa xakunjoka di Jisas Kraiska jémba sarékétandi. Wunka nani xékélaki. Nani Judana du Krais Jisasna hundi xékéta wungi nani xékélaki. Nani Krais Jisaska jémba sarékéta nana mawulimbu nani wa, “Krais dé nana haraki saraki mawuli huréhaléké́ndéka nani Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa nani re. Wu mwi hundi dé. Nani Moses wandén hambuk hundi jémba xékéta, wandén maki yata, wungi male yambet nani Godna makambu yikafre du takwa yamba rekéme.”
17 Nani Krais Jisasna hundi xékétaka nani xékélaki, nani Moses wandén hambuk hundika wambula xékéhafi yata nani Kraisna hundika jémba xékétame. Xékélakimbeka Moses wandén hambuk hundika xékéhafi yata nani nak téfana du takwa maki nani re. Wungi rembet wafewana du nawulak naniré xéta angi watandi? “Mé xé. Di Moses wandén hambuk hundi jémba xékéhafi yata haraki saraki sémbut di huru. Hurundaka dé deka néma du Jisas diré dé wakwe, haraki saraki sémbut hurundate.” Wungi wandat di yénataka

hundi male watandi. Nana néma du Jisas Krais yikafre sémbut male dé nanika wakwe.

18 Hanja wuni wa, “Wuni Moses wandén hambuk hundi xékéta, wandén maki yata, wuni yikafre mawuli hérae Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du retawuni.” Wungi wataka hukémbu wuni xékélaki. Wuni Moses wandén hambuk hundika xékéta, wandén maki yata, yikafre mawuli yamba hérakéwuni. Wungi xékélakita wuni yikafre mawuli héranjoka wuni Judana sémbut wuni yataka. Yatakataka yikafre mawuli héranjoka wuni Krais Jisasna hundi xéké. Xékéta wuni Moses wandén hambuk hundika wambula yamba xékékéwuni. Wuni Krais Jisasna hundika hu hweta Moses wandén hambuk hundika wambula xékéta, wuni haraki saraki sémbut hurukwa du retawuni.

19 Moses wandén hambuk hundika saréka hanja wundé xékélakiwu, wun hambuk hundika jémba xékéta Godna makambu jémba rehafi yata hiyandé du maki retewukaka. Xékélakita Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du renjoka némafwimbu mawuli yata, wuni Judana sémbut yatakataka wuni Krais Jisasna hundi wuni xéké. Xékéta wuni huli mawuli hérae Godna yambumbu wuni yi. Yita wuni déka saréké.

20 Hanja Kraisré xiyae di mimbu hateka. Xiyae mimbu hatekandaka dé hiya. Hiyandéka wuni déka jémba sarékéta wuni dé wali mimbu ani sékéré hiya. Hiyae ané héfambu reta wuni haraki saraki mawuli xékéhambawuni. Haraki saraki mawuli yatakataka wuni huli mawuli héra, Kraismbu. Hérawuka Krais wuna mawulimbu dé té. Téndéka wuni Godna nyan Kraiska sarékéta wuni jémba re. Godna nyan wunika némafwimbu mawuli yata wuniré yikafre hurunjoka dé hiya. Hiyandéka wuni déka hundi jémba xékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata jémba wuni re.

21 Wuni Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du renjoka mawuli yata, wuni Moses wandén hambuk hundika yamba sarékékéwuni. Wuni Moses wandén hambuk hundika xékéta Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du rewut, Krais hiyae dé wuniré yikafre hurunjoka hurufatikétandé. Krais Jisas hiyae wuniré yikafre hurundéka wuni Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du wuni xaku. Wuni Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du retewukaka sarékéta, wuni God wuniré hwendén du Krais Jisaska yamba hu hwekéwuni.

3

Nani Moses wandén hambuk hundi xékétame o Krais Jisaska jémba sarékétame?

1 Guni Galesiambu rekwa du takwa, guni wangété guni ya. Tale nani Jisas Kraiska guniré wakwembeka guni wundé xéngu. Xétaka wundé xékélakingu, mimbu hiyandénka. Wunka xékélake, yingi maki di du nawulak yéna yandaka guni deka hundi xéka guni wangété ye?

2 Guniré ané hundi male wakwexékétawuni. Guni méta yanguka dé God déka Hamwinya gunika hwe? Moses wandén hambuk hundika xékéta wandén maki guni huru, o Krais Jisaska jémba sarékéta guni déka hundika guni "Mwi hundi dé" guni na? Guni Krais Jisaska guni jémba sarékénguka God déka Hamwinya dé hwe gunika. Wungi guni xékélaki.

3 Xékélakita métaka guni némbuli wangété ye? Tale Godna Hamwinya guniré yikafre hurundéka guni Krais Jisasna hundi xéka guni déka du takwa xaku. Métaka guni némbuli nak mawuli héraata guni Moses wandén hambuk hundika guni angi wa? "Nani hafu hambuk yata wun hambuk hundi jémba xékéta wandén maki huruta Godna du takwa retame." Wungi wata guni wangété guni ye.

4 Guni Krais Jisasna hundi jémba xékénguka Jisasna mama guniré haraki hurundaka guni séfélak xakéngali héra. Hanja hérangun xakéngali baka guni héra wana, o yingi maki wana? Wuni angi wuni we, baka hérahambanguni.

5 Guniré wambula wakwexékétawuni. Guni Moses wandén hambuk hundi xékénguka God déka Hamwinya gunika hweta dé hanja xéhafi yangun hambuk jémba akwi guna makambu dé ya, o guni Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika "Mwi hundi dé" nanguka dé God wungi huru? Guni xékélaki. Wun Krais Jisaska guni jémba sarékéta déka hundika "Mwi hundi dé" nanguka, dé God déka Hamwinya gunika hweta dé hanja xéhafi yangun hambuk jémba ya, guna makambu.

6 Mé xéké. Guni Godka jémba sarékénguka dé guniré yikafre huru. Guniré hurundén maki hanja dé Abrahamré yikafre huru. Abrahamka Godna nyingambu angi dé wa: Abraham Godka jémba sarékéta déka hundika "Mwi hundi dé" nandéka God dé déka "Yikafre sémbut hurukwa du" dé na. Godna nyingambu wungi dé we

7 Guni némbuli déka hundika mé jémba saréké. Judana du takwa nawulak di wa, "Abraham nana mandéka rendéka nani Judana du takwa Abrahamna hémémbu nani re,." Wungi wata di hurundén maki huruhambandi. Huruhafi ye di Godka jémba sarékéhambandi. Nani hafu nani Abrahamna mandéka maki me re. Nani Abraham hurundén maki Godka jémba sarékémbeka wuni wun hundi wuni we.

8 Hanja hanja God xékélake dé wa, “Hukémbu du takwa
nawulak Judana du takwa rehafi yata, nak téfana du
takwa reta, wunika jémba sarékéta watandi, ‘Wun God dé
naniré yikafre huru. Wu mwi hundi dé.’ Wungi wata di
wuna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa retandi.”
Wungi God wata dika xékélakindéka dé Godna nyingambu
angi dé wa: God dé Abrahamré wa, “Wuni ménimbu atéfék
téfana du takwaré yikafre hurutawuni.” Godna nyingambu
wungi dé wa.
9 Wun hundika sarékéta nani xékélaki. Abraham Godka
jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nandéka dé God
déré yikafre huru. Abrahamré yikafre hurundén maki, déka
jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nandat, diré
akwi God yikafre hurutandé. Wunka nani xékélaki.
10 Du takwa nak maki sémbut hurundat, God diré yikafre
yamba hurukéndé. Hanja Moses wandén hambuk hundika
ané hundi du nak dé hayi Godna nyingambu: Wun hambuk
hundi atéfék, déka nyingambu rekwa hundika jémba xékéhafi
yata, wandén maki huruhafi yakwa du takwa diré haraki
hurutandé. God wali yamba rekéndi. Wungi hayindéka
nani xékélaki. Du takwa nawulak deka mawulimbu di wa,
“Nani wun hambuk hundi atéfék jémba xékémbet, God naniré
yikafre hurundét nani jémba reséketame, dé wali.” Wungi
wata di xékélakihambandi. Di yikama hambuk hundi nak
xékéhafi yata di God wali yamba rekéndi.
11 Hanja du nak dé hundi nak Godna nyingambu angi
hayi: Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé”
naakwa du takwa di dé wali wungi re wungi re jémba
reséketandi. God wunde du takwaré watandé, “Yikafre
sémbut hurukwa du takwa di wunika jémba sarékéta wuna
hundika ‘Mwi hundi dé’ naata di jémba retandi, wungi re
wungi re.” Wungi wandét du takwa God wali wungi re
wungi re jémba reséketandi. Wun hundi hanja hayindénka
angi nani xékélaki. Atéfék du takwa Moses wandén ham-
buk hundika xékéta, di Godna makambu yikafre sémbut
hurukwa du takwa yamba rekéndi. Moses wandén hambuk
hundi xékétaka yindaka yambu, wu Godka yindaka yambu
yingafwe. Wungi nani xékélaki.
12 Yambu yéték bér re. Natafa yambuka ané hundi dé re
Godna nyingambu: Du takwa wun hambuk hundi jémba
xéka God wandén maki male hurutandi. Hura di God wali
wungi re wungi re reséketandi. Wun hundi natafa yambuka
dé wa. Nani wun yambumbu ye nani hambuk hérae, Godka
jémba yamba sarékékéme.
13 Nani wun yambumbu yinjoka nani hurufatiké. Hu-
rufatikémbeka, God nanika hu hweta hurumben haraki

saraki sémbut naniré hasa hwendét, sékérékétandé. Krais nak yambu dé naniré wakwe. Krais nanika hiyae dé naniré héra, God nanika hu hwehafi yata hurumben haraki saraki sémbut naniré hasa hwehafi yandéte. Krais naniré yikafre hurundéka God dé hurumben haraki saraki sémbut hasa hweta wandéka di déré xiyae mimbu hateka. Déré xiyae mimbu hatekandanka sarékéta dé hukémbu God nanika hu hwehafi yata, hurumben haraki saraki sémbut naniré hasa yamba hweké ndé. Wun jooka hanja du nak Godna nyingambu ané hundi dé hayi: Mimbu hiyandé duka God dé hu hwe.

14 Wun hundi xékéta nani xékélaki. Krais Jisas mimbu hiyandéka God Abrahamré wandén hundi mwi hundi dé ya. Hanja God dé Abrahamré ané hundi wa, “Wuni méniré yikafre hurutawuni.” Wungi wandéka Krais Jisas du takwaré yikafre hurunjoka mimbu hiyandéka wun hundi mwi hundi dé ya. Krais Jisas dé nak téfana du takwaka akwi dé hiya. Judana du takwaka akwi dé hiya. Nani déka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nambet, God hanja wandén maki naniré yikafre hurundéte nanika dé hiya. Nani Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nambet, God déka Hamwinya hwendét dé nanika huli mawuli hwetandé.

Moses wandén hambuk hundi Godna mwi hundiré yamba sarékéngwandékéndé

15 Wuna nyama bandi, mé xéké. Guni wun hundika jémba xékélakingute, tale wuni ané héfambu reta yandaka jémbaka hundi nawulak watawuni. Du yéték jémba nak yanjoka mwi hundi gimbét nak du yae bérka hundika “Yingafwe” yamba nakéndé. Yandét nak dé yae bérka hundika hundi nawulak akwi wakéndé, bér mwi hundi gimbénka. Bérka hundi reséketandé. Wungi nani ané héfambu rekwa du huru. Bérka mwi hundi resékendét, nani jémba xékélakitame. Godna mwi hundi reséketandé, wungi re wungi re.

16 Némbuli Godka mé saréké. Hanja God ané mwi hundi dé Abrahamré wa. “Wuni méniré akwi, ména mandékaré akwi yikafre hurutawuni.” Wungi wandénka guni mé saréké. Dé séfélak mandékaka wahambandé. Dé natafa mandékaka dé wa. Wun hundi wata dé séfélak duka sarékéhambandé. Wungi wata dé natafa duka male dé saréké. Wun hundi wata dé Krais Jisaska dé saréké.

17 Némbuli wun jooka nawulak akwi watawuni. Mé xéké. Hanja hanja God dé Abrahamré angi wa, “Méni wunika jémba sarékéta wuna hundika ‘Mwi hundi dé’ namét, wuni méniré akwi, ména mandékaré akwi yikafre hurutawuni. Wu mwi hundi wuni wa.” Wungi wataka séfélak héki

hwari (430) yindéka dé Moseska hambuk hundi nawu-
lak hwe. Hukémbu wandén hundi tale wandén hundiré
sarékéngwandéhambandé. Tale wandén hundi reséketandé.
18 Nani wun hambuk hundi jémba xékémbet God naniré
yikafre hurundét nani wungi re wungi re jémba resékembet,
nani Abraham yandén maki yamba yakéme. Nani Godka
jémba sarékéta nani watame, “God wandén maki naniré
yikafre hurutandé.” Wungi wata nani xékélakitame. Nani
Abraham hurundén maki nani huru, dé Godka jémba
sarékéta wandén mwi hundi dé xéké.
19 Hanja God dé Abrahamré wa, “Wuni méniré akwi,
ména mandékaré akwi yikafre hurutawuni.” Wungi wataka
hukémbu dé Mosesré hambuk hundi wa, Judana du takwa
wandén maki yandate. Méta jooka sarékéta dé Mosesré
wun hambuk hundi wa? Némbuli guniré watawuni wun
jooka. Atéfék du takwa hurundan haraki saraki sémbutka
xékélakindate dé wun hambuk hundi wa, dika. Wun hambuk
hundi wungi re wungi re resékendéte wahambandé. Krais
yandét wun hambuk hundi hényindéte dé wa. Abrahamna
mandéka Jisas Krais yatendéka nukwa wun hambuk hundi
hényindéte dé God hanja wa. Wandéka hukémbu Jisas Krais
dé ya. God Abrahamré wandén maki, God Abrahamna
mandéka Jisas Kraisré dé yikafre huru. Wungi huruta dé
atéfék du takwaré yikafre huru. Hurundénka, némbuli nani
Moses wandén hambuk hundika yamba xékékéme. Nak
hundi akwi mé xéké. God wun hambuk hundi wata dé
héfambu rekwa duré wahambandé. God wun hambuk hundi
wata déka enselré wandéka di Mosesré wun hundi wa.
Wandaka dé Moses héfambu rekwa du takwaré wun hundi
wa. Wungi wata dé nyéndékmbu rekwa du dé re. God
hundi wandéka héfambu rekwa du takwa rendaka Moses
deka nyéndékmbu dé re. Wungi reta dé diré wun hundi wa.
20 God Abrahamré wandén nukwa dé nak maki yam-
bumbu dé wa. Wata nak duré wahambandé, Abrahamré
déka hundi wandéte. Dé hafu dé Abrahamré wa. Wungi
wandéka Abraham hafu dé xéké. God wungi wandén hundi
Mosesré wandén hundiré dé sarékéngwandé.

Atéfék du takwa hurundan haraki saraki sémbutka xékélakindate God wun hambuk hundi dé wa

21 Mé saréké. God Mosesré wandén hambuk hundi wun
nak yambumbu dé naniré wakwe wana? God Abrahamré
wandén hundi wun nak yambumbu dé naniré wakwe? Wu
yingafwe. Hambuk hundi jémba xéka di Godna makambu
yikafre sémbut hurukwa du takwa rendate dé hambuk hundi
wa. Du takwa wun hambuk hundi xéka déka makambu
yikafre sémbut hurukwa du takwa renjoka di hurufatiké.
God wungi hambuk hundi wahambandé.

22 Nani Godna nyingambu xéta nani xékélaki. Atéfék du
takwa haraki sémbut hurukwa du takwa di. Haraki saraki
sémbut nana mawulimbu dé té. Wungi xékélakita nani ané
joo akwi nani xékélaki. Nani Jisas Kraiska jémba sarékéta
déka hundika “Mwi hundi dé” naata huli mawuli hérae God
wali jémba reséketame. Jisas Kraisré hérambete wun huli
mawulika God hanja dé Abrahamré wa, “Wuni méniré, ména
mandékaré akwi yikafre hurutawuni.”
23 Hanja Krais ané héfaré yahafi yandén nukwa Moses
wandén hambuk hundika nani xéké. Xéka nani séndé gembu
rekwa du takwa maki nani re. Krais Jisas yae naniré
yikafre hurundét nani déka jémba sarékéta, jémba retembeka
nukwaka haxéta, nani wun nukwa séndé gembu rekwa du
takwa maki nani re.
24 Nak jooka mé saréké. Hanja Moses wandén hambuk
hundi nanika dé Godna jémba nawulak wakwe. Moses
wandén hambuk hundi dé nanika wakwekwa du maki dé.
Nani wun hundina ekombu nani re. Nani wun hambuk
hundi xékémbeka nana mawuli hambuk dé ya. Yandéka
Krais Jisas yatendéka nukwaka nani haxé. Dé yandét nani
déka jémba sarékéta huli mawuli hérae Godna makambu
yikafre sémbut hurukwa du takwa renjoka nani déka haxé.
25 Némbuli Krais Jisas yandéka nani déka jémba sarékéta
déka hundika “Mwi hundi dé” naata nani démbu huli mawuli
nani héra. Némbuli nani Moses wandén hambuk hundika
yamba xékékéme. Xékéhafi yata némbuli nani wun hundina
ekombu rehafi yata, nani baka jémba nani re.

Nani Krais Jisaska jémba sarékéta Godna nyangwal nani re

26 Guni Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika “Mwi
hundi dé” nae guni atéfék Godna nyangwal guni re.
27 Wungi reta guni Kraisna ximbu guré naande Krais wali
natafa mawuli yakwa du takwa, guni huli mawuli guni héra.
Héranguka dé nukwa wur maki dé Krais guniré samétaka.
28 Wungi saméndéka guni Krais Jisas wali natafa mawuli
hérae guni natafa hémémbu male guni re. Reta angi
wakénguni, “Nani nawulak nani Judana du takwa me. Nani
nawulak nak téfana du takwa me. Nani nawulak nak
duna hundi xékéta deka jémba yakwa du takwa me. Nani
nawulak nana mawuli yambekangalambu rekwa du takwa
me. Nani nawulak du me. Nani nawulak takwa me.” Wungi
wakénguni, guni atéfék Krais Jisas wali natafa mawuli hérae
guni re. Guni angi watanguni, “Nani atéfék Krais Jisasna du
takwa me re. Reta nani natafa hémémbu male nani re. Nak
maki nak maki mawuli yahafi yata hafu hafu rehambame.”
29 Wungi wata ané hundi akwi mé xéké. Krais Abrahamna
hémémbu dé xaku. Abraham Godka dé jémba saréké. Guni

Kraiska jémba sarékéta Kraisna du takwa guni re. Reta guni Godka Abraham wali jémba saréka Abrahamna hémémbu guni re. Renguka, God guniré akwi yikafre hurutandé, hanja Abrahamré wataka déré yikafre hurundén maki.

4

Hanja yoombu gindan du maki re némbuli Godna nyangwal nani re

1 Hundi nawulak akwi watawuni, God guniré akwi yikafre hurutendékaka. Guni jémba xékélakingute wuni we. Yafa nak hiyanjoka hwaata, déka yikama nyanré déka jondu atéfék hérandéte wataka, hiyandét wayika yikama nyan re wun nyan wun jondu bari yamba hérakéndé. Hérahafi yandét néma du nak déré hura téta déka jémba hatitandé. Hatindét wun nyan néma duna hundi xékéta yoombu gindan du maki retandé. Reta déka yafa hwendén jonduka yamba hérakéndé.

2 Yikama nyan rendén nukwa néma du nak déka jondu déka akwi jémba hatitandé. Hukémbu, déka yafa hanja wandén nukwa, wun dunya némafwi ye déka yafana jondu hérae wun jonduka hatitandé.

3 Hanja nani Godna nyangwal rehafi yata nani yikama nyan maki nani re. Reta nani ané héfambu rekwa duna hambuk hundi jémba xékéta nani yoombu gindan du maki nani re.

4 Wungi rembeka God déka mawulimbu wandén nukwa wandéka déka nyan Krais Jisas dé gaya. Gayandéka takwa hési lé déré héra. Lé Judana takwa reta déré héraléka dé Judana du dé re. Judana du reta dé atéfék Juda wun nukwa yandan maki, dé Moses wandén hambuk hundika xéké.

5 Dé naniré yikafre hurunjoka dé gaya. Nani Moses wandén hambuk hundika xékéhafi yata nani yoombu gindan du maki rehafi yata jémba reta Godna nyangwal rembete, dé gaya.

6 Némbuli guni Godna nyangwal guni re. Nani atéfék Godna nyangwal nani re. Rembeka God wandéka déka nyanéna Hamwinya nana mawulimbu wulaaye dé nana mawulimbu té. Téta naniré yikafre hurundéka nani Godka xékélakita nani déré wa, “Nana yafa.” Wungi wata nani jémba wa.

7 Godna nyanéna Hamwinya nana mawulimbu wungi téndéka Nani Moses wandén hambuk hundika xékéhafi yata nani yoombu gindan du maki rehambame. Némbuli nani Godna nyangwal reta nani jémba re. Hanja God déka nyangwalka wun jondu hwenjoka wandéka nani déka nyangwal reta déka yikafre jondu atéfék hératame.

Pol Galesiaka dé saréka waréké

8 Hanja guni Godka xékélakihambanguni. Xékélakihafi yata
guni wangété reta guni nak maki nak maki yénataka godka
wa. Wun yénataka god Néma Du God yingafwe. Dika wata
dika male guni saréké.
9 Némbuli guni Godka guni xékélaki. Xékélakinguka dé
God gunika dé xékélaki. Wu néma joo dé. God gu-
nika xékélakindéka métaka guni déka hu hweta guni hanja
reta wangun jonduka wambula wanjoka guni mawuli ya?
Métaka guni wambula mawuli ye wun jonduka? Wun jondu
guniré hambuk yamba hweké́ndi. Guniré yikafre huruhafi
yakwa jondu di. Guni dika wambula wanjoka mawuli yata
haraki sémbut guni huru.
10 Gunika wuni saré waréké. Guni Judana baka hwa
nukwaka sarékéta guni nukwa, huli bafu, héki hwari, wun
nukwaka nawulak guni wa, “Wun némafwi nukwa dé. Wun
nukwa nani Moses wandén hambuk hundi xékéta baka
hwatame. Wungi hwata nani Godna makambu yikafre
sémbut hurukwa du takwa retame.” Wungi wanguka guna
mawulimbu wangété guni ye guni hanja hurungun maki
wambula yata guni yikafre sémbut huruhambanguni.
11 Huruhafi yanguka wuni roota wuni wa, “Galesia wali
reta Godna jémba yata déka hundi wuni wa. Wafewana
Galesia bari yike yatandi, wun hundika? Yawun jémba baka
yitandé wana?”

12-13 Guni Galesiambu reta Krais Jisasna hundi xékékwa
du takwa, guniré wuni we. Wuni Godka jémba sarékéta
jémba rewuka maki rengute mawuli yata, guniré wuni
we. Hanja guni Moses wandén hambuk hundika xékéhafi
yangun maki, wuni Moses wandén hambuk hundika némbuli
xékéhambawuni. Xékéhafi yata wuni jémba re. Guni
wungi rengute mawuli yata gunika wuni we. Guni wundé
xékélakingu. Hanja tale yae némafwi bar hiyae wuni guni wali
re. Reta wuni guniré Krais Jisasna hundi wa. Wawuka guni
wuniré haraki huruhambanguni.
14 Bar hiyae wuni guni wali rewuka guni wunika hu hwe-
hambanguni. Guni wunika wendé nahambanguni. Guni
wunika mawuli yata guni wuniré yikafre huru. Godna ensel
nakré yikafre hurutenguka maki, guni wuniré yikafre huru.
Guni Krais Jisasré yikafre hurutenguka maki, guni wuniré
yikafre huru.
15 Wun nukwa guni wunika akwi wuna hundika akwi
guni mawuli ya. Wuni mwi hundi wuni we. Wun nukwa
guni wuniré wambula yikafre hurunjoka guni némafwimbu
mawuli ya. Wun nukwa guni wunika yikafre joo male
hwenjoka guni mawuli ya. Yata guni guna dama hwe

wunika yikafre hurunjoka guni mawuli ya. Guni guna dama
wuniré hwenjoka guni hurufatiké.
16 Némbuli guni wunika hélék guni ye. Wuni guniré mwi
hundi hambukmbu wawuka némbuli guni wuna hundika
hélék yanguka wuni guna mama wuni re. Wungi wuni
saréké.
17 Mé xéké. Du nawulak di guniré wa, “Guni Moses wandén
hambuk hundi xékéta yikafre sémbut hurukwa du takwa
retanguni.” Wungi wata di guna ximbu haréké. Harékéta
di yéna yata di gunika hunjali. Guni wuna hundi xékéhafi
yata deka hundika némafwimbu mawuli yangute, di gunika
hunjali.
18 Di guna ximbu wungi harékéta di guniré yikafre hurun-
joka saréké ndat, wu yikafre dé. Di guna ximbu harékénjoka
mawuli yata, wuni guni wali rewun nukwa, wuni afakémbu
rewuka nukwa akwi, guna ximbu harékéndat, wu yikafre dé.
Wuni guni wali rewun nukwa male guna ximbu harékéndat,
wu haraki dé.
19 Guni wuna hundi xéka wuna nyangwal maki rekwa
du takwa, gunika wuni saré waréké. Gunika saréka wuni
gunika némafwimbu mawuli wuni ye. Nyan héranjoka hangéli
héraakwa takwa nyan bari héranjoka némafwimbu mawuli
yaléka maki, guni akwi Krais Jisas wali natafa mawuli bari
hérae rengute wuni némafwimbu mawuli ye. Gunika sarékéta
wuni némafwi xak wuni héra, wuna mawulimbu.
20 Gunika sarékéta wuni némbuli guni wali renjoka wuni
némafwimbu mawuli ye. Guna saawi xéta guni wali hundi
bulénjoka wuni mawuli ye. Nyingambu guniré hambukmbu
wanjoka hélék wuni ye. Méta hundi wawut guna mawuli
yikafre yatandé? Yike wuni ye.

Hagar bér Seraka Pol dé sataku hundi wa

21 Guni nawulak guni wa, “Nani Moses wandén ham-
buk hundika xékéta, Godna makambu yikafre sémbut hu-
rukwa du takwa retame.” Wungi wakwa du takwa guni
Moses wandén hambuk hundika yike guni ye. Guni jémba
xékélakingute hundi nawulak akwi watawuni.
22 Mé xéké. Godna nyingambu hundi angi dé wa, Abra-
hamka. Dé nyan yéték dé héra. Nyan nak déka jémba yakwa
takwa lé héra, léka xi Hagar lé. Lé yoombu gindan takwa
maki reta lé Abrahamka jémba ya. Nyan nak déka tali takwa
lé héra, léka xi Sera lé. Lé yoombu gindan takwa maki
rehambalé. Lé baka jémba lé re.
23 Abrahamka jémba yakwa takwa lé ané héfambu rekwa
takwa maki lé nyan nak héra. Déka xi Ismeal dé. Abrahamna
tali takwa Sera nyan hérahafi baka lé hwa. Hwaléka God léré

mwi hundi wandén maki hukémbu lé nyan nak héra. Déka xi Aisak dé.

24 Wumbére takwana hundi wu sataku hundi dé. Wumbére takwana mo hundi angi dé, wumbére takwa bér Godna hambuk hundi yétékéka dé wa. Hagar lé Mosesré God wandén hundi maki lé. Moses Sainai némbumbu rendéka God déré wun hambuk hundi dé wa. Wun hambuk hundi xékékwa du takwa di wun hambuk hundina nyangwal maki di. Hagar lé yoombu gindaka baka jémba yakwa takwa lé. Hagar héralén nyangwal di akwi yoombu gindaka baka jémba yakwa du takwa di. Mosesré God wandén hambuk hundina nyangwal di atéfék yoombu gindaka nak duka jémba yakwa du takwa maki di.

25 Wuni Hagarka wata, wuni Sainai némbuka akwi wuni we. Wun némbu Arebiana héfambu dé té. Ané nukwa tékwa getéfa Jerusalemka akwi wuni we. Jerusalem wun atéfék Judana du takwana motéfa dé. Wunde du takwaka di Moses wandén hambuk hundika di jémba xéké. Xéka di yoombu gindaka baka jémba yakwa du takwa maki di re.

26 Wuni Seraka wata, wuni nak getéfaka wuni wa. Wun getéfa Jerusalem maki dé. Wun Godna anwarmbu rekwa getéfa dé. Nani Krais Jisasna hundika xékékwa du takwa wu nana getéfa dé. Nani Moses wandén hambuk hundika xékéhafi yata nani yoombu gindan du takwa maki rehafi yata nani jémba re.

27 Hanja du nak dé ané sataku hundi Godna nyingambu hayi:

Nyéni nyan téhafi yalé takwa, nyéni mawuli sawuli yatanyéni.
Nyéni nyan hérahafi yalé takwa, yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatanyéni.
Nyéna du nyéniré nawula nukwa yatakataka hési takwaré hérandét nyéni duke takwa reta nyéni yamba rookényéni.
Hukémbu nyéna mandékangu séfélak retandi. Reta nyéna mandéka du wali rekwa takwana mandékanguré saréké ngwandétandi.

28 Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa, mé xéké. Hanja God Abrahamré dé wa, “Méni nyan nak hérataméni. Wu mwi hundi dé.” Wungi wandéka Abrahamna takwa Sera lé Aisakré héra. Nanika akwi God mwi hundi dé wa. Wandéka nani Aisak maki nani re.

29 Hagar, lé makandu nyan nak héra. Godna Hamwinya léré hundi wahafi yandéka lé ané héfambu rekwa takwa hérandaka maki lé nyan héra. Abrahamna tali takwa Sera hukémbu lé nyan nak héra. Godna Hamwinya léré hundi waséketaka, “Wu mwi hundi dé” nandéka, lé ané héfambu rekwa takwa hérandaka maki lé nyan héra. Héraléka

hukémbu dé makandu nyan Ismeal déka bandi Aisakré
haraki huru. Hurundén maki, némbuli di nana mama naniré
di haraki huru. Nana mama di wa, “Di Moses wandén
hambuk hundika xékéndate nani mawuli ye.” Wungi wata
di naniré haraki huru.
30 Hagar léka nyanka, Godna nyingambu ané hundi angi
dé wa: God dé Abrahamré wa, “Ména tali takwana nyan
Aisak wamén jondu hukémbu hératandé. Yoombu gindan
jémba yalé takwana nyan Ismeal wamén jondu nawulak
yamba hérakéndé. Dé wun jondu hérandémboka, méni wamét
yoombu gindan jémba yalé takwa léka nyan wali, méniré
yatakataka yitambér.” Wungi dé God wa Abrahamré.
31 Wuna nyama bandi, mé saréké. Nani yoombu gindan
takwana nyan maki yingafwe. Nani yoombu gihafi yandan
takwana nyan maki me re. Reta nani Krais Jisaska jémba
sarékéta jémba nani re.

5

Nani yoombu gindan du takwa maki rehafi yata jémba retame

1 Wungi reta, nani huli mawuli hérae jémba resékembete
Krais Jisas naniré yikafre hurundénka sarékéta, guni baka
jémba male retanguni. Reta guni hambuk yata Moses
wandén hambuk hundika yamba xékékénguni. Xékéhafi
yata guni yoombu gindan du takwa maki wambula yamba
rekénguni.
2 Guni mé xéké. Wuni Pol guniré wawut, guni mé xéké.
Guni Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du renjoka
mawuli yata wangut, Judana du guna séfi sékéndat, guni
Moses wandén hambuk hundika xékétanguni. Wungi xékéta
guni Krais Jisasna hundika guni hu hwe. Wungi hu hwengut
Krais Jisas guniré yikafre yamba hurukéndé.
3 Guni ané hundi jémba xékélakingute wuni mawuli ye.
Mawuli yata wuni guniré wambula we. Guni Godna
makambu yikafre sémbut hurukwa du renjoka mawuli yata,
Moses wandén hambuk hundi nawulak xéka wangut, di
guna séfi sékéndat, guni Moses wandén hambuk hundi atéfék
xékétanguni.
4 Guni nawulak Godna makambu yikafre sémbut hurukwa
du renjoka Moses wandén hambuk hundi xéka guni Krais
Jisasré guni yataka. Dé wali natafa mawuli hérahafi yata guni
nak mawuli sarékéta guni re. Rengut God gunika yikafre
mawuli hwehafi yata guniré yikafre yamba hurukéndé.
5 Nani wungi rehambame. Godna Hamwinya Kraisna
jémbaka naniré wakwendéka nani yikafre mawuli yata
Kraiska jémba sarékéta nani wa, “Krais Jisas wambula yae

naniré hérae hura yitandé. Hura yindét, nani Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du retame. Wu mwi hundi dé.” Wungi wata nani déka haxé.

6 Nani Krais Jisasna hundi xéka dé wali natafa mawuli hérae nani re. Reta séfika sarékéhambame. Di nana séfi di séké, o nana séfi sékéhambandi? Yingafwe. Wu yikama joo dé. Néma joo yingafwe. Ané joo dé némafwi joo dé. Nani Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata wungi nani nawulak du takwaka akwi Godka akwi némafwimbu mawuli mawuli yatame. Wungi yambet, wu némafwi joo dé.

7 Hanja Kraisna hundi jémba xékéta guni Galesiambu rekwa du takwa yikafre mawuli yata jémba re. Renguka némbuli du nawulak yae guna mawuliré di haraki huru. Haraki hurundaka guni wun mwi hundi yatakataka Moses wandén hambuk hundika guni saréké.

8 Wungi yangute God wahambandé. God guniré dé wa, déka nyan Krais Jisaska jémba sarékéngute. God guna mawuliré haraki huruhambandé. Wun yéna yakwa du di guna mawuliré haraki huru.

9 Bret takandaka yiska hundi nawulakéka watawuni. Yalefu yis bretmbu takandat, dé bret bari wula némafwi yatandé. Yénataka hundi wun bretmbu takandaka yis maki dé, bari séfélak du takwana mawuli haraki hurutandé.

10 Wuni gunika yikafre mawuli wuni ya. Guni nani wali, nana Néma Du Krais Jisas wali natafa mawuli hérae rengut, wunde du guna mawuliré haraki yamba hurukéndi. Wuni xékélaki. Guna mawuli wuna mawuli maki tétandé. Téndét guni wuni wali natafa mawuli hératanguni, wawun hundika. Héraata guni Moses wandén hambuk hundika yamba xékékénguni. Wungi xékélakita wuni angi akwi wuni xékélaki. Guna mawuliré haraki hurukwa du haraki saraki sémbut wungi hurundanka God wun du hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetandé. Wunde du di néma du di, o baka du di? Yingafwe. God wunde du hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetandé.

11 Wuna nyama bandi, mé xéké. Wuni Krais Jisasna hundi wata wuni ané hundi wahambawuni, “Guni Moses wandén hambuk hundi xéka guna séfi sékétanguni.” Wungi wahambawuni. Hanja yike yata wuni wun hundi wa. Némbuli wun hundi yamba wakéwuni. Wuni séfi sékétaka Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du rendate hundi wambula wawut, di Judana du wuniré haraki yamba hurukéndi. Wuni Krais Jisas nanika mimbu hiyandéka nani Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa rendate hundi wawuka di wuna hundika hu hwe.

12 Guna mawuli haraki hurukwa du deka séfiré haraki
huruta deka séfi atéfék séké ndate wuni mawuli ye.
13 Guni wuna du takwa, guni mé jémba xéké. God guniré
wandéka guni Krais Jisasna hundi bu xékéngu. Xékéta guni
Moses wandén hambuk hundika xékéhambanguni. Guni
yoombu gindan du takwa maki rehafi yata guni jémba re.
angi wakénguni, “Nani mawuli yambeka maki yatame. Yata
haraki saraki jooka mawuli yata haraki saraki sémbut huru-
tame.” Wungi wakénguni. Guni angi watanguni, “Nani wali
Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaka nani némafwimbu
mawuli yatame. Yata nani diré yikafre hurutame.” Wungi
wata guni dika némafwimbu mawuli yata diré yikafre huruta
jémba retanguni.
14 Guni wungi yangute Moses hayindén hambuk hundi
angi dé wa: Guni guna séfika némafwimbu mawuli yanguka
maki, guni nak du takwaka némafwimbu mawuli yatanguni.
Yata diré yikafre hurutanguni. Wun natafa hundi dé Moses
wandén atéfék hambuk hundiré dé saréké ngwandé. Yata
jémba retanguni.
15 Guni wungi rehafi yata haraki wasa warendaka maki,
guna du takwa wali waru wareta diré haraki huruta, guni
atéfék hiyatanguni.

Nani Godna Hamwinyana hundi xékéta jémba retame

16 Wun hundi wata ané jooka wuni saréké. Mé xéké.
Godna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye téndét guni
Godna Hamwinyana hundi jémba xékéta jémba retanguni.
Wungi reta guni yikafre mawuli yata yikafre sémbut male
hurutanguni. Guni haraki saraki mawuli yahafi yata haraki
saraki sémbut hurukénguni.
17 Du takwana haraki saraki mawuli wun Godna
Hamwinyana mawuli maki yingafwe. Godna Hamwinya
du takwana haraki saraki mawuli wali mama du maki bér
re. Rembéka Godna Hamwinya nana haraki saraki mawuli
wali nana mawulimbu téta hundi yéték wata bér ware.
Warembéka guni mawuli yanguka sémbut hurunjoka guni
hurufatiké.
18 Guni Godna Hamwinya mawuli yandéka maki huruta
jémba retanguni. Wungi reta Moses wandén hambuk
hundika yamba xékékénguni.
19-21 Nani du takwana haraki saraki mawulina sémbut nani
bu xékélakikwa. Wun sémbut angi dé, di nak du takwa wali
haraki saraki sémbut huruta, nak maki nak maki yénataka
godka wakwexékéta, foo tuta, nak du takwa wali mama
wata, waru wareta, nak du takwaka haraki mawuli xékéta,
nak du takwana joo héranjoka saréké ta, rékambambu wata,
deka hafu joo héranjoka saréké ta, nak du takwaré haraki

hundi wata, natafa mawuli yahafi yata hémémbu hémémbu reta jémba rehafi yata, wangété ya hulingu sataka wangété yata, séfélak hénoo séfélak wangété ya hulingu akwi sata haraki saraki sémbut huruta, wungi maki haraki saraki sémbut nawulak akwi huruta, wungi yata di haraki saraki mawuli yata haraki saraki sémbut huru. Guniré hanja wawun maki némbuli wuni guniré wambula watawuni. Guni wun haraki saraki sémbut yamba hurukénguni. Wun haraki saraki sémbut hurukwa du takwa God wali yamba rekéndi.

22-23 Godna Hamwinyana hundi xékékwa du takwa yikafre mawuli yata Godna getéfaré yitandi. Godna Hamwinya hura tékwa du takwa di angi yatandi. Di nawulak du takwaka némafwimbu mawuli yata, yikafre mawuli yata Godka mawuli sawuli yata, nawulak du takwa wali jémba reta, nawulak du takwa diré yandan haraki saraki sémbut diré hasa hwehafi yata, du takwaré yikafre huruta, yikafre sémbut male huruta, wandaka maki yata, nawulak du takwaré nakélak huruta, jémba sarékéta jémba reta, wungi yata yikafre sémbut hurutandi. Wun yikafre yatendaka jondu atéfék du takwa dika haraki hundi yamba wakéndi.

24 Wun yikafre sémbut hurukwa du takwa di Krais Jisasna du takwa di re di hanja hurundan haraki saraki mawulika di wundé hu hwenda. Krais Jisas hanja mimbu hiyandéka di hanja sarékéndan haraki mawuli hu hwetaka di mimbu di hateka.

25 Wun Godna Hamwinya dé nanika huli mawuli hwe. Nani hwendén huli mawuli hérae Godna Hamwinya hundi xékéta nani jémba male reta yikafre sémbut male hurutame.

26 Nani nana ximbu yamba harékékéme. Nani nana du takwana mawuli haraki yamba hurukéme. Nani nak duna jooka yamba mawuli yakéme. Nani atéfék wungi jémba male reta, nani Godna Hamwinyana hundi xékétame.

6

Nani diré yikafre hutame

1 Wuna nyama bandi, mé xéké. Guna du takwa nawulak Krais Jisasna hundi xéka haraki saraki sémbut hurundat, guni Godna Hamwinya hura tékwa du takwa diré yikafre huruta dika némafwimbu mawuli yatanguni, di Kraiska wambula yandate. Yata diré yikafre hundi nakélak nakélak watanguni. Diré haraki hundi wakénguni. Wahafi yata guni xékélaki natanguni, guni akwi di hurundan maki haraki saraki sémbut hurunjoka xéta.

2 Guni guna du takwaré yikafre hurutanguni. Wungi
hurungut wu yikafre dé. Krais Jisas wungi yambete dé wa.
3 Guni guna mawulimbu angi wakénguni, “Nani néma du
takwa me. Nawulak du takwa di baka du takwa di. Nani
hurundan maki haraki saraki sémbut huruhafi me.” Wungi
wata wu yéna guni ye.
4-5 Ané hundi akwi mé xéké. Nawulak du takwa guniré
yikafre hurundate haxékénguni. Xak yandét atéfék du takwa
nak nak deka mawulimbu hambuk yata yikafre mawuli yata
jémba retandi. Reta yikafre jémba yatandi. God wungi dé
mawuli ye. Yandénka sarékéta wuni guniré we. Atéfék du
takwa nak nak deka jémba yatandi. Yata deka jémbaka nak
nak watandi, “Wu yikafre jémba wuni ya, o haraki jémba
wuni ya?” Wungi sarékéta di di hafu yandan jémbaka yikafre
mawuli yatandi. Yata nak du takwana jémbaka xéta yamba
wakéndi, “Wuna jémba yikafre dé, ména jémba haraki dé.”
6 Du nawulak yae Krais Jisasna hundi guniré wandat guni
guna yikafre jondu nawulak dika mune hwetanguni. Wungi
hweta guni diré yikafre hurutanguni.
7-8 Mé xéké. God atéfék jonduka dé xékélaki. Guni Godré
yéna yanjoka hurufatikétanguni. Guni ané hundika mé jémba
saréké. Du nak déka yawimbu hénoo setaka hukémbu wun
hénoo male hératandé. Hérandén maki, du takwa hurundan
sémbut male hukémbu hératandi, Godmbu. Haraki saraki
sémbut hurukwa du takwa deka haraki saraki mawuli xékéta
Godna Hamwinyana hundi xékéhafi yandat, God hurundan
haraki saraki sémbut hasa hweta wandét, di hiyatandi. Dé
wali yamba rekéndi. Godna Hamwinya hura tékwa du takwa
yikafre male huruta déka hundi xékéndat Godna Hamwinya
wandét hukémbu di yikafre joo male hératandi. Héraata God
wali jémba retandi, wungi re wungi re.
9 Wun hundika sarékéta wuni guniré we. Nani yikafre
jooka yikafre jémba yanjoka wendé yamba nakéme. Nani
wendé nahafi yata yikafre joo yikafre jémba yambet Godna
makambu tétembeka nukwa dé yamben yikafre joo naniré
hasa hwetandé.
10 Hukémbu hasa hwetendékaka sarékéta némbuli wuni we.
Nani yikafre sémbut yikafre jémba hurutame. Huruta diré
yikafre hurutembeka nukwa yandét nani atéfék du takwaré
yikafre hurutame. Yata Krais Jisasna hundi xékékwa du tak-
waka tale sarékéta nani hambuk yata diré yikafre hurutame.

Krais mimbu hiyandénka Pol dé déka ximbu haréké.

11 Ané nyinga mé xé. Némbuli wuni Pol wawuka hundi
hayindé duna hayindén nyinga hérae wuni wuna tambambu
ané hundi hayi. Wuni hafu némafwimbu ané hundi hayi.

12 Nawulak du di Judana néma du renjoka mawuli yata
di gunika guna séfi séké̂ngute di we. Wungi wata di Krais
nanika mimbu hiyandénka sarékéhambandi. Jisas Krais
mimbu hiyandénka sarékéta guna séfi séké̂ngute wahafi yan-
dat, di Judana du diré haraki hurutandi. Haraki hurun-
damboka di guna séfi séké̂ngute di gunika hambukmbu we.
13 Wun hundi wata deka séfi séké̂ndé du di Moses hayindén
atéfék hambuk hundi jémba xékéhambandi. Séfi séké̂na hundi,
nawulak hambuk hundi akwi, wun hundi male di xéké.
Xékéta di deka ximbu harékénjoka mawuli yata di guniré we,
guna séfi séké̂ngute. Guni wungi yangut di nak du takwaré
watandi, “Mé xé. Di nana hundi xékéta di wamben maki
yata deka séfi di séké. Nani néma du nani re.” Wungi wata
deka ximbu harékénjoka mawuli yata di guniré we, guna séfi
séké̂ngute.
14 Di deka ximbu harékénjoka mawuli yandakangala maki,
wuni yahambawuni. Wuni wuna ximbu harékénjoka hélék
wuni ye. Nana Néma Du Jisas Kraisna ximbu harékénjoka
wuni mawuli ye. Dé néma du dé. Wuni néma du yingafwe.
Dé nanika mimbu hiyandénka wuni déka ximbu harékénjoka
wuni mawuli ye. Dé mimbu hiyandéka wuna haraki saraki
mawuli dé wali bu hiya. Hiyandéka ané héfambu rekwa joo
wunika hambuk hwehambandé. Wun jooka wuni wundé
hu hwewu.
15 Jisas Krais mimbu hiyandénka wuni we. Nani nana séfi
séké̂mbet, wu baka joo dé. Nani nana séfi sékéhafi yambet,
wu baka joo dé. Natafa male joo dé némafwi joo dé. God
nanika huli mawuli hwendéka nani huli du takwa rembeka,
wu némafwi joo dé.
16 Guni huli mawuli hérae wawuka maki huruta huli du
takwa reta Godna makambu Israelna du takwa guni re.
Guni déka du takwaka God saréfa natandé. Atéfék getéfambu
rekwa déka du takwaka saréfa natandé. Saréfa naata gunika
yikafre mawuli hwendét, guni jémba retanguni. Wungi wuni
Godré wakwexéké.
17 Wuni Jisasna jémba yakwa du rewuka Jisasna mama
hanja di wuniré xiya. Xiyandaka nak du takwa wu-
niré xiyandan wasi haakré xéta di xékélaki, Jisasna jémba
yawuka. Jisasna jémba yawuka wuniré xiyandaka némbuli
hélék wuni ye, nak du wunika wambula xak hwendémboka.
18 Wuna nyama bandi, gunika wuni nana Néma Du Krais
Jisasré wa, dé guna hamwinyaré yikafre hurundéte. Wu
mwi hundi dé.
Wuna hundi yak.

Efesusmbu rekwa du takwaka Pol hayindén nyinga

Pol

1 God wuniré wandéka wuni Pol Krais Jisasna hundi hura
yikwa du reta wuni guniré we, nyingambu. Guni Godna du
takwa Efesusmbu renguka guniré andé wawi. Guni Krais
Jisasna hundi jémba xékékwa du takwa, guniré wuni we.
2 Nana yafa God gunika saréfa naata guniré yikafre hu-
ruta, yikafre mawuli hwendét, Néma Du Jisas Krais akwi
yandét, guni jémba retanguni. Wungi wuni Godka wak-
wexéké.

God wandéka Krais naniré dé yikafre huru

3 Nani nana Néma Du Jisas Kraisna yafa Godna ximbu
harékétame. Nani Jisas Krais wali natafa mawuli héraata
rembeka God nana mawuli yikafre huruta dé atéfék yikafre
anwarmbu rekwa jondu nanika dé hwe.
4-5 Hanja God ané héfa huratakahafi yandén nukwa dé
waséke, nani Jisas Krais wali natafa mawuli héraata déka du
takwa rembete. Déka du takwa reta déka makambu yikafre
sémbut hurukwa du takwa rembete, God hanja wungi dé wa.
God nanika némafwimbu mawuli yata dé déka mawulimbu
wa, Jisas Krais yae nanika hiyandét nani déka hémémbu
rembete. Nani déka hémémbu rembete, God dé mawuli ya,
wungi re wungi re.
6 Wungi mawuli yandéka nani Jisas Kraisna du takwa
rembeka dé Jisas naniré yikafre hurundéka dé God nanika
saréfa naata dé atéfék yikafre mawuli dé hwe, Jisas Kraisna
ximbu. Jisaska dé némafwimbu mawuli ya. God wungi
nanika saréfa naata hwendénka déka ximbu harékétame.
7-8 Krais nanika hiyandéka déka nyéki blekéndéka dé God
naniré hérae hurumben haraki saraki jondu dé yakwanyi,
déka nyékimbu. Yakwanyi hurumben haraki saraki jonduka
wambula yamba sarékékéndé. God wungi sarékéhafi yata
nanika némafwimbu saréfa naata naniré yikafre huruta dé
yikafre mawuli male nanika dé hwe. Wungi hweta dé jémba
male dé huru, naniré.
9 Hanja God dé wa, déka nyan Jisas Krais dé nak jémba
yandéte. Tale God déka jémba dé faku. Hukémbu dé naniré
wun jémba wakwe. God Jisas yatendéka jémbaka jémba
xékélakimbete, dé God naniré wun jémba wakwe.
10 God yatendéka jémba angi dé, hanja wandén nukwa
yandét God nyir, héfa, wun hafwambu rekwa du takwa akwi,

jondu akwi atéfék hérae natafambu take Kraiska hwetandé.
Hwendét, Krais atéfék jonduka néma du retandé.
11 God déka mawuli yandékangalambu dé atéfék jémba
ya. Jémba yata tale dé nani Judana du takwaré wa. Krais
yatendéka jémbaka saréka wataka dé naniré déka hémémbu
takandéka nani Krais wali natafa mawuli hérae re.
12 Nani Judana du takwa tale nani Kraiska jémba saréké.
Sarékémbeka God dé mawuli ya, nak du takwa naniré xe
déka ximbu jémba haréké ndate.
13 Nani tale Kraiska jémba sarékémbeka hukémbu guni nak
téfana du takwa déka mwi hundi guni xéké. Guni wun hundi
xékéta guni xékélaki. Krais gunika hiyae guniré dé yikafre
huru, guni dé wali jémba resékengute. Wungi xékélakita
guni déka jémba sarékéta guni wa, “Déka hundi wu mwi
hundi dé.” Wungi wanguka dé God déka Hamwinya dé
gunika hwe. Krais Jisasna hundi xékékwa atéfék du takwaka
déka Hamwinya hwenjoka hanja God dé hwetendékaka
“Mwi hundi dé” na. Nandén maki, gunika déka Hamwinya
hweta dé atéfék du takwaré wakwe, guni Kraisna du takwa
renguka.
14 God déka Hamwinya hwendéka nani xékélaki. God
dé wa, déka du takwa dé wali déka getéfambu rendat,
dika yikafre jondu hwetandé. Wandén maki dé nanika
yikafre jondu hwetandé. God tale déka Hamwinya nanika
hwendéka wungi nani xékélaki. Xékélakita nani déka yikafre
mawuli yata déka ximbu haréketame.

Di jémba xékélakindate dé Pol Godré wakwexéké

15-16 God naniré wungi yikafre hurundéka guni Efesusmbu
rekwa du takwaka sarékéta, Godré wakwexékéta, déka
ximbu wungi re wungi re wuni haréké. Guni nana Néma
Du Jisaska jémba sarékéta dé wali natafa mawuli héraata ren-
guka, wuni xéké. Guni Godna atéfék du takwaka némafwimbu
mawuli yata diré yikafre hurunguka, wuni xéké. Xékéta
gunika sarékéta Godré wakwexékéta déka ximbu wungi re
wungi re wuni haréké.
17 Haréketa wuni déré wakwexéké, dé gunika yikafre
mawuli hwendéte. Hwendét guni Kraiska jémba
xékélakitanguni. Krais gunika hwendén atéfék jémbaka akwi
jémba xékélakitanguni. Wungi xékélakingute wuni Godré
wakwexéké. God nana Néma Du Jisas Kraisna néma du dé.
Dé nana yafa dé, dé némafwi ya hanyikwa du dé.
18 Dé guna mawuliré yikafre hurundét guni hérangute
wandén yikafre jonduka jémba xékélakingute, wuni déré
wakwexéké. Nani déka wandén hundi xékémbete, nani
déka du takwa dé wali déka yikafre male getéfambu reta

jémba male retembekaka jémba xékélakingute, wuni déré wakwexéké.
19-20 Déka hambuk atéfék néma duna hambukré dé sarékéngwandé. Sarékéngwandéndéka dé déka jémba sarékékwa du takwa naniré yikafre hurutendéka némafwi hambukéka jémba xékélakingute, wuni déré wakwexéké. Hanja Jisas Krais hiyandéka God wun hambuk yata wandéka dé wambula ramé. Raama dé Godna getéfaré wari. Wara dé néma du reta Godna yika tambambu dé re.
21 God hambuk yata wandéka Krais dé atéfék néma du takwa, atéfék getéfana du, atéfék hambuk yakwa du takwa, nak du takwaka hatikwa du takwa, wunde atéfék du takwaka akwi hamwinyaka akwi dé néma du re. Dé atéfék néma du takwaré, dé sarékéngwandé. Sarékéngwanda dé némbuli rekwa néma du takwaka, hukémbu retekwa néma du takwaka akwi, atéfék du takwaka akwi dé néma du re.
22 God wandéka Krais Jisas némafwi hambuk yata néma du rendéka atéfék jondu déka ekombu di re. Rendaka Krais Jisas néma du reta nani déka hundika xékékwa atéfék du takwaka jémba hatitandé.
23 Nani déka hundika xékékwa du takwa nani déka séfi me re. Dé nana humbu maki dé. Dé nana humbu reta dé nana mawuliré dé lakwa sukweké. Mawuli bu lakwa sukwekéndéka dé bleka dé atéfékéka yi.

2

God wandéka nani hiyandé du takwa maki re huli mawuli hérae Krais wali jémba retame

1 Hanja guni nak téfana du takwa guna mawulimbu haraki saraki mawuli dé wulaaye té. Téndéka guni haraki saraki sémbut guni huru. Huruta guni hiyandé du takwa yandaka maki guni Godna hundi xékéhambanguni.
2 Wun nukwa guni haraki saraki sémbut male guni huru. Ané héfambu rekwa nak du takwa yandaka maki guni ya. Yanguka atéfék haraki hamwinyana néma du Satan guna néma du rendéka guni déka hundi xéké. Némbuli akwi Satan Godna hundi xékéhafi yakwa du takwana mawulimbu dé wulaaye té. Deka mawulimbu wulaaye hura téndéka di haraki saraki sémbut di huru.
3 Hanja nani Judana du takwa akwi nak téfana du takwa akwi wungi nani re. Nani nana séfika male sarékéta nana haraki saraki mawuli xékéta haraki saraki sémbut nani huru. Godna hundi xékéhafi yata, nak téfambu rekwa du takwa haraki saraki sémbut hurundaka maki, nani akwi haraki saraki sémbut nani huru. Wun nukwa God hurumben haraki saraki sémbut naniré hasa hwenjoka dé rékambambu wa.

Wungi maki God haraki saraki sémbut hurukwa du takwaka deka hurundan haraki sémbut diré hasa hwetandé.

4 Némafwi saréfa naakwa Néma Du God hurumben haraki saraki sémbut hasa hwehambandé. Nanika dé saréfa naata nanika némafwimbu mawuli dé ya.

5 Mawuli yata dé hafu dé naniré Satanéna tambambu héra. Hérae huli mawuli dé nanika hwe, nani dé wali wungi re wungi re jémba resékembete. Hanja nani hiyandé du takwa yandaka maki, nani Godna hundi xékéhafi yata déka xékélakihafi yata rembeka, dé nanika saréfa naata dé nanika huli mawuli baka hwe, nani dé wali wungi re wungi re jémba resékembete. Hanja Krais Jisas hiyandéka God wandéka dé ramé. Raama God wali dé re. Rendéka nani akwi Krais wali wambula raama nani God wali jémba reséke.

6 Nani Krais Jisas wali natafa mawuli héraata rembeka God naniré akwi dé wa, “Guni Krais wali wuna getéfambu rekwa néma du takwa maki guni re.”

7 God dé wungi wa, hukémbu retekwa du takwa déka mawuli xékélakindate. God nanika némafwimbu mawuli yata nanika saréfa naata nanika jémba hatita wandéka Krais Jisas nanika hiyae naniré yikafre hurunjoka dé ya. Atéfékéka wun jondu wakwenjoka, God dé naniré wa, Krais wali rembekaka.

8 Wuni wundé wawu. Wun God dé gunika saréfa na. Saréfa naata dé guniré yikafre huruta guniré Satanéna tambambu dé héra. Hérandéka guni déka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nanguka dé gunika huli mawuli hwe. Guniré wuni wakwexéké. Guni jémba yanguka God gunika dé huli mawuli hwe wana? Wu yingafwe. God hafu dé gunika huli mawuli baka hwe.

9 Nani jémba ye huli mawuli hérae, nani nana ximbu harékétame. God hafu dé jémba yata nanika huli mawuli baka hwendét, nani nana ximbu yamba harékékéme.

10 God nanika huli mawuli baka hwendéka nani déka du takwa nani re. Reta nani Krais Jisas wali natafa mawuli héraata re. Wungi reta nani yikafre mawuli yata jémba reta nawulak du takwaka yikafre jémba yatame. God nanika huli mawuli dé hwe, nani déka du takwa reta déka yikafre jémba yambete. Hanja hanja God dé waséke, nani wun jémba yambete.

Hém yéték rembeka God wandéka némbuli natafa hémémbu nani re

11 God guniré hérandénka sarékéta, guni ané jooka akwi mé saréké. Hanja akwi némbuli akwi di guna séfi sékéhambandi. Wun nukwa nani Judana du, nani Godna du rembekaka

wakwenjoka nani nana séfi séké. Guniré haraki hundi wata
nani gunika wa, “Nak téfana du di séfi sékéhafi yakwa du di.”
12 Wun nukwa guni nak maki mawuli yata guni Krais
Jisas wali natafa mawuli hérahambanguni. Wun nukwa guni
nani Israelna du takwa wali rehambanguni. Nani God
wandén du takwa rembeka guni nak téfana du takwa, God
wahafi yandén du takwa guni re. Renguka God déka néma
mwi hundi déka du takwaré wataka dé guniré wun hundi
wahambandé. Guni Godka xékélakihafi yata dé wali natafa
mawuli hérahafi yata afakémbu guni re. Wungi reta guni dé
wali wungi re wungi re jémba resékenjoka guni hurufatiké.
13 Hanja guni afakémbu guni re. Némbuli guni Krais Jisas
nanika hiyandéka déka nyéki blekéndéka guni déka jémba
saréka guni nani Judana du takwa wali Godna du takwa guni
re.
14 Krais Jisas dé hafu yandéka guni nak téfana du takwa
nani Judana du takwa wali natafa mawuli héraata déka
hémémbu nani re. Hanja nani Juda nak téfana du takwa wali
nani mama re. Rembeka ware mawuli nana mawulimbu dé
té. Ware mawuli wun séndé ge maki dé. Nani angé sakumbu
rembeka guni angé sakumbu guni re. Reta nani hém yéték
nani re. Wungi rembeka natafa hémémbu rembete yambu
hwahambandé. Hwahafi yandéka Krais Jisas nanika hiyae
wun séndé dé glaré. Glaréndéka natafa mawuli hérae natafa
hémémbu rembete yambu dé hwa.
15 Hanja nani Juda nana séfélak hambuk hundika nani
xékéta wakwa maki yata, nani nak téfana du takwa wali
nani mama re. Rembeka Krais Jisas hiyandéka nani déka
sarékéta wun hambuk hundi wambula yamba xékékéme.
Krais wungi dé huru, nani Judana du takwa akwi nak téfana
du takwa akwi dé wali natafa mawuli héraata natafa huli
hémémbu rembete. Dé wungi dé huru, nani mama rehafi
yata warehafi yata natafa mawuli hérae jémba rembete.
16 Dé mimbu dé hiya, nani Judana du takwa nak téfana
du takwa wali mama rehafi yambete. Dé mimbu dé hiya,
naniré hérae naniré Godka wambula hura yindét nani dé
wali natafa mawuli héraata natafa hémémbu male rembete.
17 Dé yae dé nani atéfék du takwaré yikafre hundi wa. Guni
nak téfambu rekwa du takwa God wali rehafi yata afakémbu
guni re. Nani Judana du takwa Godna du takwa nani re.
Krais yae dé naniré wa, nani mama rehafi yata, warehafi
yata, natafa mawuli hérae jémba rembete.
18 Krais atéfék du takwa yandan haraki saraki mawulika
dé hiya, Godna Hamwinya naniré yikafre hurundét, guni
nak téfana du takwa akwi nani Judana du takwa akwi nani
atéfék nana yafa Godna du takwa reta nani dé wali wali

hundi bulémbete. Godna Hamwinya natafa male reta naniré dé yikafre huru.

Nani Kraisna du takwa Godna ge maki nani re

19 Krais wungi hurundéka guni nak téfana du takwa némbuli guni nana mama rehambanguni. Némbuli guni afakémbu rekwa du takwa rehambanguni. Némbuli guni nani wali natafa mawuli héraata Godna atéfék du takwa wali guni natafa mawuli héraata re. Némbuli guni Godna hémémbu guni re.

20 Geka guni xékélaki. Tale di hwaar sé, ge jémba téndéte. Héfa geka mé saréké. Godna hém wun ge maki dé. Guni Godna hémémbu renguka God guna mawulimbu dé re. Krais Jisasna hundi hura yikwa du, Godna profet wali di néma du di re. Reta di tale déréndan hwaar maki di té. Krais Jisas dé nyéndék hwaar maki dé.

21 Dé naniré hurundéka déka tambambu nani jémba re. Naniré wayika hurundét nani dé wali jémba reséketame. Du yikafre ge wayika tondaka nak du takwa di xékélaki. Hukémbu wun ge jémba male tétandé. Nani wayika to ge maki nani re. Hukémbu nani jémba male reta Néma Duna yikafre ge maki retame. Nani wungi reta Godna ximbu harékétame.

22 Guni nak téfana du takwa guni akwi nani wali retanguni. Godna Hamwinya dé jémba ya, guni nak téfana du takwa nani Judana du takwa wali, nani atéfék Néma Du Krais Jisas wali natafa mawuli héraata, God retendéka yikafre ge maki rembete.

3

Nak téfana du takwaré Pol Kraisna hundi dé wa

1 Wuni Pol, guni nak téfana du takwaré wuni we, Krais Jisas gunika huli yambu hurundét guni Godna hémémbu rengute. Wun jémba gunika yawuka Krais Jisasna mama déka hundika hélék yata wuniré séndé gembu takandaka wuni re. Reta God gunika yandén jémbaka sarékéta wuni déré wakwexéké, dé guniré yikafre hurundéte.

2 Guni wundé xékélakingu. God wuniré dé wa, wuni ané yikafre jémba yawute. God wuniré dé wa, wuni gunika jémba hatita gunika yandéka jémbaka guniré wawute. Wun jooka wundé xékélakingu. Wungi wuni saréké.

3 Guniré nawulak hundi hanja wuni wa nyingambu, God wuniré wandén hundika. Hanja fakundén hundika guni nak téfana du takwaré wuni wa.

4 Guni ané nyingambu hayiwun hundi xéta guni
xékélakitanguni, wuni Kraiska God fakundén hundika
xékélakiwuka.
5 Hanja God du takwaré wun hundi wahambandé.
Némbuli God wandéka déka Hamwinya wun hundi dé wa,
déka profetré akwi Kraisna hundi hura yikwa yikafre male
duré akwi.
6 Hanja fakundén hundi angi dé: Nak téfana du takwa
Krais Jisaska yikafre hundi jémba xékéta, déka hundika
“Mwi hundi dé” naata huli mawuli hérae dé wali jémba
resékendate, dé God yambu nak dé huru. Nak téfana du
takwa akwi nani Judana du takwa akwi Godna hémémbu
xalembete, God yambu nak dé huru. Nak téfana du takwa
Krais Jisas wali natafa mawuli héraata, nani Judana du
takwa hérambete wandén yikafre jondu, di akwi hératandi,
Godmbu. Hanja nani wun hundika xékélakihafi yata nana
mawulimbu nani angi wa, “Nani Juda male Godna hémémbu
wulaaye déka yikafre jondu hératame.” Wungi wataka
némbuli xékélakita nani wa, “Nak téfana du takwa akwi Godna
hémémbu xale déka yikafre jondu hératandi.”
7 God wunika saréfa naata wuniré yikafre huruta dé
wunika wa, wun yikafre hundi wawute. Wunika déka
hambuk hweta dé wuniré wa, hambuk yata Krais Jisasna
hundi wawute.
8 Wuna mawulimbu wuni wa, “Wafewana God wandét
néma du nak dé nak téfana du takwaré Krais Jisasna hundi
watandé?” Wungi wawuka dé wuni baka duka dé wun
jémba hwe. Dé wunika saréfa naata wunika wandéka wuni
déka jémba yata nak téfana du takwaré Krais Jisasna hundi
wuni wa. Krais Jisas séfélak séfélak yikafre jondu dé nanika
hwe. Nani wun jondu atéfékéka jémba xékélakinjoka nani
hurufatika. Wun jooka akwi wuni nak téfana du takwaré
wa.
9 Hanja God atéfék jondu dé hurataka. Huratakata tale
déka hundi dé faku, hukémbu yatendéka jémbaka. Wun
hundi séfélak héki hwari faakwa dé re. Rendéka némbuli
wuniré wandéka wuni wun fakundén hundi wa, atéfék du
takwa jémba xékélakindate.
10-11 God hanja wun hundi dé faku. Hanja dé nana Néma
Du Krais Jisasré dé wa, naniré yikafre hurundét nani Judana
du takwa akwi nak téfana du takwa akwi déka hundi xéka
natafa mawuli héraata natafa hémémbu rembete. Nana
Néma Du Krais Jisas naniré wungi hurundét, nani wungi
rembet, di Godna getéfambu rekwa atéfék enselna néma du
akwi atéfék ensel akwi xétandi. Xéta angi xékélakitandi, God
nak maki nak maki yikafre mawuli yata atéfék jonduka dé
jémba xékélaki.

12 Nani nana Néma Du Krais Jisas wali natafa mawuli héraata, déka jémba sarékéta, déka hundika “Mwi hundi dé” naata angi xékélakitame. Nani roohafi yata Godna makambu téta dé wali hundi bulétame. Yikafre mawuli yata dé wali hundi bulétame.
13 Wungi xékélakita guni nak téfana du takwaka yawun jémbaka sarékéta wuni guniré we. Hangéli hérawunka guni yikafre mawuli yatanguni. Wuni gunika Krais Jisasna jémba yawuka hélék yata di wuniré séndé gembu husolotaka. Husolotakandaka wuni hangéli héra, gunika. Hangéli hérawunka guni sarékéta wun jooka haraki mawuli xékékénguni. Xékéhafi yata guni angi watanguni, “God nanika némafwi saréfa naata wandéka Pol nanika yae hangéli hérandéka nawulak du takwa di nanika saréfa nandénka sarékétandi.” Wungi watanguni.

Pol Godré dé wakwexéké Krais dika némafwimbu mawuli yandénka xékélakindate

14 Wuni wundé wawu. Guni nak téfana du takwa akwi Godna hémémbu xalengute, God yambu nak dé huru. Tale wun yambuna hundi fakutaka hukémbu wuniré wandéka némbuli wuni guniré we. Wun yikafre yambuka sarékéta wuni gunika mawuli yata hwati séta nana yafa Godré wuni we, gunika.
15 God dé atéfék hémna yafa re, déka getéfambu rekwa hémka akwi, héfambu rekwa hémka akwi.
16 Yikafre jémba male dé ya. Yikafre hundi male dé wa. Yikafre mawuli male dé hwe. Hwendén yikafre mawuli yamba hényikéndé. Reséketandé. God yikafre God rendéka déré wuni angi we. Dé déka hambuk hwendét déka Hamwinya guna mawulimbu wulaaye sékéréka tétandé. Téndét guni guna mawulimbu hambuk yata jémba tétanguni.
17 Godka angi wuni we: Guni Krais Jisaska jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” nangut, Krais Jisas guna mawulimbu tétandé. Téndét guni du takwaka némafwimbu mawuli yata diré yikafre huruta hambuk ye tétanguni. Héfa mina méngiré hulukindéka mi hambuk ye tékwa maki, guni déka némafwimbu mawuli yata guni hambuk ye tétanguni.
18 Téta guni Godna du takwa wali jémba xékélakitanguni. Krais Jisas nanika némafwimbu mawuli dé ye. Nanika némafwimbu mawuli yandéka, wu némafwi joo dé. Atéfék némafwi jonduré dé sarékéngwandé.
19 Guni nanika némafwimbu mawuli yandékaka jémba xékélakingute, wuni mawuli ye. Krais Jisasna atéfék mawulika xékélakinjoka nani hurufatiké. Guni déka mawulika nawulak xékélakita nawulak akwi xékélakitanguni. Xékélakingut Godna mawulimbu tékwa atéfék yikafre mawuli

guna mawulimbu akwi sukweka tétandé. Wungi wuni
Godka we.
20 Godna hambuk atéfék néma duna hambukré dé
sarékéngwandé. Déka hambuk dé nana mawulimbu jémba
ya. Jémba yandéka Godka wakwexékémbet atéfék hambuk
jémba yatandé. Sarékémbeka atéfék jémba akwi déka ham-
bukré yamba sarékéngwandékéndé. Dé atéfék jémba hali
hurundé.
21 Hanja dé wandéka Krais Jisas nanika hiyae naniré
Satanéna tambambu dé héra. Dé nani Krais Jisasna hundika
xékékwa du takwaka hambuk dé hwe. Wungi hwendénka
sarékéta, nani némbuli rekwa du takwa akwi, hukémbu
retekwa du takwa akwi déka ximbu harékétame, wungi re
wungi re. Wu mwi hundi dé.

4

Nani Kraisna hundika xékékwa du takwa déka séfi maki nani re

1 God naniré wungi yikafre hurundénka sarékéta, némbuli
ané hundi guniré wuni we. Nana Néma Du Jisasna mama
déka ximbu yawun jémbaka hélék yata wuniré séndé gembu
husolotakandaka wumbu reta némbuli ané hundi guniré
wuni we. God guniré wasékendénka sarékéta, guni yikafre
mawuli yata jémba male retanguni. Guni déka du takwa
rengute, hanja God guniré wasékendénka sarékéta, yikafre
mawuli yata jémba male retanguni.
2 Guni guna ximbu harékéhafi yata atéfék du takwaré
nakélak hurutanguni. Haraki saraki joo gunika hurundat
guni rékambambu wahafi yata wun haraki saraki joo diré
hasa hwekénguni. Hasa hwehafi yata dika némafwimbu
mawuli yatanguni.
3 Godna Hamwinya yikafre mawuli hwendéka nani natafa
mawuli héraata re. Wungi renjoka mawuli yata guni ham-
buk jémba yatanguni. Guni Krais Jisasna hundika xékékwa
nak du takwa wali natafa mawuli héraata jémba renjoka,
guni hambuk jémba yatanguni.
4 Krais Jisasna hundika xékékwa atéfék du takwa, nani
natafa male séfi nani re. Godna Hamwinya dé natafa male
dé té, nana mawulimbu. God dé wa, nani atéfék natafa
mawuli héraata déka getéfaré ye me dé wali natafambu jémba
rembete.
5 Nana Néma Du dé natafa male dé. Nani natafa duka male
jémba sarékéta Godna yambumbu yitame. Wun du Krais
Jisas dé. Nani natafa ximbu male nani guré nandi. Wu Krais
Jisasna ximbu dé.

6 Nana yafa God natafa male dé re. Dé nani atéfék du
takwaka dé jémba hati. Dé nana mawulimbu dé té. Dé
wandéka nani atéfék déka jémba ya.
7 Krais Jisas némafwi hambuk yata dé nani nak nakéka nak
maki nak maki hambuk dé hwe, nani nak maki nak maki
jémba yambete.
8 Krais wun jondu hwendékaka, hanja du nak ané hundi
Godna nyingambu dé hayi:
Déka hambuk déka mamana hambuk sarékéngwandéndéka
dé déka mamaré hérae hura wari, nyirré.
Wara déka du takwaka dé nak maki nak maki yikafre jondu
hwe.
9 Wun yikama hundi “dé wari” wata, métaka dé wa? Ané
hundika dé wa. Tale Krais Godna getéfambu dé gaya, ané
héfaré.
10 Héfaré gayandé du male dé hafu dé Godna getéfaré
wambula wari. Wara dé néma du reta atéfék héfambu rekwa
jonduré nyirmbu rekwa jonduré sarékéngwanda dé atéfék
jonduré dé lakwa sukweké.
11 Wun Krais dé déka du takwaka yikafre jondu hwe. Nak
maki nak maki hambuk dé hwe. Dé nawulakéka dé nak
hambuk hwendéka di déka hundi hura yi. Dé nawulakéka
dé nak hambuk hwendéka di profetna hundi wa. Dé
nawulakéka dé nak hambuk hwendéka di déka hundika
xékétaka di wangété rekwa du takwaré déka hundi wa. Dé
nawulakéka dé nak hambuk hwendéka di déka hundika
xékékwa du takwaka jémba hatita diré wakwe, déka jémbaka.
12 Krais Jisas wun hambuk dé hwe, nani wun hambuk
hérae Godna du takwaré yikafre hurumbet, di déka jémba
yandate. Wun jémba yata nani di wali déka du takwa
Kraisna séfi maki rembet, déka séfi némafwi yatandé.
13 Wungi reta hukémbu nani Godna nyanka jémba male
sarékéta déka jémba male xékélakita natafa mawuli male
héraata reséketame. Yikama nyangwal hukémbu némafwi
yandaka maki, Krais nana mawulimbu wulaaye hambuk
yata téndét, nani tale Godna hémémbu yikama nyangwal
maki me re, hukémbu némafwi yatame. Némafwi ye, dé maki
retame.
14 Dé maki reta, nani yikama nyangwal maki yamba
rekéme. Yikama nyangwal nak maki nak maki mawuli yata
nak hundi nak hundi xékéta nak maki nak maki sémbut di
huru. Hurundaka maki yamba hurukéme. Nawulak du yae
naniré huli hundi wandat, nani yikama nyangwal xékéndaka
maki, wun hundi bari yamba xékékéme. Mur yandéka réka
mi ganga yitaka yatakandéka maki, nani séfélak huli hundi
xékémbet, nana mawuli haraki tétandé. Nana mawuli wungi
téndémboka, nak du naniré huli hundi wandat, nani deka

hundi bari yamba xékékéme. Nawulak du nana mawuliré haraki hurunjoka di mawuli ye. Wunde du yae naniré yéna yata yikama nyangwalré hura yindaka maki, di naniré yamba hura yikéndi.

15 Yikama nyangwal maki yamba rekéme. Néma du takwa maki retame. Reta du takwaka némafwimbu mawuli yata mwi hundi male wata retame. Wungi reta nani Krais wali natafa mawuli male héraata hukémbu nani dé maki retame. Dé néma du dé re, Godna hémémbu rekwa atéfék du takwaka.

16 Nani Kraisna séfimali maki nani re. Dé nana humbu dé. Nani nawulak man maki, nawulak tamba maki, nawulak dama maki, nawulak waan maki me re. Nani nak nakéka némafwimbu mawuli yata yikafre jémba yambet, wun jémba Kraisna séfika hambuk hwendét wun séfi jémba téta némafwi yatandé.

Krais Jisaska jémba sarékékwa du takwa huli mawuli hérae huli du takwa retandi

17 Wawun atéfék hundika sarékéta wuni guniré nak hundi wawut guni jémba xékétanguni. Néma Duna ximbu wuni hambukmbu guniré we. Guni Godka xékélakihafi yakwa du takwa rendaka maki, wambula rekénguni. Di ané héfambu reta baka jonduka di saréké.

18 Deka mawuli yike yandéka di wangété re. Rendaka deka mawuli gan hunyi maki dé té. Wungi téta deka mawuli motu maki dé té. Téndéka di God hwendén huli mawulika yamba hérakéndi.

19 Di haraki saraki jonduka mawuli yata nak maki nak maki haraki saraki sémbut di huru. Huruta deka séfika male sarékéta di nak du takwa wali haraki saraki sémbut di huru. Huruta roohambandi, Godka.

20 Guni wungi yakénguni. Nani Kraiska guniré wakweta nani wungi yangute guniré wakwehambame.

21 Hanja guni Krais Jisasna hundika xékénguka nani guniré déka mwi hundi wakwe, guni déka du takwa reta jémba rengute. Wakwembeka guni jémba xéké. Wungi wuni saréké.

22 Wakwemben hundi angi dé: Guni yangun haraki saraki mawuli yangun haraki saraki jooka akwi hu hwetanguni. Hanja haraki saraki mawuli guna mawulimbu wulaaye téndéka guni haraki saraki jooka mawuli yata guni jémba rehambanguni. Haraki saraki mawuli haraki saraki sémbut hura guni hiyatanguni. Wungi wambeka guni guna haraki saraki mawuli wundé hu hwengu. Némbuli akwi wun haraki saraki mawuli akwi haraki saraki jonduka akwi hu hwetanguni.

23 Hu hwetaka Godré wangut dé gunika huli mawuli
hwetandé. Wun huli mawuli yikafre mawuli male dé.
24 Wun huli mawuli hérae guni huli du takwa retanguni.
Reta Godna hundi xékéta dé maki reta jémba male retanguni.
Reta yikafre sémbut male hurutanguni.
25 Némbuli wun hundika mé saréké. Nani atéfék Godna
hémémbu nani re. Reta nani natafa mawuli hératame.
Héraata guni yénataka hundi yatakatanguni. Godna
hémémbu rekwa du takwaka nawulak du takwaka akwi mwi
hundi male watanguni.
26 Guni mawuli wita, xékélaki natanguni, guni haraki
saraki joo yangumboka. Guni nak duré rékambambu wata,
bari dé wali hundi buléta rékambambu wangun hundi
bari yatakataka, wun duré yikafre hurutanguni. Guni
rékambambu wangut, nukwa nandikéndé. Guni mawuli
wita, guni xéndi hwakénguni. Tale dé wali hundi buléta
rékambambu wangun hundi bari yatakatanguni. Yatakataka
guni xéndi hwatanguni.
27 Guni mawuli wita wungi rengut, wafewana Satan gu-
niré hura yitandé. Wungi rekénguni.
28 Sélé héraakwa du wambula yamba sélé hérakéndi. Di
yikafre mawuli yata yikafre jémba male yatandi. Yata jondu
nawulak hérae jambangwe du takwaka hwetandi.
29 Guni nak du takwaka hundi wanjoka guni dika haraki
hundi wakénguni. Nawulak du takwana mawuli yikafre
hurunjoka yikafre hundi male watanguni. Wata diré yikafre
hurutanguni.
30 Guni haraki mawuli yata haraki joo huruta guni
Godna Hamwinyaka némafwi xak guni hwe. Guni Godna
Hamwinyaka xak hwekénguni. God déka Hamwinya dé
gunika hwe, guni déka nyangwal rengute. Godna Hamwinya
guna mawulimbu wulaaye téndét, Krais Jisas wambula
gayae guniré hérae hura waritandé. Hura warindét, guni
dé wali wungi re wungi re jémba retanguni. Retengukaka
xékélakita guni haraki mawuli xékékénguni.
31 Yangun haraki saraki mawuli atéfék yatakatanguni.
Dika haraki xékénguka mawuli, diré haraki hundi wanguka
mawuli, rékambambu wanguka mawuli akwi yatakatanguni.
Guni di wali waru warenguka, dika haraki saraki hundi
wanguka, dika haraki saraki mawuli yanguka, wungi yan-
guka haraki saraki mawuli atéfék yatakatanguni.
32 Yatakataka guni guna du takwaré yikafre huruta dika
saréfa natanguni. Guni Krais Jisasna hundika xékénguka
God hurungun haraki saraki sémbut yakwanyita dé wun
jonduka wambula yamba sarékéké ndé. Sarékéhafi yandéka
maki, Krais Jisasna hundika xékékwa du takwa guniré haraki

hurundat, guniré hurundan haraki jooka “Reséndé” nae, guni wun jooka wambula sarékékénguni.

5

Nani larékombu reta yikafre sémbu male yatame

1 God gunika némafwimbu mawuli yandéka guni déka nyangwal guni re. Reta guna mawuli déka mawuli maki ténjoka, guni hurundénéngala hurutanguni.

2 Krais Jisas nanika némafwimbu mawuli yata dé nanika hambuk jémba yata dé hiya. Hiyandéka God déka jémbaka dé yikafre mawuli ya. Du nawulak hanja hamwi xiyae déka hwendaka God yikafre yama xéka yikafre mawuli dé ya. Godka hwendan maki, Krais Jisas dé hafuré dé hwe, Godka. God dé Krais hurundénka dé yikafre mawuli ya. Krais Jisas yandén maki, guni du takwaka némafwimbu mawuli yatanguni.

3 Guni Godna du takwa reta guni haraki saraki mawuli yakénguni. Nak du takwa wali haraki saraki sémbut hurukénguni. Guna mawuli nak du takwana jonduka mawuli ramékéndé. Wun haraki saraki sémbut huruhafi yata wun jonduka akwi bulékénguni.

4 Guni haraki jonduka buléhafi yata haraki hundi bulékénguni. Halémbangwa hundi akwi bulékénguni. Guni wungi buléhafi yata, yikafre hundi male wata, Godka yikafre mawuli yata déka ximbu harékétanguni.

5 Guni wundé xékélakingu. Nawulak du takwa wali haraki saraki sémbut hurukwa du takwa haraki saraki mawuli yakwa du takwa akwi Godna getéfaré yamba yikéndi. Di Krais wali néma du takwa yamba rekéndi. Nak du takwana jonduka mawuli ramékwa du takwa akwi Godna getéfaré yamba yikéndi. Di Krais wali néma du takwa yamba rekéndi. Deka mawuli nak du takwana jonduka généta di Godna ximbu harékéhafi yata di wun jonduna ximbu di haréké.

6 Haraki saraki jooka du takwa nawulak di wa, “Wu haraki joo yingafwe. Wu yikafre joo dé.” Wungi wata yéna di ya. Guni wun du takwana hundi yamba xékékénguni. Du takwa haraki saraki sémbut huruta di Godna hundika hu hwe. Wun haraki saraki sémbut hurukwa du takwaka God déka biya mawuli dé wi.

7 Wunde du takwa haraki saraki joo hurundat guni di wali yamba hurukénguni.

8 Hanja guni haraki saraki mawuli yata halékingambu guni re. Némbuli guni Néma Duna du takwa reta yikafre mawuli yata guni larékombu guni re. Reta déka du takwa rendaka

maki, guni jémba sarékéta jémba male retanguni. Wungi reta guni haraki saraki sémbut hurukénguni.
9 Nani jémba sarékéta jémba male reta larékombu reta, nani yikafre mawuli male yata yikafre sémbut male huruta mwi hundi male watame.
10 Guni Néma Du mawuli yatendéka jémbaka sarékétanguni. Sarékéta xékélakita, wun jémba male yatanguni.
11 Guni haraki saraki sémbut hurukwa du takwa wali yitaka yatakahafi yata hurundaka haraki saraki sémbut hurukénguni. Di Satanéna haraki saraki jémba yata halékingambu di re. Reta di nawulak du takwana mawuliré yikafre yamba hurukéndi. Guni wunde du takwaré watanguni, hurundan haraki saraki sémbutka. Wangut God wun sémbutka hélék yandékaka xékélakitandi.
12 Fakuta hurundaka haraki saraki jooka hundi yamba bulékéme. Nani wun jooka wanjoka nani roo.
13 Nukwa xéta haléke tékwa hafwambu nukwa xéndét di atéfék jonduré jémba xéndaka maki, guni di hurundan haraki saraki jonduka wunde du takwaré wangut di wun jonduka jémba xétandi.
14 Guni wungi wangut wafewana di nawulak hurundan haraki saraki jondu yatakataka larékombu retandi? Wungi retendakaka du nawulak ané hundi di wa:
Guni xéndi hwakwa du takwa, sé ramé.
Guni hiyandé du takwa yandaka maki Godna hundi xékéhafi yata, némbuli guni sé raama Godna hundi xékétanguni.
Xékéngut, Krais guniré yikafre hurundét, guni larékombu retanguni.
Wungi di wa, halékingambu rekwa du takwaré.
15 Wawun atéfék hundi xékéta jémba sarékéta jémba male retanguni. Wangété rehafi yata Godka xékélakita jémba retanguni.
16 Ané nukwa séfélak du takwa haraki saraki mawuli yata séfélak haraki saraki sémbut di huru. Guni yikafre sémbut hurutenguka nukwa baka yindémboka guni yikafre sémbut yikafre jémba male yatanguni.
17 Yata wangété yahafi yata, God mawuli yatendéka jémbaka xékélakita, wun jémba yata jémba male retanguni.
18 Guni wangété yandaka hulingu sata wangété yakénguni, dé guna mawuli haraki hurundémboka. Guni wakwexékéngut Godna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye hambuk yata téta guna mawuli sukwekétandé.
19 Sukwekéndét guni Krais Jisasna hundika xékékwa nawulak du takwa wali hérangwanda reta guni Néma Du Kraiska yikafre mawuli yata déka ximbu harékéta déka gwar watanguni. Godna nyingambu rekwa hundi xéta gwar watanguni.

Guna mawuli yikafre yandéte guni séfélak gwar nawulak akwi déka watanguni.

20 Yikafre joo gunika hwendét haraki saraki joo akwi gunika hwendét nana Néma Du Jisas Krais naniré yikafre hurundékaka sarékéta, guni wungi re wungi re nana yafa Godka yikafre mawuli yata déka ximbu harékétanguni.

Takwa hérandé duka akwi, du humbwilé takwa akwi, angi retandi

21 Guni Krais Jisaska jémba sarékéta déka ximbu harékéta, guni déka hundika xékékwa du takwa guni nak nakna hundi xékéta wandan maki yatanguni.

22-23 Guni takwa, guniré wuni we. Néma Du Krais déka hundika xékékwa du takwa dé wali jémba resékembete, naniré yikafre huruta nanika dé hiya. Hiyandéka nani natafa hémémbu reta déka séfi maki nani re. Krais Jisas néma du reta nani déka hundika xékékwa du takwaka jémba hatindéka maki, du di deka takwaka jémba hatitandi. Hatindat guni takwa, guni guna duna hundi xékétanguni.

24 Nani Kraisna hundika xékékwa du takwa natafa hémémbu reta déka hundi jémba xékémbeka maki, guni takwa guna duna hundi jémba xékétanguni. Xékéta wandaka maki male yatanguni.

25 Guni du, guniré wuni we. Krais Jisas nani déka hundika xékékwa du takwaka némafwimbu mawuli yata nanika dé hiya. Hiyandén maki, guni du, guna takwaka némafwimbu mawuli yata diré yikafre hurutanguni.

26 Krais Jisas nani déka hundika xékékwa du takwaka dé hiya, nani déka hundika “Mwi hundi dé” nataka déka ximbu guré naande Godna makambu yikafre du takwa male rembete.

27 Krais wungi dé ya, nani déka hundika xékékwa du takwa atéfék haraki saraki sémbut atéfék haraki saraki mawuli akwi yatakataka yikafre mawuli male yata déka makambu jémba reta déka du takwa male rembete.

28 Krais Jisas nani déka hundika xékékwa du takwaka némafwimbu mawuli yandéka maki, du deka takwaka némafwimbu mawuli yatandi. Du deka séfika némafwimbu mawuli yandéka maki, di deka takwaka némafwimbu mawuli yatandi. Du deka takwaka némafwimbu mawuli yata di deka séfika némafwimbu mawuli ya.

29 Du di deka séfika di jémba hati. Deka séfimbu haraki saraki jondu nawulak huruhambandi. Wungi maki du deka takwaka jémba hatitandi. Hatindaka maki, Krais nani déka hundi xékékwa du takwaka dé jémba hati,

30 nani déka séfi maki me.

31 Wawun hundika Godna nyingambu angi dé wa: Du
déka yafa ayiwaré yatakataka takwa hérae bér natafambu
retambér. Reta natafa séfi bér re.
32 Angi wuni we. Wun hundi dé néma hundi dé. Sataku
hundi nak wun hundimbu dé re. Wun hundi naniré dé
wakwe, Krais akwi nani déka hundika xékékwa du takwaka
akwi. Du déka takwa wali natafa séfi rembéka maki, nani
Krais Jisasna hundika xékékwa du takwa dé wali natafambu
nani re.
33 Wun hundi gunika akwi nanika akwi dé angi we. Guni
du, guna séfika némafwimbu mawuli yanguka maki, guna
takwaka némafwimbu mawuli yatanguni. Guni takwa, guna
duna hundi xékéta deka ximbu harékétanguni.

6

Nyangwal, yafa, ayiwa, guni angi yatanguni

1 Guni nyangwal, Néma Du Krais Jisasna hundika xékéta
guni guna yafa ayiwa wambékangala hurutanguni. Wungi
hurungut, wu yikafre dé.
2-3 Wungi hurutengukaka Godna nyingambu angi dé wa:
Guni guna yafa ayiwana ximbu harékéta deka hundi jémba
xékétanguni. Hanja God wun hambuk hundi dé nana
mandéka Mosesré wa, Godna du takwaré wungi wandéte.
Wata dé hundi nawulak akwi angi wa, “Guni wungi yata guni
jémba reta séfélak héki hwari retanguni, ané héfambu. Wu
mwi hundi dé.” Wungi dé God Mosesré wa.
4 Guni yafa ayiwa, guna nyangwalka yikafre mawuli yata
jémba reta rékambambu wahafi yata guni diré hambukmbu
haraki hundi wakénguni, di gunika mawuli windamboka.
Guni dika jémba hatita diré Néma Du Krais Jisasna hundika
wakwetanguni, di jémba rendate.

Nak duna jémba yakwa du takwa, jémbaka hatikwa du, angi yatanguni

5 Guni nak duna jémba yakwa du takwa, guni guna
jémbaka hatikwa duna hundi jémba xékétanguni. Xékéta dika
sarékéta deka ximbu harékétanguni. Kraisna hundi jémba
xékénguka maki, guna jémbaka hatikwa duna hundi jémba
xékétanguni.
6 Xékéta wandaka maki yatanguni. Di gunika yikafre
mawuli yandate, di gunika xétendaka nukwa male jémba
yakénguni. Gunika xéhafi yatendaka nukwa, gunika
xétendaka nukwa akwi, wandaka maki yatanguni. Wungi
yata guni Kraisna jémba yakwa du takwa reta jémba yatan-
guni. Yikafre mawuli yata, God mawuli yandéka maki yata,
yikafre jémba male yatanguni.

7 Guni xékélaki. Guni gunika hatikwa duna jémba male yahambanguni. Guni jémba yata nana Néma Du Krais Jisaska akwi guni jémba ya. Wungi xékélakita guni yikafre mawuli yata yikafre jémba male yatanguni.
8 Mé saréké. Nana Néma Du Krais wambula gayae atéfék du takwa hurundan yikafre jémba hasa hwetandé. Nak duna jémba yakwa du takwaka akwi, deka mawuli yandakangala jémba yakwa du takwaka akwi, yandan yikafre jémba hasa hwetandé. Wungi hasa hwetendékaka sarékéta guni yikafre jémba male yatanguni.
9 Guni jémbaka hatikwa du, guna jémba yakwa du takwa gunika yikafre mawuli yandaka maki, guni dika yikafre mawuli yatanguni. Mé saréké. Guna Néma Du dé deka Néma Du akwi dé. Dé déka getéfambu reta natafa mawuli male dé ya, atéfék du takwaka. Dé Néma Du reta atéfék du takwaka sarékéta dé dika jémba hati. Wungi hatindékaka sarékéta, guni guna jémba yakwa du takwaka jémba hatita diré nakélak hundi watanguni. Wungi wangut di yamba rookéndi.

Krais Jisasna hundika xékékwa du takwa xi warekwa du takwa maki di re

10 Wuni hundi angi watawuni. Mé xéké. Nana Néma Du Krais Jisas némafwi hambuk yata dé nanika hambuk hwe. Guni dé wali natafa mawuli héraata déka hambuk hérae guna mawulimbu hambuk yandét jémba tétanguni.
11 God nani nak nakéka dé hambuk hwe. Wun hambuk wu xi ware jondu maki dé. Wun hambuk dé hwe, nani Satan wali warembete. Guni wun hambuk atéfék hératanguni, Satan guniré yéna yata guniré hura yindémboka.
12 Nani mama wali nani ware. Wun mama du di ané héfambu rekwa du yingafwe. Wun mama du di Satanéna du takwa di. Nani anwarmbu rekwa atéfék haraki hamwinya wali nani ware. Haraki saraki joo yakwa néma du takwa, getéfana du, ané héfambu reta halékingambu hambuk yakwa joo, di wali nani ware.
13 Wungi wareta guni God hwendén xi ware jondu atéfék mé héra. Hérae, guna mama guniré xiyanjoka yandat, guni hambuk ye téta waretanguni. Warengut guniré haraki yamba hurukéndi. Haraki huruhafi yandat guni hambuk yata jémba tétanguni.
14 Guni Satan wali warenjoka God hwendén xi ware jondu atéfék hérae hambuk yata tétanguni. Xi warekwa du warenjoka di hambuk yoo yifwambu gi. Mwi hundi wun yoo maki dé. Guni yéna yahafi yata mwi hundi male wangut, guna mawuli jémba tétandé. Xi warekwa du warenjoka di kapambu nandan sanda wur husanda, mama xiyandat

deka xi deka mawulimbu wulayindémboka. Yikafre sémbut wun sanda wur maki dé. Guni yikafre mawuli yata yikafre sémbut male hurutanguni.

15 Guni xékélaki. Krais Jisas naniré yikafre huruta nanika hiyandéka némbuli God naniré rékambambu wahambandé. Wahafi yandéka nani God wali natafa mawuli héraata jémba re. Wungi reta guni nak du takwaré wun yikafre hundi watanguni. Xi warekwa du manmbu su sande jémba téndaka maki, guni nak du takwaré wun yikafre hundi wata hambuk yata jémba tétanguni.

16 Xi warekwa du warenjoka di wakér huru, mama nakindat deka xi deka séfimbu wulayindémboka. Krais Jisaska jémba sarékénguka mawuli wun guna wakér maki dé. Satan guna mawuliré haraki hurunjoka dé guniré xiyatandé. Xiyaata dé gunika nak maki nak maki haraki saraki mawuli hwetandé. Hweta dé xi wando hérae guniré xiyandéka maki xiyatandé. Wun xi ya maki dé yané. Satan gunika hwendét haraki saraki mawuli ya yanékwa maki guna mawuli haraki hurundémboka, guni Krais Jisaska jémba sarékétanguni.

17 Xi warekwa du warenjoka di kapambu nandan joo di humbuka samé, mama deka humbumbu xiyandémboka. Guni xékélaki. Hanja God Satanéna tambambu guniré dé héra, guni dé wali wungi re wungi re jémba resékengute. God yandén jémba wun kapambu nandan humbu samé joo maki dé. Guni God yandén jémbaka sarékéta hambuk ye jémba tétanguni. Xi warekwa du warenjoka di yaré huru, mamaré xiyanjoka. Godna Hamwinya guniré dé wakwe, Godna hundika. Godna hundi wun xi ware yaré maki dé. Guni déka hundi jémba xékéta hambuk yata jémba téngut, Satan guniré haraki yamba hurukéndé.

18 Guni wungi jémba ténjoka mawuli yata God wali hundi bulétanguni, wungi re wungi re. Buléta guni déré wakwexékétanguni, dé guniré yikafre hurundéte. Godna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye téndét, wungi re wungi re God wali hundi bulétanguni. Gan nukwa yikafre mawuli yata God wali hundi bulétanguni. Dé wali hundi bulénjoka wendé yamba nakénguni. Dé déka atéfék du takwaré yikafre hurundéte, guni déré wakwexékétanguni.

19 Dé wuniré akwi yikafre hurundéte, déré wakwexékétanguni. Guni angi Godré wakwexékéngute, wuni mawuli ye. God wuniré yikafre huruta yikafre mawuli hwendét wuni roohafi yata hambuk yata, nak du takwaré God hanja fakundén hundi watawuni. Wawut di akwi wun yikafre hundi xékélakitandi, Krais Jisaska.

20 Krais Jisas dé hafu dé wuniré wa, déka hundi wawute.

Wuni wawuka déka mama hélék yata séndé gembu wuniré husanda takandaka wuni séndé gembu wuni re. Reta wuni roohafi yata hambuk yata déka hundi diré jémba male wawute, guni Godré wakwexékétanguni.

God diré yikafre hurundéte Pol dé déré wakwexéké

21-22 Némafwimbu mawuli yakwa du Tikikusré wuni wa, dé gunika yindéte. Dé nani wali reta nana Néma Du Jisas Kraisna jémba yakwa du dé, déré wuni wa, dé gunika yindéte. Dé yae dé yambeka jémbaka, rembekaka akwi, dé guniré watandé. Wandét, guni nani rembekaka xékélakitanguni. Xékélakingut dé guna mawuliré yikafre hurutandé. Dé wungi yandéte, wuni déré wa.

23 Néma Du Jisas Krais guni déka hundika xékékwa du takwaka yikafre mawuli hweta nana yafa God akwi gunika yikafre mawuli hwetandé. Hwendét guni Godka jémba sarékéta guna du takwa wali jémba reta dika némafwimbu mawuli yatanguni. Wungi wuni Godré wakwexéké.

24 Nana Néma Du Jisas Kraiska némafwimbu mawuli yakwa atéfék du takwaka God saréfa naata diré yikafre hurutandé. Wungi yandéte wuni déré wakwexéké.

Wuna mwi hundi yak.

Filipaimbu rekwa du takwaka Pol hayindén nyinga

Pol

1 Wuni Pol ané nyinga wuni gunika hayi. Ani Timoti wali Krais Jisasna jémba yakwa du reta ani gunika saréké. Sarékéta wuni guni Filipaimbu reta Krais Jisasna hundika xékékwa du takwaka wuni hayi. Guni Filipaimbu rekwa Godna du takwa akwi, gunika hatikwa néma du akwi, hatikwa du wali jémba yakwa du akwi, gunika wuni hayi.

2 Nana yafa God akwi nana Néma Du Jisas Krais akwi guniré yikafre huruta nakélak huru biya mawuli hwembéte wuni Godka we.

Pol dika sarékéta dé Godna ximbu haréké

3 Atéfék nukwambu wuni gunika sarékéta wuni wuna Godka diména nae.

4 Diména naata wuni gunika yikafre mawuli yata Godka wa, dé guniré yikafre hurundéte.

5 Hanjambu akwi némbuli akwi guni wuni wali Jisas Kraisna jémba guni ye, nawulak du takwa Kraisna yikafre hundi xékéndate. Yangukaka sarékéta, wuni gunika yikafre mawuli ye.

6 Mawuli yata angi wuni xékélaki. Tale God guna mawulimbu yikafre jémba yanjoka dé huru. Wun jémba yamba yatakakéndé. Wun jémba yandéka Krais yatendéka nukwa xakundét, dé déka jémba atéfék yaséketandé. Wungi wuni xékélaki.

7 Gunika wungi sarékéwut, wungi sékérékétandé, gunika némafwimbu mawuli yawukaka. Wuni némbuli séndé gembu hwaata, duna makambu Kraisna hundi wata, Kraiska wandan hundi hasa wawuka guni wuni wali wun jémba ye. God naniré yikafre hurundéka nani wun jémba ye. Wungi yambenka wuni gunika némafwimbu mawuli wuni ye.

8 Krais Jisas gunika némafwimbu mawuli yandéka maki, wuni gunika némafwimbu mawuli wuni ye. Yawuka God dé xékélaki, mwi hundi wawukaka.

9 Godka angi wuni we, guni Godna jémbaka jémba xékélakita, hurundan yikafre sémbut hurundan haraki saraki sémbutka akwi xékélakingute. Xékélakita guni du takwaka némafwimbu mawuli yangut, guna yikafre mawuli némafwi yatandé.

10 Guni wungi xékélakita guni yikafre sémbutka yawundu natanguni. Wungi nangut, Krais wambula yatendéka nukwa

dé gunika angi watandé, “Guni yikafre mawuli yata haraki saraki sémbut huruhambanguni.”

11 Angi akwi wuni Godka we. Jisas Krais yikafre sémbut male hurundéka maki, wun sémbut gunimbu sukwekéndét, guni yikafre sémbut male hurutanguni. Hurungut, du takwa guniré xe Godna ximbu harékéta angi watandi, “God atéfék néma duré dé sarékéngwandé.” Wungi watandi.

Pol séndé gembu hwandéka di Kraisna du roohafi yata Kraisna jémba ya

12 Wuna nyama bandi, guni wunimbu xakundé jooka xékélakingute wuni mawuli ye. Wunimbu xakundé joo Kraisna hundiré watéfihambandé, yingafwe.

13 Wuni séndé gembu re Kraisna hundi wawuka di gavmanéna néma duna geka hatita xi warekwa du atéfék, atéfék ambu rekwa du akwi di Kraisna hundi xéké. Wuni Kraisna jémba yawuka di Kraisna mama wuniré séndé gembu takandanka, di xékélaki.

14 Krais Jisasna hundi xékékwa séfélak du takwa di séndé gembu rewukaka xékétaka Néma Du diré yikafre hurutendéka hambukéka jémba sarékéndaka dé deka biya mawuli hambuk ya. Hambuk yandéka roohafi téta di Godna jémba yata di déka hundi wa.

15 Wuni xékélaki. Du nawulak wunika haraki mawuli xékéta wuna jémbaré sarékéngwandénjoka di Kraiska wa. Nawulak yikafre mawuli yata di Kraiska wa.

16 Yikafre mawuli yakwa du di xékélaki. God wandéka wuni séndé gembu re, wuni Kraiska wandan hundi du takwaka hasa wanjoka. Wungi xékélakita di wunika némafwimbu mawuli yata di Kraisna hundi wa.

17 Wunika haraki mawuli xékékwa du di deka ximbu harékénjoka di mawuli ya. Mawuli yata di Kraisna jémbaka male sarékéhambandi. Di Kraiska séfélak hundi wandat, wuni séndé gembu reta deka jémbaka xékéta haraki mawuli xékéwute di wungi Kraiska wa.

18 Wunka xékélakita angi wuni we. Atéfék du Krais Jisasna hundi di wa. Wu yikafre dé. Di deka ximbu harékénjoka Kraiska wandat, o di Kraiska male sarékéta Kraiska wandat? Reséndé. Di Krais Jisasna hundi wandakaka wuni yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatawuni.

Pol hiyahafi re Filipai wali sékéré jémba yanjoka dé wa

19 Wuni ané jooka xékélakita mawuli sawuli yatawuni. Wuni xak wali séndé gembu rewuka guni Godré we, wunika. Wanguka Jisas Krais déka Hamwinya wunika hwendéka dé wuniré yikafre huru. Hurundét, kot hényindét, wuni jémba retawuni.

20 Wungi xékélakita angi akwi wuni némafwimbu mawuli
ye. Wunimbu xakundé jonduka roohafi yata wuni hambuk
yata Jisas Kraisna hundi watawuni, hanja hambuk yata
wawun maki. Wungi wawut nak du takwa wuniré xe
Kraisna ximbu harékétandi. Wuni Kraisna jémba yata rewut
di déka ximbu harékétandi. Wuni Kraisna jémba yawut di
hélék yata wuniré xiyandat hiyawut, du takwa wuniré xe di
Kraisna ximbu harékétandi.
21 Wuni hiyahafi re wuni Kraisna jémba yatawuni.
Hukémbu wuni hiyae wuni Krais wali retawuni. Wu yikafre
dé.
22 Wuni ané héfambu wungi téta wuni Jisas Kraisna yikafre
jémba male yatawuni. Yingi maki yanjoka wuni mawuli ye?
Ambu rewut wana, bari hiyawut wana? Wuni yike wuni ye.
23 Yike yata wun jooka mawuli yéték wuni xéké. Wuni
hiyae Godna getéfambu Krais wali renjoka wuni némafwimbu
mawuli ye. Dé wali rewut, wu yikafre dé.
24 Wuni ané héfambu téta gunika sarékéta guniré yikafre
hurutawuni. Wungi akwi yikafre dé.
25 Wuni wun jooka sarékéta wuni xékélaki. Wuni ané
héfambu guni wali tétawuni. Guni wali téta guniré yikafre
hurutawuni, guni guna mawulimbu hambuk yata Kraiska
jémba saréké̂ngute, wungi té wungi té. Déka jémba sarékéta
déka hundika “Mwi hundi dé” naata guni déka yikafre
mawuli yatanguni.
26 Wuni gunika wambula yawut, guni Krais Jisas wunika
jémba hatitendékaka sarékétanguni. Sarékéta guni yikafre
mawuli yata Kraisna ximbu harékétanguni.

Filipai Pol wali sékéré téta bu warenda

27 Guni Kraisna yikafre hundika sarékéta yikafre sémbut
male hurutanguni, atéfék du takwa guna sémbutré xe Kraisna
ximbu haréké̂ndate. Guni wungi hurungut wuni guni
wali re o afakémbu re angi xékétawuni, guni atéfék Jisas
Kraiska jémba sarékéta guna mawulimbu hambuk yata
natafa mawuli héraata sékéré jémba yata guni du takwaré
Kraisna yikafre hundi wa, di Kraiska jémba saréké̂ndate.
28 Guni guna mama duka rookénguni. Roohafi yata guna
mawulimbu hambuk yangut, guna mama xe xékélakitandi.
Di hiyatandi. Yamba rekéndi. Guni huli mawuli hérae jémba
retanguni. Di wungi xékélakitandi. God hafu gunika hatindét,
jémba male retanguni.
29 God guniré dé waséke, guni Kraiska jémba sarékéta déka
hundika “mwi hundi dé” nangute. Wunka male yinga. Ané
jémba akwi yangute dé waséke. Kraisna jémba yata guni
déka ximbu harékéta hangéli hératanguni.

30 Hanja wundé xéngu, wuni warewuka. Némbuli akwi
andé xékéngwi, wuni wareta téwuka. Wuni warewuka maki
guni wuni wali sékéré hangéli hératanguni.

2

Guni natafa mawuli héraata di wali jémba retanguni

1 Wun hundi sarékéta ané hundi akwi mé saréké. Krais
guna mawulimbu téta guna mawuliré yikafre hurundét,
Kraisna mawuli ya gunika nakélak huru mawuli hwendét,
Godna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye téndét, guni
wunika mawuli yata wunika saréfa naata,
2 wu, wuna mawuliré yikafre mé huru. Wuniré yikafre
hurunjoka angi hurutanguni. Guni atéfék natafa mawuli
héraata, guni nak nakéka némafwimbu mawuli yata, guna
mawuli sékéré téta, guni atéfék natafa jémba yatanguni.
Wungi hurungut, wuni gunika mawuli sawuli yatawuni.
3 Guni guna séfika male yamba sarékékénguni. Guna
ximbu yamba harékékénguni. Guni guna ximbu harékéhafi
yata nawulak du takwaka mawuli yata deka ximbu
harékétanguni.
4 Guni mawuli yanguka jémbaka male sarékékénguni.
Nawulak du takwa mawuli yandaka jémbaka akwi
sarékétanguni. Sarékéta guni di wali jémba yatanguni.

Krais déka ximbu harékéhafi yandéka God déka ximbu dé haréké

5 Guni Krais Jisas hulukindén maki natafa mawuli male
hulukitanguni.
6 Hanja dé God maki dé re. Wungi reta dé wungi té wungi
té God maki renjoka sarékéhambandé.
7 Sarékéhafi yata dé dé hafu God maki rendéngala
yatakandéka lé takwa hési déré héraléka dé jémba yakwa du
xaakwa dé du maki re.
8 Dé ané héfana duna séfi hérae reta dé déka ximbu
harékéhambandé. Harékéhafi yata dé God mawuli yandén
maki male hura yawundu nandéka di du nawulak déré
xiyandaka dé hiya. Dé némafwi hangéli hérae dé mimbu hiya.
9 Krais Jisas wungi huruta hiyandéka God déka ximbu
harékéta wandéka dé néma du re. God wandéka dé déka
xi atéfék néma duna xiré sarékéngwanda dé atéfék du takwa
jonduka akwi dé néma du re.
10 Godna getéfambu rekwa du takwa, ané héfambu rekwa
du takwa, andéla héfakombu rekwa du takwa, atéfék du
takwa hamwinya Jisasna ximbu harékénjoka di déka hwati
se wandé datandi.

11 Wandé daata di atéfék angi watandi, “Jisas Krais dé
nana Néma Du dé.” Wungi wata di nana yafa Godna ximbu
harékétandi.

Nani du takwana nyéndékmbu hanyikwa ya maki tétame

12 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, hanja guni wali
rewuka guni wuna hundi xékéta wawun maki huru. Némbuli
afakémbu rewuka guni némbuli akwi wawun maki hurun-
joka guni némafwimbu mawuli ye. Mawuli yata guni Godka
némafwimbu roota jémba sarékéta God mawuli yandéka maki
hurutanguni. Hurungut dé guniré hérandét, guni dé wali
jémba retanguni.
13 Guni xékélaki. God guna mawulimbu téta dé jémba ye,
guni déka jémba yanjoka mawuli yangute. Mawuli yangut dé
guniré hambuk hwendét, guni wun jémba male yatanguni.
Yangut, gunika mawuli sawuli yatandé.
14 Guni mé xéké. Guni jémba yata haraki hundi wahafi
yata warukénguni.
15 Guni wungi wahafi ye haraki saraki sémbut huruhafi
yata yikafre sémbut male huruta Godna nyangwal retan-
guni. Wungi reta guni ané héfambu rekwa haraki mawuli
xékéta haraki saraki sémbut hurukwa du takwa wali guni
té. Di guna sémbutré xe wun sémbutka haraki hundi yamba
wakéndi. Guni deka nyéndékmbu téta guni hanyikwa ya maki
guni té, atéfék héfambu rekwa du takwaka.
16 Ya halékingambu hanyindéka maki, guni Kraisna huli
mawuli hwekwa hundi diré watanguni, atéfék du takwaré.
Guni wungi hurungut, Jisas Krais némafwi kot xékéta néma
du retendéka nukwambu wuni guniré xe xékélakitawuni.
Wuni Jisas Kraiska némafwi jémba yawuka wun jémba baka
yihambandé. Xékélake yawun jémbaka mawuli sawuli
yatawuni.
17 Guni Krais Jisaska jémba sarékéta, déka hundika “Mwi
hundi dé” naata guni guna yikafre mawuli Godka guni
hwe. Hanja Godka hamwi hwenjoka di wun hamwi xiyae
jambémbu takataka di nawulak wain hulingu bleké, wun
hamwika. Guna Godka hwengun mawuli wun hamwi maki
dé. Di wuniré xiyandat wuni hiyawut, wuna nyéki bleka dé
wain hulingu maki xakutandé. Wun nukwa akwi gunika
mawuli sawuli yata guni wali yikafre mawuli yatawuni.
18 Mawuli yawuka maki, guni akwi yikafre mawuli yatan-
guni. Guni wuni wali yikafre mawuli yata mawuli sawuli
yatanguni.

Timoti yitandé Filipairé

19 Nana Néma Du Jisas mawuli yandét nawulak nukwa
yindét wuni Timotika watawuni, dé gunika yindéte. Dé ye
guniré xétaka wambula yae gunika saféndét wuni xékétaka
yikafre mawuli yatawuni, gunika.
20 Timoti wuni gunika mawuli yawuka maki dé gunika
mawuli yata guniré yikafre hurunjoka dé saréké. Nak du
dé gunika mawuli yanaka maki mawuli yahambandé.
21 Atéfék du takwa di deka jémbaka male sarékéta Jisas
Kraisna jémbaka sarékéhambandi.
22 Timoti di hurundaka maki huruhambandé. Guni déka
yandén yikafre jémbaka guni xékélaki. Dé wuni wali Kraisna
hundi wata dé wuniré yikafre huru, nyan déka yafaré
yikafre hurundéka maki.
23 Wunimbu xakutekwa jooka xékélakita wuni déré wawut,
dé gunika bari yitandé. Wungi wuni saréké.
24 Angi akwi wuni saréké. Néma Du wunika yambu
nafwitandé, wuni akwi gunika bari yiwute. Wungi wuni
saréké.

Epafroditus yitandé Filipairé

25 Wuni Epafroditusré wundé wawu, dé bari gunika
wambula yindéte. Dé gunika bari yindét, wu sékérékétandé.
Hanja guni déré wanguka dé wunika yae dé guna ximbu
jémba ya. Yata wuniré dé yikafre huru. Huruta dé Jisas
Kraisna hémémbu wuna bandi maki reta dé wuni wali jémba
ya. Xi warekwa du hambukmbu warendaka maki, dé wun
jémbaka hambukmbu ya.
26 Hanja bar hiyandénka wundé xékéngu. Dé xékéngunka
haraki mawuli xéka dé guniré wambula xénjoka némafwimbu
mawuli ye.
27 Xékéngun hundi wu mwi hundi dé. Dé némafwi bar
hiyae hiyafukwa dé ramé. Wungi hwandéka dé God déka
saréfa nae wandéka dé wambula yikafre ya. God déka male
saréfa nahambandé. Dé wunika akwi dé saréfa na. Wuni
Epafrodituska hambukmbu géranjoka hélék yata, dé wunika
akwi saréfa na. Saréfa nae wandéka dé wambula yikafre ya.
28 Yikafre yandéka Epafroditus gunika wambula yindéte
wuni némafwimbu mawuli ye, guni déré wambula xéta
yikafre mawuli yangute. Guni yikafre mawuli yangut, wuni
gunika sarékéta wuni akwi yikafre mawuli yatawuni.
29 Dé gunika ye xakundét guni Néma Duna ximbu déka
yikafre mawuli yatanguni. Guni Epafroditusna ximbu
harékétanguni. Dé yandén maki jémba yakwa duna ximbu
akwi harékétanguni.
30 Dé Jisas Kraisna jémba yata hiyanjoka hiyafukwa dé
ramé. Guni wuni wali rehafi yanguka dé guna hafwa

hérae wuniré yikafre huruta hiyanjoka hiyafukwa dé ramé.
Hurundénka sarékéta, guni déka ximbu harékétanguni.

3

Jisas Kraiska jémba sarékékwa du takwa di yikafre sémbut hurukwa du takwa di

1 Wuna nyama bandi, wuna hukétéfi hundi angi dé.
Guni nana Néma Duka mawuli sawuli yata yikafre mawuli
yatanguni. Ané hundi gunika wambula hayinjoka wendé
nahambawuni. Guni wambula xékéngut guna mawuli ham-
buk yandét guni jémba retanguni. Wunka wuni mawuli ye.
Mawuli yata wuni wambula hayi, guni jémba xékéta jémba
rengute.
2 Guni haraki saraki sémbut hurukwa duka xékélaki natan-
guni. Di yéna yata di angi wa, "Guni Godna nyangwal
xakuwu nae guni guna séfi sékétanguni." Wungi wandaka
wuni dika angi wuni we: Wasa joo nakré haraki hurundaka
maki, di guna mawuliré di haraki huru.
3 Di yéna yandaka wuni mwi hundi angi wa, "Nani hafu
Godna nyangwal me." Godna Hamwinya nana mawulimbu
téndéka nani Godna ximbu jémba harékéta Krais Jisas nanika
hiyandénka sarékéta nani déka yikafre mawuli ye. Mawuli
yata Godna nyangwal nani re. Séfi séké ndakaka yamba
sarékékéme.
4 Du nawulak angi wandat, "Nani nana séfi sékéta nawulak
hambuk hundi akwi xékémbet, God nanika huli mawuli
hwendét, nani dé wali jémba retame." Wungi wandat wuni
guniré angi watawuni. Di nawulak hambuk hundi di xéké.
Wuni diré sarékéngwanda wuni atéfék hambuk hundi wuni
xéké.
5 Wuna ayiwa wuniré héralén nukwa angé tamba yétiyéti
angé tamba hufuk yindéka di nana hambuk hundi xékéta
wuna séfi séké. Wuni Israelna dé. Wuni Benjaminéna
hémémbu wuni xaku. Wuna yafa ayiwa Hibruna bér. Wuni
akwi Hibruna wuni. Wuni Farisina du Godna hambuk hundi
jémba xékéndaka maki wuni akwi Godna hundi jémba xékéta
Farisina du wuni re.
6 Wuni Godna jémba yanjoka némafwimbu mawuli yata
wuni Krais Jisasna hundika xékékwa du takwaré wuni
haraki huru. Wuni Judana atéfék hambuk hundi jémba male
xékéta wuni wandén maki wuni huru. Yikama hundi nakéka
hu hwehambawuni.
7 Hanja wun jonduka wuni wa: "Wu némafwi joo dé."
Némbuli wun jonduka wuni angi wa: "Wu baka joo dé."
Wungi wata wun jonduka sarékéhambawuni. Némbuli Krais
Jisaska male wuni saréké.

8 Hanja wuni séfélak jonduka wuni wa: “Wu némafwi joo
dé.” Némbuli wun jonduka atéfék wuni angi wa: “Wu baka joo
dé. Wu safwahérafwambu rekwa joo dé.” Wungi wata natafa
jooka male wuni saréké. Wun joo angi dé. Wuni wuna Néma
Du Krais Jisaska wuni xékélaki. Wun joo atéfék jonduré dé
saréké ngwandé. Wuni Kraisré hérae
9 déka hémémbu renjoka wuni hanja mawuli yawun
jonduka yatakataka wun jonduka hélék wuni ye. Hanja
wuni Godna hambuk hundi jémba xékéta wandén maki
wuni huru. Huruwun sémbutka God yamba saréké kéndé.
Wuni Kraiska jémba saréké ta déka hundika “Mwi hundi
dé” nawuka God wunika angi dé wa, “Méni yikafre sémbut
hurukwa du méni.” God wungi wandéte wuni mawuli ye.
10 Wuni Krais Jisaska jémba xékélakita déka wambula
raméndén hambukéka xékélakita déka jémba yata dé wali
hangéli héraata hiyandén maki wuni ané héfana jonduka
hiyanjoka wuni némafwimbu mawuli ye.
11 Wungi huruwut, God hukémbu wuniré wambula
husaraméndét, wuni dé wali retawuni. Wungi wuni
némafwimbu mawuli ye.

Pol fétékérékwa du fétékéréndaka maki dé fétékéré

12 Wuni angi saréké hambawuni: “Wuni Krais Jisas hu-
rundén sémbut wundé hérawu. Wuni yikafre sémbut male
wuni huru.” Wungi saréké hafi yata angi wuni we. “Wuni
Kraisna yikafre sémbut héranjoka, wuni hambuk jémba ye.
Krais Jisas wuniré dé héra, wuni déka jémba wungi yawute.”
13 Wuna nyama bandi, guniré wuni we. Wuni angi
saréké hambawuni: Wuni Krais Jisasna sémbut wundé hérawu.
Wungi saréké hafi yata wuni natafa sémbut male wuni huru.
Wuni hanja huruwun sémbutka hu hwetaka némbuli wuni
hukémbu xakutekwa jonduka male wuni saréké.
14 Wungi saréké ta wuni fétékérékwa du fétékéréndaka maki
wuni hambukmbu fétékéra yi, wun yikafre joo héranjoka.
Wun yikafre joo angi dé, Krais Jisas nanika hiyandénka,
hukémbu God wandét wuni wara dé wali jémba retawuni,
wungi re wungi re.
15 Nani Krais Jisaska jémba xékélakikwa du takwa, nani
atéfék wawuka mawuli saréké mbu hurutame. Guni nak
maki mawuli saréké mbu hurungut, God guniré wakwetandé,
wun jooka.
16 Nani déka yikafre sémbutka xékélakita, wun sémbutmbu
tétame.
17 Wuna nyama bandi, guni atéfék huruwun maki huru-
tanguni. Guni xéta xékélakitanguni, nani hurumbeka maki
hurukwa duka.

18 Hanja séfélak nukwambu séfélak du takwaka guniré
wuni wa. Wawun maki, némbuli wambula wuni we. Wunde
du takwaka wuni saréfa naata wuni gérae. Hanja di Krais
Jisasna hundi xéka némbuli di déka mimbu hiyandénka
sarékéhafi yata di déka mama di.
19 Godka mawuli yahafi yata di deka haraki saraki mawuli
xékéta deka séfika male di saréké. Sarékéta di haraki saraki
sémbut huru. Nak du deka hurundan sémbutré xe dé wun
sémbutka angi watandé, “Wu haraki saraki sémbut dé.” Dé
wungi wandémboka roohafi yata di wun haraki sémbutka
némafwimbu mawuli ye. Yata ané héfana jonduka male di
saréké. Wungi hurukwa du takwa di haraki hafwaré yitandi.
God wali yamba rekéndi.
20 Nani Godna getéfaré yitame. Nani God wali jémba
retame, wungi re wungi re. Nana Néma Du Jisas Krais Godna
getéfa yatakataka wambula gaye naniré hératendékaka nani
haxé.
21 Dé gaye némafwi hambuk hwendét nana haraki séfi
yawuleka déka yikafre male séfi maki xakutandé. Jisas Krais
wungina hambuk hwetandé. Déka hambuk atéfék duna
hambukré dé sarékéngwandé. Dé atéfék du takwaka akwi
jonduka akwi néma du retandé.

4

Di natafa mawuli hérae yikafre mawuli yata jémba retandi

1 Wuna nyama bandi, wuni gunika némafwimbu mawuli
yata guniré wambula xénjoka wuni mawuli ye. Guni wuna
jémba yata hératewuka yikafre joo maki renguka wuni gu-
nika mawuli sawuli ye. Guni wawun hundika sarékéta guni
Néma Du Krais Jisaska jémba sarékéta guna mawulimbu
hambuk yatanguni.
2 Béni Yuodia bér Sintike, béniré wuni we. Béni Krais wali
natafa mawuli héraata waruhafi retambéni.
3 Méni wuni wali Krais Jisasna jémba yakwa yikafre du,
méniré wuni we. Méni wumbére takwa yétékré yikafre hu-
rutaméni, bér natafa mawuli héraata jémba rembéte. Hanja
bér akwi wuni wali hambuk jémba bér ya, nawula du takwa
Kraisna hundi xékéndate. Wumbére takwa yéték, Klemen
wali, wuni wali jémba yakwa nawulak du takwa akwi, di
atéfék di hambuk jémba ya, nawulak du takwa Kraisna hundi
xékéndate. Deka xi God hura rendéka nyingambu dé re. Di
dé wali jémba retandi, wungi re wungi re.
4 Atéfék nukwambu guni yikafre mawuli yata Néma Duka
mawuli sawuli yatanguni. Wambula guniré wuni we. Guni
déka yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatanguni.

5 Guni du takwaka yikafre mawuli yata guni diré haraki
hundi wahafi yata nakélak hurutanguni, atéfék guna yikafre
sémbutré xéndate. Nana Néma Du Jisas wambula yatendéka
nukwa walémba dé.
6 Nak maki nak maki jonduka sarékékénguni. Guni
nawulak jonduka fatika wun jonduka haraki mawuli yamba
xékékénguni. Wun jonduka God wali hundi bulétanguni.
Buléta déka diména naata déré wakwexékétanguni, wun
jonduka.
7 God nanika nakélak huru biya mawuli dé hwe. Hwendén
nakélak huru biya mawuli dé némafwi yikafre joo dé. Nani
wun mawulika xékélakinjoka nani hurufatiketame. Guni
Krais Jisas wali natafa mawuli héraata God hwendén mawuli
guna mawuliré akwi guna mawuli sarékéré akwi yikafre
hurutandé, guna biya mawuli jémba téndéte.
8 Wuna nyama bandi, wuna hukétéfi hundi angi dé.
Guni mwi hundi, yikafre hundi, yikafre jémbaka akwi
sarékétanguni. Guni yikafre joo, yikafre mawuli, nawulak du
takwa hurundan yikafre jonduka akwi sarékétanguni. Godna
ximbu haréké ndaka yikafre jémbaka akwi, atéfék yikafre
jonduka akwi sarékétanguni.
9 Godna jémbaka guniré wakwetaka déka hundi guniré
wawuka wundé xékéngu. Déka jémba yawuka wundé
xéngu. Xékétaka xéngun maki, guni akwi wungi hurutanguni.
Wungi hurungut, nanika nakélak huru biya mawuli hwekwa
God guni wali tétandé.

Filipai Polka jondu yéwa hwendaka dé yikafre mawuli ya

10 Guni wunika mawuli yata wuniré wambula yikafre hu-
runguka wuni nana Néma Du Jisas Kraiska yikafre mawuli
yata mawuli sawuli yata déka ximbu wuni haréké. Wuni
xékélaki. Hanja guni wunika mawuli yata guni wuniré
yikafre hurutenguka yambu rehafi yandéka guni hurufatiké.
11 Wuni jondu nawulakéka fatikéwukaka wahambawuni.
Joo nak wunimbu xakundét, joo nak wunimbu xakuhafi
yandét, yak, wun jooka mawuli yatawuni.
12 Wuni angi wuni xékélaki. Hufuk jondu héraata mawuli
wuni ye. Séfélak jondu akwi héraata wun nukwa akwi
mawuli wuni ye. Nak joo wunimbu xakundét, yak, wun
jooka mawuli yatawuni. Séfélak hénoo sawuka biya yatakwa
nukwa akwi, hénooka hiyawuka nukwa akwi, wuni yikafre
mawuli male wuni ye. Séfélak yéwa hérawuka nukwa akwi,
yéwa hérahafi yawuka nukwa akwi, wuni yikafre mawuli
male wuni ye. Wungi wuni xékélaki.
13 Krais Jisas wuniré yikafre huruta wunika hambuk
hwendéka wuni atéfék jondu hali huruwu.

14 Némbuli wuni Kraisna jémba yata nawulak xak wali
rewuka guni wuniré yikafre huruta wuni wali wun jémba
ye. Wu yikafre dé.
15 Guni Filipaimbu rekwa du takwa, guni hafu wundé
xékélakingu. Hanja, wuni Krais Jisasna hundi tale guniré
wataka guna héfa Masedonia yatakawun nukwa, guni Krais
Jisasna hundika xékékwa du takwa guni male guni wuniré
yikafre huru. Huruta guni jondu akwi yéwa akwi wunika
hwe. Krais Jisasna hundika xékékwa nawulak du takwa, guni
hurungun maki, di wunika jondu yéwa nawulak hwehambandi.
16 Wuni Tesalonaikambu reta jonduka wali yéwaka wali
fatikéwun nukwa akwi guni wuniré yikafre huruta guni
nawulak yéwa nak naata guni wunika hwe.
17 Wunika hwengun yéwaka male sarékéhambawuni. Guni
wunika yéwa hwenguka hukémbu God hwengun yikafre joo
guniré hasa hwetandé, nawulak yikafre jondu wali. Dé
guniré hasa hwetendékaka wuni saréké.
18 Guni jondu wali yéwa wali hérae takanguka Epafroditus
hura yandéka wuni atéfék wundé hérawu. Hérae némbuli joo
nakéka fatikéhambawuni. Guni wuniré yikafre hurunguka
Godna mawuli yikafre dé ye, gunika. Godka yikafre yama
xaakwa jooka hwendaka maki, wunika hwengun jooka akwi
God dé yikafre mawuli ye.
19 Wuna Néma Du God gunika séfélak yikafre jondu hwetandé. Guni Krais Jisas wali natafa mawuli hérae rengut,
God atéfék yikafre jondu hura reta, fatikénguka jondu atéfék
gunika hwetandé.
20 Nani nana yafa Godna ximbu wungi té wungi té
harékétame. Wu mwi hundi dé.

Pol dika dé dinguna nae

21 Wuni atéfék Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaka
wuni dinguna nae. Dinguna nawukaka guni diré wungi
watanguni. Wuni wali reta Krais Jisasna hundi xékékwa du
takwa akwi di gunika dinguna di nae.
22 Ambu reta Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa atéfék
di gunika dinguna nae. Romna néma duna gembu jémba
yakwa du takwa akwi di gunika némafwimbu mawuli yata
dinguna di nae.
23 Nana néma Du Jisas Krais guna hamwinya wali téta
guniré yikafre hurundéte wuni déré wa.
Wuna hundi yak.

Kolosimbu rekwa du takwaka Pol hayindén nyinga

Pol

1 God wuniré wasékendéka wuni Pol Krais Jisasna hundi
hura yikwa du reta wuni guniré we nyingambu. Nana
nyayika Timoti wuni wali reta ani gunika hayi.
2 Wuni guni Kolosimbu rekwa Godna du takwaré wuni
we. Guni Krais Jisasna hundi jémba xékékwa du takwa, wuna
nyama bandi guniré wuni we.
Nana yafa God gunika saréfa naata guniré yikafre huruta,
nakélak huru biya mawuli hwendét, guni jémba rengute ani
déré wakwexéké.

Kolosimbu rekwa du takwa di Kraiska jémba saréké

3-4 Guni Jisas Kraiska jémba sarékéta déka hundika "Mwi
hundi dé" naata dé wali natafa mawuli héraata renguka ani
wundé xékéna. Guni Godna atéfék du takwaka némafwimbu
mawuli yanguka ani wundé xékéna. Xéka ani gunika
sarékéta atéfék nukwambu ani nana Néma Du Jisas Kraisna
yafa Godka diména nae.
5 Hanja guni Jisas Kraisna mwi hundi, wun yikafre hundi,
tale xékéngun nukwa guni ané hundi akwi guni xéké. God
déka getéfambu rekwa yikafre jondu gunika hwetandé. Wun
hundi xékéta wun yikafre jonduka guni haxé. Haxéta guni
Godna du takwaka némafwimbu mawuli guni ye.
6 Guni Jisas Kraisna hundi tale xékéta wundé xékélakingu.
God du takwaka saréfa naata diré dé yikafre huru. Hu-
rundékaka xékélakita, guni déka hundi jémba xékéta déka
séfélak yikafre jémba guni ya. Guni male wungi huruham-
banguni. Atéfék hafwambu rekwa du takwa akwi di Kraisna
hundi jémba xékéta déka séfélak yikafre jémba yandaka
Kraisna yikafre hundi dé némafwi xaku.
7 God du takwaka saréfa naata diré yikafre hurundékaka,
Epafras guniré dé wakwe. Wakwendéka guni wun jooka
xékélaki. Dé ani maki Kraisna yikafre jémba yakwa du
rendéka nani déka némafwimbu mawuli ye. Dé Kraisna jémba
yata dé ani mawuli yanaka maki dé guniré yikafre huru.
8 Dé ani wali reta rengukangalaka dé hundi wa. Godna
Hamwinya guniré hura téndéka guni nak du takwaka akwi
anika akwi némafwimbu mawuli yangukaka dé aniré wa.

Pol dé Godka wa, dé diré yikafre hurundéte

9 Wun hundi xéka ani atéfék nukwambu Godré wa,
gunika. Ani angi Godka wakwexéké. Guni God mawuli
yandéka atéfék jémbaka xékélakitanguni. Xékélakingut
Godna Hamwinya guna mawulimbu sukwekéndét, guni
atéfék yikafre jémbaka akwi yikafre sémbutka akwi jémba
xékélakitanguni. Wungi ani Godka wakwexéké.
10 Wun jémbaka xékélakita guni wun jémba yatanguni,
nana Néma Du mawuli yandéka maki. Jémba yangut nana
Néma Du dé yatenguka atéfék jémbaka akwi, retenguka
sémbutka akwi, mawuli yatandé. Jémba yata guni yikafre mi
maki yikafre sék xakétanguni. Xakéta guni Godka akwi jémba
xékélakitanguni.
11 Dé némafwi hambuk yata atéfék néma duré
sarékéngwanda gunika wun hambuk hwendét, gunimbu
nak maki nak maki xak xakundét guna mawuli généhafi
yata hambuk tétandé. Téndét guni yikafre mawuli yata
retanguni.
12 Hanja nana yafa God naniré dé waséke, nani wali
Godna hundi xékékwa du wali Godna yikafre hwetendéka
jondu hérambete. Hérae nani Godna larékombu retame.
Retembekaka sarékéta nani Godka diména natame.
13 Hanja nani Satanéna hundi xékémbeka dé naniré hu-
rundéka nani halékingambu nani re. Rembeka dé God naniré
yikafre huruta naniré hérae déka nyanéna du takwa wali
takandéka nani di wali rembeka dé nanika jémba hatita dé
néma du re. Némbuli nani Godna nyanéna hundi xékéta déka
du takwa nani re. God déka nyanka dé némafwimbu mawuli
ye.
14 Satan naniré hura téndéka Godna nyan nanika hiyae dé
Satanéna tambambu naniré héra. Hérae hanja hurumben
haraki saraki sémbut yakwanyindéka nani déka du takwa
nani jémba re.

Pol dé wa, Kraisna sémbutka akwi, Kraisna jémbaka akwi

15 Ané héfambu reta nani Godré xéhambame. Déka nyan dé
God maki rendéka nani déré xéta nani Godka xékélaki. Maka
du nyan rendaka maki, Godna nyan dé atéfék huratakandén
jonduka néma du re.
16 Démbu atéfék jondu di xaku. Nyirmbu rekwa jondu
akwi, héfambu rekwa jondu akwi, xémbeka jondu akwi,
xéhafi yambeka jondu akwi, wun jondu atéfék dé hurataka.
Godna getéfambu rekwa du, ensel, enselna néma du, haraki
hamwinyana néma du akwi dé hurataka. Dé atéfék jonduka
néma du renjoka dé hurataka.

17 Godna nyan tale rendéka dé atéfék jondu hukémbu xaku.
Déka mawuli yandéka maki di atéfék jondu xaakwa di wungi
jémba re.
18 Godna nyan Krais déka hundika xékékwa atéfék du
takwaka dé néma du re. Wungi reta dé dé humbu maki
rendéka di déka hundika xékékwa du takwa déka séfi maki
di re. Hanja hiyandéka God wandéka dé wambula ramé.
Raama dé wambula ramétekwa du takwana maka du xaku.
Raméndéka hukémbu hiyandé du takwa déka hukémbu
ramétandi. Dé hafu atéfék jonduka néma du renjoka dé
wungi huru.
19 God déka hamwinya déka hambuk déka atéfék jondu
déka nyanmbu sukweka rendate mawuli yata dé wungi
huru.
20 Ané jooka akwi God dé mawuli ya. Hanja atéfék du
takwa jondu akwi di Godna mama di. Wungi rendaka dé
héfambu rekwa atéfék du takwa jondu, anwarmbu rekwa
atéfék du takwa jondu akwi, dé wali natafa mawuli hérandate
dé God mawuli ya. Mawuli yata wandéka déka nyan mimbu
hiyandéka déka nyéki dé bleké. Bleké ndénka atéfék du takwa
di God wali natafa mawuli héraata di dé wali jémba retandi.
21 Guni akwi guni hanja haraki saraki mawuli xékéta
haraki saraki sémbut guni huru. Wungi huruta guni Godna
mama reta afakémbu guni re, Godka.
22 Hanja wungi renguka Krais dé ané héfambu rekwa duna
séfi hérae re gunika dé hiya, guni God wali natafa mawuli
hérangute. Guniré Godka hura yinjoka dé wungi hiya. Hura
yindét guni Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du
takwa retanguni. Wun nukwa nawulak du takwa hurungun
sémbutka guniré haraki hundi yamba wakéndi.
23 Guni Krais Jisaska guni jémba sarékéta déka hundika
“Mwi hundi dé” guni na. Wungi naata guna mawuli
sarékémbu nak maki nak maki sarékékénguni. Natafa
mawuli héraata Krais Jisaska jémba sarékéta guna
mawulimbu hambuk yangut, dé guniré hura yitandé Godka.
Guni Krais Jisasna yikafre hundi yatakahafi yata God guniré
yikafre hurutendékaka haxéngut, dé guniré hura yitandé
Godka. Wun yikafre hundika di atéfék héfambu wa. God
wandéka wuni Pol wuni akwi Krais Jisasna hundika jémba
yakwa du wuni re.

Pol dé diré yikafre huru

24 Némbuli wuni jémba yata guniré yikafre huruta wuni
hangéli hérae. Hérae wuni yikafre mawuli yata mawuli
sawuli wuni ye. Hanja Krais Jisas dé déka hundika xékékwa
du takwaka dé hangéli héra. Wunde du takwa di déka

séfi maki di. Wuni akwi wuna séfimbu wuni hangéli héra,
Kraisna séfiré yikafre hurunjoka. Hangéli hérawut wuna
hangéli Kraisna hangéli wali sukwekéndét, di Kraisna séfimbu
rekwa du takwa jémba retandi.
25 God wunika jémba dé hwe, wuni guni nak téfambu
rekwa du takwaré yikafre huruta gunika jémba hatiwute.
Hwendéka wuni déka jémba yakwa du wuni re. God wuni
atéfék héfambu Godna yikafre hundi wawute dé wunika wun
jémba hwe.
26 Hanja God déka hundi dé faku, atéfék héki hwarimbu
rendé hémka. Némbuli déka du takwaré dé wakwe, fakundén
hundika.
27 Wun fakundén hundi dé God naniré yikafre male
hurutendéka jooka dé wa. God guni nak téfana du takwa
akwi wun hundika xékélakingute dé mawuli ye. Wun yikafre
male joo angi dé, Krais guna mawulimbu dé té. Téndéka guni
dé wali jémba retenguka nukwaka guni haxéta jémba re.
28 Wun Kraiska nani hundi we. Wungi wata nani di haraki
sémbut hurundamboka nani hambukmbu we. God nanika
yikafre xékélelaki hwendéka nani atéfék du takwaré wakwe,
di déka jémba xékélakindate. Di Kraisna hundi jémba xékéta
dé wali natafa mawuli héraata rendat, nani Godka diré hérae
hura yitame. Nani diré hérae Godka hura yinjoka nani
Kraisna hundi we.
29 Di wungi rendate wuni weséka jémba ye. Krais dé
wunika hambuk hwendéka déka hambuk wuna mawulimbu
téndéka wuni hambuk jémba wuni ye.

2

Nani Kraiska jémba sarékétame

1 Guni Krais Jisasna hundika xékékwa Kolosimbu rekwa
du takwa, gunika weséka yawun jémbaka xékélakingute wuni
mawuli ye. Krais Jisasna hundika xékékwa Laodisiambu
rekwa du takwaka akwi wuni weséka jémba ya. Wuna
saawi xéhafi yandé Krais Jisasna hundi xékékwa nawulak du
takwaka akwi wuni wungi weséka jémba ya.
2 Wuni wun jémba wuni ya, guni di wali roohafi
yangut, guna mawuli hambuk téndéte. Guni wungi
yata guna du takwaka némafwimbu mawuli yata di wali
natafa mawuli héraata guni Krais Jisasna jémba nawulakéka
akwi xékélakitanguni. Xékélakingut yikafre mawuli guna
mawulimbu sukwekétandé. Sukwekéndét guni God hanja
faakwa takandén hundika jémba xékélakitanguni. Wungi
xékélakingute wuni mawuli ye. God faakwa takandén hundi
angi dé, Krais hafu dé.

3 Atéfék God takandén yikafre jondu, déka mwi hundi akwi
déka xékélelaki akwi di Kraismbu faakwa re.
4 Du nawulak guniré séfélak hundi wata guniré yéna
yandamboka wuni wun hundi guniré we.
5 Guni wali rehafi yata, afakémbu reta, gunika sarékéta,
wuni wun hundi guniré we. Wuna mawuli guni wali dé té.
Téndéka wuni hundi xéké, guni Kraiska jémba sarékéta déka
hundika “Mwi hundi dé” naata déka hundi yatakahafi yata
guni natafa mawuli héraata jémba renguka. Xékéta wuni
yikafre mawuli yata mawuli sawuli yata wuni re.

Krais wali natafa mawuli héraata jémba retame

6 Guni tale Krais Jisasré héranguka maki némbuli dé wali
natafa mawuli mé hérae re.
7 Reta déka jémba sarékéta guna mawulimbu déka hambuk
ye retanguni, yikafre mi héfambu méngi yake hambuk ye
téndéka maki. Nani déka guniré wakwemben hundika jémba
sarékéta, guni watanguni, “Krais Jisasna hundi wu mwi
hundi dé. Nani déka du takwa wungi re wungi re retame.”
Wungi wata guni Godka diména nanguka mawuli guna
mawulimbu sukweka gwanda yindé.
8 Guni xékélaki natanguni. Séfélak hundi bulékwa du takwa
nawulak gunika yae guniré yénataka hundi wata guniré
témbéra harindat, guni Krais Jisasna jémbaka hu hwenjoka,
xékélaki natanguni. Wunde du takwa mwi hundi wahafindi.
Yénataka hundi male di we. Di mandékana hundi, ané
héfana jonduka male di we. Krais Jisas wun hundika
diré wakwehambandé. Guni deka hundi xékénjoka xékélaki
natanguni.
9 Godna atéfék hundi akwi déka atéfék hambuk akwi déka
atéfék jondu akwi Kraisna séfimbu sukweka téndéka wuni
guniré wungi we.
10 Guni Krais wali natafa mawuli héranguka Godna yikafre
jondu guna mawulimbu akwi dé sukweka té. Krais dé atéfék
gavmanka akwi atéfék néma duka akwi dé néma du re.
11 Hanja Juda di Godna du renjoka di deka dunyana séfi
di séké. Guni Kraismbu reta guni séfi sékéndé du maki guni
re. Du nak déka tambambu guna séfi sékéhafi yandéka Krais
guna mawulimbu dé ané héfa séfina haraki sémbut xatéka
yaki.
12 Guni Kraisna ximbu guré naande Krais hurundén maki
guni huru. Dé hiyandéka di déré wekwambu réméndaka God
déré dé husaramé. Guni Kraisna ximbu guré naande guni
wambula raama xale. Guni Godka jémba sarékéta Godna
hambukéka sarékénguka God wandéka guni huli du takwa
guni re.

13 Hanja guni haraki saraki sémbut huruta guna séfi
sékéhafi yata guni hiyandé du takwa maki guni re. Wungi
renguka God guniré yikafre hurundéka guni huli du takwa
maki Krais wali re. Dé nana atéfék haraki saraki sémbut
yakwanyita
14 naniré hasa hwetendéka haraki jondu dé héreki. Hanja
nani Godna atéfék hambuk hundi wandén maki hurunjoka
nani hurufatiké. Hurufatikémbeka déka hambuk hundi
nana sémbutka haraki hundi wata dé nana mama maki re.
Némbuli God wun haraki hundi hérekita dé wun hundiré
ramimbu xiyae mimbu wundé hatekandé, Krais wali.
15 Wungi huruta dé haraki hamwinyana hambuk akwi
Satanéna hambuk akwi dé héreki. Krais mimbu hiyandénka
dé God diré saréké ngwandé, atéfék du takwana makambu.

Nani Krais wali nani hiya

16 God wungi hurundéka némbuli guniré wuni we. Du
nawulak gunika ye gunika haraki hundi wakéndi, hénooka
akwi hulinguka akwi yakéréngute. Wungi wandat guni deka
hundi yamba xékékénguni. Di némafwi hénoo hura sa nukwa,
huli bafu gaye téléka nukwa, baka hwa nukwa akwi guni
jémba yangumboka haraki hundi wandat, guni wunde duna
hundi xékékénguni.
17 Wun jondu wu hukémbu xakutekwa jonduna haki maki
male di. Wun mwi jondu Kraismbu dé té.
18 Wunde du gunika ye yéna yata di wa, “Nani nana xi
husandata enselna ximbu nani haréké. Nani janji maki
hwaata Godna jémbaka wundé xékélakikwa. Wungi xékélakita
nana ximbu haréké hafi yambeka nana yikafre mawuli guna
mawuliré dé saréké ngwandé.” Wungi wata di baka deka
ximbu haréké ta guna xi di husanda. Wungi wandat, guni
deka hundi xékékénguni.
19 Di nana néma du Krais Jisaska wundé hu hwenda. Krais
Jisas nana humbu maki dé. Nani déka hundi xéka nani déka
séfimali maki me. Duna humbu, man, tamba, hambuk, séfi
akwi jémba téndét, wun du hambuk yata dé jémba té. Jémba
téndéka maki, Krais Jisaska jémba sarékékwa du takwa déka
hundi xékéta dé wali natafa mawuli héraata hambuk yata di
jémba re. God dika hambuk hwendéka di hambuk yandaka
déka hém dé némafwi ya.
20 Guni Krais wali guni hiya, ané héfana hambuk hundika.
Hiyae métaka guni ané héfambu rekwa du maki guni wun
hambuk hundika wambula xéké? Wun hundi angi maki dé.
21 “Guni wun joo guna tambambu yamba hurukénguni.
Wun hénoo yamba sakwexékénguni. Wun joo yamba
séngétakékénguni.”

22 Wun hundi dé hurungut hényitekwa jonduka dé wa.
Wun hambuk hundi dé duna hundi male dé. Du male di
wun hundi wakwe.
23 Wakwendakaka sarékéta guni deka hundi xékékénguni.
Wunde du di deka mawuli sarékémbu di Godna ximbu yéna
yata harékéta, deka xi husandata, Godna mawuliré yikafre
hurunjoka di deka séfiré haraki huru. Wungi hurundaka
nawulak du diré xe di wa, “Wunde du xékélelakikwa du di.”
Wungi wata di xékélakihambandi. Wun yénataka sémbut nana
séfina haraka saraki mawuliré haraki sémbutré hérekinjoka dé
hurufatiké.

3

God wandéka nani Krais wali natafa mawuli héraata re

1 Krais Jisas hiyae wambula raama dé Godna yika tamba
sakumbu re. Guni Krais wali natafa mawuli hérae dé wali
raama guni wun anwarmbu rekwa jondu héranjoka male mé
guni saréké.
2-3 Guni ané héfana jonduka hiyae guni Krais wali
wambula raama huli mawuli hérae guni huli du takwa maki
jémba re. Reta guni God wali natafa mawuli héraata re. Reta
guni ané héfana jonduka sarékéhafi yata wun anwarmbu
rekwa jonduka male mé guni saréké.
4 Krais Jisas dé hafu dé nanika huli mawuli hwe. Hukémbu
dé nukwa hanyikwa maki reta yandét atéfék du takwa déré
xétandi. Wun nukwa guni dé wali reta nukwa hanyikwa
maki retanguni. Rengut di du takwa déka hambuk guna
hambukré akwi xétandi.

Nani huli mawuli wundé hérakwa

5 Wun jonduka sarékéta angi hurutanguni. Némbuli guni
ané héfana séfimbu guni re. Guna séfina man tamba atéfék séfi
di Krais wali hiyae di haraki saraki sémbut wambula yamba
hurukéndi. Wun haraki saraki sémbut angi dé, du yam-
bumbu tékwa takwa wali hwa, du takwa wali haraki saraki
sémbut huru, du nak nak duna takwaka mawuli ya, takwa
hési hési takwana duka mawuli ya, haraki saraki mawuli
ya, nak du takwana jonduka mawuli ya, wungina haraki
saraki jonduka wuni we. Du takwa nak du takwana jonduka
mawuli yandéka, di Godka sarékéhafi yata di yénataka god
maki jonduka di saréké. Wun haraki saraki sémbutka atéfék
wuni we.
6 Du takwa wun haraki saraki sémbut hurundaka God
mawuli wita dé déka hundi xékéhafi yakwa du takwaré wun
haraki saraki sémbut hasa hwetandé.
7 Hanja guni ané héfana jonduka male sarékéta guni akwi
wun haraki saraki sémbut guni huru.

8 Némbuli guni ané atéfék haraki saraki sémbutka hu
hwetanguni. Guni rékambambu wahafi yata dika mawuli
wikénguni. Guni du takwaka haraki saraki mawuli xékéhafi
yata dika haraki hundi wakénguni. Guni haraki hundi
bulékénguni.
9 Hanja guni xékéngun haraki mawuli akwi hurungun
haraki saraki sémbutka akwi hu hwetaka némbuli guni
yénataka hundi guni nak nakéka yamba wakénguni.
10 Wun jonduka hu hwetaka guni huli mawuli wundé
hérangu. Hérae huli du takwa guni re. Renguka God gu-
nimbu dé jémba ya, guna mawuli déka mawuli maki téndéte.
God gunimbu dé jémba ya, guni déka jémba xékélakingute.
Jémba yandét guni wun haraki saraki sémbut hurukénguni.
11 Guni Krais Jisasna hundika xéka huli mawuli wundé
hérangu. Hérae guni hémémbu hémémbu rekénguni. Natafa
mawuli héraata natafa hémémbu retanguni. Hanja guni
hémémbu hémémbu guni re. Guni nawulak Judana hémémbu
guni re. Guni nawulak Grikna hémémbu guni re. Guni
nawulak Judana hém hurundan maki guni séfi séké. Nawu-
lak séfi sékéhambanguni. Nawulak jémba xékélakihafi yata
guni nawulak jémba xékélaki. Nawulak néma du takwa reta
guni nawulak deka jémba yakwa du takwa guni re. Némbuli
wun jooka sarékéta, guni nak maki nak maki mawuli yahafi
yata, hémémbu hémémbu yamba rekénguni. Krais guna
mawulimbu téndét guni Krais wali natafa mawuli héraata
déka natafa hémémbu male retanguni. Krais dé hafu guna
néma du dé re.

Nani du takwaka némafwimbu mawuli yatame

12 God guniré waséketaka gunika némafwimbu mawuli
yandéka guni déka du takwa guni re. Reta guni ané yikafre
sémbut hurutanguni. Guni atéfék du takwaka saréfa naata
diré yikafre hurutanguni. Guni guna ximbu harékéhafi yata
guni nawulak du takwaré yikafre hundi nakélak nakélak
watanguni. Di guniré haraki saraki sémbut hurundat, guni
diré hurundan haraki saraki sémbut hasa huruhafi yata guni
jémba male retanguni.
13 Guni guna du takwaka yikafre mawuli yatanguni. Nana
Néma Du Krais hurungun haraki saraki sémbut yakwanyi-
taka wun jooka wambula sarékéhambandé. Hurundéka maki
guni akwi hurutanguni. Nak du takwa guniré haraki saraki
joo hurundat, guni “Reséndé” naata wun jooka wambula
sarékékénguni.
14 Guni du takwaka némafwimbu mawuli yata diré yikafre
hurutanguni. Wun hundi némafwi hundi dé. Guni wungi

huruta, di wali natafa mawuli hératanguni. Héraata jémba retanguni.
15 God guniré wandéka guni Kraisna hundika xéka guni natafa hémémbu male guni re. Wun hém Kraisna séfi dé. Reta guni Kraismbu nakélak huru biya héranguka wun nakélak huru biya gunimbu téndét guni nakélak huru sémbut hurutanguni. Guni di wali jémba male retanguni. Wungi reta Godka diména natanguni.
16 Guniré wuni we. Krais wandén hundi guna mawulimbu hambuk ye tékwandé. Téndét guni wun hundi jémba xékéta guni wun hundika sarékéta, di wun hundika jémba xékélakindate, guni guna du takwaré wakwetanguni. Guni Godka diména naata déka ximbu harékéta déka gwar watanguni. Godna nyingambu hwaakwa hundi xéta déka gwar watanguni. Guna mawuli yikafre yandéte guni nawulak gwar akwi déka watanguni.
17 Guni nawulak hundi wata nawulak jémba yata guni Néma Du Jisasna ximbu male hurutanguni. Wungi huruta guni déka du takwa reta dé wali natafa mawuli héraata guni nana yafa Godka diména natanguni.

Pol dé du takwa nyangwalka hundi wa

18 Guni takwa, guna duna hundi xékétanguni. Guni wungi hurungut, wu yikafre dé, Néma Du Godna makambu.
19 Guni du, guna takwaka némafwimbu mawuli yatanguni. Yata dika haraki mawuli xékéhafi yata diré haraki hundi wakénguni.
20 Guni nyangwal, guni guna yafa ayiwana atéfék hundi xékéta wandaka maki hurutanguni. Guni wungi hurungut, Néma Du God guna sémbutka mawuli yatandé.
21 Guni yafa, guna nyangwalré haraki huruta diré baka haraki hundi wakénguni. Wungi haraki hurungut di haraki mawuli xékéta jémba yamba rekéndi.

Pol jémba yakwa du takwaka akwi jémbaka hatikwa duka akwi dé wa

22 Guni nak duna jémba yakwa du takwa, guna jémbaka hatikwa duna atéfék hundi jémba xékéta wandén maki hurutanguni. Guna taku séfimbu male wungi hurukénguni, di guna jémba xéta mawuli yandate. Guni dika yikafre mawuli yata Néma Du Kraiska roota guni guna jémba jémba yatanguni.
23 Guni guna jémbaka hatikwa duka male jémba yahambanguni. Guni Néma Du Kraiska guni jémba ye. Wungi yata guni guna jémba jémba male yatanguni.
24 Guni xékélaki. Néma Du God déka du takwa hurundan yikafre joo hasa hwenjoka dé dika déka hanja wasékendén

yikafre jondu hwetandé. Wungi xékélakita ané héfambu reta guna jémba jémba male yatanguni. Guni Néma Du Krais Jisaska guni jémba ye.

25 God haraki saraki sémbut hurundé du takwaré hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetandé. Haraki saraki sémbut hurundé atéfék du takwaré God natafa hundi male watandé. Dé némafwi kot xékéta néma du retendéka nukwa dé diré natafa hundi male watandé.

4

1 Guni jémba yakwa du takwaka hatikwa du, guni xékélaki. Guna Néma Du God déka getéfambu reta dé guna jémbaka hati. Wungi xékélakita guni guna jémba yakwa du takwaka yikafre male hurutanguni. Diré haraki saraki sémbut yamba hurukénguni.

Angi hurutanguni

2 Guni atéfék nukwambu God wali hundi bulétanguni. Buléta guni nak joo nak jooka sarékékénguni. Déka male sarékéta, wendé nahafi yata, atéfék nukwambu déka diména naata dé wali hundi bulétanguni.

3 Guni dé wali hundi buléta nanika déré watanguni, dé naniré yikafre hurundéte. Naniré yikafre huruta dé naniré yambu wakwendét, nani Krais Jisasna hundi atéfék du takwaré jémba watame. Hanja God wun hundi dé faku. Némbuli dé naniré wakwe. Wuni wun hundi hanja wuni wa. Wawuka Kraisna mama hélék yata wuniré séndé gembu husolotakandaka wuni re.

4 Guni Godré watanguni, dé wuniré yikafre hurundét wuni wun hundi jémba wawute, God mawuli yandéka maki.

5 Guni hafwambu rekwa du takwa wali hundi buléta guni jémba xékélakita yikafre sémbut male hurutanguni. Hurungut guni dika Kraisna hundi bulétenguka nukwa xakundét, guni Kraisna hundi jémba watanguni.

6 Deka mawuli jémba téndéte guni diré yikafre hundi male watanguni. Guna hundi hunyi maki résék yatandé. Résék yandét, di guniré Kraisna hundika nawulakéka wakwexékéndat, guni xékélakita deka hundi jémba hasa watanguni.

Pol Tikikus bér Onesimusré wandéka bér yi

7 Nana némafwimbu mawuli yambeka bandi Tikikus gunika ye wuni yawuka atéfék jémbaka watandé. Tikikus dé yikafre jémba male yata dé nani wali nana Néma Duka jémba yakwa du re.

8 Wuni déré wa, dé rembekaka guniré wanjoka gunika yindéte. Dé wandét xékélakingut dé guna mawuliré yikafre hurutandé.

9 Guna getéfana du Onesimusré akwi wuni wa, dé Tikikus
wali yindéte. Dé akwi Krais Jisasna hundika jémba xéka dé
nana némafwimbu mawuli yambeka bandi dé. Wun du yéték
ambu hurumben atéfék jonduka guniré watambér.

Pol Kolosika dé dinguna na

10-11 Wuni wali séndé gembu hwaakwa du Aristarkus, dé
gunika dinguna nae. Ambére du yéték akwi, Jisas déka nak
xi Jastus bér Barnabasna waa Mak, bér gunika dinguna nae.
Hanja wuni gunika hundi hayi Makéka. Dé gunika yindét,
guni déré yikafre hurutanguni. Wunde du male di Judana du
reta di Krais Jisasna hundi xéka di wuni wali Godna jémba
ye. Yata di wuna mawuliré yikafre huru.
12 Guna getéfana du Epafras akwi dé gunika dinguna nae.
Dé Krais Jisasna jémba yakwa du reta dé atéfék nukwambu
héndék dé wesékéta Godré wa, guni guna mawulimbu ham-
buk ye téngut, guni Godna hundi atéfék xékéta wandén maki
hurungute.
13 Dé guniré akwi Laodisiambu rekwa du takwaré akwi,
Hierapolismbu rekwa du takwaré akwi yikafre hurunjoka
dé némafwimbu mawuli ye. Wungi xékélakita wuni guniré we.
14 Némafwimbu mawuli yambeka du, nana dokta Luk, bér
Demas akwi, bér gunika dinguna nae.
15 Laodisiambu rekwa nyama bandi akwi, nana nyange
Nimfa akwi, léka gembu hérangwandéta Godna ximbu
harékékwa du takwaka akwi nani dinguna nae. Guni diré
wungi watanguni.
16 Ané nyinga xékétaka guni Laodisiambu rekwa Krais
Jisasna hundika xékékwa du takwaka nyinga hwengut, di
akwi wun hundi xékétandi. Laodisiaka hayiwun hundi guni
akwi hérae xékétanguni.
17 Guni Arkipusré angi watanguni, “Méni Néma Du
Krais Jisasmbu héramén jémba sarékéta wun jémba atéfék
yaséketaméni.”
18 Némbuli wuni Pol wuna hundi hayindé dumbu nyinga
hérae gunika dinguna naata wuni wuna tambambu ané
hundi hayi. Guni séndé gembu hwawukaka sarékéta Godré
watanguni, wunika. God gunika saréfa naata guniré yikafre
hurundéte, wuni déré wa.

Wuna hundi yak.

Tesalonaikambu rekwa du takwaka Pol tale hayindén nyinga

1 Wuni Pol, Sailas bér Timoti wuni wali rembéka wuni
ané nyingambu hundi hayi. Guni Tesalonaikambu rekwa
Jisasna hundi xékékwa du takwa, gunika wuni hayi. Guni
nana yafa Godna du takwa guni. Guni Néma Du Jisas Kraisna
du takwa guni. God gunika saréfa naata baka guniré yikafre
huruta yikafre mawuli hwendét guni jémba rengute nani
déré wakwexéké.

Tesalonaika di Godka jémba sarékéta yikafre mawuli yata jémba re

2 Nani God wali hundi buléta guni atéfékéka sarékéta nani
Godka atéfék nukwambu diména nambekandé, gunika.
3 Guni Godka jémba sarékéta guni yikafre jémba ya.
Guni du takwaka némafwimbu mawuli yata guni hambuk
jémba ya. Guni hambuk yata nana Néma Du Jisas Krais
wambula yatendékaka guni jémba haxé. Wungi nani
xékélaki. Xékélakita nani atéfék nukwambu gunika sarékéta
nana yafa Godré gunika wakwexéké.
4-5 Hanja nani guni wali reta Godna hundi guniré nani
wa. Hundimbu male guniré Godna yikafre hundi wakwe-
hambame. Nani Godna hundi guniré wambeka dé Godna
Hamwinya nana mawulimbu wulaaye téndéka nani hambuk
yata angi wa, “Mwi hundi nani we.” Wungi wambeka guni
xéké. Nani guni wali reta gunika sarékéta nani guni wali
hambuk jémba ya. Nana nyama bandi, nani wungi yambeka
xéngunka nani xékélaki, God gunika némafwimbu mawuli yata
wasékendéka guni déka du takwa guni re. Wungi nani
xékélaki.
6 Naniré xéta guni hurumbeka maki guni huru. Huruta
guni Néma Du hurundéka maki wungi guni huru. Huruta
Godna hundi jémba xékénguka di Godna hundika hélék
yakwa du guniré séfélak haraki saraki sémbut huru. Hu-
rundaka Godna Hamwinya guna mawulimbu wulaaye téta,
yikafre mawuli gunika hwendéka, guni yikafre mawuli yata
mawuli sawuli ya. Wungi yata guni jémba re.
7 Renguka di Masedoniambu akwi Akaiambu akwi rekwa
Jisasna hundi xékékwa du takwa atéfék xékéndaka guni diré
yikafre mawulina sémbutka guni wakwe.
8 Guni Néma Duka hundi wanguka di wun héfambu
rekwa du takwa xéké. Guni Godka jémba sarékénguka di
wun héfambu rekwa du takwa, atéfék getéfambu rekwa du

takwa akwi, di xéké. Atéfék du takwa guni Godka jémba
sarékéngukaka xékélakindaka nani hundi nawulak akwi diré
yamba wakéme.
9 Wunde du takwa xékétaka di hundi bulé, nani ye
guni wali rembenka. Buléta di gunika wa, “Wunde du
takwa hiyandé yénataka god yatakataka waleka némbuli mwi
Godna hundi xéké. Dé wungi re wungi re rendéka di déka
jémba ya.”
10 Wungi wata di hundi nawulak akwi gunika angi wa,
“Godna nyan Godna getéfambu gayatendékaka di haxé.”
Wungi di gunika wa.

Godna nyan Jisas hanja hiyandéka God wandéka dé
wambula ramé. Jisas naniré yikafre hurundéka Godna
hukémbu xakutekwa mawuli wi naniré haraki yamba hu-
rukéndé.

2

Pol Tesalonaikambu reta dé ané jémba ya

1 Wuna nyama bandi, guni xékélaki. Hanja nani gunika
ye guni wali reta Godna hundi wamben nani baka waham-
bame.
2 Hanja Filipaimbu rembeka di naniré haraki hundi wata
naniré haraki hurundaka nani némafwi hangéli héra. Filipai
yatakataka nani gunika yi. Yimbeka nana Néma Du God
yikafre mawuli nanika hwendéka nani séfélak mama duka
roohafi yata hambuk yata nani Godna yikafre hundi guniré
wa. Wungi guni xékélaki.
3 Du nawulak di nanika angi wa, “Di haraki hundi xéka di
wun hundi wa.” Nawulak di wa, “Di haraki saraki mawuli
xéka di wun hundi wa.” Nawulak di wa, “Guniré yéna
yanjoka di wun hundi wa.” Wungi wandan wu yéna yata
di wa.
4 Hanja God nanika dé wa, “Deka mawuli wu yikafre dé.
Di wuna hundi watandi.” Wungi wandéka nani mawuli
yandéka maki jémba ya. God nana mawuliré hurukwexéta
dé nanika xékélaki. Dé nanika yikafre mawuli yandéte nani
hundi we. Du takwa nanika yikafre mawuli yandate hundi
wehambame.
5 Nani guni wali reta yénataka hundi wahambame, guni
nanika yikafre mawuli yangute. Nani guni wali rembeka
nana mawuli guna jonduka mawuli yahafi yandéka yénataka
hundi wahambame, guni jondu nanika hwengute. God dé
xékélaki. Nani mwi hundi nani we.
6 Guni akwi, nawulak du takwa akwi, nana ximbu
haréké ngumboka, hélék nani ye.

7 Nani Kraisna hundi hura yikwa du déka jémba nani
ya. Yambekaka, nani guni naniré yikafre hurungute hali
wakwa. Wungi wahambame. Nani gunika nakélak hatita
nani re, ayiwa léka nyangwalka hatiléka maki.
8 Nani gunika némafwimbu mawuli yata nani gunika Godna
hundi male wahambame. Nani nana hamwinya akwi atéfék
séfi akwi gunika hwenjoka nani mawuli ya. Nani gunika
némafwimbu mawuli yata nani wungi huru.
9 Wuna nyama bandi, guni xékélaki. Nani guni wali reta
jémba yata Godna hundi wata hambuk jémba nawulak akwi
nani ya. Gan nukwa hambuk jémba nani ya, jondu hweta
yéwa héranjoka. Guniré xak hwenjoka hélék yata, nani wun
hambuk jémba ya. Wun jooka guni xékélaki.
10 Guni Jisaska jémba sarékékwa du takwa nani guni wali
reta nani Godna jémba yata guniré yikafre hundi nani wa.
Wata yikafre sémbut male huruta yikafre mawuli yata guni
wali nani jémba re. Wun jooka guni xékélaki. God akwi
wungi dé xékélaki.
11 Yafa déka nyangwalka jémba hatita rendéka maki, nani
gunika jémba hatita re. Wungi guni xékélaki.
12 Hatita nani guniré hambukmbu wa, God guniré
wasékendénka sarékéta guni mawuli yandéka maki huruta
yikafre mawuli yata, yikafre sémbut huruta jémba rengute.
God guniré dé waséke, guni dé wali déka getéfambu rengute,
wungi re wungi re.

Di Tesalonaikaré haraki hurundaka di Jisaska jémba sarékéta di hambuk yata re

13 Hanja nani guni wali reta Godna hundi wambeka guni
wun hundi xékétaka guni wa, “Wu Godna hundi dé. Ané
héfambu rekwa duna hundi yingafwe.” Wungi wata mwi
hundi guni wa. Atéfék nukwa nani God wali hundi buléta
gunika sarékéta, déka hundi xékéngunka nani Godka diména
nae. Guni Godna hundi jémba xékénguka déka hundi guna
mawulimbu dé jémba ya.
14 Hanja nana getéfa Judana du di deka getéfana du tak-
waré haraki huru. Haraki hurundaka di Krais Jisasna hundi
xékékwa du takwa, Godna du takwa, Judiambu hérangwanda
reta di hangéli héra. Guni wuna nyama bandi, guna getéfana
du di guniré haraki huru. Haraki hurundaka guni hangéli
guni héra. Guniré wungi haraki hurundaka guni Judiana
héfambu rekwa Jisasna du takwa maki guni re.
15 Hanja di Juda Godna profetré di xiya. Diré xiyataka di
Néma Du Jisasré xiya. Xiyataka di naniré haraki hurundaka
nani deka héfa yatakataka nani yi. Wunde du wungi

hurundaka God dika hélék dé ya. Wunde du wungi huruta
di atéfék du takwana mama du di re.
16 Nani Godna hundi nak téfana du takwaré wanjoka
nani mawuli ye, God diré yikafre hurundét di déka hundi
xékéta jémba rendate. Mawuli yambeka di Juda atéfék du
takwana mama du reta di naniré haraki hundi wa, nani
nak téfana du takwaré wun hundi wambemboka. Di wungi
wata séfélak haraki saraki sémbut di huru. Hurundan haraki
saraki sémbut deka mawulimbu dé sukweka té. Di wungi
hurundaka Godna mawuli wi bu yae dimbu dé té.

Pol Tesalonaikambu rekwa du takwaré wambula xénjoka dé mawuli ya

17 Nana nyama bandi, mé xéké. Guniré yatakataka ye,
nani nyan hiyandéka yafa haraki mawuli xékéndaka maki
guna saawiré wambula xénjoka nani némafwimbu mawuli ye.
Ambu reta gunika sarékéta, guniré xéhafi yata, nani gunika
atéfék nukwambu saréfa nae.
18 Saréfa naata nani gunika wambula yinjoka nani mawuli
ye. Wuni Pol séfélak nukwa ye guniré xénjoka mawuli
yawuka, Satan yambu tatafindéka nani yihambame.
19-20 Nana Néma Du Jisas wambula yandét nani déka
makambu téta, gunika sarékéta, yikafre mawuli yata mawuli
sawuli yatame. Méta jooré xéndét déka mawuli nanika
yikafre yatandé? Guniré xéndét déka mawuli yikafre
yatandé. Guni nana hundi xékéta déka jémba sarékéta déka
hundika guni “Mwi hundi dé” na. Gunika sarékéta nani
yikafre mawuli yata némafwimbu mawuli sawuli ye.

3

Pol dé wa, Timoti ye deka mawuliré yikafre hurundéte

1 Nani wungi sarékéta gunika hundi nawulak xékénjoka
mawuli yata haxénjoka hélék yata ani wuni Sailas wali ani
angi wa, “Ani hafu Atensmbu haxéta renat, Timoti aniré
yatakataka dika yitandé, deka hundi xékénjoka.”
2 Wungi we ani Timotiré wa, gunika yindéte. Nana bandi
Timoti dé ani wali yitaka yatakata dé akwi Godna jémba
yata yikafre hundi dé wa Kraiska. Déré wanaka dé gunika
ye guniré hundi wa, guni Jisaska jémba sarékéngut, guna
mawuli hambuk yata jémba téndét,
3 du nawulak guniré haraki hurundat, guni wun jooka
haraki mawuli xékéngumboka. Guni xékélaki, hanja God
naniré dé waséke, nani déka hundi xékéta wun hangéli
hérambete.

4 Hanja guni wali reta naniré haraki hurutendakaka
séfélak nukwambu nani wa. Wamben maki di naniré haraki
huru. Wun jooka guni xékélaki.
5 Hangéli hérangukaka sarékéta wuni rengukaka
xékélakinjoka yamba haxékéwuni. Guni Jisaska jémba saréké
o yingafwe? Satan guna mawuliré haraki hurunjoka guniré
hurukwexé wana o yingi wana? Guni déka hundi guni xéké,
o yingafwe? Hanja guni wali reta nani hambuk jémba ya,
guni Godna hundi xékéngute. Nani wun jémba baka nani ya
wana? Wun jooka xékélakinjoka mawuli yata, guna hundika
haxénjoka hélék yata, wuni Timotiré wawuka dé gunika yi.

Timoti wambula yae hundi wandéka dé Pol yikafre mawuli ya

6 Timoti gunika ye re némbuli dé anika wambula ya.
Wambula yae dé aniré ané yikafre hundi gunika wa: “Di
Jisaska jémba saréké ndaka deka mawuli jémba dé té. Di du
takwaka némafwimbu mawuli di ye. Di atéfék nukwambu
bénika sarékéta yikafre mawuli di ye. Di béniré xénjoka
di némafwimbu mawuli ye, béni diré xénjoka némafwimbu
mawuli yambéka maki.”
7 Wungi wandéka, guna mawuli jémba téndékaka hundi
xékénaka, ana mawuli yikafre dé ya. Du nawulak di aniré
haraki hurundaka ani hangéli héraata guna hundi xékénaka
ana mawuli yikafre dé ya.
8 Guni Néma Duka jémba saréké ngut déka mawuli guna
mawulimbu rendét, nani yikafre mawuli yata jémba retame.
9 God guna mawulimbu jémba yandéka guni déka jémba
saréké nguka nani Godna makambu reta gunika némafwimbu
mawuli sawuli nani ye. Yingi maki nae nani Godka diména
natame, dé guna mawulimbu jémba yandékaka?
10 Nani gan nukwa déré wakwexéké, nani ye guna saawiré
wambula xénjoka. Guni Kraisna hundi nawulakéka yike
yangut nani yikafre hundi nawulak akwi guniré wanjoka
nani mawuli ye, guni jémba xékéta rengute. Wun jooka nani
Godré atéfék nukwambu wakwexéké.

Pol dé angi Godré wakwexéké

11 Nana yafa God hafu nana Néma Du Jisas akwi naniré
yikafre huruta yambu hurumbét nani gunika wambula
yitame.
12 Néma Du hafu guniré yikafre hurundét, guni nak
nakéka mawuli mawuli yata, guni atéfék du takwaka mawuli
mawuli yatanguni. Mawuli yata hambuk yata hukémbu
dika némafwimbu mawuli mawuli yatanguni, nani gunika
némafwimbu mawuli yambeka maki.

13 Néma Du Jisas wandét guna mawuli hambuk ye jémba
tétandé. Nana Néma Du Jisas déka du takwa wali yandét
guni nana yafa Godna makambu yikafre sémbut hurukwa
du takwa téngut dé watandé, “Di yikafre du takwa di.” Wungi
watandé. God wungi hurundéte nani déré wakwexéké.

4

Angi rembete dé God mawuli ye

1 Nana nyama bandi, némbuli wuna hukétéfi hundi
watawuni. Guni mé xéké. Nani Néma Du Jisasna ximbu
nani guniré hambuk hundimbu we. Nani hanja gunika
wamben maki nani gunika wambula we. Guni yikafre
sémbut huruta yikafre jémba yatanguni, God gunika yikafre
mawuli yandéte. Hanja nani wungi wambeka guni wun
hundi xéka yikafre sémbut huru. Nani guniré wambula we,
guna hukémbu hurutenguka yikafre sémbut guna némbuli
hurunguka sémbutré sarékéngwandéndéte.

2 Néma Du Jisas naniré hambuk hundi wandéka wun
hundi guniré wambeka xéka guni wun hundi wundé
xékélakingu.

3 Guni angi hurungute dé God mawuli ye. Guni Godna du
takwa reta yikafre sémbut male hurutanguni. Guni nawulak
du takwa wali haraki saraki sémbut yamba hurukénguni.

4 Guni wungi huruhafi yata guni guna séfiré hurutenguka
yikafre sémbutka xékélakitanguni, guna séfimbu Godna ximbu
harékéta yikafre sémbut hurunjoka.

5 Godka xékélakihafi yakwa du di takwa wali haraki
sémbut hurunjoka némafwimbu mawuli ye. Guni yikafre
sémbutka xékélakita guni mawuli yandaka maki mawuli
yamba yakénguni.

6 Guni guna nyayikaka sarékéta diré yéna yahafi yata déka
takwa wali haraki sémbut yamba hurukénguni. Hanja nani
guniré angi wa, “Du wun haraki saraki sémbut hurundat,
Néma Du hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwe-
tandé. Guni wun haraki saraki sémbut yamba hurukénguni.”
Wungi nani guniré wa.

7 God naniré dé waséke, nani déka jémba yata yikafre
sémbut male hurumbete. Nani haraki saraki sémbut hurum-
bete dé naniré wasékehambandé.

8 Wun hundika sarékéta du takwa nawulak nana hundi
xékénjoka hélék yata di duna hundika male hu hweham-
bandi. Di déka Hamwinya hwekwa Godka akwi di hu hwe.

9 Guni Jisasna hundi xékékwa atéfék du takwaka
némafwimbu mawuli yatanguni. Di guna nyama bandi
maki di. Guni nak nakéka némafwimbu mawuli yangute God

guniré wundé wakwendé. Wakwendéka xékélakinguka wuni
wun jooka guniré wambula yamba hayikéwuni.
10 Guni wungi xékélakita guni Masedoniana héfambu reta
Jisasna hundi xékékwa atéfék du takwaka guni némafwimbu
mawuli ye. Mawuli yanguka némbuli guniré nani angi
we. Guni hambuk yata dika némafwimbu mawuli yatan-
guni, guna hukémbu yatenguka mawuli guna hanja yangun
mawuliré saréké ngwandéndéte.
11 Guni angi hurutanguni. Guni nakélak huruta jémba
reta nak duna jémbaka saréké hafi yata guna jémbaka male
saréké ta guni hafu guna tambambu guna jémba yatanguni.
Hanja nani wun jooka guniré hundi wa.
12 Guni wungi huruta guna jémba yata guni hafu guna
jondu hératanguni. Héraata nak du takwaka yamba
haxéké nguni, di gunika jondu hwendate. Guni wungi rengut
di Jisasna hundi xékéhafi yakwa du takwa xéta gunika
watandi, “Di yikafre du takwa di.”

Néma Du wambula yae naniré hura waritandé

13 Nana nyama bandi, mé xéké. Jisaska saréké hafi yakwa
du takwa di dé wali wungi re wungi re retendakaka
saréké hambandi. Saréké hafi yata di du takwa hiyandaka di
hambukmbu géra. Guni Jisaska jémba saréka hiyandé du tak-
waka xékélakingute, nani mawuli ye. Guni Jisaska saréké hafi
yakwa du takwa maki hambukmbu gérangumboka, hélék
nani ye.
14 Hanja Jisas hiyae dé wambula ramé. Wungi hurundénka
nani “Mwi hundi dé” na. Jisasna hundi xékékwa du takwa
hiyandat, hukémbu God wandét di wambula raama Jisas
wali wambula yatandi. Wungi yatendakaka akwi nani “Mwi
hundi dé” nae.
15 Néma Du hundi wandéka nani déka hundi xékétaka, nani
guniré déka hundi angi we. Hukémbu Néma Du wambula
yandét, déka hundi xékéta héfambu rekwa du takwa déka
hundi xéka hiyandé du takwaré saréké ngwanda tale yamba
wariké ndi.
16 God hambukmbu wandét, déka enselna néma du akwi
hundi wandét, dé Godna fuli maki joo némafwimbu yotandé.
Yondét Néma Du Jisas Godna getéfambu gayatandé. Gayandét
Néma Duna hundi xéka hiyandé du takwa tale wambula
ramétandi.
17 Raméndat nani hiyahafi yandé du takwa nani di wali
atéfék waritame. Nani Néma Duré nyirmbu xémbet, dé di
wali naniré buwimbu hura yitandé. Hura yindét nani atéfék
wara, déré xéta, dé wali jémba retame, wungi re wungi re.

18 Guni wun hundika mé saréké. Guna du nak hiyandét,
guna du takwa déka némafwimbu saréfa nandat, guni wun
hundi diré watanguni, deka mawuli jémba téndéte.

5

Néma Du wambula yatendékaka jémba haxéta retanguni

1 Nana nyama bandi, guni Néma Du wambula yatendékaka
xékélakinguka nani wun nukwaka gunika hundi yamba
hayikéme.
2 Guni xékélaki. Néma Du yatendéka nukwa sélé héraakwa
du gan yandéka maki yatandé. Guni wun nukwaka yamba
xékélakikénguni. Wungi guni xékélaki.
3 Du takwa nawulak angi watandi, “Ané yikafre nukwa
dé. Nani jémba nani re.” Wungi wandat némafwi xakéngali
dimbu bari xakutandé. Nyan héranjoka hangéli héraakwa
takwa maki, wunde du takwa hangéli bari hératandi. Wun
xakéngalika yaange yinjoka hurufatikétandi.
4 Nana nyama bandi, guni Godna hundi xékéta guni jémba
re. Guni di maki rehambanguni. Néma Du yatendéka nukwa
sélé héraakwa du yandéka maki, wun nukwa bari yandét
waréngénékénguni.
5 Guni atéfék guni nukwambu reta guni larékombu guni re.
Nani ganmbu rehafi yata halékingambu rehambame.
6 Xéndi hwaakwa du démbu xakutendéka jooka xékélakihafi
yandéka maki, nani xéndi hwahafi yata nani huli reta jémba
haxétame.
7 Xéndi hwanjoka du takwa gan di xéndi hwa. Wangété
yandaka hulingu sakwa du di wangété yandaka hulingu
sataka gan di wangété ye.
8 Nani larékombu rekwa du takwa, wungi yamba hu-
rukéme. Nana mawuli jémba téndét, nani jémba retame. Xi
warekwa du di hambuk nukwa wur sanda, mama xiyan-
dat deka xi deka séfiré wulayindamboka. Anéngambambu
sandandaka joo di sandataka, mama deka anéngambaré
xiyandamboka. Wungi huruta jémba tétandi. Godka jémba
sarékéta du takwaka némafwimbu mawuli yambeka sémbut
wun xi warekwa duna hambuk nukwa wur maki dé. God
naniré yikafre hurutendékaka haxéta re. Haxéta rembeka
sémbut dé xi warekwa duna anéngambambu sandandaka
joo maki dé. Xi warekwa du wun jondu sandataka jémba
téndéka maki, nani wun yikafre sémbut huruta jémba tétame.
9 God naniré dé waséke, nani déka du takwa rembete,
wungi re wungi re. Naniré rékambambu wata hurumben
haraki saraki sémbut hasa hwenjoka dé wasékehambandé.

Nana Néma Du Jisas Krais naniré yikafre hurundét, nani
wungi re wungi re jémba rembete dé waséke.
10 Déka hundi xéka hiyandé du takwa, déka hundi xékéta
héfambu rekwa du takwa akwi, nani Jisas wali jémba rem-
bete, dé Jisas hiya.
11 Guni nak nak wun yikafre hundi guna du takwaré
watanguni, némbuli wanguka maki. Wangut, deka mawuli
guna mawuli akwi hambuk ye jémba tétandé.

Polna hukétéfi hundi

12 Nana nyama bandi, mé xéké. Néma Du wandéka du
nawulak guna néma du reta guna nyéndékmbu hambuk
jémba yata di guniré hundi wa, guna mawuli jémba téndéte.
Nani guniré nani angi we, dika. Guni wun duna hundi
xékéta, wandaka maki huruta, diré yikafre hurutanguni.
13 Huruta deka jémbaka sarékéta dika “Yikafre du di”
naata, dika némafwimbu mawuli yatanguni. Mawuli yata
guni Jisasna hundi xékékwa atéfék du takwa natafa mawuli
héraata jémba retanguni.
14 Nana nyama bandi, guniré nani hambukmbu angi
we. Jémba yanjoka wendé naakwa du takwaré guni hundi
watanguni, di wambula jémba yandate. Rookwa du takwaré
yikafre hundi watanguni, di hambuk yata jémba téndate.
Hambuk yahafi yakwa du takwaré yikafre hurutanguni.
Atéfék du takwaré yikafre hundi nakélak watanguni, deka
mawuli jémba téndéte.
15 Ané hundi mé xéké. Guna du takwaré, atéfék du takwaré
akwi, guni yikafre hurutanguni. Du nawulak guniré haraki
saraki sémbut hurundat, guni wun haraki saraki sémbut hasa
yamba hurukénguni.
16 Atéfék nukwambu yikafre mawuli yata,
17 God wali hundi buléta reta,
18 atéfék jonduka Godka diména natanguni. Guni Krais
wali reta wungi wangute dé God mawuli ye.
19 Godna Hamwinyaka yamba tatafikénguni.
20 Du Godna ximbu profetna hundi wandat, guni wun
hundika hu hwekénguni.
21 Tale guni atéfék hundi atéfék jonduka sarékétanguni.
Sarékéta xékélakita yikafre hundi xékéta yikafre sémbut hu-
rutanguni.
22 Guni atéfék haraki saraki sémbutka talékata wun sémbut
yamba hurukénguni.
23 Nakélak huru mawuli hwekwa God guniré yikafre
hurundét, guni yikafre mawuli yata yikafre sémbut hurukwa
du takwa retanguni. Dé guna mawuli, guna hamwinya, guna
séfika, jémba hatindét, guni jémba retanguni. Wungi rengut,

nana Néma Du Jisas wambula yae gunika watandé, “Yikafre du takwa guni.” Wungi guniré wandéte nani mawuli ye.
24 God déka hundi xékéngute dé guniré waséke. Dé mwi hundi wakwa du reta, wandéka maki huruta, guniré yikafre hurutandé.
25 Nana nyama bandi, Godré mé guni wa, nanika.
26 Godna du takwaré tamarundaka maki, guni Jisasna hundi xékékwa atéfék du takwaka dinguna naata tamarutanguni.
27 Néma Du wuniré wandéka wuni déka ximbu wuni hambukmbu angi we. Guni ané nyinga xéta ané hundi watanguni, Jisasna hundi xékékwa atéfék du takwaka.
28 Nana Néma Du Jisas Krais gunika saréfa naata guniré yikafre hurundéte nani Godré wakwexéké.
Wuna hundi yak.

Tesalonaikambu rekwa du takwaka Pol hukémbu hayindén nyinga

1 Wuni Pol, Sailas bér Timoti wuni wali rembéka, wuni ané
nyinga hayi. Guni Tesalonaikambu reta Néma Du Jisasna
hundi xékékwa du takwa, gunika wuni hayi. Guni nana yafa
Godna du takwa guni. Guni Néma Du Jisas Kraisna du takwa
guni.
2 Nana yafa God akwi nana Néma Du Jisas Krais akwi
guniré yikafre huruta nakélak huru mawuli hwendét, guni
jémba rengute nani Godré wa.

Pol dika sarékéta dé Godka diména na

3 Nana nyama bandi, guni Kraiska jémba sarékéta guni nak
nakéka némafwimbu mawuli guni ye. Guna némbuli yangun
mawuli guna tale yangun mawuliré saréké̂ngwandéndéka
xéka nani Godka diména na. Nani atéfék nukwambu gunika
sarékéta Godka diména nambet, wu sékérékétandé.
4 Néma Duna hundika hélék yakwa du guniré haraki
hurundaka guni hangéli héra. Hangéli héraata guni hambuk
yata Néma Duka jémba sarékénguka guna mawuli jémba dé
té. Téndékaka sarékéta nani guna ximbu harékéta nani nak
getéfambu reta Godna hundi xékékwa du takwaré gunika
nani hundi wa.

Hurumben sémbutka God hasa hwetandé

5 Guni hangéli hérangukaka sarékéta nani xékélaki, God
atéfék du takwa hurundan sémbutka diré hasa hwetandé.
Hukémbu dé néma du reta gunika jémba hatitandé, déka
getéfambu. Hangéli hérangukaka God watandé, “Wuna jémba
jémba yata di hangéli hérandaka deka mawuli hambuk yata
dé jémba té. Jémba téndét, di wuna getéfaré waritandi.”
Wungi watandé.
6 God angi hurutendékaka nani “Wu yawundu” natame.
Hukémbu dé guniré haraki hurukwa du takwaré haraki hasa
hurundét, di némafwi hangéli hératandi.
7 Hérandat, God guni hangéli héraakwa du takwaré nani
wali yikafre hurutandé, nani atéfék hangéli wambula
hérambemboka. Wun nukwa nana Néma Du Jisas déka
hambuk ensel wali ya maki hanyita Godna getéfambu gayata
8 dé Jisasna yikafre hundi xékéhafi yata Godka xékélakihafi
yakwa du takwaré, hurundan haraki saraki sémbut hasa
hwetandé.
9 Hasa hwendét, di wungi re wungi re fakutandi. Di
afakémbu tétandi. Godna makambu yamba tékéndi. Téhafi

yata di déka nukwa hanyikwa maki hambukré yamba xékéndi.
10 Wun nukwa Jisasna du takwa déka ximbu haréké̂ndate
dé yatandé. Dé yandét, déka du takwa déka jémba sarékéta,
déka ximbu harékétandi. Guni déka wamben hundi xéka
guni akwi déré xéta déka ximbu harékétanguni.

Pol dé Godré wa Tesalonaikana mawuli jémba téndéte

11 Nani wun jooka sarékéta, nani God wali atéfék nuk-
wambu hundi bulé, gunika. God guniré dé waséke, guni
déka hundi xékéta déka jémba yangute. Dé gunika yikafre
hurundét, guni déka jémba jémba yangute nani Godré wa.
Guni déka jémba sarékéta yikafre mawuli yata yikafre jémba
yanjoka guni mawuli ye. God hambuk yata guniré yikafre
hurundét, guni jémba reta, yikafre mawuli yata, yikafre
jémba jémba yatanguni. Wungi nani déré wa.
12 Guni wungi huruta déka du takwa reta guni nana Néma
Du Jisas Kraisna ximbu harékétanguni. Harékéngut, dé guna
ximbu harékétandé. God akwi Néma Du Jisas akwi guniré
yikafre huruta bér wungi guna ximbu harékétambér.

2

Haraki saraki sémbut hurukwa du

1 Nana nyama bandi, mé xéké. Guniré wuni we. Nana
Néma Du Jisas Krais yae wandét nani hérangwanda dé wali
retembekaka sarékéta, guni yikafre mawuli yatanguni.
2 Du nak angi dé wa, “Néma Du yatendéka nukwa wundé
yandé.” Wungi wandéka guni wun hundi xékéngut, guna
mawuli yike yatanguni. Métaka we guni wun hundi xéké?
Nak hamwinyana hundi xékéta dé wungi wa, o nak du dé
hafu sarékéta dé wun hundi wa? Wuni nyingambu wungi
hayiwunka du nak dé wa, o yingi maki dé?
3 Wuni wun hundi hayihambawuni. Wu yéna dé ya. Déka
hundi yamba xékékénguni. Ané hundi mé xéké. Tale séfélak
du takwa Godka hu hwetendaka nukwa yatandé. Yandét,
haraki saraki sémbut huruta haraki hafwaré yitekwa du
nak xakutandé. Hukémbu Néma Du Jisas yatendéka nukwa
yatandé.
4 Wun haraki saraki sémbut hurukwa du atéfék duna
yikafre jémbaka hu hwetandé. Hu hweta dé atéfék mawuli
yandaka godka haraki hundi watandé. Haraki hundi wata
déka ximbu male harékétandé. Harékéta dé Godna tempelré
wulaaye reta dé watandé, “Wuni hafu wuni God wuni.”
Wungi watandé.
5 Hanja wuni guni wali reta wuni wun jonduka hundi wa.
Guni wawun hundika guni saréké, o yingafwe?

6 Némbuli guni wun haraki saraki sémbut hurukwa duna
jémbaré tatafikwa jooka guni xékélaki. Dé wungi tatafita
téndét, God wasékendén nukwambu male wun haraki saraki
sémbut hurukwa du xakundét, di déré xétandi.
7 Wun duna haraki saraki sémbut némbuli akwi dé faakwa
jémba ye. Jémba yandéka dé wun jémba tatafikwa du wun
jémbaré wungi tatafita tétandé. God wasékendén nukwa dé
wun tatafikwa du hérandét, dé wun jémbaré wambula yamba
tatafiké́ndé.
8 Tatafihafi yandét haraki saraki sémbut hurukwa du
xakundét du takwa déré xétandi. Hukémbu Néma Du Jisas
nukwa hanyindéka maki hanyita yae déka yanambi yota,
wun haraki saraki sémbut hurukwa duré xiyatandé, déka
hundina yanambimbu. Xiyandét hiyandét wun duna jémba
hényitandé.

9 Hundi nawulak akwi watawuni, haraki saraki sémbut
hurukwa duka. Tale Satan déka hambuk hwendét, wun
haraki saraki sémbut hurukwa du yae némafwimbu hambuk
yata, yéna yata, nak maki nak maki huli jondu akwi hanja
xéhafi yandan hambuk jémba akwi yatandé.
10 Yata haraki saraki sémbut hurundét, di fakutekwa du
takwa déka yénataka hundi xékétandi. Wunde du takwa
Godna mwi hundika mawuli yahafi yandat, God diré Sa-
tanéna tambambu yamba hérakéndé, di dé wali jémba ren-
date. God diré hérahafi yandét, di fakutandi. God diré yikafre
yamba hurukéndé.
11 Wunde du takwa déka hundika hu hwendanka God
deka mawuliré haraki hurutandé, di yénataka hundi male
xékéndate. Xékéta di watandi, “Wun hundi wu mwi hundi
dé.”
12 Wungi wandat God wandét di déka mwi hundi xékéhafi
yata haraki saraki sémbut hurunjoka mawuli yandé du
takwa atéfék fakutandi.

God dé wa guniré Satanéna tambambu hérandét guni dé wali rengute

13 Nana nyama bandi, Néma Du gunika dé némafwimbu
mawuli ye. Hanja God guniré wasékendéka déka Hamwinya
guniré yikafre hurundéka, guni déka mwi hundi guni jémba
xéké, Néma Du Jisaska. Xékénguka God guniré Satanéna tam-
bambu dé héra, guni dé wali rengute. Guniré wasékendénka
sarékéta, nani atéfék nukwambu Godka diména natame.
14 Guni wungi rengute God guniré dé waséke, guniré
wamben Kraisna yikafre hundika. Wungi rengut, hukémbu
nana Néma Du Jisas Krais nukwa hanyikwa maki rendét,
guni dé wali reta nukwa hanyikwa maki hanyitanguni.

15 Guniré wakwemben sémbutka mé huluke wakwemben
sémbut male huru. Wamben hundi akwi, nyingambu hayim-
ben hundika akwi sarékéta jémba tétanguni.

16-17 Nana yafa God naniré yikafre huruta nanika dé
némafwimbu mawuli ye. Mawuli yata naniré yikafre hundi
wandéka, nana mawuli wungi té wungi té jémba téndéka,
nani dé wali jémba retembekaka nani haxé. Nana yafa
God nana Néma Du Jisas Krais wali wambét, guna mawuli
hambuk ye jémba téndét, guni hambuk yata yikafre jémba
yata, yikafre hundi male bulétanguni. Wungi nani Godré wa.

3

Guni Godka mé wa, dé naniré yikafre hurundéte

1 Nana nyama bandi, némbuli wuna hukétéfi hundi
watawuni. Guni mé xéké. Godka mé guni wa, dé naniré
yikafre hurundét nani Néma Duna hundi jémba wambete.
Wambet, séfélak du takwa jémba xékéta watandi, “Wun hundi
yikafre hundi dé. Wu mwi hundi dé.” Wungi watandi, guni
hanja wangun maki.

2 Ané jooka akwi Godka watanguni. Séfélak du déka hundi
xékéhafi yata haraki saraki sémbut huruta di naniré haraki
hurunjoka di huru. Guni Godré wangut, dé naniré yikafre
hurundét di naniré haraki yamba hurukéndi.

3 Néma Du mwi hundi wata, wandén maki hurutandé. Dé
gunika hambuk hweta gunika jémba hatitandé, Satan guniré
haraki hurundémboka.

4 Néma Du naniré wandéka nana mawuli yikafre dé ye, gu-
nika. Nani xékélaki. Guni nana hundi atéfék xékéta wamben
maki hurutanguni, némbuli hurunguka maki. Wungi nani
xékélaki.

5 Néma Du wandét guna mawuli jémba tétandé. Téndét guni
xékélakitanguni, God gunika némafwimbu mawuli yandékaka.
Krais gunika déka mawuli hwendét guni yikafre mawuli yata
hambuk yata tétanguni. Wungi nani Godré we.

Atéfék du takwa jémba yatandi

6 Nana nyama bandi, mé xéké. Nana Néma Du Jisas Krais
wandéka nani déka ximbu ané hundi we. Guna du takwa
nawulak jémba yanjoka hélék yata, guniré jémbaka wamben
hundi xékéhafi yandat, guni dika afakémbu tétanguni.

7 Guni hurumben maki hurutanguni. Wun jooka guni
xékélaki. Hanja nani guni wali reta nani jémba yanjoka nani
wendé nahafi yata

8 nani gunimbu hénoo baka hérahambame. Guni nanika
jondu hwenguka nani gunika yéwa hwe. Nani gunimbu

hénoo baka héraata guniré xak hwenjoka hélék yata nani gan
nukwa wesékéta jémba ya.
9 Nani guna nyéndékmbu Godna jémba yata gunimbu
jondu baka héranjoka wambet, wu sékérékétandé. Wungi
wahambame. Guni yamben jémba xéta hurumben maki
hurungute, nani mawuli ya. Gunimbu jondu baka héranjoka
hélék nani ya.
10 Wun hundi huli hundi yingafwe. Hanja nani guni wali
reta nani angi wa, “Du takwa jémba yanjoka hélék yata di
hénoo yamba saké ndi.” Wungi nani wa.
11 Hundi nawulak nani xéké, gunika. Guna du takwa
nawulak jémba yanjoka hélék yata jémba nawulak yahafi
yata di nak du takwana jémbaka male di saréké. Sarékéta
di nak du takwana jémbaka wanyambéta wata di baka re.
12 Wun hundi xékétaka nani Néma Du Jisas Kraisna ximbu
nani wunde du takwaré hambukmbu angi we. Guni nak
du takwana jémbaka wahafi yata jémba yata guni hafu
guna hénoo hératanguni. Baka rekénguni. Wungi nani diré
hambukmbu we.
13 Nana nyama bandi, mé xéké. Yikafre jémba yanjoka
wendé nakénguni.
14 Du nak ané nyingambu wawun hundi xékéhafi yandét,
guni déka xékélakita, déka afakémbu tétanguni. Afakémbu
téngut, dé nana hundi xékéhafi yandénka rootandé.
15 Wun duka angi watanguni, “Wun du dé nana bandi dé.
Déré hambukmbu watame, dé yikafre mawuli yata yikafre
jémba yandéte.” Wungi wata wun duka, “Nana mama du dé”
yamba nakénguni.

Pol dika dinguna dé nae

16 Yak. Nakélak huru mawuli hwekwa Néma Du gunika
nakélak huru mawuli hwendét, xak yandét, yikafre joo
yandét, guni jémba male rengute wuni Godré wa. Néma Du
guni wali téndéte akwi wuni déré wa.
17 Némbuli wuni Pol wuni nyinga hayindé dumbu nyinga
hérae wuni hafu ané hundi wuni hayi, wuna tambambu.
Guni hayiwun waka xéta angi xékélakitanguni, Pol hafu dé
wun nyingambu hayi. Guni wungi xékélakingute wuni ambu
hayi, atéfék nyingambu hayiwuka maki.
18 Nana Néma Du Jisas Krais guni atéfékré yikafre hu-
rundéte wuni déré we. Wungi wuni mawuli ye.
Wuna hundi yak.

Pol Timotika tale hayindén nyinga

1 Wuni Pol ané nyinga hayi. Hanja naniré Satanéna
tambambu héraakwa God wali, wambula yae naniré hura
yitekwa du Krais Jisas wali, wuniré hambuk hundimbu
wambéka wuni Krais Jisasna aposel wuni re.
2 Reta wuni méni Timoti, ménika wuni hayi. Hanja
méni wuna hundi xékétaka méni Krais Jisaska jémba saréké.
Sarékéta wuna nyan maki reméka méniré wuni we.
Nana yafa God wali nana Néma Du Krais Jisas wali méniré
yikafre huruta ménika saréfa naata ménika nakélak huru
mawuli hwembéte wuni Godré wakwexéké.

Yénataka hundi yamba xékékéme

3 Hanja wuni Masedoniana héfaré yinjoka huruta wuni
méniré wa, méni Efesusmbu reméte. Némbuli akwi méni
wun getéfambu reméte wuni mawuli ye. Du nawulak di
Kraiska yénataka hundi du takwaré wakwe. Méni diré
hambukmbu wataméni, di ména hundi xéka wun yénataka
hundi wambula wahafi yandate.
4 Wunde du di sarsaf, mandékana xika akwi, némafwi
hundi di buléta re. Di wun jooka buléndat, du takwa deka
hundi xéka wun jooka waruta di Godna jémbaka xékélakihafi
yata déka jémba yahafi ye. Du takwa wun jémba yanjoka di
Kraiska jémba sarékétandi.
5 Nana wamben hundi deka hundi maki yingafwe. Nani
du takwaré Kraiska nani wakwe, deka mawuli jémba téndét
di yikafre mawuli yata Godka jémba sarékéta du takwaka
némafwimbu mawuli yandate.
6 Du nawulak yikafre mawulika hu hwetaka wangété yata
di baka hundi male di bulé.
7 Buléta di du takwaré Godna hambuk hundika wakwen-
joka mawuli yata di wa, “Nani jémba nani xékélaki. Nana
hundi mé xéké.” Wungi wata di Godna hundika jémba
xékélakihafi yata, wandan hundika akwi xékélakihambandi.
8 Nani xékélaki. God hambuk hundi du takwaka dé hwe. Di
wun hambuk hundi xékéta yikafre jémba yandat, wu yikafre
dé. Wungi nani xékélaki.
9 Hambuk hundi hweta God dé yikafre sémbut hurukwa
du takwaka dé saréké, o yingafwe? Wu yingafwe. Hambuk
hundi hweta dé haraki saraki sémbut hurukwa du takwaka
dé saréké. Wunde du takwa di hundi xékéhafi yata, haraki
saraki mawuli xékéta, Godna hundi xékéhafi yata, Godna
hundika hu hweta, Godka haraki hundi wata, yafa ayiwaré
xiyaata, nawulak du takwaré xiyaata,

10 nawulak du takwa wali haraki saraki sémbut huruta, du
nak du wali hwaata, du takwaré sélé ye hura yita, yéna yata,
yénataka hundi Godna ximbu wata, wungi huruta di Godka
wakwemben yikafre hundika hu hwekwa sémbut nawulak
akwi huru.
11 Wun wakwemben yikafre hundi dé Godna yikafre
nukwa hanyikwa maki hanyikwa hundika dé. Hanja
harékémbeka God wuniré dé waséke, wuni wun yikafre male
hundi wawute.

Néma Du déka saréfa nandénka Pol déka diména dé na

12 Nana Néma Du Krais Jisas angi dé wa, “Pol wuna
jémba jémba male yatandé.” Wungi wataka wuniré waséketa
wunika hambuk hwendéka wuni déka jémba ya. Néma Du
wungi hurundéka wuni déka diména wuni nae.
13 Hanja wuni Kraiska haraki hundi wata déka du takwaré
héle nambwe diré wuni haraki huru. Wungi huruwuka dé
xékélaki, wuni déka yike yata déka jémba sarékéhambawuni.
Wungi xékélakita dé wunika saréfa na.
14 Saréfa naata Néma Du Krais Jisas wunika jémba hatita
wuniré baka yikafre hurundéka, wuni Kraismbu reta, wuni
déka jémba sarékéta déka némafwimbu mawuli ye.
15 Hanja Krais Jisas nana héfaré dé gaya, haraki saraki
sémbut hurukwa du takwaré Satanéna tambambu héranjoka.
Wu mwi hundi dé. Atéfék du takwa wun hundi jémba
xékéndat, wu sékérékétandé. Hanja wuna haraki saraki
sémbut atéfék duna haraki saraki sémbutré dé sarékéngwandé.
16 Sarékéngwandéndéka dé Krais Jisas wuniré bari xiya-
hambandé. Xiyahafi yata wunika saréfa naata dé wuniré
yikafre huru, du takwa nawulak akwi déka yikafre mawu-
lika xékélakindate. Du takwa wuniré xéta angi watandi,
“Krais Jisas wun haraki saraki sémbut hurukwa duré dé
yikafre huru, dé huli mawuli hérae jémba rendéte. Naniré
akwi yikafre hurutandé. Yikafre hurundét, nani huli
mawuli hérae jémba retame, wungi re wungi re. Krais Jisas
déré yikafre hurundénka nani wungi nani xékélaki.” Wungi
watandi.
17 God dé nana Néma Du dé. Wungi re wungi re retandé.
Dé yamba hiyakéndé. Nani déré xéhambame. Dé hafu dé
God dé. Wungi maki nani déka ximbu harékéta déka némafwi
hambukéka watame, wungi re wungi re. Wu mwi hundi dé.

Timoti hambuk yata Godna jémba jémba yatandé

18 Wuna nyan Timoti, mé xéké. Hanja nani Godna ximbu
profetna hundi méniré wa, hukémbu yateméka jémbaka.
Wun hundika sarékéta némbuli wuni méniré wambula we,
wun jémbaka. Méni hanja wamben hundika sarékéta Godna

jémba jémba yataméni. Xi warekwa du hambuk yata jémba téndaka maki, méni Godna jémba yata, hambuk yata jémba tétaméni.
19 Téta méni yikafre mawuli yata Krais Jisaska jémba sarékéta God hwendén mawuliré hulukitaméni. Du nawulak di God hwendén yikafre mawulika xékéhafi yata di Krais Jisaska hu hwe. Déka hu hwetaka, déka jémba sarékéhafi yata, di gumbu haraki yandé gunjambé maki di haraki re.
20 Himeneus bér Aleksander wungi bér re. Reta bér Godka haraki hundi wa. Haraki hundi wambéka wuni wa, “Béni naniré mé yatakataka yi. Satan béna néma du reta bénika hatitandé. Béni Godka wambula haraki hundi yamba wakémbéni.” Wungi wuni wa, bér Godka wambula haraki hundi wahafi yambét bérka mawuli yikafre yandéte.

2

Guni Godré angi wakwexékétanguni

1 Ané hundi méniré watawuni. Ané jémba atéfék jémbaré dé sarékéngwandé. Guni Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa, hérangwanda reta Godka diména naata Godré wakwexékétanguni, atéfék du takwaka. Dika sarékéta mawuli yata Godré wakwexékétanguni, dé diré yikafre hurundéte.
2 Atéfék néma duka akwi, atéfék gavmanka akwi, déré wakwexékétanguni. Dé wunde néma duré yikafre hurundét, di deka jémba jémba yandat, nani atéfék God mawuli yandéka maki yikafre sémbut huruta déka jémba sarékéta nakélak huruta jémba retame.
3 Guni déré wungi wangut, wu yikafre dé. Guni déré wungi wakwexékéngut, dé naniré Satanéna tambambu héraakwa God xékéta mawuli yatandé.
4 Atéfék du takwa déka hundi xékéndat, God diré Satanéna tambambu hérandét, di déka mwi hundika xékélakindate, God dé mawuli ye.
5 God natafa male dé re. God angé sakumbu rendéka du takwa angé sakumbu rendaka dé du nak nyéndékmbu re. Wun duna xi Krais Jisas dé.
6 Dé wumbu reta God wandén nukwambu dé dé hafuré dé hwe, nani atéfékré Satanéna tambambu héranjoka. Hwendéka angi nani xékélaki. Atéfék du takwa huli mawuli hérae jémba rembete God dé mawuli ye.
7 Mawuli yata dé wuniré waséke, wuni Godna hundi wata Kraisna aposel reta nak téfana du takwaré Godka wakwewute. Di Jisaska jémba sarékéta mwi hundika xékélakindate, wuni diré wungi wakwe. (Wuni yénataka hundi wahambawuni. God hafu dé wuniré waséke. Wu mwi hundi dé.)

8 Wungi maki atéfék getéfambu atéfék du yikafre sémbut
huruta deka tamba harékéta Godré watandi. Di mawuli wi-
hafi yata, haraki hundi wahafi yata, dé wali hundi bulétandi.
Wungi wuni mawuli ye.

Takwa angi hurutandi

9 Takwa angi hurundate akwi wuni mawuli ye. Di nukwa
wur sandawu nae di yikafre nukwa wur sandatandi, deka
séfi jémba samétéfita yikafre sémbut hurunjoka. Du takwa
diré xéta deka ximbu haréréndate di deka némbé lékita
yéwasé waréta séfélak yéwa hweta yikafre sanda wur yamba
sandakéndi.
10 Di "Nani Godna takwa nani" wata di nak maki nak maki
sandandaka jondu sarékéhafi yata di yikafre jémba yatandi.
Wungi yandat, wu sékérékétandé.
11 Du nawulak Godna hundi wandat takwa nakélak reta
wun hundi jémba xékétandi. Xékéta hundi yamba buléréndi.
12 Wuni angi wuni we. Takwa Godna jémbaka duré yamba
wakwekéndi. Takwa duka néma takwa yamba rekéndi. Di
buléhafi yata nakélak retandi. Wungi wuni we.
13 Métaka we wuni wungi wa? Tale God dé Adamré
hurataka. Huratakataka hukémbu dé Ivré hurataka.
14 Adam Satanéna yénataka hundi xékéhambandé. Iv hafu
lé Satanéna yénataka hundi xékétaka, Godna hundi xékéhafi
yata, lé haraki saraki sémbut huru. Wun jooka sarékéta nani
xékélaki. Takwa duka néma takwa yamba rekéndi.
15 Wungi maki, takwa Godka jémba sarékéta, déka
némafwimbu mawuli yata, haraki saraki sémbut huruhafi
yata, di wungi yikafre sémbut hurundat, God diré yikafre
hurutandé, nyan hératendaka nukwambu. Diré yikafre
hurundét, di jémba retandi.

3

Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaka hatikwa du

1 Ané hundi mwi hundi dé. Du nak Krais Jisasna hundi
xékékwa du takwaka hatikwa du renjoka mawuli yata, dé
yikafre jémba yanjoka dé mawuli ye.
2 Du nak Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaka hatikwa
du renjoka mawuli yata angi retandé. Atéfék du takwana
makambu yikafre sémbut hurukwa du retandé. Dé sétafa
takwa male hératandé. Déka mawuli jémba tétandé. Dé
déka séfika déka mawulika jémba hatitandé. Dé yikafre
sémbut male hurutandé. Du nawulak nak téfambu yandat,
dé diré yikafre huruta hénoo hweta watandé, di déka gembu
hwandate. Dé Godna jémbaka atéfék du takwaré jémba
wakwetandé.

3 Dé wangété yandaka hulingu sata wangété yamba
yakéndé. Dé nak du takwaka hambuk yahafi yata diré
nakélak hurutandé. Dé nak du wali warunjoka mawuli
yamba yakéndé. Dé yéwaka mawuli yamba yakéndé.
4 Dé déka takwa nyangwalka jémba hatitandé. Dé wandét
déka nyangwal déka hundi jémba xékéta wandén maki
hurutandi.
5 Du nak déka takwa nyangwalka jémba hatihafi yata
yingi maki nae dé Godna hundi xékékwa du takwaka jémba
hatitandé? Wu yingafwe.
6 Dé némbuli male Krais Jisasna hundi xékéta Kraisna
hémémbu huli du reta dé deka hatikwa du yamba rekéndé.
Dé huli du reta, hatikwa du reta dé dé hafu déka ximbu
harékéta haraki saraki sémbut hurundét, God déré hurundén
haraki saraki sémbut hasa hwetandé, Satanré hasa hwe-
tendéka maki.
7 Hatikwa du renjoka mawuli yakwa du dé yikafre
mawuli yata jémba retandé. Rendét di, Krais Jisasna hundi
xékéhafi yakwa du takwa akwi déka wandat, “Dé yikafre
du dé.” Wungi wandat, dé wun du jémba rendét, du
takwa déka, “Haraki saraki sémbut hurukwa du dé,” yamba
nakéndi. Nahafi yandat, dé bari Satanéna xakifékémbu
yamba xakriké ndé.

Hatikwa du wali jémba yakwa du

8 Du nawulak Krais Jisasna hundi xéka wun jémbaka
hatikwa du wali jémba yatandi. Wunde du angi retandi. Di
yikafre sémbutka sarékéta mwi hundi watandi. Hundi yéték
yamba buléké ndi. Séfélak wain hulingu yamba sakéndi. Di
séfélak yéwa héranjoka yamba sarékéké ndi.
9 Di Krais wafukandén hundi jémba xékéta Kraiska jémba
sarékéta di di hafuka angi sarékétandi, “Nani haraki sémbut
nawulak huruhambame.” Wungi sarékétandi.
10 Tale guni deka jémba hurukwexétanguni. Huruk-
wexéngut, di yikafre mawuli yata yikafre jémba yata jémba
rendat, wangut di hatikwa du wali jémba yatandi.
11 Takwa akwi yikafre sémbutka male sarékétandi. Sarékéta
du takwaka yamba wanyambéké ndi. Jémba retandi. Atéfék
jonduka mwi hundi wata wandan maki male hurutandi.
12 Hatikwa du wali jémba yakwa du di nak nak natafa
takwa male hératandi. Deka takwa nyangwalka jémba
hatitandi. Hatindat di deka hundi xékétandi.
13 Hatikwa du wali jémba yakwa du yikafre jémba yandat,
Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa dika angi watandi, “Di
Kraiska yikafre jémba di ya.” Wungi watandi. Krais akwi
dika yikafre mawuli yata diré yikafre mawuli hwetandé.

Hwendét di déka du reta Kraiska jémba sarékéta hambuk yata du takwaré déka yikafre hundi watandi.

Godna sémbut

14 Wuni bari ménika yanjoka wuni mawuli ye. Mawuli yata wuni ané nyinga hayi ménika.

15 Wuni bari yahafi yawut, méni hayiwun hundi xéta xékélakitaméni, Godna gembu rekwa du takwa wali reteméka sémbutka. Wunde du takwa di wungi re wungi re rekwa Godna hundi xékékwa du takwa di. Di téréndan hwaar hambuk téndéka maki di Godna mwi hundi hambuk huruta wun hundi haréké.

16 Nani atéfék nani xékélaki. God hanja fakutaka némbuli naniré wakwendén hundi wu némafwi hundi dé. Wun hundi Godna sémbutka angi dé wa:

Dé duna séfi hura rendéka du takwa déré di xé.
Dé yikafre sémbut hurukwa du rendéka Godna Hamwinya déka dé naniré wa.
Godna ensel déré di xé.
Déka du di atéfék getéfambu rekwa du takwaré hundi wa déka.
Wandaka di déka jémba saréké.
God déré hura warindéka dé nukwa hanyikwa maki dé hanyi.
Wungi dé wa.

4

Yéna yakwa du

1 Godna Hamwinya angi dé wa, “Mé xéké. Hukémbu xakutekwa nukwambu du nawulak di yéna yakwa hamwinyana hundi akwi, haraki hamwinyana wakwendan hundi akwi xékétandi. Xékéta Krais Jisasna hundika hu hwetandi.” Wungi dé Godna Hamwinya wa.

2 Wun haraki hamwinyana hundi wakwa du di yéna yata yénataka hundi wandaka hurundan sémbut deka mawulimbu ya maki yanéndéka dé deka mawuli hambuk motu maki dé xaku.

3 Wunde du di ané yénataka hundi watandi: “Guni takwa yamba hérakénguni. Guni nawulak hénoo yamba sakénguni.” Wungi watandi. Guni deka hundi xékékénguni. God atéfék hénoo hamwi dé hurataka, nani sambete. Nani Godka jémba sarékékwa du takwa mwi hundi xékélakita atéfék hénooka yikafre mawuli yatame. Yikafre mawuli yata hwendén hénooka déka diména naata wun hénoo satame.

4 God huratakandén atéfék hénoo wu yikafre dé. Huratakandén hénooka nawulak yamba yakérkéme. Yikafre mawuli yata Godka diména naata atéfék hénoo satame.

5 Nani Godna nyingambu xéta wata God wali hundi
bulémbet, God satembeka hénooka “Yikafre dé” natandé.

Timoti Kraisna yikafre jémba yakwa du retandé

6 Méni wun hundi Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaré
wata méni Kraisna jémba jémba yakwa du retaméni. Reta
méni Krais Jisaska jémba sarékéndan hundi jémba xékéta,
wakwemben yikafre hundi xékémét, wun hundi ménika
hambuk hwetandé, yikafre hénoo hambuk hwendéka maki.
Hwendét ména mawuli jémba tétandé.
7 Méni ané héfana du takwa saféndan sarsaf yamba
xékékéméni. Wu baka hundi male dé. Wun hundika hu
hwetaka méni méni hafuré Godna yikafre sémbutka wakwe-
taméni.
8 Méni hambuk yata nak maki nak maki séféru gélimét ména
séfi hambuk tétandé. Wungi yata jémba retaméni. Méni
Godka jémba sarékéta wandén maki hurumét, ména mawuli
jémba tétandé. Wungi yata jémba male retaméni. Ména
mawuli jémba téndét, némbuli méni jémba reta hukémbu akwi
jémba retaméni, wungi re wungi re.
9 Wun mwi hundi dé. Méni wun hundi jémba xékéta wun
hundika jémba sarékémét, wu sékérékétandé.
10 Wun hundika sarékéta nani hambuk yata weséka jémba
ya. Wungi re wungi re rekwa God dé atéfék du takwaré
Satanéna tambambu héra. Hérae déka jémba sarékékwa du
takwaré yikafre hurundét nani dé wali jémba retame. Wungi
xékélakita nani haxé, God wungi hurutendékaka. Haxéta
nani hambuk yata hambuk jémba ye.
11 Méni wun hundi wata diré jémba wakwetaméni.
12 Du nak méni wayikana du remékaka haraki hundi
yamba wakéndé. Méni yikafre hundi wata, yikafre sémbut
male huruta, du takwaka némafwimbu mawuli yata, Godka
jémba sarékéta, atéfék haraki sémbutka hu hwetaméni, atéfék
Kraisna hundi xékékwa du takwa méniré xéta wayikana du
remékaka sarékéhafi yata di huruméka maki hurundate.
13 Yatewukaka haxéta méni hambuk yata angi hurutaméni.
Méni Godna nyingambu xéta du takwaka hambukmbu
wataméni. Méni diré Godna hundi wataméni, deka mawuli
jémba téndéte. Godna jémbaka diré wakwetaméni.
14 Hanja du nawulak Godna ximbu profetna hundi wan-
daka di Kraisna du takwaka hatikwa néma du ména
makambu tamba hurundaka God déka hambuk dé ménika
hwe, déka jémba yaméte. Hwendéka méni hambuk hérae
hwendén hambukéka hu yamba hwekéméni. Hu hwehafi
yata déka jémba jémba yataméni.
15 Méni wun jémba jémba yata, wawun hundi jémba
xékémét, di du takwa xéta angi watandi, “Hanja yikafre

mawuli yata dé jémba re. Némbuli yandéka mawuli hanja yandén mawuliré dé saréké̂ngwandé. Yikafre mawuli male dé ya.” Wungi watandi.

16 Méni méni hafuka wakwemén hundika akwi xékélaki nataméni. Xékélaki naata wun jémbaka wendé nahafi yata wawun hundi xékémét, God méniré akwi ména hundi xékétekwa du takwaré akwi Satanéna tambambu hératandé.

5

Godna hundi xékékwa du takwaré angi watandé

1 Méni gwalefa duré haraki hundi yamba wakéméni. Méni ména yafaré yikafre hundi waméka maki, méni gwalefa duré yikafre hundi wataméni, deka mawuli jémba téndéte. Méni wayikana duré yikafre hundi wataméni, ména bandinguré waméka maki.

2 Méni gwalefa takwaré yikafre hundi wataméni, ména ayiwaré waméka maki. Méni wayikana takwaré yikafre hundi wataméni, ména nyangeré waméka maki. Di wali haraki sémbut yamba hurukéméni.

Du hiyandé takwa

3 Nyan hérahafi takwana du hiyandat, di hawi takwa hafu rendat, guni wunde takwaka jémba hatitanguni.

4 Du hiyandé takwana nyangwal gwalungu re, di Godna hambuk hundika saréké̂ta wandén maki hurunjoka di léka jémba hatitandi, lé nyangwal rendaka dika jémba hatilén maki. Wu deka jémba dé. Atéfék du takwa deka yafa ayiwa maambunguka akwi jémba hatitandi. Hatindat God xéta dika mawuli yatandé.

5 Du hiyandé takwa nyan hérahafi ye hawi takwa re, lé angi watalé, “God wunika jémba hatitandé.” Wungi wata dé wali hundi buléta lé gan nukwa déré wakwexékétalé.

6 Du hiyandé takwa léka séfika male saréké̂ta haraki sémbut hurulét, léka séfi hiyahafi rendét, léka mawuli bu hiya, haraki sémbut hurulénka.

7 Méni du hiyandé takwaré wun hundi wataméni, atéfék du takwa deka sémbutka haraki hundi wandamboka.

8 Godna hundi xékékwa du takwa deka hémka jémba hatihafi yata di Godna hundi xékéhafi yata wun hundika hu hwe. Wungi hu hwendaka deka haraki saraki mawuli Godna hundi xékéhafi yakwa du takwana haraki saraki mawuliré dé saréké̂ngwandé.

9 Du hiyandé takwa dumi gwongofu (60) héki hwari yindét gwalefa ye relét méni léka xi hayitaméni, nyingambu. Hayitaka guni léka jémba hatitanguni. Lé hanja natafa du wali male relét, guni léka jémba hatitanguni.

10 Lé yikafre mawuli yata du takwa wali yikafre jémba
yalét, di léka watandi, “Wu yikafre takwa lé.” Wungi
wandat guni léka jémba hatitanguni. Lé nyangwalka hanja
jémba hatita, nak téfambu yandé du takwaka hénoo hweta,
lé Godna du takwana man yakwanyilét, guni léka jémba
hatitanguni. Du takwa xak wali rendat, lé deka mawuliré
yikafre huruta di wali jémba yata, nak maki nak maki yikafre
jémba yalét, guni léka xi nyingambu hayitaka guni léka jémba
hatitanguni.

11-12 Du hiyandé takwa wayikana takwa rendat, guni
deka xi nyingambu hayihafi yata dika yamba hatikénguni.
Di tale watandi, “Nani hawi takwa retame. Hawi takwa
reta Krais Jisasna jémba male yatame. Mwi hundi nani
wa.” Wungi wataka wafewana hukémbu nak mawuli
yata, du humbwinjoka wambula mawuli yata Krais Jisaska
wasékéréké ndan hundi yatakatandi? Yatakataka Kraiska hu
hwendat, watandi, “Wu yénataka hundi wakwa takwa di.”
Wungi watandi.

13 Du hiyandé takwa wayikana takwa reta, jémba yanjoka
wendé naata, di atéfék geré wulaaye yita, jémba yaham-
bandi. Yahafi yata baka reta di hundi hungalimbu wa, nak
du takwaka. Hungalimbu wata nak du takwana jémbaka
sarékéta di bulé. Wungi buléta haraki saraki hundi di bulé.

14 Wun jooka sarékéta wuni du hiyandé takwa angi hurun-
date wuni mawuli ye. Di wayikana takwa reta di du nakré
humbwe nyangwal hérae geka hatita jémba retandi. Wungi
wuni mawuli ye. Di wungi hurundat, nana mama du diré
xéta, Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaka haraki saraki
hundi yamba wakéndi.

15 Du hiyandé takwa nawulak némbuli Godna hundi
yatakataka di Satanéna hundi xéké. Wun jooka sarékéta
wuni wun hundi méniré we.

16 Takwa hési Krais Jisaska jémba sarékélét, léka hémémbu
rekwa takwana du hiyandét, lé wule takwaka jémba hatitalé.
Wu léka jémba dé. Krais Jisasna hundi xékékwa nak du takwa
wun jémba yamba yakéndi. Du hiyandé takwa nyan hérahafi
ye baka relét, Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa léka
jémba hatitandi.

Kraisna du takwaka hatikwa néma du

17 Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaka hatikwa néma
du nawulak di wunde du takwaka jémba hatindat, guni deka
ximbu harékéta dika yéwa hwetanguni. Di hambuk jémba
yata Krais Jisasna hundi wata, déka jémbaka guniré jémba
wakwendat, guni dika yéwa nawulak akwi hwetanguni.

18 Godna nyingambu rekwa hundi wun jooka angi dé wa,
“Bulmakau bali jémba yata wit sék akinjinyindat, guni deka
hundi yamba gikénguni. Di wun jémba yata wit sék nawulak
sakwandi.” Wungi wandéka nak hundi akwi dé re, “Jémba
yakwa du jémba yataka yéwa hératandi.” Wungi dé Godna
nyingambu rekwa hundi wa.
19 Wafewana du nak angi watandé? “Wun néma du dé
haraki saraki sémbut huru.” Wungi wandét, méni wun duna
hundi yamba xékékéméni. Du yéték hufuk wungi wandat,
méni deka hundi xékétaméni.
20 Hatikwa néma du nawulak haraki saraki sémbut hurun-
dat, méni diré hambukmbu wataméni, atéfék du takwana
makambu. Atéfék hatikwa néma du xékéta di haraki saraki
sémbut hurunjoka roondate, méni haraki saraki sémbut hu-
rundé duré hambukmbu wataméni.
21 Méni wun hundi mé xéké. Wuni God, Krais Jisas, Godna
enselna makambu téta méniré wuni hambukmbu we. Méni
wawun hundi jémba xékéta wawun maki mé huru. Méni
atéfék du takwaré natafa hundi wataméni. Ména du takwaré
nak hundi, nak du takwaré nak hundi yamba wakéméni.
22 Méni du nakéka jémba xékélakihafi yata méni deka
makambu tamba bari yamba takakéméni, méni dé wali
haraki saraki sémbut huruhafi yanjoka. Méni yikafre mawuli
yata yikafre sémbut male hurutaméni.
23 Séfélak nukwa ména biya hangéli yandéka méni nak maki
nak maki bar méni hiyae. Bar hiyaménka, méni hulingu male
yamba sakéméni. Nawulak wain hulingu akwi sataméni.
Samét ména biya jémba téta bar hényitandé.
24 Du nawulak haraki saraki sémbut hurundaka di atéfék
du takwa xéta dika di xékélaki. Nawulak haraki saraki sémbut
hurundaka du takwa xéhafi yata di dika xékélakihambandi.
Hukémbu atéfék du takwa wun haraki saraki sémbutka
xékélakitandi. Xékélakindat God wunde duré hurundan haraki
saraki sémbut hasa hwetandé.
25 Du nawulak yikafre jémba yandaka di atéfék du takwa
xéta dika xékélaki. Nawulak yikafre jémba yandaka di du
takwa xéhafi yata dika xékélakihambandi. Hukémbu atéfék
du takwa deka yikafre jémba xéta xékélakitandi dika. Haraki
saraki sémbut hurundé duka xékélakindaka maki, yikafre
jémba yakwa duka akwi wungi xékélakitandi.

6

Nak duna jémba yakwa du takwa

1 Krais Jisasna hundi xékékwa du takwa nawulak di nak
duna jémba baka yata di wun néma duna ekombu re. Di
deka néma duka angi watandi: “Di nana néma du di. Nani
deka hundi xékéta yikafre jémba yatame, dika.” Wungi

wata hurundat, dika hatikwa du takwa diré xéta di Godna
xika, Krais Jisaska wakwemben hundika akwi haraki hundi
yamba wakéndi.
2 Wunde néma du Krais Jisaska jémba sarékéndat, jémba
yakwa du takwa angi watandi, “Nani atéfék Krais Jisasna
hundi nani xéké. Xéka nana néma duka némafwimbu mawuli
yata deka hundi jémba xékétame. Wungi huruta nani
Kraisna hundi xékékwa duré nani yikafre huru.” Wungi wata
yikafre jémba yatandi, deka néma duka. Di yamba wakéndi,
“Nana néma du akwi Krais Jisasna hundi di xéké. Xéka di
nana nyama bandi maki rendaka némbuli nani deka hundi
yamba xékékéme.” Wungi wakéndi. Méni Godna hundika du
takwaré wakweta, wawuka hundi jémba wataméni, atéfék du
takwaré.

Angi huruta jémba retame

3 Du nawulak di nak maki hundi wata, yikafre hundika
hélék yata, nana Néma Du Jisas Kraisna hundika hu hweta,
Godna sémbut wakwekwa hundika xékéhafi yata, wu,
4 wunde du di atéfék jonduka xékélakihafi yata di di hafu
deka ximbu baka di haréké. Deka mawuli haraki ye
téndéka di nak maki hundi wata yalefu hundina mo hundika
warunjoka di mawuli ye. Wungi yata nak duka yandén jooka
haraki mawuli xékéta, rékambambu wata, nak duré haraki
hundi wata, deka mawulimbu haraki hundi wata,
5 wungi di atéfék nukwambu du takwa wali waruta ware.
Wunde duna mawuli haraki téndéka di mwi hundika yike ye.
Yike ye di deka mawulimbu wa, “Nani Godna hundi xékéta
nani séfélak jondu hératame.” Wungi di wa.
6 Mé xéké. Nani Godna hundi jémba xékéta nak duna jooka
mawuli yahafi yata, nani xérénjuwi du maki nani re. Wu mwi
hundi dé.
7 Ayiwa naniré héraléka nani jondu nawulak hura yaham-
bame. Baka nani ya. Hukémbu nani hiyae jondu nawulak
hura yamba yikéme. Baka yitame. Wungi nani xékélaki.
8 Nani hénoo nukwa wur hura témbet, wu yak. Nawulak
jondu akwi héranjoka yamba sarékékéme.
9 Du takwa di séfélak jondu héranjoka mawuli yandat,
deka mawuli haraki ye tétandé. Téndét wangété yandat
deka haraki mawuli diré hulukindét, di haraki saraki sémbut
huruta fakutandi, hamwi biyamimbu wulaaye hiyandaka
maki.
10 Du takwa di yéwaka némafwimbu mawuli yata di séfélak
nak maki nak maki haraki saraki sémbut hurutandi. Du
takwa nawulak yéwa héranjoka némafwimbu mawuli yata,
Godna hundika hu hwendaka dika némafwi xak yandéka di
hambuk hangéli héra, deka mawulimbu.

Méni hambuk yata jémba retaméni

11 Méni Godna du reta méni wungi yamba hurukéméni.
Méni hambuk yata angi retaméni. Yikafre sémbut huruta
Godna hundi xékéta jémba retaméni. Méni Godka jémba
sarékéta du takwaka némafwimbu mawuli yataméni. Xak
ménika yandét, méni hambuk yata jémba tétaméni. Méni du
takwaka yikafre mawuli yata dika nakélak hurutaméni.
12 Fétékérékwa du hambukmbu fétékéréndaka maki méni
hambuk yata, Godka jémba sarékéta déka jémba yataméni.
God méniré dé waséke, méni déka hundi xéka huli mawuli
hérae jémba reméte, wungi re wungi re. Méni wun huli
mawuli mé huluki. God méniré wasékendéka méni du
takwana makambu téta Krais Jisas ména Néma Du rendékaka
méni yikafre hundi méni wa.
13 God atéfék jondu huratakataka dé hamwinya dika hwe,
di rendate. Hanja Krais Jisasna mama déré xiyanjoka hu-
rundaka dé Pontius Pailatna makambu téta dé déka jémbaka
yikafre hundi wa. Némbuli God bér Krais rembéka ani bérka
makambu téta wuni méniré ané hundi hambukmbu wa.
14 Méni Kraisna yikafre hundi xékéta wandén maki huru-
taméni. Déka hundi yatakahafi yata haraki sémbut nawulak
yamba hurukéméni. Yikafre sémbut huruta nana Néma Du
Jisas Krais wambula yatendéka nukwaka haxétaméni.
15 God hafu wandét Jisas Krais wambula yatandé. Wun
harékémbeka God dé atéfék néma duré sarékéngwanda dé
hafu atéfék néma duka dé néma du re.
16 Dé hafu wungi re wungi re reta dé larékombu rendéka
nani rendénmbu yamba xakukéme. Hanja akwi némbuli
akwi du takwa déré xénjoka hurufatikétandi. Déka ximbu
harékétame. Dé hambuk yata nana Néma Du retandé, wungi
re wungi re. Wu mwi hundi dé.

Xérénjuwi du takwa

17 Méni ané héfambu rekwa xérénjuwi du takwaré angi
wataméni: “Guni guna ximbu yamba harékékénguni. Guni
jémba renjoka mawuli yata, ané héfambu reta hényitekwa
jonduka sarékéhafi yata Godka male sarékétanguni. God
atéfék jondu nanika baka dé hwe, nani yikafre mawuli yata
jémba rembete.
18 Guni du takwaré yikafre hurutanguni. Diré yikafre
huruta séfélak yikafre jémba yatanguni. Guni yikafre mawuli
yata guna jondu mune hwetanguni, nawulak du takwaka.”
Wungi wataméni xérénjuwi du takwaré.
19 Di wungi huruta di hukémbu xakutekwa nukwambu
jémba renjoka di yikafre jondu taka. Wun nukwa xakundét,
God dika yikafre jondu diré hasa hwetandé. Hwendét di God
wali jémba retandi, wungi re wungi re.

Méni Godna jémbaka jémba hatitaméni

20 Timoti, méni mé xéké. God ménika hwendén jémba jémba
yataméni. Déka jémbaka jémba hatita déka hundi jémba
xékétaméni. Méni Godka sarékéhafi yakwa du takwana baka
hundi yamba xékéméni. Di wun hundi buléta wun hundika
waruta yéna yata di wa, “Wu xékélelakikwa duna hundi dé.”
21 Du takwa nawulak wun hundi xéka wun hundika
sarékéta di Kraisna hundika hu wundé hwenda.
God méniré yikafre hurundéte wuni déré wakwexéké.
Wuna hundi yak.

Pol Timotika hukémbu hayindén nyinga

1-2 Méni Timoti, ménika wuni Pol ané nyinga hayi. Kraismbu méni wuna nyan maki reméka wuni ménika némafwimbu mawuli ye. God mawuli yandéka maki wuni Krais Jisasna aposel wuni re. Reta wuni Kraisna yikafre hundi wuni wa, du takwa Kraiska jémba sarékéta di God wasékéréké ndén maki huli mawuli hérae jémba rendate, wungi re wungi re.

Nana yafa God akwi nana Néma Du Krais Jisas akwi méniré yikafre huruta ménika saréfa naata, nakélak huru mawuli hwembét, méni jémba reméte wuni Godré wakwexéké.

Godna hundi wanjoka yamba rookéme

3 Hanja wuna mandékangu yikafre mawuli yata di Godna jémba di ya. Yandan maki wuni yikafre mawuli yata Godna jémba wuni ye. Jémba yata ménika sarékéta wuni déka diména naata gan akwi nukwa akwi wuni dé wali hundi bulé, ménika.

4 Wuni hanja wunika géraménka sarékéta wuni méniré wambula xénjoka wuni némafwimbu mawuli ye. Méniré wambula xéta yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatawuni.

5 Méni Godka jémba sarékéméka wuni ménika saréké. Hanja ména maambu léka xi Lois yikafre mawuli yata lé Godka jémba saréké. Ména ayiwa Yunis akwi yikafre mawuli yata lé Godka jémba saréké. Méni akwi, bér sarékémbén maki, déka méni jémba saréké. Wungi wuni xékélaki.

6 Xékélakita wuni ané hundi méniré we: Hanja ména anéngambambu tamba huruwuka God ménika hambuk nak dé hwe, déka jémba yaméte. God hwendén hambukéka wambula sarékéta déka jémba jémba male yataméni. Wungi wuni méniré we.

7 Nani roota baka rembete dé God déka Hamwinya nanika hwehambandé. Nani hambuk yata du takwaka némafwimbu mawuli yata nana séfika nana mawulika akwi jémba hatimbete dé God déka Hamwinya nanika hwe.

8 Wungi maki méni roohafi yata yikafre mawuli yata hundi wataméni, nana Néma Duka akwi wunika akwi. Wuni déka jémba yata séndé gembu rewukaka wanjoka yamba rookéméni. God hambuk hwendét, méni hambuk yata déka yikafre hundi wata méni wuni wali hangéli hérataméni.

9 God naniré Satanéna tambambu wundé hérandé. Hérataka dé naniré wa, nani déka du reta yikafre sémbu

male hurumbete. Dé yamben yikafre jémba xéta naniré
dé wungi wa, o yingafwe? Wu yingafwe. Déka mawuli
sarékémbu nanika saréfa naata jémba hatita dé naniré baka
yikafre huru. Hanja ané héfa huratakahafi yandén nukwa
God dé wa, Krais Jisas naniré yikafre hurundét, nani déka
du rembete.
10 Hanja God wandén hundi faakwa rendéka Krais Jisas
dé ya, naniré Satanéna tambambu héranjoka. Yandéka nani
déré xétaka God hanja wandén hundika nani xékélaki. Krais
Jisas yae dé du hiyana sémbutré saréké ngwandéndéka nani
Kraismbu huli mawuli hérae jémba retame. Dé yae Godna
yikafre hundi wandénka, nani déka hundi xékéta wungi re
wungi re jémba retame. Wungi nani xékélaki.
11 God wuniré dé waséke, wuni déka aposel reta déka
hundi wata déka jémbaka diré wakwewute.
12 Déka jémba yawunka xak nawulak wunika yandaka
wuni hangéli héra. Wuni jémba sarékéwun Godka wuni
xékélaki. Xékélakita wuni angi wuni saréké. Dé wunika
akwi hukémbu wunika hwetendéka jonduka akwi jémba
hatitandé. Hatindét hukétéfi nukwa yandét dé wuniré
yikafre huruta wunika wun jondu hwetandé. Hwendét wuni
dé wali jémba retawuni.
13 Hanja wuni yikafre mwi hundi méniré wawuka méni
wun hundi jémba méni xéké. Hanja xékémén maki méni
wun hundi jémba xékéta wawun maki hurutaméni. Krais
Jisaska jémba sarékéta dé wali natafa mawuli héraata du
takwaka némafwimbu mawuli yataméni. Wun hundi yamba
yatakakéméni.
14 God déka yikafre mwi hundi dé méniré wa, méni wun
hundika hatita du takwaré waméte. Méni nana mawulimbu
tékwa Godna Hamwinyambu hambuk hérae wun hundika
jémba mé hati, du takwa wun hundiré haraki hurun-
damboka.
15 Esiana héfambu rekwa du takwa atéfék di wunika hu
wundé hwenda. Wun héfambu rekwa du Figelus bér Her-
mogenes akwi bér wunika hu hwe. Wungi wundé xékémé.
16 Di hurundan maki, Onesiforus huruhambandé. Hu-
rundénka wuni Godka wa, dé Onesiforusna hémka saréfa
naata diré yikafre hurundéte. Séfélak nukwambu wunika
yae wuna mawuliré dé yikafre huru. Dé wuni séndé gembu
rewukaka roohambandé.
17 Yingafwe. Dé Romémbu rendén nukwambu dé wunika
hwaka hwaka hukémbu dé wuniré xe wuni wali re.
18 Hurundénka sarékéta wuni Néma Duré wa, wun
xakutekwa nukwambu Néma Du déka saréfa naata déré
yikafre hurundéte. Méni xékélaki. Hanja dé Efesusmbu reta
dé séfélak yikafre jémba dé ya.

2

Méni Krais Jisasna xi warekwa du maki jémba tétaméni

1 Wungi maki, wuna nyan, méni mé xéké. Krais Jisas
naniré yikafre hurundéka nani dé wali natafa mawuli
héraata re. Méni wungi reta hambuk yataméni.
2 Hanja séfélak duna makambu téta wuni yikafre hundi
wa. Wawuka méni xéké. Xékétaka némbuli méni wun hundi
wandan maki hurukwa duré wataméni. Wamét di ména
hundi jémba xékéta du takwaré jémba wakwetandi.
3 Xi warekwa du hambuk yata jémba téndaka maki, méni
akwi Krais Jisasna yikafre xi warekwa du méni. Wungi
remét nawulak xak ménika yandét, méni nani wali hangéli
héraata hambuk yata jémba tétaméni.
4 Xi warekwa du warenjoka huruta di déka néma duna
hundi xékénjoka dé mawuli ye. Mawuli yata déka néma duna
hundi xékéta dé xi warekwa jémba male ya. Nak maki nak
maki jémba yahambandé.
5 Du nak fétékérénjoka mawuli yata dé tale fétékérétendaka
hambuk hundi xékétandé. Xékétaka dé di wali fétékéra ye
diré saréké ngwandétaka dé tale ye yikafre joo hératandé.
Dé deka hundi xékéhafi yata dé wun yikafre joo yamba
hérakéndé.
6 Du nak déka yawimbu hambuk jémba yata hénoo setaka
hukémbu dé atéfék du takwaré saréké ngwanda dé tale wun
yawimbu hénoo hérandét, wu sékérékétandé.
7 Wun sataku hundi hufukéka mé saréké. Sarékémét Néma
Du yikafre mawuli hwendét méni atéfék hundika jémba
xékélakitaméni.
8 Jisas Kraiska wambula mé saréké. Dé hiyandéka God déré
wambula husaraméndéka dé wungi re. Dé Devitna mandéka
dé. Wungi wuni Kraisna yikafre hundimbu wa.
9 Wawuka déka mama wuniré haraki huruta wuniré séndé
gembu husolotaka, haraki saraki sémbut hurukwa duré
husolotakandaka maki. Wungi husolotakandaka dé Godna
hundi séndé gembu rehambandé. Dé jémba dé yi.
10 Di wuniré haraki hurundaka wuni hangéli héraata wuni
roohafi yata jémba re. God du takwaré dé waséke, di déka
du takwa rendate. Di akwi Krais Jisaska jémba saréké ndat,
dé diré Satanéna tambambu hérandét, di dé wali wungi re
wungi re jémba rendate, wuni hangéli héraata hambuk yata
re.
11 Ané hundi wu mwi hundi dé. Ané hundika mé saréké:
Nani dé wali hiyataka, hukémbu nani dé wali wungi re
wungi re jémba retame.
12 Hambuk yata, déka jémba yatakahafi yata, hukémbu nani
dé wali néma du reta du takwaka jémba hatitame.

Nani angi wambet, “Déka xékélakihambame.” Wungi wambet,
dé nanika watandé, “Dika xékélakihambawuni.” Wungi
watandé.
13 Dé wandéka maki dé huru. Nani wambeka maki huruhafi
yambet, dé wandéka maki hurutandé. Dé wandén
hundi yamba yatakakéndé.

Yikafre jémba yakwa duka God mawuli yatandé

14 Méni Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaré wun hundi wataméni, di wun hundika yike yandamboka. Méni diré angi wataméni, “Guni Godna makambu téta, hundi buléta, nak maki yikama hundika yamba warukénguni.” Wungi wataméni. Du takwa warundat deka mawuli jémba yamba tékéndé. Du takwa warundaka hundi xékéndat, deka mawuli haraki yatandé.

15 Méni Godna makambu téta yikafre jémba yata, God ména jémba xéta ménika yikafre mawuli yandéte, méni hambuk jémba yataméni. Yata diré Godna hundika jémba wakwetaméni. Mwi hundika jémba xékélakindate, méni diré jémba wataméni. Wata Godna makambu téta méni yamén jémbaka yamba rookéméni.

16 Du nawulak Godka sarékéhafi yata di baka hundi bulé. Wungi bulékwa du takwa di Godka di hu hweta di nawulak haraki saraki sémbut akwi hurutandi. Méni deka hundi yamba xékékéméni.

17 Yikama wasi némafwi yata duna séfi haraki hurutandé. Deka hundi wasi yandéka maki némafwi yandét, nak du takwa xékéndat, wun hundi deka mawuliré haraki hurutandé. Himeneus bér Filetus bér wun hundi wata
18 bér mwi hundina yambu wundé yatakambér. Bér yéna yata angi bér wa, “Nani huli mawuli hérambeka God naniré wundé husaraméndé. Nani hiyambet, dé naniré wambula yamba husaraméké ndé.” Wungi wambéka Néma Duna hundi xékékwa du takwa nawulak bérka hundi xékéta, Godna hundi jémba xékéhambandi.

19 Wu yak. God téréndén hwaar dé hambukmbu té. Wun hwaarmbu dé ané hundi hayi, “Néma Du déka du takwaka dé xékélaki.” Ané hundi akwi dé hayi: “Du nak angi wata, ‘Wuni Néma Duna du wuni.’ Wungi wata dé haraki saraki sémbutka hu hwetandé.” Wungi dé hayi.

20 Ané sataku hundi mé xéké. Nak maki nak maki andé di taka, némafwi gembu. Andé nawulak di gol motumbu yataka. Nawulak di silva motumbu yataka. Séfélak yéwa hwetaka di wun yikafre male andé yataka. Nawulak yéwa hwehafi yataka di mimbu andé ta. Nawulak di héfambu yataka. Yikafre andémbu di yikafre jondu taka. Nawulak andémbu di haraki jondu taka.

21 Wungi maki du nak haraki saraki sémbut yatakataka
yikafre sémbut huruta dé yikafre jondu takandan andé maki
retandé. Dé deka Néma Du Godna du reta, déka jémba
yanjoka mawuli yata, déka hundika dé haxé. Haxéta dé
wandét, dé déka yikafre jémba yatandé.
22 Wungi maki, méni wayikana duna haraki mawulika
hu hweta angi hurunjoka hurutaméni. Méni yikafre sémbut
huruta, Godka jémba sarékéta, du takwaka némafwimbu
mawuli yata, nakélak huru biya mawuli yata jémba retaméni.
Méni yikafre mawuli yata di Néma Duré wakwexékékwa du
takwa wali wungi hurutaméni.
23 Du nawulak wangété yata yike yata di baka hundi bulé.
Méni xékélaki, buléndan hundi dé du takwana mawuliré
haraki huru, di waruta warendate. Xékélakiménka méni di
wali hundi yamba bulékéméni.
24 Néma Duna jémba yakwa du angi hurutandé. Dé
warunjoka hélék yata, atéfék du takwaré yikafre hurutandé.
Dé du takwaré jémba wakwetandé, Godna jémbaka. Du nak
déré haraki hurundét, dé mawuli wihafi nakélak tétandé.
25 Du takwa nawulak déka hundi xékéhafi yandat, dé diré
yikafre hundi nakélak watandé, di déka hundi xékéndate.
Dé wungi wandét, wafewana God diré yikafre hurundét,
di deka haraki mawulika hu hwetaka Godna mwi hundika
xékélakitandi.
26 Di wungi xékélakita yikafre mawuli yata di Satanéna
xakiféké lukwa jémba yitandi. Tale wun xakiféké diré dé
huluki, di Satan mawuli yandéka maki hurundate.

3

Hukétéfi nukwambu séfélak xak xakutandé

1 Méni ané jooka xékélakiméte wuni mawuli ye. Hukétéfi
nukwambu séfélak xak xakutandé.
2 Du di hafuka, deka yéwaka male némafwimbu mawuli
yatandi. Di deka mawuliré xiyaata deka ximbu male
harékétandi. Di nak duka, Godka akwi haraki hundi watandi.
Di deka yafa ayiwana hundi yamba xékékéndi. Nak du diré
yikafre hurundat, di wun duka diména yamba nakéndi. Di
Godna hundi yamba xékékéndi.
3 Di deka hémka akwi mawuli yamba yakéndi. Di mawuli
wita, du takwa wali wambula jémba yamba rekéndi. Di du
takwaka hungalimbu watandi, diré haraki hurunjoka. Di
haraki saraki mawuli xékéta haraki saraki sémbut hurutandi.
Di hambuk yata du takwaré xiyatandi. Di yikafre sémbutka
hélék yatandi.
4 Di deka du takwaré mamaka hwetandi. Di jémba
sarékéhafi yata, mawuli yandaka maki bari hurutandi. Di

watandi, “Nani hafu néma du nani re.” Wungi watandi.
Di Godka hélék yata nak maki nak maki haraki sémbutka
némafwimbu mawuli yatandi.
5 Di Godna ximbu haréké ndaka sémbut maki huruta di
wun sémbutka angi saréké, “Wun sémbut hambuk yingafwe.”
Wungi di saréké. Wunde haraki saraki sémbut hurukwa
duka hu hwetaméni.
6 Wunde du nawulak di nakélak yita di geré wulaaye
di jémba sarékéhafi yakwa takwaré di témbéra, di deka
hundi xékéndate. Wunde takwa di séfélak haraki sémbut
hurundaka wun sémbut dika xak dé hwe. Di deka mawuli
sarékémbu nak maki nak maki hundi xékénjoka di mawuli
ye.
7 Mawuli yata atéfék nukwambu di huli jooka xékélakinjoka
huruta di mwi hundika xékélakinjoka di hurufatiké.
8 Hanja du yéték Janes bér Jambres bér Mosesna hundika
hélék bér ya. Mosesna hundika hélék yambén maki, wunde
takwaré wakwa du di mwi hundika hélék ye. Hélék
yandaka deka mawuli haraki téndéka di yéna yata angi
wa, “Nani Godka jémba nani saréké.” Wungi wata jémba
sarékéhambandi.
9 Hanja Janes bér Jambres bér Mosesna hundika hélék
yandaka hukémbu atéfék du takwa déka yénataka sémbutka
xékélake di bérka hundi wambula xékéhambandi. Di bérka
jémbaka xékélakindaka maki atéfék du takwa wunde duna
jémbaré xéta angi watandi, “Haraki saraki mawuli xékéta di
haraki jémba ya.” Wungi wata deka hundi wambula xékéhafi
yandaka deka jémba némafwi yamba xakukéndé.

Méni hambuk yata Godna hundi jémba xékétaméni

10 Méni wungi yamba hurukéméni. Méni wuni wali yitaka
yatakata jémba yawuka wundé xémé. Wuni diré yikafre
hundi wakwewuka wundé xékémé. Wuni Godka yikafre
jémba yanjoka mawuli yawuka wundé xékélakimé. Godka
jémba sarékéta, jémba haxéta wuni du takwaka némafwimbu
mawuli yawuka wundé xémé. Wuni hambuk yata Godna
hundi yatakahafi yata jémba téwuka wundé xémé.
11 Di wuniré haraki hurundaka wuni hangéli hérawuka
wundé xémé. Hanja wuni Antiok, Aikoniam, Listrambu
akwi rewuka wuniré séfélak xak yandéka wuni némafwi
hangéli hérawuka wundé xékélakimé. Di wuniré wungi
hurundaka Néma Du wuniré yikafre hurundéka wuni jémba
re.
12 Ané hundi mwi hundi dé. Du takwa Krais Jisas wali
natafa mawuli héraata yikafre sémbut hurunjoka mawuli
yandat, déka mama du diré haraki hurutandi.

13 Haraki saraki sémbut hurukwa du takwa, yéna yakwa
du takwa akwi haraki saraki sémbut hurutandi. Huruta di
haraki saraki sémbut nawulak akwi hurutandi. Huruta di
yénataka hundi wata yénataka hundi xékétandi, du takwana
mawuliré haraki hurundate.
14 Méni hurundaka maki yamba hurukéméni. Hanja nani
méniré yikafre hundi wambeka méni xéka wun hundika
méni “Mwi hundi dé” méni na. Méni wun yikafre hundi
wakwendé du takwaka méni xékélaki. Xékélakita wamben
hundi hulukitaméni. Wun hundi yamba yatakakéméni.
15 Méni yalefu nyan reméka di du takwa méniré wakwe,
Godna nyingambu hanja hayindan hundika. Wakwendaka
wun hundi méni tale jémba xéké. Némbuli akwi wun hundi
méni jémba xéké. Du takwa wun hundi jémba xékéta di
Godna jémbaka xékélakitandi. Xékélakita di Krais Jisaska
jémba sarékétandi. Déka jémba saréké ndat, God diré yikafre
hurundét di jémba retandi, wungi re wungi re. Wungi méni
xékélaki.
16 Hanja Godna Hamwinya wandéka di Godna hundi
hayi, déka nyingambu. Atéfék hayindan hundi du takwaré
yikafre hali hurundé. Wun hundi Godka akwi hurum-
ben haraki saraki sémbutka akwi dé naniré wakwe. Nani
wun hundi xékéta haraki mawuli yatakata yikafre sémbutka
xékélakitame.
17 Nani Godna du wun yikafre hundi jémba xékéta hambuk
yata jémba xékélakita atéfék yikafre jémba hali yakwa.

4

Méni Godna hundi jémba wataméni

1 Hukémbu Krais Jisas wambula yae kot xékékwa néma
du reta dé hiyandé du takwa akwi hiyahafi rekwa du
takwa akwi deka jémbaka watandé. Xétaka yandan jémbaka
hundi watandé. Dé yae néma du reta nanika hatitendékaka
wuni saréké. Sarékéta némbuli Godna makambu, Krais
Jisasna makambu téta méniré wuni hambuk hundimbu we,
yateméka jémbaka.
2 Angi wuni we: Atéfék nukwa méni Godna hundi
wataméni. Yikafre nukwa yandét, haraki nukwa yandét,
méni Godna hundi wataméni, di wun hundika jémba
saréké ndate. Di haraki saraki sémbut hurundat, méni diré
hambukmbu wataméni, wun haraki saraki sémbut yatakan-
date. Diré yikafre hundi wataméni, deka mawuli jémba
téndéte. Méni wun jémba yamba yatakakéméni. Di ména
hundi xékéhafi yandat, méni diré haraki hundi wahafi yata
diré yikafre hundi wambula wataméni.
3 Hukémbu nukwa nak xakutandé. Wun nukwa du takwa
Godna mwi hundika hélék yata di huli hundi male xékénjoka

mawuli yatandi. Mawuli yata di mawuli yandan hundika
wakwekwa duka hwakétandi. Hwaka xétaka di séfélak duka
watandi, wunde du dika wakwendate, wunde du takwana
mawuli yandaka maki.
4 Wungi huruta di Godna mwi hundi yatakataka deka
mandékana sarsaf male xékétandi.
5 Méni di hurundaka maki yamba hurukéméni. Méni atéfék
jondu hurunjoka jémba sarékéta yikafre mawuli yataméni.
Di méniré haraki hurundat, méni mawuli wihafi yata jémba
retaméni. Krais Jisaska yikafre hundi wataméni, di wun
hundika jémba saréké́ndate. Wata God ménika hwendén
jémba jémba yataméni.

Wuna jémba bari hényitandé

6 Némbuli wuniré xiyatandi. Xiyandat wuna nyéki
blekétandé, Godka hwenjoka jambémbu blekéndan wain
hulingu maki. Wuni ané héfa yatakatewuka nukwa andé
yae.
7 Xi warekwa du hambukmbu warendaka maki, wuni
Godna jémba hambukmbu wundé yawu. Fétékérékwa du
maki wuni God wunika hwendén jémba wuni yaséke. Wuni
Kraiska jémba sarékéta Godna hundi yatakahambawuni.
8 Huruwunka hukémbu Néma Du wuniré yikafre huru-
tandé. Wambula yatendéka nukwa dé kot xékékwa néma
du reta yikafre sémbut male huruta dé atéfék du takwa
yandan jémbaka hundi watandé. Wata dé ané yikafre
joo wunika hwetandé. Dé wuniré watandé, “Méni wuna
makambu yikafre sémbut hurukwa du méni re.” Wunika
male yingafwe. Dé bari yandéte mawuli yata haxékwa du
takwaka akwi, dé wun joo hwetandé.

Timoti bari yatandé, Polka

9 Méni bari hari yataméni, wuniré xénjoka.
10 Demas ané héfambu rekwa jonduka némafwimbu mawuli
yata wuniré yatakataka dé Tesalonaikaré dé yi. Kresens
Galesiaré dé yi. Taitus Dalmesiaré dé yi.
11 Luk male dé wuni wali re. Méni yanjoka huruta méni
Makré hérae dé wali yatambéni. Dé yae wuniré yikafre
huruta wuni wali jémba yatandé.
12 Tikikus wuni wali rehambandé. Wuni wawuka dé
Efesusré yi.
13 Méni yata, méni wuna yifa yandéka némafwi sanda
wur hérae hura yataméni. Troasmbu wuni wun sanda
wur taka, nana nyayika Karpusna gembu. Wuna nyinga
akwi hérataméni. Meme bali séfimbu hurundan nyinga
hura yaméte wuni némafwimbu mawuli ye. Wun séfimbu

hurundan nyinga, wuna nawulak nyinga akwi, hérae hura yataméni.
14 Kapambu yatakakwa du nak déka xi Aleksander dé wuniré némafwimbu haraki huru. Hurundén haraki saraki jooka God déré hasa hurutandé.
15 Méni akwi, wun du méniré haraki hurundémboka, xékélaki nataméni. Séfélak nukwa wuni Krais Jisaska hundi wawuka dé hambuk yata wun hundika haraki hundi wa.
16 Wuni tale Romna duna makambu téwuka Romna néma du wunika wandaka du nak wuni wali téta buléhambandé. Di atéfék wuniré yatakataka di yaange yi. Yindaka wuni Godré wakwexéké, wun haraki joo diré hasa hwehafi yandéte.
17 Néma Du Jisas hafu dé wuni wali té. Téta wunika hambuk dé hwe, wuni hambuk yata roohafi yata Godna hundi atéfék hambukmbu wawute. Atéfék nak téfana du takwa wun hundi xékéndate dé wunika wun hambuk hwe. Hwendéka wawuka di wuniré wekwambu yakisandahambandi, wun wekwambu rekwa layion bali wuniré sandate.
18 Di wuniré haraki hurunjoka hurundat, Néma Du wuniré yikafre huruta wuniré hérae hura yitandé, déka anwarmbu rekwa getéfaré. Wungi wuni xékélaki. Déka getéfambu dé néma du reta déka du takwaka dé jémba hati. Nani déka ximbu harékétame, wungi re wungi re. Wu mwi hundi dé.
19 Hundi nawulak akwi watawuni. Wuni Prisila bér Akwilaka dimbéna wuni nae. Onesiforusna gembu rekwa du takwaka akwi wuni dinguna nae.
20 Erastus dé Korinmbu re. Trofimus bar hiyae Miletusmbu rendéka wuni déré yatakataka wuni yi.
21 Méni bari hari yataméni. Méni tale yamét, hukémbu wali giyaakwa nukwa yandéte wuni mawuli ye.
Yubulus, Pudens, Linus, Klodia, Krais Jisasna hundi xéka ané getéfambu rekwa du takwa atéfék di ménika diména di nae.
22 Néma Du ména hamwinya wali téta guniré yikafre hurundéte wuni déré wakwexéké.
Wuna hundi yak.

Pol Taituska hayindén nyinga

1 Wuni Pol Godna jémba yakwa du reta Jisas Kraisna
aposel wuni re. God wasékendén du takwa wun hundi xéka
Kraiska jémba sarékéta mwi hundika xékélakindate wuni
wungi déka jémba ye. Di wun hundi xékéta God mawuli
yandéka makimbu hurutandi.
2 Hanja ané héfa huratakahafi yandén nukwambu God
dé wa, nani dé wali wungi re wungi re rembete. Angi
nani xékélaki. God yénataka hundi yamba wakéndé. Wungi
xékélakita wuni God wali retewukaka haxéta wun jémba ye.
3 God wandén nukwa dé God wa, déka du déka yikafre
hundi du takwaré wakwendate. Naniré Satanéna tam-
bambu héraakwa God dé wuniré akwi hambuk hundimbu
wa, wuni déka hundi wawute.
4 Taitus, ménika wuni hayi. Hanja méni wuna hundi
xékéméka ani Jisas Kraiska sékéré jémba saréké. Sarékénaka
méni wuna nyan maki méni re. Nana yafa God akwi naniré
Satanéna tambambu héraakwa du Krais Jisas akwi méniré
yikafre huruta, ménika nakélak huru biya mawuli hwembéte
wuni Godré wakwexéké.
5 Hanja ani Kritna héfambu renaka wuni wumbu reméte
méniré wataka méniré yatakataka wuni yi. Wuni wungi wa,
méni hanja yanan jémba yasékeméte. Méni atéfék getéfambu
hatikwa néma du nawulakré wasékeméte wuni méniré wungi
wa. Wasékemét, di Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaka
hatikwa néma du retandi.
6 Wunde hatikwa néma du angi retandi. Di yikafre sémbut
male hurutandi, atéfék du takwana makambu. Di nak
nak natafa takwa male hératandi. Deka nyangwal Krais
Jisaska jémba sarékéta di deka yafa ayiwana hundi xékétandi.
Xékéta yikafre mawuli yata jémba retandi, atéfék du takwana
makambu. Wungi rendat, wunde du hatikwa néma du
retandi.
7 Di Godna jémba yata déka jonduka hatindat, du takwa
deka jémbaka yikafre hundi male wandat, di hatikwa du
retandi. Reta di deka ximbu harékéhafi yata mawuli yandaka
makimbu male yamba hurukéndi. Di bari mawuli yamba
wikéndi. Di wangété yandaka hulingu sata wangété yamba
yakéndi. Di warenjoka mawuli yamba yakéndi. Di haraki
yambumbu yéwa héranjoka yamba sarékékéndi.
8 Nak téfambu yandé du deka getéfaré yandat, di dika
hénoo hwetaka, hwatendaka ge akwi hwetandi. Di yikafre
sémbutka mawuli yatandi. Di yikafre mawuli yata yikafre

jémba yatandi. Di yikafre sémbut male hurutandi. Di Godna hundi jémba xékétandi. Di haraki saraki sémbut huruhafi yanjoka, deka mawulika deka séfika jémba hatitandi.

9 Di wakwemben hundi jémba xékétandi. Xékéta wun mwi hundi yamba yatakakéndi. Wungi huruta di mwi hundi du takwaré watandi, deka mawuli jémba téndéte. Wun hundika hu hwekwa du takwaré akwi watandi, deka haraki saraki mawulika xékélakindate.

Kritna héfambu séfélak yéna yakwa du di re

10 Némbuli séfélak du di néma duna hundi xékéhambandi. Wunde du di baka hundi wata yéna yakwa du di. Wunde du séfélak di angi wa, “Nani God wandén maki hurunjoka nani nana séfi sékétame.”

11 Di wungi wata di yéwa héranjoka di yénataka hundika di wakwe. Wungi wakweta di haraki saraki sémbut huru. God wun hundika hélék dé ye. Di haraki saraki sémbut hurundaka séfélak du takwa deka hém wali deka mawuli haraki dé té. Méni diré watéfitaméni, wun yénataka hundi wandamboka.

12 Hanja deka nyéndékmbu rekwa du nak, deka jémbaka xékélakita dé wa, “Atéfék Kritna du di yénataka hundi wata, haraki wasa maki haraki saraki sémbut huruta, jémba yanjoka wendé naata, di séfélak hénoo sa.” Wungi dé wa.

13 Déka hundi mwi hundi dé. Méni wun hundika sarékéta diré hambukmbu wataméni, wungi hurundamboka. Wamét di ména hundi xékéta di yikafre mawuli yata hambuk yata Jisas Kraiska wambula jémba sarékétandi.

14 Wungi sarékéta di Judana sarsafka akwi mwi hundika hu hwekwa duna hambuk hundika akwi yamba sarékékéndi.

15 Yikafre sémbut huruta yikafre mawuli xékékwa du takwa di atéfék jonduka angi saréké, “Wun jondu atéfék yikafre male dé.” Wungi wandaka du takwa nawulak di Jisas Kraiska sarékéhafi yata haraki saraki mawuli di xéké. Xékéta deka biya, deka mawuli, deka hamwinya haraki dé té. Téndéka di atéfék jonduka di angi saréké, “Yikafre joo nak rehambandé.”

16 Wungi wata ané hundi akwi di wa, “Nani Godka nani xékélaki.” Wungi wata yéna di ye. Yéna yata haraki saraki sémbut hurundaka nani diré xéta nani xékélaki. Di Godka xékélakihambandi. Di haraki saraki sémbut huruta Godna hundi xékéhafi yata yikafre jémba yanjoka di hurufatiké.

2

Yikafre hundi wakwetaméni

1 Méni di hurundaka maki yamba hurukéméni. Méni du
takwaka yikafre hundi wataméni, di Kraiska jémba sarékéta
wandén maki hurundate.

2 Gwalefa du angi hurundate méni diré wataméni. Di
séfélak wangété yandaka hulingu sakéndi. Di yikafre mawuli
yata jémba retandi. Di haraki sémbut huruhafi yanjoka di
deka séfika deka mawulika jémba hatitandi. Di Krais Jisaska
jémba sarékéta déka hundi xékéta, du takwaka némafwimbu
mawuli yata, di Kraisna jémbaka wendé nahafi yata jémba
tétandi.

3 Gwalefa takwa angi hurundate méni diré wataméni.
Di atéfék nukwambu Godka sarékéta jémba retandi. Di
du takwaka hungalimbu haraki hundi wakéndi. Di atéfék
nukwambu wangété yandaka hulingu yamba sakéndi. Di
yikafre jémbaka wakwetandi.

4 Wakwendat, wayikana takwa deka hundi xékéta di deka
du, nyangwalka akwi, némafwimbu mawuli yatandi.

5 Mawuli yata di haraki sémbut huruhafi yanjoka di deka
séfika deka mawulika jémba hatitandi. Hatita di yikafre
sémbut huruta, deka gembu yikafre jémba yata, du takwaré
yikafre huruta, deka duna hundi jémba xékétandi. Wunde
wayikana takwa wungi hurundat, atéfék du takwa diré xéta
Godna hundika haraki hundi yamba wakéndi.

6 Wungi maki wayikana du angi hurundate diré wataméni.
Di haraki sémbut huruhafi yanjoka di deka séfika deka
mawulika jémba hatitandi.

7 Méni joo nak hurunjoka yikafre jémba male yataméni,
di méniré xéta, huruméka maki hurundate. Méni diré
Godna jémbaka wakweta mwi hundi male wataméni. Hwalé
bangwa hundi yamba wakéméni.

8 Méni mwi hundi wata yikafre hundi male wamét, nana
mama du nanika haraki hundi wanjoka mawuli yata, di
hurumben haraki joo nakéka hwakéfatika di roota nanika
haraki hundi yamba wakéndi.

9 Nak duna jémba yakwa du takwaré angi hurundate diré
wataméni. Di deka néma duna hundi jémba xékétandi, atéfék
nukwambu. Jémba xékéta wandaka maki hurutandi, dika
hatikwa du dika yikafre mawuli yandate. Di wali yamba
warukénguni.

10 Deka jondu sélé hérakéndi. Di naniré Satanéna tam-
bambu héraakwa Godka sarékéta yikafre jémba yandat di
xéta watandi, “Yikafre du takwa di. Godna hundi xékéta di
yikafre jémba ya. Godna hundi yikafre hundi dé.” Wungi
watandi.

11 God atéfék du takwaré yikafre huruta wandéka déka
nyan dé gaya, naniré Satanéna tambambu héranjoka. God
wungi naniré yikafre hurundénka nani xékélaki.
12 Hanja nani Godna hundi xékéhafi yata, haraki saraki
mawuli yata, ané héfambu rekwa jonduka nani némafwimbu
mawuli ya. Némbuli God naniré yikafre huruta dé naniré
wakwe, ané jooka. Némbuli nani ané héfambu reta nana
mawulika, nana séfika jémba hatita, yikafre sémbut huruta,
Godka sarékéta, déka hundi xékétame.
13 Wungi huruta nani naniré yikafre hurukwa God Jisas
Krais yatendéka nukwaka nani haxé. Dé nukwa hanyikwa
maki haanye yandét, nani yikafre mawuli yata déré xétame.
14 Dé dé hafuré dé hwe, dé naniré Satanéna tambambu
hérae nana hurumben haraki saraki sémbut hérekinjoka.
Nani huli mawuli hérae déka du takwa reta, yikafre mawuli
yata, yikafre jémba yanjoka némafwimbu mawuli yambete,
dé nanika hiya.
15 Méni wun hundi wataméni, wumbu rekwa du takwaré.
Méni néma du reta diré hambukmbu wataméni, deka haraki
saraki mawuli yatakataka yikafre mawuli yandate. Di
ménika hu hwekéndi.

3

Nani hambuk yata yikafre sémbut hurutame

1 Méni diré wataméni, di ané jooka wambula sarékéndate.
Di gavmanéna hundi xékéta gavmanéna jémba yakwa duna
hundi akwi xékétandi. Xékéta wandaka maki hurutandi. Di
atéfék yikafre jémba yanjoka jémba tétandi.
2 Di du takwaka hungalimbu haraki hundi wahafi
yata, warunjoka hélék yata, du takwaka nakélak huruta,
atéfék nukwambu atéfék du takwaré yikafre hurunjoka
sarékétandi.
3 Nani xékélaki, hanja nani akwi di hurundaka sémbut
maki nani huru. Hanja nani wangété yata, Godna hundi
xékéhafi yata, yénataka hundi xéké. Nani haraki saraki
sémbut hurunjoka sarékémbeka wun haraki sémbut nana
mawuliré gindéka nani nak maki nak maki haraki saraki
sémbut huru. Nani atéfék nukwambu du takwaka haraki
mawuli xékéta deka jonduka héranjoka nani mawuli ya. Di
nanika hélék yandaka nani dika hélék nani ya.
4 Nani wun haraki saraki sémbutmbu témbeka naniré
Satanéna tambambu héraakwa God dé nanika saréfa naata,
nanika némafwimbu mawuli yandénka dé naniré wakwe.
5 Wakweta dé naniré Satanéna tambambu héra. Dé
yamben yikafre jémbaka akwi hurumben yikafre sémbutka
akwi sarékéhafi yata dé naniré wungi yikafre huru. God
déka mawuli sarékémbu dé nanika saréfa naata naniré

baka yikafre huru. Huruta dé naniré yakwanyindéka déka
Hamwinya nanika huli mawuli hwendéka nani huli mawuli
hérae jémba re.
6 Naniré Satanéna tambambu héraakwa du Jisas Krais
naniré yikafre hurundéka God déka Hamwinya nanika
blekéndéka déka Hamwinya nana mawulimbu sukweka té.
7 Dé wungi bleka dé naniré yikafre huruta nanika, “Yikafre
sémbut hurukwa du takwa di” dé na. Wungi nandéka nani
huli mawuli hérae jémba retame, wungi re wungi re. Wungi
retembekaka sarékéta nani yikafre mawuli ye.
8 Wun hundi wu mwi hundi dé. Méni wun hundi wanjoka
roohafi yata hambukmbu wataméni. Wungi wuni mawuli
ye. Hambukmbu wamét, di Godka jémba sarékékwa du
takwa yikafre mawuli yata yikafre jémba yatandi. Wawun
hundi yikafre hundi dé. Wun hundi du takwaré yikafre hali
hurundé.
9 Du nawulak di baka hundi waruta, mandékana xika
buléta, nak nakéka haraki hundi wata, Judana hambuk
hundika di waru. Méni di wali yamba bulékéméni. Deka
hundi baka hundi dé. Deka hundi ména mawuliré yikafre
yamba hurukéndé.
10 Du nak nak maki hundi wata du takwa wali warunjoka
mawuli yandét, méni wun duré wataméni, dé wun hundi
yatakandéte. Wamét dé ména hundi xékéhafi yandét, méni
déré wambula wataméni, déka hundi yatakandéte. Wamét
dé ména hundi xékéhafi yandét, méni déka hu hwetaméni.
11 Dé ména hundi xékéhafi yandét, xékélakitaméni. Dé
haraki saraki mawuli xékéta haraki saraki sémbut dé huru.
Dé hafu dé déka haraki saraki sémbut dé wakwe. Wak-
wendéka méni déka hu hwetaméni.

Dika dé dinguna nae

12 Wuni Artemas bér Tikikusré wawut nak ménika yitandé.
Ye xakundét méni wunika bari hari yataméni, Nikopolisré.
Wuni wumbu retawuni, wali giyaakwa nukwambu.
13 Méni Apolos bér xékélelakikwa du Senasré yikafre huruta
jondu hwetaméni, bér yambumbu ye jondu nawulakéka
fatikémbémboka.
14 Nana du takwa di jondu fatikékwa du takwaré yikafre
huruta dika hwetandi. Di wun sémbut hurunjoka mawuli
yandate, wuni mawuli ye. Di baka rendate hélék wuni ye.
15 Wuni wali rekwa du takwa atéfék di ménika diména nae.
Méni wali reta Kraiska jémba sarékéta nanika némafwimbu
mawuli yakwa du takwaka wuni dinguna nae.
God guniré yikafre hurundéte wuni déré wakwexéké.
Wuna hundi yak.

Pol Filemonka hayindén nyinga

1 Wuni Pol Krais Jisasna jémba yata séndé gembu rewuka
nana bandi Timoti wuni wali rendéka wuni ané nyinga hayi.
Némafwimbu mawuli yanaka du Filemon, ménika wuni ané
nyinga hayi. Méni nani wali Krais Jisasna jémba méni ye.
2 Ménika akwi, ana nyange Apiaka akwi, nani wali téta
Kraisna xi warekwa du Arkipuska akwi, ména gembu
hérangwandéta Krais Jisasna hundi xékékwa du takwaka
akwi, gunika wuni hayi.
3 Nana yafa God akwi nana Néma Du Jisas Krais akwi
gunika saréfa naata guniré yikafre huruta, yikafre mawuli
hwendét, guni jémba rengute, wuni Godré wakwexéké.

Filemon Néma Du Jisaska jémba sarékéta dé Godna du takwaka némafwimbu mawuli ya

4 Wuni atéfék nukwambu Godka diména naata dé wali
hundi buléta wuni ménika sarékéta ménika Godré wa.
5 Wuni ménika ané hundi xéké. Méni Néma Du Jisaska
jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata méni
Godna atéfék du takwaka méni némafwimbu mawuli ye.
Wungi xékéta wuni Godka wungi diména na.
6 Nani Kraiska jémba sarékéta déka du nani re. Rembeka dé
naniré yikafre huru. Méni akwi Kraiska jémba sarékéta déka
du reta nak duré déka hundi wata, Kraismbu hérambeka
atéfék yikafre jonduka jémba xékélakiméte, wuni Godré wak-
wexéké.
7 Méni Godna atéfék du takwaka némafwimbu mawuli yata
diré yikafre huruméka deka mawuli jémba dé té. Wuna
nyayika, méni wungi huruméka wun jooka hundi xékéta
yikafre mawuli yawuka wuna mawuli jémba dé té.

Pol Filemonré dé wakwexéké Onesimuska

8 Wungi maki wuni hurumén sémbutka sarékéta wuni
angi wuni saréké. Wuni Kraisna ximbu méni yikafre joo
huruméte méniré hambukmbu wawut, méni wuna hundi
xékéta wawun maki hurutaméni.
9 Méniré hambuk hundimbu wanjoka hélék wuni
ye. Méni wunika némafwimbu mawuli yaméka wuni
ménika némafwimbu mawuli yata wuni méniré nakélak
wakwexékénjoka wuni mawuli ye. Méni wunika méni
xékélaki. Wuni Pol gwalefa du reta Krais Jisas yawun
jémbaka wuni séndé gembu re.

10 Wuni wungi reta wuni méniré wakwexéké, wuna nyan
Onesimuska. Hanja wuni séndé gembu rewuka dé wuna
nyan maki xaku.
11 Hanja dé ménika yikafre jémba yahambandé. Némbuli
wuniré akwi méniré akwi yikafre hali hurundé.

12 Némbuli déré wuni wa, dé ménika wambula yindéte.
Wuni déka némafwimbu mawuli ye.
13 Mawuli yata dé wuniré yatakahafi yata wuni wali
reta ména hafwa héraata wuniré yikafre hurundéte, wuni
mawuli ye. Godna hundi wataka séndé gembu reta wuni
mawuli ye, dé wuni wali reta wuniré yikafre hurundéte.
14 Mawuli yata ménika wuni saréké. Méni tale yawundu
namét, dé ambu reta wuniré yikafre hurundéte, wuni
mawuli ye. Méni tale yawundu nahafi yamét, wuni wungi
yamba hurukéwuni. Méni wuna hundi xékéta yikafre mawuli
yahafi yata wawun maki huruméte, hélék wuni ye. Méni
ména mawuli sarékémbu wuniré yikafre huruméte wuni
mawuli ye.

15 Wafewana dé méniré yatakandén mo angi dé. Dé
yatakataka ye dé bafu nawulak nak hafwambu re wambula
yae dé méni wali retandé, wungi re wungi re.
16 Dé wambula yae dé ména jémba yakwa du male yin-
gafwe. Dé jémba yakwa duré sarékéngwanda dé mawuli
yambeka bandi xaku, wunika akwi. Dé ména jémba
yata Néma Duna hémémbu ména bandi maki rendénka
méni wuniré sarékéngwanda méni déka némafwimbu mawuli
yataméni.

17 Méni angi wamét, “Wuni Pol wali Néma Duna jémba
yakwa du ani sékéré re.” Wungi wata méni wuniré yikafre
huruméka maki Onesimusré yikafre hurutaméni.

18 Onesimus méniré dé haraki huru, o yingafwe? Dé wungi
hurundét, méni wamét wuni méniré yikafre hurutawuni. Dé
yéwa nawulak ménimbu baka hérandét, méni wamét, wuni
ména yéwa hasa hwetawuni.
19 Mé xé. Ambu wuni hafu angi wuni hayi. “Wuni Pol
hérandén jonduka ménika hasa hwetawuni. Wu mwi hundi
dé.” Wungi wuni méniré we. Wunimbu héramén jooka akwi
mé saréké. Hanja wuni méniré Godna hundi wawuka méni
xékétaka huli mawuli hérae jémba méni re. Méni wun joo
hasa hwenjoka méni méni hafu wunika hwetaméni.
20 Wuna bandi, méni ani Néma Dumbu sékéré renanka
sarékéta wuniré yikafre hurumét, wu yikafre dé. Méni
ani Kraisna du renakaka sarékéta wuna mawuliré yikafre
hurutaméni.

21 Wuni angi wuni saréké. Méni wawun hundi xékéta
wawun maki huruta nawulak yikafre jémba akwi yataméni.
Wungi sarékéta wuni roohafi yata wuni ané nyinga wuni
hayi, ménika.
22 Nak hundi akwi watawuni. Hwatewuka ge hurutaméni.
God guna wakwexékéngun hundi xékéta wuniré yikafre
hurundét, wuni gunika yatawuni. Wungi wuni mawuli ye.

Dika dé dinguna na

23 Wuni wali séndé gembu reta Krais Jisasna jémba yakwa
du Epafras dé ménika diména dé nae.
24 Wuni wali jémba yakwa du Mak, Aristarkus, Demas,
Luk, di akwi ménika diména di nae.
25 Néma Du Jisas Krais gunika saréfa naata guna mawuliré
yikafre hurundéte wuni déré wakwexéké.
Wuna hundi yak.

Hibruna du takwaka hayindén nyinga

Godna nyan nanika dé hundi wa

1 Hanja God profetmbu dé nana mandékanguré wa. Wata
dé séfélak nukwambu nak maki nak maki yambumbu dé diré
wa.
2 Némbuli hukétéfi yatekwa nukwambu God déka nyanmbu
dé naniré wa. God déka nyanré dé waséke, dé hukémbu
atéfék jondu hérandéte. Hanja God déka nyanmbu dé ané
héfa atéfék jondu dé hurataka.
3 Déka nyan God hanyindéka maki dé némafwi hambuk
yata dé némafwimbu hanyi. Déka sémbut Godna sémbut maki
male dé. Dé wandén hundi hambuk dé. Dé wun hundi
wandéka atéfék jondu dé wungi re. Dé atéfék du takwa
hurundan haraki saraki sémbut yakwanyinjoka dé hiya.
Hiyae raama Godna getéfaré dé wara dé hambuk yakwa
Godna yika tambambu dé re.

Godna nyan néma du reta Godna enselré akwi dé sarékéngwandé

4 Dé wumbu reta dé déka yafambu dé yikafre male
xi hérandéka déka xi enselna xiré dé sarékéngwandé.
Sarékéngwandéka maki, dé hafu dé atéfék enselré dé
sarékéngwandé.
5 Mé xéké. Méta enselka God dé angi wa?
“Méni wuna nyan méni. Ané nukwa wuni ména yafa wuni
xaku.”
Yingafwe. Enselka wungi wahambandé. Wataka God dé
wambula wa:
“Wuni déka yafa retawuni. Dé wuna nyan retandé.”
Wungi dé God déka nyanka dé wa.
6 God déka maka dunya ané héfaré gayandéte mawuli yata
dé déka wambula angi wa:
“Godna ensel atéfék déka ximbu métaka harékénda.”
7 Wungi wataka God déka enselka dé wa:
“God wandét déka ensel di mur maki xaku.
God wandét déka jémba yakwa ensel di ya maki xaku.”
8 Wungi wataka God déka nyanka dé angi wa:
“God dé wa, ‘Méni God, méni néma du retaméni, wungi re
wungi re.
Méni yikafre mawuli yata yikafre sémbut huruta néma du
reta ména du takwaka jémba hatitaméni.

9 Méni yikafre sémbutka némafwimbu mawuli yata haraki
saraki sémbutka hélék méni ye.
Yamékaka God, ména God, dé méniré wel hulingu bleké, méni
yikafre mawuli yata néma du reméte, méni wali rekwa
du takwaka.' "
10 Wungi wataka ané hundi akwi dé wa:
"Néma Du, hanja tale méni héfa ekombu rekwa motu méni
hurataka, wun héfa jémba téndéte.
Huratakataka méni nyir akwi nyirmbu rekwa atéfék jondu
akwi ména tambambu méni hurataka.
11 Wun jondu atéfék hényitandi.
Méni yingafwe. Méni wungi reséketaméni.
Wun jondu atéfék nukwa wur maki nyo xakutandi.
12 Di sanda wur maki nyo yandat, méni diré hérae hu-
lamekétaméni.
Nani nyo nukwa wur hérekitaka huli nukwa wur nakimbeka
maki méni nyir héfa, wumbu rekwa atéfék jondu akwi
hérekitaka huli nyir huli héfa akwi huratakataméni.
Méni wun jondu maki yingafwe. Méni wungi re wungi re
retaméni.
Ména héki hwari yamba hényikéndi."
13 Dé déka nyanka wungi wataka méta enselré dé angi wa?
"Méni wuna yika tambambu retaméni.
Remét wuni ména mama duré sarékéngwandétawuni.
Sarékéngwandéwut, méni ména man deka maakmbu
takataméni."
Déka enselré wungi wahambandé. Dé wungi wata dé déka
nyanré wa.
14 Godna ensel angi di. Di hamwinya maki téta Godka di
jémba ya. God du takwaré Satanéna tambambu héranjoka
mawuli yata dé wandéka di déka ensel ye di hératendéka du
takwaré yikafre huru.

2

God naniré Satanéna tambambu dé héra

1 Wungi maki nani Néma Duka wandaka xékémben
hundika yike yahafi yata wun hundika jémba xékétame.
Nani wun hundi yatakahafi yanjoka nani wun hundi jémba
male xékétame.
2 Hanja God déka enselré déka hambuk hundi wandéka di
Mosesré wun hambuk hundi wa. Nani xékélaki. Wandan
hundi mwi hundi male dé. Wun hambuk hundi xékéhafi
yandé du takwa akwi, wun hambuk hundika hu hwendé du
takwaré akwi God hurundan haraki saraki sémbut dé hasa
hwe. Di hurundaka maki dé God diré hasa hwe.
3 Déka ensel wandén hundi xékéhafi yandé du takwaré
God wungi hasa hwetaka, méta yatandé, God du takwaré

Satanéna tambambu hérandénka hu hwekwa du takwaré?
Tale nana Néma Du dé du takwaré wa, God diré yikafre
hurutendékaka. Wandéka déka hundi xékéndé du hukémbu
di naniré wa, “Krais wandén hundi mwi hundi male dé.”
4 Wungi wandaka God di wali Kraisna hundika wakwen-
joka dé nak maki nak maki hambuk jémba, hanja xéhafi
yamben hambuk jémba yata dé mawuli yandéka maki dé
wandéka déka Hamwinya nak maki nak maki hambuk dé
hwe, nak maki nak maki jémba yambete. Hwendéka xéta
nani wa, “Jisasna hundi wu mwi hundi dé.”

Jisas dé naniré Satanéna tambambu héraakwa du dé

5 God déka enselré wahambandé, di hukémbu xakutekwa
héfa nyirka néma du rendate. Nani wun hukémbu
xakutekwa jonduka nani wa.
6 Godna nyingambu du nak dé huli héfaka retekwa néma
duka angi hayi:
“Du méta joo dé, méni wun jooka wambula sarékéméte?
Duna nyan héndé, méni wun duka saréfa naméte?
7 Méni tale waméka di ména ensel néma du rendaka dé
nawulak nukwa deka ekombu dé re.
Némbuli déka ximbu harékéta déka némafwi hambuk
hweméka dé nukwa maki hanyita dé néma du re.
8 Méni waméka atéfék jondu déka man ekombu hwandaka dé
atéfék jonduka dé néma du re.”
Wungi hayindéka nani xékélaki. God wandéka di atéfék
jondu déka ekombu rendaka dé atéfék jonduka néma du re.
Nak joo baka yamba rekéndé. Wungi xékélakita némbuli nani
atéfék jondu wungi rendaka xéhafime.
9 Nani nawulak nukwa enselna ekombu rekwa duré nani
xé. Wun du Jisas dé. God naniré yikafre huruta wandéka
dé Jisas atéfék du takwaka dé hiya. Dé wungi hangéli héraata
hiyandénka God déka dé némafwi hambuk hweta déka ximbu
dé haréké.
10 God atéfék jondu huratakataka dé atéfék jonduka dé
jémba hati. Dé wungi hatita dé déka séfélak du takwaré
hérae déka getéfaré hura yinjoka dé wandéka Jisas dé ya.
Yae dé némafwi hangéli hérae hiyae dé déka jémba yaséketaka
dé yikafre sémbut male hurukwa du dé re. Reta dé Godka
yindaka yambu hura dé wun yambumbu dé tale yi. Déka
jémba sarékékwa du takwa déka hukémbu yitandi. God
wun yambumbu tale yindé du wungi hurundén, wu bu
sékéréké ndé.
11 Jisas hurumben haraki saraki sémbut dé yakwanyindéka
nani Godna du takwa nani re. Nana sémbut yakwanyindé
du akwi, nani dé yakwanyindén du takwa akwi, nani atéfék

natafa yafambu nani xaku. Wungi maki Jisas nanika “Wuna
bandingu di” wanjoka dé roohambandé.
12 Dé wa:
“Méni God, wuni wuna bandinguré ména xika watawuni.
Di hérangwanda téndat wuni deka nyéndékmbu téta ména
ximbu harékéta ménika gwar watawuni.”
13 Wungi wataka dé wambula wa:
“Godka jémba sarékétawuni. Dé wunika dé jémba hati. Wu
mwi hundi dé.”
Wungi wataka dé wambula wa:
“Mé xé. Wuni ambu re. God wunika hwendén nyangwal di
wuni wali re.”
14 Nani wunde nyangwal nani ané héfana séfi nyéki nani
hura re. Nani wungi rembenka Jisas nani hura remben maki
dé ané héfana séfi nyéki dé hura re. Dé hiyae dé du hiyana
sémbutna néma duna atéfék hambuk hérekinjoka dé wungi re.
Wun du hiyana sémbutna néma du Satan dé.
15 Séfélak du takwa hiyanjoka roota di Satan yoombu
gindén du takwa maki di re. Di yikama nyangwal rendan
nukwa némafwi du takwa rendan nukwa akwi di wungi
re. Jisas Satanéna atéfék hambukré hérekita dé wunde du
takwaré Satanéna tambambu héra.
16 Nani xékélaki. Jisas dé Godna enselré yikafre hurunjoka
sarékéhafi yata dé Abrahamna hémré yikafre huru. Wu mwi
hundi dé.
17 Wungi maki dé Godna makambu déka bandinguna
atéfék prisna néma du renjoka dé déka bandingu maki male
dé xaku. Déka séfi jondu nak maki yingafwe. Xaakwa dé du
takwaka saréfa naata dé atéfék prisna néma du dé re. Reta dé
God nani du takwana haraki saraki sémbut yakwanyindéte
dé Godna makambu téta déka yikafre male jémba dé ya.
18 Jisas hafu dé némafwi hangéli hérandéka Satan déré dé
hurukwexé, dé haraki saraki sémbut hurundéte. Huruk-
wexéndéka Jisas wun haraki saraki sémbut huruhambandé.
Jisas wungi hurundénka nani xékélaki. Satan du takwa
haraki saraki sémbut hurundate diré hurukwexéndét, dé
Jisas diré yikafre hali hurundé, di haraki sémbut hurun-
damboka.

3

Jisasna jémba dé Mosesna jémbaré saréké̂ngwandé

1 Wuna nyama bandi, God guniré dé waséke, guni akwi
déka du takwa reta dé wali déka getéfambu rengute. Hayi-
wun hundika sarékéta guni Jisaska mé saréké. Dé Godna
hundi dé hura ya nanika. Dé atéfék prisna néma du dé re. Dé

wungi rendéka nani du takwana makambu téta déka jémba
sarékémbenka nani we.
2 God déré dé waséke, dé déka yandéte. Wasékendéka dé
déka jémba jémba male ya, hanja Moses Godna gembu déka
atéfék jémba jémba yandéka maki.
3 Jisas wungi hura dé némafwi xi hérandéka déka xi
Mosesna xiré dé saréké ngwandé. Mé saréké. Du nak dé
yikafre ge tondét, nani wun geré xe gena ximbu harékéhafi
yata nani wun ge tondé duna ximbu nani haréké. Wun duna
ximbu harékémbeka maki nani Mosesna ximbu harékéhafi
yata Jisasna ximbu harékétame.
4 Nak nak ge natafa natafa du di to. Atéfék jondu tondé du
God dé.
5 Moses Godna gembu dé jémba yakwa du maki reta dé
Godna atéfék jémba jémba male ya. Wungi yata dé God
hukémbu watendéka hundika dé wakwe.
6 Krais dé Godna dunya reta dé déka geka hatita dé
God wandén maki male dé huru. Nani Kraiska jémba
male sarékéta angi wambet, “Nana Néma Du naniré yikafre
hurutandé.” Wungi wata nani némbuli akwi hukémbu hiy-
atembeka nukwa akwi wun hundi hulukita nani Godna ge
maki retame.

Godna hundika hélék yakwa du takwa reséto hafwaré yamba wulayikéndi

7 Wun jooka sarékéta, nani Godna Hamwinya wandén
hundi xékétame. Déka hundi angi dé:
“Guni némbuli ané nukwa Godna hundi xékéta,
8 guni wun hundika hu yamba hwekénguni, guna mandéka
hanja hu hwendan maki.
Wun nukwa di du rehafi hafwambu yindaka deka mawuli
motu maki rendéka di wuniré hurukwexéta wunika
hu hwe.
9 Guna mandéka wumbu rendaka wuni dumi yétiyéti héki
hwarimbu deka makambu séfélak hambuk jémba
yawuka di xé.
Xé di wawun maki huruhafi yata wuniré di hurukwexé.
10 Wungi maki wuni wun nukwambu rendé du takwaka
mawuli wita wuni dika wa,
‘Atéfék nukwa di deka mawulimbu nak maki nak maki
yambuka di saréké.
Di wuna yambuka xékélakihambandi.’
11 Wungi wataka wuni dika mawuli wita wuni wa,
‘Wunde du takwa wuna reséto hafwaré yamba wulayikéndi.
Wu mwi hundi dé.’ Wungi wuni wa.”
Wungi dé God wa.

Israel hu hwendan maki, Godna hundika hu yamba hwekéme

12 Wuna nyama bandi, guni mé xékélaki na. Guni nawulak
guna mawuli haraki yandét, guni Godka jémba sarékéhafi
yanjoka, xékélaki natanguni. Guna mawuli wungi jémba
téhafi yandét, guni wungi re rekwa Godka hu hwehafi
yanjoka, guni xékélaki natanguni.
13 Guni xékélaki naata angi hurutanguni. Haraki saraki
sémbut guniré yéna yandét guna mawuli motu maki
xakundémboka guni atéfék nukwa guni nak nakré yikafre
hundi watanguni, guna mawuli jémba téndéte. Guni renguka
nukwa "Némbuli ané nukwa" naata guni wungi yikafre hundi
watanguni.
14 Hanja nani Jisas Kraisna hundi tale xéka nani dé
wali retembekaka jémba male saréké. Nani némbuli akwi
hukémbu hiyatembeka nukwa akwi wun hundi hulukita
nani akwi Krais wali déka getéfambu retame.
15 Némbuli male God wandén nukwa dé. Wun nukwaka dé
wa:
"Guni némbuli ané nukwa Godna hundi xékéta,
guni wun hundika hu yamba hwekénguni, guna mandéka
hanja hu hwendan maki."
16 Mé xéké. Hanja héndé Godna hundi xékétaka déka
hundika hélék yata déka hu hwe? Wun Mosesna hukémbu
yita Isipna héfa yatakandé atéfék du takwa o yingafwe?
Xéxé, di male.
17 Dumi yétiyéti héki hwari God héndéka dé mawuli wi?
Wun haraki saraki sémbut hurutaka du rehafi hafwambu
hiyandé du takwa o yingafwe? Xéxé, God dika dé mawuli
wi.
18 Hanja God dé mwi hundi angi wa, "Wunde du takwa
wuna reséto hafwaré yamba wulayiké̂ndi." Wun hundi wata
héndéka dé wa? Dé dé wandén maki huruhafi yandé du
takwaka dé wa.
19 Nani wunde du takwa hurundanka sarékéta nani
xékélaki. Di Godka jémba sarékéhafi yandanka di Godna
hafwaré wulayinjoka di hurufatiké.

4

Godna du takwa reséto hafwaré wulayitandi

1 Hanja God dé wa, "Guni wuna reséto hafwaré wulayi-
tanguni. Wu mwi hundi dé." Wungi wandéka déka hundi
némbuli akwi dé re. Nani di hurundanka sarékéta nani
di hurundan maki hurunjoka rootame. Nani di hurundan
maki hurumbet, God naniré watandé, "Guni wuna reséto
hafwaré wulayinjoka guni hurufatiké." Wungi wandémboka
guni roota xékélaki natanguni.

2 Di hanja Godna hundi xékéndan maki, nani akwi Godka
wandan yikafre hundi wundé xékékwa. Wu mwi hundi dé.
Xékéndan hundi diré yikafre huruhambandé, di wun hundi
baka xékéta déka jémba sarékéhafi yandanka.
3 Nani Godka jémba sarékékwa du takwa male nani wun
reséto hafwaré nani wulayi. Wun jooka God dé angi wa:
“Wungi wataka wuni dika mawuli wita wuni wa,
‘Wunde du takwa wuna reséto hafwaré yamba wulayikéndi.
Wu mwi hundi dé.’ Wungi wuni wa.”
Nani xékélaki. God ané héfa huratakata dé déka jémba dé
yaséke.
4 Godna nyinga nakmbu God dé angé yétiyéti angé hufuk
nukwaka angi wa:
“God nukwa gwongofu dé déka jémba atéfék yaséke.
Yaséketaka natafa nukwa dé reséto.”
5 Tale hayiwun hundika wambula mé saréké. Wun hundi
angi dé:
“Wunde du takwa wuna reséto hafwaré yamba wulayikéndi.”
6 Wungi maki God wandén mwi hundi némbuli akwi dé
re, du takwa nawulak déka reséto hafwaré wulayindate.
Hanja Godna du di Israelna du takwaré Godna yikafre hundi
wandaka di wandén maki huruhafi yata di Godna reséto
hafwaré wulayihambandi.
7 Di wungi wulayihafi yandaka God dé nukwa nak
wambula waséke, du takwa déka hundi xékéndate.
Wasékendén nukwaka dé angi wa, “Némbuli ané nukwa.”
Séfélak héki hwari yindéka hukémbu God wandéka Devit
Godna nyingambu dé wun nukwaka hayi:
“Guni némbuli ané nukwa Godna hundi xékéta, guni wun
hundika hu yamba hwekénguni.”
Wun hundi tale hayiwun maki wuni wambula hayi.
8 Némbuli mé saréké. Hanja Josua wunde du takwaré
Godna reséto hafwaré hura yindét, God hukémbu nak reséto
hafwaka yamba wakéndé.
9 Wun jooka sarékéta nani xékélaki. God hanja baka hwa
nukwambu resétondén maki déka du takwa reséto hafwaré
wulayita resétotandi.
10 God atéfék jondu yaséketaka dé reséto. Yaséketaka
resétondén maki, Godna du takwa di déka reséto hafwaré
wulayita di deka jémbaka resétotandi.
11 Nani wun hundika sarékéta nani “wendé” nahafi yata
jémba yatame, nani Israelna mandékangu hurundaka maki
huruhafi yata Godna hundi xékéta wun reséto hafwaré
wulayinjoka.
12 Godna hundi dé hiyahafi reta hambuk jémba dé ya. Déka
hundina némbi dé némbimbu yéti yarré dé sarékéngwandé.

Godna hundi dé duna séfiré wulaaye déka mawuli hamwinya xatékéndéka bér hafu hafu té. Wun hundi duna séfiré wulaaye dé duna méngi afa xatékéndéka bér hafu hafu té. Wungi xatéka Godna hundi dé mawulimbu saréké ndén hundi akwi mawuli yandén jonduka akwi dé wakwe.

13 God huratakandén atéfék jonduka dé xékélaki. Déka damambu atéfék jondu di fakuhafi yata hwiya hafwambu téndaka dé atéfék jondu jémba dé xé. Wungi maki nani déré hurumben atéfék jonduka watame.

Jisas dé nana atéfék prisna néma du dé

14 Nana pris dé atéfék prisna néma du dé. Dé nyirré warita Godna getéfaré wulayita déka makambu dé re. Wun du Godna nyan Jisas dé. Dé rendékaka sarékéta, nani déka jémba sarékéta déka wamben hundika hulukitame.

15 Hanja nana atéfék prisna néma du dé ané héfambu rendéka Satan déka mawuliré dé hurukwexé. Satan nana mawuliré hurukwexéndéka maki, Satan atéfék nak maki nak maki yambumbu dé déka mawuliré dé hurukwexé. Hurukwexéndéka dé Jisas haraki saraki joo nawulak huruhambandé. Jisas nana séfi maki hura dé xékélaki. Nana mawuli hambuk yingafwe. Xékélakita Satan nana mawuli hurukwexéndét, dé nanika saréfa natandé.

16 Wungi saréfa natendékaka sarékéta nani roohafi yata God wali bulétame. Naniré yikafre hurukwa God néma duna jambémbu dé re. Haraki joo nanika yandét, nani God rendénré ye dé wali bulémbet, dé nanika saréfa naata naniré yikafre hurutandé.

5

Prisna néma du Jisas naniré wambula hali hérandé

1 Hanja akwi némbuli akwi God dé nana nyéndékmbu rekwa duré dé waséke, di nak nak atéfék prisna néma du rendate. God diré dé wungi waséke, di Godna makambu nana hafwa hérae Godna jémba yandate. Di angi jémba ya. Di hwemben jondu hérae Godka hweta di hwemben hamwi hérae xiyae Godka hwe, God hurumben haraki saraki sémbut yakwanyindéte.

2 Wun atéfék prisna néma du nani maki du rendéka déka mawuli akwi hambuk téhambandé. Téhafi yandéka dé Godka xékélakihafi yakwa du takwa, Godka yindaka yambu yatakandé du takwaré akwi nakélak huruta dé dika saréfa nae.

3 Déka mawuli hambuk téhafi yandéka dé akwi dé hafu God déka hurundén haraki saraki sémbut yakwanyindéte dé hamwi xiyae Godka hwe, nak du takwaka hamwi xiyae Godka hwendéka maki.

4 Du nak dé hafu prisna néma duna yikafre jémba yanjoka
wahambandé. God hanja Aronré wasékendén maki dé diré
wasékendéka di wun jémba ya.
5 Krais akwi dé atéfék prisna néma du dé. Dé hafu déka
ximbu harékéta wungi renjoka wahambandé. God déré
waséketa dé angi wa:
“Méni wuna nyan méni. Ané nukwa wuni ména yafa wuni
xaku.”
6 Wandén maki dé wambula wa. Hayindén nak hundimbu
dé angi wa:
“Méni pris méni re, wungi re wungi re.
Melkisedek hanja rendén maki méni némafwi pris méni re.”
Wungi wandéka wun hundi dé re déka nyingambu.
7 Hanja Jisas ané héfana séfi hérae rendén nukwa dé
God wali buléta hambukmbu gérandéka déka damambu
ménengu gayandéka dé wungi Godré wakwexéké, God déré
yikafre hurundéte. Wun nukwa God hafu dé hali hurundé,
Jisasré yikafre hurundét dé hiyahafi rendéte. Jisas wungi
Godré wata God mawuli yandéka maki hurunjoka mawuli
yandénka dé God Jisasna hundi xéka dé déré yikafre huru.
8 Jisas dé Godna nyan reta wun jooka sarékéhafi yata dé
Godna hundi jémba xéké. Xéka dé némafwi xak héraata
némafwi hangéli héra. Wungi héraata dé Godna hundi xékéta
wandén maki hurundéka sémbutka wundé xékélakindé.
9 Jisas wungi Godna hundi xékétaka wandén maki hu-
rundénka God dé déré wa, “Ména jémba jémba male méni
ya. Yataka méni wamét, ména hundi xékéta wamén maki
hurukwa du takwa jémba retandi, wungi re wungi re.”
10 God wungi wata dé déré waséke, dé Melkisedek rendén
maki, atéfék prisna néma du rendéte.

Nani yikama nyangwal maki yamba rekéme

11 Nani wun jooka séfélak hundi wanjoka nani mawuli ye.
Wun hundi wambet, yingi maki nae guni wun hundika bari
xékélakitanguni? Guna mawuli jémba téhafi yandéka guni
wun hundika xékélakinjoka guni hurufatiké.
12 Guni séfélak héki hwari reta Jisas Kraisna hundi guni
xéké. Guni némbuli du takwaré Godna hundika wakwengut,
wu sékérékétandé. Guni diré wakwenjoka guni hurufatiké.
Némbuli guni jémba rengute du nawulak guniré wambula
wakwetandi, Godka guniré tale wamben hundika. Guni
yikama nyangwal maki reta guni hambuk hénoo sanjoka
guni hurufatikéta guni munya male sanjoka guni mawuli ye.
13 Munya male sakwa du takwa di yikama nyangwal
maki reta di Kraisna hundi jémba xékéhafi yata di jémba

sarékéhafi yata di yikafre sémbut hurundate wakwemben
hundika xékélakihambandi.
14 Kraisna hundi jémba xékékwa du takwa di wunde du
takwa maki yingafwe. Di néma du takwa hambuk hénoo
sandaka maki, di Kraiska wakwendan hambuk hundi xéka
wun hundika sarékéta di jémba xékélaki. Méta joo yikafre
joo dé? Méta joo haraki joo dé? Wungi xékélakita di yikafre
sémbut huruta jémba re.

6

Nani hambuk yata Kraiska jémba sarékétame

1 Wun jooka sarékéta nani Kraiska tale wakwemben hundi
wambula wahafi yata guniré Jisas Kraisna nawulak hundi
akwi watame, guna mawuli hambuk yata némafwi du takwa
maki téndéte. Tale wamben hundika guni xékélaki. Guni
hanja haraki saraki sémbut huruta guni hiyandé du takwa
guni re. Guni hurungun haraki saraki sémbut yatakataka
guni huli mawuli hérae Godka jémba sarékéta déka hundika
“Mwi hundi dé” guni nae.
2 Nanguka nani guré husandambeka sémbut nawu-
lakéka akwi, du takwana anéngambambu tamba hurumbeka
sémbutka akwi, hiyandé du takwa ramétendakaka akwi, God
némafwi kot xékéta du takwa hurundan sémbutka wungi re
wungi re hasa hwetendékaka akwi nani guniré wakwem-
beka guni xéké. Xékéngunka nani wun hundi wambula
wahafi yambet,
3 God yawundu nandét, nani wungi Kraisna nawulak
hundi akwi watame.
4-6 Du takwa nawulak Godna hundi tale jémba xékéndaka
wun hundi deka mawulimbu dé laré. Laréndéka di God
hwendén joo hérandaka Godna Hamwinya deka mawulimbu
dé té. Di Godna hundi jémba xékéta di wa, “Wun hundi
yikafre dé.” Wungi wata di Godna hukémbu xakutekwa
hambuk jémbaka di xékélaki. Xékélakita hukémbu wunde
du takwa di Godka hélék yata déka hu hwe. Di wungi
huruta di Godna Nyanré wambula xiyae mimbu hateka,
deka hurundan sémbutmbu. Wungi hurundaka nawulak du
takwa Godna Nyanka di haraki hundi wa. Godna hundi
tale jémba xéka hukémbu déka hu hwendé du takwaré hundi
wanjoka hurufatikétame, di hurundan haraki saraki sémbut
wambula yatakataka Godka yindate. Hurufatikétembekaka
sarékéta nani tale wamben hundi wambula yamba wakéme.
7 Ané sataku hundi mé xéké. Séfélak nukwa wali dé
giya héfambu. Giyandéka hulingu héfambu dé naande yi.
Wun héfambu du takwa jémba yata yawi hurundat, mawuli

yandaka hénoo jémba xalendét, God wun héfaka watandé,
“Wun héfa yikafre dé.”
8 Wun héfambu rami yoo haraki wara male xalendét, du
takwa wun héfaka watandi, “Wun héfa haraki dé. Nani
wumbu jémba yamba yakéme.” Wungi wata di wun héfaka
haraki hundi wanjoka sarékétandi. Hukémbu wun héfaré
yambu tutandi.
9 Némafwimbu mawuli yambeka du takwa, wun haraki
héfaka hundi wata nani gunika sarékéhambame. Wun hundi
wata nani nak du takwaka saréké. Nani xékélaki. God guniré
Satanéna tambambu hérandéka guni déka yikafre jémba yata
hukémbu guni dé wali jémba retanguni.
10 Nani xékélaki, God dé du takwa hurundan maki dé diré
hasa hwe. Wungi maki dé yangun atéfék jémbaka akwi déka
némafwimbu mawuli yangukaka akwi yike yamba yakéndé.
Guni déka némafwimbu mawuli yangukaka guni angi wakwe.
Guni hanja akwi némbuli akwi Godna du takwaré guni
yikafre huru. God guni wungi hurungukaka yike yamba
yakéndé.
11 Guni nak nak wungi male hambuk jémba yata yikafre
mawuli yangute nani mawuli ye. Guni wungi huruta Jisas
guniré hura yitendékaka jémba haxéngut, hukétéfi nukwa
xakundét, guni haxénguka yikafre jondu hératanguni.
12 Guni wungi huruta wendé nahafi yata Godna jémba
yatanguni. Wungi yata guni God wasékéréké ndén jondu
héraakwa du takwa hurundaka maki hurutanguni. Wunde
du takwa di Godka jémba sarékéta wasékéréké ndén jondu
héranjoka haxéta di yikafre mawuli yata jémba re. Guni di
hurundaka maki hurungute nani mawuli ye.

Godna hundi mwi hundi yatandé

13 Hanja God hundi nak dé wasékéréké Abrahamka. God
atéfék néma duré sarékéngwandéndénka dé déka hafu ximbu
wun hundi wasékéréké.
14 Angi dé wa, “Wuni méniré yikafre huruwut, ména
mandéka séfélak xakutandi. Wu mwi hundi dé.”
15 Wungi wandéka Abraham haxéta dé bari wendé nahafi
yata dé hukémbu God wasékéréké ndén joo dé héra.
16 Du di hundi wasékéréké njoka di néma duna ximbu
wasékéréké. Wun néma duna hambuk deka hambukré
sarékéngwandéndénka sarékéta di wun néma duna ximbu
wasékéréké. Nawulak du takwa wandaka hundi mwi
hundi yatendékaka xékélakindate, di wun néma duna ximbu
wasékéréké. Wungi wandaka di wun hundika wa, “Wu mwi
hundi dé.” Wungi wataka di wun hundi xéké. Wun hundika
wambula yamba warukéndi.

17 Du hundi wasékéréké́ndaka maki God hanja dé déka
hafu ximbu wasékéréké. Dé wandén maki male hurutandé.
Déka wasékéréké́ndén hundi yamba yatakaké́ndé. Wun jooka
wakwenjoka némafwimbu mawuli yata God dé déka hafu
ximbu wun hundi wasékéréké, déka wasékéréké́ndén jondu
hératekwa du takwaka.
18 Wungi wata dé God hundi yétékéka wun hundi
wasékéréké. God wun hundi yamba yawulekéké́ndé. Dé déka
wasékéréké́ndén hundika akwi déka ximbu wandén hundika
akwi yéna yamba yaké́ndé. God dé wungi wa, nani haraki
jooka yaange ye God wali walémbambu rekwa du takwa
wun hundi xékémbet, nana mawuli yikafre yata jémba male
téndéte. Nani God wandén hundi hulukita naniré yikafre
hurutendékaka haxéta nani wungi Godka yi.
19 Nani God naniré yikafre hurutendékaka haxémbeka
sémbut dé nana mawuliré yikafre huru, yoombu lékindan
ain gunjambé yikafre téndéka maki. Du di wun lékindan
ain guré yaki, wule gunjambé yitaka yatakahafi yata jémba
téléte. Jémba téléka maki, nani God naniré yikafre hu-
rutendékaka jémba haxémbet, nana mawuli hambuk yata
jémba tétandé. Wun yikafre mawuli tempelmbu hatekandan
séménui nukwa wur nafwe wun hafwaré wulayi.
20 Jisas dé wun hafwaré tale wulayi, nani déka hukémbu
yimbete. Jisas dé atéfék prisna néma du xaakwa dé wun
hafwaré tale wulayi, naniré yikafre hurunjoka. Melkisedek
hanja rendén maki dé Jisas atéfék prisna néma du dé re,
wungi re wungi re.

7

Melkisedek dé prisna néma du dé

1 Wun du Melkisedek dé Salemémbu rekwa du takwana
néma du reta dé anwarmbu rekwa Godna jémba yata dé
déka pris dé re. Hanja Abraham ware nawulak néma
duré xiyataka getéfaré wambula yindéka dé Melkisedek
déré yambumbu xe déré hundi dé wa, God déré yikafre
hurundéte.
2 Wandéka dé Abraham xiyandén néma duna jondu
mune dé tamba yétina també nak Melkisedekéka hwe.
Nani Melkisedekna xika sarékéta nani déka sémbutka nani
xékélaki. Déka xina mo hundi angi dé: Yikafre sémbut male
hurukwa néma du dé. Déka nak xi, Salemna néma du, wun
xina mo hundi angi dé: Nakélak huru mawulina néma du dé.
3 Déka yafa ayiwa rehambambér. Nani déka mandékana
xika xékélakihambame. Nani dé xakundén nukwaka akwi,
hiyandén nukwaka akwi xékélakihambame. Dé Godna nyan
rendéka maki dé pris re, atéfék nukwambu.

4 Wun duka mé saréké. Hanja nana mandéka Abraham néma du reta dé déka mamambu hérandén jondu mune tamba yétina natafa també Melkisedekéka hwe. Hwendén jondu yikafre jondu male dé. Hwendénka nani xékélaki. Melkisedek akwi néma du reta dé Abrahamré saréké̂ngwandé.

5 Melkisedek hérandén maki, Livaina mandéka akwi di prisna jémba yata di du takwambu di tamba yétina natafa també héra, Moses wandén hambuk hundimbu wandén maki. Wungi héraata di deka nyama bandimbu wungi héra, di akwi Abrahamna mandéka rendakaka.

6 Melkisedek dé Livaina mandékambu xakuhafi yata dé God wasékéréké̂ndén hundi hura rendé du Abrahamémbu tamba yétina natafa també hérae dé Abrahamré hundi wa, God déré yikafre hurundéte.

7 Atéfék du takwa di ané jooka xékélaki. Néma du male di baka duré hundi wa, God diré yikafre hurundéte. Baka du néma duré wungi wahambandi. Wun jooka saréké̂ta nani xékélaki. Melkisedek néma du reta Abrahamré dé saréké̂ngwandé.

8 Némbuli nani Godka hwembeka també nani hiyatekwa priska hwe. Melkisedek di maki yingafwe. Nani Godna nyingaré xe nani xékélaki. Melkisedek némbuli akwi dé hiyahafi re.

9-10 Mé saréké. Hanja Abraham Melkisedekré xéndén nukwa Livai xakuhafi yata dé déka mandéka Abrahamna séfimbu dé re. Rendéka Abraham Melkisedekéka hwendéka Livai akwi dé natafa també Melkisedekéka hwe. Hweta dé hukémbu també hérandén du Livai dé tale wun també Melkisedekéka hwe.

Huli du yae dé hanja rendén prisna hafwa héra

11 Mé saréké. Hanja Israelna du takwa di Moses wandén hambuk hundi héra. Wun hundi dé Livaina du prisna jémba yandakaka dé wa. Di wun prisna jémba yandaka atéfék du takwa Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa rendat, métaka we dé God nak duré wa, dé huli pris xakundéte? Wu yingafwe. Livaina du di prisna jémba yata du takwa hurundan haraki sémbut yakwanyinjoka hurufatiké̂ndaka dé God nak duré wa, dé prisna jémba yandéte, Melkisedek hanja yandén maki. Wun du dé Aron hanja rendén maki rehafi yandéka God déré dé wa, dé némafwi pris rendéte.

12 God nak hémna du yae tale rendé prisna hafwa hérandéte wanjoka dé tale nyo hambuk hundi hérekita dé huli hambuk hundi watandé.

13 Nani wun huli priska wata nani Livaina hémémbu
xakundé duka wahambame. Dé nak hémémbu dé xaku.
Hanja déka hémémbu rekwa du di prisna jémba yahambandi.
14 Ané hundi di hwiya hafwambu re. Nana Néma Du dé
Judana hémémbu dé xaku. Hanja Moses hundi nawulak
wahambandé, Judana hémémbu rekwa du prisna jémba
yandate.

Jisas Melkisedek yandén maki dé prisna jémba ya

15 Ané hundi akwi hwiya hafwambu rendéka atéfék du
takwa di xékélaki. Du nak xaakwa dé Melkisedek hanja
rendén maki pris rendét, God dé huli hambuk hundi wa.
16 Hanja God Mosesré dé hambuk hundi wandéka Israelna
du takwa xékéndaka di Livaina du prisna jémba ya. God Jisas
Livaina hémémbu xakuhafi yandékaka sarékéhafi yata dé
déré waséke, dé prisna jémba yandéte. God Jisasré hambuk
hwendéka dé wungi re wungi re retandé. Retendékaka
sarékéta God déré dé waséke, dé prisna jémba yandéte.
17 Wun jooka ané hundi Godna nyingambu dé re:
Méni Pris retaméni wungi re wungi re, Melkisedek rendén
maki.
18 Krais wungi rendénka dé God Mosesré hanja wandén
hambuk hundi dé yataka. Wun hambuk hundi du takwaré
yikafre hurunjoka hurufatikéndénka sarékéta dé wun hundi
yataka.
19 Nani xékélaki. Du takwa di Godna makambu yikafre
sémbut hurukwa du takwa renjoka mawuli yata wun ham-
buk hundi xékéta di wandén maki hurufatikétandi. God wun
hundi yatakataka dé huli hundi wa, nani huli mawuli hérae
dé wali retembekaka haxémbete. Wun huli hundi yikafre
male dé. Dé hanja wandén hundiré sarékéngwandé. Nani
wun huli hundi xékéta God wali retembeka nukwaka haxéta
nani Godka ye dé wali bulétame.
20 God wun huli hundi wanjoka dé déka ximbu wun huli
hundi wasékéréké.
21 Hanja dé déka ximbu wahambandé, Livaina du
prisna jémba yandate. God déka ximbu dé Jisasré hundi
wasékéréké ndéka du nak déka hundi angi dé hayi Godna
nyingambu:
“Néma Du God déka ximbu dé ané hundi wasékéréké,
‘Méni pris retaméni, wungi re wungi re.’
Wungi wata dé nak mawuli yamba hérakéndé.”
22 Nani God Jisasré wungi wandénka sarékéta nani xékélaki.
Jisas pris retandé, wungi re wungi re. Wungi rendékaka
sarékéta nani xékélaki, God huli hundimbu wasékéréké ndén
maki male hurutandé. Wun huli hundi dé Mosesré hanja
wandén hambuk hundiré dé sarékéngwandé.

23 Ané jooka akwi mé saréké. Hanja rendé pris hiyandaka
nak du deka hafwa hérae prisna jémba di ya. Yandaka séfélak
du di prisna jémba ya.
24 Krais di maki yingafwe. Dé wungi re wungi re re-
tandé. Dé prisna jémba yandéka nak du déka hafwa yamba
hérakéndé.
25 Krais wungi re wungi re reta dé Godré wakwexéké,
dé Kraiska jémba sarékéta Godka yinjoka mawuli yakwa
du takwaré yikafre hurundéte. Dé wungi reta dé wunde
du takwaré Satanéna tambambu hali hérandé, di God wali
jémba rendate, wungi re wungi re.

Néma Du Jisas prisna jémba yata naniré dé yikafre huru

26 Jisas dé atéfék prisna néma du dé. Dé hafu naniré
yikafre hali hurundé. Wu mwi hundi dé. Dé God mawuli
yandéka makimbu male dé huru. Dé yikafre sémbut male dé
huru. Dé haraki sémbut nawulak huruhambandé. Dé haraki
saraki sémbut hurukwa du takwaka afakémbu téta dé Godna
getéfaré wara néma du dé re.
27 Hanja rendé prisna néma du di atéfék nukwa hamwi
xiyae Godka hwe. Tale God hurundan haraki saraki sémbut
yakwanyindéte, di déka hamwi xiyae hwe. Hwendat,
God nak du takwa hurundan haraki saraki sémbut yak-
wanyindéte, di hamwi nawulak akwi xiyae Godka hwe. Jisas
di maki yingafwe. Dé natafa nukwambu dé hafuré Godka
dé hwe, God atéfék du takwa hurundan haraki saraki sémbut
yakwanyindéte. Wu yak. Déka séfiré Godka wambula yamba
hwekéndé.
28 Moses wandén hambuk hundi dé hambuk yahafi yakwa
duré dé waséke, di atéfék prisna néma du rendate. Hukémbu
dé God huli hundi dé wasékéréké. God déka ximbu
wasékéréké ndén hundi dé déka nyanré waséke, dé atéfék
prisna néma du rendéte. Déka nyan dé yikafre sémbut huruta
wungi re wungi re rekwa du dé.

8

Jisas Godna getéfambu reta dé prisna jémba ya nanika

1 Wawun hundina mo hundi angi dé: Krais dé atéfék prisna
néma du dé re. Dé hambuk hérae Godna getéfaré wara dé
némafwi hambuk yakwa God rendéka jambéna yika tamba
sakumbu reta dé néma du re.
2 Reta dé Godna ximbu haréké ndaka gembu dé prisna
jémba ya. Dé Godna nukwa wurmbu tondén yikafre gembu
wun jémba ya. Néma Du God dé wun ge to, ané héfana du
yingafwe.

3 God dé wa, héfambu rekwa prisna néma du di atéfék du
takwaré yikafre hurundate. Diré yikafre huruta hura yan-
dan jondu di hwe Godka. Hurundan haraki saraki sémbut
yakwanyindéte, di hamwi xiyae Godka hwe. Hwendan
maki, nana néma du Jisas prisna jémba yata dé akwi Godka
dé hwe.
4 Krais dé héfambu male reta dé prisna jémba yamba
yakéndé. Héfambu prisna jémba yata Godka hwekwa du di
re, Moses wandén hambuk hundimbu wandén maki.
5 Wunde du di anwarmbu tékwa gena haki maki gembu
di jémba ya. Hanja Moses dé Godna ximbu haréké́ndaka
ge tonjoka hurundéka dé God déré angi wa, “Mé xé. Méni
némbumbu reméka méniré wakwewuka xémén makimbu
male wun jondumbu totaméni.” Wungi dé wa.
6 Krais ané héfana pris maki yingafwe. God dé Kraiska huli
hundi wasékéréké, naniré yikafre hurutendékaka. Wun huli
hundi dé tale wandén hambuk hundiré dé saréké́ngwandé.
God wun huli hundi wasékéréké́ndéka dé Krais nyéndékmbu
dé té, nani God wali natafa mawuli hérae dé wali jémba
rembete. Wungi téndéka déka yikafre jémba ané héfana
prisna jémbaré dé saréké́ngwandé.

God hukémbu wandén hundi tale wandén hundiré dé saréké́ngwandé

7 Mé saréké. Tale wandén hambuk hundi yikafre male
rendét, God huli hundi wanjoka yamba saréké́kéndé.
8 Nani xékélaki. God wun hundi du takwaré yikafre
huruhafi yandénka dé angi wa:
“Néma Du God dé wa, ‘Mé xé. Hukémbu nukwa nawulak
xakutandi.
Wun nukwambu wuni huli hundi wasékéréké́tawuni, Is-
raelna du takwa, Judana du takwaré akwi.
9 Wun huli hundi dé deka mandékanguré hanja
wasékéréké́wun hundi maki yingafwe.
Hanja deka mandékangu Isipmbu rendaka wuni deka tam-
bambu hura Isip yatakataka yi.
Hura yiwuka di wasékéréké́wun hundi xékéhafi yandaka
wuni dika hu hwe.
10 Huli hundi angi wasékéréké́tawuni, Israelna du takwaré:
Hukémbu wun nukwa xakundat, wuni wuna hambuk hundi
deka mawuli sarékémbu takatawuni.
Takata wuni wun hambuk hundi deka mawulimbu hay-
itawuni.
Hayita wuni deka néma du God retawuni.
Rewut di wuna du takwa retandi.
11 Reta di atéfék wunika xékélakitandi.
Néma du takwa, nyangwal akwi wunika xékélakitandi.
Xékélakita di nak nakéka yamba wakwekéndi, wunika.

Wunika xékélakindanka du déka bandiré angi yamba
wakéndi, ‘Nana Néma Du Godka mé xékélaki.’ Wungi
yamba wakéndi.
12 Wuni dika saréfa naata hurundan haraki saraki sémbut
yakwanyitawuni.
Wuni di hurundan haraki saraki sémbutka wambula yamba
sarékékéwuni.’
Wungi dé Néma Du God wa.”
13 God wun hundika dé angi wa, “Huli hundi
wasékérékétawuni.” Wungi wandéka nani xékélaki. Déka
tale wandén hambuk hundina jémba bu hényi. Wungi
hényindéka wun hundi dé nyo yandéka God wun hundiré
bari hérekitandé.

9

Hanja rendé prisna néma du dé hamwina nyéki hwe Godka

1 Hanja, God tale wasékéréké ndén hundimbu dé du tak-
waré wa, déka ximbu harékétendakaka. Déka ximbu
harékétendaka ge totendakaka akwi dé diré wa.
2 Wandéka di nukwa wurmbu ge nak di to. Wun gena
nyéndékmbu di séménvi nukwa wur hateka, wun gembu
hafwa yéték rembéte. Wun gena makambu tékwa hafwa
dé lam nak akwi jambé nak té. Wun jambémbu di Godka
hwendan bret taka. Gena makambu tékwa hafwaka di wa,
“Godna yikafre hafwa dé.”
3 Wun hatekandan némafwi nukwa wurna angé sakumbu
tékwa hafwaka di wa, “Godna yikafre hafwana yikafre male
hafwa dé.” Wungi di wa.
4 Wun hafwambu dé yikafre yama xaakwa joona gol
motumbu yandan jambé nak té. Gol motumbu tondan bokis
nak akwi dé wun hafwambu té. Wun bokiska di wa, “Godna
mwi hundi hwandéka bokis dé.” Wun bokis ekombu dé
gol motumbu yatakandan aki nak re. Wun akimbu hénoo
nawulak dé re. Wun hénooka di wa “mana dé.” Hanja
Aronéna séto bangimbu dé saal waré. Déka séto bangi akwi
dé wun bokismbu re. Motu yéték akwi wun bokismbu bér
hwae. Godna hambuk hundi dé wun motu yétékmbu re.
5 Gol motumbu yatakandan Godna ensel maki yéték bér
wun bokis takumbu re. Bérka yék di God rendén jambéré
samétéfi. God rendén jambéka di wa, “Godna saréfana
rendéka jambé dé.” Némbuli wuni wun gembu rekwa
jonduka séfélak hundi yamba wakéwuni.
6 Wun jondu Godna gembu wungi rendéka di pris atéfék
nukwa di gena makambu tékwa hafwaré wulaaye di Godna
jémba yata déka ximbu haréké.

7 Atéfék prisna néma du male dé gena angé sakumbu
tékwa hafwaré wulayi. Dé atéfék héki hwari natafa nukwa
male dé wun hafwaré wulayi. Dé baka wulayihambandé.
Dé nyéki hérae hura dé wulayi. Wulaaye dé wun nyéki
Godka hwe, God déka hurundén haraki sémbut akwi Israelna
du takwana xékélakihafi yata hurundan haraki sémbut akwi
yakwanyindéte.
8 Wun prisna néma du wungi hurundénka Godna
Hamwinya dé naniré angi wakwe. Wun nukwa wurmbu
tondan ge téndén nukwambu God dé déka yikafre male
hafwaré wulayindaka yambuka wafukahafi ya.
9 Nani wun geka sarékéta, nani amba nukwa rekwa du
takwa nani xékélaki. Hanja wun gembu du takwa di nawulak
jondu akwi nawulak hamwi akwi Godka hwe, déka ximbu
harékénjoka. Hwendan jondu deka mawuli yakwanyinjoka
hurufatikéndaka wunde du takwana mawuli yikafre yaham-
bandé.
10 Hanja Moses wunde du takwaka séfélak hambuk hundi
dé wa, deka séfi yikafre yandéte. Hénoo hulingu sandate, gu
yakéndate, wungi dé diré hambuk hundi wa. Wandéka God
deka mawuli yikafre yandéte dé huli hundi wandét, di wun
hambuk hundi yatakatandi. Wungi nani xékélaki.

Krais hiyandéka déka nyéki dé bleké

11 God huli hundi wandéka Krais dé xaku. Xaakwa dé
yikafre xakutekwa jonduka dé atéfék prisna néma du re.
Reta dé nukwa wurmbu tondén geré wulayi. Wun ge dé
hanja rendén nukwa wurmbu tondan geré sarékéngwanda
dé yikafre male dé. Du di wun ge tohambandi. Wun ge ané
héfana ge yingafwe.
12 Krais wun geré wulayita dé meme bali bulmakau balina
nyéki hura wulayihambandé. Dé déka hafu nyéki hura dé
Godna yikafre male hafwaré wulayi. Natafa nukwambu dé
wungi wulayindéka God dé nani atéfék hurumben haraki
saraki sémbut yakwanyita naniré hérae Kraisna tambambu
dé taka. Takandénka nani dé wali jémba retame, wungi re
wungi re.
13 Hanja du nak dé Moses wandén hambuk hundimbu
wandén maki huruhafi yataka dé priska yi, di déka séfiré
yikafre hurundéte. Yindéka pris dé meme bali bulmakau
balina nyéki héra, yambu yaférondé nyami bulmakau balina
bo akwi hérae dé wun duna séfimbu yaxéréké. Yaxérékéta
dé wun duna séfi yakwanyindéka dé Godna makambu wun
duna séfi dé wambula yikafre ya.
14 Wun nyéki akwi bo akwi duna séfi male yakwanyi.
Kraisna nyéki dé hanja hwendan nyéki maki yingafwe.

Godna wungi re wungi re rekwa Hamwinya dé Kraiska hambuk hwendéka Krais dé hafuré dé Godka hwe. Krais haraki sémbut nawulak huruhafi yata dé wungi Godka hwe. Hanja nani hiyandé du takwana sémbutmbu rembeka dé Kraisna nyéki nana mawuliré yakwanyi, nana mawuli wambula yikafre yandét, nani wungi re wungi re rekwa Godna jémba male yambete.

Kraisna nyéki bleké ndéka nani xékélaki, Godna huli hundi mwi hundi dé

15 Krais wungi hurundénka dé Krais Godna huli mwi hundi hérae dé déka du takwaré hura yi, di wun hundi xékéndate. Hanja du takwa di God tale wandén mwi hundina ekombu reta haraki saraki sémbut huruta di Godna makambu haraki saraki sémbut hurukwa du takwa re. Rendaka Krais Jisas hurundan haraki sémbut hérekinjoka dé hiya. Hiyae hérekindéka di God wasékendén du takwa di Godna huli mwi hundi jémba xéka di God hanja wasékéréké ndén yikafre jondu hératandi. Wun jondu wungi re wungi re retandi.

16-17 Angi nani huru. Du nak hukémbu hiyatendékaka sarékéta, hambuk hundi angi dé wa, “Hukémbu wuni hiyawut, di wuna jondu mune hwetandi. Wuna jondu hératekwa duna xi némbuli hayitaka hukémbu hiyawut, di wungi wuna jondu hératandi. Wu mwi hundi dé.” Wungi wataka dé nyingambu wun duna xi hayi. Dé hiyahafi rendét, deka xi nyingambu hayindén du di déka jondu yamba hérakéndi. Hukémbu wun du hiyandét deka xi nyingambu hayindén du di déka jondu hératandi.

18 Wungi maki God hanja déka hambuk hundi Judana du takwaré hwenjoka dé nyéki wali wun hambuk hundi hwe.

19 Tale Moses dé God wandén atéfék hambuk hundi déka atéfék du takwaré wataka dé God wandén maki dé meme bali bulmakau balina nyéki hérae dé hulingu wali yikama batamba wali sipsip balina yuwimbu xélindan waka yoo hérae nyékimbu husandataka dé Godna hambuk hundi hayindén nyingaré akwi, atéfék du takwaré akwi dé yaxéréké.

20 Yaxérékéta dé wa, “Ané Godna mwi hundina nyéki dé. God dé wun hundi guniré hambukmbu wa, guni wun hundi xékéta wandén maki hurungute.”

21 Wungi wataka dé nukwa wurmbu tondan Godna ximbu haréké ndaka ge akwi, wun gembu rekwa atéfék Godna ximbu haréké ndaka jondu akwi dé nyéki yaxéréké.

22 God ané hundi Mosesré wandéka dé Israelna du takwaré wa. God angi dé wa, “Wuni nyékiré xéta watawuni, ‘Némbuli wun jondu yikafre dé ya.’ Wungi watawuni.” God wungi watendékaka sarékéta di séfélak jondumbu nyéki yaxéréké.

Du takwaré yikafre hurundéte nyéki blekéndat, God wunde du takwa hurundan haraki saraki sémbut yakwanyitandé. Yakwanyitaka hurundan haraki saraki sémbutka wambula yamba sarékékéndé. Dika nyéki blekéhafi yandat, God wunde du takwa hurundan haraki saraki sémbut yakwanyihafi yata, hurundan haraki saraki sémbutka yike yamba yakéndé.

Krais hurundan haraki saraki sémbutka dé déka séfi déka nyéki Godka hwe

23 Ané héfambu tékwa ge akwi, wun gembu rekwa jondu akwi di Godna getéfambu rekwa jonduna haki maki male di re. Wungi reta wun jondu Godna makambu yikafre jondu xakundate di tale wun jondu ané héfana nyékimbu di yakwanyi. Ané héfana nyéki dé anwarmbu tékwa ge yamba yakwanyiké ndé. Yikafre male nyéki dé wun jondu hali yakwanyindé.

24 Krais dé duna tambambu tondan Godna yikafre male hafwaré wulayihambandé. Krais wulayindén hafwa dé anwarmbu tékwa gena haki maki yingafwe. Dé Godna getéfaré wara dé Godna yikafre male hafwaré wulaaye dé Godna makambu té. Téta dé nanika Godré wakwexéké.

25 Hanja atéfék héki hwari atéfék prisna néma du dé nyéki hérae hura dé Godna yikafre male hafwaré wulayi. Wun nyéki déka hafu nyéki yingafwe. Krais wungi huruhambandé. Dé dé hafuré séfélak nukwambu Godka hwenjoka dé Godna yikafre male hafwaré wulayihambandé.

26 Dé séfélak nukwambu dé hafuré Godka hwenjoka dé ané héfa huratakandén nukwa akwi némbuli akwi dé séfélak nukwambu némafwi hangéli hérae hiyatandé. Wungi huruhambandé. Dé natafa nukwambu, God wasékendén hukétéfi nukwambu dé du takwana makambu téta hiyae dé dé hafuré Godka hwe. Hweta dé hurumben haraki saraki sémbut wundé hérekindé.

27 Hanja God dé wa, atéfék du takwa natafa nukwambu male nak nak hiyandate. Hiyandat, hukémbu God némafwi kot xékékwa néma du reta diré deka hurundan sémbutka watandé.

28 Wungi maki Krais akwi dé natafa nukwambu male dé hiya. Séfélak du takwa hurundan haraki saraki sémbut yakwanyinjoka dé hiya. Hukémbu dé wambula yatandé. Wambula yae dé du takwa hurundan haraki saraki sémbut yakwanyinjoka wambula yamba hiyakéndé. Wambula yae dé déka mawuli yata haxékwa du takwaré hérae hura yitandé, Godna getéfaré.

10

Godka hwendan hamwi dé hurundan haraki saraki sémbutré yamba hérekiké̂ndé

1 Moses wandén hambuk hundi dé hukémbu xakutekwa yikafre jonduna haki maki dé. Dé wun jondu maki yingafwe. Wungi rendéka du takwa wun hambuk hundi xékéta di Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa renjoka atéfék héki hwari di wambula wambula hamwi xiyae Godka hwe. Hweta Godna ximbu harékékwa du takwa di Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa wungi re wungi re renjoka di hurufatiké.

2 Wunde du takwa hwendan hamwi deka mawuliré yikafre hurusékendét, di Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa rendat, pris wungi Godka wambula yamba hweké̂ndi. Wun hwendan hamwi deka mawuliré yakwanyindét, wunde Godna ximbu harékékwa du takwa di hurundan haraki saraki sémbut wambula yamba sarékéké̂ndi, deka mawuli jémba téndékaka.

3 Di wungi Godka hweta di hurundan haraki saraki sémbutka wambula saréké, atéfék héki hwarimbu.

4 Sarékéta di xékélaki. Hwendan meme bali bulmakau balina nyéki hurundan haraki saraki sémbutré yamba yakwanyiké̂ndé.

5 Wungi maki Jisas Krais ané héfaré gayata dé angi wa:

“Di hamwi hénoo ménika hwendamboka hélék méni ye.

Hélék yata méni wunika héfambu rekwa duna séfi méni hwe.

6 Di bulmakau bali xiyae wun bulmakauna hamwi atéfék yambu yaférondé hamwi ménika hweta nawulak hamwi akwi ménika hwe, méni deka hurundan sémbut yakwanyiméte. Hwendaka méni hwendan hamwika hélék ye.

7 Hélék yata wuni méniré wa, ‘God, mé xé. Wuni wundé yawu, méni mawuli yaméka maki hurunjoka.’

Hanja di wunika ména nyingambu hayi.”

8 Dé wungi wata tale dé angi wa, “Di hamwi hénoo ménika hwendamboka hélék méni ye. Di bulmakau bali xiyae wun bulmakauna hamwi atéfék yambu yaférondé hamwi ménika hweta nawulak hamwi akwi ménika hwe, méni deka hurundan sémbut yakwanyiméte. Hwendaka méni hwendan hamwika hélék méni ya.” Wungi dé wa. (Du takwa di Moses wandén hambuk hundi xékéta di wungi Godka hwe.)

9 Jisas wungi wataka dé Godré wa, “Mé xé. Wuni wundé yawu, méni mawuli yaméka maki yanjoka.” Wungi wata dé God tale wandén mwi hundi hérekita dé hukémbu God wandén mwi hundi maki huru.

10 God mawuli yandéka maki dé Jisas Krais déka
séfiré Godka hweta dé hiya. Natafa nukwa male dé
hiya. Hiyandéka God hurumben haraki saraki sémbut
yakwanyindéka nani yikafre du takwa nani re, Godna
makambu.

Krais déka séfi Godka hwetaka dé hurundan haraki saraki sémbut yakwanyi

11 Atéfék nukwa atéfék pris di Godka hwendaka jambémbu
téta Godna jémba ya. Yata di wambula wambula meme bali
bulmakau bali xiyae Godka hwe. Hwendaka jondu dé du
takwa hurundan haraki saraki sémbutré yakwanyinjoka dé
hurufatiké.
12 Jisas Krais hurundan maki huruhambandé. Dé atéfék
héki hwarimbu hurundan haraki saraki sémbut yakwanyin-
joka dé natafa nukwa dé hafuré Godka hwe. Hwetaka dé
Godna yika tamba sakumbu dé re.
13 Rendén nukwa némbuli akwi dé God déka mamaré
sarékéngwandéndét Krais déka man deka maakmbu taka-
tendéka nukwaka dé haxé.
14 Dé natafa joo Godka hweta dé déka du takwa hurun-
dan haraki saraki sémbut wundé yakwanyindé, di Godna
makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa rendate, wungi
re wungi re.
15 Godna Hamwinya akwi wun jooka dé wa. Tale dé wun
jooka angi wa:
16 Néma Du God angi dé wa: "Hukémbu wun nukwa
xakundét, wuni wuna hambuk hundi deka mawuli
sarékémbu takatawuni.
Takata wuni wun hambuk hundi deka mawulimbu hay-
itawuni."
17 Wungi wataka dé angi wa,
"Wuni di hurundan haraki saraki sémbutka wambula yamba
sarékékéwuni."
18 Wungi wandéka nani wun hundika sarékéta nani
xékélaki. God du takwa hurundan haraki saraki sémbut
yakwanyita wun sémbutka wambula sarékéhafi yandét, du
takwa Godka wambula yamba hweké́ndi, dé deka hurundan
sémbut wambula yakwanyindéte.

Nani Godka jémba saréka déka yitame

19 Wuna nyama bandi, mé xéké. Jisas nanika hiyandéka
déka nyéki blekéndénka, nani Godna yikafre male hafwaré
yitame. Roohafi yikafre mawuli yata, déka yikafre male
hafwaré yitame.
20 Nani huli yambumbu Godka yitame. Wun huli yambu
wungi re wungi re retandé. Yamba hiyakéndé. Krais hafu dé

wun yambu huru, Godna gembu hatekandén séménýi nukwa wurmbu. Wun nukwa wur déka séfi dé.
21 Jisas Godna geka dé atéfék prisna néma du re.
22 Rendékaka sarékéta, nani Godka yitame. Nani mawuli yéték hérahafi yata Kraiska jémba male sarékéta déka yitame. Krais déka nyéki dé nana haraki mawuliré yaxérékéndéka nana mawuli huli dé té. Dé yikafre hulingumbu dé nana séfiré yakwanyi.
23 Hanja God dé wa, naniré yikafre hurutendékaka. Dé wandén maki male hurutandé. Nani déka hundika jémba sarékéta naniré yikafre hurutendékaka haxéta nani jémba sarékémbekaka du takwaré hundi we. Nani wamben hundi hulukitame.
24 Wun hundika hulukita nani nani wali tékwa du takwaré yikafre hurunjoka sarékétame, di akwi nani nak nakéka némafwimbu mawuli yata yikafre jémba yandate.
25 Nani Jisasna hundi xékékwa du takwa wali hérangwandémbeka sémbut yamba yatakakéme, nawulak du takwa yatakandaka maki. Hérangwanda reta nani nak nakré yikafre hundi watame, nana mawuli jémba tendéte. Nani Jisas Krais wambula yatendéka nukwa bari xakutendékaka sarékéta nani wambula wambula natafambu hérangwanda retame.

Nani Godna nyanka hu yamba hwekéme

26 Nani Kraisna mwi hundi xéka wun hundika hu hweta nani mawuli yambeka maki haraki saraki sémbutmbu téta, méta joo nani Godka hwekéme, dé nana haraki sémbut yakwanyindéte? Wu yingafwe. Nani Kraisna hundika hu hweta God hurumben haraki sémbut yamba yakwanyikȩ́ndé.
27 Yakwanyihafi yata dé hurumben haraki saraki sémbut hasa hwetandé. Hasa hwetendékaka sarékéta nani némafwimbu rootame. Hukémbu God kot xékékwa néma du reta hurumben haraki saraki sémbut naniré hasa hweta wandét, nani haraki hafwaré yitame. Wun hafwambu némafwi ya yanéta déka mamaré tusandatandé.
28 Hanja du nak Moses wandén hambuk hundika hu hweta haraki saraki sémbut hurundéka du yéték hufuk déré xétaka kot xékékwa néma duré hundi wandaka dé deka hundi xékéta dé wa, di wun duré xiyandate. Wun duka saréfa nahafi yata dé kot xékékwa néma du dé wa, di wun duré xiyandate.
29 Di Moses wandén hundika hu hwendé duré wungi hurundanka, God déka nyanka hu hwendé du takwaré méta yatandé? Dé diré wun haraki saraki sémbut hambukmbu hasa hwetandé. Wunde du takwa di Godna nyanka haraki hundi wata hu hweta di déka nyékika di wa, “Wu haraki joo dé.” Wungi wata xékélakihambandi. Wun nyéki dé Godna mwi hundina nyéki dé. Wun nyéki dé diré yikafre

huru, di Godna du takwa rendate. Di wungi huruta di
nanika saréfa naakwa Hamwinyaka akwi di haraki hundi
wa. Wungi hurukwa du takwaré God hambukmbu haraki
hasa hwetandé.
30 Nani wun hasa hwetekwa Godka nani xékélaki. God
hanja dé wa, “Wuni hafu hurundan haraki saraki sémbut
hasa hwetawuni. Wu wuna jémba dé.” Wungi wataka dé
wambula wa, “Néma Du God dé déka du takwaka kot xékékwa
néma du reta hurundan sémbutka watandé.” Wungi dé wa.
31 God wungi re wungi re retandé. Reta déka hu hwekwa
du takwaré wun haraki saraki sémbut hambukmbu hasa
hwetandé. Hasa hwetendékaka némafwimbu rootandi.

Nani hambuk yata Godka jémba sarékétame

32 Guni Kraiska hu hwehafi yata hanja rengun nukwaka
wambula mé saréké. Wun nukwa guni tale Kraisna yikafre
hundi xéka huli mawuli guni héra. Héranguka déka mama
guniré haraki huru, guni némafwi hangéli héraata Kraiska hu
hwengute. Héraata guni déka hu hwehambanguni.
33 Hu hwehafi yanguka nak nukwa guna mama hambuk
yata wandaka guni atéfék du takwana makambu ténguka di
guniré haraki hundi wata xiya. Nak nukwa di nawulak du
takwaré wungi hurundaka guni wunde du takwa wali téta
diré guni yikafre huru.
34 Jisas Kraisna hundika hélék yakwa du déka hundi
xékéndé du takwaré séndé gembu takandaka guni dika
saréfa naata diré yikafre huru. Kraisna hundi xékéhafi
yakwa du gunika hambuk yata guna jondu baka hérandaka
guna mawuli xak yahafi yandéka guni yikafre mawuli ya.
Guni xékélaki. Hukémbu guni yikafre male wungi re wungi
re rekwa jondu hératanguni. Wungi xékélakinguka di guna
jondu hérandaka guna mawuli haraki yahambandé.
35 Wungi retengukaka sarékéta guni yamba rookénguni.
Guni Godna hundi jémba xékéngut, God hukémbu guniré
yikafre male hurutandé. Wu yikafre joo dé.
36 Guni wendé nahafi yata hambuk yata God mawuli
yandén maki hurutanguni. Guni wungi hurungut, God
wasékéréké ndén maki guniré yikafre hurutandé.
37 “Nawulak nukwa male yindét, yatekwa du yatandé. Dé
bari yatandé.
38 Yikafre sémbut hurukwa wuna du takwa di wunika jémba
sarékéta wuna hundika ‘Mwi hundi dé’ naata di jémba
retandi, wungi re wungi re.
Di wunika hu hwendat, wuna mawuli dika yikafre yamba
yakéndé.”

39 Nani Godka hu hweta haraki hafwaré yikwa du takwa
maki yingafwe. God wali yamba resékekéndi. Nani Godka
jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata nani dé
wali jémba retame, wungi re wungi re.

11

Angi huruta nani Godka jémba saréké

1 Angi huruta nani Godka jémba saréké. Nani haxémbeka
jooka nani angi saréké, “Wun joo xakutandé. Wu mwi hundi
dé.” Wungi sarékéta nani xéhafi yamben jonduka angi wa,
“God wun jonduka wandéka nani xékélaki, déka hundi mwi
hundi dé.”
2 Hanja rendé du nawulak Godka jémba sarékéta déka
hundika “Mwi hundi dé” nandaka dé God wa, “Wunde du
di yikafre sémbut hurukwa du di.” Wungi dé wa.
3 Nani wungi Godka jémba sarékéta nani xékélaki. Hanja
God déka hundimbu wata dé ané héfa akwi nyirmbu tékwa
héfa akwi dé hurataka. Wungi huratakandéka xémbeka
jondu dé xaku, xéhafi yamben jondumbu.

Abel, Enok, Noa

4 Hanja Abel Godka jémba sarékéta déka God hwendén joo
dé Keinéna Godka hwendén jooré dé saréké ngwandé. Abel
wungi hwendéka God déka dé wa, “Dé yikafre joo dé hwe.
Dé yikafre sémbut hurukwa du dé.” Wungi dé wa. Némbuli
Abel rehambandé. Hanjambu dé hiya. Némbuli nani Godka
jémba saréké ndénka sarékéta, déka hundi nanika dé wa.
5 Hanja Enok, dé akwi Godka jémba sarékéta, déka hundika
dé “Mwi hundi dé” na. Nandéka God dé déré déka getéfaré
hura wari, dé hiyahafi yandéte. God déré déka getéfaré hura
warindéka di di déka hwakéfatiké. Tale Enok God mawuli
yandén maki hurundéka God déka dé angi wa, “Déka wuna
mawuli yikafre dé ye.” Wungi wataka déré dé hura wari.
6 Du nak Godka jémba sarékéhafi yandét, God wun duka
yikafre mawuli yamba yakéndé. Du nak God wali renjoka
mawuli yata dé déka mawulimbu angi watandé, “God dé
re. Wuni déka xékélakita dé wali renjoka mawuli yawut, dé
wuniré yikafre hurutandé. Wu mwi hundi dé.” Wungi wata
dé God wali retandé.
7 Hanja Noa dé Godka jémba sarékéta déka hundika dé
“Mwi hundi dé” na. Noa xéhafi yandén haraki jondu bari
yatendékaka dé God Noaré wa. Wandéka déka hundi jémba
xékéta wandén maki huruta dé gunjambé nak dé to, dé déka
takwa nyangwal wali jémba rendate. Dé wungi Godka jémba
sarékéta dé nak du takwa haraki saraki sémbut hurundanka

dé wakwe. Noa wungi Godka jémba saréké́ndéka God déka dé wa, “Noa dé yikafre sémbut hurukwa du dé.”

Abraham

8 Hanja Abraham, dé akwi Godka jémba sarékéta déka hundika dé “Mwi hundi dé” na. God Abrahamré wasékendéka dé Godna hundi jémba xékéta dé God déka hwetendéka héfaré héranjoka dé déka getéfa yatakataka dé yi. Yita dé yitendéka yambuka xékélakihambandé.

9 Godna hundi jémba xékéta dé baka yi. Ye Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata dé God wasékéréké́ndén héfambu yitaka yataka. Nak héfambu yandé du maki yitaka yatakata dé némafwi ge tohambandé. Meme bali séfimbu hundafanéndan ge dé to. Totaka wun ge hura yita dé wun héfambu yitaka yataka, déka nyan Aisak, déka gwal Jekop wali. Wumbére duré akwi wun héfa hwenjoka God bér dé wasékéréké́.

10 Abraham meme bali séfimbu tondén geka sarékéhafi yata dé Godna yikafre getéfaré wulayinjoka dé haxé. Wun getéfa wungi té wungi té tétandé. God hafu dé wun getéfa tonjoka sarékéta dé wun getéfa to.

11 Sara akwi lé Godka jémba sarékéta déka hundika lé “Mwi hundi dé” na. Lé gwalefa ye nyan hérahafi yaléka dé God léré wa, “Nyéni nyan hératanyéni. Wu mwi hundi dé.” Wungi wandéka lé wa, “God wandén maki hurutandé. Wu mwi hundi dé.” Wungi waléka God léka hambuk hwendéka lé nyan héra.

12 Héraléka Abraham gwalefa ye hiyawata reta dé wun nyanéna yafa xaku. Xakundéka hukémbu déka mandéka séfélak di re, nyirmbu tékwa hunkwari séfélak téndaka maki. Du gu tufwambu rekwa awemré handéké́néfatiké́ndaka maki, du nak Abrahamna mandékanguré handéké́nénjoka dé hurufatikétandé.

13 Wunde du takwa Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata re di hiya. Di ané héfambu rendan nukwa di God wasékéréké́ndén jondu hérahafi ye di deka mawulimbu di God yikafre hurutendéka jonduré xe di wun jonduka yikafre mawuli ya. Wun jondu afakémbu téndéka di wun jondu héranjoka haxéta di yikafre mawuli ya. Mawuli yata di wa, “Némbuli rembeka héfa nana héfa yingafwe. Nani ané héfambu reta nani nak téfambu yae re yikwa du takwa maki nani re. Nani hukémbu nak téfaré yitame.” Wungi wataka Godka jémba saréka di hiya.

14 Nani xékélaki. Wungi wakwa du takwa di jémba retendaka motéfaka di hwaké.

15 Di wungi wata hanja rendan getéfaka saréka, di wun getéfaré wambula yitandi.

16 Di wungi huruhambandi. Di ané héfambu tékwa getéfaré
sarékéngwandéndé getéfaka di saréké. Di Godna getéfaka di
némafwimbu mawuli ya. Mawuli yandaka God deka getéfa
dé hurataka. Huratakandéka nak du takwa Godka di wa,
“God dé deka néma du God dé.” Wungi wandaka God wun
hundika yikafre mawuli dé ya.
17 Hanja Abraham Godka jémba sarékéta déka hundika
“mwi hundi dé” nandéka God déré hurukwexéndéka dé
Abraham déka nyan Aisakré Godka dé hwe. Wungi huruta
dé wasékéréké ndén hundi héraakwa du dé déka natafa male
nyanré Godka hwe.
18 Wun nyanka tale dé God Abrahamré angi wa, “Ména
nyan Aisakmbu male ména séfélak mandékangu xakutandi.”
19 God wungi wataka hukémbu Abrahamré dé wa,
dé Aisakré Godka hwendéte. Wandéka Abraham dé
angi saréké, “Wuni Godka hwenjoka Aisakré xiyawut, dé
hiyandét, God déré wambula husaramétandé.” Wungi
sarékéta dé Aisakré xiyanjoka hurundéka God déré dé wa,
dé xiyahafi yata Aisakré wambula hérandéte. God wungi
wandén, wu sataku hundi maki dé. Tale Aisak hiyandén
du maki hwandéka God wandéka Abraham Aisakré dé
wambula héra.

Aisak, Jekop, Josep

20 Aisak Godka jémba sarékéta dé Godré wa, God déka nyan
yéték Jekop bér Isoré yikafre hurundéte. Dé wungi wata dé
hukémbu xakutekwa jonduka dé wa.
21 Jekop akwi Godka jémba sarékéta dé hiyawata hwaata dé
déka gwal yétékré wa, “God béniré yikafre hurutandé.” Jekop
déka séto bangi hérae Godna ximbu harékéta dé wun hundi
wa, Josepna nyan yétékré.
22 Josep akwi Isipmbu reta Godka jémba sarékéta hiyan-
joka hwaata dé wa, “God dé wa, guni Israelna du takwa
ané héfa yatakataka guna héfaré yitengukaka. Wandén maki
yitanguni. Wu mwi hundi dé.” Wungi wataka dé diré wa, di
déka fusa hérae hura ye di deka héfambu réméndate.

Moses

23 Hanja Mosesna yafa ayiwa bér Godka jémba
sarékémbéka lé Mosesna ayiwa déré héraléka bér Mosesré
xe di wa, “Dé yikafre nyan dé.” Wungi we di Godka jémba
sarékéta Ferona hambuk hundika roohafi yata bér déré bafu
hufuk fakumbéka dé re.
24 Rendéka hukémbu Ferona takwanya Mosesré xe lé déré
hura yi. Hura yiléka hukémbu dé némafwi ye Godka jémba
sarékéta dé wa, “Wuni Ferona takwanyana nyan yingafwe.
Wungi wakénguni.”

25 Wungi we dé Israelna du takwa wali renjoka dé mawuli
ya. Wun nukwa Isipna du di Israelna du takwaré haraki
hurundaka di xak wali rendaka Moses di wali renjoka dé
mawuli ya. Dé haraki saraki sémbut huruta yikafre mawuli
yanjoka hélék dé ya. Dé dé xékélaki, wun haraki saraki
sémbutna yikafre mawuli bari hényitandé.
26 Hélék yata dé God hukémbu hwetendéka jooka sarékéta
dé wa, “Wuni néma du reta Isipna yikafre jondu hérawut,
wu baka joo dé. Wuni God wasékendén du Kraiska hangéli
hérawut, hukémbu God wuniré yikafre hurundét, wu némafwi
joo dé.” Wungi dé wa.
27 Moses Godka jémba sarékéta dé Isip yatakataka dé yi.
Isipna néma du mawuli witendékaka roohafi yata dé yi. Dé
du takwa xéhafi yandaka Godré déka mawulimbu xéta dé
wungi yi.
28 Moses wungi Godka jémba sarékéta dé God wandén
maki dé Pasovana nukwa hura dé nyéki deka gena fétémbu
xalétaka, wun maka dunya xiyasandatekwa ensel deka
maka dunyaré xiyandémboka.

Séfélak Israelna du takwa di Godka jémba saréké

29 Israelna du takwa di Godka jémba sarékéndaka wun
néma xéri déka xi Waka Néma Xéri dé nyéndékmbu
tutélaméndéka héfa nyéndékmbu téndéka di wun héfambu
jémba yi, néma xérina angé téfaré. Yindaka Isipna du di
yindan maki yindaka dé hulingu diré yakitéfindéka hulingu
se di hiya.
30 Hukémbu Israelna du takwa di Godka jémba sarékéta di
God wandén maki huruta di Jerikoré wulayihafi yata gindan
némafwi séndé hafwa sakumbu di hwarangu take jémélé yi.
Nukwa angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk hwarangu take
jémélé yi. Wungi yindaka wun getéfana séndé xakrindéka di
Israel Jerikoré wulayi.
31 Jerikona yambumbu tékwa takwa hési léka xi Rahap,
lé Godka jémba sarékéléka Israelna du yéték wun getéfaka
xékélakinjoka nakélak faakwa yambéka lé bérré yikafre huru.
Hura lé hukémbu lé Jerikombu reta Godna hundi xékéhafi
yakwa du takwa wali hiyahambalé.
32 Méta hundi akwi watawuni? Wuni atéfék wungi Godka
jémba sarékéndé du takwaka wanjoka mawuli yata wun
némafwi hundi wafatikétawuni. Wunde du nawulak di
Gideon, Barak, Samson, Jepta, Devit, Samuel, Godna profet
akwi di.
33 Di Godka jémba sarékéta di angi huru. Nawulak di
séfélak néma du wali ware diré sarékéngwanda di wun néma
duna héfaré héra. Nawulak di Israelna du takwaka néma

du reta di yikafre sémbut male huru. Nawulak di God
wasékéréké́ndén jondu héra. Nawulak di layionéna hundi
hutémé.
34 Nawulak deka mama diré yambu tunjoka hurundaka
wun ya diré yanéhambandé. Nawulak deka mama diré
yarmbu xiyanjoka hurundaka di jémba re. Nawulak ham-
buk yahafi yandaka God dika hambuk hwendéka di némafwi
hambuk héraata wareta, di nak téfana xi warekwa duré
xiyandaka di yaange yi.
35 Takwa nawulak Godka jémba sarékéndaka hiyandé
nyangwal hiyandé du di wambula ramé.

Nawulak di deka mamana tambambu rendaka deka
mama diré di wa, di Godka hu hwetaka jémba yindate. Wan-
daka di wa, “Yingafwe. Nani Godka hu yamba hwekéme.”
Wungi wata deka mawulimbu di wa, “Di naniré xiyandat,
nani hiyae nani raama God wali wungi re wungi re jémba
retame.” Wungi wataka Godka hu hwenjoka hélék yandaka
deka mama diré haraki hurundaka di némafwi hangéli hérae
di hiya.
36 Nawulak deka mama dika haraki hundi wata di deka
hungalina séfiré rami yoombu di xiya. Nawulak akwi deka
mama diré senmbu gitaka di séndé gembu taka.
37 Nawulakré motumbu di xiya. Nawulak deka séfiré
nyéndékmbu rékindaka di hiya. Nawulakré di hurukwexé.
Nawulakré xi ware yarmbu di xiyandaka di hiya. Nawu-
lak deka mama diré haraki hurundaka di hangéli héraata,
nukwa wur hafi sipsip bali, meme balina séfi gita, jam-
bangwe du takwa di re.
38 Di wungi reta di deka mamaka yaange yinjoka di yitaka
yatakata di du rehafi hafwambu akwi, némbumbu akwi,
motu wekwambu akwi héfana wekwambu akwi di re. Di
yikafre sémbut hurukwa du takwa rendaka ané héfana du
takwa di haraki saraki sémbut huruta di Godna makambu di
wali yamba rekéndi.

39 Wunde du takwa atéfék Godka jémba sarékéta Godna
hundika “Mwi hundi dé” nandaka God dika dé wa, “Wunde
du takwa wunika jémba sarékéta di wuna makambu yikafre
sémbut hurukwa du takwa di re.” Wungi wandéka wun
nukwa di God wasékéréké́ndén yikafre jondu hérahambandi.
40 Di wun yikafre jonduka haxéta nani wali nak maki
yikafre jondu hérandate God dé mawuli ya. God nanika
yikafre male jondu hwenjoka dé wungi huru. Di hafu
wun jondu hérandate God hélék dé ya. Di nani wali
God wasékéréké́ndén jondu hérae Godna makambu yikafre
sémbut hurukwa du takwa wungi re wungi re rendate dé God
mawuli ya.

12

Jisasré xéta déka jémba sarékétame

1 Wunde séfélak du takwa di nani wali hérangwanda téta
di Godka jémba saréкéndanka di naniré wa. Wungi maki
nani dika sarékéta di hurundan maki hurutame. Nani
naniré xak hwekwa jondu hérekitaka haraki saraki sémbut
yamba hurukéme. Wun haraki sémbut nana mawuliré
dé bari haraki huru. Nani haraki sémbut huruhafi yata
wendé nahafi yata God nanika hwendén jémba hambukmbu
yatame, yikafre joo héranjoka fétékérékwa du hambukmbu
fétékéréndaka maki.
2 Nani wungi hurunjoka nani Jisasré male xétame. Dé
tale Godka jémba sarékéta wandén maki huruta God wali
rendéka maki, nani akwi Godka jémba sarékéta God wali
retame. Hanja Jisas God wali yikafre mawuli yatendékaka
sarékéta dé hangéli hérae dé wun hangélika wendé nahafi
yata dé mimbu hiya. Du nawulak Jisaska haraki hundi wata
déré xiyae mimbu hatekandaka Jisas wun jooka roohafi ye
dé hiya. Hiyae raama dé Néma Du God rendén jambéna yika
tamba sakumbu dé re.

God nana mawuliré huréhalékénjoka dé xak hwe

3 Nani Jisaska sarékétame. Hanja Jisas ané héfambu
rendéka di haraki saraki sémbut hurundé du déka mawuli
wita déré di haraki huru. Hurundaka dé wendé nahafi yata
dé Godka hu hwehambandé. Du guniré haraki hurundat,
guni Jisas hurundénka mé saréké. Sarékéta guni wendé na-
hafi yata yikafre mawuli yata déka jémba jémba yatanguni.
4 Guni haraki saraki sémbutka hu hwenjoka guni weséka
jémba ya. Jémba yanguka nawulak du guna sémbutka hélék
yata di guna nyéki bleкéndéte, di guniré xiyahafi ye.
5 Hundi nak Godna nyingambu dé re, guni wendé nahafi
yata yikafre jémba yangute. Guni wun hundika yike guni ye.
Dé gunika “wuna dunya” naata dé angi wa:
“Wuna nyan, mé xéké.
Néma Du hurumén haraki saraki sémbut méniré hasa
hwendét, méni jémba sarékétaméni.
Ména mawuli jémba téndéte méniré xiyandét, méni wungi
xiyandénka yikafre mawuli yataméni.
6 Néma Du némafwimbu mawuli yandéka du takwaré dé
xiya, di hurundan haraki saraki sémbut wambula
hurundamboka.
Dé ménika ‘Wuna nyan dé’ naata dé méniré xiyatandé, méni
yikafre sémbut huruméte.
7 Mé xéké. Atéfék yafa deka nyangwalré xiyaata diré di
wakwe, di yikafre sémbut hurundate. Wungi maki God

gunika “Wuna nyangwal di” naata guniré xiyandéka guni
nawulak xak wali guni re. Guni yikafre sémbut hurungute
dé wungi huru.
8 God déka atéfék nyangwalré dé wungi wakwe. Dé guniré
xiyahafi yandét, guni déka nyangwal yingafwe. Guni nak
yafambu guni xaku.
9 Ané jooka akwi mé saréké. Ané héfambu rekwa nana
yafambri naniré wakwenjoka naniré xiyandaka nani dika
hu hwehambame. Nani deka hundi jémba xéké. Nani
dika wungi huruta méta yatame, nana hamwinyana yafaka?
Nani déka hu hwehafi yata déka hundi jémba male xékétame.
Wungi huruta nani jémba retame, wungi re wungi re.
10 Ané héfambu rekwa yafambri mawuli yandaka maki
huruta di nawulak héki hwari naniré wakwenjoka naniré
di xiya. Nana yafa God naniré wakwenjoka naniré dé xiya,
nani dé rendéka maki yikafre sémbut male huruta jémba
rembete.
11 Di naniré wakwenjoka naniré xiyandaka nani hangéli
nani héra. Hangéli hérambeka nukwambu nani hélék yata
yikafre mawuli yahambame. Di wungi wakwendanka
hukémbu nani yikafre sémbut hurunjoka xékélakita yikafre
sémbut huruta nani nakélak biya mawuli wali re.

Nani hambuk yatame

12 Wun jooka sarékéta guni yikafre mawuli yatanguni.
Guna tamba hambuk yahafi yandét, guni wun tambaré
yikafre hurutanguni, dé hambuk yandéte. Guna hwatiman
wendé naata généndét, guni wun hwatimanré yikafre huru-
tanguni, dé hambuk yata jémba téndéte.
13 Guni wungi huruta Godka jémba yita guni yikafre
yambu hurutanguni. Guni wun yambumbu yingut, man
haraki yandé du takwa guna hukémbu yindat, deka man
wambula haraki yahafi yata yikafre yatandé, di akwi jémba
yindate.
14 Guni atéfék du takwa wali nakélak huru mawuli
héranjoka guni hambuk jémba yatanguni. Guni Néma Du
Godna du takwa reta yikafre sémbut male hurunjoka akwi
hambuk jémba yatanguni. Yikafre sémbut male huruhafi
yakwa du takwa di Godré yamba xékéndi.
15 Guna be du nak God naniré yikafre hurundékaka hu
hwendémboka xékélaki natanguni. Guna du nak Godka hu
hweta haraki mawuli xékéta dé guna mawuliré akwi haraki
hurutandé. Dé wungi hurundét séfélak du takwa Godka
hu hwetandi. Wun du wungi hurundémboka, guni xékélaki
natanguni.

16 Guni wungi xékélaki nangut, séfélak takwa wali
hwaakwa du akwi séfélak du wali hwaakwa takwa
akwi Godna hundi xékéhafi yakwa du takwa akwi guna
nyéndékmbu yamba rekéndi. Wunde du takwa di hanja
rendé du Iso maki di. Hanja dé maka du nyan reta dé hénoo
héranjoka dé maka du nyan hératendéka yikafre hundi déka
bandika hwe.
17 Guni xékélaki. Iso wungi hura hukémbu dé tale hu-
rundén sémbutka hélék yata wun hundi wambula héranjoka
mawuli yata wungi wata dé géra. Gérandéka déka yafa
dé angi wa, “Yingafwe. Wuni wun hundi wundé wawu,
ména bandika.” Wungi wandéka dé wun hundi wambula
héranjoka dé hurufatiké.

Nani Saion némburé nani yi

18 Guni ané héfambu tékwa némburé yihambanguni, Israel
hanja yindan maki. Hanja di wun némburé ye di xé,
némbumbu némafwi ya yanéndéka géli buwi akwi halékinga
akwi téndéka némafwi mur yandéka.
19 Di wun jonduré xe di xéké, fuli maki joo hambukmbu
wandéka God hundi nawulak hambukmbu wandéka. Wungi
xéka di Mosesré wa, “Nani wun hundi wambula xékéhafi
yambete, Godré wataméni.”
20 Tale God dé diré angi wa, “Du nak sipsip bali nak
bulmakau bali nak ané némburé xalendét, guni déré mo-
tumbu naake xiyangut hiyandé.” Wun hundi xékéta roota
di Mosesré wungi wa.
21 Wungi wandaka Moses akwi wun hambuk jonduré xe
dé wa, “Wuni némafwimbu roowuka wuna séfi dé géné.”
Wungi dé wa.
22 Guni wun némburé yihafi yata guni Saion némburé
warita guni wungi té tékwa Godna getéfaré guni yi. Wun
getéfa anwarmbu tékwa Jerusalem dé. Guni séfélak séfélak
ensel téndakaré akwi guni yi. Di wumbu hérangwanda reta
Godka yikafre mawuli yata déka ximbu haréké.
23 Godna hundi tale xékéndé du akwi di wumbu re. Hanja
God deka xi dé hayi, déka getéfambu rekwa nyingambu. Guni
Godka akwi guni yi. Dé némafwi kot xékékwa néma du reta
atéfék du takwa hurundan sémbutka hundi watandé. Guni
hanja reta yikafre sémbut hurundé du takwaka akwi guni
yi. Hanja di hiyandaka deka hamwinya Godna makambu
yikafre sémbut hurukwa du takwa di re, wungi re wungi re.
24 Guni Jisaska akwi guni yi. Jisas dé Godna nyéndé nana
nyéndémbu téta dé Godna huli hundi naniré wa. Wungi yita
guni Jisas blekéndén nyékika akwi guni yi. Jisasna nyéki dé
Abelna nyéki maki yingafwe. Hanja Abelna nyéki Godka dé

wa, “Wuniré xiyandé duré mé hasa xiya.” Kraisna nyéki dé nanika yikafre hundi wata dé hurumben haraki sémbut yakwanyi.

Nani xékélaki natame

25 Guni xékélaki natanguni. God guniré andé wandi. Guni déka hu yamba hwekénguni. Hanja ané héfambu rendé du Moses dé Israelna du takwaré hambuk hundimbu wa, di haraki sémbut hurundamboka. Wandéka di déka hundika hu hwendaka God hurundan haraki saraki sémbut dé diré hasa hwe. Némbuli Godna getéfambu rekwa du dé naniré hambukmbu wa, nani haraki sémbut hurumbemboka. God ané héfambu rendé duna hundi hu hwendanka diré wungi hasa hwetaka naniré yingi maki yatandé, nani Godna getéfambu rekwa duna hundika hu hwembet? Wu naniré hambukmbu hasa hwetandé.

26 Hanja God déka hambuk hundi Israelna du takwaré wandéka dé héfa géné. Némbuli God dé wa, “Natafa nukwambu wambula wawut, héfa génétandé. Héfa male yingafwe. Nyir akwi génétandé.”

27 God angi wata “Natafa nukwambu wambula.” Wungi wata dé hambuk yahafi yakwa jonduré hérekitendékaka dé wa. Dé wambula wandét, héfa nyir akwi généndét, God huratakandén atéfék jondu hérekitandé. Hérekindét Godna getéfa géméhafi yata jémba tétandé, wungi té wungi té.

28 God néma du reta nanika jémba hatitendéka hafwa yamba génékéndé. Wun jooka sarékéta nani Godka diména natame. Naata nani God mawuli yandéka maki jémba yatame. Nani déka ximbu harékéta déka rootame.

29 Nana God dé jondu tusandakwa némafwi ya maki dé. Tusandandékaka sarékéta, nani déka roota déka ximbu harékétame.

13

Nani nak nak Jisas Kraisna hundi xékékwa du takwaka némafwimbu mawuli yatame

1 Hanja yangun maki némbuli guni Jisas Kraisna hundi xékékwa du takwa guni nak nakéka némafwimbu mawuli yatanguni.

2 Nak téfambu yandé du takwa guna geré yandat, guni diré yikafre hurutanguni. Hanja du takwa nawulak akwi di wun yikafre sémbut huruta di nak téfambu yandé du takwaré yikafre huru. Hurundaka Godna ensel nawulak yandaka di dika xékélakihafi yata diré akwi di yikafre huru.

3 Guni Kraisna hundi xékéta séndé gembu rekwa du takwaka yike yakénguni. Di wali séndé gembu rekwa du takwa di dika sarékéta saréfa na. Saréfa nandaka maki guni

akwi dika sarékéta dika saréfa natanguni. Nawulak du di
Jisas Kraisna hundi xékékwa du takwaré haraki hurundaka
di hangéli héra. Hangéli héraakwa du takwaka akwi yike
yakénguni. Di akwi Kraisna séfimbu rendakaka sarékéta guni
dika saréfa natanguni.

4 Guni takwa hérangut, wu yikafre dé. Guni du, guna
takwa wali jémba retanguni. Guni takwa, guna du wali
jémba retanguni. Guni nak du wali hési takwa wali yamba
hwakénguni. Guni xékélaki. Du di nak duna takwa wali
hwandat, takwa di hési takwana du wali hwandat, God
hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetandé.

5 Guni yéwa héranjoka némafwimbu mawuli yamba
yakénguni. Guni hura rengun jonduka angi sarékétanguni,
"Yak. Wuni wun jondu hura reta wuni jémba re." God hafu
dé gunika angi wa, "Wuni guniré yamba yatakakéwuni.
Wuni gunika hu yamba hwekéwuni."

6 Nani wun hundika sarékéta roohafi yata angi watame:
"Néma Du God wuniré dé yikafre huru.
Wuni yamba rookéwuni.
Yingi maki ye héfambu rekwa du wuniré haraki hurukéndi?
Wungi watame.

Nana néma duna hundi xékétame

7 Guna néma duka wambula mé saréké. Hanja di gunika
hatita guniré di Godna hundi wa. Guni yandan yikafre
jémbaka sarékéta guni di Jisas Kraiska jémba saréké ndan
maki, guni Kraiska jémba sarékétanguni.

8 Jisas Krais wungi male dé re. Nalika akwi némbuli akwi
séri akwi dé wungi male retandé, wungi re wungi re.

9 Wungi rendékaka sarékéta guniré wuni we. Du nawulak
guniré nak maki nak maki huli hundi wandat, di guniré
hura yindamboka guni deka hundi yamba xékékénguni.
Wunde du di di hénoo nawulakéka yakér, deka mawuli
hambuk téndéte. Du deka mawuli hambuk téndéte hénooka
yakérndat, wu haraki dé. Wungi yakérta deka mawuliré
yikafre hurunjoka di hurufatiké. God guna mawuli hambuk
téndéte guniré yikafre hurundét, wu yikafre dé.

10 Nani hamwi xiyae Godka hamwi hwembeka jambé nani
hura re. Nukwa wurmbu tondan Godna gembu jémba yakwa
pris di wun jambémbu hwaakwa hamwi yamba sakéndi.

11 Atéfék prisna néma du, God du takwa hurundan haraki
saraki sémbut yakwanyindéte, dé meme bali bulmakau
bali xiyae deka nyéki hérae hura wulayi, Godna yikafre
male hafwaré. Xiyandén hamwi hérae getéfa yatakataka
hafwambu di yambu tu.

12 Wungi hurundaka maki, dé Jisas huru. Dé déka hafu
nyékimbu du takwa hurundan haraki saraki sémbut yak-
wanyinjoka dé getéfa yatakataka hafwambu hambuk hangéli
hérae dé hiya.
13 Jisas hurundénka sarékéta nani nana getéfana du
yatakataka Jisaska yitame. Di hanja Jisaska haraki hundi
wandan maki nanika akwi haraki hundi wandat, nani
yikafre mawuli yata Jisaska yitame.
14 Nani ané héfambu reta nani wungi re wungi re rekwa
getéfambu rehambame. Nani wun hukémbu xakutekwa
getéfaré yinjoka mawuli yata wun getéfaka nani haxéta re.
Wungi maki nani Jisaska yitame.
15 Nani meme bali bulmakau bali xiyae Godka yamba
hwekéme. Ané joo Godka hwetame. Nani Jisas Kraiska
jémba sarékéta atéfék nukwambu déka yikafre mawuli yata
Godna ximbu harékétame. Wungi harékéta nani nana
hundimbu Godka diména natame.
16 Ané sémbut akwi Godka hwetanguni. Guni du takwaré
yikafre huruta guni jambangwe du takwaka jondu nawulak
hwetanguni. Wungi hurungut, God hwengun sémbutka
yikafre mawuli yatandé.
17 Hukémbu guna hatikwa néma du di gunika hatindakaka
Kraiska watandi. Di wun jooka sarékéta di gunika jémba
hati, guna mawuli jémba téndéte. Wungi maki guni deka
hundi xékéta wandan maki hurutanguni. Wungi hurungut,
di yikafre mawuli yata guniré yikafre hurutandi. Wungi
huruhafi yangut, di xak héraata, guniré yikafre hurunjoka
hurufatikétandi.

God naniré yikafre hurundéte déré watanguni

18 God naniré yikafre hurundéte guni déré watanguni.
Nani xékélaki. Nani haraki sémbut huruhafi yambeka nana
mawuli jémba dé té. Téndéka nani atéfék nukwambu yikafre
sémbut male hurunjoka nani mawuli ye.
19 Ané jooka akwi wuni guniré we. Wuni gunika bari
wambula yawute guni Godré watanguni.
20 Hanja God dé hundi wasékéréké, naniré yikafre hu-
runjoka. Wun wasékéréké ndén hundi wungi re wungi re
retandé. Wungi wasékéréké taka dé Jisasré wandéka gaye
naniré yikafre hurunjoka hiyandéka déka nyéki dé bleké.
Hukémbu God wandéka dé Jisas raama dé nana Néma Du re.
Sipsip balika hatikwa du deka sipsip balika jémba hatindaka
maki, nana Néma Du Jisas dé nani déka du takwaka dé jémba
hati. Wuni wun nakélak huru mawuli hwekwa Godré wuni
wakwexéké,

21 dé gunika atéfék yikafre jondu hwendét guni déka
mawuli yandéka jémba yangute. Wuni déré wakwexéké, dé
Jisas Kraisna hambukmbu guna mawulimbu jémba yata dé
atéfék mawuli yandéka joo hurundéte. Wungi wuni Godré
wakwexéké. Nani Jisas Kraisna ximbu harékétame, wungi
re wungi re. Wu mwi hundi dé.

Dika dé dinguna nae

22 Wuna nyama bandi, guniré wuni we. Gunika
nyingambu hayiwun hundi yalefu hundi male dé. Guni wun
hundi xékéta yikafre mawuli yata wawun maki hurutan-
guni.
23 Guni ané jooka xékélakingute wuni mawuli ye. Nana
bandi Timoti dé séndé ge yatakataka némbuli dé hafwambu
dé re. Dé wunika bari yandét, ani yituku gunika yataani.
24 Wuni guna néma duka akwi atéfék wumbu reta Kraisna
hundi xékékwa du takwaka wuni dinguna nae. Italimbu reta
Kraisna hundi xékékwa du takwa di gunika dinguna nae.
25 God guni atéfékré yikafre hurundéte wuni déré wa.
Wuna hundi yak.

Jems hayindén nyinga

1 Wuni Jems ané nyinga wuni hayi. Wuni God bér nana
Néma Du Jisas Kraisna jémba yakwa du wuni. Guni Israelna
du takwa reta guna motéfa yatakataka ye nak nak héfambu
rekwa du takwa, gunika wuni dinguna nae.

Xak nanika yandét nani yikafre mawuli yatame

2 Wuna nyamangu bandingu, guniré wuni we. Nak maki
nak maki xak gunika yandét, guni yikafre mawuli male
yatanguni.
3 Guni xékélaki. Wun xak guniré hurukwexéndét, guni Jisas
Kraiska jémba sarékéta déka hundika "Mwi hundi dé" nangut,
guna mawuli hambuk yata jémba tétandé. Wungi xékélakita
yikafre mawuli yatanguni.
4 Guni wungi hambuk yata jémba téngut, guna mawuli
jémba tétandé. Jémba téndét, guni atéfék yikafre sémbut
huruta jémba retanguni. Guni yikafre sémbut nakéka yamba
fatikékénguni.
5 Guna du nak yikafre xékélelakika fatiséndét, dé Godré
wakwexékétandé, dé déka wun xékélelaki hwendéte. Du
takwa wungi Godré wakwexékéndat, God diré haraki hundi
wahafi yata di atéfékéka séfélak xékélelaki hwetandé.
6 Guni Godré wakwexékénjoka huruta, guni Godka jémba
sarékéta guna mawulimbu angi watanguni, "God wamben
maki naniré yikafre hurutandé. Wu mwi hundi dé."
Wungi watanguni. Mé xéké. Némafwi mur yandét, néma
xérimbu tékwa hulingu raama yitaka yatakatandé. Yi-
taka yatakandéka maki, du nawulak wungi Godka jémba
sarékéhafi yandat, deka mawuli jémba téhafi yata baka yitaka
yatakatandé.
7 Wungi maki du di Godré wakwexékéndat, God dika
yamba hwekéndé. Di wun yikafre joo Godmbu héranjoka
yamba sarékékéndi.
8 Di mawuli yéték wali reta jémba téhafi yandaka God deka
hundi yamba xékékéndé.

Jambangwe du akwi xérénjuwi mama du akwi yikafre mawuli yatandi

9 Jisas Kraisna hundi xékékwa jambangwe du baka du reta
di Godna makambu néma du rendakaka sarékéta di yikafre
mawuli yatandi.

10 Wungi maki xérénjuwi mama du di baka du rendakaka
sarékéta yikafre mawuli yatandi. Mawe bari réka yandéka
maki di akwi bari hiyatandi.
11 Némafwi nukwa xale xéndéka séfi ya xérékékwa mur akwi
yandéka dé mawe bari réka yata héfambu xakri. Xakre
héfambu reta blaréta dé yikafre yahambandé. Yahafi yata dé
bari hiya. Mawe bari réka yandaka maki, xérénjuwi mama
du deka jémbaka sarékéta jémba yata bari hiyatandi.

God nanika haraki saraki mawuli hwehambandé

12 Mawuliré hurukwexékwa joo guna du nakéka yandét,
wun du haraki sémbut huruhafi yata hambuk yata jémba
téndét, God wasékéréké ndén yikafre joo wun duka hwetandé.
Hanja God dé angi wasékéréké, "Wunika némafwimbu mawuli
yakwa du takwaka huli mawuli hwetawuni. Hwewut di
jémba retandi, wungi re wungi re." Hwetendékaka sarékéta
wun du yikafre mawuli yatandé.
13 Haraki joo nak yaata guna du haraki saraki sémbut
hurundéte déré hurukwexéndét, dé angi yamba wakéndé,
"God dé wuniré hurukwexé, wuni haraki saraki sémbut
huruwute." Wungi yamba wakéndé. God haraki saraki
sémbut hurunjoka mawuli yamba yakéndé. Dé hafu dé du
takwa haraki saraki sémbut hurundate diré yamba huruk-
wexékéndé.
14 Wu yingafwe. Du takwa haraki saraki sémbut hurunjoka
mawuli yandat, deka hafu mawuli dé diré témbéré, di
haraki saraki sémbut hurundate. Wungi témbéréta dé diré
hurukwexé.
15 Tale deka haraki mawuli dé ayiwana biyakombu tékwa
nyan maki re hukémbu dé haraki saraki sémbut dé xaku.
Wun haraki saraki sémbut dé némafwi du maki xakundét, di
hiyae fakutandi.
16 Wuna mawuli yawuka nyamangu bandingu, guniré
wuni we. Du nawulak gunika yae guniré yéna yanjoka hundi
wata, guni deka hundi yamba xékékénguni.
17 Atéfék yikafre hwendén jondu atéfék guniré yikafre
hurukwa jondu dé Godna getéfambu gaya. Nana yafa God dé
wun jondu hwendéka di nanika gaya. Hanja God dé atéfék
hanyikwa jonduré hurataka. Dé akwi haanye wungi male
dé té. Haki séménýi foo tékwa maki téhafindé. Dé wungi
téndékandé.
18 God déka mawuli sarékémbu dé wandéka nani Jisas
Kraiska mwi hundi jémba xékéta nani déka hémémbu xaku.
Xaakwa nani God huratakandén jonduka maka nyan maki
re.

*Godna hundi jémba xékéta nani God wandéka maki huru-
tame*

19 Wuna némafwimbu mawuli yawuka nyamangu
bandingu, ané hundika yike yamba yakénguni. Guni nak
du takwana hundi bari xékétanguni. Xékéta diré nakélak
watanguni. Dika bari mawuli wikénguni.
20 Du takwa di mawuli windat, di Godna yikafre sémbut
yamba hurukéndi.
21 Wun jooka sarékéta guni atéfék haraki saraki mawuli
wunde séfélak séfélak haraki saraki sémbutka akwi hu hweta
guna ximbu harékéhafi yata guni guna mawulimbu God
sendén hundi jémba xékétanguni. Sendén hundi guna
mawuliré yikafre hali hurundé, guni God wali jémba
rengute.
22 Guni wun hundi baka xékékénguni. Wun hundi xékéta
wandén maki hurutanguni. Guni wun hundi xékéta wandén
maki huruhafi yata guni guni hafuré guni yéna ya.
23 Du nak dé Godna hundi xékéta wandén maki huruhafi
yata dé ané du maki dé. Wun du dé gukanyimbu xéta déka
saawiré dé xé.
24 Dé dé hafuré xétaka ye bari déka saawika yike dé ya.
25 God wandén maki hurukwa du takwa di wun du maki
yingafwe. Di Godna yikafre hambuk hundiré xe wandén
maki di huru. God du takwa jémba rendate dé wun yikafre
hundi wa. Di yoombu gindan du takwa maki rendate
wahambandé. Du takwa di wun yikafre hundi yatakahafi
yata wun hundika yike yahafi yata wandén maki male
hurundat, God diré yikafre hurutandé, deka atéfék jémba
yikafre yandéte.
26 Guni nawulak angi guni wa, “Nani Godna ximbu nani
haréké. Godna du takwa nani re.” Guni wungi wata guna
tékalimbu nak du takwaré haraki hundi wata haraki hundi
buléta guni guna mawuliré yéna guni ye. Yéna yata guni
Godna ximbu baka guni haréké.
27 Guni nana yafa Godna ximbu harékéta déka makambu
yikafre sémbut hurukwa du takwa renjoka mawuli yata
angi hurutanguni. Yafa ayiwa hiyandat nyangwal hafu
reta xak wali rendat, guni diré yikafre hurutanguni. Du
hiyandat deka takwa baka reta xak wali rendat, guni diré
yikafre hurutanguni. Huruta guni ané héfana haraki sémbut
huruhafi yata yikafre sémbut male hurutanguni. Wungi
huruta guni nana yafa Godna makambu déka du takwa
retanguni.

2

Nani atéfék du takwaka mawuli yatame

1 Wuna nyamangu bandingu, guni nana Néma Du Jisas
Kraisna hundi xéka déka jémba saréké. Dé nukwa hanyikwa

maki dé hanyi. Guni déka jémba sarékéta guni nak du
rendékaka yamba sarékékénguni. Guni néma duka akwi baka
duka akwi natafa mawuli yatanguni.
2 Dika wuni angi wa. Guni Godna ximbu harékénjoka
hérangwanda rengut, xérénjuwi mama du bér jambangwe du
bér gunika yambét, guni méta guni ya? Du nak yikafre
nukwa wur sandataka dé gol motumbu yatakandan joo déka
tambambu sandandéka jambangwe du gélingérémbandé
nukwa wur nakindéka guni méta guni ya?
3 Guni yikafre nukwa wur sandandé duka tale sarékéta
guni déré wa, “Néma du, méni ané yikafre jambémbu sé
naande re.” Wungi wataka guni jambangwe duré wa, “Méni
anémbu té. Ténjoka hélék yata méni héfambu baka retaméni.”
4 Guni wungi wata guni bérka sandambéka jonduka male
guni saréké. Néma duka yikafre mawuli yata, baka duka
nak mawuli yata, guni guna haraki saraki mawuli guni xéké.
Xékéta guni yikafre sémbut huruhambanguni.
5 Némafwimbu mawuli yawuka nyamangu bandingu,
mé xéké. Hanja God dé wasékéréké, déka némafwimbu
mawuli yandéka du takwa hukémbu déka getéfaré warindate.
Wasékérékétaka dé ané héfambu reta jambangwe du takwaka
mawuli yata diré dé waséke, di déka hundi jémba male
xékéta déka getéfaré warindat, dé dika jémba hatinjoka.
6 God wungi wasékendéka guni nak maki sémbut guni huru.
Guni jambangwe duka hu hweta guni xérénjuwi mama duré
yikafre huru. Wun xérénjuwi mama du di guniré haraki
huruta di hafu di guniré hura yi, kot xékékwa néma duka.
7 Di Kraisna yikafre xika di haraki hundi wa. Wun ximbu
God dé guniré waséke, guni déka du takwa rengute. Di
wungi wandanka métaka we guni deka ximbu haréké?
8 Ané némafwi hambuk hundi Godna nyingambu dé re,
“Guni guni hafuka némafwimbu mawuli yanguka maki guni
guna nyémayikaka némafwimbu mawuli yatanguni.” Guni
wun hundi xékéta wandén maki hurungut, wu yikafre dé.
9 Guni wungi huruhafi yata xérénjuwi mama duka nak
mawuli yata jambangwe duka nak mawuli yata guni haraki
saraki sémbut guni huru. Wungi hurungut, God déka
hambuk hundika sarékéta gunika watandé, “Di haraki saraki
sémbut hurukwa du di.” Wungi watandé.
10 Guni xékélaki. Du nawulak Godna atéfék hambuk hundi
jémba xékénjoka mawuli yata, wun hundi nawulak xékéta,
natafa yikama hundi male xékéhafi yata di Godna makambu
atéfék hambuk hundika hu hwekwa du maki di re.
11 Hanja God dé wa, “Guni nak duna takwa wali yamba
hwakénguni.” Wungi wataka ané hundi akwi dé wa, “Guni

duré yamba xiyakénguni." Wungi dé wa. Guni nak duna takwa wali hwahafi ye, duré xiyaata guni wungi huruta Godna hambuk hundika hu hweta guni Godna makambu haraki saraki sémbut hurukwa du guni re.

12 Hukémbu God dé naniré lukukwa hambuk hundika sarékéta dé némafwi kot xékékwa néma du reta hurumben sémbutka hundi watandé. Watendékaka sarékéta guni yikafre hundi male wata yikafre sémbut male hurutanguni.

13 God kot xékékwa néma du retendéka nukwa dé nak du takwaka saréfa nahafi yakwa du takwaka saréfa nahafi yata diré hambukmbu hasa hwetandé. Du takwaka saréfa nandaka sémbut dé du takwaré hasa hwendaka sémbutré dé sarékéngwandétandé.

Nani Godka jémba sarékéta yikafre sémbut hurutame

14 Wuna nyamangu bandingu, mé xéké. Guni angi wangut, "Nani Godka nani jémba saréké. Déka hundi wu mwi hundi dé." Guni wungi wataka yikafre sémbut huruhafi yangut, yingi maki nae God guniré yikafre hurutandé, guni dé wali jémba rengute? Wungi yingafwe.

15 Guna nyama bandi nyange nawulak di nukwa wur hura rehafi yata wun nukwana hénooka fatikéndat,

16 guna du nak angi wandét, "Guni yikafre mawuli yata jémba re yitanguni. Guni nukwa wur nakitaka séfélak hénoo sata jémba retanguni." Guni wungi wata nukwa wur akwi hénoo akwi hwehafi yangut, yingi maki nae di jémba retandi? Wungi yingafwe. Jémba yamba rekéndi.

17 Wun jooka sarékéta guni xékélaki. Du takwa Godka jémba sarékéta déka hundika "Mwi hundi dé" naata di yikafre sémbut huruhafi yata di God wali yamba rekéndi. Di fakutandi.

18 Wafewana guni nawulak nak hundi wata angi watanguni? "Du nawulak Godna hundika 'Mwi hundi dé' naata di Godna du di. Nawulak du di yikafre sémbut huruta du takwaré yikafre huruta di akwi Godna du di." Guni wungi wangut, wuni guniré angi watawuni, "Guni yikafre sémbut huruhafi yata, nak du takwaré yikafre huruhafi yangut, yingi maki gunika xékélakitawuni? Guni Godka jémba guni saréké, o yingafwe? Wuni yikafre sémbut huruta nak du takwaré yikafre huruwuka guni wunika guni xékélaki. Wuni Godka wuni jémba saréké."

19 Guni mé saréké. Guni guni wa, "God natafa male dé. God yéték yingafwe." Wungi wangut, wu yikafre dé. Atéfék haraki hamwinya akwi di wungi wa. Wata di Godka roota di géné.

20 Guni wangété du maki guni wa. Wafewana, guni jémba xékélakinjoka guni mawuli ye wana, yingafwe wana? Mé

xéké. Guni Godka jémba sarékéta déka hundika “Mwi hundi dé” naata guni Krais wandéka maki huruhafi yangut, yingi maki nae God guniré yikafre hurutandé? Wungi yingafwe. Guniré yikafre yamba hurukéndé.

21 Nana mandéka Abrahamka mé saréké. Hanja méta jémba yata dé Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du dé re? Dé God wandén maki dé déka nyan Aisakré Godka hwenjoka dé déka nyan motu jambémbu dé taka.

22 Mé saréké. Tale Abraham dé Godka jémba sarékéta dé déka hundika “Mwi hundi dé” na. Hukémbu dé Godna hundi xéka dé God wandén maki yikafre joo huru. Dé wungi Godka jémba sarékéta yikafre joo huruta dé Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du re.

23 Abraham wungi hurundéka dé ané Godna nyingambu rekwa hundi mwi hundi dé ya. Wun hundi angi dé wa: “Abraham Godka jémba sarékéta, déka hundika ‘Mwi hundi dé’ nandéka God dé déka ‘Yikafre sémbut hurukwa du dé’ dé na.” Wungi dé wa. God dé Abrahamka wungi nataka dé Abrahamka angi wa, “Wuna nyayika dé.” Wungi dé wa.

24 Wun hundi xékéta némbuli guni xékélaki. Du takwa Godka jémba sarékéta, déka hundika “Mwi hundi dé” naata, yikafre sémbut huruta, di Godna makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa retandi. Di yikafre sémbut huruhafi yata déka hundika “Mwi hundi dé” naata male di déka makambu yikafre sémbut hurukwa du takwa yamba rekéndi.

25 Rahapka mé saréké. Hanja lé yambumbu tékwa takwa reta lé Godna du Josua wandéka yandé du yétékré yikafre hura lé bérka nak yambu wakweléka bér mamaka faakwa bér jémba yi. Rahap wungi huruta yikafre joo wungi huruléka dé God léka wa, “Lé yikafre sémbut hurukwa takwa lé.”

26 Nani xékélaki. Duna séfi male rendét, déka hamwinya déka séfimbu téhafi yandét, wun du bu hiya. Wungi maki, du nak dé Godka jémba sarékéta dé yikafre jondu huruhafi yandét déka Godka saréké ndéka mawuli dé hiyandé du maki dé re.

3

Nani nana tékalika jémba hatitame

1 Wuna nyamangu bandingu, guni mé xéké. Hukémbu God némafwi kot xékékwa néma du reta, atéfék du takwa yandan jémbaré xéta deka jémbaka watandé. God du takwaré Godka wakwendé duna jémbaré xéséfwa xéta deka jémbaka hambukmbu watandé. Wungi watendékaka sarékéta guni nawulak male Godna jémbaka wakwekwa du retanguni. Séfélak yingafwe.

2 Guni xékélaki. Nani atéfék séfélak yambumbu nani haraki
sémbut huru. Du nak dé wandén hundimbu haraki sémbut
huruhafi yata dé yikafre male du dé. Dé yikafre sémbut
hurunjoka dé déka atéfék séfika jémba hali hatindé.

3 Némafwi horska mé saréké. Nani némafwi horsna
hundimbu nani yikama ain taka, dé mawuli yambeka maki
yindéte. Takataka wun yikama ainmbu yoo gi. Giya nani
wun yoo hura nak sakuré témbérémbet, wun horsna hundi
wun sakuré yitandé. Yindét, déka atéfék séfi déka hundina
hukémbu yita mawuli yamben sakuré yitandé.

4 Gunjambéka akwi mé saréké. Gunjambé wu némafwi
joo lé. Lé némafwi murmbu hambuk hérae lé néma xérimbu
jémba lé yi. Wungi yiléka dé gunjambé hurukwa du dé
gunjambéna stia hurundéka lé gunjambé lé mawuli yandéka
hafwaré lé yi. Wun stia yikama joo male dé.

5 Némbuli nana tékalika mé saréké. Dé nana séfimbu téta
yikama joo male dé té. Téta dé yamben jémba harékéta
séfélak hundi wata dé némafwi jémba ya. Guni xékélaki. Tale
ya yikama male yanéta te hukémbu némafwi ye dé némafwi
afakaré yanétandé.

6 Nana tékali dé ya maki dé. Atéfék haraki saraki sémbut
dé nana tékalimbu té. Téndéka nana tékali dé nana séfimbu
téta dé nana séfiré haraki huru, nani Godna makambu haraki
sémbut hurukwa du takwa rembete. Dé ya maki téta dé
hurumbeka sémbut dé yané. Wun ya haraki hafwambu
rekwa du Satan hafu dé xéréké.

7 Ané hundika akwi mé saréké. Du di afakambu rekwa
bali, wasa, afwi, hambwe, néma xérimbu tékwa xéri hamwi
akwi hérae, dika jémba hatita dé deka néma du re.

8 Du takwa di deka tékalika jémba hatita tékalika néma du
takwa renjoka di hurufatiké. Wun tékali dé haraki saraki
sémbut hurunjoka male dé mawuli ya. Duré xiyandaka
hunyi dé tékalimbu sukweka té.

9 Nak nukwa nani nana tékalimbu nana yafa Néma Du
Godna ximbu nani haréké. Nak nukwa nani nana tékalimbu
nani du takwaka haraki hundi wa. Hanja God diré dé
hurataka, di dé maki rendate. Di dé maki rendaka nani dika
haraki hundi wa.

10 Wungi hurumbeka Godna ximbu harékékwa hundi akwi
haraki hundi akwi dé natafa hundimbu male dé xaku. Wuna
nyama bandi, nani wungi yamba hurukéme.

11 Mé saréké. Natafa wekwambu yikafre hulingu akwi
haraki hulingu akwi xakutandé, o yingafwe? Wu yingafwe.

12 Wuna nyamangu bandingu, mé saréké. Wafewana
hambingal mi dé wana sék xakétandé, o yingafwe? Wu
yingafwe. Bangwi nak dé hambingalna sék xakétandé, o

yingafwe? Wu yingafwe. Wungi maki yikafre hulingu dé hunyi gumbu xakuhambandé.

God dé yikafre mawuli hwe

13 Guna nyéndékmbu héndé dé jémba sarékéta xékélelakikwa du re? Dé déka yikafre xékélaki wakwenjoka dé yikafre sémbut huruta nakélak male retandé. Dé wungi huruta déka ximbu harékéhafi yandét, guni déka yikafre mawulika xékélakitanguni.

14 Yikafre joo nak duka yandét, guni wun duka haraki mawuli xékéta, guni hafu yikafre jondu héranjoka mawuli yata guni angi wakénguni, “Wuni hafu xékélelakikwa du wuni.” Guni wungi wata, guni mwi hundi wahambanguni. Guni yénataka hundi male watanguni.

15 Wun xékélelaki dé Godna getéfambu gayakwa xékélelaki yingafwe. Wun xékélelaki dé ané héfambu akwi nana séfimbu akwi haraki hamwinyambu akwi dé xaku.

16 Nak duka haraki mawuli xékéta di hafu yikafre jondu héranjoka mawuli yakwa du takwa di waruta hafu hafu reta di jémba rehambandi. Di atéfék haraki saraki sémbutmbu di té.

17 Godna getéfambu gayakwa xékélelaki héraakwa du takwa di yikafre sémbut male di huru. Huruta angi akwi di huru. Di nak du takwa wali di nakélak huru mawuli héraata diré nakélak huruta deka hundi xékéta di di wali hundi bulé. Di du takwaka saréfa naata dika di yikafre jémba male ya. Di mawuli yéték xékéhafi yata natafa hundi male di wa. Di yénataka hundi wahafi yata mwi hundi di wa. Wungi di huru.

18 Huruta di du takwa wali nakélak biya mawuli héraata jémba rendate di nakélak biya mawuli wali jémba ya. Deka jémba sék maki dé. Hukémbu wun sék takélaka wara dé yikafre male sémbut xaké.

4

Ané héfana jonduka mawuli yata guni Godna mama guni re

1 Guni mé saréké. Métaka guni waru wareta guni re? Nak maki nak maki haraki saraki mawuli guna mawulimbu téndéka guni jondu héranjoka mawuli yata guni waru wareta guni re.

2 Guni jondu nawulak mawuli yata wun jondu huruhafi yata nak duna jondu héranjoka guni déré xiyanguka dé hiya. Guni nak duna jonduka mawuli yata wun jondu héranjoka hurufatikéta guni waru wareta re. Guni mawuli yanguka jondu Godré wakwexékéhafi yata guni wun jondu hérahafi ye.

3 Guni guna haraki mawuli xékéta guni mawuli yanguka
maki male hurunjoka guni jondu nawulakéka Godré wak-
wexéké. Wungi wakwexékéngunka, guni wun jondu hérahafi
ye.
4 Guni nak du wali hwaakwa takwa maki guni. Guni guna
néma du yatakataka nak duka guni yi. Ané héfana jonduka
némafwimbu mawuli yakwa du takwa di Godka hélék ye.
Wunka guni xékélaki, o yingafwe? Guni ané héfana jondu
wali renjoka némafwimbu mawuli yata guni Godna mama
retanguni.
5 Godna nyingambu ané hundi dé re: God déka Hamwinya
male nana mawulimbu téndéte dé God némafwimbu mawuli
ye. Wungi wandéka wafewana, guni déka hundika "Wu baka
hundi dé" guni na o yingafwe?
6 Wun hundika sarékéta anéka akwi mé saréké. God guniré
yikafre hurunjoka dé némafwimbu mawuli ye. Mawuli
yandékaka ané hundi Godna nyingambu dé re, "God deka
hafu ximbu harékékwa du takwaka dé hélék ye. God deka
ximbu harékéhafi yakwa du takwaré dé yikafre huru."
7 Wun hundika sarékéta guni guna ximbu harékéhafi yata
Godna ximbu harékéta wandéka maki hurutanguni. Huruta
guni Satanka hu hwengut, dé guniré yatakataka yaange
yitandé.
8 Guni Godka jémba sarékéta déka yikafre yambumbu
déka yingut, dé gunika sarékéta guni wali tétandé. Guni
haraki saraki sémbut hurukwa du takwa, guni guna tamba
mé yakwanyi, guni haraki saraki sémbut wambula huruhafi
yanjoka. Guni mawuli yéték xékékwa du takwa, guni guna
mawuliré mé huréhaléké, guni Godka male sarékénjoka.
9 Mawuli sawuli yahafi yata guni hurungun haraki saraki
sémbutka mé saréké. Sarékéta hélék yata guni gératanguni.
Hanja guna sémbutka guni mawuli yata guni wangi. Némbuli
hurungun sémbutka mawulimbu xak héraata gératanguni.
10 Géraata guni Godna makambu guna xi husandangut,
God guniré harékétandé.

God dé hafu némafwi kot xékékwa néma du retandé

11 Guni wuna nyamangu bandingu, guni guna du takwaka
haraki hundi wakénguni, diré haraki hurunjoka. Guna du
takwa di Godna hambuk hundika sarékéta di God wandén
maki hurunjoka di huru. Hurundaka guni dika haraki
hundi wata Godna hambuk hundika akwi haraki hundi
wa. Wata guni angi wa, "Guni wungi hurungute dé God
wungi wahambandé." Wungi wata guni God déka hambuk
hundimbu wandén maki guni huruhambwe. Guni wungi

wata guni wun hambuk hundika guni kot xékékwa néma du maki guni re.

12 Wun hambuk hundi hwekwa du dé natafa male dé. Wun hambuk hundika kot xékékwa néma du akwi dé natafa male dé. Dé hafu wandét, du takwa huli mawuli hérae jémba retandi. Dé hafu wandét, du takwa fakutandi. Wunka sarékéta métaka guni kot xékékwa néma du maki reta guna nyémayikaka haraki hundi we?

Nana ximbu yamba harékékéme

13 Guna du takwa nawulak di angi wa: “Séri nani wun getéfaré bari yitame. Ye natafa héki hwari wumbu retame. Reta jémba yata séfélak yéwa hératame.” Wungi wandaka némbuli guniré wuni we.

14 Mé xéké. Séri yatenguka jooka guni xékélakihambanguni. Guni retanguni, o bari hiyatanguni? Ané héfambu reta yikama buwi nukwa xéndéka bari télama yikwa maki nani akwi bari hényitame.

15 Guni wun jooka sarékéta angi watanguni, “Nana Néma Du mawuli yandét, nani wungi reta wun jémba yatame.”

16 Némbuli guni wungi wahafi yata, guni hurutenguka jonduka wata guni guna ximbu guni haréké. Wungi huruta guni haraki saraki sémbut huru.

17 Guni jémba mé saréké. Du takwa nawulak yikafre sémbut hurunjoka xékélakita di wun yikafre sémbut huruhambandi. Di xékélakindan yikafre sémbut huruhafi yata wungi di haraki saraki sémbut huru.

5

Xérénjuwi mama du takwa

1 Némbuli guni xérénjuwi mama du takwaré watawuni. Gunika xakutendaka xakéngali saréké ngut, guna mawulimbu némafwi xak xakutandé. Xakundét guni géraata hambukmbu wanjitanguni.

2 Guna jondu wundé blaréndé. Tétémbér guna nukwa wur sandaka séfélak mofo dé té.

3 Guni séfélak jondu yéwa akwi takanguka di haraki ya. Hukétéfi nukwa yandét, atéfék du takwa guna haraki yandé jondu yéwaré xéta xékélakitandi. Guni yikafre sémbut huruhambanguni. Wungi xékélakindat, God wandét, guna haraki yandé jondu yéwa guna séfiré ya yanétandé. Guni ande hukétéfi nukwambu méni wunde jondu taka.

4 Guni yéna yata guna jémba yakwa du hénoo sengun héfambu jémba yandaka guni dika yéwa hwehambanguni.

Guni deka yéwa hura renguka di hambukmbu wanji. Wanjindaka nana Néma Du God atéfék néma duré saréké ngwanda reta dé deka hundi xéké.

5 Guni ané héfambu reta guni séfélak yikafre jondu yéwa akwi hunduwe guni mawuli sawuli ya. Du takwa séfélak hénoo balika hwendaka bali mwiwulé téta, diré xiyatendaka nukwaka yike di ye. Sarékéhafi yandaka maki, guni séfélak hénoo sataka séfélak jondu hura reta, guni God guniré hasa hwetendéka nukwaka yike guni ye.

6 Guni yikafre sémbut hurukwa du takwaré baka haraki hundi wata guni diré xiyanguka di hiya. Guni diré xiyanjoka hurundaka di guniré hasa xiyanjoka di huruhambandi.

Nani nana mawulimbu hambuk yata haxétame

7 Wuna nyamangu bandingu, guniré wuni we. Xak nawulak gunika yandét, guni guna mawulimbu hambuk yata Néma Du Jisas Krais wambula yatendéka nukwaka haxéta jémba retanguni. Guni hénoo sekwa duka mé saréké. Yikafre mawuli yata dé wali giyatendékaka di haxé. Yikafre mawuli yata dé yikafre hénoo xaletendékaka di haxé.

8 Guni dé hurundéka maki yikafre mawuli yata guni Néma Du wambula yatendékaka haxétanguni. Dé wambula yatendéka nukwa walémba dé. Wunka sarékéta guna mawulimbu hambuk yata guni yatendékaka haxétanguni.

9 Wuna nyamangu bandingu, guni nak nakéka haraki hundi wakénguni, hurungun jooka. Guni diré haraki hundi wangut, nana Néma Du Jisas Krais kot xékékwa néma du reta wangun hundika watandé. Dé némafwi kot xékékwa néma du reta wun jémba yanjoka bari wambula yatandé.

10 Wuna nyamangu bandingu, guni Godna profetka mé saréké. Hanja Néma Duna ximbu hundi wandaka nawulak du di diré haraki huru. Haraki hurundaka di hangéli héraata deka mawulimbu hambuk yata Godka haxéta di jémba re. Guni dika sarékéta, hurundan maki hurutanguni.

11 Nani xékélaki. Xak wali reta yikafre mawuli yandé duka nani angi wa, “God dika dé yikafre mawuli ya.” Guni Jopna hundi wundé xékéngu. Hanja séfélak xak démbu xakundéka dé Jop déka mawulimbu hambuk yata Godka jémba sarékéta dé jémba re. Dé wungi rendéka God déka yikafre mawuli yata hukémbu God dé déka séfélak yikafre jondu hwe. God wungi hurundénka nani xékélaki. Nana Néma Du God dé déka du takwaka saréfa naata dé diré yikafre hurunjoka dé mawuli ye.

Nani deka ximbu yamba wakéme

12 Wuna nyamangu bandingu, ané néma hundi mé xéké.
Guni hundi wasékéréké́njoka mawuli yata, nak du guna
hundi mwi hundi yatendékaka xékélakindate, guni angi
watanguni, “Wuna hundi mwi hundi dé.” Wungi male
watanguni. Guni angi yamba wakénguni, “Godna getéfana
ximbu wuni we.” Angi wakénguni, “Ané héfana ximbu
wuni we.” Nak maki nak maki jonduna ximbu yamba
wakénguni. Guni “Xéxé” naata guni “Xéxé” male watanguni.
Guni “Yingafwe” naata guni “Yingafwe” male watanguni.
Guni wungi wangut, God némafwi kot xékékwa néma du
retendéka nukwa haraki hundi guniré yamba wakéndé.

Di Godka jémba sarékéta déré wakwexéké́ndat, dé diré yikafre hurutandé

13 Wafewana guna du nawulak xak wali di re? Di Godré
watandi, dé diré yikafre hurundéte. Wafewana, guna du
nawulak yikafre mawuli di ye? Di Godka gwar huta Godna
ximbu harékétandi.
14 Wafewana, guna du nawulak bar di hiyae? Di Jisas
Kraisna hundi xékékwa du takwaka hatikwa néma duré
watandi. Wandat, di yae nana Néma Duna ximbu wata
di wun duna séfimbu wel blekéta Godré watandi, déré
huréhaléké́ndéte.
15 Wunde néma du di God wun bar hiyaakwa duré yikafre
hurutendékaka jémba sarékéndat, God wun bar hiyaakwa
duré huréhaléké́tandé. Huréhaléké́ndét, dé wambula yikafre
yatandé. Di wungi wandat, wun du haraki saraki sémbut
hanja hura bar hiyandét, God wun haraki saraki sémbut yak-
wanyita wun duna haraki saraki mawuli huréhaléké́tandé.
16 God wungi hurutendékaka sarékéta wuni guniré we.
Guni hurungun haraki saraki sémbutka hélék yata wun
sémbutka nak nakré watanguni. Wangut di Godré watandi,
dé hurungun haraki saraki sémbut yakwanyita guniré
huréhaléké́ndéte. Yikafre sémbut hurukwa du dé Godré
wandét, God déka hundi xéka némafwi jémba yatandé.
17 Guni Elaijaka mé saréké. Dé nani maki dé du male
du dé. Dé Godré dé wa, wali giyahafi yandéte. Wandéka
héki hwari hufuk bafu gwongofu nukwa male dé xé. Wali
giyahambandé.
18 Giyahafi yandéka wali giyandéte dé wambula Godré
wa. Wandéka némafwi wali giyandéka dé héfambu hénoo
wambula xale.

Di Godna hundi yatakandamboka diré yikafre hurutame

19 Wuna nyamangu bandingu, mé xéké. Guna du nak
God wandén mwi hundi yatakataka, nak yambumbu yindét,
guni déka bari ye déré yikafre hurutanguni, dé Godna

hundi wambula xékéta Godna yikafre yambumbu wambula yindéte.
20 Wungi hurungut, wun du haraki saraki mawuli yatakataka, Godna hundi wambula xékéta, Godna yikafre yambumbu wambula yita dé God wali jémba retandé, wungi re wungi re. Yamba fakukéndé. Hurundét God wun du hurundén séfélak haraki saraki sémbut yakwanyitandé. Guni wungi xékélakingute wuni mawuli ye.
Wuna hundi yak.

Pita tale hayindén nyinga

1 Wuni Pita, wuni Jisas Kraisna aposel, gunika wuni
hayi. Guni Jisas Kraisna hundi xékénguka déka mama
hambuk yata wandaka guna motéfa yatakataka yaange ye
nak héfambu rekwa du takwa, gunika wuni hayi. Guni
Pontus, Galesia, Kapadosia, Esia, Bitinia, wun héfaré yaange
ye wun héfambu renguka gunika wuni hayi.
2 Hanja nana yafa God guniré dé waséke, guni déka
hundi xékéta déka du takwa rengute. Déka Hamwinya guna
mawulimbu wulaaye téta dé jémba ya, guni Jisas Kraisna
hundi jémba xékéta wandén maki hurungut, Jisas déka nyéki
guniré yaxéréké ndéte. Wungi yaxéréké ndéka guni déka du
takwa guni re.
God guniré yikafre huruta, nakélak biya mawuli hwendét,
wun yikafre mawuli guna mawulimbu sukwekéndéte wuni
déré wakwexéké.

Nani jémba male retame Godna getéfambu

3 Nani nana Néma Du Jisas Kraisna yafa Godna ximbu
harékétame. Dé nanika némafwimbu dé saréfa na. Wu mwi
hundi dé. Hanja Jisas Krais hiyandéka God déré dé wambula
husaramé. Husaraméta God dé wa, nani huli mawuli hérae
déka du takwa rembete. Wandéka huli mawuli hérae God
naniré wambula hérae hura yindét, nani déka getéfambu reta
jémba retembekaka nani haxé.
4 Nani dé wali déka getéfambu reta wasékéréké ndén yikafre
jondu hératame. Wun jondu yikafre male dé, yamba
blaréké ndé. Wun jondu wungi male retandé, wungi re
wungi re. God wun jondu déka getéfambu dé taka, guni
hukémbu yae wun jondu hérangute.
5 Guni Kraiska jémba sarékénguka dé God hambuk yata
gunika dé jémba hati. Guni déka getéfaré ware dé wali jémba
rengute dé gunika jémba hati. Hukétéfi nukwambu God déka
getéfaré waritenguka yambu wakwetandé.
6 Guni dé wali jémba retengukaka sarékéta yikafre mawuli
yata mawuli sawuli guni ye. Guni ané héfambu nawulak
nukwa renguka séfélak nak maki nak maki xak gunika di ya.
Yandaka guni hangéli hérae. Wun hangélika haraki mawuli
xékékénguni. Yikafre mawuli yatanguni.
7 Wunde xak guna mawuliré hurukwexénjoka dé gu-
nika ya. Yae guna mawuliré hurukwexéndat, guni ham-
buk yata jémba téngut, du takwa guniré xéta xékélakitandi,
guni Kraiska jémba sarékéngukaka. Guna Kraiska jémba

sarékénguka mawuli yikafre male joo dé. Gol motu dé ané héfana yikafre joo dé. Ya dé gol moturé yamba yanékéndé. Ané héfambu gol wungi hambuk yata hukémbu hényitandé. Godka jémba sarékénguka mawuli dé yikafre male joo dé gol moturé dé sarékéngwandé. Guni Godka jémba sarékéngut xak gunika yandét guna mawuli hambuk yata jémba téndét, Jisas Krais wambula yatendéka nukwa dé gunika yikafre mawuli yata guna yikafre mawulika wata guna ximbu harékétandé.

8 Guni Jisas Kraisré xéhafi yata guni déka némafwimbu mawuli ye. Guni déré némbuli xéhafi yata guni déka jémba sarékéta guni wa, “Jisas dé naniré yikafre hurundéte God wasékendén du dé. Wu mwi hundi dé.” Wungi wata guni déka yikafre mawuli yata némafwimbu mawuli sawuli guni ye. Yata guni guna mawulika hundi wanjoka guni hurufatiké. God wun yikafre mawuli gunika hwendéka guni mawuli sawuli guni ye.

9 Guni wungi Jisas Kraiska jémba sarékénguka, dé God guna hamwinyaré Satanéna tambambu dé héra. Guni Godmbu huli mawuli hérae dé wali jémba retanguni, wungi re wungi re.

10 God guniré Satanéna tambambu hératendékaka, hanja Godna profet di hundi wa. Di God guniré yikafre hurutendékaka hundi wata di wun jooka jémba xékélakihambandi. Xékélakihafi yata di wun jooka jémba xékélakinjoka di hambuk jémba yata di nyingambu hwaké.

11 Jisas Kraisna Hamwinya deka mawulimbu wulaaye téta dé diré wa, Krais némafwi hangéli hérandét God hukémbu wandét dé néma du reta nukwa hanyikwa maki hanyitendékaka. Wandéka di wun duka akwi hangéli hératendéka nukwaka akwi jémba xékélakinjoka di mawuli ya.

12 Mawuli yandaka God diré dé wakwe, wun joo rendan nukwambu xakuhafi yata hukémbu renguka nukwambu xakutendékaka. Némbuli Kraisna yikafre hundi wakwa du di guniré wun yikafre jooka wa. God wandéka déka Hamwinya Godna getéfambu gaye deka mawulimbu wulaaye téndéka di guniré wun yikafre hundi wa, Jisas Kraiska. Godna ensel di wun hundika jémba xékélakinjoka mawuli yata di hurufatiké.

Nani yikafre sémbut hurukwa du takwa rembete dé God naniré waséke

13 Wun jooka sarékéta du nawulak jémba yanjoka sanda wur hérekindaka maki, guni wangété yandaka hulingu sahafi yata jémba sarékétanguni. Sarékéta guni Jisas Krais wambula yatendéka nukwambu God guniré yikafre hurutendékaka sarékéta, guni jémba reta Jisas Kraiska haxétanguni.

14 Hanja guni Godka xékélakihafi yata guni nak maki nak
maki haraki saraki mawuli xékéta wun mawuli wandén
maki guni huru. Wun haraki mawuli wambula yamba
xékékénguni. Némbuli yikafre nyangwal deka yafana hundi
jémba xékéndaka maki,
15 guni guniré wasékendé Godna hundi xékétanguni. Xékéta
dé yikafre sémbut male hurundéka maki guni akwi yikafre
sémbut male hurutanguni. Guni guna atéfék jémba yata
yikafre sémbut male huruta jémba male retanguni.
16 Guni wungi hurungute ané hundi Godna nyingambu dé
re: God dé wa, “Wuni yikafre mawuli yata yikafre sémbut
male wuni huru. Huruwuka maki, guni akwi yikafre mawuli
yata yikafre sémbut male hurutanguni.” Wungi dé wa.
17 Guni God wali buléta déka “Nana yafa” naata, ané
jooka akwi mé saréké. Hukémbu dé némafwi kot xékékwa
néma du reta du takwa yandan jémbaka watandé. Guni
nawulak néma du takwa renguka nawulak baka du takwa
renguka, reséndé. Dé guna jémbaka male sarékéta watandé.
Wungi watendékaka sarékéta guni ané héfambu nak téfambu
yandé du takwa maki reta Godka roota yikafre jémba male
yatanguni.
18 Guni xékélaki. Guni ané héfana hényitekwa gol motu
akwi silva motu akwi Godka hwehambanguni, dé guniré Sa-
tanéna tambambu hérandéte. Hanja guni guna mandékana
hukémbu ye guni di rendan maki guni guniré yikafre hu-
ruhafi yatekwa sémbutmbu guni re.
19 Guni wungi renguka dé Krais déka yikafre male nyéki
Godka hwe, dé guniré Satanéna tambambu hérandéte. Di
hanja yikafre male sipsip balina nyan xiyae déka nyéki
Godka hwendan maki, Krais déka nyéki dé Godka hwe.
20 Hanja God ané héfa huratakahafi ye dé xékélaki, Krais
wun jémba yatendékaka. Xékélakindéka dé ande hukétéfi
nukwambu male dé Krais ané héfambu xaku, guniré yikafre
hurunjoka.
21 Xaakwa hurungun haraki saraki sémbutka hiyandéka
guni Godka jémba sarékéta déka hundika guni “Mwi hundi
dé” guni na. Jisas Krais hiyandéka God déré dé husaramé.
Husarama God dé déka hambuk hwe, dé néma du reta
nukwa hanyikwa maki hanyindéte. God wungi hurundénka
guni déka jémba sarékéta guni wasékéréké ndén jonduka guni
haxé.

Nani nak nakéka némafwimbu mawuli yatame

22 Guni Godna mwi hundika jémba sarékéta wandéka maki
hurunguka guna mawuli jémba dé té. Téndéka guni Jisas
Kraisna hundi xékékwa du takwaka némafwimbu mawuli

guni ye. Mawuli yangukaka sarékéta, guniré wuni we:
Guni yikafre mawuli yata hambuk yata guni nak nakéka
némafwimbu mawuli yatanguni.
23 Guni hanja guna ayiwana biyakombu xakunguka
maki guni huli mawuli hérahambanguni. Guna ayiwana
biyakombu hérangun séfi hiyatandé. Godna wungi re wungi
re rekwa hundi guniré yikafre hurundéka guni huli mawuli
hérae Godna hémémbu guni re.
24 Wunka ané hundi dé Godna nyingambu re:
“Atéfék du takwa di wara maki di.
Deka yikafre jondu dé waranji maki dé.
Wara dé réka ya. Waranji dé baka xakri.
25 Néma Du Godna hundi wungi re wungi re dé re.”
Wun hundi guniré wamben yikafre hundi dé.

2

Néma Du Krais yikafre motu maki rekwa du dé

1 Wun jooka sarékéta guni atéfék haraki saraki mawulika
hu hwetanguni. Hu hweta yénataka hundi wahafi yata atéfék
yénataka jondu akwi yatakatanguni. Séfélak jondu hura
rendé du takwaka haraki mawuli xékékénguni. Du takwaka
haraki hundi wakénguni.
2 Ramunya munya sanjoka némafwimbu mawuli yandaka
maki, guni Godna yikafre male hundi xékénjoka némafwimbu
mawuli yatanguni. Guni déka hundi xékéngut, guna Kraiska
jémba sarékénguka mawuli némafwi yandét, guni huli mawuli
hérae wungi re wungi re jémba retanguni.
3 Guni Néma Du Jisas Krais guniré yikafre hurundékaka
xékélakingukaka guni wungi hurutanguni.
4 Séfélak du di Jisas Kraiska hu hwe. God déka hu
hwehambandé. God déka dé némafwimbu mawuli yata dé
déré waséke, déka jémba yandéte. Wandéka dé wungi té
wungi té téta dé ge tokwa yikafre motu maki dé té. Wungi
téndéka guni déka ya.
5 Yae guni akwi wungi re wungi re rekwa motu maki
renguka God guniré hérae dé déka Hamwinyana ge némbuli
dé to. Tondéka guni Godna pris guni re. Reta Krais
guniré yikafre hurundénka guni hamwinyana jondu Godka
hwetanguni, dé hwengun jonduka yikafre mawuli yandéte.
6 Wun jooka ané hundi dé Godna nyingambu re:
“Mé xéké. Saionmbu wuni wasékewun motu wuni taka.
Wun némafwimbu mawuli yawuka motu takumbu ge
totawuni.
Wun motuka jémba sarékékwa du takwa déka yikafre
mawuli male yatandi.”

7 Wu mwi hundi dé. Guni déka jémba sarékéta déka
hundika “Mwi hundi dé” nakwa du takwa, guni déka guni
wa, “Dé yikafre male dé. Déka nani némafwimbu mawuli ye.”
Wungi wanguka déka jémba sarékéhafi yakwa du takwaka
ané hundi dé Godna nyingambu re:
“Ge tokwa du di yikafre motuka hwakéta natafa motuka hu
hwe.
Hu hwendaka wun motu dé gembu tale takandén motu dé
xaku, wun ge jémba téndéte.”
8 Dika nak hundi akwi dé re, Godna nyingambu:
“Du takwa wun motumbu man xatukwe xakritandi.”
Wunde du takwa di Godna hundi xékéhafi yata di wun
motumbu xakri. Xakre di God hanja wasékendén maki di
fakutandi.

Nani Godna du takwa nani re

9 Guni wunde du takwa maki yingafwe. God guniré dé
waséke, guni déka du takwa rengute. Guni Godna gembu
prisna hafwa hérae guni Godka jémba yata déka ximbu
haréké. Guni Godka jémba sarékéhafi yakwa du takwa
yatakataka Godka male jémba sarékéta guni re. Guni Godna
du takwa guni re. God guniré dé waséke, déka yikafre male
jémbaka atéfék du takwaré wangute. God guniré dé waséke,
halékingambu yatakataka déka yikafre male larékombu jémba
rengute.
10 Hanja guni baka du takwa guni re. Némbuli guni Godna
du takwa guni re. Hanja God gunika saréfa nandékaka
xékélakihambanguni. Némbuli gunika saréfa nandékaka
xékélakita guni jémba re.

Nani Godna jémba yakwa du takwa retame

11 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guniré wuni
hambukmbu we. Nani ané héfambu reta nak téfambu
yandé du takwa maki retame. Godna getéfaré ye wumbu
retembekaka sarékéta wuni guniré we. Guni ané héfana
du takwa mawuli yandaka maki, guni haraki saraki sémbut
hurunjoka mawuli yamba yakénguni. Guni haraki saraki
mawulika hu hwetanguni. Wun haraki saraki mawuli guna
hamwinya wali dé waru wareta té.
12 Guni yikafre sémbut hurunjoka xékélaki natanguni. Guni
Godna hundi xékéhafi yakwa du takwa wali reta guni yikafre
sémbut huruta jémba male retanguni. Némbuli wunde du
takwa di guniré xe Kraiska jémba sarékéngukaka haraki
hundi wata di angi wa, “Di haraki saraki sémbut hurukwa
du takwa di.” Di wungi wandat, guni yikafre sémbut male
hurungut, di guna sémbutré xe hukémbu God némafwi kot
xékékwa néma du retendéka nukwambu di Godna ximbu
harékétandi, hurungun sémbutka.

13 Guni Néma Du Kraiska jémba sarékéta déka hundi
xékéngukaka, guni ané héfambu rekwa du takwana néma
duna hundi xékéta wandaka maki hurutanguni. Gavmanéna
néma du wandaka maki hurutanguni.
14 Gavmanéna néma du wandéka yandén duna hundi akwi
xékéta wandaka maki hurutanguni. Gavmanéna néma du
wunde duré dé wa, di dé wali jémba yata nak téfambu
rekwa du takwaka jémba hatindate. Wungi yata di du takwa
hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hweta yikafre
sémbut hurukwa du takwana ximbu harékétandi. Wungi
hurutendakaka sarékéta wandaka maki hurutanguni.
15 Guni wungi huruta yikafre sémbut hurutanguni. Wungi
hurungute dé God mawuli ye. Guni wungi hurungut, Godka
xékélakihafi yakwa wangété du takwa guniré xéta di gunika
haraki hundi yamba wakéndi.
16 Yoombu gindan du rendaka maki yamba rekénguni.
Guni mawuli yanguka maki jémba retanguni. Wungi reta
haraki saraki sémbut huruhafi yata yikafre sémbut male
hurutanguni, guni Godna jémba yakwa du takwa maki
renjoka.
17 Guni atéfék du takwana ximbu harékétanguni. Guni
Jisas Kraisna hundi xékékwa du takwaka némafwimbu
mawuli yatanguni. Guni Godka roota déka hundi jémba
male xékétanguni. Guni gavmanéna néma duna ximbu
harékétanguni.

Nani Krais rendén maki retame

18 Guni nak duka baka jémba yakwa du takwa, guni gunika
jémba hwekwa du takwana atéfék hundi jémba xékéta wan-
daka maki hurutanguni. Huruta deka ximbu harékétanguni.
Gunika jémba hatita guniré nakélak hurukwa du takwa,
gunika jémba hatihafi yata guniré haraki hurukwa du takwa
akwi, deka hundi jémba xékéta wandaka maki hurutanguni.
19 Guni haraki saraki sémbut huruhafi yata, Godna hundi
xékéta yikafre sémbut hurungut, di guniré haraki hurundat,
guni hangéli hérangut, wu yikafre dé. Guni wungi hurungut,
God gunika yikafre mawuli yatandé.
20 Guni haraki saraki sémbut hurungut, di guniré xiyandat,
guni hangéli héraata wendé nahafi yata jémba rengut, wu
néma joo yingafwe. Guni yikafre sémbut male hurungut, di
guniré xiyandat, guni hangéli héraata yikafre mawuli yangut,
wu némafwi joo dé. Guni wungi hurungut, God gunika
mawuli yatandé.
21 God guniré dé waséke, guni Krais ané héfambu rendén
maki rengute. Krais guniré yikafre hurunjoka dé némafwi

hangéli héra. Héraata dé guniré yikafre sémbut wakwe, guni
dé hurundén maki hurungute.
22 “Dé haraki saraki sémbut nawulak huruhambandé. Dé
yénataka hundi nawulak wahambandé.”
23 Déré haraki hundi wandaka dé dika haraki hundi hasa
wahambandé. Dé hangéli héraata dé diré wun hangéli
hukémbu hasa hwenjoka wahambandé. Dé yikafre sémbut
huruta némafwi kot xékékwa néma du Godka dé jémba saréké,
dé déré yikafre hurundéte.
24 Krais wungi Godka jémba sarékéta dé déka séfimbu
hurumben haraki saraki sémbut dé yata. Yate dé mimbu
hiya. Nani nana haraki saraki sémbut hurukwa mawuli
hiyandét nani yikafre sémbut hurukwa mawuli hérambete
dé mimbu hiya. Dé gunika némafwi hangéli hérae hiyae dé
guniré huréhaléké.
25 Hanja guni sipsip bali yitaka yatakata yambu yatakan-
daka maki, guni Godka yimbeka yambu guni yataka.
Yatakataka némbuli guni Jisas Kraiska guni wambula ya. Dé
sipsip balika hatikwa du maki reta gunika jémba hatindét
guna hamwinya jémba tétandé, guni Godka jémba yingute.

3

Takwa héraakwa du, du humbwikwa takwaka dé hundi wa

1-2 Jémba yakwa du takwaré wawun maki, wun hundi
akwi wuni duré humbwikwa takwaka wuni we. Guni guna
duna hundi xékéta wandaka maki hurutanguni. Guna du
nawulak di Godna hundi xékéhambandi. Guni wun duré
humbwikwa takwa, guni guna duna hundi xékéta wandaka
maki hurungut, wafewana di guna yikafre sémbutré xe di
akwi Godna hundi jémba xékétandi? Di guna hundi xékénjoka
hélék yata, guna yikafre sémbutré xe, wafewana guna du
akwi Godna hundi jémba xékétandi?
3 Guni, du takwana makambu yikafre takwa ren-
joka mawuli yata, guni séfi takumbu sandandan jooka
sarékékénguni. Nawulak takwa di némbé lékita, gol motumbu
tandan joo sandata, di yikafre nukwa wur sanda.
4 Guni di hurundaka maki hurukénguni. Guni yikafre
takwa renjoka mawuli yata guni xéhafi yandaka jooka mé
saréké. Guni yikafre mawulika mé saréké. Wun yikafre
mawuli yamba hényikéndé. Guni yikafre mawuli yata du
takwaré haraki hundi wahafi yata, nakélak huruta jémba
retanguni. Wungi hurungut, God guna yikafre mawuliré
xe angi watandé, “Wun yikafre sémbutka wuni némafwimbu
mawuli ye.”

5 Hanja rendé Godna hundi xékéndé takwa di wungi huru.
Di God diré yikafre hurutendékakaka haxéta di yikafre takwa
renjoka di deka duna hundi xékéta, wandan maki di huru.
6 Sera akwi wungi huruta lé léka du Abrahamna hundi
xékéta wandén maki lé huru. Huruta lé déka "Wuna néma
du" lé na. Guni yikafre mawuli yata yikafre sémbut huruta
nak jooka roohafi yata guni Serana takwanyangu maki guni
retanguni.
7 Guni takwa héraakwa du, guni akwi yikafre mawuli
yatanguni. Yata guna takwa wali jémba retanguni. Takwana
séfi guna séfi maki hambuk yingafwe. Wun jooka sarékéta
guni dika sarékéta dika jémba hatitanguni. Dika akwi
God huli mawuli hwetandé, di akwi wungi re wungi re
jémba rendate. Di wungi retendakaka sarékéta guni deka
ximbu harékéta dika jémba hatitanguni. Wungi huruhafi
yata Godré wakwexékéngut, God guna hundi bari yamba
xékékéndé.

Nani natafa mawuli héraata jémba retame

8 Tale hayiwun hundika sarékéta wun hundika wambula
watawuni. Guni Jisas Kraisna hundi xékéta, guni natafa
mawuli héraata déka hundi xékékwa du takwaka sarékéta
di wali xak sékéré yata dika némafwimbu mawuli yatanguni.
Yata guni dika saréfa naata, guna ximbu harékékénguni.
9 Nak du takwa guniré haraki hurundat, guni diré haraki
hasa hurukénguni. Di guniré haraki hundi wandat, guni
diré haraki hundi hasa wakénguni. Guni wungi wahafi yata
Godré wakwexékétanguni, dé diré yikafre hurundéte. God
guniré dé waséke, guni déka hundi xékéta wandén yikafre
joo hérangute.
10 Wunka ané hundi dé re Godna nyingambu:
"Du takwa di séfélak nukwambu jémba renjoka mawuli yata,
Di deka tékalimbu haraki saraki hundi wambula wahafi yata,
Deka hundi séfimbu yénataka hundi yamba wakéndi.
11 Di haraki saraki sémbutka hu hweta yikafre sémbut huru-
tandi.
Di nakélak biya mawuli huruta du takwa wali jémba renjoka
hambuk jémba yatandi.
12 Néma Du God déka damambu dé yikafre sémbut hurukwa
du takwaré xéta,
Dé déka waanmbu dé déka wandan hundi jémba xéké, diré
yikafre hurunjoka.
Dé haraki saraki sémbut hurukwa du takwaka hélék yata dé
dika hu hwe.

Yikafre sémbut huruta nani hangélika yamba rookéme

13 Guni yikafre sémbut male hurunjoka némafwimbu
mawuli yangut, héndé guniré haraki hurute?
14 Guni yikafre sémbut male hurungut, di du takwa
nawulak guna sémbutka hélék yata guniré haraki hurundat,
guni hangéli héraata yikafre mawuli yatanguni, God guniré
yikafre jondu hasa hwetendékaka. Mawuli yata guni di
guniré haraki hurundakaka roohafi yata haraki mawuli
yamba xékékénguni.
15 Xékéhafi yata guni Jisas Kraiska jémba sarékéta guna
mawulimbu watanguni, “Jisas Krais dé nana Néma Du dé.
Dé nanika jémba dé hati.” Wungi wata Kraiska haxéngut, di
guna yikafre mawulika guniré wakwexékéndat, guni yikafre
hundi wata deka hundi nakélak hasa watanguni. Deka
hundi jémba hasa wanjoka guni atéfék nukwambu jémba
sarékétanguni.
16 Guna mawuli jémba tétandé. Téndét guni Jisas Kraiska
sarékéta yikafre sémbut male hurutanguni. Hurungut nak du
guniré xéta, “Wu haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di”
naata di yénataka hundi watandi. Wata hukémbu di gunika
wandan yénataka hundika rootandi.
17 Mé xéké. Nani hangéli hérambete God mawuli yandét,
nani wun jooka yikafre mawuli yatame. Nani hurumbeka
haraki saraki sémbutka hangéli hérambet, wu baka joo dé.
Nani hurumbeka yikafre sémbutka hangéli hérambet, wu
yikafre joo dé.

Krais hurumben haraki saraki sémbut yakwanyinjoka dé hiya

18 Jisas Krais akwi dé hangéli héra. Hangéli hérae dé hiya.
Du takwa hurundan haraki saraki sémbut yakwanyinjoka dé
hiya. Natafa nukwa male dé hiya. Wu yak. Yikafre sémbut
male hurukwa du dé nani haraki saraki sémbut hurukwa du
takwaka dé hiya. Godka yae déka hundi jémba xékémbete dé
hiya. Di déré xiyandaka déka séfi dé hiya. Hiyandéka déka
Hamwinya dé jémba re.
19 Reta dé hiyandé du takwana séndé maki geré ye dé
wumbu reta hanja hiyandé du takwana hamwinyaré dé
Godka hundi wa.
20 Wunde hamwinya di Godna hundika hu hwendé du
takwana hamwinya di. Hanja Noa rendén nukwambu
wunde du takwa di Godna hundika hu hwe. Noa némafwi
gunjambé tondéka God wunde du takwa déka hundi jémba
xékéndate haxéndéka di déka hundika hu hwetaka di hiya.
Nawulak du takwa, du takwa angé tamba yétiyéti angé
tamba yétiyéti male di Godna hundi jémba xékéta wun

gunjambémbu wulayindaka God dé diré yikafre hurundéka di jémba re. Di hiyahambandi.

21 God hanja gumbu diré yikafre hurundén maki, némbuli nani Jisas Kraisna ximbu guré nandimbeka wun hulingu naniré dé yikafre huru. Nani déka ximbu guré nandita nani du takwaré wakwe, dé hiyae raama dé wungi Satanéna tambambu naniré hérandénka. Nani Jisas Kraisna ximbu guré nandita nana séfimbu hwakwa téki yakwanyinjoka sarékéhambame. Nani déka ximbu guré nandita nani Godka nana haraki saraki mawuli huréhaléké́ndét nana mawuli jémba téndéte nani saréké.

22 Jisas Krais Godna getéfaré wara dé déka yika tamba sakumbu re. Wumbu reta dé néma du dé re, Godna enselka akwi atéfék néma duka akwi. Néma Du reta atéfék néma duré dé saréké́ngwandé.

4

Kraisna jémba yata nani hangéli hératame

1 Wungi maki, guni Krais déka séfimbu hangéli hérandénka sarékéta guni dé wali natafa mawuli hératanguni. Guni akwi guna séfimbu hangéli héraata guni haraki saraki sémbut hurunjoka mawuli yamba yakénguni.

2 Yahafi yata guni ané héfambu reta guni ané héfambu rekwa duna haraki saraki mawuli xékéhafi yata guni God mawuli yandéka maki hurutanguni.

3 Hanja guni Godna hundi xékéhafi yakwa du takwa reta guni di hurundaka maki, guni nak maki nak maki haraki saraki sémbut huru. Wun haraki saraki sémbut angi dé: Du hési takwa wali hwaata, takwa nak du wali hwaata, haraki saraki mawuli xékéta haraki saraki sémbut huruta, wangété yandaka hulingu sata wangété yata, séfélak hénoo séfélak wangété yandaka hulingu akwi sata haraki saraki sémbut huruta, Godka sarékéhafi yata yénataka godna ximbu harékéta, wungi di haraki saraki sémbut huru. Hanja guni akwi wungi guni huru.

4 Némbuli guni wun haraki saraki sémbut huruhamban-guni. Godka sarékéhafi yakwa du takwa di séfélak haraki saraki sémbut huruta, guni di maki huruhafi yangukaka waréngéna, di gunika haraki hundi wa.

5 Wun jooka haraki mawuli xékékénguni. Mé saréké. Hukémbu di némafwi kot xékékwa néma du Godna makambu tétandi. Téta di hurundan haraki saraki sémbutka Godré watandi. Wandat God huli rekwa du takwa akwi, hiyandé du takwaré akwi hundi watandé.

6 Wungi maki dé Kraisna yikafre hundi dé hiyandé du takwaré wa. God hanja wunde du takwa hurundan haraki

saraki sémbut diré hasa hwendéka deka séfi dé hiya. Di Kraisna yikafre hundi xékéta di deka hamwinyambu huli retandi, God rendéka maki.

God hwendén hambuk hérae diré yikafre hurutame

7 Atéfék jondu hényitekwa nukwa bari yatandé. Bari yatendékaka sarékéta guni yikafre mawuli yata jémba retanguni. Guni God wali hundi bulénjoka yikafre mawuli yata jémba retanguni.

8 Reta ané néma jooka mé saréké. Ané joo dé atéfék néma jonduré dé saréké̂ngwandé. Guni nak nakéka némafwimbu mawuli yatanguni. Guni wungi némafwimbu mawuli yangut, guna du nak guniré haraki hurundét, guni wun jooka yamba sarékékénguni.

9 Kraisna hundi xékékwa du takwa guna geré yandat, guni diré yikafre huruta di wali hénoo satanguni. Wun jooka haraki mawuli xékékénguni.

10 God gunika nak maki nak maki hambuk baka dé hwe. Guni wun hambukéka guni yikafre hatikwa du maki guni re. God hwendén maki, guni wun hambuk hérae guni nak nakré yikafre hurutanguni.

11 God gunika hundi wangute hambuk hwendét, guni déka hundi diré watanguni. God gunika diré yikafre hurungute hambuk hwendét, guni wun hambuk hérae diré yikafre huruta di wali jémba yatanguni. Atéfék jémba yata guni yikafre joo male hurutanguni, nak du takwa guniré xe Jisas Kraiska sarékéta Godna ximbu haréké̂ndate. Dé némafwi hambuk héraata nukwa hanyikwa maki haanye dé néma du retandé, wungi re wungi re. Wu mwi hundi dé.

Nani Kraisna du takwa hangéli hératame

12 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guniré wuni we. Guni Jisas Kraiska jémba sarékénguka God guna mawuli hurukwexénjoka yawundu nandéka xak gunika dé ya. Yandéka guni némafwi hangéli héra. Hérangukaka guni haraki mawuli xékéhafi yata waréngénékénguni. Angi wakénguni, “Métaka dé wun xak nanika male ya?”

13 Wungi wahafi yata guni yikafre mawuli yatanguni. Krais hanja némafwi hangéli hérandén maki guni akwi hangéli héraata, guni yikafre mawuli male yatanguni. Yikafre mawuli yangut, hukémbu dé nukwa hanyikwa maki haanye wambula yandét, guni déré xéta yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatanguni.

14 Guni Jisas Kraisna jémba yangut, du takwa guniré haraki hundi wandat, guni yikafre mawuli yatanguni,

Godna Hamwinya nukwa hanyikwa maki haanye gunimbu
téndékaka.
15 Nawulak du takwa di ané haraki saraki sémbut huru.
Di nak du takwaré xiyaata, sélé héraata, nak maki nak
maki haraki saraki sémbut huruta, du takwa yandan jémbaré
haraki huruta, wungi hurundaka nak du wun haraki saraki
sémbut hasa hwendaka di hangéli héra. Guni wun haraki
saraki sémbut yamba hurukénguni.
16 Guni Jisas Kraisna jémba yangut, di hélék yata guniré
haraki hurundat, guni hangéli héraata guni wun hangélika
rookénguni. Guni Jisas Kraisna du takwa rengukaka sarékéta
yikafre mawuli yata Godna ximbu harékétanguni.
17 God némafwi kot xékékwa néma du retendéka nukwa
andé yae. God tale déka du takwa hurundan sémbutka hundi
wata hurundan haraki saraki sémbut hasa hwetandé. Wungi
hasa hweta yingi maki nae déka hundi xékéhafi yakwa
du takwa hurundan haraki saraki sémbut hukémbu hasa
hwetandé? Diré hambukmbu hasa hwetandé.
18 God yikafre sémbut hurukwa du takwaré hérae déka
getéfaré hura yinjoka dé némafwi jémba ya.
Yandénka yingi maki nae Godka hu hweta haraki saraki
sémbut hurukwa du takwa di Godna getéfaré yitandi?
19 Wun jooka sarékéta guni angi hurutanguni. God mawuli
yandét du nawulak guniré haraki hurundat, guni hangéli
héraata guni Godka jémba sarékéta yikafre sémbut male huru-
tanguni. Huruta angi watanguni, “God dé naniré hurataka.
Huratakataka dé nanika jémba hatitandé, wungi re wungi
re. Wu mwi hundi dé.” Wungi watanguni.

5

Guni Godna du takwaka hatikwa néma du, dika jémba hatitanguni

1 Némbuli guna nyéndékmbu reta néma duré watawuni.
Wuni akwi guni wali Jisas Kraisna hundi xékékwa du tak-
waka hatikwa néma du re. Wuni hafu Jisas Krais mimbu
hangéli hérae hiyandénka xétaka wun jooka wuni hundi
we. Jisas Krais wambula yatendéka nukwa dé hambuk yata
nukwa hanyikwa maki rendét, wuni dé wali hambuk yata
tétawuni. Wun jooka sarékéta, némbuli wuni guni hatikwa
néma duré hundi wuni we.
2 Guni Godna du takwaka jémba hatitanguni. Du déka
sipsip balika jémba hatindéka maki, guni wunde du takwaka
jémba hatitanguni. God guniré dé waséke, guni wun jémba
yangute. Wungi wasékendénka sarékéta guni wun jémba
jémba yatanguni. Haraki mawuli xékéhafi yata yikafre
mawuli yata wun jémba jémba yatanguni. Wun jémba

yata hératenguka yéwaka sarékéhafi yata, Godna jémba jémba yanjoka sarékéta, wun jémba jémba yatanguni.

3 Hatinguka du takwaré hambukmbu wahafi yata guna ximbu harékékénguni. Diré nakélak hurutanguni. Huruta guni yikafre mawuli yata jémba retanguni. Rengut, hatinguka du takwa guniré xe renguka maki jémba retandi.

4 Guni hatikwa néma du wungi hurungut, atéfék sipsip balika hatikwa duna Néma Du wambula yae dé gunika néma du anéngambambu sandandaka yikafre joo hwetandé, guni dé wali nukwa hanyikwa maki hanyingute. Wun yikafre joo yamba hényikéndé.

Nana ximbu harékéhafi yata jémba sarékétame

5 Guni wayikana du, guniré akwi wuni we. Guni guna néma duna hundi xékéta wandaka maki hurutanguni. Guni atéfék du takwa, guna ximbu harékéhafi yata néma duna hundi xékéta nak nakré yikafre hurutanguni. Wungi hurukwa du takwaka ané hundi Godna nyingambu dé re: Deka ximbu harékékwa du takwaka God hélék yata dika dé hu hwe. Dé deka ximbu harékéhafi yakwa du takwaré dé yikafre huru.

6 Wun hundika sarékéta guna ximbu harékéhafi yata Godna hundi xékéta guni déka tambambu retanguni. Dé némafwi hambuk yata gunika jémba hatitandé. Hukémbu dé mawuli yatendéka nukwa dé guna ximbu harékétandé.

7 Dé gunika dé jémba hati. Hatindékaka sarékéta xak gunika yandét, guni déré wakwexékétanguni, dé guniré yikafre hurundéte.

8 Guni sarékéta xékélaki natanguni. Layion bali hénooka hiyandéka hambukmbu wanjita hamwika hwakéta yindéka maki, guna mama Satan atéfék hafwambu yitaka yatakata du takwaka dé hwaké, diré haraki hurunjoka. Wungi hurundékaka sarékéta guni xékélaki natanguni.

9 Guni Jisas Kraiska jémba sarékéta guna mawulimbu hambuk téta Satanka hu hwetanguni. Atéfék hafwambu reta Kraisna hundi xékékwa du takwa akwi di hangéli héra, guni hangéli héranguka maki. Hérandakaka sarékéta guni hambuk yata yikafre mawuli yatanguni.

10 Guni nawulak nukwa male wun xak wali rengut, atéfék yikafre jondu hwekwa God gunika hambuk hweta guniré yikafre hurutandé. Dé guniré dé waséke, guni Jisas Krais wali natafa mawuli héraata dé wali wungi re wungi re jémba rengute. God hafu guniré huréhalékéta guniré yikafre huruta gunika hambuk hwetandé. Hurundét guni guna mawulimbu hambuk yata jémba male tétanguni.

11 God atéfék néma duré saréké̂ngwanda dé atéfékéka néma
du re, wungi re wungi re. Wu mwi hundi dé.

Pita dika dé dinguna na

12 Wuna nyayika Sailaska wuna mawulimbu wuni wa, “Dé
akwi Jisas Kraisna hundi jémba xéka dé Kraisna jémba jémba
dé ya.” Wungi wawuka dé wuni wali jémba yandéka wuni
gunika nawulak hundi wawuka dé wuna hundi xékétaka
dé hayi. God guniré yikafre hurundékaka xékélakingute,
wuni mwi hundi wungi wa. Guni wungi xékélakita guna
mawulimbu hambuk yata Jisas Kraisna jémba yangute, wuni
wungi wa. Wawun hundimbu hambukmbu mé guni té.
13 Babilonmbu reta guni wali Jisas Kraisna hundi xékékwa
du takwa di gunika dinguna nae. God diré akwi dé waséke,
di déka du takwa rendate. Wuna nyan Mak akwi dé gunika
dinguna nae.
14 Guni nak nakéka némafwimbu mawuli yata dinguna
naata guni nak nakré tamarutanguni.
Guni Jisas Krais wali natafa mawuli héraakwa du takwa,
God gunika nakélak huru biya mawuli hwendét, guni jémba
rengute wuni déré wakwexéké.
Wuna hundi yak.

Pita hukémbu hayindén nyinga

1 Wuni Saimon Pita gunika wuni hayi. Wuni Jisas Kraisna
jémba yakwa du déka aposel wuni gunika wuni hayi. Nana
God Jisas Krais dé naniré Satanéna tambambu héraakwa
du dé. Dé yikafre sémbut male huruta dé guniré yikafre
huru, guni nani Jisaska jémba sarékémbeka maki, guni akwi
Kraiska jémba saréké̂ngute. Guni wungi saréké̂nguka wuni
gunika hayi.
2 Guni atéfék God bér nana Néma Du Jisaska jémba
xékélakingute wuni mawuli ye. Guni Godka nawulak akwi
jémba xékélakingut, God guniré yikafre huruta nakélak huru
mawuli hweta nawulak akwi hwendét guni jémba male
rengute, wuni déré wakwexéké.

God wandéka nani déka du takwa re

3 God dé némafwimbu hambuk yata dé naniré yikafre huru,
nani déka jémba xékélakimbete. Wun yikafre xékélelakimbu
dé nanika atéfék yikafre jondu hwe, nani Godna ximbu
harékéta yikafre sémbut male huruta jémba male rembete.
God hafu dé yikafre sémbut male huruta nukwa hanyikwa
maki haanye dé naniré waséke, nani dé wali rendéka maki
rembete.
4 God wungi yikafre sémbut male huruta nukwa hanyikwa
maki haanye dé nanika déka wasékéréké̂ndén yikafre male
jondu hwe, guni wun jondu hérae ané héfana du takwa
hurundaka maki huruhafi yata God rendéka maki rengute.
Ané héfana du takwa di nak maki nak maki haraki sémbut
hurunjoka némafwimbu mawuli yata di haraki saraki sémbut
huru.
5 Guni wun jooka sarékéta, Godka jémba sarékéta, déka
hundika “Mwi hundi dé” naata, guni hambuk jémba yata
yikafre sémbut male hurutanguni. Huruta angi akwi huru-
tanguni. Godka jémba xékélakitanguni.
6 Xékélakita angi akwi hurutanguni. Guni guna mawulika
guna séfika jémba hatitanguni, guni haraki saraki sémbut
huruhafi yanjoka. Hatita angi akwi hurutanguni. Xak
gunika yandét, guni bari wendé nahafi yata Kraisna hundi
yatakahafi yata jémba tétanguni. Téta angi akwi hurutanguni.
Guni Godna ximbu harékéta yikafre sémbut male hurutan-
guni.
7 Huruta angi akwi hurutanguni. Guni Jisas Kraisna hundi
guni wali xékékwa du takwaré yikafre hurutanguni. Huruta

angi akwi hurutanguni. Guni du takwaka némafwimbu mawuli yatanguni.

8 Wunde yikafre sémbut guna mawulimbu téta némafwi yandat, guna mawuli jémba male tétandé. Téndét guni nana Néma Du Jisas Kraiska nawulak akwi xékélakita guni baka rehafi yata déka séfélak yikafre jémba yatanguni.

9 Wun yikafre sémbut huruhafi yakwa du takwa di dama hiyandé du takwa maki di. Di God hanja hurundan haraki saraki sémbut yakwanyindénka wundé yike yanda.

10 Wuna nyamangu bandingu, wun jooka sarékéta guniré wuni we. God guniré dé waséke, guni déka du takwa rengute. Wasékendénka guni hambuk yata jémba male retanguni, guni hukémbu dé wali renjoka. Guni wunde yikafre sémbut huruta guni haraki saraki sémbutmbu yamba xakrikénguni.

11 Wunde yikafre sémbut hurungut, God wandét, guni déka yikafre yambumbu yita déka getéfaré wulayitanguni. Wulayingut dé naniré Satanéna tambambu héraakwa du nana Néma Du Jisas Krais gunika jémba hatindét, guni dé wali wungi re wungi re jémba retanguni.

12 Guni wawun hundika jémba xékélakita, Godka wandan mwi hundi xékéta, yikafre mawuli yata guna mawulimbu hambuk yata jémba guni re. Wu mwi hundi dé. Guni wawun hundika yike yangumboka wuni wun hundi atéfék nukwambu guniré wambula watawuni.

13-14 Wuni xékélaki. Ané héfana séfiré yatakatewuka nukwa bari yatandé. Nana Néma Du Jisas Krais wun jooka wuniré wandéka wuni xékélaki. Xékélakita wuna séfimbu hura ané héfambu reta guni wawun hundika yike yangumboka, wuni wun hundi atéfék nukwambu guniré wambula watawuni.

15 Séfélak nukwa guniré wun hundi watawuni. Wuni hiyawut guni wawun hundika wambula sarékéngute, némbuli hambuk jémba yata séfélak nukwa guniré wun hundi wambula watawuni.

Jisas Krais nukwa hanyikwa maki rendéka nani xé

16 Nani nana Néma Du Jisas Kraisna hambukéka guniré wundé wakwa. Wambula yatendékaka akwi guniré wundé wakwa. Nani nana yikafre xékélelakimbu sarsaf nawulak wahambame. Nani nana damambu déka némafwi hambuk xétaka mwi hundi nani wa.

17-18 Nani Jisas wali yitaka yatakandé du nani Jisas wali God gayandé némbumbu té. Téta nani hafu nani xéké, Jisasna yafa God déka nyan Jisasna ximbu haréké́ndéka. God nukwa hanyikwa maki reta némafwi hambuk yata déka hambuk Jisaska hwendéka dé akwi nukwa hanyikwa maki rendéka

nani xé. Nani nana waanmbu nani xéké, némafwi hambuk yakwa Godna hundi Godna getéfambu gayandéka. God angi wandéka nani xéké: “Ané wuna nyan dé. Déka wuni némafwimbu mawuli ye. Déka wuna mawuli yikafre dé ye.”

19 Wun hundi xékétaka wun joo xétaka nani jémba xékélaki. Godna profet hanja Jisas Kraiska hundi wata di mwi hundi di wa. Xékélakimbeka guni deka hundi jémba xékétanguni. Deka hundi dé téméngara maki dé. Téméngara halékingambu yanéta hanyindéka nani jémba xémbeka maki, guni deka hundiré xéta jémba sarékétanguni. Sarékéngut, guna mawulimbu xitélakénjoka ganémbambu xalekwa hunkwari xaletandé.

20-21 Ané hundika mé jémba saréké. Hanja Godna nyingambu Godna profet di Godna hundi hayi. Wunde du deka mawuli sarékémbu wun hundi hayihambandi. Godna Hamwinya deka mawulimbu wulaaye téndéka di Godna hundi xékéta di wun hundi hayi. Wungi hayindanka sarékéta nani xékélaki. Nani nana mawuli sarékémbu male Godna nyingambu rekwa profetna hundika jémba xékélakinjoka nani hurufatiké.

2

Yénataka hundi wakwa du
Jut 4-13

1 Hanja yénataka profet di Israelna du takwana nyéndékmbu xakundaka maki, némbuli akwi yénataka hundi wakwekwa du guna nyéndékmbu xakutandi. Xaakwa di Godka nak maki nak maki yénataka hundi nakélak nakélak wata di du takwana mawuliré haraki hurutandi. Di wungi wata ané haraki saraki sémbut akwi hurutandi. Di nana Néma Du Jisas Krais diré Satanéna tambambu hérandénka jémba sarékéhafi yata déka hu hwetandi. Di wungi hurundat, God wun haraki saraki sémbut diré bari hasa hwetandé.

2 Di nak maki nak maki haraki saraki sémbut hurundat nawulak du takwa diré xéta, haraki saraki sémbut hurundaka maki, di akwi wun haraki saraki sémbut hurutandi. Hurundat nak du takwa diré xéta di mwi hundina yambuka haraki hundi watandi.

3 Wun yénataka hundi wakwa du di guna jonduka mawuli yata di guniré yénataka hundi watandi, guni yéwa dika baka hwengute. Hanja God dé wa, dé némafwi kot xékékwa néma du reta hurundaka haraki saraki sémbut diré hasa hwendét, di fakundate. Wataka diré dé xé. Xéta hurundan haraki saraki sémbut diré bari hasa hwetandé.

4 Hanja Godna ensel nawulak haraki saraki sémbut hurundaka God diré wahambandé, “Reséndé. Hurungun sémbut baka joo dé.” Wungi wahafi yata dé wandéka di ya yanékwa

hafwaré yi. Ye di halékingambu wumbu re. Di wun
hafwambu reta séndé gembu re maki reta, God némafwi kot
xékékwa néma du retendéka nukwaka di haxé.
5 Hanja Noa rendén nukwa du takwa Godna hundika hu
hwendaka God wahambandé, “Reséndé. Hurungun sémbut
baka joo dé.” Wungi wahafi yata dé wandéka lé némafwi hwe
deka héfambu gwandéléka di atéfék hiya. God dé di yikafre
sémbut male hurundate diré wandé du Noaré male yikafre
huru, wali déka du takwa angé tamba yétiyéti angé tamba
hufuk male hiyahafi re di jémba rendate.

6 Hanja Sodomémbu rendé du takwa akwi, Gomorambu
rendé du takwa akwi di Godna hundika hu hwendaka God
hurundan haraki saraki sémbut diré dé hasa hwe. Hasa
hweta wumbére getéfa tusandandéka wun hafwambu bo
male dé re. God diré dé wungi hasa hwe, hukémbu du takwa
nawulak deka héfaré xe di God déka hundika hu hwekwa du
takwaré hasa hwetendékaka xékélakindate.
7 Wumbére getéfa tusandata dé God yikafre sémbut hu-
rukwa du Lotré male dé yikafre huru. Wumbu rekwa du
di Godna hambuk hundika xékéhafi yata di séfélak du takwa
hwaata di wungi haraki saraki sémbut huru. Hurundan
sémbut dé Lotka némafwi xak hwe.
8 (Lot dé deka nyéndékmbu rendéka bér xéndén haraki
sémbut bér xékéndén haraki hundi akwi bér déka yikafre
sémbut hurukwa mawulika némafwi xak hwe. Wumba
rekwa du takwa di atéfék nukwambu Godna hambuk hundi
xékéhafi yata haraki saraki sémbut hurundaka dé Lot déka
mawulimbu némafwi xak héra.)

9 Nana Néma Du God wungi hurundénka nani xékélaki.
Nana mawuliré hurukwexé joo nani déka du takwaka
yandét, dé nani jémba rembete naniré yikafre hurunjoka dé
xékélaki. Anéka akwi God dé xékélaki. Déka hundi xékéhafi
yakwa du takwaré hurundan haraki saraki sémbut hasa
hwenjoka dé xékélaki. Xékélakita diré hasa hweta hukémbu
dé némafwi kot xékéta néma du retendéka nukwa dé diré
hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetandé.
10 Haraki saraki sémbut angi hurukwa duré hambukmbu
hasa hwetandé. Di deka haraki saraki mawuli xékéta séfélak
du takwa wali hwaata, néma duna hundika hu hwendaka,
God wunde duré hambukmbu hasa hwetandé. Wunde du
di deka ximbu harékéta mawuli yandaka maki male huruta
di Godna enselka haraki hundi wata di dika roohafi ye.

11 Wunde du wandaka maki Godna ensel di diré haraki
hundi hasa wahambandi. Di némafwi hambuk yandaka
deka hambuk dé yénataka hundi wakwa duna hambukré
dé sarékéngwandé. Sarékéngwandéndéka di wun ensel di
Néma Du Godna makambu téta di hurundan haraki sémbutka
haraki hundi wahambandi.

12 Wunde yénataka hundi wakwa du di wangété yata di bali
maki di. Bali mawuli yandaka maki yita, jémba sarékéhafi
yata hafekwambu naande hiyandaka maki, wun yénataka
hundi wakwa du di xékélakihafi yandaka jonduka haraki
hundi wata di hiyae fakutandi.
13 Di haraki hurundanka God diré dé haraki hasa huru. Di
nukwambu séfélak hénoo séfélak wangété yandaka hulingu
sata nak maki nak maki jondu akwi di huru. Wungi
hurundakaka di yikafre mawuli ye. Géli joo wama nukwa
wurré haraki hurundéka maki, di guna nyéndékmbu reta
di guna xiré di haraki huru. Di guniré yéna yata Kraiska
sarékémbeka hénoo guni wali sata di séfélak hénoo séfélak
wain hulingu sa. Sata di guniré yéna yandanka mawuli
sawuli ye.
14 Di haraki saraki mawuli xékéta di atéfék nukwa nak
duna takwaré xéta di wali hwanjoka di mawuli ye. Di atéfék
nukwambu haraki saraki sémbut hurunjoka di mawuli ye.
Di mawuli hambuk yahafi yakwa du takwaré témbéré, di
akwi haraki saraki sémbut hurundate. Di nak duna jonduka
mawuli yata di wun jondu héranjoka di saréké. Wungi
hurukwa duka God dé wa, di hiyae fakundate.
15 Wunde du di yikafre yambu yatakataka di baka yitaka
yatakata di Beorna nyan Balam hanja yindén yambumbu
di yi. Balam haraki saraki sémbutna yéwa héranjoka dé
némafwimbu mawuli ya.
16 Mawuli yandéka God wandéka dé Balamna donki dé du
buléndaka maki dé Balamré hambuk hundimbu wa. Guni
xékélaki, donki di hundi buléhafindi. Hambuk hundimbu
wandéka dé wun profet Balam dé déka wangété mawuli
yatakata dé haraki saraki sémbut huruhambandé.
17 Némafwi nukwa xéndéka hutémbu hulingu téhafi yakwa
maki, wunde du di yikafre jooka wata di wun joo hweham-
bandi. Némafwi mur yandéka buwi bari yitaka yatakandéka
maki, wunde duna mawuli dé baka yitaka yataka. God
hurundan haraki sémbutka sarékéta dika dé wa, némafwi
halékingambu tékwa hafwaré yindate.
18 Hurundan haraki sémbut angi dé. Di deka ximbu
harékéta di baka hundi bulé. Haraki saraki mawuli xékéta di
hési takwa wali haraki saraki sémbut hurunjoka mawuli yata
di wun haraki saraki sémbutka wa. Wungi wata di haraki
saraki sémbutka hu hwetaka Jisas Kraisna hundi xékékwa
huli du takwaré, di témbéré, di akwi haraki saraki sémbut
hurundate.
19 Wunde yéna yakwa du di yéna yata angi wa, “Guni
nana hundi xéka guni atéfék mawuli yanguka jondu huruta
jémba retanguni.” Wungi wata di hafu di haraki saraki
sémbutna jémba yakwa du reta di yoombu gindan du maki

re. Nak duré saréké̱ngwandéndé joo dé wun duka néma du
re. Rendéka wun du dé wun joona jémba yakwa du re.
20 Wunde du di naniré Satanéna tambambu héraakwa
Néma Du Jisas Kraiska xékélakita, ané héfana haraki saraki
sémbutka hu hweta yatakataka hukémbu haraki saraki
sémbutmbu wambula xakre rendat, wun haraki saraki
sémbut deka mawuliré saréké̱ngwandéndét, di haraki male
retandi. Tale di Kraiska xékélakihafi ye di haraki re. Hukémbu
di Kraiska hu hweta di haraki saraki male di re.
21 Mé xéké. Di Godna makambu yikafre sémbut hurukwa
du retendaka yambuka xékélakihafi yandat, wu haraki dé.
Di wun yambuka xékélakitaka hukémbu God wandéka dika
hwemben hambuk hundika hu hwendat, wu némafwi haraki
joo dé.
22 Wungi hurundakaka saréké̱ta wambeka hundi yétékéka
saréké̱tame. Angi nani wa, “Wasa gwiyataka ye wambula
yatandé, gwiyandan joo wambula sanjoka.” Nak hundi
angi, “Bali gu yakétaka lé gukaré xakriléka hafwaré wambula
yitalé, gukaré xakrinjoka.”

3

Néma Du wambula yatandé

1 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, némbuli wuni
gunika nyinga nak akwi hayi. Wun nyinga yéték hayita wuni
wun hundi wambula wata guna yikafre mawuliré wuni
yikafre huru,
2 guni Godna profet hanja wandan hundika wambula
saréké̱ngute. Hanja nani Jisas Kraisna aposel nani nana
Néma Du wandén hambuk hundi guniré wa. Dé naniré Sa-
tanéna tambambu dé héra. Guni déka hambuk hundika akwi
wambula saréké̱ngute wuni wun hundi gunika wambula
hayi.
3 Tale guni ané jooka xékélakingute wuni mawuli ya.
Hukétéfi nukwambu séfélak bangwa hundi wakwa du yae di
bangwa hundi wata mawuli yandaka maki di haraki saraki
sémbut hurutandi.
4 Wungi huruta angi watandi, “Yingi maki dé? Hanja Krais
dé wambula yatendékaka dé wa. Dé yimbu dé re? Yinga
nukwa yatandé? Hanja tale God nyir héfa atéfék jondu
huratakandéka dé atéfék jondu wungi re. Nana mandéka
rendan nukwa atéfék jondu wungi male dé re. Némbuli akwi
atéfék jondu wungi male dé re. Nak maki yahambandé.”
5 Wungi wata di ané jooka saréké̱hambandi. Hanja tale
God hundi wandéka dé atéfék nyirmbu rekwa jondu xakun-
daka dé God hulingu hérae dé héfa huratakandéka dé héfa
hulingumbu xaku.

6 Hukémbu God dé wun hulingu hura dé némafwi hwe
takata dé wun héfaré haraki huru.
7 God wungi wandén, némbuli tékwa nyir, héfa, wumbu
rekwa atéfék jondu akwi, hukémbu ya yanétandé. God
némafwi kot xékékwa néma du retendéka nukwa, dé haraki
saraki sémbut hurundé du takwaré hurundan haraki saraki
sémbut hasa hweta wandét nyir, héfa, wumbu rekwa atéfék
jondu akwi, ya yanétandé. Guniré haraki hundi wakwa du
wun jonduka sarékéhambandi.
8 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guni ané jooka
sarékétanguni. Ané jooka yike yamba yakénguni. Nana
Néma Du Godna mawulimbu natafa nukwa dé séfélak séfélak
(1,000) héki hwari maki dé. Séfélak séfélak (1,000) héki hwari
di natafa nukwa male maki di.
9 Du takwa nawulak di nana Néma Du Jisaska wa, “Dé
bari wambula yatendékaka wataka dé bari wambula yaham-
bandé. Wayika yakéndé.” Wungi wata di xékélakihambandi.
Nana Néma Du Jisas dé du takwa fakundamboka hélék dé
ye. Atéfék du takwaka saréfa naata, di haraki saraki sémbut
yatakataka déka jémba saréféndate dé mawuli ye. Mawuli
yata dé dika haxé.

Ané nyir héfa akwi hényitandé

10 Mé xéké. Nana Néma Du Jisas Krais wambula yatandé.
Wu mwi hundi dé. Sélé héraakwa du yatendéka nukwaka
xékélakihafi yandaka maki, di atéfék du takwa nana Néma
Du wambula yatendéka nukwaka yamba xékélakiféndi. Wun
nukwa némafwi ham wandét, nyir akwi nyirmbu rekwa
atéfék jondu akwi ya yanéta hényitandé. Héfa akwi, héfambu
rekwa atéfék jondu akwi ya yanéta hényitandé.
11 God atéfék jonduré haraki hurutendékaka sarékéta guni
méta maki sémbut hurutanguni? Guni Godna hundi xékéta
wandén maki huruta yikafre sémbut male hurutanguni.
12 God wungi hurutendékaka sarékéta guni wun nuk-
waka haxétanguni. Haxéta guni wun nukwa bari yandéte
guni yikafre jémba male yatanguni. Wun nukwa nyir
ya yanésékendét nyirmbu rekwa atéfék jondu némafwi ya
yanéséketandé.
13 Wun jooka yamba rookéme. Hanja God huli nyir huli
héfa akwi xakundéte dé hundi wa. Wun huli nyir huli
héfambu akwi yikafre sémbut male retandé. Nani déka
hundika sarékéta nani huli nyir huli héfaka haxétame.

Nani yikafre mawuli yata Néma Duka haxétame

14 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guniré wuni
we. Guni wun xakutekwa huli jonduka haxéta, guni wendé
nahafi yata hambuk jémba yatanguni, God guniré xéta angi

wandéte, “Di nakélak huru mawuli héraata yikafre sémbut male huru. Deka sémbutka haraki hundi yamba wakéwuni.” Wungi wandéte guni hambuk jémba yatanguni.

15 Yata guni guna mawulimbu angi watanguni, “Atéfék du takwa hurundan haraki saraki sémbutka hu hwendate, nana Néma Du Jisas Krais dé haxé. Di huli mawuli hérae déka hundi xékéndate dé haxé. Haxéta dé bari wambula yahambandé.” Wungi watanguni. Wun jooka Jisas Kraisna hundi xékékwa némafwimbu mawuli yambeka du Pol, dé nyinga hayi gunika. God déré yikafre xékélelaki hwendéka dé wun jooka wungi hayi.

16 Dé déka atéfék nyingambu hayindén maki dé gunika wun jooka hayi. Déka hayindén hundi nawulak xak dé. Nani wun hundi jémba xékélakinjoka nani hambukmbu jémba ya. Jémba xékélakihafi yakwa du takwa nawulak deka mawulimbu hambuk yahafi yata di wun hundi xékéta wun hundika yénataka hundi wa, mawuli yandaka makimbu. Atéfék Godna nyingambu rekwa hundika yénataka hundi wandaka maki di Pol hayindén hundika yénataka hundi di wa. Wungi wata di hiyae fakutandi.

17 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, di wungi hurutendakaka xékélakita, guni xékélaki natanguni. Wun yénataka hundi wata haraki saraki sémbut hurukwa du takwa yae guniré yénataka hundi wandat, guni deka hundi xéka hambuk téhafi yata Kraisna hundi yatakahafi yanjoka, guni xékélaki natanguni.

18 Guni jémba male renjoka sarékéta xékélaki natanguni. Nangut, naniré Satanéna tambambu héraakwa nana Néma Du Jisas Krais guniré yikafre hurundét, guni déka nawulak akwi xékélakitanguni. Dé néma du reta nukwa hanyikwa maki hanyindéka nani déka ximbu harékétame. Némbuli harékéta wungi re wungi re déka ximbu harékétame. Wu mwi hundi dé.

Wuna hundi yak.

Jon tale hayindén nyinga

Jisas dé huli mawuli hwekwa hundi dé

1 Nani hanja tale xakundé jooka némbuli rekwa jooka,
xékémben jooka, nana damambu xémben jooka, nani gunika
hayi. Nani déré jémba xéta déka séfi huruta nani déka guniré
hayi. Dé huli mawuli hwekwa Hundi dé.
2 God dé wun huli mawulika naniré wakwendéka nani
déré xe déka nani mwi hundi wa, guni nana hundi xékéngute.
Hanja wun huli mawuli dé God wali rendéka God dé déka
naniré wakwendéka nani wun wungi re wungi re rekwa huli
mawulika guniré hambukmbu wa.
3 Nani xémben jooka xékémben jooka guniré hambukmbu
wa, guni nani wali natafa mawuli héraata nani wali jémba
rengute. Nani nana yafa God déka nyan Jisas Krais wali
natafa mawuli héraata bér wali nani jémba re.
4 Nani wun jooka guniré nani hayi, yikafre mawuli nana
mawulimbu sukwekéndéte.

Nani déka larékombu féta yitame

5 Hanja dé ané hundi wandéka nani xékétaka némbuli nani
wandén hundi guniré we. God dé hanyikwa ya male dé.
Godmbu halékinga rehambandé.
6 Nani angi wata, “Nani God wali nani natafa mawuli
héraata re.” Nani wungi wata halékingambu féta yimbet, nana
hundi yénataka hundi male dé. Nani wungi huruta nani mwi
hundina sémbutmbu rehambame.
7 God dé hafu dé larékombu dé re. Nani wun larékombu
féta yita, nani nak nak wali natafa mawuli héraata jémba
retame. Wungi rembet, déka nyan Jisas Kraisna nyéki
dé atéfék hurumben haraki saraki sémbut yakwanyitandé.
Yakwanyindét, nani yikafre male xakutame.
8 Nani angi wata, “Nani haraki saraki sémbut huruham-
bame.” Wungi wata nani nani hafuré yéna nani ya. Yéna
yambeka mwi hundi nana mawulimbu téhambandé.
9 Nani hurumben haraki saraki sémbutka hélék yata hu-
rumben sémbutka Godré wambet, God wandén maki huruta
yikafre sémbut male huruta dé hurumben atéfék haraki
saraki sémbut yakwanyita nana mawuliré huréhalékétandé.
10 Nani angi wata, “Nani haraki saraki sémbut nawulak
huruhambame.” Wungi wata ané hundi maki nani wa, “God
haraki saraki sémbut hurumbenka wata yéna dé ya. God
dé yéna yakwa du dé.” Wun hundi maki nani wa. Wungi
wambet, Godna hundi nana mawulimbu téhambwe.

2

Jisas Krais dé naniré yikafre hurukwa du dé

1 Wuna nyangwal guniré wuni ané hundi hayi, guni haraki
saraki sémbut huruhafi yangute. Guni nawulak haraki saraki
sémbut hurungut, nana sakumbu tékwa du Jisas Krais guniré
yikafre huruta nana yafa Godré wakwexékétandé, gunika.
Dé Godna hundi xékéta yikafre sémbut male dé huru.
2 Dé dé hafuré dé Godka hwe, nana hurumben haraki
saraki sémbutré hérekinjoka. Dé nana haraki saraki sémbut
male hérekihambandé. Dé atéfék hafwambu rekwa du tak-
wana haraki saraki sémbutré dé héreki.
3 Yingi maki nae nani déka jémba xékélakitame? Nani déka
hundi jémba xékéta wandén maki huruta nani déka jémba
xékélakitame.
4 Du takwa nawulak di déka hundi xékéhafi yata wandén
maki huruhafi yata di angi wa, “Wuni déka wundé
xékélakiwu.” Wungi wata yéna di ya. Mwi hundi deka
mawulimbu téhambandé.
5 Du takwa nawulak di déka hundi jémba xékéta wandén
maki huru. Wunde du takwa di Godka némafwimbu mawuli
ye. Wu mwi hundi dé. Yingi maki nae nani Godna hémémbu
rembekaka xékélakitame? Angi dé.
6 Du nak angi wata, “Wuni Godna hémémbu wuni re.”
Wungi wata dé Jisas Krais ané héfambu reta hurundén maki
male hurutandé. Wungi hurundét, nani xékélakitame. Dé
Godna hémémbu dé re.
7 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, wuni huli ham-
buk hundi guniré hayihambwe. Hayiwuka hundi dé nyo
hambuk hundi dé. Hanja guni tale Jisasna hundi xéka guni
wun hambuk hundi xéké. Wun nyo hambuk hundi dé tale
xékéngun hundi dé.
8 Wungi wata ané akwi wuni we. Hayiwuka hundi dé
huli hambuk hundi dé. Wun hambuk hundi dé Kraismbu
gunimbu akwi dé mwi hundi ya. Mé xéké. Halékinga némbuli
male hényitandé. Némbuli male yikafre male ya dé hanyita té.
9 Du nawulak di angi wa, “Wuni déka larékombu wuni
re.” Di wungi wata deka nyama bandika hélék yandat, nani
xékélakitame. Di halékingambu male di re.
10 Deka nyama bandika némafwimbu mawuli yakwa du
takwa di larékombu di re. Wumbu reta di yamba xakriké ndi.
11 Deka nyama bandika hélék yakwa du takwa di
halékingambu reta halékingambu di féta yi. Wun halékinga
dé deka damaré haraki hurundéka deka dama hiyandéka di
yitendaka hafwaka xékélakihambandi.

12 Yikama nyangwal, Jisas Kraisna ximbu dé God hurungun haraki saraki sémbut wundé yakwanyindé. Yakwanyindéka gunika andé hayiwi.
13 Guni yafa, guni God héfa huratakahafi yandén nukwa rendé du Jisas Kraiska xékélakinguka gunika andé hayiwi.
Guni wayikana du, guni haraki saraki du Satanré sarékéngwandénguka gunika andé hayiwi.
Guni nyangwal, guni nana yafa Godka xékélakinguka gunika wuni hayi.
14 Guni yafa, guni God héfa huratakahafi yandén nukwa rendé du Jisas Kraiska xékélakinguka gunika wuni hayi.
Guni wayikana du, guni hambuk yanguka Godna hundi guna mawulimbu rendéka guni haraki saraki du Satanré sarékéngwandénguka guniré wuni hayi.

Ané héfana haraki saraki sémbutka mawuli yamba yakéme

15 Ané héfaka ané héfambu rekwa jondu akwi némafwimbu mawuli yamba yakénguni. Du nak dé ané héfaka némafwimbu mawuli yata, dé déka mawulimbu dé nana yafa Godka némafwimbu mawuli yahambandé.
16 Ané héfambu hurundan haraki saraki sémbut atéfék angi dé. Du takwa di haraki saraki mawuli xékéta haraki saraki sémbut hurunjoka mawuli yata, nak duna jondu xéta wun jondu héranjoka mawuli yata, deka jonduka sarékéta deka ximbu harékéta, wungi huruta di haraki saraki sémbut huru. Wun sémbut yafa Godna sémbut yingafwe. Dé ané héfana sémbut dé.
17 Ané héfa, ané héfana haraki saraki sémbut akwi, du takwana haraki saraki mawuli akwi bari hényitandé. God mawuli yandéka maki hurukwa du takwa retandi, wungi re wungi re.

Jisas Kraisna mama wundé yanda

18 Wuna nyangwal, mé xéké. Ané nukwa hukétéfi nukwa dé. Hanja Kraisna jémba yakwa du di Kraisna mama du yatendékaka guniré wandaka guni wun hundi wundé xékéngu. Xékéngun maki némbuli séfélak Kraisna mama du di xaku. Xakundaka nani xékélaki. Ande nukwa hukétéfi nukwa di.
19 Wunde du di tale nani wali di reta di nani wali natafa mawuli hérahambandi. Hérahafi yata di naniré yatakataka di yi. Di nani wali natafa mawuli héraata di nani wali retandi. Di naniré yatakataka yindaka nani xékélaki. Di nani wali natafa mawuli hérahambandi.

20 Guni di maki yingafwe. Gunika Jisas Krais dé Godna
Hamwinya dé hwe. Hwendéka dé guna mawulimbu wu-
laaye téndéka guni mwi hundika guni xékélaki.
21 Guni mwi hundika xékélakihafi yanguka wungika ané
nyinga hayihambawuni. Guni mwi hundika xékélakinguka
wuni ané nyinga guniré wuni hayi. Guni xékélaki.
Yénataka hundi dé mwi hundimbu xakuhambandé. Wungi
xékélakinguka wuni ané nyinga hayi.
22 Yénataka hundi wakwa du héndé? Yénataka hundi
wakwa du di angi wa, “Jisas dé God wasékendén du Krais
yingafwe.” Wungi wata di Jisas Kraisna mama du di re. Reta
di Godka akwi déka Nyanka akwi di hu hwe.
23 Godna Nyanka hu hwekwa du takwa di yafa Godka
akwi hu hwendaka God deka mawulimbu téhambandé. Du
takwa angi wandat, “Jisas dé naniré yikafre hurundéte God
wasékendén du Krais dé.” Wungi wandat, Jisasna Yafa akwi
deka mawulimbu tétandé.

Godna Hamwinya dé naniré mwi hundika wakwe

24 Guniré wuni we. Jisasna hundi tale xékéngun hundi
guna mawulimbu tékwandé. Wungi wuni mawuli ye. Tale
xékéngun hundi guna mawulimbu wungi téndét, guni Nyan
déka Yafa wali natafa mawuli héraata bérka hémémbu retan-
guni.
25 Dé hafu dé naniré wa, “Wuni huli mawuli hwetawuni,
guni hérae wungi re wungi re jémba rengute. Wu mwi hundi
dé.” Wungi dé naniré wa.
26 Du nawulak di guniré yéna yanjoka di mawuli ye.
Gunika wuni wun hundi hayi, guni dika xékélakingute.
27 Guni di maki yingafwe. Krais dé yikafre joo gunika hwe.
Hwendén joo guna mawulimbu dé té. Nak du guniré yamba
wakwekéndé, mwi hundika xékélakingute. Godna Hamwinya
guna mawulimbu téta dé hafu atéfék jonduka guniré wakwe.
Dé mwi hundi dé wa. Yénataka hundi yingafwe. Wakwendén
maki guni Krais wali natafa mawuli héraata retanguni.
28 Wuna nyangwal, guni Kraismbu reséketanguni. Wungi
reta ané héfaré wambula yatendéka nukwa nani déré xéta
yikafre mawuli yata roohafi yata déka fakunjoka yamba
sarékékéme.
29 Guni xékélaki. Dé yikafre sémbut male dé huru. Wungi
xékélakita angi akwi xékélakitanguni. Atéfék yikafre sémbut
hurukwa du takwa di déka nyangwal di re.

3

Némbuli nani Godna nyangwal nani re

1 Ané yikafre hundi mé xéké. Nana yafa God dé nanika némafwimbu némafwimbu mawuli ye. Némafwimbu mawuli yata dé nanika wa, “Guni wuna nyangwal guni.” Wungi wandéka nani déka nyangwal nani re. Wu mwi hundi dé. Nani wungi rembekaka ané héfana du takwa di Godka xékélakihafi yandaka maki di nanika akwi xékélakihafi ye.

2 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, mé xéké. Némbuli nani Godna nyangwal nani re. God nani hukémbu xakutembekaka naniré wakwehafindé. Angi male nani xékélaki. Jisas Krais wambula yandét, nani déré xéta déka jémba xékélakita nani dé maki retame.

3 Dé maki retembekaka haxékwa du takwa di yikafre sémbut male di huru, Krais yikafre sémbut male hurundéka maki.

4 Haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di Godna hambuk hundi xékéhambandi. Haraki saraki sémbut dé Godna hundi xékéhafi yandaka sémbut dé.

5 Guni xékélaki. Dé du takwana haraki saraki sémbut hérekinjoka dé gaya. Démbu haraki saraki sémbut rehambandé. Dé yikafre sémbut male dé huru.

6 Kraismbu rekwa du takwa di haraki saraki sémbutmbu téhambwe. Haraki saraki sémbutmbu tékwa du takwa di déré xéhafi yata déka xékélakihambandi.

7 Wuna nyangwal, du nawulak guniré yéna yandamboka guni xékélaki natanguni. Mé xéké. Jisas Krais yikafre sémbut hurukwa du rendéka maki, atéfék nukwambu yikafre sémbutmbu tékwa du takwa di yikafre sémbut hurukwa du takwa retandi.

8 God héfa huratakandén nukwa Satan dé haraki saraki sémbut huru. Némbuli akwi dé haraki saraki sémbut huru. Wungi hurundéka du takwa di atéfék nukwambu haraki saraki sémbut huruta di Satanéna du takwa di re. Ané moka dé Godna nyan ané héfaré gaya. Dé Satanéna jémba hérekinjoka dé gaya.

9 God dé du takwaka huli mawuli hwendét, di déka nyangwal xaakwa di séfélak nukwambu haraki saraki sémbutmbu yamba tékéndi. God hwendén huli mawuli deka mawulimbu rendéka di haraki saraki sémbutmbu yamba tékéndi.

10 Nani Godna nyangwalka akwi Satanéna nyangwalka akwi xékélakinjoka nani ané jooré xéta xékélakitame. Du takwa nawulak di yikafre sémbut huruhafi yata deka nyama bandika némafwimbu mawuli yahafi yata di Godna nyangwal yingafwe. Di Satanéna nyangwal di.

Nani dika némafwimbu mawuli yatame

11 Ané hundi mé xéké. Nani nak nakéka némafwimbu mawuli yatame. Guni Jisasna hundi tale xékéngun nukwa guni wun hundi xéké.

12 Nani Kein hurundén maki yamba hurukéme. Dé Satanéna du reta dé déka bandiré xiyandéka dé hiya. Métaka we dé déka bandiré xiya? Dé haraki saraki sémbut hurundéka déka bandi yikafre sémbut hurundéka dé Kein déré xiya.
13 Wungi maki wuna nyama bandi, ané héfana du takwa di gunika hélék yandat, guni yamba waréngénékénguni.
14 Nani Jisasna hundi xékékwa du takwaka némafwimbu mawuli yata nani xékélaki. Nani hiyandé du takwa maki rehafi yata nani huli mawuli bu hérakwa. Hérae God wali jémba retame, wungi re wungi re. Wungi nani xékélaki. Némafwimbu mawuli yahafi yakwa du takwa, di hiyandé du takwa maki di re.
15 Deka nyama bandika némafwimbu hélék yakwa du takwa di duré xiyaakwa du takwa di. Guni xékélaki. God hwendéka wungi re wungi re rekwa huli mawuli dé duré xiyaakwa du takwana mawulimbu yamba téké́ndé.
16 Jisas Krais dé nanika némafwimbu mawuli yata dé nanika hiya. Hiyandénka sarékéta nani du takwaka némafwimbu mawuli yandénka nani xékélaki. Xékélakita, dé yandén maki, nani Jisasna hundi xékékwa du takwaka némafwimbu mawuli yatame. Yata diré yikafre hurutame. Diré yikafre hurunjoka hiyambet, wun yikafre dé.
17 Xérénjuwi du takwa Jisasna hundi xéka Jisasna hundi xékékwa jambangwe du takwaré xéta, di dika saréfa nahafi yata diré yikafre huruhafi yata yingi maki nae wun xérénjuwi du takwa angi watandi, “Nani Godka nani némafwimbu mawuli ye.”? Wu yingafwe. Wungi yamba wakéndi.
18 Guni, wuna nyangwal, mé xéké. Nani du takwaka némafwimbu mawuli yambekaka hundimbu male yamba wakwekéme. Nani diré yikafre hurumbet, di xéta angi watandi, “Di nanika némafwimbu mawuli ye. Wu mwi hundi dé.” Wungi watandi.

Nani Jisas Kraiska jémba sarékéta roohafi yata Godna makambu tétame

19-20 Nani wungi huruta angi xékélakitame. Godna mwi hundi nana mawulimbu téndéka nani déka du takwa nani re. Reta nani déka makambu téta, nana mawulimbu hanja hurumben haraki saraki sémbutka sarékéta hélék yata, nani déka du takwa rembekaka sarékéta roohafi yata, yikafre mawuli yatame. God néma du reta nana mawuliré sarékéngwanda dé atéfék jooka dé xékélaki.
21 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guni mé xéké. Nana mawulimbu wun jooka sarékéta nani angi wata, “Nani

Godna makambu jémba tétame.” Wungi wata nani Godna makambu téta, roohafi yata, yikafre mawuli yatame.

22 Mawuli yata déré wakwexékémbet, dé nani déka hambuk hundi jémba xékéta mawuli yandéka maki hurumbekaka sarékéta, dé wakwexékémben jondu atéfék hwetandé.

23 Godna hambuk hundimbu dé naniré angi wa, “Guni wuna nyan Jisas Kraiska jémba sarékéta déka hundika ‘Mwi hundi dé’ naata guni nak nakéka némafwimbu mawuli yatanguni.” Wungi dé God naniré hambuk hundimbu wa.

24 Godna hundi xékéta wandén maki hurukwa du takwa di Godmbu rendaka God dimbu dé re. God déka Hamwinya nanika hwendéka dé nana mawulimbu wulaaye téndéka nani xékélaki. God nana mawulimbu dé té.

4

Godna Hamwinya deka mawulimbu dé té o yingafwe?

1 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, mé xéké. Némbuli séfélak yénataka hundi wakwa profet di ané héfambu yitaka yataka. Wun jooka sarékéta du takwa gunika yae wandat, “Godna Hamwinya nana mawulimbu wulaaye téndéka nani Godna ximbu hundi wa.” Wungi wandat, guni deka hundi bari yamba xékékénguni. Tale deka hundika sarékétanguni. Sarékéta xékélakitanguni. Godna Hamwinya deka mawulimbu dé té wana, haraki hamwinya deka mawulimbu dé té wana?

2 Godna Hamwinya du takwana mawulimbu téndét, di watandi, “God wandéka déka nyan Jisas Krais héfambu rekwa duna séfi hura dé nana héfaré gaya. Wu mwi hundi dé.” Wungi wandat, guni xékélakitanguni. Godna Hamwinya deka mawulimbu dé té.

3 Di Kraiska wungi wahafi yandat, guni xékélakitanguni. Godna Hamwinya deka mawulimbu téhambandé. Wun hundi wahafi yakwa du takwa di Jisas Kraisna mama du wandéka hundi di xéké. Hanja guni hundi xéké, Jisas Kraisna mama du yatendékaka. Némbuli dé yae ané héfambu re.

4 Wuna nyangwal, mé xéké. Guni Godna du takwa guni. Godna Hamwinya guna mawulimbu dé té. Satan dé ané héfana du takwana mawulimbu dé té. Godna Hamwinyana hambuk Satanéna hambukré sarékéngwandéndéka maki, guni ané héfana du takwaré wundé sarékéngwandéngu.

5 Di ané héfana du takwa di re. Wungi reta di ané héfana jonduka male di hundi wa. Wungi wandaka ané héfana du takwa di deka hundi xéké.

6 Nani Godna du takwa nani re. Godka xékélakikwa du takwa di nana hundi xéké. Nawulak du takwa di

Godna du takwa rehafi yata di nana hundi xékéhambandi.
Xékéhafi yandaka nani angi xékélaki. Nana hundi xékékwa du
takwana mawulimbu Godna Hamwinya dé mwi hundi wata
dé té. Nana hundi xékéhafi yakwa du takwana mawulimbu
Satan dé yénataka hundi wata dé té.

God dé nanika némafwimbu mawuli yakwa du dé

7 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, mé xéké. Du tak-
waka némafwimbu mawuli yambeka sémbut dé Godmbu dé
xaku. Xakundékaka sarékéta nani nak nakéka némafwimbu
mawuli yatame. Du takwaka némafwimbu mawuli yakwa du
takwa di Godna nyangwal reta di Godka jémba xékélaki.
8 God dé némafwimbu mawuli yambeka sémbutna mo dé.
Wungi maki, du takwaka némafwimbu mawuli yahafi yakwa
du takwa di Godka xékélakihambandi.
9 God nanika némafwimbu mawuli yata dé déka mawulika
naniré wakwenjoka dé angi huru. Dé déka natafa male
nyanré wandéka dé ané héfaré gaya, nani démbu huli mawuli
hérae jémba rembete, wungi re wungi re.
10 Méta sémbutka wuni we? Nani Godka némafwimbu
mawuli yambekaka wuni we wana, God nanika némafwimbu
mawuli yandékaka wuni we wana? Wu God nanika
némafwimbu mawuli yandékaka wuni we. Dé nanika
némafwimbu mawuli yata déka nyanré wandéka dé gaya,
dé hafuré Godka hweta hiyae nana haraki saraki sémbut
hérekinjoka.
11 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, mé xéké. God
wungi nanika némafwimbu mawuli yandékaka sarékéta nani
nak nakéka némafwimbu mawuli yatame.
12 Du takwa atéfék nani akwi Godré xéhambame,
hanja akwi némbuli akwi. Xéhafi yata nani nak nakéka
némafwimbu mawuli yambet, God nana mawulimbu
retandé. Rendét nani déka némafwimbu mawuli yatame,
dé nanika némafwimbu mawuli yandéka maki. Wu mwi
hundi dé.
13 God déka Hamwinya nanika hwendéka nani xékélaki.
Nani Godmbu rembeka dé nana mawulimbu dé re.
14 God déka nyanré dé wa, dé gaye atéfék du takwaré
Satanéna tambambu hérandéte. Wandéka gayandéka wundé
xékwa. Xétaka nani hundi we.
15 Du takwa angi wandat, “Jisas Godna nyan dé. Wu mwi
hundi dé.” Wungi wandat, God deka mawulimbu téndéka di
Godmbu di re.
16 Nani God nanika némafwimbu mawuli yandékaka
xékélakita nani nana mawulimbu wa, “God nanika dé
némafwimbu mawuli ya. Wu mwi hundi dé.” Wungi nani
wa.

God dé némafwimbu mawuli yambeka sémbutna mo dé.
Nani atéfék du takwaka akwi, Godka akwi, némafwimbu
mawuli yambeka sémbutmbu téta nani Godmbu rembeka dé
God nana mawulimbu dé re.
17 God nana mawulimbu rendét, nani dé mawuli yandéka
maki du takwaka akwi Godka akwi némafwimbu mawuli
yambet, dé némafwi kot xékékwa néma du retendéka nukwa
yandét, nani déka makambu téta roohafi yata yikafre
mawuli yatame. Nani ané héfambu reta nani Krais rendéka
maki nani re. Rembekaka nani Godna makambu téta yikafre
mawuli yatame.
18 God nanika némafwimbu mawuli yandékaka xékélakita
nani yamba rookéme. God dika némafwimbu mawuli
yandékaka xékélakikwa du takwa di atéfék jonduka yamba
rookéndi. Rookwa du takwa di angi wa, “God hurum-
ben haraki saraki sémbut hasa hwetandé.” Wungi wata
God dika némafwimbu mawuli yandékaka xékélakihambandi.
Xékélakihafi yata di roo.
19 Tale God dé nanika némafwimbu mawuli ya. Mawuli
yandénka nani déka akwi nak nakéka akwi nani némafwimbu
mawuli ye.
20 Du takwa deka nyama bandika hélék yata angi wandat,
“Nani Godka némafwimbu mawuli nani ye.” Wungi wandat,
xékélakitame, di yénataka hundi wakwa du takwa di. Di
xéndaka du takwaka némafwimbu mawuli yahambandi. Di
wungi mawuli yahafi yata, yingi maki nae di xéhafi yandaka
Godka némafwimbu mawuli yatandi? Wungi yingafwe.
21 Jisas ané hambuk hundi dé naniré wa, “Guni Godka
némafwimbu mawuli yakwa du takwa, guni guna nyama
bandika akwi némafwimbu mawuli yatanguni.” Wungi dé
naniré wa.

5

Godna Nyanka jémba sarékékwa du takwa

1 Du takwa deka mawulimbu wandat, “Jisas dé God
wasékendén du Krais dé. Wu mwi hundi dé.” Wungi wandat,
God deka yafa rendéka di déka nyangwal di re. Di deka yafa
Godka némafwimbu mawuli yata di déka nyangwalka akwi
némafwimbu mawuli yatandi.
2 Nani Godka némafwimbu mawuli yata wandén maki
huruta, nani xékélakitame. Nani déka nyangwalka akwi nani
némafwimbu mawuli ye.
3 Nani Godka némafwimbu mawuli yata nani déka hambuk
hundi jémba xékéta wandén maki hurutame. Wu mwi hundi
dé. Wandén hundi nanika xak hwehambandé.

4 Godna nyangwal di ané héfana haraki saraki sémbutré
saréké́ngwanda di wun sémbutka hu hwetandi. Yingi maki
nae di wun sémbutré saréké́ngwandétandi? Di Kraiska jémba
saréké́ta déka hundi “Mwi hundi dé” naata di ané héfana
haraki sémbutré saréké́ngwandétandi.
5 Jisasna hundi xékékwa du takwa Kraiska jémba saréké́ta
di wa, “Dé Godna nyan dé. Wu mwi hundi dé.” Wungi
wakwa du takwa male di ané héfana haraki saraki sémbutré
saréké́ngwanda wun sémbutka hu hwetandi.
6 Jisas Krais hafu dé gumbu nyékimbu dé xaku. Dé gumbu
male xakuhambandé. Dé hulingu wali nyéki walimbu dé
xaku.
7 Godna Hamwinya dé wun jooka angi wa, “Wu mwi hundi
dé.” Godna Hamwinya dé hafu dé mwi hundi dé.
8 Ané jondu hufuk di Jisasna jémbaka mwi hundi wa.
Godna Hamwinya akwi, wun hulingu akwi, déka nyéki akwi.
Wun jondu hufuk di natafa hundi male di wa.
9 Du takwa angi wandat, “Nani mwi hundi nani we.”
Wungi wandat, nani deka hundi xékétame. God mwi hundi
male dé wa. Déka hundi deka hundiré dé saréké́ngwandé. Dé
déka nyan Jisaska mwi hundi dé wa. Nani du takwana hundi
xékéta, God wandén hundi jémba xékétame.
10 Du takwa Jisaska jémba saréké́ndat, God wandén mwi
hundi deka mawulimbu tétandé. God dé déka Nyanka
mwi hundi wa, nani déka jémba xékélakimbete. Du takwa
nawulak di God wandén hundika jémba saréké́hafi yata di
deka mawulimbu angi wa, “Jisas Godna nyan yingafwe. God
wungi wata dé yénataka hundi wa.” Wun hundi maki di wa.
11 God déka Nyanka mwi hundi wata dé angi wa, “Wuni
gunika huli mawuli wundé hwewu, guni wungi re wungi
re jémba rengute. Guni wun huli mawuli wuna Nyanmbu
hératanguni.” Wungi dé God naniré wa.
12 Godna nyan wali natafa mawuli héraakwa du takwa di
huli mawuli wundé héranda. Hérae wungi re wungi re jémba
retandi. Godna nyan wali natafa mawuli hérahafi yakwa du
takwa di huli mawuli hérahafi yata, wungi re wungi re jémba
yamba reké́ndi.

Huli mawuli hérae jémba retembekaka xékélakitame

13 Guni Godna Nyanéna xika jémba saréké́kwa du takwa,
wuni wun hundi guniré wuni hayi, guni huli mawuli hérae
wungi re wungi re jémba retengukaka jémba xékélakingute.
14 Nani jémba xékélaki. Nani Godna hundi xékéta mawuli
yandéka maki huruta déré wakwexékémbet, dé nana hundi
xékétandé. Wungi xékélakita déka roohafi yata yikafre
mawuli yatame.

15 Nani déré wakwexékémbeka hundi xékétendékaka
xékélakita angi akwi xékélakitame. Déré wakwexékémben
maki, naniré yikafre hurutandé. Wungi nani xékélaki.
16 Haraki saraki sémbut nak dé du takwana mawuliré
haraki huru, di hiyandate. Guna nyama bandi wun hiyan-
date mawuliré haraki hurukwa sémbut huruhafi yata nak
haraki saraki sémbut hurundat, guni diré xe guni dika Godré
wakwexékétanguni. Wakwexékéngut, God wun haraki saraki
sémbut hurukwa nyama bandika huli mawuli hwetandé, di
dé wali jémba rendate. Guna nyama bandi wun hiyandate
mawuliré haraki hurukwa haraki saraki sémbut hurundat,
guni dika Godré wakwexékéngute, wahambawuni. Di wun
haraki saraki sémbut huruta di hiyatandi.
17 Atéfék God mawuli yahafi yandéka sémbut dé haraki
saraki sémbut dé. Nawulak haraki saraki sémbut dé du
takwana mawuliré haraki huruhambandé, di hiyandate.
18 Nani xékélaki. Godna nyangwal di haraki saraki
sémbutmbu téhambandi. Godna nyan Jisas dé dika jémba
hatindéka dé haraki saraki sémbut hurukwa du Satan diré
haraki yamba hurukéndé.
19 Nani xékélaki. Nani Godna nyangwal nani re. Ané
héfana atéfék du takwa di Satanéna tambambu rendaka dé
deka néma du re.
20 Angi akwi nani xékélaki. Godna nyan Jisas wundé
gayandé. Gaye dé nanika yikafre mawuli hwe, nani mwi
Godka jémba xékélakimbete. Nani déka nyan Jisas Kraismbu
reta nani mwi Godmbu nani re. Jisas hafu dé mwi God dé.
Dé hafu dé nanika huli mawuli hwe, nani wungi re wungi
re jémba rembete.
21 Wuna yikama nyangwal, gwalinyaka xékélaki natan-
guni. Dika hu hwetanguni.

Wuna hundi yak.

Jon hukémbu hayindén nyinga

1 Wuni Jisasna hundi xékékwa du takwaka hatikwa néma
du nak reta wuni ané nyinga hayi. Nyéni, God wasékendén
takwa, nyéna nyangwal akwi, gunika wuni ané nyinga
hayi. Gunika wuni némafwimbu mawuli ye. Wu mwi hundi
dé. Wuni male yingafwe. Atéfék Godna mwi hundika
xékélakikwa du takwa akwi di gunika némafwimbu mawuli ye.
2 Godna mwi hundi nana mawulimbu téta wungi re wungi
re tétandé. Téndékaka nani gunika némafwimbu mawuli ye.
3 Nani Godna mwi hundi xékélakita nak nakéka
némafwimbu mawuli yambet, Yafa God akwi déka nyan Jisas
Krais akwi nanika saréfa naata naniré yikafre huruta nanika
nakélak biya mawuli hwembéte wuni Godré wakwexéké.

Nani dika némafwimbu mawuli yatame

4 Guna nyangwal nawulak mwi hundi jémba xékéta Yafa
God hambuk hundimbu wandén maki hurundaka wuni
xéké. Xéka wuni yikafre mawuli ye.
5 Yika takwa, nyéniré wuni ané hundi we. Nani nak nakéka
némafwimbu mawuli yatame. Hayiwuka hundi huli hambuk
hundi yingafwe. Hanja nani Jisasna hundi tale xéka nani
wun hundi xéké.
6 Nani angi Godka némafwimbu mawuli yatame. Nani déka
hambuk hundi jémba xékéta wandén maki hurutame. Hanja
guni Jisasna hundi tale xéka guni wun hundi xéké, guni
wandén maki huruta nani nak nakéka némafwimbu mawuli
yanjoka.

Nani Jisas Kraisna hundi jémba xékétame

7 Némbuli séfélak yéna yakwa du di atéfék getéfaré yitaka
yataka. Wunde du di wa, “Jisas Krais héfambu rekwa duna
séfi huruhafi yata dé ané héfaré gayahambandé.” Wungi
wata di yéna yakwa du reta di Kraisna mama du di re.
8 Guni xékélaki natanguni, guni deka hundi xékéngut,
yamben yikafre jémba baka xakrindémboka. Guni wun
jémba yatakahafi yangut, hukémbu God yangun yikafre
jémba guniré hasa hwetandé.
9 Du takwa nawulak Kraisna hundi xéka di nak hundi
akwi xéké. Wungi xéka di Krais wakwendén hundimbu
rehafi yandaka God deka mawulimbu téhambandé. Du
takwa nawulak Krais wakwendén hundi male xéka di wun
hundimbu re. Wungi rendaka Yafa God akwi déka Nyan
akwi bér deka mawulimbu bér té.

10 Du takwa nawulak gunika yae Krais wakwendén hundi
male xékéhafi yata, nak hundi wandat, guni di wali guna
gembu yamba buléké́nguni. Buléhafi yata guni dika dinguna
yamba nakénguni.
11 Guni dika dinguna naata guni di wali deka haraki saraki
sémbut hurutanguni.

Jon dika dé dinguna na

12 Guniré séfélak hundi wanjoka wuni mawuli ye. Wun
hundi nyingambu hayinjoka hélék wuni ye. Hélék yata
gunika yae guna saawiré xéta guni wali hundi bulénjoka
wuni mawuli ye. Wungi buléta nani atéfék yikafre mawuli
yata jémba retame.
13 God nyéna nyangeré akwi dé waséke. Léka nyangwal di
gunika dinguna nae.
Wuna hundi yak.

Jon hukétéfi hayindén nyinga

Jon

1 Wuni Jisasna hundi xékékwa du takwaka hatikwa néma
du reta wuni ané nyinga hayi. Méni, Gaius, ménika wuni
hayi. Ménika wuni némafwimbu mawuli ye. Wu mwi hundi
dé.
2 Némafwimbu mawuli yawuka du, wuni Godré wak-
wexéké, dé méniré yikafre hurundét, méni bar hiyahafi jémba
male reméte, ména mawuli jémba téndéka maki.
3 Jisasna hundi xékékwa du nawulak yae di wuniré wa,
Godna mwi hundi ména mawulimbu rendékaka. Di méni
Godna mwi hundi jémba xéka wandén maki hurumékaka
wandaka wuni xéka yikafre mawuli wuni ya.
4 Wuna nyangwal Godna mwi hundi jémba xékéta wandén
maki hurundat, wuni deka yikafre sémbutka xéka wuni
yikafre mawuli yata mawuli sawuli wuni ye. Nak hundi
xékéta wuni wungi mawuli yahambawuni.

Gaius yikafre jémba dé ya

5 Némafwimbu mawuli yawuka du, méni Jisasna hundi
xékékwa du takwaré yikafre huruta méni yikafre jémba male
méni ye. Méni dika tale xékélakihafi yata méni diré wungi
yikafre huru. Wu yikafre dé.
6 Méni diré yikafre huruméka di naniré ménika hundi
wa. Wandaka nani Jisasna hundi xékékwa du takwa,
ané getéfambu hérangwanda reta, nani xéké, méni dika
némafwimbu mawuli yata diré yikafre huruméka. Di nak
hafwaré yinjoka yandat diré wambula yikafre hurutaméni,
di yambumbu jémba yindate. Di Godna jémba yandakaka
sarékéta, méni diré yikafre hurumét, wu yikafre dé.
7 Di Jisas Kraisna ximbu hundi wanjoka di yitaka yatake.
Di Kraisna du takwambu male jondu hérae. Di Jisasna hundi
xékéhafi yakwa du takwambu hénoo yéwa héranjoka hélék di
ye.
8 Dimbu hérahafi yandakaka sarékéta nani diré yikafre
huruta dika jondu yéwa hwetame. Wungi huruta nani di
wali Godna mwi hundina jémba yatame.

Diotrefes dé haraki jémba ya

9 Hanja wuni ména getéfambu reta Kraisna hundi xékékwa
du takwaka nyinga nak wuni hayi. Hayiwuka dé Diotrefes,
déka ximbu male harékéta dika néma du renjoka mawuli
yata, dé wuna hundi xékéhambandé.

10 Xékéhafi yandékaka wuni yae dé hurundén atéfék
sémbutka watawuni. Dé guniré yénataka hundi wata nanika
dé haraki hundi baka wa. Wun haraki saraki sémbut male
yingafwe. Angi akwi dé huru. Jisasna hundi xékékwa du
takwa yandat, dé diré yikafre huruhambandé. Huruhafi
yata dé wunde duré yikafre hurunjoka mawuli yakwa du
takwaré dé watéfi. Watéfita dé diré wa, “Nani Godna
hundi bulénjoka hérangwanda rembet, guni nani wali yamba
rekénguni, guni wunde duré yikafre hurunjoka mawuli
yangunka.” Wungi dé Diotrefes wa.

Demitrius dé yikafre jémba ya

11 Némafwimbu mawuli yawuka du, mé xéké. Méni
Diotrefes hurundéka maki, haraki saraki sémbut yamba
hurukéméni. Méni yikafre jémba male yataméni. Haraki
saraki sémbut hurukwa du takwa di Godka xéhafi ye. Yikafre
sémbut hurukwa du takwa di Godna du takwa di re.
12 Atéfék du takwa akwi mwi hundi akwi di Demitriuska
yikafre hundi wa. Wungi wandaka nani akwi déka yikafre
sémbutka xékélakita déka yikafre hundi nani wa. Guni
xékélaki. Wamben hundi mwi hundi dé.

Jon déka dé dinguna na

13 Méniré séfélak hundi wanjoka wuni mawuli ye.
Nyingambu hayinjoka hélék wuni ye.
14 Bari yae méniré xénjoka wuni mawuli ye. Ména saawiré
xéta sékéré reta hundi bulétaani.
God ménika nakélak huru mawuli hwendét méni jémba
reméte wuni déré wakwexéké. Nana nyayikangu di ménika
diména nae. Wuni méni wali rekwa nyayikanguka wuni
dinguna nae. Wungi nawukaka méni di nak nakré wataméni.
Wuna hundi yak.

Jut hayindén nyinga

1 Wuni Jut wuni Jisas Kraisna jémba yakwa du wuni. Wuni
Jemsna bandi wuni. Wuni guni God wasékendén du takwaka
wuni hayi. Nana Yafa God gunika némafwimbu mawuli yata
dé gunika jémba hati, guni Jisas Kraisna du takwa rengute.
2 God gunika némafwimbu saréfa naata, gunika nakélak
huru mawuli hweta, gunika némafwimbu mawuli yandéte
wuni déré wakwexéké.

Jisas Kraisna jémbaka yénataka hundi wakwa du
2Pi. 2:1-18

3 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, tale wuni
God nani atéfékré Satanéna tambambu hérandénka gunika
nyingambu hayinjoka wuni saréké. Sarékéta nawulak hayi-
taka wuni xéké, du nawulak gunika yae di Kraiska yénataka
hundi wandaka. Xékétaka némbuli wuni gunika nak jooka
nyingambu hayi, guni deka hundi xékéhafi yata di wali
waruta tale xékéngun Kraisna yikafre hundi male xékéngute.
Krais déka yikafre hundi wundé wandé, déka du takwaka.
Dé nak huli hundi yamba wakéndé, nak duka.
4 Godna hundi xékéhafi yakwa du nawulak di faakwa yae
yénataka hundi wata guni wali re. Hanja wunde duka God
dé waséke, di hiyae fakundate. Wunde du yéna yata di angi
wa, “God nanika saréfa naata naniré yikafre huruta dé hu-
rumben atéfék haraki saraki sémbut dé yakwanyi, Kraismbu.
Yakwanyindéka nani séfélak takwa wali hwambet, dé naniré
hasa yamba hwekéndé.” Wungi wata di nana natafa male
Néma Du Jisas Kraiska hu hwe.
5 Guni atéfék jonduka wundé xékélakingu. Xékélakinguka
wuni guniré wambula we, guni jondu nawulakéka wambula
saréké ngute. Hanja Israelna du takwa Isipmbu ren-
daka Néma Du God diré yikafre hurundéka di wun héfa
yatakataka jémba yi. Hukémbu yikafre hurundén du
takwa nawulak di déka jémba sarékéhafi yandaka dé diré
xiyasanda.
6 Hanja God dé ensel nawulakéka jémba hwe, di nawulak
jonduka néma du rendate. Hwendéka di nawulak jondu
akwi néma du renjoka mawuli yata di deka yikafre hafwaré
yatakataka di Godka hu hwe. Hu hwendaka God diré wungi
re wungi re rekwa hambuk yoombu gindéka di némafwimbu
haléke tékwa hafwambu di re. God némafwi kot xékéta néma
du retendéka nukwa yandét, dé hurundan haraki saraki
sémbut diré hasa hwetandé.

7 Sodomémbu rendé du takwa Gomorambu rendé du takwaka akwi mé saréké. Wun getéfa wali walémbambu téndé getéfambu rendé du takwaka akwi mé saréké. Hanja wunde du takwa, némbuli guni wali reta Godka hu hwekwa du hurundan maki, di nak maki nak maki haraki saraki sémbut huruta wunde du di du wali hwa. Di wungi haraki saraki sémbut hurundaka God hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hweta dé deka getéfaré tusanda. Atéfék du takwa deka héfaré xe di God haraki saraki sémbut hurukwa du takwaré wungi re wungi re yanékwa yambu hasa hwetendékaka saréké ndate dé God deka getéfaré wungi tusanda.

8 Guni wali reta yénataka hundi wakwa du di wun haraki saraki sémbut huru. Di nak maki nak maki janji hwae di angi huru. Di deka séfimbu du takwa wali haraki saraki sémbut huruta di nana Néma Duna hundi xékéhafi yata di Godna enselka haraki hundi wa.

9 Di wungi wata di némafwi haraki saraki sémbut huru. Enselna néma du Maikel hanja dé Satan wali waru. Bér Mosesna fusa héranjoka bér waru. Wun nukwa Maikel Satan wali hundi buléta dé déré haraki hundi wahambandé. Ané hundi male dé déré wa, “Néma Du God méniré haraki hundi métaka wandé.”

10 Wungi male dé wa. Guni wali reta yénataka hundi wakwa du di dé hurundén maki huruhambandi. Di xékélakihafi yandaka jonduka haraki hundi wa. Wasa bali jémba saréké hafi yata nawulak jondu hurundaka maki, wunde du di jémba saréké hafi yata di mawuli yandaka haraki sémbut huru. Wungi huruta di hafuré di haraki huru.

11 Dika wuni saréfa nae. Di némafwimbu hangéli hératandi. Di Kein hanja hurundén maki di huru. Balam hanja séféla hurundén maki di bari séféla huru. Di Kora hanja hurundén maki di Godna hundi xékéhafi yata Godka hu hwetaka di hiyae fakutandi.

12 Guni guna du takwaka némafwimbu mawuli yata, di wali natafa mawuli héraata, guni di wali hénoo sanjoka natafambu hérangwanda renguka wun yénataka hundi wakwa du di guni wali reta sata guna yikafre mawuliré di haraki huru, géli joo wama nukwa wurré haraki hurundéka maki. Deka séfi deka biyaka male sarékéta, séfélak hénoo séfélak hulingu sata, nak du takwaka sarékéhafi yata, roohafi yata di guna yikafre mawuliré di haraki huru. Di haraki saraki sémbut hurukwa du di. Di wali giyahafi yandéka géli nyir maki di. Mur yandéka wun buwi baka yitaka yatakata dé héfaré yikafre huruhambandé. Di sék xakéndéka nukwambu sék xakéhafi yakwa mi maki di. Di yambu yétékmbu di hiya. Di mi méngi féléndaka réka ye hiyandé mi maki di.

13 Hwe gwandéléka biyar hérangwandéndéka xémbeka
maki, hurundan haraki saraki sémbutré nani xé. Nani wun
haraki saraki sémbut hurunjoka nani roo. Wunde yénataka
hundi wakwa du di yitaka yatakakwa hunkwari maki di.
God dé wa, di némafwimbu haléke tékwa hafwambu wungi re
wungi re rendate. Wun hafwambu nukwa hanyihambandé.

God hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetandé

14 Wunde duka hanja Enok, dé Adamna gwalna gwalna
gwal dé, dé profetna hundi angi wa, “Mé xé. Néma Du God
déka séfélak séfélak yikafre ensel wali andé yae,
15 dé némafwi kot xékéta atéfék du takwa yandan jémbaka
hasa hwenjoka. Hweta dé déka hundi xékéhafi yakwa
du takwa hurundan haraki saraki sémbutka diré watandé.
Wunde du takwa di Godna hundi xékéhafi yata di wungi
haraki saraki sémbut huru. Wunde Godna hundi xékéhafi
yata haraki saraki sémbut hurukwa du takwa di Godka
haraki hundi wa. God wandan haraki hundika akwi diré
hambukmbu watandé.” Enok wungi dé wa, yénataka hundi
wakwa duka.
16 Wun yénataka hundi wakwa du di atéfék nukwambu
yikafre mawuli yahafi yata haraki hundi wata, di hura
rendaka jonduka yikafre mawuli yahafi yata, di deka séfika
male sarékéta mawuli yandaka maki male di huru. Di
hambukmbu wata deka ximbu haréké. Di nak duna jondu
héranjoka mawuli yata yéna yata wun joo hurundé duna
ximbu wun nukwambu male di haréké.

Godka jémba sarékétanguni

17 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guni nana Néma
Du Jisas Kraisna aposel hanja wandan hundika wambula
sarékétanguni.
18 Di guniré angi di wa, “Hukétéfi nukwambu Godna
hundika bangwa hundi wakwa du nawulak xakutandi. Di
Godna hundi xékéhafi yata deka haraki saraki mawuli male
xékéta mawuli yandaka maki male hurutandi.”
19 Wungi wandan hundika sarékéta wun yénataka hundi
wakwa duka xékélakitanguni. Di Godna hundika yénataka
hundi wandaka du nawulak deka hundi xékéta Godna
hémémbu rekwa du takwa di watémbéra re. Di ané
héfana jonduka male sarékéndaka dé Godna Hamwinya deka
mawulimbu téhambandé.
20 Némafwimbu mawuli yawuka du takwa, guni wun
yénataka hundi wakwa du hurundaka maki yamba hu-
rukénguni. Guna Godka jémba male sarékétanguni, wun
yikafre male mawuli hambuk yata némafwi yandéte.
Némafwi yandét guni Godna Hamwinyambu God wali hundi
bulétanguni.

21 God gunika dé némafwimbu mawuli ye. Wun jooka
sarékéta guni déka hundi xékétanguni. Déka hundi yamba
yatakakénguni. Nana Néma Du Jisas Krais gunika saréfa
naata huli mawuli hwendét, guni God wali wungi re wungi
re jémba retanguni. Dé wungi bari yatendékaka guni mawuli
yata haxétanguni.
22 Du takwa nawulak di wa, “Godna hundi mwi hundi dé
wana yénataka hundi wana?” Wungi sarékékwa du takwaka
guni saréfa naata deka mawuliré yikafre hurutanguni.
23 Du takwa nawulak haraki saraki sémbut hurutaka ya
yanékwa hafwaré yindamboka, guni diré bari yikafre huru-
tanguni. Huruta hambuk jémba yatanguni, di haraki saraki
yambumbu wambula yindamboka. Haraki saraki sémbut
hurundé du takwaka saréfa naata diré yikafre hurutanguni,
di nawulak Godna hundi jémba xékéndate. Guni diré
yikafre huruta xékélaki natanguni, deka haraki mawuli guna
mawuliré haraki hurundémboka. Guni hurundan atéfék
haraki saraki sémbutka hélék yatanguni. Di haraki sémbut
hurundaka sandandan nukwa wurka akwi hélék yatanguni.

Godna ximbu harékétame

24 Nani Godna ximbu harékétame. Dé haraki saraki
sémbutmbu xakringumboka guniré yikafre hali hurundé.
Wungi hurundét, guni déka makambu téta yikafre mawuli
yatanguni. Dé nukwa hanyikwa maki hanyindét, guni
déka makambu haraki sémbut huruhafi yakwa du takwa
retanguni.
25 Nani nana natafa male Godna ximbu harékétame. Dé
nana Néma Du Jisas Kraismbu dé naniré Satanéna tam-
bambu héra. Dé némafwi hambuk yata, nukwa hanyikwa
maki hanyita, atéfék néma duré sarékéngwanda dé atéfék
du takwana néma du dé re. Hanja tale wungi male dé re.
Némbuli akwi wungi male dé re. Hukémbu akwi wungi male
retandé. Wu mwi hundi dé.
Wuna hundi yak.

Jisas Krais Jonré wafukandén hundi

1 Ané Jisas Krais wafukandén hundi dé. Tale God dé wun
hundi déka hwe, dé déka jémba yakwa duré bari xakutekwa
jonduka wakwendéte. Hwendéka dé déka enselré wandéka
dé wunika gaya. Wuni déka jémba yakwa du Jon wuni. Dé
wunika gaye dé wuniré wun hundi wakwe.
2 Wakwendéka wuni Godna hundi ané nyingambu hayi.
Wun hundi Jisas Krais wandén mwi hundi dé. Wuni xéwun
jondu atéfékéka wuni ané nyingambu hayi.
3 Hayiwun jondu bari xakutandé. Xakutendékaka sarékéta
guni ané nyingambu hayiwun hundi xéta wangut, God gu-
niré yikafre hurutandé, guni yikafre mawuli yangute. Ané
nyingambu hayiwun hundi xékéta wawun maki hurukwa du
takwa diré akwi God yikafre hurutandé, di yikafre mawuli
yandate.

Jisas Kraisna hundi xékékwa du takwaré dé wa

4-5 Wuni Jon ané nyinga wuni hayi gunika. Guni Jisas
Kraisna hundi xéka Esiana héfambu rekwa du takwaka wuni
hayi. Guni getéfa angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk wun
getéfambu reta Godna ximbu harékénjoka guni hérangwandé.
God dé hanja rendé, némbuli rekwa, hukémbu wungi
retekwa God dé. Déka rendéka yikafre jambéna makambu
déka Hamwinya angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di
té. Jisas Krais dé Godna atéfék hundi jémba male dé wa.
Dé hiyae raama dé hiyandé du takwana maka du dé. Dé
héfambu rekwa atéfék néma duna néma du dé. God akwi,
déka Hamwinya akwi, Jisas Krais akwi guniré yikafre huruta
nakélak huru mawuli hwendét, guni jémba rengute, wuni
Godré wakwexéké.
Jisas Krais dé nanika némafwimbu mawuli yata dé déka
nyékimbu hurumben haraki saraki sémbut dé héreki.
6 Wungi hérekindéka nani déka du takwa rembeka dé nana
néma du dé re. Wungi rendéka nani déka Yafa Godka jémba
yata nani pris maki nani re. Krais nukwa hanyikwa maki
hanyita atéfék du takwaka néma du retandé, wungi re wungi
re. Wu mwi hundi dé.
7 Mé xé. Jisas Krais buwi wali nyirmbu gayatandé.
Gayandét atéfék du takwa déré xétandi. Déré xiyandé du
akwi déré xétandi. Dé wambula yandét, atéfék héfambu
rekwa hémna du takwa déré xéta saréfa naata gératandi. Wu
yawundu. Wu mwi hundi dé.

8 Nana Néma Du God angi dé wa, “Wuni talena hundi wuni.
Wuni hukétéfina hundi wuni. Wun wungi rekwa, hanja
rendé, hukémbu xakutekwa God wuni. Wuna hambuk atéfék
hambukré saréké ngwandéndéka wuni néma du re.” Wungi dé
wa.

Jon Jisas Kraisré dé xé

9 Wuni guna nyama Jon, wuni guni wali Jisasna hémémbu
rembeka di déka mama naniré haraki huru. Jisas nana
néma du reta nanika hatita dé naniré yikafre huru, di
naniré haraki hurundat nani haraki mawuli xékéhafi yata
wendé nahafi yata jémba témbete. Hanja wuni Godna hundi
wata Jisaska mwi hundi we wuni néma xérimbu tékwa héfa
Patmosmbu wuni re.
10 Wumbu rewuka Néma Duna nukwambu Godna
Hamwinya dé wuna mawulimbu sukweka téndéka wuni
xéké, némafwi hundi nak wuna hukémbu fuli yondaka maki
wandéka.
11 Wun hundi dé wa, “Xéteméka atéfék jondu nyingambu
haaye méni getéfa angé tamba yétiyéti angé tamba hufukmbu
reta wuna hundi xékékwa du takwaka hwetaméni. Méni
Efesus, Smerna, Pergamum, Taiataira, Sardis, Filadelfia,
Laodisia, wun getéfambu reta wuna hundi xékékwa du
takwaka hwetaméni.”
12 Wun hundi xékétaka wuni wuniré hundi wakwa duré
xénjoka wuni yawuleka. Yawuleka wuni xé, gol motumbu
yatakandan lam angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk
téndaka.
13 Téndaka dé duna nyan maki du nyéndékmbu téndéka
wuni xé. Dé séménýi nukwa wur sandandéka déka manré
dé takatéfi. Déka mawulimbu dé gol motumbu yatakandan
yoo dé gi.
14 Déka humbu akwi déka némbé akwi bér wama male bér.
Bér sipsip balina wama yuwi maki bér. Bér wama buwi maki
bér. Déka dama xérékékwa ya maki dé.
15 Déka man dé yikafre male bras ain maki dé. Du di bras
ain yambu tuwa xiyandaka wun bras ain dé jémba hanyi.
Déka hundi gu némafwimbu safuruta waakwa maki dé wa.
16 Déka yika tambambu dé hunkwari angé tamba yétiyéti
angé tamba hufuk hura té. Némbi yéték tékwa xi warendaka
yar nak dé déka hundimbu xale dé té. Déka saawi dé
hambukmbu hanyi, nukwa hambukmbu hanyikwa maki.
17 Wuni déré xéta roota déka man mombu xakre wuni
hiyandé du maki wuni héfambu hwa. Hwawuka dé déka
yika tambambu wuniré huruta dé wa, “Rookéméni. Wuni
tale wuni. Wuni hukétéfi wuni.
18 Wuni wungi rekwa du wuni. Hanja wuni hiya. Mé xé.
Hiyae wuni raama wungi re wungi re retawuni. Wuni néma

du reta ki wuni hura té, du takwa hiyandaka yambuna ki akwi, hiyandé du takwa rendaka hafwana ki akwi.
19 Xémén jonduka némbuli hundi hayitaméni. Némbuli rekwa jonduka akwi hukémbu yatekwa jonduka akwi hayitaméni.
20 Wafukandéka xémén jonduna mo hundika watawuni. Hunkwari angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk wuna yika tambambu téndaka méni xé. Gol motumbu yatakandan lam angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk akwi méni xé. Wun lam di getéfa angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk wumbu reta wuna hundi xékékwa du takwa maki di. Wun hunkwari di wunde getéfambu reta wuna hundi xékékwa du takwana ensel maki di.”

2

Efesuska wandén hundi

1 Wataka dé angi wa, “Méni Efesusmbu reta wuna hundi xékékwa du takwana enselka angi hayitaméni:
“Wuni hunkwari angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk wuna yika tambambu wuni hura té. Téta wuni gol motumbu yatakandan lam angé tamba yétiyéti angé tamba hufukna nyéndékmbu wuni féta yi. Wungi téta wuni méniré angi we.
2 Wuni xékélaki. Méni weséka jémba ya. Haraki jondu ménika yandaka méni wendé nahafi yata méni jémba re. Méni haraki saraki sémbut hurukwa duka hélék méni ye. Yéna yakwa du nawulak di wa, ‘Nani akwi Jisasna aposel nani.’ Wungi wandaka méni diré hurukwexé méni dika wa, ‘Di Jisasna aposel yingafwe.’ Wungi wuni xékélaki.
3 Méni wuna ximbu jémba yaméka du nawulak méniré haraki hurundaka méni haraki mawuli xékéhafi yata méni wendé nahafi yata méni wuna jémba ya.
4 Wungi xékélakita ané hurumén sémbutka hélék wuni ye. Méni tale némafwimbu mawuli yamén maki némbuli némafwimbu mawuli yahambaméni.
5 Méni tale némafwimbu mawuli yamén sémbutka wambula mé saréké. Tale hurumén sémbut yikafre dé. Méni némbuli huruméka sémbut mé yatakataka tale hurumén maki, wambula yikafre sémbut huru. Méni némbuli huruméka sémbut yatakahafi yamét, wuni ménika yae ména lam hérae déka hafwambu hérekitawuni.
6 Ané huruméka yikafre sémbutka wuni yikafre mawuli ye. Méni Nikolayatanéna du takwa hurundaka haraki saraki sémbutka némafwimbu hélék méni ye. Wuni akwi di hurundaka sémbutka némafwimbu hélék wuni ye.
7 “Wungi dé Godna Hamwinya wuna hundi xékékwa du takwaré wa. Guna waan téndét, guni wun hundi mé jémba

xéké. Saréké́ngwandékwa du takwaré watawuni, di huli mawuli hwekwa mina sék sandate. Sata di wungi re wungi re jémba retandi. Wun mi dé Godna yikafre male héfambu té.”

Smernaka wandén hundi

8 Wungi wataka dé angi wa, “Méni Smernambu reta wuna hundi xékékwa du takwana enselka angi hayitaméni:

“Wuni tale wuni. Wuni hukétéfi wuni. Wuni hanja hiyae wambula ramékwa du wuni méniré angi we.

9 Wuni xékélaki. Xakéngali ménika yae méniré haraki hurundéka méni jambangwe du méni re. (Wu yingafwe. Méni xérénjuwi mama du méni.) Ména getéfambu rekwa du takwa nawulak di Godka haraki hundi wata di angi wa, ‘Nani Judana du takwa nani.’ Wungi wata di Godna du takwa yingafwe. Di Satanéna du takwa di. Wungi wuni xékélaki.

10 Méni bari hangéli hérataméni. Hérateméka sarékéta méni rookéméni. Mé xé. Satan guna mawuliré huruk-wexénjoka dé guna bena nawulakré séndé gembu takatandé. Takandét guni nukwa tamba yéti némafwi xak wali retanguni. Di méniré xiyanjoka hurundat, méni wunika hu hwehafi yata hiyamét, wuni ménika néma du anéngambambu sandandaka yikafre joo hwetawuni, méni wungi re wungi re wuni wali jémba reméte.

11 Wungi dé Godna Hamwinya wuna hundi xékékwa du takwaré wa. Guna waan téndét, guni wun hundi mé jémba xéké. Saréké́ngwandékwa du takwa di hiyae jémba retandi. Di wambula hiyae yamba fakukéndi.”

Pergamumka wandén hundi

12 Wungi wataka dé angi wa, “Méni Pergamumémbu reta wuna hundi xékékwa du takwana enselka angi hayitaméni:

“Wuni némbi yéték tékwa xi warendaka yar wuni hura té. Wun yar némbi dé. Wuni wun yar hura tékwa du wuni méniré angi we.

13 Wuni reméka getéfaka wuni xékélaki. Satan dé wun getéfambu néma du rendéka déka néma du rendéka jambé wun getéfambu té. Téndéka méni wuna ximbu hulukita wunika jémba sarékéta wuna hundika hu hwehambaméni. Hanja wunika mwi hundi wandé du Antipas dé guna nyéndékmbu dé re, Satan rendéka getéfambu. Re dé wuna jémba jémba yandéka du nawulak déré xiyandaka dé hiya. Hiyandén nukwa méni ména mawulimbu hambuk yata méni wuna hundika hu hwehambaméni.

14 Wungi xékélakita wuni hurumén sémbut nawulakéka hélék wuni ye. Ména du nawulak di Balam wakwendén hundi xéka di wandén maki huru. Hanja Balam dé Balakré

wakwe, dé Israelna du takwana yambumbu man xatukwe
joo takandéte. Wakwendéka dé haraki joo deka yambumbu
taka, di Israelna du di gwalinyaka hwendan hamwi sata di
takwa wali haraki saraki sémbut hurundate.
15 Hanja hurundan maki ména du nawulak akwi di Niko-
layatanéna du wakwendén hundi xéka wandén maki di
haraki saraki sémbut huru.
16 Méni wun haraki saraki sémbutka mé yataka. Méni wun
sémbutka yatakahafi yamét, wuni bari yae wunde du wali
ware diré xiyasandatawuni, wuna hundina yarmbu.

17 "Wungi dé Godna Hamwinya wuna hundi xékékwa du
takwaré wa. Guna waan téndét, guni wun hundi mé jémba
xéké. Wuni sarékéngwandékwa du takwaka fakuwun mana
hénoo hwetawuni. Hweta di nak nakéka yikama wama motu
nak hwetawuni. Wun motumbu wuni huli xi nak hayiwut,
nak du wun xika yamba xékélakiké́ndi. Wun motu hératekwa
du takwa male xékélakitandi."

Taiatairaka wandén hundi

18 Wungi wataka dé angi wa, "Méni Taiatairambu reta
wuna hundi xékékwa du takwana enselka angi hayitaméni:

"Wuni Godna nyan wuni. Wuna dama xérékékwa ya maki
dé. Wuna man yikafre male bras ain jémba hanyindéka maki
dé jémba hanyi. Wuni méniré angi we.
19 Wuni méni yaméka atéfék jémbaka bu xékélakiwu. Méni
du takwaka akwi Godka akwi méni némafwimbu mawuli
yata wunika jémba sarékéta wuna jémba jémba méni ye.
Jémba yata méni du takwaré yikafre huru. Séfélak xak
ménika yandéka méni ména mawulimbu hambuk yata jémba
té. Wungi téta ména némbuli yaméka jémba dé tale yamén
jémbaré dé sarékéngwandé.
20 Wungi xékélakita wuni hurumén sémbut nakéka male
hélék wuni ye. Wule takwa Jesebel ména du takwa wali
reléka méni léré wahambaméni, lé méniré yatakataka yiléte.
Lé yéna yata lé wa, 'Wuni hafu Godna profet hési wuni.'
Wungi wata lé yéna yata wuna du takwaré lé wakwe, di
wuna yikafre yambu yatakataka nak yambumbu yindate.
Wakweléka di nak du takwa wali haraki saraki sémbut
huruta gwalinyaka hwendan hamwi sa. Léré hérekihafi
yamékaka wuni méniré haraki hundi we.
21 Tale wuni léré bari hasa hwehambawuni, lé léka haraki
saraki sémbut yatakaléte. Bari hasa hwehafi yawuka lé léka
haraki saraki sémbut yatakanjoka hélék lé ye.
22 Mé xéké. Wuni léré hasa hweta léré haraki hurutawuni,
lé némafwi bar hiyaata jambémbu male baka hwaléte. Lé

wali haraki saraki sémbut hurukwa du takwa akwi di hurulén haraki saraki sémbut yatakahafi yandat, wuni diré akwi hasa hwetawuni, di akwi némafwi hangéli hérandate.

23 Wuni léka nyangwalré akwi haraki hurutawuni. Haraki huruwut, di némafwi bar hiyaata hiyatandi. Hiyandat, wuna hundi xékékwa du takwa xéta angi xékélakitandi. Wuni atéfék du takwana mawuli sarékéré xéfuke wuni xékélaki. Wuni atéfék du takwa nak nakéka deka yandan jémba hasa hwetawuni, di yandan maki. Wungi xékélakitandi.

24 “Guni Taiatairambu reta wule takwana hundi xékéhafi yakwa du takwa, guniré wuni ané hundi we. Wule takwana hundika du nawulak di wa, ‘Wun hundi Satan fakundén hambuk hundi dé.’ Wungi di wa. Guni wun hundi xékéhafi yangut, yak, wuni guniré nawulak hundi akwi yamba wakéwuni.

25 Ané hundi male watawuni. Hanja xékéngun hundiré mé guni huluki. Hulukingut, wuni yatawuni.

26 Sarékéngwandékwa du takwa di wuna jémba male yandat, hukétéfi nukwa yandét, wuni dika hambuk hwetawuni. Hwewut, di néma du takwa reta atéfék héfambu rekwa du takwaka hatitandi.

27 Wuna yafambu hérawun maki di némafwi hambuk héraata atéfék héfambu rekwa du takwaka hambuk yatandi. Du hambuk yata héfambu yatakandan aki fikésékendaka maki, di wuna mamaré xiyasandatandi.

28 Xiyasandandat, wuni dika sérénjuwi hunkwari hwetawuni.

29 “Wungi dé Godna Hamwinya wuna hundi xékékwa du takwaré wa. Guna waan téndét, guni wun hundi mé jémba xéké.”

3

Sardiska wandén hundi

1 Wun hundi wataka dé angi wa, “Méni Sardismbu reta wuna hundi xékékwa du takwana enselka angi hayitaméni:

“Wuni Godna Hamwinya angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk hura téta wuni hunkwari angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk wuni hura té. Hura téta wuni ané hundi méniré we. Wuni yamén atéfék jémbaka wuni xékélaki. Du nawulak ménika angi di wa, ‘Dé huli du maki dé re.’ Wungi wataka xékélakihambandi. Méni bu hiya.

2 Yamén jémba dé Godna makambu téta wun jémba haraki dé té. Ménimbu nawulak yikafre jondu dé re. Méni sé raama wun yikafre jonduré yikafre huru, di jémba téndate. Méni diré yikafre huruhafi yamét, wun yikafre jondu akwi hiyatandi.

3 Wungi maki méni hanja xékéta héramén hundika
wambula mé saréké. Sarékéta wun hundi hulukita
némbuli hurumén haraki saraki sémbut yatakataméni. Méni
raméhafi yamét, wuni sélé héraakwa du yandaka maki
yatawuni. Wuni ménimbu xakutewuka nukwaka yamba
xékélakikéméni.
4 Ména du takwa nawulak di méni wali Sardismbu reta di
haraki saraki sémbut huruhafi yata di deka nukwa wurmbu
gélingali takahambandi. Di yikafre sémbut male hurundanka
hukémbu di wama nukwa wur sandata wuni wali féta
yitandi.
5 Saréké ngwandékwa du takwa wama nukwa wur san-
datandi. Deka xi dé re Godna nyingambu. Wun nyingambu
God wali retekwa du takwana xi dé re. Wunde xi yamba
hérekikéwuni. Wuni wuna yafa God akwi déka ensel akwi
deka makambu téta wunde du takwaka angi watawuni, 'Di
wuna du takwa di.'
6 "Wungi dé Godna Hamwinya wuna hundi xékékwa du
takwaré wa. Guna waan téndét, guni wun hundi mé jémba
xéké."

Filadelfiaka wandén hundi

7 Wun hundi wataka dé angi wa, "Méni Filadelfiambu reta
wuna hundi xékékwa du takwana enselka angi hayitaméni:
"Wuni Godna du reta wuni yikafre sémbut male huru.
Wuni mwi hundi wuni we. Wuni Devitna ki wuni hura té.
Wuni yambu nafwiwut, nak du wun yambu yamba téfiké ndé.
Wuni yambu téfiwut, nak du wun yambu yamba nafwiké ndé.
Wuni ané hundi méniré wuni we.
8 Wuni yamén atéfék jémbaka wuni xékélaki. Méni yalefu
hambuk héraata wuna hundi xékéta wawun maki huruta
roohafi yata méni angi wa, "Wuni Jisaska wuni jémba saréké."
Waménka wuni yambu nak wuni nafwi, ména makambu. Du
nak wun yambu yamba téfiké ndé.
9 Du takwa nawulak di angi wa, 'Nani Judana du takwa
reta nani Godna nyangwal nani re.' Wungi wata di
yénataka hundi wa. Di Satanéna hémémbu di re. Mé xéké.
Wuni wunde du takwaré watawuni, di ménika yae ména
man mombu hwati séndate. Hwati séta di wuni ménika
némafwimbu mawuli yawukaka xékélakitandi.
10 Hanja wuni méniré hambuk hundimbu wa, du nawulak
méniré haraki hurundat, méni wendé nahafi yata jémba
téméte. Méni wungi téménka ané héfambu rekwa atéfék du
takwaré hurukwexétewuka nukwa xakundét, wuni méniré
yikafre hurutawuni, méni jémba reméte.
11 Wuni ménika bari yatawuni. Méni héramén jonduré
mé huluki, du nak hérateméka anéngambambu sandandaka
yikafre male joo hérandémboka.

12 Wuni wawut sarékéngwandékwa du takwa hwaar maki
tétandi, Godna tempelmbu. Di wun tempelmbu God wali
jémba tétandi, wungi té wungi té. Wumbu téndat, wuni wuna
Godna xi deka séfimbu hayitawuni. Wuni Godna getéfana xi
Huli Jerusalem akwi deka séfimbu hayitawuni. Hukémbu God
wandét wun getéfa Jerusalem Godmbu gayatandé. Wuna
huli xi akwi hayitawuni.
13 "Wungi dé Godna Hamwinya wuna hundi xékékwa du
takwaré wa. Guna waan téndét, guni wun hundi mé jémba
xéké."

Laodisiaka wandén hundi

14 Wun hundi wataka dé angi wa, "Méni Laodisiambu reta
wuna hundi xékékwa du takwana enselka angi hayitaméni:
"Wuni mwi hundi wakwa du. Godna hundika wuni mwi
hundi male wuni we. God wuniré wandéka maki male wuni
we. God huratakandén atéfék jondu wunimbu dé tale xaku.
Wuni méniré angi we.
15 Wuni yamén atéfék jémbaka wuni xékélaki. Méni nu
hulingu maki yingafwe. Méni yanéndé hulingu maki yin-
gafwe. Méni nu hulingu yanéndé hulingu maki téméte wuni
mawuli ye.
16 Méni nu hulingu maki téhafi yata yanéndé hulingu maki
téhafi yaménka wuni wuna hundimbu méniré gwiyatawuni.
Gwiyaata ménika hu hwetawuni.
17 Méni angi méni we, 'Wuni xérénjuwi mama du
wuni. Wuni séfélak yéwa jondu bu hérawu. Joo nakéka
fatikéhambawuni.' Wungi wata méni xékélakihambaméni.
Méni Godna makambu haraki reta xak wali reta jambangwe
du méni re. Méni dama hiyandé du maki méni re. Méni
nukwa wur sandahafi du maki méni re.
18 Wungi reméka wuni méniré ané hundi we. Méni mé
yae yéwa hweta yikafre male ya yanéndé gol motu wunimbu
héra, méni xérénjuwi mama du renjoka. Méni yéwa hweta
wama nukwa wur akwi wunimbu mé héra, méni wun nukwa
wur sandamét, du takwa ména séfiré xéhafi yandat, méni
roohafi yanjoka. Méni yéwa mé hweta yikafre marasin akwi
wunimbu héra, méni ména damambu takata jémba xénjoka.
19 Wuni némafwimbu mawuli yawuka du takwaré wuni
hambuk hundimbu wata wuni diré xiya, di yikafre sémbut
male hurundate. Wunka sarékéta méni hurumén haraki
saraki sémbut yatakataka yikafre sémbut male hurunjoka
némafwimbu mawuli yataméni.
20 "Mé xéké. Wuni gena fétémbu téta guniré wuni wa, guni
wun yambu wunika nafwingute. Du nak wuna hundi xékéta
gena yambu nafwindét, wuni wulaaye dé wali retawuni.
Reta wuni dé wali hénoo sawut, dé wuni wali satandé.

21 Hanja wuni némafwi hambuk yata Satanéna hambukré
wundé sarékéngwandéwu. Sarékéngwanda némbuli wuna
yafa wali wuni re, déka néma du rendéka jambémbu.
Sarékéngwandékwa du takwaré watawuni, di wuna néma du
rendéka jambémbu wuni wali rendate.
22 "Wungi dé Godna Hamwinya wuna hundi xékékwa du
takwaré wa. Guna waan téndét, guni wun hundi mé jémba
xéké."

4

Godna getéfambu di déka ximbu haréké

1 Wun hundi wandéka xékétaka wuni Jon janji hwae wuni
xé, Godna getéfambu gena fété nak nafwe téndéka. Xéta
wuni tale xékéwun hundi wambula xékéwuka dé wun hundi
fuli yondaka maki wata wuniré angi wa, "Méni angiré mé
xalemét, wuni hukémbu xakutekwa jonduka méniré wak-
wetawuni."
2 Wungi wandéka Godna Hamwinya bari wuna
mawulimbu sukweka téndéka wuni xé, Godna getéfambu
néma duna jambé nak téndéka dé wun jambémbu rendéka.
3 Dé wumbu rendéka déka séfi dé yikafre waka maki motu
jaspar maki dé, yikafre waka motu konilian maki akwi dé.
Rendéka jambé tékwambu dé hotékanyi nak té. Déka jambé dé
wun hotékanyina larékona nyéndékmbu té. Wun hotékanyi dé
yangar maki dé hanyi, wun yikafre glas motu emeral maki
dé.
4 Dé nyéndékmbu rendéka dumi yéték tamba yétiyéti néma
du rendéka jambé di déré hatimbanga re. Wunde jambémbu
néma du dumi yéték tamba yétiyéti di hatimbanga re. Di
wama nukwa wur sandata gol motumbu yatakandan néma
du anéngambambu sandandaka joo deka anéngambambu
sandataka di re.
5 Nyéndékmbu rekwa néma duna hafwambu dé nyir
tulem nandéka jar ham wandéka wuni xéké. Néma Du
rendéka jambéna makambu dé téméngara angé tamba
yétiyéti angé tamba hufuk xérékéta té. Wunde téméngara
Godna Hamwinya angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di.
6 Wun néma duna jambéna makambu tukweseke maki
joo nak dé té. Wun tukweseke dé yikafre glas maki dé.
Hamwinya tékwa jondu yétiyéti di wun néma duna jambé
tékwa hafwambu hatimbanga di té. Wunde jonduna séfimbu
séfélak séfélak dama di té, biya sakumbu akwi, hungalimbu
akwi.
7 Wun joo nak laion maki dé. Nak bulmakau balina nyan
maki dé. Nak déka saawi dé duna saawi maki dé. Nak dé
némafwi mu afwi nyirmbu wura yikwa maki dé.

8 Wun hamwinya tékwa joo nak nak deka yék gwongofu
dé té. Séfélak dama deka atéfék séfina hafwambu akwi yékna
ekombu akwi dé té. Atéfék gan nukwa di gwar wata di té.
Téta di angi wa:
"Néma Du God dé yikafre male dé. Dé yikafre male dé. Dé
yikafre male dé. Dé atéfék hambukré saréké̂ngwanda
dé néma du re.
Dé hanja rendé, némbuli rekwa, hukémbu wungi retekwa
God dé."
9 Wungi wata di wun néma duna jambémbu rekwa Godna
némafwi hambukéka wata déka ximbu harékéta di déka
diména nae. Dé wungi re wungi re wungi male dé re.
10 Di wungi déka ximbu harékéndat, wumbu rekwa néma
du dumi yéték angé tamba yétiyéti di néma duna jambémbu
rekwa Godna makambu xakre héfambu hwaata di wungi
re wungi re rekwa Godna ximbu harékéta di gol motumbu
yatakandan anéngamba sanda joo rafwe di rendéka jambéna
makambu yaki, déka ximbu harékénjoka. Yakita di angi wa,
11 "Méni God méni nana Néma Du méni.
Méni atéfék jondu méni hurataka.
Ména mawuli yaméka makimbu méni wun jondu hu-
ratakaméka di wungi re.
Wungi huruménka sarékéta nani ména némafwi hambukéka
wata ména ximbu harékéta atéfék jonduka néma du
remékaka watame."
Wungi di wa.

5

Hundaméndén nyinga dé Jon xé

1 Wuni xé, wun néma duna jambémbu rekwa Godna
yika tambambu nyinga nak rendéka. Wun nyingana yéték
sakumbu dé séfélak hundi sukweka té. Hanja dé bi maki
joo angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk hérae dé wun
nyingaré hundamé.
2 Wun joo xétaka wuni xé, hambuk yakwa ensel nak téta
hambukmbu wandéka. Wata dé wa, "Yikafre sémbut male
hurukwa du male dé wun bi maki joo hérekitaka wun nyinga
latandé. Héndé wun nyinga late?"
3 Wungi wandéka nyinga lae awulambu xétekwa du nak
rehambandé. Nyirmbu akwi, héfambu akwi, héfana ekombu
akwi di wun nyinga yamba hali landa.
4 Di yikafre sémbut male hurukwa duka hwaka
xéhambandi, dé wun nyinga lae nyingambu xéndéte. Xéhafi
yandaka wuni hambukmbu géra.
5 Gérawuka dé néma du nak wuniré wa, "Méni gérakéméni.
Mé xé. Judana hémémbu xakundé laion andé yae. Dé

Devitna mandéka dé. Dé Satanré saréké̂ngwanda dé wun nyingambu hundaméndé bi maki joo angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk hérekitaka dé wun nyinga hali landé.” Wungi dé wa.

Jon Sipsip Balina Nyanré dé xé

6 Wun hundi xékétaka wuni xé Sipsip Balina Nyan nak téndéka. Dé néma du rendéka jambé tékwambu dé té. Dé hamwinya tékwa jondu yétiyéti, hatimbanga rekwa néma du, deka nyéndékmbu dé té. Dé xiyandaka hiyae raméndé Sipsip Balina Nyan maki dé té. Déka hara angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk dé té. Déka dama angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk dé té. Wun hara wun dama akwi di Godna Hamwinya angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di. God wandéka wunde hamwinya di ané héfambu rekwa atéfék hafwaré di yi.

7 Wun Sipsip Balina Nyan yae dé wun nyinga héra, néma duna jambé rekwa Néma Duna yika tambambu.

8 Hérandéka di hamwinya tékwa jondu yétiyéti, néma du dumi yéték angé tamba yétiyéti akwi di Sipsip Balina Nyanéna makambu xakre héfambu hwa. Wunde néma du nak nak di gita maki joo huruta di gol motumbu yatakandan andé akwi huru. Wun andémbu dé ya xérékéndéka yaki xaleta yikafre yama xaakwa joo sukweka re. Wun yaki Godna du takwa déré wandaka hundi dé.

9-10 Di wungi huruta di huli gwar nak angi wa:

“Ménire xiyandaka ména nyéki dé blekéndéka méni hiya.
Hiyae méni du takwaré héra, di Godna du takwa rendate.
Di nak maki nak maki hémémbu reta, nak maki nak maki hundi buléta, nak maki nak maki séfi téta, nak maki nak maki héfambu rendaka méni diré héra.
Hérae waméka di Godna du takwa reta di déka pris di re. Rendaka dé God deka néma du reta dika dé hati.
Hukémbu di ané héfambu rekwa du takwaka néma du takwa retandi.
Méni wungi huruménka méni wun nyinga hérae hundaméndé bi maki joo hérekitaka méni wun nyinga lataméni.”
Wungi di wa.

Sipsip Balina Nyanéna ximbu di haréké

11 Wun hundi xékétaka wuni wambula xéta wuni xéké, séfélak ensel gwar wandaka. Wunde ensel di séfélak di. Dumi dumi dumi. Di Néma Du rendéka jambéna hafwambu akwi, hamwinya tékwa jonduna hafwambu akwi, wunde néma du rendan hafwambu akwi di hatimbanga té.

12 Téta di hambukmbu gwar angi wa:

“Hanja xiyandaka hiyandé Sipsip Balina Nyan dé yikafre sémbut male huruta dé re.
Reta dé néma du reséketandé.
Reta dé séfélak yikafre jondu, yikafre xékélelaki, némafwi hambuk akwi Godmbu hératandé.
Hérandét atéfék du takwa déka ximbu harékétandi.
Harékéta déka hambukéka hundi wata déka yikafre mawuli yatandi.”

13 Wungi wandaka wuni xéké, God huratakandén atéfék jondu hundi wandaka. Nyir, héfa, héfakombu, wumbu rekwa jondu, néma xérimbu hwaakwa jondu, di atéfék hundi wandaka wuni xéké. Di angi wa:
“Néma duna jambémbu rekwa Néma Du bér Sipsip Balina Nyan bér némafwi hambuk yata bér nukwa hanyikwa maki hanyi.
Nani bérka yikafre mawuli yata bérka ximbu harékétame, wungi re wungi re.”

14 Wungi wandaka di hamwinya tékwa jondu yétiyéti di angi wa, “Wu mwi hundi dé.” Wungi wandaka God rendéka jambé tékwambu hatimbanga rekwa néma du di xakre héfambu hwaata bérka ximbu haréké.

6

Sipsip Balina Nyan dé nyingambu hundaméndé bi maki joo héreki

1 Wuni xé wun Sipsip Balina Nyan wun nyinga hura téta hundaméndé bi maki joo nak hérekindéka. Xétaka wuni xéké, hamwinya tékwa joo nak hundi buléndéka. Dé jar wandéka maki wata dé wa, “Mé ya.”

2 Wungi wandéka wuni xé, wama hors nak téndéka. Wun horsmbu rekwa du dé xi wando hurundéka dé du nak dé yikafre anéngambambu néma du sandandaka joo déka hwe. Hwendéka hérae dé yi, déka mamaré saréké́ngwandéta di atéfékré saréké́ngwandénjoka.

3 Wun Sipsip Balina Nyan nyingambu hundaméndé bi maki joo nak akwi hérekindéka wuni xéké, nak hamwinya tékwa joo angi wandéka, “Mé ya.”

4 Wungi wandéka dé waka hors nak ya. Wun horsmbu rekwa duka di xi warendaka némafwi yar nak hwe. Hwendaka dé God wun duré wa, “Méni hambuk hérae du takwana yikafre mawuliré haraki hurutaméni. Hurumét di waru wareta di nak nakré xiyatandi.” Wungi dé wa.

5 Wun Sipsip Balina Nyan nyingambu hundaméndé bi maki joo nak akwi hérekindéka wuni xéké, hamwinya tékwa joo nak akwi wandéka, “Mé ya.” Wungi wandéka wuni xé

géli hors nak yandéka. Wun horsmbu rekwa du dé joo handékénékwa joo nak déka tambambu huru.

6 Hurundéka wuni xéké hamwinya tékwa jondu téndan nyéndékmbu hundi nak angi wandéka, “Méni wamét, du takwa hénoo héranjoka séfélak yéwa hwetandi. Du natafa nukwa jémba yataka wun jémbana yéwa hérae hwetaka dé natafa male lita wit sék hératandé. Du natafa nukwa jémba yataka wun jémbana yéwa hérae hwetaka hufuk male lita barli sék hératandé. Méni olivna wel wain hulinguka akwi yamba wakéméni. Bér métaka baka témbé.” Wungi dé wa.

7 Wun Sipsip Balina Nyan nyingambu hundaméndé bi maki joo nak akwi hérekindéka wuni xéké, hamwinya tékwa joo nak akwi wandéka, “Mé ya.”

8 Wungi wandéka wuni xé, haklafu maki hors nak yandéka. Wun horsmbu rekwa du déka xi Hiyandé Du dé. Dé yandéka déka hukémbu nak du dé ya. Déka xi Hiyandé Du Takwa Rendaka Hafwa dé. God wandéka di ané héfambu rekwa atéfék du takwa di hém yétiyéti di re. Rendaka dé bérré wa, “Nak hémré béni hambuk yata diré xiyasandatambéni. Béni wambét, nawulak xi warendaka yarmbu wareta hiyaata, nawulak hénooka hiyaata, nawulak némafwi bar hiyaata, nawulakré afakambu tékwa bali hamwi tindat hiyaata di atéfék hiyatandi.” Wungi dé bérré wa.

9 Wun Sipsip Balina Nyan nyingambu hundaméndé bi maki joo nak akwi hérekindéka wuni xé, Godka joo hwendaka jambéna ekombu hiyandé du takwana hamwinya téndaka. Hanja wunde du takwa Godna hundi xékéta wata nak du takwana makambu téta Jisas Kraiska di hundi wa. Wandaka déka mama deka hundika hélék yata di diré xiyandaka di hiya. Hiyae deka hamwinya wumbu téndaka wuni xé.

10 Xéwuka di hiyandé du takwana hamwinya hambukmbu wata di wa, “Néma Du, méni yikafre sémbut male méni huru. Méni mwi hundi male méni we. Héfambu rekwa du di naniré xiya. Tale nukwa hatika yindét, méni némafwi kot xékékwa néma du reta du takwa hurundan sémbutka hundi wata méni naniré hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetaméni?”

11 Wungi wakwexéékéndaka God dé di nak nakéka wama nukwa wur hwetaka dé diré angi wa, “Guni tale nukwa nawulak baka hwatanguni. Wuni wuna du takwaka nawulakré akwi wuni waséke, di akwi hurungun maki wuna hundi xéka Jisaska hundi wandate. Wandat héfambu rekwa du guniré xiyandan maki, diré akwi xiyandat, di hiyae guni wali téndat, hukémbu wuni guniré hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hwetawuni.” Wungi dé God wa.

12 Wun Sipsip Balina Nyan nyingambu hundaméndé bi
maki joo nak akwi hérekindéka wuni xé, némafwi nono
héfambu hurundéka. Hurundéka dé nukwa nak maki ye dé
géli xaku, géli wur maki dé. Xakundéka bafu nak maki ye lé
nyéki maki waka xaku.
13 Xakuléka dé nyirmbu tékwa hunkwari di héfambu xakri,
némafwi mur hurundéka huli ambatékér sék xakrindaka
maki.
14 Di nyinga mwendaka maki dé nyir télama mwe harana
dé yi. Yindéka atéfék némbu, atéfék néma xérimbu tékwa héfa
akwi di téndan hafwa yatakataka di yi.
15 Yindaka di héfana néma du, getéfana néma du, xi
warekwa duna néma du, xérénjuwi mama du, némafwi ham-
buk yakwa du, nak duka jémba yakwa du takwa, deka hafu
jémba yakwa du takwa, wunde du takwa atéfék di yaange
ye di motumbu tékwa wekwambu akwi, némbumbu rekwa
némafwi motumbu akwi di faku.
16 Faakwa wakwexéka di némburé akwi moturé akwi
angi wa, “Guni mé xakre naniré samétéfi. Néma duna
jambémbu rekwa Néma Du naniré xéndémboka hélék nani
ye. Wun Sipsip Balina Nyan nanika mawuli wita naniré
xiyandémboka hélék nani ye.
17 Bér nani hurumben haraki saraki sémbutka mawuli wita
naniré hasa hwetembéka némafwi nukwa wundé yandé.
Yingi maki nani bérka makambu tétame?” Wungi di wa.

7

Séfélak Israelna du

1 Wun joo yindéka wuni xé, ensel yétiyéti héfana
wambumbu téndaka. Téta di héfambu hurukwa mur yétiyétiré
hulukindaka mur huruhambandé. Héfambu akwi, néma
xérimbu akwi, mimbu akwi mur huruhambandé.
2 Hanja God dé wunde enselré wa, di héfaré akwi néma
xériré akwi haraki hurundate. Wungi wandéka némbuli téta
di murré huluki. Hulukindaka wuni xé, wungi re wungi
re rekwa Godna ensel nak akwi nukwa xalekwa sakumbu
xalendéka. Dé Godna xi hayikwa joo hura yandéka wuni xé.
Yae dé ensel yétiyétiré hambukmbu wata dé angi wa,
3 “Guni héfaré akwi, néma xériré akwi, miré akwi bari
haraki hurukénguni. Tale nani nana Néma Du Godna xi déka
jémba yakwa duna makambu hayitame. Hayimbet hukémbu
guni wun jonduré haraki hurutanguni.”
4 Wungi wandéka wuni xéké, di Godna xi 144,000 duna
makambu hayindaka. Di Israelna atéfék hém deka du
nawulak hérae deka makambu di Godna xi hayi. Angi di
hayi:

5 Judana hémémbu 12,000. Rubenéna hémémbu 12,000.
Gatna hémémbu 12,000.
6 Aserna hémémbu 12,000. Naptalina hémémbu 12,000.
Manasena hémémbu 12,000.
7 Simeonéna hémémbu 12,000. Livaina hémémbu 12,000.
Isakarna hémémbu 12,000.
8 Sebulunéna hémémbu 12,000. Josepna hémémbu 12,000.
Benjaminéna hémémbu 12,000. Wunde du atéfék deka
makambu di Godna xi hayi.

Séfélak du takwa di Godna ximbu haréké

9 Di wungi hayindaka wuni xé, séfélak séfélak du
takwa hérangwanda téndaka. Du wunde du takwaré
handékénénjoka hurufatikétandé. Wunde du takwa di atéfék
héfambu akwi atéfék hémémbu akwi di ya. Di nak maki nak
maki séfi téta nak maki nak maki hundi di bulé. Wunde du
takwa néma du rendéka jambéna makambu téta akwi Sipsip
Balina Nyanéna makambu akwi di té. Di séményi wama
nukwa wur sandataka di téfana téméngara deka tambambu
hura té.
10 Téta di hambukmbu wata di angi wa, “Néma duna
jambémbu rekwa God, nana Néma Du God bér wun Sip-
sip Balina Nyan bér Satanéna tambambu naniré wundé
hérambé. Hérambéka nani bér wali jémba re.”
11 Wungi wandaka di Godna ensel atéfék di néma duna
jambé tékwa hafwa, wunde néma du dumi yéték tamba
yétiyéti, hamwinya tékwa jondu yétiyétina hafwambu di
hérangwanda té. Téta di wun néma duna jambéna makambu
xakre héfambu hwaata di Godna ximbu haréké.
12 Harékéta di angi wa, “Wu mwi hundi dé. Nani
nana Néma Du Godka yikafre mawuli yatame. Dé nukwa
hanyikwa maki dé hanyi. Dé atéfék xékélelaki dé héra. Nani
déka diména naata déka ximbu harékétame. Dé némafwi
hambuk héraata dé atéfék néma duré saréké ngwandé. Wungi
déka ximbu harékétame, wungi re wungi re. Wu mwi hundi
dé.” Wungi di wa.

Wunde du takwaka di hundi wa

13 Di wungi wandaka dé néma du nak wuniré wa, “Wun
séményi wama nukwa wur sandandé du takwa héndé? Di
yimba getéfambu di ya?”
14 Wungi wakwexékéndéka wuni déré angi wa, “Néma du,
méni hafu méni xékélaki.” Wungi wawuka dé wuniré wa,
“Wunde du takwa di wun némafwi xakéngalimbu xakukwa du
takwa di. Xaakwa di wun Sipsip Balina Nyanéna nyékimbu
deka nukwa wur yakwanyindaka deka nukwa wur wama
ya.

15 Wungi hurundanka di God rendéka jambéna makambu
téta di gan nukwa déka tempelmbu téta di déka ximbu
haréké. Haréké ndaka dé wun néma duna jambémbu rekwa
God di wali téta dika jémba hatitandé.
16-17 Wun Sipsip Balina Nyan dé néma duna jambé
nyéndékmbu téta dika jémba hatitandé, du déka sipsip balika
hatindéka maki. Hatita dé diré hura yindét, di héfambu
xalekwa hulingu satandi. Sata di wungi re wungi re jémba
retandi. Dé dika jémba hatindét, di wambula hénooka hiya-
hafi yata di wambula hulinguka yamba hiyakéndi. Dé dika
jémba hatindét, nukwa deka séfimbu hambukmbu wambula
xéhafi yandét, ya deka séfimbu wambula yamba yanékéndé.
Di gérandat, God deka damambu tékwa ménengu lété kéndét,
jémba male retandi.” Wungi dé wuniré wa.

8

Jisas dé nyingambu hukétéfi hundaméndé bi maki joo héreki

1 Wun Sipsip Balina Nyan nyingambu hukétéfi hun-
daméndé bi maki joo hérekindéka nyirmbu hundi nawulak
buléhambandi. Nawulak nukwa (1/2 aua) di atéfék nakélak
male di té.
2 Téndaka hukémbu wuni xé, Godna makambu tékwa ensel
angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk wumbu téndaka. Di
fuli maki joo angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di héra.
3 Hérandaka dé nak ensel akwi yae dé Godka jondu hwen-
daka jambé walémbambu dé té. Dé gol motumbu yatakandan
andé nak hura dé té. Wun andémbu dé yikafre yama xaakwa
joo husandandéka hwandéka ya xéréké ndéka yaki waréta dé
yikafre yama xe. Hura téndéka di wun yikafre yama xaakwa
joo séfélak déka hwe. Dé wun joo akwi du takwa Godré
buléndan hundi akwi gol motumbu yatakandan jambémbu
takandéte di déka hwe. Wun jambé dé God rendéka jambéna
makambu dé té.
4 Hwendaka takandéka dé yikafre yama xaakwa yaki akwi
du takwa Godré buléndan hundi akwi dé Godka wari, wun
enselna tambambu.
5 Warindéka wun ensel yikafre yama xaakwa joo rendéka
andé hérae, Godka jondu hwendaka jambémbu rekwa ya
hérae, dé wun andémbu taka. Take dé ya ané héfaré yak-
isanda. Yakisandandéka séfélak jar hambukmbu wandéka
nyir tulem nandéka dé némafwi nono xaku.

Ensel di fuli maki joo yo

6 Ensel angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di fuli
maki joo angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk hura téta di
yonjoka huru.

7 Ensel nak dé déka fuli yo. Yondéka hambuk wali giyandéka maki, dé ais akwi, nyéki akwi, ya akwi dé héfambu xakri. Xakre dé ané héfana també nakré, wun tambéna miré akwi dé tusanda. Tusandata dé també yétékré tusandahambandé. Atéfék héfambu rekwa yikafre wararé dé tusanda.

8 Ensel nak akwi dé déka fuli yo. Yondéka ya yanékwa némafwi némbu maki joo yakisandandaka dé néma xérimbu xakri. Xakrindéka dé néma xérimbu nak també dé nyéki xaku. Néma xérina també yéték baka dé jémba té. Wumbére també nyéki maki xakuhambambér.

9 Néma xérimbu tékwa atéfék xéri hamwi també hufuk rendéka nak també dé hiya. Hiyandéka també yéték jémba di re. Hiyahambandi. Atéfék gunjambé també hufuk rendaka nak també dé haraki ya. Yandéka també yéték jémba di re. Haraki yahambandi.

10 Ensel nak akwi dé déka fuli yo. Yondéka dé némafwi hunkwari nak téméngara ya yanékwa maki yanéta nyir yatakataka dé xakri. Xéri, héfambu xalekwa gu akwi també hufuk rendaka dé natafa tambémbu xakri. Xakrindéka també yéték jémba dé té. Wun hunkwari wun també yétékmbu xakrihambandé.

11 Wun hunkwarina xi Nyingi yakwa joo dé. Wun hunkwari héfambu tékwa gu nak tambémbu xakrindéka wun tambémbu tékwa gu nyingi dé ya. Yandéka séfélak du takwa wun hulingu sataka di hiya. També yétékmbu tékwa gu jémba dé té. Nyingi yahambandé.

12 Ensel nak akwi dé déka fuli yo. Di nukwa, bafu, atéfék hunkwari també hufuk rendaka wun ensel yondéka natafa també géli dé xaku. Xakuta haraki dé ya. Yandéka nukwa, bafu, atéfék hunkwari també yéték jémba dé té. Haraki yahambandé. Yahafi yandéka nukwa, bafu, hunkwari jémba hanyihambandi. Gan nukwa akwi, nukwa, bafu, hunkwari nawulak hanyihafi yandaka dé haléke té.

13 Haléke téndaka wuni xé, barokwaru nak anwar nyirmbu wura yiléka. Xéta wuni xéké lé hambukmbu angi waléka, “Saréfa. Saréfa. Saréfa. Ensel hufuk deka fuli némbuli male bari yotandi. Di yondat, héfambu rekwa du takwa némafwi hangéli hératandi. Héfambu rekwa du takwaka wuni saréfa nae.” Wungi lé wa.

9

Ensel nak akwi dé fuli yo

1 Ensel nak akwi déka fuli yondéka wuni xé, hunkwari nak héfambu téndéka. Hanja wun hunkwari nyirmbu yae dé héfambu xakre dé wumbu té. Wun hunkwari dé némafwi wekwambu nandikwa yambuna féténa ki di héra. Du di wun

wekwambu yasande xéta andélambu tékwa héfa xénjoka di
hurufatikétandi.
2 Hérae dé wun némafwi wekwana fété nafwindéka dé
séfélak yaki wun wekwambu xale, némafwi yana yaki xal-
endéka maki. Xale wun wekwana yaki dé nukwa nyir
tatéfindéka bér géli xaku.
3 Xakumbéka wun yakimbu di séfélak hawuluki xale di
héfaré naande yi. Naande ye di hambuk héra, di ané héfana
hula du takwaré tindaka maki tinjoka.
4 Hérae di ané hundi akwi héra, “Guni wara, nyaa, miré
akwi haraki hurukénguni. Guni deka makambu wuna xi
rehafi yakwa du takwaré male haraki hurutanguni.
5 Guni du takwaré tingut, di yamba hiyakéndi. Guni diré
tingut, di némafwi hangéli hératandi. Guni bafu natamba
du takwaré titanguni, di némafwi hangéli hérandate.” Wun
hundi hérataka di wunde hawuluki du takwaré tindat, di
hangéli hératandi, hula tindaka hangéli hérandaka maki.
6 Wun nukwa du takwa hiyatendaka yambuka
hwakéfatikétandi. Di hiyanjoka némafwimbu mawuli yata
di yamba hiyakéndi.
7 Wuni hawuluki angi yandaka wuni xé. Di warenjoka
yikwa hors maki di té. Deka anéngambambu gol motumbu
yatakandan sandandaka maki joo dé té. Deka saawi duna
saawi maki di.
8 Deka némbé takwana séményi némbé maki dé. Deka
némbi laionéna némbi maki, némbi tufu dé.
9 Deka mawulimbu kapambu yatakandan nukwa wur
maki di sanda. Di wura yindaka deka yékna ham dé séfélak
karis yindaka maki dé. Wun ham dé séfélak hors warenjoka
fétékéra yindaka maki dé.
10 Deka géni hulana géni maki dé. Wun génimbu némbi nak
dé té. Deka hambuk dé deka génimbu dé té. Di deka génimbu
bafu natambambu du takwaré titandi, di némafwi hangéli
hérandate.
11 Deka néma du dé wun wekwaka hatikwa ensel dé.
Hibruna hundimbu wun enselna xi Abadon dé. Grikna
hundimbu déka xi Apolion dé. Wun xina mo hundi angi dé,
Atéfék Jonduré Haraki Hurukwa Du dé.
12 Tale yandé haraki joo bu hényi. Mé xé. Haraki joo yéték
akwi yatambér.

Ensel nak akwi dé déka fuli yo

13 Ensel nak akwi déka fuli yondéka wuni xéké, Godka
jondu hwendaka jambéna wambu yétiyétimbu hundi nak
wandéka. Wunde wambumbu nak nak dé bulmakau balina
anéngambambu tékwa maki hara nak dé té. Wun gol
motumbu yatakandan jambé dé Godna makambu té.

14 Wun hundi wata dé fuli yondé enselré wa, “Némbuli
ensel yétiyéti di yoombu gindan du maki re, néma xéri
Yufretisna hafwambu. Méni sa ye wunde enselré luku.”
Wungi dé wa.
15 Hanja God wunde ensel yétiyéti dé hurataka, di
wasékendén nukwambu wasékendén héki hwarimbu xakun-
date. Huratakandéka wun fuli yondé ensel diré dé luku, di ye
ané héfana atéfék du takwana nak tambéré xiyasandandate.
Xiyasandandat, nak també hiyandat, també yéték baka
tétambér.
16 Wunde ensel yétiyéti yindaka deka hukémbu
yikwa horsmbu rekwa du séfélak séfélak di. Nak diré
handékénéndéka wuni xéké, di 200 milion di.
17 Wun janji maki jooré xéta wuni xé hors, horsmbu rekwa
du akwi angi yandaka. Du di kapambu yatakandan sanda
wur mawulimbu sandandaka wun nukwa wur dé nawulak
waka, ya yanékwa maki, nawulak géli, nukwa xéndéka nyir
géli tékwa maki, nawulak haklafu wungi di ya. Horsna
humbu laionéna humbu maki dé. Ya yanéta dé yaki wali
horsna hundimbu xale yi. Ya yanékwa haklafu motu akwi
dé deka hundimbu xale yi.
18 Wun ya, yaki, haklafu motu akwi xale ye di ané héfambu
rekwa du takwana natafa tambéré di xiyasanda. També
yéték jémba di re.
19 Wun horsna hambuk dé deka hundimbu akwi génimbu
akwi dé té. Deka géni hambwe maki dé. Deka génimbu
humbu nak dé té. Wun humbumbu di du takwaré haraki
huru.
20 Wun haraki jondu dé ané héfana du takwana natafa
hémré male dé xiyasanda. Hiyahafi rekwa du takwa di wun
jondu xétaka di deka tambambu hurundan haraki saraki
sémbutka hu hwehambandi. Hu hwehafi yata di haraki
hamwinyana ximbu harékéta, gol motu, silva motu, bras
motu, baka motu, mimbu akwi tandan gwalinyana ximbu
di haréké. Wunde yénataka god xéhafi yata, hundi xékéhafi
yata, yitaka yatakahambandi.
21 Wunde du takwa di du takwaré xiyaata, foo tuta, nak du
takwa wali haraki saraki sémbut huruta, jondu sélé héraata,
wungi huruta di haraki saraki sémbut huru. Di hurundan
haraki saraki sémbutka hu hwehambandi.

10

Ensel Jonka nyinga hwendéka dé sa

1 Wun jonduré xétaka wuni xé, Godna getéfambu re ham-
buk yakwa ensel nak gayandéka. Dé buwi maki nukwa wur
sandandéka dé hotékanyi nak déka anéngambambu re. Déka

saawi dé nukwa maki dé. Déka man ya yanékwa hwaar maki dé.
2 Déka tambambu dé yikama nyinga nak lae dé re. Rendéka dé déka yika man néma xérimbu xakita dé aki man héfambu xaki.
3 Xakita dé laion hambukmbu wandaka maki dé hambukmbu wa. Wandéka dé jar angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk déka hundi hasa wa.
4 Hasa wandaka wuni jarna hundi hayinjoka huru. Huruwuka dé hundi nak Godna getéfambu angi wa, “Wun jar wandén hundi ména mawulimbu male métaka téndé. Nyingambu yamba hayikéméni.” Wungi dé wa.

5 Wandéka dé Godna getéfambu gaye néma xérimbu xakita héfambu xakita téndéka xéwun ensel dé déka yika tamba Godna getéfaré harékéta

6 dé angi wa, “God wungi re wungi re retandé. Dé nyir akwi nyirmbu rekwa atéfék jondu akwi dé hurataka. Dé héfa akwi héfambu rekwa atéfék jondu akwi dé hurataka. Dé néma xéri akwi wumbu rekwa atéfék jondu akwi dé hurataka. Wuni déka ximbu wuni we. Dé hanja wandén maki némbuli male hurutandé. Wu mwi hundi dé.
7 Ensel nak akwi déka fuli némbuli male yotandé. Yondét, wun nukwambu God hanja fakundén jémba yaséketandé. Hanja déka jémba yakwa profet di wun fakundén jémbaka wa. Wandan maki némbuli hurutandé. Wu mwi hundi dé.” Wungi dé wa.

8 Wandéka dé Godna getéfambu gayandéka xékéwun hundi dé wuniré wambula wa, “Méni sa ye méni wun nyinga néma xérimbu xakita héfambu xakita tékwa enselna tambambu héra.”
9 Wungi wandéka wuni wun enselka ye wuni déré wa, dé wun yikama nyinga wunika hwendéte. Wawuka dé wuniré wa, “Méni mé hérae sa. Samét, ména hundimbu résék yatandé. Sataka témét, ména biyambu nyingi yatandé.”
10 Wungi wandéka wuni wun yikama nyinga déka tambambu hérae wuni sa. Sata téwuka dé wuna hundimbu résék dé ya. Sataka téwuka dé wuna biyambu nyingi ya.
11 Yandéka dé wuniré wa, “Méni profetna hundi wambula wataméni. Séfélak nak maki nak maki séfi tékwa du takwaka, séfélak nak maki nak maki héfambu rekwa du takwaka, séfélak nak maki nak maki hundi bulékwa du takwaka, séfélak néma duka akwi profetna hundi wataméni.” Wungi dé wa.

11

Du yéték bér Godna jémbaka hundi wa

1 Wun hundi wandéka di wunika jondu handékénékwa
bangi nak hwe. Wun bangi séto bangi maki dé. Wun
bangi hweta di wuniré wa, “Méni sé raama ye Godna
tempel handékénéta Godka jondu hwendaka jambé akwi
handékéné. Wumbu téta Godna ximbu harékékwa du takwa
akwi handékénétaméni.
2 Méni tempelka séndé gindan hafwa yamba
handékénékéméni. Wun hafwa baka métaka téndé. Wun
hafwa dé nak téfana du takwaka hwendén hafwa dé. Di
dumi yétiyéti angé tamba yéték bafu wun yikafre getéfambu
xakélaki sakélakita haraki hurutandi, mawuli yandaka maki.
3 Wuni wuna jémbaka hundi watekwa du yétékéka hambuk
hwetawuni. Hwewut bér 1,260 nukwambu profetna hundi
watambér. Bér wungi wuna hundi wata bér kofina bek wur
maki nukwa wur male sandatambér.” Wungi dé God wuniré
wa.
4 Wumbére du yéték bér oliv mi maki bér, ané héfana Néma
Duna makambu tékwa lam yéték maki bér té.
5 Du takwa nawulak bérré haraki hurunjoka mawuli
yandat, bérka hundimbu ya gwande bérka mamaré atéfék
ya yanétandé. Bérré haraki hurunjoka mawuli yatekwa du
takwa wungi male hiyatandi.
6 God bérka dé hambuk hwe, bér wambét, profetna hundi
watembéka nukwambu wali giyahafi yandéte. Nawulak
hambuk akwi dé bérka hwe. Bér wambét, héfambu tékwa
gu nyéki maki xakutandé. Bér mawuli yata wambét nak
maki nak maki haraki saraki jondu ané héfambu rekwa du
takwaka yatandé, mawuli yambéka maki.
7 Bér bérka jémba yaséketa hundi wambét, wun némafwi
wekwambu xalekwa ximbali bér wali waretandé. Ware
bérré sarékéngwandéta bérré xiyatandé. Xiyandét, bér hiy-
atambér.
8 Hiyambét bérka fusa néma getéfana yambumbu baka
hwatambér. Hanja wun getéfambu di bérka Néma Duré xiyae
mimbu hatekandaka dé hiya. Nani sataku hundi wata wun
getéfana xi angi wa: Sodom akwi Isip akwi.
9 Wumbére du yétékna fusa nukwa hufuk també yam-
bumbu rendét, di nak maki nak maki séfi tékwa du takwa,
nak maki nak maki hémémbu rekwa du takwa, nak maki
nak maki hundi bulékwa du takwa, nak maki nak maki
héfambu yandé du takwa wungi di bérka fusaré xétandi. Xéta
watéfitandi, du nawulak bérka fusa wekwambu réméndate.
10 Wungi watéfita ané héfambu rekwa du takwa
hiyambénka mawuli sawuli yatandi. Hénoo hulingu sata
nak nakéka jondu hweta mawuli sawuli yatandi, dika
hangéli hwendé profet yéték hiyambénka.

11 Nukwa hufuk també yindéka dé hamwinya hwekwa
yanambi dé Godmbu gaye bérré wulayi. Wulayindéka bér
raama bérka manmbu té. Témbéka di du takwa bérré xéta di
némafwimbu roo.
12 Roondaka bér xéké, hundi nak Godna getéfambu gayata
hambukmbu wandéka. Wata dé angi wa, “Béni angiré
mé xale.” Wungi wandéka bér Godna getéfaré buwimbu
warimbéka di bérka mama xé.
13 Wun nukwa némafwi nono dé huru. Hura dé wun
getéfana hafwa nakré dé haraki huru. Hurundéka wun
getéfana hafwa angé natamba angé tamba yétiyéti jémba dé
té. Wun nono hurundéka séfélak (7,000) du takwa di hiya.
Hiyandaka di hiyahafi rendé du takwa némafwimbu roota di
anwarmbu rekwa Godna ximbu di haréké.
14 Wumbére haraki joo yéték wundé yimbé. Nak akwi bari
yatandé.

Ensel nak akwi dé déka fuli yo

15 Ensel nak akwi dé déka fuli yo. Yondéka di Godna
getéfambu hundi nawulak hambukmbu di angi wa, “Némbuli
nana Néma Du déka wasékendén du Krais wali dé ané
héfambu rekwa atéfék du takwaka néma du re. Dé atéfék du
takwaka néma du retandé, wungi re wungi re.” Wungi di
wa.
16 Wandaka di Godna makambu rekwa néma du dumi
yéték angé tamba yétiyéti di rendaka jambémbu raama di
deka saawimbu xakre hwaata Godna ximbu harékéta di wa,
17 “Nana Néma Du God, ména hambuk atéfék hambukré dé
saréké ngwandé. Hanja re némbuli akwi méni re.
Méni némafwi hambuk héraata némbuli male méni néma du
reta atéfék héfambu rekwa du takwaka méni jémba
hati. Hatiméka nani ménika diména nae.
18 Hanja ané héfambu rekwa du takwa ménika mawuli di wi.
Némbuli méni dika mawuli witeméka nukwa wundé yandé.
Némbuli méni némafwi kot xékékwa néma du reteméka nukwa
wundé yandé.
Yandéka méni hiyandé du takwa hurundan sémbutka hundi
wataméni.
Némbuli ména jémba yandé du takwa yandan yikafre jémba
hasa hwetaméni.
Hasa hweta méni ména profetka akwi, ména hundi xékéndé
du takwaka akwi, ména ximbu haréké ndé du takwaka
yikafre jondu hasa hwetaméni.
Di néma du takwa reta baka du takwa rendat, wunde du
takwa yandan yikafre jémba némbuli hasa hwetaméni.
Némbuli méni ané héfaré haraki hurundé du takwaré haraki
hasa hurutaméni.
19 Di wungi wandaka dé Godna getéfambu tékwa déka
tempelna yambu dé nafwi. Nafwindéka wuni xé, déka

wasékéréké ndén hundina yikafre male bokis wun tempelmbu téndéka. Téndéka nyir tulem nandéka némafwi ham nawulak wandaka jar xiyandéka nono nak dé huru. Hurundéka dé némafwi wali ais maki dé giya.

12

Takwa bér némafwi hambwe

1 Wun joo yindéka wambula xe wuni xé, néma joo nak nyirmbu yandéka. Wun joo angi dé: Takwa hési lé re. Lé nukwa lé sanda, sanda wur maki. Bafu léka man ekombu lé re. Léka anéngambambu hunkwari tamba yéti man yéték dé re, anéngambambu samé joo maki dé.

2 Lé nyan téta nyan héranjoka huruta lé némafwi hangéli héra. Hangéli hérae lé hambukmbu wanjita lé nyan héranjoka huru.

3 Huruléka dé nak joo akwi nyirmbu ya. Wun joo angi dé: Némafwi waka hambwe maki joo nak dé re. Déka humbu angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk wungi di té. Déka humbu nak nakmbu dé néma du anéngambambu sandandaka yikama joo nak dé re. Démbu dé bulmakau balina anéngambambu tékwa hara tamba yéti di té.

4 Déka génimbu wun hambwe dé nyirmbu tékwa hunkwari també nak témbéra dé ané héfaré yakisanda. Yakisandandéka dé nyirmbu tékwa hunkwari també yéték jémba dé té. Wun hambwe yae dé nyan héranjoka yakwa takwana makambu té. Wule takwa nyan héralét, dé wun nyanré bari sanjoka dé té.

5 Téndéka lé nyan nak héra. Lé dunya héra. Hukémbu wun nyan néma du reta némafwi hambuk yata ané héfambu rekwa atéfék du takwaka jémba hatitandé. Wule takwa nyan héraléka God dé wun nyanré bari hura wari, rendéka jambéré.

6 Hura warindéka lé takwa du rehafi hafwaré lé yaange yi, God lé jémba reléte huratakandén hafwaré. Wun hafwambu lé 1,260 nukwa relét, di léka hénoo hwetandi.

7 Wule takwa yaange yiléka di Godna getéfambu ware. Maikel déka ensel akwi di némafwi hambwe déka ensel akwi wali di ware.

8 Wareta Maikelna hambuk wun hambwena hambukré sarékéngwandéndéka di wun némafwi hambwe déka du akwi Godna getéfambu wambula renjoka di hurufatiké.

9 Maikel dé wun némafwi hambwe déka du wali diré dé héfaré yakisanda. Wun némafwi hambwe dé hanja rendé hambwe dé. Nani déka angi wa, “Yénataka hundi wakwa du Satan dé.” Wungi nani wa. Dé ané héfana atéfék du

takwaré dé yéna ye. Maikel wun némafwi hambweré akwi, déka enselré akwi dé yakisanda.

10 Yakisandandéka wuni xéké, Godna getéfambu hundi nak hambukmbu wandéka. Wata dé wa, “God némafwi hambuk yata dé Satanré saréké̂ngwanda dé déré héfaré yakisanda. Tale Satan dé Godna makambu téta gan nukwa dé Jisasna hundi xéké̂ndé du takwaka haraki hundi wa. Némbuli dé dika haraki hundi wambula yamba wakéndé. Némbuli God némafwi hambuk yata yae dé déka du takwaré héra, Satanéna tambambu. Nana Néma Du God yae dé atéfék du takwaka néma du re. Reta dé déka nyan Jisas Kraiska hambuk hwe, dé atéfék du takwaka néma du rendéte.

11 Wun Sipsip Balina Nyan hiyandéka déka nyéki dé bleké. Bleké̂ndéka di du takwa nawulak di wun Sipsip Balina Nyanka jémba saréké̂ta di déka yikafre hundi wa. Déka jémba yanjoka di hiyanjoka roohambandi. Wungi maki di Satanré saréké̂ngwandé.

12 Saréké̂ngwandéndanka saréké̂ta guni Godna getéfambu rekwa du takwa yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatanguni. Satan héfaré naande ye dé xékélaki. Dé nawulak nukwa male retandé. Dé wungi xékélakita dé némafwimbu mawuli wi. Mawuli windékaka nani guni héfambu rekwa du takwaka akwi, néma xérimbu rekwa jonduka akwi nani saréfa nae.” Wungi dé wun hundi wa.

13 Wun némafwi hambweré héfaré yakisandandéka héfambu rendékaka xékélakita dé dunya héralé takwaré nambwe.

14 Nambwandéka God dé wule takwaka némafwi barokwaruna yék yéték hwe, lé wura du rehafi héfaré ye léka hafwambu xakuléte. Lé wumbu relét, di léka hénoo hwetandi. Héki hwari hufuk també wumbu jémba retalé.

15 Wule takwa wumbu reléka dé wun némafwi hambwe déka hundimbu dé séfélak hulingu gwiya, némafwi xéri maki. Wun hulingu némafwi hwe gwande ye lé wule takwaré nambwe yi. Wun hwe gwande léré hura yilét fakuléte dé hambwe mawuli ya.

16 Mawuli yandéka dé héfa wule takwaré yikafre huruta dé déka taak sénata dé némafwi hambwe gwiyandén atéfék hulingu nyéréké.

17 Nyéréké̂ndéka dé wun némafwi hambwe wule takwaka mawuli wita dé léka mandékangu wali warenjoka mawuli ya. Léka mandékangu di Godna hambuk hundimbu wandén maki huruta Jisasna hundi hulukikwa du takwa di. Di wali warenjoka dé wun némafwi hambwe yi.

18 Ye dé néma xéri tufwana awemémbu té.

13

Ximbali maki joo yéték bér xale

1 Téndéka wuni xé, ximbali maki joo nak néma xérimbu
xalendéka. Déka hara tamba yéti dé. Déka harambu di néma
duna anéngambambu sandandaka joo tamba yéti di re. Déka
humbu angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di. Déka maka
nak nakmbu dé hayindan xi nawulak hwa. Wunde xi di
Godka haraki hundi wandaka xi di.
2 Xéwun ximbali lepat maki dé. Déka man beana man maki
di. Déka hundi laionéna hundi maki dé. Wun ximbalika
dé némafwi hambwe Satan déka hambuk hwe. Hwetaka dé
déré wa, “Méni wuna hambuk hérae ané héfambu rekwa du
takwaka néma du retaméni.” Wungi wandéka dé hambuk
yata dika néma du dé re.
3 Wun ximbalina humbu nak xiyandaka hiyae dé té.
Téndéka wun makambu téndé wasi réka yandéka dé humbu
wambula yikafre ya. Yandéka di héfambu rekwa atéfék du
takwa wun ximbaliré xéta waréngéna di déka hukémbu yi.
4 Wun némafwi hambwe ximbalika déka hambuk
hwendéka di du takwa némafwi hambwena ximbu haréké.
Harékéta di ximbalina ximbu akwi haréké. Harékéta di wa,
“Héndé wun ximbali maki dé? Héndé wun ximbali wali
wareta déré saréké́ngwandétandé? Wu yingafwe.” Wungi di
wa.
5 Wun ximbali hambuk hérae dé déka hafu ximbu harékéta
dé Godka haraki hundi wa. Wun némafwi hambwe dé déka
hambuk hwendéka dé atéfék du takwaka dé néma du re,
dumi yétiyéti angé tamba yéték (42) bafumbu.
6 Reta dé Godka akwi, Godna xika akwi, Godna yikafre
geka akwi dé haraki hundi wa. Godna yikafre ge dé déka
getéfambu rekwa du takwa dé.
7 Dé hambuk hérae dé wun ximbali Godna du takwa wali
ware dé diré saréké́ngwandé. Wun némafwi hambwe dé déka
hambuk hwendéka dé atéfék hémka akwi, atéfék nak maki
nak maki séfi tékwa du takwaka akwi, atéfék nak maki nak
maki hundi bulékwa du takwaka akwi, atéfék héfambu rekwa
du takwaka akwi dé néma du re.
8 Héfambu rekwa du takwa déka ximbu harékétandi.
Hanja God ané héfa huratakahafi yandén nukwa dé nyinga
nakmbu déka du takwana xi hayi, di dé wali wungi re wungi
re jémba rendate. Wun nyinga dé xiyandaka hiyandé Sipsip
Balina Nyanéna nyinga dé. Wun nyingambu deka xi hayi-
hafi yandén du takwa wun ximbalina ximbu harékétandi.
9 Du takwa deka waan téndét, di ané hundi métaka
xékénda.
10 God du takwa nawulakré dé wa, deka mama diré séndé
gembu takandate. Wandét, di séndé gembu retandi. God
du takwa nawulakré dé wa, deka mama diré xi warendaka

yarmbu diré xiyandate. Wandét, di diré xi warendaka yarmbu xiyatandi. Guni Godna du takwa wunka sarékéta guni Godna jémbaka bari wendé nahafi yata Godka jémba sarékétanguni.

11 Ximbali nak akwi héfambu raama xalendéka wuni xé. Déka hara yéték dé, sipsip balina nyan maki. Dé némafwi hambwe buléndéka maki dé hundi bulé.

12 Tale yandé ximbali hukémbu yandé ximbalika hambuk hwetaka wandéka dé tale yandé ximbalina makambu téta dé déka jémba ya. Yata dé atéfék héfambu rekwa du takwaré wandéka di tale yandé ximbalina ximbu haréké. Hanja humbu nak xiyandaka hiyae téndéka wun humbumbu téndé wasi réka yandéka dé humbu wambula yikafre yandé ximbalina ximbu di haréké.

13 Hukémbu yandé ximbali dé nak maki nak maki hanja xéhafi yandan hambuk jémba dé ya. Nak yandén hambuk jémba angi dé. Dé atéfék du takwana makambu téta wandéka ya nyir yatakataka dé héfaré gaya.

14 Hukémbu yandé ximbali dé tale yandé ximbalimbu hambuk hérae dé hanja xéhafi yandan hambuk jémba yata dé héfambu rekwa du takwaré yéna ya. Yéna yata dé diré angi wa, “Guni gwalinya tatanguni. Wun ximbali hanja xi warendaka yarmbu xiyandaka dé huli re. Guni wun ximbali maki gwalinya tatanguni. Tae guni déka ximbu harékétanguni.” Wungi wandéka di ta.

15 Tandaka dé hukémbu yandé ximbali hambuk hérae dé wun tale yandé ximbali maki gwalinyaka hambuk hwe, wun gwalinya yanambi yondéte. Hwendéka dé wun gwalinya yanambi yota dé hundi akwi bulé. Buléta dé wa, “Wuna ximbu harékéhafi yakwa du takwaré guni xiyatanguni.”

16 Wungi wataka dé wa, “Guni wuna hundi nak hayi-tanguni, atéfék du takwana yika tambambu. Tambambu hayihafi yata deka makambu hayitanguni. Néma du takwa, baka du takwa, xérénjuwi mama du takwa, jambangwe du takwa, nak duka jémba yakwa du takwa, deka hafu jémba yakwa du takwa, atéfék du takwambu wuna hundi wungi hayitanguni.

17 Hayingut, du takwa wuna hundi hura téhafi yata di nak du takwambu joo yamba hérakéndi. Wuna hundi hura téhafi yakwa atéfék du takwa jondu hwetaka nak du takwaré yéwa yamba hérakéndi.” Wungi dé wun gwalinya wa. Wandéka wungi di déka hundi hayi. Hayindan hundi wu ximbalina xi dé. Hayindan hundi wu ximbalina namba dé.

18 Guni xékélelakikwa du takwa, mé saréké. Guni jémba sarékéta wun ximbalina nambaka xékélakitanguni. Wun namba wu duna namba dé. Wun namba 666 dé.

14

Séfélak (144,000) du di huli gwar wa

1 Wambula xe wuni xé, wun Sipsip Balina Nyan Saion
Némbumbu téndéka. Wun Sipsip Balina Nyan téndéka di
144,000 du di dé wali té. Hanja wunde duna makambu dé
déka xi déka Yafana xi akwi dé hayi.
2 Wunde du téndaka wuni xéké, hundi nak Godna
getéfambu wandéka. Wun hundi gu némafwimbu safuruta
wandéka maki dé wa. Dé jar xiyaata wandéka maki dé wa.
Xékéwun hundi gita xiyandaka wandéka maki dé wa.
3 Di wun hundi wata di God rendéka jambéna makambu
téta di huli gwar wa. Di hamwinya tékwa jondu yétiyéti,
wumbu rekwa néma du akwi, deka makambu téta di huli
gwar wa. Wunde 144,000 du di wun gwarna moka xékélaki,
wun gwar wanjoka. Nak du takwa wun gwar wanjoka di
hurufatiké. Hanja God ané héfambu dé wunde duré héra.
4 Wunde du di takwa wali hwahafi yata di Godna makmbu
yikafre male du di re. Di wun Sipsip Balina Nyanéna
hukémbu yikwa du di. Dé nak héfaré yindét, di déka hukémbu
yitandi. Hanja wunde du di séfélak duna nyéndékmbu
rendaka God diré dé héra. Du takwa hanja Godka tale
hérandan hénoo Godka hwendaka maki, wunde du di God
bér Sipsip Balina Nyan tale hérambén du di.
5 Di yénataka hundi nawulak wahambandi. Di haraki
saraki sémbut nawulak huruhambandi.

Ensel hufuk di hundi wa

6 Wambula xe wuni xé, ensel nak anwar nyirmbu wura
yindéka. Dé Kraisna wungi re wungi re rekwa yikafre hundi
wanjoka dé yi. Dé nak maki nak maki héfambu rekwa du
takwaré, nak maki nak maki hémémbu rekwa du takwaré,
nak maki nak maki hundi bulékwa du takwaré, nak maki
nak maki séfi tékwa du takwaré, ané héfambu rekwa atéfék
du takwaré wanjoka dé yi.
7 Yita dé hambukmbu angi wa, “God némafwi kot xékékwa
néma du retendéka nukwa wundé yandé. Yandénka guni
Godka roota déka ximbu harékétanguni. God nyir, héfa, néma
xéri, xéri akwi huratakandénka sarékéta guni déka ximbu
harékétanguni.”
8 Dé wungi wandéka dé ensel nak akwi tale yandé en-
selna hukémbu dé ya. Yae dé wa, “Némafwi getéfa Babilon
wundé xakrilé. Hanja lé atéfék héfambu rekwa du takwana
mawuliré lé haraki huru, di haraki saraki mawuli xékéta lé
wali haraki saraki sémbut hurundate. Lé wundé xakrilé.”
9 Dé wungi wandéka dé ensel nak akwi bérka hukémbu
ya. Yae dé hambukmbu angi wa, “Ximbalina ximbu
harékékwa du takwa, ximbali maki tandan gwalinyana

ximbu harékékwa du takwa akwi, bérka ximbu harékéta
ximbalina hundi makambu, yika tambambu hérandé du
takwa,
10 wunde du takwa di Godna mawuli wina wain hulingu
satandi. Wun wain hulingu hambuk dé. Dé diré ham-
bukmbu haraki hurutandé. Di Godna ensel akwi Sipsip
Balina Nyan akwi deka makambu téta di yambu, ya yanékwa
haklafu motumbu akwi némafwi hangéli hératandi.
11 Wun ximbali bér ximbali maki tandan gwalinyana
ximbu harékéndé du takwa, bérka ximbu harékéta xim-
balina hundi deka séfimbu hérandé du takwa akwi di yambu
némafwi hangéli hératandi, wungi re wungi re. Gan nukwa
baka yamba hwakéndi." Wungi dé wa.

12 Guni Godna du takwa, wunka sarékéta guni roohafi yata
guna mawulimbu hambuk yata Godna hundi jémba xékéta
wandén maki hurutanguni. Huruta Jisaska jémba sarékéta
déka hundi hulukitanguni.

13 Godna getéfambu hundi nak gayandéka xékéwuka dé
angi wa, "Méni angi hayitaméni. Néma Du Jisas wali natafa
mawuli héraakwa du takwa di némbuli hiyandat hukémbu
hiyandat, God diré yikafre hurutandé. Hurundét di jémba
male retandi." Wungi wandéka dé Godna Hamwinya wa,
"Wu mwi hundi dé. God diré yikafre hurundét, di resétotandi,
deka némafwi jémbaka. Deka yandan yikafre jémba di wali
yitandé, God diré yikafre hurundéte." Wungi dé wa.

Héfambu hénoo héraakwa nukwa

14 Wuni wambula xe wuni xé, wama buwi nak hwandéka.
Wun buwimbu duna nyan maki du dé re. Déka
anéngambambu dé gol motumbu yatakandan néma du san-
dandaka joo nak dé re. Déka tambambu dé hénoo hérandaka
dakéndé yar dé huru. Wun yar némbi tufu dé.
15 Hurundéka dé ensel nak akwi Godna tempelmbu
gwande dé buwimbu rekwa duré némafwimbu wata dé wa,
"Héfambu rekwa du takwa di akwe hénoo maki di té. Némbuli
wun akwe tékwa hénoo hérateméka nukwa wundé yandé.
Méni sa ye ména yarmbu hénoo xatéka héra."
16 Wungi wandéka dé buwimbu rendé du déka yar hura
yaake dé héfana akwe hénoo atéfék xatéka héra.

17 Hérandéka dé ensel nak akwi Godna getéfambu tékwa
tempelmbu gwande dé té. Dé akwi hénoo hérandaka dakéndé
némbi tufu yar nak dé huru.
18 Hurundéka dé ensel nak akwi Godka jondu hwendaka
jambé yatakataka dé ya. Wun ensel dé yaka dé néma du
re. Dé yae dé yar hura téndé enselré hambukmbu angi wa,

“Héfambu tékwa wain sék némbuli akwe dé té. Méni ména yar hura sa ye méni wun wain sék xatéka héra.”

19 Wungi wandéka dé wun ensel déka yar hura héfaré gaye dé akwe wain sék xatéka héra. Hérae dé motumbu xandan wain sék xakinjinyindaka némafwi wekwambu dé wun wain sék yakisanda. Wun wekwa dé Godna mawuli wi dé.

20 Yakisandandéka di wun wekwambu wain sék xakinjinyi. Wun wekwa dé getéfana hafwambu dé té. Di wun wain sék xakinjinyindaka dé wun wekwambu séfélak nyéki dé xale. Xale gwande dé afaké hafwambu dé yi (300 kilomita maki). Yita dé wara héfambu tékwa duna maka yakitéfinjoka dé huru.

15

Ensel di xakéngali hura té

1 Wungi hurundéka wuni némafwi joo nakré wuni xé. Wun jooré xéta wuni saréké waréké. Wun joo angi dé. Ensel angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk wumbu téta di némafwi xakéngali angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk hura té. Wun xakéngali di hukétéfi xakéngali di. Wun xakéngali yindat, Godna mawuli wi hényitandé.

2 Wambula xe wuni xé némafwi tukweseke maki joo nak téndéka. Wun joo dé ya wali glas wali takandan joo maki dé. Wun tukweseke walémbambu du takwa nawulak di té. Wunde du takwa di ximbaliré akwi, ximbalina gwalinyaré akwi, wun ximbalina xina nambaré akwi saréké ngwandétaka di wumbu té. Téta di God hwendén gita maki joo hura té.

3 Wunde du takwa wumbu téta di Godna jémba yakwa du Moses bér wun Sipsip Balina Nyanéna gwar wa. Angi di wa:

Néma Du God, méni némafwi jémba méni ya.
Nani yamén yikafre jémbaré xéta waréngéna nani saréké waréké.
Ména hambuk atéfék hambukré saréké ngwandéndéka méni néma du re.
Méni yikafre sémbut male huruta méni mwi hundi male méni wa.
Méni atéfék héfana du takwaka néma du méni re.

4 Nana Néma Du, méni hafu yikafre sémbut male méni huru.
Méni yikafre male jémba yaméka atéfék di xé.
Xéndanka atéfék héfambu rekwa du takwa yae ména ximbu harékétandi.
Héndé ménika roohafi yata ména ximbu harékéhafi ye? Wu yingafwe.
Wungi di wa.

5 Wun gwar xékétaka wambula xe wuni xé, Godna mwi hundi rendéka nukwa wurmbu tondén yikafre ge déka

getéfambu téndéka. Wun gembu déka tempel nafwe téndéka wuni xé.
6 Xéwuka ensel angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di xakéngali hura te di tempel yatakataka gwande yi. Huli huli wama nukwa wur sandataka gol motumbu yatakandan yoo mawulimbu gitaka di gwande.
7 Gwandendaka dé hamwinya tékwa joo nak gol motumbu yatakandan andé angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk dé dika hwe. Wungi re wungi re rekwa Godna mawuli wi dé wunde andémbu sukweka té.
8 God némafwimbu hambuk yata dé némafwimbu hanyindéka dé déka hambukmbu dé yaki xale dé tempelmbu sukweka té. Yaki wungi téndéka di atéfék du takwa wun tempelré yamba hali wulayinda. Ensel angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk hura téndaka xakéngali angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk hényindat, du takwa wun geré wulayitandi.

16

Godna mawuli wi rekwa andé

1 Tempelmbu hundi nak xalendéka wuni xéké. Dé ensel angé tamba yétiyéti angé tamba hufukré hambukmbu angi wa, “Guni sa ye wun andémbu rekwa Godna mawuli wi héfambu gurikésandatanguni.”
2 Wungi wandéka dé ensel nak ye dé déka andémbu rekwa joo héfaré gurikésanda. Gurikésandandéka séfélak du takwaré némafwi haraki wasi dé xaku. Di ximbalina xi deka séfimbu hayindan du takwa, di ximbali maki tandan gwalinyana ximbu harékékwa du takwa, diré némafwi haraki wasi dé xaku.
3 Xakundéka dé ensel nak akwi ye dé déka andémbu rekwa joo néma xérimbu gurikésanda. Gurikésandandéka dé néma xéri hiyandé duna nyéki maki dé xaku. Xakundéka néma xérimbu tékwa atéfék jondu di hiya.
4 Hiyandaka dé ensel nak akwi ye déka andémbu rekwa joo xérimbu akwi héfambu xalekwa gumbu akwi dé gurikésanda. Gurikésandandéka wun hulingu atéfék dé nyéki xaku.
5 Xakundéka wuni xéké wun hulinguna ensel angi wandéka, “Hanja re némbuli akwi méni re. Méni hurundan haraki saraki sémbut diré hasa hweméka, wu yikafre dé. Méni yikafre God méni. Wungi hasa hweta méni yikafre sémbut méni huru.
6 Hanja wunde du di ména profet ména nawulak du takwaré akwi xiyandaka deka nyéki dé bleké. Némbuli méni ména du takwaré xiyandé duré méni nyéki hwe, di sandate. Wu yawundu.” Wungi dé wa.

7 Wandéka wuni xéké, hundi nak Godka jondu hwen-
daka jambémbu xale wandéka. Dé angi wa, “Wu mwi
hundi dé. Néma Du God, ména hambuk atéfék hambukré
saréké ngwandéta méni néma du re. Méni hurundan haraki
saraki sémbut wungi hasa hweta méni wamén maki huruta
yikafre sémbut male méni huru.” Wungi dé wa.
8 Wandéka ensel nak akwi ye déka andémbu rekwa joo
nukwambu dé guriké. Gurikéndéka dé nukwa hambukmbu
xétékwe, du takwana séfiré tunjoka.
9 Tundéka deka séfimbu némafwi ya yanéndéka di du takwa
di némafwi hangéli héraata di Godka haraki hundi wa. God
dé wun xakéngalika hambuk ye néma du rendéka di déré
haraki hundi wa. Wata di hurundan haraki saraki sémbut
yatakahafi yata di Godna ximbu harékéhambandi.
10 Harékéhafi yandaka dé ensel nak akwi déka andémbu
rekwa joo wun ximbali rendéka néma duna jambémbu
gurikésanda. Gurikésandandéka ximbalina du takwana
hafwambu dé gan hunyi. Hunyindéka wunde du takwa
némafwi hangéli hérae di deka tékaliré di ti.
11 Di deka séfimbu téndé wasika akwi némafwi hangéli
hérandanka di Godka haraki hundi wata di hurundan haraki
saraki sémbut yatakahambandi.
12 Yatakahafi yandaka ensel nak akwi ye dé déka
andémbu rekwa joo némafwi xéri Yufretismbu gurikésanda.
Gurikésandandéka dé wun xérina hulingu atéfék héliké.
Hélikéndéka dé némafwi yambu nak re. Nukwa xalekwa
sakumbu rekwa néma du di wun yambumbu yatandi.
13 Wambula xe wuni xé, gélékeké maki haraki hamwinya
hufuk xalendaka. Némafwi hambwena hundi, ximbalina
hundi, yénataka hundi wakwa profetna hundimbu akwi
xalendaka wuni xé.
14 Wunde haraki hamwinya Satanéna hém di. Di xale ye
di hanja xéhafi yandan nak maki hambuk jémba di ya. Di
ané héfambu rekwa atéfék néma duka di yi. Wunde néma
du natafa hafwaré yae warendate di haraki hamwinya dika
yi. Atéfék néma duré saréké ngwandékwa God wasékendén
némafwi nukwambu warendate di haraki hamwinya wunde
néma duka yi.
15 Yindaka nana Néma Du dé angi wa, “Mé xéké. Wuni sélé
héraakwa du yandaka maki yatawuni. Guni wunika haxéta
huli reta guna nukwa wurka jémba hatita, wu guni yikafre
mawuli yatanguni. Guni wungi huruhafi yata guni baka séfi
téngut, du takwa guna séfiré xéndat, guni rootanguni.” Wungi
dé naniré wa.
16 Wun haraki hamwinya hufuk ané héfambu rekwa néma
duré wandaka yae di hérangwanda té, natafa hafwambu.

Wun hafwaka di Hibruna hundimbu angi wa, Armagedon.
Wun xina mo hundi angi dé, Magedo némbu.
17 Ensel nak akwi ye dé murmbu déka andémbu rekwa
joo guriké. Gurikéndéka dé tempelmbu rekwa God rendéka
néma duna jambémbu hundi nak hambukmbu angi wa, “Yak.
Bu hényi.”
18 Wungi wandéka nyir tulem nandéka dé ham nawulak
wandéka jar xiyandéka dé némafwi nono nak dé huru. Wun
nono némafwi nono male dé. Hanja du takwa ané héfambu
xakundé nukwa némbuli akwi wungi maki nono héfambu
huruhambandé.
19 Hurundéka wun némafwi getéfa dé félama també hu-
fukmbu té. Nono hurundéka atéfék héfambu tékwa getéfa
xakre di haraki ya. God dé wun némafwi getéfa Babilonka
yike yahambandé. Dé wule getéfaka sarékéta dé déka
némafwi mawuli wina wain hulingu rekwa hanyandé dé léka
hwe.
20 Hwendéka néma xérimbu tékwa atéfék héfa di guré nandi.
Némbu nak rehambandé.
21 Rehafi yandaka dé némafwi ais motu wali dé giya. Nak
ais motuna xak angi dé, 50 kilo maki dé. Wun ais motu
nyirmbu gaye dé du takwaré xiyae diré haraki huru. Wun
ais wali némafwi xakéngali dé. Wali diré haraki hurundékaka
sarékéta di héfambu rekwa du takwa Godka haraki saraki
hundi wa.

17

Némafwi yambumbu tékwa takwa

1 Wun andé hura tékwa ensel nak wunika yae dé wuniré
angi wa, “Méni mé ya. Wuni séfélak xérimbu tékwa némafwi
getéfa hési méniré wakwetawuni. Wule némafwi getéfa
yambumbu tékwa takwa maki lé. God hurulén séfélak haraki
saraki sémbut léré hasa hwetendékaka méniré wakwetawuni.
2 Ané héfana néma du di lé wali hwaata di haraki saraki
sémbut huru. Wule takwa hurulén haraki saraki sémbut wain
hulingu maki dé. Lé wun wain hulingu ané héfambu rekwa
du takwaka hweléka sataka di wangété ya.”
3 Wungi wandéka Godna Hamwinya wuna mawulimbu
sukweka téndéka dé ensel wuniré du rehafi hafwaré hura yi.
Hura yindéka wuni xé, takwa hési waka ximbalimbu reléka.
Wun ximbalina séfimbu séfélak Godka haraki hundi wandaka
xi di re. Wun ximbalina humbu angé tamba yétiyéti angé
tamba hufuk di. Déka hara tamba yéti di.
4 Wule takwa lé waka akwi géli akwi nukwa wur lé sanda.
Lé séfélak gol motumbu yatakandan jondu, séfélak yikafre
glas maki motu akwi léka séfimbu lé sanda. Séfélak yikafre
yéwasé akwi lé waré. Léka tambambu lé gol motumbu

yatakandan hanyandé huru. Wun hanyandémbu dé wule takwa hurulén atéfék haraki saraki sémbut akwi hurulén haraki jondu akwi dé sukweka té.

5 Hanja léka makambu di sataku hundi nak angi hayi, “Némafwi getéfa Babilon lé. Lé atéfék yambumbu tékwa takwana ayiwa lé. Lé ané héfambu rekwa atéfék haraki saraki sémbutna ayiwa lé.”

6 Lé Godna du takwana nyéki sata, Jisasna hundi wanjoka hiyandé du takwana nyéki sataka wangété yaléka wuni xé. Xétaka waréngéna wuni saréké waréké.

7 Sarékéwuka dé ensel wuniré wa, “Métaka méni saréké waréké? Wuni wule takwana sataku hundina mo hundika watawuni. Reléka ximbalina sataku hundina mo hundika akwi watawuni. Wun angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk humbu tamba yéti hara tékwa ximbalika watawuni.

8 Xémén ximbali hanja re némbuli rehambandé. Hukémbu wun némafwi wekwambu xalendét, God déré xiyandét, dé fakutandé. Hanja God ané héfa huratakahafi yandén nukwa dé God dé wali wungi re wungi re retekwa du takwana xi dé hayi nyinga nakmbu. Wun nyingambu xi hayihafi yandén du takwa di wun hanja re némbuli rehafi ye hukémbu yatekwa ximbaliré xéta waréngénétandi.

9 “Xékélelakikwa du di wun jooka jémba xékélakitandi. Wun humbu angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di némbu angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di. Wule takwa lé wun némbumbu re.

10 Wun humbu di néma du angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk akwi di. Wunde néma du natamba bu hiya. Nak dé némbuli re. Nak hukémbu xakutandé. Hukémbu dé yae nawulak nukwa male retandé.

11 Wun ximbali hanja re némbuli rehambandé. Wunde néma du angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk tale rendat dé deka hukémbu néma du retandé. Dé wunde néma du angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk nakmbu xakutandé. God wandét dé fakutandé.

12 “Xémén hara tamba yéti di néma du tamba yéti di. Di néma du rehafi ye. Di wun ximbali wali hambuk hérae dé wali natafa aua male néma du retandi.

13 Di natafa joo hurunjoka mawuli yata sékéré tétandi. Téta deka hambuk ximbalika hwendat, dé deka néma du retandé.

14 Di wun Sipsip Balina Nyan wali warendat, wun Sipsip Balina Nyan diré sarékéngwandétandé. Dé atéfék némafwi duna némafwi du dé, dé atéfék néma duna néma du reta dé diré sarékéngwandétandé. Dé wali tékwa du takwa di déka hundi xékéndate wasékendén du takwa di. Di déka jémba male sarékéta wandén maki hurukwa du takwa di.” Wungi dé wa.

15 Wataka dé wuniré wa, “Wule yambumbu tékwa takwa
lé séfélak xérimbu téléka méni xé. Wun xéri di nak maki nak
maki séfi tékwa du takwa akwi, atéfék hémémbu rekwa du
takwa akwi, nak maki nak maki héfambu rekwa du takwa
akwi, nak maki nak maki hundi bulékwa du takwa akwi di.
16 Xémén hara tamba yéti wun ximbali wali di wule
yambumbu tékwa takwaka némafwimbu hélék yatandi. Hélék
yata léré haraki huruta léka nukwa wur atéfék lafitandi.
Lafita léka séfi nawulak sataka léré yambu tusandatandi.
17 Hanja God dé wun mawuli saréké taka, wunde néma
duna mawulimbu, di God mawuli yandéka maki hurundate.
Takandéka di natafa joo hurunjoka mawuli yata sékéré
téta di deka hambuk wun ximbalika hwetandi. Godna
wandén jondu atéfék xakundéte di deka hambuk ximbalika
hwetandi.
18 Wule xémén takwa lé némafwi getéfa lé. Lé ané héfana
atéfék néma duka lé néma takwa lé re.” Wungi dé wa.

18

Némafwi getéfa Babilon haraki wundé yalé

1 Wambula xe wuni xé, ensel nak akwi Godna getéfa
yatakataka gayandéka. Wun ensel némafwi hambuk yata dé
nukwa hanyikwa maki dé héfambu hanyi.
2 Dé gaye némafwimbu wata dé wa:
Némafwi getéfa Babilon haraki wundé yalé. Lé haraki male
lé té.
Némbuli wule getéfa lé Satanéna haraki hamwinya rendaka
hafwa lé.
Lé atéfék haraki hamwinya akwi rendaka séndé ge lé.
Némbuli wule getéfa lé sahafi yambeka afwi, haraki afwina
rendaka séndé ge lé.
3 Atéfék héfambu rekwa du takwa di léka haraki saraki
sémbutna wain hulingu sa.
Ané héfambu rekwa néma du di lé wali haraki saraki sémbut
huru.
Lé haraki saraki sémbut huruta séfélak jondu héranjoka
mawuli yaléka di ané héfana jémba yakwa du di léka
jondu hweta yéwa héraata di xérénjuwi mama du re.
Di atéfék wungi hurundaka némbuli Babilon haraki wundé
yalé.
4 Dé wungi wandéka wuni xéké, hundi nak akwi Godna
getéfambu gayata wandéka. Angi dé wa:
Wuna du takwa, guni lé wali haraki saraki sémbut huruhafi
yanjoka guni wule getéfa yatakataka gwandetanguni.
Guni lémbu rehafi yangut, lémbu xakutekwa xakéngali gu-
nimbu yamba xakukéndi.

5 Lé séfélak haraki saraki sémbut lé huru. Di hurulén haraki saraki sémbut natafambu takandaka dé Godna getéfaré xale.
God hurulén haraki saraki sémbutka yike yamba yakéndé.
6 Guni lé guniré haraki huruléka maki léré haraki hasa hurutanguni.
Lé guniré haraki joo nak hurulét, guni léré haraki joo yéték hasa hwetanguni.
Hurulén haraki saraki sémbut andémbu tékwa wain hulingu maki dé. Némbuli wun andé yéték léré hasa hwetanguni.
7 Lé léka mawulimbu lé wa, “Wuni séfélak du takwaka néma takwa wuni re. Wuni du hiyandé takwa yingafwe. Wuni jémba male reta yamba gérakéwuni.”
Wungi wata léka ximbu lé haréké. Harékéta mawuli yaléka atéfék jondu huruta lé haraki saraki sémbut huru.
Lé lé hafuré yikafre hurulén maki némbuli guni léré haraki hasa hurutanguni, lé némafwi hangéli héraata hambukmbu géraléte.
8 Lé wungi léka ximbu harékélénka, léka xakéngali natafa nukwambu male lémbu xakutandi.
God léka hwetendéka xakéngali angi dé. Némafwi bar hiyaata, hambukmbu géraata, hénooka hiyalét, God léré yambu tusandatandé.
Hurulén haraki sémbut hasa hwekwa Néma Du God hambuk dé.
9 God léré yambu tundét, ané héfana néma du di wun yana yakiré xéta saréfa nae gératandi. Hanja di wule getéfa wali haraki saraki sémbut hurutaka di léré tundéka yanékwa yakiré xéta gératandi.
10 Di lé wali némafwi hangéli héranjoka roota di afakémbu téta angi watandi:
“Saréfa. Saréfa nae, némafwi getéfa Babilonka. Wule hambuk getéfa lé. Natafa nukwambu male di nyéna hurunyén haraki saraki sémbut hasa hwetekwa jondu nyénika bari hari di ya.”
Wungi watandi.
11 Ané héfambu reta jondu hweta yéwa héraakwa du wule getéfaka saréfa naata gératandi, wule getéfambu rendé du takwa dimbu séfélak jondu wambula hérahafi yandanka.
12 Hanja wule getéfambu rekwa du takwa di ande jondu dimbu héra: gol motu, silva motu, glas maki yikafre motu, yikafre male yéwasé, wama nukwa wur, géli nukwa wur, yikafre nukwa wur, waka nukwa wur, nak maki nak maki yikafre yama xaakwa mi, elefanéna némafwi harambu tandan yikafre jondu, mimbu tandaka séfélak yéwa hérandan

jondu, brasmbu yatakandan jondu, ainmbu yatakandan
jondu, yikafre wama motumbu tandan jondu,
13 sinamon, kari maki joo, ya xéréka yikafre yama xaakwa
joo, yikafre yama xaakwa hulingu, frankinsense, wain
hulingu, olivna wel, yikafre flawa, wit sék, bulmakau bali,
sipsip bali, séfélak hors, hors témbéréndaka hwari, nak duna
hundi xékéta wandéka maki jémba yakwa du takwa deka
séfi deka hamwinya akwi, wungi di wule getéfa Babilonmbu
rendé du takwa dimbu héra.
14 Jondu hweta yéwa héraakwa du wule getéfaka angi
watandi, “Sanjoka némafwimbu mawuli yanyéka yikafre mi
sék nyénika afakémbu di té. Nyéna yéwa, yikafre hénoo,
atéfék yikafre jondu bu hényi. Du nak nyénimbu yikafre joo
nakéka hwakéfatikétandé.” Wungi watandi.
15 Wun jondu hweta séfélak yéwa hanja hérandé du di wule
getéfa wali némafwi hangéli héranjoka roota di afakémbu téta
léka saréfa naata hambukmbu gératandi.
16 Géraata angi watandi:
“Saréfa. Saréfa nae, wule némafwi getéfaka. Hanja lé yikafre
wama nukwa wur, géli nukwa wur, waka nukwa wur
lé sanda.
Lé léka séfimbu gol motu, glas maki motu lé sanda. Lé yikafre
male yéwasé lé waré.
17 Wu yak. Natafa nukwambu male léka atéfék yikafre jondu
bari haraki wundé yanda.”
Wungi watandi.
Gunjambéna néma du, gunjambémbu reta nak getéfaré
yikwa du takwa, gunjambémbu jémba yakwa du, gun-
jambémbu joo takata yéwa héraakwa du, wunde du takwa
atéfék afakémbu di té.
18 Téta wule getéfa ya yanéta yaki warindéka xéta ham-
bukmbu wanjita di wa, “Wule getéfa némafwi getéfa lé. Lé
atéfék némafwi getéfaré lé sarékéngwandé.”
19 Wungi wata di wun getéfaka saréfa naata héfa hérae
deka makambu di ya. Yata hambukmbu géraata wanjita angi
watandi:
“Saréfa. Saréfa nae wule némafwi getéfaka. Hanja gun-
jambéna yafa di wule getéfaka jondu hwetaka séfélak
yéwa héra.
Natafa nukwambu male lé haraki wundé yalé.”
Wungi watandi.
20 Guni Godna getéfambu rekwa du takwa, guni wule
getéfa haraki yalénré xéta yikafre mawuli yata mawuli
sawuli yatanguni. Guni Godna du takwa, Jisasna aposel,
Godna profet akwi, guni yikafre mawuli yata mawuli sawuli
yatanguni. God guniré haraki hurulénka wundé wandé,

léré hasa hwenjoka. Hasa hwendénka sarékéta guni yikafre mawuli yatanguni.

21 Wambula xe wuni xé némafwi hambuk yakwa ensel nak némafwi motu hérandéka. Wun motu wit sék akinjényindaka némafwi motu maki dé. Wun motu hérae dé néma xérimbu yakisanda. Yakisandata dé wa, “Wun motu yakisandawun maki di wule némafwi getéfa Babilonré hérae hambukmbu yakisandatandi. Yakisandandat, di wule getéfaré wambula xénjoka hwakéfatikétandi.

22 Wule getéfambu gita maki joo xiyaakwa du akwi, gwar wakwa du akwi, hama yokwa du akwi, fuli maki joo yokwa du akwi di wumbu gwar wambula yamba wakéndi. Nak maki nak maki jémba yakwa du di wulé getéfambu deka jémba wambula yamba yakéndi. Wule getéfambu takwa di bret humbwinjoka wit sék wambula yamba akinjényikéndi.

23 Wule getéfambu lam wambula yamba hanyikéndé. Wule getéfambu du di takwa wambula yamba hérakéndi. Takwa du wambula yamba humbwikéndi. Hanja wule getéfambu du nawulak jondu hweta yéwa hérae di ané héfana néma du re. Hanja wule getéfambu rendé du nawulak di foo tuta di atéfék héfana du takwaré yéna di ya, di haraki saraki sémbut hurundate.

24 “Wule getéfambu dé profetna nyéki, Godna du takwana nyéki dé re. Atéfék héfambu xiyandaka hiyandé Godna du takwana nyéki akwi dé wule getéfambu re. Wungi maki God léré haraki wundé hurundé.” Wungi dé wun ensel wa.

19

Babilon haraki yaléka di mawuli sawuli ya

1 Wungi wandéka wuni xéké, Godna getéfambu rekwa séfélak du takwa hambukmbu wandaka. Di angi wa:

“Haleluya. Nani Godna ximbu harékétame.
Dé naniré Satanéna tambambu dé héra.
Dé némafwimbu dé hanyi.
Déka hambuk némafwi dé.

2 Dé hurulén haraki saraki sémbut hasa hweta dé mwi hundi wata yikafre sémbut male dé huru.
Hanja wule némafwi getéfa lé yambumbu tékwa takwa maki reta lé séfélak haraki saraki sémbut huru.
Huruta lé atéfék héfana du takwana mawuliré haraki huru, di akwi haraki saraki sémbut hurundate.
Lé Godna jémba yakwa du takwana nyéki blekélénka, God dé léré hasa haraki huru.”

3 Wungi wataka di wambula angi wa,

“Haleluya. Nani Godna ximbu harékétame.
Lé yambu yanéléka léka yaki wungi re wungi re waritandé.”

4 Wungi wandaka di wunde néma du dumi yéték angé
tamba yétiyéti akwi wunde hamwinya tékwa jondu yétiyéti
akwi wungi di wun néma duna jambé rekwa Godna
makambu xakre héfambu hwaata déka ximbu harékéta di
angi wa, “Wu mwi hundi dé. Haleluya. Godna ximbu
harékétame.”
5 Wungi wandaka God rendéka néma duna jambémbu dé
hundi nak xaakwa dé angi wa, “Guni Godna jémba yakwa
du takwa, guni Godka roota déka ximbu harékékwa du
takwa guni nana Godna ximbu harékétanguni. Guni néma
du takwa, baka du takwa akwi, guni nana Godna ximbu
harékétanguni.” Wungi dé wa.

Sipsip Balina Nyan takwa hérandét, di némafwi hénoo satandi

6 Wun hundi wandéka wuni xéké, séfélak du takwa
hérangwanda wandaka maki hundi wandéka. Deka hundi
gu némafwimbu safuruta wandaka maki dé wa. Deka hundi
jar hambukmbu xiyaata wandaka maki dé wa. Wun hundi
wata di wa:
“Haleluya. Nana Néma Du Godna ximbu harékétame.
Déka hambuk atéfék hambukré saréké ngwandéndéka dé
atéfék du takwaka néma du re.
7 Wun Sipsip Balina Nyan takwa hératendéka nukwa wundé
yandé.
Déka takwa léka jondu wundé huratakalé, déré humbwin-
joka.
Wunka nani yikafre mawuli yata mawuli sawuli yata Godna
ximbu harékétame.
8 God dé léka yikafre huli huli wama nukwa wur hwendéka
lé wun nukwa wur sanda.”
Wungi di wa. (God hwendén yikafre wama nukwa wur
wu Godna du takwa hurundan yikafre sémbut dé.)
9 Ensel dé wuniré wa, “Méni ané hundi mé hayi: God
séfélak du takwaré dé wa, di yae wun Sipsip Balina Nyan
takwa hératendéka hénoo sandate. Wunde du takwa yikafre
mawuli yata mawuli sawuli yatandi.” Wungi wataka dé
wuniré wambula wa, “Wun hundi Godna mwi hundi dé.”
10 Wungi wandéka wuni déka man mombu xakre héfambu
hwa, déka ximbu harékénjoka. Huruwuka dé wuniré wa,
“Yingafwe. Méni wungi yamba hurukéméni. Wuni Godna
jémba yakwa du wuni. Wuni méni wali Jisas wandén mwi
hundi hulukikwa du takwa wali wungi nani Godna jémba
ya. Méni Godna ximbu male harékétaméni. Nani xékélaki.
Jisas wandén mwi hundi wu profetna hundina hamwinya
dé.” Wungi dé wa.

Wama horsmbu rekwa du

11 Wambula xe wuni xé, Godna getéfa nafwe téndéka, mé
xé, wama hors nak téndéka. Wun horsmbu rekwa duka
di angi wa, “Wandéka maki hurukwa du dé. Mwi hundi
wakwa du dé.” Wungi di wa. Dé kot xékékwa néma du
reta yikafre hundi male dé wa. Déka mama wali wareta dé
yikafre sémbut male huru.
12 Déka dama xérékékwa ya maki dé. Néma
du anéngambambu sandandaka séfélak joo dé déka
anéngambambu sanda. Dé hafumbu dé xi nak hayi. Dé hafu
dé déka xika dé xékélaki. Nak du wun xika xékélakihambandé.
13 Sandandén séménýi nukwa wur dé hanja nyékimbu
husanda. Di déka xika angi wa, “Godna Hundi dé.”
14 Godna getéfambu reta xi warekwa du di deka séfimbu
yikafre huli huli wama nukwa wur sandataka di nak nak
wama horsmbu reta di déka hukémbu yi.
15 Déka hundimbu dé yar nak té. Wun yar némbi tufu
dé. Wun yarmbu dé ané héfambu rekwa séfélak du takwaré
xiyasandatandé. Xiyae dé ain bangi hérae hambuk yata deka
néma du retandé. Dé atéfék hambukré sarékéngwandékwa
Godna mawuli wina wain sék xakinjinyitandé, motumbu
xandan wekwambu.
16 Déka nukwa wur déka manmbu akwi hayindén xi dé re.
Wun xi angi dé, “Atéfék Némafwi Duna Némafwi Du dé. Atéfék
Néma Duna Néma Du dé.”
17 Wambula xe wuni xé, ensel nak nukwambu téndéka.
Téta dé anwar nyirmbu wurékwa afwiré némafwimbu wata
dé wa, “Guni mé yae natafambu hérangwandé, God hwe-
tendéka némafwi hénoo sanjoka.
18 Guni néma duna séfi, xi warekwa duna néma duna
séfi, némafwi hambuk héraakwa duna séfi, horsna hamwi,
horsmbu rekwa duna séfiré mé yae sa. Guni atéfék du
takwana séfi satanguni. Guni nak duna jémba yakwa du
takwa akwi, deka hafu jémba yakwa du takwa akwi, néma du
takwa akwi, baka du takwa akwi, guni di atéfék deka séfiré
satanguni.” Wungi dé wa.
19 Wandéka wuni xé, wun ximbali, ané héfana néma
du deka xi warekwa du wali yae hérangwandéndaka. Di
horsmbu rekwa du wali wareta, déka xi warekwa du akwi
wali warenjoka di wungi hérangwandé.
20 Di warendaka dé horsmbu rekwa du déka xi warekwa
du wali di wun ximbali bér yénataka hundi wakwa profetré
di huluki. Hanja wun profet dé ximbalina makambu téta
hanja xéhafi yandan hambuk jémba yata dé du takwaré yéna
ya. Ximbalina xi séfimbu hayindan du takwa, ximbali maki
tandan gwalinyana ximbu harékékwa du takwa, wunde du
takwaré dé yéna ya. Horsmbu rekwa du déka xi warekwa
du wali di wun ximbali bér yénataka hundi wakwa profetré

hulukindaka bér hiyahafi rembéka di bérré hura ye ya yanékwa tukwesekeré yakisanda. Wun tukwesekembu ya yanékwa haklafu motu akwi dé yané.

21 Yakisandataka dé horsmbu rekwa du déka hundimbu tékwa yarmbu dé bér wali tékwa atéfék duré xiyasandandéka di hiya. Hiyandaka di atéfék afwi yae wunde duna séfiré sandaka deka biya dé sukweké.

20

Satan 1,000 héki hwari dé némafwi wekwambu re

1 Wun joo yindéka wuni xé, ensel nak Godna getéfa yatakataka gayandéka. Déka tambambu dé némafwi wekwana féténa ki huru. Némafwi sen nak akwi dé déka tambambu hura té.

2 Wun ensel gaye dé némafwi hambweré huluki. Wun némafwi hambwe wu hanja rendé hambwe déka xi Satan dé. Satan atéfék haraki hamwinyana néma du dé. Ensel wun némafwi hambweré huluke dé némafwi senmbu déré gi, dé 1,000 héki hwari wekwambu rendéte.

3 Gitaka dé déré némafwi wekwambu yakisandataka dé wun wekwana fété jémba tatéfi, Satan du takwaré wambula yéna yahafi yandéte. Tatéfitaka dé wifa takambeka maki dé bi maki joo wun fétémbu taka, nak du wun yambu nafwindémboka. Tale wun hambwe 1,000 héki hwarimbu wun wekwambu retandé. Rendét hukémbu dé nafwindét, Satan xale nawulak nukwa male du takwaré wambula yéna yatandé.

4 Wambula xe wuni xé néma du rendaka jambé nawulak rendéka di kot xékékwa néma du nawulak wumbu rendaka. Hanja God dé diré wa, di du takwa hurundan sémbutka wandate. Wambula xe wuni xé, hanja hiyandé du takwana hamwinya wumbu téndaka. Hanja wunde du takwa nawulak di Jisasna mwi hundi wata Godna hundi akwi wandaka Godna mama deka hwali xatékéndaka di hiya. Wunde du takwa di wun ximbalina ximbu harékéhafi yata ximbali maki tandan gwalinyana ximbu akwi harékéhambandi. Deka makambu deka tambambu akwi di wun ximbalina hundi hayihambandi. Wunde du takwa wambula raama di Krais wali du takwaka néma du takwa retandi, 1,000 héki hwarimbu.

5 Wunde du takwa di tale wambula ramé. Nawulak hiyandé du takwa wun nukwambu raméhambandi. Wun 1,000 héki hwari yindét, di nawulak hiyandé du takwa wambula ramétandi.

6 Tale ramétekwa du takwa di yikafre mawuli yata mawuli sawuli yatandi. Wunde du takwa di yikafre sémbut male hurukwa du takwa di. Di wambula yamba hiyakéndi. Di God

bér Kraisna pris reta Krais wali néma du takwa retandi, 1,000 héki hwarimbu.

God Satanré yakisandandéka dé némafwi hangéli héra

7 Wun 1,000 héki hwari yindét, dé Satan rendé séndé gena
fété nafwe déka sen lukutandé.
8 Lukundét, Satan wun wekwa yatakataka xaletandé,
atéfék héfambu rekwa atéfék du takwaré yéna yanjoka.
Xale yéna yandét, wunde du takwa, Gok bér Magokna du
takwa, di déka hundi xékéta wandén maki di natafambu
hérangwandétandi, God wali warenjoka. Wunde du takwa
séfélak di. Du nak diré handékénénjoka hurufatikétandé.
9 Wunde du warenjoka yae di atéfék héfambu yae Godna du
takwa rendaka getéfaré ye God némafwimbu mawuli yandéka
getéfaré akwi ye hérangwandé di té. Téndaka ya Godna
getéfambu gaye wunde duré tusanda.
10 Tusandandéka Satan hanja diré yéna yandénka dé God
Satanré ya yanékwa tukwesekeré yakisanda. Ya yanékwa
séfélak haklafu motu akwi wun tukwesekembu dé re. Hanja
di wun ximbali bér yénataka hundi wakwa profetré akwi tuk-
wesekeré yakisanda. Bér Satan wali di wun tukwesekembu
reta gan nukwa némafwi hangéli hératandi, wungi re wungi
re.

Némafwi kot dé xaku

11 Wambula xe wuni xé, néma duna némafwi wama jambé
nak rendéka néma du nak wumbu rendéka. Rendéka xéwuka
nyir héfa yaange ye bér hényi. Bér nak hafwambu wambula
yamba rekéndi.
12 Nyir héfa hényindéka wuni xé, hanja hiyandé néma
du takwa baka du takwa akwi ye God rendéka jambéna
makambu téndaka. Téndaka dé nawulak nyinga lae dé
nak nyinga akwi la. Wun nyinga nakmbu dé God wali
retekwa du takwana xi dé hayi. Nawulak nyingambu hanja
di hiyandé du takwa ané héfambu reta hurundan atéfék
sémbutka hayi. God wun nyingambu xéta kot xékékwa néma
du reta dé wundé du takwaré hasa hwe, di hanja haraki
hurundaka maki.
13 Wambula xe wuni xé, néma xérimbu hiyandé du takwa,
hwandafumbu hwaakwa du takwa, hiyandé du rendaka
hafwambu rekwa du takwa, wunde du takwa atéfék déka
yandaka. Di yae déka makambu téndaka God kot xékékwa
néma du reta dé diré hasa hwe, hanja hurundan maki.
14 Hasa hweta dé du takwa hiyandaka sémbut akwi
hiyandé du takwa rendaka hafwa akwi hérae dé ya yanékwa
tukwesekeré yakisanda. Tale du takwa ané héfambu di hiya.
Hukémbu di wun ya yanékwa tukwesekembu hiyae retandi.

15 Dé wali retekwa du takwana xi hayindén nyingambu
God dé xé. Xéndéka du takwana xi wun nyingambu rehafi
yandét, God diré hérae ya yanékwa tukwesekeré yakisan-
datandé.

21

Huli nyir, huli héfa

1 Wambula xe wuni xé, huli nyir, huli héfa téndéka. Tale
téndé nyir héfa bu hényi. Néma xéri akwi bu hényi.
2 Wuni Godna huli getéfa huli Jerusalemré xé. God
wandéka wule getéfa nyir yatakataka gayaléka wuni xé.
Wule getéfa lé jémba male té, takwa hési du humbwinjoka
huruta, yikafre jondu sande jémba téléka maki.
3 God rendéka néma duna jambémbu hundi nak ham-
bukmbu wandéka wuni xéké. Dé angi wa, “Mé xé. Némbuli
God rendéka ge du takwana nyéndékmbu dé té. God di
wali rendét, di déka du takwa retandi. God hafu deka
nyéndékmbu retandé.
4 Dé deka damambu tékwa ménengu lété kétandé. Di
wambula yamba hiyakéndi. Di wambula yamba gérakéndi.
Di deka mawulimbu xak wambula yamba hérakéndi. Di
hangéli wambula yamba hérakéndi. Tale rendé jondu atéfék
bu hényi.” Wungi dé wuniré wa.
5 Néma duna jambémbu rekwa God dé wa, “Mé xé. Wuni
huruwuka atéfék jondu di huli xaku.” Wungi wataka dé wa,
“Wun hundi mwi hundi dé. Yénataka hundi yingafwe. Méni
wun hundi mé hayi.”
6 Wungi wataka dé wuniré wa, “Yak. Wun jémba wundé
yasékewu. Wuni talena hundi wuni. Wuni hukétéfina hundi
wuni. Wuni talena wuni. Wuni hukétéfina wuni. Hulinguka
hiyaakwa du takwaka wuni huli mawuli hwekwa xérina
hulingu hwetawuni, di wungi re wungi re rendate. Di
wunimbu baka hératandi. Wun hulingu sanjoka yéwa yamba
hwekéndi.
7 Saréké ngwandékwa du takwa di wun jondu hératandi.
Hérandat, wuni deka God rewut di wuna nyangwal retandi.
8 Du takwaka rookwa du takwa akwi, wunika jémba
sarékéhafi yakwa du takwa akwi, haraki du takwa akwi, duré
xiyaakwa du takwa akwi, nak du takwa wali haraki saraki
sémbut hurukwa du takwa akwi, foo tukwa du takwa akwi,
yénataka godna ximbu harékékwa du takwa akwi, yénataka
hundi wakwa atéfék du takwa akwi, wunde du takwa di wun
yikafre jondu yamba hérakéndi. Di ya yanékwa tukwesekeré
nanditandi. Séfélak ya yanékwa haklafu motu akwi wun
tukwesekembu dé re. Wumbu reta di wambula hiyatandi.”
Wungi dé God wuniré wa.

Huli getéfa Jerusalem

9 Hanja ensel angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk di
andé angé tamba yétiyéti angé tamba hufuk hura téndaka
wuni xé. Wun andémbu dé hukétéfi xakéngali sukweka té.
Némbuli wun ensel nak wunika yae dé wa, “Méni mé ya.
Wuni méniré wun Sipsip Balina Nyan hératendéka takwaka
wakwetawuni.”
10 Wungi wandéka Godna Hamwinya wuna mawulimbu
sukweka téndéka dé wuniré anwarmbu tékwa némafwi
némbu nakré hura yi. Ye dé Godna yikafre male getéfa
Jerusalemka wuniré wakwe. God wandéka wule getéfa nyir
yatakataka gayaléka wuni xé.
11 Godna hambuk wule getéfambu rendéka lé wule getéfa
némafwimbu hanyi. Séfélak yéwambu héraakwa motu maki lé
hanyi. Wun yikafre motu jaspar maki lé hanyi.
12 Wule getéfambu gindan séndé anwarmbu dé té. Wun
séndémbu gena fété tamba yéti manmbu yéték dé té. Téndéka
di wunde fété nak nakmbu dé ensel nak té. Israelna hém
tamba yéti manmbu yétékna xi nak dé nak nak fétémbu dé
re.
13 Wun séndéna nukwa xalekwa sakumbu di fété hufuk di
té. Wun séndéna mur yakwa (not) sakumbu di fété hufuk di
té. Wun séndéna mur yikwa (saut) sakumbu di fété hufuk di
té. Wun séndéna nukwa nandikwa sakumbu di fété hufuk di
té.
14 Hanja wun séndé hambuk ye jémba téndéte di némafwi
motu tamba yéti manmbu yéték taka. Wunde motu nak
nakmbu Sipsip Balina Nyanéna aposel tamba yéti manmbu
yétékna xi nak dé re.

15 Wuni wali téta bulékwa ensel dé jondu handékénékwa
bangi nak hura té. Wun bangi gol motumbu yatakandan
bangi dé. Wun bangimbu dé wule getéfa, gena fété, séndé
akwi handékénénjoka dé yi. Handékéna dé xé.
16 Wule getéfana séményi, téfweké bér natafa male bér. Dé
wun bangimbu wule getéfa handékéna dé xé. Léka séményi,
léka téfweké, léka anwar di atéfék 2,400 kilomita maki di.
17 Wule getéfana séndé akwi dé handékéné. Handékéna dé
xé, wun séndé 72 mita némafwi téndéka. Ensel handékénékwa
bangi dé héfambu rekwa du jondu handékénékwa bangi maki
dé.

18 Wule getéfa di gol motumbu to. Wun gol yikafre male
dé, glas maki dé. Wun getéfana séndé di waka maki jaspa
motumbu to.
19 Séndé hambuk yata jémba téndéte di némafwi motu hanja
taka. Wun motumbu di séfélak nak maki nak maki yikafre
motu di sanda. Nak motu jaspa dé. Nak géli nyir maki motu

sapaia dé. Nak wama motu aget dé. Nak yangar glas maki motu emeral dé.
20 Nak waka wali wama wali motu sadonikis dé. Nak waka maki motu konilian dé. Nak haklafu glas maki motu krisolait dé. Nak géli maki glas maki motu beril dé. Nak maki haklafu glas maki motu topas dé. Nak yangar maki motu krisopres dé. Nak maki géli séfi maki glas maki motu haiasin dé. Nak géli glas maki motu ametis dé.
21 Séndémbu tékwa fété tamba yéti manmbu yéték di néma xérimbu hérambeka yéwasé maki di. Fété nak nak natafa némafwi yéwasé maki joombu dé huru. Getéfambu hwaakwa yambu yikafre gol motumbu hurundéka dé glas maki ya.
22 Xe wuni xé, tempel nak wule getéfambu téhambandé. Némafwi hambuk héraakwa Néma Du God bér wun Sipsip Balina Nyan bér wule getéfana tempel bér.
23 Wule getéfambu rekwa du takwa jémba xénjoka di nukwa bafuna larékombu rehambandi. God némafwimbu hanyindéka wule getéfa déka larékombu lé té. Téléka wun Sipsip Balina Nyan dé wule getéfana hanyikwa lam maki dé.
24 God bér wun Sipsip Balina Nyan wule getéfambu wungi hanyimbét, atéfék héfana du takwa léka larékombu jémba féta yitandi. Yindat, ané héfambu rekwa néma du di bérka ximbu harékénjoka yikafre jondu wule getéfaré hura yitandi.
25 Nukwambu di wule getéfana fété yamba téfikéndi. God bér wun Sipsip Balina Nyan wungi hanyimbét, wule getéfambu gan yamba hunyikéndé. Wungi maki di wule getéfana fété yamba téfikéndi.
26 Atéfék hémna du takwa di deka xérénjuwi akwi deka yikafre jondu akwi wule getéfaré hura wulayitandi.
27 Wule getéfaré haraki saraki jondu hura yamba wulayikéndi. Haraki saraki sémbut hurukwa du takwa, yénataka hundi wakwa du takwa di wule getéfaré yamba wulayikéndi. Hanja dé wali retekwa du takwana xi God dé hayi, wun Sipsip Balina Nyanéna nyingambu. Wunde du takwa male wule getéfaré wulayitandi.

22

Nak maki xéri, nak maki mi

1 Ensel dé xéri nak wuniré wakwe. Du takwa wun xérimbu hulingu sata wungi re wungi re retandi. Wun hulingu yikafre glas maki dé. Wun xéri God bér Sipsip Balina Nyan rekwa jambémbu xale dé
2 wule getéfambu hwaakwa yambuna nyéndékmbu dé yi. Xéri tufwa yétékmbu di mi nawulak té. Du takwa wun misék sata wungi re wungi re jémba retandi. Wun mi atéfék héki hwari dé yambu tamba yéti manmbu yéték dé sék xaké.

Atéfék bafu nak nak dé sék xaké. Wun mi ganga atéfék
héfambu rekwa du takwaré dé huréhaléké.
3 Du takwaré haraki rendate wandén hundi wumbu
yamba rekéndé. God bér wun Sipsip Balina Nyan rembéka
jambé wule getéfambu tétandé. Wule getéfambu Godna jémba
yakwa du takwa déka ximbu harékétandi.
4 Di déka saawiré xétandi. Déka xi deka makambu
hwatandé.
5 Wule getéfambu gan wambula yamba hunyikéndé. Nana
Néma Du God wumbu haanye rendéka wule getéfambu
rekwa du takwa di déka larékombu retandi. Reta di nukwana
larékombu lamna larékombu renjoka yamba sarékékéndi.
Godna larékombu reta di néma du takwa retandi, wungi re
wungi re.

Jisas bari yatandé

6 Ensel wun joo wakwetaka dé wuniré wa, “Wun atéfék
hundi mwi hundi dé. Wandén maki xakutandé.” Wungi dé
wa. Nana Néma Du, profetka déka Hamwinya hwekwa God,
dé enselré dé wa, dé Godna jémba yakwa du takwaré bari
xakutendéka jonduka wakwendéte.
7 Jisas angi dé wa, “Mé xéké. Wuni bari yatawuni.
Hukémbu xakutekwa jonduka ané nyingambu rekwa pro-
fetna hundika sarékéta wandén maki hurukwa du takwa
yikafre mawuli yata jémba retandi.” Wungi dé wa.
8 Wuni Jon wun hundi xékéta wuni wun jonduré xé. Wuni
wun hundi xékéta wun jonduré xétaka wuni wun jonduka
wakwendé enselna man mombu xakre héfambu hwa, déka
ximbu harékénjoka.
9 Harékénjoka huruwuka dé wuniré wa, “Yingafwe. Méni
wungi yamba hurukéméni. Méni wali, Jisasna hundi xéka
profet wali, ané nyingambu rekwa hundi xéta wandéka
maki hurukwa du takwa wali, wuni wali, nani atéfék Godna
jémba yakwa du takwa nani re. Méni Godna ximbu male
harékétaméni.”
10 Wataka dé wuniré wambula wa, “Ané nyingambu rekwa
hukémbu xakutekwa jonduka hundi yamba fakukéméni.
Wun jondu xakutendéka nukwa bari yatandé. Xaku-
tendékaka wun jonduka wataméni.
11 Haraki saraki sémbut hurukwa du takwa haraki saraki
sémbut wambula métaka hurunda. Haraki sémbutmbu tékwa
du takwa wun sémbutmbu tékwandi. Yikafre sémbut hurukwa
du takwa yikafre sémbut wambula métaka hurunda. Godna
mawuli yandéka maki hurukwa du takwa némbuli God
mawuli yandéka maki hurutandi.” Wungi dé wuniré wa.
12 Jisas dé wa, “Mé xéké. Wuni bari yatawuni. Hwetewuka
jondu wuni hura yatawuni. Yae wuni atéfék du takwa
hurundan sémbut diré hasa hwetawuni.

13 Wuni talena hundi wuni. Wuni hukétéfina hundi wuni.
Wuni talena wuni. Wuni hukétéfina wuni. Hanja wuni re.
Hukétéfi nukwambu retawuni.” Wungi dé Jisas wa.
14 God déka hundi xékéta wandén maki hurukwa du
takwaré watandé, di wule getéfana yambumbu wulaaye
wun huli mawuli hwekwa mina sék sandate. Watendékaka
sarékéta wunde du takwa yikafre mawuli yata mawuli
sawuli yatandi.
15 Haraki wasa maki rekwa du takwa hafwambu male
retandi. Foo tukwa du takwa, nak du takwa wali haraki
saraki sémbut hurukwa du takwa, duré xiyaakwa du takwa,
yénataka godna ximbu harékékwa du takwa, yénataka hundi
wanjoka mawuli yata wun hundi wakwa atéfék du takwa,
wunde du takwa atéfék di hafwambu male retandi.
16 “Wuni Jisas wuni wuna ensel nakré wawuka dé ménika
yae méniré wun hundi wa, méni wuna hundi xékékwa du
takwaré waméte. Wuni Devitna hémémbu xaakwa wuni
déka mandéka wuni re. Wuni hanyikwa sérénjuwi hunkwari
wuni.”
17 Godna Hamwinya bér Sipsip Balina Nyan hératendéka
takwa bér wa, “Mé ya.” Ané hundi xékékwa du takwa akwi
watandi, “Mé ya.” Guni Godna hulingu sanjoka mawuli
yakwa du takwa, guni mé yae wun hulingu sa. Sata guni
huli mawuli hérae jémba retanguni, wungi re wungi re. Guni
wun hulingu héranjoka mawuli yangut, God wun hulingu
baka hwetandé. Yéwa yamba hérakéndé.
18 Wuni guni ané nyingambu rekwa hundi xékékwa du
takwa guniré wuni mwi hundi we. Hayiwun hundi male
métaka rendé. Guni hayiwun hundi nak hundi akwi
hayingut, God ané nyingambu hayiwun xakéngali gunika
hwetandé.
19 Guni ané nyingambu hayiwun hundi nawulak
hérekingut, God ané nyingambu hayiwun yikafre male
getéfambu guniré hérekitandé. Hérekindét, guni hayiwun huli
mawuli hwekwa misék yamba sakénguni.
20 Wun jonduka mwi hundi wakwa du Jisas dé wa, “Wuni
bari yatawuni. Wu mwi hundi dé.” Wungi wandéka wuni
wa, “Wu yawundu. Néma Du Jisas, mé ya.”
21 Nana Néma Du Jisas guni atéfékré yikafre hurundéte
wuni déré wa.
Wuna hundi yak.